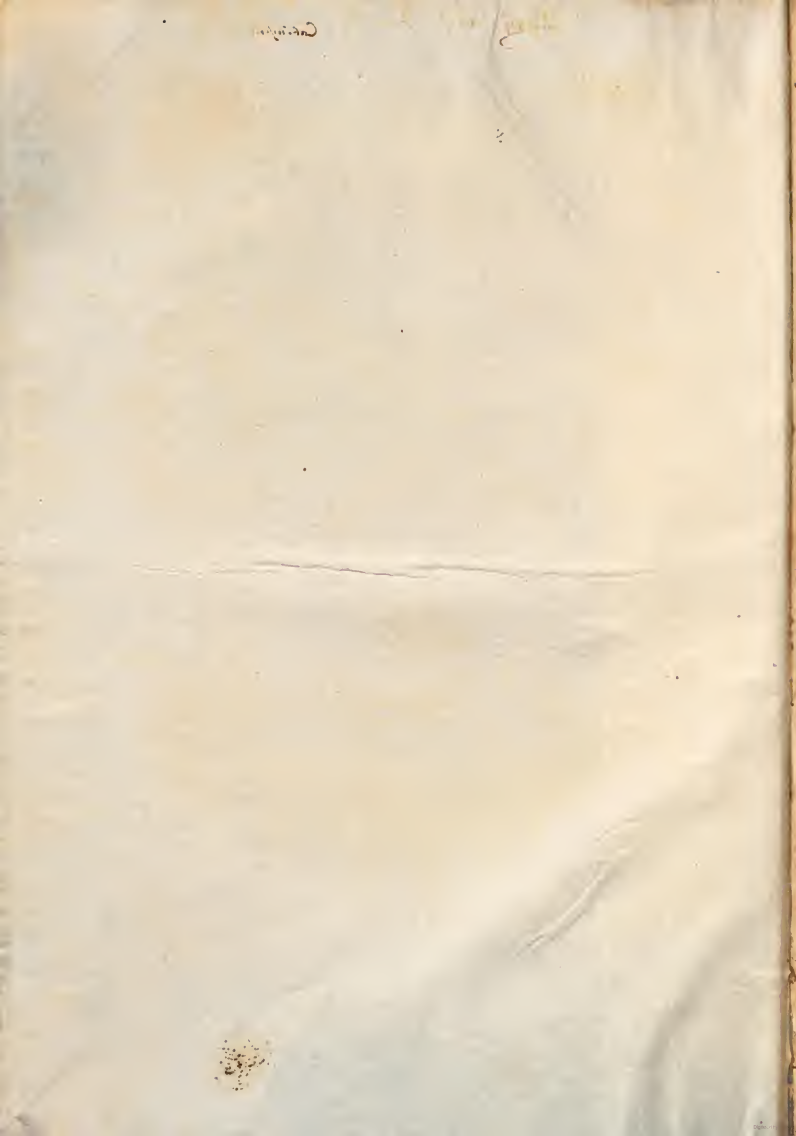

6
15-B
38
6
19 N
24

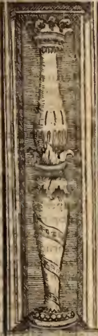

IOANNIS CAMERTIS MINORITANI, ARTIVM, ET SACRAE THEOLOGIAE DOCTORIS, IN C. IVLII SOLINI πολυΐστορα ENARRATIONES.

Additus eiusdem Camertis Index, tum literarum ordine, tum rerum notabiliũ copia / percõmodus Studiosis.

Cum Gratia, & Priuilegio Imperiali.

AXIMILIANVS

DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, ROmanorum Imperator, ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantię, &c. Comes Palatinus &c. Honeſto fideli nobis dilecto LVCAE ALANTSAE ciui noſtro, & Bibliopolæ Vienneñ. gratiam noſtram cæſaream & omne bonum. Vidimus tabulas geographicas, VADIANIS commentarijs in Pomponium Melam adiunctas no bis tuo nomine oblatas. Quæ ut nobis mirum in modum placuerunt, ita uehementer cupimus, ut ea forma ad omnium bonarum literarum ſtudioſorum uſum publicentur. Quod & ſi te haud grauare noſtri gratia etiam impenſis magnis facturum ſciamus. Ne tamē priuata res tua incommodetur, quandoquidem indignum cenſemus laborem, impenſas, & officia tua pari aliorum opera ſecundariæ editiōnis defraudari, maxime ubi iuſsus uo tumqȝ noſtrum intercedit præſenti noſtro cęſareo edicto, omnibus, & ſingulis, cuiuſcunqȝ conditiōis exiſtant, Chalcographis, & librorum impreſſoribus ubilibet locorum in ſacro Romano imperio, etiam in terris noſtris hæreditarijs conſtitutis, ſub pœna infraſcripta diſtrictius inhibemus, ne præfatas Tabulas, & inſigne etiam PLYNII opus quod tuis accepimus impenſis, à Thoma Anshelmo diligenti admodum Calcographo, in Municipio noſtro cæſareo Hagenogieñ. ad Hermolai Barbari caſtigationem, una cum CAMERTIS noſtri, ut laborioſiſsima, ita maxime utili Tabula in primis, nec non alia opera, quæ iuxta priuilegium & gratiam nuper tibi factam poſt præſentium datam ſub nomine, & ſignis tuis edes, per Sexennium à data editionis cuiuslibet talium Tabularum, operum, ſeu librorum imprimere, aut alibi impreſsa intra Imperij & ditionum noſtrarum limites, & in eorundem locis uenundare præſumat, audeat ſeu attentet. Non obſtantibus quibuſcunqȝ in contrarium emanatis aut conceſsis. Mandantes omnibus & ſingulis noſtris & ſacri Imperij fidelibus dilectis, cuiuſcunqȝ ſtatus, conditionis, & dignitatis etiam ſi Archiepiſcopalis, Pontificalis, Archiducalis, Ducalis, Marchionalis. Baronalis, Nobilitaris, & alterius cuiuſcunqȝ præeminentiæ Magiſtratus ſeu officij, ſiue eccleſiaſtici, ſiue ſecularis extiterint, ſub pœna indignationis noſtræ & ſacri Imperij grauiſsime, atqȝ decem Marcharum auri puri, pro una Fiſco noſtro imperiali, & pro altera medietatibus tibi LVCAE totiens quotiens huic inhibitioni, uoluntati, & gratiæ noſtræ contrafactum fuerit, applicandarum ut in præmiſsis tibi opportuno fauore adſiſtant, ac omnes & ſingulos contra hanc gratiam, & in-

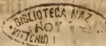
hibitionem nostram quicquam facere præsumentes huiusmodi indignationis nostrę & pœnæ sententiā nostro nomine incurrisse protinus declarēt, & cohibeant, sub artificio impressorum non utendi, amissionis quoque talium librorum sic (ut præmittitur) contra hanc nostram concessionem, gratiam & priuilegium impressorum & adductorum. Teq; ubi eos per te uel tuos requisiueris, tenore præsentium, aut harum transsumpto autentico, cui eam fidem adhiberi uolumus. Quæ his nostris pręsentibus adhiberi solet & debet, pręfata nostra Gratia & Priuilegio frui & gaudere sinant, & ab alijs pariter obseruari faciant, in quantum & ipsi prædictas pœnas euitare maluerint. Harum testimonio literarum Sigilli nostri impressione munitarum. Datū in ciuitate nostra Imperiali Augusta, die uicesima Mensis Iulij. Anno domini Millesimo quingentesimo decimooctauo. Regnorꝝ nostrorꝝ Ro. XXXIII. Hungariæ uero. XXIX.

Per regem p.

Ad mandatum Cæsareæ Maiestatis proprium.

Iacobus Spiegel.

ij

IOANNES CAMERS

ORDINIS MINORVM ARTIVM, ET SACRAE Theologię Doctor, pſtantiſsimo, ac doctiſsio uiro domino magiſtro STEPHANO Verbeucio Pannonio, inclyti Hungariæ regni Maieſtatis locum tenenti, perpetuam felicitatem deprecatur, & optat.

MIRABERIS forſitan Stephane humaniſsime Solinianos nuper à me æditos Commentarios primo aſpectu contuens, qđ Camers tuus ſacris ab ineunte ætate literis, ac religione inſtitutus, in ſenectam iam uergẽs/hoſce labores pfeſsione ipſa mea multo inferiores/hoc præſertim tempore ſuſceperim, ſuſceptosq́, & abſolutos, in manus tandem hominũ tuo auſpicio emitti ſuſtinuerim. At ſunt, ni fallor, plures/qui propoſitũ hoc noſtrũ nedum mirent̃, ſed idipſum culpent potius, carpant, damnentq́ paſsim acriter. Hi maxime, quibus mos eſt, in partẽ cuncta deteriorẽ accipere, & horũ pręſertim turba, quę/ut prouerbio dici ſolet, Corrumpit ſine Talione cęlebs. Erant, inquiẽt, alię ſtudiŋ tui honeſtiores uigilię. ESſemus & nos eiuſdẽ cũ ŋs omnino ſentẽtię, ſi ob eas, has honeſtiores uigilias diuti? à nobis exulare pateremur. Verũ huius generis exercitia nõ niſi feriati, uel quopiã affecti tędio, in manus ſumimus. Solet enim ingeniũ curis maioribus diſtractũ/remiſsioribus interdũ ſtudŋs plurimũ recreari. Sunt hęc nimirũ aptiſsima ſtudioſis otia. Alia/ideſt/corporis/uulgares affectant, Nimirum,

Otia corpus alunt, animus quoq́ paſcitur illis,
Immodicus contra carpit utrunq́ labor.
Occidet ad Circi ſiquis certamine ſemper
Non intermiſsis curſibus ibit equus.
Firma ſit ipſa licet, ſoluetur in ęquore nauis,
Quæ nunq̃ liquidis ſicca carebit aquis.

Inter philoſophorũ placita enumeratur & hoc, Nequaq̃ ſatis in re una cõſumere curã. Platonem/ quẽ ob cœleſtium/diuinarumq́ rerum eruditionem/noſtri quoq́ diuinũ uocitant, Tragœdŋs faciẽdis locaſſe interdũ operã/memoriæ pditũ eſt. Eius inter ceteros/ŋ duo lepidiſsimi, uenuſtiſsimiq́ uerſiculi celebrantur.

τὴν ψυχὴν ἀγάθωνα, φιλῶν ἐπιχείλεσιν ἔσχον
ἦλθε γὰρ ἡ τλήμων ὡς διαβησομένη.

Quorũ eſt hæc ferme ſententia.

Sauia dans Agathoni animam ipſa in labra tenebam,
Aegra enim properans tanq̃ abitura fuit.

Ariſtoteles philoſophorũ

princeps,& Theophrastus homo in eloquentia tantus, ut nomen diuinũ inde inuenerit/sese ad mitiora studia applicãtes/scripserunt libros pluscu-los de Poetica, Rethorica, Musica, De Amore. Insuper Tragœdias, Elegi-as, diuersaq; carminum genera. Præter hęc librum, cui titulũ Amatorium indiderunt/scripsisse produntur. Extant eiusdem Aristotelis in Homerũ etiam commentaria. Quod ijs studijs animus altiorum cura fessus refici-tur, oblectaturq; plurimum. Marcum Tullium Romanæ, ut ait Lactanti-us Philosophiæ principem, & amplissimo quondam præditum sacerdo-tio, sæpe in principum consessu iocis, quos Dicteria maiores proprio no-mine appellari uoluerunt/usum fuisse constat. Is enim cum apud Dama-sippum cęnaret, & ille mediocri uino posito/diceret. Bibite Falernum hoc, annorum quadraginta est. Bene, inquit Cicero, ætatem fert. Is idem cum Lentulum generum suum exiguæ staturæ hominem longo gladio accin-ctum uidisset. Quis, inquit, generum meum ad gladium alligauit? Huius eiusdem Quintus frater paruę staturæ homo in prouincia, quam rexerat, clypeatam imaginem ingentibus lineamentis usq; ad pectus ex more de-pictam/sibi poni curauerat. Hanc intuens Marcus Tullius. Frater meus, inquit, dimidius maior est, q̃ totus. Istis non illepidiora Catonibus, alijsq; summæ sapientiæ uiris, qui eorum res gestas referunt/frequenter ascribũt. Nostros quoque, idest, Theologos, qui uere eruditi habiti sunt, & fue-runt, non abhorruisse ab ijs studijs fatebuntur, qui Septimij Tertiliniani, Cypriani martyris, Arnobij, Lactantij, Hilarij, Iuuenci, Sedulij, Prudentij, Diui Hieronymi, Ambrosij præsulis, Aurelij Augustini, Damasi pontifi-cis Maximi/uolumina reuoluerint terq;, quaterque. Hi enim, & ex Latinis sexcenti alij tam assiduæ lectionis fuisse traduntur, ut nullum obscurum licet authorem/prætererint, quem non relegerint diligenter, excerpse-rint accurate, inque suum usum illic lectu digna/oportune certe transtule-rint. & accommode. Memores nullum esse librum tam malum, qui non a-liqua sui parte prodesse possit. Mitto præterea Græcos innumeros, qui CHRISTI dogma seruauerunt, adiuuerunt, auxeruntque plurimum. Cle-mentem Alexandrinæ ecclesiæ præspiterum, Iustinum, Quadratum Apo-stolorum discipulum, Aristidem, Methodium, Aegesippum, Apollina-rem, Origenem, Tacianũ, Militonem Sardensem præsulem, Hyrenæum, Eusebium, Damascenum, Chrysostomum, fidei nostræ acerrimos secta-tores/simili studio addictos fuisse nemini uel mediocriter erudito/in du-bium uerti potest. Non pauci nostris quoque temporibus uiri etiamnum Ecclesiastici, & apprime in sacris literis eruditi, politiora studia nedum am-plexi sunt, sed & illustrarum quidem. Bessarion Cardinalis, Campanus, Sipontinus, Ioannes Pannonius Quinqęcclesiensis conterraneus tuus/ Præsules, Barbarus Hermolaus Plynij instaurator unicus, & Patriarcha, qui Solini sæpe utitur testimonio, Marcus Musurus Episcopus Hierape-

treſis, ac Archiepiſcopus Monẽbaſienſis nouiſsime uita functus, cum quo (mentiar utinam) uerendum eſt/ne literæ Græcę, quæ cum eo repululabãt/ Chaos iterum repetant conſuetum. Huius (horreſco repetens) extãt plures ad me epiſtolæ Græco ingenio dignę/amicitię/& charitatis pleniſsimę. Nõ multum ante eius infauſtum obitum, literis, quas ad me ultimas dederat, Græcum Diſtichum, quo ſe meum eſse teſtabatur hoc addidit.

Εἰ καί σοι τηλουρὸν ἀεὶ χθόνα, ναιετάοντι.
βαιὸν ἐπιστέλλω γράμμα, σός εἰμι ὅμως.

Quot ſunt Præſules, & deo dicati in humanis hodie, qui ĳſdem ſtudĳs ſeſe applicant, & his operam dantibus fauent maxime. NON poſsum nõ meminiſse ſaltem paucis Reuerẽdiſsimi Domini Ioannis Turzonis Vratiſlauienſis prę ſulis, ac principis illuſtriſsimi, qui licet diuinis literis noctesq;, diesq; incũbat, ſucciſiuis tamen horis Ciceronem, Saluſtium, Liuium, Senecam, Plynium, Aulum Gellium, Columellam, Virgilium, Lucanum, Papiniũ, Horatium, Iuuenalem, Claudianum, hunc ipſum Solinum noſtrum, ac huius genus authores alios/tractat, & relegit accurate. Eius peculiaris audita tantum uirtus, humanitas paſsim nota, uulgata circa meritos beneficentia, in ſtudioſos multis expertus fauor/me ad tantum, talemq; principem diligendum merito compulerunt.

Inclyta (quis neſcit?) iungit diſtantia uirtus.

Expoſuit hęc nobis tum fama uolans, tum Caſpar Vrſinus Doctor, & Poeta, ac in utraq; lingua plurimum eruditus, ſingulari præditus comitate, quo cũ mihi gratiſsima conuerſatio. Non abſimilis in ĳſce ſtudĳs germano ſuo Reuerendiſsimus Dominus Stanislaus Epiſcopus Olomutzenſis, qui moram omnem perĳſse exiſtimat, quæ non ſit bonis literis deſtinata. Non patitur epiſtolaris breuitas hac parte exponere, quanto affectu hæc eadem ſtudia cõplectatur, & excolat Reuerendiſsimus dominus Theodoricus Kaner ſacræ Theologiæ Doctor, Zaracouienſis, ac Nouæciuitatis Epiſcopus/ mihi ob profeſsionem conſimilem, & eius paternam in me charitatem obſeruandiſsimus. Is enim ut hos Solini Commentarios in lucem ęderem/ præcipienti ſimilis hortatus eſt ĝſ ęipiſsime. Similibus te quoq; lectionibus oblectatum/fidem faciunt inter cætera tot ad me uarĳs temporibus ſcriptę literæ, quibus animi tui integritas, ingenĳ ſolertia, ſermonis comitas, rerum multifariam experientia, dicendi concinna facilitas, a quouis politioribus ſtudĳs bene inſtituto, uel primo aſpectu deprehenditur. Pannonicæ inſuper inſtitutiones a te nuper docte, & elegãter æditæ legiſse te diligenter nobiles authores/id eſt/ Iuriſperitos primarios, ac optimos hiſtoriarum ſcriptores/efficax perhibent teſtimonium. Quam bene ſtudioſis conſultum foret, ſi id tempus, quod curis ad regnum maxime pertinentibus, aſsidue à te impenditur, in reuoluendis bonis authoribus, ac ſcribendis libris contribuere licuiſset. At non omnia poſsumus omnes. Horum igitur

nos/ si Aptari magnis inferiora licet/exemplum sequuti, relegatis ad tempus seuerioribus studijs, & legere, & scribere parua solemus interdũ. Hac quoq; ratione factum est, ut cum Iuliũ Solinũ diebus superioribus sumeremus in manus, amicorũ rogatu pauca in eundem, libuit annotare, rem gratam facturos ijs maxime existimantes, qui ad floridam, & multifariã Plynij lectionem, quo uno uix in bonis literis Latini Graecis tribuunt principatũ, faciliores aditus expetunt, & affectant. Cum enim Solinus immitandum sibi Plynium proposuisset, ita eius uniuersam imaginem, paruo corpusculo retulit, ut in ea/quem effinxerat/authoris faciem / liceat cõtemplari. Dulcis est, tersus, & elegans. In eo siquidem authore, quę plerumq; Plynio defuit, eloqutionis claritatem passim reperies. SED dicet fortassis aliquis, ea ferme omnia, quę hic paucis refert, illum copiosius, & exactius retulisse. Scripserunt post Platonem plures Academici, post Aristotelem Peripatetici multi, post Zenonem, Chrysippumq; Stoici alij. Post Epicurũ ingens uoluptuosorũ turba. Nec defuerunt qui post Mœonium Homerum, Mantuanũq; Maronẽ/Ilian scripserint, & Aeneida. Post Herodotũ/Liuiũ/Thucididem, Salustium, cũ plures, tũ Gręcam, tũ Latinam/literis historiam mãdauerunt. De diuinis, humanisq; rebus post Varronem / sunt plurimi commentati. Post hunc, Catonemq; Censorium/a multis res rustica exposita simul, & plurimũ illustrata. Multorum post Demosthenẽ, Ciceronẽq; actiones, orationesq; conscriptas legimus. Sint ergo prisci illi primum laudum nacti locũ, non tamen qui post eos similia scripserunt, omni apud posteros memoria caruerunt.

Non, si priores Mœonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Cæęq;, & Alcęi minaces,
Stesichoriq; graues Camęnę.
Nec, siquid olim lusit Anacreon
Deleuit ętas. spirat adhuc amor,
Viuuntq; commissi calores
Aeoliæ fidibus puellę.

Nec id uerendũ quidem. Etenim quis/

Non possis oculo tantum contendere Linceus,
Non tamen ieciřco contemnas lippus inungi,
Et quia desperes inuicti membra Gryconis,
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.

Huc accedit, qđ plurima scitu dignissima Plynio Solinus addidit frequentissime. De nomine, origine, & temporibus urbis Romæ. De annorum diuisione, diebusq; Intercalaribus. De Italicarum urbium origine, nominibus, cultoribus, quoue tempore eæ urbes fuerint ab his conditæ. De Sardiniæ incolis, ac miris eius aquis. De Siciliæ miraculis. In Græciæ, Thessaliæ, Macedoniæ, Thracię, Cretę/aliarumq; insularũ. Insuper Britanię descriptione

addidisse Plynio Solinũ plurima/nemo utrumq; relegens inficias ibit. Sũt hic certe de serpentibus, de gemmis, de animalibus, deq; exoticis arboribus, de dissono ritu hominum, de Corycio specu, ac multis alijs, quæ non sunt a Plynio ante relata. Quam copiose, quanta elegantia, quoue ordine Indię miracula refert? Tot paruo hoc corpusculo orbis miracula complexus est, ut non immerito opus ipse suum Rerum memorabilium Collectanea/inscribere constituerit aliquando. Si quis rursus culpæ Solino dederit, quod hæc quoq; ab alijs ipse fuerit mutuatus, Terentiana seipsum sententia tutari poterit. Deniq; (inquit) nullum est iam dictum, quod non sit dictũ prius. Quid præterea de ijs scriptoribus censendũ, qui a se dicta prius/sæpius repetunt. Menander fecit Andriã, & Perinthiam, qui utramuis recte norit, ambas nouerit. Sed tamen dissimili oratione sunt, ac stylo. Idipsum obseruasse Solinũ fatebitur quisquis hunc, & quos sequitur toto opere æqua lance pensitabit. Hac ratione nos mori, tũ Plynij, tum aliorũ, ut iacent uerba/frequẽter subscripsimus locis suis. Non ambigimus, quin unius sępe sententia, fiat uerbis alterius nota magis. Hac quoq; ratione ab alterutro siquod mendum admissum est, a mediocriter eruditis etiã tolli potest. Nõ defuit, ut uerum fatear, uoluntas interdũ nobis curiosis etiam morem gerere. Non libuit præterea uel in orationis contextu, uel in uerborum expositione multũ temporis contriuisse, præsertim cum tam ordo, q̃ authoris uerba plana satis fuerant, & aperta. Non laudo eos interpretes, qui in ijs duobus maxime occupati, ea omittunt sæpius, quæ uel ad historiã, uel ad ueterem morem aliquẽ, uel tandem ad occultam, & sublatentẽ doctrinã maxime faciunt/silentio soleant prętерire. Cum enim quid tale intercidit, summi plena iam margine libri, etiamnũ Chrysippi aceruos accumulant. Et qđ minus ferendum est, ea suis commentarijs assuunt, quæ non magis authori exponendo conueniunt, q̃ cæteris quibuscunq;. Sunt fateor ea plerumq; pulchra, sed nunc (inquit ille) non erat ijs locus. Sed nec culpa carẽt, qui suis scriptis nobilium authorũ nedum sensus, sed ut iacent uerba/nulla eorũ habita mentione pro suis frequenter interserunt, cum sit pulchrũ, decens, & debitum fateri, per quos profeceris. Sicubi nec nos a multiloquio abstinuimus, id maxime factum prudens lector intelliget, cum primę classis authorũ uerba, uel sententias retulimus. Rati pulchrũ fore plures, & quidem nobiles scriptores idem audire loquentes. Laudabunt, reor, propositum nostrũ, quibus Solini nota fuerit ęmulatio. Vtile enim nobis uisum est authoris, quem æmulatũ ipse/uerba subnectere, quibus iuxta se positis, ferat prudens lector mox de utroq; sententiã. Sed relegare Lectorem (inquit) satis erat. Cõmoda, & oportuna mensa est, quæ cunctis necessarijs instructa sit. Ingratũ demũ cõuiuis opipare refectis licet, post cibũ aliunde potum quærere. Frequenter etiam relegamus ad authores lectorem, qui de dubijs, cũ opus fuerit rogentur omnibus. Terruerunt nimirum sæpe nos Soliniana

quotquot uidimus exemplaria, qđ ea omnia tam mutila, tamq; deprauata comperimus, ut multis in locis authoris sensa a Delio etiā quouis natatore nullo modo/uel uix dinosci possent. Non defuerunt exemplaria uetustissima plura nobis. Verum tanto ea mendosiora reperimus, quanto fuerant ipsa uetusta magis. Hanc fuisse causam crediderim, cur Hermolaus Plynij Pomponij, Senecæ, Quintiliani castigationibus, Solinianas etiam non addiderit. Fateor huius quoq; authoris Hermolaū loca aliquot primū restitu isse, sed ab eo uix ex centū/locum unum legimus restitutū. Nemo emunctę naris lector Solinū quondam a Beroaldo/suo nitori restitutū fatebitur, qui nostras castigationes cum illis diligenter contulerit. Nec tantum in hoc pul uere curæ nobis tribuimus, quin supersint loca adhuc aliqua, quæ diligentiori lima egeant, & indagine. Ea si qua sint/ueluti fugitiua mancipia/in posterum pęnas dabunt. HAS ergo paucarum noctium uigilias libuit sub tuo tantum nomine publicare, quibus affectum erga te meum, tu ipse in primis, demū lecturi eas alij agnoscerent passim omnes. Ratū exiguum hoc munus nostrum tuæ excellentię futurum non omnino ingratū, quod probe intelligas/donum quodlibet/uel ex largientis animo, uel ex suscipientis conditione/trahere qualitatē. Ecastor, inquit Plautus, cōdignum donum, qualis est, qui donum dedit. Immo sic condignum donum, qualis est, quoi dono datum est. VALE felix semper ad uota. Viennæ Pannoniæ. VI. Calendas Februarij, anno post CHRISTI natalem, M.D.XX.

τέλος

THEODORICVS KANER SAcrę Theologię Doctor, Zaracouiensis episcopus, ac Nouæ ciuitatis elect⁹ Antistes.

Plynius excoluit naturam pluribus omnem/
Informem uultu tempus adusq; suum.
Naturæ parui SOLINVS cultor agelli
Floribus e multis legit ubiq; rosas.
Quod nitidus florescit ager / dat curā Camertis,
Is segnem quoniam substulit inde situm,
Ergo cum primis debes studiose Camerti,
Quo duce purgatas isq;, redisq; uias.

M. THOMAS RESCH VIENnensis ecclesię Canonicus, sacrę Theologię Licenciatus, Poeta Laureatus.

Qui cupis immensi miracula plurima mundi
Noscere, doctiloqui uolue Camertis opus.
Explicat/illustrat, penitissima sensa uirorum,
Sentibus abstrusis/pandit ubiq; uias.

CASPAR VRSINVS DOctor, & Poeta.

Nudus oberrauit prius hic/& languit ęger
Solinus uarię conditor historię.
Multa sorde grauis uix membra labantia traxit,
Iamq; impendebat certa ruina libro.
Qui nunc conspicuo prodit decoratus amictu,
Et uigor in solido corpore priscus adest.
Sęcula debuerint Solino multa: Camerti
Munera Solinus debet ob ista meo.

ALIVD EIVSDEM.

Ingentem meruit numerosa in saecula famam
Maximus in terris Amphitrioniades.
Durat adhuc illi purgatae gloria Lernae,
Viuit & Augeï fama laboris anus.
Si non est maior, par est tua gloria summis
Alcidae factis officiose Camers.
Nam mendis uarij purgasse uolumina Plynij,
Solinoq; suum restituisse iubar
Herculeae uirtutis opus. Sed sola nec omnis
Illius inuictam Graecia sensit opem.
Tu uero indomitis totum sudoribus orbem
Acer, & ista omnes sedulitate iuuas.

PHILIPPUS GUNDELIUS

Patauienſis Lectori.

Quisquis diuitias amœniorum
Quæris lector amice litterarum,
Solinum lege, quo nihil Latinæ
Maius, candidiusq́ habent Camenæ.
Seu ſpectes uariam eruditionem,
Seu malis Charitas ſtili nitenteis,
Seu res præcipuas, reconditasq́
Formis, ingenio, ſitu, ſtupendas,
Quas Natura ſinu fouens capaci
Largitur ſolido benigna mundo.
Hoc dante Alipedis modo leuatus
Totum deſpicies ſublimis orbem,
Securusq́ grauis uolans ruinæ
Subiectas animo uidebis alto
Terras, æquora, cardinesq́ rerum,
Aduerſo gelidos Noto Triones,
Quaq́ abdit radios, leuatq́ Titan.
Quicquid deniq́ continet profundo
Nympharum pater ambeunte Nereus.
Obſcurum uarijs ſed hunc tenebris,
Et nuper lacerum frequente monſtro
Mendarum ueterum/ Camers repurgans,
Ac clarum modo priſtino nitore/
Comunem tibi fecit/ utilemq́,
Quisquis diuitias amœniorum
Quæris Lector amice litterarum.

ALEXANDRI BRASSICANI

Canſtatini Philoſophi, Poetę,
& Oratoris Laureati in
Enarrationes D. Ca
mertis in Solinũ.
Epigramma.

Sol Iouis Aetherei eſt oculus, uidet omnia mundi
Mulciberis pandens rętia ſparſa dolis.
Cimmerias tenebras, tunć amra illunis abyſſi,
Mopſopia primus pulſat ab arce Camers.

Naturam hic reparat, fuerat quæ rustica Baucis,
Ex Hecale informi reddidit ille Helenen.
Ille oculus mundi, radianti lampade, captum
Humanum excedit, Dij bona fila sinant.

HVLDRICHI FABRI RHETI CARmina, pro noua Solini editione.

Extulit in lucem media Solinus apertam
Parte caput lacer, & squallidus ora nimis.
Haud secus ac Stygij cursu lustrasset anhelo
Fluminis/ardentes seu Phlegetontis aquas.
Tempore sic longo circum tot nobilis autor
Oppida delituit spretus ubiq; loci.
Nemo manus porrexit ei, nec uulnera passim
Tergo inflicta suo tersit in huncce diem.
Quod nisi perdocti sollers modo cura Camertis
Accessisset, adhuc dulce iaceret opus.
Ecce Camers illum proprio iam marte disertus
Scriptorem peperit, restituitq; sibi.
Nunc igitur quocunq; uolet Solinus abibit
Prænitidus/uolucer, nempe Camertis honos.

FRANCISCVS LADO SICVLVS Transsyluanus ad Lectorem.

Perlege narrantem uasti miracula mundi
Solinum Lector, perlege sed reducem.
Reddidit Hippolitum uitæ Titanius heros,
Quem dedit indignę dira nouerca neci.
Dicitur & gelidos animasse Caducifer artus,
Et recidiua bonus uulnera Phillyrides.
Tempus edax pariter lento Polyhistora morsu,
Ad prope tartareas pręsserat usq; domos.
Hunc sed enim uindex tandem miserata Camertis
Cura uel ad superos extulit usq; deos.
Quinetiam docti spaciosa uolumina Plynij
Facta Camertino pollice clara nitent.
Hinc uarias rerum, Lector studiose latentum
Naturas facili scire labore potes.
Eia age nunc, illi, meritorum parua suorum
Præmia/sed grates dicito perpetuas.

LVCAS ALANTSE BIBLIOPOLA
Ciuis Viennensis, Studiosis
Salutem.

VM semper alias pro uirili mea annixus sum studiosi/uti optimos quosq; authores cura/impensisque meis uobis publicarem, cum præcipue hoc spero à me præstitum, nunc Iulio Solino cum IOANNIS CAMERTIS commentarijs, nuper uero Pomponio Mela cum minime contemnendis Ioachimi Vadiani Scholijs/meo auspicio impręssione uulgatis, utinam tanta uestra cum gratia, quanta uel indubia omnium frúge, uel meis certe impensis atq; laboribus. Quorum spero rē ipsam apud uos atq; adeo omneis perhibituram testimonium. Solinum certe tantopere hactenus uotis omnium expetitū, plurimum abest ut parum uobis gratum fore uerear, uel quod ipse tanta pręstans per se tum eruditione, tum gratia, talia prorsus uno in opere absoluerit, δι ὄντω τῇ ἐκδόσει οὐδὲ παλαιῶν. Vel quod ita demum & illustratus, & prorsus recreatus progreditur, ut nec mendæ obstaculum, nec obscuritas fastidium paritura sit legentibus. Quod (nequis mearū me præconem mercium arbitretur) reipsa malo quemuis experiri. Id unum uobis persuasum uelim, me non tam priuati emolumenti, q̄ publici commodi gratia, & laborasse hactenus, & laboraturum, modo sciam hoc quicquid est meę operæ boni à uobis cōsultum iri.

VALETE, ET ME AMATE.

SOLINI VITA PER IOANNEM Camertem aedita.

QVA aetate Iulius Solinus floruerit, nil certi a peritioribus pro-
ditũ est. Id accidisse crediderim, q̃d eorũ monumenta, qui post
eum scripserunt, Barbaris cuncta uastãtibus, fere perierint uni-
uersa. Miror Chronicarũ supplemẽti obscurũ scriptorem alias tradidisse,
hunc Solinum Augusti Caesaris floruisse temporibus, cui & πολυΐστορα de-
dicasse cõmemorat. Constat enim Solinum Vespasiani principis / in hoc
opere meminisse. Ex annorũ autem / inter utrunq; Caesarẽ computatione,
euidens est, non potuisse Solinũ opus suũ Augusto dicasse, & Vespasiani
Caesaris res gestas retulisse. Meminit praeterea Solinus Suetonij Paulini,
quẽ Plynius se uidisse testatur. Huc accedit, quod ex Plyniano fonte Solin⁹
hauserit ferme omnia. Cum tamẽ scribens haec infantiae suae / in operis ex-
ordio / ueniam sibi dari postulet ab amico, Sed cũ necubi Plynij, per quem
profecit habuerit mẽtionẽ, suspicor uiuẽte adhuc Plynio opusculũ hoc su-
um scripsisse Solinũ. Hinc factũ forsitan, ut uiuentis nõ meminerit autho-
ris. Consimili ratione potuit euenire, ne unq̃ Plynius Dioscoridis nobilis,
eiusdem cũ eo tẽporis / scriptoris nomen recensuerit, cũ constet tamen in-
numera ex eo in opus suũ Plyniũ transtulisse. Eadẽ culpa poterit Dioscori-
di imputari (Nam uter ab utro surripuerit, apud Ammonẽ inueniri posset)
si is oppressa Plynij mentione / tanta ex eo fuerit subfuratus. Qui de Xeno-
phontis, Platonisq; uita, & moribus, pluraq; de ijsdẽ alia exq̃sitissĩe scripse-
re, tradunt nec Platonẽ Xenophontis, nec cõtra Xenophontẽ Platonis, cũ
esset uterq; Socratis discipul⁹, in tot utriusq; uoluminib⁹ / inseruisse nomẽ.
Hi sunt inuidiae nimirum, credite, mores,

Vt sua q̃ rarus tempora lector amet. Vera Nasonis sententia:
Pascitur in uiuis liuor, post fata quiescit. Quid de Macrobio, qui
integras saepe paginas ex Gellio, de Placido, qui ex Seruio, Acrone, qui ex
Porphyrione. Quid de sexcentis alijs, qui longas cõmentationes, suppres-
sis unde sumpserint authoribus, ad uerbũ sibi omnia tribuerũt. Nemo am-
bigit Aulum quoq; Gelliũ Latinę linguae delitias / Liuiana lectiõe plurimũ
profecisse, cum tamẽ. T. Liuiũ Latinorũ historicorũ longe principẽ / suarũ
Noctiũ noluerit esse participẽ. NEC assentior quorundã opinioni, qui ea
spe Solinũ nullã habuisse Plynij mentionẽ existimant, ut Plynij exemplaria
deperirent penitus. Sicq; eius Collectanea extarent sola, nec procedente tẽ-
pore ab ullo possent sua furta dinosci. Qua mente Florus, & Iustinus labo-
rasse creduntur. Esset utinã tot bonorũ authorũ amissionis haec sola causa.
Extarent hodie Catonis (ut Graecos interim missos faciã) Varronis, Nigi-
dij, Salustij, Hygini, Celsi, Ennij, Furij, Varij, Actij, Neuij, Pacuuij, nobiliũ
authorũ monumenta, quae magna studiosorũ factura / perierunt. Vtcunq;
factum sit / testatur Solinus ingenue, quicquid in Polyhistore compressus

est descriptoribus receptissimis emanasse. Suumq; nil propriũ esse dicit, cum nihil(inquit) amiserit antiquitatis diligentia, quod intactum ad hoc usque æui permaneret. Rursus constantiam ueritatis penes eos esse testatur, quos in opere fuerit ipse sequutus, Nec dedecori Solino ascribendum, qđ passim fuerit Plynium æmulatus, sicut nec Maroni dandum crimini, quod toties ueterum poetarum/Homeri præsertim uersus in suum opus transtulerit. Non enim parua uirtus authorem optimũ optime æmulari. Fuisse Solinũ Romanũ tum ex scribendi stylo conijcitur, tũ qđ frequenter quom de Romanis mentio intercidit, eos is locis multis nostros soleat appellare. Solini authoritate nedum recentiores scriptores, Sipontinus Perotus, Domitius Calderinus, Angelus Policianus, Hermolaus Barbarus, Ianus Parrhasius, ijsque alij plures similes, quos non iniuria inter ueteres quis annumerarit. Sed Seruius secundo Georg. & Priscianus in. vi. insignes Grãmatici nominatim etiã usi sunt. Dionysij quoq; interpretẽ/siue is Priscian⁹ fuerit, siue Rhẽnius, itegras Solini clausulas suis carminib⁹ frequẽter iseruit. Solini, ni fallor, sunt omnia, quę de annorũ diuisione, & diebus intercalaribus à Macrobio sunt relata. Doctores præterea ecclesiastici, Diuus Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, item Doctiores alij, ijsdẽ fere uerbis Solini sæpe sunt sententias mutuati. Sunt qui perinde Plynianam Simiam Solinum nuncupent, quemadmodum Titianum oratorum, Arulenum Stoicorum, Iulius Capitulinus, Plynius Cæcilius, Sidonius Apollinaris Simias nominatos fuisse tradunt. Sed hi non aduertũt eos per contumeliam Simias appellari solitos, qui uel ab alijs prius tradita/eodem quoque ordine/referunt, uel non eos authores, sed eorum umbram potius æmulantur. Verum Solinus sic Plynianam phrasim æmulatus est, ut uenia dixerim aliorum, uix sit repertus alter, qui Plynianæ maiestati propius accesserit. INscripsit librum hũc, ut in uetustis quibusdam exemplaribus inuenitur, Autio amico, cui & opus tradidit castigandum. Sunt qui alia sui ingenij monumenta reliquisse tradant, quæ uel tẽporis iniuria perierũt, uel abstruso loco copiam blattis forsitan delitescunt.

a ℭ QVOniā quidā.)Conquerit̃ hac epistola Solinus quosdā impatiētius potius,q̃ studiosius opu-
sculū/nondū absolutū/intercipere ,pperasse,idq; etiā tū impolitū in mediū dedisse priusq̃ inchoatæ
rei summa manus imponeret̃. Et nunc (inquit) exēplaribus corruptis,quæ damnata fuerant/ quasi
,pbata,circūferunt,prętentis,q̃ ad incrementū cognitionis longiore cura accesserunt. Hanc opusculi
nondū absoluti interceptionē reor fuisse causam cur Solini oia exēplaria tā mutila, tamq; deprauata

IVLIVS SOLINVS AVTIO SVO.S.p.d.

QVoniā quidā [a] impatientius potius/q̃ studiosius opusculū, qđ moliebar īťcipere ,pperarūt,idq; etiā tū impolitū in mediū [b] dederūt, priusq̃ inchoatę rei summa manus imponeret̃,& nūc exēplaribus corruptis,q̃ damnata sunt q̃si ,pbata circūferunt,p̄teritis,q̃ ad incrementū cognitionis accesserūt cura [c] lōgiore.Ne forte rudis,& impfecta materia/uelut spectatus a me liber,corpusculū sentētia mea digestū,ut nosceres misi.Primo,qđ referēdus ad industriā tuā fuit tenor [d] dispositiōis.Deinde ut scabrę [e] adhuc iformitatis ,pditio, editiōe uera extingueret̃.Erit igit̃ operi isti titulus POlyhistor.[f] Nā quē in exordio designauerā scilicet/ Collectanea rerū [g] memorabiliū/ cū ῆs,q̃ improbauimus / placuit oblitterari. Collata igit̃ hac epistola cū ea,q̃ auspiciū scriptionis facit, intelligis eodē te [h] loco habitū,quo eum cui laboris nostri summam dedicauimus.

ad nos puenerint.Ex prima enl
mutila,& deprauata ędítione,
exēplaria excripta , mutila, &
deprauata esse necesse est. Fu-
isse præterea hanc eandē cau-
sam,quare Solinus operi suo
Plynij nomen non inseruerit.
Interserturus si licuisset erat.
Casum consimilē, cum libros
de sācta Trinitate scriberet,ac-
cidisse sibi quadā epistola con-
querit̃ Augustin⁹.De Trinita-
te,quę deus summus, & uerus
est(inquit)libros iuuenis incho
aui,senex ędidi.O miserā quip
pe hoc opus postea q̃ comperi
prę̄reptos mihi esse,siue surre-
ptos anteq̃ eos absoluerem, &
retractatos, ut mea dispositio
fuerat/expolirē. Nō enim sin-
gillatim,sed omēs simul ędere
ea ratione decreuerā, qua p̄ce-
dentibus cōsequētes inqsitiōe
proficiētes/necterentur.Cū ergo
per eos homines, priusq̃ uellē
ad quosdā illoꝝ peruenire po-
tuerūt,dispositio mea nequis-
set impleri, interruptā dictati-
onem relinquerā,cogitans hoc
ipsum in aliquibus meis scri- ... prius mihi ędi-
ptis conqueri,ut scirēt qui possent non a me fuisse eosdem libros ęditos,sed ablatos,priusq̃ mihi ędi-
tione mea digni uiderent̃ &c.Nō immerito reprehensiōe dignū Solinus existimabāt esse opus,qđ nō
Multa dies,& multa litura coercuit,atq; Perfectū decies nō castigauit ad ungue̊. b ℭ In mediū.) Mi-
nus dispendiosum rebat̃ Solinus/si surreptū/nondū tamen castigatū opusculū suū apud surrepto-
res delituisset,q̃ qđ sic interceptū in multoꝝ tandē manus delatū fuerit. Tanto enim magis fama in-
urit̃ authoris,quanto eius inexpolitū opus docti plures lectitarint. c ℭ Cura long.)Experit̃ quilibet
nō ratione carens,longo studio,assiduaq; lectiōe,ac rerū multarū usu,doctrinā,& sapientiā plurimū
pfici,& intendi.Aiunt,q p̄cepta de aegrenda doctrina,& sapiētia tradiderūt, oportere cū hominē, q
peritus,& sapiēs esse cupit/uersari,exercerię in rebus cominus noscendis,periclitandisq;.Et ea oia a-
cta,& euenta firmiter meminisse,& pinde sapere,ac consulere ex ῆs,q̃ pericula ipsa rerū docuerūt. In-
ter Salomonis Adagia nūerat̃ & hoc.Audiens sapiēs,sapiētior erit,& intelligēs gubernacula possidebit.Quibus uerbis ostendit̃ neminē tā sapientē esse in hac uita,q nō possit sapiētior esse etiā dicusmi
norū.Audiuit regina Saba Salomonē,minor maiorē,& sapiētior redijt.Audiuit Moses socerū multo
inferiorē,& sapiētior factus est.Similia in q̃plurimis facta esse experientia innotuit. Vidēdū tñ esse ait
primo Epist.Seneca,ne lectio multoꝝ authoꝝ,& omnis generis uoluminū/habeat aliqd uagū,& insta-
bile &c. d ℭ Tenor.)Opusculi cōtinuatio,atq; ordo.In operis exordio ita de locis,rebusq; alijs se So
linus scripsisse ait,ut seruata orbis distinctiōe,suo quoq; ordine reddiderit uniuersa. e ℭ Scabrę.)As-
pitatis,indigestionisq;.Sumptū nomē a carnis cōtractione,q̃ rugosa dū cōtrahit̃ solet fieri. Intelligit
aūt ea loca,q̃ in uulgatis Solini exēplaribus deprauata ferunt̃. f ℭ Polyhistor.)Multiscius.πολὺ mul
tū,ἱστορέω,inquiro,scio,narro.Vnde historia Græcis narratio dicitur.Fuerūt & alij plures,qui ob ua
riarū rerū peritiā Polyhistores dicti sunt,ut Appion Gręcus homo,Alexāder Milesius.Itē alij. g ℭ Col
lectanea.) Cū Solini omnes codices hunc,uel similē titulū præferant, apparet inemendata huius au-
thoris exēplaria ad manus posteroꝝ deuenisse.Siqui ergo errores fuerint in hoc opere/uerius alijs/q̃
Solino merito ascribent̃,cū inemēdatū opusculū qui interceperāt/inuulgarint. h ℭ Eodē te locū ha-
bitū.) Alter est,cui librū Solin⁹ inscripsit,ab eo,ad quē epistolā hanc cū castigato opere destinauit,qđ
nō aduerterūt, qui utrāq; epistolā ad Autium scriptam existimarunt.

IOANNIS CAMERTIS ORDINIS MINORVM, BONARVM ARTIVM, AC SACRAE THEOLOGIAE DOCTORIS EXIMII, IN IVLIVM SOLINVM ENARRATIONES.

VM & aurium.) Ex Horatij præcepto in arte Poetica dat amico suo bonarum artium studioso/opusculi sui supremū examen. Si quid olim/
Scripseris (inquit ille) in Metij descendat iudicis aures,
Et patris, & nostras. Sui aūt propositi tres reddit Solinus rationes, uidelicet amici/ cui librū castigandū tradit/clementiā. Bonarū artium studiū. Postremā eius amici erga se benignitatem. Monet his uerbis Solinus scripta non nisi elimata, tersa, atq; diligentissime, castigata inuulgāda. Rursus amicorū prudentiū iuditiū in rebus serijs/ requirendū. Itemq; ne nobis in rebus nostris nimis cōplaceamus. In hisce pterea rebus doctiores consulendū fore. Nota est in Pœnulo Plauti sententia. Viam, qui nescit (inquit) qua deueniat ad mare, eū oportet amnē quærere comitē sibi. Nō absimile huic in fine epistolarum Horatianū præceptum.

Viuere si recte nescis, decede peritis.

Libri præterea examen, nō nisi peritis committendū insinuat. Quisq; eni (ut i Ethicis differit Aristoteles) bene iudicat, quæ cognoscit, & horū bonus est iudex. Tria sunt/authore primo Georgicorū Hesiodo/hominū genera. Eius vsus sunt, quos Aristo. quoq; recensuit in prio Ethicorū uolumine.

Optimus hic/sese q̄ nouit cūcta magistro,
Prospiciens rerū fines/meliora secutus,
Dignum laude uirum parentem recta monenti
Credimus, ille tamen sibi qui non consulit, aut qui
Alterius præcepta fugit, uir inutilis extat.

IVLII SOLINI POLYHISTOR. PRAEFATIO.

Quæ sit operis, & authoris intētio. Caput. I.

a Vm[a] & aurium[b] clementia, & optimarū artiū studiis præstare te cæteris sentiam, idq; oppido[c] expertus / de bñuolentia tua nihil temere perceperim / putaui examen opusculi huius tibi potissimū dare/cuius[d] uel industria promptius suffragiū: uel benignitas ueniā spondebat faciliorē.
b Liber[e] est ad compendiū præparat⁹: q̄tumcq; ratio passa est, ita moderate repressus, ut nec prodiga sit in eo copia, nec damnosa cōcinnitas. Cui si animū propius intēderis, uelut[f] fermentū cognitionis magis ei inesse, q̄[g] bracteas eloquētiæ de-
c prehendes. Exquisitis[h] enī aliq̄t voluminibus studuisse me cōpendio fateor, ut & a notioribus referrem[i] pedem: & remotis largius immorarer.

b ℭ Clementia.) CLaritudine, ac lenitate mentis. Clemētia, quā Græci ἀνεξικακίαν uocant, est tēperātia animi in potestate ulciscendi, uel lenitas superioris aduersus inferiorē in cōstituendis pœnis. Vel est inclinatio animi ad lenitatē in pœna exigēda. Est aūt hæc crudelitati oino cōtraria, cū crudelitas nihil aliud sit, q̄ atrocitas animi in exigendis pœnis. Nullā ex oibus virtutibus magis homini cōuenire scimus, quā clementiā/cū sit nulla humanior. Hæc inquācunq; domū puenerit, eā felicē, tranquillāq; præstabit. Sed in regia/quo rarior, eo mirabilior. Nihil est laudabilius, nihil magno & pclaro uiro dignius/placabilitate atq; clemētia. Tanta, tāq; excellēs hæc uirtus est/ ut, cū uincamur in omni Munere, sola deos æquat clementia nobis. Hæc ex M. Tul. primo Officiorū. Seneca in lib. de clementia ad Neronē, Claudiano de quarto Honorij Consulatu. Extat apud Max. Valeriū titulus, q̄ de humanitate, & clemētia inscribit, factorum & dictorum memorabiliū libro quinto. c ℭ Oppido.) SAtis/superq;. d ℭ Cuius uel industria.) AD id refertur, quod dixerat. Et optimarū artium. &c. e ℭ Liber est ad compendiū præparatus.) ARgumentū operis est/exponēs quid scilicet opusculum in se cōtineat, & qualis in eo procedēdi modus. f ℭ Fermentū.) Mixturā augumētūq;. g ℭ Bracteas.) FVcum uerborū supfluitatem/ac fastum. h ℭ Exquisitis aliquot.) PLyniana imitatio prologo primi naturalis historiæ. Exquisitis (inquit) authoribus centū, & cætera. i ℭ Referrem pedem.)

Prouerbialis figura/ de ĳs,qui nō in obulum quodlibet pedem mouent. Vtitur eadem & infra cap. 57.Verū (inquit)ut ab aliĳs referamus pedem.Et Ammianus Marcellinus lib.historiaꝝ.26. a pricipio. Ouidius sexta.2.de Ponto.Turpe referre pedem. Diuersa ab illa Horatĳ undecima.3. Carminū. I pedes,quo te rapiunt,uel auræ. Quadrat huic loco & diui Hieronymi de locis Hebraicis sententia. Vt enim (inquit) excelsa mihi nō uendico, ita terræ inhærentia me supergredi posse credo.

Locoꝝ[a] cōmemoratio plurimū tenet,in quā parte ferme iclinatior est vniuersa materies.[b] Quorum cōmeminisse ita uisum est/vt inclytos terrarum situs,& insignes tractus maris/seruata orbis distinctiōe,suo[c] quocꝫ ordine redderem⁹. Inseruimus etiā pleracꝫ differenter cōgruentia/vt[d] si nihil aliud/saltem uarietas ipsa legētium fastidio mederet᷑. Inter hæc[e] hominū, & alioꝝ animaliū naturas expressimus. Addita sunt pauca de arboribus,& lapidibus[f] exoticis:de extimarū[g] gentiū formis,de ritu dissono abditarū nationū. Nonnulla etiā memoratu digna,quæ ꝑtermittere incuriosum uidebat᷑,[h] quoꝝ authoritas (quod imprimis industriȩ tuȩ insinuatū uelim) de scriptoribus manat recepuissimis. Quid enim propriū nostrū esse poterit, cum nihil omiserit[i] antiquita-

a b c d

a ℭ Locorū cōm. moratio.) SCripturus Solinus plurima orbis miracula, exponit loca, in quibus ea mira/facta narrātur.Ad historiā eni maxime ptinet nedū rem ipsam exponere,sed a quo,quādo,& ubi gesta fuerit,explicare. b ℭ Quorum.)LOcorum uidelicet. c ℭ Suo ordine.)Diuus Augustinus cap.13.deciminoni Ciuitatis dei,ordinē definiēs.Ordo est (inquit)pariū,dispariūcꝫ rerū sua cuicꝫ loca tribuēs distributio.Orbis pulchritudo/ inquit 12.Metaphy.Aristoteles in ordine,& dispositiōe cōsistit. NOtatu dignū est/in rebus oibus Horatianū in arte Poetica ꝑceptum,quo ait, Singula quæcꝫ locum teneāt sortiter decenter. d ℭ Vt si nihil aliud/ uarietas saltē.) HI authores ꝑsertim ad se lectores alliciūt, in quib⁹ uel suauis fuerit elegātia,uel ipsa saltē materia recreat studiosos. e ℭ Hominū.) CApite quarto,& tribus sequētibus,hominū natura exprimit᷑ copiose.De aliĳs anialibus/arboribus,ac exoticis lapidibus,locis plurimis. f ℭ Exoticis.)PEregrinis. g ℭ Gentiū formis,de ꝑ ritu dissono.) Præcipue cap.43.ubi de Aethiopia sermo est.Multa rursus ca.65.q̄ loco Indię miracula plura refert. h ℭ Quoꝝ authoritas.) Quantū magnoꝝ uiroꝝ authoritas in rebus ualeat.Euripidis ɣsibus in Hecuba demonstrat᷑.Sunt aūt Euripidis ɣsus hi.

τὸ δὲ ἀξίωμα καὶ ἂν κακῶς λέγῃ τὸ σόν.
πείσει λόγος γὰρ ἐκτ᾽ ἀδοξούντων ἰὼν.
κ᾽ ἐκ τῶν δοκούντων, αὐτὸς οὐ ταυτὸν σθένει. Verba sunt Hecubæ ad Vlyssem.
Authoritas uero(inquit)& si male dicat,tua
Persuadebit. Nam ab inextimatis proficiscens oratio,
Et ab existimatis/eadem haud quaq̄ tantundem ualet.
Hos Euripidis uersus in Latinum Ennius sic conuertit.
Hæc tu,& si peruerse dices,facile Achiuos flexeris.
Nam cum opulenti locuntur pariter/atꝫ ignobiles,
Eadem dicta,eademcꝫ oratio ęqua/non ęque ualet. Hęc ex noctibus Gellianis lib.undecimo.

Pythagorici tantū authoritatis pręceptori Pythagorę tribuebāt/ut siquid affirmarēt in disputando cū ex eis quæreret᷑,quare ita esset,respōdere solitos esse,αὐτὸς ἔφα. i. ipse dixit.Ipse aūt erat Pythagoras.Tantū opinio ꝑiudicata poterat,ut etiā sine rōne ualeret authoritas.Id aūt Marco Tullio primo de natura Deoꝝ nequaq̄ ꝓbatur. Nō eni (inquit) tam authores in disputādo,q̄ rationis incremēta quærēda sunt.Quin etiā obest plerūcꝫ ĳs,qui discere uolunt authoritas eoꝝ, qui se docere ꝓfitentur. Desinūt enim suum iudiciū adhibere,id habēt ratum,quod ab eo,quem probāt iudicatum uidēt. i ℭ Antiquitatis diligētia.)PLinĳ uerba sunt ex cap.primo.25.naturalis historię. In admirationem curæ priscoꝝ,diligētiæcꝫ animū agit,quod nihil intentatū, inexpertūcꝫ illis fuit. Nihil deinde occultatum,quod nō ꝓdesse posteris uellēt.Et cap.sexto.25.Non est satis mirari curā/diligentiācꝫ priscoꝝ, qui oia scrutati,nihil intentatū reliquere.Idem cap.primo.27.Crescit apud me certe(inquit)tractatu ipso admiratio antiquitatis, quātocꝫ maior copia herbaꝝ dicēda restat,tāto magis adorare priscoꝝ in inueniēdo curā,in tradēdo benignitatē/subit.Nec dubie superata hoc modo posset uideri etiā reꝝ naturæ ipsius magnificētia,si humani corporis esset inuētio.Nunc uero deoꝝ fuisse eam apparet,aut

certe diuinã, etiã cum homo inuenerit. De rerũ inuẽtoribus diuersaꝝ/extat caput, 56. septimi eiusdem authoris libri. Rursus apud Max. Valeriũ li. octauo/ Titulus est de Antiquoꝝ studio, ac idustria. Huic loco quadrat Horatianũ Adagium, satyra decima primi Sermonum.

In syluam non ligna feras insanius, ac si Magnas Græcorum malis implere cateruas.

a tis diligẽtia, quod intactũ ad hoc usqꝫ ęui perma-
neret? Quapropter quæso te, ne de præsenti tẽ-
pore æditionis istius fidem libres. Quãdoquidẽ
uestigia[a] monetæ ueteris ꝑsecuti/opiniones vni-
b uersas eligere maluimus potius, q̃ innouare. Ita-
qꝫ siqua ex istis/secus, q̃ opto in animũ tuũ vene-
rint, des velim infantiæ meę ueniã. Nam constã-
tia veritatis penes[b] eos est, quos secuti sumus. Si-
c cut ergo hi, qui[c] corporũ formas æmulanť, post-
positis quæ reliqua sunt, ante omnia effigiãt mo-
dum capitis, nec in mẽbra alia prius lineas desti-
nant, q̃ ab ipsa (vt ita dixerim) figurarꝫ[d] arce/au-
d spicium faciant inchoandi ita nos quoqꝫ a[e] capite
orbis, id est ab vrbe Roma/principium capesse-

a ¶ Vestigia mo. ue. persecuti.) OB ueterũ patrũ reuerentiã/plerũqꝫ seruatũ est, ut iisdẽ formis nũmi signarenť a posteris, quibꝰ ipsi ueteres a principio signauerunt. Sicqꝫ dicit se opiniones priscoꝝ obseruasse/ nõ nouas addidisse illis alias. b ¶ Penes eos est.) PLyniana & hęc euidens immitatio cap. prio, 7. Nec tñ (inquit) ego in plerisqꝫ eoꝝ astringã fidem meã, potiusqꝫ ad authores relegabo, qui de dubijs rogenť oĩbus. ADuertendũ philosophi esse, nõ historici/errata/ratiõibus redarguere. c ¶ Qui corporũ formas æmu.) CAeteræ corporis partes/ut philosophi aiũt/ habere dicunť ad caput ipsum, tanq̃ ad principale animantis membrũ/seriẽ, & habitudinẽ. A capite igiť nõ immerito, qui corpoꝝ formas ęmulãť, postpositis, quæ reliqua sunt, ante oĩa effigiãt modũ capitis. Hinc factũ est, ut ꝓuerbio/caput/pro origine, & principio rei/ sumi cõsueuerit. Terẽtius in Andria. Nam si hic (iquit) mali est quicq̃, hem/illic est huic rei caput. Et in Adelphis Non potuit (inquit) melius idem sensit, quod ego/te esse huic rei caput. Virgilius in undecimo:

O latio caput, horum & causa malorum. Idem in duodecimo.

Se causam clamat, crimenqꝫ, caputqꝫ malorum.

Vnde & rem quampiã, q̃ principio careat/ἀκέφαλον nũcupamus. d ¶ Figurarũ arce.) SCribit diuus Ambrosius cap. 9. sexti Hexame. humani corporis fabricã instar esse mũdi. Siquidẽ/ut cœlũ eminet aeri: terris maria, q̃ uelut quædã membra sunt mũdi, ita etiã caput supra reliquos artus nostri corporis/cernimus eminere: pręstãtissimũqꝫ esse omniũ, tanq̃ inter elemẽta cœlum: tanq̃ arcẽ inter reliqua urbis mœnia. In arce aũt hac/ regalẽ quandã habitare sapientiã. Vnde a Salomone dictũ est, Quia oculi (inquit) sapientis in capite eius. Hãc esse cæteris tutiorem, & ex illa oĩbus mẽbris uigorem, prudentiãqꝫ deferri. Quid enim robur & ualiditas lacertoꝝ ꝓficiat, quid uelocitas pedũ/nisi capitis/uelut principis sui, imperialis quædã adminiculeť potestas? Ex hoc eñ aut destituunť uniuersa: aut oĩa fulciunť. In summa constructionis corporis (inquit ca. 5. de Dei opificio Firmianus) caput Deus ipse collocauit, in quo esset regnũ totius animãtis. Datũqꝫ illi hoc nomẽ est/ut quidẽ Varro ad Ciceronẽ scribit, quod hinc capiãt initium sensus/ac nerui. e ¶ A capite orbis.) CVr Roma caput orbis fuerit nũcupata/hanc historici causam ꝓdiderunt. Quom eñ Tarquinius Supbus Capitoliũ extrueret/caput humanũ integra facie aperientibus fundamẽta tẽpli, diciť apparuisse: quę uisa species haud per ambages/arcẽ eam imperij: caputqꝫ rerũ fore portendebat. Idqꝫ ita cecinere uates/quiqꝫ in urbe erãt: quosqꝫ ad eam rem consultandam ex Ethruria acciuerãt. Author Liuius primo ab urb. con. lib. Addit Diony. Halicar. Antiquitatũ Romanaꝝ lib. 4. id ipsum caput fuisse nuper occisi hominis: habuisseqꝫ faciẽ uiuis simileᷓ: & a capite manantem sanguinẽ: ipsumqꝫ caput calidũ adhuc, atqꝫ recens. Fuisseqꝫ tandẽ ab Ethrusco uate Romanis legatis, qui hanc ob causam ex ciuibus ꝓbatissimis ad eum missi fuerãt/responsum. Viri Romani (inquit) dicite uestris ciuibus/fato dari caput Italiæ fore oĩs/hũc locũ, in quo caput est repertũ. Exqꝫ illo Capitolinus uocať is locus ab inuentione ibidẽ capitis. κεφαλὰς eñi Romani uocant capita. Tradunt poetæ diu quæsitũ, qua tandẽ poneret arce Terraꝝ fortuna caput. Visumqꝫ tandem superis nihil posse huic rei/Roma aptius reperiri. Hinc duodecimo Epigrammatũ a Martiale dictũ est,

Terrarum dea, gentiumqꝫ Roma,
Cui par est nihil, & nihil secundum.

De ea Claudianus in Panegiricis sic elegãter cecinit.

Proxime dijs consul, tantæ qui prospicis urbi,
Qua nihil in terris complectitur altius æther:

Cultus nec spatium uisus: nec corda decorẽ:
Nec laudem uox ulla capit: quę luce metalli
Aemula uicinis fastigia cõserit astris/
Quæ septem scopulis zonas imitaẽ olympi/
Armoꝝ,legũq; parens,q̃ fundit in oẽs
Imperiũ:primiq; dedit cunabula iuris.

Hæc est in gremiũ,uictos quæ sola recepit
Humanumq; genus communi nomine fouit,
Matris/non dominę ritu:ciuesq; uocauit/
Quos domuit:nexuq; pio longinqua reuinxit.
Hęc eadẽ(ut alibi idẽ canit)domuit terras, hoiesq;
Legibus:ad Solẽ uictrix utrũq; cucurrit. (reuixit

mus,q̃uis nihil [a] sup ea/ doctissimi authores re- a
liquerint, quod ĩ nouũ pręconiũ possit suscitari,
ac superuacaneũ pene sit relegere tramitẽ decur-
sum tot annalibus.Ne tñ prorsus dissimulata sit/
originẽ eius/quãta ualemus, ꝓsequemur fide. b

DE ORIGINE VRBIS ROMAE,ET temporibus eius,deq; septem Romanis regibus. CAP. II.

SVnt [b] qui uideri uelint Romæ uocabulũ c
ab [c] Euandro primũ datũ,cum oppidum
ibi offendisset,quod extructũ antea [d] Valentiam
dixerat iuuentus Latina,seruataq; significatione
impositi prius nominis, ῥώμην Græce Valentiam d
nominatã,quam Arcades quom in excelsa parte
mõtis habitassẽt,deriuatũ deinceps, ut tutissima
urbiũ, [e] Arces uocarenẽ. [f] Heraclidi placet Troia
capta quosdã ex Achiuis in ea loca,ubi nũc Ro- e
ma est,deuenisse per Tyberim,deinde suadente
Rome nobilissima captiuarũ,quę his comes erat,

Horatius quarto Carminum/ principem urbium eam nominat. Hæc (ut canit Maro) tantum alias inter caput extulit urbes,

Quantũ lenta solent inter Viburna Cupressi.

De Roma plura cõgessimus locis alijs. a ℭ Nihil sup ea re.) VIx unus inter nobiles authores repertus est,qui Romę memoriã preterierit.Theophrastꝰ (ut author est Plynius)primus externoꝝ aliqua de Romanis diligẽtius scripsit.Nam Theopompus/ante quẽ nemo mentionem habuit, urbẽ dũtaxat a Gallis captã dixit.Clitarchus ab eo proximus/ legationẽ tñ ad Alexandrũ missam. b

SVnt qui uideri uelint.) DE nomine urbis Romę prius q̃ de urbe ipsa Solinus differit, quod quęstio quid nomis,q̃stione q d rei inuestigatione prior sit.Aliquoꝝ(inquit primo Posterioꝝ Analeticoꝝ Themistius)quid nomẽ significet oportet præscire.Nã q̃rentibus,quã ob rem a Magnete ferrũ trahatur,ꝓnoscendũ est ferrũ a Magnete trahi,& mores pati solere. c ℭ Ab Euandro primũ datũ.) EVandri Arcadis historiã abunde refert Seruius.8.Aeneidos super illud.Arcades ijs oris.Id ipsum quoq; primo Fastorum Naso cecinit. Nec mora.&c.Rursus ibi.Orta prior luna.Dionysius Halicar.lib.primo tradit/Euandrũ ex Pallãeo urbe Arcadica,annis sexaginta ante res Troianas/in hæc Italiæ loca nauigasse. d ℭ Valentiã.)FAbius Pictor insignis scriptor,de origine urbis Romæ sic inquit.Suscepto Italus Italiæ imperio, tũ filiã suam Romã noie/Siculis,& Aboriginibus in Latio pręfecit,quæ relicta Capena/mediũ Palatinũ tenuit,& in uertice ubi hæret Exquilino Romã oppidulũ cõdidit,quod Valentiã sonat.Post eius obitũ ob paludes neglectũ oppidum fuit usq; ad aduentũ Euandri,qui cum oppido simul restituit nomẽ. Subsidẽs septẽ collibus campus/Argęus dictus est ab Argo Euandri hospite:e comitibus Argiui Herculis,qui ad Euandrũ uenerũt,& in Saturnia subsiderũt.Hinc extrema Argileta dicunẽ. Diuus Hieronymus in fine eius operis,quod aduersus Iouinianũ scripsit ait ῥώμην/ aut fortitudinis nomẽ esse apud Gręcos,aut sublimitatis iuxta Hebræos.Alij(ut Festus refert)existimãt a uiribus regẽtis Valentiam nuncupatã,quod nomẽ aduẽtu Euandri,Aeneæq; in Italiã,cũ magna Græce loquentiũ copia, interpretatũ: dicitq; cœptũ Romã.A Dionysio Halicar.Antiquitatũ Romanaꝝ lib.primo/ copiosius hæc oia sunt relata. e ℭ Arces.) Ab Arcadibus Arces duxisse nomẽ Solinus existimat,Alij ab arcẽdis hostibus dictas uolũt. f ℭ Heraclidi.) SEx.Pom.de uerboꝝ ueteꝝ significatiõe uolumine sextodecimo his quidẽ uerbis hãc ipsam refert historiã. Qui cognomẽto(inquit) Lembus Heraclides appellabaẽ/existimat reuertẽtibus ab Ilio Achiuis/quosdã tẽpestate deiectos in Italiã - regiones secutos Tyberis decursum/puenisse ubi nũc sit Roma:ibiq; ꝑpter tediũ nauigationis impulsos,captiuas authoritate ueteris cuiusdã tẽpestiuę noie Romes / incendisse classem:atq; ab ea necessitate ibi manẽdi/ urbem conditam ab ijs potissimũ eius nomine appellatã,a cuius consilio eas sedes sibi firmauissent.

ii

Idem abunde refert Plutar. in Romulo, & in principio eius lib. quē de uirtutibus mulierū scriptū reliquit. Plurima apud Dionysium scripta reperies. Scribit Laertius in fine quinti, fuisse quatuordecim Heraclides. a ℭ Agathocles) VErba Sex. Pom. eodē lib. hæc sunt. Agathocles Cisycenarū rerū scriptor/ait uaticinio Heleni impulsum Aeneā/Italiā petiuisse/portantē secum suam neptē, Ascaniiq; filiam nomine Romā, eamq;/ut Italia Phryges sunt potiti/ex ijs regiōibus maxime, quæ nūc sunt uicinę urbi, primā omniū cōsecrasse in Palatio Fidei templū; in q monte postea quom conderet urbs/uisam esse iustā uocabuli Romæ nomē causā: eāq; priore, unde ea locū dedicauisset Fidei. Gergithius, q de aduētu Aeneæ in Italiā scripsit/asserit Romā fuisse appellatā Cephalon ab hoie quodā comite Aeneę. Eum eñ occupato mōte, q nūc Palatinus dicit/urbē condidisse, atq; eam Romā nominasse. Apollodorus in Euxenide ait, Aenea, & Lauinia natas Mayllem: Millū: Romūq;, atq; ab Romo, urbi tractū nomen. Alcinius ait Tyrrenia Aeneæ natū filiū Romulū fuisse: atq; eo ortā Albā Aeneę neptē: cui9 filius nomine Romus cōdiderit urbē Romā. Antigonus Italicæ historię scriptor ait/Romū quendā noie/Ioue conceptum, urbē cōdidisse in Palatio Romę: eiq; dedisse nomē. Has diuersitates cōcordat Diony. lib. primo tradens Romæ nō unicā, sed triplicem uarijs tēporibus/cōstructionē. b ℭ Tradit etiā propriū nomē Romæ.) IN carmine, quo res aliqua deuouebat/, ꝓprium rei nomē/exprimi opus erat. Aliter eñ preces credebant inanes. Ea ex causa Romę Latinū nomē extare noluerūt, ne posset aliqñ deuoueri ab hostibus. Proprij ꝑterea nomē Dei, in cuius tutela Roma erat, ignotū etiā esse uoluerūt. Huius rei causam multiplicē Plutar. in qōnibus refert. Item Plynius cap. secūdo. 28. naturalis historiæ. Caius Sempronius cap. 6. eius lib. qui de diuisione Italiæ, & origine urbis Romæ inscriptus est. Macrobius tertio Saturna. lib. Ouidius qrto Fastorum. Ipse locum uati. &c. Carmē Deuotionis/quale fuerit/docet Liuius lib. octauo ab urb. con. Plynius cap. secūdo. 28. naturalis historiæ. Macrobius tertio Saturna. c ℭ Valeriū deniq; Soranū.) DE Valerio Sorano Plutar. Quęstionū problemate. 60. Plynius cap. 5. lib. tertij. Seruius aūt grāmaticus in fine primi Georgicoꝝ/dicit hūc Val. Soranū fuisse Tribunū plebis, obq; linguę temeritatē leuatū in crucē. d ℭ Sacellū colitur Angeronæ.) Festa hæc ab ea dea/Angeronalia dicebant. Fiebāt aūt hæc sacra in Aculeia curia. Eo quoq; tēpore publicæ erant feriæ. Author. M. Varro qnto de lingua Latina lib. Sunt aūt/ authore Pom. a Romanis instituta/quom Angina oēe genus animaliū cōsumeret. Sumpsit aūt hęc Solinus ex cap. qnto. 3. Ply. C. Sempronio cap. 6. Macrobio. 3. Saturna. Verrius Flaccus dicit Angeronā eandē esse, & Volupiā: dictamq; Angeronā, quod Angores, ac animoꝝ solicitudines ꝓpiciata/depellat. e ℭ Prænexo ore.) HVius cōsuetudinis meminerūt Plynius, & Sempronius locis eisdem. Macrobius primo, & tertio Saturna. huius rei triplicē refert causam. Ad id alludit Iuuenalis Saty. priacum (inquit) Digito cōpesce labellum. Inter cęteros Deos/Aegyptij Harpocratē silentij Deum religiosissime uenerabant. Eius Dei simulacrū admoto labijs digito figurabat: qua effigie silētium indicabat. Harpocratis huius meminerūt Catul. semel & iterum. Ouidius. 9. Meta. Ausonius ad Paulinū.

Aut tua Sigalion Aegyptius oscula signet.

Item Tertul. cap. sexto Apologetici. Hinc natū Adagiū. Factū me esse puta Harpocratē. In taciturnos. & nimium silentium pręseruantes. Plura de Harpocrate Politianus cap. 83. primę Cēturiæ. Seruandum in omni re Nasonis monitum, secūdo de Arte amādi.

Eximia est uirtus præstare silentia rebus:
At contra grauis est culpa/tacenda loqui.

f ℭ De temporibus urbis conditę ambiguitatū.) VAriè hic locus in exēplaribus reperit. Nos aūt ita eum restituendum putamus. De tēporibus urbis conditę ambiguitatū quæstiōes excitauit, quod quędā ibi multo ante Romulū condita sint. Quippe

a incēsis nauibus/posuisse sedes, struxisse mœnia:
& oppidū ab ea Romen uocauisse. [a] Agathocles
scribit Romen nō captiuā fuisse, ut supdictū est,
sed Ascanio natā, Aeneæ neptem, appellationis
b istius causam fuisse. Traditur [b] etiā propriū Ro-
mæ nomen, uerūtamen uetitum publicari, quā-
doquidem quo minus īclaresceret, cerimoniarū
arcana sanxerūt, ut hoc pacto notitiam eius abo-
c leret fides placitæ taciturnitatis. Valeriū [c] deniq;
Soranū: qꝫ contra interdictū eloqui id ausus fo-
ret, ob meritū profanæ uocis/neci datū. Inter an-
tiquissimas sane religiones sacellū [d] colitur An-
d geronę, cui sacrificat ante diem. xij. calendarū Ia-
nuariarū: quę diua psul silētij ipsius prenexo, [e] ob
signatoq; ore simulachrū habet. DE [f] tēporibus
urbis conditæ ambiguitatū quæstiōes excitauit,

quod quædã ibi multo ante Romulũ/cõdita sũt, a
Quippe[a] aram Hercules, quã uouerat si amissas
boues reperisset, punito Caco/patri inuẽtori/di-
cauit. Qui[b] Cacus habitauit locũ, cui[c] Salinæ no-
men est: ubi Trigemina nũc porta. Hic (ut Cęli- b
us tradit) cum a[d] Tarchone tyrrheno, ad quẽ le-
gatus uenerat Marsyę regis, socio Megale Phry
ge, custodiæ foret datus, frustratus uincula, vn-
de venerat rediјt, pręsidiјs amplioribus occupa- c
to circa Vulturnũ, & Campaniã regno, Dum at-
trectare etiã ea auderet, quæ cõcesserant in Ar-
cadum iura, duce Hercule, qui tũc forte aderat/
oppressus est. Megalẽ Sabini receperũt, discipli- d
nam augurãdi ab eo edocti. Suo[e] quoq; numini
idem Hercules instituit arã, quæ Maxima apud

ante/Arã Hercules &c. Est autẽ ordo. Quod quędam ibi multo ante Romulum cõdita sint, excitauit quęstiones ambiguitatũ, De tẽporibus urbis cõditę. Quippe ante Romulum scilicet/Hercules punito Caco/patri inuentori/dicauit aram, quã uouerat/si reperisset amissas boues. Vetusti codices plerũq; habẽt, culta, nõ cõdita. a ℂ Aram.) De hac Ara Liuius lib. primo. Fenestella ut. secũdo. Virgilius. 8. Aenei. ibi. Ex illo. Ouidius primo Fastoꝝ/ibi. Cõstituitq; sibi. Propertius. 11. q̃rti. Hercules cum se flumine recentẽ ob cędem abluisset/aram ei loco ꝓximã erexit Iouis inuẽtoris, quæ est Romæ iuxta portã Trigeminã: immo lauitq; deo iuuencum, gratum munus inuentionis boum. &c. Ex Diony. lib. prio. Strabo autẽ lib. quito, hęc oia fabulosa existimat. Hãc Herculis arã/sicut nec eius ędes alias/nulla foemina ingrediebaꝸ. Cuius hãc fuisse causam fabulanꝸ/q̃ꝺ Hercules post peremptũ Cacum/bibendi cupidus/ædem Bonæ deæ, ab ipsa tẽpli sacerdote exclusus fuerit. Propertius lib. q̃rto

Maxima/quæ gregibus deuota est Ara repertis,
Ara per has/iquit/maxima facta manus.
Hæc nullis unq̃ pateat ueneranda puellis,
Herculis eximiј/ne sit inulta sitis.

Plura Macrobius primo Satur. Fuit aũt hæc Ara/in undecima urbis Romæ regione/ut etiã a. P. Victore notatũ est. Diodo. Siculus in fine quarti scribit tres fuisse Hercules. Superiorẽ Herculẽ in Aegypto natum, qui magna armis subacta orbis parte, in Libya columnã posuit. Secundũ Cretẽsem fuisse refert Olympici certaminis institutorẽ. Vltimum paulo ante Troianũ bellum/ex Alcmena & Ioue genitũ: multisq; functũ certaminibus. Huic defuncto ob nois, & rerum gestaꝝ similitudinẽ, alioꝝ gesta ascripta sunt, tanq̃ unicus Hercules extitisset. Seruius. 8. Aene. sup illud. Nascenti cui tres anias. Legi ait Herculẽ Tirynthiũ, Argiuũ, Thebanũ, Libym. Quo loco refert/Varronẽ q̃dragitaquatuor Hercules enumerare. b ℂ Qui Cacus.) Caci huius historiã, siue malis fabulã, scribũt Liuius, & Diony. lib. primo. Strabo lib. quinto. Virg. 8. Aenei. Hic spelũca fuit. &c. Proptius. 11. quarti. Ouidius primo Fastoꝝ. Ecce boues illuc. In boum numero discrepat a Marone Ouidius. De numero tauros (inquit Ouidius) sensit abesse duos. Virgilius aũt quatuor tauros, totidemq; iuuẽcas abductas canit. Quatuor a stabulis. &c. Hunc Cacum Dio. Siculus lib. quinto, Lacinũ furem appellat. Columella malũ eum uicinũ nominat. Tradunt fabulæ Cacum fuisse Vulcani filiũ/ore ignẽ/fumũq; uomẽtem. Hic uicinoꝝ omnia populabaꝸ. Veritas tñ secundũ philosophos, & historicos hoc habet/hunc fuisse Euandri nequissimũ seruum: ac furem. Nouimus aũt malum a Græcis κακόν dici, quẽ ita Arcades illo appellabãt tempore. Postea translato accẽtu/Cacus dictus/ut ἑλένη Helena. Ignem autẽ dictus est uomere, quod agros igne populabatur. Hunc soror sua eiusdem nominis/ꝓdidit. Vnde etiã Sacellũ meruit, in quo ei per uirgines Vestę sacrificabaꝸ. Hęc ex Seruio. 8. Aenei. super illud. Iam primũ saxis. c ℂ Cui Salinæ nomẽ est.) Frontinus de Aquæductibus scribit Salinas ad Tergeminã portam fuisse locũ. P. Victor in undecima regione urbis Romæ Salinas ponit. Ancus Martius rex/salis modia sex milia in Congiario dedit populis: & Salinas primus instituit/author Plynius ca. septimo. 31. naturalis historię. d ℂ Tarchone.) Tarchones, siue Tarchontes/plures fuerunt/qui quondam apud Hetruscos regnauerunt, Lege Manethonem. Sylius libro octauo/Tarchontis domus. &c. Et Virgilius decimo Aeneidos. Admonet, immiscetq; preces. &c. DE Marsya rege/Cato in Originibus. e ℂ Suo quoq; numini idem.) Plura de hac ara Macrobius tertio Saturnalium, & Ouidius primo Fastorum. ADuertendum hanc aram fuisse aliam a superiore. Nam illa Ioui, hæc autem Herculi dicata fuit. Ara hæc præterea foro Boario proxima fuit/ueneratiõeq; apud incolas/inter cæteras præcipua. Nam & peierationes fiunt per eam, & conuentiones uolentibus aliquid firmi conficere, & Decumationes rerum plures fiunt ex uotis, ornatu tñ multo inferior est, quã opinio est. Ex Dionysio & hęc libro primo Antiquitatũ Romanaꝝ.

a Pontifices habet, cum se ex [a] Nicostrate Euandri matre, quæ a uaticinio Carmentis dicta est, immortalē cōperisset. Conseptū etiam, intra quod ritus sacrorū factis Bouicidijs, docuit Potitios.

b Sacellū Herculis in foro [b] Boario est, in quo argumenta cōuiuii lœtę maiestatis ipsius remanēt. Nam diuinitus illo neq; canibus, neq; muscis ingressus est. Etenim cū uisceratione sacricolis daret, Myagrum [c] deum dicit imprecatus. Clauam uero in aditu reliquisse, cuius olfactu refugerent canes, id usq; nunc durat. Aedem [d] etiā, quæ Saturni ærarium fertur, comites eius condiderunt

c in honorē Saturni, quem cultorē regionis illius

d cognouerāt extitisse. Item [e] & montē Capitolinū Saturniū nominarūt. Castelli quoq; quod excitauerant, portam Saturniā appellauerūt, quę po-

a ℭ Nicostrate.) Perempto Caco/Hercules Iouis, & Alcmenæ filius/Euandrū eius loci regem/adijt, At Euander ipse habitū: formāq; uiri aliquantū ampliorē: augustiorēq; humana intuēs: rogitat/ qui uir esset. Vbi nomē: patremq;, ac patriā accepit. Ioue nate Hercules salue (inquit), Te mihi mater ueridica interpres Deum/ aucturū cœlestiū numerū cecinit, tibiq; aram hic dicatū iri: quā opulētissima olim in terris gens/ maximā uocet, tuoq; ritu colat. Dextra Hercules data accipere se omen: impleturumq; fata. Ara cōdita, atq; dicata/ ait. Ibi tū primū boue eximia capta de grege/ sacrū adhibitis ad ministeriū, dapemq; potitijs: ac Pinarijs, quæ tū familiæ maxime inclytæ ea loca incolebant. Author lib. primo Titus Liuius. Plura Diony. lib. primo. Dio. Siculus lib. quito. Fenestella titulo secūdo. Virgilius. 8. Aeneid. Vix ea dicta. &c. Ouidius primo Fastorum.

Ipsa mone, quę nomen habes a carmine dictum. &c.

Est autē cōseptum munitus locus quispiā, ubi Potitij Herculi sacrificare cōsueuerant. Lege. L. Fenestel. eo tit. quē modo citauimus. b ℭ Boario foro) Propertius Elegiarū lib. 4. sensit Boariū forū a bubus Herculis fuisse cognominatū. Inqt em.

Aruaq; mugitu sancit; Boaria longo,
Nobile erit Romę pascua uestra forum.

Varro, & eum secuti/ scribit ideo sic dictū, quod in eo boues uendi consueuerint. In eo pterea tauri Aeneum simulacrū fuisse refert Tacitus: ab eoq; Romulū designādi oppidi sulcū cœpisse ducere. Constans opinio est id forum a boue fuisse sortitum nomen. Ouidius primo Fastorum.

Constituitq; sibi, quæ maxima dicitur, aram,
Hic ubi pars urbis de boue nomen habet.

c ℭ Muscarū deū.) Vetusti quidā codices habēt nō muscarū: sed Myagrū deum. Plynius ca. 28. lib. decimi/ Muscarū deum Achorē noiat. Inuocāt (inqt) Cyrenaici Achorē deum muscarū/ multitudine pestilentiā afferēte/ quæ ,ptinus intereunt, q̄ litatū est illi deo. Idem Plynius ca. 29. decimi/ Romæ (inquit) ædem Herculis in foro Boario neq; muscæ: neq; canes intrant. Nec ulla auis in Pōto in insula/ in qua sepultus est Achilles/ infestat sacrā ei ædem. Idem de hac Achillis æde scribit Solinus cap. 29. infra. Causam huius referemus cap. 40. infra, ubi de Basilisco agitur. d ℭ Aedē etiā quæ Saturni ærariū fert.) In tēplis deorū pecunias seruari cōsueuisse, author est Plautus in Aulularia Tertul. c. 11. Apolog. dicit id factū fuisse qm̄ ab ipso primū tabula, & imagine signatus est numus. Aerariū sane (inquit Festus) populus Romanus in æde Saturni habuit. Meminit Iustinus lib. 43. Plura de hac æde scribit Macrobius lōge post principiū primi Saturnaliū/ quē adeas si uis, qm̄ nos in nostris Annotatiōibus breuitati studere plerūq; solemus. Quā aūt ob rem Saturni ædem, pecuniæ publicæ sacrarium esse uoluerūt, multiplicē causam assignat Plutarch. proble. quadragesimo primo. Romanū ærarium in Saturni æde describit Lucanus tertio Pharsaliæ.

Pugnaxq; Metellus.
Vt uidet ingenti Saturnia templa reuelli
Mole: rapit gressus. &c.

Scribit Ply. ca. tertio. 33. Caium Cęsarē primo introitu urbis in ciuili bello suo/ ex ærario Romano ,ptulisse laterū aureorū. xxvi. milia numero, pondo. ccc. Nec fuit (inquit) alijs tpibus respub. locupletior. e ℭ Idem & montē Cap. Saturniū noiauerunt.) Scribit Dionysius Halicar. primo Antiquitatū Romanarū lib. paucis annis post Arcades/ aliam classem Gręcā in Italiā aduenisse ducente eā Hercule/ qui Hispaniā usq; ad occasum totā subegerat. Ex his eni (inquit) quidā missionē pcantes ab Hercule/ circū hæc loca/ pmanserūt. Inuentoq; colle cōmodo, in eo ædificant/ distante stadijs ferme tribus a palano/ qui nūc quidem Capitolinus dicit/ ea uero tēpestate Saturnius. Gręce aūt κρόνιον. Ex his aūt relictis plures erāt Pelopōnenses: Pheneatæ, Epij: qui ex Elide, qbus nullū

erat amplius deſyderiū reditus ad ꝓprios lares, euerſa eis patria in bello aduerſus Herculem. Euſenus aūt uetus poeta, & alij quidā fabulaꝝ Italicaꝝ ſcriptores/a Pyſatis ipſis putant eſſe impoſitum huic loco nomē/ob ſimilitudinē Saturni ſui: atq; arā Saturno Epios ſimul cū Hercule collocaſſe, quæ nūc etiā manet iuxta radicē collis ſecundū uiam/qua ex foro in Capitoliū aſcendit. DIOny. aūt ipſe exiſtimat etiā ante aduentum Herculis in Italiam/hunc locū fuiſſe Saturno ſacrū. Dictumq; Saturniū ab regionis incolis. Oīſq; ait ora/ꝙ nūc Italia dicit, dicata erat huic deo, atq; Saturnia ab incolētibus uocabat/ſicut inueniri poteſt & ex Sibyllinis uerbis quibuſdam: & ex alijs deoꝝ oraculis. Templa aūt multis in locis eius regionis/conſtructa ſunt huic deo: atq; urbes eodē noīe, quo tota regio appellatę. Locaq; multa ſub cuiuſdā dei cognomine, & maxime ſcopuli/& excelſa. Varro lib. quarto de lingua Latina/de mōtibus urbis Romæ loquens. E quibus (inquit) Capitoliū dictum/ꝙ hic, quom fundamenta foderent ædis Iouis/caput hominis inuentū dicit. Hic mons ante Tarpeius dictus a Virgine Veſtali Tarpeia/quæ ibi a Sabinis necata armis/& ſepulta. Eius nominis monumentū relictū/ꝙ etiā nunc eius rupes Tarpeiū appellat ſaxū. Hunc antea montē Saturniū appellatū prodiderūt. Et ab eo late Saturniā terrā/ut etiā Ennius appellat/antiquū oppidū i hac fuiſſe Saturnia ſcribit. Eius ueſtigia etiā nūc manent tria/ꝙ Saturni fanum in faucibus, ꝙ Saturnia porta/quā Iunius ſcribit ibi/quā nunc uocāt Pandanā, ꝙ poſt ædē Saturni in ædificioꝝ legibus parietes poſtici muri ſunt ſcripti, hæc ille. Feſtus Pōpeius Pandana (inquit) porta dicta eſt Romæ/ꝙ ſemper pateret.

ſtea Pandana uocata eſt. Pars[a] autem infima Capitolini montis habitaculum Carmentis fuit, ubi Carmentis, nunc fanū eſt, a qua Carmentali portæ nomen datum eſt. Palatium[b] uero nemo dubitauerit, quin Arcades habeat authores: a quib⁹ primū Pallanteum oppidū conditum: quod aliquādiu Aborigines[c] habitarunt, ſed propter in-

a ℂ Pars aūt infima Capitolini montis.) Annis ſexaginta ante res Troianas claſſis Græca/ad ea loca Italiæ ubi nūc Roma eſt/appuliſſe dicit, ex Pallantio urbe Arcadiæ exurgēs: duceq; ꝓfectionis Euandro, Mercurij filio credito, & Nymphæ cuiuſdā Arcadiæ incolæ/quā Gręci Themin eſſe dicūt: deiq; patientē, ſiue fatidicā demonſtrāt. Qui uero Romanas cōſcripſerunt origines/lingua eā patria Carmentē nomināt. Eſſe aūt Nymphæ ipſi nomē ſermone Gręco Thiſpiados. ὠδὰς eīm Romani dicūt carmina. Hāc aūt fœminā dicunt diuino ſpiritu detentam/quæ uentura eſſent, populo ſolitam eſſe carmine prędicere. Author Dionyſius in primo. Plura de hac re ſcribit Naſo primo Faſtorum/ibi.

Proxima proſpiciet Tithono Aurora relicto.

Carmētalis porta fuit ex tribus una/quas Romulus in urbis Romæ cōſtructionę/ſtatuiſſe dicit, a Carmēta primum denominata, poſtea aūt Scelerata dicta eſt, quod per eam ſex & trecēti Fabij cum clientiū milibus quinq;, egreſſi aduerſus Hetruſcos ad amnē Cremerā oēs ſunt interfecti, author Feſtus. Scribit Diony. in primo/Carmentę exędificatā aram ſub Capitolio iuxta portam Carmentalē. Hāc aram Solinus fanum nominat. b ℂ Palatium autē nemo dubitat quin Arcades habeat authores.) Hanc hiſtoriā ſic explicat Diony. 2. Antiquitatum lib. Arcades (inquit) ex urbe Palātio exeuntes duce ꝓfectionis Euandro/Mercurij/& Nymphę Themidis filio/in uno ex ſeptem collibus/ſedes ponunt, qui in medio ferme eſt Romæ. Palantiū uocātes eum locum a patria ſua in Arcadia. Nō multum poſt aūt Hercule in Italiam delato cum exercitū ex Erythia domū deportaret/pars quędā relicta uirium eius Gręca/ꝓxime Palatina ędificat ad collē alterū/qui nunc Romæ habitat/tūc Saturniū ab incolis/nunc a Romanis Capitolinū appellatū. Hoꝝ autē pars maior Epij erant ex urbe Elide ꝓfugi euerſa eis ab Hercule patria. Idem Diony. lib. primo. Eo tēpore (inquit) quo Arcades duce Euandro in Italiā nauigarūt. Aboriginū rex Faunus erat ꝓnepos (ut aiūt) Martis. Hic inquā Faunus multa cum charitate ſuſcipiēs Arcades/qui pauci erant/dat eis agri ꝓprij tantā/quantā cupiūt portionē. Arcades uero ſicut Carmēta eis aperuit/collem eligūt/haud multum diſtantē a Tyberi/qui nunc ferme in medio eſt urbis Romæ. Ibiq; uicum extruūt paruū/turmæ erratili duaꝝ nauium, quibus auecti erant a Græcia ſatis futurū. Caſtello nomē imponūt Palantiū a Metropoli coꝝ in Arcadia. Nunc autē Palatium a Romanis dicit confundente tēpore certitudinē. c ℂ Aborigines habitarūt.) Aborigines appellati ſunt/ꝙ errātes cōuenerint in agrum/qui nunc eſt populi Romani. Fuit eīm gens antiquiſſima Italiæ. Athenis quoſdā ꝓfectos Sycionē, Theſpiaſq;/ex quibus porro ciuitatibus ob inopiā domicilioꝝ cōpluris ꝓfectos in extremas regiōes delatos in Italiam, eoſq; multo errore nominatos Aborigenes, Author Feſtus Pomp. Fuit aūt hoꝝ rex primus Saturnus: poſt quē tertio loco regnauit Faunus/ſub quo Euander ab Arcadię urbe Palantęo/in Italiā cum mediocri turba populātiū uenit. Author Iuſtinus lib. 43. Obtinētibus autē regionē Aboriginibus/primi eius cohabitatores fiunt Pelaſgi: errabundi: ꝓfugiq; ex ea/quę tūc Aemonia dicebat/nunc Theſſalia/

in qua

a cōmodū uicinæ [a] paludis, quā prætersluēs Tyberis fecerat, ꝓfecti Reate [b] postmodū reliquerūt. Sunt [c] qui uelint a Balatibus ouiū, mutata litera, uel a Pale pastorali Dea, aut (ut Silenus probat) b a [d] Palanto Hyperborei filia, quā Hercules ibi cōpressisse uisus est, nomē mōti adoptatū. SEd q̄q̄ ista sic cōgruant, palā est prospero [e] illi augurio deberi gloriā Romani nominis, maxīe cū annorū ratio faciat cardinē ueritati. c Nam ut affirmat Varro author diligētissimus, Romam condidit Romulus Marte genitus, & Rhea Syluia, uel ut nōnulli, [f] Marte, & Ilia. Dictaq; est primū [g] Roma Quadrata, q̄ ad Aequilibriū foret posita. Ea

in qua tempus quoddā habitarūt. Post Pelasgos aut Arcades, ex urbe Pallantio exeūtes, duce ꝓfectionis Euandro. Hæc ex Diony. in principio. 2. Diodorus Siculus in. 5. dicit eo tempore, quo Hercules ad eū locū uenit, ubi nūc Roma est, Aborigines tenuisse, quod nūc Palatiū appellāt, urbē penitus paruulam incolētes. Existimat Diony. lib. 1. Aborigines dictos ἀπὸ τοῦ ὄρεος, i. a monte, qd' montes ipsi incoluerint. ADdit Ply. ca. 5. tertij. Colonis in ea regiōe sæpe mutatis, tenuere (inquit) alij alijs tēporib9 Aborigies; Pelasgi; Arcades &c. a ℭ Vicinæ paludis.) Videt̄ itelligere paludē Caprear, de q̄ parū infra. FAbius Pictor li. 1. de origine urbis Romæ. Paludes plures (iquit) eo passim Tyberina inundatio efficiebat, q̄ hāc areā nō satis idoneā habitationi reddebāt ante, q̄ factis Vertūno sacrificijs, in alueum suum, Tyberis uerteretur. b ℭ Reate profecti.) Lege historiam apud M. Varro. 4. de ligua Latina libro. c ℭ Sūt qui uelint a balatibus ouiū.) Palatiū, id est, mons Romæ appellatus est, q̄ ibi pecus pascens balare cōsueuerit, Vel q̄ palare, id est, errare ibi pecudes solerent. Author Festus, Varro 4. de lingua Latina libro. Eundē hunc locū (inquit) a pecore dictū putāt quidā. Itaq; Næuius Balantiū appellat. Hāc opinionē reprobat Seruius 8. Aeneid. super illud. Arcades his oris. d ℭ A Palanto Hyper.) Hoc idē recenset Festus Pom. Alij (inquit) Palatiū dictū putāt, q̄ Hyperborei filia Palanto habitauerit, q̄ ex Hercule Latinū peperit. Alij eundē, q̄ Palas ibi sepultus sit, æstimāt appellari. Hæc Festus. Varro, & Seruius dicūt nomē accepisse a filia Euandri Palantia, ab Hercule uiciata, & postea illic sepulta. Vel certe a Palante eius filio illic sepulto. Virgilius autē nomē accepisse scribit, a Palante auo Euandri. Arcades his oris &c. Causam diuersitatis huius, assignat Seruius circa finē. 7. Aene. super illud. Nec Prænestinæ. Seruius sexto Aenei. sup illud. Hi tibi Nomentū. Dicit possibile esse Romā ante Romulū fuisse constructam, sed ab eo tandem auctā, quod de multis alijs urbibus factū dicit. e ℭ Prospero illi augurio.) Quinq; genera signorū obseruāt Augures, ex cœlo, ex auibus, ex tripudijs, ex quadrupedibus, ex diris. Author Festus Pom. lib. 15. IN constituēda urbe Roma, inter Romulū, & Remū fratres (ut 4. Fasto. scribit Naso.

Conuenit, ambiguū est nomina ponat uter,
Nil opus est (dixit) certamine Romulus ullo,
Magna fides auium est, experiamur aues.
Res placet, alter init nemorosi saxa Palati,
Alter Auentini mane cacumen adit.
Sex Remus hic uolucres, bis sex uidet ordine frater,
Statur, & arbitrium Romulus urbis habet.

Huius Prosperi augurij, extāt apud M. Tul. 2. de Diuinatiōe, Ennij uersus plures, quos castigatius reperies apud Crinitū ca. 9. decimi, de Honesta disciplina. Plura scribūt Liuius, & Dionysius in primo, Plutar. in uita Romuli. Aliqua de hac ipsa re ascripsimus in principio Annotationum Lucij Flori.
f ℭ Vel ut nōnulli Marte, & Ilia.) Rhea Vestalis a Syluio rege, Syluia; ab Ilo Troiano, uel Ilio urbe unde originē duxit, Ilia dicta est. Nō est igitur alia Syluia, & Ilia, sed eiusdē denoiatio alia. Lege Oden 2. primi Horatij, & Diony. Romanarū antiquitatū lib. primo. g ℭ Roma quadrata.) Locus (ut inquit Plutar. in Romulo) ubi primū Roma fuit condita, Quadrata dicebat̄. Caius Sempronius cap. 6. de urbis Romæ origine, Romulus (inquit) solū ex oppido Roma, in Palatino colle, quadratā, & regiā reddidit, cuius quatuor portiones erāt. Idē asserit Diony. in fine primi. Fuit in decima regione urbis locus, qui Roma Quadrata dicebatur, Author P. Victor. Cato etiā in Originib9 huius meminit, Romulus (inquit) cū Palatio in quo Quadratā Romā condidit, etiā Exquilinū tenuit &c. Solin9 autē assignat causam, cur Quadrata Roma dicta fuerit, qđ ad æquilibriū (inquit) foret posita. Id aūt significat Romā ipsam ad æqualē regulā, in quadratā speciē, fuisse constructam, idq; postulare uidet̄ (ut ait Verrius) loci, ac mœniū ratio. Plutar. præterea ῥώμην τετράγωνον uocatam dicit. IN ædificijs rursus

cęteris id ad Aequilibriũ factum dicunt, qđ æqua ratione, perfectum, absolutũq́ est. De Roma Quadrata, is Ennianus uersiculus circumfertur. Et quis tum curat/Romæ regnare Quadratæ Plutarchus in Romulo tradit Romæ ab initio haud mille domos plures fuisse. Cornelius Nepos, & Plynius capite xi. uoluminis sextidecimi, scribunt Scandulis contectã fuisse Romam usq; ad bellum Pyrrhi, annis quadringentis septuaginta.

incipit a sylua, quæ est in area Appollinis, & ad supercilium scalarum Caci, habet terminum, ubi tuguriũ fuit Faustuli, ibi [a] Romulus mansitauit, qui auspicato fundamenta murorũ iecit, [b] duodeuiginti natus annos. [c] xi. Calend. Maias, hora post secundam ante tertiã, sicut Lucius [d] Tarutius prodidit, mathematicorũ nobilissimus, Ioue in piscibus, Saturno, Venere, Marte, Mercurio in scorpione, Sole in tauro, Luna in libra cõstitutis. Et obseruatum deinceps, ne [e] qua hostia Parilibus cæderetur, ut dies ille a sanguine purus esset. Cuius significationem de partu Iliæ tractam uolũt. IDEM Romulus [f] regnauit annos. vij. & xxx.

a ❡ Ibi Romulus mansitauit.) Romuli casa extabat Dionys. Halicar. tempore, ut ipse asserit lib. i. Fuit autẽ hæc in x. urbis regione, ut Pub. Victor eã annotauit. b ❡ Duodeuiginti natus annos.) Idẽ scribit Dionysius lib. i. PRo gestis Romuli, lege eos authores, qui in principio annotationũ Flori citaui sum. c ❡ Vndecimo calendas Maias.) Hæc omnia sumpta sunt ex fine Caij Sempronij de origine urbis Romæ. d ❡ Lucius Tarutius prodidit.) Qua ratione L. Tarutius reperit Vrbis Romę natalẽ diẽ, pluribus uerbis ostendit Plutarchus in Romulo. Quã imaginationẽ deridet M. Tullius z. de Diuinatione libro. Fuit hic Tarutius, uel ut eũ uocat Plutarchus, Taruntius, familiaris Varronis, ac M. Tullij. ERror ingens C. Sempronio ascribit, & Solino, tãq̃ crediderint ipsi, Sole i Tauro, Luna in libra, Saturno, Venere, Marte, Mercurio in Scorpione, fuisse Romã conditã. Verũ nec Sempronius, nec Solinus id asserũt, sed fuisse hanc L. Tarutij opinionẽ ꝓdũt. Huc accedit, qđ uterq; cõgerit nõ cõuenire inter authores, qua Olymdiade a Romulo fuerit Roma condita. Multo ergo minus de anno, mẽse, die, uel hora cõueniet inter eosdẽ. Inter cætera, quæ de hac Tarutij sentẽtia Plutar. refert hæc subdit. Verũ hæc (inqt) atq; alia hmõdi sugflua magis, & aliena poterũt fortasse uideri, q̃ qđ fabulę cõmento lectorib[9] molestę sint. Refert ergo plurimũ dicere in eũ errorẽ hos incidisse, & hũc ipsum errorẽ, a L. Tarutio assertũ/referre. PLures sunt/inter quos est Plutar. ipse/qui dicũt Romã cõditã. 12. calendas Maias, non xi. quam diuersitatem lege quarto Fastorũ Ouidij. Nox abijt, oriturq; &c. Vbi de Palilibus festis multa reperies. Item apud M. Varronẽ, & Festum Pompeiũ habetur, qualia festa, & unde dicta Palilia fuerint. Solinus aũt existimat Palilia a partu Iliæ dicta esse, q̃si partus Ilię. e ❡ Nequa hostia cęderetur.) Idẽ scribunt Plutar. in Romulo. Euseb. lib. temp. Censorinus ca. i. de die natali, recenset Varronis uerba. Id moris (inquit) institutiq; maiores nostri tenuerunt, ut cũ die natali munus annale, Genio soluerent, manũ a cęde, ac sanguine abstinerẽt, ne die, qua ipsi lucẽ accepissent, alijs demerent. Deniq; Delij, ad Apollinis genitoris arã (ut Timęus author est) nemo hostiã cędit. Inter Indos sunt, qui uictimã nõ iugulãt, sed pręcluso spiritu necãt, ne quid mancũ deo offerat, sed integrum. Author Strabo li. 15. Plura scribit Naso circa finẽ quarti Fast. Porphyrius in eo libro/quem aduersus edẽtes carnes conscripsit/refert ueteres, nõ sanguinem, aut nidorem dijs obtulisse, sed fruges terræ, quas etiam ipsas, quasi deos adorabant. Multo autẽ postea iniquitate hominũ fœdissimus sanguis, atq; hostiarũ mos introductus est crudelitatis plenus occisis animalibus, & eorũ sanguine aris deorũ imbutis. Apud Ouid. 15. Meta. prima putatur

Hostia sus meruisse mori, quia semina pando
Eruerit rostro, spemq; interceperit anni &c.

Et primo Fastorum.

Prima Ceres auidæ gauisa est sanguine porcæ.
Vlta suas merita cæde nocentis opes. &c.

Scribit Plynius ca. 56. septimi naturalis historiæ, Hyperbiũ Martis filiũ primũ animal occidisse. Promethẽũ bouẽ. f ❡ Idẽ Romulus.) Gesta Romuli, & quot annos regnauerit, habent late ex his autho. quos in principio Florianarũ annotationũ citauimus. Quo loco etiã de Feretrio Ioue meminimus. EX diuersis euentibus factũ est ut uaria cognomina Iupiter sortitus fuerit. Dictus enim est, prędator, stator, pugnax, feretrius, ultor, pistor, inuictus/optimus, Maximus/Tonans. &c. DE opimis spolijs, lege prœter alios/eos authores, quos capite quarto secundi Lucij Flori alias citauimus. DE ritu triumphandi, ac triumphi forma, plurima in nostris Collectaneis in poetas ex uarijs congessimus authoribus,

d

a De Ceninensibus egit primum triumphũ,& Acroni regi corũ detraxit spolia, quę Ioui Feretrio primus suspẽdit,& opima dixit. Rursum de Antennatibus triumphauit. De Veientibus postre-
b mo. Apud Capreæ [a] paludẽ apparere desijt Quĩtilibus nonis. Cęteri reges, quibus locis habitauerint/dicemus. Tatius [b] in arce, ubi nunc [c] ędes est Iunonis monetæ, qui anno quinto, q̃ ingressus
c urbem fuerat, a [d] Laurentibus interemptus [e] vij. & uicesima Olympiade hominẽ exuit. Numa [f] in

a ℂ Capreæ paludẽ.) Huius historiæ authores sunt, Liuius, Dionysius, Plutar. cęteri. Ouid. 2. fasto.
Est locus antiqui capreæ dixere paludem,
Forte tuis illic Romule iura dabas. &c̃. DE morte Romuli discrepant plurimum authores. Cicero primo Tuscula. q. Hora. ode tertia tertij. Lampridius in uita Cõmodi. Apud Florum authores huius alios recitauimus. b ℂ In arce.) Id sic explicat Dionysius in secundo, Romulus (inquit) & Tatius urbẽ statim maiorem effecerũt, duos ei colles alios adijcientes, Quirinum & Coelium, separantesq; habitationẽ alter ab altero in proprijs locis utriq; uitam agebant. Romulus quidẽ Palatiũ occupãs, & montẽ Cęliũ propinquum. Tatius uero Capitoliũ, quod ab initio cęperat. c ℂ Aedes Iunonis monetæ.) Nõ multum post exactos reges/ ingentẽ terręmotũ Romæ accidisse dicũt, quo tempore, uocẽ in arce, ex æde Iunonis auditã ferunt, qua uoce Iunonẽ Romanos monuisse/ut ei plena fieret procuratio. Hinc a monẽdo Iuno Moneta appellata est, author Marcus Cicero de Diuinatione lib. 1. Ouid. sexto Fasto. dicit Iunoni Monetæ ædem in arce a Camillo factam Calendis Iunijs,

Arce quoq; in summa Iunoni templa monetæ
Ex uoto/memorant/facta Camille tuo.
Ante domus Manli. Et idem primo eiusdem operis libro inquit,
Candida te niueo posuit lux proxima templo,
Qua fert sublimes alta Moneta gradus.
Fuluius antiqui populi. &c.

Alterã ab hac Iunonis Monetę ædem in Auẽtino monte fuisse cõstat, in qua eius deæ simulachrũ ex Veijs dirutis Romã allatum/locatũ est/authores Liuius li. quinto. Valerius ut. ultimo lib. primi. Lactãtius cap. 8. lib. secũdi. Fuit hæc ędes in 13. urbis Romæ regione/ut P. Victor etiã annotauit. d ℂ Laurẽtibus interemptus.) Ob Sabinarũ raptũ a Romulo/bellum atrox inter Romanos,& Sabinos exortũ est, Post tamẽ utriusq; populi cędem plurimã, Sabinis, ob quas in bellũ itum est, interuenientibus, foedus inter utrosq; initum est. Et (ut ait in primo Liuius) nec pacem modo, sed ciuitatẽ unã ex duabus faciunt. Regnũ consociant, Imperiũ omne conferũt Romã. Ita geminata urbe, ut Sabinis tñ aliquid daretur, Quirites a Curibus appellati sunt. Id eleganter canit Ouid. sexto Fastorum libro.

Hæc ubi narrauit Tatium, fortemq; Quirinum
Binaq; cum populis regna coisse suis.
Et Lare cõmuni soceros, generosq; receptos,
His nomen iunctis Iunius (inquit) habet.

Tatij a Laurentibus interitum, paucis Idem Liuius sic explicat. Post aliquot (inquit annos, ꝓpinqui regis Tatij, legatos Laurentiũ/ pulsant. Cumq; Laurentes iure gentiũ agerent, apud Tatiũ, gratia suorũ, & preces plus poterant. Igitur illorum poenã in se uertit. Nam Lauinij/cũ ad solenne sacrificium eo uenisset/concursũ facto/interficitur. Eam rem minus ægre, q̃ dignũ erat, tulisse Romulũ ferunt, seu ob infidam societatem regni, seu quia haud iniuria cæsum credebat &c̃. Idem Dionysius in secundo. e ℂ Septima & uicesima Olympiade hominem exuit.) Videtur legendũ tertiadecima Olympiade. nõ. vij. & uicesima. Bellum enim Sabinorũ cum Romanis duce Tatio ex computatione Eusebij, circa annum uicesimũprimum regni coeptum est Romuli. Durauit autem, authore Dionysio, annis tribus. Cum Romulo uero Tatius annos quinq; tenuit principatum. Fiunt igitur anni octo & uiginti, id est, Olympiades septem, quibus si addideris sex Olympiades, quæ urbem conditam præcesserunt, erunt Olympiades tantum tredecim. Præterea anno tertio sextedecimę Olympiadis Numa Pompilius a Romanis in regnum uocatus est, ut in secũdo annotat Dionysius. Rursus annus, quo Tullus Hostilius imperium suscepit secundus erat septimæ & uicesimæ Olympiadis, author in principio tertij Dionysius. f ℂ Numa in monte primum Quirinali, deinde propter ædem Vestæ. &c̃.) In annotationibus nostris in Lucium Florum, compendio retulimus, quæ ad Numæ regis gesta facere uisa sunt. INter cæteras Numæ laudes sic maxime sibi grauitas ascribitur, & constantia, ut in prouerbium abierit uulgatissimum,

colle primũ Quirinali, deinde ꝓpter ædem Ve- a
stæ in regia, quæ adhuc ita appellatur, qui regna
uit annis tribus & quadraginta, sepultus sub Iani
culo. Tullus [a] Hostilius in Velia, ubi postea De-
um Penatum ædes facta est, qui regnauit annos b
duos & triginta, obijt Olympiade quinta & tri-
gesima. [b] Ancus Martius in summa [c] sacra uia,
ubi [d] ædes Larium est, qui regnauit annos qua-
tuor & uiginti. Obijt Olympiade prima &. xl. c

Numa grauior. DE loco ubi regiam habuerit, scribit Ouid. 6. Fastorum.

Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vestæ,
Tunc erat intonsi regia magna Numæ.

Et prima tertij Tristium.

Hic locus est Vestæ, qui Pallada seruat, & ignem:
Hic fuit antiqui regia parua Numæ.

Idem scribit secunda primi Carminum. Flaccus Horatius. QVod sepultus fuerit sub Ianiculo, in fine secundi asserit Diony. Moriente (inqt) Numa, luctus fuit in urbe maximus, funusq; ei duxit ciuitas nobilissimũ. Iacet aũt in Ianiculo, trans Tyberim. Fuit autem sepulchrũ Numæ in quartadecia regiõe urbis Romæ, ut scribit P. Victor. a Tullus Hostilius.) Tullus Hostilius tertius Romanorũ rex, patrem habuit Tullũ Hostiliũ insignẽ Medulliæ urbis ciuem. Vir hic generosus, ac opibus potens, cũ cæteris, post fœdus cũ Sabinis, Romã petens, uxorẽ ex Sabinorũ genere, Seruilij cuiusdã filiã duxit uxorẽ. Hãc eã fuisse scribunt, quæ Sabinis a Romulo raptis suasisse credit̃, ut ꝓ uiris ad patres omnino legatio mitteretur. Sicq; ducum reconsiliationis pręcipua fuisse causa, uisa est. Ex his igitur parẽtibus Tullus Hostilius natus, cum esset promptus, & alacer, rex a Romanis, post Numæ regis obitũ/ creatus est, eo anno, quo Eurubates Olympico certamine/ uictor fuit, qui secundus septimæ & uicesimæ Olympiadis annus erat. Ab hoc rege (authore Liuio) Cœlius additur urbi mons, & quo frequẽtius habitaretur, eandẽ sedem regiam ipse capit, ibiq; habitauit. Principes Albanorum patres, ut ea quoq; pars reipublicæ cresceret, legit Iulios, Seruilios, Quintios, Geganios, Curiatios, Chlœlios. Templumq; ordini aucto, curiam fecit, quæ Hostilia usq; ad patrum ætatem/ appellata est. Fuit hæc (ut Publius Victor annotat) in secunda urbis Romæ regione, quæ Cœlimontiũ dicta est. L. Veius Piso/ primo annaliũ author est, Tullũ Hostilium regem, ex Numæ libris eodem quo illum sacrificio/ Iouem cœlo deuocare conatum, quoniã parũ rite quædã fecisse/ fulmine ictum. Ex Plynio hęc postrema, secundo, &. 28. uoluminibu asumpta sunt. Solinus asserit Tullũ Hostilium in Velia habitasse. Fortassis duabus tñ literis immutatis/ pro Velia/ Celio scriptũ erat. Vel intelligas Tullũ Hostiliũ in Velia habitasse prius, q̃ Cœlij montis regiã ipse cœperit, ibiq; habitauerit. Ascribam huic loco. M. Varronis uerba ex quarto de lingua Latina libro. Germalũ (inquit) & Velias coniunxerũt, quod in hac regione Sacriportus est, & in ea sic scriptũ. Germalense Quinticepsos apud ædem Romuli, & Velienses Sexticepsos in Veliæ apud ædem deum Penatium. Germalũ a Germanis Romulo, & Remo, quod ad ficum Ruminalem/ & hi ibi inuenti, quo aqua hyberna Tyberis eos detulerat in alueolo expositos. Veliæ unde essent, plures accepi causas, in quis/ qđ ibi pastores Palatini, ex quibus ante tonsuram inuentam, uellere lanam sint soliti, ex quo uellera dicunt̃. Hęc ibi. Fuit aũt Velia (ut Pub. Victor ait) in decima urbis regione. b ℭ Ancus Martius.) Ancus Martius Numæ Pompilij, ex filia nepos, Post Tulli Hostilij regis interitũ, cuius causam fuisse nõ nulli suspicati sunt, rex a populo Romano creatus est. Hic inter cætera gesta egregie/ Auẽtinũ montẽ, atq; Ianiculũ/ urbi addidit, & supra mare sextodecimo ab urbe miliario Hostiam condidit ciuit item. Latinorũ, qui ruptis fœderibus rebellarãt/ urbẽ cępit. Politoriũ incẽdit. Tellenẽ illustrẽ Latinorũ urbẽ Romanis subiecit. Medulliã quã Latini occupauerãt, magnis ꝓlijs recuperauit. Fidenas diruit, Sabinos atq; Veientes, qui a Romanis defecerãt/ superauit. Hic ꝑterea pontem ligneũ sine ęre & ferro, sed lignis ipsis cõpactũ/ Tyberi iposuit. Hũc ipm pontẽ (ut ait Diony.) hucusq; custodiũt, sacrũ esse existimãtes. c ℭ Sacra uia.) Scribit Diony. Halicar. secũdo antiq. Ro. li. idcirco sacrã uiã appellatã, qđ in ea inter Romulũ, & Tatiũ, sacrũ fœdus ictũ fuerit. Alias causas denoĩationis huius apud Festũ Põ. 17. sui opis uolumine repies. d ℭ Aedes Lariũ.) Tradit Macrob. prio lib. Satur. xi. kl. ferias laribus dedicatas, quibus ędẽ bello Antiochię Aemilius Regillus pretor in campo Martio curandã uouit, de qua re sic Ouid. v. Fast.

Præstitibus Maiæ Laribus uidere Calendæ,
Aram constitui, paruaq; signa deum.

Idem sexto eiusdẽ operis libro.

Lucifero subeunte Lares delubra tulerunt,
Hic ubi fit docta multa corona manu.

APud maiores, ut sexto Aeneidos scribit Seruius, omnes homines in suis domibus sepeliebantur. Vnde ortum est (inquit) ut Lares colerentur in domibus. Hinc etiam umbras Lares uocamus. IN quartadecima urbis Romæ

regione(ut P. Victor tradit)uicus fuit, qui Larũ Ruraliũ, dictus est. Ancus, authore Seruio, dictus est ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος, hoc est, a cubito, quẽ incuruũ habuit. a ℂ Tarquinius Priscus.) Tarquinius Priscus, qui Lucumo antea dicebaẽ, patrẽ habuit Demaratũ Corinthiũ ex Brachiadũ familia ortundũ. Hic cũ diu mercaturã exercuisset, ingentes opes breui q̃dã tpe adeptus est. Cũ autem Cypselus patriã Cõrinthũ tyrãnide occupasset, ratus nõ tutũ fore, multa p̃ferti hoiez posside ntẽ sub tyrãnide uitã agere, relicto solo patrio, sumptisq; secũ, quę ferri poterãt bonis, in Ethruriã q̃ ocyssime nauigauit. Ibi illustrem genere uxorẽ ducit, duos ex ea filios procreat, Aruntem eos, & Lucumonẽ nominans. Arunte fratre mortuo, paternoꝝ Lucumo bonoꝝ omniũ solus hæreditatẽ cõseqt̃. Romã nõ multũ post ,pficiscitur. Anci regis familiaritatẽ cõsequiẽ. Ab eoq; filioꝝ tutor relinquiẽ. Et tandẽ anno fere secũdo, primę & q̃dragesimę Olymp. obitus filioꝝ Anci regis, Romanoꝝ regno p̃ter ęquũ, & fas potitus est. Liuius, Dionysius, Florus, Plynius iunior, cæteri explicãt, q̃ cõmodus reipub. qualisq; tandẽ fuerit eius exitus. b ℂ Mugoniã portã.) Mugoniã urbis Romę portã a mugitu dictã uolũt, q̃d per eã uenale pecus ingrederetẽ. Hæc eadẽ & Trigonia, hoc est triangularis, dicta est. Existimo eã esse, quã Festus Pom. Mugioniã nominat. Mugionia (inquit) porta Romæ dicta est a Mugio quodã, qui eadẽ tutelæ præfuit. Quid si apud Solinũ Mugioniã etiã portã legi oporteat, nõ Mugoniã: DE portis urbis Romanæ quot fuerint, uide Ply. ca. 5. lib. 3. Plura Blondus in principio primi eius operis, quod Romã illustratã iscripsit. c ℂ Nouã uiã.) P. Victor enumerãs nouẽ & uiginti urbis Romæ uias, nõ meminit huius, supra quã habitasse Tarquiniũ Priscum Solinus affirmat. Sed nec mirum, quom nomina, sicut & res ipsę Romanæ ferme perierint. d ℂ Seruius Tul.) Tullius Seruius, Tullij regij quondã generis, & Ocrisiæ ex Corniculo latinoꝝ urbe natus est. Hic dũ a Romanis Corniculũ opugnatẽ pugnans iterfectus est. Ocrisia uxor p̃gnãs capiẽ. Tanaqli reginę serua daẽ. Nec dũ facta libera puerũ parit. Pueri (mirũ) arsisse caput pro cõperto est. Hinc a regina dilectus unice. Tarquinius eũ istar filij educat. Filiã adulto uxorẽ spõdet. Perẽpto rege Prisco, reginę astu, q̃rto Olympiadis quinq̃gesimę anno, Romanũ regnũ adipisciẽ. Regnãs Veientes, Ethruscosq; hostes fortissime uicit. Primus Rõanoꝝ Cẽsum instituit. Lustrũ cõdidit. Classes, atq; Cẽturias ordinauit. Dilatat urbis Pomęriũ, Quirinalẽ, Viminalẽ, Exqliũ, colles urbi iũgit. Dianę i Auẽtino tẽplũ extruit. Filiã Tuliã Tarquinio Supbo copulat matrimonio, a quo & pemptus est. Eius (proh nefas) cadauer a Tullia filia carpẽto cõteriẽ. Ply. ca. ult. trigesimisexti naturalis historię, huius Tullij Seruij ortũ multo mirabiliorẽ fuisse narrat. Nõ p̃teribo (inqt) & unũ foci exẽplũ Romanis literis clarũ. Tarquinio Prisco regnãte, tradũt repẽte in foco cõparuisse genitale masculini sexus. Eãq;, quę sederat ibi, Tanaqlis reginę ancillã Ocrisiã captiuã cõsurrexisse grauidã. Ita Seruiũ Tulliũ natũ, qui regno successit. Inde & in regia cubãti puero caput arsisse uisum, creditũq; Laris familiaris filiũ. Ob id Cõpitalia, & ludos Laribus primũ istituisse. Tullius dictus cognomẽ sumẽs a patre. Seruius aũt a fortũa ,ppria, q̃d eũ mater seruiẽs peperisset. Author Diony. li. 4. e ℂ Exquilijs.) Hũc regẽ Exquilias habitasse, Varro, & Titus Liuius, tradiderũt. Idẽ Varro 4. de ligua latina libro, exponit unde Exqliarũ nomẽ ortũ habeat. Alij has (inquit) scripserũt ab excubijs regis dictas. Alij ab eo q̃d excultę a rege Tullio essent. Huic origini magis luci uicini &c̃. Cato in Originibus uult ab excubijs Exquilinũ dici. Romulus (inquit) Exquilinũ tenuit ab excubijs dictũ, quas illi Lucumo dedit more Thusco duodecim lictoꝝ .i. trecẽtus ad Custodiã corporis simul & dignitatis, quia Tacius nõ sine suspiciõe infidę societatis erat, Fuerũt aũt Exqliæ, authore Publio Victore, in quinta urbis Romę regione. f ℂ Olbiũ.) Olbiũ & Pullũ, fuerũt, (ut quidã uolũt) duo Exquilini mõtis uertices. Sũt qui Vrbicũ nõ Olbiũ legãt. Itẽ Pulliũ, nõ Pullũ g ℂ Duos & q̃dragit.) Liuius, Diony. & Sex. Rufus, q̃tuor. & 40. annos regnasse scribũt. h ℂ Tarqnius Supbus.) Tarqnius, qui Supbus ob corruptos mores cognoiatus est, cũ Tulliũ regẽ socerũ suũ peremisset, anno quarto, primę & sexagesimę Olympiadis, p̃ter ius oĩãe, Romano potiẽ impio, pemptũ a se regẽ sepultura ,phibuit. Primores p̃res perimi iussit. Tyrãnidis suę cõscios armatos, tutelęq; sui corporis milites adhibuit. Sabinos bello domuit, Ethruscis urbes q̃sdã ui eripuit. Gabios miro astu parere sibi compulit. Latinas Romanis ferias indixit. Romanũ Capitoliũ extruxit. Et tandem cũ annos multos Romanis imperasset, ob Lucretiæ a filio illatũ stuprũ, ac tyrannicas in subditos plurimas insolentias, e regno, quod tyrannice occupauerat, eiectus est. i ℂ Faguntalẽ lucũ.) Videtur legendũ Fagutalẽ lucũ. Etenĩ fagutal locus fagis cõsitus diciẽ, Vnde & a fago dictũ uolũt, in q̃ (ut Varro, & Festus Põpeius scribũt) sacellum Iouis fuit. Vnde etiam Iouis Fagutalis, quod fagus ipsa arbor Ioui sit con-

a Tarquinius[a] Priscus ad Mugoniã[b] portam supra summã nouam[c] uiam, qui regnauit annos vij. & .xxx. Seruius[d] Tullius Aexquilijs[e] supra cliuum Olbium,[f] qui regnauit annos duos[g] &
b quadraginta. Tarqnius[h] Superbus & ipse Aexquilijs supra Cliuum Pullum ad[i] Fagutalem

lacum, qui regnauit annos . xxv . Cincio [a] Ro- a
mam duodecima Olympiade placet conditā. Pi
ctori octaua, Nepoti, & Luctatio opiniones Era
tosthenis, & Apollodori cōprobantibus, Olym-
piadis. vij. anno secundo. Pomponio Attico, & b
M. Tullio, Olympiadis sextæ, anno tertio. Col
latis igitur nostris, & Græcorum temporibus,
inuenimus incipiēte Olympiade septima Romā
conditā, [b] anno post Ilium captum. cccc. xxxiij. c
Quippe certamen Olympicum, quod Hercules
in honorem ataui materni Pelopis ediderat, in-

secrata, Liuius, & Diony. asserunt Tarquiniū Superbū pulsum regno anno .25. sui regni. Alij ut Eusebius, Eutropius, Sex. Rufus dicūt anno .35. D. Octa. diuus Aug. ca. 15. tertij ciui. dei. Romanos omnes reges, duobus exceptis, Numa, & Anco Martio, graues uitę exitus habuisse. Iuue. q̄ uera est sententia sa. 10.

Ad generum Cereris sine cęde, & uulnere pauci Descendūt reges, & sicca morte tyranni.

a ℭ Cincio Romā duodecima olym. pla. con.) De prima urbis Romæ cōditione, nō una est authorū sententia. Quidā sacrarum tabularum uetustis titulis, asserunt Romā a Romulo, & Romo Aeneæ filijs fuisse conditā. Aiunt enim post Aeneæ Ascanium maiorem natum, regionem omnem, quā Aeneas reliquerat, cū fratribus diuisisse, ipsumq; Ascaniū Albam Longam, Romum Capuam, Romulū uero Romā condidisse. Hāc quom sequēte tēpore defecisset, ab Albanis iterū restitutam. Sicq; duplicem fuisse Romā autumant. Vnā nō multū post captam Troiam. Alteram quindecim ætatibus fere post primā extructam uolunt. Antiochus Syracusanus historiarū scriptor tradit fuisse in Italia & Romā tertiā, multo his duabus uetustiorē. Obmissis extremis, de secūda/qn̄ cōstructa fuerit, plurimū uariant authores. Timæus Siculus scribit eodē tēpore & Romā, & Carthaginē fuisse conditas, octauo scilicet & tricesimo anno ante primā olympiaden. Lucius autē Cincius uir senatorij ordinis, anno. 1. octauę olympiadis. Eratosthenes uult olympiadis septimæ, anno primo. Polybius Megalopolitanus sub secundū annū septiæ olympi. Hæc ex Dionysij sentētia, antiqui. Romana. lib. 1. quo loco habent abunde ea omnia, q̄ de hac re, hoc loco a Solino tradunt. In hoc tñ a Solino differt, qđ Diony. hanc olympiadū cōputationē ex eo anno deducit. quo Roma a Gallis capta perhibet, ad cū annū, quo primi Romæ consules imperarūt, cuius paucis recolligens, hęc sentētia est. Ex Censuarijs monumentis constar(inqt) anno ante urbem a Gallis captā, lustrū a populo Ro. factū esse L. Valerio, & Tito Manlio Capitolino cōsulibus, post exactos reges anno. 119. Vrbs igit anno. 120. Post exactos reges a Gallis capta fuit. Hi aūt centū & uiginti anni, olympiades triginta cōstāter efficiūt. Rursus primi Romanorū consules, Iunius Brutus, & Tarquinius Collatinus, eo anno creati sunt, quo Athenis Isagus imperabat. Is aūt octauæ & sexagesimę olympiadis primus annus fuit. Ex annis, qbus septē reges Romæ regnarūt, colligunt anni. 244. id est, una & sexaginta olympiades. A primis aūt consulibus, ad captionē urbis, sunt anni. 120. id est, triginta dumtaxat olympiades, q̄ proximis iunctis, Olympiades unā & nonaginta faciunt. A prima autem olympiade, ad primos Romanorū consules, sunt octo & sexaginta olympiades, & annus unus. Ab eo autem anno ad annum captæ urbis, triginta (ut iam est habitum) olympiades computant. Hęc aūt si simul cōiungant octo & nonaginta olympiades & annū unū efficiūt manifeste. A qbus si nonagita & una olympiades subtrahant, restabūt septē olympiades, & annus unus, quo tēpore cōstat urbē Romam sumpsisse principiū. b ℭ Anno post Iliū captū. ccccxxxiij.) Quidā, iter quos est Aristoteles, scribūt Iliū nunq̄ fuisse a Græcis captū. Eusebius quoq; lib. temp. affirmat a primę olympiadis tempore, Gręcā tantum historiam creditā. Cū (inquit) ante hoc, ut cuiq; uisum est, diuersas sententias ptulerunt. DE Hercule pterea scripta omnia fabulosa fere sunt. Idē Eusebius tradit, a captiuitate Troiæ, usq; ad primā Olymp. numerari annos. 405. alias. 406. Aeschyli Atheniēsiū ducis anno. 2. primā olymp. actam fuisse. Erat aūt (inquit) Olympias Agon Gymnicus. In ea prima olympiade Chorębus Heliēsis uictor extitit. Helij siquidē agunt quinquēnale certamē, quatuor annis in medio exceptis. in quibus principes annui constituunt quatuor. Ait rursus primā olympiadē, Iphitū Praxonidis, uel Hemonis filium primū constituisse. Idē scribit Strabo octauo Cosmographiæ lib. Firmior itaq; Dionysij, q̄ Solini, hęc urbis conditę annorū numeratio esse uidet. Illam in historijs, & actis publicis, hāc uero iscriptis dubijs & fabellis potius esse fundatā. Diod. Siculus dicit lib. quinto, Olympicū certamē utiq; primū ab Hercule institutū, ipsum tamē nō Pelopi, sed Ioui patri dedicasse. Pro Solini sententia facit, quod scribit Statius sexto Thebai. in principio, de olympici certaminis institutione loquens.

Hunc pius Alcydes Pelopi certauit honorem.
Puluereumq; fera crinem detersit oliua. Quem locum exponens Lactantius. Primus (inquit)

Hercules hunc honorem, manibus Pelopis exhibuit, qui erat Herculi per Alcmenã genere cõiunctus, hoc uidelicet ordine. Pelops ex Hippodamia Lysidicen genuit. Lysidice, cũ Electrione Alcmenã. Hæc ex Iouis trinoctio cõcubitu, Herculẽ procreauit. Idẽ x. Theb. super illud. Mœstus & intentus. Ex Lactãtij uerbis. Pelops auus Herculis fuisset, nõ atauus. Docte plura de Olympicorũ institutione, & successu, scribit Cœlius Rhodiginus ca. 38. septimi Antiq. lect. libro. DE quattior certaminũ primis generibꝰ

a termissum Iphiclus [a] filius eius instaurauit post
excidiũ Troiæ anno quadringentesimo octauo.
Ergo ab Iphiclo numerat Olympias prima. Ita
sex medijs Olympiadibus iteriectis, quibꝰ singu
b lis anni quaterni imputãtur, cũ septima cœptan-
te/Roma condita sit, inter exortũ urbis, & Troiã
captã, iure esse quadringentos annos, &. xxxiiij.
constat. Huic argumẽto id accedit, ꝙ cũ [b] Caius
c Pompeius Gallus, & Quintus Verãnius urbis
conditæ anno octingentesimo primo fuerunt cõ
sules. Cõsulatui eorũ olympias. vij. & ducentesi-
ma actis publicis annotata est. Quater ergo mul
d tiplicatis. vi. & ducẽtis Olympiadibus/erũt anni
octingẽti. xxiiij. quibus septimæ Olympiadis an-
nectendus est primus annus, ut in solidum colli-
gantur anni octingenti. xxv. Ex qua summa de-
e tractis uiginti annis, &. iiij. Olympiadũ retro sex
manifeste octingẽti & unus annus reliqui fient.
Quapropter cũ octingentesimo primo anno ur
bis conditæ, ducentesima Olympias cõputetur,
f par est Romã vij. Olympiadis anno primo credi
conditã. In qua [c] regnatum est annis ducẽtis. xli.
DEcẽuiri [d] creati ãno. ccc. secũdo. [e] Primũ puni-

quæ & qualia fuerit tradit Lactantius Placidus in principio sexti Theb. apud Statiũ. Extat de his quatuor certaminũ generibus, elegans Archiæ poetæ Tetrastichon. Hos uersus Pius Bononiẽsis sic latinos fecit.
[illegible] Quattuor insignis certamina (conficit Hellas,
[illegible] Sunt duo quippe hominũ, (sunt superũq; duo.
[illegible] Archemori, Iouis, & Phœbi, at (ꝗ Palæmonis, ipsa
[illegible] Pinus, oliuaster premia, po- (ma, apium.
a ❡ Iphiclus.) Euse. ut iã dictum est, Iphitũ nominat, Plæxonidis, uel Hæmonis filium.
b ❡ C. Pom. & Q. Veranni us.) Horũ consulum meminit Cor. Tacitus li. 12. a principio. Scribit etiã sub Syllano ꝑtore/lecto senatu, fuisse lustrũ conditum. Euseb. lib. temporũ. Descriptione (inquit) Romæ facta sub Claudio, inuenta sunt ciuium Romanorũ. 69. centena & 144. milia. Facit ueterum annalium, Chronicorumq; carẽtia, ne hic annorũ numerus omnino certus sit. Satis constat, Augustũ anno. 709. ab urbe cõdita Romanum imperiũ inijsse. Augusti aũt imperij anno. 42. Christus dominus ex uirgine natus est. Lustrũ uero sub Claudio circa annũ quinquagesimũ post CHRISTI natalẽ/authore Eusebio/conditum est. Simul igit sumptis annis. 709. 42. 50. is numerus redditur, quẽ Solini reddidit cõputatio. i. ab urbe condita ad hoc usq; lustrũ, anni unus & octingenti simul fiunt. c ❡ In qua regnatũ est annis. cc. xxxxi.) Ex annorũ collectiõe, quos septẽ Romanis regibꝰ Solinus ipse attribuit, anni nõ. 241. sed 243. potius colliguntur. Diony. Sex. Rufus, & plures alij affirmãt Romæ regnatũ annis. 244. Diuersitatis huius causam in Florianis annotationibus explicauimus. d ❡ Decẽuiri.) Ex hominũ inconstantia euenit, ut plerũq; prioribus fastiditis, gaudeãt nouitate. Hinc factum est, ut postꝗ consules per annos octo & quinquaginta tenuissent imperiũ, aliũ Romani exposcerent magistratũ. Exactis regibꝰ (inquit Pomponius de origine iuris, lege, Necessariũ) lege tribunitia omnes leges exoleuerũt. Iterũq; cœpit populus Ro. incerto magis iure, & consuetudine aliqua uti, ꝗ per latã legẽ, idq; prope uigĩti annis passus est. Postea ne diutius hoc fieret, placuit publica authoritate, decẽ constitui uiros, per quos peterent leges a Græcis ciuitatibus, ut ciuitas fundaret legibus, quas in tabulis eburneis scriptas pro Rostris cõposuerũt, ut possent leges apertius percipi. Datũq; est eis ius in eo anno in ciuitate summũ/uti leges corrigerent, & si opus esset, interpretarent. Neq; prouocatio ab eis, sicut a reliquis magistratibus fieret. Qui & ipsi animaduerterunt aliquid deesse istis primis legibus. Ideoq; sequẽti anno, alias duas eisdem tabulas adiecerunt. Et ita ex accidenti appellatæ sunt leges duodecim tabularum. Quarum ferendarũ authorem fuisse ex Decemuiris Hermodorum quendã Ephesi exulantem in Italia. Hæc Pomponius. Vide si libet, quæ capite ultimo primi apud L. Florũ, alias annotauimus. e ❡ Primũ Puni-

cum bellū anno.cccc octogesimonono. Secun- a
dū/anno quingētesimo tricesimoquinto. Tertiū
sexcentesimoquarto. Sociale sexcentesimo sexa-
gesimosecundo. Ad [a] Hirciū,& Caium Pansam
consules,anni septingēti &.x. Quorum consulatu b
Cæsar [b] Augustus cōsul creatus est,octauūdeci-
mū annū agēs,qui [c] principatū ita ingressus est,
ut uigilantia illius nō modo securū,uerū etiā tu-
tum imperiū esset. Quod tempus ferme solū re- c
pertū est,quo [d] plurimum & arma cessauerūt,&
ingenia [e] floruerūt,scilicet ne inerti [f] iusticio lan-
guerent uirtutis opera bellis quiescentibus.

cum bellū anno. cccclxxxviiij.) Sic fere legitur in omnibus tā scriptis, q̄ impressis exēplaribus,& quidē manifesto errore. Reor hunc errorē accidisse omissione unius tantū.c. Cū a Solino scriptū fuerit. cccclxxxviiij. Legendū igitur nō cccclxxxviiij. sed cccclxxxviiij. Simulē errorē reperies apud Plyniū ca.3.tricesimitertij. Argentū (inquit) signatū est anno urbis.588. Q. Fabio cōsule, quinq; annis ante primū bellum punicū, cū legi oporteat. Anno urbis.485. Diony. lib.1. bellū primū Punicū cœptū esse dicit anno tertio, centesimæ & uicesimæ-octauæ Olympiadis. Gellius ait se.ultio. 17. noctiū Atticarum post Romā cōditā anno. cccc. ferme & lxxxx. De initio secūdi, & tertij belli Punici, parū discrepāt, qui de ijs historiā cōscripserūt. De bellis tribus punicis, nō pauca annotauimus apud Florū capitibus.2.6.&.15. secūdi Epitomes libri. De bello quoq; Sociali scripsimus apud eūdem Florū ca.18. lib. tertij. quo loco huius belli plurimos citauimus authores. a ¶ Ad Hircium,& Pansam.) Cōstat apud nobiles historicos, Octauianū/ qui postea Augustus dictus est, septingentesimo nono fere urbis conditæ anno, ætatis uero suæ xviij. principatum inijsse. Quo anno M. Antonius/& Pub. Dolobella erāt cōsules, ut Florus ait. Anno deinde secūdo, hoc est, ut Suetonius ait. xx. ætatis suæ anno, consulatū inuasit. Scribit idē Suetonius in Augusto, quosdā existimasse Hirciū,& Pansam cōsules, Augusti opera fuisse occisos. Bello Mutinēsi (inquit) cū Hircius in acie, Pansaq; post ex uulnere perijssent, rumor increbuit, ambos Augusti opera occisos, ut Antonio fugato/ repub. cōsulibus orbata/ solus uictores exercitus &c. Tibullus.5. tertij, fatetur natū se eo anno, quo Hircius,& Pansa interierunt.

Natalem primo nostrum uidere parentes,
Cum cecidit fato consul uterq; pari.

b ¶ Cæsar Augustus cōsul creatus est.) Videt superfluere consul. Nā octauū decimū annū agēs/ principatū/ nō consulatū inijt, ut mox ante docuimus. c ¶ Qui principatū ita ingressus est, ut uigilātia.) L. Florus ca.3. lib. quarti, in eandē sententiā. Cōgratulandū (inquit) in tanta perturbatione est, qd̄ potissimū ad Octauiū Cæsarem Augustum summa rerū rediit, qui sapiētia sua, atq; solertia, pcussum undiq;,& pturbatū, ordinauit imperij corpus, qd̄ ita haud dubie nunq̄ coire & cōsentire potuisset, nisi unius p̄sidis nutu, ɋsi anima & mēte regeretur. Nō aliena ab his sunt, quæ lib. primo scribit Tacitus. Lepidi (inquiens) atq; Antonij arma, in Augustū cessere. Qui cuncta discordijs ciuilibus fessa, nomine principis sub imperiū accepit. Augustus hic terdecies inijt consulatū, qd̄ ante eum nulli legitē contigisse. Statius Sylua q̄dā li. quarti.

Ter Latio decies q; tulit labentibus annis
Augustus fasces, sed cœpit sero mereri.

d ¶ Quo plurimū arma cessarunt.) Eleganter hanc Augusti armorum cessationē cecinit Manilius in primo,

Sed satis hoc fatis fuerit, iam bella quiescunt,
Atq; Adamanteis discordia uincta cathenis
Aeternos habeat frenos in carcere clausa.
Sit pater inuictus patriæ, sit Roma sub illo,
Cumq; deum coelum dederit/ non quærat in orbe.

Vnde factum est/ ut Augusto imperante/ Iani portæ clausæ fuerint. Horatius quintadecima quarti Carminum,

Ianum Quirini clausit, & ordinem
Rectum, & uaganti frena licentiæ
Iniecit, amouitq; culpas,
Et ueteres reuocauit artes &c.

In hac/ in toto orbe/ armorum cessatiōe, rex pacificus CHRISTVS deus & homo, ex uirgine nasci dignatus est. e ¶ Ingenia floruerūt.) Si unq̄ Romæ bonæ artes, & īgenia floruerūt, id maxime sub Augusto cōtigisse cōperiet studiosus lector. Eo siquidē tpe Augustus ipse ingenio, & doctrina nulli cedēs. M. Varro. M. Cicero bonarum artiū parens unicus. Cor. Nepos, Salustius, Titus Liuius lacteus, ut ait Hierony. eloquētiæ, Asinius Pollio, Virg. Catul. Horati. Ouidi. Manilius,

Tibullus, Propertius, & sexcenti alii immortalitatẽ nominis cõsecuti. Poetas eius temporis recenset Naso nona quarti Tristium. f ℭ Inerti iusticia.) Existimo nõ nisi ab inerti homine inertẽ iusticiã nuncupari. Legi in uetustis quibusdã exemplaribus, nõ iusticia, sed iusticio. id est publico luctu, & calamitate, qui ex armis bellicis plerunq; accidit. Lucanus in secundo.

Ergo ubi concipiunt quantis sit cladibus urbi Constatura fides superũ, ferale per urbem Iusticium, latuit plæbeio tect⁹ (amictu Omnis honos. Et idẽ lib. v. Mœrentia tecta Cæsar habet, uacuasq; domos, (legesq; silentes, Clausaq; iusticio tristi fora.

Est autem sens⁹, & ordo, ne scilicet opera uirtutis, bellis quiescẽtib⁹, languerẽt inerti iusticio.

DE DIVISIONE ANNI, ET diebus Intercalarib⁹. CA. III.

a TVnc [a] ergo primũ cursus anni perspecta ratio, quæ a rerũ origine profunda caligine tegebatur. Nam [b] ante Augustum Cæsarem incerto modo annũ cõputabant, quia b apud [c] Aegyptios quatuor mensibus terminabãt,

TVNC ERGO PRIMum:) Quoniã sine certa annorũ noticia, res aliæ, quæ p̃sertim ad historiã pertinent, sciri non possunt, iccirco cap. hoc tertio docet Solinus quãta fuerit apud ueteres annorũ inconstantia, atq; diuersitas, quoue authore ad certã rationẽ, & regulã, sit redactus annus. Annus (ut quidã scribunt) ex Græco uerbo dictus est. Nam ἔνος Gręce, latine annus dicit. Seruius autẽ primo & quinto Aeneid. deducit nomẽ ἀπὸ τοῦ ἀνανεοῦσθαι. i. ab innouãdo, qđ uidelicet assidue innouet, & alter fiat. Vel ut idẽ ait/ annus quasi annulus/ quod in se redeat. Menses enĩ in se currẽtes/ annũ faciũt. Alij inquit Atteius Capito apud Macrobiũ primo Saturna. ex an. i. circũ/ & nare/ fluere, quasi tẽporis circũfluxus quidã. Nã (authore Macrobio) sicut lunaris annus mẽsis est, quia luna paulominus, q̃ mẽsem in zodiaci circuitiõe cõsumit, ita solis annus hoc dierũ numero colligẽdus est, quẽ peragit dũ ad id signũ se denuo uertit/ ex quo digressus est. Vnde & annus uertẽs iure uocatur. Idem Seruius primo Aeneidos super illud.

Triginta magnos uoluendis mensibus orbes, Scribit tria esse annorũ genera, Lunarem dierũ triginta. Solstitialẽ duodecim mensiũ. Magnũ, qui (inquit) secundũ Tulliũ, tenet duodecim milia quingentos annos &c. Apud Maronẽ Solaris annus sæpe etiã magnus uocat, quod intelligendũ est comparatione lunaris anni, cũ lunæ annus breuis putet. Plutar. secundo de placitis philosophorũ libro, scribit cuiuslibet Planetę esse annũ suũ. Saturni quidẽ annorũ ambitus uertentiũ triginta. Iouis duodecĩ Martis duorũ. Solis duodeni menses, totidẽ Mercurij, & Veneris. Pariles enĩ eorũ cursus. Lunæ dies. xxx. Hic enim perfectus mensis ab luna/ ad intermenstruã. Cęterũ quidã annũ octenniũ esse existimarũt. Nõnulli annos undeuicenos, Sunt qui undesexagenos. Heraclitus ex duodeuicenis annorũ milibus cõstare putat. Diogenes ex tricenis quinquagenis quinis supra Heraclitũ, Alij ex septenis milibus tricenis septuagenis septenis. Hęc Plutar. Multa Macro. secũdo de somnio Scipionis. Annus/ qui a M. Cicerõe Magnus uocat, ab Aristotele Maximus potius, q̃ Magnus appellat, quẽ solis & lunę uagãtium quoq; stellarũ orbes conficiũt, cũ ad idẽ signũ, ubi quondã simul fuerũt una referunt, Cui⁹ anni hyems/ summa est Cataclysmos, quã nostri Diluuionẽ uocant, Aestas autem Ecpyrosis, quod est mundi incendiũ, Nam his alternis temporibus mũdus tũ exignescere, tũ exaquescere uideret. Hũc Aristarchus putauit esse annorũ uertentiũ duũ miliũ. cccclxxxiiij. Aretes Dyrrachinus quinq; miliũ. 552. Herodotus/ & Linus x. miliũ dccc. Dio xiij dcccclxxxiiij. Orpheus centũ xx. Cassandrus tricies sexies centũ miliũ. Alij uero infinitũ esse, nec in se unq̃ reuerti existimauerunt. Physici aiunt, ut secundo de somnio. Macrobius refert, hũc magnũ annũ x v. mil. annorũ omnino cõpleri. Huius autem anni/ qui etiã Mundanus dicit, finis est, quom stellę omnes, omniaq; sydera, quæ ἀπλανὴς habet, a certo loco ad eundẽ locum ita remeauerint, ut ne una quidẽ cœli stella in alio loco sit, q̃ in q̃ fuit, cũ oẽs alię ex eo loco motę sunt/ ad quẽ reuersę anno suo finẽ dedere. Ita ut lumina quoq; cũ erraticis quinq; in ijsdẽ locis/ & partibus sint, in quib⁹ incipiẽte mũdano anno fuerũt. Ascripsi hęc ex Macrobio, & Censorino/ ad Q. Cerelliũ, ut intelligãt oẽs, anni illius magni, nullã haberi etiã a doctioribus certitudinẽ. b ℭ Ante Augustũ.) Suetonius/ Plutarchus/ Macrobius/ Cẽsorinus. Itẽ cæteri scribũt primũ apđ Rõanos Cęsarẽ Dictatorẽ, annũ ad cursum solis accõmodasse, ut trecentorũ dierũ/ & intercalario mẽse sublato un⁹ dies/ quarto q̃q; anno intercalaret. Vnde Luca. in decimo. Nec meus Eudoxi uincet fastibus annus. August⁹ igit nõ prim⁹ anni ordinẽ apud Romanos instituit, sed annũ a diuo Iulio ordinatũ, postea uero negligẽtia cõturbatũ/ atq; cõfusũ/ rursus ad pristinã rationẽ redegit. In cui⁹ ordinatiõe Sextilẽ mẽsem e suo cognoiẽ nũcupauit magis/ q̃ septẽbrem/ quo erat natus/ quia hoc sibi & primus consulat⁹/ & insignes uictorię obtigissent, Sueto. tit. 31. secundi. c ℭ Apud Aegyptios.) Imitat Solinus hoc lo-

apud Arcades trib⁹, apud Acarnanas sex, in Ita- a
lia apud Lauinios .xiij. quorum annus .ccclxxiiij. di
ebus ferebatur. Romani [a] in initio annũ .x. men-
sibus computabãt, a Martio auspicantes adeo, ut
eius die prima de aris Vestalibus ignẽ accende- b
rent, mutarent ueteribus uirides laureas, senat⁹,
& populus Comitia agerent, matronę seruis su-
is cœnas ponerẽt, sicut Saturnalibus domini, illę
ut honore promptius obsequiũ prouocarent, hi c
quasi gratiã repensarent perfecti laboris, maxĩe
quia hunc mensem principẽ testãtur fuisse, & q
ab hoc quintus erat, Quintilis dictus est: deinde
numero decurrente Decẽber solennẽ circum fi- d
niebat intra [b] diem trecẽtesimũ quartum. Tunc
enim iste numerus explebat annũ, ita ut sex men
ses tricenum dierũ essent, quatuor reliqui trice-
nis & singulis explicarẽtur. Sed quoniã ratio illa e
ante Numã a lunæ cursu discrepabat, lunari cõ-
putatione annũ peræqrũt quinquaginta & uno
die adiectis. Vt ergo perficerent .xij. menses, de
sex mensibus superioribus/detraxerunt dies sin f
gulos, eosq; quinquagita istis & uni annexerũt,
factiq; lvij. diuisi sunt in duos menses, quorum al-

co. C. Plyniũ ca. 48. libri septimi. Annum enim (inquit) alij æstate unũ determinabant, & alterum hyeme. Alij quadripartitis temporibus, sicut Arcades, quorum anni trimestres fuere. Quidã lunę senio, ut Aegyptij. Itaq; apud eos aliqui & singula milia annorum uixisse produntur. Xenophon de æquocis. Annus em (inquit) diuersus est. Etenim ipsi Aegyptij utunt anno quãdoq; menstruo, sæpe bimenstri, nõ raro trimestri. Sæpe quadrimestri, nõnunq̃ solari. &c. Ex hac annorum diuersitate saluat Varro homines potuisse ad annos mille uiuere. Sed hoc reprobat Lactan. ca. 13. secundi. Plura Augustinus capitibus. 12. 13. & 14. quintidecimi de Ciui. Dei. Itẽ Macrobi. primo Saturnali. Et ut contentus sim referendo paucarũ morem regionũ. Arcades annum suũ tribus mensibus explicabant. Acarnanes sex. &c̃. Et ne sim æquo longior de diuersitate annorum apud diuersos, lege Lactantiũ ubi supra. Augusti. ca. 10. 12. & ca. 12. quindecimi ciuitatis. Gelli. ca. 2. tertij. Nullus tamẽ annorum diuersitatem apud uarios Censorino tradidit copiosius ca. 14. eius libri/quẽ de die natali ad Cereliũ scripsit.

a ¶ Romani in initio annũ decẽ mensibus.) Hanc rem Macrob. sic explicat. Non mirum (inquit) in hac uarietate Romanos quoq; oli/ authore Romulo/annũ suũ decẽ habuisse mẽsibus ordinatũ, quia annus a Martio incipiebat, & conficiebat diebus ccciiij. ut sex quidem menses. i. Aprilis, Iunius, Sextilis, Septẽber, Nouember, December, tricenũ essent dierum. Quatuor uero, Martius, Maius/Quintilis/October tricenis & singulis expedirentur. IDem refert & Censorinus ca. 15. addens tunc etiã Albanis, unde Romani orti sunt/annũ decem fuisse mensium. Subdit insuper decẽ mensiũ quatuor maiores. i. q xxx. & uno diebus constãt/plenos. Cęteros sex cauos uocari. Subdit tandẽ Macrob. qđ maxime ad hunc locũ pertinet. Hęc fuit (inquit) Romuli ordinatio, qui primũ anni mensem genitori suo Marti dicauit, quẽ mensem anni primũ fuisse uel ex hoc maxime probatur, qđ ab ipso, Quintilis quintus est, & deinceps pro numero/nominabãt. Huius etiã die prima, ignẽ nouũ Vestę aris accendebãt/ut incipiente anno/cura denuo seruandi nouati ignis/inciperet. Eodẽ quoq; ingrediẽte mense, tã in regia, curijsq;, atq; flaminũ domibus, laureę ueteres, nouis laureis mutabantur. Eodẽ quoq; mense & publice, & priuatim ad Annã perennã sacrificatũ itur, ut annare, perannareq; cõmodo liceat. Hoc mense mercedẽ exoluebant magistris, quas cõpletus annus deberi fecit. Comitia auspicabãtur. Vectigalia locabant. Et seruis cœnas apponebãt matronę, ut domini Saturnalibus, illę ut pricipio ãni ad ꝓmptu⁹ obseqũ honore seruos inuitarent. Hi qa gratiã perfecti operis exoluerẽt. De Romanis annis extat caput nobile apud Censorinũ. Naso statim ab initio primi Fast. docet, cur Romulus annũ decẽ tantũ mensium instituerit.

Tempora digereret cũ cõditor urbis in anno,
Constituit menses quinq; bis esse suo,
Scilicet arma magis, q̃ sydera Romule noras,
Curaq; finitimos uincere/maior erat.
Est tamen & ratio Cęsar quę mouerit illum &c̃.

Nõ defuerunt, ut etiã Censorinus tradit, q dicerent, annũ uertentẽ .i. solarem, fuisse Romę statim ab initio uiginti duorum mensium, ut fuerunt Licinius Macer, & post eũ Fenestella. b ¶ Intra diẽ trecentesimũ quartum.) Vel Solinus a Macrobio,

a ter.xxix.alter.xxviij.cōtinebat. Sic annus habe-re.v.atq;.l. trecentos dies cœpit. Postmodū cū pespicerēt temere annū diuisum intra dies, quos supra diximus, quādoquidē appareret solis [a] me-

b atum non ante trecentesimū sexagesimūquintū diem abundante insuper quadrantis particula Zodiacum [b] conficere decursum, quadrantē illum, & decem dies addiderūt, ut ad liquidū an-

c nus diebus trecentis.lxv. constaret & quadrante, hortāte obseruatiōe imparis nūeri, [c] quē Py-

[illegible]

uel Macrobius a Solino hæc omnia mutuatus est, cuius uerba subscripsimus ex primo Saturn. libro. Sed secutus(inquit)Numa, quantū sub cœlo rudi, & sæculo adhuc impolito, solo ingenio magistro, comprehendere potuit. Vel quia Græcorū obseruatiōe forsan instructus est, quinquaginta dies addidit, ne in trecentos liiij. dies, quibus duodecim lunæ cursus cōfici credidit, annus extenderet. Atq; his quinquaginta a se additis, adiecit alios sex retractos illis mensibus sex, qui triginta habebāt dies. i. de singulis singulos, factosq; quinquaginta & sex dies, in duos nouos menses pari ratione diuisit. Ac de duobus, priorē Ianuariū nūcupauit, primūq; anni esse uoluit, quasi bicipitis dei mensem respiciente transacti anni finē, futuriq; principia. Ad idē Censorini ca. xx. uerba sunt. Postea (inquit) siue a Numa, ut ait Fuluius, siue ut Iunius a Tarquinio.xij. facti sunt menses, & dies ccclv. quāuis luna duodecim suis mensibus cccliiij. dies uidebatur explere. Sed ut dies unus abundaret, aut per imprudentiam accidit, aut quod magis credo, ea superstitiōe, qua impar numerus plenus, & magis faustus habebatur. Certe ad annū priorē unus & quinquaginta dies accesserunt. Qui quia menses duos nō implerent, sex his cauis mensibus, sunt singuli detracti, & ad eos additi, factiq; dies.lvij. & ex his duo menses Ianuarius undetriginta dierū, Februarius duodetriginta. Atq; ita omnes mēses pleni & impari dierū numero esse cœperunt, excepto Februario, qui solus cauus, & ob hoc cæteris infaustior est habitus. a ¶ Solis meatū nō ante ccclxv. diē, abundante insuper quadrante.) Ingens apud primæ classis Astrologos, ab initio extitit dubitatio: quanto nā temporis spatio, sol.xij. zodiaci signa percurrēs, unde profectus est, redeat. Inter Astrologos nō conuenit, quāto uel sol plus, q̄ ccclxv. dies in anno cōficiat, uel luna minus, q̄ xxx. in mense. Philolaus annū naturalē dies habere prodidit ccclxiiij. & dimidiatū. Aphrodisius ccclxvi & dierū duorū & uiginti, partē undesexagesimā. Harpalus ait ccclxv. & horas æquinoctiales.xiij. At Ennius ccclxvi. Plerīq; præterea incōprehensibilē quidē, & innumerabilē esse existimarūt, Sed pro uero, quod ꝓximū putabāt, amplexi sunt, dies scilicet ccclxv. Lege quæ eleganter scribit Ammianus lib. historiarū uicesimosexto. Ex hoc anno ita a Iulio Cæsare ordinato (ut Censorinus author est) cæteri ad nostrā memoriā Iuliani appellant, eiq; consurgunt, ex quarto Cæsaris Cons. Qui etsi nō optimi, soli tñ ad annū naturæ aptati sunt. ANnus proximis tractari cœptū, ut Romanū Calendariū, quod a uero solis cursu, diebus haud paucis aberrarit, reformaret in melius. Varia sunt super ea re a Theologis, & Astrologis disputata. Et nos itidē de hac ipsa re tractatulū simili studio confecimus, quē summo pontifici Leoni X. destinauimus. ADnotandū aūt annū.ccclxv. dierū cū quadrante, primū ab Aegyptiis fuisse reptū, & ab his Platonē, & Eudoxū, qui cū Aegyptiorū sacerdotibus annos.xiii. sunt uersati, edoctos, ad Græcos hunc ipsum annū transtulisse, author lib. ult. Strabo est. Herodotus in Euterpe constare ait, olim hominū primos Aegyptios, annū cōperisse, distinguētes eū in duodecim temporū mēses. Idq; cōperisse ex astris, eo scientius (ut mihi uidetur) hoc agentes, q̄ Græci: quod Græci quidē tertio quoq; anno intercalarē mēsem introducūt tēporis gratia. Aegyptii uero tricenis diebus, quibus.xii. menses taxant, adiiciunt huic numero quotannis, quinos dies. Macrob. de C. Cæsare sic Saturnali. primo refert. Post hoc Cæsar imitatus Aegyptios, solos diuinarū rerū omniū cōscios, ad numerū solis, q̄ diebus.ccclxv. & quadrāte cursum conficit, annū dirigere contendit. b ¶ Zodiacū.) Author Sphæræ, & secū plures existimat Zodiacū dici uel ἀπὸ τῆς ζωῆς. i. a uita, qđ uidelicet secūdum motū planetarum, sub illo sit oīs uita in rebus inferioribus. Vel ἀπὸ τοῦ ζωδίου. i. ab aīali, qđ ipse quom in.xii. partes diuidat æquales, quælibet pars appellet signū, & nomē habet speciale a nomine alicuius aīalis, ꝓpter ꝓprietatē aliquā cōuenientē tā ipsi, q̄ animali. Vel ꝓpter dispositionē stellarū in illis partibus ad modū huiusmodi animalis. Ipse potius Macrobio crediderim, q primo de Sōno Scip. Duodecim (inqt) zodiaci partes signa appellari maluerūt, certaq; singulis uocabula, gratia significationis adiecta sunt. Et q̄a signa Græco nomine ζώδια nuncupantur. Idcirco ipsum zodiacū, quasi signiferū uocauerunt. QVO ingenio, quibusue instrumentis, fuerit ab Aegyptiis repertus zodiacus, multis uerbis recenset idē Macrobius ubi supra. c ¶ Quē Pythagoras.) Paulopost. Numa (inquit Macrob.) in honorē imparis numeri, secretum hoc & ante Pythagorā parturiēte natura, unū adiecit diē, quē Ianuario dedit, ut tā in anno,

thagoras monuit præponi in omnibus oporte- a
re. Vnde propter dies impares/diis superis Ianu
arius dicat, propter pares Februarius quasi abo-
minosus/diis inferis deputatur. Cum itaq; hæc
definitio toto orbe placuisset, custodiendi qua- b
drantis gratia a diuersis gentibus uarie interca-
labatur, nec unq̃ tamẽ ad liquidũ fiebat tempo-
rum adæquatio.[a] Græci ergo singulis annis .xi.
dies & quadrantẽ detrahebãt, eosq; octies mul- c
tiplicatos, in annũ nouũ reseruabãt, ut contract⁹
nonagenarius numerus in menses tres per trice-
nos dies scinderet̃, qui anno nono restituti effici
ebant dies [b] quadringentos. xliiij. quos ἐμβολισ- d
μοὺς uel ὑπερβάλλοντας nomĩabant. Qđ cũ ĩn initio
Romani probassent, contẽplatiõe numeri paris-
lis offensi neglectũ breui perdiderũt, trãslata in
sacerdotes intercalandi potestate, qui plerumq; e
gratificantes rationibus Publicanorũ, pro libidi
ne sua subtrahebant tẽpora, uel augebant. Cum
hæc sic forent constituta, modusq; intercalandi
interdũ fieret imminutior, interdũ auctior, uel f
omnino dissimulatus præteriret̃, nõnnq̃ acci-

q̃ in mensibus præter unũ Februariũ, impar numerus seruaret̃. Quia duodecim mẽses si singuli aut pari, aut impari numero putarentur, cõsumationẽ parem facerent, unus pari numero institutus ui⁹ amputationẽ imparem fecit &c. AD quæ Pythagoras impari numero uteret̃, docet Plynius ca.4. uicesimioctaui naturalis historiæ. Aristoteles Philosophus idipsum aperit ab exordio eius operis, quod de cœlo, & mũdo iscriptũ est. Quẽadmodũ em̃ (inq̃t) aiũt Pythagorici. Totũ & oĩa, trib⁹ determiata sũt. Cõsumatio em̃ & mediũ, & principiũ numerũ habẽt eũ, q oĩa. Hic autem eum/qui triniitas. Propter quod a natura accipientes, tanq̃ legem illius, & ad sacrificationes deorum utimur numero hoc. AD notat Seruius.5. Aeneid. Parem numerũ diuisibilem esse, per quẽ mortalitas significatur. Impar namq; (inquit) diuidi nõ potest, per quẽ immortalitas ostenditur. Plura ad hoc idẽ Seruⁱ⁹ Egloga.5. apud Vergiliũ. Vnde & a nobili poeta dictum est. Nũero de⁹ impari gaudet. a ¶ Græci uero.) Macrobius (non grauabor enim in hac re sæpe huius recensere sententiã) primo Saturnaliũ. Hanc Græcorũ ab annis singulis undecim dierũ detractionem a pluribus explicat. Græci (inquit) quom animaduerterent temere se .cccliiij. diebus ordinasse annũ, qm̃ appareret de solis cursu, qui .ccclxv. diebus, & quadrante zodiacũ conficit. Deesse anno suo .xi. dies, & quadrãtem/ intercalares/ statuta ratione cõmenti sunt. Ita ut octauo quoq; ãno lxxxx dies/ex quibus tres menses tricenũ dierũ/cõposuerũt/ intercalarent. Id Græci fecerunt, qm̃ erat operosum, atq; difficile omnibus annis .xi. dies, & quadrantẽ intercalare. Itaq; maluerunt hunc numerũ octies multiplicare, & nonaginta dies, qui nascunẽ, si quadrans cũ diebus .xi. octies cõponatur/ inserere, in tres mẽses (ut diximus) distribuendos. Hos dies ὑπερβάλλοντας .i. additicios. Menses uero ἐμβολισμοὺς .i. interfertos/appellabãt. Hũc ergo ordinẽ Romanis quoq; imitari placuit, sed frustra. Quippe fugit eos diẽ unũ (sicut supra admonuimus) additũ a se ad Græcũ numerũ, in honorẽ imparis numeri. Ea re per octenniũ cõuenire numerus, atq; ordo nõ poterat. Sed nondũ hoc errore cõperto, per octo annos nonaginta quasi superfundendos Græcorũ exemplo/cõputabant dies, Alternisq; annis binos uicenos, alternis ternos uicenosq; intercalares expensabãt intercalationibus .iiij. Sed octauo quoq; anno intercalatores octo affluebant dies ex singulis quibus uertentis anni numerũ apud Romanos super Græcũ abundasse iã diximus. Hoc quoq; errore iam cognito, hæc species emendationis inducta est. Tertio quoq; octennio ita inter calandos dispensabãt dies, ut nõ nonaginta, sed sexaginta sex intercalarent, compensatis .xxiiij. diebus pro illis, qui per totidẽ annos supra Græcorũ numerũ creuerant. Omni aũt intercalationi mẽsis Februarius deputatus est, qm̃ is ultimus anni erat. Qđ etiã ipm̃ de Græcorũ imitatiõe faciebãt. Nã & illi ultimo anni sui mensi, superfluos inserebãt dies, ut refert Glaucippus, qui de sacris Atheniensiũ scripsit. Verũ una re a Græcis differebãt. Nã illi cõfecto ultimo mẽse, Romani nõ confecto Februario, sed post .xx. & .iij. diẽ intercalabãt, Terminalibus scilicet iã pactis. Deinde reliquos Februarij mensis dies, qui erãt quinq;, post intercalationẽ subiungebãt (credo) ueteris religionis suæ more, ut Februariũ omnino Martius sequeret̃. SCribit Eusebius anno .x. imperij Augusti, lunæ secundũ Romanos cursum fuisse inuentum. b ¶ Dies quadringentos. xliiij.) Macrobij

exemplaria

exemplaria passim habent quadringentos .xliij. cuius uerba mox ascribã. Sunt qui non ὑπερβάλλοντας, sed ὑπερβολικὰς .i. excessiuos, legendũ putant, ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς .i. excessu, deductũ nomen. a ℭ Itaq; Caius Caesar.) Quo clarior fiat hic Solini locus, ascribam macrobij ex primo Saturnaliũm uerba. Caius Caesar (inquit) omnem hanc inconstantiam temporis uagã adhuc, & incertam, in ordinẽ statutę definitionis coegit, adnitente sibi M. Flauio scriba, qui scriptos dies singulos ita ad Dictatorem retulit, ut & ordo eorum inueniri facillime posset, & inuento certus status perseueraret. Ergo C. Caesar exordium nouę ordinationis initurus, dies omnes, qui cõfusionẽ adhuc poterant facere, consumpsit: Eaq; re, factum est, ut annus cõfusionis ultimus in quadringentos quadragintatres dies p̃tenderet. Post hoc imitatus Aegyptios solos diuinarũ rerum omniũ conscios, ad numerum Solis, qui diebus .ccclxv. & quadrante cursum conficit, annũ dirigere contendit. &c. Et infra, Sic annũ ciuilem Caesar habitus ad lunã dimensionibus constitutũ, edicto palã posito, publicauit. b ℭ Et tũ quoq; uitium admissum est per sacerdotes.) Hisdem fere uerbis idẽ ipsum & Macrob. Saturnaliũ primo refert. Hucusq; (inquit) error stare potuisset, ni sacerdotes sibi errorem nouũ ex ipsa emendatiõe fecissent. Nã quom oporteret diẽ, qui ex quadrantibus confit, quarto quoq; anno confecto, antequã quintus inciperet, intercalare, illi q̃rto, nõ peracto, sed incipiente, intercalabãt. Hic error .vi. & .xxx. annis permansit, quibus annis intercalati sunt dies .xij. quom debuerint intercalari .ix. Sed hunc quoq; errorẽ sero deprehensum, correxit Augustus, q annos .xij. sine intercalari die transigi iussit, ut illi tres dies, qui per annos .xxxvi. uitio Sacerdotalis festinatiõis excreuerant, sequentibus annis .xij. nullo die intercalato, deuorarent. Post hoc unũ diem, secundũ ordinationẽ Caesaris, quinto quoq; incipiente anno, intercalari iussit, & omnẽ hunc ordinẽ aereę tabulae ad aeternã custodiã incisione mãdauit. c ℭ Ex q̃ disciplina.) Multis rationibus dep̃hensum est, Augusti Caesaris disciplinã in anni reformatiõe omniũ postea tẽporum nõ fuisse fundatã rationẽ, cũ ab eo ad nostra usq; tẽpora, non paucorum dierũ (ut in dicto tractatu nostro mõstrauimus) intercesserit immutatio. d ℭ Verũ cũ hoc. &c. Hũc locũ totũ ex C. Plynio, in suũ opus Solinus trãstulit. Plynij uerba ex ca. 45. septimi nat. hist. haec sunt. In diuo quoq; Augusto, quẽ uniuersa mortalitas in hac censura nũcupat, si diligẽter aestimens cũcta, magna fortis hũanae reperient uolumina. Repulsa in magisterio equitũ apũd auũculũ, & cõtra uoluntatẽ eius p̃latus Lepidus. Proscriptiõis inuidia in collegã. Collegiũ in triumuiratu pessimorum ciuiũ, nec aequa saltẽ portiõe, sed p̃grauis Antonio. Philippẽsi p̃lio. Morbo. Fuga, & triduo in palude latebra aegroti. Et ut fatent Agrippa, & Maecenas, aq̃ subter cutẽ fusa, turgida latera. Naufragia Sicula. Et alia ibi q̃q; in spelũca occultatio. Iã in nauali fuga urgente hostiũ manu, p̃ces Proculeio mortis admotę, Cura Perusinę cõtentiõis. Sollicitudo Martis Actiaci. Pãnonicię bellis. Ruinę põtis. Tot seditiões militũ, Tot ancipites morbi corporis, Suspecta Marcelli uota. Pudẽda Agrippę ablegatio, toties petita insidijs uita, incusatę liberorum mortes, luctusq; nõ tm̃ orbitate tristes. Adulterium filiae. Et cõsilia parricidę palã facta. Cõtumeliosus priuigni Neronis secessus. Aliud neptis adulterium. Iuncta deinde tot mala. Inopia stipendij. Rebellio Illyrici. Seruitiorum delectus, Iuuentutis

a debat, ut mẽses, q fuerãt trãsacti hyeme, mõ ĩ Ae-
stiuũ, mõ in Autũnale tẽpus incideret. Itaq; [a] Cai[us]
Caesar uniuersam hanc inconstantiã incisa tem-
porum turbatione cõposuit, & ut certũ statũ p̃-
b teritus acciperet error, dies .xxi. & quadrantẽ si-
mul intercalauit, quo pacto regradati menses de
cętero statuta ordinis sui tempora detinerent. Il-
le ergo annus solus trecentos .xliiij. dies habuit.
c Alij deinceps trecentos sexagenos quinos & q̃-
drantem. Et [b] tum quoq; uitiũ admissum est per
Sacerdotes. Nam cũ praeceptũ esset annõ q̃rto,
ut intercalarent unũ diem, & oporteret cõfecto
d anno quarto id obseruari, anteq̃ quintus auspica-
retur, illi incipiente quarto, intercalarunt nõ de-
sinente. Sic per annos sex & xxx. cũ nouem dies
tãtummodo sufficere debuissent. xij. sunt inter-
e calati, Quod deprehensum Augustus reforma-
uit, iussitq; annos duodecim sine intercalatio-
ne decurrere, ut tres illi dies, qui ultra nouena-
rios temere fuerant intercalati, hoc modo pos-
f sent repensari, ex qua [c] disciplina omnium po-
stea temporum fundata ratio est. VERUM
cum [d] et hoc, & multa alia Augusti temporibus

debeantur, qui pene sine exemplo rerũ potitus a
est, tanta, & tot in uita eius inueniunt aduersa, ut
non[a] sit facile discernere calamitosior, an beatior
fuerit. Primũ qđ apud auunculũ in petitione ma
gisterij equitum p̃latus[b] est ei Lepidus tribun⁹, b
cum quadã auspicantiũ cœptorꝝ nota. Mox[c] tri-
umuiratus collegiũ pręgraui potestate Antonij.
Philippẽsis[d] pręlio. Inde proscriptionis inuidia.
Abdicatio Posthumi Agrippæ post adoptionẽ. c
Deinde desyderio eius insignis pœnitẽtia. Nau-
fragia[e] Sicula. Turpis ibi in spelunca occultatio.
Seditiones[f] militum plurimæ. Perusina[g] cura.
Detectũ filiæ[h] adulteriũ, & uoluntas parricidia- d
lis. Nec minore dedecore neptis[i] infamia incu-
satæ de morte filiorum, & amisſis liberis non so
lũ orbitatis dolor. Vrbis[k] pestilẽtia. Fames Italię.

penuria. Pestilentia urbis, fames, sitisq́ Italiæ. Destinatio expirandi, & quadridui inedia maior pars mortis in corpus recepta. Iuxta hęc Variana clades, & maiestatis eius fœda sugillatio. Abdicatio Posthumi Agrippæ post adoptionẽ. Desyderiũ post relegationẽ. Inde suspitio in Fabiũ, archanorũq́ proditionẽ. Hinc uxoris, & Tyberij cogitationes suprema eius cura. In summa deus ille, cœlũq́ nescio adeptus magis, an meritus hærede hostis sui filio excessit. Hæc ille. Nec sit alicui mirũ, quod totũ hoc Plynij caput subscripserim. Ratus enim sum ex his Plynij uerbis, hanc Solini partem, & notiorẽ fieri, & si qua in eo menda fuerit, facile posse tolli. Simul ne sæpius hunc Plynij locũ i hac expositiõe, citare cogeremur. a ℭ Vt non sit facile.) Quod de Augusto exemplis ostendit, de omni homine uerũ esse in prologo libri septimi docet Plynius. Hominis causa (inquit) uidetur cuncta genuisse natura, magna, & sęua mercede contra tanta sua munera, ut non sit satis extimare, parens melior homini, an tristior nouerca fuerit. Ante omnia unũ animantium cunctorum aliena, alienis uelat opibus. Cæteris uarie tegumẽta tribuit, testas, cortices, coria, spinas, uillos, setas, pilos, &c. Quo loco depingit Plynius hominũ in hac uita erũnas, atq́ miserias. Subdit in eo etiãnum Plynius. Itaq́ (inquit) multi extitere, qui nõ nasci optimũ censerent, aut q̃ ocyssime aboleri. Hanc sententiã eleganter carmine Ausonius complexus est. Ergo Optima Graiorꝝ sentẽtia, quippe homini aiũt :: Non nasci esse bonũ, natum aut cito morte potiri. Idem refert Cicero in fine primi Tusculaquęst. libri. Pro his Augusti aduersis sic ca. 15. de consolatione ad Martiã scribit Seneca. Diuus Augustus amissas liberis, nepotibus, exhausta Cæsaris turba, adoptione desertam domũ fulsit. Tulit tamen fortiter, tanq̃ eius iam res agebat, cuiusq́ maxime intererat de dijs neminẽ queri &c. b ℭ Prælatus est ei lepidus.) Facit ad hanc historiã, quod scribit Suetonius. 82. tit. primi libri. c ℭ Mox triumuiratus.) Apud Suetoniũ tit. 27. secundi libri, & L. Florum ca. 5. quarti, hæc affatim habetur historia. d ℭ Philippensis p̃lio.) Totum hoc leges apud Suetoniũ. tit. 13. secundi libri, & Florꝝ sexto ca. lib. quarti. e ℭ Naufragiũ Siculũ.) Adeas eos historię authores, quos capite. 8. quarti citauimus apud Florũ. f ℭ Seditiones militum.) Suetoniũ consule tit. 19. secundi, si hanc expressam concupis historiam. g ℭ Perusina fames.) Authores huius historiæ ca. 7. quarti citauimus apud Florꝝ. Tam miserandã in hoc bello Perusino famem passi sunt, ut in prouerbiũ abierit, Perusina fames, sicut Saguntina fames, author Ausonius, ut in prouerbijs nostris ascripsimus. h ℭ Filię adulteriũ.) Hanc eandẽ historiam Suetonius tit. 65. secundi, eleganter exponit. Scribit Eusebius lib. temporũ Augustũ, Iuliã filiã suã in adulterio deprehensam, damnasse exilio. Macrobius secũdo Saturnaliũ lib. huius Iuliæ plena sale Dicteria. i. perelegantes iocos, refert plurima. i ℭ Neptis infamia.) Scribit Suetonius tit. 64. lib. secũdi, Augustum neptes duas habuisse, Iuliã, & Agrippinã. Et sequenti titulo eius libri ait, Augustum, Iulias filiã, & neptem, omnibus probris contaminatas, relegasse. k ℭ Vrbis pestilentia, fames Italię.) Horatius Odę uigesima prima primi Carminum De Augusto loquens utrumq́ horum eleganter canit.

Hic bellum lachrimosum, hic miseram famem,
Pestemq́ a populo, & principe Cæsare
Vestra motus aget preco.

SCribit rursus Eusebius, Circa annum quadragesimumnonum imperij Augusti ita ingentem famẽ fuisse Romæ, ut quinq́ modij uenderentur denarijs uigintiseptem semis. Idem refert Suetonius titulo sextodecimo secundi. Appianus bellorum ciuilium libro quinto, huius famis rationem, & causam refert. Interea (inquit) fames urbem perurgebat. Nihil enim e mari ob Pompeium, aut

ex Italia bellorum causa distributis ad culturã agris ferebatur. Quicquid aũt ex his fieret, ab exercitibus cõsumebatur, hucusq; Appianus. Hæc fames Augusti prudẽtia sublata est. Horatius ultima quarti carminũ. Tua Cæsar ætas Fruges/& agris retulit uberes. a ℂ Bello Illyrico.) De Illyrico bello scripsi ca. ultimo quarti Flori. b ℂ Corpus morbidũ.) Plures Cæsaris Augusti morbos, infirmitatesq;, refert Sueto. titu. 81. lib. secũdi. c ℂ Imminẽtia mala.) Creditũ est, nec ab re quidẽ, ob hominũ crimina immitti a deo tũ bella, tũ pestem, tũ demũ famẽ, ac mala cætera. Et quod ad hominũ miseriam maxime pertinet, ea fere oia anteq̃ accidãt, signis quibusdam præmõstrari solent. Hinc canit Luca. secundo Pharsaliæ libro.

Iamq; iræ patuere deum, manifestaq; belli
Signa dedit mũdus, legesq; & fœdera rerum
Præscia monstrifero uertit natura tumultu,
Indixitq; nefas.

Fingũt poetæ (quod nec ab hoc proposito est alienũ) Prometheũ cum homines, inanimes quidẽ primũ procreasset, Mineruæ auxilio cœlũ conscendisse, eumq; ad solis facem facula adhibita ignem surripuisse, ipsumq; hominibus indicasse. Ob quã rẽ deos iratos plurimum, febres, morbosq;, ac mala alia/hominibus immisisse.

Audax Iapeti genus (inquit tertia primi Carminũ Flaccus Horatius,)
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Post ignem æthetea domo.
Semotiq; prius tarda necessitas
Læti corripuit gradum.

Multis carminibus idipsum refert Hesiodus lib. 1. eius operis, quod opera, & dies inscriptũ est. d ℂ Nã fausta quædã.) Sumpsit hæc oia Solinus ex capite tertio septimi Caij Plynij. Proxime suppremis diui Augusti annis (inquit) fausta quædã e plæbe Hostiæ duos mares, totidẽq; fœminas enixa, famem, quæ secuta est portendit haud dubie. Reperitur & in Pelopõneso binos, quater enixa, maiorẽq; partẽ ex omni eius uixisse partu. Et in Aegypto septenos utero simul gingi, author est Trogus. ARistoteles, cui ob singularẽ doctrinã magis credendũ est, ait in terra Aegypti mulieres parere sæpe tres, interdũ quatuor, sed quinq; cũ plurimũ nascunt. Iam enim hoc pluribus euenisse conspectũ est, lege eũ ca. 4. septimi de natura animaliũ. Aristotelis, Plynij, & Solini sententiam eleganter (ut cætera) recenset Gellius ca. 2. decimi Noctiũ Atticarũ. Asserit idem Aristo. decima problematũ sectione homini partus geminationẽ contra naturam esse. Mirum est quod ca. 5. noni de animalibus narrat Albertus, se a medico quodã audisse, nobilẽ mulierẽ ad cuius curã is fuerat aduocatus, centum & quinquaginta fœtuũ simul fecisse aborsum. Sed cũ mulier se uermes e matrice emisisse crederet, apertis telis, pueri (inquit) figurati inuenti sunt quantitatis auricularis digiti hominis. SEd prudentũ regulam omnino transgredit, qui narranti mira nimiũ assensum prestat. Quomodo autẽ plures simul gigni possunt, uaria philosophi tradide unt. Empedoclis & aliorum philosophorum sententiam ca. 10. quinti de placitis Philosophorum Plutar. refert. Empedocles geminos, trigeminosq; gigni exuperãte, scissiliue semine. Asclepiades propter seminũ pręstantiã, haud secus atq; ordeaceas spicas binis, trinisq; granorum uersibus constantes, huiuscemodi enim semina prolificẽtissima esse. Erasistratus propter superfœtationes, quomodo & in brutis animantibus. Vulua enim quę probe expurgata est, ea demũ superfœtationẽ capit. Stoici propter uuluę loculamẽta, cũ in primũ, secundũq; incidit semẽ, hinc enim superfœtari, & geminos, trigeminosq; interdũ gigni. Quęstio est apud Alexãdrũ Aphrodisieũ. Cur animantiũ alia parere plura, alia pauciora consueuerint? Censendũ (inquit) sic statuisse naturã, ut q̃ breui tẽpore uiuerent, hæc partu esse nũerosiori uidelicet ea de causa, ut uitę breuitas, partus copia cõpensaret. Genera eiusmodi sũt, sues, canes, aues plures, pisces oẽs. Quę aũt diu uiuerẽt, hęc pauca procrearẽt,

a bello [a]Illyrico. Angustia rei militaris. [b]Corpus
morbidũ. Contumeliosa dissensio priuigni Ne-
ronis. Vxoris, & Tyberij cogitationes parũ fi-
dæ, atq; in hunc modũ plura. Huiusmodi tamen
b suprema quasi lugeret sæculũ, penuria insecuta
est frugum omniũ. At ne fortuitũ, quod accide-
rat/uideret, imminentia [c]mala nõ dubijs signis
apparuerũt. Nam [d]fausta quædã ex plæbe partu
c uno edidit quatuor geminos, mares duos, & fœ-
minas totidẽ monstrosa fœcunditate portendẽs
indicium futuræ calamitatis. Quãuis Trogus au-
thor affirmet in Aegypto septenos uno utero si-
d mul gigni. Quod ibi minus mirũ, cũ fœtifero po-
tu Nilus nõ tantũ terrarũ, sed etiã hominũ fœcũ-
det arua. Legimus Cneũ Pompeiũ Eutychiden
fœminã Asia exhibitã, quã constabat tricies eni-
e xam, cum .xx. eius liberis in Theatro suo publi-
casse. Vnde cõpetẽs hoc loco duco super homi-
nis generatione tractare.

Quippe cū tẽporis amplitudo posset rei, quã natura spectaret/satisfacere. Sũt hoc in genere Elephanti, serpentes, cornices, cerui. Quæ etiã mediocriter uiuerent, hæc etiã partu essent mediocri &c. Vide ad idẽ Arist. pble. 16. deciæ sectiõis. In puerbiorũ Collectaneis apud Tarrẽã reperit̃ & hoc, ὥσπερ χαλκιδική τέτοκεν ἡμῖν γυνή. Velut Chalcidica peperit nobis uxor. DE muliere plurimũ fecũda dici cõsuetũ. Citat authores Polyzolũ, & Aristũ Samiũ asserẽtes Comben heroinã quondã filios cẽtũ peperisse marito.

DE HOMINE, ET PARTV EIVS. De prodigiosę fortitudinis uiris. De lapide Alectorio. CA. IIII.

ETenim [a] cũ de animalibus, quæ digna a
dictu uidebunt̃, [b] prout patria cuiusq;
admonebit / simus notaturi, iure ab eo
potissimũ ordiemur, quod rerũ natura sensus, iu
dicio, & rationis capacitate præposuit omnibus. b
Itaq; ut [c] Democritus Phisicus ostendit, [d] mulier
solũ animal mẽstruale est, cuius profluuia non
paruis spectata documentis [e] inter monstrifica
merito numerant̃. Contactæ his fruges nõ ger- c
minabunt. Acescent musta. Morientur herbæ.
Amittẽt arbores fętus. Ferrũ rubigo corripiet.

ETENIM CVM.) Scripturus Solinus de his animalibus, quę cæteris uel nobiliora sunt, uel admiranda magis, ab homine in scribendo sumit exordiũ, qđ is cũctis aiantibus sit perfectior. Animal hoc (inquit primo legũ. M. Cicero) prouidũ, sagax, multiplex, acutum, memor, plenũ rationis, & consilij, quẽ uocamus hominẽ præclara quadã conditione generatum esse. A summo enim deo solus est, ex tot animantiũ generibus, atq; naturis, particeps rationis, & cogitationis, cũ cætera sint omnia expertia. Quid est autẽ, nõ dicã in hoie sed in omni cœlo, atq; terra/ratione diuinius? Quæ cũ adoleuit, atq; perfecta est, nominat̃ rite sapientia. Est igit̃, qm̃ nihil est ratione melius, eaq; & i hoie, & i deo pria hoi cũ deo rõnis est societas. Inter quos aũt ratio, inter eosdẽ etiã recta ratio, & cõis est. Quæ cum sit lex, legę quoq; consiliati homines cũ dijs putandi sumus, &c. Eadẽ repetit & Lactantius tertio Diuinarũ institutionũ aduersus gentes. Hoc loco iure ea quæstio tractari posset. Extiterint ne homines ab initio, an fuerit tẽpus aliquod, cũ hominũ omnino nullus foret? Quid Theologi de hac quæstione ex fide sentiãt, in dubiũ nequaq̃ uerti potest. At qđ gentiliũ philosophi fuerint opinati, ne lõgus sim, recenset eleganter & docte Censorinus ca. 3. eius lib. quẽ de die natali scriptũ reliquit. Multa Lactanti⁹ lib. 7. Diuinarũ institutionũ. Docte disputat Ioannes Scotus dist. 3. secundi sententiarũ suarũ. Vtrum possibile sit deũ producere aliquid aliud a se sine principio? Quo loco pluriũ opiniões refert, asserẽs tandẽ utramq; quæstionis partẽ esse probabilẽ, licet fide tenendũ sit, rem omnẽ aliã a deo ex tẽpore factam esse. b ℂ Prout patria cuiusq; admonebit.) In præfatione enim dixerat. Seruata orbis distinctione, suo quoq; ordine redderemus. c ℂ Democritus Phisicus.) In eo lib. qui Gręce inscribit̃ περὶ ἀντιπαθῶν. d ℂ Mulier solũ animal menstruale est.) De homine tractaturus, ab eo sumit initium, quod est humanę generationis principiũ, & origo. Id autem mulierũ menstruũ esse fatent̃ omnes, qui de generatione hominum tractauerunt. Est autem menstruũ cibi superfluitas, hoc est quarta digestione completi, sese in mulierũ corporibus proportiõe habẽs, quẽadmodũ in uirorũ corporib⁹ sperma ipsum. Si plura de his expetis, adeas Arist. ca. 2. septimi de nat. aialiũ, & ca. 19. primi de animaliũ gñatiõe. ADuertendũ sane, sanguinẽ menstruũ in muliere pgnante in tres diuidi partes. In eã primo partẽ, q̃ in nutrimentũ cõuertit̃ mulieris. In partẽ rursus alterã, q̃ eleuat̃ ad mãmas. Postremo in eã partẽ/q̃ superfluitas nũcupat̃, tẽpus expectans, quo tandẽ depellat̃ exterius. Hęc ex Auicẽna ca. 2. Fen, uicesimęprimæ tertij Canonis. Mẽstrui aũt causa in muliere ipsa/est caloris defectus digestũ humidũ absumere nõ ualentis. Vnde fit, ut cũ mẽbris aialis assimilari nõ possit, suo tandẽ põdere exitũ expetat. Aristo. ca. 2. septimi naturę aialiũ existimat fœminis oim animaliũ menstruũ accidere licet lenius, q̃ mulieribus id cõtingat, propter s. maiorẽ sui corporis mollitudinẽ. Problema ẽ apđ Alexandrũ Aphrod. Cur mulierũ mẽstrua colligant̃? Qm̃ (inqt) p uitã, quã ociosiorẽ degũt, ampli⁹ materia supuacua redũdãt. At sanguis largior i hoie, q̃ cętera materiarũ gña est. Ergo merito is cũ ampli⁹ uacet, egeri leuãdi corporis gr̃a solitus ẽ. CVr aũt decrescẽte mẽse partius fiãt, docet Arist. c. 2. q̃rti de gñatione aialiũ. Sũpsit hęc oia de profluuijs, & mẽstruis Solin⁹ ipẽ ex c. 15. septimi, & c. septio. 28. historię nat. Caij Plynij. Pro toto hoc capite & sequẽti, plurimũ faciũt, q̃ lõgo sermone scribit Auicẽna tota ea Fen, q̃ pauloañ a nobis citata est. REmedia hui⁹ pestis, multis carminib⁹ elegãter. Q. Senen⁹ exponit, in eo libro, quẽ de medicia ędidit,

Si modicus pleno manat de corpore sanguis. &c. Remedia plurima alibi retulimus mẽstruorũ.

e ℂ Inter mõstrifica.) Magna malorũ humorũ pars in mulieribus statuto tẽpore in mẽstrua abeũt,

Quare consequẽs est inesse iis, uim quandã male affectam, qua contactæ fruges nõ germinẽt. Acescũt musta. Moriantur herbæ, & cætera. a ℭ Canes in rabiẽ.) Quæstio .74. primi problematũ est apud Alexandrũ. Cur soli animantiũ canes rabiant per æstatẽ? Causam expetẽs eũ adeas cũ libuerit. Curationem aduersus rabiosi canis morsum, lege apud Celsum ca.27. lib. quinti. Plura Auicenna ca.5. & 9. tractã quarti. Sextæ Fen/tertij Canonis. b ℭ Lymphaticos.) Furore concitos. Curã morbi huius, docet

a Nigrescentę ra. Siquid canes inde ederint, in ra-
biem [a] efferabunt nocituri morsibus, qbus [b] lym-
phaticos faciũt. Parua hæc sunt. Bitumen, quod
in Iudæa [c] Asphaltites gignit lacus, adeo lentũ est
b mollicie glutinosa, ut a se nequeat separari. Eni-
uero si abrũpere partẽ uelis, uniuersitas sequet,
scindiq3 nõ potest, quoniã in quantũ du catur ex-
tẽditur. Sed ubi admota fuerint cruore illo pol-
c luta fila, spõte discerpitur, & applicita tabe didu-
citur pauloante corpus unum: fitq3 de tenacitate
cõnexa cõtagione partitio repẽtina. Habet plane
id [d] solũ salutare, quod auertit sydus [e] Helenę per-
d niciosum nauigãtibus. Cæterũ fœminæ, quib9 ni-
mis [f] est necessitas huiusmodi, q̃diu sũt i sua lege,
nõ innocẽtibus oculis cõtuent. Aspectu [g] specula
uitiãt, ita ut hebetet uisu fulgor offensus, & solitã
ęmulationẽ uult9, extĩct9 splẽdor amittat, facies-
q3 obtusi nitoris quadã caligine nubilet. Mulierũ

Cor. Celsus a cap.27. lib. quinti. Transfertur etiã nomen & ad inanimata uocabulũ, ut est apud Plautũ in Pœnulo. Sunt mihi intus nescio quot nũmi aurei lymphatici. c ℭ Asphaltites lacus.) Ex Ply. ca.15. lib. septimi. De hoc lacu infra Solinus cap.48. Quo loco plura dicturi sumus. d ℭ Id solũ salutare.) Alia menstruorũ salutaria ponit Ply. ca.7.28. naturalis historiæ. Iam primũ (inquit) abigi grãdines, turbinesq3, contra fulgura ipsa in mense cõnudatã sic auerti uiolentiam cœli. &c. Et infra. Multi uero (inquit) inesse etiã remedia tãto malo arbitrantur. Podagras ilini, strumas, & parotidas, panos, sacros ignes, furunculos, epiphoras tactu earũ mitigari. Lais, & Salpa canũ rabiosorũ morsus, & tertianas quartanasq3 febres menstruo in lana arietis nigri argẽto brachiali incluso. Diotimus Thebanus uestis omnino ita infectę particula, uel pelliceo brachiali inserta. Sotira obstetrix tertianis, quartanisq3 efficacissimũ, dixit. Plantas ægri sublini, Multoq3 efficatius ab ipsa muliere etiam ignoranti. Sic & comitiales excitari, morbosq3 sanari. Icethidas medicus quartanas coitu finiri incipiẽtibus dũtaxat menstruis spopõdit. Inter oẽs uero cõuenit, si aqua potusq3 formidet a morsu canis supposita tãtũ calici lacinia mẽstruo tincta tali statim metũ eum discuti uidelicet prępualente sympathia illa Græcorũ, cũ rabiẽ canũ eius sanguinis gustatu incipere dixerim9. Cinere eo iumẽtorũ omniũ ulcera sanari certũ est. Addita cammorũ farina, & ceræ. Maculas aũt e ueste eas nõ nisi eiusdem farina ablui. Cinerẽ per se rosaceo mixtũ fœminarũ pręcipue capitis sedare dolores illitũ fronti & cætera. Alij (inquit lib. primo Palladius) mulierem menstruantẽ, nusq̃ cinctã, solutis capillis, nudis pedibus, cõtra Erucas, & cętera hortorum / faciũt circũdare. Lege Columellã in fine undecimi. d ℭ Sydus Helenę.) Ex ca.37.2. naturalis hist. Caij Plinij euidẽs est locus iste. Nautę cũ stellã Helenę uiderint/q̃ Vrania dr̃, cui9 tãta est uis incẽdij, ut malũ/& nauis ima perundat, ut etiã si æs sit/hoc calore soluat. Ergo si hęc stella in naui insederit/sciũt se nautę sine dubio perituros. Cõtra Castoris sydera sunt nauigãtibus salutaria. Lactan. in fine .7. Thebaidos. f ℭ Quibus nimis est necess.) Menstruũ, qd' Græci καταμήνιον uocãt, dictũ uolũt qd' mulieribus/mẽsibus singulis/plerũq3 accidere soleat. Hoc tale, tantũq3 oĩbus tricenis diebus malum in muliere existit & trimestri spatio largi9. Quibusdã ũo sępi9 mẽse, sicut aliqbus nunq̃, sed tales nõ gignũt, ex Ply. c.15. li.7. Scribit Paulus iureptitus li.21. digest. tit.1. lege.15. Mulierẽ, q̃ bis in mẽse purgaẽ, sanã nõ esse. Itẽq3 nõ eẽ eã sanã, q̃ nõ purgaẽ, nisi (inqt) p ætatẽ accidit. Scribit idẽ Ply. c.14. li.7. pfluuiũ genitale magna ex pte .40. ãno plerũq3 in mulierib9 sistere. Vñ & is annus finis generatõis esse solet, q̃uis & .50. q̃q3 ãno iterdũ gñerent. g ℭ Specula ui.) Nõ paruũ miraculũ affert hoĩ, cũ qs seipm intueẽ i speclo. Causa aũt ẽ, qm̃ oculorũ radij, pfecti in corpa, q̃ nobis splẽdida obducta sũt/refrãgant/ac suã repetãt sedẽ. Speciẽ.n. nr̃am iã sibi habet obductã/postq̃ refracti sũt. Itaq3 illã cõspiciũt. Aphrodiseus i pblematis. Quid de hac re sentiãt Empedocles/Democritus/Epicur9/Pythagorici, refert Plutar. 4. de placitis phõrũ lib. Ars ẽ/quã Græci ὀπτικὴν .i. perspectiuã/uocãt. Hęc (ut Gellianis ũbis utar) mũta demirãda facit, ut uidelicet in speculo uno, imagines uni9 rei/plures appareãt. Itẽ ut speculũ in loco certo positũ/nihil imaginet, aliorsũ trãslatũ faciat imagines. Itẽ si rectu9 speculũ spectes/imago fiat tua eiusmodi ut caput deorsũ, pedes sursũ,

aliæ [a] in æternū steriles sunt, aliæ [b] mutatis coniu- a
gijs exuunt sterilitatem, nōnullæ tantum semel
pariunt, quędā [c] aut fœminas, aut mares semper.
Post annum quinquagesimū fœcunditas omniū
conquiescit. Nā [d] in annū octogesimum uiri gene- b
rant, sicuti Masinissa rex Metumathnū filiū lxxx.
& sextum annū agens genuit. Cato octogesimo
exacto ex filia Salonij clientis sui auū Vticensis
Catonis procreauit. Compertum & illud est, q

EX hoc quod a mulieris menstruæ aspectu specula uitiant, probat Themistius lib. de Insomnijs ca. 10. uisum nō modo pati, & affici ab oculo, sed agere quoq;, & efficere aliquid in potentia. Speculorū (inquit) fulgor aspectu mulieris pstringit tpe mensiū. Statim enī superficiē illā, quędā ueluti nebula sanguinis, obducit, adeo ut si nouitiū speculū sit, haud temere maculā eluas, si peruetus, facile abstergas. Causa ea quā dixi, qđ nō solū ab aere uisus mouet, sed aliqđ ē, ut etiā mouere possit. Nā splēdida mouendi uim habent. De gñe aūt splendidorū oculi sunt. Hoc igitur tēpore, q̄ menses patimur, nā & uiri sua mēstrua patiūt, eodē modo quo lumina, quo cæterū corpus, afficimur. Oia enī mēbra aspergine menstruorū rigant, pręcipueq; oculi, q maxie foraminosi, uenulentiq; sunt. Quāobrē tēpore genitalis profluuij, quod cōmotione, & inflammatione sanguinea solet contingere, obscꝫ ū quidē discrimen in masculis est, coq; sit tum speculū mutant, nihil id possint, quod euidens sit. Et quo ordine idipsum contingat, plane (inquit) primū inficit, & mouet aer, a sanguine, genituraue, q suffusa oculis sunt. Aer infectus, aliū aerē inficit, qui speculo proximus sit. Ab hoc postremū speculo inquinamentū illud allinitur, quod nitorē eius hebetat. &c. a ℭ Aliæ in æternū steriles.) Ex Ply. ca. 13. septimi hunc locum Solinus mutuatus est. Sterilitatis causas, uarie a philosophis tradi, refert Plutarchus, de Placitis philosophorū li. 5. his quidē uerbis. Medici (inquit) steriles fieri propter uuluā, aut densiorem, aut rariorē, aut duriorē, aut si calla quędā obduxerit, aut carnosior sit. Deniq; si mulier languido animo sit, aut tabido corpore, aut mala habitu sint. Postremo propter contorti tam uulug configurationē, cōfusionēue. Diocles uiros sterilescere, aut quoniā geniturā nullā omnino emittāt, aut q̄ miam minus, q̄ quanto opus est, aut quia minime fortificant, aut si lassescant genitalia, aut penis obliquitatem. Si modo geniturā recto tenore egerere nequeat. Deniq; si proportione penis, uulua immodice reducta sit. Stoici causant potentias, q̄litatesq; in utroq; coeuntiū inter se abhorrētes, quas si dissociari contigerit, sui q; generis alijs coniungi, tū deniq; mixturā e natura temperari, sicq; infantē absolui. Auicenna Fen. 21. tertij. Canonis, has ponit sterilitatis causas, aut in seminibus maris, & fœminę, aut in genitalibus, & mēbris seminis utriusq;, aut propter causam (inquit) quę est in principijs, ueluti sunt tristitia, timor, tremor, capitis dolores, digestionis debilitas, usq; ad nauseā satietas, his addit & accidēs error. Hæc omnia multis uerbis explicat author ibi. Albertus fere eadē, suppresso authoris nomine lib. de Animalibus, decimo in suū opus transfert. Cū pulchrū sit (inquit ille) fateri, per quē profeceris. b ℭ Mutatis cōiugijs.) Sunt hæc manifesta ex Aristot. ca. 6. septimi naturæ animaliū. & ca. 2. quarti de genera. animaliū, & Ply. ca. 13. lib. septimi. Auicenna capite. 8. ubi supra. Quid Stoici causentur, iā ā retulimus ex Plutarcho. c ℭ Quędā aut fœminas, aut mares semp.) Habes hæc latius ca. 13. septimi Ply. & ca. 6. septimi naturæ animaliū. & ca. 1. & 2. quarti de generatiōe aialiū Aristotelis. Extat nobile pblema decimę sectionis apud eundē Aristotelē. Cur in animātiū genere alia maris, ac fœminę coitu creant? Eū locū adeas, si libuerit. Idē Plutar. in eo opere, qđ de placitis philosophorū inscripsit, ca. 7. li. quinti. ueterū philosophorū pluriū sententias, in hac q̄stione refert. Vide Censorinū ca. 5. de die natali. Lactan. pterea Firmianus hanc rē (ut cætera) explicat eleganter ca. 12. de dei opificio. Si plura cupis ad id facientia Auicennā consule, principē medicorū ca. 12. Fen. sępius iā citatę. Nō indignū scitu est quod de Hercule ca. 6. septimi, Naturę animaliū refert Aristo. Sunt (inqt) & uiri, q nō nisi fœminā procreent, & mulieres q̄ nō nisi marē, & cōtra, ut de Hercule fabulant, qui inter duos & septuaginta liberos, fœminā unā tantummodo genuit. Ad idē alia annotabimus ca. 65. infra, ubi de Pandea gente Solinus disserit. d ℭ In annū octogesimum.) Ex Ply. sumpta sunt ca. 14. li. septimi. Nō imitant hoc loco Plynius, & Solinus, Aristotelē, qui nō octuagesimū, sed septuagesimū scribit. Verba eius ex ca. 6. li. septimi, naturę aialiū hęc sunt. Mares plurimi (inqt) ad sexagesimū gñant, quē si excesserit, ad septuagesimū usq; pcedūt. Et iā quidē annos septuaginta nati, genuerūt. DE Masinissę senio pter Ply. ca. 14. septimi scribit Val. Max. tit. 14. octaui libri. De nomine aūt filij, quē post sextū & octuagesimū annū genuisse dicitur, nō utiq; exemplaria idē retinēt. Alicubi (ut etiā in secūda editione Plyniana tetigit Hermolaus) Methymatnū, in quibusdā Mechymnū. Aldus Manutius existimat Methymatū legi oportere. In uetustioribus codicibus Mathumannū, uel Mathymanū scriptū reperi. Sed bonarū literarum parua hęc

omnino iactura. QVOD de Catone hic dicit, præter ea, quæ ca. 14. septimi scribit Plynius, lege ad hoc propositū, Auliū Gelliū ca. 18. tredecimi Noc. Attica. a ¶ Inter duos cōceptus.) Solinus hæc a Plynio cap. 11. septimi. Plynius aūt ab Aristotele ca. 4. septimi Naturę animaliū/ mutuatus est. Quibus locis uterq; uidet mulieris superfetationē asserere. Baptista Pius Bononiēsis de bonis literis optime meritus, acerbe nimis taxat diuū Augustinū, q ca. 6. quinti Ciuitatis superfetationē negare uidet. Tanta (inquit Aug.) paritas est, ut, cū cōceperit fœmina, deinde alterū concipere omnino nō possit. QVid ū Astrologi, qui eo loco reprobare nititur, ipsam quoq; superfetationē negauerint? insuper dicā Augustinū locutū de his, quæ ut in pluribus sic eueniūt. Eueniūt autem in pluribus, ut gemini, uno coitu procreent. Et ne ita esse negandū putes, subscripsi Auicēnæ uerba, cui in his magis credendū putā.

a inter [a] duos conceptus cū intercesserit paululū tēporis, uterq; residet, sicut [b] in Hercule, & Iphiclo apparuit fratre eius, qui gestati eodē onere, interuallis tamē, quibus concepti fuerant, nati uidentur. Et de Proconesia ancilla, quæ e duplici b adulterio geminos edidit/ utrūq; patri similem. Hic [c] Iphiclus Iolaū creat, qui Sardiniā ingressus,

Is capite de geminorū causis, & superfetationis 20. Fen. tertij canonis. Causa geminorū (inquit) est multitudo spermatis, & diuisio ipsius in duos uentres. Et incolumitas quidē duorū filiorū, quā geminorū nō est plurima, & parū sunt iter geminos dies plurimi. Ipsi eni secūdū plurimū fiūt ex coitu uno &c. Fabula præterea est (ut etiā Aristo. confitetur, si genitos Herculē, & Iphiclū. Nec argumentū eius fœminę, quę gemino partu, alterū marito simile, alterū adultero genuit, euidens est. Potuit eni hoc accidere propter fortem matris imaginationē, cū (ut ait Ply.) Similitudo quidē in mente reputatio est. DE ea quę unū iusto partu, quinq; mensiū alterū edidit. Diceret quispiā hoc euenisse, nō propter defectum uirtutis in matre, sed ex eo quod duorū fœtuū uis uirtus fuerit alterius fœtu, uirtute efficacior, ut uidelicet alterius substantiā ad se contraxerit. Geminorū causam lege apud Censorinū ca. v. de die natali. Et Plutarchū ca. 10. quinti de placitis philosophorū, cuius uerba capite tertio ascripsimus circa finē. b ¶ Sicut in Hercule, & Iphiclo.) Ex Plynio ca. xi. septimi, & Aristotele ca. 4. septimi naturæ animaliū. Plura ad præsens propositum Diod. Siculus in principio quinti, & Plautus in Amphitrione. De altero Iphiclo cuius boues Melampus rapuisse memorant, habes apud Propertiū secūdo libro.

Turpia perpessus uates est uincla Melampus,
Cognitus Iphicli surripuisse boues.

Historiā habes apud Homerū. xi. & xv. Odissee. Fuit item Iphiclus alter Philaci, & Clymenes filius, tantę agilitatis, ut super frugis aristas sine offensa curreret. Quidā & immunē super maris aquā incessisse produnt. Longus de eo sermo apud Higiniū ca. 35. secundi Astronomicon, quo loco Phyclo pro Iphiclo passum legitur. Hoc ante Cælius adnotauerat lib. 3. De Proconesia ancilla, quod hic dicit, sumptū est ex capite. 11. septimi Plynij, & ca. 4. septimi naturæ animaliū Aristotelis. c ¶ Hic Iphiclus Iolaū creat.) Ferunt Herculem ex quinquaginta Thespis Atheniensis filiabus, nocte una, quinquaginta filios procreasse, Hos omnes, nouē exceptis, duce Iolao nepote, in Sardiniā misisse. Hunc Iolaū in ea insula urbibus insignibus constructis, totaq; ea insula in potestatē redacta, ex suo nomine campestrē partem insulæ, quā incoluit, Iolçam, incolas uero Iolaos, uel (ut Solino placet) Iolenses dixisse. In ea rursus insula Dędalo ex Sicilia accersito, deorū templa, plurimaue, quę ad hominū felicitatē pertinēt/ construxisse. Oraculo insuper responsum, Coloniā ab eo institutā, ppetuā libertatē retenturā. INcessitur hoc loco, Solinus, quod alibi hūc ipsum Iolaum nō Iphiclo, sed Aristęo creatū dicat. QVid si creat infra ca. 10. exponas. i. regni successorē relinquit, instituitq;? In qua significatione sæpe apud Liuiū, & primæ classis authores/ scriptū reperies. Quod si hæc expositio nō arriserit/ addā/ quod ad expositionē decimi infra capitis maxime faciat. Id autē est huiusmodi. Aiunt Aristęū uetustissimū Thebanorū regē fuisse, Apollinis, & Cyrenes Nymphæ filiū, ac Actæonis patrē, Eum post cædē filij, oraculo monitū, in Chiū insulā nauigasse, ibiq; facto sacrificio, uniuersam Greciā peste laborantē/ liberasse. Nec diu post, relictis in Chio nepotibus/ ad matrē Cyrenen in Libyā redijsse. Inde matre Cyrene monente, in Sardiniā nauigasse. Eiusq; insulę amœnitate captū, insulā cultiorē reddidisse. Ex ea tandē insula, relicto (ut creditur) Iolao successore, ad alias quoq; insulas, & tandē in Siciliā deuenisse. Hinc eleganter a Syllio bellorū Punicorū duodecimo scriptū est.

Fama est cum laceris Actęon flebile membris/
Supplicium lueret spectatæ in fonte Dianæ.
Attonitum nouitate mali fugisse parentem
Per freta Aristęum, & Sardoos isse recessus,
Cyrenen monstrasse ferunt noua littora matrem.

Ex hac enim historia, nec incuriose mul-

palantes[a] incolarũ animos ad concordiã eblãdi- a
tus. Olbiã, atq; alia Græca oppida extruxit. Iolẽ-
ses ab eo dicti, sepulchro eius templũ addiderũt,
q᷑ imitatus uirtutẽ [b] patrui, malis plurimis Sar-
diniam liberasset. Ante omnia Sobolẽ [c] cogitãti- b
bus sternutatio cauenda est post coitus, ne prius
semen excutiat impulsus repentinus, q̃ penetra-
libus se matris ĩsinuet humor patern⁹. Quod [d] si
naturalis materia hæserit, decimus a cõceptu di- c
es dolore grauidas admonebit. Iam inde incipiet
& capitis ĩquietudo, & caligine uisus hebetabit᷑.
Ciborũ quoq; fastidijs stomachi claudetur cupi-
do. COnuenit [e] inter omnes corda primũ ex uni- d
uersa carne formari, eaq; in diem quintũ & sexa-
gesimũ crescere, deinde minui. At ex ossibus spi-
nas. Ea [f] propter capitale est, si pars alterutra no-
ceatur. Plane [g] si corpusculũ in marem figuratur,
melior est color grauidis, & pronior paritudo

tum /ut uide᷑/Solinus fortassis Iolaũ Aristęo creatũ dixit/more ueterũ, qui priores oẽs/patres, posteros uero filios sunt soliti nominare. Fratres p̃terea eos etiã nũcupamus, qui uel ex eadẽ gente sunt, uel (ut Hieronymi uerbis utar) de una sunt familia/idest patria, quas Latini (inquit) paternitates interp̃tant᷑. Iphiclus aũt, & Aristęus Thebani/cũ ex Cadmo sint ortũdi, nõ absurde fratres, & eoꝝ posteri filij nuncupant᷑. Reliqua capite infra/decimo memorabimus. a ℂ Palãtes incolarũ animos.) Vagãtes/oberrãtesq; pecudũ more absq; ratiõis usu. b ℂ Virtutem patrui.) Herculis fratris Iphicli. De gradibus affinitatis est titulus.xi.tricesimioctaui li. Digestoꝝ, & titul⁹ sextus tertij Institutionum. DE Olbia sæpe Strabo meminit. Stephanus enumerat huius nois urbes nouẽ. c ℂ Sobolẽ cogitãtibus.) Similia reperies apud Ply.ca.6. septimi. Oscitatio quidẽ (inqt) in enixu letalis est, sicut sternutasse a coitu/abortiuũ. Inter q̃stiones/quæ ad res naturales p̃tinent/Aristoteles & hãc etiãnũ dissoluit. Cur in animantiũ genere homo sternutare maxime solet? Vicesima q̃stio Sectionis decimæ. Est et apud Alexãdrum problema.139.lib.primi. Cur hõ amplius, & crebrius, & uehementius, q̃ cætera aialia soleat sternutare. Qm̃ cibo & potione largius, magisq; uarie utitur, & sæpenumero ultra satietatẽ replet᷑. Hinc eñi cũ cibos satis concoq̃re nequeat, multũ spũs ob humoris copiã mouet. Spiritus uero p̄ę sua tenuitate efferẽs se ad cerebrũ, cogit id crebro ad se expellendũ incitari, strepitu itaq; moue᷑. Qm̃ per nares meatus deniq; arctiores spiritus extrudat᷑ uniuersus, quẽadmodũ etiã ad partes inferiores spũs idem euolutus murmur per intestina excitat, & per sedẽ insigni cũ sono excedit, atq; etiã ad superiora enixus ructũ per stomachũ agit, & uocẽ p̄ guttur, & sonitũ, ac tinnitũ per aures. d ℂ Qđ si naturalis materia hæserit.) Sũpsit hæc Solinus ex Ply. ca.6.7. Itẽ ex ca.3.&.4.7. naturę aialiũ Aristotelis. Extat apud Auicennã ca.xi.21.Fen.3.Canonis, q̃ loco abũde explicat, quæ sint cõceptionis signa. Rursus cap. aliud de Embrionis generatiõe, quo ordine, & spacio forme᷑ foetus in utero. Elegãter hũc locũ reperies apud Censorinũ cap.8. de die Natali. Et apud Gelliũ ca.10.tertij. e ℂ Cõuenit inter oẽs corda primũ.) Sumpsit hoc Solinus ex capitib⁹.53. decimi & c.37.11. naturalis hist. Caij Plynij. Itẽ ab Aristotele cap.4. tertij de partib⁹ aialiũ. Miror dixisse Soliniũ inter oẽs cõuenire/corda primũ ex uniuersa carne formari/cũ plures philosophi id ip̃m negẽt, q᷑ ut euidẽs fiat, ascripsi Plutar. uerba de phõꝝ placitis. Stoici (inquit) in plerisq; mẽbra simul oia absolui putãt. Aristoteles lũbos primũ absolui carinę nauis instar. Alcmeon caput, ut in q̃ principatus est. Medici cor, ut in quo uenaꝝ, arteriarũq; principiũ. Sũt q maximũ digitũ pedis. Nõ desunt qui umbilicũ dicãt. Cẽsorinus ca.5.ei⁹ li. quẽ sæpe citauim⁹/hãc ip̃am phõꝝ diuersitatẽ explicãs, Empedocles (inqt) quẽ in hoc Aristoteles secutus est/añ oia/cor iudicauit increscere/q᷑ hois uitã maxime cõtineat. Hippon uero caput, in q̃ est p̃cipale cerebrũ. Democrit⁹ aluũ cũ capite, quẽ plurimi habẽt ex inani. Anaxagoras cerebrũ, unde oẽs sunt sensus. Diogenes Apolloniates ex hũore primũ carnẽ fieri existimauit, tũ ex carne neruos/& ossa/& cęteras p̃tes enasci. At Stoici una totũ infantẽ figurari dixerũt/ut una nasca᷑/ala᷑ p̄. Ex uerbis Plutar. & Cẽso. apparet nõ uno tñ mõ de hac re Aristot. opinarũ. Dicendũ itaq; Ply. & Soli. de prima cordis formatiõe alterã Aristot. sententiã itẽ Medicoꝝ oim placita secutos esse. f ℂ Ea p̄pter capitale est.) Nõ ab re factũ est, ut capitale sit apud quosdã/eas corp̃is p̃tes lędere, in quib⁹ uita cõsistat hũana. Scribũt medicoꝝ quidã/Cor lęsum illico mortẽ trahere. Auicẽna primo Canonis scribit Cor ip̃m primã uirtutũ oim esse radicẽ, ac mẽbris cũctis alijs/suas elargiri uirtutes/quib⁹ mẽbra ipsa nutriunt᷑, & uiuũt, q busue cõp̃hendũt & moue᷑t. Lege q̃ de corde scribit Arist. ca.17.1. naturæ aialiũ, & c.4.3. de aialiũ p̃tibus. Cõp̃endio ea oia refert Ply. ca.37.11. natural᷑ hist. g ℂ Si corpusculũ

in marẽ figureẽ.) Melior color marẽ ferẽti, & facilior partus, ait cap. 6. septimi noster Ply. Magna ex ꝑte (inquit cap. 4. septimi naturę animaliũ Aristoteles) quę marẽ ferũt, facilius exigũt, minusq; pallẽt. &c. a ℂ A quadragesimo die.) Ex Plynio mutuatus hæc ca. 6. lib. 7. Aristotelis uerba sunt ex ca. 3. septimi naturæ animaliũ. Mares fœtus (inquit) magna ex parte circa quadragesimũ diẽ, dextro potius latere mouenẽ, fœminæ sinistro circiter nonagesimũ. Nihil tamẽ in his affirmari licet. &c. b. ℂ Cũ falsiores escas.) A Plynio Solinus ca. 6. septimi, Plynius ab Aristotele cap. 4. septimi naturę animaliũ hãc particulã huic loco inseruit. Aesculentoꝝ etiã (inquit Aristoteles) quæ mater comederit, sæpe gerulus uenit in lucẽ. Et si sale immodice usus est, ip̃e sine unguibus nasciẽ. c ℂ Cõtra naturã est in pedes ꝓcedere.) Nihil est, quod ad huius loci expositionẽ pertineat, quod nõ eleganter explicet Ply. ca. 8. li. 7. Ascribã tñ Aristotelis ex. 8. cap. lib. 7. naturæ animaliũ uerba, quę ad hũc locũ maxime congruũt. Situs in utero quadrupedum omniũ (inquit) extẽsus est, expedũ aũt obliquus, ut piscium. Bipedum uero inflexus, cõtractusq;, ut auiũ. Homo etiam in semet cõglobatus sic gestatur, ut nasum inter genua: oculos sup genua: aures extra genua, habeat. Oibus æque animãnbus caput primũ superius est, sed cũ creuerint, & iam exitũ appetãt, deorsum deducitur. Ita fit ut omnibus part⁹ scd'm naturã in caput, contra naturam in pedes, aut in flexo, circumactoq; corpore agatur. Auicenna secũda Fen tertij Canonis, Accidere ait partui in pedes nasci, propter debilitatem ei⁹, q nasciẽ. Ritu naturæ (inqt) capite hominẽ gigni mos est, pedibus ferri. d ℂ Aegre partus.) Auli Gellij uerba ex cap. 16. sextidecimi Noctiũ Atticarũ, ex. M. Varronis sententia huic loco subscripsi, qđ docta simul, & elegantia sint. Quoꝝ (inqđt) in nascendo nõ caput, sed pedes primi extiterãt, q part⁹ difficillimus, ægerrimusq; habetur. Agrippę appellati uocabulo ab ægritudine, & pedibus. Confixos esse aũt pueros in utero Varro dicit capite in fine nixos, sursum pedibus elatis, nõ ut hominis natura est, sed ut arboris. Nam pedes, cruraq;, arboris appellat ramos. Caput stirpem, atq; caudicẽ. Quando igitur (inquit) contra naturã forte conuersi in pedes, brachijs plerũq; diductis retineri solent, ægriusq; tunc mulieres enituntẽ. Huius periculi deprecãdi gratia aræ statutæ sunt Romę duabus Carmẽtibus, quarum altera Postuerta nominata est, Prosa altera, a recti, peruersiq; partus, & potestate, & nomine. e ℂ Aperto coniugis adulterio.) Iuliã Augusti filiã intelligit. Hanc enim M. Agrippa uxorẽ duxit, ex q; ea quinq; liberos sustulit. Mares tres, Caiũ, Luciũ, Agrippã. Filias rursus duas, Iuliã, & Agrippinã. Lege Suetoniũ tit. 63. 65. in uita Cæsaris Augusti. DE Iulia filia, & altera Augusti nepte, proximo capite pauca annotauimus. Ex Agrippina, Nero Imperator omniũ bipedũ sęuissimus, & toto principatu suo (ut inquit Plynius) hostis generis humani. Hunc Neronẽ etiã in pedes natũ, mater eius Agrippina prodidit. DE. M. Agrippa passim omnes. Liuius, Seneca, Plutar. Ply. Sueto. Virg. 8. Aeney. Hora. 1. Carminũ. Item reliqui. f ℂ Genitalia fuere Corneliæ.) Quasdã (inquit ca. 16. septimi Caius Plynius) cõcreto genitali gigni infausto omine, Cornelia Gracchorum mater inditio est. De hac Cornelia ob eius moꝝ prestantiã plena sunt historicoꝝ uolumina. Annotatu digna Senecæ uerba sũt, De consolatione

a uteri. Deniq; a [a] quadragesimo die motus, Alter
sexus nonagesimo primũ die palpitat: & cõcepta
fœmina gestantis uultũ pallore inficit, crura q;
præpedit languida tarditate. In utroq; sexu cum
b capilli germinant, incommodũ maius est, fitq;
plenilunijs auctior ægritudo, quod tẽpus etiam
editis semper nocet. Cũ [b] falsiores escas edit grauida, unguiculis caret partus. At cũ prope ad ute
c rum liberandum uenerint momẽta maturitatis,
enitẽtis spiritũ retinere plurimũ cõgruit, quãdoquidem letali mora oscitatio suspẽdit puerperia.
Contra [c] naturã est in pedes ꝓcedere nascentes.
d Quapropter uelut [d] ęgre parti appellanẽ Agrippæ. Ita editi minus prospere uiuũt, & de uita breui æuo decedũt. Deniq; in uno Marco Agrippa
felicitatis exemplũ est. Nec tamẽ usq; eo inoffen
e sæ, ut nõ plura aduersa pertulerit, q̃ secũda. Nãq;
& misera pedum ualetudine, & aperto [e] coniugis adulterio, & aliquot infelicitatis notis retrouersi ortus omen luit. Fœminis pinde est infau
f sta natiuitas, si concretũ uirginale fuerit, quo pacto [f] genitalia fuere Corneliæ, quæ editis Gracchis ostentum hoc piauit sinistro exitu liberorũ.

Rurſus [a] necatis matribus,ortus eſt auſpicatior, a
ſicut Scipio African⁹ prior:qui defuncta matre,
qđ exciſus utero in diem uenerat, primus Ro=
manorꝝ Cęſar dictus eſt.E geminis ſi [b] remanẽ=
te altero,alter abortiuo fluxu exciderit, alter qui b
legitime natus eſt, Vopiſcus nominatur. [c] Qui=
dam etiã cũ dentibus naſcunẽ,ut Cneus Papyri⁹
Carbo,&.M.Curius Dentatus ob id cognomi=
natus.Quidam uice dentiũ cõtinui oſsis arman= c
tur ſoliditate, qualẽ filiũ Bityniorum rex [d] Pru=
ſias habuit.Ipſum dentiũ numerũ diſcernit qua=
litas ſexus,cũ in uiris plures ſint,in fœminis pau
ciores.Quos [e] κυνόδοντας uocant.Et quibus gemi= d
ni prodeunt a dextra parte,fortunæ blandimen=
ta promittũt.Quibus a læua,uerſa uice. [f] Naſcen
tium uox prima uagitus eſt.Lętitiæ enim ſenſus
differtur in quadrageſimũ diem.Itaq; unũ noui= e
mus eadem hora riſiſse, qua erat natus, ſcilicet

ad Martiã ſic ſcribentis.Ex una tibi duas Cornelias dabo,Scipionis filiã, Gracchorꝝ matrẽ. Duodecĩ illa partus,totidẽ funeribus recognouit.T.Gracchũ,&.G.quos etiã quidã bonos uiros negauerit, magno fatebitur,& occiſos uidit,& inſepultos.Conſolantibus tamẽ,miſeramq; dicentibus.Nunq̃(inqt) nõ felicẽ me dicã,quæ Gracchos peperi.DE Gracchis huius Cornelię filijs,multa annotauimus capitibus.13.14.15.libri tertij apud Florum. a ℂRurſus necatis matribus.)Verba Plynij apponã ex ca.9. ſeptimi naturalis hiſtoriæ, ut notũ ſit fuerit ne Solin⁹ in hac quoq; parte,ſententiã eius,quẽ in locis ferme omnibus imitari conatur,aſsecut⁹,nec ne. Auſpicatius enecta parente gignũtur.Sicut Scipio Africanus prior natus.Primusq; Cæſar,a cæſo matris utero dictus, qua de cauſa Cęſones appellati.&cet. Hermolaus annotat, ſi uerba/primusq;/ad Africanũ referas. Contradicũt hiſtoriæ (inquit) propterea q̃ ante bellũ Samnitum.Claudius quidam,Cæſar appellabaẽ.&c. Alij contendũt uerba Plynij ſic legi oportere. Sicut Scipio Africanus prior, nat⁹.ſ.eſt enecta parẽte. Prim⁹q;Cęſar a cęſo matris utero dictus,Ita ut particula,primusq; &c.non ad Scipionem, ſed ad Claudiũ illũ,qui ante bellũ Sãnitũ floruit/ ſit referẽda. Hinc affirmãt/Solinũ perperam/ in hoc loco,Plynij uerba/accepiſſe.QVid ſi Solini uerba ſic ordines? Scipio Affricanus, primus Romanorꝝ,ideſt,qui inter Romanos duces obtinuit excellentiæ principatũ,Cæſar dictus eſt.Poſſes & ſic accipere,ut Scipio prior,primus Romanorꝝ ſit dictus Cæſar a cęſo matris utero, Claudius autem ille,ante eum,Cæſar utiq; fuerit appellatus,nõ quidẽ a cęſo matris utero,ſed a Cæſarie, quod ſ.cum Cæſarie natus fuerit.Nam & hac quoq; nomenclatura,authore Feſto,Cæſares nominanẽ. Hæc monendi tantũ cauſa dicta uolumus.Nõ laudo eos,qui uerba nobiliũ authorũ,in partem ſoleãt peiorem accipere.ADnotandũ ſane Iuliũ Cæſarem nequaq̃ natũ matris cęſo utero,cũ is Gallicũ bellum gerens, matrem Aureliã amiſerit,pater præterea Cæſaris dictatoris.C.Plynio ca.53.ſeptimi id aſserente,etiã Cæſar cognominatus eſt.ORtũ prioris Scipionis cęſo Pomponię matris utero canit Syllius.15. Punicorꝝ bellorꝝ libro.

Excipit his mater,nulloso nate labores.&c̃. b ℂE geminis ſi remanente.) Ex Plynio ca. 10. ſeptimi ſumptũ totũ.Vopiſcus(inquit Nonius)qui ex duobus conceptis,uno ab ortu excluſo,ad partum legitimũ deducitur. c ℂQuidã etiã cũ dentibus naſcunẽ.)Omnia ex capite ſedecimo ſeptimi Plynij tranſtulit hæc Solinus.Si plura de dentiũ origine,natura,numero,neceſsitate &c.expetis,adeas Philoſophorꝝ principẽ Ariſtotelẽ ca.3.ſecundi naturæ animaliũ,ca.ultimo quinti de generatiõe animaliũ.Multa in ꝓblematibus,decima,&.34.ſectionibus.Extat caput copioſum,& doctũ,prima Fen, primi Canonis Auicennæ,cuius titulus de Anotomia dentiũ aſcriptus eſt.Albertus hos imitatus ultimo capite decimonono de animalibus uolumine.DE Cneo Papyrio Ply.ca.16.lib.ſeptimi. Val.Max. tit.ſecundo,lib.ſeptimi.DE Curio Dentato,Liuius quartodecimo ab urbe condita. Valer. Maxi.tit.3. li.quarti.Geſta huius recenſet cõpendio more ſuo Plynius Cecilius de uiris illuſtribus ca.33.Itẽ.L.Florus ca.15.lib.primi. d ℂRex Pruſias.)Ex Plynio ca.16.lib.ſeptimi.Pruſiæ regis Bithyniæ filius (inquit Max.Valerius libro.1.)eodẽ nomine,quo pater,pro ſuperiori ordine dentiũ unũ os æqualiter extentũ habuit,nec ad ſpeciẽ deforme,nec ad uſum ulla ex parte incommodũ. e ℂκυνόδοντας.)id eſt caninos dentes.κύνωρ enim græce,latine canis,ὀδούς dens,a uerbo ἔδω, qnod cõmedo ſignificat. f ℂNaſcentiũ uox prima uagitus eſt.)Ex prologo ſeptimi Plynij ſumptum hoc.Veteres Romani inter cæteros,deũ quẽpiam coluerunt,Vaticanũ nomine,penes quẽ eſsent uocis humanæ initia, quoniam

pueri simulatq; parti sunt, eam primã uocẽ edunt, quæ prima in Vaticano syllaba est. Idcircoq; uagire dicitur, exprimente uerbo sonũ uocis recentis. Gellius ex Varronis sentẽtia ca. 17. decimisexti Noctiũ Atticarũ. SED cur pueri statim, ut ex utero parentis in lucem uenerũt, plorare incipiant? Quoniã (inquit Alexander in quæstionibus) sensum tam, & naturã alienã sibi experiunt. Quippe qui ex corpore calido, & molli, quo continebantur, ad aerem frigidum prodeant. Fortasse uel luce ipsa perculsi,

a Zoroastrem [a] mox optimarum artium peritissimũ. At [b] Crassus auus eius, quẽ rapuerant bella Parthica, quia nunq̃ [c] riserit Agelastos cognominabatur. Inter [d] alia Socratis magna, præclarum illud est, q̃ in eodem uultus tenore etiã aduersis interpellantibus pstitit. Heraclitus, & Diogenes Cynicus nihil unq̃ de rigore animi remiserunt, calcatisq; turbinibus fortuitorũ aduersus omnẽ dolorem, uel miseriã uniformi durauere.

contristari, uociferariq; incipiunt. Haud enim illi audiẽdi sũt, qui animũ dicunt, quod amisso cœlesti domicilio, corpus inhabitare terrenũ occepit, idcirco infantẽ cogere dolere, atq; plorare. Epycurei (ut Lactã. Fir. retulit.) q̃runt hoies nimis imbecillum, & fragilẽ nasci, q̃ cætera animalia nascunt, quæ ut sunt edita ex utero protinus in pedes suos erigi, & gestire discursibus, statimq; aeri tolleran do idonea esse, q̃ in lucem naturalibus instrumentis munita processerint. Hominem, contra, nudum, & inermem tanquã ex naufragio in huius uitæ miserias proijci, & expelli. Qui neq; mouere se loco ubi effusus est posit, nec alimentũ lactis appetere, nec iniuriam temporis ferre. Itaq; naturã nõ matrem esse humani generis, sed nouercã, quæ cum mutis se tam liberaliter gesserit, hominẽ uero sic effuderit, ut inops, & infirmus, & omni auxilio indigens, nihil aliud posit, q̃ fragilitatis suæ conditionẽ ploratu, ac fletibus ominari, scilicet (ut canit Lucretius.)

Cui tantum in uita restet transire malorum.

a ℭ Zoroastrem.) Hunc Zoroastrem Berosus ait in tertio fuisse Noe filiũ, eum scilicet, quẽ scriptura Cham nominat. Ex Ply. ca. 16. septimi, & capite primo tricesimi, sumpta sunt hæc omnia. Ad hunc locũ maxime faciunt Diui Augustini uerba ex. 14. ca. uicesimi primi de sancta ciuitate libri. Quis (inquit) non exhorreat, & mori eligat, si ei proponatur aut mors perpetienda, aut rursus infantia? Quæ quidẽ non a risu, sed a fletu ordiẽ hanc lucem, quo quid malorũ ingressa sit nesciens, pphetat quodammodo. Solũm quando natus est, ferunt risisse Zoroastrem, nec ei boni aliquid monstruosus risus ille protendit. Nam magicarũ artium fuisse perhibetur inuentor. Quæ quidẽ illi, nec ad p̃sentis uitæ uanã felicitatem cõtra suos inimicos prodesse potuerunt. A Nino quippe rege Assyriorũ, cũ esset ipse Bactrianorũ rex, bello superatus est. Lege quæ scribunt Iustinus in principio, & Diod. Siculus lib. 3. Infantes (inquit Aristo. ca. 10. septimi naturæ animaliũ) primis quadragiuta diebus neq; rident cum uigilant, neq; lachrimanẽ, sed noctu, & per quietem utrumq; interdũ faciũt &c̃. SCribit Auicenna uicesimaprima Fen tertij Canonis, qd' cũ nasciẽ infans nondum cõprehensi sunt in eo somnus, & expergefactio. Cum aũt hæc ei aduenitũt, post q̃draginta dies tandem ridet. b ℭ Crassus auus eius.) Ferunt Crassũ, auũ Crassi in Parthis interempti, nunq̃ risisse. Ob id ἀγέλαστον uocatum, sicuti nec fleuisse multos. Socratẽ clarũ sapientia eodẽ semp uisum uultu, nec aut hilari magis, aut turbato. Exit hic animi tenor aliquando in rigorẽ quendã, toruitatẽq; naturæ, durã & inflexibilẽ, affectusq; humanos adimit, quales ἀπαθεῖς Græci uocant. Multos eius generis expertis, quodq; mirum sit authores maximæ sapiẽtiæ, Diogenẽ Cynicũ, Pyrrhonẽ, Heraclitũ, Timonẽ. Hũc quidẽ etiã in totius odiũ generis hũani euectũ. Sed hæc parua naturæ insignia in multis uaria cognoscunẽ, ut in Antonia Drusi, nũq̃ expuisse. In Pomponio consulari poeta nunq̃ ructasse, ex Plynio ca. 19. lib. septimi. c ℭ Nunq̃ riserit.) Quod semel tantũ, aut rarissime contingit, perinde habeẽ, tanq̃ si nũq̃ cõtigisset. M. Cice. tertio Tuscu. quæst. ex Lucilij poetæ sententia, scribit hunc M. Crassum semel in omni uita risisse. Nec uero (inqt) eadẽ Socratis frõs, quæ M. Crassi illius ueteris, quẽ semel, ait in omi uita risisse Lucilius, sed tranquilla, & serena. Eiusdẽ Ciceronis uerba sunt ex fine quinti lib. de finibus Bo. & Ma. An hæc (inquit) in toto. M. Crasso, quẽ semel ait in uita risisse Lucilius nõ cõtingit, ut ea re minus Agelastus, ut ait idẽ, uocareẽ. Hæc Cicero. Contigit aliqñ, ut Crassus hic asinũ carduũ cõspexerit comedentẽ, eã ob rẽ dixisse ferẽ. Similẽ habẽt labra lactucã, qđ posteris in puerbiũ abijt, Eo faceto, ac festiuo sermone (qđ nunq̃ antea exptus fuerat) in risum tandẽ diciẽ resolut⁹. Quia igiẽ, nunq̃, uel semel tm̃ riserit ἀγέλαστος, id est, mestus, sine risu, uel si uerbũ uerbo reddas, irrisibilis. Eadẽ reperies apud Macrobiũ secũdo Saturnaliũ libro. Si qs (ut refert Ply.) lienẽ amiserit, uel p uulnus exemerit, tradũt adimi risũ simul homini. Prodit qdã ioci intẽperantiã, lienis cõstare magnitudine. IN Bactris, & circa Borysthenẽ amnẽ, herbã Gelothophyllida (q̃si risifoliũ dicas) aiunt puenire. Ea si bibatur cũ myrrha, & uino, ridendi finẽ nõ fieri, ni potis nucleis pineæ nucis, cũ pipere, & melle in uino palmeo, author. 24. uolumine Caius Plynius. d ℭ Inter alia Socratis.) Neminẽ fere, nobiliũ

propoſito. Pomponiū Poetam conſularē uirū [a]
nunq̃ ructaſse habetur inter exempla. Antoniā
Druſi nunq̃ ſpuiſse percelebre eſt. NOnnullos
naſci accepimus concretis oſsibus, eoſq; [a] neq; [b]
ſudare conſueſcere, neq; ſitire, qualis Syracuſa-
nus [b] ferē Lygdamus, qui tertia & tricesima O-
lympiade primus ex Olympico certamine Pan-
cratij coronā reportauit, eiuſq; oſsa deprehen-
ſa ſunt medullas nō habere. Maximā uiriū ſub- [c]
ſtantiā neruos facere certiſsimū eſt, quātoq; fue-
rint denſiores, tanto propenſius augeſcere firmi-
tatem. Varro in relatione prodigioſæ fortitudi- [d]
nis annotauit Tritanū [c] gladiatorem natura San-
nitem fuiſse, qui & rectis, & tranſuerſis neruis
non modo crate pectoris, ſed & manibus can-
cellatis, & brachijs omnes aduerſarios leui tactu,
ac pene ſecuris congreſsionibus uicerit. Eius fi- [e]
lium militem Cnei Pompeij pari modo natum
ita ſpreuiſse hoſtem prouocantem, ut inermi cū

ſcriptorū reperiet, qui nō ſummis laudibus Socratis conſtantiā celebrauerit. Hinc. M. Cic. tertio Tu-
ſcula. quęſt. libro. Hic eſt enī (inquit) uultus ſemper idē, quē dicit Xantippe pdicare ſolita in uiro ſuo
fuiſse Socrate, eodē uultu ſemper ſe uidiſse exeuntem illū domo, & reuertentē. Et primo Offitiorū. Nā
(inquit) ut aduerſas res, ſic ſecundas immoderate ferre, leuitatis eſt. Præclara itaq; eſt æqbilitas in oīm
uita, & idē ſemper uultus, eademq; frons, ut de Socrate, idē de .C. quoq; Lælio accepimus. Illum (inqt
Epiſtola. 104. Seneca) mirabilē laudē, & ſingularē uſq; ad extremū, nec hilariorē quiſquā, nec triſtiorē Socratem uidit. Aequalis fuit in tanta inæqualitate fortunæ. Quantę ſit conſuetudo efficaciç ex Socrate ipſo licet perpendere. Hūc enim pertinaci ſtatu, ſtare ſolitum a ſummo lucis ortu, ad ſolem alterum orientem, incōniuentē, immobilem, ijſdem in ueſtigijs ex ore, atq; oculis eundē in locū directis cogitabundū, tanquā quodā ſeceſsu mentis, atq; animi facto a corpore. De eo Phauorinū philoſophū ſolitū dicere accepimus. ἐξ ἡλίου ες ἥλιον ἑστήκει καρτερικώτερος τῶν πρέμνων, i. ex ſole ad ſolem ſtetit erectior arboribus. Erat Socrati philoſopho Xantippe uxor moroſa nimiū, & (ut fieri ſolet) uiro ſuo moleſta plurimū. Huius Xantippes in maritū intemperiē olim Alcibiades demiratus, Socratē rogat; quęnā foret ratio, ut mulierem tam acerbā domo nō extruderet. Quin (inquit Socrates) cum illam domi talem perpetior, inſueſco, & exerceor, ut cæterorum quoq; foris petulantiam, & iniuriā facilius feram. Hęc ex Gellianis noctibus excerpſimus. De reliquis, Diogenes, Valerius, Lactantius, item reliqui. Inſeram huic loco, quod ad laudes Socratis maxime pertinet, Ciceronis ex quarto Tuſc. quęſt. libro uerba. Qui natura (inquit) dicūtur iracūdi, aut miſericordes, aut inuidi, aut tale quid, hi ſunt eiuſmodi conſtituti quaſi mala ualitudine animi ſanabiles tamē, ut ſocrates dicit, cum multa inconuenientia uitia collegiſset in eū Zopyrus, qui ſe naturā cuiuſq; ex forma pſpicere pfitebaī, deriſus eſt a cæteris, qui illa in Socrate uitia non agnoſcerent. Ab ipſo aūt Socrate ſubleuatus eſt, cūm illa ſibi ſigna ineſse, ſed ratione a ſe deiecta diceret. a ❡ Neq; ſudare, neq; ſitire.) Ex Ply. ca. 18. ſeptimi nat. hiſ. Demophon Alexādri pſect⁹ ad umbram calefiebat, ſole uero rigebat. Rurſus Andron Argiuus, ut ait Ariſto. per arida Lybiæ loca abſq; potu iter agebat. Extat ſectio ſecunda pblematum Ariſtotelis, de his quæ ad ſudorē pertinēt. b ❡ Syracuſanus Lygdamus.) Plures fuerunt Lygdami Tybullus ſecūda tertij. Propertius ſexta tertij, & octaua quarti. Luca. in. 3. Strabo li. 1. De quo aūt Solinus loquatē, nihil ad pręſēns certū habeo, forte is eſt, quē Val. Max. tit. 12. li. noni Polydamū uocat, quē Athletā fuiſse ait. Is tēpeſtate in ſpeluncā ſubire coactus nimio, & ſubito incurſu aquæ labefactata ea, ac ruēte, cęteris comitibus fuga periculū egreſsis, ſolus reſtitit, tanq̃ humeris ſuis totius ruinæ molem ſuſtētaturus potentiore, ſed pōdere omni corpore hūano pſsus hymbribus, petitā latebrā demētis facti, ſepulchrū habuit. PAncratiū genus certaminis, cōpactū nomē ἀπὸ τοῦ παντὸς, & κράτους. i. omni robore, qd' in gñe certandi robur omne aduocaretē. Fit de eo mentio ti. 2. noni digeſt. lege ſeptima. Inde ſumptū adagiū apud Plautū in Bacchilibus. Pancratice, atq; Athletice, de eo qui fortiter, & ualenter quippiā aggrediē. Ariſt. ca. 6. ſecūdi de partibus animaliū, & Plynius ca. 37. undecimi, docēt, in quib⁹ medulla nulla, aut perexigua ſit. DE neruis in quibus maxie conſiſtūt uires, Plynius ca. 37. undecimi, & Ariſto. ca. 5. tertij naturę animaliū. In prouerbiū abijt. Totis neruis incūbere, cū ſcilicet conatū ſummū ſignificare uolum⁹. Ouid. pria tertij de Pōto. Pectore te toto, cūctiſq; incūbere neruis. c ❡ Tritanum.)

num.)Ex Ply.ca.20.ſeptimi.Tritanū(inquit)in gladiatorio ludo Santitiū armatura celebrē/filiūq; ei⁹ militē Magni Pompeij,& rectos,& traſuerſos cācellatim toto corpore habuiſse neruos,in brachijs etiā manibusq;,author eſt Varro,prodigioſa uiriū elatione.Atq; etiā hoſtē ab prouocatione dimicantem,inerini dextra uno digito ſuperatū,& poſtremo correptū in caſtra trāſlatū.De eo citat authores Hermolaus ca.eodē Plynianarū caſtiga.

a dextra ſuperaret,& captum digito uno in caſtra
imperatoris ſui reportaret.Milonē[a] quoq; Cro
tonienſem ferunt egiſse omnia ſupra q̄ homo ua
let.De quo etiā hoc proditur,qđ ictu nudæ ma-
b nus,taurū fecit uictimā,eumq; ſolidū,qua macta
uerat die/abſumpſit ſolus non grauatus. Super
hoc nihil dubiū. Nā factū Elogiū[b] extat. Victor
ille omniū certaminū odijt. SAnc[c] Alectorius
c traditur lapis, qui Cryſtallina ſpecie in modum
fabæ, gallinaceorū uentriculis inuenitur, aptus
(ut dicunt)præliantibus.Milo porro[b] Tarquinij
Superbi temporibus enituit.

DE SIMILITVDINE FORMAE. Deq; corporū quorundā proceritate.De menſura hominis.Nec nō defunctorum pudore.

CAP. V.

d IAM[e] uero qui deflexū animū referat ad
ſimitudinū cauſas,q̄ntū ſit artificis naturæ

a ❡ Milo Crotoniates.)Milo Crotoniates Diotimi (ut ait Pauſanias)filius tantę fortitudinis fuiſse narrat̄,ut ictu unico nudæ manus taurū perimeret,peremptum die uno ſolus abſumeret.Punicū inſuper malum manu apprehenſum,tā arcte tenebat,ut nemo extorquere illi idipſum poſset.Is cū ſemel conſtitiſset,nemo eū e ueſtigio educebat. Olympicorū ſexies,Pythiorū certaminū ſepties uictor fuit.Poſt hęc,plurimaq; alia ab eo fortiter geſta,cum ob ſeniū an ſolitas uires amiſiſset omnes,experiri uellet,querneū immiſsis in rimā digitis diducere conatus eſt,feciſsetq; forſitan,niſi ante perfectū conatus ſui opus,manus laſsaſset.Sicq; cū truncus in naturæ ſuę uim rediſset,Milo(heu humana imbecillitas) affixus manibus,ſe feris dilaniandū pbuit.Tanta fuit hui⁹ fortitudinis fama,ut apud Darium Perſarū regem celebre Milonis luctatoris nomen eſset,author Herodotus in Thalia. b ❡ Elogium extat.)Virtutis ſuę teſtificatio.In Olympijs.Milonis huius æneam ſtatuā/in fortitudinis eius ſignū ueteres poſuerūt.Erat aūt huiuſmodi.Milo ſup diſcū poſitus,ſimul uinctis pedibus inniti uidet̄.Siniſtra aūt malū Punicū tenet,dextræ autem manus digiti recti,& rigentibus ſimiles apparent.Quid aūt hæc ſignificarēt,expoſuit Apollonius Tyanæus cū in Olympijs eſset,author Philoſtratus lib.4.uitæ Apollonij.In ea ſtatua Elogium ſcriptū fuiſse creditur. VICTOR ILLE OMNIVM CERTAMINVM OBIIT. Ab hoc Milone ferūt natū adagiū hoc.ἄλλος οὗτος ἡρακλῆς.Alius hic Hercules.Cū eni experimēto percepiſset Titormū quendā ſe longe fortiorē,ob hoc plurimū demiratus,ad cœlū manus erigens,hæc dixiſse fert̄. ὦ ζεῦ ἔφη μὴ τοῦτον ἡρακλῆν ἡμῖν ἕτερον ἔσπειρας,O Iuppiter,inquit,nū alterū Herculē nobis ſeminaſti.Hiſtoriā refert Cælius.11.Antiq.lect.libro,ca.69. c ❡ Alectoria uſum.)Ex Ply.hæc ca.10.triceſimiſeptimi Naturalis hiſtorię.Sūptū nomē a gallo Gallinaceo,in cuius uentriculis inuenit̄ hic lapis,ἀλέκτορα enim Græci gallū dicūt. d ❡ Tarqnij Superbi tēporibus enituit.)Manifeſtus error in Gellianis noctibus ca.16.15.quo loco recenſet eſse ſcriptū in Cronicis Olympiade prima,Milonē hūc coronatū fuiſse,cū conſtet Tarquiniū Supbū anno.4.Olympiadis primæ & ſexageſimæ principatū inijſse.Dionyſius.4.antiq.Romanarū libro.Præterea floruit ſub Dario quarto Perſarū rege,ut ex citato Herodoti loco cōſtat.Darius aūt is ex Euſebio,& reliquis,tēpore Tarquinij Superbi,Perſarū tenuit principatū.Aſserit rurſus Strabo lib.16.Milonē fuiſse Pythagorę diſcipulū.Pythagoras aūt eiuſdē Tarquinij floruit temporibus,ut etiā ex ca.21.infra patet.SVnt aliquot uetuſta Solini exēplaria,quæ cū Priſci Tarquinij enituiſse/habeant.Forte legendū,Priſci Tarquinij,& Superbi tēporibus,pp̄ter quædā exemplaria, in quibus ſcriptū eſt,Priſci Tarquinij Superbi temporibus.

IAM uero.)Ariſto.ſimilia ea eſse dicit,quorū ſit q̄litas una,qđ de unitate cōmuni,& impfecta intelligendū eſt.Ex quo infert doctor Subtilis nō eſse niſi imperfectā extra deū ſimilitudinē,qđ eius pximū fundamentū imperfectū ſit,& non unitate numerali unū.Qui de natura animaliū ſcripſerunt,non paucas conati ſunt reddere ratiōes,cur ſint filij parentibus,in toto, uel parte ſimiles,uel diſsimiles.Plynius capite duodecimo ſeptimi,unde hæc Solinus mutuat⁹ eſt,has refert cauſas, Similitudinū

(inquit) in mente reputatio eſt, & in qua credanẽ multa fortuita pollere, uiſus, auditus, memoriaq; hauſtæ imagines ab ipſo concepit. Cogitatio etiã utriuſlibet animo ſubito tranſuolans affingere ſimilitudinẽ, aut miſcere exiſtimaẽ. Ideoq; plures in homine, q̃ in cæteris omnibus animalibus differentię, qm̃ uelocitas cogitationũ, animi celeritas, & ingenij uarietas, multiformes notas imprimit, cũ cęteris animantibus immobiles ſint animi, & ſimiles omibus, ſingulisq; in ſuo cuiq; genere. Nõ diuerſa multũ reperies apud Val. Maximũ titu. 15. libri noni, in principio. Quid philoſophi ſint, de hac materia opinati refert Plutar. 5. de placitis philoſophorum libro. Empedocles (inquit) ſimilitudines fieri corporũ ſemine inualeſcente, diſsimilitudines uero ſeminali calore in uaporem euanido. Parmenides cũ a dextra uuluæ parte fœtus editur, patrẽ referre, cũ uero ab læua matrẽ. Stoici toto corpore, atq; ab anima ſemina ꝓdire. Vnde & ſimilaritates affingere figuras, formasq; iiſdem ex generibus, haud ſecus, atq; pictorem iiſdẽ ex pigmentis effigiẽ facientem eius, quẽ imitari ſtudet. Cęterũ emittere mulierem etiãnũ ſemina. Quod ſi euicerit mulieris ſemen, partũ mulierẽ referre, ſin uiri, uirum. Medicorũ pleriq; fortuitu, & temere, prout refrixerit, tũ uiri, tũ mulieris ſemen, parentibus naſci diſsimiles pueros. Empedocles uiſo ſub conceptũ oblato informari infantem. Etenim mulieres ſimulachra ſępiuſcule, ſtatuasq; in delicijs habuiſse, ſimilesq; iis partus enixas. Stoici concordia mẽtis, & radiorũ, atq; imaginũ ſub defluuiorũ inſinuationes, fieri parentũ, proliſq; ſimilitudines. Eleganter explicat hæc Cenſorinus ca. 5. libri quẽ de die natali inſcripſit. Multa Auicenna uiceſim a prima Fen tertij Canonis. Et Lactan. ca. 12. de opificio dei. Multis carminibus canit hoc Lucretius lib. quarto de rerũ natura, cuius uerſus mox aſcribemus. QVæſtio ſcitu dignisſima, cur. ſ. proles cæterorũ animantiũ magis q̃ hominis, ſuis parentibus ſimilẽ gerit naturã? An q̃ homo uago, uarioq; plurimũ animo in coitu eſt? Pro ut autem pater materq; in conceptu affecti fuerunt, ita part⁹ euariant. Cætera uero animantia omnia, aut certe plurima rei tantũ ipſi intendũt, totaq; ſeſe Veneri dedunt. Adde quod ob eã auiditatẽ minime repleri, magna ex parte patiuntur. Ex Ariſto. decima ꝓblematum ſectione. Quæſtio rurſus alia. Cur pleriq; ſtulti (nã hæc quoq; ad animũ transferunẽ) liberos prudentiſsimos procreauerunt? Quod homines ſtultiores (inquit primo problematũ Alexander) cũ concumbũt, totos libidini ſeſe dedũt, Itaq; animo penitus in corporis concreationẽ demerſo, aſtrictoq; rei tantũ Venereæ ſemen uires optimas, tũ rationales, tũ naturales ademptũ perfluit, creatq; perinde hominẽ prudentiorẽ. At homines prudentes, & docti, ſemper aliquid uel honeſti, uel utilis animo complectunẽ, ne in ipſo quidẽ Venereo coitu omnino a rerũ ſtudio deſiſtũt. Itaq; animo remiſsiori ꝓfluẽs ſemen expers longe facultatis illius animalis incumbit. Hinc etiam deduci ratio poteſt, cur homines ſtulti, atq; indocti, filios robuſtos maxime procreant. Prudentes, & docti imbecillos. Extat de hac ipſa re Titulus quintus libri tertij, apud Maximũ Valerium.

ingenium, deprehendet. Interdũ [a] enim ad gen⁹ ſpectant, & per ſobolem in familias tranſitus faciunt. Sicut plerumq; paruuli modo neuos, modo cicatrices, modo qualeſcumq; originis ſuæ notas ferunt. Vt in Lepidis, quorum tres, interuulſa tamen ſerie ex eadem domo obducto membrana oculo, ſimiles geniti reperiũtur. a b

a ¶ Interdũ enim ad genus.) Ariſtot. ca. 6. ſeptimi Naturæ animaliũ ſic ait. Similes etiã aliqui parentibus, aut auis, ſuisq; maioribus generantur. Aliqui ſimilitudinis nihil referunt. Redditur etiã uel poſt plures eiuſdem proſapię, ut in Sicilia eius, quę adulteriũ cũ Aethiope cõmiſerat, filia nõ colorẽ patris Aethiopis retulit, ſed qui natus ex hac eſt, is auũ Aethiopẽ regenerauit. Fœminę magna ex parte matri, mares patri ꝓueniũt ſimiles. &c. Eadẽ reperies. c. 12. ſeptimi, apud Ply. Hæc elegãter a Lucretio lib. quarto referunẽ, cum inquit.

Quare etiã atq; etiã (ut dico) eſt cõmunis uoluptas, Et cõmiſcendo cũ ſemen forte uirili
Fœmineum mulſit ſubita ui, corripuitq; Diuerſi cupide ſummis ex uiribus tendũt.
Tum ſimiles matrum materno ſemine fiunt,
Vt patribus patrio, ſed quos utriuſq; figuræ
Eſse uides miſtum miſcenteis multa parentum
Corpore de patrio, & materno ſanguine creſcunt,
Semina cum Veneris ſtimulis excita per artus
Obuia conflixit conſpirans mutuus ardor,
Et neq; utrum ſuperauit eorum, nec ſuperatumſt,
Fit quoq; ut interdum ſimiles exiſtere auorum
Poſsint, & referant proauorum ſępe figuras,
Propterea, quia multimodis primordia multis
Mixta ſuo cælant in corpore ſæpe parentes,

Quæ patribus patres tradunt a stirpe profecta.
Maiorumq; refert uoltus, uocesq;, comasq;,
Fiunt, q̃ facies, & corpora, membraq; nobis
Maternoq; mares existunt corpore Creti. &c̃.
Inde Venus uaria producit forte figuras
Quandoquidẽ nihilo magis hæc a semine certo
Et muliebre oritur patrio de semine sæclum,

a ℂ Vel ut in Byzantio nobilis poeta.) In oĩbus Solini uetustis exemplaribus, quæ uidere potuimus, scriptum est. In Bizantino nobili pugile. Ply.

a Vel ut [a] in Byzantino nobili poeta, qui cum ma-
trem haberet adulterio ex Aethiopæ conceptã,
quæ cum nihil patri cõparandũ reddidisset, ipse
in Aethiopem auũ regenerauit. Sed hoc minus
b mirũ, si respiciamus ad ea, quę spectata sunt inter
externos. Regem [b] Antiochũ Arthemon quidã
ex plebe Syriaca, sic facie æmula mentiebatur, ut
postmodũ Laodice uxor regia, obiecto popu-
c pulari [c] isto, tamdiu dissimulauerit defunctũ ma
ritũ, quoad ex arbitratu eius, regni successor or-
dinaretur. Inter Cn. [d] Pompeiũ, & C. Vibiũ hu-
mili loco natũ, tantus error extitit de paribus li-
d niamentis, ut Romani Vibium Pompeij nomi-
ne, Pompeiũ Vibij uocabulo cognominarent.
Oratorem Lucium [e] Plancũ, Rubrius Histrio sic
impleuit, ut & ipse Plancus a populo uocaretur,
e Armentarius [f] Mirmillo, & Cassius Seuerus o-
rator, ita se mutuo reddiderũt, ut siquando pa-
riter uiderent, dignosci non possent, nisi discre-
pantiã habitus indicaret. Marcus [g] Messala Cen-
f sorius, & Menogenes, ex fece uulgari/hoc fue-
runt uterq;, qđ singuli, nec aliũ Messalã, q̃ Me-
nogenẽ, nec aliũ Menogenẽ, q̃ Messalã putaue-
runt. Piscator [h] ex Sicilia, Proconsuli Suræ p̃ter
g alia rictu oris cõparabatur, ita in eodẽ uocis im-
pedimẽto, & tarditate sono linguæ naturalibus
offendiculis congruebant. Interdum uero non
mõ in externos, sed etiã inter cõductos ex diuer-

autem ait, indubitatũ exẽplũ est, Nicei nobilis poetę Byzantij geniti. Aristo. (ut mox retulimus) in Sicilia id ipsum factũ scribit. b ℂ Regem Antiochũ Artemõ ex plebe Syriaca.) Vetusta ferme oĩa Solini exemplaria, Artemõ habẽt. Plyniana, Arteon. Antiocho regi Syriæ (inqt) e plebe nomine Arteon in tantũ similis fuit, ut Laodice coniunx regia, necato iã Antiocho munus per eũ cõmẽdatiõis, regniq; successionis peregerit. Apud Val. Max. tit. 15. li. noni, nõ Artemon, sed Artenio legitur. Itẽ nõ ex plebe Syriaca, sed unus (inquit) ex æqualibus & ipse regiæ stirpis nomine Artenio, regi Antiocho p̃q̃similis fuisse traditur. Lectori & hæc pensitãda reliquim⁹. DE morte regis Antiochi nõ usq̃quaq; cõueniũt authores. Ply. in minor dicit eũ ultra Taurũ montẽ a .L. Scipione relegatũ, a sodalibus, quos in cõuiuio temulẽt⁹ pulsauerat, fuisse perẽptũ. Iustinus aũt lib. 32. asserit incolarũ concursu interfectum Antiochum, cũ templũ Dodonęi Iouis spoliare uellet. Vide q̃ scripsimus ca. 8. secũdi apud Florum. c ℂ Populari isto.) Uili/ & plebeo homine. Plautus, Pręstat diuitem esse, ac popularem, q̃ nobilẽ, & mendicũ. d ℂ Inter Cn. Pom. & C. Vibiũ.) In ueteribus Val. Max. exẽplaribus, Iuniũ/ nõ Vibiũ reperies, Quod & Hermolaus Barbarus annotauit. e ℂ .L. Plancũ.) Exemplũ hoc a Ply. nõ aũt a Valerio relatũ est. f ℂ Armentarius Mirmillo.) Hũc locũ exponit Hermolaus in dictione Armentarius, post Plynianas Castigationes. Exemplũ hoc referẽ a Plynio. Duo statim sequentia a Plynio, & Maximo Valerio. g ℂ Marcus Messala.) Plynius ca. 12. libri septimi. Rursus (inquit) Curioni patri Burbuleius. Itemq; Messalæ Censorio, Menogenes perinde Hystriones. h ℂ Piscator ex Sicilia.) Plynius eodem loco. Suræ quidem procõsulis etiã rictum in loquendo, cõtractionẽ linguę, & sermonis tumultũ nõ imaginẽ modo, piscator quidã in Sicilia/ reddidit. Valerius Maximus addit Proconsulis huius in piscatorẽ Siculum iocũ, & contra piscatoris in Proconsulem/ petulantiam. Ille uero (inquit) quem in Sicilia prætoris admodum similem fuisse constat, petulantis animi. Proconsule enim dicente, mirari se quapropter sui tam similis esset, cũ pater suus in eã prouinciã nunq̃ accessisset. At me⁹ (inqt) Romã frequenter accessit. Ioco namq; lacessitã matris suę pudicitiã inuicẽ suspitione in matrẽ eius reiecta, audacius, q̃ uirgis, & securibus subiecto conueniebat, ultus est.

ſiſsima parte orbis miracula, indiſcreti uultus fu a
ere. Deniq; cũ Antonio [a] iam triũuiro, Thorani-
us quidã eximios forma pueros uelut geminos
trecentis [b] Sextertijs uendidiſset, quorũ alterum
de Tranſalpina Gallia, alterũ ex Aſia cõparaue- b
rat, adeoq; una res uiderentur, niſi ſolus ſermo
fidem panderet. Atq; ideo cũ irriſum ſe Anto-
nius grauaret, nõ infacete Thoranius id uel prę-
cipue, quod emptor criminabatur, ꝓcioſum cõ- c
probauit. Neq; enĩ mirũ ſi forent pares gemini,
illud nullis poſset taxationibus æſtimari, qđ tã-
tis ſpacijs diuerſitas ſeparatos, plus q̃ geminos
contuliſset. Quo reſponſo adeo Antonius mi- d
tigatus eſt, ut deinceps nihil ſe habere carius in
ſua ſubſtantia iactitaret. NVNC ſi de ipſis hoĩm
formis requiramus, liq̃do manifeſtabit̃, nihil de
ſe antiquitatẽ mendaciter ꝓdicaſse, ſed corruptã
degeneri ſucceſiõe ſobolẽ noſtri tp̃is ꝑ naſcentiũ

a ¶ Cum Antonio.) Refertur pariter a Plynio ubi ſupra. Toranius (inquit). M. Antonio iam triumuiro eximios forma pueros alterũ in Aſia genitũ, alterũ trans Alpes, ut geminos uendidit, tanta unitas erat. Poſtq̃ deinde ſermone puerum detecta fraude a furente increpitus Antonio eſt inter alia magnitudinẽ ꝓcij requirente (n. i ducentis erat mercatus ſeſtertijs) reſpondit uerſutus ingenij mango, ob id ipſum ſe tanti uendidiſse, quoniã non eſset mira ſimilitudo in ullis eodẽ utero editis. Diuerſarũ quidẽ gentiũ natales tã cõcordi figura reperiri, ſuper omnẽ taxationẽ. Adeoq; tempeſtiuã admiratiõe intulit, ut ille ꝓſcriptor animus, mero & cõtumelia furens, non aliud incenſu magis, & in fortũa ſua duceret. IN Edicto Aedilitio, qua parte de mancipijs uendundis cantũ eſt, ſcriptum ſic fuit. Titulus ſeruorũ ſingulorũ, ut ſcriptus ſit curato, ita uti intelligi recte, quid morbi, uicijq; ſit. Quis fugitiuus, erroue ſit, noxaue ſolutus non ſit &c. Libro 21. digeſtorũ tit. 1. Lege, Labeo ſcribit. Et eodẽ titulo. l. quis ſit fugitiuus. Idẽ Vlpianus, Si q̃s (inquit) affirmauerit aliquid adeſse ſeruo, nec adſit, uel abeſse & adſit, utputa ſi dixerit, furẽ non eſse & fur ſit, ſi dixerit artificem eſse & non ſit. Hi enĩ quia quod aſseuerãt, nõ ꝓſtãt aduerſus dictũ, promiſsumue facere uidentur. Et lege mox ſequẽti uerba Gaij iureꝑiti ſũt. Si q̃d (ĩq̃t) uẽditor de mãcipio affirmauerit, idq; nõ ita eẽ emptor q̃rat̃, aut redhibitorio, aut ęſtiatorio. i. quãto mĩoris iudicio agere põt. Verbi gratia, Si cõſtãtẽ & laborioſũ, aut curacẽ, aut uigilacẽ eẽ, aut ex frugalitate ſua peculiũ acq̃rentẽ affirmauerit, & is ediuerſo leuis, proteruus, deſidioſus, ſomniculoſus, piger & tardus, cõmeſſor inueniat̃. Hęc omnia uident̃ eo ꝑtinere, ne id quod affirmauit uẽditor amare ab eo exigat̃, ſed cũ quodã tẽperamẽto, ut ſi forte conſtantẽ eſse affirmauerit, nõ exacta grauitas, & cõſtantia quaſi a philoſopho deſideret̃. Et ſi laborioſum, & uigilacẽ affirmauit eſse, nõ cõtinuus labor per dies, noctesq; ab eo exigatur, ſed hęc omnia ex bono, & ęquo modice deſiderent̃, &c. Subdit idem Vlpianus, Sciendũ tñ eſt (inquit) quędã, & ſi dixerit ꝓſtare cũ nõ debere. ſ. ea quę ad nudã laudẽ ſerui pertinẽt: ueluti ſi dixerit frugi, probũ, dicto audientẽ. Vt enĩ Pedius ſcribit multũ intereſt cõmendandi ſerui cauſa quid dixerit, an uero praeſtaturũ ſe promiſerit, quod dixerit. Plane ſi dixerit Aleatorẽ nõ eſse, furem nõ eſse, ad ſtatuã nunq̃ cõfugiſse, oportet eũ id ꝓſtare. Similia his ſcribunt̃ titulo quinq̃geſimooctauo quarti lib. Codicis. Mercatoris cois mos eſt, q̃d ſecũdo epiſtolarũ ad Iuliũ Florũ ſcribit Hora. ut plenius ęquo Laudet uenales, quas uult extrudere merces. Aul. Gel. c. 2 quarti. Noc. Att. Edictũ hoc de ſeruis uendendis, & emẽdis, q̃ue uicia a uenditore exprimi debeãt, multis uerbis exequit̃. Vlpianus tit. primo 21. libri Digeſt. le. prima, & le. 17. Verba ſunt Pauli iureperiti tit. ſecũdo. 19. libri Digeſt. le. 25. Quẽadmodũ (inquit) in emẽdo & uendẽdo naturaliter conceſsũ eſt, qđ pluris, minoris emere, quod minoris ſit, pluris uẽdere, & ita inuicẽ ſe circũſcribere. b ¶ Trecẽtis ſeſtertijs.) Ducẽtis ſcribit̃ in codicib9 Plynianis. c. 12. li. ſeptimi. In Plynio an Solino mẽdum ſit, obſeruatores uideriñt. c ¶ Corruptam degeneri ſucceſsiõe.) Ex hiſtorijs, & magiſtra rerũ experiẽtia cõſtat, poſteros lõgo uiuẽdi ęuo, corporũ uirib9, habitu, & uult9 forma, & omnino corporis magnitudine, plurimũ a ueterib9 degñaſse. Harũ diuerſitatum Theologi has ꝓſerti cauſas reddiderũt. Complexiõis priſtinę, ſupra nouã, bonitatẽ uiuendi tũc hominũ moderationẽ. Nutrimẽtũ puriorẽ naturã. Veterũ illorũ maiorem rerũ ſcientiã, quã poterãt conuenientia ꝓſequi, ac euitare cõtraria. Aderãt tũc quoq; ſyderũ aſpect9 meliores. Et tandẽ id totũ referũt in dei parentis noſtri diſpoſitionem, uti ex paucis hominibus, genus ampliaret̃ humanũ. Qui harum cauſarum tractatum expetunt longiorem, adeant Nicolaum Lyrenſem in Commentarijs quinti capitis ſuper Geneſim. Recenſuit hæc Cælius Rhodigin9 capite. 37. libri Antiquarũ lectionũ undecimi.

a detrimẽtá/decus ueteris pulchritudinis ꝑdidisse. Licet ergo pleriq; definiant nullũ posse excedere longitudinẽ [a]pedum septem, qđ intra [b]mẽsuram istã Hercules fuerit, deꝑhensum tamẽ est b Romanis tẽporibus sub diuo Augusto/[c] Pusionẽ, & Secundillã, denos pedes & amplius habuisse ꝓceritatis, quorꝝ reliquiæ adhuc in cõditorio Salustianorꝝ uidenẽ. Postmodũ Diuo Clau- c dio principe, Gabbarã noĩe ex Arabia aduectũ, nouẽ pedum, & totidẽ unciarũ. Sed ante Augustum ferme ãnis mille nõ apparuit forma huiusmodi, sicut nec post Claudiũ uisa est. Quis enim d æuo isto nõ [d] minor parentibus suis nascitẽ? Priscorum aũt molem testanẽ etiã Orestis [e] suꝑma, cuius ossa Olympiade quinquagesima & octaua Tegeæ inuenta, a Spartanis oraculo monitis didicimus implesse longitudinẽ cubitorꝝ septẽ.

a ℭ Longitudinẽ pedum septem.) Quibus fabulas consectari mos fuit, mira, & credulitatem excedentia de Gigantibus tradiderunt. Atlantem uertice coelum sustinentem. Antei tibiã cubitorꝝ sexaginta. Bryarẽum Centimanũ. Polyphæmũ maria pedibus transmeantẽ. Orionẽ, Etionẽq; sex & quadraginta cubitos adæquasse. NEC negant Theologi, fuisse Gigantes aliquãdo impiũ genus hominũ, sed nõ tam uastæ magnitudinis omnino fuisse, sed qui cõmunẽ, & consuetã aliorꝝ ꝓceritatẽ plurimũ excesserint. Gigantes (inquit Macrobius) nihil aliud fuisse credendũ est, q̃ hominũ quandã impiã gentẽ, deos negantem, & ideo existimatam deos pellere de coelesti sede uoluisse. Horũ pedes in Draconum uolumina desinebãt. Quod significat, nihil eoꝝ rectum, nihil superũ cogitasse, totius uitæ eorũ gressu atq; processu in inferna mergente &c. SED cur homines uaria statura ꝓueniãt Aristotelẽ adeas decima sectiõe ꝓblematum idipsum ꝑdoctissime dissoluentem. Rursus. Cur mares corpore maiori ex toto pené sunt, q̃ fœminæ. Idẽ Aristo. hãc eodem loco disserit q̃stionẽ. Homines ꝑgrandi corpore pleruq; sunt ingenio ebeti, atq; stolidi. Vnde authore Iulio Capitolino/factũ est/ut cũ de longis, & ineptis hominibus loq uolum⁹, eos Maximini caligã noiemus, qđ impator is magno corpore existens, ratiõe fuerit parũ ualida. SEd cur homines, q breui sunt corpore prudẽtiores magna ex parte sunt, q̃ qui longi? Qm̃ (inqt primo ꝓblematũ Alexander) animus toto in corpore coactius, & cõptius manet, si breue est. Si longũ passus, ꝑ longitudinẽ exoluiẽ/& hebetascit. Vnde Homerus Vlyssem breuẽ, ac prudentissimũ refert, Aiacem longũ, & stultissimũ ꝓdidit. b ℭ Intra mensurã istã Hercules fuerit.) Extat caput primum apud Gelliũ primi noct. Atticarũ lib. quanã ratione Pythagoras, Herculis magnitudinẽ deꝑhenderit. c ℭ Pusionẽ, & Secundillã.) Horꝝ duorꝝ. Rursus Gabbaræ, a Plynio ca. 20. septimi refertur historia. d ℭ Nõ minor parentibus suis nasciẽ.) Homerus poeta cõqueriẽ mortaliũ corpora minora in dies fieri. Ply. ca. 16. lib. septimi. Iam uero (inqt) ante annos ꝓpe mille, uates ille Homerus, nõ cessauit minora corpora mortaliũ, q̃ prisca cõqueri. Idẽ refert Aulus Gel. c. 10. tertij. Noct. Atti. e ℭ Horestis suꝑma.) Post Lycurgi obitũ, Lacedæmonij bellũ Arcadibus inferre statuerũt. sed oraculo territi aduersus Tegeates arma parãt, oraculo huiusmodi moniti. Saltandã Tegeam planta plaudẽte daturus. Cũ aũt a Tegeatibus sæpe uictí fuissẽt, rursus ad oraculũ sciscitaturi mittũt, quanã ratiõe possẽt Tegeates ꝑlio superare, Responsum a Pythia id futurũ, si Orestis Agamẽnonis filij ossa in patriã deportarent. Sed cũ ea ossa inuenire nõ possent, tertio, Delphicũ oraculũ adierũt petituri quonã ea ossa reperire quirent. Quibus ab oraculo ita responsum est. Est pars Arcadiæ/Tegeæ in regione patenti.

Hic duo flant uenti ui peruehemente coacti,
Forma hostis formæ, & plagæ superindita plaga,
Hic Agamemnonides terra omniparente teneẽ,
Quo tu sublato Tegeæ sperabere uictor.

Ea tandẽ ossa Lyches Lacedæmoni⁹ reperit, atq; Spartã sũmo honore deportata. Nec diu post iuxta oraculi sententiã, hostes Tegeates fortiter suparũt, historiã abũde scribit Herod. li. 1. SEptipedalẽ Orestis magnitudinẽ Gel. c. 10. tertij No. Atti. existiat fabulosam. Sed ex Varrõis sententia affirmat, modũ summũ adolescendi hũani corporis, septẽ pedes esse, qđ esse magis uerũ (inqt) arbitramur, q̃ qđ Herodot⁹ homo fabulator in prio historiarũ inuentũ esse sub terra scripsit, Orestis corp⁹ cubita lõgitudis hñs septẽ, q̃ faciũt (inqt) pedes. 12. & q̃drantẽ. Sed ex his, q̃ ca. 16. septimi refert Ply. Herodoti opinio q̃ Varro. & Gel. uerior esse uideẽ. Hui⁹ etiã magnitudis & Achillis corp⁹ fuisse narrãt. Vñ Lycophrõ ἑπταπήχυν, uel ἑπταπηχύσιον Achillẽ a. 7. cubitis appellauit.

Scripta quoq; ex antiquitate memorias accersũt in fidem ueri, quibus receptũ est, qd bello[a] Cretico cum elata flumĩa impetu plus q̃ ui amnica inuecta terras rupissent, post discessum fluminum inter plura humi dissidia humanũ corpus repertum cubitum trium atq; triginta, cuius spectandi cupidine L. Flaccum legatũ, Metellũ etiã ipm impẽdio admodũ captos miraculo, quod auditu refutauerant, oculis potitos. Non omiserim Salaminę[b] Euthymenis filiũ creuisse in triennio tria cubita sublimitate, sed incessu tardo, sensu hebeti, robusta uoce, pubertate festina, statimq; obsessum morbis plurimis, immoderatis ægritudinũ supplicijs compensasse præcipitem incrementi celeritatem. MEnsuræ[c] ratio bifariam cõuenit. Nam quantus manibus expansis inter digitos longissimos modus est, tantũ constat esse, inter calces, & uerticem. Ideoq; physici hominẽ minorem mundũ esse iudicarunt. Parti[d] dextrę habilior ascribitur motus, lęuæ firmitas maior. Vnde altera gesticulationibus promptior est, altera oneri ferendo accõmodatior. PVdoris[e] disciplinã etiam inter defuncta corpora natura discreuit, ut siquando cadauera necatorũ fluctibus euehuntur, uirorum supina, prona fluitant fœminarum.

DE VELOCITATE, VISV, DEq; Romanorum quorũdã fortitudine. Ac Cæsaris Dictatoris excellentia. CAP. VI.

VErum[f] ut ad pernicitatis titulum transeamus, primam palmam uelocitatis

a ℂ Bello Cretico.) Historiam recenset Plynius ca. 16. lib. septimi. b ℂ Salaminę.) In quibusdam Solini exemplaribus, Salamina reperies, ut sit nomẽ uiri, siue pueri eius, de quo hic agitur. Res leuiuscula, sed quã Hermolaus Barbarus etiã adnotauit. c ℂ Mensuræ ratio bifariã conuenit.) Verba Plynij sunt ex ca. 17. lib. septimi. Quod sit hominũ spatiũ a uestigio (inquit) ad uerticẽ, id esse spansis manibus inter longissimos digitos, obseruatũ est. SCribit Aristo. secũdo uolumine eorũ librorũ, quos de Anima inscripsit. Natura cõstantiũ omniũ, terminũ positũ esse, & ratiõem magnitudinis, & augumẽti. Simile scribit Diuus Augustinus cap. primo super Genesim. d ℂ Parti dextræ.) Ex Plynio ca. 17. lib. septimi. Constat sane dextrũ, & sinistrum ex similibus fere partibus, atq; eisdẽ, uerũ sinistra oia sunt imbecilliora ca. 15. primi naturę animaliũ Aristotiles. Idẽ ca. 1. secundi eiusdẽ operis. Solus (inquit) animaliũ homo ambidexter, hoc est dexter manu utraq; nascit̃. SED cur sint dextera sinistris agiliora, habilioraq;. An quod iecur ob sanguinis copiam, calidũ omnino natura est. Iecur aũt in dextero latere sitũ esse constat. Sinistri autem quidã fiunt ob plurimũ cordis calorẽ, sinistrã partẽ in homine possidentis. Ambidexter ex eo quis efficitur, q tam iecur, q̃ cor ipsum, calorẽ dextræ debitum, in sinistrã diffũdant. SEd cur sinistra parte facilius pondera ferre possimus, cũ hęc infirmior sit, q̃ dextera? Quoniã (inquit in quæstionibus Alexander) dextera, ut ualidior, lęuæ subuenit, leuatq; aliquantulũ onus. Quod quidem officium lęua præstare dextræ suã ob imbecillitatem, nõ potest. Vel ut alibi tradit, quoniã materia partis lęuæ oppressa plus edurare, patiq;, q̃ dextera potest. Quippe cũ altera difficilius, altera facilius moueat̃. Disserit idem author in fine secundi problematũ. Cur pars dextera sanabilior sit, q̃ lęua. Quoniam (inquit) per exercitationẽ ampliorẽ materiæ compescunt̃, redduntur q; sanitati oportuniores. e ℂ Pudoris disciplinã.) Ex Plynio ca. 17. lib. septimi. Mira naturæ uis, quæ prouida quadã ratione sicut dũ uiuimus, ea, quæ pudoris plena sunt, eo loco constituta sint, ubi operta uestibus, elucere non possint, ita & post mortem quoq; in fœminis pserũm eadẽ seruanda mõstrauit. Nã cũ uirorũ cadauera supia fluitent, fœminarũ tamẽ prona uelut pudori defunctarum parcẽte natura. Sũt q hũc locũ puertãt, sic legentes, Virorũ pna, supia fluitãt fęminarũ. VERVM ut ad pernicitatis.) Relaturus aliqua de fortitudine Solinus, præmittit quorundã miram pedũ pernicitatem. Est eñ & hęc quędã fortitudinis species. Est aũt fortitudinis duplex ge-

a Ladas [a] quidã adeptus est, qui ita supra cauũ puluerem cursitauit, ut arenis pendẽtibus nulla indicia relinqueret uestigiorũ. Polymestor Milesius puer, cũ a matre locatus esset ad caprarios b pastus, ludicro leporem consecutus est, & ob id statim productus a gregis domino Olympiade sexta, & quadragesima (ut Bocchus author est) uictor in stadio meruit coronam. [b] Philippides biduo mille ducẽta quadraginta stadia ab Athenis Lacedæmonẽ cucurrit. Anistius [c] Lacon, &

ous, Vnũ quod ad corpus pertinet, alterũ aũt quod ad animũ transferunt. Primũ tñ Solinus exequitur hac parte. Id aũt definiũt, ut sit robur quoddã, ex corporis optima dispositione, pueniẽs, de quo exempla plurima refert Max. Valerius lib. tertio. Solinus uero more suo, Plyniũ in septimo ca. 20. imitatur. Alterum fortitudinis genus ad animũ pertinet, & uirtutẽ. Eam. M. Cicero prio Officiorũ libro desiniens. Ita (inquit) probe definitur a Stoicis fortitudo, cum eam uirtutẽ esse dicũt pugnantẽ pro æquitate. Quo circa nemo, q fortitudinis gloriã cõsecutus est, insidijs, & malicia, laudem est adeptus. Nihil enim esse honestum potest, quod iustitia uacat. Et tertio libro eiusdem præclari operis. Fortitudo (iquit) est dolorũ/ laborumq; contemptio, cuius propriũ esse dicit, nihil extimescere, omnia humana despicere, nihil qđ homini accidere potest/ intollerandũ putare. Et Seneca epist. 113. Fortitudo (inquit) est munimentũ humanæ imbecillitatis inexpugnabile, quod qui circũdedit sibi securus in hac uitæ obsidione perdurat. Vtitur enim suis uiribus, suis telis. Et circa finem secũdi de beneficijs. Fortitudo est pericula iusta contẽnens, aut scientia periculorũ repellendorũ, excipiendorũ, prouocandorũ. Et episto. 88. Fortitudo contemtrix timendorũ est, terribilia, & sub iugum libertatẽ nostrã mittentia despicit, prouocat, frangit. Aristo. secũdo, & tertio Ethicorũ dicit fortitudĩ esse, inter timores, & audacias quãdam mediocritatem. Quęrit Aristo. in Problematis. Cur fortitudinẽ maxime honore prosequunt respublicæ quæ tamẽ uirtutũ præcipua nõ est. An quia semper uel ipsę bellũ alijs inferunt, uel ab alijs sibi illatum patiuntur. Hæc autem uirtus perutilis utranq; in partem est. Honorant uero nõ quę optima sũt, sed quę optima sibi existiment. QVærit in eodẽ præclaro opere, Cur homines fortes magna ex parte uinosi sunt. An (inquit) quia fortes calidi sunt, Calor autẽ in pectore conditus est. Ibidẽ enim moetum quoq; refrigeratione quadã effici nouimus, ut cor fortibus caloribus copia fultũ persultat, timidis refrigeratum insiliat. Ergo qui sanguinolentũ habẽt pulmonẽ, calidũ hunc modo uinolentorũ gerũt, ita ut rei aduersæ suspitione refrigerari non queant. At qui ita se habent bibendi auidi esse consueuerũt. Nã & bibendi cupiditas, membri eius calore oritur, ut alias dictum est, & cupiditas ipsa non nisi rei uim sedandi habentis desyderatio est. Vinũ autem etsi natura calidũ est, sitim tamẽ amplius, q̃ aqua extinguere potest, maximeq; id hominũ, quã ob causam dictum alias est, ex quo & qui spirandi difficultate laborant, aut insania uexanť, uinũ admodũ cupiunt, q̃q̃ alteris ex instrictione, alteris ex perturbatione pulmo efferueat. Cũ igitur magna ex parte homines eosdẽ sitibundos, ac fortes esse obueniat, uini autem auidi qui sitibundi, talesq; gestiũt naturas, uicissim inter se cõsectari necesse est. Vnde fit etiã, ut uinolẽti, q̃ sobrij fortiores sint. a ¶ Ladas.) Iuue. Saty. 13. ex psona auari de Lada hoc.

Et Phthisis, & uomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti: pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
Archigene, quid enim uelocis gloria plantæ
Præstat, & esuriens Pisææ ramus oliuæ

Meminerunt Catullus ad Cameriũ. Martialis epigrammate. 85. secundi, & centesimo decimi. Item M. Tullius in Rhetoricis. Ex Ladę pernicitate nõ inelegans sumeť adagiũ. Lada pnitior. Hesiod. canit Iphiclũ, Philaci, & Climenes filiũ fuisse tãtę pnicitatis, ut excurreret ἐπὶ πυρίνων ἀθέρων, hoc est super triticeas aristas, eas non oblędens. Huius Iphicli Higinius meminit libro secundo, quo loco de Orione disserit. Sed dictione Iphicli deprauata. Quemadmodũ (inquit) Phyclo datum dicitur &c. pro Iphiclo. Hoc Cœlio Rhodigino lector debes, capite quinto tertij Antiq. lectionũ libri. Polymestoris meminit Hesichius, si tñ iste sit. Compositũ nomẽ (ut uidetur) ex πολὺ, multum, & μένος ualens, uel bellicosus. Sunt qui Polymnestor legant.

b ¶ Philippides mille ducenta. xl. stadia.) Vetusta exemplaria habent fere omnia. Philippides biduo mille ducenta. xl. stadia. Plynius/ cucurrisse (inquit) mille centum. xl. stadia. Legendum uidetur, mille ducenta quadraginta, expuncto biduo. Nam ex Ptolemæo (ut etiam Hermolaus Barbarus annotauit) mensura hæc ab Athenis/ Lacedęmonẽ ueritati propior esse uidetur. c ¶ Anistius.) Apud Plynium capite uicesimo libri septimi. Canistius legitur. In Solini uetustis codicibus/ Anistus.

Philonides Alexandri Magni cursores, a Sycione Elin usq; milleducenta [a] stadia uno die transierunt. Fonteio, Vipsanoq; consulibus in Italia octo [b] annos puer natus, quinq; & quadraginta milia passuū a meridie transiuit ad uesperū. Visu [c] deinde plurimū potuit Strabo [d] nomine, quē superspexisse per centū xxxv. milia passuū Varro significat, solitūq; exeuntē a Carthagine classem Punica, numerumq; nauiū manifestissime e Lilybitana specla denotare. Cicero tradit [e] Iliada Homeri omnē ita subtiliter in mēbranis descriptā, ut testa nucis clauderetur. Callicrates [f] formicas ex ebore sic sculpsit, ut portio earū a cæteris

a ℭ Mille ducenta stadia.) Ply. ca. 20. septimi, habet. cccij. stadia. Sed lib. secūdo. ca. 73. sicut Solinus, mille ducenta. b ℭ Octo annos puer natus.) Plynius non octo, sed nouem annos dicit. Itē nō. xl. milia pas. sed. lxx. milia pas. habet Domitius in cōmentarijs Martialis Epigrāmate. 19. lib. quarti, existimat hunc puerū eum esse, quē Martialis Atham nominat, sed omnino incertū, cū nullū asserti, afferat authorē. DE Vipsano, & Fonteio consulibus, præter Ply. Tacitus lib. xi. & xv. Itē Iuue. saty. 13. c ℭ Visu deinde.) Sumpta omnia ex ca. 21. septimi Plynij. Scribunt Philosophi tria reqri ad operationē quamcunq; sensualis potentiæ. Vim ipsam sensitiuam, hoc est, ut Scotus ait, quiddā mixtum ex parte corporis cōuenienti ratione compacta, & portione quadā animę, quam eius sectatores formalitatē uocant. Requiri secundo loco obiectum ipsum. i. rem, quæ sensum mouere, & terminare nata est. Postremo decens mediū, ac intercapedinis spatiū inter utrumq;. Aliter certe res maior q̄ minor. Aliter distans, q̄ ꝓximum. Lucidū q̄ obscurū. In aere, uel aqua existens/ conspicię a potentia. Aiunt igitur quanto uisus fuerit affectus melius, tanto eum rem ipsam clarius, & in distantia longiori rem eandē percipere. Tradūt qui de sensuū natura scripserunt, trifariā nos uidere per lineas. Aut enī (inquiūt) per rectas, aut flexas, aut reflexas deniq;. Per rectas lineas, quę in aere cernimus. Per flexas ueluti, quę in aqua sunt/ uisus deprehendit. Quo fit ut remus incuruus appareat. Tertio tandē modo, obiecta speculis, quadā specierū/ imaginūq; reflectione conspici constat. SEd quanā ratione fiat uisio/ a philosophis plurima sunt tradita luculēter. Democritus, & Epicurus (ut etiā Plutar. recensuit) uisus per imaginū insertus uisualē arbitrantur potentiā accidere, radiosq; quosdā ab oculis exertos simul atq; subiectæ rei institerint, rursus in eodem redire, insertariq;. Empedocles imaginibus radios immiscuit, idq; coniunctim imaginis radios uocauit. Hipparchus existimat ab utroq; oculo ad corporꝶ lineamēta exporrectos. Plato per corradiantiā autumat uisum fieri, lumine ab oculis quidē exerto, ad aliquantulū interualli ꝑ cognatū sibi aerē effluente. Lege similia apud Gelliū ca. 16. lib. quinti. Nō grauabor (quod ad huius loci expositionē maxime pertineat) Macrobij ex primo de somnio Scipionis uerba subscribere. Quoniā (inquit) ad Orizontem/ quodā circo cœli terminū consignatū, nō pōt humana acies puenire, idcirco quantū quisq; oculos circūferendo conspexit, ꝓpriū sibi cœli, quod super terrā est, terminū facit. Hic orizon/ quē sibi uniuscuius ꝓ circūscribit aspectus, ultra trecentos & sexaginta stadios longitudinē intra se cōtinere nō poterit. Centū enim & octuaginta stadios, nō excedit acies cōtra uidētis. Sed uisus cū ad hoc spatium uenerit, accessu deficiens, in rotunditatē recurrendo/ curuatᷣ. Atq; ita fit, ut hic nūerus ex utraq; parte geminatus trecentoꝶ sexaginta stadioꝶ spatiū, quod ultra orizontē suū continetᷣ/ efficiat, semperq; quantū ex huius spatij parte postea ꝓcedendo demiseris, tantū tibi de interiore sumetᷣ, & idem orizon semper quantacunq; locoꝶ transgressione mutatᷣ. Hunc aūt quē diximus admittit respectū, aut in terris ęqua planicies, aut pelagi tranquilla libertas, quæ nullā oculis obijcit offensam. Nec te moueat, q; in longissimo positum montē uidemus, aut q; ipsa cœli superna suspicimus. Aliud est enim, cum se oculis ingerit altitudo, aliud cū per planū se porrigat, & extendit intuitus, in quo solo Orizontis circus efficitᷣ. d ℭ Strabo.) Idipsum Max. Valerius tit. ultimo primi, inter miracula retulit, sed eum Lynceū, nō Strabonē nominat, nisi sic eum uocet, ꝓpter mirā uidendi uim, quasi Lynceos oculos habentē. Vnde natū Adagiū apud Horatiū. Lynceo oculis contēnere. e ℭ Iliada Homeri.) Ex Ply. capite. 21. septimi. Martialis secundo Distichorum.

Ilias, & Priami regnis inimicus Vlysses
Multiplici pariter condita pelle latent.

f ℭ Callicrates.) Ply. ca. 21. septimi. De eodē libro. 36. cap. quinto. Sunt (inquit) in paruis marmoreis famam consecuti Myrmecides, quorum quadrigam cū agitatore cooperuit alis musca, & Callicrates, cuius formicarum pedes, atq; alia membra peruidere non est. Sicq; a formica nomen sortitus esse uidetur. Græcis enim μύρμηξ formica dicitur.

a secerni nequiuerit. Apollonides perhibet in Scy
chia fœminas nasci, quæ Bithyæ [a] uocantẽ, hasq;
in oculis pupillas geminas habere, & perimere
uisu, si quẽ forte iratæ aspexerint. Hæ sunt & in
b Sardinia. Præualuisse [b] fortitudine apud Roma
nos. L. Siciniũ [c] Dentatũ titulorũ numerus osten
dit. Tribunus hic plæbis fuit non multũ post ex-
actos reges, Spurio Tarpeio. A. Thermo conss.
c Idẽ ex prouocatione octies uictor quadraginta
& quinq; aduersas habuit cicatrices, in tergo nul
lam notã, Spolia ex hoste tricies & quater cepit.
In Phaleris, hastis [d] puris, armillis, coronis, trecẽ
d ta duodecim dona meruit. Nouẽ imperatores, q
opera eius uicerant, triũphantes prosecutus est.
Post hunc Marcus [e] Sergius duobus stipendijs,
primo aduerso corpore ter & uicies uulneratus.
e Secundo stipendio in prœlio dextram perdidit.
Qua de causa ferreã sibi manũ fecit, & cũ neutra
pene idonea ad præliandũ ualeret, una die qua-
ter pugnauit, & uicit sinistra, duob⁹ equis eo in-
f sidente cõfossis. Ab Hannibale bis captus refu-
git, cũ. xx. mensibus, quibus captiuitatis sortem
pferebat, nullo momẽto sine cõpedibus fuerit,
& cathenis. Omnibus asprimis p̃lijs, quę tempe-
g state illa Romani expti sunt, insignit⁹ donis mili-
tarib⁹. A Thrasymeno, Trebia, Ticinoq; coro-
nas ciuicas retulit. Cãnensi quoq; p̃lio, de q̊ refu
gisse eximiũ opus uirtutis fuit, sol⁹ accepit coro-
h nã. Btũs pfecto tot suffragijs gloriarũ, ni hęres ĩ
posteritatis ei⁹ successiõe Catilina tãtas Adoreas
odio dãnati noĩs obũbrasset. Quãtũ ĩter milites
Sicini⁹, aut Sergi⁹, tm̃ ĩter duces, ĩmo/ ut uerius
dicam/ inter omnes homines Cæsar [f] Dictator e-

a ℂ Bithyę.) Plynius cap. 2. septimi, licet ibi antea Virię legeretẽ. Huius gentis meminit Stephanus de Vrbibus, dictiq; uideri possũt a Bithy, Martis, & Setę Rhei sororis filio. Stephan⁹ eas in Thracia eẽ dixit. b ℂ Præualuisse fortitudine.) Sumpsit hęc omnia Solinus ex ca. 28. septimi Naturalis historiæ Caij Plynij. DE fortitudine in huius sexti capitis principio, aliqua tetigimus. Scribit Aristo. c. 16. & 17. tertij Ethicorũ. Fortitudinẽ quinq; modis posse accipi, adeas eũ si libuerit. Nec in nõ timendo solũ fortitudo consistit. Si quis eni nõ timet tonitrua, aut coruscationes, aut aliud quid supra hominẽ terribiliũ, is nõ fortis, sed insanus potius existimandus est. Magnorũ Moraliũ li. primo. c ℂ Luciũ Siciniũ Dentatum.) Præter ea quę de hoc Licinio scribit c. 28. septimi Cai⁹ Plynius. Lege eundẽ Ply. ca. 5. li. uicesimisecũdi. Itẽ apud Maxi. Valeriũ tit. 2. lib. tertij. Is Sicini⁹ (ut secũdo Noctiũ Atti. scribit Gellius) ob ingentẽ fortitudinẽ Romanus Achilles appellatus est. Adeas caput. xi. eius lib. qui iãiam citatus est. d ℂ Hastis puris.) Scribit Donatus hastã puram eã esse, q̃ sit sine ferro.

Pura triũphatis hasta se-
(quatur equos.

Tertia lib. quarti inquit Propertius. DE coronis militaribus, extat caput sextũ, quinti Noctiũ Atticarum apud Gelliũ. Itẽ apud Ply. ca. 5. sextidecimi, & ca. 3. uicesimisecundi Naturalis historię. e ℂ Marc⁹ Sergius.) Hęc & plura eodẽ capite reperies apud Plyniũ. Miror Valeriũ hoc exemplũ pterijsse, cũ de fortitudine scriberet li. tertio. f ℂ Cęsar Dictator enituit.) Si qs Cæsaris Dictatoris in unum

Gestarũ speret cumulos ad-
(uoluere rerum,
Promptius imponet glaciali
(Pellion ossæ.
Si partẽ tacuisse uelit, quod
(cunq; relinquet.
Maius erit.

Pro his tamẽ, quæ Solinus hac parte recenset. Lege Ply. ca. 25. libri septimi. Plura annotauimus ex Liuio, Sueto. Plutar. Luca. cæteris apud Florũ. INter Cæsaris sapienter dicta, hęc quoq; enumeranẽ. Cũ eñ is Pompeiã uxorẽ, qđ esset de Clodio infamata/ repudiasset, eamq; ob rem Clodio in iudiciũ acto, testis adduct⁹, nihil neq̃ de Cęsaris uxore locut⁹ est. Accusatore autẽ interrogante, quid igiẽ uxorem eiecisti? Quoniã (inquit ille) decet uxorẽ Cæsaris calumnia etiã uacare. Rursus cum apud Dyrrhachiũ cũ Põpeij exercitu pugnasset, Põpeiusq; uictor nõ fuisset usus uictoria, sed in castra redijsset. Erat (inquit Cæsar) apud hostes uictoria, sed uincendi

nituit. Huius [a] ductib' undecies centū,& nona- a
ginta duo milia cæſa ſunt hoſtiū.Nam quantum
bellis ciuilib' fuderit/noluit annotari. Signis col
latis quinquagies & bis dimicauit.M. Marcellū
ſolus ſupergreſsus,qui nouies,& tricies pari mō b
fuerat præliatus.Ad hęc nullus [b] celerius ſcripſit.
Nemo uelocius legit. Quaternas [c] etiā epiſtolas
ſimul dictaſse perhibeť.Benignitate adeo prędi-
tus, ut quos armis ſubegerat,clementia magis ui
cerit.

gnarum nō habent.Cū a quibuſdā ꝑterea hortareť,ut Antoniū,atq; Dolobellam,de quibus male opinabanť,ſibi caueret,reſpondit nō hos ſibi rubicundos,& pingues timori eſse,ſed graciles illos,ac pallidos/Bruto,Caſsioq; oſtenſis.Quondā cum inter cœnandū ortus eſset de morte ſermo,quænā foret optima.Inopinata reſpondit.Fuiſse Cæſarem regnandi cupidū,extant ſigna plurima.Cū enim in Alpibus ſterile,inopsq; oppidulū ꝑteriret,amicis quærentibus,an etiā hic ſeditiones aliquę,contentionesq; de principatu eſsent,ſubdubius,cogitabūdusq;.Malim (inqt) hic primus eē,q̃ Romæ ſecundus.Hæc ex Plutar. in Apophthegmatis. Extat & illud,quo dicere ſolitus fuerit,dominandi gratia etiā cōtra patriā agendū aliquando.Inſuper ꝑgrauant eū cætera facta,dictaq; eius,ut & abuſus dominationē,& iure cęſus æſtimeť.Non enim honores modo nimios recepit,ut cōtinuū conſulatū,ꝑpetuā dictaturā,ꝑfecturamq; morū.Inſuper prænomē Imperatoris,cognomē patris patrię,ſtatuā inter reges,ſuggeſtū in Orcheſtra,ſed & ampliora etiā humano faſtigio decerni ſibi paſsus eſt,ſedē aureā in curia,& pro tribunali Thenſam,& ferculū Circenſi pompa,templa,aras,ſimulachra iuxta deos,puluinar,flaminē,Lupercos,appellationē menſis e ſuo nomine,ac nōnullos honores ad libidinē cepit,& dedit.Ex Sueto.lib.primo.Ob hæc & ſimilia cōplurima in Cæſarē quoq; mordacitas Ciceronis dentes ſuos ſtrinxit.Nā primū poſt uictoriā Cæſaris,interrogatus,cur in electione partis erraſset,reſpondit. Præcinctura me decepit.locatus in Cæſarem,qui ita toga ꝑcingebať,ut trahendo Laciniā,uelut mollis incederet,adeo,ut Sylla tanq̃ prouidus dixerit Pompeio.Caue tibi illū puerū male pręcinctū. a ¶ Huius ductibus undecies centena,& duo milia cęſa.)Improbe/& inhumane faciūt,qui ob multorū hominū cędem cuipiā laudē tribuūt perimēti.Immanitū hominū ſententia,ille/qui infinita hominū milia trucidauerit,cruore campos inundauerit,flumina infecerit,nō modo in templū,ſed etiā in cœlū admittiť.Apud Enniū ſic loqniť Africanus.

Si fas cędendo cœleſtia ſcandere cuiquam eſt,
Mi ſoli cœli maxima porta patet.

Scilicet quia magnā partem generis humani extinxit,ac perdidit.O quantis in tenebris Africane uerſatus es.&c̃.Lactantius ca.18.libri primi.Si hūc Lactantij locū aduertiſsent Senecę ſtudioſi,cū ipſum aliquando a turpi ulcere uindicaſsent.In eius authoris epiſtola.108.ſic paſsim corrupte legitur.Eſse em̄ apud Ciceronē in his ipſis de R.P.hoc epigramma.

Eſt niſi faciendo plagas cœleſtium aſcendere cuiq̃ eſt,
Mihi ſoli cœli maxima plaga patet.

Hæc ibi. Vides in hoc Diſticho,Lactantio recenſente,& ſyllabarū quantitatē,& authoris Ennij ſenſum integrū.Maiorē ergo gloriā,& apud probos,laudem Cæſar adeptus eſt,ob eius uirtutē,conſtantiā,ſublimitatemq; omniū capacē,quæ cœlo cōtineť,q̃ qđ a ſe,uel ductu ſuo tot hominū milia perempta fuerint.Fuit(ut ait Ply.)Cæſari propriū,& peculiare,præter iam ſupradicta,clementiæ inſigne.DE M.Marcello,nō pauca annotauim' apđ Florum. b ¶ Nullus celerius ſcripſit.)Cæſar(ut Sueto.author eſt)reliquit rerū ſuarū cōmentarios Gallici,ciuiliſq; belli Pompeiani.Nā Alexandrini,Africiq;,& Hiſpanienſis incertus author eſt.Reliquit & de Analogia duos libros,& Anticatones totidē.Ac ꝑterea poema,quod inſcribiť/Iter.Feruntur & a puero,& ab adoleſcentulo quædā ſcripta,ut Laudes Herculis.Tragœdia Oedipi.Itē dicta Collectanea,quos omnes libellos Auguſtus in epiſtola quadā,ad Pompeiū Marcum,uetuit publicari. c ¶ Quaternas etiā epiſtolas.)Non alienū ab hoc loco eſt,qđ.17.Noct.Atti.libro refert.Gell.Libri ſunt (inquit) epiſtolarū.C.Cęſaris,ad.C.Oppiū,& Balbū Corneliū,q res eius abſentis curabāt.In his epiſtolis quibuſdā in locis inueniunť literę ſingularię,ſine coagmentis ſyllabarū,quas tu putes eſse poſitas incōdite.Nā uerba ex ijs literis confici nulla poſsunt.Erat autē conuentū inter eos cladeſtinū,de cōmutando ſitu literarū,ut inſcriptio quidē alia,aliæ locū,& nomē teneret.Sed in legendo locus cuiq; ſuus & ꝑtās reſtitueretť.Quęnā uero litera ꝓ qua ſcribereť,ante ijs,ſicut dixi,cōplacebat,qui hāc ſcribendi latebrā parabant.Harū quoq; epiſtolarū in Cæſare dictatore,ſic Suetonius meminit.Extant(inquit) & ad Ciceronē.Item ad familiares domeſticis de rebus,in quibus,ſi qua occultius perferenda erant,per notas ſcripſit,i.ſic ſtructo literarū ordine,ut nullū uerbū effici poſset,quæ ſi quis inueſtigare,& ꝑſequi uel-

let, quartã elementorũ literã, id est, d. pro. a. & perinde reliquas cõmutet. Est autẽ (ut idẽ Gellius annotauit) Probi Grãmatici Cõmentarius satis curiose factus, de occulta literarũ significatione epistolarũ Caij Cæsaris scriptarum.

QVI MEMORIA CLARVERVNT, CVI casus uocem ademerit, cuiue dederit. De morũ laude. Qui eloquentia floruerunt. De pietate. De pudicitia. Et quis beatus fuerit iudicatus. CAP. VII.

a CYrus [a] memoriæ bono claruit, qui in exercitu, cui numerosissimo præfuit, nominatim singulos alloquebatur. Fecit hoc idem in populo Ro. L. [b] Scipio. Sed & Cyrum, b & Scipionẽ consuetudine credamus profecisse. Cyneas [c] Pyrrhi legatus postero die, q̃ ingressus Romã fuerat, & equestrẽ ordinẽ, & senatum proprijs nominibus salutauit. Rex [d] Ponticus

CYRUS memoriæ bono claruit.) Memoria eo est magis admiranda, quod in hæc usq; tẽpora, q in ea claruerint, pauci reperti sunt. Est autẽ memoria, ut in pricipio Nouæ Rhetoricæ ait Cicero, Firma animi rerũ, & uerborũ dispositionis perceptio. Idẽ Cicero ex Platonis sententia, primo Tusculanarũ quæst. dicit memoriã esse recordationẽ quandã uitæ superioris. Alij eã definiũt rerum, & eloquentiæ thesaurũ, in quo disciplinæ omnes cõtinentur. Huic prudenter ab Afranio dictũ est, Sapientiã usus, & memoriæ esse filiã. Vide Gelliũ ca. 9. tredecimi Noc. Att. Aug. ait eã esse uẽtrẽ animi Cõfessionũ li. 10. Plures eã uocãt repositoriũ, addã præteritorũ. Seruat enĩ (inquit) memoria per extimationẽ, eas intentiones, quæ a rerũ figuris dicuntur. Omnis enim disciplina (inquit Quintil. lib. xi.) memoria constat. Frustraq; docemur, si quicquid audimus præterfluat. &c. Themistius ca. 10. lib. primi de memoria, & reminiscẽtia, existimat memoriã nullo mõ esse intellectus affectionẽ, sed partis sensitiuæ duntaxat. Auicẽna sexto naturaliũ lib. eã ponit in posteriori cerebri concauitate, aitq; ea retinere memoriã, quæ extimatiua iustus de nõ sensatis intentionibus, rerum sensibiliũ apprehenderit. Scotus præter sensitiuã memoriã, quæ nobis & brutis cõmunis est, ponit aliam rationalẽ memoriã, quæ in deo quoq;, & intelligentijs reperiatur omnino. Hanc aũt nõ esse aliud tradit, q̃ intellectum, & rem ipsam actu intelligibilẽ ab eodẽ. Eã fuisse Augustini sententiã, pluribus persuadere conatur. Marcus Cicero Rhetoricorũ nouorũ lib. 3. Sunt (inquit) duæ memoriæ. Vna naturalis, Altera artificiosa. Naturalis est ea, quæ nostris animis insita est, & sine multa cogitatione nata. Artificiosa est ea, quã cõfirmat inductio quędã, & ratio pceptionis. Sed quia rebus in cæteris ingenij bonitas imitatur sæpe doctrinã, ars porro naturæ cõmoda confirmat, & auget. Tam excellens dei donũ a quibusdã memoria existimata est, ut eam deã quandã esse crediderint. Eam Græci μνημοσύνην nominãt, cui aurem sacrã esse dixerunt. Scribit Heraclides ponticus quosdã existimasse Pythagoram Aethalides, & Mercurij fuisse filiũ. Mercuriumq; quondã cũ monuisse, ut peteret præter immortalitatẽ, quod uellet. Ipsum petisse, ut uiuens, & uita functus, omniũ, quæ cõtingerent memoriã haberet. Itaq; in uita meminisse omniũ. Refert Philostratus in tertio, Iarcham Indorũ philosophorũ principem, Apollonio dixisse se, & Indorũ sapientes memoriã maxime post deos colere. QVæ de memoria hoc loco scribit Solinus, sumpta sunt ex ca. 24. septimi naturalis historię Caij Plynij. Plura Tullius primo Tuscu. q. & Fabius Quintilianus lib. xi. de oratoria institutione ca. secundo. a ¶ Cyrus.) Cyrus Cambysis Persarum regis, & Mandones filius fuit, hic aui sui Astyagis iussu expositus, quod p somniũ (ut Iustinus ait) ex naturalibus filię, quã unicã habebat, uitem enatã uidisset, cuius palmite omnis Asia obumbraretur. Hic dum exponitur (mirũ) a cane fœmina aliquandiu lactatus est. Tandẽ a regio pastore educatus, fatis uolentibus in Persarum regem assumptus est. Quibus cũ diu imperasset, a Tomiri Scytharũ regina, cũ ducentis milibus Persarũ cæsus est. Dictus autem Cyrus (ut Strabo ait) a Cyro flumine. Huius Cyri historiã scripserunt Xenophon philosophus octo uoluminibus, Herodotus, & Iustinus libro primo. Item cæteri. De eius mirãda memoria præter Ply. & Solinũ, meminit Val. Max. tit. 7. lib. octaui. Quintilianus ca. 2. lib. undecimi. Cyrus (inquit) quẽ omniũ militum tenuisse nomina, quin semel auditos quãlibet multos uersus, protinus reddidisse. b ¶ Lucius Scipio.) Hic fuit Pub. Scipionis frater, qui consul in Asiam missus, Antiochũ Syriorũ regẽ apud Sipylũ montem, uicit, ac parte regni priuauit, Vñ & Asiaticus dictus est. c ¶ Cyneas Pyrrhi legat9.) Præter ea, q̃ de Cyneæ legati memoria, referũt Cice. 1. Tusc. q. Ply. ca. 24. septimi. Plutar. i Pyrrho, sic scribit Seneca in plogo primi Declamationũ. Intra exiguũ paucissimorũ dierũ tẽpus (inqt) poterit qlibet facere id, qđ Cyneas fecit, qui missus a Pyrrho legatus ad Romanos, postero die nouus homo, & senatũ, & omnẽ urbanã circumfusam Senatui plebem, nominibus suis persalutauit. d ¶ Rex Ponticus Mithridates.) Appia-

nus Alexandrinus librũ edidit, quẽ/quia Mithridaticũ bellũ cõtinet, Mithridaticũ inscripsit, In eo nil fere, quod ad Mithridatẽ ptineat/prætermisit. Plura Iustin⁹ libris. 37. & 38. Cæteros authores citauim⁹ cap. 5. tertij. L. Flori. De eius regis ingenti memoria Ply. ca. 24. lib. septimi, & ca. 2. uicesimiquinti Naturalis hist. Alter Ply. ca. penul. de uiris illustribus. Fabius Quintilianus in. xi. Aulus Gel. ca. 17. decimiseptimi Noctiũ Atti. Val. Maxi. titulo. 7. lib. octaui. Cyrus omniũ militũ suorũ nomina. Mithridates duarũ & uiginti gentiũ, quæ sub regno eius erant, linguas didicit. Ille ut sine monitore, exercitũ salutaret. Hic ut eos, quibus imperabat sine interprete allo qui posset. Senecæ fuisse aliqñ floridã memoriã, testatur ipse de se, i eo quẽ modo citauim⁹ loco. Memoriã aliquando (inquit) in me floruisse, ut & non tantũ ad usum sufficeret, sed in miraculum usq; procederet. Nã duo milia nominũ recitata, quo ordine erant dicta, referebam. Et ab his, qui ad audiẽdũ præceptorẽ nostrũ cõuenerant, singulos uersus, cũ plures q̃ ducenti efficerent, ab ultimo incipiens usq; ad primũ/recitabã.

Mithridates duabus & uiginti gentibus, quibus a
imperitabat, sine interprete iura dixit. Memori-
am [a] ex arte fieri palã factum est, sicut Metrodo-
rus [b] philosophus, qui tẽporibus Cynici Dioge-
nis fuit, in tantũ se meditatiõe assidua prouexit, b
ut a multis simul [c] dicta/ nõ modo sensuum, sed
etiã uerborũ ordinibus detineret. Nihil [d] tamen
in homine aut metu, aut casu, aut morbo facili⁹
intercipi, sæpe perspectum est. Qui [e] lapide ictus
fuerat, accepimus oblitũ literarũ. Messalã certe

a ¶ Memoriã ex arte fieri.) Qui de memoriæ arte scripserũt, nõ unũ omnes ordinẽ tenuerunt. Metrodorus Sceptius inter alia, quibus ad artẽ memorandi usus est, in duodecim signis, p quæ sol meat, tricenos & sexagenos inuenit locos, de qua re li. xi. plurimũ Quintilianus miratur. Vanitas nimirũ (inquit) fuit, atq; iactatio circa memoriam suã potius arte, q̃ natura gloriantis. Marcus Cicero circa finẽ secundi de Oratore, ex Simonidis sententia tradit ordinẽ esse maxime, qui memoriæ lucẽ afferat. Itaq; ijs, qui hanc partem ingenij exercent locos esse capiendos, & ea quæ maxime memoria tenere uelint, effigienda animo, atq; in his locis collocanda sic fore, ut ordinẽ rerum, locorũ ordo seruaret, res autẽ ipsas, rerum effigies notaret. Atq; ut locis pro cæra, simulacris pro literis, uteremur. Hãc memorãdi artẽ abũde tradũt Cicero Rhetoricorũ nouorũ lib. 3. & Fab. Quintilianus ca. de memoria Oratoriarũ institutionũ lib. xi. Nõ desunt, qui nostro quoq; tẽpore hanc publice profiteantẽ. Sed qui in ea multũ profecerit, uidi neminem.

b ¶ Metrodorus philosophus, qui tẽporibus Cynici Diog. fuit.) Si quis bene tẽpora cõputet, inueniet procul dubio, inter Diogenẽ Cynicũ, & hũc Metrodorũ, fuisse annos medios centum, & quinquaginta, nõ pauciores. Constat enĩ Cynicũ Diogenẽ Olympiade. 114. mortem obijsse, hoc est circa annũ 432. urbis conditę. Nã eadẽ die (ut Demetrius in Aequiuocis ait) Alexandrũ Babylonię, Diogenẽ Cynicũ Corinthi, uita functos. Lege Laertiũ lib. 6. Metrodorus autẽ hic (ut. 13. Geographiæ lib. scribit Stra.) Mithridatis floruit tẽporibus. Hunc insuper Metrodorũ uidit. M. Cicero, ut ab eodẽ secundo de Oratore lib. scriptũ est. Vidi ego (inquit) summos homines, & diuina prope memoria. Athenis Carneadẽ. In Asia, quẽ uiuere hodie aiunt, Sceptiũ Metrodorũ, quorũ uterq; tanq̃ literis in cęra se agebat imaginibus in his locis, quos haberet, quę meminisse uellet, pscribert. Hęc ibi. Cicero aũt ipse (ut tradit Eusebius, & cęteri) obijt Olympiade. 168. hoc est circiter annũ. 648. urbis conditę. Existimo Solinũ deceptũ, qđ pro Diogene Stoico, Cynicũ Diogenẽ acceperit. Fuit autẽ Diogenes hic Stoicus, qui cũ Carneade, quẽ Cicero se uidisse ait. Et Critolao Peripatethico, ab Atheniensibus ad Senatũ populi Romani, negotij publici gratia legati missi sunt, author Aul. Gell. in fine septimi Noctiũ Atticarũ. QVid si Solinus eorũ sententiã sit in hac parte secut⁹, qui hũc Metrodorũ Democriti auditorẽ, & Anaxarchi magistrũ, fuisse tradunt. Anaxarchũ aũt Olympiade. 110. floruisse ab ijs, qui eius uitã scribũt, proditũ est. Potuit fortassis sic a Solino scriptũ fuisse. Metrodorus philosophus, qui tẽporibus Stoici Diogenis fuit. Fieri etiamnũ potuit, ut a scriptore quopiã Cynici adiectã fuerit. Nõ soleo tam facile primę classis authoribus, in paruis p̃sertim, & obuijs passim rebus/ascribere ignorantiã, etsi uetusti omnes codices, Cynici Diogenis retineant.

c ¶ A multis simul dicta.) Sunt codices, qui sic habeant. Vt a multis simul dictorũ, non modo sensum, sed etiã uerborum ordinẽ detineret.

d ¶ ¶ Nihil tamen in hominũ.) Oĩa hæc ex ca. 24. septimi Ply. Seneca in principio primi Declamationũ. Memoria (inquit) est res ex omnibus partibus animi maxime delicata, & fragilis, in quã primũ senectus incurrit.

e ¶ Qui lapide ictus.) Val. Maximus libro primo, inter miracula idipsum ponit. Quidã (inquit) Athenis uir eruditissimus, cũ ictum lapidis, capite excessisse, cætera omnia tenacissima memoria retinẽs, literarũ tantũmodo quibus p̃cipue inseruierat, oblitus est &c. Mõstro simile est, cũ quispiã proprij nominis obliuiscitur.

scitur. Vnde factum, ut cũ de re, quã maxime memoria tenere quis creditur, prouerbio dici soleant. Non aliter proprium ualeat cognoscere nomen. a ℭ Victor Cyrus.) Capto a Cyro Astiage Medorũ rege, urbes q̃plurimæ, quæ Medorũ tributariæ erant, a Cyro Persarũ rege/ deficiunt. Quibus a Cyro uictis, Babylonios quoq; potenti exercitu aggreditur. Sed Crœsus Lydorũ rex ea tempestate diuitijs, & armis potentissimus, Babylonijs auxilio fuit. A Cyro Crœsus uincitᷓ. Victus in patriã remeat. At Cyrus uictis Babylonijs, Lydiã contra Crœsum ingreditur. Crœsum iterato superat, capit, captumq; abducit. Fuerant Crœso regi duo liberi. Primus, quẽ Athin Valerius nominat, maximis dotib⁹ prestãs, & si fata sinerẽt, Crœso successor in regno, ab apro dum uenatur/ occiditur. Alter eius filius natura mut⁹, hic captus a Cyro Sardibus, cũ unus ex Persarum numero ignarus uiri in cedem Crœsi concitato impetu ferretᷓ, ne is Crœsum patrẽ perimeret, sic Grece proclamasse dicitur, ὦ ἄνθρωπε μὴ κτεῖνε κροῖσον. i. Heus homo ne Crœsum perimas. Historiã scribũt Herodotus in. i. Val. Maxi. lib. 5. Aulus Gellius ca. 9. quinti. Iustinus li. primo, & Xenophon Pædiæ Cyri lib. septimo. b ℭ Tractare de moribus superest.) Scripturus de moribus Iulius Solinus, ut more suo studeat breuitati, triũ tm̃ Romanorũ illustriũ, ponit exempla. Eorũ scilicet, qui uel sapientũ hominũ sententia, uel diuino oraculo, sunt optimi iudicati. Sunt aũt hi, Portius Cato, Scipio Aemilianus, & Scipio, cui Nasica cognomẽtũ fuit. c ℭ Cato princeps Portiæ gentis.) Portius Cato genere Tusculanus, Marco nõ admodũ illustri (ut ait Valerius) patre genitus, ob eius singulare ingeniũ, ac mores integros, a Valerio Flacco Romã duct⁹, nec diu post Romana ciuitate donatus est, omni in ea (ut. M. C. de Senectute est author) dignitatis honore functus est. Principio (ut Plutar. author est) tertio nomine nõ Cato, sed Priscus uocabarᷓ. Consequenti tempore Cato ei uirtutis cognomentũ extitit. Romani enim, eũ in quo multarũ rerũ usus, ac experiẽtia sit, Catonem nominãt. Hic Censor, Luciũ Flaminiũ. T. Flaminij fratrẽ, & ante consulẽ, qđ ad arbitriũ meretriculæ, cuius amore tenebatur, quendã in prouincia/ cui preerat/ securi percusserat, e Senatu sustulit, author de senectute. M. C. Ob eam rem senatus sibi, populusq; Romanus, consularẽ statuã, in templo posuit, cũ hac inscriptione. M. Cato morum restitutor. Hinc & Censorinus nominari ceptus. Propter duorũ Catonũ Censorij, & Vticensis seueritatẽ, Saty. z. a Iuuenale prouerbiali Ironia dictum est. Terti⁹ e cœlo cecidit Catho. In nimiũ superciliosos, ac intæ alienæ censores homines. TRia huic Catoni ueteres Romani tribuerũt, quorũ quodlibet uel diuisim, abunde quẽlibet decorare queat. Quæ in rep. gessit, optimũ Senatorẽ, quæ posteris scripta reliquit, optimũ oratorẽ. Postemo que foris, & bello egit, optimũ imperatorẽ fuisse probant. Refert. M. Ci. secũdo Academicarũ. q. & lib. de Senectute. M. Catonẽ in senectute Græcas literas didicisse, id quod sine summo uiri ingenio fieri non potuit. Que de Catonis Portij familia ca. 19. tredecimi scribit Gel. per te adeas. Rursus pro his omnibus, lege Ply. ca. 27. septimi Natu. historiæ. Huius hæ sententiæ potissime celebrantur. Difficile est ad carentẽ auribus uerba facere. Laboriosum est eam rempu. saluã fore, in qua pisciculus pluris, q̃ bos uenit. Et urbis Romæ mores carpens. Omnes homines uxoribus imperant, nos omnibus hominibus, at nobis certe uxores. Lege Plutarchi Apophthegmata. d ℭ Quadragies q̃ter.) Ex Ply. c. 27. septimi nat. histori. Itẽ alter Ply. c. 47. de Viris illustribus. Lege q̃ scribit Celius c. 36. sexti Ant. lectio. e ℭ Verũ Scipionis Aemiliani.) Hec quoq; ex ca. 27. septimi. C. Plynij sumpta omnia. Ex his quæ Scipio Aemilianus in Cẽsura, & alijs magistratibus gessit, eum optimũ Senatorem fuisse constat. Cum enim in Censura sibi Mummius homo segnis, & reipublicæ parum utilis Collega datus foret, sic de eo Collega in Senatu dixisse fertur.

a Coruinũ post ægritudinẽ, quã pertulerat, percussum proprij nominis obliuione, q̃libet alias ei sensus uigeret. Memoriã met⁹ perimit. INuicem metus uocis est incitamentum, quam non b solum acuit, sed etiam si nunq̃ fuerit/ extorquet. Deniq; cum Olympiade octaua & quinquagesima uictor [a] Cyrus intrasset Asiæ oppidũ Sardis, ubi tũc Crœsus latebat, Athis fili⁹ regis mu- c tus ad id usq; tẽporis in uocẽ erupit ui timoris. Exclamasse enim dicitur. Parce patri meo Cyre, & te hominẽ esse uel casib⁹ disce nostris. [b] TRactare de moribus superest, quorũ excellẽtia ma- d xime in duobus enituit. Cato [c] princeps Portiæ gentis senator optimus, orator optimus, optim⁹ imperator. Causam tamẽ quadragies [d] & quater dixit, diuersis odiorum simultatibus appetitus, semp absolutus. Verũ [e] Scipionis Aemiliani laus propẽsior, qui p̃ter bona, q̃bus Cato clarus fuit,

etiam publico [a] amore præcefsit. Vir [b] optimus a Nafica Scipio iudicatus eft, non priuato tantum teftimonio, fed totius fenatus facramẽto. Quippe qđ iuuentus dignior non fuit, cui præcipue religionis crederetur minifterium, cum [c] oracu- b lum moneret accerfi facra matris deũ Pefsinunticę. [d] PLurimi ĩter Romãos eloquẽtia floruerũt,

Vtinã mihi (inquit) Collegam aut dedifsetis, aut nõ dedifsetis. Ferẽ hic Scipio fic fefe cõmodo reipub. tribuifse, ut annis quatuor & quinquaginta, quibus uixit, nihil emerit, uel uendiderit, uel ædificauerit, nec aliã ob caufam peremptus creditur, nifi qđ contra Agrariam legẽ, difcordiarũ fomentũ, fenatus ipfius, & pacis defenfor optimus, fortiter repugnabat. Orationes rurfus, quæ ab eo fcriptæ feruntur, quarũ Gellius, Appianus, Macrobius, cæteri meminerunt, fuifse eum oratorẽ optimũ fatis oftendunt. Scribit Gell. ca. 20. fecũdi Noctiũ Atticarũ. Scipionem omniũ ętatis fuę purifsime fuifse locutũ. Ea ꝑterea, quę in militia gefsit, imperatorẽ eũ optimũ fuifse demõftrant. Is enim inter cætera Conful contra Numantiã mifsus, eodẽ temporis momento (ut libro 2. Max. Val. annotauit) q̃ caftra intrauit, edixit, ut omnia ex his, quæ uoluptatis caufa cõparata erant, aufferentur, fummouerẽturq;. Nã cõftat (inquit) tũ maximũ inde Inftitorũ, & Lixarũ numerũ cũ duobus milib⁹ fcortorũ abijfse. Hac turpi. &c. Hic (ut Plutar. refert) cũ iuuenis adhuc efset, tantam & fortitudinis, & prudẽtiæ expectationẽ de fe ꝑftitit, ut Cato, de quo dictũ eft, de his interrogatus, qui ad Carthaginẽ militarent, inter quos etiam erat Scipio, diceret. Solus is quidẽ fapit, ac uiget, ad hunc autẽ umbræ concedunt. Itẽ cũ Romã uenifset ab exercitu, eum inuitabãt, nõ quo illi gratificarentur, fed ꝙ per illũ propediẽ, ac facile Carthaginẽ capturi efsent, &c. Lege Plutar. in Apophthegmatis. a ℭ Publico amore præcefsit.) Bonorũ dilectione. Qui Agrariã legẽ ferri affectabãt, hũc Scipionẽ eius legis hoftẽ maximũ, ingenti odio profequebantur, quorũ etiã opera creditur interfectus. Metellus ꝑterea Macedonicus, cũ Scipione Africano difsenferat, eorũq; ab æmulatione uirtutis profecta contentio. Is cũ interemptũ Scipionẽ conclamari audifset, in publicũ fe proripuit, meftoq; uultu, & uoce confufa. Concurrite cõcurrite (inquit) o ciues, mœnia noftræ urbis euerfa funt. Scipioni enim Africano intra fua mœnia quiefcenti uis illata eft. &c. Val. Max. tit. 1. lib. quarti. Appianus itẽ lib. 1. bellorũ ciuiliũ. b ℭ Vir optimus Nafica.) Sumpta ex ca. 34. feptimi Plynij, Vide Plyniũ Nepotẽ ca. 44. de uiris illuft. Hanc Nafice Scipionis hiftoriã fcribit Val. Max. octauo libro tit. 16. Lege Feneftellã tit. 12. de magiftratibus Romanorũ, & quos apud eũ confignauimus authores. c ℭ Cũ oraculũ moneret.) Hęrebat Hannibal in Romanorũ uifceribus, nec a tam infefto hofte liberari poterãt. Ob id igitur Sibyllinos lib. confpici placuit, in quibus hoc oraculũ repertum dicunt.

Mater abeft, matrem iubeo Romane requiras,
Cum ueniet, cafta eft accipienda manu.

Plura Ouid. quarto Faftorũ. Syllius multis carminibus recenfet hiftoriã lib. ultimo bellorũ Punicorum.

Hoftis, ut Aufonijs difcederet aduena terris,
Fatidicæ fuerant oracula prifca Sibyllæ.
Cœlicolum Phrygia genitricem fede petitam,
Laomedonteæ facrandam mœnibus urbis,
Aduectum exciperet numen, qui lectus ab omni
Confilio patrum, præfentis legeret æui
Optimus heu nomen melius, maiusq; triumphis.
Iam ꝙ petita aderat. &c.

Lege Liuiũ lib. 9. tertię Decadis, & Diuũ Auguftinũ ca. 29. primi Ciuita. d ℭ Pefsinunticæ.) Cybele Minois, & Dindymenes filia parentũ iufsu expofita, quadã diuina forte, a feris lacte nutrita eft. Poftmodũ a fœmina pafcente greges ouiũ exportata, & educata eft. Hæc poft adultam ætatẽ, mira pulchritudine, & prudẽtia fuifse narraẽ. Fiftulã, Cymbalũ, Tympanũq; prima reperit. Hæc infuper curandi pueros artẽ tradidit, eosq; fummo, ac materno amore ꝓfecuta eft. Vnde factum eft, ut ex facto, matris nomẽ confecuta fit. Hanc ob Atydis pueri a fe dilecti interitum, in furorem uerfam dicunt. Nec diu poft cũ Phryges morbo, & fructuum penuria laborent, ab oraculo refponfum accipiunt, malorum remedia adepturos, fi Atydis corpus fepelirent, & Cybelen uenerarentur ut deam. Sed cum Atydis corpus reperire nequirent, quod reliquum erat, Cybelen religiofifsime coluerunt. Aram erexerunt, facrificia perfoluerunt. Poftmodum in Pefsinunte urbe Phrygiæ infigne templum conftruxerunt, honores illi, & annua fumptuofe perfoluẽtes. Inde eius fimulachrum monente Sibylla, per Scipionem Nafticam Romanũ aduectum eft. Hæc ex Diodori fententia libro quarto. Hanc Troes prope Idam habitantes, Rheam, deorum matrem uocant. Item Veftam, & deam

a Sed hoc bonũ hæreditariũ nunq̃ fuit, niſi in fami
lia [a] Curionũ, in qua tres, ſerie cõtinua, oratores
fuerunt. Magnũ hoc habitum eſt ſane eo ſeculo,
quo pręcipue facundiã & humana, & diuina mi-
b rata ſunt. Quippe tũc percuſſores [b] Archilochi
poetæ, Apollo prodidit, & latronũ facinus deo
arguente/ detectũ eſt. Cumq; Lyſander [c] Lace-
dæmonius Athenas obſideret, ubi [d] Sophoclis
c Tragici inhumatum corpus iacebat, identidem
Liber [e] pater ducem admonuit per quietẽ, ut ſe-
peliri delicias ſuas ſineret. Nec priꝰ deſtitit, q̃ Ly
ſander cognito quis obiſſet diẽ, & quid a numi-
d ne poſceret, inducias bello daret, uſq; dũ cõgrue
ſupremis talibus exequiæ ducerent. [f] Pindarũ
lyricũ e cõuiuĳ loco, cui imminebat ruina, ne cũ
cæteris interiret, forinſecus cum Caſtor, & Pol-
e lux uocarunt inſpectantibus uniuerſis. Quo ef-
fectum eſt, ut ſolus impendens periculũ euade-
ret. Numerandus poſt Deos. Cn. Pompeius Ma
gnus intraturus [g] domum Poſſidonĳ clariſſimi
f tunc ſapientię profeſſoris, percuti ex more a Li-
ctore uetuit fores, ſũmiſſisq; faſcibꝰ, q̃libet cõfe-
cto Mithridatico bello, & oriẽtis uictor, ſentẽtia

Phrygiã magnã. A locis Idæam, Dindymenã, & Phyllenã, & Peſsimuntiã, & Cybelen, author Strabo lib. 10. Plura de eius nomine refert Marcellinus lib. 22. & Feneſtella tit. 12. a ℭ In familia Curionũ.) Ex Ply. ca. 41. lib. ſeptimi. Meminit Cice. primo epiſtolarũ. Liuius lib. 109. & 110. Plura Appia. lib. ſecundo belloꝝ ciui. Itẽ Luca. 1. Pharſaliæ. Audax uenali. &c. b ℭ Percuſſores Archilochi poetæ.) Ex Ply. c. 29. ſeptimi ſumptũ & hoc. Euſe. c. 12. q̃nti Præparatiõis, Archiã uocatũ dicit, q Archilochũ poetã p-emerit. Plures ſcribũt a Calõda ęũ perẽptũ fuiſſe. Hic Archilochus ſane p̃cellẽs uates, ſed obſcenus multum, ac uirulentus. Hinc factum eſt, ut dicta amarulenta plurimũ, & mordacia, ꝓuerbiali figura, Archilochia nominentur. c ℭ Lyſander Lacedæmonius.) Sumpſit hæc Solinus ex ca. 29. ſeptimi Plynĳ. DE hoc Lyſandro lege apꝰ Iuſtinũ lib. 5. & 6. d ℭ Sophoclis corpus.) De Sophoclis poetæ interitu diſcordãt a Gręcis latini plures. Val. Max. ti. 12. lib. noni. & C. Ply. cap. 53. lib. ſeptimi, aſſerunt cũ gaudio periĳſſe, accepto Tragicę uictorię nũcio. Sed Gręci ferme omnes dicunt hunc Sophoclẽ uuæ acino ſuffocatũ. Multis uerbis latinoꝝ a Græcis diſcordiam ꝓſequitur Crinitus ca. 6. ſecũdi, de Hon. diſciplina. e ℭ Liber pater.) Plutar. in Quęſtionibus multas cauſas affert, cur Dionyſius. i. Bachus, Liber pater fuerit appellatus. Vel (inquit) qꝺ bibentibus libertatis cauſa ſit. Fiunt enim homines ebrietate petulãtiores, hic & cornua eidẽ aſcripſerunt. Vel qꝺ libationẽ præbuit. Vel qꝺ pro Bœotię libertate pugnauit. f Pindarũ lyricũ e cõuiuĳ loco.) Vix adduci poſſum, ut credã Solinũ in hac tã celebri apud nobiliſſimos authores hiſtoria, ita turpiter lapſũ fuiſſe, ut ea. ſ. quæ Simonidi cõtigerũt, Pindaro ipſe lyrico tribuerit. Opinor itaq; nõ a Solino; ſed ſcriptore quopiã, erratũ potius, cũ cõſimili ratione, in hoc p̃ſertim authore, loca plurima fuerint deprauata. Potuit & id memorię uicio, nõ authoris inſcicia accidiſſe. Experiunt nimirũ homines, ut dictionẽ unã ꝓ altera ſępe ſcribãt. Vtcũq; error acciderit, Simonidi id, nõ Pindaro accidiſſe conſtat. Authores ſũt. M. Cicero. 2. de Oratore circa finẽ. Fab. Quintil. ca. de memoria Oratoriarũ inſtitutionũ lib. 11. Val. Max. li. 1. tit. de miraculis. Licet Quintil. uulgatã fabellã, potiꝰ q̃ hiſtoriã eã eſſe credat. g ℭ Intraturus domũ Poſſidonĳ.) Sumptũ ex ca. 30. ſeptimi. C. Plynĳ. Fuit aũt Poſſidoniꝰ hic Ciceronis magiſter, ut in lib. de Fato aſſerit ipſe Cicero. Eũ enim audiendi gratia Rhodũ adĳt, author in uita Ciceronis Plutarchus. Hic Poſſidonius ſphærã effecit, cuius ſingulę cõuerſiones idẽ efficiũt in ſole, & in luna, & in quinq; ſtellis errãtibus, quod efficit in cœlo ſingulis diebus, & noctibus. Fuit p̃terea hic ipſe Poſſidonius Fataliũ ſyderũ aſſertor, qua in re a Cicerone diſcipulo lib. de Fato, & Diuo Auguſtino ca. 2. quinti. Ciui. efficaciſſime redargutus eſt. Cũ Põpeius ad Piraticũ bellũ exiret, & mox cõtra Mithridatem eſſet exiturus, fertur Rhodũ ueniſſe, atq; diſputanti Poſſidonio affuiſſe, cui in diſceſſu interrogãti, nũqd iuberet, reſpõdiſſe Poſſidoniũ ferũt, ut ſe gereret clare, at. ꝑ alios excelleret omẽs. Author Stra. xi. Geographię li. Fuit alter Poſſidoniꝰ Apamiẽſis Stoicꝰ, Strabõis tẽporibus erudiτiſſimꝰ, ut li. 16. idẽ Strabo refert. Apud Romanos morem fuiſſe cõſtat, ut cum magiſtratus domum cuiuſpiam eſſet intraturus, Lictor fores uirga percuteret. Authores moris huius ſunt, Titus Liuius libro primo. Florus in fine primi. Plynius capite. 30. libri ſeptimi. Martialis libro octauo. Papinius primo Syluarum libro.

propria cessit ianuæ literarum. Africanus prior a
Quinti [a] Ennij statuã imponi sepulchro suo ius-
sit. Vticensis [b] Cato unũ [c] ex tribunatu militum
philosophũ, alterum ex [d] Cypria legatione Ro-
mam aduexit, professus plurimũ se eo facto se- b
natui, & populo Ro. contulisse, quãuis proauus
eius sæpissime censuisset, Græcos [e] urbe pellen-
dos. Dionysius [f] tyrannus uittatã nauem Plato-
ni obuiam misit. Ipse cum albis quadrigis egre- c
dientem in littore occurrẽs honoratus est. Per-
fectam prudentiã soli [g] Socrati oraculũ Delphi-
cum adiudicauit. Pietatis documentũ nobilius
quidẽ in Metellorũ domo [h] effulsit. Sed eminẽtis-

de Stellæ Poetæ cõsulatu. Dum feriunt agmine postes, Atriaq;, & multa pulsantur limina uirga.
CVR autẽ Lictor dictus sit, docet Plutar. problemate. 66. Sed quã ob rem prętorũ uirgæ securibus alli-
gatæ pferantur, aperit idẽ Plutar. proble. 81. a ℭ Quinti Ennij.) Plyniana imitatio ca. 30. li. septimi.
Ennius poeta (inquit in temporibus Eusebius) septuagenario maior articulari morbo perijt, sepultus-
q; in Scipionis monumẽto, ui a Appia intra primũ ab urbe miliariũ. Quidã ossa eius Rhudiã ex Iani-
culo translata affirmãt. Ex uer-
bis Plynij, Solini, & Eusebij,
Ouidiani uersiculi, tertio de
Arte amandi libro, restituendi
sunt, qui sic corrupte legunt,
in omnibus exemplaribus.
Ennius emeruit Calabris in (montibus ortos/
Cõtiguos pene Scipio ma (gne tuis. Sed tu
sic legas.
Ennius emeruit Calabris in (montibus ortus/
Contiguus poni Scipio (magne tibi. Hoc
Iani Parrhasij ingenio lector de
bes. De Ennij prosapia, patria,
laudibus, lege Syllũ lib. 12.
Ennius antiqua Messapi ab (origine regis. &c. Lu-
cretius libro primo.
Ennius æternis exponit uersibus edens. &c. Sed magis ad huius loci expositionẽ faciunt uer-
sus Claudiani in Præfatione tertiæ Panegyris in laudes Stiliconis.
Maior Scipiades Italis, qui solus ab oris. &c. Si Ouidio credimus.
Ennius ingenio maximus, arte rudis. b ℭ Vticensis Cato.) Et hæc ex ca. 30. septimi. Plynij
mutuatus est Solinus. De hoc Catone scribunt. M. Cicero, Seneca. T. Liuius, Plutar. Lucanus, itẽ cæte-
ri. c ℭ Vnũ philosophũ.) Intelligit Athenodorũ cognomine Cordilionẽ Stoicæ disciplinæ hominẽ
pręstantissimũ, hũc ex Pergamo Romã aduexit, author Plutar. in Catone Vticensi. d ℭ Ex Cypria
legatione.) De legatione Vticensis Catonis in Cyprũ, scripsimus cap. 9. tertij libri, apud. L. Florũ. e
ℭ Græcos urbe pellendos.) Scribit Plutar. Catonis Censorini tẽporibus, Carneadẽ Romã uenisse, eũq;
quasi quodã diuino afflatu, Romanã iuuentutẽ ad Gręcarũ literarũ amorẽ pellexisse, idq; cæteris Ro
manis iucundũ fuisse spectaculũ, unũ hunc Catonẽ ijs studijs uniuersam ciuitatẽ abundare graui-
ter tulisse. Vniuersos pterea philosophos quadã honestatis specie Roma demitti curasse. Nec Græcos
philosophos solũ Romæ, uerum Medicos odio & suspitione prosecutus est. f ℭ Dionysius tyran-
nus.) Diogenes Laerti⁹ de uitis philosophorũ lib. tertio author est. Platonẽ philosophũ ter in Siciliã na-
uigasse. Primo ut eam insulã, crateresq; uideret, sed cũ de tyrãnide cõtra tyrannũ Dionysiũ acerrime
disseruisset, Dionysiũ ob id concitũ, Platonẽ necare uoluisse, sed a Dione, & Aristomene exoratũ, ab
incepto destitisse, eũ tñ Polydi Lacedęmonio uendendũ tradidisse. Secũdo profectũ in Siciliã Platonẽ
dicit, ad iuniorẽ Dionysiũ, a quo & terrã, & homines postulasse, qui iuxta constitutã ab eo rempu. ui-
uerent. Venisse autem in tyranni suspitionẽ, uelle eũ, Siciliã tyranni deliberare. Sed Architæ Tarentini
epistola omni eũ suspitione purgatũ, & tandẽ iterũ in patriã remeasse. Postremo illuc accessisse, ut Di-
onẽ amicũ/ Dionysio, cuius odiũ incurrerat reconciliaturũ, quod eũ obtinere neqsset/ infecto negotio
tandẽ in patriã redijsse. Eadẽ fere & Plutar. in Platonis uita refert. g ℭ Soli Socrati.) Sũptũ ex Caio
Plynio ca. 31. lib. 7. & ca. 6. tricesimi quarti. De qua re. Tertul. ca. 46. Apolo. Ouid. 13. quinti Tristium. Ille
senex dictus sapiens ab Apolline. Val. Max. tit. 4. lib. tertij. Eusebius ca. 4. quartidecimi Pręparationis.
Diogenes li. 2. dicit Chærephonti miraculũ editũ, quod in omniũ (inquit) ore est, quo scilicet mortaliũ
omniũ Socrates sapientissimus pdicaretur, ex quo magna in illũ inuidia conflata est. Cato Censorin⁹
(ut Plutar. refert) Socratẽ loquacẽ, & uiolentũ hominẽ appellabat. Huic loco seruiunt, quæ ca. 4. antea
ex Cicerõe adducta sunt. Quã ridicula fuerit Delphici oraculi origo, exponit Diod. Siculus lib. 16. in
gestis Philippi Macedonis. Multa Cœlius ca. 16. qnti. Antiq. lect. h ℭ In Metellorũ domo.) De pieta-
te scripturus Solinus duo tñ exẽpla pietatis refert. Est enĩ pietas, quã Græci θεοσέβειαν uocant, teste
Cicerone. Virtus, per quam dijs immortalibus, sanguine coniunctis, & patriæ beniuolis, officium
& diligens tribuitur cultus. Lactantius autem capite. 9. tertij, nihil aliud esse pietatem, q̃ iusticiã defi-
nit. Quintodecimo uero capite libri quinti. Pietas (inquit idem author) nihil aliud est, quam

dei nodo, ac religiosus cultus, sicut Trismegistus uerissime definiuit. Euseb. ca. 2. octaui Præparatiōis, ex Iosephi sententia, scribit pietatē nō esse uirtutis partē, sed uirtutes omnes alias, pietatis esse partes. in ca. autē 2. septimi eiusdē operis declarat solū Hæbreorū genus, uerā pietatē sequutū. Tāta fuit apud ueteres pietatis excellentia, ut eam numē quoddā esse crediderint, ei tēpla construxerint, persoluerint eius numini sacrificia. Nihil habuit Mantuanus Homerus, uirtutū omniū p̄clari⁹, qđ suo Aeneæ tribueret, q̄ qđ toties eū insignē pietate uirū nominarit. Theodosius nobilis Romanorū imperator, quom uellet Honoriū filiū ad uirtutū amorē incēdere, inter plurima præcepta salu berrima, & hoc pietatis subdidit documentum.

Sis pius in primis, nā quom (uincamur in omni
Munere, sola Deos æquat cle (mentia nobis

Huic loco consonant, quæ scribit Seneca in fine tertij eius lib. quē de Beneficijs scriptū reliqt. METellorū familiæ inter cæteras uirtutes, pietatē in deos peculiarē fuisse constat. Metellus enim Pontifex max. Posthumiū consulē, eundēq; flaminem Martialē, ad bellū gerendū, Africā petentē, ne a sacris discederet, mulcta indicta inconsulto deo urbem egredi passus non est. Val. Max. de seruata religione lib. primo. Fuit & hoc in eodē Metello pietatis in deo signū patens. Cū enim Vestę templū, in quo Romanorū fatale pignus Palladiū seruabatur, corripuisset ignis, &

a simum in plebeia [a] puerpera reperitur. Humilis hæc, atq; ideo famæ obscurioris, cū ad patrem, q supplicij causa claustris pœnalibus continebať, ęgre obtinuisset ingressū, exquisita sępius a ianitoribus, ne forte parenti cibum subministraret, b alere eum uberibus suis deprehensa est. Quę res & factū, & locū cōsecrauit. Nā q morti destinabať, donat⁹ filię in memoriā tāti p̄conij reseruat⁹ est. Loc⁹ dicat⁹ suo numini Pietatis Sacellū fuit.

Attonitæ flerent demisso crine ministræ
Abstulerat uires corporis ipse timor,
Prouolat in medium, & magna succurrite uoce,
Non est officium flere Metellus ait,
Pignora uirgineis fatalia tollite flammis,
Non ea sunt uoto, sed rapienda manu,
Me miserum dubitatis ait, dubitare uidebat,
Et pauidas posito procubuisse genu.
Haurit aquas, tollensq; manus/ ignoscite dixit,
Sacra uir, intrabo non adeunda uiro.
Si scelus est, in me commissi pœna redundet,
Sit capitis damno Roma soluta mei.
Dixit, & irrupit, factum dea rapta probauit,
Pontificisq; sui munere tuta fuit.

Idem fecisse prius Ilum, cū in Ilio Mineruæ templū arderet, Scribit Plutar. cap. 30. & 31. Paral. Imitatur Solinus in Metellorū exemplo. Ply. capi. 36. lib. septimi.

a ☾ In plebea puerpera.) Discrepat & hoc loco Solinus a Plynio, quom Ply. dicat hāc pietatē matri ostensam, Solinus autē ad patrē referat. Verū ut locus hic fieret dilucidior, ascripsi uerba Plynij ex ca. 36. lib. septimi. Pietatis (inquit) exempla, infinita quidē toto orbe extitere, sed Romæ unū, cui cōparari cuncta nō possint. Humilis in plebe, & ideo ignobilis puerpera supplicij causa carcere inclusā matrem, cū impetrasset aditū a ianitore semper excussa, nequid inferret cibi, deprehensa est uberibus suis alens eā. Quo miraculo matri salus donata filiæ pietate est, ambæq; perpetuis alimentis. Et locus ille eidem consecratus est Deæ. Hæc Plynius. Astipulatur & Plynio Vale. Maximus tit. de pietate erga parentes lib. 5. Sanguinis ingenui mulierē (inquit) prætor apud tribunal suū capitali crimine damnatā, in carcere necandā tradidit, quā receptā is, qui custodiæ præerat, misericordia motus, non protinus strangulauit, aditū quoq; ad eā filiæ, sed diligenter excussæ, ne qd cibi inferret, dedit, existimās futurū ut inedia consumereť. Quom autem iā dies plures intercederent, secū ipse quęrens, quidnam esset, qđ tamdiu sustentaretur, curiosius obseruata filia, animaduertit illam exerto ubere, famē matris lactis sui subsidio lenientem, & cetera. Nisi de ea Solinus intelligat, quæ patrem Cimona pari custodia traditum, iam ultimæ senectutis uelut infantem, pectori suo admotum aluit, Author Maximus Valerius loco eodem. Verum hanc non plebeam, sed nobilem Atheniensem fœminam fuisse constat. Item nō inter Romana, sed externa exempla id factum cōnumerat. BOni expositoris offitium crederem, ut apud Solinum pro patre, mater reponeretur, nisi toties esset a Solino ipso patris nomen expressum,

Nauis [a] a Phrygia gerula ſacrorum, dum ſequitur uittas caſtitatis, contulit Claudiæ principatū pudiciciæ. Et Sulpitij Paterculi filia. M. Fuluij Flacci uxor cenſura omniū matronarū e centū probatiſsimis haud temere electa eſt, q̄ ſimulacrum [b] Veneris (ut Sibyllini libri monebant) dedicaret, QVI [c] attingat ad titulū felicitatis, necdum repertus eſt, & qui felix cenſeri iure debuerit. Namq́ Cornelius Sylla [d] dictus potius eſt, q̄ fuerit felix. Solum certe beatum Cortina [e] Aglaum iudicauit, q in anguſtiſsimo Arcadiæ angulo pauperis ſoli domin⁹, nunq̄ egreſsus paterni ceſpitis terminos inuenitur. De homine ſatis dictū habeo.

Quid ſi apud Plyniū, & Valeriū, pro patre matrē corrupte quis aſcripſerit? Sed id iudicio relinquimus aliorum. a ℭ Nauis a Phrygia.) Ex C. Plynio cap. 35. libri ſeptimi. Val. Max. tit. 1. octaui. Tito Liuio lib. 29. ab urb. condita. Altero Plynio ca. 46. de uiris illuſtribus. Syllio lib. ultimo a principio. Ouid. quarto Faſtorum multis carminibus hiſtoriā hanc cecinit eleganter.

Hoſtia contigerat, qua ſe Tyberinus in altum. Diuidit &c̄.

Claudia hæc (inquit ſecundo diuinarum inſtitutionū Lactant.) ponitur in exemplo miraculi, Nā cum ex libris Sibyllinis Idæa mater eſset accita, & in uado Tyberini fluminis nauis, in qua uehebat̄, hæſiſset: nec ulla ui cōmoueret̄. Claudiā ferunt, quæ ſemper impudica eſset habita, ob nimios corporis cult⁹, deam ſubmiſsis genibus oraſſe, ut ſi ſe caſtam iudicaret ſuū cingulū ſequeret̄. Ita nauim q̄ ab omni iuuentute non ualuit cōmoueri, ab una muliere eſse cōmotam. Hoc autē mirū, & ſexcenta ſimilia dæmonū poteſtate fieri ca. 16. decimi Ciuitatis aſserit Augu. ut qd̓ nauim, qua (inquit) ſimulachrū matris Phrygiæ uehebatur, tantis hominū boumq́ conatib⁹ immobilē redditā, una muliercula zona alligatam, ad ſuę pudiciciæ teſtimoniū mouit & traxit. Aduertendū tamē nō poſse facere mirabilia, id eſt maxima ratione conſtantia, niſi qui habet mentē, prouidentiā, poteſtatem. Ita fiet, ut deus fecerit omnia, nec quicquā eſse poſsit omnino, quod nō originem a deo traxerit. b ℭ Sulpitia paterculi.) Ex Caio Plynio ca. 35. ſeptimi. Abunde Val. Maxi. tit. 16. 8. lib. Merito cōmemoratiōi uirorum Sulpitia Seruilij Paterculi filia. Q. Fuluij Flacci uxor. &c. Sibyllinorum librū monitū refert Ouid. quarto Faſtorum lib. his quidē uerbis.

Roma pudicitia proauorum tempore lapſa eſt,
Cumæam ueteres conſuluiſtis anum
Templa iubet fieri Veneri, quibus ordine factis,
Vnde Venus uerſo numine corda tenet. &c̄.

c ℭ Quod attinet ad tit.) Ex Plyniano fonte, ut cętera capite. 43. & 46. lib. ſeptimi. Felix ait Auguſtinus. 13. de ſancta trinitate libro, eſt, qui habet quicquid uult, & nihil male uult. Exponit Scotus, id eſt, habitio omniū beneuolitorum. Boetius autē tertio de conſolatione libro, ait beatitudinē ſiue felicitatem, eſse ſtatū bonorū omniū aggregatiōe pfectum, quo quis adepto nihil ulterius deſyderare queat. Hæc autē nulli poteſt cōuenire mortaliū. Huic quadrat Horatiana illa ſententia.

Nihil eſt ab omni parte beatum,
Vſq́ adeo nulla eſt ſyncera uoluptas,
Sollicitumq́ aliquid lętis interuenit.

Ouidius Metamor. lib. 7. Crœſum Lydorum regē, quom ſe felicē eſse iactaret, his uerbis a Solone ſugillatū ferunt.

Scilicet ultima ſemper.
Expectanda dies homini eſt, diciq́ beatus
Ante obitum nemo, ſupremaq́ funera debet.

Ad rem ipſam lege Val. Max. in principio lib. ſeptimi, ubi de Aglao etiānum recenſet hiſtoriā. Vnde prouerbiū factū οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα domi manere oportet pulchre fortunatum. Claudianus Epigrāmate, Felix q patrijs &c̄. Cū quiſpiā lampin Aegenitā beatū diceret, qd̓ ditiſsimus eſse uidebat̄ (Erat eīn multarū nauiū gubernator) ad hūc Lacon quidā. Nō attendo (inquit) felicitatē, quæ pēdeat ex funibus, author Plutar. in Apophthegmatis. d ℭ Sylla felix.) Cornelius Sylla in fortuna felix dictus, cū paruulus a nutrice ferret̄, mulier obuia, ſalue (inquit) puer tibi, & reipu. tuæ felix. Et ſtatim quæſita, quæ hæc dixiſset, nō potuit inueniri, author Ply. de uiris illuſtribus. Lege de eo Plyniū ca. 43. ſeptimi naturalis hiſtoriæ. Val. titu. ſecūdo noni. Aug. ca. 28. tertij ciuitatis. Plura Plutar. in uita eius. Lucius Florus ca. 21. libri tertij. e ℭ Cortina.) Cōtinens p cōtento. i. Apollinis ſacerdos. Eſt eīn Cortina mēſa Delphici oraculi, unde certa dabantur reſponſa. Lege Strabonē lib. nono, Iuſti. lib. 24. Lucanū in quinto. Dicta aūt Cortina, aut

qđ cor teneat, aut qđ Tripos ſeptus erat ſerpētis corio, aut certe ſecundū Græcā Etymologiā ὅτι τὴν κόρην τείνει .i. quod extendat puellā. Vt maiorq; uideri. Ex Seruio. 3. & . 6. Aeneidos.

DE ITALIA, ET EIVS LAVDIbus, deq; peculiaribus multis, quæ in ea reperiunẽ.

CAP. VIII.

a NVNC, [a] ut ad deſtinatũ [b] reuertamur, ad locorum commemorationẽ ſtilus dirigendus eſt, atq; ideo principaliter in Italiā, cui⁹

NVNC ut ad deſtinatum.) Scripturus de orbis terræ regionibus Solinus, merito ab Italia ueluti a reliquis preſtantiore, ſumit initium. Hæc enim (ut Plynianis uerbis utar) in toto orbe, & in q̃cunq; cęli cõuexitas uergit, pulcherrima eſt omniũ rebus, uiris, fœminis, ducibus, militibus, ſeruis, artium pſtantia, ingenioꝝ claritatibus. Iā ſitu ac ſalubritate cęli, atq; temperie, acceſſu cunctarum gentiũ facili, littorib⁹ portuoſis, benigno uẽtoꝝ afflatu. Et enim contingit recurrentis poſitio in partẽ utiliſsimam, & inter ortus, occaſusq; mediā. Aquarum copia, nemoꝝ ſalubritate, montiũ articulis, feroꝝ animaliũ innocentia. Soli fertilitate, pabuli ubertate. Quicqd/quo carere uita nõ debeat, nuſq̃ eſt præſtantius, fruges, uinum, olea, uellera, lina, ueſtes, iuuenci, ne equoꝝ qdẽ in trigarijs preſerri ullis uernaculis animaduerto, metallis auri, argenti, æris, ferri q̃diu libuit exercere, nullis ceſsit. Et ijs nunc in ſe grauida, pro omi dote uarios ſuccos, & frugũ pomorũq; ſapores fundit. Hæc ex tertio, & .37. uoluminibus Caij Plynij, natura. hiſtoriæ. SCribũt qui de Italia tractauerũt, eā ſitam eſſe, mediam inter Meridiẽ, & Septẽtrionem, id quod ex Sphæræ ratione deprehendiẽ. Quæ duo, qđ extrema ſint, uel ob nimiũ ſolis ardorem, uel immodicā frigoris aſperitatẽ, habitationi hũanæ minus accõmoda eſſe conſtat. Eam ob rem Italię ſitum mirũinmodũ & fertilẽ, & plurimũ accolis ſalubrẽ eſſe aiunt. Agrius Socraticus apud Varronẽ arbitraẽ, nullā eſſe regionẽ, quæ tam tota ſit culta. Nā quid in Italia (inquit) utenſile nõ modo naſciẽ, ſed etiā egregiũ ſit? Quod far cõferā Cāpano? Quod triticũ Apulo? Quod uinũ Falerno? Quod oleũ Venafro? nõ arboribus conſita Italia eſt, ut tota Pomariũ uideaẽ? &c. Hinc a Marone primo Aeneid. dictum eſt. Terra antiqua, potens armis, atq; ubere glebæ. Vnde fit, ut ſi quis ſingula ſingulis conferat, uix terrā alterā Italiæ præferre iure poſsit. Nõ ab re igitur (quod ad hũc Solini locũ maxime attinet) a Marone uerifico uate ſecũdo Georgicoꝝ lib. ſcriptũ eſt.

Sed neq; Medorum ſyluæ ditiſsima terra,
Nec pulcher Ganges, atq; auro turbidus Hermus,
Laudibus Italiæ certent, non Bactra, neq; Indi,
Totaq; thuriferis Panchaia pinguis arenis.
Hic grauidæ fruges, & Bacchi Maſsicus humor
Impleuere, tenent oleæq; armentaq; læta.
Hic uer aſsiduũ, atq; alienis menſibus æſtas,
Bis grauidæ pecudes, bis pomis utilis arbos,
Adde tot egregias urbes, operumq; laborem,
Tot congeſta manu præruptis oppida ſaxis,
Fluminaq; antiquos ſubter labentia muros.
An mare quod ſupra memorem? quodq; alluit infra?
An ne lacus tot? &c.

Multis Italia a ueteribus fuit appellata nominibus. Ouidi⁹ .1. Faſtorum.

Vnde diu genti manſit Saturnia nomen,
Dicta fuit Latium, terra latente deo.

Oenotria autem dicta eſt, uel a uino ideſt, οἴνου, qđ optimũ in Italia naſcitur. Vel (ut Varro dicit) ab Oenotro rege Sabinoꝝ, author Seruius primo Aene. ſuper illud Oenotrij coluere uiri, Dicta inſuper Heſperia ab Heſpero Atlantis fratre, qui a Germano pulſus/Italiā tenuit, eiq; nomen priſtinæ regionis impoſuit. Sunt autẽ Heſperiæ duæ, Lege Seruiũ. primo Aeneid. ſuper illud. Eſt locus Heſperiā. &c. Auſoniā Italiā appellauit Auſon Vlyſsis, & Calipſus filius, ut Põpeius refert. Poſtremo ea regio Italia dicta eſt, uel q magnos Italos, hoc eſt boues, habeat. Vituli enim Itali ſunt dicti, authores. M. Varro. ca. 1. ſecundi de Agricultura, & Columella in Prologo ſeptimi. Vel ut Põpeius ſcribit, ab Italo rege. Sunt qui eā ab Italo Siciliæ rege Italiā appellatam tradant. Lege Seruiũ primo Aeneid. ſuper illud.

Italiam dixiſſe ducis de nomine gentem.

Idẽ ſcribit tertio Aene. De Italiæ diuerſis nominib⁹ habetur duodecimũ caput Originũ Catonis, ſi tñ id quod extat ſit originũ illarũ fragmentum. Italiæ terminos paucis deſcribit Appianus in principio operis ſui. Italia (inquit) omniũ gentiũ domina, ab

decus iam in urbe [a] contigimus. Sed Italia tanta a
cura ab omnibus dicta est, præcipue a. M. [b] Cato-
ne, ut iam inueniri nõ sit, quod nõ ueterũ autho-
rum præsumpserit diligentia, largiter in laudem
excellentis terræ materia suppetente, dum scri- b
ptores præstantissimi reputant locorum [c] salubrita-
tem, cœli temperiem, ubertatem soli, aprica colli-
um, opaca nemorum, innoxios saltus, uitium, ole-
arumque prouentus, ouilia, [d] pecuaria, tot amnes, c
lacus tantos, bifera [e] uiolaria. Inter hæc [f] Veseuũ
flagrantis animæ spiritu uaporantem, tepentib9
fontibus [g] Baias, colonias [h] tam frequẽtes, tam as-
siduam nouarũ urbiũ gratiã, tam clarum decus d
ueterũ oppidorum, quæ primũ Aborigenes, Arũci,
Pelasgi, Arcades, Siculi, totius postremo Græ-
ciæ aduenæ, & in summa uictores Romani con-
diderunt. Ad hæc littorum [i] portuosa, orasque patẽ- e
tib9 gremijs cõmertio orbis accõmodatas. Ve-
rum ne prorsus intacta uideatur, in [k] ea quæ mi-
nus trita sunt, animũ intendere haud absurdum
uidetur, & parcius [l] depasta leuibns uestigijs in-
uiare. Nã quis ignorat, uel dictam, [m] uel conditã

Ionio circũdata, plurimũ a Tyrrheno mari usque ad Celthas, quos ipsi Galathas uocant, extenditur. QVI externi populi Italiã incoluerint, scribit Oui. quarto Fastorum libro.

Venerat Euander plena cum classe suorum. &c. Plura Diony. Halicarnasseus lib. primo antiquitatũ Romanarũ. Lege Myrsilũ in principio. Hi autem incolæ, quoniã maiori ex parte Græci fuerunt, Italia maior Græcia nuncupata est. Italiæ situm, & terminos describit Ptolemæus cap. 1. libri tertij Cosmographiæ, sexta Europæ tabula. Copiose de Italia Strabo lib. 5. & sexto. Ply. lib. 3. Virg. septimo & 10. Aeneidos Sylius Italicus lib. 8. Cæsar primo Cõmentariorum. Martianus Capella lib. 6. Sparsim nemo tã Græcorum, q̃ Latinorum Italiã intactã reliquit. Lege Stephanũ de Vrbibus. b ℂ Ad destinatum.) Dixerat in præfatione. Locorũ cõmemoratio plurimũ tenet, in quã partem ferme inclinatior est uniuersa materies. a ℂ In urbe contigimus. Capite secũdo supra. Plyniana imitatio capi. 5. lib. tertij. Martianus. Italia longe ante alias omnes laudibus ueterum in urbis Ro. gratia prædicanda. b ℂ A .M. Catone.) In eo opere, quod de Originibus scripsit, quarũ fere omnes meminerunt. c ℂ Locorum salubritatẽ.) Ex cap. tertio, Plynij, & secundo Geor. Vir. ut iam diximus. Locorum enim nobilitas ex duobus attendit, noxiorũ. s. absentia, & tandem affluentia salutariũ, q̃ duo Virg. prudentissime obseruauit. d ℂ Ouilia, pecuaria.) Veteres codices habẽt Nobilia pecuaria, Plynius. Tam nobilia pecori uelera. e ℂ Bifera uiolaria.) Quidã putant nõ uiolaria, sed rosaria, legendũ, propter illud Virgilij 4. Georgicorum. Biferique rosaria pesti. De Pestanis rosis Oui. 15. Meta. Tepidique rosaria pesti. Claudia. de nuptijs Hono.

Ceu geminæ Pestana rosæ per iugera regnant. Martialis in quarto.

Pestanis rubeant æmula labra rosis. Item Propertius quinta quarti. Verũ in Lucania non solũ rosæ, sed & alij flores multi bis anno proueniũt. f ℂ Vesuuius flagrantis. Mons hic in Campania iuxta Neapolim. Dicit etiã Veseuus, & Vesbius. Lege quæ scribit Domitius Sylua sexta secũdi. Statij super illud. Ructassent dites Vesuuina incendia. Et Sylua qnta tertij. Nõ adeo Vesuuinus apex. g ℂ Tepentes Baias.) Describit eas eleganter Val. Marc. Epigrãmate. 81. lib. undecimi.

Litus beatæ Veneris aureum Baias &c. Dictæ aũt Baiæ, a Baio Vlyssis socio. Syl. in. 8. Ore giganteo &c. & lib. 12. Docet ille tepentes unde ferant nomẽ Baiæ. &c. h ℂ Colonias tã frequentes.) Ex Plynio ca. 5. tertij. Diony. li. primo. Myrsilo Lesbio in principio. Quid Colonia sit, & quo a Municipio differat, docet Gel. ca. 13. decimisexti Noct. Atti. Lege quæ scribit Vlpianus tit. 15. li. ultimi Digesto. L. i. i ℂ Littorum portuosa.) Id est touis littoribus portubus frequens. Id ipsum Ply. ca. 5. tertij sic explicat. Tot maria, portusque, gremiumque terrarũ cõmertio patens undique, & tanque ad iuuandos mortales ipsa auida in mare procurrens. k ℂ In ea quæ minus trita sunt, animũ intendere.) Promiserat in proœmio se pedẽ a notioribus relaturũ. l ℂ Parcius depasta.) Metaphora sumpta ab eo, q in locis auijs, necdum tritis antea, se sequentibus iter uestigijs terit. Lucretius lib. primo.

Auia Pieridum peragro loca nullius ante
Trita solo. Inuiare aũt significat uiam facere. m ℂ Dicta, uel condita.) Legendũ uidet,

a a Iano Ianiculũ, a Saturno Latiũ, atq; Saturniã, a Danae [a] Ardeam. a comitibus Herculis Polyden, [b] ab ipso in Campania Pompeios, quia uictor ex Hispania pompã boũ duxerat. In Liguria [c] quoq; lapidarios campos, qđ a Ioue eo dimicantẽ credunť pluisse saxa. Regionẽ [d] Ionicã ab Ione Naulochi filia, quã procaciter insidentẽ uias Hercules interemit, ut ferunt. [e] Alchippen a Marsya rege Lydorũ, qđ hiatu terræ haustum dissolutũ est in lacũ Fucinũ. [f] A Iasone templum Iunonis Argiuæ. A [g] Pelopidis pisas, a Cleolao Minois filio Daunios, & Iapigas a Iapige Dędali filio, Tyrrhenos [h] a Tyrrheno rege Lydię, Coram a Dardano, Agillã [i] a Pelasgis, qui primi in

b

c

dictum, uel conditũ, quod & uetusta exemplaria retinent. Nisi dicta, uel condita multitudinis nũeri esse intelligamus. DE Ianiculo, & Saturnia ad mentẽ Solini, habetur. 8. Aeneid. Virgilij. Hęc duo pterea &c. Itẽ ab Oui. in principio sexti Fastorum. A patre dicta meo quondã Saturnia Roma est. &c.
a ℭ A Danae Ardeam.) Danaen Acrisij Argiuorũ regis filiã, cũ a Ioue in hymbrem aureũ uerso uitiatam pater cognouisset, in arca inclusam pcipitauit in mare, quæ delata in Italiã, & a piscatoribus inuenta cũ Perseo, quẽ illic pepererat, regi eius loci oblata ẽ. Cumq; rex eam uxorẽ duxisset, Ardeę auis augurio monitus, cũ Danae cõiuge Ardeam urbem condidisse dicitur, author Lactan. 2. & 6. Thebaidos. Meminit Virg. 7. Aene. Acrisioneis Danae &c. Loca hęc nudis nominibus recenset Mela Pomponius, in secundo. Ply. omnia cap. 5. lib. tertij. DE cõditoribus harũ urbiũ, Marcianus ca. 14. lib. sexti. b ℭ Polyden.) Polyde quænam sit urbs nondũ legi. Suidas dicit πολείδιον esse nomẽ urbis, sed cuius regionis nõ explicat. DE Pompeijs Martian. in sexto, ab Hercule Herculaniũ ad radicẽ Vesuuij, a q̃ haud pcul Põpeios cũ boũ põpã duceret Iberorũ. Vide Serui. 6. Aen. sup illud. Dicitur, & tenebrosa palus Acheronte refuso. c ℭ In Liguria quoq; lapidarios cãpos.) Ply. ca. 4. tertij, & Mela Pom. in secundo, hos campos in Narbonensi esse dicũt. Cato in Originibus. C. Sempronius. Martianus lib. 6. & Solinus ipse in Liguria. Hãc differentiã accidisse crediderim, ppter Liguriæ, & Narbonensis uicinitatẽ. Vel qđ rij Liguriæ lapidarij campi, alij sint ab his quos in Narbonẽsi esse fabulanť. Fabulã hãc ex Aeschylo in Prometheo soluto, abunde refert Diony. Halicar. circa mediũ primi Antiq. Roma. libri. Strabo quoq; eiusdẽ poetæ de hac ipsa re uersus refert.
d ℭ Regionẽ Ionicã ab Ione Naulochi filia.) Martianus lib. 6. Idẽ etiã (inquit) Ioniæ nomẽ dedit. Nã Ionẽ Naulochi filiã obsidentẽ uias latrocinaliter/interemit. e ℭ Alchippen.) Sic hũc locũ ex Plynio castigauimus, cũ antea legereť, tum Archippenã, tum Archippen, in alijs codicibus Achippen. Verba Plynij, quæ Solinus hoc loco secutus est, ex ca. 12. tertij sunt hæc. Gelianus author est lacu Fucino haustum Marsorũ oppidũ Alchippe conditũ a Marsya duce Lydorũ. DE Marsya Lydorum duce meminit etiã in Origi. M. Cato f ℭ A Iasone templũ Iunonis Argiuæ.) Sumpsit hęc Solinus ex ca. 5. tertij Ply. Domitius in Cõmentarijs Syluę primæ tertij Papinij, existimat nõ Argiuę, sed Acreæ legendũ esse, de qua re plura disserit Hermo. ca. 5. tertij Castigationũ Plynianarũ. Fabulantur Græcorũ quidã, Apollinem, Neptunũ, & Iunonẽ, quondã de Ioue ex imperio eijciendo cogitasse. Quod cũ Iuppiter resciuisset, diuersis ab eo poenis eos affectos aiunt. Apollinẽ, & Neptunnũ Laomedonti in cõstruendis Troianis moenibus, seruire coactos, Iunonẽ ipsam coniectam in uincula, ac post coelo eiectã. Hæc in terris uitam agens, cũ ad Enipheũ amnẽ pter solitũ inundantẽ puenisset, & se anũ simulasset, a Iasone per flumẽ transuecta est. Eã ob rẽ fauisse ea plurimũ Iasoni deinceps credita est. Meminit Lactã. 5. Thebaidos apud Statiũ. Et Val. Flaccus primo Argonauticon.

Omnipotẽs regina (inquit) quam turbidus atro
Aethere cæruleum quateret cum Iuppiter imbrẽ,
Ipse ego præcipiti tumidum per Eniphea nimbo
In campos, & tuta tuli, nec credere quiui
Ante deam, q̃ te tonitru, nutuq; reposci
Coniugis, & subita raptã formidine uidi.

Nõ mirũ igiť si Iunoni Argiuę a Iasone in Italia tẽplũ constructũ fuerit. g ℭ A Pelopidis Pisas.) Vetusti codices habent a Pelope, Eodẽ modo Ply. c. 5. tertij. De Pisis Etruriæ sic Stra. in. 5. Pisę ab ijs cõditę sunt Pisanis, qui e Pelopõneso cũ Nestore aduersus Iliũ militarũt. Renauigantes aũt errore disiecti. Hi qdẽ Metapontũ. Alij uero Pysanũ tenuerũt agrũ. Cuncti Pylij uocati &c. Meminit Virg. 10. Aene. Alpheæ ab origine Pisę &c. DE Daunijs populis, Ply. ca. xi. tertij, & Stra. li. 5. Porphyrio, scribit. 1. Carmi. Hora. ode. 22. Dauniã dictã esse a Dauno rege Diomedis socero. DE Iapygia Ply. c. 10. tertij, & Stra. lib. 5. & 6.
h ℭ Tyrrhenos a Tyr.) Extat libellus Myrsili Lesbij, q de Tyrrhenorũ origine inscribiť. Lege Serui. 8. Aene. sup illud. Vrbis Agellinę. Itẽ Syllũ in principio quinti. Seruius. 7. Aene. dicit Coram dictã a Coa Catyli, & Tyburti fratre. Ply. ca. 5. tertij, ut Solinus. i ℭ Agillã a Pelasgis.) Hæc urbs, ut Cato, &

alij scribunt, alio nomine Cære dicta est, cuius causam refert Seruius.8.Aenei. Agilla (inquit) ciuitas est Tusciæ a conditore appellata, cui ex inscitia Romana, aliud est insitũ nomen. Nã cũ Romani euntes per Thusciam, interrogarẽt Agellinos, quæ diceret ciuitas, & illi (utpote Græci) quid audirent ignorãtes, & optimũ ducentes si prius eos salutarent. Dixerunt χαῖρε, quã salutationẽ Romani ciuitatis nomen esse arbitrati sunt, & detracta aspiratione, eam Cære nominauerũt. Citat Iginũ authorem in urbibus Italicis. Fuit hęc urbs quondam Lydiæ gentis sedes.

Hãc (ut canit Maro) multos florentẽ annos rex deinde superbo
Imperio, & sæuis tenuit Mezenuus annis.

a ℭ Haleso.) Faliscos (inquit idem Seruius.8.Aenei.) Halesus condidit, immutata.h.in.f. Ouidius de eo Fastorum.4. sic ait.

Venerat Atrides fatis agitatus Halesus,
A quo se dictam terra Phaliscа putat.

Existimãt nonnulli eum locum esse, quẽ inuerso uocabulo, Mõtẽflasconẽ uocant, ob uini nobilitatem Romipetis nomiatissimũ. DE Falerijs meminit Strabo, Ptolemęus, Ply. Falerienses nominat, cap.13.lib.tertij.

latium literas intulerũt. Ab Haleso [a] Argiuo Faliscam, a Falerio Argiuo Falerios, Fescẽniũ [b] quoq; ab Argiuis, portum Partheniũ a Phocẽsibus. Tybur, [c] sicut Cato facit testimoniũ, a Catillo Arcade præfecto classis Euandri, sicut Sextius, ab Argiua iuuentute, Catillus enim Amphiarai filius, post prodigialem [d] patris apud Thebas interitũ Oeclei aui iussu cũ omni fœtu uel sacro missus tres liberos in Italia procreauit. Tiburtũ, Coram, Catillum, qui depulsis ex oppido Siciliæ ueteribus Sicanis a nomine Tiburti fratris natu maximi urbem uocauerunt. Mox in [e] Brutijs ab Vlysse [f] extructũ, templũ Mineruæ. Insula [g] Ligia appellata abiecto ibi corpore Sirenis ita nõ-

b ℭ Fesceninũ ab Argiuis.) Discrepat a Solino Seruius.7.Aene. scribens Fesceninũ oppidũ Campaniæ, ubi nuptialia inuenta sunt, hi (inquit) populi ducunt originẽ ab Atheniensibus. DE Parthenio portu Ply.ca.5.lib.tertij. Græci παρθεναίνα locũ dicũt, in quo uirgines habitent. c ℭ Tybur a Catyllo.) De Græcia (inquit.7.Aene. Seruius grãmaticus) tres fratres uenerũt, ad Italiã, Catyllus, Coras, Tyburnus, Hi simul omnes unã fecere ciuitatẽ, & eam de fratris maioris nomine, Tybur appellauerũt, licet & alias fecerint singuli. Virgilius septimo Aeneidos.

Tum gemini fratres Tyburtia mœnia linquunt,
Fratris Tyburti dictam cognomine gentem,
Catillusq;, acerq; Coras, Argiua iuuentus.

d ℭ Post prodigialẽ patris interitũ.) Amphiaraus augur Oeclei, uel ut uolunt alij, Lyncei, & Hypermestræ filius, puiderat se periturũ omninó, si instanti Thebano bello/ afforet. Eam ob causam alijs pter uxorẽ Eriphylen omnibus inscijs/ latitabat. Hunc Eriphyle aureo torque dono a Polynice accepto, contempto cõiugali uinculo, maritũ Amphiaraum Adrasto fratri indicat. Is inuitus in bellũ pergit. Sed cũ contra hostes fortiter pugnat, hiatu terræ cum curru, & equis absorptus est. Quo in loco ab urbe Oropo duodecim ferme stadijs, sacellũ cõstruxerũt, eiq; diuinos honores instituerunt. Quã religionẽ reliqua Græcia secuta est. Authores Pausanias in Attica. Dio. Siculus in quinto. Ply.cap.45. sextidecimi. Papinius septimo Theb. e ℭ Brutijs.) Brutij populi post Sannites, in Siculũ usq; fretũ protendẽtes. f ℭ Ab Vlysse extructũ tem. Mineruæ.) De hoc Mineruæ templo ab Vlysse extructo in Brutijs, nil me legisse memini. Scribit Strabo lib.6. prope Temesã sacellũ esse oleastris circumseptũ Polytæ Vlyssis socio dicatũ, Quẽ Barbarorum fraude trucidatum, graues excitasse iras tradunt, ad eosq; extare prouerbiũ. Heroem Temesæ ingruere dicat nemo. Idem Strabo, Brutios Lucanorum lingua dici rebelles, & fugitiuos dicit. Antea enim (inquit) Brutij Lucanorum pastores erant, a quibus transfugerũt. Dehinc remissi, in libertate, uitã exegerũt. Multa de Brutiorum origine, & nomine Diod. Siculus lib.16. Iusti.lib.23. a Brutia quadã fœmina nomen accepisse refert. Stephanus de Vrbibus dicit, τὴν βρουττίαν μοῖραν σικελίας. Brutiã partem esse Siciliæ. In his locis Pomp. Mela, & C. Plynius ponũt Mineruæ promontoriũ, in quo hoc templũ ædificatũ dicunt. Fuit & apud Luceriam Mineruæ fanũ, priscis donis refertum, ut idem Strabo eodẽ libro author est. g ℭ Insula Ligia.) Cũ hæc scriberemus, nihil relatu dignius, de Ligia insula occurrebat ijs, quę in Aristo. monimentis scripta memoria tenebamus. Subscripsimus ergo eius uerba, ex ca.91. eius operis cui de Admirandis in natura inscriptionẽ indidit. Sirenusas insulas (inquit) positas esse intra Italiæ ambitum ferũt, circa maxime illud interfluens mare, quod promontoriũ illidit, in cuius sinu, Cumæ ipsa sita est, & ea ciuitas, quã Possidoniã uocant. Sunt enim tres, quarũ unã quidẽ Parthenopen appellant, alterã uero Leucosiam, tertiã Ligiã, ubi unaquæq; suũ possidet templũ, quod summa cũ oim

a minatæ. Parthenope[a] a Parthenopes Sirenis sepulchro, quã August⁹[b] postea Neapolin esse maluit. Præneste, ut Zenodotus refert, a Præneste Vlyssis nepote/ Latini filio, Aut, ut Prænestini
b sonant libri, a [c] Cæculo, quẽ iuxta ignes fortuitos inuenerunt (ut fama est) Digitiorꝝ sorores. Notum est a Philoctete Petiliã constitutam. Arpos,[d] & Beneuentũ[e] a Diomede. Patauium ab

circum habitantiũ ueneratione, exquisitisq; sacris excolitur. Triũ Sirenussarũ insularũ meminerunt etiã Ply. ca. 10. lib. tertij. Strabo lib. primo. Stephanus de urbibus. Strabonis uerba sunt. Ad Posidoniatem sinũ paruæ tres adiacent insulæ, desertæ, petrosæ, quas Sirenussas uocant. Eustathius Homerũ duas tm̃ Sirenussas posuisse scribit, nec eas q dẽ ꝓprijs nominibus nũcupasse. Stephan⁹, & cæteri ferme omnes, Sirenũ nomina hęc esse tradunt. παρθενόπην, λευκωσίαν, καί λίγειαν. Referunt Palephatus, & Seruius Sirenes meretrices fuisse, sumptis nominibus ex meretriciũ cõsuetudine. παρθενόπην enim uirginem, λευκωσίαν, albam, λιγύα canoram Gręci dicunt. Candore enim & cantu ad se amatores alliciunt, præsertim cũ se uirgines mentiunt. Hinc puerbiali figura primo epistolarꝝ ab Horatio dictum est. Sirenũ uoces, in eos, qui cõpositus blanditijs quẽpiam conant̃ excipere. Lycophronis iterpres Sirenes tres uocari tradit, Pisinoen, Aglaopen, Thesiepian. Scribit Lycophron insulã esse Tirinã nomine, in qua Ligia Siren colebatur. Plura de Sirenibus Seruius in fine. 5. Aene. super illud. Iamq; adeo scopulos &c. Quæ omnia sumpta sunt ex. 12. Odysseæ Homeri, cuius uersus Cicero in Latinũ uertit, li. quinto, de Finibus bonorꝝ & malorꝝ. Eos parũ infra hoc ipso capite recensebo. a ℭ Parthenope.) Sumpta ex cap. 5. tertij Ply. Similia scribit Syllius in principio. 12. bellorꝝ Punicorꝝ.

Prima instaurantem sensit certamina mitis Parthenope &c. Et parum infra.
Sirenum dedit una suum memorabile nomen
Parthenope muris Acheloias, ęquore cuius
Regnauere diu cantus, cum dulce per undas
Exitium miseris caneret non prospera nautis.

Plura de hac urbe Procopius lib. primo de bello Gothorꝝ. Hęc urbs ob multa insignis, sed Maronis uatis sepulchro celeberrima. Cuius uatis ossa, ut Aelius Donatus tradit, iussu Augusti, Neapolim translata sunt, sepultaq; uia Puteolana intra lapidẽ secundũ, suoq; sepulchro id Distichon, quod ipse fecerat, inscriptũ est.

Mantua me genuit, Calabri rapuere, tenet nunc
Parthenope, cecini pascua, rura, duces.

b ℭ Augustus postea Neapolin esse maluit.) Strabo lib. 5. scribit Neapolin idcirco dictã, quoniã eam uariæ gentes incoluerint. Post Dicearchiã (inquit) Neapolis est Cumanorꝝ. Postea uero & Chalcidenses incoluerũt, & ex Pithecusis, Atheniensq; uenĩetes. Vnde & noua ciuitas. i. νεάπολις appellata fuit, ubi Parthenopes unius e Sirenibus sepulchrũ ostenditur. &c. Vide Stephanũ. c ℭ Præneste.) Hæc urbs quondã, (authore Strabone in. 5.) Polistephanos, idest multarũ coronarũ, appellata est. Seruius septimo Aenei. Præneste dici existimat ἀπὸ τῶν πρίνων. i. ab Ilicibus, quæ illic abũdant. Stephanus de eo, a quo dicta est, sic ait πραίνεσος πόλις ἰταλίας ἀπὸ πραινέσου τοῦ λατίνου τοῦ ὀδυσσέως καὶ κίρκης υἱοῦ, hoc est. Præneste ciuitas Italiæ a Prænesto latino Vlyssis, & Circes filio. Vide Plutar. ca. ultimo Paralchorꝝ. d ℭ A Cæculo.) Virgiliana imitatio septimo Aeneidos.

Nec Prænestinæ fundator defuit urbis,
Vulcano genitum pecora inter agrestia regem,
Inuentumq; focis, omnis quem credidit ætas
Cæculus.

Super quo loco (quod maxime ad hanc Solini historiã pertinet) sic scribit Serui⁹ Honoratus. Pręneste (inquit) erant Pontifices, & dij Indigetes, sicut etiã Romę. Erant etiã illic duo fratres, qui diui appellabant̃. Horꝝ soror dũ ad focũ sederet resiliens scintilla eius uterũ percussit, unde dicit̃ concepisse. Postea enixa puerũ iuxta templũ Iouis abiecit, quẽ uirgines aquatũ euntes, iuxta ignẽ inuentum/ sustulerunt, qui a fonte haud longe erat, unde Vulcani dictus est filius. Ex uerbis his Seruij uidetur legendũ apud Solinũ nõ diginorꝝ, sed diuorꝝ. Vel apud Seruiũ nõ Diui, sed Digitij. Vel ut alterũ cognomẽ sit. Pro his, quæ de Philoctete hic dicunt̃. Lege Aristo. cap. 94. de Admirandis in natura. e ℭ Arpos.) Ex Ply. ca. xi. li. tertij. Eam urbem Plynius, & Strabo lib. 6. dictam aiunt Hargos Hippium, mox Argirippã Diomede condente. f ℭ Beneuentum.) Beneuentũ (inquit c. xi. tertij. C. Plynius) auspicatius mutato nomine, quæ quondã appellata Maleuentũ. Nõ grauabor ascribere uerba Procopij ex primo de bello Gothorꝝ libro, cur Maleuentũ antea dictum fuerit. Inter cætera oppida (inqt) & Beneuentũ ad Romanos defecit, quod Maleuentũ quondã prisci dixere. Id namq; oppidũ Dalma-

tiæ ex aduerso oppositũ est, incontinentiq; sitũ, in quod spiritus uiolẽtior quidã, & acerbissimus ingruere consueuit. Qui utiq; ubi flare occeperit, nullo sit pacto, qui ea iter faciat inuenturus, sed domĩ se continent omnes. Nam uenti huius ea est uiolentia, ut uel equitẽ cum equo simul arreptũ sublimẽ deferat. Diuq; per aerẽ circumactũ, & quocunq; tulerit casus proiectum interimat. Vnde & Maleuentum contra Dalmatiã (ut diximus) & in edito positũ, eo ex uento tolleratu difficili, sortitũ est nomen. Vrbem hanc cũ Diomedes &c.

Antenore [a] Metapontũ [b] a Pyliis. Scyllacium ab
Atheniẽsibus. Sybarim a Trœzeniis, & a Sagari a
Aiacis Locri filio. Sallentinos a Lyciis. [c] Anconã
a Siculis. Gabios a Galatio, & Bio Siculis fratribus. Ab [d] Heraclidis Tarentũ. Insulam Tensam b
ab Ionibus. Pæstum a Dorensibus. A [e] Miscello
Achæo Crotona. Rhegium a Chalcidensibus.
Caulonam & Terinã a Crotoniensibus. A Na-

a ℭ Patauiũ ab Antenore.) Hanc urbem a primęuo eius exordio, in hæc usq; tempora fuisse clarissimã norũt uel mediocriter eruditi. De ea cũ aliis tũ Strabo quinto Geographię libro mira tradũt. Patauiũ (inquit Strabo) cunctas eius regionis urbes excellit. Nuper quidem in ea censi sunt, quingenti equestris ordinis uiri. Antiquitus autẽ annis centũ, & .xx. militũ milia misisse cõstat. Quã uero ciuitas ipsa & uirorũ ꝓbitate, & artiũ bonitate floruerit, magnitudo cũ aliarũ rerũ maximo apparatu Romã missarum, tũ uero pannorũ, & uestimentorũ omnifariã mercatura declarat. &c. Aduentum Antenoris in Italiã, & Patauinæ urbis exędificatio, canit Maro .1. Aene. Antenor potuit &c. Et infra.

Hic tamen ille urbem Pataui, sedesq; locauit
Teucrorũ, & genti nomen dedit, armaq; fixit
Troia, nunc placido compostus pace quiescit.

Dictum aũt Patauiũ, uel a Padi fluminis uicinitate quasi Padauiũ. Vel ἀπὸ τοῦ πέτεσθαι. i. a uolando, qđ captato augurio dicit̃ conditũ. Vel qđ a uem telo petisse dicitur, & eo loco condidisse ciuitatem. Author Seruius primo Aenei. Extat hodie in eadẽ urbe Antenoris sepulchrũ uetustissimũ cũ huiusmodi inscriptione, quæ ob nimiã uetustatem uix legi potest.

Inclytus Antenor patriã uox nisa quietem,
Transtulit huc Henetos, Dardanidumq; fugas.
Expulit Euganeos, Patauinam condidit urbem,
Quem tenet hic humili marmore cęsa domus.

Faciunt, quæ habentur infra cap. 56. b ℭ Metapontũ.) De his urbibus scribunt Strabo lib. 6. C. Plynius lib. 3. maxime ca. xi. Ptolemæus ca. 1. tertii. Item Pomponius, & Stephanus. DE Scyllatio Strabo lib. 6. Post hanc (inquit) est Scylletiũ Atheniensiũ colonia, qui Mnestei comites fuere. Hoc tempore σκυλλάκιον uocatur. c ℭ Anconã.) De hac Piceni urbe, lege Ply. c. 13. lib. tertii. & Straboñ lib. 5. Iuuenalis Saty. 4. Doricam eam uocat, quoniã Syracusani, a quibus fuit condita, Dorenses habent authores. In ea urbe Venus quondã Religiosissime colebatur. Catullo ad Annales Volusii, & Iuuenale authoribus.

Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon.

Sortita nomẽ Plynio, & Mela authorib⁹, a forma, & situ. ἀγκὼν enim Græce, tum cubitus, tum eminens locus, tũ flexus dicitur. Inter alia eius urbis insignia, nobili portu/memoranda. d ℭ Ab Heraclidis Tarentũ.) Tarentũ nobilis Calabriæ ciuitas, a Tara Neptuni filio primũ conditũ, sed Lacedæmonii Parthenitatæ. i. ex Lacedęmoniis uirginibus orti, duce Phalanto illuc nauigantes, ab eisq; auctum oppidũ incoluerunt. Hinc ab Ouidio. 15. Metamor. Lacedæmoniũ Tarentũ nuncupat̃. Historiã copiose recenset Seruius. 4. Georg. Virg. super illud. Namq; sub Oebalii. Et tertio Aene. super eo uersu. Hinc sinus Herculei &c. Quod aũt Solinus dicit Tarentũ ab Heraclidis conditũ, non est dictus contrariũ, quoniã Phalantus is ab Hercule octauus ducit originẽ. HAud ab hoc loco alienũ est, quod scribit Aristo. in eo lib. cui de Admirandis in natura nomen est, cap. 93. Postq; (inquit) Tarentinos Hercules cępit, ferunt eam regionẽ Heracleã fuisse appellatam, cũ antea ab Ionicis possessa Pleion diceretur, atq; deinde ipsis a Troianis deuictis Sigion uocitata. Ex hac historia existimat Ianus Parrhasius a Virgilio. 3. Aeneid. dictum, Herculeum Tarentum. e ℭ A Myscello Achęo Crotona.) Sunt, qui legant, a Miscello, & Archia, ex Strabone fortassis moti, qui ait Miscellũ Archiæ auxilio, Crotonẽ condidisse, sed a Myscello Achæo. i. Græco, legendũ poti⁹ etsi Archia Syracusarũ conditor auxiliũ tulerit. Hercules perempto Geryone per Italiã boues ductãs, a Crotone uiro quodã nobili hospitio susceptus est. Hunc Hercules per ignorantiã perimens/ cõstructu sepulchro, honorifice sepeliuit. Lociq; eius incolis futurũ prædixit, ut eo loco insignis urbs defuncti nomine conderet̃. Nec diu post, Mycilum, Alcmonis Argolici filium in somnis idem Hercules alloquitur additis, ni pareat minis plurimis.

Lapidosas (inquit) Aeseris undas
I pete diuersi

Ipete diuersi patrias age desere sedes. Rursus nō parenti Mycilo idem Hercules minitans uisus est, qui tandem relictis patrijs sedibus nauigans.

Inuenit Aeserei fatalia fluminis ora.
Nec ꝓcul hinc tumulū, sub q̄ sacrata Crotonis
Ossa tegebat humus, iussaq; ibi męnia terra
Condidit, & nomen tumulati traxit in urbē.

Hāc historiā plurimis carminibus refert Naso Transformationū uolumine quintodecimo. Multo aliter oraculū de condenda hac urbe recenset Strabo lib. 6. Conditorem nō Mycilū, sed Myscellum nominans. Alij scribūt Myscello ex Adytis huiusmodi oraculū fuisse redditū, ibi scilicet ab eo ciuitatem condendam, ubi ipsum in serenitate pluuia excepisset. Euenit tandē, ut cū is in Italiā nauigasset, obq; oraculi incertitudinē plurimū fluctuaret, cūq; ei pellex męsta, ubertimq; flens sereno tēpore assedisset, ratus impletū oraculū, Crotoniensem condidit ciuitatem. Stephanus tres urbes hui9 nominis esse dicit. DE Crotone plura Liuius lib. 24. ab urbe condita. Et Strabo eodē lib. 6.

a ricijs Locros. Heretū [a] a Gręcis in honorē Herę.
Sic enim Græci Iunonē uocāt. Ariciam ab Ar-
chiloco Siculo. Vnde & nomen (ut Cassio He-
minæ placet) tractum. Hoc in loco Orestes [b] ora-
b culo monitus simulacrū Scythicæ Dianæ, quod
de Taurica extulerat, prius q̃ Argos peteret cō-
secrauit. A [c] Zanclensibus Metaurū locatum. A
Locrensibus Metapontū, quod nunc Vibo dici-
c tur. Bocchus absoluit, Gallorū [d] ueterū propagi-
nem Vmbros esse. Marcus Antonius asseuerat
hos eosdem, q̄ tempore aquosæ cladis imbri-
bus superfuerint, Vmbros esse nominatos. Li-
d ciniano placet a [e] Messapo Græco, Massapiæ
datam originem, uersam postmodum in no-
men Calabriæ, quam in exordio Oenotri [f] fra-
ter Peucetius, Peucetiam nominauerat. Par sen-
tentia est inter authores, a gubernatore Aeneæ
Palinurum [g] appellatum. A tubicine Misenum.

a ℭ Heretum.) quasi Iunonium dicas. Græci enim ἥραν Iunonē dicunt. b ℭ Orestes oraculo monitus.) Quæ hic de Oreste, & Scythicæ Dianæ simulacro scribit Solinus, habes copiose apud Seruiū. 2. Aenei. super illud. Sanguine placastis uentos. Item ab Horatio ode. 7. primi Carminū. Rursus ab Ouidio quarta quarti Tristiū. De alijs urbibus, quas hic Solinus recenset, Plynius, Strabo, Ptolemęus, Stephanus, Mela. c ℭ A Zanclensibus.) Zanclen oppidū tū Achaiæ, tum Siciliæ esse scribit Ply. ca. 8. tertij, & cap. 5. quarti naturalis histotiæ. Zancle Siculæ inditū nomē aiunt qđ falcis formā plurimū sit assimilis. Siculi eñ (ut etiā Thucidides meminit lib. 6.) ζάγκλην falcē dicunt. Syl. aūt li. 14. belloꝝ Punicoꝝ nomē accepisse ait, qđ Saturni falx ibi reperta fuerit. Nec Zanclęa gerunt &c. Id autē iccirco a poetis fictū tradunt, qđ solū Siculū fertilissimū habeat. d ℭ Galloꝝ ueterū propaginē Vmbros.) Cato in Originibus, Galliā Togatā (inquit) primi coluere Liburni, & Siculi, quos pepulere Vmbri. Hos Etrusci trecentis, & amplius eoꝝ ualidissimis oppidis iusti more belli expugnatis. Eos tandē uicere Galli. Idē scribit Ply. ca. 14. lib. tertij. Vmbroꝝ gens (inquit) antiquissima Italiæ existimatur, ut quos Vmbros a Græcis putent dictos, qđ inundatione terrarū imbribus superfuissent. Trecenta eoꝝ oppida Tusci debellasse reperiuŭť, ὀμβρέω pluo. ὄμβρημα, & ὄμβρος, imber. ὄμβριος pluuialis. De Vmbris lege Syllių lib. 8. Sed non ruricolæ firmarunt. &c. e ℭ A Messapo Græco.) Sciendū, authore Seruio. 8. Aene. Apuliā uno dictā uocabulo, sed huius partē, quā Diomedes tenuit, Messapiā, & Peucenā a duobus fratribus denominatā, qui illic imperarunt. Alij (inqt) aliter sentiunt de Messapiæ nomine. In Antedonis enim ora, qui Bœotiæ est mons, stat Messapius, a duce Messapo nominatus, qui aduentās in Iapygiā ab se Messapiā regionē appellauit. Itē Dauniam a Dauno rege Apuliæ. Vide Ply. c. xi. tertij. Hunc Messapū fingit Virg. in. 7. Aene. fuisse Neptunni filium.

At Messapus equum domitor Neptunnia proles,
Quem nec fas igni cuiquā, nec sternere ferro. &c.

Ab hoc Messapo Ennius dicit se originē ducere. Seruius. 7. Aene. Itē. Ennius antiqua Messapi ab origine regis / Syllius belloꝝ Punicoꝝ duodecio. f ℭ Oenotri frater Peucetius.) Ex ca. xi. tertij Plynij. g ℭ Palinurū appellatū.) Virgiliū imitať in. 6.

Nam tua finitimi longe, lateq; per urbes
Prodigijs acti cœlestibus ossa piabunt,
Et statuent tumulum, & tumulo solennia mittent,
Aeternumq; locus Palinuri nomen habebit.

SAne aduertendum iuxta Palinurum

promontoriū, urbem esse Heliam, uel, ut alij, Veliā nominatā, ubi Palinurus Aeneæ classis gubernator submersus/sepultus est. Ex hac historia tollit̃ mendū ex Papiniano codice. Sylua enim. 3. li. quinti, de patre loquens sic in omnibus exēplaribus scriptū est.

Graia refert Selle, Graius qua puppe magister Excidit, & medijs miser uigilauit in undis. Quibus uersibus Palinuri tāgit historiā. Ergo legendū est nō Selle Graius, sed Velie Phrygius, sic uidelicet.

A [a] consobrina Leucosiam insulā. Inter omnes a
perspicue cōuenit, a [b] nutrice Caieta, Caietā. Ab
uxore Lauinia, Lauiniū esse nuncupatum, quod
post Troię excidium (sicut Cosconius perhibet)
quarto anno extructū est. Nec [c] omissum sit Ae- b
neam æstate ab Ilio capto secunda Italicis littori-
bus appulsum, ut Hemina tradit, socijs non am-
plius sexcentis in agro Laurenti posuisse castra.
Vbi dum simulacrum, quod secū ex Sicilia ad- c
uexerat/dedicat Veneri matri, q̃ [d] ἀφροδίτη dicit̃,

Graia refert Velie, Phrygius q̃ (puppe magister
Excidit.

Domitius de bonis literis optime meritus, nescio quā de Selle, nullo authore cōfingat historiā. DE Miseno habetur ex eodē sexto Aeneidos.

Monte sub aerio, qui nūc Misenus ab illo
Dicitur, æternumq; tenet per sæcula nomen.

Syllius quoq; libro duodecimo.

Nec non Misenum seruantem (Idęa sepulchro
Nomina.

a ¶ A consobrina Leucosiam.) Duæ sunt ueterum sententiæ de Leucosiæ insulæ nuncupatione. Ply. ca. septimo lib. tertij tradit eā nomenclaturā a Leucosia, una trium Sirenum fuisse sortitā. Cōtra Pęstanū sinū (inquit) Leucosia est, a Sirene ibi sepulta/appellata. Idē scribit Stra. in principio li. sexti. Aliorū opinio est, ei insulæ a Leucosia Aeneæ consobrina nomē datū. Sed quo res fiat dilucidior, & Dionysij locus emacalet̃, ascribam eius authoris ex primo Antiquitatū Romanarū lib. uerba. Qui uero (inquit) cū Aenea nauigarūt ex Sicilia per Tyrrhenū mare, primā in Italiā stationem habuerunt in portu Palinuro, qui quidē eam appellationē habuisse dicit̃, ex uno gubernatorū Aeneæ ibi mortuo. Postea insulæ adhæserunt, cui nomē posuere Leucosia a consobrina quadā Aeneę circa eum locū mortua. Inde transeuntes in portū profundū, & bonū in Opicis, morientē ibi Miseno uiro quodā illustri, ab eo quoq; portū nominauerūt. Insulæq; Prochytæ, & ꝓmōtorio Epytichæ classe cū appulissent, cognomina pariter illis locis dederunt morientiū fœminarū, uolentes loca ipsa monumenta facere. Harum uero altera Aeneæ cognata fuisse dicit̃: nutrix altera. Hucusq; Diony. Quo loco nō Laucasia, sed Leucosia legendū est. Errorē consimilē reperies apud Festū, ubi pro Leucosia, Lectosia passim legit̃. Leucosia (inquit) insula dicta a consobrina Aeneæ ibidē sepulta. De Leucosia insula, ubi de Ligia sermonē habuimus, hoc ipso capite ex Aristo. fecimus mentionē. b ¶ A nutrice Caieta.) Sumptū ex principio septimi Aeneidos Virgilij.

Tu quoq; littoribus nostris Aeneia nutrix
Aeternam moriens famam Caieta dedisti. &c.

Sunt qui hanc urbē a Laconibus fuisse condit̃ autumēt. Vnde a curuitate nomē indidere. Caieta enim curua omnia, ut Stra. author est, Lacones appellant. Virgilij opinioni astipulatur Halicarnasseus in primo. c ¶ Nec omissum sit, Aeneā æstate ab Ilio capto secūda.) Virg. in fine primi Aenei. multo aliter asserēs ęstate, id est, anno. 7. post captū Iliū, Aeneā in Africā nauigasse, quod & Dido (ut ait Seruius) cognouit ex Teucro.

Nam te (inquit Maro) iam septima portat
Omnibus errantem terris, & fluctibus æstas.

Et libro quinto.

Septima post Troiæ excidium iam uertitur æstas.

Verba sunt Didonis apud Ouid. in epistolis.

Per mare, per terras septima iactat hyems.

De aduentu Aeneæ in Italiā discrepant plurimū authores. Menecrates scribit, Aeneā ꝓpter simultatē cū Paride, Græcis Iliū tradidisse, ipsumq; Aeneā in Thraciam nauigasse, ac ibidē mortē obijsse. Quā sentētiam & Egesippus sequit̃. Alij dicūt Aeneam in Arcadiā deuenisse. Multi in Epirū. Homerus autē uidet̃ asserere eū in Troia remansisse inquiens.

Iam Priami genus est miseratus Iuppiter, at nunc
Imperium Troiæ Aeneas uiolentus habebit,
Et nati natorum, & qui nascentur ab illis.

Quamuis Strabo, & Eustachius aliter ab alijs scriptū referant.

At genus Aeneæ cunctis dominabitur oris.

Virg. autē, & Latini fere omnes tradūt Aeneam ex Troia fugientē in Italiā nauigasse. Eā fugā lege apud Seruiū in principio tertij Aene. Apud Nasonē. 14. Meta. Apud T. Liuiū in pricipio primi ab urbe cōdita. Quo aūt tēpore hoc factū fuerit, docet Aug. c. 19. decimioctaui Ciui. dei. Et copiosiꝰ Diony. Halicarnasseꝰ li. 1. d ¶ Ἀφροδίτη.) Vnū ex Veneris cognomibꝰ,

a a Diomede[a] Palladiũ suscipit, tribusq́;[b] mox an-
nis cũ Latino regnauit socia potestate, quingen-
tis iugeribus ab eo acceptis. Quo defuncto sum-
mam biennio adeptus, apud Numicũ[c] apparere
b desijt, Anno. VII. patris indigetis[d] ei nomen da-
tum. Deinde constituta ab Ascanio Alba longa,
Fidenæ, Aricia, Nola a Tyrijs. Ab Euboensibus
Cumæ.[e] Ibidem Sibyllæ[f] sacellum[g] est, sed eius
c quæ rebus Romanis quinquagesima Olympia-
de interfuit, cuiusq; librũ ad Corneliũ usq; Syllã
Pontifices nostri consulebant. Tunc enim una
cũ[h] Capitolio igni absumpt⁹ est. Nã[i] priores du-
os Tarquinio Superbo parcius preciũ offerẽte,

Sumptũ nomen ex Spuma, quæ Grǽce ἀφρὸς dicit̃, qđ ex testiũ Saturni, uel, ut alijs placet, Cœli, spuma nata fingit̃. Fabulã lege apud Seruiũ circa finẽ quinti Aenei. super illud. Vnde genus ducis. Quo loco Phisicã quoq; rationẽ ascribit. a ℭ A Diomede Palladiũ.) Hanc historiã Seruius Grãmaticus copiose ex Varronis sententia recenset. 2. Aene. Virgilij super illud. Palladiũ cæsis. &c. Plura nos in poetarum Collectaneis. b ℭ Tribus mox annis.) Cũ Aeneas primũ in Laurẽtum agrũ comites e naui exposuisset, Latinus Aborigi num rex nouoꝝ aduenarũ cõmotus aduẽtu, bellum Troianis inferre decreuit. Sed p somniũ a loci Genio cõmonitus, ꝙ ut eos aduenas i patria regione susciperet. E diuerso dij patrij Aeneã monẽt, ut amice a Latino se in ea regione suscipi postulet. Longo ultro, citroq; sermone habito, inter Aborigines atq; Troianos, huiusmodi sub iureiurando icta sunt fœdera, ut Aborigines Troianis darẽt regionẽ quantã postulabant, ad quadraginta ferme stadia a colle ipso quoquo uersus eũtibus Troiã. Id enim inceptæ a Troianis urbis nomẽ erat. Contra, ut Troiani Aboriginibus bellũ præsens una susciperent, & quocunq; alio aduocassent, simul militarent. Cõmuniter aũt utriq;, quę utilia inuicem essent alteris coꝝ agerent ex sententia, & manu. Hæc autẽ omnia per obsides filios fide firmata sunt. Ex primo Antiquitatũ Romanarũ Dionysij Halicarnassęi, paucis hæc omnia excerpsimus. c ℭ Apud Numicum apparere desijt.) Diony. lib. primo asserit Aeneã post Latini obitum tres regnasse annos, qđ & Iuppiter apud Virgiliũ primo Aeneidos libro, futurũ prædixit,

Tertia dum Latio regnantem uiderit æstas.

DE Aeneæ morte uariæ sunt scriptoꝝ sentẽtiæ. Rutili eñ Mezentio Hetruscoꝝ rege belli socio Aeneę, qui Latino in regno successit, bellũ inferũt. Nec procul a Lauinio atrox pliũ cõmittit̃, & cęsis utrinq; plurimis, nox superueniẽs pugna dirimit̃, sed Aeneę corpus nusquã cõparuit. Alij in deos translatum. Alij in fluuio, iuxta quem pliũ fuit, esse submersum putant. Eiq; Latini templũ construxerũt, inscriptiõe huiusmodi. Prædiũ patris diui terrestris, q fluuij Numici undas gubernat. Ex Diony. li. prio sententia. Lege Seru. primo Aene. exponentẽ illud. Cui nũc cognomẽ Iulo Addit̃. Et super illud. 4. Aen. Sed cadat ante diẽ. Et Liuiũ in principio primi. Augustinũ c. 19. decimioctaui Ciui. d ℭ Patris indigetis.) Indigetes deos (ut. 12. Aene. docet Serui⁹) duplici ratione dicunt̃. Vel secundũ Lucretiũ, quod nullius rei egeãt, qui ait. Nil indiga curæ. Vel certe Indigetes, quasi in dijs agentes. e ℭ Cumæ.) Euboenses cũ uellent urbẽ condere in eo loco, mulier grauida reperta est. Vnde & eã urbẽ Cumas uocarunt, siue ab ἐγκύου. i. prægnante, siue ἀπὸ τῶν κυμάτων. i. ab undis, Latini Cumas dicũt. u. in. u. conuersa. f ℭ Sibyllæ sacellũ.) Sibyllæ quæ, quot, & quo tẽpore floruerint, docet copiose Lactan. ex Varronis, & alioꝝ sententia, cap. 6. primi Diuina. Instit. Augustin⁹ ca. 23. decimioctaui Ciui. dei. Sibylla (ut tertio Aene. scribit Ser.) dicit̃ omnis puella, cuius pectus numẽ recipit. Nã Aeoli σιοὺς dicũt deos, βουλὴ sententiã. Ergo σιβυλλὰς, quasi σιβουλὰς dixerunt. Vnde est, Magnã, cui mentẽ, animũq; Delius inspirat uates. Sane sciendũ, eodẽ authore, omnia responsa Sibyllæ, plus, minus ue centũ non cõtineri sermonibus. Cumana autẽ Sibylla proprio nomine Phemonoe dicta est, Seruio. 3. Aene. super illud. Quęcunq; in folijs. &c. Alijs Amalthea, Demophile, uel Herophile dicit̃. g ℭ Ibidem Sibyllæ sacellũ.) Sacellum hoc describit Syllius lib. 12.

Aeque hic perlustrans aditus fulgentia cernit Arcis templa iugo. &c.

Itẽ Virg. sexti Aenei. quem Syllius longo interuallo imitatur. Specũ apud Cumas elegãter describit Aristo. ca. 82. de Admirandis in natura. h ℭ Cum Capitolio.) Constat apud nobiles authores, sæpe Romanũ Capitolium fuisse incensum, Olympiade. 174. 212. 242. Hinc Lucretius in fine secundi, & M. Cicero in lib. cõsulatus sui conqueruntur.

Quod pater altitonans stellanti nixus Olympo
Ipse suas arces, atq; inclyta templa petiuit,
Et Capitolinis iniecit sedibus ignes.

Lege Lactantium ca. 17. lib. tertij. i ℭ Priores duos Tarquinio Superbo.) Historia hoc habet, Cumanã Sibyllã nouẽ libros attulisse ad regẽ Tarquiniũ Priscum, ac p eis trecẽtos Philippeos postulasse, regemq; asper-

natũ precij magnitudinẽ, & mulieris insaniã. Illam in conspectu regis tres combussisse, ac pro reliquis idem precium postulasse. Tarquiniũ multomagis mulierẽ insanire putasse. Quæ denuo tribus alijs exustis, cũ in eodẽ precio perseueraret, motum esse regem, ac residuos, trecentis aureis emisse. Authores, Lacta. ca. 6. primi. Et Seruius sexti Aene. super illud. Hic ego namq; tuas sortes. &c. Elegãter, ut cætera, Aulus Gel. ca. 19. primi Noctiũ Atticarum. Ascribit tamen hoc nõ Tarquinio Prisco, sed Tarquinio Superbo, sicut & Solinus hoc ipso loco. Sed Lactãtij sententia temporibus cõformior, cũ Tarquinius Supbus anno 4. sexagesimepriẽ Olym. Romanũ arripuerit principatum. Hi autem libri, cuius Sibyllæ fuerint incertũ est, q̃q̃ Cumanæ Virgili⁹ dicat, Varro Erythreę.

q̃ postulabatur, ipsa exusserat. Huius sepulchrũ a
in Sicilia adhuc manet. Delphicam [a] autẽ Sibyl-
lam ante Troiana bella uaticinatã [b]. Bocchus au-
tumat, cuius uersus plurimos operi suo Home-
rum inseruisse manifestat. Hanc Heriphile Eri- b
ctrea annis aliquot intercedentibus insecuta est,
Sibyllaq; appellata est de scientiæ parilitate, quæ
inter alia magnifica Lesbios [c] amissuros maris
imperiũ multo ante præmonuit, q̃ id accideret. c
Ita Cumanã fuisse tertio post has loco ipsa ęui se-
ries probat. Ergo Italia, in qua [d] Latium antiquũ
antea a Tyberis ostijs adusq; Lirim amnẽ/perti-
nebat, uniuersa consurgit a iugis [e] Alpiũ porre- d
cta ad Rheginũ uerticẽ, & littora Brutiorũ, q̃ in
mare meridiẽ uers⁹ protẽdit. Inde pcedẽs paula-
tim se Apennini mõtis [f] dorso attollit, extẽsa iter
Thuscũ, & Adriaticũ, id est iter Superũ mare, &
Inferũ, similis querno [g] folio. s. pceritate amplior,

a ℭ Delphicã.) Hoc uel a natali solo sortita nomen, uel qđ apud Delphicũ oraculũ respõsa dare fuerit consueta. Delphicam Sibyllã Varro tertio loco ponit. Vide Lactan. ca. 6. primi. b ℭ Bochus.) Sunt, qui nõ Bochus, sed Boethus legẽdum existimẽt. Boethi Stoici philosophi/meminit Diogenes in uita Zenonis, lib. septimo. c ℭ Lesbios amissuros imp. maris.) Euseb. lib. tempoꝝ scribit, post Cares/Lesbios aliquandiu maris obtinuisse imperiũ. d ℭ Latium antiquum.) Ex Plynio ca. 5. tertij. Vide Plynianum Indicẽ, in dictione Latiũ. Seruius aliter in principio primi Aene. super illud, Inferretq; deos Latio. Seruij sententiã Beroaldus reprobat. Sed fieri potuit, ut de Latio Seruius alios sit authores secutus, quã quos pro se aduocat Beroaldus, cũ de locis etiamnũ alijs, sæpissime Geographi dissentiãt inter se. Non aduertit Beroaldus esse Seruiana exemplaria passim mutila, & reliquias scriptoꝝ eius plurimũ deprauatas e ℭ A iugis Alpiũ.) Hac parte Solinus. C. Semproniũ imitari uidetur. Vniuersa (inquit) Italia a iugis Alpiũ oritur, & in Leucopetrã, fretumq; Siculũ terminaẽ. Cingitur Supero, & Infero mari, & secatur Apœnino, qui a iugis Alpiũ ortus, p mediã Italiã, a Liguribus ad Anconã porrectus. Inde paulatim usq; Venusiam flexus ibi ex trãsuerso diuidit Italiã. &c. SED quo locus iste totus fiat dilucidior, ascribam Ptolemæi sententiã ex primo tertij Geographiæ. Italia (inquit) limites habet, ab Occidente Alpiũ iuga iuxta lineã, quæ extenditur a mõte Adula, usq; ad Varij fluminis ostiũ. Prætęrea littus Tyrrheni pelagi, a Neapoli scilicet usq; Leucopetram. A Septẽtrione terminaẽ Alpiũ iugis, quæ Rhetiæ imminẽt. Præterea, Pœnis, Ocra, Carusadio monte, qui sub Norico est. Rursus littore Adriatici sinus, a Tilauento flumine usq; Garganũ montẽ, & Hydruntũ. A Meridie Adriatici pelagi littore, a Tilaucto flumine usq; Illyricã metam. Præterea Ligustico littore, atq; Tyrrheno a Varij fluminis ostio, usq; Neapolin, ac a Leucopetra, usq; Hydruntũ. Si picturis, & tabulis delecteris, uide eius authoris tabulam sextam Europæ. Existimat Nonius Mar. nomen Alpiũ sumptũ ex candore niuium. Græci enim ἄλφον album dicunt. Sabini tamen Alpum dixerunt. Plures in nostris Collectaneis citauimus authores. f ℭ Apennini montis.)

Hic mons est Siculum porrectus adusq; Pelorum
Finibus a Ligurum populos amplectitur omnes
Italiæ, geminam latus stringentia longe,
Vtraq; perpetuo discriminat æquora tractu.

Sunt qui Apœninum ab Hannibalis Pœni transitu dictum uelint. Apenninũ montẽ eleganter describit Lucanus libro secundo.

Longior educto, qua surgit in aera dorso,
Gallica rura uidet. &c.

g ℭ Similis querno folio.) Plynius cap. 5. libri tertij, idipsum sic explicat. Est (inquit) Italia folio maxime querno assimilata, multo proceriore

a ꝗ latitudine. Vbi longius processit, in cornua
duo scindit, quorū alterū Ioniū spectat æquor,
alterū Siculū. Inter quas prominentias non uno
margine accessum insinuati freti recipit, sed lin-
b guis proiectis sæpius, ac procurrentibus, distin-
ctum promōtorijs pelagus admittit. Ibi (ut ob-
uia passim notemus) arces Tarentinæ, Scyllacęa
regio, cum Scyllęo oppido, & Crathide flumine
c Scyllæ [a] matre, ut uetustas fabulata est. Rhegini
saltus. Pæstanę ualles. Sirenū [b] saxa. [c] Amœnissi-
mi Cāpaniæ tractus. Phlegræi [d] cāpi, Circes do-
mus. [e] Tarracina [f] insula ante circumflua immen-
b so mari, nunc æuo nectente addita continenti,

amplior, ꝗ latitudine in lęuo se flectens cacumine, & Amazonicæ figura desinēs Parmæ, ubi a medio excursu Crithos uocatur, per sinus lunatos duo cornua emittēs, Leucopetrā dextra, Laciniū sinistra. a ℭ Scyllæ matre.) A Plynio hoc quoq; loco dissentit Solinus, Nā Plynius scribit Cratidem fluuiū Scyllæ patrem, nō matrē fuisse. Id autē iccirco fictum est, quoniā id uel acciderit secus flumina. Vel ab his factum, qui ex se flumina nominarunt. Reor aūt a Solino, Scyllę patre, nō matre fuisse scriptum, m.in.p. scriptoris uitio, mutato. Sæpe enim leguntur flumina quorundā fuisse patres, matres aūt nunꝗ. b ℭ Sirenū saxa.) Dino Clitarchi, celebrati authoris pater, i India Sirenas esse affirmat, mulceriq; earū cantu, quos grauatos somno/ lacerant/ licet, ut ait Plinius, apud alios nec impetrauerit fidem. Secundū autē fabulam mōstrosę uirgines fuerūt, Acheloi fluminis, & Calliopes musæ filiæ. His cantus suauitatem ascribunt. Has ferūt primo iuxta Pelorū promontoriū, deinde in Capreis insulis habitasse. Quos autē suo cantu illexisse, in naufragia deducebāt. Id aūt fictum est, quoniā reuera meretrices fuerunt, quæ transeūtes ad egestatē ducebant, ita ut naufragia fecisse uiderent. Homerus. 12. Odisseæ lib. multis carminibus fabulam prosequit. Homeri uersus de hac re Cicero sic in latinū uertit.

O decus Argolicum quin puppim flectis Vlysses,
Auribus ut nostros possis agnoscere cantus.
Nam nemo hæc unꝗ est transuectus cærula cursu,
Quin prius astiterit uocum dulcedine captus,
Post uarijs auido satiatus pectore Musis
Doctior ad patrias lapsus peruenerit oras. &c.

Interpretatur autem fabellā Cicero de his hominibus, qui ingenijs, studijsq;, atq; artibus delectantur. Hi enim (inquit) cognitione rerū, scientia capti, nec ualetudinis, nec rei familiaris/ rationē ullā habent. c ℭ Amœnissimi Cāpaniæ tractus.) Omniū (inquit Florus lib. primo) nō modo Italia, sed toto orbe terrarū/ pulcherrima Campanię plaga est. Nihil mollius cœlo. Deniq; bis floribus uernat. Nihil uberius solo, ideo Liberi, Cererisq; certamē dicitur. Nihil hospitalius mari. Hic illi nobiles portus., Caieta, Misenus, & repentibus fontibus Baiæ, Lucrinus, & Auernus, quædā maris ocia. Hic amicti uitibus montes. Gaurus. Falernus. Massicus, & pulcherrimus omniū Vesuui⁹ Aetnæi ignis imitator. Vrbes ad mare Formiæ, Cumæ, Puteoli, Neapolis. &c. Alia ad idem in eo Flori loco alias annotauimus. d Phlegræi campi.) In Campania iuxta Acherusiam paludē, cāpus est Phlegręus nomine, in quo Herculē Gigantes superasse fabulanē, illicq; sepulti quoties anhelant, terrā quatiunt. Syllius lib. 12.

Tradunt Herculea prostratos mole Gigantes
Tellurem iniectam quatere, & spiramine anhelo
Torreri late campos, quotiesq; minantur
Rumpere compagem impositam expallescere cœlum.

Id autem ideo fictum est, quoniā ea regio tota fere sulfure plurimo scatet. Hinc fit, ut uentorū impulsu, excitet passim ignis. Qui cū exitum e cauernis natura expetat, dū luctatur assidue, terrā tandē quatit, & cōmouet, exuritq; frequēter. Vnde & nomē sortit⁹. φλέγειν enī Gręce, exurere, ardereq; significat. Fabulā explicat Diodorus. in. 5. e ℭ Circes domus.) In cuius limine tecti

Mille lupi, mixtiq; lupis, ursiq;, leęq;
Occursu fecere metum, sed nulla timenda,
Nullaq; erat nostro factura in corpore uulnus,
Quin etiam blandas mouere per aera caudas,
Nostraq; adulantes comitant uestigia.

De Circes domo, ubinā fuerit, uaria ab Homeri interpętib⁹ lib. Odisseæ. 10. memoranē. Ea, q legere uoluerint, adeāt Domitiū in cōmentarijs tertię syluę. 1. Syluarū Statij. Multa Maro. 7. Aene. Oui. 14. Met. Dio. Siculus li. 5. f ℭ Tarracina.) Hęc (ut c. 5. 5. ait Ply.) Lingua Volscorū Anxur dicit. Eadem & Trachinia dicta est ab asperitate, ut Strabo author est. τραχύς enim

diuersam q; [a] fortunā a Rheginis experta, quos fretum mediū a Siculis ui abscidit. Formiæ [b] etiā Læstrygonibus [c] habitatę, Multa p̄terea pollentissimis ingenijs edisserta, quæ p̄terire, q̄ inferi⁹ exequi tutius duximus. Verum Italiæ [d] longitudo, quæ ab Augusta Prętoria per urbem, Capuamq; porrigitur, usq; ad oppidū Rhegium, decies centena & uiginti milia passuū colligit. Latitudo ubi plurimū quadringentadecē. Vbi minimū centū.xxxv.milia. Artissima est ad portū, quem [e] Hannibalis castra dicunt. Neq;. [f] n. excedit quadraginta milia. Vmbilicū (ut Varro tradit) in agro Reatino habet. At in solidum spaciū circuitus uniuersi uicies quadragies nouies centena sunt. In quo ambitu aduersa Locrensium frōte ortus a Gadibus finit Europę sinus prim⁹. Nam secundus a Lacinio auspicatus/in Acroceraunijs metas habet. Ad [g] hęc Italia Pado clara ē,

a
b
c
d

asper significat, τραχίον saxosum. Fuit enim hæc olim Volscorum Metropolis, ut lib. Originum scribit Cato. a ℭ Diuersam fortunā a Rheginis.) Idest quēadmodū maris abscessu Terracina, addita cōtinenti, sic Rhegiū maris accessu, a continenti seiunctū est. Hinc & nomē urbi datū. ῥαγεὶς enim Græce ruptū significat. Cæterū (inquit Strabo lib. 6.) casu quodā Rhegio nomē inditū est, qui huic obuenit regioni Aeschylo teste. Namq; Siciliā ab continente ui terręmotuū auulsam fuisse, & ille, & alij memorię prodiderūt. Ex quo Rhagene. i. a frangendo nomē assequutum. b ℭ Formię.) Ante (ut septimo Aenei. scribit Seruius) Hormiæ dicebātur. ἀπὸ τῆς ὁρμῆς, hoc est, ab impetu. Posteritas enim in multis nominibus. f. pro. h. posuit. c ℭ Læstrigonib⁹ habitatæ.) Lęstrygones homines immanissimi fuerūt, qui corporibus humanis uescebantur, de quib⁹ plura Homer⁹ circa principiū decimi Odisseæ. Thucidides in principio sexti, scribit se ignorare Læstrygonum genus, neq; unde uenerint, neq; quo abierint dicere habere. Sufficiat (inquit) & a poetis memoratum esse, & apud se quisq; de illis agnoscit. Poetæ fabulant̄ fuisse eos Neptuni filios ferocissimos & immanes ab omni humanitate penitus alienos, tanq̄ e mari genitos. Hinc non inelegāter prouerbio dici cōuenit, Lęstrigonibus immanior, In feralē, & truculentū quēuis hominē. Dicti autem, ut nō nulli existimant, ἀπὸ τῆς λῃστρείας. i. a latrocinio. Id quod Orthographia nō patitur, qđ λαισρυγόνες dicantur a Græcis. d ℭ Italiæ longitudo.) Id ipsū m Ply. ca. 5. tertij sic refert. Patet (inquit) longitudine ab Alpino fine Prætoriæ Augustæ per urbem, Capuāq; æque cursu meāte, Rhegiū oppidū in humero eius sitū, a quo ueluti ceruicis incipit flexus, decies cētena, & uiginti milia passuum, multoq; amplior mensura fieret Laciniū usq;, ni talis obliquitas in latus digredi uideret̄. Latitudo eius uaria est. cccccx. miliū inter duo maria, Inferū, & Superū, amnesq; Varum, atq; Arsiam, mediæ atq; ferme circa urbem Romā, ab ostio Aterni amnis in Adriaticū mare influentis ad Tyberina ostia. cxxxvi. & paulo minus a Castro nouo Adriatici maris Alsium ad Thuscū æquor. Haud ullo in loco. cc. in latitudinē excedens. Vniuersæ autem ambitus a Varo ad Arsiam. xxx. milia passuū. lviij. efficit. Abest a circumdatis terris Istria, ac Lyburnia quibusdam locis. c. milia passuū. Ab Epiro, & Illyrico. 50. Ab Africa min⁹. cc. Ab Sardinia. c. xx. milia. A Sicilia. M. D. p. Corsica min⁹. lxx. Ab Issa. L. Incedit per maria cœli regione ad meridiē quidē. Sed si quis diligenti subtilitate id exigat, inter sextā horam, primāq; brumalem. Hanc Italiæ mensurā clare aperit Martianus. ca. 13. lib. sexti. Quo loco de Italiæ latitudine loquens numerus corrigendus est. Sic enim passim retinēt exēplaria. Nusquā uero (inquit) ccc. latitudo eius excedit. Cū legendū sit. ccccx. Plynio, & Solino, quos passim sequitur id asserētibus. e ℭ Quē Hannibalis castra dicunt.) De portu quē Hannibalis castra dicunt, Ply. ca. 10. tertij. In ea (inquit) portus, qui uocatur castra Hannibalis, nusquā angustiore Italia. xx. milia passuū latitudo est. Itaq; Diony. maior intercisam in eo loco adijcere Siciliæ uoluit. Cū Plynio concordat Martian⁹ ubi supra. Angustior plurimū (inquit) est ad portum, quē Hannibalis castra dicunt. Nā uix. xx. milia passuū lata est. f ℭ Neq; excedit. xxxx. milia.) Ex Plynio, & Martiano iātam citatis, patet legendum esse nō. xxxx. milia, sed. xx. milia, licet passim primū numerū retineant exemplaria. DE Italiæ Vmbilico in Reatino agro Ply. ca. 12. lib. tertij. In agro (inquit) Reatino Cutyliæ lacū, in quo fluctuet insula, Italiæ Vmbilicū esse. M. Varro tradit. Vt autem in Reatino agro Italiæ umbilicus ponitur, ita orbis totius in Delphis est. Huius authores in Collectaneis nostris q̄plures aduocauim⁹. DE q̄tuor Europæ finib⁹ infra ca. 12. g ℭ Italia Pado clara est.) De Pado flumine nihil est, quod nō eleganter ca. 16. tertij retu-

a quē mōs Vesulus superātissimus inter iuga Alpium gremio suo fundit Visendo fonte in Ligurum finibus, unde se primū Padus proruit, summersusq; cuniculo rursus in agro Vibonēsi ex-

b tollitur, nulli amniū inferior claritate, a Græcis dictus ἠρίδανος. Intumescit exortu canis tabefactis niuibus, & liquētibus Brumæ pruinis, auctusq; aquarum accessione .xxx. flumina in Adriaticū

c defert mare, Est e memorabilibus inclytū, & insigniter per omniū ora uulgatū, quod [a] perpaucę familiæ sunt in agro Phaliscorū, quos Hirpos uocant. Hi sacrificium annuū ad Soractem montē

d Apollini faciunt. Idq; operantes gesticulationibus religiosis impune exultant, ardētibus lignorum struibus, in honorē diuinę rei flammis parcentibus. Cuius deuotionis ministeriū munifi-

e centia senatus honoratum, Hirpis perpetuo omnium munerū uacationem dedit. Gentē [b] Marsorum serpētibus illæsam esse nihil mirū. A Circes filio ij genus ducunt, & de auita potentia de-

lerit Caius Plynius. Refert in Originibus Cato Portius, Ethruscos, Botigon. Lygures uero Botigū hūc ipsum amnē, a profunditate nominasse. Ply. nō Botigon, nec Botigum, sed Bodincū .i. fundo carentē uocari dicit, quo loco argumentū affert, cur sic uocet. Gallos autem a Pado .i. Picea arbore, qđ in eius ripis hæc arbor plurima proueniat. Herodotus in Thalia nō assentit ijs, qui flumē Eridanū esse prodiderunt. Neq; n. assentior (inquit) fluuiū quendā esse, Eridanū a Barbaris uocitatū, qui subijt mare ad Septētrionē spectans, unde Electrū uenire narratur. Nec Cassiteridas quidē noui insulas, hoc est, Stānarias, unde ad nos uenit stānū. Eridan⁹ em̄ nomē Gręcū ē, nō Barbarū, ab aliq̄ poetarū fictū, sed hoc etsi studiose q̄siui, a nemine, qui ipse uiderit, accipere potui. Quomodo se habeat mare ad illam Europæ partē, lege Ply. ca. 4. lib. 12. Virg. primo Georgicorū libro, uocat Eridanū fluuiorū regem. Qđ ad Padi magnitudinem respexisse uidetur. Nam, ut Lucan⁹ cecinit in secundo.

Non minor hic Nilo, si non per plana iacentis
Aegypti Libycas Nilus stagnaret arenas.
Nec minor est Istro, nisi qđ dū permeat orbem
Ister casuros in quælibet ęquora fontes
Accipit, & Scythicas exit non solus in undas.

Appianus lib. 1. Bellorū ciuiliū, scribit Eridanū, & Rhodanū flumina paruo inter se spacio caput exerere. Ex his (inquit) alter per Celtas, q supra Alpes incolūt, in Tyrrhenū mare diffundit. Alter uero intra Alpes supra Ioniū sinū elapsus, pro Eridano Padi nomē assumit. In uetustis omnibus exemplaribus apud Ouidium primo Metamorphosis sic legitur.

Eridanusq; senex, lenisq; Amphrysus, & Aeas.

Quo loco Raphael Rhegi⁹ pro Eridano reposuit Apidanusq; senex, nō aduertens de eo Eridano poetā loquutū, qui Atticæ regionis fluuius est, in Illisum influens, author in Attica Pausanias. Fluuij (inquit) Athenis labuntur Illisus, & qui in eū immittit Eridanus Gallico Eridano cognominis. Ianus Parrhasius, & Cęlius Rhodiginus id ipsum antea retulerunt. a ¶ Perpaucæ familiæ.) Sumpsit hæc Solinus ex cap. 2. septimi Ply. Haud procul (inquit) urbe Roma in Faliscorū agro familiæ sunt paucæ, quæ uocant Hirpiæ, quæ sacrificio annuo, qđ fit ad montē Soractem Apollini super ambustā ligni struē ambulantes non aduruntur. Et ob id perpetuo Senatuscōsulto militiæ, omniūq; aliorū munerū uacationē habēt. Rem hāc cecinit Virg. xi. Aeneid.

Summe deum sancte custos Soractis Apollo,
Quem primi colimus, cui Pineus ardor aceruo
Pascitur, & medium freti pietate per ignem
Cultores multa p̄mimus uestigia pruna.

Sup q̄ loco plura Seruius ad huius rei noticiā docte tradidit. Sylli⁹ li. 5. de hac eadē re sic cecinit.

Tum Soracte satum, præstantē corpore, & armis
Aequanū noscens, patrio cui ritus in aruo
Cum pius arcitenens accensis gaudet aceruis,
Exta ter innocuos lætum portare per ignes,
Sic in Apollinea semper uestigia pruna
Inuiolata teras, uictorq; uaporis ad aras
Dona serenato referas solennia Phœbo.

Strabo aūt li. 5. scribit ea sacra nō Phœbo, sed Feroniæ deæ celebrari solita. Feroniā (inqt) finitimi magno dignantur honore. Quo in loco ipsius tēplū est, mirificū habens sacrū. Nā q eius numine afflantur, nudis pedibus prunas, & copiosum inambulant sub hac dæmone nulla lęsione cinerē. Varro id nō ascribit miraculo, sed ait Hirpinos ambulaturos per ignes, medicamēto quodam plantas tingere. Hirpi Sabinorū lingua lupi uocantur. Lege Seruiū ubi supra. b ¶ Gentem Marsorū.) Ply. ca. 2. libri

septimi. In Africa gens Psyllorum fuit (ut Agatharchides scribit) a Psyllo rege dicta. Horum corpori ingenitū fuit uirus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas. Et infra. Simile & in Italia Marsorū gente durat, quos a Circes filio ortos ferunt. Et ideo inesse his uim naturalem eam. Idem eleganter, ut cætera, scribit Aulus Gel. ca. xi. lib. 16. Noct. Atti. Sylius Italicus libro octauo, de Marsis loquens.

Hæc bellare acies norant, ac Marsica pubes,
Et bellare manu, & Chelydris cantare soporem,
Vipereumq; herbis hebetare, & carmine dentem,
Aeetæ prolem angnitiā mala gramina primam
Monstrauisse ferūt, tactuq; domare uenena.
Et lunam excussisse polo, stridoribus amnes
Frenantem, ac syluis montem undasse uocatis.

Scribit idem Sylius Marsos denominatos a Marsia, qui quōdā ab Appolline uictus, in hæc loca profugerit.

Sed populis nomē posuit metuentior hospes,
Cum fugeret Phrygios trans æquora Marsia Crenos
Mygdoniā Phœbi superatus pectine loton.

Alij a Marsia Lydorum duce appellatos tradunt.

beri sibi sciunt seruitium uenenorum, ideo ue- a
nena contemnunt. Caius Cœlius Oetæ tres [a] fi-
lias, Angitiam, Medeam, & Circen fuisse dicit.
Circem Circæos insedisse montes carminū ma-
leficijs uarias imaginū facies mentientē. Angitiā b
uicina Fucino occupauisse, ibiq; salubri scientia
aduersus morbos resistentem cum desisset intus
hominē uiuere, deam habitam. Medeam a Iaso-
ne Buthroti sepultā, filiūq; Marsis imperasse. Sed c
quis Italia habeat hoc præsidiū familiare, a serpē-
tibus non penitus libera est. [b] Deniq; habitato-
res ab Amyclis, quas antea Amyclæi Græci con-
diderant, fugauere serpētes. Illic [c] frequēs uipera

a ¶ Tres filias.) Diod. Siculus lib. quinto tradit Oetam ex Hecate, Maga tres liberos procreasse Circen, Medeā, Egialeum. Seruius septimo Aene. scribit Anginā, uel ut alijs placet, Anguitiam, a Marrubijs populis, Medeam nominatam, ex eo, quod eius carminibus serpentes angeret. Medea (inquit) quando relictis Colchis Iasonē secuta est, dicitur ad Italiā peruenisse, & populos quosdā circa Fucinū ingentē lacū habitantes, qui Marrubij appellabant, quasi circa mare habitantes, propter paludis magnitudinē, docuit remedia contra serpentes. Hi ergo populi Medeā Angitiā nominauerunt, ab eo quod eius carminibus, serpentes angeret. Angitiæ meminit Virg. lib. septimo.

Te nemus Angitiæ, uitrea te Fucinus unda.

Vim etiā hanc cōtra serpentū uenena, tribuit Marrubijs populis.

Quin & Marrubia uenit, de gente sacerdos. &c.

b ¶ Deniq; Amyclas.) Sumptū ex cap. 5. tertij Plynij. Tarracina (inquit) oppidū lingua Volscorum Anxur dictum. Ibi fuere Amyclæ a serpentibus deletæ. Idē scribit ca. 29. octaui. Quo loco docet quas ciuitates, gentesq; minuta animalia deleuerint. Inter Caietā, & Tarracinā oppidū constitutū est a Laconibus, qui comites Castoris, & Pollucis fuerūt, & ab Amyclis prouinciæ Laconicæ ciuitate est ei nomen inditū. Lacones isti cū secundū Pythagoræ sectam a cæde oium animaliū abstinerent, & ex uicinis paludibus natas serpentes, occidere nephas putarēt, ab ijsdem interempti sunt. Vnde Amyclas tacitas dixit Maro in. 10. Et tacitis regnauit Amyclis. Solinus infra ca. 12. hanc taciturnitatē, Amyclis Laconicæ regionis urbi uidetur tribuere. Amyclæ (inquit) silentio suo quondā pessundatæ. Quod ideo fortassis dixit, quoniā ab eis Amyclæ Italiæ originē duxerint. Hinc ab Ausonio Paulino scribente dictum est.

Tu uelut Oebalijs habites taciturnus Amyclis.

Reliq; ca. 12. infra.

c ¶ Frequens uipera.) Vipera, quæ Græce ἔχις dicit, dicta est, qđ ui pariat. Corrosis enim matris lateribus, exeunt pulli cum matris interitu. Scribunt primæ classis authores, Viperæ marem caput inserere in os fœminæ, qđ illa arrodit uoluptans dulcedine. Herod. in Thalia. Nunc (inquit) cū libidine agitantur, & per paria coeunt, fœmina collū maris in emittenda genitura comprahendit, sorbensq; nō prius dimittit, q̄ deuorauerit, & mas quidē hoc modo perit. Fœmina uero talē luit masculo pœnam, qđ filij dū adhuc intra uterū sunt, patrē ulciscentes ambedunt, eiusq; aluo ambesa, ita partum faciunt. Eandē sententiā tradit Aristo. ca. 16. eius libri, quē de Admirandis in natura scripsit. Id ipsum eleganter canit in Theriacis Nicander poeta inquiens.

Vipera sæua caput letali dente mariti
Mordicus abscindit, sed nata ex semine proles
Viscera dilaniat matris, stratamq; relinquit,
Sic patris interitum sub primo ulciscitur ortu.

Ex his apparet Albertū lib. 25. de Animalibus,

nec Plynij uerba, nec uiperæ concipiendi, aut pariendi modũ intellexisse. Citat nescio quem Sirach scribentem de Vipera, qđ fœmina insaniens libidine (utar enim authoris eius qualibuscunq; uerbis) caput spuens maris, caput in os apprehendit, & amputat, & ex sputo illo concipit partum, qui se uisceribus matris emordet, & sic uisceribus matris laceratis, mater moritur in partu. Et parum infra. Adhuc autem (inquit) quod dicit Plynius, uolens magis aptare mendaciũ, quod quidẽ, ut dictũ est, concipiat decapitatione masculi. Sed quia multos concipiat, & propter stricturã corporis, non nisi unũ post eniti possit, cum multi sint, amplius uidelicet, q̃ uiginti, ultimos tedium inuadit, q̃ nõ prodeũt ad lucẽ, & illi uiscera matris corrodunt, est similiter mendaciũ & impossibile. Natura enĩ nũq̃ dedit actum, cuius non daret naturalẽ potentiã, & facultatẽ, quia aliter deficeret in necessarijs. Hucusq; Albertus. Pro Plynio, & contra Albertũ est Aristoteles in eo libro, quõ iãiam citauimus. Eius uerba libuit subscribere. Echidna (inquit) piscis est maritimus, cum qua ferũt Echin uiperam serpentẽ quendam nigris intinctum maculis coire plerumq; consueuisse. Atq; illam dum in ipso demulcentur complexu aduersam serpenti, morsibus illius caput abscindere. Tum qui ex ea nascuntur (quasi uindicaturi essent patris interitum, & accepturi de matre pœnas) abscisso uentre, per media illius uiscera erumpere, atq; super mortua matrẽ, qđ ultionẽ patris abunde patrassent, inter se mutuo efferri, congratulariq;. Apollonius Tyanæus, ut in secundo eius uitæ, refert Philostratus, nõ assentitur huius sententiæ authoribus. Vipera (inquit) uisa est serpentes, quos peperit lingua lambere, & quasi expolire. Non enim assentior (inquit) imprudenti eorũ sermoni, qui dicunt Viperarũ filios absq; matre nasci. Neq; enim hoc natura patitur, neq; comprobat experientia. LOcus montanus est iuxta Aliacmon flumen Macedoniæ. Is, ut lib. 3. scribit Dioscorides, Viperis scatet. Ob hoc fortassis euenit, ut rutã ibidem nascentẽ qui ediderint negent euadere. In Phœnicia tam præsentis ueneni uiperæ sunt, ut halitu solo animalia necent, qđ radicibus uenenatis illic nascentibus uesci credanť. Viperæ Balsami, tũ succum, quo alunť, tũ umbra sub qua delitescunt plurimũ affectant. Qua ex re siquẽ illic uiperæ momorderint, uulnus quidẽ inferunt, sed earũ morsus ueneno omnino carent. Id autem accidere crediť qđ ex cibis odoratis pascantur. a ℭ Morsu insanabili.) Extat apud Dioscoridẽ lib. 8. caput, quod ad uiperas curatio inscribitur. Rursus apud Auicennã longus sermo est, de uiparũ morsus curatione capitibus. 33. 34. 35. 36. tertij tractatus secũdę Fen, quarti Canonis. Idipsum multis carminibus Quintus Serenus cecinit.

Cuspide non quisquã, longæ neq; cæde Larissæ,
Fulmine non gladij, uolucris nec felle sagittæ. &c.

Sunt qui Ply. in uiperæ descriptione plurimũ arguant, quod perperã sententiã Aristotelis ca. ult. quinti naturæ animaliũ fuerit imitatus. Cuius defensionẽ lege apud Cœliũ ca. 30. tertij Antiq. lectionũ. De Vipera plura notatu digna scribit Ambro. ca. 7. quinti Hexameron. b ℭ Calabria Chersydris.) Chersydri dicti, qđ in aquis, & in terris morentur. Nã χέρσον dicimus terrã, ὕδωρ autẽ aquã. Imitať hoc loco Solinus tertio Geor. Virgilium.

Disce & odoratam stabulis accendere Cedrũ,
Galbaneoq; agitare graues nidore Chelydros
Sæpe sub immotis præsepibus, aut mala tactu
Vipera delituit. &c.

Et infra.

Est etiam ille malus Calabris in saltibus anguis
Squammea conuoluens sublato pectore terga,
Atq; notis longam maculosus grandibus aluũ. &c.

Sũt q nõ Chersydris, sed Chelydris legãt. c ℭ Et Boas.) Ex Ply. c. 14. lib. octaui, faciũt ijs (inqt) fidẽ in Italia appellatæ Boæ in tantã magnitudinẽ exeuntes, ut Diuo Claudio principe occisæ in Vaticano solidus in aluo spectatus sit infans. Alunť primo Bubuli lactis succo, unde nomẽ traxere. Albertus li. 25. de Animalib9 falso existimat Boã fuisse eũ inusitatę imanitatis serpentẽ, aduersus quẽ primo Punico bello, M. Attilius Regulus consul in Africa castris apud Bragadã flumẽ positis, p̃lium grande, atq; acre fecisse narrať, cuius interfecti longũ coriũ pedes centũ & uiginti Romã misit. Id coriũ, maxillęq; (ut Ply. author est) usq; ad bellũ Numantinum durauere Romæ in templo. d ℭ Fellebri satietate.)

a morsu [a] insanabili. Breuior hæc cæteris, q̃ in alijs
aduertimus orbis partibus, ac propterea dũ de-
spectui est, facilius nocet. Calabria [b] Chersidris
frequentissima, Et Boam [c] gignit, quem anguem
b in immensam ferunt molem coalescere. Captat
primo greges bubulos, & quæ plurimo lacte ri-
gua bos est, eius se uberibus innectit, suctuq; cõ-
tinuo saginata, longo in sæculo, ita [d] fellebri sati-
c etate ultimo extuberatur, ut obsistere eius ma-
gnitudini nulla uis queat. Postremo depopula-
tis animalibus, regiones, quas obsederit, cogat
ad uastitatẽ. Diuo deniq; Claudio principe, ubi

Vaticanus ager est, in aluo occisę Boæ spectatus est solidus infans. Italia[a] lupos habet, qui cū cęteris similes nō sint, homo, quē prius uiderint, cōticescit, & anticipatus[b] obtutu nocenti, licet clamandi uotū habeat, nō habet uocis ministeriū. Sciens[c] de lupis multa prætereo. Spectatissimū illud est, qđ caudæ[d] animalis huius uillus amatorius inest perexiguus, quē spontaneo damno abijcit, cum capi metuit. Nec habet potentiā, nisi uiuenti detrahat. Coeunt lupi toto anno nō amplius dies. xij. Vescunt in fame terra. At[e] hi, q̄s Ceruarios dicimus, q̄uis post longa ieiunia reptas ægre carnes mandere cœperint, ubi quid casu respiciunt, obliuiscunt, & immemores pręsentis copiæ, eunt quæsitū, quā reliquerunt satietatem. In hoc animaliū genere numerant[f] & Lynces, quarum urinas coire in duriciē preciosi cal-

Copioso lactis suctu, a uerbo fello, quod lac sugere significat. Sunt qui legant celebri, aut funebri satietate. DE Vaticano lege quæ scribit. A. Gellius ca. 17. sextidecimi Noc. Att. a ℭ Italia lupos habet.) Lupus ex Gręco sumptū nomē. Is enim Græce λύκος dicitur. Animal hoc noxiū, nec in Olympo Macedoniæ monte, nec in Creta insula reperitur. Quod hic de Lupis Solinus refert, ex cap. zz. octaui Plynij sumptum est totū. Sed in Italia quoq; (inquit) ut creditur lupoꝝ uisus est noctius, uocemq; homini, quē priores contemplent adimere ad præsens. Diuus Amb. ca. 4. sexti Hexam. Lup⁹ (inqt) si prior hominē uiderit, uocem excipit, & despicit eū, tanq̄ uictor uocis ablatæ. Idē si se præuisum senserit, deponit ferociam, & nō potest currere. Ex hac lupi proprietate, sumptū Adagiū apud Terētiū in Adelphis. Lupus est in fabula. Cū quempiā, ob eius pręsentiā, in quem loquimur, silendū esse significamus. Plaut⁹ in Sticho. Quin tu uocasti hominē ad cœnam? Respondet Epignomus adolescens. Nequid adueniens ꝑderem. Atq; eccū tibi lupū in sermone. Exuriens adest. Prouerbiū interpretatur Seruius Ecloga nona Virgilij sup illud. Lupi Mœrin uidere priores. Multa ex his, quæ de lupis Albert⁹ scribit de animalibus lib. zz. fabulosa esse nemo ambigat. b ℭ Obtutu nocenti.) Sunt uetusti codices, qui sic habeant. Et anticipatus obtutu aspectus nocentis. Idē tñ cū priori sensus. Inter anialia uix lupo alterū magis hoībus noxiū reperitur. Vnde apud Atticos cautū lege fuerat, ut ei, qui lupi catulū peremisset, talentum daretur. Ei uero qui adultum lupū necasset, talenta duo fuerant instituta. Hunc etiā morem plurimæ hac tempestate urbes seruant, ut qui lupoꝝ capita urbiū rectoribus deferant, pręmiū quodpiam inde recipiant deferentes. c ℭ Sciens de lupis multa prætereo.) Quæ hic sciens Solinus p̄terit, lege apud Aristot. ca. 35. sexti. & ca. 5. octaui naturę animaliū. Itē apud Ply. ca. & lib. iamiā citatis. Solinus etiam aliqua de lupis refert ca. z5. infra. d ℭ Caudæ animalis huius uillus.) Sumptū hoc, & quod sequitur ab eodē Plynio ubi supra. e ℭ At ij, quos Ceruarios dicimus.) Sunt in eo genere, qui Ceruarij uocant, qualē e Gallia in Pom. Magni arena spectatū diximus. Huic q̄uis in fame mandenti si respexit, obliuionē cibi surrepere aiunt, digressumq; quęrere aliud. Ex Ply. ca. zz. octaui. Ex hac animalis huius natura, nō incongrue, in hominē, uel proprij cōmodi obliuiosum, prouerbiali figura quis utetur. Ceruario obliuiosior. Tria sunt lupoꝝ genera, Cōmunes, Canarij, Ceruarij genus tertiū. Aristot. ca. 35. sexti naturę animaliū. Lupos itē Canarios (inquit) cęcos parit lupoꝝ ritu, numero cū plurimū, quatuor. Quin etiā lupus Ceruarius coitu, ut canes amplectit, & cęcos generat, nūero duos, aut tres, aut quatuor. Corpore longior, & cauda porrectior est, sed proceritate breuior, celeritate ęque pręstat, q̄uis crura habeat breuiora. Mollis enim & agilis est, prosilireq; longius ob eam rem potest. f ℭ Numerantur & Lynces.) Græca omnino dictio est λύγξ. Sumpta hæc omnia ex ca. 38. octaui naturalis historiæ Caij Plynij. Lyncū humor ita (inquit) redditus, ubi gignuntur glaciat, arescitq; in gēmas Carbunculis similes, & igneo colore fulgentes. Lyncuriū uocatas, atq; ob id Succino a plerisq; ita generari prodito. Nouere hoc, sciunt Lynces, & inuidentes, urinā terra operiunt, eoq; celerius solidat. Plura idem Ply. de Lyncurio ca. 3. li. ultimi. Et Dioscorides. c. 30z. Vrina Lyncū, quā λυγκούριον uocāt, simul egesta est, solidari credit in lapidē. Proinde superfluo medicinas ex eo cōmiscuntur, quandoquidem non sit alia res a Succino, qđ quidā Electrū appellauere cognomento πτερύγοφορον. Potū hoc in aqua stomachi uitijs, & alui fluctiōibus medet. Aristot. in libro de Admirādis in natura. 66. ca. Et Lynces quoq; emingunt, obtegere arenis ferunt, cum uideantur intelligere id ab hominibus quæri ad priuatā utilitatē, & potissimū ad informandas imagines, decorandosq; sculpturis anulos. Ouidius item quintodecimo Meta. sic de hac re inquit.

a culi fatentur, qui naturas lapidū exquisitius sunt persecuti. Istud etiam ipsas lynces persentiscere, hoc documento probatur, qđ egestum liquorē ilico arenarū cumulis, quantū ualent, contegūt,
b inuidia scilicet, ne talis egeries transeat in nostrū usum, ut Theophrastus ꝓhibet [a]. Lapidi isti succini color est, pariter spiritu attrahit propinquātia. Dolores renū sedat. Medetur regio morbo.
c λυγκούριον Græce dicitur. Cicadę [b] apud Rheginos mutæ, nec [c] usquā alibi. Quod silentiū miraculo est, nec immerito, cū uicinæ, quæ sunt Locrensium ultra cæteras sonitent. Causas [d] Granius tra-
d dit. Cū obmurmurarent illic Hercule quiescente, deum iussisse ne streperent. Itaq; ex eo cœptū silentiū permanere. Ligusticum [e] mare frutices procreat, qui quantisper fuerint in aquarū profundis, fluxi sunt, tactu ꝓpe carnulento. Deinde

Victa racemifero Lyncas dedit India Baccho,
E quibus (ut memorant) qcquid uesica remisit
Vertitur in lapides, & congelat aere tacto.

a ❡ Theophrastus perhibet.) Theophrastus, ut lib. 5. refert Diogenes, edidit libros duos, de ijs quæ durantur in lapides. Ex Lyncū ferarū natura, Adagium sumi posse uidetur. Lynce inuidiosior. In auaros, qui ne inutile quidē sibi, alijs indigētibus elargiunt.

b ❡ Cicadæ apud Rheginos.) Sumptū ex ca. 27. undecimi Ply. Cicadæ (inquit) nō nascunt in raritate arboꝝ. &c. Et parū post. At in Rhegino agro silent omnes, ultra flumen in Locris canunt. Scribūt Grçcoꝝ quidam Cicadas omnes quæ masculæ sint/ canere, & Achetas dici. Quę uero fœminæ sunt/ mutas esse, & Tettigonas nūcupari. Tradūt philosophi, & Ply. retulit ca. 51. undecimi naturalis historiæ, nō inesse uocē ijs animalibus, quæ pulmone, & arterijs carēt. Proclus scribit cicadā canere, cū seipsam sub alis atterit, atq; ita sonū emittere. Strabo li. 6. docet cur Cicadæ in altera fluminis ripa sint canorę, in alia uero silentes/ & mutæ. Cū fluuius (inquit) Alex Rheginum a Locrensi disterminet agro, qui per uallē profundā cursum habet. Peculiare quiddā cicadis obuenit. Quæ enim in Locroꝝ ripa uersanť/ sonantius stridēt. Alijs uox nulla contingit. Eius rei causam suspicatur esse. Nā cū ijs omnino umbrosa regio sit, unde rosidas alarū pelliculas minime pandāt. Illis sole feruida est, quę aridas, & uti corneas habeat. Vnde apte stridor emittiť. Aliā causam refert Aristoteles ca. 30. quinti de Animaliū natura, & in lib. eo, qui de morte & uita scriptus est. Scribit idē Aristoteles ca. 57. de admirādis in natura, Cicadis quēadmodū & Apibus futuroꝝ notionē inesse, contrarijs tamē actibus. Illæ (inquit) taciturnitate quadā & quiete, hæ uero motu, ac uocis crepitatione, cū non antea concinēt, q̃ sol retorqueat eius cursum, q̃ maxime tempore homines ad laborē prouocanť.

c ❡ Nec usq̃ alibi.) Tarręas in Prouerbioꝝ Collectaneis, tradit in Acantho, qui est Aetoliæ urbs, τέττιγας οὐκ ᾄδειν. i. Cicadas nō canere. Vnde prouerbio locū datū, ἀκάνθιος τέττιξ, Acanthia Cicada, in mutos, & inscios homines dici solitum.

d ❡ Causas Granius tradit.) Has fabulosas causas ijs uerbis refert Diodorus in quinto. Cū Hercules ad fines Rheginoꝝ, ac Locrensiū peruenisset, obq; iter fessus quiesceret, cicadarū strepitu pertesus, deos orasse fertur, ut eas inde amouerēt. Exaudita prece, nō solū tunc, sed postmodū cicadæ nunq̃ sunt in ijs repertæ locis. Ex Cicadarū natura huiusmodi prouerbia nata sunt. Cicada canorior. Cicada aridior, Cicadę nec æstate silent/ ex Theocrito, Martiale, Ouidio. Hoꝝ & sex miliū alioꝝ usus, in libro Adagioꝝ nostroꝝ explicuimus.

e ❡ Ligusticū mare frutices procreat.) Coraliū Græca omnino dictio, κοράλλιον eis dictū, de quo lege Plyniū, quē more suo Solinus imitatus est, ca. 2. lib. 32. & ca. 19. li. tricesimisexti. Coraliū, ut lib. 5. scribit Dioscorides, alij Lithodendron uocant. Forma est ei fruticis marini. duraturq; illico exemptū, atq; in lucē uniuersam prolatū, ut uideri possit spissatū a spiritu, qui nos ambest &c. Theophrastus κουράλιον appellat, ἀπὸ τῆς κουρᾶς. i. a tonsura, siue a radēdo. Aiunt eñ tactu protinus lapidescere si uiuat. Itaq; occupari, euelliq; retibus, aut acri ferramento præcidi. De eo sic Ouidius libro quintodecimo Metamorpho.

Sic & Coralium, quo primum contigit auras
Tempore, durescit, mollis fuit herba sub undis.

Auicenna c. 124. secundi tractatus, lib. secundi, ponit eius species. Albū, rubrū, nigrumq;. Asserit autem frigidū esse in primo, siccū in secundo. Ponit tandē eodē capi. plures eius operationes, & proprietates. Ouid in fine 4. Meta. fabulose narrat uirgas sanguine Medusæ contactas, in hunc lapidē fuisse conuersas.

Anguiferumq; caput, dura ne lędat arena. &c.

Claudia. de Nuptijs Honorij contra Orthogra-

ubi in ſupera tolluntur, natalibus [a] derogatis, lapides fiunt. Nec ſolum qualitas illis, ſed & color uertitur. Nam puniceo protinus rubeſcunt. Ramuli ſunt, quales arborũ uiſimus, ad ſemipedem frequentius longi. Rarum eſt pedaneos depræhendi. Excudunt ex illis multa geſtamina. Habet enim (ut [b] Zoroaſtres ait) materies hæc quandã poteſtatẽ, ac propterea, quicquid inde fit, habet inter ſalutaria. Coralium alias dicũt. Nã Metrodorus [c] γοργίαν nominat. Idẽ, qđ reſiſtat Typhonibus, & fulminibus, affirmat. Eruitur [d] gemma in parte Lucaniæ facie adeo iucunda, ut languẽtes intrinſecus ſtellas, & ſub nubilo renitẽtes croceo colore perfundat. Ea quoniã in littore Syrtium inuẽta primũ eſt, Syrtites uocat. Eſt [e] & Veientana gemma a loco dicta, cui ſupficies nigra, quã ad gratiam uarietatis limites interſecant albi notis candẽtibus. INſula [f] quæ Apuliæ oram uidet tumulo, ac delubro Diomedis inſignis eſt. & Diomedeas [g] aues ſola nutrit. Nã hoc genus alitis pter q̃ ibi nuſq̃ gentiũ eſt, idq; ſolũ poterat mẽorabile iudicari, niſi accederẽt nõ omittenda.

phiæ rationem corripuit primam. Mergit ſe ſubito, uellitq; Coralia Clotho. Vimen erat dum ſtagna ſubit, proceſſerat undis Gemma fuit. Niſi/ q;/coniunctionẽ addititiã putemus. DE Liguſtico mari infra ca.36. a ℂ Natalibus derogatis.) Detractis, mutatis, cõuerſiſq;, qđ.ſ. natiuã molliciẽ, propriũq; colorẽ ſtatim uertant. Sunt uetuſti quidã codices, in quibus tũ naturalibus, tum natiuis ſcriptũ ſit, idẽ tamẽ ſenſus omnibus. b ℂ Vt Zoroaſtres ait.) Marbodęus in libello de lapidib⁹ precioſis, de Coralio loquens ſic ait.

Ex quo finguntur geſtamina (cõmoda multis.
Quippe ſalutaris geſtantibus (eſſe probatur
Illius, ut dixit Zoroaſtres, mira (poteſtas.
Et ſicut ſcribit Metrodorus maximus author,
Fulmina, Typhonas, tẽpeſtateſq; repellit. &c.

Stulte omnino faceret, qui ſup pomiferas arbores, uel fabaceas herbas, Coralia in pulueres redacta cũ aqua, aſperſerit, pomorum, aut fabarum ſperans copiã. Eam lucri ſpeciẽ ſiquis affectarit, Alberto grates referat, qui id ſecretũ poſteris ſcriptũ reliquit. c ℂ γοργίαν nominat.) Lego γοργονίαν, ex ſimilitudine ſic appellatã, quoniam Coraliũ exemptũ aquis, ex uimine dureſcit in gemmã, ſicut oſtenſo Gorgonis capite, in lapides uertebãtur aſtantia. Ply. ca.10. triceſimiſeptimi naturalis hiſt. Gorgonia (inqt) nihil aliud eſt, q̃ Coraliũ, nominis cauſa, qđ in duriciem lapidis mutatur. &c. d ℂ Eruitẽ gemma in parte Lucaniæ.) Plynius ca.10. triceſimiſeptimi. Syrtitæ (inquit) in littore Syrtium. Iam quidẽ in Lucania inueniunt, melleo colore croco refulgentes, intus autẽ ſtellas continẽt languidas. e ℂ Eſt & Veientana.) Ex Ply. ca.10. triceſimiſeptimi. Veientana Italica gemma eſt (inquit) Veijs reperta, nigrã materiã diſtinguẽte limite albo. f ℂ Inſula, quæ Apulię orã uidet.) Ptolemęus ca.1. tertij, tabula Europę ſexta, ſcribit ſex eſſe Diomedeas inſulas. Plyni⁹ in fine tertij. Contra Apulũ littus (inquit) Diomedea conſpicua monumẽto Diomedis. Et altera eodẽ nomine, a quibuſdã Teuthria appellata. Duas etiã Strabo lib.6. eas eſſe dicit. In propinquo mari (inquit) iacent duæ inſulæ, quas Diomedeas appellãt. Ex quibus habitatores habet altera. Reliquã deſertam eſſe dicunt, in qua Diomedẽ diſparuiſſe quidã fabulant, comiteſq; in aues conuerſos eſſe. Eas etiam hac ætate mãſueſcere, & humanã quodãmodo uitam agere, & uiuẽdi ordine, & erga benignos manſuetudine. A malignis autem, & ſceleratis, fuga & euitatione. Meminit Stephanus de Vrbibus. SVmpſit hæc omnia Solinus, ex Ply. ca.44. lib. decimi. Ab Alberto barbare Dyomeditæ uocant, quas (inquit) ad Auguriũ uocauit rex Dyomedes. g ℂ Diomedeę aues.) Ouid. 14. Meta. Diomedis ſociorũ in aues conuerſionẽ, enumerat inter fabulas. A Venere enim, quã Pleuronius Agmon Diomedis ſoci⁹ maledictis inſtimularat, in has alites eos narrat fuiſſe conuerſos. Locũ fabulæ (ut inquit Ply.) fecit, qđ hæ aues cotidie Diomedis ædem pleno gutture, madentibus pennis perluũt. Virgilij uerſus de hac ipa re, ex.xi. Aeneidos libro hi ſunt.

Nunc etiam horribili uiſu portenta ſecuntur,
Et ſocij amiſſi petierunt æthera pennis,
Fluminibuſq; uagantur aues, heu dira meorum
Supplicia,

a Forma [a] illis pene, quæ Fulicis, color candidus, ignei oculi, ora dentata. Congregatæ uolitant, nec sine ratione pergendi, duces [b] duæ sunt, quæ regunt cursum, altera agmen anteit, altera inse-
b quitur, illa, ut ductu certum iter dirigat, hæc, ut instantia urgeat tarditatẽ. Hæc in meantibus disciplina est. Cum [c] fœtificũ adest tempus, rostro scrobes excauant, deinde surculis inuersum su-
c perpositis texta cratium imitantur, & sic contegunt subtercauata. Et ne operimẽta desint, si forte lignorum casas uenti auferant, hanc struem comprimunt terra, quã egesserant, cum puteos exca-
d uarent. Sic nidos moliuntur bifori accessu, nec fortuito, adeo, ut ad plagas cœli metentur exit⁹, uel ingressus. Aditus, qui dimittit ad pastus, in ortum destinatur, qui excipit reuertentes, occa-
e sum uersus est, ut lux, & morantes excitet, & receptui non denegetur. Leuaturæ aluum aduersis flatibus subuolant, quibus proluuies longius auferatur. Iudicant [d] inter aduenas. Si Græ-
f cus est, propius accedunt, & quantum intelligi datur, uelut ciui blandius adulantur. Si quis erit gentis alterius, inuolant, & impugnant. Aedem [e] sacram omni die celebrant studio huiusmodi. Aquis imbuunt plumas, alisq; impendio

Supplicia, & scopulos lachrymosis uocibus implent. Quo loco plura scribuntur a Seruio. Sociorum Diomedis in aues conuersorum, nomina sunt. Agmon, Lycus, Idas, Rhetenor, Nycteus, & Abas. Aristoteles in eo libro, quẽ de Admirandis in natura scripsit ca. 68. ijs quidẽ uerbis rem totã explicat. Erat in Diomedea insula, quæ in Adriatico freto posita adiacet Italiæ peruetustum quoddã sacellum Diomedi olim principi dicatum, admirabile quidẽ, & multa ueneratione tũ, ꝓpter uetustatẽ ipsam, tum etiam ob eam, quã dicam rei nouitatem dignissimũ. Ferunt enĩ circa illud uersari nõnullas aues miræ magnitudinis, ac rostri durissimi, illasq; si quis eo accesserit cuiuscunq; fuerit nationis, præterq̃ Græci in eum statim irrumpere acerrimo uolatu, raperęq; illũ sublimem, ac totum unguibus dilaniare. Tum uero demum cõfossa rostro ceruice, atq; undiq; discerpta necatũ abijcere. Idq; potissimũ eos facere, inquiunt, aduersus uicinas gẽtes, cũ dicant illas socios olim fuisse. Diomedis, q cõfractis circa eã insulam nauibus submersi, in huiusmodi aues sunt cõmutati, atq; illud odij aduersus uicinos ꝑpetuo conseruasse, cum Diomedes eorum dux ab Aenea fuisset dolo interceptus, qui tũ ea possidebat loca, quãdoq; dẽ Græcis, qui eo proficiscuntur sese benignas admodum, & familiares præstent. Lege August. c. 16. decimi octaui de Ciui. dei.

a ℭ Forma illis.) Ex Plynio ubi supra. Has (iquit) Iuba Cataractas uocat, & eis esse dẽtes, oculosq; igneo colore, cætero candidas tradens.

Si uolucrũ (inquit Naso) quæ (sit dubiarum forma requiris,
Ut non Cygnorum, sic albis proxima Cygnis.

Suidas existimat has aues uel Ciconias esse, uel Cyconijs similes. Augustinus Fulicas, Theodorus Gaza Ardeolas transferũt. Has aues Græci Erodios uocant, cuius generis auem auspiciũ dixit Homer⁹, Diomedi, & Ulyssi speculatoribus apparuisse. Versus Homeri est.

τοῖσι δὲ δεξιὸν ἧκεν ἐρώδιον ἔγγυς ὁδοῦ παλλὰς ἀθηναίη.

b ℭ Duces duæ sunt.) Plynius masculino gẽere protulit. Duos semper his duces (inquit) alterũ ducere agmen, alterũ cogere.

c ℭ Cũ fœtificum.) Scrobes (inquit Plynius) excauare rostro, inde crate consternere, & operire terra, quæ ante fuerit egesta. In ijs fœtificare.

d ℭ Iudicant inter aduenas.) Aduenas Barbaros (inquit Plynius) clangore infestant. Græcis tantum adulantur miro discrimine, uelut generi Diomedis hoc tribuentes &c. Mira naturę uis. Iam quædã animalia authore Plynio, innoxia indigenis, aduenas interimunt sicut serpentes. Parcunt in Myrinthe, quos terra nasci proditur. Item in Syria angues circa Euphratis maxime ripas, dormientes Syros non attingunt. Aut etiam si calcati momordere, non sentiunt maleficia, alios cuiusq; gentis infesti auide, & cum cruciatu exanimantes. Quamobrem & Syri non necant eos. Contra in Altenio Cariæ monte Aristoteles Philosophus scriptum reliquit, tradit a Scorpionibus hospites non lædi, indigenas interimi. QVid de sociorũ Diomedis Aetoli ducis in has

madefactis confluūt rorulentæ, ita ædem excus- a
so humore purificant, tunc pennulis superplau-
dunt, inde discedunt quasi peracta religiõe. Ob
hoc ferūt Diomedis socios aues factos. Sane an-
te aduentum Aetoli ducis nomen Diomedeę nõ b
habebant. Inde sic dictæ. ITalicus [a] excursus per
Liburnos, quæ gens Asiatica [b] est. Procedit in
Dalmatiæ pedem. Dalmatia [c] in limitem Illyri-
cum. In quo sinu Dardani sedes habent, homi- c
nes ex Troiana prosapia in mores Barbaros effe
rati. At [d] ex altera parte per Ligurum oram in
Narbonensium prouinciam pergit, in qua Pho-
censes quondam fugati Persarum [e] aduen-

aues conuersione, ac reliquis, re uera tenendū sit, tradit Diuus Augustinus ca. 18. decimio ctaui Ciui. dei, ijs quidē uerbis. Socij Diomedis, quia nusq̃ subito comparuerunt, & postea nullo loco apparuerūt, perdentibus eos ultoribus angelis malis, & pro eis aues occulte ex alijs locis, ubi est hoc genus auium, ad ea loca perductæ sunt, ac repente suppositę, ideo creduntᵉ esse cõuersi. Qđ aūt Diomedis in tēplū aquā rostris afferūt, & aspergūt, & qđ blandiuntᵉ Gręcigenis, atq; alienigenas ꝑsequuntᵉ, mirandū nõ est, fieri dęmonū instinctu, quo rum interest, i. ad quos ꝑsuadere pertinet, deū factum esse Diomedē ad decipiendos homies, ut falsos deos, cū ueri dei iniuria, multos colāt, & hominibus mortuis, qui nec cū uiuerent uere uixerūt, templis, altaribus, sacrificijs, sacerdotibus, q̃ omnia cū recta sunt, nõ nisi uni deo uiuo, & uero debentᵉ, inseruiant. a ℂ Italicus excursus ꝑ Liburnos.) Liburnia (ut ca. 5. tertij refert Plynius) quibusdā locis abest ab Italia cētū .M. passuū. Vnde dicti sint, tradit Stephanus. Illyrij seu Liburni (inquit ca. 5. secūdi Luci⁹ Florus) sub extremis Alpium radicibus agunt inter Arsiā, & Titium flumeh longissime per totum Adriatici maris littus effusi. Lege Plyniū ca. 22. lib. tertij, & Appia. in Illyrio. b ℂ Asiatica est.) Seruius primo Aene. existimat Rhetos, Vindelicosq; Liburnos esse. Hi autē (inquit) ab Amazonibus originem ducūt. Citat Horatiū ode quarta q̃rti Carminū. Videre Rheti bella sub Alpib⁹ Drusum gerentem. Vindelici, quibus mos inde deductus per omne tempus Amazonia securi. c ℂ Dalmatia in limitē Illyricū.) Florus lib. quarto. Dalmatæ (inquit) plerunq; sub syluis agunt, inde ad latrocinia prōptissimi. Et de Illyrijs. Illyrij quoq; sub Alpibus agunt, imasq; ualles earum, & quædā quasi claustra custodiunt, abruptis torrentibus implicati. Lege de utrisq; populis præter Plyniū, Strabonē, Ptolemęum, apud Appianū in eo lib. quē Illyriū inscripsit. Ptole. ca. 9. tertij Tab. 9. Europæ, ponit Dardanos in superiore Mysia. d ℂ At ex altera parte.) Describit eum Italiæ limitē, quo Italia, Galliā, & Hispaniā e regione prospicit. Qua in parte Massilia urbs a Phocensibus olim condita/sita est. Massilia (ut in cõmentarijs Dionysij refert Eustathius) ex euentu quodā sortita est nomē. Cū enim Phocensiū gubernator illuc primū appulisset, conspicato in littore τοῦ ἁλιέως i. piscatore/ mox ex sumpto omine, nautas ligare rudentē iussit. Aeoles enim ligare μάσσειν dicunt. Qua ex re Massiliā dictam refert. Constructa autē est a Perano Phocensiū duce Senani Segoregiorū regis genero. Eam uero condidit ꝑpe amnis Rhodani ostia, in remoto quodā sinu, ueluti (ut Iustinus author est) in maris angulo. Hermola⁹ ca. 30. quinti Plyniarū castiga. Asiaticos Phocenses cū dyphthongo, Græcos autē ex Phocide Phocenses sine dyphthongo scribendū existimat. Ab utroq; tamen Phocaicus deduci refert. e ℂ Persarū aduentū.) Marcellinus lib. 15. circa finē. A Phocide (inquit) Asiaticus populus, Harpali inclementiā uitans Cyri regis præfecti, Italiā nauigio petit. Cuius pars in Lucania Veliā, & altera condidit in Viennensi Massiliam. Meminit & Herodotus in primo. Hanc Phocensium fugam describit Hora. ode. 16. Epodon. Vide Porphyrionē ibidem. Non cõueniunt authores, a quibus Phocensibus urbs Massilia condita fuerit. In hoc fere concordāt omnes, ut eā Gręci ꝓfugi cõdiderint. Ply. c. 4. tertij. Iusti. li. 43. Luca. in. 4. Sylli⁹ li. 15.

Iamq; agiles Tyrrhena sonāt, qua cærula puppes
Ausoniū euasere latus, Ligurumq; citatis
Littora transmittunt proris, hinc gurgite ab alto
Tellurem procul irrumpentem in sydera cernūt
Aerias Alpes occurrunt mœnia Graio
Condita Massiliæ &c.

MAssiliensiū instituta plura recenset Max. Valerius, de institutis antiquis lib. 2. Plautus in Casina circa finē. Vbi tu es (inquit) qui colere mores Massilienses postules? Taxat Massilienses tanq̃ molles, & effœminatos, qđ & Athenęus dicit. Phocęa urbs Asiatica insignis est Pylade alumno, cuius cū Oreste ueteribus amicitia celebratᵉ. Apud Statium Sylua sexta lib. secundi sic in omnibus exemplaribus falso legitur.

Dignus & Hęmonium Pyladen pręcedere forma.

Quasi Pyladen Hęmoniū dicat, cū constet eū Phocęū fuisse. Ouid. 2. Elegiarū.

Quod fuit Argolico iuuenis Phocęus Oresti.

Et. 2. de Ponto.

Affuit insano iuuenis Phocęus Oresti.

Vnde quibusdam apud Statium sic legendum uidetᵉ,

a tu Massiliam urbem Olympiade[a] quadragesi-
maquinta condiderunt. C.[b] Marius bello Cym-
brico factis manu fossis inuitauit mare, pernici-
osamque feruentis Rhodani nauigationē tempera
b uit. Qui[c] amnis præcipitatus Alpibus primo per
Heluetios ruit, occursantium aquarum agmina
secum trahens, auctusque magno, ipso, quod inua-
dit, freto turbulentior, nisi cum fretum uētis ex-
c citatur. Rhodanus sæuit & cum serenū est, atque
ideo inter[d] tres Europę maximos fluuios, & hūc
computant. Aquæ[e] quoque sextiæ colloco claru-
erunt quōdā hyberna[f] consulis, postea excultæ
d mœnibus. Quarum calor olim actior exhalatus
per tempora euaporauit, nec iā par est famæ pri-
ori. Si Græcos cogitemus, præstat respicere sit-
tus Tarentinum. Vnde a promōtorio, quod A-
crān[g] Iapygian uocant, Achaiam[h] cursum desti-
nantibus, citissima nauigatio est.

Dignus & Hæmonium iuuenem præcedere forma, Vt ad solū Achillem referas. Ego uero sic legē dum censeo. Dignus & Hæmonium, & Pyladen præcedere forma, Vt & Achillē, & Pyladen simul Papinius complectatur. a ℭ Olympiade quadragesima quinta.) Idem tradit Eusebius libro Tempoꝝ. b ℭ Caij Marij.) De his fossis Plynius c. 4. tertij. Sunt (inquit) authores, & Heracleam oppidum in ostio Rhodani fuisse ultra fossam ex Rhodano centū passibus, Marij opere, & nomine insigne stagnum. Mercatores nostri temporis, qui in Galliam merces deuehūt, has ipsas fossas (credo ob aquarū immobilitatem) aquā mortuā appellant. c ℭ Qui amnis.) Rhoda oppidū Rhodioꝝ in Narbonensi prouincia, unde (inquit cap. 4. tertij Caius Plynius) dictus multo Galliarū fertilissimus Rhodanus fluuius, ex Alpibus se rapiens, per Lemannū lacum, segnemque deferens Ararim, nec minus seipso torrētes Isaram, & Druentiam. Libyca appellantur duo eius ora modica, ex his alterum Hispaniēse, alterū Metapinū, tertiū idemque amplissimū, Massalioticum. Polybius increpat Timęū, qui Rhodanū quinque ostia habere tradidit. Artemidor⁹ tria Rhodanū habere ostia opinatus ē. Lege Strabonē in quarto. Plutarchus in uita Hannibalis ait Rhodanum nō longe ab Istri, Rhenique fontib⁹ surgere. Ochugentis prope emensis stadijs in lacum Lemannum se condere. Inde egressum, in occidentē se uertentē Gallias aliquādiu dirimentem, Araris, & alioꝝ fluminū accessione non mediocriter auctum. Tandem inter Volcas, & Cauares, pluribus capitibus in mare influere. De ortu Rhodani supra, ubi de Pado scripsimus, sententiam retulimus Appiani. Eleganter Rhodanū describit Syllius tertio belloꝝ Punicorum libro.

Valcarum populatur iter, tumideque minaces
Accedit Rhodani festino milite ripas,
Ac gregibus caput Alpinis, & rupe niuali
Prosilit in Celtas, ingentemque extrahit amnē
Spumāt Rhodanus ꝓscindens gurgite cāpos &c.

d ℭ Inter tres Europæ maxios fluuios.) Varro cū de parte orbis, quæ Europa dicitur, dissereret, in tribus primis eius terræ fluminibus Rhodanum esse posuit. Per quod uidetur eum facere Istro æmulum. Istrus enim quoque in Europa fluit. Aulus Gellius c. septimo libri decimi. e ℭ Aquæ quoque Sextiæ.) De ijs aquis Plynius ca. 4. tertij, & ca. secundo tricesimiprimi. Plutarchus in uita C. Marij, Sextiles uocat. Caius Sextius proconsul uicta Saliyorum gente, Coloniā aquas Sextias condidit, ob aquarum copiā, & calidis, & frigidis fontibus, atque a nomine suo ita appellatas, Author Liuius libro. 61. ab urbe condita. Et Strabo in quarto. Sextius (inquit) potissimum redactis in potestatem Saliys, nō longe a Massilia, sui nominis ędificauit oppidum, suæque appellationis aquas dixit calidas, quaꝝ partem in frigidas permutatas esse ferunt, ibi Romanorum pſidium collocans. f ℭ Hyberna consulis.) Intelligit uel Caium Sextium, uel qđ magis placet, C. Marium, qui, ut lib. 68. scribit Liuius, summa ui oppugnata a Teutonis, & Ambronibus castra, defendit. Duobus deinde prę̄lijs circa aquas Sextias eos hostes deleuit. In quibus cæsa traduntur hostium ducēta milia, capta nonaginta milia. Plutarchus dicit captos uiuos, atque trucidatos ex Barbaris ultra decē Myriadas. g ℭ Acran Iapygian.) Sumptum ex capite undecimo tertij Plynij. Promontorium (inquit) quod Acran Iapygian uocant, quo longissime in maria excurrit Italia. h ℭ Achaiā.) In Achaiam. Ars quidem, authore Seruio, hoc exigit, ut nominibus prouinciarum præpositionem addam⁹, ciuitatum nunquā, tamen plerumque peruerso ordine lectum est. Achaiæ nomen prouinciæ, ut docet Plynius, ab Isthmo incipit. Antea Aegialos uocabatur, propter urbes in littore per ordinem dispositas.

DE QVIBVSDAM IGNOBILIBVS Tyrrheni maris insulis, quæ Italię adiacent. De Corsica, & Catochite lapide.

CAP. IX.

FLectendus [a] hinc stylus est, terrarũ uo- a
cant alia, & longum est, ut moratim in-
sularũ omniũ oras legamus quascũq; promon-
toria Italica prospectant. Quãuis sparsæ recessi-
bus amœnissimis, & quodã naturę quasi specta- b
culo expositæ non erant omittẽdæ. Sed quantũ
residendũ est, si dilatis, quę pręcipua sunt, p quã-
dam desidiam, aut [b] Pandatariã, aut [c] Prochytam
dicamus, aut ferri feracem [d] Iluã, aut [e] Caprariam, c
quã Gręci ἀιγίλον dicũt, aut Planasia de facie supi
na freti, uel Vlyxis [f] erroribꝰ sic uocatã, uel Colũ-

FLECTENDVS hinc stylus est.) Post Italię descriptionẽ, flectit stylum ad eas insulas describẽdas, quæ Italiæ adiacent, primũ Corsicam describens, quæ minus .lxx. stadijs ab Italia distat. A forma autem Corsicam dictam uolunt, idest a capitis tempoꝝ similitudine. Græci enim κόρσας, ut lib. 2. tradit Pollux, tempora .i. partem capitis nominant. Stephanus uero dictam dicit ἀπὸ κόρσης δούλης βουκόλου, hoc est, a Corsi ancilla boum custode. Cingitur autem, ut ca. 2. tertij Ptolemęus ait. Ab occasu quidẽ, & septemtrione, mari Ligustico. Ab ortu aũt Tyrrheno mari. A meridie pelago, qđ inter ipsam, & Sardiniam interiacet. Scribit Strabo Corsicam maligne coli, asperam, & plurimis in partibꝰ inaccessibilem, adeo, ut qui eius montes habitant, ex latrocinijs uitã degant, immanitateq; beluas ipsas superent. Hinc factum esse dicit, ut cum Romani imperatores in eos irruant, ipsorũq; castella irrumpãt, magnũ seruorũ gregem captũ aduehant. Romæ (inqt) cernere est simul & mirari, q̃ agrestis uideatur effigies, q̃q̃ bestiarum appareat diritas, facieq; truculentæ. Eos seruos tã utiles esse asserit, ut quãuis domini pro eis parũ exponant, præcij tamen pœnitentia torqueantur. Discordat aliquãtisper a Plynio Strabo in huius insulæ mensura. Eius enim longitudinẽ miliaria. cc. &. xl. Latitudinẽ uero. lxx. Plynius aliter, ut mox dicetur. Diodori Siculi ex lib. 6. uerba sunt. Celebres in Corsica ciuitates habentur duæ, Calaris, & Nicea. Calaris a Phocensibus, qui a Tyrrhenis postmodum insula pulsi sunt. Nicea a Tyrrhenis maritimis, qui reliquas etiã Tyrrheni maris/suæ diuonis fecerunt. DE ea scribunt late Strabo lib. 5. Mela Pomponius lib. 2. Diod. Siculus lib. 6. Corsicæ formã, si picturis delecteris, appingit Ptolemęus. 6. Europæ tabula. Athenęus tradit Corsicæ incolas iccirco longæuos esse, qđ mellis cibo, quo plurimũ abundant, utantur assidue. Quod alicui mirum uideri potest, cum eius insulæ mel, ob taxi copiam, uenenatũ sit. Ouidius Elegiarum primo.

Melle sub infami Corsica misit apis.

b ❡ Aut Pandatariã.) Sic enim eã Plynius, & Pomponiꝰ nominatã dicũt, Ptolemęus Pandatoriã nũcupat. QVoniã has insulas præter Corsicam, nudis tantũ nominibus Solinus refert. Pluresq; alias in ijs locis sitas præterit, libuit de ijs insulis Plynij ex cap. 6. tertij uerba subnectere. In Ligustico (inquit) mari est Corsica, quã Græci κύρνον appellauere, sed Thusco proplor a septẽtrione in meridiẽ proiecta, longa passuũ centum quiquaginta. M. Lata maiore ex parte. L. Circuitu. cccxxij. M. Abest a Vadis Volaterranis. LXII. M. p. Ciuitates habet. xxxiij. & colonias. Marianã a Mario deductam, Aleriam a Dictatore Sylla. Citra est Oglasa. Intra uero. lx. M. passibus, a Corsica Planaria specie dicta æqualis freto, ideoq; nauigijs fallax. Amplior Vrgo, & Capraria, quã Gręci ἀιγιλὸν dixere. Item Igiliũ, & Dianiũ, quã Artemisiam, ambæ contra Cosanũ littus, & contra littus Vapone, Meneria, Colubraria, Venaria, Ilua, cum ferri Metallis circuitu. c. pass. A Populonia. x. M. a Græcis Aetalia dicta. Ab ea Planasia. xxxviiij. M. Ab ijs ultra Tyberina ostia in Antiano, Astura, mox Palmaria, Sinonia. Aduersum Formias, Pontiæ. In Puteolano aũt sinu Pandataria, Prochyta, non ab Aeneæ nutrice, sed quia profusa ab Aenaria erat. Aenaria ipsa a statione nauiũ Aeneæ, Homero Inarimę dicta, Græcis Pithecusa, nõ a simiarũ multitudine (ut aliq existimauere) sed a figulinis doliarioꝝ πίθος dolium. De ijs insulis Strabo, Diod. Siculus, Mela, Ptole. ubi supra. c ❡ Prochytã.) Præter alios, de Prochyta, lege quæ scribit Seruius nono Aen. sup illud. Tum sonitu Prochyta. Diony. Halicar. li. primo (ut ca. 8. retulimus) Prochytã insulã, ab Aeneę nutrice dictã tradit, qđ Ply. oĩno reprobat d ❡ Iluã.) Sũt qui falso, Vilbam legant, cũ Plynius, Mela Pomp. Ptole. Iluam nuncupent. e ❡ Capraria, quã Græci αἰγίλον dicunt.) A caprarũ similitudine, uel copia. Græci enim αἶγα capram dicunt. αἴγεος caprinꝰ. f ❡ Vlyssis erroribꝰ uocatã.) πλανάομαι apđ Gręcos erro significat, πλάνη errorẽ.

a C Ithacesiam.) Ab Ithaca insula, Vlyssis quondã regno. Vel si Seruio credimus, ab Ithaco Dulychij insulæ monte, ubi Vlysses habitasse ferẽ. b C Inarime.) Dicta Inarime ab Arimis populis, aut beluis. Sic enim lingua Hetrusca Simiæ nominanẽ, quas Græci πίθηκους uocitant. c C Homero nominatã.) Carmen Homeri est. εἰναρίμοις ὅθι φασὶ τύφωεος ἔμμεναι εὐνάς. d C Lætas.) Pingues, ferulesq;, Virgilius. Quid faciat lætas segetes Georgicorũ primo. e C Vt exordiũ incolis Ligures dederint.) In ueterũ monumẽtis scriptũ reperimus, Ligurũ incolas, Corsicæ insulæ nomen indidisse. Id autem hac ratione contigisse tradunt. Cum enim Corsa quędã nomine, patria Ligur iuxta littus æquoris boues pasceret, & ex eo armento taurus unus mare transnare sæpius consueuisset. Postq; dies aliquot cũ ad reliquũ boum gregem aucto iam corpore rediisset. Cupida Corsa noscendi, quo taurus pergeret, simul ꝗ incognita sibi pabula, quib⁹ is usus fuerit scire cupiens, nauicula eum ipsum taurum a cęteris digredientem, persecuta est. Insulã, quæ, qualisq; foret, Liguribus rediẽs aperit. Qui conscensis nauibus, in eã insulã nauigarũt. Cuiusq; fertilitatem cum didicissent, transmissis cultoribus, insulã coluerunt, exq; eam Corsæ authoris, ducisq; nomine, Corsicam nominarunt. Stephanus historiam tangit potius, q̃ explicet. Græci Κύρνον eam nuncupant, a Cyrno Herculis Libys filio, qđ is quondã insulam incoluerit. f C Colonias deduxerunt.) Marianã, & Aleriam, authores Plynius, & Mela Pomponius. g C Hæc facessant.) Harũ insularum descriptiones curatum abeant. h C Catochiten uocant lapidem.) Hic lapis a proprietate nomen habet. Nam, ut Ply. & hic Solinus affirmãt, impositas manus ueluti gummi retinet. Græci enim τὴν κατοχήν, detentionẽ dicũt, & τὸν κατοχέα detentiuũ. Ply. ca. 10. tricesimiseptimi de hac ui lapidis huius dubitare uidetur. Catochites (inquit) lapis est cæteris maior, mirabilis si uera tradunt, impositã manum ueluti gummi detinens. De eo Rhennius de Corsica loquens sic ait.

Hanc solam, perhibent, Catochiten gignere terram,
Corporibus lapis hic ceu glutine tectus adhæret.

i C Democritum.) Democritus, ut primo de Diuinatiõe scribit Cicero, futurorũ ꝑdictionẽ esse dicebat. Rursus fuisse eum Magũ, docet. 24. & 30. uoluminibus Caius Plynius. Democritus is, ut Antisthenes author est, inter cætera, uarie fantasias ꝓbare curabat, sæpe solitari⁹ uiuens, atq; etiã sepulchra incolens defunctorum. Is idem præterea solitus est futura prædicere. Quod ubi sequens rerum euentus fidem fecerat, diuinis iam honoribus dignus a plerisq; iudicatus est. Scribit Plynius Democritum, & Pythagoram primos magicas in nostro orbe celebrasse. In iis igitur artibus (si artes eas appellare fas est) Catochite lapide Democritum fuisse usum opinantur plures, e quorum numero & Solinus esse uidetur. Hic Democritus ita suo ingenio cõfisus est, ut inter cætera traderet aperte nominando aues, quarũ cõfuso sanguine serpens generatur, quẽ quisquis ediderit, intellectur⁹ sit alitũ colloquia. Celebraẽ & illud maxime, qđ puellã Hippocratis comitẽ primo die ita salutauerit χαῖρε παρθένε. i. salue uirgo. Postridie uero χαῖρε γυνή. hoc est, salue mulier. Fuerat enĩ puella nocte illa uitiata. Docuit quare q̃terni Cyathi, sextariique nõ essẽt bibẽdi. Opinatus ẽ inter cętera, Atomos rerũ oĩm esse principia. Itẽ esse infinitos mũdos gñabiles, & corruptiõi subiectos.

a bariam auium huius nominis matrem, uel [a] Ithacesiam, quæ Vlyxis proditur specula, uel Aenariam Inarimen [b] Homero nomiatam [c], aliasq; nõ secus lætas [d], inter quas Corsicã plurimi in dicẽdo satius circumuecti plenissima narrandi absol-

b uerunt diligentia, nihilq; omissum, quod retractari non sit superuacuũ. Vt exordium [e] incolis Ligures dederint, ut oppida ibi extructa sint, ut

c colonias [f] ibi deduxerint Marius, & Sylla, ut ipsa Ligustici sinus æquore alluatur. Sed hæc [g] facessant. VErum ager Corsicanus, quod in eo agro unicum est, solus edit, quem Catochiten [h] uocant

d lapidem fatu dignissimũ. Maior est cæteris, qui ad ornatũ destinanẽ. Nec tam gemma, q̃ cautes. Idem impositas manus detinet, ita seiunctis corporibus annectens, ut cum ipsis hereat, a quibus

e tangiẽ. Sed ei inest uelut de glutino lentiore nescio quid par, atq; gummi. Accepimus Democritum [i] Abderiten ostentatione scrupuli huius frequenter usum ad probandã occultam naturę potentiam in certaminibus, quæ contra Magos habuit.

SARDINIA INSVLA. DE SOLIFVGA. Sardonia herba, deq; eius insulæ miris aquis. CAP. X.

SArdinia[a] quoq;, quã apud Timæũ San- a
dalioten legim⁹, Ichnusan apud Crispũ,
in quo mari sita sit, quos incolarũ authores habe-
at, satis celebre est. Nihil ergo attinet dicere, ut
Sardus [c] ab Hercule, & [d] Norax a Mercurio p- b
creati, cũ alter a Libya, alter abusq; Tarteso His-
paniæ in hosce fines permeauissẽt. A Sardo ter-
ræ. A Norace Noræ oppido nomẽ datum. Mox
Aristæum [e] regnando his proxime in urbe Ca- c
rali, quã condiderat, ipse cõiuncto populo utri-
usq; sanguinis seiuges usq; ad se gẽtes ad unum
morem coniugasse, imperium ex insolentia ni-
hil aspernatas. Sed & hic Aristæus Iolaum creat,
qui ad id locorũ agros ibi insedit. Preterea & [f] Ili-

SARDINIA quoq;.) Eam dictam fuisse a Sardo, scribunt Martianus ca. 16. lib. sexti, & Syllius li. 12. Bellorũ Punicorum. Mox Libyci Sardus generoso sanguine fidens Herculis ex sese mutauit nomina terræ. Fuit autẽ Hercules is, nõ Thebanus ille poetis cantatissim⁹, sed Aegyptius Nilo flumine procreatus, de quo Cicero tertio de natura Deorum. Diodor⁹ in primo. Philostratus. 2. & 5. uoluminibus uitæ Appollonij. Sardiniã insulã Ptolemæus ca. 3. tertij sic describit. Sardiniã (inquit) insulã amplectitur ab Oriente Tyrrhenum pelagus, A Meridie Africum. Ab Occasu Sardoũ. A Septemtrione mare, qđ inter ipsam, & Cyrnũ circumfundit. De ea lege Ply. ca. 7. lib. tertij. Diodorũ Siculũ lib. 6. Strabonẽ li. 5. Põponiũ Melam in fine secundi. b ℂ Σανδαλιώτην.) Gel. c. 28. tertij decimi, citat Salustiũ ex historia secũda. Sardinia (iqt) in Africo mari, facie uestigij humani in orientẽ, q̃ ocidentẽ latior prominet. Martianus Capella ca. 16. lib. sexti. Cæterũ (inquit) Sardinia, a Sardo filio Herculis appellata, habet formam humanæ plantæ. Deniq; Sandaliotes est nuncupata, & Ichnusa, qđ utriq; uestigij formam signat. Sic enim apud eũ legendũ est. Syllius eodẽ libro.

Insula fluctisono circumualla-
(ta profundo
Castigatur aquis, compressaq;
gurgite terraa
Enormes, cohibet nudæ sub i-
magine plantæ.
Inde Ichnusa prius Grais memorata colonis.
Humanæ speciem plantæ si magna figurat
Insula, Sardiniam ueteres dixere coloni
Diues ager frugum. &c.

Claudianus in Gildonem.

Magna, inqnit Claudianus, quoniã teste Diodoro, Sardinia par est Siciliæ magnitudine. Ab oriente enim, teste Capella, centũ octuagintaocto milibus patet, ab Occidẽte cẽtũ septuagintaquinq;, a Meridie septuagintaseptẽ, a Septemtrione centũ uigintiquinq; milia habet, Lege Ply. Græci σανδάλιον, muliebre calciamentũ dicunt, ἴχνος uestigium apud eosdem. c ℂ Vt Sardus Hercule.) A ueteribus notatũ est, Sardum Herculis filiũ nõ parua hominũ multitudine, in Sardiniã e Libya nauigasse, eamq; occupasse, exq; suo ipsam nomine Sardiniã nuncupasse. d ℂ Norax Mercurio.) Fuit hic, si Theodontio credimus, quinti Mercurij, & Oschyræ nymphæ filius. e ℂ Mox Aristæum regnãdo.) Pro hoc, & quod sequit̃ de Iolao Iphicli filio, libuit ascribere Aristotelis uerba, ex cap. 87. eius libri, quẽ de Admirandis in natura inscripsit. In Sardinia (inquit) insula multa extare adhuc, inquiunt uetustissima quidẽ monimenta superioris ætatis. Græcoq; illo perantiquo more laborata. Ac inter alia nõnullos etiã fornices, & inarcuata domicilia, conspici posse modulatis quibusdã, sed disparibus confecta numeris, quæ ferunt olim ab Iolao Iphiclis filio fuisse cõstructa, eo potissimũ tempore, quo ille Thespiades, quos ab Hercule cõmissos acceperat, illuc deduxerat tanq̃, qui sibi affines essent, ob eam, qua cũ Hercule cõiunctus erat propinquitatẽ. Tũ etiã ob id qđ Hercules tũc uniuersas ad occidentẽ regiones subegerat. Ipsa p̃terea insula, ea ætate haudquaq; Sardinia dicebat̃, sed Ichnusa, ꝓpterea quia conformis esset cuidã quasi humano uestigio. Fertilissima quidẽ superiori illa ætate, atq; omniũ rerũ copiosissima. Ideoq; illã q̃ndã ab Aristæo subactã fabulant̃. Magnis quibusdã in eam inuectis auiũ copijs, quæ illã diriperent, quẽ quidẽ ferunt p̃stantissimũ omniũ. agricolã extitisse &c. Ex his Aristotelis uerbis fortassis legendũ est fugat, nõ creat. Nã ex Aristotele, Diodoro, Syllio, & ipso quoq; Solino supra ca. 4. Iolaus Iphicli fuit filius. Nisi hunc Iphiclũ fuisse binomiũ quis existimet. Hermolaus a c. 7. tertij. Castig. Plynianarũ dicit Solinũ hoc in loco, quasi oblitum sui. Ad hunc locum faciunt, quæ cap. 4. supra a nobis relata sunt. f ℂ Ilienses.) Pausanias, & Titus Liuius, Ilienses

in Sardinia fuisse memorant, illuc profectos ex Ilio. Mela quoq; lib. 2. In Sardinia (inquit) antiquissimi populorũ sunt Ilienses. Syllius lib. 12. Affluxere etiam & sedes posuere coactas Dispersi pelago post eruta Pergama Teucri. Diodorus Siculus lib. 6. ab Iolao Iphicli filio, Iolaos, uel Iolenses nuncupat incolas huius insulæ. Idem Strabo in quinto. a ℭ Absq; serpentibus.) Sylli⁹ li. 12. Serpentum tellus pura, ac uiduata uenenis, Sed tristis cœlo, & multa uitiata palude. Cũ mel in Sardinia progenitum, uirus habeat, mirũ est, cur nullũ tñ animal homini pestiferũ in ea insula nasci perhibeat, præter Solifugam. Scribit Dioscorides lib. 2. idest, cap. 504. in Sardinia mel nasci asperũ gustu. Qđ pabulo (inquit) euenit absynthij. b ℭ Solifuga Sardis agris.) De nomine bestiolę hui⁹ plura disputat Hermolaus ca. 29. octaui Plynij. Quidã enim Solpygam, alij Solifugam, nõ nulli Solpugam, Plures Salpigam media producta, nominãt. Citat uersus Lucani ex nono Pharsaliæ.

Quis calcare tuas timeat Salpiga tenebras?
Et tibi dant Stygiæ ius in sua fila sorores.

Citat insuper locũ Plynij, ex ca. 4. uicesimi noni naturalis historiæ circa finẽ. Est (inquit) & formicarũ genus uenenatum. Non eas nouere in Italia. Solfugas Cicero appellat, Salfugas Bætica.

a ensess, & Locrenses trãseamus. Sardinia est quidem absq; [a] serpentibus. Sed quod alijs locis serpens est, hoc Solifuga [b] Sardois agris. Animal perexiguũ, simileq; araneis forma. Solifuga dicta, qđ
b diem fugiat. In metallis argentarijs plurima est. Nam solũ illud argenti diues est. Occultim repat, & per imprudentiã supersedẽtibus, pestem facit. Huic incommodo accedit, & herba Sardo-
c nia, [c] quæ in defluuijs fontaneis prouenit largius iusto. Ea si edulio fuerit, uescentibus neruos cõtrahit, rictu ora diducit, ut qui mortẽ oppetunt, uelut ridentiũ facie intereant. Contra quicquid
d aquarum est, uarie cõmodis seruit. Stagna pisculentissima. Hybernæ pluuiæ in æstiuã penuriam reseruantur. Nam homo Sardus opem plurimã de imbrido [d] cœlo habet. Hoc collectaneum depascitur, ut sufficiat usui, ubi defecerint scaturigi

Hæc Plynius. Festus Pompeius Solipungam appellat. Solipunga (inquit) genus bestiolæ maleficæ, qđ sit acrius, contractiusq; feruore solis. Vnde etiã nomẽ traxit. Scribit rursus Ply. ca. 29. octaui. Citra Cynamulgos Aethiopas late desertam regionẽ esse, qui propter paruitatem nõ uidetur, & tamẽ (inqt) uim nocendi habet maximã. c ℭ Herba Sardonia.) Scribit Pausanias in Phocaicis, Sardiniã serpentes, herbasq; habere innocuas, præter herbã quandã, eam similẽ τῷ σελίνῳ. i. Apio esse dicit, quã (inquit) edentes ridendo pereunt. Græci eam herbam βατράχιον, Latini Rannunculũ, & Strumeam, uocant, lege Plyniũ in fine 25. naturalis historiæ. Apiastrũ, quod Higinus Mellisophilon appellat, in cõfessa datione est, esse in Sardinia uenenatũ. Author lib. xx. Caius Ply. Hanc herbã Salustius Sardoam uocat. In Sardinia (inquit) quædã herba nascitur, quę Sardoa dicit̃, Apiastri similis. Hæc ora hominũ & rictus contrahit, & quasi ridentes perimit. Strabo ex hac ipsa herba scribit Hispanos uenenũ conficere, qđ urgente ui maiore haustũ citra dolorẽ perimat. Herbam hanc, & contra eius uenenũ remedia Dioscorides exprimit cap. 20. libri sexti. Vnde etiã prouerbiũ sumptũ autumat. σαρδόνιος γέλως. Sardonius risus. In eos, quorũ omnino salus omnis abijt. Adagiũ uerbis plurimis Tarræas explicat in prouerbiorũ collectaneis. Quę risum inducãt, adimãtq;, diximus supra cap. 4. eo loco, ubi de M. Crasso mentio facta est. d ℭ Imbrido cœlo.) Aqua quæ ex imbrib⁹ colligit̃, salubriores habet uirtutes, eo qđ eligitur ex omnibus fontibus leuissimis, salubribusq; tenuitatibus. Deinde per aeris exercitationem percolata tempestatibus liquescendo puenit ad terrã. Etiamq; nõ crebriter in campis cõfluunt imbres, sed in montibus &c. Lege Vitruuiũ ca. 2. lib. octaui. Columella capite tertio li. primi, eam aquã maxime probatã haberi dicit, sine qua nemo nostrũ, uel prosperæ, uel aduersæ ualetudinis uitã proroget. Et ca. 5. eiusdem uoluminis. Si deerit (inquit) fluens unda, putealis quæratur in uicino, quæ non sit haustus profundi, nõ amari saporis, aut salsi. Hęc quoq; si deficiet, & spes artior aquę manãtis coegerit, uastæ cisternæ hominibus piscinęq; pecori struant̃, quæ tamẽ pluuialis aqua salubritati corporis est accommodatissima. Sed ea sic habetur eximia, si fictilibus tubis in contentã cisternã deducitur. Huic proxima fluens aqua e montibus oriunda per saxa præceps deuoluit̃, ut est in Guarceno Campaniæ. Tertia putealis collina, uel quæ non infima ualle reperitur. Deterrima palustris, quæ pigro lapsu repit. Pestilens quæ in palude semper consistit. Hic idem tamẽ humor, q̃uis nocentis naturæ tem-

nes, quæ ad uictum usurpari solent. Fontes[a] sane a
calidi, & salubres aliquot locis efferuescunt, qui
medelas afferūt. Aut solidāt ossa fracta, aut abo-
lent a Solifugis insertum uenenum, aut etiā ocu-
larias dissipant ægritudines. Sed qui oculis me- b
dentur, & coarguendis[b] ualent furibus. Nā q̄s-
quis sacramēto raptū negat, lumina aquis attre-
ctat. Vbi periurium non est, cernit clarius. Si p̄-
fidia abnuit, detegitur facinus cæcitate, & captus c
oculis, admissum tenebris fatetur.

DE SICILIA, DEq; peculiari soli, ac aquarum natura. De Aetna monte, ac reliquis eius insulæ miris plurimis. De Vulcaniis semptem insulis. CAP. XI. d

SI respiciamus ad ordinem temporū, uel e
locorum, post Sardiniā res uocant Siculæ.

poribus tū hyemis edomitus imbribus mitescit, ex quo cœlestis aqua maxime salubris intelligitur, q̄ etiā oenenati liquoris eluit perniciem, sed hanc potui probatissimā dixi. Cor. Celsus .2. medicinę libro docet aquā leuissimā pluuialē esse, deinde fontanā, tum ex flomine, tum ex poteo. Post hanc ex nioe, aut glacie. Grauiorē iis ex lacu, grauissimā ex palude. Tradit insuper quanā ratione aquarū natura dignosci queat. Palladius Rutilius primo rei rusticæ libro. Aquę (inquit) salubritas sic agnoscitur. Primum ne a lacunis, aut palude ducatur, ne de metallis originē sumat, sed sit p̄spicui coloris, neq; ullo aut sapore aut odore uitietur, nullus ibi limus insidat frigus, tēpore suo mulceat, æstatis incendia moderet. Sed quia &c. Vitruuius Pollio tradit nollam aquam esse natura calidā, sed frigida aqua (inq̄t) cum incidit p̄currens in ardentem locū/ efferuescit, & percalefacta, egreditur per uenas extra terrā, ideo nō potest calida diutius permanere, sed breui spacio refrigescit. Si enim naturaliter esset calida, nō refrigeraretur calor eius. a ℭ Fontes calidi, & salubres.) Rhenni⁹ in Dionysii Periegesi, sic inq̄t.

Sardiniæ post quā pelago circumflua tellus
Fontibus e liquidis præbet miracula mundo,
Quod sanant ægros, pandunt, damnantq; nefando
Periuros furto, quos tacto lumine cæcant.

Amnis Olachas in Bithinia Brietiū alluit (hoc est & templo, & deo nomē) cuius gurgite periuri notanē pari, uelut flammā urentē, Ply. ca. 2. tricesimi primi naturalis historiæ. In Sicilia quoq; Stephanus esse fontē tradit Palycenū uocatū, quod iuxta Palicos fratres sit. In eum (inquit) tabella mittitur a iuratis, quæ si uerū dixere/ fluitat, sin falsum mergit, ipsiq; continuo flammanē. Fontem ipsum decem fistulis aquā reiicere in altitudinē cubitorum senum. Potes inundatū iri loca circum omnia, sed protin⁹ coire denuo in seipsam. Hęc antea retulit Hermolaus. Libuit hoc loco Philostrati uerba ascribere, ex secundo uolumine uitæ Apollonii. Est (inquit) iuxta Tyanā, aqua, Iooi (ut perhibent) sacrata, quā indigenæ extinguibilem uocant. Fons eius frigidus sane scatet, ebullit aotem nō secus atq; igne calefactus Lebes. Hanc puris, & iuramento fidē seruantib⁹ uiris aspectu placidā, & gustu dulcem esse perhibent. Periuris uero, & infidis/ palā aduersatur. Epota namq; oculos, pedesq;, ac manos peierantis inuadit, pustulis, ac uomicis totū corpus inquināt. Neq; illinc discedendi facultas daē; sed ibidē permanentes coram aqoa ipsa, suā deplorant calamitatem, palam qd̄ peierarūt/ profitentes. Similem fontem in Aethiopia esse scribit Diodo. in tertio. b ℭ Coarguendis furibus.) Irrigarent hui⁹ generis fontes hac tempestate utinā terram omnē, ut terrore saltem poenæ, a tot mendaciis, ac periuriis homines abstinerent. Nam, ut uulgo iactatur, eo in loco, ubi uerū dicitē, herbā nunq̄/ uel rarissime prouenire. Quā uera hodie Terentiana sententia. VERITAS ODIVM PARIT. Et Iouenalis altera. Fronti nulla fides. Et idē alibi.

Casus hic multis cognitus, & iam
Tritus, & e medio fortunæ ductus aceruo.

EX Sardois iis aquis, non inelegans sumeē Adagiū, Fur hic Sardois maxime dignus aquis. In furacē hominē, qui furtū etiā peierādo cōstanter negat.

SI RESPICIAMVS ad ordinē.) In describendo Siciliā, & alias Italiæ adiacentes insulas, seriem Solinus prosequitur Plynianā. Plynius enim post expositam Italiā, mox ad Corsicā stilum uertit. Deinde Sardiniā, & quasdā ignobiliores insulas ei proximantes/ exponit. Et tandē octauo capite libri tertii, Siciliā, & Aeolidas insulas describit abunde. Solinus aliā refert ordinis rationem, quod scilicet utraq; in Romanā potestatem redacta, iisdem temporibus prouincia facta fuerit. Sicilia (ut scribit Diodorus Siculus lib. 6.) olim Trinacria ab eius forma primū appellata. Deinceps Sicania ab incolis di-

a Primo qđ utraq͡ [a] insula in Romanã potestatẽ redacta ijsdem temporibus prouincia facta est, cũ eodem anno Sardiniã. M. [b] Valerius, alteram .C. Flaminius prætor sortiti sunt. Adde qđ freto Siculo excipitur nomen Sardoi maris. Ergo
b Sicilia, qđ cum primis asignandum est, diffusis promontorijs Triquetra [c] specie figuratur. Pachynus [d] aspectus in Peloponnesum, & meridi-
c anam plagam dirigit. Pelorus [e] aduersam uespero Italiam uidet. Lilybæus in Africam extendit.

cta est. Postremo ab Italis, qui Siculi dicebant, in eam uulgo profectis, Siciliã dixere. Seruius autem. 3. Aene. super illud. Tum manus Ausoniæ, & gentes uenere Sicanæ. Aliam Philisti, & aliorũ sententiã refert. Sicani (inquit) secundũ nõnullos, populi sunt Hispaniæ, a Sicori fluuio dicti. Luca. in. 4. Hesperios inter, Sicoris non ultimus amnes. Hi duce Siculo uenerunt ad Italiã, & eam tenuerunt exclusis Aboriginibus. Mox illi pulsi ab illis, quos ante pepulerant, insulã uicinam Italiæ occupauerunt, & eam Sicaniam a gentis nomine. Siciliã uero a ducis nomine dixerunt. Quanq̃ Thucydides de Sicilia Italum dixit uenisse, & ab eo Italiã esse appellatam, Hucusq͡ Seruius. Berosus lib. 5. scribit Sicanum regnasse apud Celtiberos, eo tempore, quo Sferus Assyrijs imperabat. Fieri autem potuit, ut duce hoc Sicano, hi ex Hispania populi in Trinacriã uenerint, & eam de ducis nomine Sicaniã nuncuparint. Syllius libro quartodecimo.

Post dirum Antiphatæ sceptrũ,
& Cyclopeia regna
Vomere uerterunt primum noua rura Sicano
Pyrene misit populos, qui nomen ab amne
Ascitum patrio, terræ imposuere uacanti.
Mox Ligurum pubes Siculo ductore nouauit,
Possessis bello mutata uocabula regnis &c.

Plura Dionysius primo Antiquitatum Roman. libro. Et Iustinus lib. quarto. Diod. Siculus in sexto. Ptolemæus cap. 4. tertij, eius insulæ sitũ paucis explicat. Sicilia (inquit) ambit, ab occasu, & septẽtrione mari Tyrrheno. A meridie Afro. Ab oriente Adriatico pelago. a ❡ Vtraq͡ insula in Ro. potestatem.) M. Cicero in principio quartæ in Verrem actionis asserit primam omniũ Siciliã prouinciã appellatã. Quo loco plura Tullius de huius insulæ nobilitate, eleganter narrat. Pomponius iurepertus tit. 2. primi Digestorum, lege secunda. Capta (inquit) deinde Sardinia, mox Sicilia. Item Hispania, deinde Narbonensis prouincia, totidẽ prætores, quot prouinciæ in ditionẽ uenerant, creati sunt. Partim, qui urbanis rebus, partim, qui prouincialibus præessent &c. Sex. Rufus in eo libro, quem de tribus Romanorum imperandi generibus scripsit. Prima prouinciarum (inquit) facta est Sicilia. Eam uicto Hierone Siculorum rege, Marcellus consul obtinuit. Deinde a prætoribus recta est, postea cõmissa præsidibus. Nunc a consulibus administrat. Sardiniã, & Corsicam Metellus uicit, qui & triumphauit de Sardis &c. b ❡ Marcus Valerius.) Hic Marcus Valerius primus ex Sicilia Solariũ, Romã aduexit, & ad Rostra in colũna posuit. Lege Plyniũ ca. ultimo septimi, & Censorinũ cap. 18. de die natali. c ❡ Triquetra.) Mela Pompo. in fine secundi. Sicilia (inquit) ingens, & tribus promõtorijs in diuersa procurrens. Græcæ literæ imaginem, quæ. Δ. Delta dicit, efficit. Idem & alij similiter asseuerant. d ❡ Pachynus.) Pachynus Siciliæ promontoriũ in Austrum spectans, ab aeris crassitudine nomen sumpsit. παχύς enim Græce, pinguis & crassus uocat. ADuertendum nominis huius mediã interdũ corripi. Auienus.

In matutinos Pachynus producitur ortus.

Quod & Dionysius facit. Virg. 3. Aene. pduxit.

Hic altas cautes, proiectaq͡ saxa Pachyni.

e ❡ Pelorus.) Volunt quidam Pelorum dictum a Peloro nauis Hannibalis gubernatore. Vel (quod placet magis) ab eius altitudine fuisse nomẽ inditũ. πέλωρος enim, & πελώριος, excelsus, ingensq͡ Græce dicit. Lege quæ scribit Mela circa finẽ secũdi. Seruius tertio Aeneidos super illud.

Ventus & angusti rarescent claustra Pelori.

Græci Pelorini dicunt. Item Lilyben fœminino genere Dionysius. ἄκρα δὲ παχυνός τε πελωρίς τε λιλύβη τε id est.

Eminet ad Zephyrum Lilybe, Pachynusq͡ sub ortum.

De ijs tribus Siciliæ promõtorijs Syllius libro quartodecimo.

Hic uersi penitus Pelopeia ad regna Pachyni
Pulsata Ionio respondent saxa profundo.
Hic contra, Libycam situm, Chaurosq͡ furentes
Cernit deuexas Lilybeon nobile chelas.
At qua diuersi lateris frons tertia terris

Vergit in Italiam prolato ad littora dorso, Celsus arenosa tollit se mole Pelorus.

a ℭ Pelorias.) Inter miracula, quibus Sicilia scatet, non paruū est, quod de Peloriade terra Solin. refert. Etenim contra terræ naturam esse uidetur, quod humido nō diluatur in lutum, quodq; nō fatiscat in puluerem siccitate. Nomen a Peloro promōtorio sortita uidetur. b ℭ Ei proximans.) Non dissimilia sunt, quę scribit Aristo. ca. 61. sexagesimisecūdi, & 63. de Admirandis in natura. In Heraclia, quæ est in ponto (inquit) & in Rhegio nasci iter foueas pisces, qui partim in fluminibus, partim etiam inter scatētis fontes, & palustrem terram nutriunē. At si forte eueniret, ut ea loca, in quibus uersantur, aut solis ardore, aut frigoris rigiditate, ut plerūq; contigit/ desiccarentur, tunc ad irrigua eo cōfugere. Sæpenumeroq; indē facere/ quoad extremū peruenerint, ut nulla post hæc spes reliqua sit refugij. Tum uero ibi persistere, nec amoueri inde prius, q̄ aquæ denuo redierint. Similia ex Theophrasti sententia refert Plynius ca. 57. noni libri, & Sene. tertij naturaliū. q. Ex quo Plynij, & Senecæ loco mihi aliquādo uisum est, eū libellum, uerius Theophrasto, q̄ Aristoteli ascribendū esse. Nisi uterq; eadem scripserit, uel Plynij sit deprauata citatio. Capitibus pterea. 51. 52. & 99. eiusdē libri, mira de aquis Siculis recitanē. Sed loca demōstrasse satis fuerit. Cū hæc scriberem, non succurrebat locus, unde hæc de his lacubus Iulius Solinus trāstulerit. c ℭ Taurominia.) Iuxta hāc urbem, nobiles Mulli pisces reperiebanē. Vnde Iuuenalis Satyra. 5. gulam taxās inquit.

Mullus erit domino, quem misit Corsica, uel quem
Taurominitanæ rupes, quoniam omne peractū est,
Et iam defecit nostrum mare, dum gula sæuit &c.

De Messana oppido, quæ antea Zancle dicebatur. Lege pter cæteros Thucydidē lib. sexto. d ℭ Ab hiscendi argumēto ῥήγιον dictitabant.) ῥήγιον hoc oppidum nominatur a Græcis, quasi abruptum dicas. Strabo lib. 6. Cæterū (inquit) casu quodam Rhegio nomē inditum est, qui huic obuenit regioni, Aeschylo teste. Namq; Siciliā ab continēte, ui terræmotuum auulsam fuisse, & ille, & alij memoriæ prodiderunt. Ex quo ἀπὸ τοῦ ῥήγνυμι. a frangendo, nomē assecutum. Siciliam enim ab Italia, ea parte abruptā dicunt,

Qua mare tellurem, subitis aut obruit undis,
Aut scidit, & medias fecit sibi littora terras
Vis illic ingens pelagi, semperq; laborant
Aequora, ne rupti repetant confinia montes.

Eustathius Dionysij interpres tradit/ Neptunum Tridentis ictu Siciliā ab Italia iccirco diremisse, ut Acastus Aeoli filius ab insidijs esset tutior. Est enī Rhegium, & montis, & urbis nomen, a Chalcidensibus (ut supradiximus) conditæ. De hoc maris impetu mira scribit Aristoteles ca. 102. ubi supra. Item Dio. Siculus in fine quinti. DE Thynnis dicā infra c. a. 22.

Inter quæ Pelorias [a] præstat, temperie soli præ- a
dicata, qđ neq; humido in lutum diluatur, neq;
fatiscat in puluerem siccitate. Ea ubi introrsum
recedit, & in latitudinē panditur, tres lacus obti-
net. Quorū unus, qđ piscium copiosus est, non b
equidē ad miraculū duxerim, sed qđ ei [b] proxi-
mans condensis arbustis inter uirgultorū opaca
feras nutriat, & admissis uenātibus per terrenos
tramites, quibus pedestres accessus excipit, du- c
plicem piscandi, uenandiq; præbeat uoluptatē/
inter memorabilia numeratur. Tertiū ara sacrū
approbat, quæ in medio sita/ breuia diuidit a pro-
fundis. Qua ad eam pergitur, aqua crurū tenus d
peruenit. Quod ultra est, nec explorari licet, nec
attingi. Et si fiat, qui id ausus sit, malo plectitur,
quantamq; sui partem ingurgitauerit, tantam im-
peditum. Ferunt quendā in hæc alta quā longis- e
simā poterat, iecisse lineam. Eam ut recuperaret
dū demerso brachio nisum adiuuat, cadauer ma-
num factam. Peloritana ora habitatur colonia
Taurominia, [c] quam prisci Naxū uocabant. Op- f
pidum Messana Rhegio Italiæ oppositum est,
qđ Rhegium a hiscendi [d] argumento ῥήγιον Græ-
ci dictitabant. Pachynum, Thynnis, & omnibus
mari nantibus pisculentissimū, ac propter easem
per captura larga. Lilybitano Lilybæū oppidū

a decus est Sibyllæ [a] sepulchro. Sicaniæ diu ante
Troiana [b] bella / Sicanius rex nomen dedit ad-
uectus cum amplissima Iberorũ manu. Post Si-
culus Neptuni filius. In hanc plurimi [c] Corinthi-
b orum, Argiuorꝝ, Iliensium, Doriensium, Cretẽ-
sium, confluxerunt, inter quos & Dædalus [d] fa-
bræ artis magister. Principem [e] urbium Syracu-
sas habet. In qua etiam cũ hyberno condunt se-
c rena, nullo [f] non die sol est. Adde qđ [g] Arethu-
sa fons in hac urbe est. Eminet montibus Aetna,

a ℭ Sibyllę sepulchro.) Vetusti quidã codices sic habent. Lilybitano Lilybęũ oppidũ decus est, huic Sibyllæ sepulchrũ. Capite. 8. supra, de Sibyllis nõ pauca sunt a nobis relata. Quę aũt earũ fuerit apđ Lilybęum sepulta, nondũ legi. b ℭ Ante Troiana bella.) Siculi Ligurũ gens ex Italia a Pelasgis, Aboriginibusq; pulsi, duce eorꝝ Siculo, cum filijs, uxoribus, ac bonis reliquis, in insulã Trinacriã trãsmigrarunt, eã, incolasq; eius insulæ ex sui ducis nomine nuncupantes. Tempus aũt eius transmigratiõis annis octoginta ante Troianũ bellũ fuisse Philistus author ẽ. Ellanicus uero Lesbius id accidisse tradit tribus ętatibus ante res Troianas, Alcyone sacerdote in Argo uicesimũ sextum annũ iam agente. Pluribus hęc lib. primo explicat Dionysius. Thucydides lib. 6. tradit Siculum, a quo Sicilia dicta est, fuisse Arcadiæ regem. c ℭ Plurimi.) Hæc ex Thucydide Solinus transtulit lib. 6. Cæterũ (inquit) capto Ilio, quidã Troianorꝝ dum fugerent Achęos, nauibus in Siciliã applicuerunt, & collocatis sedibus in finibus Sicanorꝝ, uniuersi sunt Elymi appellati. His accolis accesserunt nõnulli Phocenses, eorꝝ qui e Troia tũc in Libyam tempestate delati sunt primũ. Deinde ex Libya in Siciliam transmisere. At postq̃ permulti Gręcorꝝ illuc cũ nauibus traiecerunt, omissa nauigatione, Motyam, Soloentem, & Panormum finitima Elymis oppida, sedibus ibi positis, incoluerũt. Tot igitur numero Barbari, atq; in hunc modum habitauere Siciliã. Græcorꝝ autem primi Chalcidenses ex Euboia transeuntes cũ Theocle illius deductore coloniæ, Naxum incoluerũt. d ℭ Dædalus fabræ artis magister.) Dædalus Atheniẽsis quom uaccam summo artificio fabricasset, & in ea Pasiphae Minois uxor, cũ tauro cõcubuisset, Minois regis ob hoc, iram fugiens, ad Cocalũ Siculorꝝ tyrannũ, accepta a Pasiphae naui, in Siciliã cursu uelocissimo nauigauit. In ea insula quom diutius permansisset, mira suæ artis opera fecisse narraẽ. Historiam copiose scribit Diod. Siculus lib. 5. Fabulam refert. 8. Metamor. & secundo de Arte Ouidi⁹ Naso. Meminit Syllius lib. quartodecimo bellorꝝ Punicorum. Nec res dedecori fuit &c. e ℭ Principẽ urbium Syracusas habet.) Syracusę urbs uetustissima, Sicularumq; urbium longe principem, circa annum duodecimum, post urbis Romæ initiũ, ab Archia e Corintho nauigante conditę sũt. Hinc Sylli⁹ bellorum Punicorum quartodecimo.

Sed decua Aenneis haud ullum pulchrius oris,
Quam Sisyphio fundauit nomen ab Isthmo,
Et multum ante alias Ephyreis fulget alumnis.

Syracusæ (ut libro sexto Strabo refert) tum agri felicitate, tum nauali portuũ cõmoditate, tum deniq; incolarũ ingenio, ad tantum diuitiarum cumulum euaserunt, ut cum ad locupletes, sumptuososq; homines loquimur, Prouerbio dici cęptũ fuerit. Vobis ne decima quidem Syracusanorꝝ. His tectis, opibusq; potitus

Marcellus ductor, postq̃ sublimis ab alto
Aggere despexit trepidam clangoribus urbem,
Inq; suo positum nutu stent męnia regum,
An nullos oriens uideat lux crastina muros,
Ingemuit, nimiumq; uiris, tantumq; licere
Horruit, & propere reuocata militis ira
Iussit stare domos, indulgens templa uetustis
Incolere, atq; habitare deis, sic parcere uictis
Pro præda fuit.

De Syracusis plura Liuius lib. 25. ab urbe condita. Plutarchus in Marcello. Strabo libro sexto. Cicero in Verrinis. Val. lib. quinto. Stephanus de urbibus. Item cæteri. f ℭ Nullo nõ die sol est.) Plynius ca. 64. secũdi naturalis historiæ. Rhodi (inquit) & Syracusis nunq̃ tanta nubila obduci, ut non aliqua hora sol cernatur. Non minus mirum est, qđ montis Casij excelsa altitudo, quarta uigilia, orientem per tenebras solem aspicit, breui circumactu corporis, diẽ, noctemq; pariter ostẽdens. Idem Ply. li. quinto author est. g ℭ Arethusa fons.) In nostris collectaneis in poetas de Arethusa fonte, nominatim loca plurima nobiliũ authorꝝ / citauimus. Ascribam tamen hoc loco Diod. Siculi ex sexto libro uerba. In Sicilia (inquit) Nymphæ in Dianæ gratiã, maximũ produxere fontem, qui

Arethusa dicitur. Hic non tantum priscis, sed nostris quoq; tẽporibus magna fert pisces copia, sacros quippe, ab hominibus intactos. Saepius qui eos bellorum tempore edere ausi sunt, deoꝝ ira magnas calamitates subierunt. Vide si libuerit Aristotelẽ ca.23. de Admirandis in natura. Itẽ Seruium in principio Eclogae decimae apud Virgiliũ. Causam ponit Sene. tertio Naturaliũ. q. Alphaei, & Arethusae fabulam scribunt Ouid. 5. Meta. & Seruius in fine tertij Aenei. DE Eryce monte, & Erycinae Veneris templo, ac festo ei⁹ in urbe Roma, lege quae scribunt Anto. & Paulus. 4. Fastoꝝ Ouidij super illud. Numina uulgares &c. a ℭ Vulcano Aetna sacer ẽ.) Bryarço Cyclopi (ut Demetri⁹ Calletianus author est) duo fuerũt filij, Sicanus, & Aetna. A Sicano insulae, ab Aetna monti nomen datum est. Alcinus scribit Aetnam fuisse Coeli, & Terrae filiam. Hanc cum cõpressisset Iupiter, Pulicos deos peperisse dicunt. Fabulam referunt Seruius. 9. Aen. sup illud. Flumina,

& Eryce. Vulcano Aetna[a] sacer est, Eryx Veneri. In Aetnae uertice hiatus[b] duo sunt crateres nominati, per quos eructatus erumpit uapor, praemisso[c] prius fremitu, qui per ęstuantes cauernarum latebras longo mugitu intra terrae uiscera diu uoluitur, nec ante se flammarũ globi attollunt, q̃ interni strepitus antecedant. Mirum hoc est, nec illud minus, quod in illa feruentis naturae peruicatia, mixtas[d] ignibus niues profert,

pinguis ubi. Et Lactã. 12. Theb. super illud. Odrysijq; famem. Aetnã nymphã, eodem Seruio authore, alij Thaliam uocant. Aulus Gellius ca. 10. decimiseptimi Noc. Atticarum, ex Phauorini sentẽtia, refert Pindari uersus, quibus Aetnae montis naturã, atq; flagrantiam eleganter exposuit. Eũ Pindari locum nõ fuisse Maronẽ assecutum Aene. lib. 3. pluribus conaẽ ostendere. Ex Gellio eadem retulit Macrobius. 5. Saturnaliũ, nulla Gellij, a quo acceperat, habita mentione. Sed locũ assignasse satis fuerit. INcendij Aetnae montis poetae has causas esse fabulantur. Vel qđ illic dicatur,

Sedes esse dei, tumidisq; e faucibus ignem
Vulcani ruere, & clausis resonare cauernis
Festinantis opus.

Alij,

Illis Cyclopas memorant fornacibus usos.
Cum super incudem numerosa in uerbera fortes,
Horrendum magno quaterent sub pondere fulmen.

Sunt qui dicant post uictos a se Gigantes,

Gurgite Trinacrio morientem Iuppiter Aetna
Obruit Enceladum, uasti quoq; pondere montis
Aestuat, & petulans expirat faucibus ignes.

Causam philosophicã, & naturalẽ, lege apud Aristotelẽ. cap. 16. libelli sui, quẽ de elementoꝝ proprietatibus inscripsit. Subobscure Aristotelis sententiã retulit Albertus ca. 3. secundi, tracta. secundi eiusdem inscriptionis lib. Lege Seruiũ. 3. Aenei. sup illud.

Ipse sed horrificis iuxta tonat Aetna ruinis.

Et Diuum Augustinũ ca. 4. uicesimiprimi Ciui. Dei. Quo loco ex natura Aetnę montis, probat non omne quod ardet absumi. Veritatem ipsam duobus uersibus explicat Claudianus primo de Raptu Proserpinae libro.

Seu mare sulphurei ductum per uiscera montis
Oppressis ignescit aquis, & pondera librat.

Lege Lucretium lib. 6. de Rerum natura.

Nunc ratio quae fit per fauceis montis ut Aetnae &c.

CVR hic, ac caeteri montes ardeant, causas tũ poeticas, tum philosophicas refert Philostratus lib. 5. uitae Appollonij. Adeas rursus Senecam Epistola septuagesimanona. Pulchram descriptionẽ montis Aetnae habes apud Syllium lib. 14. Ast Aetna eructat &c. Extat liber Virgilij, uel ut alij credunt, Cornelij Saeueri, qui Aetna inscribitur. b ℭ Hiatus duo.) Crater Aetnae montis patet ambitu stadia uiginti. Ply. ca. 8. tertij. Eadem scribit Strabo, nisi qđ non craterem, sed πεδίον. i. campum cum nominat, eumq; multis uerbis describit relatu quorundã, qui eo ascenderant. c ℭ Praemisso prius fremitu.) Syllius libro quartodecimo.

Inclusi gemitus, pelagiq; imitata furorem
Murmura per caecos tonat irrequieta fragores
Nocte, dieq; simul &c.

Qui montes semper ardent, docet Plynius ca. 109. secundi natu. historiae. d ℭ Mixtas ignibus niues profert.) Ply. ca. 109. secũdi. Verum (inquit) in montium miraculis ardet Aetna noctibus semper, tantoq; aeuo igniũ materia sufficit. Niualis hybernis temporibus, egestumq; cinerẽ pruinis operiens. Nec in illo tãtum naturae saeuit exustionẽ terris denuncians. QVaerit Seneca. xi. Epistolarum libro, quantũ ab ipso Aetnae montis orę niues absint, quas (inquit) ne aestas quidẽ soluit, adeo tutae sunt ab igne uicino. Strabo quoq; lib. 6. Aetnae montis loca superiora (inquit) tũ nuda, tum cinerosa sunt, & per hyemẽ niuibus referta. Syllius idipsum li. 14. cecinit eleganter.

Sed q̃q̃

Sed q̃q̃ largo flammarum exæstuat intus   Vicinam flammis glaciem, æternoq; rigore
Turbine, & assidue subnascens profluit ignis,   Ardentes horrent scopuli, stat uertice celsi
Summo cauo iugo, cohibet m(irabile dictu)   Collis hyems, calidaq; niuem tegit atra fauilla.
Idem & Claudianus primo Raptus Proserpinę. Scit niuibus seruare fidē &c. a ℭ Et licet uastis &c.) Ordo est, & licet Aetna exundet uastis incendijs, perpetua tamē canicie uerticis detinet brumalē faciē. In hoc loco plurimū uariāt exēplaria. b ℭ Damarū copia nomen dedit.) Græci νεβρόν hinnulū dicunt νεβρίδας ceruinas pelles. Montis huius meminit Syllius ubi supra. c ℭ Quicquid Sicilia gignit.) Syllius de Sicilia eodē libro.

a & licet [a] uastis exundet incendijs, apicis caniciæ perpetua brumalem detinet faciē. Itaq; inuicta in utroq; uiolētia, nec calor frigore mitigatur, nec frigus calore dissoluit. Sunt & alij montes duo
b Nebrodes, & Neptuni⁹. E Neptunio specula est in pelagus Thuscū, & Adriaticū. Nebrodi damarum [b] copia nomen dedit. Nebrodē Damæ, & hinnuli gregatim peruagant. Inde Nebrodes.
c Quicquid Sicilia [c] gignit, siue soli, siue hominis ingenio proximū est his, quæ optima iudicant, nisi qd' fœtus terræ Centuripino croco uincit. Hic primum [d] inuenta Comœdia. Hic & cauil-
d latio Comica in Scęna stetit. Hic [e] domus Archimedis, q iuxta syderū disciplinā machinarius cōmentator fuit. Hic Lais [f] illa quæ eligere terram

Multa solo uirt⁹, iam reddere (semen aratris,
Iam montes umbrare olea, da(re nomine Baccho,
Cornipedēq; citum, lituis ge(nerasse ferendis,
Nectare Cecropias Hyblęo ac(cendere ceras &c.
Diod. in principio sexti. Insularū (inquit) primū se offert Sicilia, q̃ optima insularū omniū rerū antiquitate cæteras antecellit. Plura Cicero in pricipio Actionis q̃rtę, & sextę cōtra Verrē. d ℭ Hic primū inuenta Comœdia.) Idē scribit Sylli⁹ li. 14.
Littora Thermarum prisca dotata Camœna.
Non scribunt authores quando, & a quo fuerit inuenta Comœdia; quāuis post Tragœdiā, cū constet esse repertā. Horatius in arte poetica.
Ignotum Tragicæ genus inuenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris uexisse poemata Thespis,
Quæ canerent, agerentq; peruncti fæcibus ora.
Post hunc personę, pallæq; repertor honestæ
Aeschylus. Et mox post.
Successit uetus his Comœdia, non sine multa
Laude, sed in uitium libertas excidit &c.
Quidā existimāt, Epicharmū Siculū poetā fuisse Comœdiæ repertorem. Sunt autē Acronis testimonio; sex Comœdiarū genera: Stataria, Motoria, Prætextata, Tabernaria, Togata, Palliata. Inter ueteres autē Græcos Comicos omniū obtinēt principatū Eupolis, Cratinus, & Aristophanes, author Hora. Satyra. 4. primi Sermonū. Scripserūt autē ij ἀρχαίας .i. antiquas, & priscas Comœdias. Ordinē, & excellētiā latinorū Comicorū, ex Vulcatij Sedigiti sentētia, docet Gellius ca. 24. quintidecimi Noctiū Atti. Sunt autē plurimū apti ad Comœdias scribendas, ut tradit Manilius Astronomicon libro quinto. Qui regione means Cepheus humentis Aquarij.
At siquis studio scribendi mitior ibit
Comica cōponet lætis spectacula ludis.
Ardentis iuuenis, raptasq; in amore puellas,
Elusosq; senes, agilesq; per omnia seruos &c.
e ℭ Domus Archimedis.) De hoc Val. Maxi. tit. 7. octaui. Pli. c. 37. septimi. Lactā. c. 5. secūdi. Sylli. li. q̃rtodecio. Vir fuit Isthmiacis dec⁹ imortale colonis &c. Ouid. 6. Fastorū. Arte Syracusia &c. Extat nobile Epigrāma apud Claudianū. Iuppiter in paruo cū cerneret &c. Huius Archimedis sepulchrū, quom a Syracusanis ubinā esset ignorarēt, a Cicerone Quæstore in Sicilia, summa industria repertum est, lege eum ipsum. 5. Tusc. q. libro. f ℭ Lais.) Hiccaron Siciliæ urbs quom ab Atheniēsibus, duce Nicia caperet, Lais quoq; eius urbis ciuis, omniū illius tēporis puellarū formosissima, capta est, Corinthumq; ducta, ac ibidē uendita. Ad cuius (quom meretricium exerceret) iacuit Græcia tota fores. Hæc autē fiducia (credo) formæ, ab eo, cui corporis sui copiam faceret, μυρίας δραχμὰς ἢ τάλαντον .i. decē dragmarū milia, uel talentū, exposcebat. Hinc, ut ex Phocione, ca. 8. primi refert Gellius, ortū Adagium οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθόν ἐσθ' ὁ πλοῦς .i. non uiri cuiusq; est Corinthū petere. Quod frustra iret Corinthum ad Laidem, qui non quiret dare quod posceretur. Meminit Adagij Horatius epistola decimaseptima primi.

maluit, q̃ fateri. Gẽtem [a] Cyclopum uasti testanť a
specus. Læstrigonum sedes adhuc sic uocantur,
Ceres [b] inde magistra sationis [c] frumẽtariæ. Hic
ibidem campus Aetnensis [d] in floribus semper, &
omni uernus die. Quem propter est demersum b
foramẽ, q̃ Ditẽ patrẽ ad rapt⁹ Proserpinæ libere
exeuntẽ fama est in lucẽ ausum. Inter Catinam, &
Syracusas certamen est de illustriũ [e] fratrum me-
moria, quorũ nomĩa diuersæ sibi partes adoptãt. c
Si Catinenses audiamus, Anapias fuit, & Am-
phinomus. Si quod malunt Syracusæ, Emanthiã
putabimus, & Critonẽ. Catinensis tamen regio
causam dedit facto, in quã se cum incendia Aet- d
næ protulissent, iuuenes duo sublatos parentes
euexerunt inter flammas illesi ignibus. Horum
memoriam ita posteritas munerata est, ut se-
pulcri locus nominaretur campus Piorum.

Non cuiuis homini contigit adire Corinthum.
Lais hęc (q̃nta est cõsuetudinis uis) quom serta refudit
Canicies, iam turba procax, noctisq; recedit
Ambitus, & raro pulsatur ianua tactu,
Seq; reformidat speculo damnante senectus,
Stat tamẽ, atq; alias succingit lena ministras,
Dilectumq; diu, quãuis longæua, lupanar
Circuit, & retinet mores, quos perdidit ætas.

Huius sepulchrum unum apud Corinthũ, in nemore, quod Croniũ uocant, fuit. Alterũ in Thessalia. Nam illuc Hipocratis amore capta, accessisse dicitur. Hęc ex Plutarcho in Nicia, Gelio li. primo. Pausania in Corinthiacis, Stephano de urbibus. Propertio in secundo. Claud. in Eutropiũ lib. primo. a ℂ Gentem Cyclopũ.) Cyclopes erant unoculi homines. Dicti ἀπὸ τοῦ κύχλω, καὶ ὠπός. i. a circulari fronte, uel oculo, q͛ in fronte rotundo oculo essent p̃diti. Hi, ut scribunt Homerus ix. Odysseæ. Virgilius tertio Aeneidos. Ply. li. 7. item cæteri, humana carne uescebanť. Thucydides in principio sexti, dicit se nõ habere genus boꝝ, neq; unde uenerint, neq; quo abierint omnino. Cyclopas, Lęstrigonasq; Neptuni filios fabulanť. Fuisseq; eos, ut cæteros eius numinis natos ferocissimos, & immanes, ab omniq; humanitate penitus alienos, tanq̃ e mari genitos, prodiderũt. E diuerso autem Iouis filios p̃stantissimos uirtute, prudentia uiribus, ut Aeacum, Minoa, Sarpedona, item reliquos. Ex quintodecimo Gelliarũ Noctium. Propter Cyclopum deformitatẽ, eorũq; corporis ad lusum omnẽ ineptitudinẽ, prouerbiali schemate dici cœptum, Cyclopa saltare, pro eo, quod est inepte quippiã agere, & incõposite. Adagiũ sumptũ uidetur ex Polyphemo Cyclope, qui in Galatheæ amicæ gratia, saltare consueuerit. Vtiť eo Flaccus Horatius Satyra quinta primi Sermonũ, & Epistola secunda li. secũdi. DE Lestrigonibus supra ca. 8. dictum iam est. b ℂ Ceres inde.) Ceres, ut canit Claudianus.

Aethera deseruit, Siculasq; relegat in oras, Ingenio confisa loci.

Hinc Aetnea Ceres a scriptoribus dicta est. Eius insignem domũ in Sicilia describit idem poeta primo Raptus Proserpinæ ibi.

Deuenere locũ, Cereris qua tecta nitebant &c.

c ℂ Sationis frumentariæ.) Lege Ouidiũ Meta. lib. 5.

Prima dedit fruges, alimentaq; mitia terris. &c.

Ply. ca. 56. septimi. d ℂ Cãpus Aetnẽsis in florib⁹.) Hũc campũ, & specũ mire describit Aristo. eius lib. qui de Admirãdis in natura scriptus est, cap. 71. Eũ adeas si libuerit. Pulchre locũ exprimit Diodo. Siculus in principio sexti. Syllius li. quartodecimo.

Hic specus ingentem laxans telluris hiatum &c.

Ouid. 4. Fastoꝝ.

Valle sub umbrosa locus est &c.

Quidã tradũt Proserpinã raptam a Plutone apud Olestrum, nõ longe a Cephiso fluuio. Vide Pausaniã in Atticis. Proserpina, ut in tẽporibus ex Philocoro Eusebius refert, reuera ab Orcho Molossorum rege, qui alio nomine Adoneus dictus est, rapta fuit, eo scilicet tẽpore, quo Erichtheus Atheniensium regnũ tenebat, hoc est, circa annũ octingentesimũ supra tria milia ab urbe condita. Qui fabulosa ad Physicã rationẽ conanť reducere, aiunt Bonã deã, quã & Persephonẽ uocant, uirtutẽ seminũ esse, Plutonẽ uero Solẽ, q tẽpore hyemis remotiorẽ mũdi partẽ p̃lustrat. Iccirco raptã ab eo Proserpinã dicũt, quã Ceres, sub terra latentẽ quæritat. Idẽ Eusebius ca. 3. tertij Pręparationis. Et Fulgentius Mythologycarũ ad Carũ lib. primo. e ℂ Illustriũ fratrũ memoria.) Qui de filioꝝ erga parẽtes suos pietate scripserunt, mire celebrant hoꝝ Siculoꝝ fratrũ in parentes charitatẽ. Id ipsum factum Aristoteles philosophus, inter Admiranda in natura enumerat, eius lib. cap. tertio. Verba eius, nequis diutius requirat, apposui. Mirũ est (inquit) illud quod traditur in Aetna Siciliæ insulæ cõtigisse. Nam cum semel erupisset ignis ille, qui uidetur continuo quodam inurere illius uiscera, atq; confractis iam claustris, adeo longe, lateq; diffunderetur, ut omnes circumstantes agri, & uillulæ succẽderentur. Aiunt uiros

a De Arethusa, & Alphæo uerũ est hactenus qđ conueniũt fons, & amnis. Fluminũ [a] abunde miracula uaria. Dianam, [b] qui ad Camerinã fluit, si habitus impudicæ hauserit non coibunt in cor-
b pus unum latex uineus, & latex aquę. [c] Apud Segestanos Herbesus in medio flumiĕ subita exæstuatione feruescit. Acin quamuis dimissum Aetna, nullus frigore añuertit. Himereũ [d] cœle-
c stes mutant plagæ. Amarus [e] deniq; est, dum in Aquilonem fluit, dulcis ubi ad meridiem flectitur. Quanta in aquis tanta est nouitas in Salinis. Salem Agrigentinũ [f] si igni iunxeris, soluit usti-
d one, cui si liquor aquæ propinquauerit, crepitat ueluti torreatur. Purpureũ Aetna mittit, in Pachyno translucidus inuenitur. Cætera Salinarum metalla, q̃ sunt, aut Agrigentino, aut Centuripis
e proximantia, fungunĕ cautiũ ministerio. Nã illinc excidunt signa ad facies hominũ, uel deorũ.

quosdam ex eis locis fuisse, qui cũ iam confecti senio essent, & ab eoꝝ liberis sublati humeris exportarentur, quo flammæ illius impetus effugerent, neue interciperentur antequã perficerent naturæ cursum tanta tũ pietate uisum incendiũ illud cõmoueri, ut cũ primũ ad eos appropinquasset, bifariam statim sese diuiserit, locumq; illũ in medio positũ, ubi erant cũ parentibus adolescentes, intactũ prorsus reliquerit, uiamq; præstiterit adolescentibus, ut una cum parentibus incolumes euaderent, hæc ille. Idem scribit Max. Val. titu. quarto lib. quinti. Item Seneca circa finẽ tertij, & sexti ei⁹ operis, quod de beneficijs inscripsit. Strabo li. sexto. Virgilius in fine ei⁹ libri, qui de Aetna scriptus est. Ausonius item poeta.

Quis Catinam sileat, quis quadruplices Syracusas?
Hanc ambustoꝝ fratrum pietate celebrem.

Extat de hac ipsa pietate elegãs Claudiani Elegia, quæ de pijs fratribus inscripta est. a ¶ Fluminũ miracula.) De fluminum, fontiumq; miraculis, abunde Ply. ca. 106. secũdi nat. historiæ. Item ca. 2. tricesimiprimi eiusdẽ operis. Seneca lib. quẽ iam iam citauimus. b ¶ Dianã qui ad Came.) Rhennius in Dionysij Periegesi sic inquit.

Dianæ fons est Camerina gignitur unda,
Quem si quis manibus nõ castis hauserit unq̃
Lætifico tristis non miscet pocula Baccho.

c ¶ Apud Segestinos.) Græci plerunq; authores, Thucidides, Strabo, Diodorus, Lycophron, Dionysius. Itẽ uetus Plynij lectio, nõ Segestanos, sed Aegestanos habent, ab Aegesto Troe, qui cum Philoctete illuc appulerat. Apud tamẽ Ciceronẽ, Polybiũ, Ptolemæũ, & fere omnia Solini uetera exẽplaria, Segestinos legitur. In hac authorum diuersitate lectorem antea cõmonuit Hermolaus tertio Plynianarum Castig. libro. d ¶ Hymereũ.) Plynius, & cæteri fere omnes, Himeram legunt. Est aũt apud Plyniũ ipsum, & fluminis, & urbis nomen. Vitruuius ca. 5. octaui. In Sicilia flumen Himeras, qđ a fonte cum est progressum diuiditur in duas partes, quæ pars profluit contra Aetnã, qđ per terræ dulcẽ succũ percurrit, est infinita dulcedine. Altera pars, quæ per eam terrã currit, unde subfoditur, salsum habet saporẽ. e ¶ Amarus deniq;.) Quęrit elegãter Seneca Naturaliũ. Q. lib. tertio. Quare sit aquis sapor uarius? Propter quatuor causas, inquit. Ex solo prima est, per qđ feruntĕ. Secũda ex eadẽ similitudine eius nascitĕ. Tertia ex spiritu, qui in aqua transfiguratus est. Quarta ex uitio, qđ sępe cõcipiũt corruptę p iniuriã. Hæ causæ saporẽ dãt aquis uariũ. Hę medicatã potentiã. Hę grauẽ spiritũ, odorẽq; pestiferũ. Hæ leuitatẽ, grauitatem, aut calorẽ, aut nimiũ rigorẽ. Interest utrũ Sulphure, an nitro, an bitumine plena transeant. Hac ratione corruptę cũ uitę periculo bibuntĕ &c. Hęc, & sequẽtia Senecę uerba corrupte penitus refert Albertus ca. 19. tertij tractatus secũdi Meteoroꝝ lib. Capite aũt mox sequente examinat dicta Senecę, in quibus uerũ dixerit, aut falsum, Alberti sectatores uiderint. ADuertendũ sane, raro flumina recto cursu in mare ꝓfluere. Idcirco ea/Probo/& Seruio authoribus, cũ cornib⁹ pingi solẽt. Fluminũ ergo cursus nõ semꝑ ea parte, qua mare ingrediuntĕ attendi debet. Hoc dictũ sit, ne de Hymeræ fluxu Mela, Solinus, & Syllius, contraria sentire uideantĕ. f ¶ Salẽ Agrigentinũ.) Sũpsit hoc Solin⁹ ex ca. 7. tricesimiprimi C. Plynij. Meminit Aug. ca. 7. uicesimi primi Ciuitatis dei. Rhennius ubi suꝑ.

At salis hic Agragas miracula possidet unus,
Naturas in quo proprias mutare uidetur
Ignis, & unda, salem namq; illũ soluere flamma.
Vnda solet crepitus illi cõiuncta mouere.

Lege similia ex c. 105. & 126. de Admirãdis in natura, apđ Arist. Scribit idẽ Arist. li. de Sensu, & Sensato, Salẽ esse specię quandã terrę. Home. 6. Odysseæ salem esse puri maris tenuissimã partẽ, ac diuinũ quippiã.

Alij salem dicunt χάριτα, hoc est, gratiā quandā, qđ is esculentis additus, ea gustui sapida, reddat, & grata. Scribit idem Homerus. 23. Odysseæ, esse homines, qui neq; cibo salem admisceāt. In sacris Christianorũ literis, ob eius miram naturam sæpe pro sapientia solet accipi. Hinc ab Apostolo Paulo ad Colossenses quarto ca. dictum est. Sermo (inquit) uester in gratia sit sale conditus. Iudæis quoq; in sacrificijs, salis usus fuit. Quod & Gentiles factitasse apud Horatiũ, & Tibullũ reperies. Aegyptijs præterea (ut in Euterpe scribit Herod.) mos fuit sale condere defunctorũ cadauera. Non displicent, quæ de sale ca. 2. decimisexti Isidor⁹ congessit, etsi scriptorem hũc quidā magis eloquentiæ, quā ueritatis ipsius studiosi, a peritorum classe relegādum censent. a ℭ In omnem sonũ Tibiarũ.) Qui de Musica scribunt, cā esse triplicem tradiderunt. Armonicā aliā, quam ex uocum cātibus constare dicũt. Alterā Organicam nuncupant, quæ ex flatu constet omnino. Tertiā Rhythmicam appellant. Hanc numeros, digitorũ repercussu dicunt recipere. Constat enim sonũ, aut uoce ædi, uti per fauces fieri uidemus. Aut spiritu, ut per tubam fit, aut tibiā. Vel tandem sonoræ cuiuspiam rei impulsu, ut per Cytharæ cordas fieri cōperimus. Tibiæ, de quib⁹ hac parte scribit author ad Organicā Musicā tantũmō pertinẽt. Lege quæ scribit Censorinus ca. 22. de die natali. Tibiarũ materia multiformis est, Fiunt enim, ut lib. 4. docet Pollux, uel ex Calamis, uel Aere, uel loto, uel buxo, uel cornu, uel osse, uel lauro. Scytharum gentes ex Aquilarũ, Vulturũ, Anserũ, gruumq; ossibus, tibias conficiunt. Vnde & ab harum alitũ tibijs nomẽ inditũ, quāuis ex materijs alijs fieri cœptum sit. Lege Ply. ca. 37. decimisexti naturalis historiæ. Diuersarũ Tibiarũ reptores tradit idẽ Ply. ca. 56. lib. septimi, & Eusebius ca. 2. decimi præparationis. Veteres tres habebant Tibiarũ modos. Ionicũ, Lydium, & Phrygiũ. Lydijs tibijs læta cātabantur, Phrygijs tristia. Lege Horatij interp̄tes, in fine q̄rti Carminũ. Plura Censorinus ca. 23. ubi supra. Et Martianus lib. 9. Multa præterea de hac materia, docte, ut sui moris est, scribit Cœlius Rhodiginus ca. 22. & sequentibus, Antiq. lect. li. quinti. b ℭ Ad puluinaria.) De puluinaribus lege Val. Max. tit. primo lib. secũdi. c ℭ Vascas.) Sipontinus legit Vastas fortassis a magnitudine, uel foraminũ multitudine, sic nũcupans. ADuertendũ Tibias iuterdũ denominari ab usu, ut præcentorias, aliquando a sono, quẽ edunt, ut puellarias, nonnunq̄ a forma, ut Vastas, sæpe a materia, ex qua fiunt, ut Gingrias, atq; miluinas, aliquando a patria, ut Lydias, frequẽter ob officio, ut Thurarias. d ℭ Gingrias.) Gingrire Anserũ uocis propriũ est, ut inquit Festus Pompeius. Vnde genus quoddā Tibiarũ exiguarũ, Gingrinæ dicunt. e ℭ In Halesina regione.) De hoc fonte sic canit Rhenmus.

Hic & Halesinus fons est mitissimus undis
Tibia quem extollit, cantu saltare putatur,
Musicus & ripis lætans excurrere plenis.

Nõ dissimilia sunt huic, quæ scribit Aristoteles ca. 51. & ca. 52. de admirandis in natura. f ℭ Gelonũ.) Ply. c. 2. 31. nat. hist. scribit Gelonẽ fontẽ esse nō p̄cul a Celenarũ oppido Phrygiæ. Plura sunt q̄ sterilitatẽ uel inducũt, uel depellũt si infuerit. Ea cōsignauimus in Indice Plyniano. g ℭ Homibus salutare.) Cõstat plura esse, q̄ cũ sint q̄busdā animātib⁹ salutaria, homini tamẽ omnino noxia. Vnde Veratro Coturnices, Cicuta Sturni uescunt. Hæc autem toxica esse hominibus manifestum est. Id autẽ accidere existimant ex hominũ, & cæterarum animantium complexione diuersa. Lege Aphrodiseum in prologo suorum problematum. h ℭ Oleum supernatat.) Fontes perpingues terræ uenas profluentes, oleum

Thermitanis locis insula est arundinũ ferax, quæ a
accōmodatissimæ sunt in omnẽ[a] sonum tibiarũ,
siue Præcentorias facias, quarũ locus est ad[b] Puluinaria præcinendi, siue Vascas,[c] quæ foraminũ
numeris Præcentorias antecedunt, seu Puellatorias, quibus a sono clariore uocamen datur, b
siue Gyngrinas,[d] quæ breuiores licet, subtilioribus tamen modis insonant, aut Miluinas, quæ in
accentus exeunt acutissimos, aut Lydias, quas & c
Turarias dicunt, uel Corinthias, uel Aegyptias,
aliasue musicis per diuersa officia, & nomina separatas. In[e] Halesina regione fons alias quietus,
& tranquillus, cũ siletur, si insonent tibiæ, exulta d
bundus ad cantum eleuatur, & quasi mirẽtur dulcedinẽ uocis, ultra margines intumescit.[f] Gelonium stagnum tetro odore abigit proximantes.
Ibi & fontes duo. Alterum si sterilis sumpserit, e
fœcunda fiet, alterũ si fœcunda hauserit, uertitẽ in
sterilitatẽ. Stagnum Petrensium serpẽtibus noxiũ est,[g] homĩ salutare. In lacu Agrigẽtino[h] oleũ

supernatans habent, uti Solis, qd' oppidũ est Ciliciæ flumen nomine Liparis, in quo natantes, aut lauantes, ab ipsa aqua unguntur. Similiter Aethiopiæ lacus est, qui unctos homines efficit, qui in eo natauerint. Et in India, qui sereno cœlo emittit olei magnam multitudinẽ. Item Carthagine fons est, in q̃ natat insuper oleum odore uti Scobe citreo, quo oleo etiã pecora solent ungi. Ex Vitruuio hęc ca. 3. octaui. a ℭ Nec ignis apponitur.) Simile qddã canit Hora. Saty. 5. primi Sermonũ, esse apud Egnatiam urbem, locũ in quo aiunt absq; igne in sacrificio. Thura liquescere. Dehinc (inquit) Egnatia lymphis iratis, extructa dedit risusq;, iocosq;. Dum flãma sine thura liquescere limine sacro Persaudere cupit. Idẽ refert Ply. ca. 110. secũdi natura. historiæ. Sæpissime huiusmodi miranda, astu hominũ fieri solent. Sed hæc alibi ex historijs abunde retulimus. IN relatiõe plurium Siculoꝝ miraculoꝝ, existimo Solinũ sequutũ, uel Varronẽ, uel alium quempiã scriptorem, cuius libri/tẽporis iniuria, nobis omnino perierũt. b ℭ Prosicias.) Sũt q legãt Porricias a uerbo porricio, qd' sacrificãtib⁹ solẽne erat. Sed Prosicia legendũ uidet̃. Sũt em̃ ꝓsicia q̃cũ ꝓ ꝓsecta proijciuntur. c ℭ Achatem lapidem.) De hoc ipso lapide sic Plyni⁹ ca. 10. tricesimiseptimi. Achates (inquit) in magna fuit authoritate, nũc in nulla. Reperta primũ in Sicilia iuxta flumen eiusdẽ nominis, postea plurimis locis excedens amplitudine numerosa, uarietatibus diuersis mutantibus cognomina eius. Vocatur enim Phaspachates, Cerachates, Sardachates, Hęmachates, Leuchates, Deudrachates uelut arbuscula isignis. Meminit Sylius in 14. bellorum Punicoꝝ libro. Et perlucentem splendẽti gurgite Achaten. Itẽ Rhennius Dionysij interpres.

a supernatat. Hoc pingue hæret arundinũ comis de assiduo uolutabro, e quarũ capillamentis legitur unguentum medicum contra armentarios morbos. Nec lõge inde collis Vulcanius, in quo
b qui diuinæ rei operantur, ligna uitea super aras struunt, nec [a] ignis apponitur. In hanc congeriem cum [b] Prosicias intulerint, si adest deus (sic sacrum probatur) sarmẽta licet uiridia ignem spõ-
c te concipiunt, & nullo inflagrante a litato numine fit accendiũ. Ibi epulantibus alludit flamma, q̃ flexuosis excessibus uagabunda, quẽ contigerit non adurit. Nec aliud est, q̃ imago nuncia perfe-
d cti rite uoti. Idem ager Agrigentinus eructat limosas scaturigines. Et ut uenæ fontiũ sufficiunt riuis subministrandis, ita in hac Siciliæ parte solo nunq̃ deficiente æterna reiectione terram ter-
e ra euomit. Achatem [c] lapidem Sicilia primũ dedit in Achatis fluminis ripis repertũ, non uilem, cum ibi tantum reperiret̃. Quippe inter scribentes eum uenæ naturalibus sic notant formis, ut
f cum optimus est, uarias præferat rerum imagines. Vnde annulus [d] Pyrrhi regis, qui [e] aduersus Romanos bella gessit, non ignobilis famæ fuit, cuius gemma Achates erat, in quo nouem [f] Mu-
g sæ cum insignibus suis singulę, & Apollo tenens citharam uidebatur nõ impressis figuris, sed ingenitis: nũc diuersis locis apparet. Dat Creta, quẽ

Cernitur egregius lapis hic, cui (nomen Achates,
Hoc dederat fluuius, cuius generatur ad undas.
Hanc simulatra uides uenis ostendere gemmam.

Hũc Solini locũ transtulit Marbodę⁹ Gallus tit. 5. eius libelli, quẽ de lapidibus pręciosis inscripsit. Achates lapis unus fuit ex duodecim ꝓciosis lapidibus, quibus rationale summi sacerdotis in Exodo ornari a domino præcipit̃. Magi suffitu Achatis, si credit̃, tẽpestates auertũt, flumina sistũt. Ab Alberto corrupte, ut cætera, Agathes dicit̃. d ℭ Annul⁹ Pyrrhi regis.) Historiã hãc lege ex c. 1. tricesimiseptimi nat. hi. C. Plynij. Marbodę⁹ Solinũ imitat⁹ sic ait.

Rex Pyrrhus digito gessisse refertur Achatem, Cuius plena nouem signabat pagina musas,
Et stans in medio Cytharam tangebat Apollo, Naturæ, nõ artis opus mirabile dictu.

e ℭ Qui aduersus Ro. bella gessit.) Certe satis constat ante Pyrrhum Epyrotarum regem, cum Romanis bella gessisse/Græcoꝝ neminem. Id multis uerbis in Attica Pausanias conatur ostendere. De bello Pyrrhi contra Romanos scripsimus capi. 18. primi Flori. f ℭ Nouem Musæ cum insignibus suis.) Nomina, officia, insignia, nouem Musarum, scribit Hesiodus in principio Theogoniæ.

Coralochatem [a] dicunt coralio similem, sed illi- a
tum guttis auro micantibus, & scorpionũ ictib'
resistẽtem. Dat India reddentem nunc nemorũ,
nunc animaliũ facies, quem uidisse oculis fauet,
quiq; intra os receptus sedat sitim. Sunt & qui b
usti redolent Myrrhæ odorem. Achates sangui
neis maculis irrubescit. Sed qui maxime ꝓbant,
uitream habent perspicuitatem, ut Cyprius. Nã
qui sunt facie cæꝛea abundantes triuialiter negli c
guntur. Omnis [b] ambitus huius insulæ claudit
stadiorum tribus milibus. [c] IN FRETO Siculo
ἡφαιστίαι insulæ. xxv. [d] milibus passuũ ab Italia ab-
sunt. Itali Vulcanias uocant. Nam & ipsæ [e] natu- d
ra soli ignea per occulta cõmertia aut mutuant
Aetnæ incendia, aut sumministrãt. Hic dicta se-
des Deo igniũ. Numero [f] septẽ sunt. Lipare [g] no-

Et Virgilius in Opusculis. Latius Diod. Siculus circa principiũ libri quinti. a ℭ Coralochatem.) Ex Plynio cap. 10. tricesimiseptimi. Coralochates (inquit) guttis aureis, Sapphiri modo distincta, qualis copiosissima in Creta sacra appellata. Putant eam contra Araneorũ, & Scorpionũ ictus ꝓdesse. Et infra. Coralochates corallo aureis guttis distinctę. Coralli, Minio, gignitq; in India, & Syene. Vide eundem Marbodeũ tit. 3. eiusdẽ de lapidibus libelli. b ℭ Omnis ambitus huius insulæ.) Diodorus Siculus lib. 6. dicit Siciliæ ambitum, esse stadioꝝ quatuor milium trecentoꝝ sexaginta. Ply. ca. 8. tertij. Inter se (inquit) tria Siciliæ promontoria late distãt ijs spacijs. Terreno itinere a Peloro Pachinum. clxvi. mil. pass. Inde Lilybæum. cc. mil. Inde Pelorũ. clxx. mil. Circuitu patẽs, ut author ẽ Agrippa. DCxviij. M. passibus. Cũ Plynio cõcordat fere Capella li. sexto. Vel igitur in Dio. uel in Solino mendum admissum est, nisi de alio stadio loquatur hic, & ille. Sũt enim stadia (ut author est Censorinus) alia, & alia longitudine discrepantia. Nam stadium, quod Italicum uocant, est pedum. DCxxv. Olympicum, pedum. DC. Pythicum pedũ mille. c ℭ In freto Siculo.) SCRIBIT DE CAETERIS ignobilioribus insulis, quæ Siciliæ, & Italiæ adiacent. Hæ autẽ insulæ uarijs nominibus nuncupantur. Ply. ca. 8. tertij. Citra uero (inquit) Siciliã ex aduerso Metauri amnis xxij. ferme mil. pass. Ab Italia septẽ Aeoliæ appellatæ. Et Lipareoꝝ, & Hephęstiades a Græcis, a nostris, Vulcani. Aeoliæ, qđ Aeolus Iliacis temporibus ibi regnabat. Hephęstiades dictæ sunt, qđ Vulcanus a Græcis ἥφαιστος nuncupet, ἡφαίστιος Vulcanius. Faciunt quę ca. 21. infra annotabimus. De ijs insulis plura scribit Diod. in sexto. Strabo, & Martianus in sexto, Ptolemęus c. 4. tertij. d ℭ XXV. mil. pass.) Plynius, ut modo recitauimus, nõ. xxv. sed uiginti duo ferme mil. pass. dicit. Diodo. Siculus tradit has septem insulas sitas esse inter Italiã, & Siciliam recto cursu. Distare autem a Sicilia centum quinquaginta ferme stadijs, esseq; pares inuicẽ magnitudine. Earũ maximã circuitu complecti stadia centũ quinquaginta. e. ℭ Natura soli ignea.) Diod. Siculus lib. 6. Ignem (inquit) hactenus euomebant omnes, quarũ meatus, oraq; ignis etiam nunc uisunt. Asserunt nonnulli meatus esse subterraneos ab Aetna ad has insulas, & his omnibus eãdẽ, ignẽ spirandi causam esse. f ℭ Numero septem sunt.) Seruij omnes fere codices super illud primi Aen. Virgilij. Aeoliam uenit. Scriptoꝝ potius culpa, quã Seruij, sic habent. Nouem insulæ, quæ sunt post fretum Siciliæ, appellantur Aeoliæ ab Aeolo rege Hippotę filio, licet & habeant propria nomina. Quo in loco quidã, qui Seruij uix umbrã referunt, durius, quã par est, ipse quasi maiestatis, eum accusant. Miror plurimũ eos non aduertisse alibi a Seruio scriptum esse has insulas non nouem, sed septem esse. Eius uerba, quo magis ij a lacessendo abstineant, ascripsi ex octauo Aeneidos libro super illud.

Insula Sicanium iuxta latus, Aeoliamq;. Physiologia est (inquit) cur Vulcanus in his locis officinam habere fingat inter Liparen, & Aetnam, scilicet propter ignem, & uentos, quæ apta sunt fabris. Aeoliam aũt ideo Liparen, quia una est de illis septem insulis, quibus Aeolus imperauit. Hęc ad uerbum Seruius. Isidorus præterea ca. 6. decimiquarti Ethimo. nouẽ etiam esse dicit, & ut magis id ipsum credas, earum omniũ nouẽ refert nomina. Ita ut ꝑter has septẽ enumerantur aliæ duę Ericodes, & Phoecicodes. Vel ut apud Ptolemæũ legitur, Ercodes, & Phœcodes. Quod autem alij septem esse dicunt, potest exponi, cæteris principaliores. Aliæ duę fortassis incultæ penitus. Hæc propter κριτικούς, Liuidulosq; censores. g ℭ Liparus qui eam ante Aeolum.) Eustatius scribit Liparũ fuisse Ausonis regis filium. Liparia autem Gnidiorũ fuit colonia. Has septem insulas tradunt olim desertas fuisse, sed Liparum quendã Ausonis regis filium a fratribus dissidentem, ex Italia cũ longis nauibus, aduecta secũ militum copia, ad insulam appulisse, quæ ab eo Lipara sit appellata, inq; ea sui nominis urbe condi-

ta, reliquarum quoq; insularum agros excoluit. Eo senescente Aeolus Hippotæ filius cũ socijs quibusdam in Liparam cũ uenisset, sumpta uxore Lipari filia, ijs postmodũ insulis imperauit. Hæc, & plura ad hunc locum spectantia, ex Diod. Siculo lib. 6. DE Aeolo plura notatu digna primo de Raptu Proserpinæ Parrhasius annotauit. De harum insularum nominibus Mela Põponius aliquantisper a Plynio discrepat, & Solino. a ℂ Hieram uocant.) Græci ἱερὰν sacram dicunt. Nomẽ icirco inditum, qđ ea prçcipue Vulcano sacra sit. b ℂ Strongyle.) Quod rapæ figurã habeat, in rotundũ, acutumq; tendentem, ei nomen datum, quoniam Græci στρογγύλην rapã uocant. Strabo Onostrongylam. i. rotundã nominat. Reliqua de ea, ut Solinus. c ℂ Aeolus rex uentorum.) Varro scribit Aeolũ fuisse harum insularũ regem, ex quarũ nebulis, & fumo futura flabra uentorũ prædixisse. Hinc imperitis uisus est uentorũ habere potestatem. Lege Ply. cap. 56. lib. septimi, & Seruiũ. 3. Aen. Ptolemæus ca. 4. tertij enumerat quindecim insulas, quç iuxta Siciliam sitæ sunt. d ℂ Didymen.) Strabo gemellã, ea uoce significari ait, qđ Græci δίδυμον geminum dicant. E cæteris Ericussam, & Phoenicussam ab arbustis uocauere. Mela Pomponius nõ enumerat inter has septẽ insulas Euonymõ, nisi loco eius ponat Osteoden. Sed Diod. Siculus in his locis nat⁹, aliam ab Euonymo Osteoden esse dicit. Nomen autem huic insulç, ab re quadam impositum est, qđ. s. plurimorũ militum seditiosorũ fame peremptorũ ossa in ea condita fuerint. ὀστέα enim Græci ossa nuncupant. Historiã abunde refert idem Diodorus in sexto.

a men dedit rex Liparus, qui eam ante Aeolũ re-
xit. Alteram Hieram [a] uocauerunt. Ea præcipue
Vulcano sacrata est, & plurimũ colle eminentis-
simo nocte ardet. Strongyle [b] tertia Aeoli dom⁹
b uergit ad solis exortum minime angulosa, quæ
flammis liquidioribus differt a cæteris. Hęc cau-
sa efficit, qđ ex eius fumo potissimũ incolæ per-
sentiscunt, quinã flat⁹ in triduo sint futuri. Quo
c factum, ut Aeolus [c] rex uentorum crederetur.
Cæteras Didymen, [d] Ericusam, Phoenicusam,
Euonymon, quoniã similes sunt, dictas habem⁹.

DE TERTIO EVROPAE SINV, De Gręciæ regiõibus, ac locis, deq; memorandis in eis pluris. De Perdicũ natura. CAP. XII.

d TERTIVS [e] Europæ sinus incipit a [f] Ceraunijs montibus, desinit in Hellespontum. In eo apud [g] Molossos, ubi Dodo-

TERTIVS EVROPAE sinus.) Plynius scribit esse quatuor Europæ sinus. De primo, & secundo habes ab eo cap. primo, & 10. lib. tertij. De tertio, & quarto in prolo. & ca. 12. lib. quarti. De his q̃tuor sinibus lege Martianum capitibus. 19. 20. 21. & 25. lib. sexti. Habet autem hic Europæ sinus tertius prouincias plures. Sunt autem harum nomina. Epirus, Acarnania, Aetolia, Phocis, Locris, Achaia, Messenia, Laconia, Argolis, Megaris, Attica, Boeotia, Doris, Phthiotis, Thessalia, Magnesia, Macedonia, Thracia, Græcia omnis. De ijs prouincijs abunde Plynius in primis undecim capitibus li. quarti. Strabo libris septimo, octauo, nono. Ptolemæus a capite. xi. usq; ad finẽ tertij. Itẽ cæteri. f ℂ Ceraunijs.) Hos montes Plynius, Ptolemæus, Martianus. Solinus ca. octauo supra. Et plures alij Acroceraunia nuncupant. Græci enim ἄκρον altum dicũt, κεραυνὸν fulmen, qđ sui altitudine crebris fulminib⁹ infestentur. Hora. tertia primi Carminũ infames nominat. Val. Flaccus tertio Argonauticon.

Iuppiter urgentem ceu summa Ceraunia nubem
Quom pepulit, montisq; iugis, fulsere repente
Et nemora, & scopuli nitidus reducitur æther.

Sunt qui etiam apud Solinũ nõ a Ceraunijs, sed ab Acroceraunijs legendũ putent. Sed uetusta omnia exemplaria a Ceraunijs habent. A Virgilio etiã Lucano, Ouidio, Claudiano, Auieno, Mela, Cerania uocitantur ijdem montes. g ℂ Apud Molossos.) Pyrrhus Achillis filius ex Andromache Hectoris quondã coniuge, Molossum filium suscepit, a q̃ Molossia, & Molossi nomen habent. Eam regionẽ Helenus a fratre Chaone, quem in uenatu per ignorantiã perimerat, Chaoniã nominauit, author Seruius tertio Aene. super illud.

Et patrio Andromachen iterum cessisse marito.

Molossi canes a Marone, & alijs mire celebrant,

quos mortuos deflent, ac funus ducunt, qđ a Papinio sylua quadã memoratum est. De his locis Ply. in prologo lib. quarti: a ℭ Dodonæi Iouis templũ.) In Chaonia Epiri regiõe Dodona urbs uetustissima, iuxta quã insigne nemus, ubi Dodonęi Iouis templũ fuisse narrať, in quo oraculũ omniũ, quæ apud Græcos sunt oraculoꝝ uetustissimũ, toti orbi numinis reuerentia abunde notũ. In eo (qđ mirũ fuit) duę columbæ consulentibus dabant responsa. Harum unã in Delphos, alterã in Ammonis Iouis templum aduolasse dicunt. Historiam Herod. in secundo explicat copiose. De hac ipsa re plura, & quidem docte cõgessit Ianus Parrhasius primo Raptus Proserpinæ super illud. Cesserit inuentis Dodonia. b ℭ Tomarus.) Hunc montem Strabo Tomaron, & Tmarum nominat libro septimo. c ℭ In Epiro sacer fons.) De fonte isto sic Ply. ca. 106. secundi naturalis historiæ. In Dodone Iouis fons, quom sit gelidus, & immersas faces extiguat, si extinctę admoueantur, accendit. Idem meridie semp deficit, qua de causa Anapauomenon uocãt. Mox increscens ad medium noctis exuberat. Ab eo rursus sensim deficit. De eodem Rhennius sic inquit.

Hæc regio fontem mirandæ concipit undæ,
Quem merito ueteres dixerunt nomine sacrum.
Nam gelidus superat cunctarum frigus aquarum,
Accensasq; faces si quis prope duxerit undam
Extinguit flammas, recipit sed rursus easdem
Admoueat dextra cum extinctam lampada fonti.

Lucretius hunc fontem describens in sexto, causam curid accidat, conatur ostendere. Eius uersus, quod elegantes sint, ascripsimus.

Frigidus est etiam fons, supra quem sita sæpe
Stupa iacit flammam, concepto protinus igni,
Tædaq; consimili ratione accensa per undas
Collucet, quocunq; natans impellitur auris
Nimirum, quia sunt in aqua permulta uaporis
Semina, de terraq; necesse est funditus ipsa
Ignis corpora per totum consurgere fontem,
Et simul expirare foras, extreq; in auras
Non tam uiua tamen, calidus queat ut fieri fons.

d ℭ Dodone (ut Maro dicit) Ioui sacra est.) Plurimũ hoc in loco uariant exemplaria. Nõ placet coꝝ sententia, qui sic legunt. Dodone Tomaro celsa est, quoniã mox ante de Tomaro Solinus fecerit mentionẽ. Nec rursus assentior ita legentibus. Dodone Ismaro celsa est, cũ nihil cũ Dodone Ismaro, qđ eum Thraciæ regionis montẽ faciãt. Sequuti ergo cõmuniorem lectionẽ, uti ascripsimus, legendum censuimus. Virgilianus uersiculus in obsceno carmine, si id Virgilio ascribendum putamus, hic est Dodone tibi Iuppiter sacrata est.

Et primo Georgicoꝝ.

Cum iam glandes, atq; arbuta sacræ
Deficerent syluæ, & uictum Dodona negaret.

e ℭ Cephisus.) De his locis late Ply. ca. 3. li. quarti. f ℭ Castalio fonte.) Fons hic in Bœotiæ Musis sacer, quẽ circa magnę sunt arbores. Iuxta eũ Python serpens ab Apolline peremptus dicitur. Papinius primo Thebaid. Postq̃ cerulei &c. g ℭ Parnassi iugis.) Hic Phocidis mons in tantam assurgit altitudinem, ut quom terra tota diluuij aqua cooperiretur, ad eius alterum uerticem non peruenerit. Quodq; non minus admiratione dignum est, superat (ut canit Naso) cacumine nubes. Eius uertices duo sunt, Citheron, & Helicon, uti Seruius. 7. Aeneid. & Lactantius primo Thebaid. Statij opinanť. Herodotus aũt lib. 8. ex Parnassi uerticibus unũ Titheã iuxta Neonẽ urbem. Alterum, sub quo Castalius fons est, Hyampiũ appellat. Parnassus insup Græcis μεσόμφαλος, i. orbis umbilicus diciť, cuius hanc afferunt rationem. Nam

Iuppiter (ut perhibent) spacium quom discere uellet
Naturæ regni nescius ipse sui,
Armigeros utrinq; duos æqualibus alis,
Misit ab Eois, Occiduisq; plagis,

næi [a] Iouis templũ est. Tomarus [b] mons est, cir- a
ca radices nobilis centum fontibus, ut Theopõ-
po placet. In [c] Epiro sacer fons frigidus ultra om-
nes aquas, & spectatę diuersitatis. Nam in eum si
ardentem immergas facem, extinguit, si procul, b
ac sine igni admoueas, suopte ingenio inflam-
mat. Dodone [d] (ut Maro dicit) Ioui sacra est. Del-
phi Cephiso [e] flumine, Castalio [f] fonte, & Par-
nassi [g] iugis celebres. Acarnania Aracyntho emi-

a net. Hanc ab Aetolia Pindus [a] diuidit, qui Ache
loum [b] paritcũ primis Graeciæ amnibus preditũ
ueteri claritate. Nec iniuria, cum inter calculos,
quibus ripæ eius micans [c] Galactites inueniatur,
b qui scrupulus ipse ater, si teratur, reddit succum
album ad lactis saporem. Fœminis nutrientibus
illigatus/ fœcundat ubera. Subnexus pauulis lar
giusculos haustus saliuarum facit. Intra os rece-
c ptus liquescit. Cum soluit, tamen memoriæ bo-
num perimit. Quem post Nilum Achelous dat;
tertium nemo. Propter [d] oppidum Patras Sci-
cessa locus nouẽ collium opacitate umbrosus, &
d radijs solis ferme inuisus, nec aliã ob causam me-
morabilis. In Laconia spiraculũ est [e] Tęnaron. Et
Tęnarõ est ꝓmõtoriũ aduersũ Africę, in q̃ fanũ
Methymnæi Arionis, quẽ [f] Delphine eo adue-
e ctum imago testis est ærea ad effigiem casus, &
ueri operis expressa. Præterea tempus signatum
Olympiade undetricesima, qua, in certamine Si-
culo idem Arion uictor scribitur, idipsum gestũ
probatur. Est & oppidum Tænaron nobili ue-
tustate. Prçterea aliquot urbes, intra q̃s [g] Leuctrę

Parnassus geminos, fertur, iunxisse uolatus, Contulit alternas Pythius axis auer. Alij scribunt, qđ quẽadmodũ oriens, & occidens non sunt nisi in cõparatione ad eos, qui terrã incolunt, ita & de orbe ipso medio existimandũ censent. a ℭ Pindus.) In Pindo Thessaliæ mõte, Menades Bacchanalia celebrare solitæ sunt. Lucanus in primo. Qualis uertice Pindi. Aedonis Ogygio decurrit plena Lyęo. Dictæ autem Mænades ἀπὸ μάνεσθαι, quod insanio significat. DE Acharnania Ply. cap. 1 & 2. li. quarti. b ℭ Acheloum paris.) Amnis Achelous (inquit Ply. ca. 1. quarti) e Pindo fluens, atq; Acharnaniã Aetolia dirimens, & Artemitã insulam assiduo terrę inuectu cõtinenti annectens. Lege quę scribit idẽ Ply. c. 87. secundi nat. historiæ. Efficit enim hic fluuius Echinades insulas, quę & Achelotdes dicuntur, de quibus Lucanus in sexto, Ouidi⁹ 8. Meta. Vide Lactã. in fine secũdi Thebaidos Statij. c ℭ Galactites.) Plynius capi. 10. lib. ultimi Galactites (iquit) ex uno colore lactis est. Eandẽ dicunt Leucogageam, & Leucographiã appellãt, & Synephiten lactis succo, ac sapore notabilem. In educatione nutricibus lactis fęcũditatem. Infantiũ quoq; alligata collo, saliuã facere dicitur, in ore autem liquescere. Eandem memoriã adimere dicunt. Mittit eam & Achelous amnis. Sũt qui Smaragdũ albis uenis circumligatũ Galactiten uocent. Sumpsit autem nomen ἀπὸ τοῦ γάλακτος .i. a lacte, qđ lacti assimiletur plurimũ. d ℭ Propter oppidũ Patras Scicessa.) Vetusti codices plerũq; habent Cicessa. Hermolaus autẽ ca. 5. quarti Castigationũ Ply. censet legendũ Sciœssa quo (inquit) illa significatur opacitas. Strabo meminit Celossæ montis. Homerus uero Donussæ, uel Donoessę oppidi. Fuit apud hanc urbem Patras, Cereris cum fonte templũ. Vbi & oraculũ mirum fuisse narrat, id μανθεῖον ἀψευδές dicebatur, hoc est maxime uerax, in ijs duntaxat, quæ ad ęgritudines pertinerent. Mos fuit speculum tenui funiculo in fontem mittere sic libratum, ut ambitu ipso aquam attingeret, Deinceps fusis deæ precibus, speculũ contuebantur ægroti. In eo non diu post speculo ostentabatur imago, unde noscerentur essent morituri ægroti, an superuicturi omnino. Retulit id ante Cœlius 8. Antiq. Lectionũ libro. ca. 34. e ℭ Tænaron.) Malea promontoriũ est Laconiæ, in cuius radicibus locũ queridam profundũ Tænarũ uocãt, in quo ad inferos esse aditũ fabulantur. Ex Placido primo Thebaidos. Hũc specum eleganter describit Virgilius circa finẽ quarti Georgicorum. Tænarias etiam fauces alta hostia Ditis &c. De eo rursus Ouid. 10. Meta. Seneca in Hercule furente. Valerius Flaccus primo Argonauticon. f ℭ Quem Delphine eo aduectum.) Ne in re passim trita tẽpus conteram, de Arionis hac historia authorũ nomina signasse sufficiat. Eam igit scribũt Herodotus lib. primo. Cice. 2. Tusc. q. Plynius ca. 8. noni historiæ natu. Hyginus 2. Astronomicon. Augustinus ca. 14. primi Ciuitatis Dei. Multis carminibus idipsum canit secundo Fastoꝝ Ouidius. Quod mare non nouit, quę nescit Ariona tellus? &c. Scribunt Ouidius, & Higinus esse quorundam opinionẽ, Delphinia, qui Arionẽ Cytharedũ ex Siculo mari in Tænarũ trãsuexit, esse ob hoc meritũ, inter sydera translatũ. Strabo existimat id fabulosum esse. Id autẽ accidit (si Eutropio credim⁹) Tarquinio Prisco apud Romanos regnum tenente. g ℭ Leuctræ.) Vix reperies apud alios huius

urbis nomen genere fœminino, & numero multitudinis, quod & Hermolaus Barbarus cap. 5. quarti Plynij antea annotauit. Est em̃ Leuctra, uel, ut Solinus usurpat, Leuctræ Bœotiæ urbs, nõ procul ab Helicone monte iuxta Lebadiã, apud quam urbẽ, Epaminundas Thebanorũ dux Lacedæmonios ingẽti superans prælio eorũ calamitatis, & cladis initium reperit. Ex eo enim tẽpore Græciæ principatũ, ultra recuperare nequiuerunt, quem prius adepti tenebãt. Præsertim posteaq̃ secũdo apud Mantineã congressi rem infeliciter gesserunt.

non obscure iampridem Lacedæmoniorũ fœdo exitu. Amyclæ [a] silentio suo quondã pessundatæ. Sparta insignis cũ Pollucis, & Castoris tẽplo. Tum etiam Othryadis [b] illustris uiri titulis. Theramne, unde [c] primũ cult⁹ Dianæ. [d] Pitane, quam Archesilaus Stoicus inde ortus prudentiæ suæ merito in lucem extulit. [e] Antia, & Cardamyle, ubi quondã fuere Thyre, nunc locus dicitur, in quo anno septimodecimo regni Romuli inter Laconas, & Argiuos memorabile fuit bel-

a

b

c

Hæc ex Strabone lib. nono. Lege Iustinũ in sexto, & Val. Max. tit. de fortitudine li. tertio. Hãc Lacedæmoniorũ cladẽ, fœdum exitũ Solinus nuncupat. a ℭ Amyclæ silentio suo quondam pessundatæ.) Quod Amyclis Italiæ tribuũt alij, Solinus Laconicæ Amyclis uidetur ascribere. Quod ea ratiõe (ut etiam ca. 8. supra retulimus) excusari potest, quoniã Italiæ Amyclæ, ab Amyclis Laconicæ ducunt originẽ. Nostrorũ eni clades, nostras existimare solem⁹. Potuit q̃q̃ fieri ut aliorũ sit Solinus opinionẽ secutus. Quid si utriq; urbi is idem casus acciderit aliquando? Præterea Solinus nõ explicat, quæ Amyclæ silentio perierint cũ (inquit) Amyclæ silentio suo quondã pessundatæ. Nisi ex eo uelis de Laconicis Amyclis eũ intellexisse, qd̃ cũ de Laconicis locis loq̃ref, idipsũ referat. Huc accedit, qd̃ ca. 8. sup̃ scribit Amyclarũ Italiæ cultores fuisse a serpẽtibus q̃ndã fugatos. Legi p̃terea in uetustissimo Solini codice sic hũc locũ. Amyclæ, a qbus Amyclæ, silentio suo q̃ndã pessũdatæ. Hęc non nisi monendi causa. De hoc silentio lege quæ lib. 10. Aen. recensentur a Seruio, illud Virgilianum exponente,

Qui fuit Ausonidum, & taciti regnauit Amyclis.

Ca. 8. supra historiã retulimus hanc eandem, Factum hoc ipsum, tandẽ in prouerbiũ abijt. Amyclæ silentio perierunt. Quod a Lucilio usurpatum refert Seruius. In eos qui silendo, rei suæ dispendiũ interdũ faciunt. Amyclæ aũt Laconicæ dictæ sunt ab Amycla Lacedæmonis, & Spartæ filio. Fuit autẽ Sparta Europæ regis filia, & Lacedæmonis uxor, a quibus & Sparta, & Lacedæmon nomen habent. b ℭ Othryadis titulis.) Quo hæc historia fiat notior ascribam Plutar. uerba ex eo libro, quẽ Paralelia inscripsit. Argiuis, ac Lacedæmonijs (inquit) de Tyreate agro disceptantibus, Amphyctiones, ut utriq; pugnam cõmitterent, iudicarũt, & uictori ager adiudicaref. Itaq; Lacedæmonij Othryadẽ, Argiui autem Thessãdrũ imperatores creant. His deinde pugnantibus, duo ex Argiuis Alcenor, uel ut alijs placet, Agenor, & Cromius superstites uictoriã in urbẽ renunciant. Per summã postea quietẽ Othryades, qui superuixerat, semifractis innitẽs hastis, ex cæsis scuta corripiens, Trophęum erexit, ex proprio inscribens cruore, Ioui, in cuius potestate sunt Trophęa. Dehinc orta utrinq; discordia, Amphyctiones, cũ rei spectatores aduentassent, palmã Lacedæmonijs, adiudicant. Citat Plutar. Chrysermũ huius historiæ authorem. Historiã aliquantisper diuersius narrat Hero. lib. primo. Ad id Val. Max. tit. de Fortitudine lib. tertio. Ouidius secũdo Fasto,

Si tu signasses olim Thyreatida terrã &c.

Lege Lactantium Placidum qnarto Thebaid. Statij,

Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.

Hanc historiam signat magis, q̃ explicet. Pomp. Mela in secundo. In ijs (inquit) cæsorum est Laconũ trophęa. c ℭ Vnde primũ cultus Dianæ.) Marcus Cicero tertio de natura Deorũ, scribit tres fuisse Dianas. Dubiũ quęnã earũ primũ Theramnis culta fuerit. Cũ hæc scriberẽ, nõ succurrebat scriptor alter, qui traderet e Theramnis fuisse primũ Dianæ cultũ. Sũt qui scribant (ut Stephanus refert) Theramnas, & Spartã, eandẽ urbẽ esse. Fuisse autem Dianam apud Spartã cultã, notius est, q̃ ut hoc loco exponi debeat. Constat morẽ fuisse Dianæ humano sanguine sacrificari solitum. Id crudele sacrificij genus cũ Romanis displicuisset, ad Laconas est Diana translata, ubi sacrificij cõsuetudo adolescentulorũ uerberibus seruabatur. Hi autem adolescentes βωμονῖκαι dicebantur, qd̃ aris superpositi contendebãt, qui plura possent uerbera sustinere. Ex ijs castigandus locus Placidi Grãmatici. 8. Theb. Statij super illud.

Taygeti, & pugnæ laudataq; prælia matri.

Quo loco passim legitur suo Minicæ, cũ legendũ sit βωμονῖκαι, nõ suo Minicę. Quãuis Diana multis locis colereť, apud Persas tamẽ mira obseruatione coli consueuit, cui a Barbaris sunt instituta mysteria, quæ quod a Persis fierent, Persica dicebanť. Author Diod. Siculus lib. sexto. d ℭ Pitane quã Archesilaus Stoicus.) Duas huius nominis urbes Geographi referunt. Hanc ipsam scilicet, & alteram Aeolidis regiõis. Hũc Archelaũ ex Pitane Aeolidis

a lum. Nam Taygeta mõs, & flumẽ Eurotas [a] no
tiora sunt, quã ut stylo egeant. Inachus [b] Achaiæ
amnis Argolicum secat tractum, quem rex Ina
chus a se nominauit, qui exordiũ Argiuę nobili
b tati primus dedit. Epidauro [c] decus est Aescula
pij sacellum, cui incubãtes ægritudinũ remedia
capessunt de monitis somnior. Pallanteũ [d] Ar
cadiæ oppidum, quod Palatio nostro per Euan
c drum Arcada appellationẽ dederit, sat est admo
nere. In qua/montes [e] Cyllene, & Lycæus, Me
nalus etiam dijs [f] alumnis inclaruerunt. Inter q̃s
nec Erymãthus in obscuro est. Flumen Eryman
d thus Erymantho monte demissus est. Et Ladon
ille, Herculis pugnæ hic plane claræ sunt. Varro

esse asserunt. Nõ ex Pitane, quæ in hac Græciæ parte sita est. Rursus Archelaum fuisse Academicum, non Stoicum dicunt, authores sunt, Apollodorus in tertio Chronicorum. M. Cicero in Academicis Quęstiõibus. Pom. Mela, Stra. li. 13. Lactan. c. 4. li. tertij. Mirantur igitur unde Solinus in hac historia tã aperte, tamq; turpiter cõniueat. Quid si hic, de quo Solinus scribit (fuerunt enim Archesilai quatuor) alter sit ab illo, de quo alij? Astipulatur huic, qđ Academicus ille Pitaneus a Marco Cicerone, Mela Pomp. Lactan. nõ Archesilaus, sed Archesilas nomiat. Archesilai philosophi dictum in diuitem quendã nimis delicatũ, refert ex Plutar. A. Gel. ca. 5. tertij Noctium Atticarũ. Nihil interest (inquit) quibus mẽbris Cinędi sitis posterioribus, an prioribus. Obijt autem, ut Hermippus ait, cum merũ immodice hausisset, ac p id offendisset, septuagesimo & quinto ætatis suę anno. Floruit autem maxime circa centesimã & uigesimam Olympiadem. e ℭ Antia.) Legendum uidetur ex Stephano Antane, uel ut Carax nomiat, Anthene, aut hoc loco Solinus, Antiam pro Anthea posuit. Hermo. idipsũ annotat quarto Plynij. BEllum inter Laconas, & Argiuos apud Thyre parum ante ex Plutar. retulimus. Est autem Thyre (ut Stephanus annotauit) pluralis numeri, neutro genere per Synęresim θυρέα καὶ θύρη. Refert Eusebius lib. tempor circa annũ octauũ regni Romuli, Lacedęmones contra Messenios uicennale bellũ habuisse, sed de hoc apud eundẽ mentio nulla.

a ℭ Eurotas.) Eurotas uetus Lacedæmonũ rex, cũ per regionẽ stagnarent aquæ, eas factis fossis, deduxit in mare. Hinc Eurotas fluuius originẽ sumpsit, & nomen. Hic fluuius (ut Callimachus author est) ex Menalio monte fontẽ agit. Alphęo confunditur, rursusq; discedit. Ripæ eius Tauro monte obumbrantur. In flumine Olor copiam esse scribunt, qđ Iuppiter in Cygni forma cum Læda cõcubuit. Statius quarto Thebaidos.

Taygetiq; Phalanx, & oloriferi Eurotæ.

Sic enim legendũ, nõ Oliuiferi. Ob id Papinius Sylua secunda primi, Amyclæos olores dixit. b ℭ Inachus.) Est enim hic fluuius in Græcia maximus, cuius Io filia a Ioue compressa in uaccã mutata fingitur. Fabulã refert Ouidius primo Meta. Inachus unus abest. c ℭ Epidauri decus est Aesculapij sacellũ.) Epidaurus (ut lib. 8. refert Strabo) antea Epitaurus uocabatur. Fuit enim hæc insignis ciuitas præsertim Aesculapij claritate, nobilitata. Quẽ uaria morbor genera curasse somniantibus similes opinati sunt homines. Erat uero templũ ægrotantium, multitudine usquaquaq; refertũ. Pendentibusq; tabellis, in quibus sanati langores erant inscripti, quẽadmodũ in Coa fiebat insula, pariter & Trica &c. Mos enim fuit ueteribus, ut ægroti in Aesculapij templo residerent, quoad sanitatem recuperarent. Meminit Aristophanes in Pluto, & Plautus in Curculiõe.

Migrare certumst iamnunc e fano foras,
Quando Aesculapij ita sentio sententiam
Vt qui me nihil faciat, nec saluom uelit &c.

d ℭ Pallanteum.) De hoc supra ca. 2. habitum est. De ijs rursus locis lege Ply. ca. 6. quarti. Strabonẽ lib. 8. Plura Papinius 4. Thebai. Tu quoq; Parrhasias &c. Homerus 2. Iliados. Itẽ cæteri. e ℭ Cyllene.) Nomẽ habet (ut Stephanus ait) a Cyllene Naide Nympha. In hoc monte Maia Mercuriũ peperit. Virgilius octauo Aeneidos.

Vobis Mercurius pater est, quem candida Maia
Cyllene gelido conceptum in uertice fudit.

Vnde & ipse Mercurius Cyllenius dictus est. Seruius 4. Aeneid. uult dictum Cylleniũ ab aula. DE Lycęo monte nõ indigna relatu refert Cœlius ca. 3. noni Antiquarum lectionũ. f ℭ Dijs alumnis.) Intelligit Mercuriũ, Pana, siue Inuũ, uel ἐπιάλτην, siue Faunum, aut fatuũ, aut fatuellũ. Sunt enim hæc omnia Panos nominat inquit 6. Aenei. Seruius Honoratus super illud. Pometios, castrumq; Inui. In Lycęo etiã Iuppiter Lycęus summa ueneratione colebat. g ℭ Herculis pugnę hic clarescunt.) Qui gesta Herculis conscripserũt, enumerant inter eius certamina Erimanthęum aprum, auesq; Stymphalides, lege Diod. Siculũ lib. quinto. Vnde a Papinio quarto

perhibet fontem [a] in Arcadia esse, cuius interi- a
mat haustus. In hac terrarũ parte de auibus hoc
solum non indignum relatu cõperimus, qđ cũ
alijs locis merula fulua sit, circa [b] Cyllenem cãdi-
dissima est. Nec lapidem spreuerimus, quē Ar- b
cadia mittit. Asbesto [c] nomē est, ferri colore. Hic
accensus semel extingui non potest. In Megaren
sium sinũ Isthmos exit [d] ludis quinquennalibus,
& delubro Neptuni inclytus. Quos ludos ea ꝓ- c
pter institutos ferunt, quòd finibus quinque Pelopõ-
nesi ora abluuntur. A septẽtrione, Ionio, ab oc-
cidente Siculo, a brumali occidẽte, Aegęo, a sol-
stitiali oriente Myrtoo, a Meridie Cretico. Hoc

Thebaid. dictum est, cũ de Arcadiæ locis scriberet. Herculeo uulgatos robore montes/ Monstriferumque Erymãthon, & Aerisonũ Stymphalon. In cuius loci expositione Placidus Grãmaticus. Virtute (inquit) Herculis cognitos Erymanthon, & Stymphalon, in altero aues, quæ Stymphalides appellantur/occidit. Erymanthon quidã uolũt (inquit) locũ esse, qui iuxta Parthenios agros est, ubi Hercules de Apro, & de auibus triumphauit &c. Inter Virgiliana opuscula enumerat & illud, cui titulus Monosticã de Erumnis Herculis. Idipsum & inter Ausonij poetæ scripta etiã reperit, sub hoc titulo. Ausonij de duodecim laboribus Herculis. Dubiũ ergo Virgilio, an Ausonio uersus illos ascribi oporteat. In eorum uersiculo septimo legit interdũ Argeis, aliqñ Augei, sed legendũ est, uel Augeis, uel Augeę. Historiã abunde explicat Diod. Siculus lib. 5. in septimo labore Herculis, & Seruius 8. Aeneid. super illud. Lernęus turba capitũ. Vnde de re immensi laboris prouerbio dici solitum. Augei stabuli labor. Meminit Lucian9 in Pseudomante. a ❡ Fontē in Arcadia esse.) Sumpsit hæc Solinus ex tertio Naturaliũ. Q. Annei Senecæ. Lege Ply. ca. 106. secundi, & ca. 2. tricesimi primi. Multa Vitruuius ca. 3. octaui Architecturę. Aristoteles in lib. de Admirandis in natura ca. 116. hũc, uel similē fontē in Thracia esse dicit. Apud Cyclopes Thraciæ (inquit) fons quidã esse traditur, cuius aqua primo quidē aspectu perlucida est. Nec secus cuique uidetur inspicienti. At ubi ex ea aliquid imbiberit animal, ferunt eam statim infici, perturbarique etiam præter omniũ opinionē, hæc ibi. In quo uidetur legendũ nõ Cycropes, sed Cycones uerius. Causa huius effectus potest assignari ex ijs, quæ ca. xi. ex Senecę sententia dicta sunt. b ❡ Circa Cyllenen candidissima est.) Sumpsit hæc Solinus ex ca. 30. decimi C. Plynij. Ascribam uerba Aristotelis ex nono de Animaliũ natura. Merularũ (inquit) duo sunt genera, alterũ nigrũ, & uulgare, alterum candidũ, magnitudine quidē compari, & uoce simili, sed circa Cyllenam Arcadiæ familiare, nec usquam alibi nascens &c. Rhennius.

Hic merulas perhibent albas mirabile dictu.

Quid Albertus de hac re scribat, alibi retulimus improbando. c ❡ Asbesto nomē est.) In cõmentariolo Dionysij de situ orbis, hunc locũ abundē a nobis expositum inuenies. In eo quoque & authores citauimus, & loca Rhennij in ueram redegimus lectionē. Nomen uero lapidis ab effectu sumptũ, quod Græcis ἄσβεστος inextinguibilis dicit. Est & linum huius naturæ, quod nec igne quidē absumi potest. Meminit eius Plynius c. 1. decimi noni Naturalis historiæ. d ❡ Ludis quinquennalibus.) Strabo lib. 8. A Cenchreis (inquit) Schœn9 est, ad quē ipsius traiectus locus angustissimus est. Subinde ager Corinthius. Hunc angustissimũ locum, Græci ἰσθμὸν uocant, idest inter duo maria angustam terram. In ijs angustijs, ut Ply. ca. 5. quarti. Strabo li. 8. Pausa. in Corinthiacis, itē cæteri tradunt, Neptuni templũ fuit, quē a loco ἴσθμιον uocabãt. Et ludos, quos quinto quoque anno in eius honorē decertabãt, ἴσθμια. Et quoniã dũ ij ludi celebrabant ob ingentem hominũ conuentũ, uarijs incolę morbis infestabantur, factum est, ut ἰσθμιάζειν, insalubriter uiuere significetur. Suidas in Collectaneis author est. ἴσθμια hæc a Theseo instituta in eius uita Plutarch9, & Pausanias in Corinthiacis/referunt. Id autem fecisse Theseum aiunt, Herculis imitatione, qđ sicut ille Ioui Olympia, ita ipse Isthmia Neptuno instituerit. Sunt qui in Scyronis honorē Isthmia instituta dicant a Theseo, ut se a Scyronis cęde, quem peremerat/expiaret. Alij hanc Isthmiorum institutionē ad Scyrin potius referendam putent. Eodē loco & in Melicertę memoriã, noctu quoque certamen celebrari institutũ est, quod in eum Melicerta puer fuerit a Delphine deuectus, cuius fuisse in Isthmo arã, Pausanias author est. In his præterea locis fuisse Teneati Apollinis templum Strabo refert, quod & Pausanias sentire uidetur. Gnidios (inquit) Isthmũ intercidere aggressos, Apollinis oraculum deterruit. Vsque eo rebus diuinit9 constitutis manum inijcere nõ licet. In huius Apollinis oraculi uolentes incidim9 mentionem, quo Statij locum, a multis animaduersum, a nullo tamen hactenus restitutum castigaremus. Is enim in Sylua tertia quarti Syluarum. De Domitiani uia sic inquit.

His paruus

His paruus nisi deuiæ uetassent, Inous freta miscuisset Isthmos. Locum ambiguū efficiuerbum deuię. Domitius syllaba licet repugnante, legendū censet Lechię. Hermolaus Cenchreæ. Aldus Manutius ex quadā Luciani historia, dū melius inueniatur, reponit, tes nouę. Ego autem ex unius tm̄ literæ immutatione, legendū censeo pro Deuię, Deliæ. i. Delij sacerdotes, hoc est, Phoebades, a quibus oraculū redditum, ne in Isthmū fodiendū usq; eo rebus diuinitus constitutus, manū inijcerent. Quod

a spectaculū per [a] Cypselum tyrannum intermis-
sum Corinthij Olympiade quadragesimanona
solēnitati pristinæ reddiderunt. Cæterum [b] Pe-
lopōnneson a Pelope regnatā [c] nomen indicio
b est. Ea ut Platani foliū recessibus, & pminētijs fi-
gurata, diuortiū facit iter Ioniū, & Aegęū mare,
q̄tuor nō ampli⁹ milib⁹ dispescēs utrūq; littus ex-
cursu tenui, quē Isthmō dicūt, ob angustias. [d] Hic
c Hellas īcipit, quā ,pprie uerā uolūt esse Gręciā, q̄
nūc Attica. Atte prius dicta, Ibi Athenę, cui [e] urbi

sicut uerbū Deliæ, nō arrideat, is hunc in modū carmē legat. His paruus nisi Deli⁹ uetasset. Cœlius Rhodiginus ueterem lectionē defendit ca. 52. undecimi Antiq. lectio. Quo etiā loco elegantis Adagij, Isthmū fodis, rationē refert. a ❡ Per Cypselum tyrannū.) Cypseli tyranni inter alios Eusebius meminit ca. 14. quinti præparatiōis. Historiam multis uerbis Herodotus refert in Tersichore. Hic in Corintho septē tantum Olympiadibus tyrannidē exercuit. b ❡ Cęterū Peloponneson.) De Pelopōneso hęc, & plura Plynius ca. 4. quarti naturalis historiæ. Pelopōnesus (inquit) Apie ante appellata, & Pelasgia peninsula haud ulli terræ nobilitatē postferenda, inter duo maria Aegeū, & Ioniū Platani folio similis propter angulosos incessus. Circuitu quingentorū sexagintatriū miliū passuū colligit, authore Isidoro. Similia tradit Euseb. in Temporibus. Habet autē (ut ca. 16. tertij Ptolemæus ait) a septētrione Corinthiacum sinum, Isthmū. Deinde Creticū pelagus. Ab occasu, atq; meridie Adriaticū pelagus. Ab ortu solis Creticū mare. Si picturis teneris, uide tab. decimā Europæ apud eundē. Esse eā Platani folio similem secundo libro etiam scribit Strabo, Siciliā triangulo, Hispaniā corio, Peloponnesum Platani folio assimilandas tradens. c ❡ Nomen inditio est.) Pelops, ut lib. 5. Diod. ait, sumpta uxore Hippodamia Oenomai regis filia, Pisæ regnū tenuit. Qui rebus, ac prudentia insignis cū plurimos in Pelopōnesum accolas deduxisset, eam patriā Peloponnesum ab se denominauit. Quasi Pelopis insulā dixeris. νῆσος enim Græcis insula dicitur. Anaxagoras (ut libro secundo refert Laertius) dicebat solem candēs ferrū esse penitus ignitum, & Pelopōneso maiorem. Eam hac tēpestate Moreā nominant, totā fere Christianorū incuria, in Turcharū potestatē redactam. d ❡ Hinc Hellas.) Ab Isthmi angustijs Hellas incipit, a nostris Gręcia appellata. In ea prima Attica, antiquitus Acte uocata. Dicta autē Hellas ab Helle rege, In ea genitus rex nomine Græcus, a quo Græcia. Helladis populos Homerus tribus nominibus appellauit, Myrmidonas, & Hellenas, & Achæos, author Ply. cap. 7. lib. quarti. Idem Homerus in Catalogo. Hellada speciosis fœminis esse dicit. Refert Strado lib. 8. quorundā fuisse opinionē Phthiam eandem, quā Helladem, siue Græciā, & Achaiam esse. De Helle rege cap. 13. Solinus meminit. e ❡ Athenæ.) Athenarum urbē fuisse uetustissimā ex eo maxime cōstat, q a Cecrope primo Athenarū rege usq; ad primā Olympiadem reges decem & septē numerant. Eos autē annis ferme quadringentis octuaginta regnasse compertū est. Scribit Pausanias in Attica Atheniēses, & Argiuos de uetustate inter Gręcos contendere, sicut Phryges, & Aegyptios, inter barbaros. Tradit Iustinus nō aduenas, neq; passim collectam populi colluuiē, originē ei urbi dedisse, sed in eodē natos solo, quod incolunt, & quæ illis sedes, eadē (inquit) origo est. Qui fabulas consectant, tradunt Athenas ἀπὸ τῆς ἀθηνᾶς. i. a Minerua dictas esse. Trogus Pomp. scribit ab Atthide Cranai regis filia nomen datū. Quantū posteritas tota huic urbi debeat, sciunt omnes, qui non sunt omnino literarū expertes. Athenienses eīm primi lanificij, & olei & uini usum docuerunt. Arare quoq;, & serere frumenta glande uescentibus/monstrauerunt. Literæ certe, ac facundia, & ciuilis ipse ordo disciplinæ ueluti templū, Athenas habent. Caius Plynius ca. 7. li. quarti, quom de Athenis loqret, paucis eius uerbis gloriā cōplexus est. Libera est (inquit) hæc ciuitas, nec indigua ullius præconij. Amplius claritas superfluit. M. Cicero, pro Lucio Flacco. Adsunt (inquit) Athenienses, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atq; in omnes terras distributæ esse putant. Athenarum laudes sic sexto de rerum natura libro Lucretius eleganter cecinit.

Primæ frugiferos foetus mortalibus ægris
Dididerūt quondam pclaro nomine Athenę,
Et recreauerunt uitam, legesq; rogarunt
Et primæ dederunt solatia dulcia uitæ.

Sūt authores ex Græcis, q Athenas ἑλλάδος μουσεῖον. i. Gręcię Museū appellarit. Pindar⁹ ἔρισμα, hoc est sūmitatē q̄ndā, & firmamentū. Thucydides Athenas nūcupat ἑλλάδος ἑλλάδα. i. Græcię Grecia. Pythius

saxa [a] Scyronia propinqua sunt porrecta sex mi- a
libus passuũ ob honorem ultoris Thesei, & me-
moriam nobilis pœnæ sic nominata. Ex his ru-
pibus Ino [b] se cũ Palæmone filio in profunda p̃-
cipitem iaculata auxit [c] maris numina. Nec Atti- b
cos [d] montes in partem tacebimus. Est Icarius, est
Brilessus, est Lycabettus, & Aegial⁹. Sed Hyme-
to meritissime tribuitur principatus, qđ appri-
me florulentus eximio mellis [e] sapore, & exter- c
nos oẽs, & suos uincit. Callirhoen [f] stupẽt fon-
tẽ, nec ideo Crunesõn fontẽ alterũ nulli rei nũe-

πευτήριον, quasi gubernaculũ dixeris. a ℂ Saxa Scyronia.) Scyron Thesei consobrinus, Canethi, & Enioches filius in agro Megarensiũ quę Scyronidas petras uocant, habitasse dicitur. Quo in loco illac iter agentes, spoliabat, eosq; ex his petris in mare pręcipitabat. Solitusq; per cõtumeliã, hospitib⁹, quos diu ieiunare coegisset, panẽ pedibus porrigere, quos tandem apprehensos, præcipites in æquor calcibus protrudebat, hunc quom Athenas proficisceretur Persius interemit, quo perempto/

Tutus ad Alcathoen, Lelegeia moenia limes
Cõposito Scyrone patet, sparsisq; latronis
Terra negat sedem, sedem negat ossibus unda,
Quæ iactata diu fertur durasse uetustas
In scopulos, scopulis nomẽ Scyronis inhæret.

Saxa hęc, ob id Scyrõis factũ, infames petras scriptores uocitant. Hæc ex Plynio, Strabone, Pausania, Plutar. Oui. Statio, Diodoro, Lactãtio, cæteris. b ℂ Ino se cũ Palęmone.) Leucothoe, quæ & Ino dicta est, Cadmi, & Hermiones filia, Athamantis uxor, & Liberi patris nutrix fuit. Hui⁹ marito Athamanti talẽ Iuno furorẽ immisit, ut filios suos uellet occidere. Sic enim sperabat Iuno & Bacchum ipsum periturũ fore. Athamas igitur furens Learcum filiũ sagittis extinxit. Cum autem Melicertam alterũ filiũ suũ, cũ Ino uxore sua persequeretur, & sese illi in Ionũ mare de Scyronibus petris præcipitassent, numinũ miseratione, in maris Deos conuersi narranẽ. Melicerta in Portunũ, qui Gręce Palęmon dicitur. Ino autẽ Matuta, quę Græce Leucothea nuncupaẽ. Lactan. ca. 21. primi, scribit consueuisse ueteres gentiles mortuis consecratis nomina immutare. Credo (inquit) nequis putet eos homines fuisse. Nã & Romul⁹ post mortẽ Quirinus dict⁹ est, & Lęda Nemesis, & Circe Marica, & Ino postq̃ se pręcipitauit Leucothea, materq; Matuta, & Melicerta filius eius Palęmon, atq; Portunus. Cętera ex Placido primo, quarto, & septimo Theba. Et Seruio quinti Aeneidos super illud. Et pater ipse manu magna Portunus euntem. Gręci enim λιμὴν portũ dicunt. Fabulã refert Naso. 4. Meta. uerbis pluribus, quo loco scopulũ eum, ex quo se Ino cũ Palæmone deiecit in mare, eleganter describit. Imminet æquoribus scopulus &c. c ℂ Auxit maris numina.) Quoniã, ut iamiã dictum est, Ino, & Palęmon in maris deos uersi sunt. Sunt autẽ maris numina, Aegæon, Doris, Glaucus, Neptunus, Nereus, Oceanus, Panopęa, Protheus, Thetis, Triton, & ij, de quibus hic Palęmon, Inoq;, Nereides, quarũ nomina referunt Home. 18. Iliados, & Hesiodus in Theogonia. d ℂ Atticos montes.) In Attica (inquit c. 7. quarti Caius Ply.) montes sunt Brilessus, Aegial⁹, Icarius, Hymetus, Lycabettus. e ℂ Mellis sapore.) Quibus locis mel optimũ proueniat, docet Plyn. ca. 13. undecimi nat. historiæ. Tria sunt loca, in quibus mel optimũ prouenit. Attica, Sicilia, Callimne insula. In Attica pręcipue Hymeto monte. In Sicilia apud Hyblã. Dubitat Ply. quid sit liquor ille, unde apes mel colligant. Siue ille (inquit) est cœli sudor, siue quędã syderum saliua, siue purgãtis se aeris succus, siue aquæ est, & purus, ac liquidus, & suæ naturę qualis defluit primo, ca. 12. libri eius. Qui naturam mellis persecuti sunt, tradunt idipsum plurimũ uitæ hominũ accommodatũ. Eosq; Macrobius effici, qui mellis cibo uescantur assidue. Democritus interrogatus, quanã ratione quis a morbis liber fieret. Si melle (inquit) interna, extima uero oleo, irrigaueris. Is idem Democrit⁹ assidue melle usus, in annum supra centesimũ uitam protulit, Pythagoræ præterea sectatoribus, panis, & mel plerumq; cibus erat. f ℂ Callirhoen.) In Attica regione hos enumerat fontes Plynius. Cephisiã, Larinen, Callirhoen, Enneacrunon. Callirhoe fons nouem fuit capitibus, ex quo Zetus, & Calais oriunẽ, ab quorum numero ἐννεακρουνὸς dictus est. i. cuius sint aquęductus, uel scaturigines nouẽ. Statius. 12. Theb. id eleganter exprimens cecinit. Et quos Callirhoe nouies errantibus undis Implicat. Thucidides secundo historiarũ libro, eundẽ fontem esse dicit Callirhoen, & Enneacrunon. Ex his Hermolaus Plynij locũ ca. 7. quarti primus restituit. Existimat insuper Solinum in hoc loco corrupte legi Crunesõn, pro Enneacrunon, eumq; fontem aliũ a Callirhoen contra aliorum sententiam posuisse. Sed quom Pausania authore, tota Athenarum urbe, putei scaturiant, fieri potest (quod & uetusta Plynij uerba de Callirhoe, & Enneacruno p̃seferre uidentur) ut alter ab Enneacruno, uel Callirhoe fons Crunesus fuerit. Callirhoen pulchre fluentẽ interp̃tanẽ. κάλλος eni Gręce, pulchritudo latine, ῥέω μαι fluo.

a ℭ Ariopagus.)Ariopagus(ut Pausanias in Attica refert)inde nomen accepit, qđ ἄρης.i.Mars primus causam cędis dixerit. b ℭ Marathon.)De Marathonio campo,& inter Græcos,& Persas prælio cruentissimo in eo cōmisso,præter ea quæ scribunt Herodo.in Erato.& ex Trogo.Iustinus lib.secūdo.Lege quæ scribit Plutar.ca.i.Paralelorū.Id aūt accidisse ducentesimo sexagesimo anno post Romam conditam,aut non longe amplius,author est Gellius cap.ultimo.decimiseptimi Noc.Atti. c

a rant. Atheniēsibus iudicij locus est [a] Ariopagus, Marathon [b] campus factus memorabilis opinione prælij cruentissimi. Multæ [c] quidē insulę obiacent Atticæ continenti, sed suburbanæ ferme b sunt. Salamis, Suniū, Cως [d] Ceως, quę, ut Varro testis est, subtilioris uestis amicula, [e] arte lanificæ scientię prima in ornatū fęminarū dedit. Bœotia Thebis enitet. [f] Thebas cōdidit Amphiō, nō [g] qđ c lyra saxa duxerit(necp.n.par est id ita gestū uideri)sed qđ affat⁹ suauitate hoīes rupiū incolas, & īcultis morib⁹ rudes ad obsequij ciuilis pellexerit

ℭ Multæ insulæ.) De his insulis Ply.ca.12.quarti. Mela lib.2. Ptole.ca.15.&.16.lib.tertij.Si picturis delecteris uide ejus decimam Europæ tabulam. d ℭ Cεως,quę,ut Varro testis ē.) Hanc insulam latini Ceam nominant.Ex ea,ut li.4. refert Ply. profectam delectandi uestem, author est Varro.Idē Ply.ca.22. undecimi naturalis historiæ libro.Bombices(inqt) telas araneorum modo texunt ad uestes, luxusq fœminarū,quæ Bombicina appellaē. Prima eas retorqueri,rursusq texere inuenit in Ceo mulier Pāphyle Platis filia,nō fraudāda gloria excogitatæ rationis, ut denudet

b fœminā uestis Bombicina. Ante Varronē, Plyniū, & Solinū, scripsit hæc Aristoteles ca.19. quinti de Natura animaliū libri, de Bombicibus loquens.Ex hoc animalis genere(inquit)Bombicina illa mulieres nōnullæ retorquendo (utor enim interpretis Theodori uerbis) in filū reducunt. deinde texunt. Prima texisse in Co insula Pamphila Latoi filia diciē.In nomine patris Pamphylæ Plynius,& Aristo. non conueniunt,monens suā Cynthiā Propertius ne nimis delicato cultu sese excolat, inquit,

Quid iuuat ornato procedere uita capillo?
Et tenuas Coa ueste mouere sinus? Et Ouid.secundo de arte Amandi libro.
Siue erit in Tyrijs,Tyrios laudabis amictus,
Siue erit in Cois;Coa decere puta; Coam uestem pro preciosa ueteres acceperunt. Raphael Volaterranus libro Vrbanorum Cōmentariorum nono,apud Propertiū nō Coa,sed Cea legendū esse. Quo loco de huius insulæ nominibus,& qui ex ea insignes uiri originē duxerint,nō pauca refert. Sunt Solini quędam exēplaria,in quibus Cεως ponitur ante Cως.Huius iccirco meminimus, ut intelligatur ad quā istarum Varronis uerba referenda sint. e ℭ Amicula.)Amictus, ornatusq. f ℭ Bœotia Thebis eminet.)Ply.cap.7.quarti.Nēc cedentes(inquit)Athenis claritate, quæ cognominanē Bœotiæ Thebæ,duorum numinū Liberi,atq Herculis(ut uolūt)patria.Et Musis natale in nemore Helicone assignant.Datur & his Thebis saltus Citheron, amnis Ismenus.Præterea fontes in Bœotia, Oedipodia, Psammate,Dirce, Epigranca,Arethusa,Hippocrene,Aganippe,Gargaphie.Scribit Pausanias in Corinthiacis,urbem hanc,nomē habuisse a Thebe puella Asopi fluminis filia. Sæpe apud Papiniū hæc urbs singulariter declinatur,ut illud quinti Thebaidos.
Ille refert.Equidem non uos ad mœnia Thebes. Est autē hęc urbs uetustissia,& ante κατακλυσμὸν .i.diluuiū,condita,quod Varro tertio de Agricultura lib.etiā annotauit. Condita autē fuit a Cadmo Antenoris filio, qui a patre pulsus,peracto exilio,Thebas condidit.Eas diu post Amphion muris cinxit.Thebanis ob crassum aerē,rude a scriptoribus tribuiē ingeniū.Lege Cice.libello suo de Fato.Hinc prouerbiū ortū habuit.Bęotū in aere natus,epistola prima secūdi Horatij, & apud Tarrēū βοιώτιος νοῦς,Bęoticus animus,in hominē stolidū,& cui nihil hominis pter figurā,insit. g ℭ Nō qđ lyra saxa.)Scribit Lactantius ca.xi.&.19.primi Diui.institu.Poetarū mendaciū,nō in facto esse, sed nomine tm̄. Poetæ enim rebus gestis quendā colorē(inquit)addiderūt.Ad huius Solini loci expositionē,ascripsi ex Arte poetica Flacci Horatij uersus. Syluestres homines,sacer, interpresq Deorum
Cædibus,& uictu fędo deterruit Orpheus.
Dictus ob hoc lenire Tigres,rapidosq leones,
Dictus & Amphion Thebanę conditor urbis Saxa mouere sono testudinis,& prece blanda
Ducere quo uellet. Scribit Africanus(ut.10.p̄para.refert Euseb.)iccirco fictum esse Prometheū finxisse homines, atq formasse, quoniā sapientia,eloquentiaq sua,a bestiarū uita, in ciuilē trāsformauerit. Quāta sit Musicę,& cātus uis,alibi abunde demonstrauimus. Plura cōgessit Cęlius li.5.Ant.lec.

disciplinam. Vrbs ista numinibus [a] apud se ortis a
gloriatur, ut perhibēt, qui sacris carminibus Her
culem, & Liberū celebrant. Apud Thebas Heli
con [b] lucus est, Citheron saltus, amnis Ismenius,
fontes Arethusa, Oedipodia, Psammate, Dirce. b
Sed ante alios Aganippe, & Hippocrene. Quos
Cadmus [c] literarū repertor primus, quoniam e
questri exploratione primus depræhendisset,
dum rimatur, quænam adisset loca, incensa est li c
centia poetarum, ut pariter utrunq; uulgarent,
scilicet qđ eorū alter alitis equi [d] ungula solicita
tus foret, alter potus facundia animas irrigaret.
Et quod aperta foret alitis equi ungula, & quod d
poti inspirationem facerent literariam. [e] Eubœa
insula laterum obiectu efficit Aulidis portum, sę
culis traditū Grecę [f] cōiuratiōis memoria. Bœo
tij [g] idē sunt, q Leleges fuerūt, p q̄s defluēs Cephi e
sus amnis se ī maria cōdit. In hac cōtinētia Opun
tius sin⁹, Larissa oppidū, [h] Delphi, [i] Rhamnus q̄q;

a ℂ Numinibus apud se ortis gloriatur.) Intelligit (ut parū ante ex Plynio retulimus) Liberū patrē, & Herculē. Seneca Tragœdus in Hercule furēte. Feracē deorū terram, Thebas uocat. Iustinus lib. 6. scribit Thebanos neq; ante Epaminundā ducem, ullū memorabile bellum gessisse, nec postea uirtutibus, sed cladibus insignes fuisse, ut manifestū sit (inquit) patriæ gloriam enatam, & extinctam cū eo fuisse. Quæ mala eā urbs fuerit ab initio passa, eleganter canit Statius tertio Thebaidos, inquiens. Sæpe q̄dē infelix uarioq; exercita luado Fatorū gens nostra ruit &c. b ℂ Helicon &c.) Hæc parū ante ex Plynio relata sunt oīa. c ℂ Cadmus primus repertor.) De prima literarū inuentione, scripsi in Cōmentariolo Dionysij de situ orbis, siue is a Prisciano, siue a Rhemnio fuerit in latinū conuersus, super illud. Et primi stellis numerus &c. d ℂ Alitis equi ungula.) Pegasus equus alat⁹ Neptuni, & Medusæ Gorgonis fili⁹, cū in montē Heliconē deuolasset, terrā ungula, ex more percussit. Ex ea fons mox prodijt, qui ab equo Hippocrene dict⁹ est. Apollini, & Musis tandē sacer. Ex eo fonte (ut poetę fabulanť) si quis bibisset, optimus poeta efficiebatur. Fabulam recenset Oui. 5. Met. libro. Q̄uo loco de Aganippe fonte etiamnū scriptū reperies. e ℂ Eubœa insula.) Hæc omnia ex cap. 7. q̄rti Plynij. De Eubœa insula ca. 19. infra. f ℂ Græcæ cōiuratiōis memoria.) Aulis ut (4. Aen. scribit Seruius) insula est, uel portus, in q̄ cōiurauerūt Græci se nō ante reuersuros, quā Troia caperetur. Aulis, ut septimo Theb. scribit Placidus super illud. Aulida qui Græamq; ferunt, Abalis dicta est, eo q omnes illic Grecię reges in excidiū Troię cōiuraturi cōuenerant. Hinc Virg. 4. Aene.

Non ego cum Danais Troianā excindere gentem Iuraui.

Lege eundē Seruiū 2. Aenei. super illud. Sanguine placastis uentos &c. Ouidiū. 12. & 13. Meta. Statius primo Achilleidos sic canit.

Prima rates Danaas Hecateia congregat Aulis Euboicum scandens Aulis mare littora multū
Rupibus expositis, longiq; crepidine dorsi Montiuagæ dilecta deæ, iuxtaq; Caphareus
Latratum pelago tollens caput.

Ab Homero secūdo Iliad. libro. ἑκατηβόλος nuncupatur, quasi longe extenta. Eadē ratione Hecateia a Papinio dicta est. Hanc Græcorū in Troianos coniurationem in Aulide multis carminibus describit Home. 2. Iliad. Et Stra. li. 9. Sūt qui nō seculis, sed Siculis nullo sensu legant. g ℂ Bœotij ijdem qui Leleges.) Hęc omnia ex cap. 7. quarti Plynij sumpta sunt. Megarēses asserunt duodecim post Cara Phoronei filiū, sæculis, Lelega ex Aegypto profectum regnū obtinuisse, eoq; regnante Lelegas uocitatos fuisse. Hæc, & plura lege apud Pausaniam in Attica. h ℂ Delphi.) Scribit Lycophronis interpres, Neptunū in Delphina conuersum, Melantho Deucalionis filiā cōpressisse, ex eaq; natum filiū, ob hoc Delphum nūcupasse. Ab eo & Delphis nomen fuisse impositum. Hanc Neptuni in Delphina conuersionē tetigit Ouid. Transformationū libro sexto.

Et te flaua comas frugum mitissima mater Sensit equum, te sensit equum crinita colubris
Mater equi uolucris, sensit Delphina Melantho.

Strabo li. 9. aliter. Deinde (inquit) Deliū Apollinis templū, quod a Delo profecti cōdiderūt. De Delphis urbe passim omnes, sed de eius tēplo, ac insigni oraculo, plura Iustinus libro uicesimoquarto. Strabo libro nono. Lucanus lib. quinto. Huius oraculi, & si fuerit initium contemnendū, processu tamen temporis ad tantam famā euectum est, ut illuc ex orbe toto accessus fieret. Eam ipsam originē ex Diodo. Siculo lib. 16. & Plutar. ex eo libro, quem de Oraculorū defectu conscripsit, explicat Rhodiginus cap. 16. quinti Antiq. lec. libri. i ℂ Rhamn⁹ q̄q; in q̄ Amp.) Pōponij Melæ lib. 2. uerba sunt. Rhānus (inquit) parua, illustris tamen, qđ in ea fanum esse

Amphiarai,& Phidiaca Nemesis.Strabo lib.9.Rhamnus(inquit)Nemeseos statuā, quod Diod. opus plerique dicunt.Aliqui uero Agoracriti,Parij,quæ magnitudine,& pulchritudine pfecta magis ac magis,& cū Phidiæ operibus æmulatione contendit.Tradit Ply.ca.5.tricesimisexti Alcamenē Atheniensem,& Agoracritū Parium,Phidię fuisse discipulos,eosque inter se certasse in Venere facienda. Vicisse autem Alcamenen,nō opere,sed ciuitatis suffragijs contra peregrinū suo fauentis.Hinc Agoracritum ea lege signū suū uendidisse,ne Athenis esset.& appellasse Nemesim.Id positū est(inqt)Rhānunte Pago Atticæ,qđ M.Varro omnibus signis prętulit. Nō cōuenit igitur inter authores,a quo artifice sit hoc Nemesis signum factū.A Strabone,& Plynio mentio nulla Phidię,Mela,Pausanias,& in hoc loco Solinus,Phidię ascribunt.Sed Solinus præter aliorum sententiam, non Nemesis,sed(nisi in litera mendū sit)Dianæ esse simulacrum dicit.Hinc Solinū(ut solet plerumque)hallucinatum dicit.Quid si utriusque deę signū Rhamnunte fuerit,a Phidia unū,alterū uero a Diodoro, uel Agoracrito sculptore cōfictū? Quid rursus si eadē fuerit Nemesis,& Diana? nō enim perspicuū omnino est, quæ nā fuerit hæc dea Nemesis, Authore enim Ausonio.

Hæc dea nam Latię Nemesis (non cognita linguæ.

Quod & Plynius.xi.&.28.uoluminibus antea retulit. Hanc Nemesidos ambiguitatem ca. 41.sexti Antiq.lec.Docte simul & eleganter Cœlius Rhodiginus cōplexus est.DE Nemesi multa Ammianus Marcellinus in fine uoluminis quartidecimi.De hac Nemesi inter Grçca Epigrāmata extat & hoc.καὶ με λίθον πέρσαι &cet. Quod sic eleganter Ausonius latinum fecit. Me lapidem quondam Persæ aduexere Trophęum,

Vt fierem bello, nunc ego sum Nemesis,
At sicut Græcis uictoribus asto trophęis
Punio sic Persas uaniloquos Nemesis.

a in qua Amphiarai fanum, & Phidiacæ signum Dianæ. Varro opinatur duo [a] in Bœotia esse flumina,natura licet separi,miraculo tamē non discrepante. Quorum alterum si ouillum pecus debi-
b bat,pullū fieri coloris, quem induerit. Alterius haustu quæcunque uellerum fusca sunt, in candidum uerti. Addit etiam uideri ibi puteū pestilentem,cuius liquor mors est hauriētibus. [b] PErdi-
c ces sane cum ubique liberæ sint,ut aues uniuersæ, in Bœotia [c] non sunt. Nec cū uolāt, sui sunt iuris, Sed in ipso aere,quas transire non audeant, metas habēt.Inde ultra notatos iam terminos nunq̄
d exeūt,nec in Atticum solum transmeant. Hoc Bœotijs ꝓpriū.Nā q̄ cōmunia sunt oībus generatī persequemur. Concinnantur a Perdicibus nidi munitione [d] solerti. Spineis enim fruticibus, ac
e surculis receptus suos uestiunt, ut animalia,quæ infestant, arceantur a spinis surculorum. Quis stragulum puluis est. Atque clanculo reuertunt, ne indicium loci conuersatio frequens / faciat.

a ℂ Duo in Bœotia flumina.)Habentur hæc abunde ex ca.106.secundi,& ca.2.tricesimiprimi.C.Plynij.Seneca tertio Naturaliū.q.Quibusdā(inquit)fluminibus uis inest mira.Alia enim sunt,quæ pota inficiunt greges ouium,intraque certum tempus,quę fuere nigræ albam ferunt lanā,quæ albæ uenerant,nigræ abeunt.Hoc etiam in Bœotia amnes duo efficiunt,quorum alteri ab effectu Melas nomen est.Vterque ex eodem lacu exeunt diuersa facturi &c.Similia scribit Aristo.ca.20.&.21.eius lib.qui de Admirandis in natura inscribitur.Strabo eos fluuios nominat Cereum,& Neleū lib.10.Cereus(inquit)& Neleus,quorum altero siquod pecus potauerit,album efficitur.Ab altero uero uellus atrum cōtrahit.Ac hoc idem & ad Crathin fluuiū accidere fertur. μέλας Grecæ latine niger dicitur. b ℂ Perdices sane.)Sunt authores,qui asserant Perdicē a perdendo dictam esse,qđ nidum ipsum suū sæpe oblitus perdat. Albertus.23.de Animalibus libro, sic inquit. Est aūt dicta Perdix a sono uocis,& perditione,quā patitur.Sed melius ex Græco sumptū nomē. Grçci enim eam auem τὸν πέρδικα nominăt.Latini q̄que masculino genere proferunt.Si a sono nomen sumendum putes, Cacabidas,& Cacabos(Nam & hæc,alitis huius sunt nomina)rectius nuncupabis. Hermolaus ex Theophrasto annotat,non omnes eum sonum reddere,sed τιτυβίζειν aliquas. Perdicū porro multa gn̄a,sed pstantissimū,cui rostrū purpureū.Italici(inqt Athenęus)pparui sunt,nec rostrum rubēs habent. c ℂ In Bœotia non sunt.) Plynius capite.29. decimi naturalis historiæ. Perdices(inquit)non transuolant Bœotiæ fines in Attica. d ℂ Munitione solerti.)Idem Plynius capite tricesimotertio eiusdem libri.Perdices spina, & frutice sic muniunt receptaculum, ut contra feras

Plerumq; fœminę trãsuehunt partus,[a] ut mares fallant, qui eos impatientius affligunt, sæpissime adulantes. Dimicatur[b] circa connubiũ, uictosq; credunt fœminarum uice Venerem sustinere. Ipsas[c] libido sic agitat, ut si uentus a masculis flauerit, fiant prægnantes odore. Tunc[d] si quis hominũ ubi incubant, propinquabit, egressæ matres uenientibus sese sponte offerunt, & simulata debilitate uel pedum, uel alarum quasi statim capi possint gressus fingunt tardiores. Hoc mendacio sollicitant obuios, & eludunt, quoad profecti longius a nidis auocẽtur. Nec in pullis studium segnius ad cauendũ. Cum enim uisos se p̃sentiscunt, resupinati glebulas pedibus attollũt, quarum obtectu tam callide proteguntur, ut lateant etiam deprehensi.

abunde uallentur. Oua stragulũ molle puluere contumulãnt. Nec in quo loco peperere incubãt. Neue cui frequentior conuersatio sit suspecta, transferunt alio. Illæ quidẽ & maritos suos fallunt, quoniam intẽperantia libidinis frangunt earũ oua, ne cubando detineanſ. Ad idem Aristoteles de natura animaliũ lib. 9. Aues (inquit) grauiores nidos sibi non faciunt, ut Coturnices, ut Perdices, & reliquæ generis eiusdem. Quibus etiam uolandi facultas deest, iis nidus non prodest, sed facta aprico area (alibi enim nusquã pariunt) atq; materia, ut uepribus quibusdam congestis, quo ad Accipitrũ, & Aquilarum iniuriã deuitare possit, oua edunt, & incubant &c. Capite aũt octauo libri sexti. Perdices (inquit) bina ouorũ receptacula faciunt. In altero fœmina icubat, in altero mas, excluditq; sua uterq;, & educat. a ℭ Partus.) Oua, quoniã, ut inquit Plynius. Fœminæ maritos suos fallunt, qđ ij intemperantia libidinis frangunt earũ oua. Solinus autẽ ait, mares fęminarum partus sæpissime affligere intẽperãtius adulãtes: i. earũ oua ebibentes, depredantes, diripientesq;. In qua significatione Adulo utitur. M. C. secundo Tuscu. Q. lib. de Aquila Prometheũ dilaniãte sic inquiens. Iouis satelles pastu dilaniat fero, tum iecore opimo fracta, & satiata affatim clangorem fundit uastum, & sublime adulans pinnata cauda nostrũ adulat sanguinẽ: i. bibẽdo absumit, ac deuorat. Si impatiẽtius adulantes, ad fęminas referas, sensus est, mares fęminis adulari, & blandiri, uoceq;, ac gestu ab ijs fauorem captantes libidinis explendi causa. Sunt codices in quibus scriptũ est, non aduiantes, sed ambientes. A uerbo ambio, quod tum blandior, tũ circũuenio significat. b ℭ Dimicatur circa cõnubium.) Ply. lib. & cap. eisdem. Tunc inter se (inquit) dimicãt mares desyderio fęminarũ. Victum aiunt Venerem pati. Id quidẽ & Coturnices. Trogus (inquit) & Gallinaceos aliqñ. Aristoteles cap. 8. noni Naturæ animaliũ. Sed cum diffugerit fęmina (inquit) ut incumbet, mares tumultuant, clamitãt, pugnamq; inter se conserunt, quos Cœlibes uocãt. Qui autẽ uictus in pugna fuerit, sequitur uictoris Venerem patiens. Nec ab alio nisi a suo uictore subigitur. Sed si a comite principis, aut a quouis uulgari uincatur, clam a principe, ac furto subigitur. Verum hoc non ita fieri semp̃, sed certo tempore anni planũ est. Hoc idem a Coturnicibus quoq; agi animaduertimus. Gallinacei etiam idem interdũ faciunt &c. Addit idem cap. 8. sexti, tantã esse Perdicis libidinẽ, ut pulli etiam ipsi subiganſ a mare statim cũ procedunt. Quo cibo Perdices fiant pugnatiores, docet Ply. ca. 2. uicesimi secundi lib. c ℭ Ipsa libido sic agitata.) Ply. ubi prius. Si contra mares (inquit) steterũt fęminæ, aura ab ijs flante, pręgnantes fiunt. M. Varro ca. xi. tertij de Agricultura. Perdices (inquit) ut Archelaus scribit, uoce maris audita, concipiunt. Qui rectius de natura scribunt, idipsum negant, asserentes uentũ plurimum generationi conferre, nõ tamen esse efficiens generationis principiũ. d ℭ Tũc si quis hominũ.) Ply. ca. 33. libri decimi. Si ad nidum (inquit) quis cœperit accedere, procurrit ad pedes eius fęta pręgrauem, aut delumbem sese simulans, subitoq; in procursu, aut breui aliquo uolatu cadit fracta; aut ala, aut pedibus. Aut procurrit iterũ iamiam præhensurum effugiẽs spe frustrans, donec in diuersum abducata nidi. Eadẽ iam pauore libera, ac materna uocãte cura, in sulco resupina gleba se terra pedibus apprehensa, operit. Aristo. ca. 8. noni naturæ animaliũ. Cum ad nidũ (inquit) quis uenando accesserit, prouoluit sese Perdix ante pedes uenantis, quasi iam possit capi, atq; ita allicit ad se capiẽdam hominẽ, eousq; dum pulli effugiant. Tum ipsa aduolat, & reuocat proiẽ. Ob id in sacris literis p̃ Diabolo Perdix solet accipi, ut illud Hieremiæ ca. 17. Clamauit Perdix, congregauit, quæ non peperit. Id eleganter septimo Epistolarum exponit Ambrosius ad Irenęum scribens. Ad hunc Perdicis astum Adagia referenda uidentur. περδίκειος κέφαλ, καὶ περδίκειος πούς. hoc est Perdiceum caput, Perdiceus pes, in plurimũ astutos, & fraudulentos homines. Refertur a Suida in

Collectaneis. Porum Indorum regem, qui sexcentis regibus imperabat, inter cætera munera per legatos Augusto missa, Perdicē quoque misisse uulture maiorem, lib. 15. refert Strabo. Inter miracula, nec ab re quidem hoc quoque enumerāt, qd' omnibus in Paphlagonia Perdicibus bina sint corda, authores Theophrastus, Plynius ca. 37. uoluminis undecimi. Aulus Gel. ca. 15. decimisexti Noctiū Atticarū. Scribūt (ut Laertius refert) Aristippū philosophū, quē Diogenes regium appellabat canē, iussisset aliquando Perdicem quinquaginta dragmis emi. Tantū luxuriæ grauiter ferenti cuidam respondisse: Tu istam obulo nō emeres. Et cum annuisset ille, Mihi uero (inquit) quinquaginta dragmæ tantū ualēt. Papinius Syluarum quarta secundi Syluarum enumerat Perdicem inter eas aues, quæ sermonē humanum exprimūt, quod multis omnino uidetur absurdū. Eum nodum explicuit primus Cœlius Rhodigin⁹, de bonis literis optime meritus cap. 25. sextidecimi eius operis, qd' Antiquarū lectionū inscripsit. Sunt qui in eo Papinij loco, nō Perdicem, sed Cornicem legendum putent.

a DE THESSALIA, ET IN EA OPPIdis. De Peneo flumine. De Tempe amœnitate. De Olympi montis mira altitudine. b A quo uē Philippi regis erutus oculus. c

CAP. XIII.

a THEssalia [a] eadem est, & Aemonia, quam Homerus ἔργε πελασγικόν cognominat. Vbi genitus Hellen, a quo reges Hellenes nominati. Huius a tergo Pieria [b] ad Macedoniam protenditur, quæ [c] deuicta sub Mace-

a THESSALIA eadem est.) Thessaliā uarijs nominibus nūcupatā fuisse tradūt fere omnes, qui de ea aliquid memoriæ mandauerūt. A Pandora enim Deucalionis matre, Pandora dicta est. Rursus ab eiusdem Deucalionis uxore, Pyrrha, Pyrrhea. Ab Aemone rege Aemonia. Ab Emathione, Emathia. Dictam etiamnū reperio Nesonidē a Nesone Thessali filio. Homerus eam Argopelasgicon appellat. Alij πελασγίαν. Conueniūt pene omnes Thessaliam dictam a Thessalo, sed quis nam is fuerit, nō satis compertum est. Strabo in nono scribit eam a Thessalo Aemonis filio sortitā nomen. Diod. Siculus lib. 5. a Thessalo Iasonis, & Medeæ filio. Vide ad hoc Stephanū in dictione αἱμονία. Alij (ut etiam Strabo scribit) Antiphum, & Philippū pronepotes Thessali Hercule geniti, ab Ephyra Thesprotidis uenientes, a Thessalo eorū progenitore, regionē eam Thessaliā nominatā. Meminit horū Homerus in Catalogo, licet eos Thessali filios, & Herculis nepotes dicat. Non desunt, qui dicant hāc nomenclaturam inditam a Thessala Atraciæ Magicæ repertoris filia. Hinc Thessalos magica plurimū ualuisse. Hellas præterea Thessalia dicta est ab Hellene Deucalionis filio. Apollodorus scribit (ut Strabo refert) solos Thessaliæ incolas, uocari Hellenes. i. Græcos. Nam Myrmidones (inquit) Græciq̃. i. Hellenes nuncupantur. THessaliæ situm, paucis describit Herodotus lib. septimo. Natura (inquit) Thessalia quondam lacus fuit, utpote conclusa undique prealtis montibus. Nam qd' Thessaliç ad auroram spectat, id Pelion, & Ossa iunctis inter se radicibus præcludunt. Quod ad uentū Aquilonē, id Olympus. Quod ad Hesperū, id Pindus. Quod ad meridiē, & uentū Austrū, id Othrys. Quod inter hos montes mediū, id Thessalia est, ita deuexa, ut cū alij frequentes amnes in eam defluant, tū ij quinque præcipuē, Pene⁹, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus. Qui e montibus Thessaliā cingentibus in eam planitiem confluentes per unū amfractū, & eū arctum, in mare euadunt, in unā aquā omnes reducti, qui simul ac confluentem fecerūt. Peneus retento suo nomine, cæteros innominatos reddit. Plura mox subiungit Herodotus, quibus euidenter ostendit quondā Thessaliā lacū. Et tandem a Neptuno, cultui apta redditam. Loca ad id alia multa, in nostris Collectaneis consignauimus. Thessaliæ descriptionē lege apud Plyniū ca. 8. quarti. Item apud Ptolemęū ca. 13. lib. tertij. Plato Thessalos inter Grecos tum equitatu, tum diuitijs illustres scribit. Polybius insuper Thessalorū equites, conserto prœlio insuperabiles esse dicit. Ob Thessalorum irritam, & incōstantem fidem, prouerbio dici ueteribus cœptum est, Thessala fides, in fidefragos, & promissis, re minime respondentes. b ℭ Pieria.) Pieria Thessaliç regiuncula, in qua & Pierius mons in Macedoniā (ut ait Plynius) protendens, in eo ex Ioue, & Mnemosine, Musæ natę, atque educatę sunt. Non a filiabus Pierij, quas uicerunt ut quidā falso existimant. Sex. Pōpeius. Pierides Musæ (inquit) propter amœnitatē, ac solitudinē Pyerij montis dictæ uidentur, quod eæ secretis locis propter studia liberalia delectanē. Harum nomina, numerus, parentes, officia tradunt Cicero tertio de natura Deorū, & Diod. Siculus lib. quinto. Sunt & loca alia, quæ Pieria dicta sunt. Lege Hermo. ca. 12. quinti, & ca. 25. sexti Castigationū Plynianarū. c ℭ Qua deuicta.) intelligit Thessaliam, quā Philippus Macedonū rex nō prædę cupiditate, sed qd' exercitui suo robur Thessalorum equitum adiungere gestiebat, nihilominus, quā bellum metuentem improuisus expugnat, unumque

donum uenit iugum. Multa [a] ibi oppida. Flumi- a
na multa. De oppidis egregia sunt Phthia, Laris-
sa, Thessalia, & Thebæ. De amnibus Peneus, [b] q
propter ossam, Olympumq; decurrens collib⁹
dextra, leuaq; molliter curuis, nemorosis cōualli b
bus Thessalica [c] facit Tempe, undiq; apertior
Macedoniā, ac Magnesiam interluens, in Ther-
mæum [d] sinum conditur. Thessaliæ sunt Phar-
salici campi, in quibus ciuiliū [e] bellorū detonue- c
runt procellæ. Ac [f] ne in mōtes notos eamus, Pin
dum, [g] & Othryn agitent, qui Lapitarū [h] origi-
nem [i] prosequuntur. Ossam, [k] quos [l] Centaurorū
fabulis immorari iuuat. Pelion autem [m] nuptiale

corpus equitum, pedestriumq; copiarum inuicti exercitus fecit. Author Iustinus lib septimo. a ℂ Multa ibi oppida.) Horū oppidorū, fluminūq; magna ex parte enumerat Ply. ca. 8. lib. quarti. Strabo libro nono. Lucanus libro sexto ibi. Thessaliam qua parte diem &c. Ptole. capi. 13. libri tertij. b ℂ Peneus.) De Peneo flumine, aliqua in capitis huius principio, ex Herodoto recitata sunt. Homerus autem secundo Iliad. in hanc fere sententiā de Peneo refert. Qui q; accolunt (inquit) amœnū Titaresiū, qui in liquidū, ac ueluti argenteū Penei amnem influit. Illius tū aquis nequaq̄ cōfundit, sed instar olei innatans excurrit. Manat enī ab ipsa inferna Styge. Hanc Homeri sententiā imitat⁹ Statius 4. The. sic cecinit.

Et Peneus nigro Styga mittere
(credita Diti.

Super quem locum Placidus. Cōstat (inquit) inter prudentes, Peneū undas Stygias submittere, & subministrare. Hunc eundē Homeri locū repetit Caius Plyni⁹ ubi supra. Quamuis nō Titaresius, sed Orcon nominet. c ℂ Thessalica Tempe.) Nō ab re Thessalica addidit, quoniā & alia alibi Tempe sunt, ut Teumesia Tēpe. In agro quoq; Eretrico urbs erat Tēpe cognominata, & Apollini sacra ubi Apollinem Admeti boues pauisse fabulantur. Hunc de Tempe locum more suo ex capi. 8. quarti Ply. Solinus in suū transtulit. Ante cunctos claritate (inquit) Peneus ortus iuxta Gomphos, interq; Ossam, & Olympū nemorosa conualle defluens quingentis stadijs dimidio ei⁹ spacio nauigabilis. In eo cursu Tempe uocant quinq; miliū passuū longitudine, & ferme sex latitudine, ultra uisum hominis attollentibus se dextra, leuaq; leniter connexis iugis. Intus sua luce uiriditate allabitur Peneus uiridis calculo. Amœnus circa ripas gramine. Canorus auiū concentu. Accipit amnem Orcon, nec recipit, sed olei modo supernatantem, ut dictum est ab Homero, breui spacio portatū abdicat. Pœnales aquas, Ditisq; genitas argentei sui, miscere recusat. Eadem elegāter canit Oui. 1. Meta.

Est nemus Aemoniæ, prærupta quod undiq; claudit
Sylua, uocant Tempe, per quæ Peneus ab imo
Effusus Pindo spumosis, uoluitur undis,
Deiectuq; graui, tenues agitantia fumos
Nubila conducit, summisq; aspergine syluis
Influit, & sonitu plus q̄ uicina fatigat.

d ℂ In Thermeū sinū.) Mela nō Thermeū, sed Mecybernæum a Mecyberna urbe, de qua Ply. ca. 10. quarti, hunc sinū nominat. Cū Solino conueniūt Ply. Ptol. cæteri. e ℂ Ciuiliū bellorū.) Prælium quod in Philippicis campis inter Cæsarē, & Pompeiū gestū est, ob eius claritatē notius est, q̄ ut de eo aliquid in præsentia referatur. Authores belli huius alias citauimus apud Florum. f ℂ Ac ne in montes.) Dicit se non uelle ea recensere, quæ in Thessalia fabulose narrantur. g ℂ Pindū, & Othryn.) Pindus, & Othrys Thessaliæ montes ad occasum uergentes, Lapitharū quondā sedes, inquit ca. 8. quarti Caius Plynius. h ℂ Qui Lapitharū.) Pirithous Lapitharum rex, quom uxorē duceret, uicinos populos. Centauros quoq; sibi cognatos, & deos omnes, excepto Marte, ad conuiuiū cōuocauit. Inde iratū numen immisit furorem, quo Centauri, & Lapithæ in bella uenerunt. Hæc ex Seruio septimi Aene. Late hoc bellum describūt Diodo. lib. quinto, & Ouid. 12. Meta. Vnde sit sumpta fabula docet Palephatus in principio. i ℂ Lapitharū originē.) Ixion, Iunonis amore captus, eam de stupro cōpellare ausus est. Iuno Iouis iussu ex nube, persimilē sibi effigiem confinxisse dicitur, eamq; Ixioni obiecit. Is Iunonē illā ratus, cū ea concubuit, exq; ea nube Centauros procreauit. Vnde & Nubiginæ dicti sunt. k ℂ Ossam.) Subintelligendum, agitent. l ℂ Centaurorū fabulis.) Sunt uetusta quædā exemplaria, quæ non fabulis, sed stabulis habeant, ut allusio sit ad Virgilianū illud lib. 6. Centauri in foribus stabulant. Centauri autem dicti, ut docet Seruius, ἀπὸ τοῦ κεντεῖν τοὺς ταύρους, hoc est a pungendis tauris. Ad quod fabellā ascribit Seruius tertio Georgi. sup illud. Frena Pelethronij. Quo loco docet, unde de Centauris sit sumpta fabula. Lege Palephatū, & Dio. Siculum lib. quinto. m ℂ Nuptiale conuiuiū.) Protheus uates quondā Thetidi prædixerat.

Concipe, mater eris iuuenis, qui fortibus armis Acta patris uincet, maiorq; uocabitur illo. Eã ob rem Iuppiter a Thetidis cõiugio abstinuit. Eamq; nepoti Peleo matrimonio iunxit. Ad horũ nuptias deos omnes conuocatos aiunt. Fabulam referunt Catullus in Epithalamio Pelei, & Thetidis, Ouid. xi. Meta; Claud. in Nuptias Honorij, & Mariæ. Surgeret in thalamum ducto cum Pelion arcu,
Nec caperet tantos hospita terra Deos. Quom socer æquoreus, numerosaq; turba sororum
Certarent epulis continuare dies &c.

a cõuiuiũ Thetidis, atq; Pelei in tantũ notitiæ ob-
tulit, ut taceri de eo magis mirũ sit. Nam [a] Olym
pum ab [b] Homero non per audaciam celebratũ
docent quæ in eo uisitantur. Primũ excellẽti uer
b tice tantus attollitur, ut summa eius cœlũ accolæ
uocent. Ara est in cacumine Ioui dicata, cuius al-
taribus siqua de extis inferuntur, nec difflantur
uentosis spiritibus, nec pluuijs diluũtur, sed uol-
c uente altero anno cuiusmodi relicta fuerint, ei-
usmodi reperiuntur. Et omnibus tempestatibus
a corruptelis aurarũ uindicatur quicquid ibi se-
mel est deo consecratum. Literæ in cinere scri-
d ptæ, usq; ad alteram anni Cerimoniã permanẽt.
In [c] regione Magnesia Methone [d] oppidum est,
quod cum obsideret Philipus Alexandri Mace-
donis Magni pater, damnatus [e] est oculo iactũ sa
e gittæ, quam iecerat Aster oppidanus inscriptam
suo nomine, loco uulneris nomine, quem pete-
bat, Populum [f] istum callere arte sagittaria cre-
[illegible]

a ℭ Nã Olympũ.) Hanc Olympi miram altitudinẽ describunt Augustin. cap. 15. primi de Genesi contra Manichæos, & ca. 27. quindecimi Ciuitatis, quo loco ostendit illuc quoq; diluuij uniuersalis ascendisse aquas. Claud. in Cõsolatu Manlij Theodori.

Vt altus Olympi
Vertex, qui spacio uẽtos, hymbresq; relinquit,
Perpetuũ nulla temeratus nube serenum,
Celsior exurgit pluuijs, auditq; ruentes
Sub pedibus nymbos, & rauca tonitrua calcat.

De Olympi altitudine Lucanus in secundo. Nubes excedit Olympus. Et libro septimo.

Vnde procul nubes, quo nulla tonitrua durant.

Et li. sexto de Magicę artis portentis loquens ait nubes supra Olympi montis cacumina transcendisse. Nubes (inquit) suspexit Olympus. Hinc factũ est, ut cũ de re quapiã uel impossibili, uel facto difficillima, loqui libuit, prouerbiali schemate dici consueuerit. Nubes suspexit Olympus. Sunt & sexcenta alia huius genus Adagia. Plutarchus in Paulo Aemilio scribit Olympi montis altitudinem, supra decem stadia attolli, idq; signari Epigrammate in hunc modum. Olympi uertex, ex q̃ parte est Apollinis Pythij templũ, altitudinẽ habet ad subiectum ex amusim mensuram decem integra stadia & unum Plethro minus quadrupedali, Xenagoras Eumeli Celeuti filius mensuram posuit. Tu uale Apollo, & da nobis bona. Atqui dicunt Geometræ neq; altitudinẽ montis, neq; profunditatẽ maris ultra decem stadia protendi. Xenagoras autem nõ temere, sed certa ratione, & organis uidetur mensurã posuisse. Dicitur autem Olympus, authore Seruio 4. Aene. quasi ὁλολάμπος, i. totus splendens. Sunt autem huius nominis montes plures, ut ex Plynio, & cæteris alibi annotauimus. b ℭ Ab Homero celebratum.) Propter Olympi montis altitudinẽ, ac plurĩu peculiarium excellentiam, canit Homerus xi. Iliados libro; Deos singulos in eo monte domos habere mirificas. c ℭ In regione Magnesia.) De Magnesia lege Ply. cap. 9. quarti. Dicta autem Magnesia, ut ait Stephanus ἀπὸ μάγνητος. Magnetas uarijs infortunijs affectos sæpius, ex Archilochi dicto satis cõstat. κλαίω (inquit) θαλασσῶν, οὐ τὰ μαγνήτων κακά, hoc est, Fleo mariũ, nõ magnetum mala. d ℭ Methona.) Magnesiæ oppidum de quo Ply. cæteri. e ℭ Damnatus est oculo.) Historiã scribit Iusti. in fine septimi. Quom Philippus (inquit) Methonã urbem oppugnaret in prætereuntẽ de muris sagitta iacta, dextrũ oculũ regis effodit. Quo uulnere nec segnior in bellum, nec iracundior aduersus factus est. Adeo ut interiectis diebus pacẽ deprecantibus dederit. Nec moderatus tantum, uerũ etiã mitis aduersus uictos fuerit. Diod. Siculus lib. 16. ait Philippũ urbem Methonẽ diruisse, agros eorũ inter Macedonas diuisisse, nec incolis pter uestimentũ, unicũ secũ exportare pmisisse. Hãc historiã elegãter in Paralelijs explicat Plutar. cuius uerba subscripsimus. Philippus (inquit) quom Methonem, & Olynthum diripere cuperet, summis uiribus Sandanũ fluuiũ traijcere conabať. Qua in re Aster Olynthius telum Philippo immisit in oculum ijs uerbis inscriptum. Aster Philippo mortiferum mittit telum. Philippus amisso oculo salu-

dere possumus, uel de [a] Philoctete, quoniā Me- a
liboea in hoc pede computatur. Sed ne transea-
mus præsidiū poetarum, fons [b] Libethrus, & ip-
se Magnesiæ est. d

DE MACEDONIA, EIVSQVE REgum successione, & Pæantide lapide. CAP. XIIII.

QVI [c] Edonij [d] olim populi, queq; My- b
gdonia [e] erat terra, aut [f] Pieriū solum,
uel Emathium, nunc omne uniformi
uocabulo Macedonica res est, & partitiones, q̄
specialiter ante seiungebātur Macedonū nomi- c
ni contributæ, factæ sunt corpus unū. Igitur Ma
cedoniam [g] præcingit Thracius limes. Meridia-
na Thessaliæ, Epirotæ tenent. A uesperali plaga
Dardani [h] sunt, & Illyrij. Qua septētrione tundi- d
tur, Pœonia, ac Pelagonia ꝓtegitur, A Triballis, mōtanis excessibus Aquilonio frigori obiecta. Inter ipsam, & Traciam [i] Strymon amnis fa-

ad suos rediens enatat. Citat Plutarchus authorē Calisthenē tertio rerum Macedonicarū lib. Plynius cap. 37. septimi naturalis historiæ scribit, magna Critobulo fama tributa extracta Philippi regis oculo sagitta, & citra deformitatem oris, curata orbitate luminis. f ℭ Populū istū.) Magnesiū, nō Methonensem. d ℭ De Philoctete.) Philoctetes Meliboensis Herculis comes, quoniā iussu Herculis rogū incendit, sagittarū eius heres relictus est. Luca. in sexto. .Precioq; nefandæ Lāpados, Herculeis fortis Meliboea sagittis. Hūc Philocteten Homerus in Catalogo sagittaꝶ peritissimū nominat. Extat de hac ipsa re Tragędia apud Senecam, quæ Hercules Oetheus inscribit. b ℭ Fōs Libethrus.) Libethrus Magnesiæ fons Musis sacer. Hinc a poetis Libethrides Musæ nūcupātur. Lege Seruiū in Commentarijs septimę Aeclogę Virgilij. Meminit Plynius cap. 9. quarti. Strabo autem nono Geographiæ libro. Libethrū dicit esse Nympharum antrū, & speluncam quandā Inter Tarręę Adagia, & hoc ascriptum est. λιμου σότιζος λειβαθρίων. Infacundior Libethrijs, in homines a bonis studijs penitus alienos. Vel quod placet magis, in eos, qui presentiū bonorum copia frui nesciant. Veluti si quispiā, optimis præceptoribus abundet, nihilo tamē in bonis disciplinis proficiat. c

QVI EDONII.) Describit Macedoniā, qđ in ea plura memoratu digna reperiant. Hæc postea (ut ait Plynius) centū quinquaginta populoꝶ, duobus indyta regib⁹, quondā terrarū imperio Emathia ante dicta. In ea authore Mela eę sunt regiones, prima Thessalia, deinde Magnesia, Phthiotis, Doris, Locris, Phocis, Bœotis, Attis, Megaris, sed omniū Attis clarissima. d ℭ Edonij.) Edon Thraciæ mons, a quo Edonij populi dicti sunt. Meminit Ply. ca. xi. lib. quarti. e ℭ Mygdonia.) Alia Mygdonia in finibus Asiæ, de qua ca. 54. infra Solinus scribit. f ℭ Pieriū solū) Præter Pieriā regionē, de qua nunc Solinus intelligit, reperitur tū mons, tum ciuitas nomenclaturæ eiusdem. g ℭ Macedoniā præcingit.) Macedonia, ut ait ca. 13. tertij Ptolemęus, Limites habet a septētrione latera exposita Dalmatiæ, Mœsiæ superioris, & Thracię. Ab occasu Ioniū pelagus, quod a Dyrrachio usq; ad Celydnū pertinet fluuiū. Ply. ca. 10. quarti, eadē fere refert de Macedoniæ ciuitatibus, quę a Solino scribuntur. h ℭ Dardani, & Illyrij.) De Dardanis, & Illyrijs populis, præter ea quæ scribit Plynius, lege Strabonē lib. 7. Appianus in Illyrio scribit Illyrios ab Illyrio Polyphemo ortū, & cognomen habuisse. Huius Illyrij filius Dardan⁹, nomen quoq;, & originem eodem authore Dardanis tribuit. Stephanus aūt ait Illyrios dictos ἀπὸ ἰλλυρίου τοῦ κάδμου παιδός, i. ab Illyrio Cadmi filio. Idem cū Stephano scribit Eustathius addens Illyriū fuisse Hermionis mulieris filium. i ℭ Strymon amnis.) Ex Ply. ca. 10. lib. quarti. Exoritur aūt (ut Ptolemęus ait) in montibus Thraciā, & Macedoniā diuidentibus. Ply. & Solinus asserunt dilabi ex uertice Hęmi montis. Circū hunc amnem Mars obequitare solitus (ut in Syluis canit Papinius.) In hoc amne propter loci amœnitatē, & pisciū abundantiā, æstiuis mensibus (nā hyeme appropinquāte Nilū petunt) ingens est gruū copia. Hinc a Virgilio. 10. Aene. dictum est. Sub nubibus atris Strymonię dant signa grues. Et a Lucano quinto Pharsaliæ.

Strymona sic gelidum bruma pellente relinquunt.
Poturæ te Nile grues. Claudianus de bello Gildonis
Pendula ceu paruis moturę bella colonis

Ingenti clamore grues, æstiua relinquunt
Thracia, quũ tepido ꝑmutãt Strymona Nilo,
Ordinibus uarijs per nubila texitur alis
Litera, pennarũ quę notis inscribitˀ aer.

De Gruibus plura capite sequenti. Fuit autem hic fluuiꝰ Rhodopes pater, ut Theocriti interpres refert, a qua, & monti inditũ fuisse nomen ait. Ouid. 6. Meta. refert fabulã Rhodopes, & Hæmi. Hi enim dũ sibi diuinitatem ascribũt, ira numinũ in montes sui nominis sunt conuersi.

a cit terminũ, qui ab Hæmi iugis irrigat. Verum,
ut sileam, aut Rhodopen Mygdoniũ montem,
aut Athon [a] classibus Persicis nauigatum, conti-
nentiq; abscisum mille quingentorũ passuũ lon
b gitudine. Simul de auri uenis, [b] & argenti, quæ
optimæ in agris Macedonũ, & plurimæ eruun-
tur Orestiden dicã. Populi sunt, qui, ut Orestidę
dicerẽtur, inde cœptũ. Mycenis profugus [d] ma-
c tricida, cum abscessus longius destinasset, natũ
sibi [e] in Emathia paruulũ de Hermione, quam in
omnes casus sociam asciuerat, hic mandauerat
occulendum. Adoleuit puer in spiritu regij san-
d guinis nomen patris sui referẽs, occupatoq; qc-
quid esset, quod procedit in Macedonicũ sinũ,
& Adriaticum salum, terram, cui imperitauerat
Orestiden dixit. Admonet [f] Phlegra, ubi ante q̃
oppidũ fieret, rumor est militia [g] mundi dimica-

Threiciã Rhodopen habet angulus unus, & Hęmũ
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam,
Numina summorũ, sibi qui tribuere Deorũ.

Alij nomen datum referunt a Rhodope regina ibi sepulta. a ℭ Athon.) Scribit Theocriti interpres, ex Neptuno, & Rhodope Athon gigantem fuisse genitũ, a quo sit monti huic nomẽ inditum. De hoc mõte Ply. ca. 10. libri quarti. Fretum (inquit) q̃ montem Athon, quem Xerxes rex Persarũ continenti abscidit in longitudine passuũ mille quingentorũ. Mons ipse a planicie excurrit in mare septuagita quinq; milia passuũ. Ambitus radicis centum quinquaginta milia colligit. De eo infra Solinus cap. 21. Fuisse eũ classibus Persicis nauigatũ &c. scribunt Herod. li. 7. M. C. secundo de finibus bonorũ, & malorũ. Mela lib. secundo. Virg. de Culice. Iuue. Saty. 10. b ℭ Auri uenis.) Ascribã uerba Aristotelis ex ca. 39. Admirandorũ in natura. Extant (inquit) in Philippicis Macedoniæ campis Aurifodinę q̃ plures, ex quibus scrobes erutas auri, augeri paulatim inquiunt, ac denuo aurũ parere, idq; esse manifestissimũ traditur. Meminit de ijs aurifodinis lib. 16. Diod. Siculus. c ℭ Orestidem dicam.) Hanc historiã libro septimo. Strabo ijs uerbis refert. Memoriæ traditum est, Orestidẽ oram ab Oreste quandoq; occupatã fuisse, quom cæsa matre exul profugeret, & sui regioni nomẽ reliquisset. Quomq; oppidũ cõdidisset, Argos Oresticum de suo uocasse nomine. d ℭ Matricida.) Orestes. Sciunt omnes Orestem, in ultionẽ patris Agamennonis, Clytemnestrã matrẽ peremisse. De qua re extant Tragœdiæ apud Sophoclem, & Euripidem, quarũ nomina Electra, & Orestes. Lege quæ scribit Seruius secundo Aene. super illud. Sanguine placastis uẽtos. e ℭ Natum sibi paruulũ de Hermione.) Menelaus ex Helena, Hermionẽ filiã genuit. Hanc cum adoleuisset, Tyndarus maternus auus, Oresti Agamẽnonis, & Clytẽnestræ filio absente Menelao, uxorem despondit. Eandem inscius factorũ pater in castris agens, Pyrrho Achillis filio, in matrimoniũ collocat. Cumq; Spartã redijsset, Hermionen filiã, Pyrrho tradidit. Is eam in patriam ducit. Nec diu post, quom Delphos, qđ patris cædem uindicasset gratificaturus perrexisset, Orestis insidijs peremptus est, Hermionenq; sponsam mox ad se recipiens, ex ea tres filios procreauit. Thessamem, Corinthũ, ac iuniorem Orestẽ, a quo, quã incoluit, terra cognominata est. f ℭ Admonet Phlegra.) De Gigantũ origine, diuersę sunt ueterũ opiniones. Quidã eñ illos Titani, & terrę filios fuisse scribunt. Alij ex Titanorũ sanguine a Ioue peremptorũ, & terra genitos fuisse affirmãt. Iosephus ca. 5. primi Antiquitatũ. Dęmonũ cũ mulieribus cõcubitu procreatos fuisse docet, qđ & Genesis. 6. ca. scriptura cõprobat. Hanc uerã sententiã multis prosequitur Aug. ca. 23. quindecimi Ciuitatis dei. Ascribã Berosi uetustissimi historici ex libro primo uerba, quibus rem ipsam totã intelligamus. Scribunt (inquit) illis temporibus circa Lybanũ fuisse. Enos urbẽ maximã Gigantũ, qui uniuerso orbi dominabanˀ, ab occasu solis, ad ortũ. Hi uastitate corporis, ac robore confisi, inuentis armis, omnes opprimebãt, libidiniq; inseruientes, papiliones, & instrumenta Musica, & omnes delicias inuenerunt, manducabãt homines, procurabãt aborsus, in ędiliũq; ꝑparabãt. Cõmiscebanˀ matribꝰ, filiabus, sororibus, masculis, & brutis. Et nihil erat sceleris, qđ nõ admitterẽt. Cõtemptores religionis, atq; Deorũ &c. g ℭ Militia mundi.) Legiˀ mili-

tum [a] cum Gigantibus, ut penitus persequamur a
quantis probationibus ibidē imperij indicia di-
uinæ expeditionis in hoc sæculo perseuerarint.
Illic siquando, ut accidit, nymbis torrentes exci-
tantur, & aucta aquarū pondera ruptis obicibus b
ualentius se in campos ruūt, eluuione ossa etiam
nunc ferunt̄ detegi, quæ [b] ad instar corporis sunt
humani, sed modo grandiori, quę ob enormem
magnitudinē monstruosi exercitus iactitant ex- c
titisse, idq; adiuuatur argumento saxorū imma-
nium, quibus oppugnatū cœlū crediderūt. Per-
gam ad residua, quæ in Thessaliā, & Aemoniam
porriguntur. Sunt enim [c] arrectiora, q̄ usq; proce- d
ritas mōtana attolli ualeat. Nec est in terris omni-
bus, qd' merito ad istas eminētias comparetur.
Quippe quas solas diluuialis [d] irruptio cū uniuer-
sa obduceret humido situ inaccessas reliqt. Du- e
rant uestigia non languidæ fidei, quibus appa-
ret hos locos superstites undosę tempestati fuis-
se. Nam in latebrosis rupiū cauaminibus, q̄ flu-

ciam mundi dimicatā cum Gigantibus, sed uetera exemplaria/ primam lectionē retinent. a ❨ Dimicatū cū Gigantibus.) Pallene regiūcula in littore Macedoniæ, uel ut alijs placet, insula in Aegeo mari, in qua anteq̄ Phlęgra urbs esset condita, inter Gigantes, & superos deorbis impio acerrime pugnatum est. Hi enim, ut primo Georgicorū canit Maro.

Conati ter sunt imponere Pelio Ossan,
Scilicet atq; ossę frondosum inuoluere Olympum.
Ter pater extructos disiecit ful(mine montes.

Igitur uicti a superis Gigantes ob eam temeritatē uarijs poenarum generib' affecti sunt. Quidam ad inferos detrusi, alij in scopulos, & montes uersi, in uastos trūcos plurimi. Sicula p̄ss' tellure Typhoeus. Theagenes, & Eudoxus ad historicā fidem pugnam hanc ipsam conant̄ reducere. Pallenen (inquiunt) q̄ ueteri nomine Phlęgra uocabatur, homines tenuerūt, quibus immanitas, & superbia morū, Gigantum cognomen peperit. In hos ineunte pręliū Hercule, fulmina de cęlo missa sunt, donec ij fugere coacti sunt, sicq; ingenti uictoria superati. Ex hac re rumor in uulg' ortus, ut Gigantes mouerint bellū dijs. Astipulantur Macrobij ex primo Saturnaliū uerba. Gigantes (inquit) quid aliud fuisse credendum est, q̄ hominū quandam impiā gentem, deos negantē & ideo existimatam deos pellere de cœlesti sede uoluisse &c. Similia scribit Cicero in Catone maiore. Hinc ab Ouidio primo Transformationum libro.

Illa propago
Contēptrix superum, sæuęq; auidissima cædis,
Et uiolenta fuit.

Recenset Philostratus libro quinto Appollonij Tyanęi uerba. Ego (inquit) Gigātes fuisse dico, multisq; locis diruptis tumulis eiusmodi corpora ostendi. Non tamen (ut fertur) cum dijs pugnasse credo, sed forsan deorū ædes, ac templa uiolasse. Quod autem cœlū aggressi fuerint, nec illic deos consistere permiserint dicere, insania quædā est, insanius etiā credere. Hac Gigantum fabula (authore tertio Carminū Porphyrione) ostenditur, uires sine prudentia non tantū uanas esse, uerum etiam sibi aduersarias. Hinc sumptū Adagium q̄uerissimū θεομαχεῖν, cū deo pugnare. De eo, q stulte deo repugnare ac contraire audeat. b ❨ Ad instar corporis.) Seruius in principio secundi, & in fine duodecimi Aenei. tradit instar per se plenū esse, nec prępositionē recipere, licet Serenus Lyricus ad instar dixerit, quod in idoneis (inquit) non reperitur authoribus. Diuus Hieronymus frequenter eam dictionē cū præpositione usurpat, ad instar puncti, & ad instar montis dicēs. Probus Grāmaticus inflexit instar instaris, sicut nectar nectaris, quod & Seruius etiam annotauit. c ❨ Sunt erectiora.) Plynius cap. 8. quarti, dicit in Thessalia esse quatuor atq; triginta montes, quorū quosdam altissimos esse constat. Hos ipsos montes ob eorū altitudinē Gigantes quom cœlum oppugnare decreuissent, inuicem cōposuisse fabulantur. Martianus lib. 6. de Macedonia loquens. Hæc sola (inquit) diluuio mundi asseritur non operta, qd' utiq; præstitit montiū celsitudo. d ❨ Diluuialis irruptio.) Xenophon in libello suo de Aequiuocis, plura fuisse diluuia tradit. Inundationes (inquit) plures fuere. Prima nouimestris inundatio terrarum sub prisco Ogyge. Secunda Niliaca menstrua sub Aegyptijs, Hercule, ac Prometheo. Bimestris autem sub Ogyge Attico in Achaia. Trimestris Thessalica sub Deucalione. Par Pharonica sub Protheo Aegyptio in Raptu Helenę. Ab inundatione terrarum ad ortū Deucalionis secundo anno Spheri, septingēti supputant̄ anni &c. Fuerunt certarū regionū diluuia, nō orbis toti'.

Fuis

a ctuū conflictis tunc adesa sunt reduuiæ Conchyliorū [a] residerunt, & alia multa, quæ affatim mari incito expuunť. Ita ut sint licet facie mediterranea, apparent tamen specie littorali. NVNC de
b incolis reddā. Aemathius [b], q prim⁹ in Aemathia accepit principatū, seu quia indago originis eius æuo disperijt, seu quia alta res est, genuin⁹ [c] terræ habetur. Post hunc in Macedonijs exortum Aemathiæ nomen perstitit. Sed Macedo [d] Deucalionis maternus nepos, qui solus cū suæ dom⁹ familia morti publicæ superfuerat, uertit uoca-

Fuit & ante hæc aliud uniuersale Diluuiū, quo, demptis paucis, genus omne hominū deletū creditur. Iosephus ca.5. primi Antiquitatū Iudęorū dicit fuisse hoc Diluuiū post primi hominis creationē, annis duobus milibus sexcentis quinquagintasex. Aristoteles, & Auerrois in lib. Meteororū scribūt, uniuersale diluuiū in terris fieri per naturā nō posse. Seneca in fine tertij Naturaliū.q. existimat nō factum aliquando, sed futurū uniuersale diluuiū, quo humani generis peragať exitiū, quoue & fere pariter extinguantur. Subdens autem quænam sit eius diluuij causa, inquit, utrum oceani uiribus fiat, & externū in nos pelagus exurgat? An crebri sine intermissione hymbres, & elisa ęstate, hyems pertinax immensam uim aquarū ruptis nubib⁹ diruatur? An flumina terris largius fundat, apiatq; fontes nouos? Aut nō sit una ratio malo causa, sed omnis ratio consentiāt, & simul hymbres cadant, flumina increscant. Maria sedibus suis excita percurrant, & omnia nouo agmine ad exitiū hominū generis incubant? Tandem cursu ista syderum fieri autumat, cū scilicet eadē syderū turba in Capricorniū conuenerit. SAcræ literæ testantur Diluuij aquas quindecim cubitis altissimos etiā montes fuisse omnino supergressas. Fatenť tamen Theologi, eas Diluuij aquas ad terrestrē paradisum nequaq̄ peruenisse. De qua perdocte Scotus dist. 17. secūdi suarū sententiarū. Lege quæ scribūt Euseb. ca. 4. noni p̄parationis, & Hieronymus in principio de nominibus Hebraicorū locorū. a ℭ Conchiliorū resederant.) Mari e terra recedente eiusmodi signa relinquuntur in terra. Hinc Naso ultimo Transformationum libro, Pythagoræ sententiam referens.

Vidit factas ex æquore terras, Et uetus inuenta est in montibus anchora summis,
Et procul a pelago conchæ iacuere marinæ. Et Dionysij interpres.
Tellus Macedum cum mœnibus altis,
Sub cuius scopulos tangente uertice cœlum,
Speluncæ ueteris seruant insignia cladis.
Finibus in medijs terrarum namq; uidentur
Ostrea muricibus siccata latentibus esse,
Diluuium latebras dederat, qđ piscibus illas.

Non aliena sunt, quę scribit. C. Ply. ca. 87. secundi natu. hist. Similia reperta in Numidia refert lib. 1. Mela Pōponius. Interius (inquit) & longe satis a littore (si fides res capit) mirū admodū spinę pisciū, Muricū, Ostreorumq; fragmenta, saxa attrita (ut solent) fluctibus, & nō differentia, marinis infixæ cautibus anchoræ. Aliaq; huiusmodi signa, atq; uestigia effusi olim usq; ad ea loca pelagi, in campis nihil alentibus esse, inueniriq; narranť. Eadē de Aegypto scribit Herodotus in principio secundi. b ℭ Aemathius.) Berosus scriptor uetustissimus lib. 4. & 5. docet Aemathiū Camesis fuisse filiū, eumq; Aemathiā tenuisse, deq; suo eā nomine nūcupasse. De quia re (quod ad hunc locū maxime facit) sic etiā li. 7. Iustinus disserit. Macedonia ante (inquit) a nomine Aemathionis regis, cuius prima uirtutis experimēta in illis locis extant, Aemathia cognominata ē. Huius sicuti incremēta, ita termini per angusti fuere. Populus Pelasgi, & regio Bœotia dicebatur. Sed postea uirtute regū, & gentis industria, subactis primo finitimis, mox populis, nationibusq;, imperiū usq; extremos orientis terminos prolatū est. c ℭ Genuinus terræ habeť.) Scribit Tertulian⁹ c. xi. Apologetici eū uocari solitū cœli, & terrę filiū, cuius parentes ignoti sunt. Quis (inquit) nō cœlū, & terram patrem, & matrē uenerationis, & honoris gratia appellet? Vnde & prouerbio dici cęptū, τῆς γῆς ὑιος, Terrę filius, in eū qui uel ignoto, uel obscuro sit patre genitus. d ℭ Macedon Deucalionis maternus nepos.) Apud Aemathios (inquit Berosus li. 5.) cępit regnare Macedon filius Osiridis, a quo nunc nomen retinet prouincia, atq; circa hoc regnū Osiris depressit Gigantes, qui iam tyrannidē ceperant. Similia scribunt Dio. Siculus in primo, & Euseb. ca. primo secūdi p̄para. Porphyrius in Commentarijs Iliados Homeri, scribit hūc Macedonē Iouis, & Ethrę fuisse filiū, eumq; cū totā Thraciā bello obtinuisset, Macedoniā Thraciæ conterminā a se denominasse. Hunc, authore In Ibin Ouidio, cū cōiuge flammis perijt, licet fęminæ nomē Nasonis uerbis potius uideať. Vt, Macedon icta est rapidis cū cōiuge flammis. Stephanus. μακεδονια ἡ χώρα, ἀπὸ μακεδονίας τοῦ διός, καὶ θύας τῆς δευκαλίωνος. Sunt q partē Macedonię Brysida nominēt, a Bryso Aemathij filio. Hui⁹ terminos lege apđ Ptol. c. 13. li. tertij.

bulū, Macedoniamq; a se dixit. Macedonē Ca- a
ranus [a] insequitur dux Pelopōnesiacæ multitu-
dinis, qui iuxta responsum datum a Deo, ubi ca-
prariū pecus resedisse aduerterat, urbem condi-
dit, quā dixit Αἰγὰς, in qua sepeliri [b] reges mos e- b
rat, nec alter excellentiū uirorū. Bustis apud Ma-
cedonas priscos dabatur locus. Succedit [c] Cara-
no Perdicca.ij.&.xx.Olympiade primus in Ma
cedonia rex nominatus. Cui Alexander Amyn- c
thæ filius diues habitus est. Nec immerito. Ita.n.
affluēter successus eius ampliandis opibus pro-
ficiebant, ut ante omnes Apollini [d] Delphos, Io-
ui Heliden [e] statuas aureas dono miserit. Volu- d
ptati auriū indulgentissime deditus, sicut pluri-
mos, [f] q fidibus sciebant, dū uixit, in usum oble-
ctamenti donis tenuerit liberalibus. Inter quos
& Pindarum [g] Lyricum. Ab hoc Archelaus re- e
gnū excepit, prudēs rei bellicæ, naualiū etiā com
mentor præliorum. Is Archelaus in tantum lite-
rarū amator fuit, ut Euripidi [h] Tragico consilio-
rū suorum summam crederet. Cuius suprema f
nō contentus prosequi sumptu funeris, crinem

a ☙ Caranus insequitur dux.) Hanc historiā Iustinus lib.7.sic explicat. Caranus (inquit) cū magna multitudine Græcorū sedes in Macedonia responso oraculi, iussus quærere, cū in Aemathiā uenisset, urbem Edyssam, non sentientibus oppidanis, propter hymbriū, & nebulæ magnitudinē, gregem caprarum hymbrem fugientē secutus occupauit. Reuocatusq; in memoriā oraculi, quo iussus erat, ducibus capris imperiū quærere, regni sedem statuit, religioseq; postea obseruauit, quocunq; agmen moueret, ante signa easdē capras habere, captorū duces habiturus, quos regni habuerat authores. Vrbē Edyssam ob memoriā muneris, Aegæam, populos Aegeadas uocauit, hucusq; Iustinus. Græci eni αἶγα capram dicunt. Quod Solinus ait. Vrbem condidit, potest, ne sit sententiæ Iustini contrarius, de instauratione, uel ampliatione intelligi. b ☙ Sepeliri reges mos erat.) Idem scribit Plyca.10.lib.quarti. Iustinus lib.7. De Perdicca Macedoniæ rege loquens. Siqdē senex moriens, Aegæo (inquit) filio, mōstrauit locum, quo condi uellet. Ibiq; non sua tantum, sed succedentiū sibi in regnū, ossa poni iussit. Præfatus quoad ibi conditę posteriorū reliquiæ forent, regnum in familia mansurū. Creduntq; hac superstitione extinctam in Alexandro stirpem, qa locū sepulturę mutauerit. c ☙ Succedit Carano Perdicca.) Aduertendū, Solinum hoc loco eos potissime Macedoniæ recensere reges, qui insigni aliq rerum gestarum memoria claruerunt. Equidē ante Alexandrum Philippi filiū uigintitres Macedoniæ reges in libro temporū recenset Eusebius. Inter quos fuisse constat Perdiccas tres, Amyntas quatuor, Philippos duos, Archelaos rursus duos, Alexandros tres. d ☙ Apollini Delphos.) Scribit Cicero primo Diuinationis libro. Delphicum oraculū maximis donis omniū populorū, atq; regū fuisse refertū. Illuc siquidē dona attulerunt Gyges Lydorū rex, Midas rex Phrygiæ, Sylla Romanus. De Delphici oraculi diuitijs Strabo li.nono. Hac tempestate (inquit) neglectui datur nō nihil oraculū superioribus annis excellentissimo in honore habitum. Documento sunt thesauri, quos consecratas conferebant pecunias. Nec min⁹ artificum prestantissimorū opera. Lege Diodo. Siculū lib.16.& Iustinū lib.24. Extat apud Herodotum libro primo hoc Pythiæ carmen. Ad mea uenisti præpinguia tēpla Lycurge. e ☙ Ioui Helidē statuas.) Hælis Pelopōnesi regio, ubi delubrū est Olympi Iouis, certamine Gymnico, & singulari sanctitate insigne, author Pōpo. in secūdo. De Olympici Iouis ingentibus donis. Stra.li.8. Magno illi ornamento (inquit) fuerūt tot oblata ex uniuersa Gręcia munera. Pręcipuū extitit solidū ex auro Iouis simulacrū a Cypselo Corinthiorū tyranno donatū. Ingentior ijs omnibus Iouis statua fuit, quā Phidias Carmini Atheniensis filius fabrefecit ex ebore, opus magnitudine tanta &c. Huius ex ebore simulacri a Phidia fabrefacti frequenter facit Plynius mentionē, in nullo a Strabone dissentiēs. f ☙ Plurimos, q phidibus sciebāt. Alexādro decimo Macedoniæ rege regnū gubernante, claruerūt apd' Græcos, Simonides, & Pindarus Lyrici. Sophocles, Aeschylus, & Euripides Tragediarū scriptores. Hos omnes credendum est, hunc Alexandrū regem in usum oblectamēti donis tenuisse liberalibus. g ☙ Pindarū Lyricū.) Secūda qrti Carm. miris laudibus Pindarū Lyricū celebrat Flacc⁹ Hora. Pindarus qsqs studet æmulari Iule, cęlatis ope Dædalia Nomina Ponto. Nitit' pēnis, uitreo datur⁹ Mōte decurrēs uelut amnis imbres &c. h ☙ Euripidi Tragico.) Val. Max.

Factoꝝ, ac Dictoꝝ memorabiliū lib. 3. enumerat Euripidem inter eos, qui humili loco nati, emerserūt. De Euripidis poetæ genere, uita, moribus, deq; eiusdem fine uitæ, extat caput uigesimū quindecimi Noc. Atti. apud Gelliū. Quā pulchrū est in principe, qui peritoꝝ, ac prudentium uiroꝝ consuetudine utitur, eorūq; (quoties de rebus arduis agendū est, consiliū expetūt, Id fecisse Alex. Macedonē, Pyrrhū regem, P. Scipionē, Magnū Pompeiū, pluresq; alios, historiæ prodiderunt. a ℭ Crinem tonsus est.)

a tonsus [a] est, & mœrorem, quem animo cōcepe-
rat, uultu publicauit. Idem Archelaus Pythias, &
Olympicas palmas quadrigis adept⁹, Græco po
tius animo, q̃ regali gloriā illam præfetulit. Post
b Archelaum Macedonica res dissensione iactata
in Amynthę [b] regno stetit. Cui tres liberi, sed A-
lexander patri succedit. Quo exēpto, Perdiccæ
primo data copia amplissiæ potestatis, qui obiēs
c hæreditariū regnū fratri Philippo reliquit. Quē
captum oculo dextro apud Methonen supra [c] di
ximus, cuiusq; debilitatis omen p̃cesserat. Nam
cū [d] nuptias ageret, acciti Tibicines carmen [e] Cy-
d clopeum quasi de colludio concinuisse tradunt.
Hic Philippus Magnū procreat Alexandrū, q̃li-
bet [f] Olympias Alexandri mater [g] nobiliorem ei
patrē acquirere affectauerit, cum se coitu dra-
e conis consatam [h] affirmaret. Ita [i] tantum ipse e-
git, ut deo genitus crederetur. Peragrauit or-
bem rectoribus Aristotele, [k] & Calisthene usus.

Veterum fuit consuetudo, ut in amicoꝝ funere, crines deponerent. Propertius in decimasep tima libri primi.

Illa meo charos donasset fune-
(re crines.

Et Oui. in epis.

Non mihi te licuit lachrymis
(perfundere iustis,
In tua non tonsas ferre sepul
(chra comas.

Idipsum in Patrocli funere fecisse Achillem. 23. Iliados libro scribit Homerus. b ℭ In Amynthæ regno stetit.) Huic Amynthę duę fuerūt uxores, Eurydice, & Cygæa. Ex prima tres sustulit filios, Alexandrū Perdiccam, Philippū Alexandri Magni Macedonis patrem. Ex altera autem Archelaum, Archidæū, Menelaum. Hoꝝ duos Philippus ueluti regni participes, fraternæ charitatis oblitus, immaniter trucidauit. c ℭ Supra diximus.) Capite immediate præcedente. d ℭ Nuptias ageret.) Rex Philipp⁹ post res multas feliciter gestas Olympiada Neptolemi Molossoꝝ regis filiam, duxit uxorem. Sed ea tandē, propter stupri suspitionē a se pulsa, Cleopatrā Alexandri, quē Epiri regem fecerat filiā, sibi matrimonio copulauit. e ℭ Carmen Cyclopeū.) Cyclopes fuisse immanes in Sicilia homines, qnibus in frontis medio unus tantū, & quidē circularis oculus inerat, unde & nomen eis inditū, sciunt etiā mediocriter eruditi. Carmē igit̃ Cyclopeū intelligit, quo Cyclopes unoculi esse narrantur. Vel id carmen, quod Homerus de Cyclopibus nono Odysseę lib. cōposuit, narrās quo nam pacto Polyphemus Cyclops ab Vlysse fuerit excęcatus. Hinc sumptū Adagiū. Excęcatus Pelops. De eo, qui sine omni animi sapientia, corporis tantum uiribus præditus sit. Rursus Cyclopei ludi, pro rudibus, & incompositis. f ℭ Quamlibet.) Quāuis. Dictio Solino peculiarissima. g ℭ Nobiliorem ei patrē acq. affectauerit.) Qui Magni Alexandri uitā scribunt, tradunt Olympiadē eius matrem Philippo marito fuisse confessam, se non ex eo Alexandrū concepisse, sed ex ingentis magnitudinis serpente quodā. Eamq; ob causam Philippū circa uitæ suæ finē Olympiadē uxorē tanq̃ stupri reā repudio dimisisse, palamq; professum Alexandrū non esse a se genitū. Vnde cū Alexander, Rhodum, Aegyptū, Ciliciāq; recepisset, ad Iouē Ammonē perrexit, consulturus tū de futuroꝝ euentu, tū de origine ipsa sua. Meminerūt Diod. Siculus lib. 17. Iustinus lib. xi. Plutar. in Alexandro, Arrianus, & Curti⁹ in quarto. Similis conceptus tribuitur P. Scipioni, de quo Aulus Gellius ca. 1. septimi Noc. Atti. Silli⁹ lib. 13. belloꝝ Punicoꝝ. Sola die caperē media &c. h ℭ Consatā.) Sunt codices, in quibus grauidam scriptū sit. Consatā aūt a uerbo cōsero. i. cōsemino deductū nomē. i ℭ Ita tm̃.) In Antiquis codicibus legit̃. Ita sane ipse &c. k ℭ Aristotele usus.) Extat Philippi Macedonis epistola, qua hortat̃ Aristotelē philosophū, ut Alexādri filiā nati curā suscipiat. Lege eā epistolā si libet, apud Gelliū c. 3. noni. Alexādri erga Aristotelē præceptorē gratitudinē, lege apud Max. Val. tit. 6. li. 5. Iustinum li. 12. Exacta (inquit) pueritia per quinquenniū sub Aristotele doctore inclyto omnium philosophoꝝ creuit. DE Calisthene, quo etiam Alexander usus præceptore est, scribunt Plutar. ibidē, Curtius lib. 7. Arrianus lib. 4. Hic dū Alexandrum Persica Macedonum salutatione gaudentem obiurgat, & Macedonicos mores inuitum reuocare beniuole perseuerat, truncatis crudeliter membris, abscisisq; auribus, ac naso, labijsq; deforme, ac miserandum spectaculum reddidisset, a Lysimacho in remediū calamitatū ueneno extinctus

Subegit [a] Asiam, Armeniā, Iberiam, Albaniam, a
Cappadociā, Syriam, Aegyptū, Taurum, Cauca
sumq; transgressus est. Bactros domuit, Medis,
& Persis imperauit. Cepit Indiā, emēsus omnia,
ad quæ Liber, & Hercules accesserant. [b] Forma b
supra hominē augustiore, ceruice celsa, lętis ocu
lis, & illustribus malis ad gratiam rubescentib⁹,
reliqs corporis liniamentis nō sine maiestate q̄
dam decorus. Victor omnium, uino, [c] & ira ui- c
ctus, morbo [d] uinolentiæ apud Babylonē humi
liore, q̄ uixerat, fortuna exemptus est. Post [e] quē
qui fuerunt magis ad [f] segetem Romanę gloriæ,
q̄ ad hęreditatem tanti nominis ortos inuenim⁹. d
MAcedonia lapidem gignit, quē [g] Pęantiden uo
cant. Hunc eundē & cōcipere, & parere, & par-
turiētibus opitulari fama prodiga est. Circa Ti-
resiæ [h] sepulcrum plurimus inuenitur.

est. Vide Vale. Max. tit. 2. septimi, & Iustinum lib. 15. a ℂ Subegit Asiam.) Præter ea, quæ de subactis ab Alexandro gentibus scribunt Plutar. in eius uita, Diod. Siculus lib. 17. Curtius, Iustinus, Itē cæteri, Lege Ply. ca. 10. quarti, ex quo loco hęc Solinus mutuatus est. Arrianus lib. quinto recenset gentes nominatim, quas Alexander Magnus uicerit. Libro uero sexto sic inquit. Vniuersæ Indicæ regionis a se uictæ gentiū quidē omnino septem. Vrbiū autē supra bis decies mille. Apollodorus scribit Alexadrū Magnum subegisse gentes eas omnes, q̄ inter Hydaspē sunt, atq; Hypanin, numerū urbiū quinq; milia, ac nouē, & tandē omnem hanc regionē Poro regi tradidisse. Ad Alexandri gloriam plurimū pertinet, quod eius mortem gentes omnes, q̄s uicerat, luxisse narrantur. b ℂ Forma supra hominē augustior.) Alexandri staturā corporis (inquit Plutar.) egregie a Lysippo factæ declarāt imagines, a quo solo dignū duxit effingi. Eū multi cum amici, tū successores posteri⁹ sunt sequuti. Ceruix quidē ad lęuā paulum acclinatior, humectantes etiā oculos mirificus ille artifex diligenter cōseruauit. Apelles aūt cū eum fulmen gestantem pingeret, haud colorē immitatus ē. Si quidē fuscum, & facie sordidū fecit, quē colore candido fuisse perhibent, mixtus candori rubor uultum ipsius, ac pectus illustrabat. In Aristoxeni cōmentarijs legimus eius membra, atq; os tam suauissimū odorē exhalasse, ut & interiores tunicæ mirabili flagrantia complerent. Cuius rei causa fortasse fuit quædā corporis temperies innato calore feruentis. c ℂ Vino, & ira uictus.) Plutarchus Alexandrū ob ipsum calorē corporis bibacē, iracundūq; fuisse existimat. Ad hūc locū maxime faciunt, q̄ ca. 5. quartidecimi refert Plynius. Androcydes (inquit) sapientia clarus ad Alexandrū Magnū scripsit, intēperantiā eius cohibens. Vinum potaturus rex, memēto te bibere sanguinē terræ. Cicuta homini uenenū est, cicuta uinū. Quibus pręceptis si ille obtēperauisset, profecto amicos, in temulentia nō interemisset. Seneca epistola. 83. affirmat nihil aliud esse ebrietatē, q̄ uoluntariā insaniā. Refer (inquit) Alexandri Macedonis exemplū qui Clitū charissimū sibi, ac fidelissimū, inter epulas trāsfodit, & intellecto facinore mori uoluit. d ℂ Morbo uinolentiæ.) De Alexandri morte dissentiūt authores. Quidā tradunt Alexandrū contra Magi cuiusdā monita Babyloniā reuersum, olim intermissum cōuiuiū solenniter instituisse, in quo totū in lætitiā fusum, diei noctem peruigilē cōiunxisse, acceptoq; poculo media potione repēte ueluti telo confixū ingemuisse, elatūq; e cōuiuio semianimē, tāto dolore cruciatū fuisse, ut ferrū in remedia posceret. Amicos, causam morbi, intemperiē ebrietatis disseminasse. Re autē uera insidias fuisse, quarū Antipatrū authorē fuisse, qd charissimos eius Alexander ebrietatis furore concitus/ pemisse. Diod. Siculus li. 17. refert Alexandrū in geniali Medi cuiusdā Thessalis cōuiuio, multo se uino onerasse. Postremoq; repletū Herculis ingens ebibisse poculū. Vnde & mortis causam contraxisse. Qui eū ueneno peremptū dicunt, aiunt idipsum Stygis aquæ fuisse uenenū. Nec aliā ullā materiā, p̄ter mulæ ungulas id continere potuisse. Magna (ut inquit Plynius) Aristotelis infamia excogitatū. e ℂ Post quem.) Qui Alexandro Magno in regnū successerint, p̄ter alios, docet Iustinus lib. 13. & alijs mox sequentibus. Post longā Macedoniæ regū seriē, id tandē regnū ad Philippū, Perseū, & Pseudo Philippū deuenit. Philippū Flaminius, Perseū Paulus, Pseudo Philippū Metellus oppressit. Quorū triūphis (ut Rufus ait) Macedonia populo Ro. adiuncta est. f ℂ Ad segetē Ro. gloriæ.) Claudianus

Subiecit Persen Macedo, cessurus & ipse Romanis.

g ℂ Pęantidē uocāt.) De huius lapidis nominibus, atq; potestate, scribit Ply. c. 10. li. ulti. Pęantides (inqt) quas qdā Gemonias uocāt p̄gnātes fieri, & parere dicunt, mederiq; parturiētib⁹. Nā tales in Macedonia iuxta monumētū Tiresię inueniunt, species p̄ est eis aquę glaciatę. De ea Rhenni⁹ Dionys. interp̄s. Cōcipit & parit &c. h ℂ Tiresię sepulc.) in Thilphosio mōte (inqt in. 9. Stra.) fons est Thilphosa, & Tiresię monumētū, ubi p̄fugus diē suū obijt.

Et Diod. Siculus lib. quinto. Ex Thebanis (inquit) qui in Thilphosiū confugerant, Tiresias defunctꝰ est, quem sui ciues magna cum pompa sepeliuere, Deoꝝ sibi honores tribuentes. De Tiresia plura Homerus. xi. Odysseæ. Tiresiæ excæcatio in prouerbiū abijt apud doctos. τειρεσίου τυφλότερος, Tiresia cæcior. De eo, qui imprudenter agens, suę interdū cæcitatis, aut mali cuiuspiā alterius, causa extitit. Hinc a Iuuenale Saty. 13. dictum est. Nec surdū, nec Tiresiā quemq̄ esse deoꝝ. Cur autē fuerit a Iunone excæcatus, canit Ouidiꝰ in tertio Transformationū libro.

DE THRACVM MORIBVS, INSTITVTISQ. De Thraciæ locis, ac populis. De Gruibus, Hirundinibusq. De Hellespōto, deq Claro insula, & Aegeo mari. CA. XV.

a Nunc [a] in Thraciā locus est pgere, & [b] ad ualidissimas Europę gētes uela obuertere. Quas q sedulo expiri uelit, nō difficulter deprehendet, Thracibus Barbaris inesse cōtem-
b ptum uitæ, ex quadam naturalis sapientiæ disciplina. Concordant omnes ad [c] interitum uoluntarium, dum nonnulli eorum putant obeuntium animas reuerti, alij [d] non extingui, sed beatas

NVNC IN THRACIam locus pergere.) Thracia Stephano de Vrbibus authore, a Thrace Nympha Titanide nomen sumpsit. Hæc ut ca. xi. tertij Ptolęmeus docet, circūscribitur a septētrione inferiori Mœsia. Ab occasu Mœsia superiori, & parte Macedonię. A meridie altera Macedoniæ parte, & deinde littore Aegæi pelagi, & Melani sinus parte. De Thraciæ terminis Solinus ipse in fine ca. huius. Eam Ply. ca. xi. sui quarti Diuidit in Strategeas quinquaginta. Herodotus in principio quinti. Gens Thracū (inquit) secundum Indos omnium maxima est. Quæ si aūt unius imperio regeretur, aut idem sentirent, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, & omniū gentiū multo ualidissima. Thraciæ gentes eleganter describit Ammianus Marcellinus. xxii. historiarū libro, & Strabo li. 7. Ply. Ptole. Herodotus ubi supra. Melā Pomponiū libro secundo in Thracū moꝝ enarratione, imitatur Solinus hoc capite. b ℭ Ad ualidissimas Europæ gentes.) Ex Ply. ca. xi. lib. quarti. Aristoteles philosophus in Problematis quærit. Cur timidi sint, qui loca feruida incolunt, fortes, qui gelida: Id dissoluit Sectiōis quartæ decimæ problemate octauo. An (inquit) qd̓ natura contra, q̄ loca, & tēpora se habet. Quoniā si se similem ageret, cito periret. Sunt aūt fortes, qui calida sunt natura, timidi, qui exangues, refrigeratiq; sunt. Fit igitur, ut qui loca inhabitant calida, refrigerentur, qui frigida, concalescant, utriq; tamē corpore magno adolescunt, eo qd̓ qui frigida colunt, insito calore abundāt, q calida, calore loci refouētur. Quippe cū in calidis, & a calore incrementū sequatur. Frigus autē uim astringendi, constipandiq; habeat. Cū igitur alteri principiū interse uehemens augendi obtineant, alteri nullo extremo frigore impediantur, merito utriq; augeri possunt plenius. Homines nostrę regionis augeri ideo minus possunt, qd̓ & principiū illud in se imbecillius continet, & frigore aliquantisper constipant. Idē fere habet problemate. 16. Sectionis eiusdē. Ob Thracū ualitudinē tradunt, qui fabulas consectant apud eos Martem natū, educatūq;, ac apud eosdē insignē habuisse domū. Maro Aene. lib. tertio.

Gradiuumq; patrem, Geticis qui præsidet aruis.

Geticis. i. Thracijs (inqt Seruius. Manilius q̄rto Astronomicō Thrace Martē sortita colonū. Domū Martis i Thracia elegāter describit Statiꝰ. 7. Theb.

Hic steriles delubra notat Mauortia syluas &c.

Ab Horatio secūdo Carmi. bello furiosa Thrace nuncupata est. c ℭ Ad interitū uoluntariū.) Melā sequit̄ hoc loco Solinus. Quidā feri sunt (inqt ille) & ad mortē paratissimi. Getę utiq; id uaria opinio pficit. Alij redituras putāt animas obeuntium. Alij etsi nō redeant, nō extingui tamē, sed id melius esse q̄ uiuere. Democritus philosophus (ut cap. 55. septimi naturalis historiæ refert Ply.) posuit futuram hominū resurrectionē, qd̓ Christianoꝝ uerissimū dogma est. Chrysippꝰ itē Stoicoꝝ princeps idē asserit in his libris, quos de prouidentia scripsit. Cū eñ de innouatiōe mūdi loqueret̄, inter alia hęc intulit. Quod cū ita sit (inquit) apparet nō esse impossibile, & nos cū uitā finierimus rursus uertiginibus certis tēporis reuolutis, in hunc statū, in quo nūc sumus restitutū iri. Chrysippi Græca uerba sunt hæc. τούτου δὲ, inquit, οὕτως ἔχοντος δῆλον ὡς οὐδὲν ἀδύνατον, καὶ ἡμᾶς μετὰ τὸ τελευτῆσαι πάλιν περιόδων τινῶν εἰλημμένων χρόνου εἰς ὃ νῦν ἐσμὲν καταστήσεσθαι σχῆμα. Meminit Lactā. li. 7. Id ipsum & Sibyllę carminibꝰ cecinerūt. Extat Athenagoræ philosophi liber de hominū futura resurrectione. DE hac ipsa materia Theologi moderniores Distin. 43. quarti Sententiarū lib. plura disserunt. d ℭ Alij non extingui animas.) Hominis animas esse immortales philosophi asserunt fere omnes. M. Cicero primo Tuscu. q. lib. & Lactā. c. 8. li. septimi tradūt Pherecydē primū de ęternitate animarū disputasse. Post eū aūt Plato in eo lib. quē Phedonē iscripsit. M. C. & alij ferme oēs idē ostēdere conati sūt. Lege Plutar. c. 7. li. q̄rti de Pla. philosophoꝝ.

magis fieri. Apud plurimos luctuosa sunt [a] puerperia. Deniq; recentem natum fletu parens excipit. Contrauersum læta sunt funera, adeo ut exemptos gaudio prosequātur. Vxorꝝ [b] numero se uiri iactitant, & honoris loco ducunt multiplex coniugiū. Quæ fœminæ tenaces sunt pudiciciæ, defunctorum insiliunt [c] cōiugū rogos, & qđ maxime insigne ducunt castitatis, præcipites in flammas eunt. Nupturæ nō parentū arbitratu [d] transeunt ad maritos, sed quæ præ cæteris specie ualent, subhastari [e] uolunt, & licētia taxationis admissa, nō moribus nubunt, sed præmijs. Quas formæ præmit dedecus, dotibus emunt, quibus coniungantur. Vterq; sexus epulantes, focos ambiunt herbarū, q̄s habent [f] semi-

Quid Aristoteles de hac ipsa re senserit, Scotus distinctione quadragesimatertia quarti sententiarum disserit copiose. a ℭ Luctuosa sunt puerperia.) Valerij Max. uerba sunt titulo de Institutis antiquis. Thraciæ uero illa natio (inquit) merito sibi sapientiæ laudes uendicauerit, quæ natales hominū flebiliter, exequias cū hylaritate celebrat, siue illis doctoꝝ præceptis, uerū conditionis nostræ habitū prouidit &c. Euripides in Cresphonte (inqt primo Tus. q. M. Cice.) Nos docebat cœtus celebrantes domū lūgere, ubi esset aliquis in lucē editus humanæ uaria uitæ reputantes mala. At qui labores mortem finisset graues, hunc omnes amicos laude, & lætitia exequi &c. Hunc ipsum Thracū morem etiā Herodotus explicat libro quinto. Et Mela Pōponius in secundo. Eam ipsam cōsuetudinē elegāti hexasticho Archias poeta explicat, inqens.

θρήικας αἰνείτω τις ὅτι στονα-
(χεῦσι μὲν υἷας
μητέρος ἐκ κόλπων πρὸς
(φάος ἐρχομένους.
ἔμπαλι δ' ὀλβίζουσιν ὅσους
(αἰῶνα λιπόντας
ἀπροϊδὴς κηρῶν λάτρις
(ἔμαρψε μόρος.
οἱ μὲν γὰρ ζώοντες, ἀεὶ παν-
(τοῖα περῶσιν
ἐς κακά, τοὶ δὲ κακῶν εὗ-
(ρον ἄκος φθίμενοι

Id nos ex tempore in Latinum sic conuertimus.

Thracas quis laudat, soleant qđ plangere natos
In lucem quotiens edidit alma parens.
Contra felices uocitant, quos flore iuuentæ
Ancillans Parcis mors inopina rapit.
Illi dum uiuunt properant ad pessima semper.
Ast ijs mors finem contulit ipsa mali.

Brachamanæ philosophi mortem uitam putandam esse aiunt, quasi quendā uiuidū hominū conceptum, mortem uero natiuitatē ad uerā illam, & felicem uitam ijs, qui recte philosophati sunt. Iccirco eos multa exercitatione uti ad mortis præparationē. Nihilq; eoꝝ, quæ hominibus accidere dicuntur, bonū esse, uel malū. Hæc, & plura Strabo. 15. Geographiæ libro. b ℭ Vxorum numero se uiri iactitant.) Idem scribunt Herod. lib. 5. & Mela lib. secundo. Barbaroꝝ fuit (inquit primo Aene. Seruius Honoratus) nō singulas coniuges habere, sed plures. Apud Romanos eū, qui duas habuit simul uxores, sine dubitatione comitabaẽ infamia, ti. 9. noni Codicis, lege decimaoctaua. Et Insti. de Nuptijs. §. Quia duas. Iuliani iureperiti uerba sunt tit. 2. tertij Digestoꝝ, lege prima. Qui prima sponsalia, binasue nuptias in eodē tempore constitutas habuerit, notatur infamia. Theologi dicunt non esse matrimoniū siquis uiuente prima, cum alia contrahat distin. 33. & 38. quarti sententiarū. c ℭ Insiliunt rogos.) Herodotus hunc morem describens. Singuli (inquit) plures uxores habent, quoꝝ ubi quis decessit, disceptatio magna fit inter uxores, acri amicoꝝ circa hāc rem studio, quænā dilecta fuerit a marito pcipue. Quę talis iudicata est, & hūc honorē adepta, ea a uiris, ac mulierib⁹ exornata ad tumulū a suo ppinquissimo mactatur, unaq; cū uiro humatur, cæteris uxoribus id sibi pro ingenti calamitate ducētibus. Idem refert Mela Pomponius in secundo. Indoꝝ uxores idem factitant pro maritis, ut Solinus ca. 65. infra tradit. Nunc tam tepidus uxorum erga maritos amor, ut si permuratio detur

Morte uiri, cupiant animam seruare catellæ. d ℭ Non parentum arbitratu). Eadem referunt Hero. & Mela Pomp. locis eisdem. Difficile omnino est matrimoniū quom uel alter coniugum non sponte sed coacte nupserit, uel uterq;. Rursus seruile coniugiū est, si magnæ dotis gratia, idipsum fiat. Verissima Plautina ex Asinaria sententia. Argentū accepi (inquit) dote, imperium uendidi. e ℭ Subhastari.) idest, sub hasta mitti, uendiq; per auctionē uolunt. Sunt exemplaria, quæ subarrari habeant. f ℭ Semine igni superiecto.) Herod. in Clio scribit apud Massagetas inueniri arbores talē fructū feren-

a ne ignibus superiecto. Cui⁹ nidore perculsi, pro lætitia habent imitari ebrietatem sensibus sauciatis. DE ritu ista sunt. De locis,[a] & populis quæ sequuntur. Strymonem accolunt dextro latere
b Denselatæ.[b] Bessorum[c] quoq; multa nomina adusq; Nestum[d] amnẽ, qui radices Pangæi circumfluit. Hebrum[e] Odrysarum solum fundit, q̃ fluui⁹ excurrit inter Priantas,[f] Doloncas,[g] Thy-
c nos, Corpyllos, aliosq; Barbaros, tangit & Cyconas.[h] Deinde Aemus[i] sex milibus passuũ arduus, cuius auersa Mœsi, Getæ, Sarmatę, Scythæ, & plurimę isidũt natiões. Ponticũ litt⁹[k] Scythonia gens obtinet, quæ nato ibi Orpheo uatę dec⁹ addidit nomini. Quem siue sacrorum, siue

tes, qui tactus in ignem ab iis qui ad se calefaciendos conuenierent foco circumsedentes incenso igne sic ebrios reddit odore suo, ut uinũ Græcos. Et eo uehementius, quo plus eius fructus fuerit iniectum, quoad cõsurgatur ad tripudiandũ, ac perueniatur ad cantũ. Qui de rerũ natura commentantẽ, multa esse dicunt, quæ hylaritatẽ quandã utentibus tribuant. Veluti sunt Helenĩũ herba, Boglossos, Euphrasinũ, Oenothera, quæ & Onuris dicitur. Rursus, ut inquit Celsus secundo de medicina libro, sensus excitant, Nepeta, Thimũ, Saturcia, pręcipueq; Puleiũ, ruta, & cepa. Nasturtiũ prætereą uim habet torporem excitandi. Vnde & natum prouerbiũ. ἔσθιε κάρδαμον, Ede Nasturtium. In hominẽ segnẽ, ac omnino stupidũ. Meminit Ply. ca. 8. deciminoni naturalis historiæ. SCRibit Porphyrio Thraces ebrietate fortiores reddi, ac per uinolentiã illicitos etiam concubitus audere. a ℭ De locis.) De locis, quorũ facit Solinus in hoc capite mentionẽ, cõpiose Plynius ca. xi. lib. quarti. De Strymonio flumine ca. pōdenti abunde diximus. Nec mirum eum tam in Macedonia, quã in Thracia poni. Cũ authore Ptolemæo i mõtib⁹ Thraciã, & Macedoniã diuidẽtibus, ortum habeat. b ℭ Denselatæ.) Hi populi a Plynio interdũ Denselatæ, aliquando Denselethæ dicuntur. Ptole. Dentheseļas nominat. Diuersitatis huius meminit etiam Hermolaus. c ℭ Bessorum.) Herodotus in septimo. Itẽ Stephanus Bissos uocant. Sed hoc arbitrariũ existimat Hermolaus. d ℭ Nestum amnẽ.) Annotat Hermolaus esse authores qui nõ Nestum, sed Nessum hunc amnem nominẽt. Esse præterea Neston urbẽ, & Nestiada regionẽ ab hoc amnẽ cognominatã. Scribit Aristot. ca. 31. sexti naturæ animaliũ, & Plyni⁹ repetit ca. 16. octaui libri. In Europa inter Acheloũ tantũ, & Nestum amnes leones procreari. e ℭ Hebrum Odrysarũ.) Ex Ply. ca. xi. quarti. Scribit Seruius in fine quarti Geor. Hebrum amnem ex fontibus Rhodopæ montis dilabi. Dictum autem ait ab Hebro Borę fratre. Recipit aũt in se amnes Tearũ, Contadestũ, Agrianẽ, Bargum, Suemũ, authores Herod. & Ply. uterq; li. quarto. Plynius ca. 4. tricesimi sextij, enumerat Hebrũ inter ea flumina, quæ aurum deuehunt. f ℭ Priantas.) Hos Herod. lib. 7. Briantas uocat, a quibus regio Briantica, quæ olim Gallaica dictã est. g ℭ Dolongos.) Hermolaus existimat legendum, Doloncas, uel Doloncos, a Dolonco Bithyni fratre, Tracũq; rege. DE Thynis, & Corpillis, Ply. ca. xi. lib. quarti. h ℭ Cyconas.) Cycones Thraciæ populi, a quorũ matribus Orpheus uates, qđ earum connubium sperneret, discerptus est, Liberi patris sacra simulantibus. Fabulam referunt Virg. in fine quarti Georg. & Ouid. xi. Metamor. Alij dicunt eum fulmine peremptũ in Dio Macedoniæ, ibiq; sepultũ a Musis, quod uerum esse epigrammate ibi scripto euidens est.

Orphea candenti transfixum fulmine Thracem,
Cum curua Aonides hic posuere lyra.

Orpheum poetam docet Aristoteles nunq̃ fuisse, & hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse cerdonis. Cicero primo de natura Deorũ. i ℭ Aemus.) Aemi excellitas (inquit ca. xi. quarti Caius Plynius) sex. M. passuũ subitur. Auersa eius, & in Istrum deuexa, Mœsi, Getę &c. Hic mons cæteros Thraciæ montes spacij magnitudine, ac sublimitate superat, mediamq; Thraciam diuidit. Existimat Polybius ex eius uertice utrumq; mare cerni Aegeum. s. & Adriaticum, quod Strabo libro septimo, ob ingens interuallũ, falsum probat. Sententiam Polybij Mela sequitur. Dictus autem est ἀπὸ τοῦ αἵμου Βορέου, καὶ ὀρειθυίας υἱοῦ. Hoc est, ab Aemo Boreæ, & Orythiæ filio, author Stephan⁹ de Vrbibus. Seruius secundo Georg. montem Thessaliæ esse dicit, super illud Taygeta o qui me &c. Sed hoc ideo quoniã is Thessaliam a Thracia diuidit. k ℭ Sithonia gens.) Ply. ca. xi. libri quarti. Circa Ponti litora (inquit) Morisenæ, Sithonijq; Orphei uatis genitores optinent. Hunc locũ sic Martianus lib. 6. refert. Dein (inquit) pontum Sithonia gens habet, q̃ gloriã Orphei progeniti uatis profectione sortita est. Nam in Spartio promontorio illic uitam, aut sacris, ut aiunt, impendit aut fidibus.

cantuū secreta in Sperchio [a] promontorio agitasse tradunt. Deinde stagnū Bistoniū. Nec longe regio Maronea, in qua Tyrida [b] oppidū fuit equorū Diomedis stabulum. Sed cessit æuo, solumq; turris uestigium adhuc durat. Inde nō procul urbs Abdera, quā Diomedis [c] soror & condidit, & a se sic uocauit. Mox Democriti [d] domus Physici, acsi uerum rimere, ideo nobilior. Hanc Abderam Olympiade prima, & tricesima senio

a ℂ In Sperchio promontorio.) Vetusti omnes codices, quos legerim, habent Sperchio promonto. Martianus (ut iam ĩā adductus est) habet Sparthio promont. Sed nō lego aliqđ huius nominis Thraciæ promontoriū. Pōponius autē cū de Thracia scribit. Videtur eū locū, ubi Orpheus habitauit, Orbelon nominare. Montes (inquit) interior attollit Aemon, & Rhodopen, & Orbelon sacris Liberi patris, & coetu Mœnadū Orpheo primū initiante celebrato. Quid si Serrio legas? Pomponius eodē loco. Deinde (inquit) promontorium Serrium, ex quo cantantē Orphea secuta narrant nemora, quis ante Hermolaū Serphiū legeretur. Ptolemęus in descriptione Macedoniæ, q̄ est Thraciæ contigua, enumerat Sperchiam urbem. DE Bistonio lacu, genteq; Bistonia. Itē de Maronea regione Ply. capi. xi. libri quarti. b ℂ Thyrida oppidū.) Existimat Hermola⁹ ca. xi. quarti Castigationū Plynianarū hic, & apud Plyniū legendū Tinda ex Stephano, Martiano, cæteris. Verba Plynij sunt. Abdera libera ciuitas. Stagnū Bistoniū & gens. Oppidū fuit Tinda, Diomedis equorū stabulis dirū. Item capi. 8. uicesimi quinti uoluminis. Circa Abderam (inquit) & limitem, qui Diomedis uocatur, equi pasti inflāmātur rabie. Marcellinus li. 22. Abdera (inquit) Protagorę domiciliū, & Democriti, cruentæq; Diomedis sedes. Diomedes Thraciæ tyrannus equos habuit, quorū præsepia ærea erāt, cathenis ferreis uicti, alebantur carnibus hospitum illuc diuertentiū. Hunc tyrannū Hercules peremit, equis suis norandū apposuit, eosq; mansuetiores factos secum abduxit, ac Euristheo detulit. Is eos Iunoni sacrauit, quorū genus usq; ad Macedonē Alexandrū permansit. Ex Diod. Siculo lib. 5. & Seruio primo Aeneidos super illud, Nunc quales Diomedis equi &c. Ex hac historia non inconcinniter sumetur Adagium. Diomedis equi. In quempiā nil p̄ter exteriorē effigiem humanitatis habentē. Rursus & hoc, Abderitanę pectora plebis habes, in hominē, cui uerius amentia, q̄ prudentia possit ascribi. Historiā aūt unde sit sumptū Adagiū refert Coelius ca. 31. decimisexti Antiq. lect. Rursus cū significamus non deesse nobis locū alterum, quom cōmode uiuere in patria fuerit denegatū, ἄβδηρα καλὴ τηΐων ἀποικία. Abdera pulchra Teiorū colonia. Refertur a Strabone lib. Geographiæ. 14. c ℂ Diomedis soror, & cō. & a se sic nominauit.) Hellanicus author est, Herculē tanto discrimine aduersus Diomedē pugnasse, ut in ea pugna Abderitū puerū delicias suas amiserit, ab equis illis feris dilaniatū, in cuius tandem humani pueri nomine, Abderā urbem condidisse, denominasseq;. d ℂ Democriti domus physici.) Sunt qui Democritū nō Abderitem, sed Milesiū fuisse scribunt. Hic discendi gratia, Aegyptum, Persidem, Rubrū mare, Aethiopiāq; adijt. Gymnosophistisq; in India congressus est. Is præter cæteros, Naturalia, Moralia, Mathematica, liberaliū disciplinarū rationes, artiumq; aliarū peritiā exacte calluit. Vnde philosophus quinq; certaminū dictus est. Floruit circa. lxxx. Olympiadē. Sunt eius & hæc inter cætera. Sermo operis umbra. Nō ex loco gloriam aucupandā, sed loco gloriam imponendā potius. Animū beatū fore, dū nullo metu, nulla superstitione, aut alia quauis perturbatione concutit.

Prudenter hic ob stulta uota hominū,
Ridebat quoties a limite mouerat unum,
Protuleratq; pedem, flebat contrarius alter.

De risu Democriti, & Heracleti lachrymis extat incerti poetę nobile apud Græcos Epigrāma. Id latinum fecit CASPAR VRSINVS Velius, Doctor, & Poeta, de utraq; lingua optime meritus. Mihi ob eius candidissimos mores, ac non uulgarem in bonis literis eruditionē, amicitiæ uinculo coniunctissimus. Epigramma ipsum tū Græcū, tum Latinū libuit subnectere.

τὸν βίον Ἡράκλειτε πολὺ πλέον ἤπερ ὅτ' ἔζης
δάκρυε, νῦν ὁ βίος ἐστ' ἐλεεινότερος.
τὸν βίον ἄρτι γέλα Δημόκριτε τὸ πλέον ἢ πρίν.
νῦν ὁ βίος πάντων ἐστὶ γελοιότερος.
εἰς ὑμέας δὲ καὶ αὐτὸς ὁρῶν, τὸ μεταξὺ μεριμνῶ
πῶς ἅμα σοὶ κλαύσω, πῶς ἅμα σοὶ γελάσω.

VRSINVS.

Nunc magis atq; olim uitæ Heraclete labores
Plora, nam uita hæc est miseranda magis.
Ac tu nunc magis atq; olim Democrite ride
Hæc etenim uita est ridiculosa magis.
Ipse autem interea cernens uos differor anceps
Te risu, lachrymis quomodo teq; iuuem.

Constat eum seipsum excęcasse, uel ut liberius rerum naturas contemplaret. Vel ut ait Laberius. Ma-

tis bene esse ne uideret ciuibus. Tertulianus cap. ultimo. Apologetici id fecisse ait, qđ mulieres sine cõcupiscentia nõ posset aspicere, & doleret si eis potitus nõ fuerit. Lege M. Tul. circa finẽ quinti Tuscu. q. Et A. Gelliũ ca. 17. lib. decimi. Obijt autem, ut Hipparchus ait, centesimo, & nono ætatis suæ anno. Lucretius lib. 3. sic eius obitum refert. Deniq; Democritum postq̃ matura uetustas
Admonuit memores motus languescere mentis, Sponte sua læto caput obuius obtulit ipse.

a collapsam Clazomenij [a] ex Asia ad maiorem fa-
ciem restitutam, obliteratis, quæ præcesserant,
nomini suo uindicarunt. Locũ [b] Doriscon illu-
strem reddidit Xerxis aduentus, qđ ibi recoluit
b militis sui numerum. Polydori [c] tumulum osten
dit Aemus in parte, quã Aroteres [d] Scythæ cele-
brant. Quondã urbem Geraniã, [e] Cattuzam uo-
cant Barbari, unde a gruibus [f] Pygmæos ferunt
c pulsos. MAnifestum sane est in septẽtrionalem
plagam hyeme grues frequentissimas conuola-
re. Nec piguerit meminisse, quatenus [g] expediti-

a ¶ Clazomenij ex Asia.) Ex Strabone lib. 14. uidetur legendũ Teij, non Clazomenij. Teij (inquit) relicta urbe, Abdera Thracũ urbem migrauerunt cũ Persarũ cõtumeliã ferre nõ possent. Vnde illud dictum est, Abdera optima Teiorum colonia. Sunt enim Teij, & Clazomenij inter se proximi. Quare fieri potuit, ut ex utraq; genti illuc migrauerint. b ¶ Locũ Doriscum.) Est enim, ut in Polyhymnia scribit Herod. Thraciæ littus, qarirer campus ingens, quẽ grande flumen Hebrus interfluit, ubi extructus ẽ is murus, qui Doriscus appellatur, cui impositũ est Persarum præsidiũ a Dario iam inde cũ Scythis inferebat bellũ. Cũ igitur loc⁹ digerendis, recensendisq; copijs idoneus sibi uideret, Xerxes ita sibi faciendũ putauit &c. Mela Põpo. libro secundo circa Hebrũ (inquit) Cicones, trans eundẽ Doriscos, ubi Xerxes copias suas, quia nũero nõ poterat, spacio mensum ferunt. Meminit & cap. xi. quarti. C. Plynius. Ammianus lib. 18. historiarũ, hanc Xerxis recensionẽ fabulosam credit. Stephanus. δορίσκος πόλις θράκης, καὶ πεδίον, hoc est Doriscus urbs Thraciæ, & campus, seu planies. c ¶ Polydori tumulũ.) Hunc Polydori tumulũ descri-bit Maro tertio Aeneidos.
Forte fuit iuxta tumulus, quo cornea summo &c. Historiã refert Naso. 13. Meta. Est ubi Troia fuit &c. Rei seriem refert Polydori umbra apud Euripidẽ ea Tragœdia, quæ Hecuba inscribitẽ in principio. d ¶ Aroteres.) Sic enim legendũ est ex Plynio ca. xi. lib. quarti, etsi exẽplaria omnia, quæ uiderim, Aratores habeant. e ¶ Geraniã Gatizon.) Stephanus eam urbem Cattuzam nomiat, eos aũt Cattuzos. Plynij codices plerũq; Gatizos retinent. Vide Hermolaũ ca. xi. quarti Plynij. f ¶ A Gruibus pygmęos ferunt pulsos.) Sumptũ ex Plynio ca. xi. lib. quarti. Existimant plures fabulosum esse, qđ tũ de paruitate, tũ de pugna Pygmęorũ cũ gruibus narratur a multis. Sumptũ eñ est ex principio tertij Iliados Homeri, quo loco gruum mentionẽ faciens sic inquit.
Postq̃ hyemem fugitant, nimij quoq; frigoris hymbrem,
Oceani aduolitant refluos clangoribus æstus
Cædem Pygmęis populis, clademq; ferentes. Deimachus, & Megasthenes innouarunt Pygmęorũ aduersus grues decantata pridem ab Homero prælia. Triũ etiã palmorũ homines, aiunt Strabo lib. 15. Albertus lib. 21. de animalibus friuolis argumentis, nõ esse eos homines contra peritiorũ sententiã scriptũ reliquit. Præstat igitur Aristotelis magis adhærere sententiæ. Is enim ca. 12. octaui Naturæ animaliũ. Grues (inquit) ex Scythicis campis ad paludes Aegypto superiores, unde Nilus perfluit/ ueniunt, quo in loco pugnare cũ Pygmęis dicunẽ. Nõ enim id (inquit) fabula est, sed certe genus tũ hominum, tũ etiã equorũ pusillũ (ut dicitẽ) est, deguntq; in cauernis, unde nomẽ Troglodytæ a subeũdis cauernis accepere. Philostratus ex sententia Apollonij sic de Pygmęis in tertio. Pygmęos sub terra degentes (inquit) supra Gangem posita loca incolere, & sicut fama de ipsis prędicat uiuere, non uanũ est. Quæ de Pygmęis scribit Ply. alibi annotauimus. Ouid. 6. Meta. scribit Pygmęã fuisse in gruem conuersam.
Hanc Iuno iussit certamine uictam
Esse gruem, populisq; suis indicere bellum. Extat apud Gręcos ex Pygmęis sumptũ Adagium: Acrothinia Pygmæorũ colosso aptas, in eum qui diuersa penitus inter se cõponere satagit. Et in Obscęno carmine (quisquis eius fuerit author) Pygmæis breuior. Hyperbole in monstruosam hominis paruitatem. Docet Aristoteles ca. 12. octaui Naturæ animaliũ, incipere abire grues Septembri mense. g ¶ Expeditiones suas dirigant.) Quoniã non pauca admiratione digna in gruibus reperiunẽ, icirco de eis hac parte Solinus prosequitur. Sumpsit autem hæc ex Plynio fere omnia, uel ex cap. xi. lib. q̃rti, uel ex ca. 23. libri decimi. Gręci eas γέρανους nuncupãt, Latinis ex sono, & uoce earũ nomẽ sumptũ est.

ones suas dirigant. Sub quodam militiæ eunt si- a
gno, & ne pergẽtibus ad destinata uis [a] flatuũ re-
nitatur, arenas deuorant, sublatisq; lapillulis ad
moderatam grauitatem saburrant. [b] Tunc se tol
lunt in altissima, ut de excelsiori specula metent, b
quas petant terras. Fidens [c] meatu præit cateruas.
Volatus desidiã castigat, uoceq; cogit agmẽ. Ea
ubi obraucata est, succedit alia. Pontũ transitur ę
angustias captant. Et quidẽ eas promptũ est ocu c
lis dephendere, quæ inter Tauricam sunt, & Pa-
phlagoniã, id est inter Carambim, & [d] κριοῦ μέτω-
πον. Cum [e] trans mediũ alueum aduentasse se sci-
unt, scrupulorũ sarcina pedes liberant. Ita nautæ d
prodiderunt, compluti sæpe ex illo casu imbre
saxatili. Arenas non prius euomunt, q̃ securę se-
dis suæ fuerint. Concors [f] cura omniũ pro fati-

Mirum est, qđ naturales referunt, Nõ lassescere in ullo labore, qui neruos ex alis, & cruribus gruis habeant. De Gruũ prudentia Aristotelis uerba sunt ca. 10. noni de natura animaliũ. Grues etiam (inquit) multa prudenter faciunt, loca enim longinqua petunt, sui cõmodi gratia, & uolant alte, ut procul ꝑspicere possint, & si nubes tẽpestatis uiderint, conferunt se in terram, & humi quiescunt. Ducem etiam habent, & eos, qui clament, dispositi in extremo agmine, ut uox percipi possit. Cum consistũt, cæteræ dormiũt, capite subter alam cõdito, alternis pedibus insistentes, dux detecto capite prospicit, & qđ senserit, uoce significat. Ascribam huic loco, quæ docte, & eleganter de Gruibus scribit Ambrosius ca. 15. quinti Hexameron. Quã iniussi (inquit) & uoluntario usu grues in nocte sollicitã exercent custodiam, dispositos uigiles cernas, & cæteris consortibus, aliæ circumeunt, & explorant, ne qua ex parte insidiæ temperentur, atq; omnẽ deferunt, impigro sui uigore tutelã. Post ubi uigiliarũ fuerit tẽpus impletũ, ꝑfuncta munere in somno se ꝑmisso clangore cõponit, ut excitet dormientem, cui uicẽ muneris traditura est. At illa uolẽs suscipit sortem, nec usu nostro in uita, & pigrior somno renũciat, sed impigre suis excutitur stratis, uicem exequit̃, & quã accepit gratiã, pari cura, neq; officio repræsentat. Ideo nulla desertio, quia deuotio naturalis, ideo tuta custodia, quia uoluntas libera. Hunc etiam uolentes ordinẽ seruant, & hac moderatione omnẽ laborẽ alleuant, ut per uices fungant̃ ductus sui munere. Præcedit enim una, & præcurrit cæteris ꝓstituto sibi tempore, & quasi ante signa ꝓcurrit, deinde conuertitur, & sequenti sortem ducendi agminis cedit. Quid hoc pulchrius, & laborẽ omnibus, & honorẽ esse cõmunẽ, nec paucis arrogare potentiã, sed q̃dam in omnes uoluntaria sorte transcribi? Antiquę hoc reipub. munus, & instar liberę ciuitatis est. Hæc ille. a ℭ Vis Flatuum.) Aristoteles ca. 12. octaui Naturæ animaliũ libri. Auium grues (inquit) ex ultimis in ultima abeunt. Volant flatu secundo. Quod de lapide memorant falsum est. Lapidẽ enim eas tenere fulmento, quem ubi deciderit, accipi, utilẽ ad auri probationẽ aiunt. In prouerbiorũ Collectaneis extat & hoc γέρανοι λίθους καταπεπωκυῖαι. i. Grues lapides deijciẽtes. De his qui prouidi qppiam faciunt. Grues enim (inquit Tarręas) quoniã alte uolant, & in latũ, facto impetu, quæ infra sunt inspicere nequeunt, lapidem portant, ut ex uolatu laborantes, deijciant, & sentiant, utrũ super terram an mare ferantur. Et siquidẽ super mare lapis deuenerit, iter perficiunt. Si uero super terrã, quiescunt. Hoc ait Aristophanes Grues lapides demittentes. Hæc fere ad literam in eius prouerbij expositione. b ℭ Saburrantur.) Onerantur, grauesq; fiunt, ne ui flatuũ a recto itinere propellantur, a Saburra. i. Sabulo, quo naues leues nimis onerari solent. c ℭ Fidens meatu pręit cateruas.) Grues dum alte uolant, casu potius, q̃ arte, plerumq; literam. y. efficiunt. d ℭ κριοῦ μέτωπον.) Idest, Arietis frons, ob quandã cum huius animalis frontis similitudinẽ. Sunt autem plura (ut alias annotauimus) huius nominis ꝓmõtoria scopuliue. e ℭ Cũ citra mediũ.) Cur id faciant, in uerbis iamiã ascriptis, Tarręas explicat. f ℭ Concors cura omniũ pro fatigatis.) Si hanc gruum cõsuetudinẽ homines ipsi perpẽderent, esset in subueniendo, succurrendoq; lapsis indubie promptiores. Sanctum omnino monitum Ouidianũ illud, sed innata quadam sæuitia a paucis obseruatũ.

Regia crede mihi res est succurrere lapsis. Quin potius quom uiderint quempiã malis ingentibꝰ obrutum, addere malis mala satagunt. Humanius certe multo pientissimi Samaritani immitari parabolam. Is enim spoliatũ, uulneratumq; uidens hominẽ, misericordia motus est, & appropians semiuiuo homini, alligauit uulnera eius, infundens oleum, & uinum. Et tandem ægroti hominis, ut par erat, exactissimã curam egit. Iustissima nimirum Iuuenalis de hominum immanitate querela.

Sed iam serpentum maior concordia, parcit

Cognatis maculis ſimilis fera &c. a ℭ Nigreſcunt ſenectute.)Cætera fere omnia albeſcunt ſeneſcentia,qđ ob caloris intrinſeci defectũ accidere philoſophi perhibent. b ℭ χρυσόκερας.) Ideſt auricornu, χρυσὸς enim aurũ, κέρας cornu. De eo Strabo lib.7.& Ply.ca.xi.li. quarti. c ℭ Byzantio oppido.)Hæc urbs(authore Euſebio lib.tempoꝝ)cõdita eſt circa Olympiadẽ triceſimã, quom apud Romanos Tullius Hoſtilius imperio potiret̃. Eam condidit Byzas. Claudianus in Eutropium.

a gati,adeo ut ſiquæ defecerint,cõgruant uniuer-
ſæ,laſsataſcꝫ ſubſtollant uſcꝫ dum uires ocio re-
cuperentur. Nec in terra cura ſegnior. Excubias
nocte diuidunt, ut exſomnis ſit decima quæcꝫ.
b Vigiles ponduſcula digitis amplectuntur, quæ
ſi forte exciderint,ſomnũ coarguant. Quod ca-
uendũ erit,clãgore indicãt. Aetatem in illis pro-
dit color. Nigreſcunt [a] enim ſenectute. Venia-
c mus ad promõtoriũ χρυσόκερας [b] Byzantio [c] oppi-
do nobile,antea Lygos dictum, quod a Dyrra-
chio [d] abeſt ſeptingentis undecim milibus paſsu-
um. Tantum enim patet inter Adriaticũ mare,
d & Propõtidem. In Cœnienſi quocꝫ regione nõ
longe a Flauiopoli colonia Byziæ oppidũ quon
dam [e] Arx Terei regis,nunc inuiſum,& inacceſ-
ſum Hirũdinibus,& deinceps alitibus alijs, quã-
e q̃ [f] Thebas,qđ illa mœnia ſæpius capta ſint, aſ-
pernentur ſubire. Nam inter cætera habere illas
quiddam [g] præſciũ,inde noſcitur,qđ lapſura nõ
petunt culmina, & aſpernant̃ peritura quoquo
f modo tecta. Minime certe a diris [h] auibus impe-
tuntur,nec unq̃ præda ſunt ut ſacræ. Cibos non
ſumunt reſidentes, ſed in aere [i] capiunt eſcas, &
hauriunt. ALter [k] Iſthmos in Thracia eſt ſimili-
g bus anguſtijs,& pari latitudine arcti maris. Cui⁹
littora duæ urbes utrincꝫ ſecus oſtentant. Pro-
pontidis oram inſignit Pactyæ, Melanem ſinum
Cardia,qđ [l] in cordis faciem ſita ſit,dicta Cardia
h eſt. Omnis aũt magnus Helleſpontus ſtringitur
in ſtadia ſeptẽ,qbus ab Europa Aſiaticam plagã
uindicat. Hic quocꝫ urbes duæ Abydos Aſiæ eſt,

Conditor hoc Byzas, Conſtan(tinuſcꝫ uidebũt̃.
Diodorus,& Polybius tradũt a Byzantio,qui urbi imperauit ita appellatam. Iuſtinus lib.9. ſcribit a Pauſania Spartanoꝝ rege conditã, ac per annos ſeptẽ ab eo poſseſsam. Deinde, uariante uictoria,nũc Lacedæmonioꝝ, nunc Athenienſiũ uiris habitatã. Ammianus lib.zz.aſſerit Byzantiũ fuiſse Atticorũ coloniã. Auſonius in urbium Catalogo facit Byzãtiũ Romę, Carthaginicꝫ omnino par. Et Claudianus in Eutropiũ Eunuchum.

Vrbs etiam magnæ,quæ dicit̃ (æmula Romæ.

Eius ſitum unico tm̃ Diſticho Ouid. explicat primo Triſtium.

Quacꝫ tenent ponti Byzantia (littora fauces,
Hic locus eſt gemini ianua (uaſta maris.

Deci⁹ conditoribus,nominibus,qđcꝫ ante Conſtantinũ principẽ ab Antonio Seueri filio, Antonina dicta ſit, & quo anno in Turcarum poteſtatem uenerit ex Euſtachij ſententia Raphael Volaterranus explicat li.7. Plura Strabo lib.ſeptimo. Stephanus de Vrbibus. Herodo.lib.5. d ℭ A Dyrrachio.) Eadem Ply.ca.xi.quarti,& Capella li.6. e ℭ Quondã arx Terei regis.) Rurſus ex Plynio capi.xi. quarti. Fabulã hanc eleganter pluribus carminib⁹ refert Naſo.6.Meta.libro. Veram autem hiſtoriã leges apud Pauſaniã circa finem Atticæ. Et Seruiũ Ecloga ſexta Virgilij ſuper illud. Aut ut mutatos &c. f ℭ Quamq̃ & Thebas,qđ illa.) Sumptũ ex ca.24.decimi Ply. g ℭ Quiddã p̃ſciunt.)Ex Plyn.loco eodem. Ad idem facit quod ſcribit ca.35.decimioctaui. Tempeſtate imminẽte hirundo tã iuxta aquã uolitat,ut penna ſępe percutiat. Virg.primo Georgicoꝝ Aut arguta lacus circumuolauit hirundo. h ℭ A diris auibus.) Sumptũ ex ca.24.decimi Caij Ply. i ℭ In aere cibos capiunt.)Sumptum itẽ ex eodẽ libro, & capite Caij Ply. DE hirundinibus plura notatu digna refert Diuus Ambro.5.Hexameron ca.17. k ℭ Alter Iſthmos.)Alterum dicit cõparatione eius Iſthmi, quo Peloponneſus exili ceruice nectitur cõtinẽti, de quo capite ſuperiori dictũ eſt. l ℭ Cardia qđ in cordis faciẽ ſita ſit.)Græci καρδίαν, cor nũcupãt.

...phanus aliter nominis huius originē interpretatur, quod uidelicet Hermochare diuina faciēte, cor... uictime raptū a coruo, in Thraciæ partē illam delatū fuerit. Abydos, & Sestos urbes, inqt Mela, Leandri, & herus amore pernobiles. Extat de hoc ipso amore apud Musæum libellus. Itē apud Nasonē perelegans epistola. a ℭ Deinde contraria.) Ply. id ipsum sic explicat. Dein promontoriū Cheronnesi Mastusiá aduersum Sigęo, cuius in fronte obliqua Cynossema. Ita appellaē Hecubę tumulus, statio Achęorū. Turris, & delubrum Protesilai &c. κυνόσσημα, canis sepulchrum significat. Fingūt Hecubam Priami cōiugē post tot aduersa, in canē fuisse conuersam. κυνῶν Canis, σῆμα sepulchrū. Fabulā refert Naso. 13. Meta. libro. De qua inter cætera. Rictuq; ad uerba parato Latrauit conata loqui. Locus extat & ex re. Nomen habet. Ex Ply. ca. xi. quarti, & Strabone libris. 13. & 14. Pomponio Mela lib. secūdo sumpsit hæc Solinus. b ℭ Protesilai delubro.) Scribit Homerus secundo Iliados, Protesilaum cū quadraginta nauibus pro Gręcis ad Troiam nauigasse, quē ex cunctis Græcis primū ex naui in littus incidentem, uir Dardanus interemit. Cui⁹ mors magnū uxori, magnum desolatę domui, magnum etiam bellacibus socijs desyderiū reliquit. Lege Domitium Sylua tertia quinti Syluarum Statij. Eadem cū Solino scribit Mela in. 2. DE Thracię limitib⁹ in principio huius capitis dictū est. c ℭ Inter Tenedum, & Chium.) Verba Plynij, quem hoc loco æmulatur Solinus hæc sunt. Acgęo mari (inquit) nomen dedit scopulus inter Tenum, & Chium uerius, q̄ insula ex nomine a specie capræ, quæ ita a Græcis appellatur, repente in medio mari exiliens. Cernunt eum a dextra parte Andrum nauigantes ab Achaia, dirū, ac pestiferum. Quid de hac denominatione scribant Strabo. M. Varro, Pacuuius, Martianus, refert Hermolaus in fine capitis. xi. quarti Plynij. d ℭ αἰγά.) A nominatiuo αἴξ αἰγός, i. Capra. Alij Aegęum dictum uolunt, ab Aegęo Neptuni filio, & Thesei patre, qui, ut canit Catullus, in id mare, pręcipitem sese scopulorum e uertice iecit,

Amissum credens immiti Thesea fato.

Festus Pompeius Aegęum mare appellatur (inquit) qđ ita crebrę in eo sunt insulæ, ut procul aspicientibus species caprarum uideantur. Siue qđ in eo Aegea Amazonum regina, perierit. Siue qđ in eum Aegæus pater Thesei se præcipitauerit. e ℭ A Phalario.) Eadem scribunt Ply. ca. 12. libri quarti, & Martianus libro sexto. Plynius autē uocat promontoriū hoc Phalacrium. Strabo, Ptolemæus, & Stephanus φάλακρον, Martianus uti Solinus Phalariū. FAbulam de Vlyssis nauis in scopulum conuersione, refert Naso Transformationū libro q̄rtodecimo.

Neritiæq; ratis uiderunt fragmina &c.

DE Cytheris Plynius ibidem. Dicta autem (ut Stephanus author est) ἀπὸ κυθήρου τοῦ φοίνικος, i. a Cythero Phœnicis filio. f ℭ Porphyris.) Nomen sumptū a purpurarum captura ingenti. Gręci enim πορφύραν purpuram dicunt, & πορφυρίδα, uestem purpuream. Hæc quoq; insula, ut Stephanus author est, κυθηραία λέγεται.

& Sestos Europæ. Deinde[a] contraria inter se promontoria Mastusia Cheronnesi, ubi finitur Europæ sinus tertius. Sigæū Asiæ, in quo tumulus est κυνόσσημα dictus, Hecubæ sepulcrum, & turris Protesilai[b] delubro data. Finibus Thraciæ a septemtrione Ister obtenditur, ab oriente Pontus, ac Propōtis. A meridie Aegęū mare. INter[c] Tenedum, & Chium est Claros insula, qua Aegeus sinus panditur. Ab dextra Antandrū nauigantibus saxum est. Hoc enim uerius, q̄ insula meruit cognominari. Id quoniā uisentib⁹ procul capræ simile creditur, quā Græci αἰγά[d] nuncupant, Aegęus ab eo sinus dictus est. A[e] Phalario Corcyrę promontorio, ad nauis effigiem scopulus eminet, in quem transfiguratam Vlyxis nauem crediderūt. Cythera, quæ a Malea abest, quinq; milibus passuum, Porphyris[f] antea nomen fuit.

Pronius.

PRONIVS.)Infularum, quæ in noſtro mari ſitæ ſunt, quadā ſingulariter magnæ, quadā minores a Græcis dici ſolent. Sunt aūt magnæ Cyprus, Creta, Rhodus, Eubœa, Lesbos, Sicilia, Sardinia, Cyrnos. Reliquę ab ijs cōparatione quadā, minores nuncupanť. Hæc in operis ſui exordio retulit Appianus. In Creta inſula, ſiue uera, ſiue fabuloſa expetas, mira plurima facta narranť. De miris ijs igitur ſcripturus Solinus in Cretā inſulā hoc capite, ſtilum uertit. Imitatur aūt more ſuo Ca. Plynium cap. 12. libri quarti. Ipſa Creta (inquit) latere ad Auſtrum, altero ad Septemtrionē, inter ortum, & occaſum porrigiť, centum urbiū clara fama &c. Eius ſitum, ac terminos, lege apud Ptolemęū ca. 17. lib. tertij. Eudoxus (ut Strabo refert lib. 10.) ipſam in Aegęo ſitam eſſe pelago tradit, cuius ſententiæ nō aſſentiť Strabo, ſed ipſam inter Cyreneam, & Græciā eſſe dicit, eū ipſum Strabonē adeas, q̄ null⁹ Cretā exequitur copioſius. Ariſtotelis uerba ſunt ex ca. 8. ſecūdi Politicorū. Videtur (inquit) hæc inſula ad principatū Gręciæ nata, ſic pręclare ſita. Cuncto namq; imminet mari, cum fere Græci omnes circum mare ſint poſiti. Abeſt enim, hinc modicū a Peloponeſo, illinc uero ab Aſia, a loco qui circa Triopium, & Rhodū. Quare imperiū maris obtinuit Minos, ac iſularum, alias ſubegit, alias uero dudū incultas habitari fecit &c. Quamuis Cretenſiū reſpublica optimis legibus fuerit inſtituta, plura tamē ab eius legiſlatore contra morum honeſtatem ſancita ſunt, ut de uxorū diuortijs, ne filiorū multitudine patres grauarentur. Rurſus uitandæ prolis gratia cū maſculis concubitū exercere. Id Ariſto. retulit in Politicis. Timęus refert Thalonē Cretenſem maſculā Venerē naturæ crimē omnino contrariū, primū perpetraſſe. Hinc fortaſsis natum illud τρία κάππα κάκιστα. Tria. k k k. peſsima, Quod ad Cretenſes, Cappadocas, Cilicesq; referunt. Quāuis diuus Auguſtinus ca. 3. de Grāmatica de tribus Cornelijs dictum putet. Fuerunt autē ij Cornelius Sylla, Cor. Cinna, Cor. Lentulus. Sunt, qui huius nefaſti ſceleris initiū in Orpheū uatē. Plures, qui in Thamyrā quendā retorquendū cenſeāt. Inter alia uitia, mēdaciū Cretenſibus peculiare fuiſſe ex uerſiculo, quē in epiſtola ad Titū refert Paulus, euidēs eſt. κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται κακὰ θηρία γαστέρες ἀργοί. Cretenſes ſemper mēdaces, malæ beſtiæ, uentres pigri. Auguſtinus ſcribit eū uerſiculū in libris Epimenidis inueniri. Hinc factū eſt, ut a Græcis κρητίζειν pro mentiri prouerbiali figura dici cęptum ſit. Ouid. 1. de Arte amandi. Non hoc, quæ centū ſuſtinet urbes, Quāuis ſit mendax Creta negare poteſt. Sunt & alia de Cretēſibus uſurpata prouerbia. Vt κρὴς κρῆτα. Et κρὴς πρὸς αἰγινῆταν. In eos, qui fraudibus mutuis ſeſe circūuenire conanť. Vtriusq; enim inſulę gentē ob improbos mores male audire ſolitā eſſe hiſtoriæ tradunt.

DE CRETA INSVLA; DEQVE aliſs plurimis ad eā pertinentibus. CAP. XVI.

a PRonius [a] eſt Cretam dicere, q̄ abſoluere in quo mari iaceat. Ita enim circūfluui illi⁹ nomina Græci permiſcuerunt, ut dum alijs alia inferunt, pene obduxerint [b] uniuerſa.
b Quanta poſſumus tamen fide in deſignanda, operam locabimus, nequid hæreat [c] ſub ancipiti.
Inter ortum porrigitur, & occaſum tractu longiſsimo, hinc Græcia, inde Cyrenis obiacentib⁹.
c A ſeptētrione Aegæis, & ſuis, ideſt Creticis æſtibus uerberatur. Ab Auſtro Libycis undis perfunditur, & Aegyptijs. Conſtipata centum [d] urbibus, ſicuti perhibēt, qui prodige [e] lingua largiti ſunt, ſed magnis, & ambitioſis oppidis, quorum

b ℭ Obduxerint.) Legitur & oblimauerint, idē tamen utriq; ſenſus. i. texerint, & uelut limo cooperuerint, ut uix dignoſci queant. c ℭ Nequid hęreat ſub ancipiti.) Nequid ſub dubio relinquať, prouerbialis figura ſumpta a locis tranſitus difficillimi, quæ cū attigerimus, qua tranſeundū ſit, ſubdubitare, ac hęſitare ſolemus. Vtitur ea Plautus in Amphitrione, in Mercatore, & in Pſeudolo, Terentius in Eunucho. Perſius ſatyra ſecūda. A Marco Tullio dictum eſt. Res hęret in ſalebra. d ℭ Conſtipata centū urbibus.) Qui ſcribūt Cretā conſtipatam centum urbibus, ut Virgilius, Horatius, Lucanus, Ouidius, Papinius, ſequuntur Homerū ſecundo Iliados. Vnde eā Hecatompolin nominat, quaſi centurbiā dicas. Decimo autem nono Odyſseæ dicit huius inſulæ eſſe nonaginta urbes, quam diuerſitatem Strabo diluit libro decimo. Centum Cretę urbium nomina magna ex parte enumerant Homerus ſecundo Iliados, Strabo in decimo, Plynius cap. duodecimo quarti, Ptolemæus capite. 17. libri tertij, Stephanus de Vrbibus. e ℭ Qui prodige lingua largiti ſunt.) Sunt qui legant, qui prodige linguam largiti ſunt. Sunt rurſus exēplaria in quibus

principat⁹ est penes Gortynam, Cydonã, Gnos- a
son, Therapnen, Cyteum[a], Lisson. Dosiades eã
a Crete[b] nympha Hesperidos filia, Anaximan-
der a Crete rege Curetum, Crates Aeriam prius
dictam, mox Curetim. Nonnulli etiã a temperie b
coeli[c] μακαρόνησον appellatam prodiderũt.[d] Prima
mari potuit nauib⁹, & sagittis.[e] Prima literis[f] iu-
ra iunxit. Pyrrhicen docuit Pyrrho[g] repertore.
Eqstres turmas prima docuit lasciuas uertigines c
implicare. Ex qua disciplia bellicæ rei usus dat⁹.

scriptum est, qui prodige lingua locuti sunt. Hæc ultima lectio cęteris placet magis. Si prodige lingua largiti sunt, legendum sit, subintelligendũ erit, centum urbes Cretæ prodige lingua largiti sunt. Intelligit autem Græcos, M. Cato, & Caius Sempronius asserunt Græcos impudenti iactantia frequẽter effundi. Eisdem præterea tum leuitatẽ, tũ loquacitatẽ plerũq; tribuũt. Hinc a Iuuenali dictum est. Et quicquid Græcia mendax Audet in historia. Ply. quoq; ca. quinto lib. tertij Græcorũ genus in suam gloriã effusissimũ esse dicit. Eusebi. in lib. Pręparatiõis docet Græcos scriptores aliorũ scripta sibi tribuisse, id quod Syllius lib. 14. Siculis tribuit. a ℭ Cyteum Lisson.) Tam uaria sunt i hac parte exẽplaria, ut quæ sit uera lectio dignosci nequeat. Interdũ enim Scylion scriptum est, sępe Cylion, aliquãdo Schyliosson, nonnunq; Cylisson. Sũt qui reponãt Scylletion. Sed neq; Homerus, neq; Strabo, neq; Stephanus; neq; Pomponius, neq; Plynius ipse, quẽ Solinus ubiq; sequiť. Sed neq; alter qspiam ex iis, quos legerim, aliquam in Creta urbẽ huius nomenclaturæ posuit, etsi Stephanus dicat σκυλλάτιον esse κρήτης ὄρος. Vnde forsitan moti sunt, qui Scylletion legendũ putarũt. Ego si diuinare liceat, ex uariarũ lectionũ similitudine, reposui, Cyteum Lisson, de quibus Plynius, & Ptol. in Creta. Sunt qui Gythisson, aut Lycaston, uel Lycton, siue Olysson, de quibus omnes, reponendũ putãt. Sed hæc aliorũ iudicio relinquẽda. b ℭ A Crete nympha.) Eadẽ scribunt Plynius, & Capella. Stephanus dicit dictã a Crete Iouis, & Ideæ nymphæ, filio. Diod. Siculus lib. 4. nomẽ accepisse dicit a Creta Iouis coniuge. Libro aũt sexto ait Cretem fuisse insulæ illius regem uetustissimũ. Vnde & nomẽ insulæ. Euseb. lib. tẽporũ asserit Cretã dictã a Crete indigena, quem aiunt (inquit) unũ Curetarũ fuisse, a quibus Iuppiter absconditus est, & nutritus. Hi Gnosson ciuitatẽ in Creta condiderũt, & Cybeli matri templum. Capite aũt tertio decimi Præparationis, dicit Cretũ quondã fuisse primũ, qui Crete regnũ tenuit, a quo Creta nomẽ accepisse uidetur. c ℭ μακαρόνησον.) Idest felicẽ insulã. Plynius μακάρων eam dici ait. i. beatam. Alia μακαρόνησος est septem dierũ itinere supra Thebas Aegypti, Herodotus lib. 3. Fructuũ bonitas declarat Cretę insulæ coeli temperiem. Veteribus persuasum est, quicquid in Creta nascitur, infinito præstare cęteris eiusdem generis, author Plynius ca. 8. uicesimi quinti naturalis historiæ. Ea insula hac tempestate uina omniũ excellentissima procreat. Vnde in Obscęno carmine. Vuaq; qualis flaua nõ legit Crete. d ℭ Prima potuit nauibus.) Seneca Tragędus in Hippolito. O magna uasti Creta domiatrix freti, Cuius per omne littus innumerę rates Tenuere pontũ, quicquid Assyria tenus Tellure Nereus peruium rostris secat. Hucusq; Seneca. Cretenses in prioribus annis (authore Strabone lib. 10) nauigandi principatũ tenuerunt. Vnde in ueteris prouerbij sermonẽ uulgatũ est. Siquis, quæ nouit se ignorare dissimulet. Cretes nescit pelagus. Meminit Tarręas in prouerbiorũ Collectaneis, ὁ κρὴς τὴν θάλατταν. hodie quoq; Cretensibus inter nauigandi peritos, nõ infimus locus datur. e ℭ Sagittis.) Fuisse eam sagitandi peritã, ostendit Strabo pueros arcubus (inquit) inter arma Cretenses saltibus exercent, quos principio Curetẽ illis ostendisse ferunt. Scribit Diod. in sexto Apollinẽ arcus, sagittandiq; fuisse repertorem. Qua ex causa (inquit) Cretenses precipue arcu delectati sunt, quẽ Scythicũ nominarũt. Hinc a Virgilio. 3. Georg. dictũ est. Crassamq; pharetrã. Scribit in Attica Pausanias, Græcorũ nemini præterq; Cretensibus, sagittis uti institutũ patriũ fuisse. f ℭ Prima literis iura iunxit.) Cõuenit inter omnes Cererem primã in Creta leges reperisse. Diod. in. 6. Tradiť (inquit) a nõ nullis illã (de Cerere loquens) leges quoq; dedisse, quibus homines iuste uiuere asuescerent. Idẽ scribit Ply. ca. 56. libri septimi. Ouid. 5. Meta. Prima dedit leges. Causam ponendi leges explicat Hora. Saty. 3. primi Sermonũ inquiens. Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter. Lucretius libro quinto. Inde magistratũ partim docuere creare, Iuraq; construere, ut uellent legibus uti. Posset & hoc ad Minois leges referri, sed non sunt primũ ab eo institutæ leges. Veritas aũt habet, primũ Mosen a Deo edoctũ, homĩbus leges tradidisse. g ℭ Pyrrhicen docuit Pyrrho reptore.) Sic eñ ex Plynio legẽdũ cẽsuim⁹. Saltationẽ (iqt) armatã Curetes docuere. Pyrrhicen Pyrrh⁹, utrãq; in Creta c. 56. li. septimi. Dio. Sicul⁹ li. 6. ait Curetes reperisse cũ armis saltãdi modũ. Itẽ primos omniũ greges coegisse, aliq; mãsuefecisse pecora. Scribit Martian⁹ in. 9. Cretes ad Cytherã solitos dimicare. Græcarũ insup urbes multas ad lyrã, leges, decretaq; publica

recitasse. Taletem præterea Cretensem cytharæ suauitate cōpertū est, morbos, ac pestilentiā fugauisse. Scribit Strabo lib. 10. Curetem instituisse, ut saltationem, quā Pyrrhicam appellauerit, saltarent. a ℭ Studiū musicū.) Apollinē (inquit Diod. in sexto) Citharæ, eiusq; musicę reptorē ferūt. Eusebius ca. 2. secundi Præparationis tradit Theatrū, Musicā, Harmoniāq;, a Dionysio fuisse repertam. Idem Eusebius ca. 3. decimi eiusdē operis. Itē Caius Plynius ca. 56. li. septimi, Amphionē scribunt Musicę fuisse

a Studium [a] musicū inde cęptum, cū [b] Idæi Dacty-
li modulos crepitu, ac tinnitu æris deprehensos
in uersificum ordinē transtulissent. Albet [c] iugis
montium Dyctinei, & Cadischi, qui ita excande
b scunt, ut eminus nauigantes magis putent nubi-
la. Præter cæteros Ida est, qui ante solis [d] ort⁹ so-
lem uidet. Varro in opere, qd' de littoralib⁹ est,
etiā suis tēporibus affirmat sepulcrū [e] Iouis ibi ui-
sitatum. Cretes Dianā religiosissime uenerant,

repertorē. Macrob. in principio secundi de Somnio Scipionis, modulos crepitu, tinnituq; ęris deprehensos Pythagoræ philosopho tribuit. Sed credendum eū perfecisse, qd' ab Idæis Dactylis repertum fuerat a principio. b ℭ Idæi Dactyli.) Stra. lib. 10. & Diod. Siculus li. sexto scribunt Idæos Dactylos a mōte Ida, & denario digitorū numero fuisse nūcupatos. Fuerūt aūt quoq; fratres, mares, totidēq; sorores. Alij dicunt eos duos alij tres, plures centum, alij aliter. Inter authores conuenit eos ignis usum, æris, ferriq; naturā, quoue modo fabricarentur, in loco, quē Berecynthiū dicunt/ inuenisse. Ob idq;, ac alia plura cepta, stultā gentilitatē diuinos eis honores tribuisse. c ℭ Albet iugis montiū.) Montes sunt in Creta, quos Albos uocant. Ply. ca. 34. sexndecimi. Eosdē Cretæ montes ca. 12. li. qrti enumerat idē Plynius. Vocat aūt eorū unū Cadiscū. d ℭ Ida ante solis ortum, solem uidet.) Strabo lib. 10. In medio (inquit) ubi latissima panditur Creta insula mons Idæus surgit, Cretensiū cunctorū celsissimus, quaq; uersum circuitū habens stadiorū sexcentorū. Idipsum qd' Solinus de Ida monte scribit, reperies apud Plyniū ca. xi. secundi naturalis historię. Diod. autem Siculus lib. 17. ad Idæ Phrygiæ, nō Cretę monti tribuit. Mons Ida (inquit) ut quidā fabulantur, ab Ida Melissei sortitus nomen est. Est aūt omniū mons hic, qui circa Hellespontum sunt montes eminentissimus. In eius medio extructum antrū est dijs accipiendis accōmodū. In eo Alexander de tribus Deabus iudiciū habuisse dicit. In Ida mōte rarissimū quiddā, ac supra hominū opinionē reperitur. Nā circa canis exortū in summo mōtis uertice penitus tranquillus aer ex omni parte efficit, ne is locus aliquē uentorū flatū sentiat. Illic nocte durante, sol radios suos emittere conspicitur, non quidē ut illius forma circularis appareat, sed magis ut eius fulgor in partes multas late conspiciatur, ueluti si ignis multū terrę horizontē corripuerit. Nec multum post splendor ille totus in magnitudinē quandā unā coarctatur, donec dimidij stadij spaciū efficiat. Die autem adueniente, integra solis magnitudo, lucem inducit. Interpres Dionysij.

Ante ortus solis phibent qꝫ fulgere sole. Idipsum Lucre. 5. de Rerū natura libro, ijs uersib⁹ explicauit.

Quod genus Idæis famast e montibus altis
Dispersos igneis orienti lumine cerni.
Inde coire globum quasi in unū conficere orbem.
Nec tamen illud in ijs rebus mirabile debet
Esse, qd' hæc ignis tam certo tempore possint
Semina confluere, & solis reparare nitorem &c.

Hoc uidetur significasse Maro in fine. 2. Aene.

Iamq; iugis summę surgebat Lucifer Idæ.

Quod de Ida monte dictū est, idipsum etiānū Cassio monti accidere ostenditur infra ca. 47. e ℭ Sepulchrū Iouis.) Quāuis constans authorū fuerit opinio fuisse in Creta Iouē sepultū, de loco tamē ubi natus, & educatus fuerit inter Arcades, & Cretes certamen assiduū. Arcades eni apud se tam natū, qꝫ educatū Iouē cōstanter affirmāt, eo potissimo argumēto, qd' in Arcadia locus sit, qui χρητέα uocaē παῤῥασίου cognomēto. Arcadū, & Cretensiū de hac ipsa re certamen Callimachus in hymno Iouis ijs ferme uerbis cecinit.

Iuppiter aereis cum te sibi uendicet Ide
Montibus, Arcadieq; utri mendacia iactante

Hinc existimat Parrhasius quarto Thebaidos a Papinio dictum esse.

Venit & Idæis ululatibus ęmulus Azan,
Parrhasijq; duces.

Nympharū, a quibus Iuppiter nutritus est, nomina, sunt θεισῶα, νέδη, ἀγνώ. Marcus Cicero tertio de Natura Deorū libro, tres Ioues fuisse tradit. Vltimum Cretensem, Saturni, & Rheę filium. Hic cū adoleuisset, & totum fere orbem subegisset, a Cecrope rege uetustissimo primum deus appellatus, eiq; ara, & sacrificia instituta. Tandem ætate (ut ait Ennius) pessumata, in Creta uitā commutauit, & ut rudis gentilitas credidit, ad Deos abijt. Eum Curetes filij sui curauerunt, deco-

Βριθόμαρτιν[a] gentiliter nominantes, quod sermone a
nostro sonat uirginē dulcem. Aedem numinis
præterq̄ nudus uestigia nullus licito ingreditur,
Ea ædes ostentat manus Dædali. Gortinā amnis
Lethæus[b] præterfluit, quo Europā Tauri dor- b
so Gortinij ferūt uectitatam. Hidem Gortinij, &
Cadmū[c] colunt Europæ fratrem, Ita enim me-
morant. Videtur hic, & occurrit, sed die iam ue-
sperato augustiore se facie uisendum offerens. c
Gnosij Mineruam[d] ciuem deam numerant, pri
mūq; apud se fruges[e] satas affirmant, audacter
cū Atticis cōtendētes. Ager Creticus[f] syluestriū
caprarū copiosus ē. Ceruo[g] eget. Lupos, uulpes,

rauerunt q; eū, & sepulchrū in Creta, ac in Gnoso oppido sepulchrum construxerūt, in quo antiquis Græcis literis inscriptū fuerat. ὁ ξεὺς τοῦ κρόνου, idest. Iuppiter Saturni fili⁹. Sepulchri Iouis in Creta meminerunt Ennius in sacra historia. M. Varro in eo opere, qđ de littoralibus inscribiť. M. C. tertio de Natura Deoꝝ. Diod. Siculus lib. quarto. Mela lib. 2. Eusebius ca. 3. tertij Præparationis. Lactā. ca. xi. lib. primi. Itē Cyprianus in libro de origine, & generibus Idoloꝝ. Adeas etiamnū si libuerit Politianū iure inter ueteres numerandū c. 35. primæ Centuriæ, quo loco in hanc sententiā permulta disserit copiose. Iuppiter qđ in Creta a Capra nutritus est. αἰγίοχος cognomiatus est, ab ὀχῆς & αἰγός. i. a cibo, & capra. Vel, ut placet alijs ab ἔχειν, qđ tenere significat, & αἰγίδος qđ Aegide utatur, quasi Scudigerum dicas.

Arctois populis mos est quoq; (lacte ferino
Infantes nutrire suos.

Id quod ex Phauorini sententia ca. 1. duodecimi suarū Noctium damnat Gellius, qđ infantes ipsi ferarum mores trahant, quarū lacte fuerint educati. a ℭ Βριθόμαρτιν.) Britomartem, quā etiam Dictynnā dicunt, in Creta genitā fuisse tradūt ex Ioue, ac Acamarchide Euboli Cereris filij. Hæc retia ad uenandū inuenit, ex quo & Dictynna est cognominata. Consuetudine Dianæ utebať, qđ causam præbuit, ut qdā Dictynnā, Dianāq; eandē esse existimarēt. Quā deam sacris, tēplisq; Cretenses coluere, author Diod. in sexto. Historiā refert Virg. in Cyri. Stra. li. 10. Lyctus (inquit) ante Emporiū habet, qđ Cherōnesus appellatur, ubi Britomartis ædes sacra est. Cretensibus cultā Dianā ostendit Ouidius tertio Fastoꝝ.

Pallada Cecropidę, Minoia Creta Dianā &c.

Scribit. M. Varro fuisse q̄dā sacra, ac sacella, in quibus nefas erat Scorteū aliquod. i. e pellibus factū, siue morticinū adhiberi. Id (ut Naso Fastoꝝ primo canit) in sacris Carmentis maxime seruabať. Hinc obseruatū uideri potest, ne ædē Britomartis quispiam, prçterq̄ nudus uestigia licito ingredereť. b ℭ Amnis Lethęus.) Sunt codices, in quibus Line⁹, alij, in quibus Lennius scriptū est. Sed quom nullū in Creta huius nominis amnē reperiā, existimo legendū, Lethęus. Strabo lib. 10. Eā Gortynā uidelicet, perlabiť totā Lethęus amnis. Hic uero (inqt) ortū traxit ex Lebena. Ptolemęus p̄terea hanc urbem, & Lethęū amnē, sub eisdē gradibus collocauit. Existimant nō nulli Lethęum dictū, qđ penes eū Hermione Cadmi mariti oblita fuerit. Ply. ca. 1. duodecimi Natur. hist. (qđ ab hoc loco haud alienū est) Gortyne (inquit) in insula Creta iuxta fontē Platanus una insignis utriusq; linguę monumētis, nunq̄ folia dimittēs. Statimq; et Græciæ fabulositas supfluit. Iouem sub ea cū Europa concubuisse. c ℭ Cadmū colunt Europæ fratrē.) Nō ignoro esse uetustos codices, in quibus nō Cadmū, sed Adymnū scriptū sit, sed quom nullus Adymnus inter Agenoris filios reperiať, placet ut Cadmū legas, quod & impressi Solini quidā codices retinēt. De Cadmo, et Europę fratribus notiora sunt omnia, q̄ ut hoc loco ascribi debeāt. d ℭ Gnosij Mineruā ciuē numerāt.) Diodori Siculi uerba sunt ex sexto Bibliothecę. Tradūt (inquit) Palladē in Creta, ex Ioue apud fontes Tritonis fluminis ortā, ex quo Tritonia dicta, & nūc quoq; apud eos fontes, ubi nata est, huic deæ sacrarūt. Palladē aūt, & Mineruam eandē esse, sciunt omnes. e ℭ Fruges satas.) Concordāt omnes a Cerere primum repertas fruges, & quidē, ut Diodorus ait, anteq̄ Proserpinā genuisset. Nā post filiæ a Plutone raptū, frumenta omnia, tū in Iouis odiū, tū propter dolorē amissæ filiæ, incendisse ferunt. In Attica autē non nisi post raptū filię fruges monstrasse constat. Fruges aūt reperit, quæ forte inter alias herbas nascebantur ignotę cæteris. Contendunt igiť Cretes in Creta insula, in qua nata est, Cererē primū seruisse fruges. Iosephus ca. 4. primi Antiquitatū Iudeoꝝ, scribit Cain primū terrā arasse. Lege Probum, & Seruiū primo Georgicoꝝ super illud. Vnciq; puer monstrator aratri. Item Plyniū cap. 56. septimi. f ℭ Syluestriū caprarū.) Aristo. ca. 12. de Admirādis in natura. In Creta insula (inquit) q̄ Iouē educauit, caprę syluestres, quibus ea regio, q̄maxime abundat, ubi se primū a uenatoribus uulneratas aliquo telo senserint & cętera. g ℭ Ceruo eget, lupos.) Aristoteles capite septuagesimosecundo, eiusdem operis. In Creta (inquit) nullos esse lupos inquiunt, neq; etiam ursos, neq; serpentes, neq; quamuis aliam huiusmodi, ut rapaceā, aut uenenatā ferā. Hac maxime, ut opinantur, ratione, quod olim

a aliaq; quadrupedum noxiá nusq̃ educat. Serpēs nulla. Larga uitis. Mira soli indulgentia. Arborarij prouentus abundantes. Nam in huius tantum insulæ parte repullulāt [a] cęsæ cupressi. Her-
b ba ibi est, quæ [b] ἄλιμος dicitur. Ea ad morsa diurnam famem prohibet. Proinde, & hæc Cretica est. Phalangium [c] aranei genus est, Si nisum quęras, nulla uis corporis, si potestatem, ictum ho-
c minem ueneno interficit. Lapis quoq; Idęus [d] Da-
d ctylus dicitur insulæ istius alumnus, coloris ferrei, humano pollici similis. Auem [e] Noctuā Creta nō habet, & si ibi inuehatur, emoritur.

natus sit ibi, atq; educatus Iuppiter. Ply. cap. 58. octaui naturalis historiæ. In Olympo (inquit) Macedoniæ monte non sunt lupi. Nec in Creta insula, ibi quidē non uulpes, ursiue, aut omnino ullum maleficum animal, præter Phalangium. Aranei id genus. Mirabilius in eadē insula ceruos, præterq̃ in Cydonearum regionem non esse. Item apros, & Attagenas, Herinaceos &c. Diodorus Siculus id Herculis beneficio tribuit. Antea (inquit) Herculi Cretēses cumulatissimos honores impenderant, quib9 ductus in horum gratiā omnē feris beluis insulam ita purgauit, ut nullū agrestius animal in ea deinceps neq; ursus, neq; lupus, neq; serpens, neq; aliud quid simile sit/ repertum. Hæc ideo merita in insulam contulit, qđ Iuppiter ibi nat9, alitusq; fuerit. a ℂ Repullulant cęsę Copressi.) Sumptum ex Plynio capi. 34. decimisexti. b ℂ ἄλιμος.) Sunt qui dictionē ἄλιμον aspirationis nota scribendam tradāt, alij autem nudam, & sinę afflatu. De ea multa Dioscorides ca. 128. & Caius Ply. cap. 22. uicesimisecundi naturalis historiæ, interpres Dionysij sic de ea inquit.

Gignitur hic Alimos, quam si quis momordeat herbam,
Compescit diramq; famem, rabiemq; diurnam.

Addit Plynius, huius herbæ semine linguę subdito, non sentiri sitim. Hunc effectum, cuius Solinus meminit, Alimo alij non tribuunt. Plutarchus in Symposio septem sapientū inter Pharmaca nuncupat ἄλιμα καὶ ἄδιψα, quem tum famem, tum sitim obrepere cohibeant. Mira sunt quæ ca. 3. tertij tractatus septimi de Animalibus scribit Albertus, se s. uidisse Coloniæ mulierem, quæ sæpe cibo per dies uiginti, interdū uero per dies etiamnum triginta manserit. Subdit maius, se uidisse uirum melancholicum, qui sine cibo per septem septimanas uixerit, sumpto interdum tamē frigidæ aquæ haustu. Plynius in fine undecimi naturalis historiæ libri, non esse homini ante diem septimum lætalem inediam. Durasse & ultra undecimum plerosq;. Dum hæc scriberemus rumor increbuit apud omnes, esse Augustæ Vindelicorū mulierem quandam, quæ per annos ferme duodeuiginti nunq̃ comederit. Sed cum foret a quibusdam diligentius obseruata, inuentam fuisse aiunt canum tandem more cibos quosdam delicatiores, quos miro astu parare fuerit sibi solita, conuorantē. Vnde & ea urbe nō sine uitæ suæ periculo relegatam. Fiunt frequenter hæc, uel lucri, uel consequendæ apud homines famæ causa. c ℂ Phalangium.) Ex Plynio ca. 58. octaui naturalis historiæ, ut parum ante retulimus. Lege quæ scribit idem, cap. 24. undecimi de Phalangiorum natura. Remedia plurima Phalangiorum a Plynio, & Dioscoride relata sunt. d ℂ Idæus Dactylus.) Ex Plynio capite decimo tricesimiseptimi Solinus hæc mutuatus est. Nomen habet ab Idæo monte, & δάκτυλος id est, digito, quod sit digito similis. e ℂ Auem Noctuam.) Noctua, quæ Græcis γλαύξ, & νυκτιμένη dicitur, ex eo nomē habet, qđ noctē amet, ac nocte pro die utat. Hæc enim glaucos oculos habens, solē uidere non potest. Nā, ut Aristoteles cap. 34. noni de natura animaliū scribit, Noctuę interdiu cernere nequeunt. Noctu uenando cibū sibi acquirūt. Verum non tota nocte, sed uespertino, & matutino. Venantur aūt mures, lacertas, uerticillos, & eiusmodi alias quasdā bestiolas. Ex Noctuarū natura sumptū Adagium. Noctuas Aquilis similes facis. Quod Aquilarum uisus sit acutissimus, belluarūq; nobiliū uescant carnibus, contra Noctuarum uisus sit debilissimus, earūq; uenatio abiectissima. Sunt qui Noctuā a Nocticorace non separent, & de Noctuis Aristotelem intellexisse aiunt, cū inquit secūdo Metaph. Sicut Nocticoracū oculi ad lucē diei sese habent, sic & animæ nostrę intellectus ad ea quæ sunt omnium naturę manifestissima. Noctuarum genus in Creta insula non est. Etiam si qua inuecta fuerit emoritur. De Noctua aue lege Ambrosium capite uicesimo quarto quinti Hexameron. Mirum est, quod de ouis Noctuæ libro tertio uitæ Apollonij tradit Philostratus. Obseruare (inquit) oportet, ubi Noctua nidū faciat, & illius oua mediocriter elixata infanti cō medenda præbere. Si enim illa commederit, uinum oderit, & modesti9 deget, quia temperatior fiet naturalis calor. EX Philostrati uerbis Adagiū ortū uolūt. Noctuino ouo īdiget. In bibacē hominē, & uini appetentissimū. Nigidius tradit Noctuas sexagenis diebus hyemis cubare, ac eas uoces habere nouē.)

DE CARYSTO,ET IN EA AQVIS calẽtibus,deq; Caryſtijs auibus. De Chalcide,Cycladibus,Io,deq; Delo,inſulis.CA.XVII.

CAryſtos [a] aquas calentes habet,quas ἐλ- a
λοπίας uocant. [b] Et Caryſtias [c] aues, quæ
flammas impune inuolant. Carbaſa etiã
quæ inter [d] ignes ualent. Chalcis [e] eadem habita
eſt apud priſcos, ut Callidemus author eſt, ære b
ibi [f] primũ reperto. Titanas [g] in ea antiquiſsime
regnaſse oſtendunt ritus religionũ. Briareo enĩ
rem diuinã Caryſtij faciũt,ſicut Aegæoni Chal-
cidẽſes.Nam omnis ferme Eubœa Titanum fu- c
it regnum.Cycladas [h] autumant inde dictas,quia

CARYSTOS.) Hæc inſula,ut cap.12.quarti refert Plynius,dicta eſt,Chalcodotis,Macris,Macra,Chalcis,Ambatias,Aſopis.Dicta autem Chalcis ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ.i.ab ære,quod æs ibi primũ repertũ fuerit.Dicta autẽ a Caryſto Chironis filio,ut refert Steph. b ¶ Ἐλλοπίας uocãt.) Harũ aquarum meminit Ply.cap.12.quarti.Rurſus lib.31.Tibullus li.4. Cretæis ardens, aut unda Caryſtia cãpis. c ¶ Caryſtiæ aues.) Albertus lib.23.de Animalibus citat nominatim hunc Solini locũ, cuius uerba qualiacunq; aſcripſi Caryſte ſunt aues, ut dicit Solinus, & Iorach, quæ innocue flammis inuolãt,ita qꝰ nec pennis, nec corpore adurantur.Sed illi philoſophi multum mentiuntur. Et puto qꝰ hoc ſit unũ de mendacijs eorꝫ,Hæc ille. Putat hoc falſum Albertus,ſed illi aliter. Quid ſi ſimilis naturę uis ijs auibus tribuatur,quã idem Albertus cũ alijs Salamandris,& Pyrali aſcribunt. Albertum p̃terea arguũt,quę uerisſie ſcribit Auguſtinus ca.2.uiceſimiprimi Ciuitatis dei. Nec dicit Solinus has aues, nec pennis, nec corpore aduri,ſed quod flammas impune inuolẽt. Nõ minus admiratione dignum eſt, qꝰ de auibus quibuſdam refert Ariſtoteles cap.57.eius libri,qui de Admirandis in natura ſcriptꝰ eſt,uidelicet eẽ aues quaſdam,quæ nihil omnino ſentiant.Sed ſatis ſit conſignaſse locum. d ¶ Carbaſa, quæ inter ignes ualent.) Strabo lib.10.Ad Caryſtũ(inquit)lapis naſcitur,quẽ pectunt,nent,texunt. Inde mantilia conficiuntur egregie contexta.Ea ubi ſordeſcunt,in flamam proiecta,non ſecus emundatur,q̃ ſi macula elueris.Multa eſse,quæ igne abſumi nequeant,ſciunt,qui rerum naturaliũ cõmentaria ſtudioſe legunt.Tradit Ply.ca.1.deciminoni naturalis hiſtoriæ eſse lini genus,ex quo facta manulia, ignem nõ ſentiant. e ¶ Chalcis eodẽ habita eſt.) Hæc inſula(ut ante diximus)multis nominibus nomiata eſt apud priſcos. f ¶ Aere ibi primũ reperto.) Scribit Ply.ca.56.ſeptimi,Cinyrã Agriopę filiũ,æris metalla in Cypro inſula reperiſse,& ca.2.triceſimiquarti ait,æs fieri ex lapide,quẽ Calciten uocant in Cypro,ubi(inquit)prima fuit æris inuentio.Capite autẽ duodecimo quarti,in Caryſto inſula aſserit æs repertum primũ.Nec eſt in dictis Plynij repugnantia,quoniã utiq; prima æris repertio Cypro tribuitur,ſed mox(inquit Plynius)uilitas, reperto in alijs terris præſtantiore. g ¶ Titanas in ea.) Cælus inter cæteras Titeam duxit uxorem,ex qua decem,& ſeptẽ filios procreauit,Eos pater ex matris appellatione,cõmuni nomine Titanas nuncupauit.Hos primũ contra Saturnũ,demũ contra iouem acerrimũ geſsiſse bellũ,tradunt.Sed quom Iouis impetũ(ut canit Heſiodus)ferre non poſsent.

Fit fuga,ſubq; ſolum Titania turba repente
Truditur,& ualidis ibi cogitur eſse cathenis,
Sub Styge Titanes,cęco clauduntur,& Orco,

Seruius ſexto Aenei.exiſtimat Titanas dictos ἀπὸ τῆς τίσεως.i.ab ultione,qꝰ terra irata eos contra Deos genuerit.DE Bryareo,& Aegęone Gigantibus paſsim omnes. h ¶ Cyclades.) Plynius harum Inſularũ nomina referens,tres,& quinquaginta eas eſse dicit.Extra Caryſtum(inquit)in Myrtoo multæ,ſed maxime illuſtres,Claucõneſos, & Begilia, & a promontorio Geraſto,circa Delum in orbem ſitæ.Vnde & nomen traxere Cyclades.De Cycladum nomenclatura,omnes idem fere ſentiunt,Mela,Martianus,Strabo.Græci enim κύκλον circulum, uel orbem dicunt.Seruius autem ſuper tertio Aeneidos exponens illud,

Olearon,niueamq; Paron, ſparſasq; per æquor

Cycladas,a circumeundo dictas uult. Cyclades (inquit)nõ ideo dicuntur,quia in rotunditate ſunt,ſed qꝰ longo ordine ea circumire neceſse eſt, uel propter promontoria,uel quia naturale eſt,ut concitatiora ſint maria uicinitate terrarum,quas conſtat anhelitum quendam ex ſe emittere.Hæc ille.Sed eſse poteſt,ut idem diuerſam Etymologiam ſortiatur.De ſitu Cycladum uide Ptol.decima Europæ tabula. I ¶ Ios Homeri tumulo.) Quom Homerus tam patriam,quã parentes ignoraret,Apollinis oraculũ conſuluiſse dicit, quibus ſcilicet paren-

tibus,& qua patria ortus esset, sic ab Oraculo responsum est.

Insula Ios matrem,nato factura sepulchrum   Progenuit,iuuenũ tu uero ænigma caueto.

Aliud quoq; oraculi responsum referunt Plutarchus,& Stephanus. Hoc scilicet.

Felix,atq; miser,sortemq; ad utramq; create   Insula non longe Creta Minois ab ampla
Nosse cupis patriæ nomen Homere tuæ,   Dat matrem,sed non est pater inde tibi.

a licet spacijs longioribus a Delo proiectæ, in orbem tamen circa Delum sitæ sunt, & orbẽ κύκλον Grai loquũtur. IOS Homeri tumulo cęteras antecedit. Meminisse hoc loco par est post [a] primũ
b diluuium Ogygij temporibus notatũ, cũ nouẽ & amplius mensibus diem continua nox inumbrasset, Delon ante omnes terras radijs solis illuminatã, sortitamq; ex eo nomẽ, [b] qđ prima red-
c dita foret uisibus. Inter Ogygiũ [c] sane, & Deucalionem mediũ æuum sexcentis annis datur.

DE ORTYGIA INSVLA. Deq; Coturnicibus. CA.XVIII.

d EAdem est & Ortygia, [d] quæ clarissima est, in Cycladũ numero multifarie traditur. Nunc Asteria [e] a cultura Apollinis, nũc a uenatibus [f] Lagia, uel Cynethus. Pyrpile etiam, quoniam & Ignitabula ibi, [g] & ignis in-

Ab ijs singulis (inquit Strabo libro decimo) Ius parua isula abest, in qua poetam Homerũ sepultum esse aiunt. In antiquis Plynianis exemplaribus, Scyros legebat̃ fuisse Homeri patria. In Martiano, Naxos. In Sollo Chios. Plura de Homeri sepulchro Barbarus Hermolaus capi.12. quarti Plynij. De Homeri patria extat nobile Distichõ apud Gellium ca.xi.lib.tertij.

ἑπτὰ πόλεις διερίζουσι περὶ
ῥίζαν ὁμήρου
Σμύρνα, ῥόδος, κολοφών, σαλαμίν, ἴος, ἄργος, ἀθῆναι.

HOC EST.

Septem urbes certant de stirpe insignis Homeri,
Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Ios, Argos, Athenę.

a ℭ Præter primũ diluuiũ.) De Pluribus diluuijs ca.14. supra disseruimus copiose. b ℭ Sortitũq; ex eo nomen.) Delos autem dicta est, quia diu latuit, & post apparuit. Nam, ut tertio Aen. scribit Seruius, Gręci δῆλον manifestũ dicunt. Vel quod uerius est (inquit) quia quom ubiq; Apollinis responsa obscura sint, manifesta illic dantur oracula. Plura ibidẽ Seruius super illud. Sacra mari colitur medio. Ply. aũt ca.12.lib. quarti, authoritate Aristotelis ita appellatã prodidit, quoniã repente apparuerit enata. Ad idẽ sequenti capite aliqua annotabimus. Scribit Thucidides lib. quarto, in Delo nec parere, nec sepelire, nec canem alere fas fuisse. Delon Insulam maxime insignẽ reddũt Apollo, & soror eius Diana gentilitatis Dij ibidem orti. Lege abunde Strabonẽ lib.10. c ℭ Inter Ogygium.) Secundũ computationẽ Eusebij lib. tempor, multo pauciores inter Ogygiũ, & Deucalionẽ annos reperies, q̃ hic a Solino enumerent̃. Scribit eni Ogygem fuisse anno mundi.3400. Deucalionẽ uero anno.3670. hoc est inter hos, medium ducentis septuaginta annis datur æuum. d

EADEM EST & Ortygia.) Delon fuisse uarijs nominibus nuncupatã, docet ca.12.li. quarti Caius Plynius. Ipsa (inquit) longe clarissima Cycladũ media a templo Apollinis, & mercatu celebrata Delos. Aeglosthenes Cynthiam appellatã dicit, Alij Ortygiã, Asteriã, Lagiã, Cerham, Mydiã, Cynethũ, Pyrpilen, igne ibi primũ reperto. Ortygia aũt dicta est ἀπὸ τῆς ὄρτυκος, idest, a Coturnice. Græci eni ὄρτυκα coturnicẽ dicunt. Quidã asserunt sic dictã ab Ortygia Aetolię oppido, cuius incolæ olim in Delon nauigarunt, & eam insulã tenuerũt. e ℭ Asteria.) Seruius tertio Aene. sup illud. Sacra mari colitur. Scribit Delon Asteriam dictã, ab Asteria Latonæ sorore, Apollinisq; matertera, quę, ne a Ioue uiciaret̃, in Coturnicẽ primũ, deinde in lapidẽ uersa sub fluctibus latuit. Postea supplicanti Ioui Latona superferri aquis cępit. Et prima uisibus reddita est. Vnde & nomen sortita est, ut Delos diceretur. Homerus eam quarto Odysseæ, Asteridem nominat inquiens.

Saxea nunc medio supereminet insula ponto
Asteris haud ingens portus dans puppibus aptos,
Quos subeant hinc, atq; hinc.

Strabonis autem ætate, nec ad anchoræ quidẽ iactũ prorsus idonea. f ℭ A uenatibus Lagia.) Quasi leporariã dicas, λαγὼσ enim Gręcis, lepus dicit̃. Stephanus nõ Lagiam, sed Pelasgiam nominat. g ℭ Ignitabula ibi, & ignis inuenta sunt.) Sunt enim Ignitabula,

uenta sunt. In hac primũ uisæ Coturnices[a] aues, a
quas ὄρτυγας Græci uocant. Has easdem in Lato-
ne[b] tutela existimant cõstitutas. Nec semper ap-
parent. Adueniendi habent tempora[c] æstate de-
pulsa.[d] Cum maria tranãt impetus differunt, & b
metu spacij longioris, uires suas nutriunt[e] tardi-
tate. Vbi terram persentiscunt, coeunt[f] cateruat-
tim, deinde globatæ uehemẽtius ꝓperant. Quæ
festinatio plerumq; exitiũ portat nauigantibus. o
Accidit enim noctibus, ut uela incidant, & præ-
ponderatis sinibus alueos inuertant. Austro nũ-
q̃ exeunt.[g] Nam metuũt uim flatus tumidioris.
Plurimum se Aquilonibus credunt, ut corpora d
pinguiuscula, atq; eo tarda facilius prouehat sic-
cior, & uehementior spiritus. ὀρτυγομήτρα[h] dicit,
quæ gregem ductitat. Eandem terræ proximan-
tem accipiter speculatus rapit. Ac propterea o- e
pera est uniuersis, ut sollicitent ducẽ generis ex-
terni, per quẽ frustrentur prima discrimina. Ci-
bos gratissimos habent semina[i] uenenoꝝ. Quã

ut Festus ait, ignis receptacula. Miror quosdam pro ignitabula, tabula reposuisse. Ignem e silice (authore Plynio lib. septimo) Pyrodes Cilicis filius, reperit. Vnde a Græcis ignis πῦρ dict⁹ est, & insula Pyrpile, uel, ut placet alijs, Pyrpole, siue Pyrpolos. Eundem (ut idem ait) asseruare in facula Prometheus. Aegypti sacerdotes (ut refert Diod. in primo) affirmant, Vulcanũ primũ in Aegypto regnasse, ignẽq; reperisse, eoq; beneficio, ducem ab Aegyptijs constitutum. Cũ enim arbor ictu fulminis in mõtibus cõflagasset, ligna propinqua hiberno tempore a flamma sunt comprehensa. Qua ex re, Vulcanum calore lætatũ, deficiente igne, addidisse illi nouã materiam, & eo modo continuato igne, alios homines conuocasse ad eius aspectum, tanq̃ a se reperti. Idem fere, & Lucretius libro quinto scribit, inquiens.

Fulmen detulit in terram mortalibus ignem
Primitus, inde omnis flammarum diditur ardor &c.

Taautus in libris de mũdi origine ait Constrictione lignorũ fuisse ignem repertum. Sunt, q ignis inuentionẽ, ac eius usum Idæis Dactylis ascribant. Lege Diodo. Siculum libro sexto, & Eusebium ca. 7. primi præparationis. a ℂ Coturnices aues.) Ex Ply. cap. 23. libri decimi, hæc omnia mutuatus Solinus. Mirum est quod quarto de Animalibus tradit Albert⁹. Coturnices. s. esse musicas in garritu, quom earum uox sit omnino obstrepera, ac turbida nullam musicam sonoritatem auribus referẽs. Dioscorides ca. 750. scribit Coturnices fieri pugnatiores si in cibos earũ addatur Adiantũ, hoc est Cincinalis herba. Inter Cæsaris Augusti Apophthegmata sic Plutarchus. Augustus (inquit) quom accepisset Erota, qui Aegyptiacas res gereret, emisse Coturnicẽ, quæ cæteras oẽs pugna superaret, essetq; ipsa inuicta, & eã assam deglutisse, eo accersito, atq; agitata quæstione, nauis malo hominẽ, ubi rẽ cõfessus est, iussit affigi. Medeci scribunt esse duo Coturnicũ genera. Nã q̃dã sunt magnæ colũbis similes, quas Attagines uocari dicunt. Aliæ paruæ esse scilicet, q̃s Qualeas uulgo uocãt. Nõ parua inter peritiores oriẽ dubitatio. Sint ne Coturnices eæ aues, quas Itali uernacula lingua Qualeas uocãt. Eã rem uerbis plurimis exequit̃ Pius Bononiensis in 4. in Lucretiũ Cõmentario. b ℂ In Latonæ tutela.) Quod, ut ante dictũ est, Ortygia, Latonæ soror in Coturnicẽ auẽ uersa crediẽ. c ℂ Aduenĩedi habẽt tẽpora.) Idipsum plerũq; studiose seruãt, tũ aues cæteræ, tũ reliqua animantia, q̃ loca mutant. Natura eni duce noscunt rationis expertia, quæ sint eis tẽpora magis apta. d ℂ Aestate depulsa.) Aues, quæ sunt corpore graui, atq; præpingui, æstiuo tẽpore longius uolitare formidant. e ℂ Vires suas nutriũt tarditatẽ.) Prudẽtis est, actionis cuiusq; prospicere terminũ, & ex eius cõparatione ea ipsa moderanda actio. Vulgo iactari solitũ est. Astuti succussatio. In eos, q fortiter quippiã aggrediunt̃, idipsum tamẽ uel terminãt ignauissime, uel qd turpius multo est, inceptũ deserũt ante finẽ. Ediscendum memoria Horatianum præceptum.

Rem tentare pudor, quã uires ferre recusent. f ℂ Coeũt cateruatim.) Imbecilliora, & timidiora quæq; animalia, inqt Lactã. cõgregant̃, ut quoniã uiribus tueri se nequeunt, multitudine tueant̃. Fortiora uero solitudines appetũt, qñ robore, uiribusq; cõfidũt. g ℂ Austro nũq̃ exeũt.) Auster uẽtus plerũq; corporibus insalubris. Is eni (ut Celsus ait) aures hebetat, sensus tardat, capitis dolores mouet, aluũ soluit, totũ corp⁹ efficit hebes, humidũ, languidũ. Salubriores septẽtrionales, q̃ Subsolani, uel Austri sũt. Docte de ijs uentis Auicenna primo Canonũ Fen secũda ca. 10. doctrinæ secũdæ. h ℂ Ortygometra.) ὀρτυγομήτραν Græci Coturnicũ regẽ nũcupant, ex ὄρτυξ, & μήτρα. Vide diuũ Herony. ca. xi. secundi aduersus Iouinianũ hæreticum. i ℂ Seminã uenenoꝝ.) Facit animantis complexio, ut quæ uni sunt

a ob causam eas damnauere[a] prudentum mensæ. Solum hoc animal præter hominem, morbum patitur Comitialem.

DE EVBOEA INSVLA. CAP.XVIIII.

b EVbœa[b] tam modico æstu diuidua est a Bœotiæ continenti, ut dubitandum sit, an numerari inter insulas debeat. Nam latere, quem uocant[c] Euripum, terræ ponte iun-
c gitur, & per fabricã breuissimæ machinæ aditur pede. Cenęo promontorio uadit in septemtrionem, duobus alijs in meridiem extenditur, quorũ Geræstos spectat Atticã, Caphareos ꝓminet

salubria, sint alteri perniciosa. Existimat Auicennã secundo Canonis, nutrimentũ Coturnicũ ab Elleboro, esse propter spissitudinẽ cõplexionis. Diuus Ambrosius ca.9. tertij Hexameron. Elleborũ (inquit) periti locunt, escam esse, & alimoniã Coturnicũ, eo qđ naturali quodã tẽperamẽto sui corporis, uim pabuli nocentis euitent. Et enim si ratione medicinę plerumq; ad salubritatẽ humani corporis temperatur, cui uidetur esse contrariũ, quãtomagis proprietati naturæ ad cibum proficit, qđ medica manu conuertit ad salubritatẽ? Facit, quod scribit Alexander in prologo Problematum. Itẽ qđ scribit Galenus in libro περὶ κρασέων.i. de Complexionib⁹. Cicuta (inquit) Sturno, & Coturnicibus Elleborũ cibus est, homini autem uenena. Lucretius lib.4. inquit,

Præterea nobis ueratrum est acre uenenum,
At capris adipes, & Coturnicibus auget,
Id quibus ut fiat rebus cognoscere possis.
Principio meminisse decet, q̃ diximus ante,
Semina multimodis in rebus mixta teneri.

Facit qđ scribit Aristoteles ca.5. primi Politicorum. Lege Seruium quarto Aen. super illud. Spargens humida mella, soporiferũq; papauer. Et Diogenes Laertius in uita Pyrrhonis lib.9. ℭ Venenorum.) Quibusdã ex sup̃ dictis, Veratrorũ uidetur esse legendũ, quod etiã Hermolaus Barb. adnotauit. a ℭ Damnauerunt prudentum mensæ.) Ply. ca.23. lib. decimi. Coturnicibus ueneni semen gratissimus cibus. Quã ob causam eas damnauere mensis. Simulq; Comitialẽ propter morbũ despui suetum, quẽ solę animaliũ sentiũt præter hominẽ. Auicenna secũdo Canonis. Ex comestione carnis Coturnicũ timet Tetanus, & Spasmus, nõ quia cõmedant Elleborũ tantũ, immo quia in substantia earũ est hęc uirtus &c. DE Comitiali morbo lege Corneliũ Celsum ca.23. li. tertij. Plura reperies tũ apud Plyniũ, tũ apud Dioscoridẽ. b EVBOEA.) Hæc, ut Strabo, & Stephanus testantur. Eubœa heroicę indolis matrona cognomẽ tradidit. Alijs placet, eam sumpsisse nomẽ ab antro quodam, quod in littore situ est, in Aegęũ uergens pelagus; Bouis aula nuncupatũ, ubi Io Epaphum peperisse fertur. Eam ipsam insulã cap.12. libri quarti Ply. his uerbis exponit. Eubœa & ipsa (inquit) auulsa Bœotię, & a modico interfluente Euripo, ut ponte iungatur. Ad meridiẽ promontorijs duobus Geræsto ad Atticã uergente, & ad Hellespontũ Caphareo insignis. A Septẽtrione Ceneo. Nusq̃ latitudine ultra. xl. M. passuũ extendit, nusq̃ infra. xx. M. contrahit. Sed in longitudine uniuersæ Bœotiæ, ab Attica, Thessaliã usq; prętentã in. cl. mil. passuũ. Circuitu uero. ccclxv. Abest ab Hellesponto parte Capharei. ccxxv. Asserit idem Ply. c.90. secũdi, Maris impetu Eubœam a Bœotia aliquando auulsam. Nunc Eubœam insulã Nigrũ pontũ nuncupãt, uel a Ponti nigredine, uel a ponte potius, quo latere Euripi continenti iuncta est, sic cognominatã. Ea insula anno a CHRISTI natali quadringentesimo.70. supra Millesimũ in Turcarum potestatẽ redacta est, cũ eam quadringentarũ nauiũ, & ducentorũ triremiũ classe, equitũq;. 100. Mil. inuasissent. Chalcide urbe.30. die expugnata, atq; subuersa. c ℭ Quem uocant Euripũ.) Compositũ nomen, ut uidetur, ex εὖ, bene, & ῥιπίζω, flo, excito, uentilo, qđ locus ille uentis quibusdã flantibus (ut ait Liuius) bene excitetur, uentileturq;. Græci præterea ἐυρίπιστον instabilẽ dicunt, & inconstantẽ. Sicq; is locus ab effectu sortitus nomen est. Plura de Euripi inconstantia cõgessit Erasmus ꝓuerbio.855. primæ Chiliados referens Plynij, Melæ Pomp. T. Liuij, Senecæ, ac Boetij uerba. Ioannes Maria Catanęus, notatu digna refert in cõmentarijs tertiæ epistolæ lib. primi Plynij Cęcilij. Strabo li. nono sic inquit. De ipso etenim Euripi refluxu, tantum solũmodo dicere satis est, qđ die quolibet, ac nocte septies cursum transmutat. Causa uero alibi scrutanda est. Titus Liuius lib.28. circa principiũ, ab urbe condita existimat quosdã uentos concitos illic flantes, huius uniformis reciprocationis causam esse. In eo loco discrepat Liuius a cęteris, asserẽs eum non septies die sicut fama fert tẽporibus statutis reciprocare, sed temere in modum uenti nunc huc, nunc illuc &c. Ascribam huic loco M.T. uerba ex tertio de Natura Deorũ lib. Sed non

in Hellespontum. Vbi post Ilij excidiũ Argiuã a
classem [a] uel Mineruæ ira, uel, qđ certior prodi-
dit memoria, sydus Arcturi grauibus affecit ca-
sibus.

DE PARO INSVLA, AC Sarda lapide. CA. XX.

MArmore [b] Paros nobilis a Delo oppi- b
do frequẽtissima, prius tamẽ Minoia,
q̃ Paros dicta. Nam subacta a [c] Minoe, quoad in
Creticis mansit legibus Minoiã loquebant̃. Præ-
ter marmor dat, & Sardam [d] lapidem, qui mar- c
more quidẽ præstat, inter gemmas uero uilissi-
mus dicitur. Naxon a Delo [e] duodeuiginti milia
passuũ separant, in qua Strongyle oppidũ. Sed

omnia (inquit) Balbe, quæ cursus certos, & constantes habẽt, uel seruant, ea deo potius, q̃ naturæ tribuenda sunt. Quid Chalcydico Euripo in motu identidẽ reciprocando putas fieri posse constantius? Quid freto Siciliensi? Quid Oceani feruore illis in locis,

Europam, Libyamq; rapax ubi diuidit undas?

Quid æstus maritimi, uel Hispanienses, uel Britannici, eorumq; certis temporibus, uel accessus, uel recessus sine deo fieri nonne possunt? Hæc ille. Euripus philosophus quom diu, multumq; ingenio laborasset, quanam ratione eę septenę Euripi reciprocationes fierẽt. Id quoniam reperire nõ potuit, sese in Euripi fluctus præcipitem dedit. Quandoquidẽ (inquiens) Euripus Euripum non habet. Euripus Euripum habeat. Sũt qui falso Aristoteli tribuãt, cũ de re neutiquã futura loqui libet, Prouerbiali figura dici cęptũ. Euripus prius stabit. Megara apud Senecã in Hercule furente sic loquit̃. Priusq; multo uicibus alternis fugax Euripus uada stabit Euboica piger. a ℭ Argiuã classem.) Minerua propter Cassandræ eius sacerdotis stuprum, uel (ut placet alijs) qđ ei capto Ilio, Græci sacrificare noluerint, eis in patriã redeuntibus grauissima tempestate fatigatis, circa Caphareum Euboeę promontorium, naufragio causa extitit pereundi. Reuera autẽ constat, ut ait Seruius, Græcos tẽpestate laborasse Aequinoctio uernali, quoniã manubiæ Mineruales. i. fulmina, tempestates grauissimas cõmouent. Res autẽ, & historia sic habet. Nauplius Palamedis pater dolens filiũ suũ factione interemptũ, quom uideret Græcos tẽpestate laborare, montẽ Caphareũ ascendit, eleuata facula, signũ dedit uicini portus. Quare decepti Græci, inter asperrimos scopulos, naufragiũ pertulerũt. Lege Senecã Scęna sexta Tragœdiæ octauæ. Lex est apud Iureconsultos lib. 47. Digestorũ tit. nono. L. ne piscatores nocte lumine ostenso, fallant nauigãtes, quasi in portum aliquem delaturi, eoq; modo in periculũ naues, & qui in eis sunt, deducant, sibiq; execrandã prædam darent. Prǽsidis prouinciæ religiosa constantia efficiat. b

MARMOR PAROS.) Propter marmor, & Sardam lapidẽ quæ in Paro insula proueniunt, de hac insula Solinus hoc loco determinat. Est aũt Paros insula una ex Cycladibus, marmore nobilis, ut inquit Plynius ca. 12. libri quarti. Nomen autẽ habet a Paro Iasonis filio, uel nepote. Multis aũt eam nominibus fuisse nuncupatã, author est Nicanor ἐν ταῖς μετονομασίαις. Nã uocatam dicit Pactiã, Demetriada, Zacynthum, Hyrian, Hyleessan, Minoan, Cabarnin. Hæc & plura Stephanus de Vrbibus. Plynius eam Plateam dictã ait, quo loco fortassis Pactiam, non Plateã legendũ est. Propter Parij marmoris nitorẽ, ac mirã pulchritudinẽ a Theocrito Ecloga sexta prouerbiali figura dictum est de Galatheæ pulchritudine. Marmore candidior Pario. Item ab Horatio Ode. 19. primi Carminũ de Glycera amica. Vrit me Glyceræ nitor splendẽtis Pario marmore purius. c ℭ Subacta a Minoe.) Quom Cyclades insulæ uacuæ essent cultoribus, Minos Iouis, & Europæ filius, Cretensium rex, cuius terra, mariq; imperiũ potens erat, ac classe ualens plurimũ. Is multas ex Creta colonias in Cycladas insulas misisse fertur. Et cũ earum plurimas adeptus esset, populis diuisit. Asię quoq; partẽ maximã possedit. Eapropter & non nullæ insulæ, portusq; Asiæ a Cretensibus, Minoeq; nomẽ sumpsere. Lege Diod. Siculũ li. 6. Ob cãdorẽ marmoris huius isulæ, niueã Paron uocauit Maro. 3. Aen. Seruius. 1. Aen. sup illud. Argentum. Pariusue lapis circumdatus auro. Dicit hunc lapidem esse candidissimũ Lideum nomine. Ply. ca. 5. tricesimisexti. Omnes (inquit) tantũ candido marmore usi sunt e Paro insula, quem lapidẽ, cœpere Lychniten appellare, quoniã ad lucernas in cuniculis cęderet̃, ut author est Varro, multis postea candidioribus repertis. d ℭ Sardam lapidem.) Ply. ca. 7. tricesimiseptimi referens loca plurima, in quibus hic lapis proueniat, nullã facit de Paro insula mentionẽ. Sed fieri potuit, ut de Sarda lapide alterum quempiã Solinus fuerit imitatus. e ℭ Naxum a Delo.) Ply. ca. 12. quarti nat. historię,

Naxus(inquit)a Delo.xviij.mil.paſ.cũ oppido,quã Strongylen.Dein Dian.Mox Dionyſiada a uinearum fertilitate.Alij Siciliã minorẽ,aut Calliopolin,appellarunt.Patet circuitu.lxxv.mil.paſ.Dimidioq; maior eſt q̃ Paros. a ℂ Hoſpita Libero patri.) Dian inſulã a Thracibus derelictã,Cares, duce Naxo,Polemonis filio,poſſederunt.Is inſulã ab ſe pro Dia Naxon dixit.In ea inſula Dionyſius.i.Liber pater,relictam Ariadnen a Theſeo,uxorẽ duxit,ac (ut ferunt fabulæ) in coelũ tranſtulit. Naxij aiunt, Dionyſiũ apud eos fuiſſe nutritum,quapropter fuiſſe ſibi inſulã acceptiſſimam, & ab ea Dionyſiada poſtmodũ appellatam.Ouid.3.Metamorpho.

Naxon ait liber curſus aduertite ueſtros,
Illa mihi domus eſt,uobis erit hoſpita tellus.

Dia autem dicta eſt ab Ephialte, & Otho fratribus, quoniã in ea, ut heroes,culti fuerint.Alijs placet a Ioue.i. ἀπὸ τοῦ Διός, Diã cognominatã,qđ is ex ea inſula aduerſus Titanas,impetum fecerit.Longã hiſtoriam refert Diod.Siculus lib.6.Ob eã,quã retulimus hiſtoriã.Virg.3.Aen.

Bacchatamq; iugis Naxon,uiridemq; Donyſam,

Non immerito nuncupauit. b ℂ Sũt Cyclades plurimæ.) Ante diximus a Plynio,tres & quinquaginta nominatim referri Cycladas.Cycladũ inſularum ſitum,appingit Ptolemęus decima Europæ tabula. c

a Naxos Dionyſia priuſq̃ Naxos dicta,uel qa hoſpita Libero [a] patri,uel qđ fertilitate uitium uincat cæteras. Sunt præterea Cyclades [b] plurimæ, ſed in ſupradictis præcipuũ eſt,quod memoriæ debeatur.

DE ICARO INSVLA, ET PYTHAgora philoſopho. De Melo, Carpatho, Rhodo, & Lemno inſulis, ac Atho montis umbra. CAP. XXI.

b DE Sporadibus eſt [c] & Icaros [d] quæ Icario mari nomen dedit. Hæc inter Samũ, & Myconum procurrentibus ſaxis inhoſpita,ac nullis finibus portuoſa ob inhumana littora infamis eſt. Vult ergo [e] Varro Icarum Creten ibi naufragio interijſſe, & de exitu hominis impoſitũ nomen loco. Nam in Samo [f] nihil nobilius,q̃ Pythagoras ciuis,qui mox offenſus [g] fa-

c DE SPORADIBVS eſt.) Sporades Græci ex ſitu nuncupant.Nam σποράδην ſparſim,& σποράδης ſparſos,qđ ſcilicet hę inſulæ in mari ſparſæ ſint. Earum ſitũ,numerũ,nomina,refert Ply.ca.12.libri quarti.Virg.Aeneid.lib.3.nõ uideẽ diſtinxiſſe inter Sporades,& Cyclades,quom(inquit)ſparſaſq; per æquor Cycladas. d ℂ Icaros,quæ Icario nomẽ dedit.) A Naxo (inquit Plynius ca.12.quarti) decem,& ſeptem mil.paſſuũ.Icaros,quę nomẽ mari dedit tantundẽ ipſa in longitudinẽ patens &c.Idem ſcribit Strabo in fine decimi. e ℂ Vult ergo Varro Icarũ Creten.)Icarus Dædali filius cũ patre fugiens,quom inſulã quandã peteret, in mare decidẽs perijt,a quo & inſula dicta eſt,& pelagus Icareũ uocatũ.Diod.Siculus lib.5.Ouid.tertio Triſtium.

Icarus immenſas nomine fecit aquas.

Fabulam recenſet idem Ouidius octauo Metamor. f ℂ In Samo.)Samos Icario in mari modica inſula eſt,ex aduerſum Miletos ad occidentẽ eius ſita, nec ab ea multo pelagi diſpicitur. Vtrũuis clementer nauigantem alter dies in portu ſiſtit. Ager frumento piger,aratro irritus,fęcundior olıueto.Nec uinitori,nec oleri ſculpitur. Ruratio omnis in Sarculo,& Surculo,quorũ prouentu magis fructuoſa inſula eſt,q̃ frugifera.Cæterũ & incolis frequens,& hoſpitibus celebrata &c.ex Apuleio ſecũdo Floridorũ,quo loco multa de Pythagora,huic ſentẽtiæ quadrãtia reperies.Strabo lib.10.&.14.hanc inſulã fuiſſe uarijs nominibus appellatã tradit. Nã dicta eſt (inquit)Parthenia,Anthemus,Melamphylus,Ampelus,Cephalenia,Samothracia,Samos,ut idẽ tradit, dicta eſt,a ſitu,& aſperitate,quod Græci σάμον ſummitatẽ,ac altitudinẽ dicunt.Qui fabulas conſectantur,mire Samon celebrant,qđ in ea Iuno nata,educata,& Ioui fratri nupta fuerit,author ex Varronis ſententia Lactantius ca.17.primi Diuinarũ inſtitutionũ. g ℂ Offenſus faſtu tyrannico.) Pythagoræ temporibus Polycrates Samius armatis quindecim fretus, Sami inſulæ tyrannidẽ occupauit,author Herodotus lib.3.De qua re ſic Strabo libro Geographiæ quartodecimo.Polycratis tẽpore (inquit)Pythagorã fuiſſe,in hiſtorijs tradiderunt.Qui cũ iam tyrannidẽ naſci uideret,urbem deſeruit,& in Aegyptum,& Babylonẽ diſcendi ſtudio abſceſſit.Cũ uero reuerſus eſſet, & adhue perdurare tyrannidem inueniſſet,in Italiã nauigans,ibi uitã contriuit. Idem ſcribit Diogenes lib.8. Pythagoras ex Aegypto rediens Samũ,offendẽſq; patriã a Tyrãno Polycrate incubari,Crotonẽ in Italiã perrexit,

ibiq; leges Italis dedit, atq; cum discipulis clarus habitus est. Ouidius quintodecimo Metamor.

Vir fuit hic ortu Samius, sed fugerat una Et Samon, & dominos, odioq; tyrannidis exul
Sponte erat &c.

stu Tyrannico relicta domo patria, Bruto[a] con- a
sule, qui reges urbe exegit, Italiam aduectus est.
Melos,[b] quam Callimachus Mimallida dixit,
omniū insularum rotundissima est iuxta Aeoli-
am. Nam Carpathus[c] ipsa est, a qua Carpathiū b
sinum dicimus. Nunq̃ ita[d] cœlum nubilū est, ut
in sole Rhodos[e] non sit. Lemnij Vulcanum co-
lunt, ideo in Lemno metropolis Hephæstia.
Præterea oppidum Myrina, in cuius forū mons c
Athos e Macedonia umbrā iacit. Quod nō fru-
stra iter miracula notauerūt, cū Athos a Lemno
d

a ¶ Bruto consule.) Diogenes lib. octauo scribit Pythagorā floruisse Olympiade sexagesima. Obijsse autē Olympiade. 70. In Tēporibus Eusebius author est, quom uixisse annos octuaginta, uel ut placet alijs, nonaginta. Numā autē Pompiliū uicesimaseptima Olympiade mortē obijsse palam est. Errant igitur (inter quos qntodecimo Metamor. Ouid. computatur) Qui Numā Pompiliū secundū Romanorū regem, fuisse Pythagoræ discipulū, quom Numa annis ducentis nō paucioribus Pythagorā præcesserit. Vnde creditum sit Numā fuisse Pythagoræ discipulū, explicat. M.C. in principio quarti Tuscu. Q. Quin etiā arbitror (inquit) ꝓpter Pythagoreorū admirationem, Numā quoq; regem Pythagoreum a posterioribus existimatum. Nam quom Pythagoræ disciplinam, & instituta cognoscerent, regisq; eius æquitatem, & sapientiā a maioribus suis accepissent. Aetates autē, & tempora ignorarent propter uetustatem, eum, qui sapientia excelleret, Pythagoræ auditorē fuisse crediderunt. Liuius primo ab Vr. Con. Quia non extat alius (inquit) falso Samiū Pythagorā edunt, quē Seruio Tullio regnante Romæ centū post annos amplius in ultima Italiæ ora, circa Metapontū, Heracleamq;, & Crotonā iuuenū æmulantium studia cœtus habuisse constat &c. Lege quæ scribit Iustinus lib. 20. Epitomes in Trogū Pompeiū. b ¶ Melos.) Insula hæc (ut lib. 10. Strabo scribit) inter Cretam, & Peloponēsum sita est. De qua Ply. ca. 12. lib. quarti, quo loco Mimallida a Callimacho nuncupatā refert, quā q̃ Solinus hoc loco, a poeta illo Melanida uocatā tradat, ut in alterutro (inquit Hermolaus) error sit. Vetera Solini exemplaria, quæ quot uiderim, Memallida, uel Mimallida retinent. Iccirco tam apud Solinū, q̃ apud Plyniū Mimallida Callimachi authoritate legendū est. Hāc eandē insulā Aristides Miblida, Aristoteles Zephyriā, Heraclides Siphnū, & Acitiam appellant. c ¶ Nam Carpathus.) Insula contra Aegyptū inter Rhodū, & Cretā media, a qua uicinū mare ad Aegyptū uergens Carpathiū dicitur. Acron Ode. 35. primi Carminū Horatij. De hac insula lege Ply. ca. 31. lib. quinti. Strabonē lib. 10. Diod. Siculū lib. sexto. Dicta aūt Carpathos, ut quidam uolunt, ob celerem fructuū maturitatē. Græcis enim καρπάλιμος uelox, καρπαλίμως subito dicitur, κάρπιμος fructifer. d ¶ Nunq̃ cœlū ita nubilū.) Scribit Diodo. Siculus lib. 6. Neptunnū iam uirū, ex alia Thelchiniū sorore ab se dilecta, genuisse liberos, mares sex, fœmellā unam Rhodon nomine, a qua & insulā nominatam esse. Pindarus etiam a Rhodo Nympha dictam scribit, sed eā Nympham dicit fuisse Apollinis, & Veneris filiā. Quibusdam placet sic dictam a rosæ capulo, in eius fundamentis reperto. Græci ῥόδον rosam dicunt. DE Rhodo insula lege Ply. ca. 31. quinti. Strabonē lib. 14. Plura Diod. Siculus libro sexto. Eius situm habes apud Ptolemæū ca. 2. quinti Tabula prima Asiæ. e ¶ In Sole Rhodos non sit.) Ad Rhodi insulæ gloriā maxime pertinet, qđ in ea multi memoratu digni extiterunt & imperatores, & pugiles, e quibus sunt Panætij philosophi progenitores. Circa res ciuiles aūt, & philosophiā, & artes liberales Panætius ipse, & Stratocles, & Andronicus Peripatheticus, & Leonidas Stoicus. Ac prius etiā Praxiphanes, & Hieronymus, & Eudemus, Posidonius q̃q̃ Rhodi uixit, & Sophisticam exercuit, fuit tamē Apamiensis ex Syria, quemadmodū Apollonius Malacus, & Molon. Nam hi Alabandenses fuere, & Menecłis oratoris discipuli. Sed prius Apollonius Rhodū profectus est, tandem etiā Molon, ad quē ille inquit, tandē & Molon, idest profectus es. Itē Pisander, qui Heracliā scripsit poeta Rhodius, & Simias grāmaticus. Aroslocles qui nūc est. Itē Dionysius Trax, & Apollonius, qui Argonautas cōposuit. Alexandrini quidē fuere, Rhodij tamē uocati sunt. Ex Strabone. 14. Geographiæ libro. Sumpsit hoc de sole Solinus ex ca. 64. secundi Plynij. Rhodi, & Syracusis (inquit) nunquā tanta nubila obduci, ut non aliqua hora, sol cernatur. Hinc existimo a Lucano dictū. 8. Pharsaliæ. Gnidon inde fugit, clarāq; reliquit Sole Rhodon. Et ab Horatio Ode septia primi Carminū. Laudabunt alij claram Rhodon. Claram (inquit) Porphyrio propterea dicit, qđ Soli ea apposita sit. Hāc insulā, sæpe maris obtinuisse imperiū Eusebi⁹ in Cronicis author est. Ob ingentes præterea Rhodi opes Auratos Rhodijs imbres, nascēte Minerua Indulsisse Iouem perhibent. Versus

Homeri

a sex & octoginta milibus passuũ separetur. Et sane Athos [a] sublimis adeo, ut altior æstimetur, q̃ unde imbres cadunt. Quę opinio eo fidem concepit, qđ in aris, quas cacumine sustinet, nunq̃ cineres eluuntur, nec quicquam ex aggeribus suis perdunt, sed quo relicti fuerint cumulo, permanent. In summo oppidum Acrothon fuit, in quo dimidio longior, q̃ in alijs terris incolentiũ ætas propagabatur. Ideo inde homines μακρόβιυσ [b] Gręci, nostri appellauere longæuos.

DE HELLESPONTO, PROPONTIde, Bosphoro Thracio. Deq; Delphinorum piscium mira natura. CAP. XXII.

c QVartus Europæ [c] sinus Hellesponto incipit, Mæotidis ostio terminat̃. Atq; oīs hęc latitudo, q̃ Europã, Asiãq; diuidit, in septẽ stadiorũ angustias stringit̃. Hic est Hellespontus. Hac Xerxes [d] ponte naualibus

Homeri de hac re refert Strabo lib. Geographiæ. 14. Quoties Turcarum impetũ nostris etiã tẽporibus hæc insula sustinuerit, notius est, q̃ ut referri debeat. f ℭ Lemnij Vulcanũ colunt.) Vulcanus cũ deformis esset, & Iuno mater ei minime arrisisset, in insulã Lemnon ab Ioue pręcipitatus est, illic nutrit⁹ ab Sintijs. Alij dicunt in Lemnũ a Ioue præcipitatũ, qđ contra Iouẽ Iunoni matri opem tulerit. Seruius. 8. Aeneid. Vulcanus (inquit) ignis est, & dicitur Vulcanus, quasi uollcanus, qđ per aerem uolitet. Ignis enim e nubibus nascitur. Vnde & Homer⁹ dicit eum de aere pręcipitatũ in terras, quod omne fulmen de aere cadit. Qđ quia crebro in Lemnum insulam iacitur, ideo in eã dicitur cecidisse Vulcanus, ubi eũ Sintiæ nutriuerunt. Claudus autẽ dicitur, quia per naturã nunq̃ rect⁹ est ignis. a ℭ Athos sublimis adeo, ut altior.) Ab ea Lẽnos (inquit cap. 12. quarti Ply.) xxij. mil. quę ab Atho. lxxxvij. mil. Circuitu habet. xxij. mil. d. pass. Oppida habet Hiphestiã, & Myrinã, in cuius forũ Solstitio, eiaculatur umbram. Græci ἥφαιστον Vulcanũ dicunt. Inde ἡφαιστιάν Vulcaniã. Et ἡφαιστεῖον Vulcani templũ. De cultu Vulcani in Lemno Val. Flacc⁹ secundo Argonauticon. Et Statius quinto Thebaidos.

Aegæo premitur circũflua Nereo
Lemnos, ubi ignifera fessus respirat ab Aetna
Mulciber ingenti tellure proximus umbra
Vestit Athos, nemorũq; obscurat imagine pontum.

Ex Mela Pom. hæc Solinus mutuatus est libro. 2. Athos (inquit) mons est adeo elatus, ut credatur alti⁹, q̃ unde hymbres cadunt, surgere. Capit opinio fidem, quia de aris, quas in uertice sustinet, nõ abluit̃ cinis, sed quo relinquitur aggere manet. Et parũ infra. In summo fuit oppidũ Acroathon, in quo (ut ferunt) dimidio longior, q̃ in alijs terris ætas habitantiũ erat. Græci enim ἄκρον extremũ, & altum dicũt. b ℭ Inde homines μακρόβιυσ Gręci.) Ply. ca. 10. lib. 4. de Atho monte loquens. Oppidũ (inquit) in cacumine fuit. Acrothon, nunc sunt Vranopolis, Paleotrum, Thyssus, Cleone, Apollonia, cuius incolæ Macrobij cognominant̃. A Stephano Ἀκροθῷοι hæc urbs dicta est. Faciunt ad hunc locũ uerba eiusdẽ Plynij ca. 2. lib. septimi. Cirnios (inquit) Indorũ gentis Isigonus tradit, annis tricenis quadragenis uiuere. Item Aethiopas Macrobios, & Seras existimat, & qui Athon montẽ incolunt. Causam tradit Aristoteles Problemate septimo. 14. sectionis. Cur (inquit) qui loca edita, apertaq; colunt, tardius senescunt, qui autem caua, & palustria ocyus? An senectus quędã putredo est, putret autẽ, quod quiescit. Nullo modo, aut minus ita afficitur, qđ mouetur, ut aqua profluens, & cõclusa. Igitur ut locis editis aer undiq; afflante spiritu agitatur, ita cauis manet immotus. Ad hæc, locis apertis purus, diuersus assidue propter agitationẽ aer habetur, palustribus impurus, idemq; semper emarcescit. DE spatijs uitæ hominis lege Ply. cap. 48. lib. septimi, & Val. Max. tit. 14. lib. octaui. Pluscula congessit Cœlius ca. 37. undecimi Antiquarum Lectionũ. DE Macrobijs alijs habetur cap. 43. infra.

QVARTVS Europæ sinus.) De quatuor Europæ sinibus cap. 12. dictum est. Quemadmodum Solinus a Plynio, ita Martianus a Solino hæc omnia mutuatus est. Verba Plynij ex ca. 12. q̃rti hæc sunt. Quartus e magnis Europæ sinus ab Hellesponto incipiens, Mœotis ostio finitur. Sed totius ponti forma breuiter amplectanda est, ut facilius partes noscantur. Vastũ mare pręiacens Asiæ, & ab Europa porrecto Cheronnesi littore expulsum angusto meatu irrumpit in terras, septẽ stadiorũ (ut dictum est) interuallo Europã auferens Asiæ, primas angustias Hellespontum uocant. d ℭ Hac Xerxes põte nauibus facto.) Ply. eisdẽ lib. & ca. Hac Xerxes Persarũ rex (inquit) cõstrato in nauibus ponte

factõ permeauit. Tenuis deinde Euripus porri- a
gitur ad Asiæ urbem Priapũ, quã Magnus Ale-
xander potiundi orbis amore transcendit, & po
titus est. Inde diffusus æquore patentissimo rur-
sus stringitur in Propontidẽ. Mox in quingen- b
tos passus coarctatur, fitq; Bosphorus Thraci9,
qua Darius copias trãsportauit. HAEC profun-
da Delphinas [a] plurimos habent, in quibus cau-
sæ miraculi multiformes. Ante omnia nihil ue- c
locius [b] habent maria, sic ut plerumq; salientes

duxit exercitum. Porrigitur inde tenuis Euripus. lxxxvi. mil. pass. spatio ad urbẽ Priapũ Asiæ, qua Magnus Alexander transcendit. Inde expatiatur æquor, rursusq; in Arctũ coit laxitas, Propontis appellatur. Angustiæ Thracius Bosphorus, latitudine quingentorũ passuũ, qua Darius pater Xerxis copias ponte transuexit. Similia scribit & Martianus in sexto. Lege Pomp. Melã circa principiũ lib. primi. Herod. lib. 7. Ex Abydo (inquit) in ulteriorẽ continentẽ septẽ est stadiorũ traiectus, quẽ pontibus iunctũ ingens adorta tempestas, ea oia dirupit, atq; dissoluit &c. Idem scribunt Iustinus in secũdo. Seneca sexto de beneficijs lib. Cicero in fine secundi de finibus bonorũ & malorũ. Luca. secundo Pharsaliæ.

Tales fama canit, tumidũ sup (æquora Xerxem
Construxisse uias, multum cũ (pontibus ausus,
Europamq; Asiæ, Sestonq; ad- (mouit Abydo,
Incessitq; fretum rapidi super (Hellesponti,
Non Eurum, Zephyrumq; ti- (mens cũ uela, ratesq;
In medium defferret Athon.

Claudianus secundo in Rufinum.

Haud aliter Xerxem toto simul orbe sequutus
Narratur rapuisse uagos exercitus amnes
Et telis umbrasse diem, cum classibus iret
Per scopulos, tectumq; pedes contemneret æquor.

Lucretius libro tertio.

Ille quoq; ipse, uiã qui quondã per mare magnum
Strauit, iterq; dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus salsas docuit superare lacunas,
Et contempsit equis insultans murmura ponti.

Scribit Herod. in septimo. Terrestriũ copiarum Xerxis numerũ fuisse centũ septuaginta. Myriades. i. decies septies centena milia. Naues quoq; (ut Iustinus ait) decies centũ milia numero habuisse dicitur. De Euripo ca. 19. supra abunde diximus. a ℭ Delphinas plurimos habent) Græca dictio Δελφίμ, qua longo usu pro latina utimur. De Delphinis sic Virgilius quinto Aeneidos.

Prælia ludo
Delphinum similes, qui per maria humida nando
Carpathium, Libycumq; secant, luduntq; per undas.

Delphinorũ formam sic eleganter explicat Naso tertio Metamorpho. libro.

Falcata nouissima cauda est,
Qualia dimidiæ sinuantur cornua lunæ.
Vndiq; dant saltus, multaq; aspergine rorant,
Emerguntq; iterum, redeuntq; sub æquora rursus,
Inq; Chori ludunt speciem, lasciuaq; iactant
Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflant.

Eorũ impetus in pisces reliquos, elegãter canit Statius nono Thebaidos.

Qualis cæruleis tumido sub gurgite terror
Piscibus, arcani quoties deuexa profundi
Scrutantem Delphina uident, fugit omnis in imos
Turba lacus, uiridesq; metu stipantur in algas,
Nec prius emersi, ꝙ̃ summa per æquora flexus
Emicet, & uisis malit certare carinis.

Ad idẽ Syllius lib. 15. bell. Punicorũ.

Rapidi ceu bellua ponti
Per longum sterili ad pastus iactata profundo
Aestuat, & lustrans natantem sub gurgite pdã
Cũ procul in fluctu piscem male saucia uidit
Absorbet late permixtũ piscibus æquor.

Ex Homero. 21. Iliados utraq; cõparatio sumpta est. Hinc contrario sensu puerbiali figura in Diris suis a Marone dictum est.

Ante lupi rapient hædi, uituli ante leones,
Delphini fugient pisces, aquilæ ante columbas.

Delphini trãquillo mari lasciuiẽtes flatũ, ex qua ueniãt parte præsagiunt. Itẽ spargentes aquã. Itẽ turbãtes tranqllitatẽ. Author in fine. 18. Caius Plynius. Quæ de Delphinis refert hoc loco Solinus, sumpta sunt omnia ex cap. 8. noni Nat. hist. C. Plynij. Itẽ ex ca. 12. sexti, ca. 2. octaui, ca. 48. noni Naturæ animaliũ Aristotelis. b ℭ Nihil uelocius habent maria.)

a transuolent uela nauium. Quoquo eant coniuges euagantur. Catulos edunt. Decimus mensis[a] maturum facit partum. Lucinam æstiuus dies soluit. Vberibus fœtus alunt. Teneros in
b faucibus receptant. Inualidos aliquātisper prosequuntur. In tricesimum[b] annum uiuunt, quod exploratum est in experimentū caudis amputatis. Ora non quo[c] cæteræ beluæ loco habent, sed
c ferme in uentribus. Contra naturā aquatiliū soli linguas[d] mouēt. Aculeatæ sunt spinę dorsuales. Cū ira subiacet,[e] ĩhorrescūt. Cū animi cōqescūt, qbusdā receptaculis operiunt. Spirare eos[f] in aqs negāt, & uitales auras non nisi in aere supero

Plynius ca.8.noni. Velocissimū omniū animaliū nō solū marinoꝝ Delphinus, sed ocyor uolucre, acrior telo, ac nisi multū intra rostrū os illi foret, medio pene in uentre, nullus piscium celeritatē eius euaderet. Sed affert morā prouidentia naturæ, quia nisi resupini, atq; conuersi, non corripiunt, quæ causa præcipue uelocitatē eorum ostendit. Nam cum fame concitati fugientē in uada ima persecuti piscē diutius spiritum continuere, ut arcu emissi, ad respirandū emicant. Tanta ui exiliunt, ut plerūq; uela nauium transuolent. Aristote. ca.48.noni Naturæ animaliū. Quin etiā (inquit) de uelocitate huius animalis mira, & incredibilia quædam accepim⁹. Omniū enim uelocissimū esse creditur animaliū tum aquatilium, tū terrestriū. Supersiliūt etiā malos nauigioꝝ maiorū, quod tūc potissimū euenit, cū aliquē insectantur piscem, quē deuorent. Tunc enim si quem impetūt longius fugit, ad ima gurgitum persecunt̃, ꝓpter famis necessitatem, qđ̃ redit⁹ lōgior sit, retinent sese quasi spacium cogitantes, conuersiq; feruntur, perinde ac sagitta pernices, ut celeritate oportuna lōgo transmisso itinere, ad locū spirandi deueniāt. Quo impetu fit, ut se eiaculentur, in aerem, & supersiliāt malos nauigioꝝ, quæ forte affuerint. Ex hac Delphini in nando agilitate, refert Tarrhæas adagium, δέλφ ἶνα νήχεσθαι διδάσκεισ. Delphinū nare doces. Scriptus est.

Id monstras aliĳ, quod sapit ipse prius. Delphini celeritatē eleganter describit Manilius quinto Astronomicon.

Cœruleus ponto cum se Delphinus in astra
Erigit, & squammam stellis imitantibus exit
Ambiguus terræ partus, Pelagoq; creatur.
Nam uelut ipse scitis perlabitur æquora pennis,
Nunc summum scindens pelagus, nunc alta profundi.
Et sinibus uires sumit, fluctumq; figurat,
Sic uenit ex illo quisquis uolitabit in undis &c.

a ℭ Decimus mensis.) Ply. cap.8.noni. Agunt (inquit) uere coniugia, pariunt catulos decimo mense, æstiuo tempore. Interdū & binos, nutriūt uberibus sicut Balæna. Eadem scribit Aristoteles ca.12. sexti Naturæ animaliū. Gestant utero (inquit) decē mensibus. Partus Delphini æstate, nec ullo tempore alio &c. b ℭ In tricesimū annū uiuunt.) Constat (inquit ca.12. sexti Naturæ animaliū Aristo.) nō nullos uixisse annos uigintiquinq;, alios etiā triginta quod cognitū est præcisa a piscatoribus cauda, ut quos ita reddidissent mari captos itē agnoscerent, & temporis spatium scirent. His similia & Ply. omnino refert. Miror Albertum in tam cōformi nobilium authoꝝ sententia scribere, quarto & uicesimo de Animalibus libro. Delphinū esse magnæ ætatis, ita ut compertū sit aliquē, cui (inquit) amputata fuit cauda, centū annis, & ampli⁹ uixisse. Sed parui faciendū Albertum, Aristotele, Plynio, Solino, cæterisq; primæ classis authoribus cōtraria sentientibus. Quadrabit in eum illud Ionis Adagium. Δελφ ῖνοσ ἐν χέρσῳ βία, Delphini in terra uis. In eos dictum, qui diiudicant, quod ignorant, & ea, in quibus minus ualent, summo conatu aggrediunt̃. c ℭ Ora non quo cęteræ beluæ.) Aristo. ca.2. octaui Naturæ animaliū. Delphini (inquit) & omnes cetacei generis resupinati corripiunt. Habent enim os subter. Vnde fit, ut periculū minores facilius possint euadere. Alioquin pauci admodū seruarentur &c. Eadē omnino scribit Plynius ubi supra. d ℭ Soli linguas mouent.) Ply. Lingua est ĳs contra naturā aquatiliū mobilis, breuis, atq; lata, haud differens suillæ. De animaliū linguarū diuersitate, Aristoteles ca. ultimo secundi de Parti. animaliū. e ℭ Subiacet.) Videtur legendū, subierit. i. ingressa fuerit, subintrauerit, succreuerit. Virg. primo Georgicorum. Ne subeant herbæ. Quid si subiacent legas, ut spinæ, uel pennæ subintelligant̃. f ℭ Spirare eos in aquis.) Aristoteles capite secundo octaui Naturę animalium, probat Delphinos spirare omnino, quod hĳ retibus apprehensi, breui tempore strangulentur, ut qui spirandi facultatem emiserint &c. Idem ubi prius refert Plynius.

recuperare.[a] Pro uoce gemitus[b] est similis hu- a
mano. Certum habent uocabulū, quo accepto
uocantes sequunť. Nam proprie Simones[c] uo-
cantur. Voces hominū Aquilonis flatu celerius
audiunť, Contra Austro spirante auditus obstru b
untur. Mulcentur a musica. Gaudent cantibus
tibiarum. Vbicunq; symphonia est,[d] gregibus
aduentant. Diuo[e] Augusto principe in Campa-
nia Delphinum puer fragmentis panis primo il- c
lexit, & in tantum consuetudo ualuit, ut alendū
se etiam manibus ipsius crederet. Mox cum plu
sisset pueriles audacia, intra spacia eum Lucrini
lacus uectitauit. Vnde effectum, ut a Baiano lit- d
tore equitante puerum Puteolos usq; ueheret.
Hoc per annos plurimos tam diu gestū, donec
assiduo spectaculo desineret miraculū esse, qď
gerebatur. Sed ubi obijt puer, sub oculis publi- e
cis desyderij mœrore Delphin interijt. Pigeret
hoc asseuerare, ni Mecœnatis, & Fabiani, multo
rumq; præterea esset literis comprehensum. In
Africano[g] mox littore apud Hipponē Diarrhy- f
ton Delphin ab Hipponēsibus pastus tractandū
se prębuit, impositos quoq; frequenter gestauit.
Nec populi tantū manib⁹ acta res. Nam & pro-
consul Africæ Flauianus ipse eū cōtigit, unguē- g
tis etiam delibuit, qui odoris nouitate[h] obsopi-
tus aliquantisper pro exanimi iactatus est, mul-
tisq; mensibus desciuit a solita conuersatione.

a ℭ Recuperare.) Sic habent uetusta omnia, quæ uiderim exemplaria. Alij recipere legendū putant. b ℭ Pro uoce gemitus est similis humano.) Verba Plynij in sua, hac parte Solinus transtulit. c ℭ Simones uocanť.) Plynius Qua de causa (inquit) nomen Simonis omnes miro modo agnoscunt, maluntq; ita appellari. d ℭ Symphonia.) Græci Symphoniā.i. συμφωνίαν, concentum Musicum, & uocum consonantiā dicunt. Quā mira Musicę uis sit, ascribemus ca. 31. infra. e ℭ Diuo Augusto.) Exemplū hoc, & sequentia ex Plynio sumpta sunt. Appianus. 5. Aegyptiacoꝝ libro, hæc omnia se, multosq; secū alios uidisse dicit. Eius uerba Græca subscripsimus. καὶ αὐτὸς δ' οὖν εἶδεν περὶ δικαιαρχίαν δελφῖνα ἐρῶντα παιδὸς, καὶ πρὸς παιδικὴν ὑπτοιημένον φωνήν. ἀτὰρ οὖν καὶ προσνηχόμενος ὁ ἰχθὺς, ἀνεδέχετο τὸν παῖδα ἐπὶ τῶν νώτων, καὶ τὰς ἀκάνθας περιστέλλων ἵνα μὴ τὸν ποθούμενον χρῶτα ἀμύξῃ. καὶ ἱππηδὸν περιβεβηκότα μέχρι διακοσίων ἀνῆγε σταδίων. ἐξεχεῖτο δ' ἄρα ἡ ῥώμη. καὶ πᾶσα ἡ ἰταλία θεάσασθαι ἰχθὺν νηχόμενον ὑπὸ ἔρωτος. Hoc est. Et quidē nos uidim⁹ apud Puteolos Delphinum amantē mire puerū, inclamatū a puero acciri. Qui etiā adnatans dorso puerū admittebat, ita ut pinnæ aculeos, uelut uagina conderet, ne dilectum sibi corpus laceraret, receptūq; equitis modo insidentem per magnum æquor ꝑ ducenta stadia deferret. Roma igitur, omnisq; Italia confluebat, ut piscem amoris causa uectorem pueri spectaret. AScribam item uerba Aristotelis ex ca. 48. noni Naturæ animaliū. In marino (iquit) genere plurima de Delphinis narranť indicia morū placidoꝝ initium. Amores quoq; in pueros, & affectus libidinis. Cū circa Tarentum, & Cariam, ut etiā locis alijs referuntur. Fertur etiā Delphino apud Cariam capto, atq; saucio, ingentē reliquoꝝ multitudinē cōuenisse ad portum, immoratāq;, donec piscator dimiserit eū, quē ceperat. Tū omnes simul recepto captiuo redijsse. f ℭ Ni Mecœnatis, & Fabiani.) Apud Plyniū sic legitur. Pigeret referre (inquit) ni res Mecęnatis, & Flauiani, & Flauij Alfij, multorūq; esset literis mandata. g ℭ In Africano mox littore.) Et hoc quoq; exemplū ubi supra refertur a Plynio. Alius (inquit) inter hos annos in Africo littore Hipponis Diarrhyti simili modo ex hominū manibus uescens, ferensq; se tractandū, & alludens natantibus, impositosq; portans, unguēto perunctus a Flauiano Proconsule Africæ, & sopitus (ut apparuit) odoris nouitate, fluctuatusq; similis exanimi, caruit hominū conuersatione, ut iniuria fugatus per aliquot menses, mox reuersus in eodē miraculo fuit. Iniuriæ potestatum in hospitales ad uisendū uenientium Hipponenses in necem eius cōpulerūt. h ℭ Odoris nouitate obsopitus.) Qui unguentis, & odoribus delectantur, mollitiei fœmineæ efficaci plurimum argumento, uel hoc unico Delphini exemplo suæ turpidinis commoueri possent. Caronde, siue, ut quidam uolūt, Phędoni interroganti, quis nam esset unguentis delibutus: Ego Aristippus (inquit) infelix, & me infelicior Persarum rex.

Apud Iasſum [a] urbem Babylonię puerū Delphinus adamauit. Quē dū poſt aſsueta colludia recedentē impatientius ſequiť, arenis inuectus hæſit. Alexāder Magnus amorē illum numinis fuiſse interpretatus, ꝑfecit puerū Neptuni [b] ſacerdotio. Iuxta eandē urbem (ut Egeſsidemus author eſt) alium puerū Hermiā nomine per maria ſimiliter inſidentem cū undoſior fluctus necauiſset, Delphinus ad terrā reuexit, & uelut fateretur reatum pœnitentiā ſuam morte mulctauit, nec reuerti uoluit ampli⁹ in profunda. Suppetūt & alia exēpla, ut Arionē [c] tranſeamus, cui⁹ exitum annalium fides comprobauit. Ad hęc ſiquando laſciuiūt noui fœtus a maioribus [d] datur adultior gregi cuſtos. Quo magiſtro ludere impetus incurſantium belluarum addiſcāt, quamquā ibi præter Phocas rara bellua eſt. Plurimus Thynn⁹ in [e] Ponto, nec alibi pene fœtificāt. Nuſquam enim citius [f] adoleſcunt, ſcilicet ob aquas dulciores. Illabuntur Veris tempore, intrant

a ℭ Apud Iaſsum urbē Babyloniæ.) Ex Plynio, Strabone, Stephano, reliquis conſtat Iaſsum, ubi hoc accidit, non Babyloniæ, ſed Cariæ urbem eſse. Ergo dicendū eſt, uerbū Babyloniæ addititiū eſse, cum apud Plyniū, quē Solinus hoc loco ſequitur, nulla Babyloniæ fiat mentio, uel Solinū, qđ Hermolaus exiſtimat, falſo credidiſse Iaſsum Babilonię urbem eſse. Quid ſi Solinus aliquoꝝ opinionē ſecut⁹ ſit, qui Iaſsum urbē Babylonicæ regionis eſse dixerunt? Sunt qui non Iaſsum, ſed Aſsum falſo legendū exiſtiment. Citat Hermolaus, Oppianū, Adianū, & Athenęū huius hiſtoriæ authores. b ℭ Neptuni ſacerdotio.) Id feciſse creditur, quoniā creditū ē Delphinos Neptuni eſse eq̄s, eosq; ad iugum religatos, eius currū trahere. Papinius primo Achilleidos.

Tyrrheniq; greges circumq; infraq; rotantur
Rege ſalutato, placidus ipſe arduus undis
Eminet, & triplici telo iubet ire iugales.
Illi ſpumifero &c.

c ℭ Arionem tranſeamus.) Huius hiſtoriæ authores ca. 12. ſupra adnotauimus. Non leue gratitudinis argmentū, quod de Arione Cytharędo ex Siculo mari a Delphino in Tenarū tranſuecto poetæ fabulanť. Hic enim Arion cū cæteros muſico artificio præſtaret, & circū inſulas quæſtus cauſa uagaretur, ſerui eius arbitrati, plus in ꝑſidioſa libertate commodi, q̄ in placida ſeruitute eſse, cogitare cęperunt ut domino in pelag⁹ ꝓiecto, bona eius inter ſe partirentur, qui cū cogitationē coꝝ ſenſiſset, petiji nō ut dominus a ſeruis, ſed ut innocens ab improbis, ut parens a filijs, ut ſe liceret ornatū, qua ſæpe fuerat ueſte, quoniā nemo eſset alius ut ipſe qui ſuū q̄ſtum proſequereť euentū. Quod cū impetraſset, cythara ſumpta, ſuā cępit deflere mortem, quo ſonitu ducti Delphines, e toto mari prænatant ad Arionis cātū. Itaq; deoꝝ immortalium poteſtate inuocata, ſuper eos ſe deiecit, quoꝝ unus Ariona exceptū ꝑtulit ad Thenariū littus. In cuius memoriæ cauſa, q̄ ibi ſtatua eſt Arionis in ea Delphina ſimulacrū affixum uidetur. Pro qua re inter ſydera ab antiquis Aſtrologis eſt figuratum. Serui autē qui per ſe putarāt ſeruitute elapſos tempeſtate, Thenariū perducti a domino cōprehenſi nō mediocri ſupplicio ſunt affecti. d ℭ A maioribus datur.) Ariſto. ca. 48. noni Naturę animaliū. Paruos item Delphinos (inquit) magnus aliquis ſemper comitať cuſtodię cauſa. Ply. ait etiā adultos diu comitari magna erga partū charitate. Quo exemplo cōmonemur quanta ſit pueris adhibenda cuſtodia. Rurſus qualis erga filios parentū charitas eſse debeat. Quærit eodē loco nō ab re Ariſtoteles, quare Delphines in terrā erumpanť. Hoc enim (inquit) interdū eos facere incerta de cauſa dicitur. Addit Plynius ſtatim eos mori tacta tellure. Hinc apud Dionē ſumptū Adagium. δελφῖνοσ ἐν χέρσῳ βία, Delphini in terra uis. In eos qui ignotū penitus tentare ꝓſumunt.

Vt
Aggrederis cœcus propria cum clade periclum.

Aliud rurſus hinc ſumptum Adagium. Delphinū ſyluis appingit, in eum qui rebus tribuit, quæ ſuapte natura contraria ſunt. Vtitur eo in Arte Poetica Flaccus Horatius. e ℭ Plurimus Thynnus in Ponto.) Plynius capite quintodecimo noni. Thynni (inquit) intrant magno mari Pontum Verno tempore gregatim, nec alibi fœtificāt. f ℭ Nuſquā citius adoleſcunt.) Plynius ex Ariſtotele idipſum aſserit de omni piſciū genere. Piſcium (inquit) genus omne pręcipua celeritate adoleſcit maxime in Ponto. Cauſa multitudo amniū dulces inferentium aquas. Ariſtoteles ca. 17. ſexti Naturæ animaliū. Profecto (inquit) omne piſciū genus celeriter adoleſcit, & precipue in Ponto. Quippe cum ibi incrementum ſingulis diebus plane intelligatur.

dextero [a] littore, læuo exeunt. Hoc inde accidere credunt, qd' dextris oculis acutius cernunt, quã sinistris. a

DE ISTRO FLVMINE. DE FIBRO animali. Deq; gemmis Ponticis. CAP. XXIII. b

Ister Germanicis [b] iugis orit̃, effusus [c] mõte, qui Tauricos [d] Galliæ aspectat. Sexaginta [e] amnes in se recipit, omnes ferme nauigabiles. Septem [f] ostijs Pontũ influit. Quorũ c

Et ca.13.octaui eiusdẽ operis. Petunt (inquit) pontũ pastus gratia, qui uberior, & cõmodior ibi propter aquarum dulciũ admixtionẽ suppeditat̃. a ❨ Intrant dextro littore, læuo exeunt.) Aristoteles ca.13.octaui Naturæ animaliũ. Thurni (inquit) dextrorsum terrã contingentes subeunt, sed remeant contra. Læuum enim in latus se admouent, qd' propterea facere dicunt̃, quia dextro oculo clarius uideant sua natura, læuo hebetius. Idem ca.15.noni refert Plynius. Piget referre, quibus uerbis hæc ca.7.septimi de animalibus a magno referantur Alberto. Tradit Aristoteles ca.17.sexti Naturæ animaliũ libro. Thurnos p̃ nimia pinguedine dehiscere, nec plus q̃ biennio posse uiuere, cuius rei eodem loco, argumentum affert. b ISTER GERMANICIS IVgis oritur.) Cato in Originibus, Danubio, Danas gẽtes ci⁹ accolas, nomen impressisse refert. Hodie quoq; Germani, dictione aliquãtisper deluxata, sermone patrio, Dunaw uocant. Danubiũ ipsum glacie cõcretũ, tum pedibus, tum curru insidens sæpius non sine horrore traieci. Videre frequenter licet, disruptis glaciebus, equos, currus, ac insidentes homines in fluminis profundũ demergi. De Istro, qui & Danubius dicit̃, Ply. capi.12.quarti. Vnde hæc Solinus mutuatus est. Danubius (inquit) ortus Germaniæ iugis montis Arnobæ ex aduerso Taurici Galliæ oppidi, multis ultra Alpes milibus, ac p̃ innumeras lapsus gentes Danubij nominis immenso aquarũ auctu, & unde primũ Illyricũ alluit, Ister appellatur, sexaginta amnibus receptis, medio ferme numero eorũ nauigabili. In pontũ uastis sex fluminibus euoluitur. Hunc secundũ post Nilũ facit Ausonius inquiens,

Illyricus regnator aquis, tibi Nile secundus
Danubius lætum profero fonte caput.

Et Ouidius decima quarti de Põto, de Scythiæ fluminib⁹,

Innumeriq; alij, quos inter maximus omnes
Cedere Danubius se tibi Nile negat.

Dionysius poeta Istrum sacrũ uocat. ῥίνωτῷ ἐξείης ἐπιτέλλεται ἱερὸς ἴστρος. hunc post, deinceps exurgit sacer Ister. Sacer ideo fortassis dicit̃, qd' authore Acrone, omnis fons in origine sua sacer est. c ❨ Effusus monte.) Hũc montẽ, unde Ister effundit̃, Plynius Arnobã, Ptol. Abnobã, Cor. Tacitus Arbonã nominat. Verba Taciti sunt. Danubius molli, & clementer edito montis Arbonæ iugo effusus plures populos adit, donec in Ponticũ mare sex meatib⁹ erumpit. Septimũ enim os paludibus haurit̃. Idem Ausonius

Qua gelidum fontem medijs effundo Sueuis.

Claudianus dicit Danubiũ in Rhetia mõte nasci.

Prominet Hercinæ confinis Rhetia syluæ,
Quæ se Danubij iactat, Rheniq; parentem.
Primo fonte breues &c.

Non miror Herodotũ lib.2.&.4. de Istri fluminis ortu plurimũ oberrasse, utpote, qd' sua tempestate, Germania nondũ cognita exteris fuerit. Nuper, inquit Tacitus de Germania loquens, cognitis quibusdã gentibus, ac regibus, quos bellũ aperuit. Herodoti de Istri ortu uerba sunt ex lib.4. Omnẽ Europã (inquit) Ister emetit̃, sumpto ex Celtis initio, qui omniũ in Europa ad solis occasum extremi sunt. Post Cinetas, totamq; permensus Europã ex transuerso ingredit̃ Scythiam, ijs quæ diximus fluminibus, & alijs multis aquas ferentibus, Ister fit omniũ maximus. Secũdo quoq; lib. idem asserit. Tradit idẽ Herod. lib.4. Istrum sibi semper parẽ fluere, tam æstate, q̃ hyeme, cuius rei causam q̃ uerissimã affert. Hunc amnẽ Syllius, & Papinius Binomiũ peculiari epitheto nuncupant. Primo enim Danubius appellat̃, sed cũ Istriã Thraciæ regionẽ attingit, Ister dicitur, a prouincia sumpto nomine, quã perlabitur. d ❨ Tauricos.) Solini omnia, quæ uiderim exẽplaria, Rauracos habẽt. Ply. & Ptolemæus Tauricos uocãt. Ammianus lib.22. sicut uetera Solini exẽplaria, Rauracos. Amnis uero Danubius (inqt) orit̃s ppe Rauracos mõtes limitibus Rheticis per latiorẽ orbẽ ptentus, ac sexaginta nauigabiles pene recipiens fluuios, septem ostijs per hoc Scythicũ lætus erũpit in mare. Quorũ primũ &c. e ❨ Sexaginta amnes.) Flumina Danubiũ ingredientia sunt. Porata, seu Pyretos, Tiarãtus, Ararus, Napares, Ordessus, Maris, Atlas, Auras, Tibisis, Athrys, Noras, Artanes, Sci⁹, Angrus, Bongrus, Carnus, Alpis, Lycus, Aenus, Narabon, Darus, Drynus, Tibiscus, Moschi⁹, Rhabosus, Ciabrus, Lauta, Ierassus, Sauus, Drauus &c. f ❨ Septem ostijs pontũ influit.) Plynius, & Tacitus sex tantũ ostia

a primũ Peuce, secundũ Naracustoma, tertiũ Ca-
lostoma, quartũ Pseudostoma. Nã quintũ Bore-
ostoma, ac deinde sextũ Spireostoma languidi-
ora sunt cæteris. Septimũ uero pigrum, ac palu-
b stri specie, non habet, quod amni comparet. Pri-
ora quatuor ita magna sunt, ut per longitudinẽ
xl. miliũ pasuũ non misceantur [a] ęquori, dulcẽq;
haustum incorrupto detineant sapore. Per uni-
c uersum Pontũ [b] Fiber plurimus, quem alio uo-
cabulo dicunt Castorem, Lutræ [c] similis est, ani-
mal morsu potentisimũ, adeo, ut cũ hominẽ in-
uaserit, conuentũ dentium non prius laxet, q̃ cõ-
d crepuisse persenserit osa fracta. Testiculi eius
appetuntur in usu medelarum, iccirco cũ urgeri
se intelligit, ne captus prosit, ipse geminos [d] suos
deuorat. Mittit Pont' & gemmas, quas a patria

Istro tribuũt. Herodotus, Ephorus, Claudianus, Arrianus, Auienus, Rhennius/quinq;. Ammianus li. zz. Val. Flaccus. g. Argonauticon. Ouid. secundo de Tristibus. Statius. 5, Syluarũ. Mela Pomponius septem. Danubius (inquit Mela) eorũ fluminũ, qui in nostrũ mare decidũt tantũ Nilo minor, todẽ q̃ ille ostijs, sed tribus tenuibus, reliquis nauigabilibus effluit. Hęc diuersitas euenit ex eo, qđ quintum, & sextũ ostiorũ Danubij lãguidiora sunt cæteris. Septimũ uero (ut inqt Soli.) pigrũ, ac palustri specie nõ habet quod amni cõparet. Nomina ostiorũ Danubij referunt Plynius, Strabo in septio, Marcellinus li. zz. Clarius Ptolemęus ca. 10. tertij Tabula nona Europæ. a ℂ Non misceantur ęquori.) Id accidit ferme fluminibus omnib', quę cursu concito ęquora ingrediunt. Bibi ego nauigans interdũ dulcem aquam fluminũ non minus decẽ milib' pasuũ ab eorũ fluminũ ostijs in mari distans. Inter admiranda in natura enumerat Aristoteles, qđ hyeme Danubius adeo plerumq; cõgeletur frigore, ut etiam equitantibus desuper tutisimũ p̃stet iter. Eodẽ loco ex sententia scribit idẽ, Istrũ esse Germanię fluuiũ ad Boream maxime discurrentem, at lambentẽ Peonas. In primo autẽ Meteororũ libro, ubi ostendit maximos fluuios ex maximis profluere mõtibus, ex Herodoto, & aliorum sententia locutus. Istrũ fluuiũ ex Pyrenęo monte, quẽ ad occidentẽ æquinoctialẽ montẽ esse in Celtica regione oriri scribit. Sæpe eni nobiles authores repies alibi ex ,ppria, alibi ex aliorũ sentẽtia fuisse locutos. Idipsum Seruius Grãma. 7. Aen. multis uerbis demonstrare conat', super illud. Nec Pręnestinę &c. Albertus quoq; nõ nihil ad Aristotelis excusationẽ suffragatur ca. 3. secundi tractatus secundi Meteororũ. Id multo honestius, q̃ Aristotelẽ in hijsce rebus ignorantiæ redarguere. b ℂ Per uniuersum Pontũ Fiber plurimus.) Fiber, ut quarto de Lingua latina Varroni placet, dictus est ab extrema ora, qđ is dextra, & sinistra fluminis maxime uideri soleat. Antiq; eñ Fibrũ extremũ dicebant. Idem refert Festus de uerborũ ueterũ significatione libro sexto. Seruius primo Georgicorũ dicit Fibros esse Canes Ponticos. De Fibro sic Ply. ca. 30. lib. 8. Easdẽ partes sibijpsi Pontici amputant Fibri periculo urgente, ob hoc se petignari. Castoreũ id uocant medici. Alias animal horrendi morsus. Arbores iuxta flumina, ut ferro cędit. Hominis parte cõprehensa, nõ ante, q̃ fracta cõcrepuerint osa morsu resoluit. Cauda piscium ijs, cætera species Lutræ. Qui genio studiosius indulgent, Fibrorũ pedibus, ac cauda pro piscibus uescunt', & his potisime diebus, quibus Christicolis usus carnium interdictus est. Hac inducti forsitan ratione, qđ squamosæ instar pisciũ eę partes omnino sint, pręsertim cauda. Et re uera tã optimi saporis sunt, ut τοῖς γαστρίζισι posent abunde etiã satisfacere. Cũ hæc scriberemus, amicus quidã optimus ad me Fibri caudã opipare præparatã, dono misit. Credo eam ob rem, ut quæ de his Fibrorũ partibus, uerbis cõmentabamur, facto quoq; ipso cõprobaremus. c ℂ Lutræ similis.) M. Varro. 4. de lingua latina libro, Nõ Lutrã a luendo, sed Lytrã dictã tradit, quoniã succidat, soluatq; in ripis arborũ radices. Græci eam Enhyndrin appellant. d ℂ Ipse geminos suos deuorat.) Idem scribit Ammianus. 17. historiarũ libro. Iuue. Sat. 12. Imitatus Castora, q se

Eunuchum ipse facit cupiens euadere damno
Testiculorum, adeo medicatum intelligit inguem.

Cicero in Scauriana. Redimunt se (inquit) ea parte corporis, propter quã maxime expetuntur. Ouidius.

Sic ubi detracta est a te mihi causa pericli,
Quod superest tutum Pontice Castor habes.

Ply. tamen id cõstãter negat ca. 3. tricesimi secũdi Natura. histo. Fibri (inquit) quos Castores uocãt, & Castorea testes eorũ. Amputari hos ab ipsis, quom capiunt', negat Sestius diligentisimus medicinæ. Quinimo paruos esse, substrictosq;, & adhærentes spinæ, nec adimi sine uita animalis posse &c. DE Castoreo plura Diosco. cap. 26. secundi, & Auicenna

ca.125.secundi tractatus secundi Canonis.Huius,& Isidori sunt,quæ.22.de Animalibus Albertus refert.De Castorij utilitatibus iustum uolumen,ut Hermolaus refert,scripsit Archigenes. a ❡ A patria Ponticas dicimus.)Ponticarum plura sunt genera(inquit ca.10.tricesimiseptimi Caius Plynius) Est stellata,nunc sanguineis,nunc atris guttis,quæ inter sacras habetur.Alia pro stellis eiusdem coloris lineas habet.Alia montiū,conualliumq; effigies.Hinc extimo a Seneca Tragedia ultima Istrū gemmiferum uocari.

Nec tamen omnis plaga gem-
(miferi sufficit Istri.

Ponticas[a] dicimus genere diuerso.Quippe aliæ a
aureas,aliæ sanguineas stellas habent,& eæ qui-
dem inter sacras habentur. Namq; ostentationi
potius,ꝙ usui deleguntur.Nō guttis asperæ sunt,
sed longis colorū ductibus liniantur.

DE AMNE HYPANE, ET EXampeo fonte. CA. XXIIII.

Hypanis amnis[b] oritur inter Auchetas, b
Scythicorū amniū princeps, purus, &
haustu saluberrim⁹ usq; dum Callipo-
dum[c] terris inferatur. Vbi fons Exampeus[d] in-
famis est amara scaturigine. Qui Exampeus liq- c
do admixtus fluori amnē uitio suo uertit, adeo,
ut dissimilis sibi in maria cōdatur. Ita inter gen-
tium opiniones fama de Hypane discordat, qui
in principijs eum norunt, prædicant, qui in fine
experti sunt, non iniuria execrantur.

HYPANIS AMNIS orit inter Auchetas.) Eadem refert Ply. ca.12.lib. quarti. De Hypani flumine, nullus copiosius retulit, ꝙ Herodotus lib.4. Tertium (inquit de Scythię fluminibus loquēs)flumen est Hypanis ex Scythia ueniēs, & ex magna palude profluens, circum quam pascūtur equi sylvestres,candidi. Recteq; uocat hęc palus mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit fere quinq; dierum nauigatiōe angustus,& adhuc dulcis, sed mox quatuor a mari dierum nauigatione sane ꝙ amarus,ꝓpter amarū,qui in eum influit fontem.Adeo inq; amarum,ut quom sit exigua magnitudie, tamen inficiat Hypanin flumē In paucis magnū &c.Ex Herodoto mutuat⁹ est Mela in principio secundi,quæ de hac ipsa re scripta reliquit.Plynius eodē loco eos arguit, qui Hypanin in Asię parte prodidere,quom is Asię flumen nō Hypanis,sed Hypasis,unius tantū literæ discrimine,nuncupet.De Hypasi Ply.c.17.& uicesimo libri sexti.Philostratus.2.&.3.uoluminibus.Diodo.Siculus in gestis Alexandri.i.decimoseptimo historiarum libro.Q.Curtius lib.8.Erratum simile reperies apud hunc ipsum Solinū ca.65.infra,quo loco nō Hypanis,sed Hypasis ascribendus est.Ex Herodoti uerbis,de equis syluestribus,intellexisse uidetur Valerius Flaccus lib.6.Argonauticon,quom inquit. Nec clarior ullis.

Arctos equis,abeunt Hypanin,fragilemq; per undam
Tigridis,aut sæuæ profugi cum prole leænę.

c ❡ Callipodū.)Sunt uetusta quædā exemplaria,quę Callipides habeant,quo nomine Pom.etiā Mela nominari dicit.Callipodes,uel Callipides Græce, pulchripedes nuncupantur latine,καλὸς pulcher,πoῦς pes. d ❡ Fons Exampeus.) Scythæ, sacrā uiā, Exampeon dicunt.Inter Borysthenem,& Hypanin flumina(inquit Herodotus) locus est nomine Exampeus,ex quo hic amarus fons,ortum habet,& nomen.Est autem hic fons in finibus regionis Scytharum Aratorū,& Alizonū,eodem nomine,quo locus,unde emanat. VNde diuersa qualitas aquis insit,supra authoritate Senecæ cōmonstrauimus.Vitruuius.8.Architecturæ libro. Sunt(inquit)ex amaro succo terræ fontes exeuntes uehementer amari.Quo loco & Hypanis huius meminit Ouidi⁹.15. Transformationū libro,quom uellet ex Pythagoræ sententia

Monstrare esse nihil,toto quod perstet in orbe,

Attulit & hanc Hypanis ex Exampeo in amariorem uersionem.

Quid?non & Scythicis Hypanis de montibus ortus,
Qui fuerat dulcis,salibus uiciatur amaris?

Propter immensum itineris interuallū inter Scythicum Hypanin,& Venetum Eridanū amnes,prouerbiali figura a Propertio lib.1.dictum uidetur.

Quantum Hypanis Veneto dissidet Eridano.

Cum res plurimū inter se distantes notare quis uoluerit.Potest & ad aquarum qualitatem horū fluminū.i.dulce,& amarum,Adagium id referri.Hic fluuius Hypanis,circa Solstitiū defert acinorū effigie tenues membranas,quibus erūpit uolucris,qua-

drupes pyralis modo,nec diem ultra uiuit. Vnde Hemerobion uocatur, quasi Vnidium dicas. Ply. ca.36.undecimi natu.historiæ.Aristo.ca.5.primi,& ca.19.quinti Naturæ animaliũ. ἐφ ήμερον.Diarium appellat.Sententiã Aristotelis de hac ipsa uolucre, refert.M.Cicero primo Tusculanarũ Quæsti. Albertus Hemerobion piscem ,utputa cui nulla cura nominis, & uitã nõ frequenter rei,diem nũcupat.Eius uerba qualiacunq; ex lib.24.de Animalibus libuit subscribere.Dies (inquit) est piscis, qui eodem die oritur, & cõpletur, & moritur.Et habet duos pedes,& duas alas pinales.Quidã tamen dicũt, qđ diutius uiuit ab ortu,sed dicunt,qđ post cõplementũ non uiuit,nisi dic una.Hucusq; Albertus.Aristoteles,& Plynius uolucrem q̃drupedem esse dicunt,Albertus piscem bipedem.Sed tutius illis fidem adhibere, q̃ huic.

DE BORYSTHENE FLVMINE, AC cius accolis. De natura canũ. De Scytharũ moribus. De gẽmis, Smaragdo, Cyaneo, Crystallo. CAP. XXV.

a APud Neuros[a] nascitur Borysthenes flumen, in quo pisces egregij saporis[b], & quibus ossa nulla sunt, nec aliud, q̃ Carthagines tenerrimę. Verũ Neuri (ut accepimus)
b æstatis[c] tẽporibus in lupos transfigurantur. Deinde exacto spacio, quod huic sorti attributum est, in pristinã faciem reuertuntur. Populis istis

APVD NEVROS.)Quo loc⁹ hic fiat dilucidior, ascribam Herodoti in Melpomene uerba.Quartus (inquit) Scythiæ fluui⁹ Borysthenes secundum Istrum omniũ maximus,& nostra sententia nõ modo Scythicorũ fluuiorũ lõge uberrim⁹, sed etiã cęteris uberior pter Aegyptiũ Nilũ,cũ q̃ nõ licet aliud cõparare. Cæterorũ uberrim⁹ est Borysthenes, pascua pbẽs amęnissima, & accõmodatissima pecoribus,nec nõ optimorũ,ac singulariũ affatim pisciũ. Idem ad potandũ suauissimus,liquidus inter turbidos fluens,iuxta semẽtis optima fit,& herba nõ satiua etiã aptissima.In cuius quoq; ostiũ ingens uis salis sua sponte concrescit.Præbet idem ingẽtia Cete ad salsuram,spinis carẽtia,quę Antaceos appellãt.Ex Herodoto sunt omnia,quæ de Borysthene flumine in principio secundi Mela refert.Hidem authores scribunt Borysthenis,quẽadmodũ & Nili originẽ ignorari. b ℭ Pisces egregij saporis.)Ply.ca.15.noni.In Borysthene(inquit)memoratur piscis pcipua magnitudo,nullis ossibus,spinisue intersitis,carne prædulci.Is piscis esse uidetur,qui apud Plynium eodem capite Esos nuncupatur.Eadẽ de his piscibus Mela scribit.Hos pisces & Danubius abunde procreat,nõ multũ ab Atilis differentes,nisi qđ ijs maiores multo sunt.Atalũ piscem intelligũt, quẽ Storionẽ Itali uernacule nuncupant,In Pado(inquit Ply.)inertia pinguescentẽ ad mille aliquando libras cathenato captũ hamo.Horum Viennã,Autumno presertim tempore e Pannonia, ingens afferẽ copia. c ℭ Neuri æstatis temporibus in lupos transfigurant.) Sunt qui legant, Statis tẽporibus.Ply. ca.22.octaui nat.historiæ,falsum esse confidenter existimat.Homines(inquit)in lupos uerti,rursumq; restitui sibi,falsum esse confidenter existimare debemus,aut credere omnia quæ fabulosa, tot sæculis comperimus &c.Herodotus etiã non adhibet istis fidem.NEdum ueteribus, sed etiãnum nostri temporis hominibus creditum est,posse quadã magica arte,homines in lupos omnino conuerti.Hinc a Marone in Pharmaceutria dictum est.

His ego sæpe lupum fieri,& se condere syluis.

Et a Propertio in quarto.

Et sua nocturno fallere terga lupo.

Ouidius.7.Metamorphosis libro.

Inq; uirum soliti uultus mutare ferinos
Ambigui prosecta lupi.

Et Plautus in Amphitryone.Nam uerum st (inquit) qđ olim est audiũ fabulariter,mutatos Atticos in Arcadia homines,& ferras beluas mansitasse,nec unq̃ domo parentibus cognitas.Ex hac hominũ opinione ortũ Adagiũ. Versipellẽ se facit,quando lubet. In hominẽ uafrum ,& astutum,cui ob perfidiã,& inconstantiã minime credendũ sit.Vtitur ea figura Plautus prima,& nona Comędijs.Et Ply.ca.22.lib.octaui.SED an natura patiatur, homines in lupos, uel in rem quampiã speciei alterius,cõmutari,nõ parua apud peritiores concertatio est.Herodotus, & secũ plures,fabulosum existimat,id quod naturali sit consonũ rationi.Specierum enim differentia,ut Aristoteli placuit,a forma rerum ultima esse sumit.Non posset ergo homo lupus fieri, nisi anima ipsa hominis,in lupi animã uerteretur omnino.Id autem fieri natura non patitur.Forma enim perfectissima non nisi subiectum perficit sibi simile.Opinatur Ioannes Scotus,tantã esse huius singularis animæ ad propriũ corpus, proportionẽ,ut ipsa non possit corpus aliud informare,q̃ suũ. Ergo nec multo min⁹ lupi corpus quoquo modo rationalis anima potest perficere.Pythagorica animarũ hominũ in bruta

baniam decurrit. Lege Ply. ca. 13. lib. sexti. Iustinus lib. 42. dicit eos ab Albano Italiæ monte retinere nomen, q̄d inde Herculem quom extincto Geryone armenta eius per Italiā duceret, sequuti fuerint. Albanis mos est cum mortuis pecunias defodere. Idcirco pauperes uiuunt, cū patrimoniū nullū habeāt. In eos p̄terea dici solitum, q̄d Cyclopū uitam agant, quasi efferā, segnem, atq; barbarā, quoniā neq; sint agroꝝ culturæ studiosi, sed ad cultum omnē humanioris uitæ inertes, atq; omnino rudes. Stra.

a albo crine nascuntur. Caniciem habent auspiciū capilloꝝ. Ergo capilloꝝ color genti nomen dedit. Glauca oculis inest [a] pupilla, ideo nocte plus q̄ die cernunt. APVD hos populos nati [b] canes
b feris omnibus anteponuntur. Frangunt [c] tauros, Leones perimūt, detinent quicquid obiectum est. Quibus ex causis meruerunt etiā annalibus

lib. xi. Scribunt medici peritiores, capillos natiuā nigredinem retinere, quousq; sanguis pinguis, spissus, calid⁹, uiscosusq; in homine permāserit. Quom uero ijdem in aquositatē (utor enim Auicennæ uerbo) tendere incipiunt, consequens est, ut in caniciem continuo dilabatur. Docet idē Auicenna Fen. 7. q̄rti Canonis, quibus ipsa caniciies retardetur, quibusue iuuamentisne accidat, phiberi possit. Si plura de hac ipsa re scire cupis, adeas Aristotelē ca. 4. quinti de generatione animalium lib. Hunc sequutus Albertus Germanus homo in Physicis literis magis, q̄ linguis eruditus. Plura scribit ca. 7. de ciminoni de Animalibus libro. QVærit Aristoteles decima Problematū sectione. Cur unus omnium animantiū homo canescit? An (inquit) q̄d pars animantiū maxima, pilū quotannis deciduū gerit, ut equus, ut bos non nulla deciduū nō geriūt. Tempus autē uiuunt breue, ut oues, & quædā alia, quoꝝ pilus utpote non senescens, canescere non potest. At homo nec deciduū gerit pilū, & longā degit ætatē. Itaq; tempore consenescit, atq; inueteratur. SED quom pueri humecti sunt, & plurimū excremētosi, cur non canescunt tamē? Aphrodisieus has causas retulit. Quia humidi (inquit) & calidi sunt. Pituita autem unde canicies humida, & frigida est. Adde, q̄d pueroꝝ caluaria, mollis, laxaq; est instar cutis. Itaq; uacans materia, & inutilis difflari potest, atq; euaporari. Senioꝝ prædura est. Tēpore namq; obdurescit, ac densa, solida, ossea redditur, unde rimas in ea natura perduxit, quibus uapores excremētitij efflari, atq; euanescere possent. Ply. caniciē eq̄s etiā tribuit in undecimo. Docta plurima de caniciei ratione refert Cœlius ca. 48. septimi Anti. lectionū libri. a ℂ Glauca pupilla.) Ex Plynio sumptū est ca. 2. libri septimi, qui Isigonū Nicensem aduocat authorē. b ℂ Nati canes.) Totū, quod de canibus hoc loco Solinus refert, ex ca. 40. octaui Plynij sumptū est. Canis q̄uis Latinū sit nomen, Græcā tamen Etymologiā habere uidetur. Græcis enim κύνος dicitur. Alijs placet a canore latratus dici potius, q̄d plurimū latrando insonet. Lucius Columella. 8. Agriculturæ libro tria docet esse canū genera. Vnum aduersus hominū, & ferarum insidias parandū, tuendumq;, & id (inquit) uillam, quæq; iuxta sunt uillæ, custodit. Alterū propellendis iniurijs hominū, ac ferarum, & id obseruat domi stabulū, foris pecora pascentia. Tertium uenandi gratia comparaт, idq; nō solū nihil agricolā iuuat, sed & auocat, desidem ab opere suo reddit. De multiplici canū genere Ply. ca. 63. lib. decimi, & Aristoteles ca. 20. sexti Naturę animaliū. Quales autē canes forma esse debeant, appositis uerbis secūdo Agriculturæ libro explicat M. Varro. Facie (inquit) debēt esse formosi, magnitudine ampla, oculis nigrātibus, aut rauis, naribus congruentibus, labris subnigris, aut rubicundis, neq; resimis superioribus, neq; pēdulis subtus mento suppresso, & ex eo enatis dentibus duobus dextra, & sinistra paulo emin⁹ superioribus directis potius, q̄ Brochis, acutos quos habeant labro tectos, capitibus, & auriculis magnis, ac flaccis, crassis ceruicibus, ac collo internodijs articuloꝝ longis, cruribus rectis, ac potius uarijs, q̄ uacijs, pedibus magnis, altis, qui ingredienti ei displodanт, digitis discretis, unguibus duris, ac curuis, talo, nec ut corneo, nec nimū duro, sed ut fermentato, ac molli a fęminibus summis corpore suppresso. Spina neq; eminula, neq; curua, cauda crassa, latratu graui, hiatu magno, colore potissimū albo, q̄d in tenebris, specie leonina. Præterea fęminas uolūt esse māmosas æqualibus papillis. Subdit uidendū esse, ut boni seminis sint. Itaq; a regionibus appellanт. Lacones, Epirotici, Salamantini. Plura ad formā canū pertinentia tradit Columella, sed non nisi de Villatico cane scribit. Non assentitur idē Columella ijs, qui canes inter mutos custodes annumerandos censent. Nam quis (inquit) hominū clarius aut tanta uociferatione bestiā, uel furē prædicat, q̄ iste latratus? Quis famulus amantior domini? Quis fidelior comes? quis custos incorruptior? quis excubitor inueniri potest uigilantior? Quis deniq; ultor, aut uindex constantior? c ℂ Frangunt tauros, leones perimūt.) Scribūt Diod. Siculus. 17. historiarū lib. & Q. Curti⁹ li. 8. in Sophitis regiōe nobiles esse ad uenandū canes, qui latratu abstinere dicunт, quom uidere feram. Leonibus maxime infesti, quos & perimunt. Nec minus Tigrides dilaniare Diod. refert. Apud Bactrianos uulgo usurpant. Canem timidū uehementius latrare, q̄ mordere. Idem Curtius li. 6.

tradi. Legimus petenti [a] Indiã Alexandro a rege a
Albaniæ dono duos missos, quorũ alter sues si-
bi, & ursos oblatos usq; adeo spreuit, ut offen-
sus degeneri præda, ignauo similis diu accuba-
ret, quẽ per ignorantiã uelut inertem, Alexãder b
extingui imperauit. Alter uero monitu eorũ, q
donũ ꝓsecuti erant, leonẽ missum necauit. Mox
uiso Elephante notabiliter exultãs belluã primo
astu fatigauit, deinde cũ summo spectantiũ hor- c
rore terræ affixit. Hoc genus canũ crescit ad for-
mã amplissimã, terrificis latratibus ultra rugitus
insonantes. Hæc sunt de canibus Albanis, reliq̃
cõmunia uniuersis. Dominos æq̃liter canes om- d
nes diligunt, sicut exẽplis palã factum est. In Epi-
ro deniq; domini percussorem in cœtu agnitũ
latratu canis prodidit. Iasone Lycio interfecto
canis ipsius aspernatus cibum inedia obijt. Lysi- e
machi regis canis, flammis se iniecit, accenso do-
mini rogo, & pariter igni absumptus est. Gara-
mantũ regẽ [c] ducenti canes ab exilio reduxerunt
prælianti aduersus resistentes. Colofonij, & Ca- f
stabalenses canibus in bella productis primas a-
cies instruebant. Appio Iunio, [d] Publio Silio cõ-
sulibus damnatũ dominũ [e] canis cum abigi non
posset, comitat⁹ in carcerẽ mox ꝑcussum, ulula- g
tu ꝓsecutus est. Cũq; ex miseratione populi Ro-
mani potestas ei cibi fieret, ad os defuncti escam
tulit. Vltimo abiectũ in Tyberim cadauer adna-
tans sustentare conatus est. Canes soli [f] nomina
recognoscũt, itinerũ meminerũt. Indi [g] coitus tẽ-

Italis elegãs Adagiũ frequens est. Latrantẽ canem nunq̃ prædam capere. a ℭ Petente Indiã Alexandro.) Idem exemplũ Plynius quoq; refert. Omnia fere præter canes, dominũ, & amicũ aspernanẽ pauperem. Non habet unde suũ paupertas pascat amorẽ. Quam uera Horatiana sentẽtia. Et genus, & uirtus nisi cum re uilior alga est. Ciceronis secũdo de natura Deorũ uerba sunt. Canum (inquit) tam fida custodia, tanq; amans dominorũ adulatio, tantumq; odiũ in externos, & tam incredibilis ad inuestigandũ sagacitas nariũ, tã alacritas in uenando, quid significat aliud, nisi se ad hominũ commoditates esse generatos? Aegyptij propter canum utilitates plurimas, eos loco numinis coluerunt. Gentes sunt ꝑterea (ut sexto naturalis historiæ refert Plynius) quæ canẽ pro rege habent. b ℭ In Epiro.) Inter generosos canes Molossos. i. Epiroticos celebrant. Veloces Spartę catulos, acreq; Molossũ Pasce sero pingui, inquit Maro. Exẽplũ hoc ex Ply. mutuatus Solin⁹. DE Lysimacho idẽ refert Ply. De eo multa Strabo lib. 13. & Iustinus libro quintodecimo, & sequẽtibus duobus. c ℭ Garamantes.) Ex Plynio & hęc sumpta sunt. Quis is rex fuerit, nondũ legi. Simile canit Val. Flacc⁹ sexto Argonauticô.

Caspiadę, quis turba canũ nõ segnius acres
Exilit ad lituos, pugnasq; capessit heriles.

Colophon Ionicæ urbs, Clarij Apollinis luco illustris, sed Homero alũno, ut Colophonij tradũt, multo illustrior. d ℭ Appio Iunio, Publio Silio.) Vetusti omnes Solini codices, habent Appio Iunio, Publio Sicinio. Dubium hic, an apud Plyniũ mendũ sit, qđ ca. 40. octaui Publium Silium habeat. e ℭ Damnatũ dominũ.) Ex Ply. & hoc ipsum sumptũ est. f ℭ Canes soli nomĩa sua recognoscunt.) Soli (inquit Plynius) dominũ nouere. Et ignotũ q̃q; si repente ueniat, intelligũt. Soli nomina sua, soli uocem domesticam agnoscunt. Itinera quãuis longa meminere, nec ulli præter hominũ memoria. Hæc Ply. Id autem ob id euenire creditur, qđ plus sensus ijs insit, q̃ animantibus insit reliquis. Sunt aũt canes nominibus nõ longissimis appellandi, quo celerius quisq; uocatus, exaudiat. Nec in breuioribus, q̃ quæ duabus syllabis enunciantur, sicuti Græcũ est σκύλαξ, latinũ ferox. Græcũ λάκων latinũ celer. Vel fœmina, ut sunt Græca σπουδή, ἀλκὴ ῥώμη, Latina, lupa, ceru a, tigris. Ex Lucio Columella ca. 12. libri septimi. ADuertendũ inueniri interdũ equos, boues, oues, capras, feles, sues, quæ nomina sua recognoscunt, sed hoc multo rarius, q̃ in canibus depræhenditur. g ℭ Indi coitus tempore.) Idem refert Plynius ca. 40. octaui libri. In Cyrenensi agro lupi cum canibus coeunt. Et Laconici canes ex uulpe, & cane generantur. Indicos etiã canes ex

nes ex Tigride, & canes gigni confirmant, uerum non statim, sed tertio coitu. Primo enim beluinos adhuc catulos procreari aiunt. Alligantur canes locis desertis, & nisi belua incensa libidine sit, sępe lacerantur. Aristo. ca. 28. octaui Nat. animaliũ. a ℂ Aegyptij canes e Nilo.) Macrobius secũdo Saturnaliũ inter pluriũ dicteria ascripsit & hoc. Post Mutinensem (inquit) fugã quærentibus quid ageret Antonius. Respondisse familiaris eius ferebatur. Qđ canis in Aegypto, bibit, & fugit. Quoniã in illis regionibus constat canes captu Crocodilorũ exterritos currere, & bibere. Quærit eleganter Aphrodisieus. Cur canes suas uibrare caudas soleant, quom notos sibi agnoscant? Caussas lege apud eũ Proble. 144. lib. primi. Albertus inter alia fidẽ excedentia, narrat, qđ si quis dentes canum super se habet suspẽsos, nõ illatrabitur a canibus. Rursus, qđ si quis cor canis super se habuerit, non inuadetur morsu canũ. Insuper qđ si dẽs canis nigri in palma teneatur, nõ latrabũt canes contra tenentem eum. Et ideo (inquit) talẽ dentem ferunt latrones noctiũ. Vsus sum uerbis eius qualibuscunq; ex lib. 22. de Animalibus. b ℂ Essedonũ mos est.) Essedones (inquit Herod. in Melpomene) talibus moribus uti ferunt. Quoties pater alicui decesserit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactauerunt, conciderunt q;, concidũt & mortuũ patrem illius, a quo conuiuio accipiuntur. Commixtisq; omnibus carnibus cõuiuiũ exhibent. Caput tamen defuncti denudatũ, purgatumq; inaurant, eoq; pro simulachro utuntur agentes illi quotannis maiores hostias, cerimoniasq;. Hæc filius patri facit, quemadmodũ Græci natalicia. Non diuersa ab his tradit Mela Pomp. in principio secundi Geographiæ libri, & Strabo lib. xi. c ℂ Scythotauri.) Hos Herod. lib. 4. & Pomp. lib. 2. Tauros nominant, Iphigeniæ, & Orestis aduentũ maxime memoratos, inmanesq; famã habere dicunt, qđ soleant pro uictimis aduenas cędere. Lege quæ scribit Seruius 2. Aen. Virgilij super illud. Sanguine placastis uentos &c. Dicti autem Scythotauri, quasi Scythæ Tauri mõtis accolæ. Ply. ca. 12. quarti. Iugum ipsum (inquit) Scythotauri tenent. d ℂ Nomades.) Ex re sumptũ nomen νομὰς νομάδος, Græcis pastor dicitur, & νέμειν pasco. Itẽ νομὸς pascua. Scythæ enĩ (ut lib. 8. Arrianus scribit) neq; agriculturæ student, neq; urbes incolũt, neq; templa dijs extruũt, sed plaustris errabundi in alia, atq; alia loca pro tẽpore cõmeant. Lege Iustinũ lib. 2. Sunt & in Aethiopia Nomades ca. 43. infra. DE Georgis, & Axiacis, Mela lib. 2. γεωργοὺς eni Græci, agricolas nominãt. Ply. ca. 13. lib. sexti. e ℂ Neq; mirant alienas.) Iusti. li. 2. de Scythis loquẽs. Nullũ scelus (inquit) apud eos furto grauius. Quippe sine tecto, munimentoq; pecora, & armenta &c. Quã felices erãt homines, quom furem nemo timeret Caulibus, aut Porris, & aperto uiueret horto. In ea ætate, quã aureã dicũt, erant expertes furandi homines, hac imbuit arte Mercurius Maia genitus, nunc magnus habetur ille deus, cuius dedit experientia fures. Quot sunt cõtrarię gentes Axiacis, quę nisi de rapto uiuere turpe putãt. f ℂ Vsu auri, argentiq; damnato.) Sciũt nimirũ Satarchæ, Qđ soleant auro multa subesse mala. Esset utinã hominũ mos iste hodie, quãdo auri, & argenti dira cupidine imus in uiscera terræ, & in sede Maniũ, q̃rimus opes. Hinc (ut canit Naso) ortum

Omne nefas, fugere pudor, uerumq;, fidesq;,
In quorum subiere locum fraudesq;, doliq;
Insidiæq;, & uis, & amor sceleratus habendi.

g ℂ De inimicorũ capitibus.) Herodotus lib. 4. Quẽ primũ uirum in bello cępit uir Scytha, eius sanguinẽ potat. Quoscunq; in prælio interemerit,

a pore in saltibus canes fœminas religant, ut cum his Tigrides coeant, quarum ex primis conceptibus ob nimiã feritatem inutiles partus iudicãt, itidem secundos, tertios educant. Aegyptij [a] canes e Nilo nunq̃ nisi currentes lambitant, dum a

b Crocodilis insidias cauẽt. INter Antropophagos in Asiatica parte numerant Essedones, q & ipsi nefandis funestantur inter se cibis. Essedonũ

c mos [b] est parentũ funera cãtibus prosequi, & ꝓximorũ conrogatis cœtibus, cadauera ipsa dentibus laniare, pecudumq; carnibus mixta dapes facere. Capitũ etiã ossa, auro incincta in poculo-

d rũ tradere ministerium. Scythotauri [c] pro hostiis cędunt aduenas. Nomades [d] pabula sequunt. Georgi in Europa siti agros exercent. Axiatę ꝓinde in Europa siti, neq; mirantur [e] aliena, neq;

e sua diligunt. Satarchæ usu [f] auri, argentiq; damnató in æternum se a publica auaritia abdicarũt. Scytharũ interi⁹ habitantiũ aspior ritus est. Specus incolũt. Pocula nõ ut Essedones, sed de [g] ini-

micorũ capitibus moliuntur. Amant prælia, in- a
teremptorũ cruorem e uulneribus ipsis bibunt.
Numero cædiũ [a] honor crescit, quarũ expertem
esse apud eos probrum est. Haustu [b] mutui sang
uinis fœdus sanciunt, non suo tantum more, sed b
Medorũ quoq; usurpata disciplina. Bellò deniq;
quod gestũ Olympiade nona, & quadragesima,
anno post Ilium captũ sexcẽtesimoquarto, inter
Alyathem Lydũ, [c] & Astyagem Mediæ regem c
hoc pacto firmata sunt iura pacis. Colchorũ ur-
bem Dioscoriaden Amphitus, [d] & Telchius au-
rigæ Castoris, & Pollucis condiderunt, a quib⁹
Heniochorũ gens exorta est. Vltra Sauromatas d
in Asia sitos, qui Mithridati [e] latebrã, & qui ori-
ginẽ Medis [f] dederunt, confines sunt Thalij his
nationibus, quas ab oriente cõtingũt Caspij ma-
ris fauces, quę fauces mirũ in modũ maciant im- e
bribus, crescũt æstibus. Heniochorũ mõtes Ara-
xem, Moschorum Phasiden fundunt. Sed Ara-
xes [g] breuibus interuallis ab Euphratis ortu ca-
put tollit, ac deinde in Caspiũ fertur mare. [h] Ari-

eorum capita regi offert. Caput hoc modo pręcidit. In orbem illud amputat circa aures, uerticeq; sumpto excutit. Et infra. Non tamen de omnibus (inquit) sed de inimicissimorũ capitibus hoc faciũt, ut illud quisq; infra supercilia recisum prorsus excuteret &c. Sex. Rufus hunc nefandũ morẽ Thracibus attribuit. Sed ijs, & illis esse cõmunis potest. a ℂ Numero cędium ho. cre.) Et id quoq; ex Herodoto libro eodẽ sumptũ est. b ℂ Haustus mutui sanguinis.) Fœdera cum quibuscunq; ineunt Scythæ, hoc modo ineunt. Infuso i grandem calicem fictilẽ, uino, cõmiscent eorũ sanguinẽ, qui feriunt fœdus, percutientes cultello, aut incidentes gladio aliquantulũ corporis. Deinde in calice tingunt, Acinacem, sagittas, securim, iaculũ. Hæc ubi fecerunt, sese multis uerbis deuouent, postea uinũ epotant, non modo ij, qui fœdus fecerũt, sed etiã comites ij, qui sunt maximæ dignitatis. Et hęc quoq; ex Herodoto sumpta sunt. Similia leges apud Tertuli. ca. 9. Apolog. Sic quoq; Catilinæ contra patriam cõiurationẽ fuisse firmatã, scribũt Salustius, Appian⁹, Lucius Florus. c ℂ Inter Alyathem Lydũ, & Astyagẽ.) Huius belli meminit Euseb. lib. temporum. Nec in tempore a Solino discrepat. De Alyathe quoq; Lydorũ rege, meminit Herodo. lib. primo. Fit & a Laertio mentio in uitis Pittaci, & Biantis li. primo. Tam scripta, q̃ impressa Solini exemplaria, habẽt tũ Aduatem, tũ Alyritem. Nos ex Eusebio Alyathem reposuim⁹. d ℂ Amphitus, & Telchius.) Omnia ex Ply. ca. 5. sexti. Castoris, & Pollucis aurigas/Strabo circa principiũ undecimi, Rhecã, & Amphistratũ nominatos dicit, ut in alterutro mẽdũ sit. Sed fieri potest, ut horũ fratrũ plures fuerint aurigę. Eo Stra. loco historiã hãc totã reperies. Cum Plynio, & Solino concordat Ammia. xx. historiarũ lib. Pulchra de Castoris, & Pollucis matre recenset Coelius ca. 41. sexti Ant. Lectio. e ℂ Mithridati latebrã.) Mithridates timens ne inimici, qđ ueneno non potuerant, ferro peragerent, uenãdi studiũ finxit. Quapropter quatuor annos, neq; urbis, neq; ruris tecto usus est, sed per syluas uagatus est, & diuersis montiũ regionibus pnoctabat, ignaris omnibus, quibus esset locis. Assuetus feras cursu aut fugere, aut proseq, cũ quibusdã etiã uiribus congredi. Quibus rebus & insidias uitauit, & corpus ad omnẽ uirtutis patientiã durauit. Ex Iustino lib. 37. Mithridatis latebræ meminit etiã Plynius ca. 5. sexti Nat. histo. Mithridatis regionẽ Ptol. ca. 9. quinti, inter Rha fluuiũ, & Hippicos montes sub Syracenis ultra Tanaim amnẽ esse dicit. Eius sitũ appingit secunda Asię tabula. f ℂ Originẽ Medis dederunt.) Ply. ca. 7. lib. sexti. Tanaim amnẽ (inqt) gemino ore influentẽ, incolunt Iaxamatæ, Medorũ (ut ferũt) soboles, & ipsi in multa genera diuisi, primo Sauromatę &c. g ℂ Sed Araxes.) Oritur Araxes, authore Strabone lib. xi. ex Armenia ad orientẽ illatus usq; in Tropatiã, ad occasum, septẽtrionemq; deflectit, & primo Azara pręterlabitur. Deinde Arxata Armeniæ urbem. Postea per Araxinũ campũ in mare Caspiũ emittit. Fluuius hic (ut in Parthico Appianus tradit) & profunditate, & celeritate, difficilis admodũ ad transeundũ. Et ut Curtij sententiam referamus, Araxe gignendę herbę nõ alius aptior, quicquid alluit floribus uestiens. Platani q̃q; & populi contegunt ripas, ita ut procul uisentibus continua uideantur montibus nemora riparum. Quippe obumbratus amnis presso in solum dilabitur alueo. Imminẽtq; colles, ipsi q̃q; frondibus lęti radices eorum humore subeunte. Regio nõ alia tota Asia salubrior habetur &c. Vide Herod. libro primo. Et Ptol. cap. 15. libri quinti, Tabula tertia Asiæ. Hunc pontẽ indignatũ. 8. Aene. scribit Maro. h ℂ Arimaspi.) Ex habitu, & forma corporis nomẽ habent. Nã, ut lib. 4. tradit Herodo. Scythica lingua

[a] maſpi circa Geſglitron poſiti unocula gens eſt. Vltra hos, & Rhiphæum iugū regio eſt aſsiduis obſeſsa niuibus, πτεροφόρον[b] dicunt. Quippe caſus [b] continuarum pruinarū quiddā ibi exprimit pinnarum ſimile. Damnata pars mundi, & a rerum natura in nubem æternæ caliginis merſa, ipſiſq; prorſus Aquilonis conceptaculis rigentiſsima: Sola terrarum[c] nō nouit uices temporū, nec de [c] cœlo aliud accipit, q̄ hyemem ſempiternā. In Aſiatica Scythia terræ ſunt[d] locupletes, inhabitabiles tamen. Nā cum auro, & gemmis affluant, Griphes tenent[e] uniuerſa. Alites ferociſsimæ, & ul- [d] tra omnem rabiem ſæuientes, quarum immanitate obſiſtente aduenis acceſsus difficilis, ac rarus eſt. Quippe uiſos diſcerpunt, uelut geniti ad plectendam auariciæ temeritatem. Arimaſpi cum his dimicant, ut intercipiant lapides, quorum non aſpernabimur proſequi qualitatem.

Arima unus, Spu autē oculus dicitur. Verum Herod. fieri non poſse exiſtimat, ut uiri naſcantur unoculi, cæterā naturā habentes alijs hominibus omnino parem. Sumpſit hęc Solinus ex ca. ſecundo ſeptimi Naturalis hiſt. Caij Plynij. Sed & iuxta eos (inqt) qui ſunt ad ſeptētrionē uerſi, haud procul ab ipſo Aquilonis exortu, ſpecuq; eius dicto, quem locū Geſglitron appellant, ꝓduntur Arimaſpi, q̄s diximus uno oculo in fronte media inſignes, quibus aſsidue bellum eſse circa metalla cū Gryphis ferarū uolucri genere, quale uulgo traditur, eruente ex cuniculis aurum mira cupiditate, & feris cuſtodiētibus, & Arimaſpis rapientibus multi, ſed maxime Herodotus, & Ariſteas Proconneſius ſcribunt. Arimaſpoꝝ meminerūt Lucanus in tertio. Val. Flaccus in ſexto. Diodorus aūt Sicu. in geſtis Alexandri Magni, hoc eſt. 17. hiſtoriarum libro, docet Cur Arimaſpi Euergetæ. i. beneſici dicanť. Docta plura refert Cęlius Rhodiginus ca. 22. noni Antiq. lect. libro. a ℭ Riphęū iugum.) Seruius nono Aeneid. diſcretionē licet tenuem eſse dicit inter Ripęos atq; Riphęos mōtes. Nā Ripęi (inquit) Arcadiæ, Riphęi uero Scythiæ montes ſunt. Dictos autē tertio Georgicoꝝ libro docet, a perpetuo uentoꝝ flatu, quod ῥιφὴ Gręce impetꝰ & ὁρμὴ dicitť, ἀπὸ τοῦ ῥίπτειν idest proijcere. Sumpſit aūt Solinus hæc omnia ex cap. 12. q̄rti Plynij. b ℭ πτεροφόρον dicunt.) Quaſi penniferū, uel aliferū dicas τὸ πτερὸν alam, & pennā ſignificat, φέρω fero. Nō deſunt, q nomen πτεροφόρον deriuent, ἀπὸ τοῦ πτεροῦ, & φορου. i. a penna, & uento, qd̕ penna ea aſsidue agitetur a uento. φόρος prętereа apud Gręcos tributū ſignificat. Qd̕ ea ipſa regio pennas inſtar tributi largiatur, & ſoluat. Verba Plynij ex ca. 12. quarti hæc ſunt. Vltimi (inqt) a tergo eoꝝ Arimaſpi. Mox. Riphęi montes, & aſsiduę niuis caſu pinnarum ſimilitudine Pterophoros appellata regio, pars mundi damnata a natura rerū, & denſa merſa caligine, neq; in alio, q̄ rigoris opere gelidis Aquilonis conceptaculis &c. Marnanus lib. 6. Tunc (inquit) Riphęi montes, & regio caligantibus tenebris inumbrata. Cur autem penniferā regionē eā uocent, hinc creditū Herodotus lib. 4. exiſtimat. De pennis aūt (inquit) quibus aiunt Scythæ oppletū eſse aerem, & icцirco non poſse proſpici longius continentē, nec ulterius tranſiri, hęc eſt mea ſententia (inquit) qd̕ ultra eā regionē aſsidue ningit, & (ut credibile eſt) minus æſtate, q̄ hyeme. Nā prout cuilibet, eminus intuenti, cadentē niuē copioſam liquet, quod dico, nix pennis aſsimilis eſt. Et propter hanc talē hyemē inhabitabilia ſunt eius continētis loca ad Aqlonē ſpectantia, eoq; opinor pennas niuē eſse interp̄tantes Scythas, ac circumiectas gentes ita loqui. Verū hæc, q̄ reperiunť, longiſsime dicta ſunt, hæc Herodo. c ℭ Sola terrarū nō nouit uices tēporū.) Ideſt, Ver, Aeſtatē, Autumnū. Hę enim ſunt tēporis partes alijs in locis ſibi inuicē ſuccedentes. At ea regio de cęlo nihil aliud accipit (inquit Solinus) q̄ hyemē ſempiternā. d ℭ Terrę ſunt locupletes.) Similia Mela Pomponius in principio ſecundi refert. e ℭ Gryphes tenent uniuerſa.) Has alites ueteres Latini, ut ait Nonius, Picos appellabāt. Plau. in Aulu. Pici diuitijs, qui aureos montes colunt, eos ſolus ſupo. Quales aūt, & ubi Gryphes ſint, multis uerbis aperit Philoſtra. lib. 3. Hoc genus ferarū (inqt Seruius) omni parte leones ſunt, alis, & facie aquilis ſimiles, equis uehementer infeſtæ, Apollini conſecratæ. Vide in Attica Pauſaniā. Ob hanc cum equis inimicitiā, prouerbiali figura Ecloga octaua, a Virgilio dictum eſt. Iungentur iā Gryphes equis. De his, quæ plurimū natura diſsident. Plynij ſunt, quæ Solinus de Arimaſporū, & Gryphiū pugna, refert ca. 2. libri ſeptimi. Arrianus libro quinto geſtorum Alexandri, non adhibet iſtis fidem, eſseq; ad uoluptatem magis, quam ad ueritatem omnino inuenta. Albertus uiceſimotertio de Animalibus libro, Eſse Gryphes aues magis, ait, tradunt hiſtoriæ, quam experta philoſophorum, uel rationes Phyſicæ.

SMAragdis hic [a] locus patria est, quibus tertiā inter lapides dignitatē Theophrastus dedit. Nā licet sint & Aegyptij, [b] & Chalcedonij, & Medici, & Laconici, præcipuus tamē est honor Scythicis. Nihil his iucūdius, nihil utilius uidēt oculi. In primis uirēt ultra irrigua gramina, ultra amnicas herbas. Deīde obtut⁹ fatigatos coloris reficiūt lenitate. Nā uisus, quos alterius gēmæ fulgor retuderit, Smaragdi recreant, & exacuunt. Nec aliā ob causam placuit, ut nō sculperent, ne offensum decus imaginū lacunis corrūperetur, quāq̄ qui uerus est, difficulter uulneret. Probant hoc pacto, si aspectus transmittāt, si cum globosi sunt, pxima sibi inficiāt aere repcusso, aut cū cōcaui sunt, inspectantiū facies æmulent, si neq; umbra, neq; lucernis, neq; sole mutent. Optimos tn̄ sortiunt situs, qbus planicies resupina est, & extensa. Inueniunt Etesijs flantibus. Tūc enī detecto solo facillime internitent. Nā Etesiæ [c] plurimū arenas mouēt. Alij minus nobiles in cōmissuris saxorū, uel in metallis ærarijs apparent, q̄s Chalcosmaragdos [d] nūcupāt. Vitiosi eorū intrinsecus q̄sdā sordes habēt, uel plūbo, uel capillamētis, uel etiā sali similes. Lauant austero mero, sed uiridi proficiunt oleo, quamuis natura imbuantur. Et Cyaneus [e] lapis e Scythia est optimus, si cærulo coruscabit, cuius gnari in marem, & fœminam genus diuidunt. Fœminis nitor purus est. Mares punctulis ad gratiam interlucentibus auratilis puluiscul⁹ uariat. Istic & [f] Crystallus

a ℭ Smaragdis hic loc⁹ patria est.) Scribit Serapio Smaragdū esse naturæ frigidę, ac siccę. Existimāt philosophi hūc ipsum lapidē in aures Mineris puenire, eiusq; uiriditatē a uirtute Minerę fieri autumāt. Medici tradūt Smaragdū in potu sumptū uenenis, ac uenenosorū morsib⁹ opitulari. Mira sūt, q̄ Smaragdo, Marbodęus tribuit. Commodus iste lapis, scrutātibus abdita fertur Cū pscire uolunt, aut diuinare futura. Auget opes idē sese reuerenter habentes. Oibus in causis dās psuasoria uerba. Tanq̄ facundi uis sit sermonis (in illo &c. Hui⁹ sunt oia, quæ de Smaragdo secūdo Mineralium Albertus refert. De Smaragdis hæc, & plura Plynius cap. 5. tricesimiseptimi naturalis historiæ. b ℭ Licet sint Aegyptij, & Chalcedonij.) Plynius dicit Smaragdorū genera duodecim, nobilissimos autē dicit Scythicos ab ea gente in q̄ reperiuntur appellatos. Nullis (inquit) maior austeritas, nec minus uitij. Et quantū Smaragdi a gēmis distant, tantū Scythici a cæteris Smaragdis. c ℭ Etesiæ.) ἐτησίαι a gręcis, dicuntur uēti, qui statuto, & certo anni spatio flare soleāt, hoc est q̄draginta diebus post Caniculæ exortū. Græci enim ἐτήσιον annuū dicūt. d ℭ Chalcosmaragdos.) A loco, ubi prouenīunt, nomē habēt, χαλκὸσ enim Græce æs Latine dicitur. Ergo Chalcosmaragdi, qd' in metallis æreis appareant dicti sunt. e ℭ Et Cyaneus est.) Lapis hic a colore nomen habet. Græci enim κυάνεον cęruleum dicunt, uel eū colorē, qui medium inter nigrū, & uiridē locū tenet. Optima (inquit Ply. ca. 9. tricesimiseptimi) Scythica, dein Cypria, postremo Aegyptia. Adulteratē maxie tinctura &c. f ℭ Crystallus.) Græci κρύοσ frigus, uel gelu dicunt, στέλλω contraho, sicq; Crystallus non nisi concretū gelu esse dicitur. Est enim Crystallus aqua e niue solidius, latiusq; cōcreta. Eā κρύσταλλον Gręci appellāt. Author. A. Gelli⁹. ca. 5. deciminoni Noc. Atti. Qualiter e niue Crystallus fiat, uno uersiculo primo Syluarum Papinius explicat. Raraq; lōgęuis niuibus Crystalla gelari. Scribit Ply. c. 2. tricesimiseptimi, unde hęc sumpta sunt oia, Crystalla nō nisi, ubi maxie hibernę niues rigent, glaciesq;, reperiri: cui sentētię hoc loco refragaē Solinus. Nā si ita foret (inqt) nec Alabanda Asię, nec Cyprus insula, hāc materiā pcrearet, qbus admodū calor iugis est. Hęc uerbalis tm̄ differētia, ex uerbis Dio. Siculi circa finē tertij dissoluiē euidēter. Crystall⁹ (inqt) lapis, ex aq̄ oriē pura, cōgelata, nō qdē a frigore, sed diuina caloris ui, q̄ duriciē seruet, uariosq; colores suscipiat. Claudi. Possedit glacies naturę signa prioris, Quę fit parte gelu, frigora parte negat. Sic em̄ eluxatū carmē reintegrandū putam⁹. Extat altera eiusdē poetę Elegia, cuius principium Lymphę, q̄ tegitis cognato corpore Lymphas &c. g ℭ Nā fert calorē.) Sūt q legāt. Nō fert calorē. Sed ferme oēs Solini codices, primā lectionē retinēt. Eā scqē Marbodęus tit. 60. inqēs. Frig⁹ tenet, atq; calorē,

FABVLAE erant Hyperborei.) Hyperborei ex eo dicti sunt, qđ super, uel ultra eos spiret Boreas. ὑπὲρ enim Græce, super, uel ultra significat. Boreas Arctous uentus. Diod. Siculus lib. 3. ex eo dictos tradit, qđ sint admodū Boreę subdiu. Macrobius secūdo de Somnio Scipionis lib. Hyperboreos interpretatur, quasi originē Boreę introrsum recedendo transisset. Adeo (inquit) æterna pene præmūtur pruina, ut non facilę explicetur, quāta sit illic frigidæ nimietatis iniuria. Festus Pomp. aliunde existimat sumptū nomē. Hyperborei supra Aquilonis (inqt) flatum habitantes. Dicti quod humanæ uitę modū excedūnt uiuēdo ultra centesimū annū, quasi ὑπερβαίνοντες ὅρον, hoc est, transcendentes cōmunem uitæ terminū. Strabo lib. quintodecimo scribit quosdā uelle, Hypboreos mille annos uiuere. Idē Strabo lib. 1. refert quandā sententiā Hyperboreos eos esse existimantiū, qui sint Boreę coniunctissimi. Terminus autem Borealiū polus est, Australium uero Aequinoctialis. Herodotus in Melpomene scribit esse etiā Hypernotios, si Hyperboreos esse qs fuerit opinatus. Scribit idē Strabo libro Geographię undecimo, de iisq sunt ultra mare Caspiū, ueluti sunt Hyperborei, Sauromatæ, & Arimaspi, nihil exquisite a ueteribus scriptum esse, nec ab iis quidē, qui aut Cyri bellum aduersum Massagetas gestū, aut Persarū, aut Medorū, Syrorumq res gestas conscripserūt. Quod accidisse ait, ppter scriptorū simplicitatē, ac fabularū studiū, Quā ex re haud multū fidei assequuti sunt. Hi enim scriptores, quom eos uiderent magnopere probari, qui aperte fabulas conscriberent, arbitrati sunt scripta sua, futura iucundiora, si in historiæ formā ea dicerent, quæ nec ipsi unq̄ uidissent, nec a scientibus audiuissent. Eā ob causam, ait, Tragœdiarum poetis, Hesiodo, atq Homero, de Heroibus prędicandi fabulas adhiberi fidē, q̄ Ethesiæ, & Herodoto, atq Hellanico, ac cæteris eius generis scriptoribus. At Romanorū, Parthorūq imperiū, plura retegisse, q̄ ea, quæ tradita ante fuerant. DE Hyperboreis (ut Ply. ca. 12. lib. sexti refert) Ecatheus uolumē condidit.

b ❡ Sed quom pbatissimi authores.) Intelligit ex Gręcis Hecatęū, Antimachū, Dio. Siculū. Melā Pōp. apud nostros. Eratosthenes aūt, Herodotusq (ut etiā in primo refert Stra.) nullos esse Hypboreos tradiderūt. VADIANVS in Scholiis, q̄ docte, ac elegāter, in Melā Pōp. cōposuit, reprhēdit Plyniū, & cū secutū Iuliū Solinū, qđ utercq crediderit apud Hypboreos esse cardines mūdi, extremosq syderū ambitus, semestriq luce, & una die solis auersi ab æquinoctio uerno in Autumnū, semel in anno Solstitio iis oriri soles, brumaq semel occidūs. Vellē Vadianū, ascripsisse Plynii uerba pauca pcedētia, qbus aniaduertere potuisset, Plyniū pleraq fabulosa existimasse, quę plures tū Gręcorū, tū Latinorū de Hyperboreis tradiderunt. Pone Riphęos montes, ultraq Aqlonem (inquit) gens felix (si credimus) quos Hyperboreos appellauere, annoso degit æuo, fabulosis celebrata miraculis. Ibi creduntur esse cardines mundi, & cætera. Non frustra addit Plynius, si credimus, & fabulosis celebrata miraculis. Rursus, ut ostenderet fuisse eam aliorum sententiam, non suam continuo subdit. Ibi creduntur esse cardines mundi, & cætera. Plynii mos est, in rebus credulitatem excedentibus, nequaq̄ obstringere fidem suā

a quem licet pars maior Europæ, & particula Asię subministrent, præciosissimū tamen Scythia edit. Multus ad pocula destinatur. Nā fert calorē præcipue q̄libet nihil aliud, q̄ frigidū pati possit.
b Sexangulus inuenitur. Qui eligunt purissimum captant, ne quid rufum, neue nubilū, uel spumis obsitum, arceat perspicuitatē. Tūc ne duricia iusto propensior obnoxiū fragilitati magis faciat.
c Putant glaciem coire, & in Crystallū corporari, sed frustra. Nam si ita foret, nec Alabanda Asiæ, nec Cyprus insula hanc materiā procrearet, quibus regiōibus incitatissimus calor est. Liuia Au-
b gusti ad magnitudinē cl. librarū inter Capitolina donaria Crystallum dedicauit.

DE HYPERBOREIS POPVLIS. CAP. XXVI.

d FAbula erat de Hyperboreis, & rumor irritus, si quæ illinc ad nos uscp fluxerūt, temere forent credita. Sed cum pro-
bitsimi authores, & satis idonei sententias pares
e faciant, nullus falsum reformidet. De Hyperboreis itaq loquemur. Incolunt pēne πτερόφορον, quem ultra Aquilonem accepimus iacere,

gens beatissima. [a]Eam Asiæ quidã magis, q̃ Europæ dederunt. Alij statuunt mediã inter utrumq̧ solem Antipodũ occidentẽ, & nostrũ renascentem, quod aspernatur ratio tam uasto mari duos orbes interfluente. Sunt igitur in Europa, [b]apud quos mundi cardines esse credunt, & extimos syderum ambitus, semenstrem lucem auersum tñ una die solem, quãq̃ existant, qui putãt nõ quotidie ibi solẽ, ut nobis, sed uernali æquinoctio exoriri, autumnali occidere. Ita sex mensibus infinitum diem, sex alijs continuã esse noctem. De cælo magnã [c]clementiã auræ spirant salubriter. Nihil noxij flatus habent. Domus sunt nemora, uel luci. In diem uictus arbores subministrãt. Discordiã nesciunt. Aegritudine non inquietant. Ad innocentiã omnibus æquale uotũ. [d]Mortem accersunt, & uolũtario interitu castigãt obeundi tarditatem. Quos satietas uitæ tenet, epulati, de-

qui potius lectorem ad authores relegare, qui de dubijs rogentur omnibus. Solini uero errores (inq̃t) æmulatio excusat. Quod simiarũ sit omnia eorũ suo periculo imitari uelle. Sed quianã ratione Albert⁹ nullius simia, sed suo Marte (ut dici solet) cuncta audens, totiens tamen delirans, excusari poterit, ijs q eum tanti faciũt, locus esto. a ℭ Gens beatissima.) Eadẽ fere tradit Mela Pomp. Terra (inquit) angusta, aprica, per se fertilis. Cultores iustissimi, & diutius q̃ ulli mortaliũ, & beatius uiuunt. Quippe festo semper ocio læti, nõ bella nouere, non iurgia. Sacris operati maxime Apollinis, quorum primitias Delon misisse initio per uirgines suas. Deinde per populos subinde tradentes ulterioribus, moremq̧ eũ diu, & donec uitio gentiũ temeratus est, seruasse referuntur. Habitãt lucos, sylpasq̧ &c. Similia refert ca. 12. lib. 4. C. Plynius. b ℭ Sũt ergo i Europa.) Hæc oĩa ex Plynio ca. 12. lib. quarti. Põponius Mela lib. tertio in Asiatico littore Hyperboreos primos ponit. Diodo. Siculus etiã lib. 3. ex Hecathęi, & quorundã aliorum, qui ueteres, & fabulis similes historias scripserunt, authoritate, tradit oppositã Celtis, iuxta Oceanũ esse insulam, haud multo Sicilia minorem, pone Arctos, habitariq̧ ab his qui Hyperborei, eo qđ uento Boreæ sint admodum subditi appellãtur. Insulã uero fertilẽ, & fructuosam, ut in quo fructus annui bis nascant. Fabulantur Latonã &c. SED an sub mundi polis possit esse aliqualis uiuentiũ habitatio, nondũ experientia deprehensum reor. Constat ex Philosophorũ Placitis, uitã in calido, & humido consistere animantiũ. Poli aũt mundi algore imenso, & frigoribus occupati defectionis causas pruinis mergentibus prębuere. Plynius & Solinus cum Pomponio uident asserere, sub polo ipso Arctico animantiũ habitationẽ esse possibilẽ. Cõmunior tamen sententia, partem huic contrariã conat asserere. Quid aũt in hac ambiguitate sit sentiendũ Conciliator septima & sexagesima differẽtia, disserit copiose, peritorũ fere omniũ referens sententias. Placet multis, non totã zonã Arcticã inhabitabilẽ esse, sed eam tantũ partem, q̃ polo ipsi Arctico directe subiaceat. Qui autem sub polo Arctico habitari posse arbitrantur, partem ei polo propinquã fortassis accipiunt. Quid si regionis illius hominibus ęstiuo tẽpore, quo sol illic uidetur assidue, sit illuc securus accessus, hyeme uero illinc longius abeant. c ℭ De cœlo magnã clementiã.) Mirum omnino & rationi dissonũ, in ea regione esse tantã cœli clementiã, q̃ sex mensiũ continuatã noctem habeat. Nisi ad sex mensiũ diẽ idipsum referas. Vel qđ eo quoq; tẽpore, quo sex mẽsibus continuata nox ẽst, sol nõ multũ ab ea regione distans fiat. Sunt qui dicant eis hæc munere concessa diuũ, ob uidelicet illorũ hominũ innocentiã. d ℭ Mortem accersunt.) Nõ dissimilia de hac re Mela refert lib. tertio. Vbi eos (inquit) uiuendi satietas, magisq̧ tędiũ cępit, hylares redimiti sertis, semetipsos in pelagus ex certa rupe, pręcipites dant. Id eis funus eximiũ est. ac (ut inquit Plynius) genus sepulturę beatissimũ. Scribit Diod. Siculus tertio Bibliothecæ libro, in Oceano uersus meridiem esse quãdã insulã, cuius incolis mos sit ad certam usq; ętatẽ uiuere, qua pfecta, uariã sibi mortem sponte constituunt. Esse alicubi rursus homines, qui adeo mortẽ contemnunt, ut pugnent nudi. Hispaniæ q̧ populis fuisse mortis contemptũ, primo bellorũ Punicorũ canit Syllius.

Prodiga gens animi, & properare facillima mortem.
Namq̧ ubi trascendit florentes uiribus annos
Impatiens æui spernit nouisse senectam,
Et fati modus in dextra est. Et Lucanus in primo.
Certe populi, quos despicit Arctos

Felices errore suo, quos ille timorum
Maximus haud urget Leti metus, inde ruendi
In ferrum mens prona uiris, animęq; capaces
Mortis, & ignauū est rediturę parcere uitę.

Partalis Indiæ regio est, in qua, qui sapientiores habentur accensos a se rogos conscendētes, uoluntaria morte uitam finiunt, Lucanus in tertio

Quiq; suas struxere pyras, uiuiq; calentes
Conscendere rogos, proh quanta est gloria genti
Iniecisse manū fatis uitaq; re(pletos
Quod superest donasse deis.

a libuticq;. De rupe nota præcipitē casum in mare ꝓfundū destināt. Hoc sepulturæ genus optimū arbitrātur. Aiunt etiam[a] solitos per uirgines ꝓbatissimas primitias frugū Apollini Delio missi-
b tare. Verum hæc quoniā perfidia hospitū nō illibatæ, reuenissent, deuotionis, quā peregre prosequebāt, pōtificiū mox itra fines suos receperūt.

DE ARIMPHAEIS. DE MARI Caspio. De Tigribus. De Pantheris, & Pardis. CAP. XXVII.

c ALtera in[b] Asia gēs est ad initiū Orientis æstiui, ubi deficiunt Rhiphęorꝫ mōtiū iuga Hyperboreis similes, quos dicūt Arimphęos, & ipsi arbustorꝫ frōdibus gaudent.
d Baccas edūt. Iuxta uiros, ac fœminas tędet crinium. Ita uterq; sexus[c] comas tōdet. Amant qetem nō amāt lædere. Sacri habentur, attrectariq; eos etiā a ferocissimis nationib⁹ nefas ducitur. Quicūq; periculū a suis metuit, si ad Ariphæos trās-

a ❡Aiūt solitos per uirgines.) Herodo. lib. 4. describit iter, per quod ex Hyperboreis Delta uenisse ad Scythas, a Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimq; per singulos ad occasum usq;, atq; illinc meridiem uersus ea sacra dimissa a primis Gręcorꝫ Dodonęis esse accepta, & ab ijs descendisse ad Meliensem sinū, peruasisseq; in Euboiā, & oppidatim usq; ad Carystum, & illinc reliquisse Andrum. Caristios enim esse, qui in Tenū portarint. Tenios uero in Delu. Atq; ita hæc sacra in Delū aiunt peruenisse. Primas aūt ex Hyperboreis uirgines missas fuisse dicunt Hyperocham, & Laodicen, & cū ijs tutelæ gratia quinq; ex suis popularibus, qui eas deduxerint, qui Perpherees uocati sūt. Fuisse autem ea sacra ferunt in triticea alligata stipula. Solinus autem ex Plynio primitias fuisse frugum. Eas insuper uirgines in Delo dicunt fuisse defunctas, in Deloq; Hyperboreos eis parentare solitos fuisse. Earum monumentū, ut Herodo. etiamnū annotauit, intra Artemisiū ad sinistrā intrantibus fuisse memoratur olea illic super enata. Delij tradunt, ante Hyperocham, & Laodicen, uenisse ex Hyperboreis in Delum, Argen, & Opin uirgines, ut Lucinę tributū redderent, quod pro partu maturato instituerant. Sed hæc ab Hesiodo, & Homero in Ephigonis excogitata esse uidēt.

ALTERA in Asia gens.) Quæ hac parte Solinus de Arimphęis refert, ex ca. 13. quarti Plynij omnia mutuatus est. Vltra Aquilonis (inquit) initia Hyperboreos aliqui posuere, pluribus in Europa dictos. Primū inde noscitur promontoriū Celticæ Lytarmis. Fluuius Carambucis obi lassata cū syderū ui Riphęorꝫ montiū deficiūt iuga, ibiq; Arimphęos quosdā accepimus haud dissimilē Hyperboreis gentē. Sedes illi nemora. Alimenta Baccę. Capillus iuxta fœminis, uirisq; in probo existimat. Ritus clementia. Itaq; sacros habere narrant, inuiolatosq;. Esse etiā feris accolarū populis. Nec ipsos modo, sed illos etiā, qui ad eos perfugerint. Mela Pom. in fine primi. Tū continuis (inquit) rupibus late aspera, & deserta regio ad Arimphęos usq; permittit. His iustissimi mores. Pro domibus nemora. Alimēta baccę, & maribus, & fœminis nuda sunt capita. Sacri habent, adeoq; ipsos nemo de tam feris gentibus uiolat, ut alijs quoq; ad eos confugientibus, pro Asylo sit. Vltra surgit mons Riphęus. Dicti ab α priuatiua litera, & ῥιπίζω, qđ flare significat, quasi sine uentorꝫ flatu. Herod. hos populos Argyppęos nominat in Melpomene. Quibus (inquit) nemo mortaliū iniuriā infert. Sacri enim dicunt esse, nihilq; Martiorꝫ armorꝫ possident. Iidem finitimorꝫ controuersias dirimūt. Ad quos quisquis confugit, is a nemine lęditur. Nomen eis est Argyppęi. Hęc Herod. Ex iam dictis patet eos errare, qui pro Arymphęis Riphęos in Solino reposuerūt, quorū de Riphęis antea dixerit. Nō absimiles sunt Arimphęi populi, Esseniis ipsis, de quibus cap. 48. Solinus infra. ADuertendū tamē Posidoniū, & Protarchū scripsisse Riphęos, & Alpes eosdem montes esse, Id libro octauo. Cœlius in antiquis lectionibus, antea annotauit.

Hinc existimat a Virgilio quarto Aeneidos dictum esse.
Ac ueluti annosam ualido cum robore quercum Alpini Boreę nunc hinc, nunc flantibus illinc
Eruere inter se certant. c ℭ Comas tondet.) Miconij (ut lib. xi. scribit Plynius) carentes capillo gignū-tur. Et quędā animaliū (inquit) naturaliter caluent. Apud Aegyptios consuetudo inoleuit, ut peregri-nantes, quoad domū reuertunt, comas nutriant. Ab Osiride consuetudo hæc sumpta est, qui in tota

fugerit, tutus est uelut Asylo[a] tegatur. Vltra hos a
Cimmerij,[b] & gens Amazonum[c] porrecta ad
Caspium mare, quod dilapsum per Asiaticæ ter-
ga plagæ Scythicum[d] irrumpit oceanum. Sed
magnis deinde spacijs intercedētibus ostia[e] Oxi b
fluminis Hyrcani habent. Gens[f] syluis[g] aspera, co
piosa, immanibus feris, fœta Tigribus. Quod

peregrinatione sua, nō ante comā deposuerit, q̄ in patriā ipse redierit. Veteribus mos fuit in aduersis comas tondere. Vnde Argiui quom apud agrū Tyrenm a Lacedęmonijs uicti fuissent, ex eo tempore tonsis capitibus, quom ante criniti essent de nutriendis comis legem condiderūt. Herodan Clio author est. Sybari præterea a Crotoniatis direpta, uniuersi Milesij, q puberes erant, capita derase-runt. Idem author in Eratho. Machlyes Africę populi occiput crinitū gestant. Auses uero anteriorem capitis partem. Maxies p̄terea dextrā capitis partē comatā gestant, sinistrā radunt. a ℭ Velut Asy-lo tegatur.) Græci Asylū sacrū, & intemeratū templū dicunt, ab α sine, & συλάω prędor, rapio, spolio, molo. Nā e loco sacro aliquid rapere nefas est. Seruius secundo Aeneid. Virg. super illud.
Et iam porticibus uacuis Iunonis Asylo. Dictum Asylum tradit, a uerbo σύρω traho, καὶ συλῶ, sacra detraho de sacris locis. Id autē non est (inquit) in omnibus templis, nisi quibus cōsecrationis le-ge concessum est. Fuerunt autem pōnsissima Asyla tria, Athenis, Troiæ, & in urbe Roma, lege eundem Seruium octauo Aeneidos super illud.
Hinc lucum ingentem, quem Romulus acer Asylum. b ℭ Cimmerij.) Ex Plynio hęc ca. 13. lib. sexti. Cimmeriorū loca ob nimiā solis distantiā, plurimū tenebrosa esse dicūt. Quam rem multis car-minibus canit Valerius Flaccus Argonauticon libro tertio.

Est procul ad Stygiæ deuexa silentia noctis
Cimmerium domus, & superis incognita tellus
Cæruleo tenebrosa situ, quo flammea nunq̄
Sol iuga, sydereos nec mittit Iuppiter annos.
Stant tacitæ frondes, immotaq; sylua comanti.
Horret uerna iugo &c.

Et Ouid. xi. Metamorphoseos de Cimmerijs Scythiæ loquens.

Quo nunq̄ radijs oriens, mediusue cadensue,
Phœbus adire potest, nebulę caligine mixtæ
Exhalantur humo, dubię p crepuscula noctis.

Homerus xi. Odysseæ a principio plura refert, a quo posteri omnes de Cimmerijs transtulerunt. Plura Strabo lib. primo. Sunt etiā in Italia Cimmerij inter Baias, Cumasq; siti. Ex natura huius loci, Lactan. ca. 3. quinti Diuinarū institutionū elegans p-uerbiū protulit, Cimmerijs tenebris atriorē. In hominē, cuius mens tota uersetur in tenebris, & q om-nis omnino sapientiæ expers sit. Papinius tertio Syluarum in hunc modū effert. Cimmeriū Chaos, de loco tenebris obsito, & quo neutiq̄ accessus patrat. Non inconcinne etiā ad animū transferri pote-rit de homine scilicet, qui mente hebete, & obtusa omnino sit. c ℭ Gēs Amazonū.) Seruius primo Aeneid. super illud Virgilij. Ducit Amazonidū. Amazones dictas tradit, uel qđ simul uiuant sine uiris, quasi ἄμα ζῶσαι. Vel quod unā mammā exustam habeant, quasi ἄνευ μαζοῦ. Hinc eas Titianus unimāmas uocat, ut in. xi. Aen. idem refert. Plautus etiā in Curculione earū regionē unimāmiā nomi-nat. Dio. Siculus lib. quarto scribit Amazonas duplices esse, quarū quasdā priscis tēporibus in Libia extitisse. Vnde eos non recte sentire ait, qui existimauerunt solas fuisse Amazonas, quæ circa flumen Thermodoonta in ponto regnarunt. Quæ autem in Libya sunt, multis antea sęculis (inquit) Scythicas pręcesserunt. Post Amazonū partum nati infantes dantur uiris, quos lacte nutriant. Feminis mā-millas, ne crescant, urunt, asserentes eas impedimēto esse ad bellandū. Vnde a Gręcis eo qđ māmis careant, Amazones appellanī. Herodan Melpomene tradit Amazonas a Scythis Acorpatas uocari, quod nomen transferri potest (inquit) Viricidæ. Acor enī uirū uocant, pata autē occidere. Apud Ama-zones enim ex lege nulla uirgo nubit priusq̄ aliquē hostiū interemerit. Ideoq; nonnullæ earū decedūt iam uetulæ antequā nubant, quod legi satisfacere nequiuerint. Eas extinctas scribit idē Seruiꝰ partim ab Hercule, partim ab Achille. Propter earū fortitudinē, & summā artis bellicæ experientiā, Martis filiæ creditę sunt. Authores Val. Flaccus lib. 4. Seruius xi. Aeneid. Lactan. 4. Thebaidos. Autenus ex Dy-

a beſtiarum[a] genus inſigne maculis notę, & perni-
citas memorabile reddiderũt. Fuluo nitent. Hoc
fuluũ nigrantibus ſegmentibus interundatũ, ua-
rietate apprime decet. Pedũ motũ[b] neſcio uelo-
b citas, an peruicacia[c] magis adiuuet. Nihil tam lõ-
gũ eſt, qđ nõ breui penetrẽt. Nihil adeo antece-
dit, ut non illico aſſequant. Ac maxĩe earũ potẽ-
tia probatur/cũ maternis curis incitant, cũ[d] ca-

onyſio. Thraicio (inquit) de Marte ſatę &c. In Cõmẽtariolo Diony, alia annotauimus ſup illud. Sanguis Amazonidũ. Quæ de Amazonibus a ueteribus tradita ſunt, fabuloſa omnino Strabo lib. xi. exiſtimat. Quis enim credat (inquit) ut uel exercitus, uel ciuitas, uel gens unq̃ ex ſolis conſtiterit mulieribus? Et non ſolũ conſtiterit, uerum etiã inuaſerit aliena. Et non modo uicinis fuerit dominata, adeo ut uſq; in Ioniã proceſſerit, ſed etiam exercitũ trans Pontũ miſerit uſq; in Atticã. Hoc perinde eſt, ac ſi quis dicat uiros tunc mulieres fuiſſe, & mulieres uiros &c. d. ℭ Scythicũ irrũpit. Oceanũ.) Mela lib. 3. Strabo lib. xi. Ply. ca. 13. ſexti. Diony. Afer. Macrob. 2. de Somno Scipi. Martianus li. 6. Itẽ plures alij tradunt Caſpiũ mare ex Scythico Oceano procreari. Herod. autẽ (ut in commentario Dionyſij annotauimus, oppoſitæ ſententiæ eſt, exiſtimans mare Caſpiũ per ſe eſſe, nec ex mari alio originem ducere. Cui aſtipulatur Ptole. ca. 5. lib. ſeptimi. Hyrcanũ (inquit) mare, qđ & Caſpiũ dicitur, ab omni parte ambitur a terra, inſulæ ſimilitudinẽ ex oppoſito ducens. Id quod ex ſeptima Aſiæ tabula perſpici poteſt. Hãc ſcriptorũ diſcordiã diluimus in eodẽ Cõmentario ſuper illud. Sed mare non ualeat. Et ſuper illud. Miſcetur Thetyos undę. Solinus hic Plyniũ ca. 13. ſexti imitatur ex toto. SVNT (ut Strabo refert) qui in unũ coegerint Męotim lacum, qui Tanaim recipit, & Caſpiũ mare, quod etiã lacũ uocant, quom (ut inquit Polycletus) ſerpentes generet, & dulce ſit. In Caſpiũ mare, per Ochũ amnẽ multas ex India merces deuehi, Ariſtobolus author eſt. e ℭ Oſtia Oxi fluminis.) De Oxo flumine, præter ea quę ſcribũt Ply. Stra. Curtius, Marcellinus. Lege Arrianũ tertio, quarto, & ſeptimo geſtorũ Alexandri libris. Itẽ apud Ptole. ca. 7. 10. 11. 12. 14. lib. ſexti. Ariſtoteles inter Admiranda in natura enumerat Oxũ fluuiũ, qđ Bactrianorum regionẽ, quã irrigat, multo fœcundantẽ auro arenam pariat. De Oxo flumine infra ca. 62. f ℭ Gẽs ſyluis aſpera.) Hircanię ſitũ, flumina, gentes, urbesq;, deſcribit Ptolemęus ca. 7. li. ſexti. 5. tabularũ Aſię. Strabo lib. xi. Hyrcania (inquit) ualde opulenta, & multa, & magna ex parte planicies, p̃claris urbib⁹ adornata. Opulentiæ ſignũ dicũt, qđ uitis uini metretam affert, ficus modios LX. frumentũ ex fructu naſcitur, qui cadit ex culmo. In arboribus mellificãtur &c. Lege quæ ſcribũt Ply. Mela, Stephan⁹, Ammianus lib. 23. Arrianus lib. 3. Itẽ cæteri. Hyrcanis mos eſt, defunctorũ regũ membra canibus exhibere. Eos canes ipſi, ſepulchrales nuncupant. Vt,

Regia cum lucem poſuerunt membra, probatum
Hyrcanis adhibere canes, Syllius lib. 13. bellorũ Punicorũ.

Aliorũ uero cadauera rapaci generi auium proijciunt. Euſebius ca. 3. primi preparationis. g ℭ Syluis aſpera.) Lucanus in tertio. Vaſtis Hyrcania ſyluis. a ℭ Quod beſtiarum genus.) Quę de Tigribus hoc loco ſcribit Solinus, ex ca. 18. octaui Naturalis hiſtoriæ Caij Plinij ſumpta ſunt omnia. b ℭ Pedũ motũ neſcio uelocitas.) Propter mirã huius animalis pernicitatem creditũ eſt, Zephirũ uentũ habere maritũ. Ex hac opinione a Claudiano poeta tertio raptus Proſerpinæ ſcriptũ eſt. Fremit illa marito Mobilior Zephyro &c. Oppianus in libro de Venatione ad Antoninũ Cæſarem, ſcribit ex aliorũ ſentẽtia, Tigrides Zephyro, non ſui generis marito concipere. Hoc idẽ de Hiſpaniæ equabus inualuit credulitas, ut uento concipiant aliquando, qđ in ea regione, equi perniciſſimi generentur, author Iuſtinus libro hiſtoriarũ ultimo. A uelocitate p̃terea, ferę huic inditũ nomen eſt. Medi enim (ut cap. 27. libri ſexti tradit Ply.) Tigrim ſagittam dicunt. Chryſei, Paraſangę, Aſangi populi, Tigri fera ſcatent. Idẽ Ply. ca. 20. ſexti. c ℭ Peruicacia.) Obſtinatio. Sunt enim peruicaces, ut in Cõmentarijs Epodon Porphyrio tradit, qui in contentione uſq; ad peruincendũ perſeuerãt. d ℭ Cum catulorũ inſiſtunt raptoribus.) Libuit huic loco aſcribere diui Ambroſij uerba ex ca. 4. ſexti Hexameron, ubi de Naturę admiranda ui loquens, ſic inquit. Hęc Tigridis interpellat uelocitatẽ, & imminentẽ eam prędę reflectit. Namq; ubi uacuũ raptę ſobolis cubile reperit, illico ueſtigijs raptoris inſiſtit. At ille q̃uis equo uectus fugaci, uidens tamen uelocitatem ferę ſe poſſe pręuerti, nec euadendi ullũ ſuppetere ſibi poſſe ſubſidiũ, Technam huiuſmodi fraude molitur. Vbi ſe contiguũ uiderit, ſphęrã de uitro proijcit. At illa imagine ſui luditur, & ſobolẽ putat. Reuocat impetum, colligere fętum deſiderans. Rurſus inani ſpecie retenta, totis ſe ad comprehendum equitem uiribus fundit; & iracundiæ ſtimulo uelocior fugienti imminet. At ille iterũ ſphęræ obiectu ſequentem retardat, nec tamẽ ſedulitatẽ matris memoriæ fraudis excludit, caſſã uerſat imaginem, & quaſi lactatura fętus reſidet. Sic pietatis ſuę ſtudio decepta, & uindictã amittit, & prolem

tulorum insistunt raptoribus, succedant sibi eq- a
tes licet, & astu quãtolibet amoliri prædam ue-
lint, nisi in præsidio maria fuerint, frustra est au-
sum omne. Notantur frequentissimę siquando
latrones suis asportatis catulis renauigantes ui- b
dent, in littore irrita rabie se dare præcipites ue-
lut propriã tarditatem uoluntaria castigantes ru
ina, q̃q̃ de fœtu uniuerso uix unus queat subtra-
hi. Pantheræ [a] quoq; numerosæ sunt in Hirca- c
nia, minutis orbiculis superpictæ, ita ut oculatis
ex fuluo circulis, uel cærulea, uel alba distingua-
tur tergi suppellex. Tradunt odore [b] earũ, & cõ
templatione armenta mire affici, atq; ubi eas p- d
sentiscant, properato conuenire, nec terreri nisi
sola oris toruitate. Quã ob causam Pãtheræ ab-
sconditis capitibus, quæ corporis reliqua sunt,
spectanda præbent, ut pecuarios greges stupi- e
dos in obtutu populẽtur secura uastatione. Sed
Hyrcani, ut hominibus intentatũ est nihil, fre-
quẽtius eas ueneno, q̃ ferro necãt. Aconito [c] car-

hæc ille. Ex ijs Ambrosij uerbis, Claudiani sensus euidens fit. Vitreę tardatur imagine formæ. Nõ enim per uitreã imaginẽ planiciẽ nitescentis Caspij intellexit Claudianus, sed uitreã sphęrã, q̃ ab insequẽdo equitẽ sępius Tigrides retardanť. Hæc Tigridis feritas in prouerbiũ abijt. Tigride orba peior. Iuue. satyra sexta. Tigride mobilior fęta. Claud. in Ruffinũ. Tigride formidolosius. Martialis in. 3. Tigris acerrimus est, & occiditur, Iulius Capitulinus in uita Maximini imperatoris. In hominẽ præterea omni humanitate carentem, prouerbiali figura a Marone quarto Aeneid. dictum est. Hyrcanęq; admorunt ubera Tigres. Verba sunt Didonis immanitatẽ Aeneę improperantis. OB Tigrium pterca ferociã, prudenter a poetis fictum est, eas Bacchi currũ trahere. Quid enim homine ebrio ferocius? & carẽti ratione similius? Quamuerum Horatianum illud.

Ebrietas in p̃lia trudit inermẽ.

Et primo Carminum.

Nequis modici transiliat mu-
(nera liberi
Centaurea monet cum Lapi-
(this rixa sup mero
Debellata monet Sithonijs nõ
(leuis Euchius
Cum fas, atq; nefas exiguo fi-
(ne libidinum
Discernunt auidi.

a ℭ Pantheræ quoq;.) Ab effectu sumptũ nomẽ, πᾶν enim totũ, θὴρ feram Græci dicũt, qđ scilicet hæc belua tota fera sit. Quæ de Pantheris hoc loco Solinus refert, omnia ex ca. 17. octaui Plynij mutuatus est. d ℭ Tradunt odore earũ.) Pręter Plynium hæc omnia referentẽ, sic hunc Pantherarum astũ refert Aristot. ca. 6. sexti Naturæ animaliũ. Pantheram (inquit) sese abscondentẽ uenari ferũt, propterea qđ suo odore beluas delectari intelligat. Propius enim ita accedunt, quas corripiat. Albertus existimat falsum esse, Pantherarũ odore beluas delectari. Alberti uerba ex. 22. de Animalibus libro ad uerbum hæc sunt. Panthera intra antrũ se colligẽs, diu dormit, & cum euigilat boni odoris fumus ab ipsa egredirur, quẽ odorem, ut dicit Plynius, animalia cætera gregatim insecunť. Sed hoc falsum eẽ per hoc scimus, qđ sicut in scientia de sensu, & sensato ostendimus, cætera animalia p̃ter hominẽ, odoribus nec gaudent, nec tristantur, Hæc ille. Alberti addicti iurare in uerba magistri, dicerent fortassis, Alberto credendũ potius, q̃ cunctis alijs, Sed credendi actus libertatis est. Quã falsum uero sit, cætera animalia, nec delectari, nec tristari odoribus experientia deprehendiť, ex ijs saltem animalibus, quæ nobiscum degunt. Theophrastus cap. 26. sexti de causis plantarum, docet, cur animal nullũ odoratum sit. Et Aristo. Proble. quarto. 13. Sectionis, quo ex loco Alberti sententia falsa esse deprehenditur. Ex huius ferę astu non inelegans Adagiũ sumi posse reor. Pantherarũ abditio. In Hypocritam maxime, & hominẽ, q aliud ostendit exterius, q̃ mente concipiat. Ad id Plautinum illud referendũ uidetur. Caprigenũ hominũ non placet mihi, neq; Pantherinum genus. Hi sunt, de quibus a Persio dictum est.

Obstipo capite, & figentes lumine terram
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt,
Atq; exporrecto trutinantur uerba labello. Sed bene actum,
Quod uidet hos omnis domus, & uicinia tota
Introrsum turpes, speciosos pelle decora.

c ℭ Aconito carnes illinunt.) Ex Plynio sumptum ca. 2. uicesimiseptimi naturalis historiæ. Tangunt (inquit) carnes Aconito, necantq; gustatu earũ Pantheras, nisi hoc fieret repletutas illos situs. Ob id quidã Pardalianches appellauere. At illas statim libe-

a nes illinunt, atq; ita per compita ſpargunt ſemitarum. Quæ ubi eſæ ſunt, fauces earū angina obſidentur. Ideo gramen παρδαλιαγχέσ[a] appellauerunt. Sed Pantheræ aduerſus hoc uirus, excre-
b menta humana deuorant, & ſuopte ingenio peſti reſiſtunt. Lenta illis uiuacitas, adeo ut eiectis interaneis, mortem diu differant. In his ſyluestribus & Pardi[b] ſunt, ſecundū a Pantheris genus,
c noti ſatis, nec latius exequendi. Quorū adulterinis[c] coitibus degenerātur partus Leænarum, & leones quidem procreantur, ſed ignobiles.

rari morte excrementoꝝ hominis guſtu demonſtratū. Et cap. 27. octaui eiuſdẽ operis libri Pantheras p carnes fricatas Aconito, uenantur Barbari. Occupat illico fauces earū angor. Quare Pardalianches id uenenum appellauere quidam. At fera contra hæc excrementis hominis ſibi medetur. Et alias tam auida eoꝝ, ut a paſtoribus ex induſtria in aliquo uaſe ſuſpenſa altius, q̄ ut queat ſaltu contingere iaculando ea, petendoq; defatigata poſtremo expiret, alioquin uiuacitatis adeo lentę, ut eiectis interaneis, diu pugnet. Sumpſit hæc Plynius ex ca. 6. noni Naturæ animalium Ariſtotelis. Panthera (inquit) cum uenenū Pardalianches, dictum ab angore, ederit, quo leones etiam intereunt, ſtercus hominis quęrit. Eo enim ipſo iuuatur. Quo circa uenatores, ſtercum ibi propinquū ſuſpendunt ex arbore altiqua, ne procul belua abeat petens ſuū medicamentum. Itaq; inſiliens ibidem, & ſpe capiendi perſeuerans, in ſe efferenda/ moritur. Medici Aconitum ab effectu Strangulatorem nominant. Auicenna ca. octauo tractat⁹ tertij ſextę Fen quarti Canonis. Græci ἀκόνιτον a Cote in qua naſcitur, nuncupant, ἀκόνη, uel ἀκονὴ λίθοσ Græce Cos dicitur. Ouidius ſeptimo Metamorphoſeos.

Quæ quia naſcuntur dura uiuacia caute
Agreſtes Aconita uocant.

Alij ſcribunt nomen ſumptum ab cautibus, quas Aconas uocant. Poetæ fingunt Aconitum ex Cerberi canis ſpuma primum prouenifſe, quom cum Hercules extraxiſſet ab inferis. Quod ea ratione fictum eſt, quoniā inter uenena ſit Aconitum pręſentiſſimū. Fabulam recenſet ſeptimo Tranſformationum Ouidius. Iamq; aderat Theſeus &c. De eo plura Plynius ca. 2. & tertio uiceſimiſeptimi naturalis hiſtoriæ. a ℭ παρδαλιαγχέσ.) Ariſtoteles, ut iamiā adductus eſt, ab Angore dictum prodit. Græci enim ἄγχειν ſuffocare dicunt. Inde παρδαλιαγχέσ .i. pardalis ſuffocator. Scribit Philoſtratus ſecundo Vitæ Apollonij, Pantheras mirumimmodū aromatib⁹ delectari, ita ut ex longinquo odorem ſequentes/ trahantur, & ex Armenia per montes proficiſcentes, ad Storacis lachrymas, ferantur quoties uenti ab ea parte flantes ab arboribus id gummi ſtillantibus, odorē proferunt. Et hoc quoq; Alberti ſententiæ refragatur. b ℭ Et Pardi ſunt.) Ex Plynio & hæc ca. 17. octaui libri. Nunc (inquit) uarias & Pardos, qui mares ſunt appellant, in eo omni genere creberrimo in Africa, Syriaq;. Quidam ab ijs Pantheras ſolo candore diſcernunt, nec adhuc aliā differentiā inueni. c ℭ Quoꝝ adulterinis coitibus.) De Leęnis (inquit Philoſtratus in ſecundo) huiuſmodi ſermo narratur, ipſas in amorem ſui Pardos trahere, eoſq; in leonū cubilibus ſuſcipere. Vbi uero ſe eoꝝ concubitu grauidas ſentiunt, in montes confugiūt, Pardorū conſuetudinē ſequētes. Pariunt autem maculoſos catulos propterea in denſiſſimis ſyluis occultatos nutriunt, ſimulantes uenationis cauſa a marib⁹ abeſſe. Leones enim ſi forte catulos uiderant eos lacerant, matremq; tanq̄ adulterā abigunt. Meminit & Plynius ca. 16. lib. octaui. Hos adulterinos coitus Leęnarū cum Pardis eleganti carmine Claudia: in conſulatu Manlij Theodori complexus eſt.

Obuia fulminei properent ad uulnera Pardi
Semine permixto geniti, cum forte Leęnæ
Nobiliorem uterum uiridis corrupit adulter,
Hi maculis patres referunt, & robore matres.

Leonum in adulteras Leęnas conſuetudinē utinam animaduerterent ij, qui nolunt tetigiſſe, niſi illas,

Quarum ſubſuta talos tegat inſtita ueſte.

Quā turpis res adulteriū ſit, ex animaliū pluriū conſuetudine dep̄hendiť. Colūbis, ut uno hoc exēplo contēti ſimus, pudicitia prima, & neutri coniugū nota adulteria. Hi cōiugij fidē nō uiolant, cōmunēq; ſeruāt domū. Niſi cœlebs, aut uidua domū non relinquit. Et imperioſos mares ſubinde etiā iniquos ferunt. Quippe ſuſpitio eſt adulterij q̄uis natura non ſit. Tūc plenū q̄rela guttur, ſęuiq; roſtro ictus. Infames merito a prudētioribus gētes habenť, qb⁹, ut inquit ille, cōnubia mille. Porphyrio in Horatianis Cōmentarijs ſcribit morē fuiſſe fœminas adulterij admiſſi conuictas cogi toga indutas in publicum procedere. Hinc exit illud ſecūdi Martialis.

Coccina famoſæ donas, & Ianthina mœchæ
Vis dare quæ meruit munera: mitte togam.

VNDE MEDITERRANEA MARIA oriantur. CAP. XXVIII.

QVoniam in Ponticis [a] rebus sumus, non erit omittendũ, unde Mediterranea maria caput tollant. Estimant enim quidam sinus istos a Gaditano freto [b] nasci, nec aliam esse originẽ, q̃ inundationem irrumpentis Oceani. Cuius spiritu peruagante apud aliquot mediterranea littora, sicut in Italiæ [c] parte fieri accessus, uel recessus. Qui contrarium [d] sentiunt, omnem illum fluorem aiunt a Ponticis faucibus inundare, idq; fulciunt argumento non inani, qđ æstus e Ponto ꝓfluus nũquam [e] reciprocetur.

a QVONIAM in Ponticis rebus sumus.) Existimant, quibus fabulas consectari mos est, ante Herculem, siue Aegyptius is fuerit, siue Thebanus alter, nullũ præter Oceanũ tellurẽ ambientem, fuisse mare aliud. Effossis autem Calpes, & Abylę montium ab Hercule radicibus Oceanũ primum terras irrupisse. Sicq; mediterraneum mare cępisse ferunt. Sunt qui uelint eam Oceani irruptionem, non a Gaditano freto, sed a Scythico Oceano, sumpsisse principiũ: quod Aristoteles etiam Philosophus secundo Meteoroꝝ libro sensisse uidetur, asserens fluxũ omnem maris ab Aquilone fieri in meridiem. Eius autem rei tres affert rationes, uerum potissimã hanc esse dicit, quoniã Aquilonis locus multo sit cæteris erectior. Ex altiori autem loco, in depressum, ac procliuẽ aqueũ liquorem fluere fatenẽ, qui rerum naturã penitus non ignorant. Sententiã Aristotelis etiamnũ Senecæ testimonio, ꝓsequitur Albertus c.6. tertij tractatus secundi Meteoroꝝ libri. Eius uerba (quoniam aspera, & prolixa nimis) nõ libuit huic loco ascribere. Sed Plynij uerba, q̃ e diuerso clara sint, & cõcinna, & quę Solinus in hunc locum transtulit, ex ca.13. lib.4. hæc sunt. Non est omittẽda (inquit) multoꝝ opinio priusquã digrediamur a Ponto, qui maria omnia interiora, illo capite nasci, nõ Gaditano freto existimauere. Haud improbabili argumento, quoniã æstus semper e Ponto profluens, nunq̃ reciprocetur ad eundem. b ℭ A Gaditano freto.) Gaditano a proximis Gadibus nomen inditum. Hunc ipsum locum prologo tertij Caius Plynius sic explicat. Origo ab occasu solis, & Gaditano freto, qua irrumpens oceanus Atlãticus, in maria interiora diffunditur. Hinc intranti dextra Africa est, lęuã Europa, inter has Asia est. Mela Põp. in principio primi, loquens de eo mari, quod ex occidenti oceano terra recipit. Hoc (inquit) primũ angustũ, nec amplius decem mil. passuũ patet, terram aperit, atq; intrat. Et ifra parũ. Id omne qua uenit, quaq; dispergitur, uno uocabulo, nostrũ mare dicitur. Angustias, introitumq; uenientis, nos Fretum. Græci τὸν πορθμὸν appellant. Eadẽ omnino circa finẽ ca.5. libri tertij refert Plynius. Sicut enim inter duas terras angustũ mare πορθμὸν, ita angustam inter duo maria terrã ἰσθμὸν Gręci nuncupant. Lege Capellam lib.6. eo loco ubi de terræ diuisione disserit. c ℭ In Italiæ parte.) Huius loci expositio habeẽ ex his, quæ scribit Ply. c.100. secundi, & c.8. tertij. d ℭ Qui contrarium sentiunt.) Parum ante horũ retulimus sententiã. e ℭ Nunq̃ reciprocetur.) De hac Ponti nõ reciprocatione sic Ply. ca.100. secundi. Et Pontus (inquit) semper extra meat in Propontidem, introrsus in Pontũ nunq̃ refluo mari, hęc Plyni⁹. Id autem accidit propter loci illius præ alijs altitudinem, ut ex Aristotele retulimus hoc ipso capite. Quo euidentior fiat coꝝ sententia, qui a Gaditano freto mediterranea maria caput tollere autumãt, ascribam Macrobij uerba ex.7. Saturn. suoꝝ libro. Meatus (inquit) qui solus de Oceano receptas aq̃s in maria nostra transmittit, in freto est Gaditano, quod Hispaniã, Africãq; interiacet. Et sine dubio inundatio ipsa per Hispaniense, & Gallicanũ littora, in Tyrrhenũ prodit, inde Adriaticũ mare facit, ex q̃ dextra in Parthenium, lęua in Ioniũ, & directim in Aegeũ pgit, atq; ita ingreditur in Pontũ. Quæ igitur ratio facit, ut riuatim aquæ de põto fluant, quom foris influẽtes aq̃s põtus accipiat? Sed cõstat utraq; ratio. Nã supficies põti ꝓpter nimias aq̃s, q̃ de terra dulces influũt, foras effluit, deorsum uero intro pergit influxio. Vnde ꝓbatũ est, natantia q̃ (ut supra dixi) iaciunẽ, in põtũ foras pelli. Si uero columna deciderit introrsum mari. Et hoc sępe usu ꝓbatũ est, ut grauiora quęq; in fundo Propontidis ad ponti interiora, pellantur. ANnotandũ sane ex Senecæ sententia, aquarum cursus ad unũ, uel aliũ locum, nullã esse causam, præter locoꝝ conuexitatẽ, procliuitatemq;. Fluunt enim aquæ tũ ab oriẽte in occidentẽ, uel e diuerso. Interdũ ab Aqlone in Austrũ, aut cõtra. Mot⁹ aũt fluxus, & refluxus mariũ orbis lunę sequiẽ rationẽ. Insup, aq̃s fluere ad altiorẽ locũ, q̃ is locus sit, unde originẽ primã ducunt, suapte natura fieri nõ potest. Patet ergo profluũ maris æstum, e ponto reciprocari non posse, si (ut dictum est) Aquilonis locus sit alijs omnino altior.

Insula

DE INSVLIS QVIBVSDAM SCYTHICIS. CAP. XXIX.

a INsula Apollonitarū [a] LXXX. millibus passuū, abest a Bosphoro Thracio citra Istrū sita, ex qua Marcus Lucullus Apollinem Capitolinū nobis extulit. Ante Borysthenem Achillis [b] insula est cum ęde sacra, quā
b ędē nulla ingreditur ales, & quæ forte aduolauerit, raptim fugam properat.

c DE OCEANO SEPTEMTRIONALI. De mari Caspio. Deq; Baltia insula. CAP. XXX.

d OCeanū Septemtrionalem [d] ex ea parte, qua a Paropaniso [e] amne Scythia abluitur, Hecatæus Amalchium appellat, qđ gentis illius lingua significat [f] cōgelatū mare.

INSVLA Appollonitarū.) Ply.ca.13.lib.quarti. Citra Istrū (inquit) Apollonitarum una. LXXX. M. a Bosphoro Thracio, ex qua M. Lucullus Capitolinū Apollinē aduexit. Et ca.7. tricesimi quarti eiusdem operis lib. Talis est in Capitolio Apollo trāslatus a M. Lucullo ex Apollonia ponti urbe. xxx. cubitorū, centū quinquaginta talentis factus. Fuit hic Apollo in octaua urbis regione. P. Victoris authoritate. Appianus in fine libri, qui Illyrius inscribitur. Romā ex Gallia, M. Lucullus magnū illū Apollinē, qui in Palatio situs est, adduxit. Hæc ille. Forte Apollonia pro Gallia reponenda. Vel ex Callati de legēdū. Est enim Callatis non longe ab Apollonia hac distans urbs. De hoc Apollinis Colosso, sic scribit Strab. lib.7. Post (inquit) Apollonia, stadi. M. &. ccc. Milesiorū colonia, cuius maior muri portio quadā in exili cōdita īsula est, ubi Apollinis sacellū existit, q̄ ex loco M. Lucullus Colossum extulit, & in Capitolio collocauit. Fuit autē (inquit) Apollinis statua Calamidis opus. b ℂ Achillis insula.) Leucæ (inqt lib.2. Mela Pomp.) Borysthenis ostio obiecta parua admodū, & qđ ibi Achilles situs est, Achillea cognomine. Eadem scribit Ply. ca.13. lib. quarti. Ante Borysthenē (inquit) Achillea est supradicta, eadē Leuce, & Macaron appellata. c ℂ Quā ędē.) Ply. c.29. li. decimi. Nec ulla auis in ponti insula, in qua sepult⁹ Achilles, ifestat sacrā ei ędē. Lucretius lib.6. refert loca q̄dam, quæ sunt auibus cōtraria cunctis. Ea ab effectu Gręci ἄορνα, Latini Auerna nuncupant. i. sine auibus, uel quæ adire aues nequeant. Carmē Lucretij ne diu quęras, sic incipit. Nūc age Auerna tibi &c. Quo loco, & rei huius, rationē conatur afferre. Similia sunt ijs, q̄ de Muscis, & canibus ca.2. supra retulim⁹. Sunt qui causam ad dęmones, uel magica p̄stigia referant. Fieri etiānum potuit, ut in ea ęde quippiā fuerit auiū naturæ omnino contrariū. Constat enim eū locū, in quo Basilisci reliquię suspēsę fuerint, nec araneas mā̄sitare, nec aliquas inuolare alites. Hanc ob causam Pergameni, ut alibi Solinus refert, Basilisci reliquias amplo sestertio cōpararūt, ut ędē Apollinis manu insignē ab ijs immunē redderēt. d

OCEANVM Septētrionalē.) Septētrionalis Oceanus ante Augusti tēpora nō bene notus erat, uerū eius principis auspicijs maiore ex parte nauigatus est. Germaniā classe circūuecta ad Cimbrorū p̄montoriū, & inde immenso mari prospecto, aut fama cognito ad Scythicā plagā, & humore nimio rigentia. Propter quod minime uerisimile est, illic maria deficere, ubi uis humoris superet. Hęc ex ca.69. secundi Plynij, & Martiano Capella lib.6. ubi de terræ rotūditate uerba facit. e ℂ A Paropaniso amne.) Quo Plynianā in hac quoq; parte imitationē aspicias, ascripsi eius authoris ex cap. 13. li.4. uerba. Septētrionalis (inquit) Oceanus Amalchiū eū Hecatęus appellat, a Paropaniso amne, q̄ Scythiā alluit, qđ nomē eius gētis lingua significat cōgelatū. Philemon Morimarusam a Cymbris uocari, hoc est, mortuū mare. Inde usq; ad p̄montoriū Rubeas. Vltra deinde Croniū. Xenophon Lampsacenus a littore Scytharū tridui nauigatione, insulā esse imensę magnitudinis Baltiā tradit. Eandem Pythias Basiliā nominat. f ℂ Cōgelatū mare.) Disarius apđ Macro.7. Satur. cōtendit marinā aquā nūq̄ gelu contrahi. Quāuis Herod. historiarū scriptor mare Bosphoricū, qđ & Cimmeriū appellat, earū p̄ partiū mare omne, qđ Scythicū dicit, gelu cōstringi, & cōsistere tradiderit. Sed aliter est (inqt Disarius) Nā nō marina aqua cōtrahit, sed q̄a plurimū in illis regiōib⁹ fluuiorū est, & paludū in ipsa maria influētiū, sup̄ficies maris cui dulces aquę innatāt cōgelascit, & incolumi aqua marina uidet in mari gelu, sed de aduenis undis coactū. Hoc & in Ponto fieri uidemus, in q̄ frusta q̄dā, & ut ita dixeri, p̄sicies gelidæ ferunt contractę de fluuialiū, uel palustriū undarū multitudine, in quas licet frigore concretæ, tamen sunt natantes quasi leuatiores marina. Plurimum autem aquarum talium influere

Philemon a Cimbris ad promontoriū Rubeas a
Morimorusam dicit uocari, hoc est, mortuū ma
re. Vltra Rubeas quicquid est, Cronium[a] nomi-
nant. Mare autem Caspiū ex altero ponti latere
ultra Massagetas, & Appellæos Scythas esse, in b
Asiatica plaga dulce[b] haustu Alexandro Magno
probatum est. Mox Pompeio Magno, qui bel-
lo Mithridatico, sicut cōmilito eius Varro tra-
dit, ipsis haustibus periclitari[c] fidem uoluit. Id e- c
uenire produnt e numero fluminū, quorū tanta
copia ibi influit, ut naturā maris uertat. Nō omi-
serim, quod per idem tēpus eidem Magno licu-
it ex India[d] diebus octo a Bactris usq; Icarū flu- d
men, quod influit in Oxum amnem, peruenire.
Deinde ad mare Caspium, inde per Caspium ad
Cyri amnis penetrare fluentū, qui Iberiæ, & Ar-
meniæ fines interluit. Itaq; a Cyro diebus nō am e
plius quinq; itinere terreno subuectis nauibus,
ad alueum Phasidis pertendit, per cuius ex-

ponto, & totam superficiem eius infectam esse dulci liquore, propter quod ait Salustius, mare ponti cū dulcius q̄ cætera, est hoc quoq; testimonio, q̄ si in pontū, uel paleas, uel ligna, seu quæcūq; alia natantia proieceris, ferat extra pontū ferunt in proponidē, atq; ita in mare quod alluit Asiæ orā, quā constet in pontū influere maris aquam, nō effluere de ponto. a ℭ Croniū.) Græci κρόνιον Saturnū dicunt, χρόνιον Saturniū. Est autem Saturni sydus gelidę, ac rigentis naturę authore Ply. cap. 8. secūdi, & ca. 25. decimi octaui Nat. hist. Lucanus in primo. Summo si frigida coelo Stella nocēs nigros Saturni accenderet ignes. Hinc dicunt Astronomi Martē, & Saturnū intercidere uitæ rationē, si radijs suis ortum genituræ pulsauerint. Horatius Te Iouis imperio tutela Saturno refulgens Eripuit, uolucresq; fati tardauit alas. Ex Ser. 4. Aene. super illud. Et diræ ultrices. Qm̄ igitur Saturni sydus ei mari dominatur, nō ab re Saturniū dictum est. Auienus ex Diony. de hac Oceani parte. Nomine Saturni late iacet æquoris unda. Itemq; Rhennius eiusdē Dionysij interpres. Dicitur ille piger, nec non Saturnius idem. Et rursus. Suscipit intrantem uastis Aquilonis ab undis Nomine Saturni, qđ Thetis possidet æquor. Plynij exemplaria passim habent Chronium, quod tēporale significat, sed apud eum Croniū potius legendū uidetur. b ℭ Dulce haustu.) Plynius ca. 17. libri sexti. Haustum (inquit) ipsius maris, dulcē esse, & Alexāder Magnus prodidit, & M. Varro talem perlatum Pompeio iuxta res gerenti Mithridatico bello, magnitudine haud dubie influentiū animū uicto sale. Cur mare salsum sit, uariæ a Philosophis sunt redditæ rationes. Anaximāder (inquit Plutar.) existimat mare primariæ humiditatis reliquias esse, cuius ignē plusculā assiccasse partem, reliquam aūt feruoris ui in alienū degenerasse saporem. Anaxagoras principio, inquit, humore stagnante solis circūflexu obusto, sicq; pingui euaporato reliquū in salsuginem, amarulentiāq; subsedit. Empedocles perustæ terræ sudorem dulcis per summa terræ amaruisse. Antiphon sudorem æstus ex quo residuus humor amarefactus efferuescendoq; in salsilaginē incoctus est, ut in omni sudore accidere solet. Metrodorus mare per terras excolatū terrenū lentorē resipuisse, perinde atq; solent, quæ per cinerē diffunduntur. Platonici quantū elementaris aquæ rigoris ui ex aere concretū est dulce euasisse, quantum uero a terra obustulata conflagranteq; suffitum est salsum. Aristo. 2. Meteororū libro in probatis præcedentiū philosophorū sententijs, hanc salsedinis maris autumat uerā causam. Ait enim saporem salsum prouenire ex alicuius sicci terrestris indigesti, adustiq; cū humido mixtione. Id ita esse signis quibusdā euidentibus probare nitit. Eo enim superfluū alimenti amarū est q̄m indigestū. Rursus urinam amarā esse ait, quoniā adusta sit. Id insuper ex sudore, & aqua p cineres excolata dephendi cōfirmat. Tradit p̄terea duplicē exalationē ex terra eleuari, quarū alterā calidā, & siccā esse ait, eandē inflāmari, cōuertiq; in terrestre adustū, cōmisceriq; cū marina, q̄ calida & humecta sit p naturā. Hāc ait in mare decidere, sicq; maris salsedinē causari. Ex ijs apparet dulcedinē maris huius, nō tantū euenire e nūero fluminū, quorū copia &c. c ℭ Periclitari fidē uo.) Idest experiri uoluit, esset ne fides adhibenda ijs, q maris illius dulcē p̄hibēt esse haustū. Cice. lib. de Oratore. Subeundus usus omniū, & periclitādę uires ingenij. i. experiendę. d ℭ Ex India di. oc.) Ply. codē loco septē diedus dicit. Adijcit (inquit) idē Pōpeij ductu exploratū in Bactros. vij. diebus ex India perueniri ad Icarū flumen, qđ in Oxū influat. Et ex eo per Caspiū in Cyrū subuectos. Et quinq; non amplius diebus terreno itinere ad Phasin in Pontū Indicas posse deuehi merces.

cursus in Pontū usq; uenientes India, liquido ꝓbatum est inuehi posse. Author est Xenophon Lampsacenus, a littore Scytharū in insulā[a] Baltiam petentibus triduo nauigari. Eius magnitudinem imensam, & pene similē continēti. Nec longe Oonas[b] separari, quas qui habent, uiuūt ouis auiū marinarū, & auenis uulgo[c] nascētibus. Perinde alias propter cōstitutas æque insulas, quarū Hippopodas[d] indigenæ humana usq; ad uestigiū forma in equos pedes desinūt. Esse insulas, & Phanisiorū[e] gentē, quorū aures adeo in effusam magnitudinē dilatent, ut reliqua uiscerum illis contegant, nec amiculū aliud sit, q̃ ut membra membranis uestiant.

DE CERVIS, ET TRAGELAPHIS. CAP. XXXI.

Antequam[f] digrediamur ab Scythia, religio est[g] prēterire quæ nam feræ sint peculiares Scythiæ. Cerui plurimi in hac terra. Igitur ceruos[h] prosequemur. Mares

a ℭ Insulam Baltiam.) Plynij locus ex ca. 13. lib. quarti, cuius uerba iam iā a me relata sunt. Diodo. Siculus lib. 6. inter Septētrionalis Oceani insulas Basileā enumerat, in quā (inquit) tempestas electrū plurimū eijcit, nulla alia in parte orbis repertum. Sed ea insula, in qua Electrū prouenit, Scādinauia nūcupatur infra ca. 33. & ca. 13. quarti Plynij. b ℭ Oonas.) Ab ouis, quibus uescuntur nomē habent, hoc est ἀπὸ τῶν ὠῶν. i. ab ouis. Ply. ca. 13. lib. quarti. Feruntur (inquit) & Oonę, in quibus ouis auiū, & auenis incolæ uiuāt. Cæsar q̃rto belli Gallici Cōmentario de Rheno loquēs. Vbi (inquit) Oceano appropiquat, in plures defluit partes, multis, ingentibusq; insulis effectis, quarum pars maxima feris, barbarisq; nationibus incolitur. Ex quib⁹ sunt, qui piscibus, ouisq; auiū uiuere existimantur. Hæc ille. Hisdem aūt nominibus insulę nominātur, & incolæ. Hunc Solini, & Pomponij Melæ lib. tertio locū Hermo. Barba. restituit. Eundem adeas in Pomponij Melæ Castigatiōibus. c ℭ Auenis uulgo nas.) Auena a Gręcis ἄγριλωψ dicitur. d. ℭ Hippopodas.) Eadem scribunt Ply. ca. 13. quarti, & Pomp. lib. 3. Ab habitu, & forma corporis nomen somptū, quasi equipedes dicas. Gręcis eni ἵππος equus, πόδες pedes. Dionysij interp̃s. Post Hippemolgi sunt, Hippo (podesq; potētes. Sunt autem Hippemolgi, equarum mulsores, ut 4. lib. interp̃tat Herodo. e ℭ Phanesiorū.) Ply. ca. 13. li. 4. per. f. nō. ph. nomē effert. Pōp. Mela hos populos, ne mōstra dicā, Satmalos nuncupat, nisi fuerit eius litera deprauata. Eos Grēci q̃niā auribus, pro strato q̃q; cū dormiūt, utant, cōteganturq; toti, ἐνωτόκοιτους uocant.

ANTEQVAM.) Extat apud Plyniū caput quintumdecimū octaui natu. historiæ, cuius inscriptio est. De Scythicis, & Septētrionalibus animalibus. Leges, æternaq; fœdera certis Imposuit natura locis (ut Maro canit) Ergo secundū locorū qualitatem euenit animaliū, sicut & cæterarū rerū diuersa omnino generatio. Sunt animalia, quæ non nisi locis calidioribus ꝓueniūt, ut Elephanti, Leones, Serpentes. Alia, quæ tantū locis frigidis procreentur, ut Bisontes, Vri, Alces, Tragelaphi. Multa, quæ locis omnibus generentur, ut boues, equi, sues, cerui, quos Africa prope modū sola nō gignit, ut Herod. & Ply. testantur. Pari modo de rebus alijs ex locorū diuersitate loquendū. Nā, ut Maro inquit,

Hic segetes, illic ueniunt felicius uuæ.
Arborei foetus alibi, atq; iniussa uirescunt
Gramina, nonne uides croceos ut Tmolos odores,
India mittit Ebur, molles sua thura Sabæi:
At Chalybes nudi ferrum, uirosaq; pontus
Castorea, Eliadum palmas Epiros equarum.

g ℭ Religio est ꝑterire.) Nefas, & indecens. Sunt, qui legant, nō præterire, quasi fas, & decens sit, de his loqui. Sed prima lectio castior, & uetusti codices sic ferme retinent. h ℭ De Ceruis prosequamur.) Legitur, & Ceruos persequemur. Quæ de Ceruis hac parte scribit Solinus, ex Plynio sumpta sunt omnia capite. 32. octaui naturalis historiæ. Sed scripsit hęc ante hos Aristoteles capite quinto noni Naturæ animaliū. Ceruos dictos existimant, ἀπὸ τῶν κεράτων, hoc est, a cornibus. Varro libro quarto de lingua Latina, & Sex. Pompeius libro. 3. dictos scribunt, q꞉ κέρατα idest cornua gerant, quasi Gerui, G. in C. mutata.

generis huiusce cum statutũ tempus Venerem a
incitauit, sęuiũt rabie libidinis efferati. Fœminæ
licet prius conserãtur, nõ cõcipiunt ante Arcturi
sydus. [a] Nec qualibet [b] partus suos educãt. Tene-
ros [c] studiose occulũt, & absconditos inter pro- b
funda fruticũ, uel herbarũ pedum uerbere casti-
gãt ad latendũ. Cũ maturuerit ad fugã robur ex-
ercitio docẽt cursus, & assuescunt salire per ab-
rupta. Acceptis canum latratibus [d] secũdo uento c
uias dirigũt, ut odor cum ipsis recedat. Mirãtur
sibilum fistularum. [e] Rectis auribus [f] acutissime
audiũt, summissis uero nihil. Stupent oĩa, ꝓpte-
rea facilius obuios se præbẽt sagittantibus. Si ma d
ria tranant, non aspectu petunt littora, sed ol-
factu. Infirmos ponunt in ultimo, & lassorum ca
pita clunibus per uices [g] sustinent. E [h] cornibus
quod dextrum fuerit, efficaci⁹ est ad medelam. e
Si fugare angues gestias, utrum uelis uras. Quę
ustrina præterea nidore uitium aperit, ac de-
tegit, si cui inest morbus comicialis. Pro ætate

a ℂ Ante Arcturi sydus.) Scribit Ply. ca. 49. secundi natura. histo. Arcturi sydus oriri undecim diebus ante Aequinoctiũ Autumni. Est autẽ id Aequinoctiũ, authore Columella ca. 2. duodecimi, octauo kalendas Octobris, idest. 24. Septẽbris die. Oritur Arcturi sydus. 13. Septẽbris die. Est autẽ Arcturus stella quædã in cauda maioris Vrsæ. Lege Columellã ibidẽ. Ply. lib. 18. Iginiũ. 2. & . 3. uoluminibus. b ℂ Nec qualibet.) Parte supplenda, uel ratione. Causam lege apud Aristo. ca. 5. noni Naturę Animaliũ. Subit admiratio in tanta hui⁹ animalis sagacitate, quorundam hominũ, qui nedũ alijs, sed proprię quidẽ saluti ratione prouident, quin iuxta Plautinum Adagium. Ipsi sępe sibi mortem creant. Dicãt hi uerissime Horatianũ illud.

Nos populus sumus, & fruges (consumere nati.

Quid q̃d⁹ ob rationẽ uni homini cũctorum animantiũ tributam. Sibi (ut iquit Naso) quisq; ꝑfecto sit Deus. c ℂ Teneros studiose occulũt.) Exemplo hoc cõmonentur parentes qualem erga natos curam eos gerere oporteat. d ℂ Secũdo uento.) Sunt exemplaria, quæ habeãt, secundũ uentos uias dirigunt. Ply. autem ca. 32. octaui pro prima lectione est. Fugiũt (inquit) latratu canũ audito, aura semper secunda. e ℂ Mirantur sibilum fistularũ.) Aristot. ca. 5. noni naturæ animaliũ. Cerui (inquit) sibilo, & cantu uenantiũ capiũtur. Mulcentur enim alliciũturq; ea uoluptate. Itaq; alter uenantiũ cantat palã, aut sibilat, alter clam ferit a tergo, ubi socius tempus iã esse significarit, sed si ceruus erectas auriculas teneat, acerrime sentit, nec latere insidiæ possunt, sin dimissas, facile interimitur. Idẽ refert Ply. ubi supra. Mira uis omnino Musicę. Cerui enim fistulis capiuntur. Pisces in stagno Alexandriæ crepitu detinẽt. Cygnos Hyperboreos Cytharę cantus adducit. Elephantes Indicos organica permulsos detineri uoce cõpertũ. Fistulis aues allici cõprobatũ. Fides Delphinis amicitiã hominũ persuasere. Insulæ sunt in Lydia, q̃ Nympharũ nũcupant. Eas M. Varro se uidisse testatur. Hę siquidẽ insulæ in mediũ stagnũ a continẽti ꝓcedentes cantu tybiarũ primo in circulũ motę, dehinc ad littora reuertunt. In Attico littore mare Cytharã sonat. Megaris saxũ ad ictum pulsus cuiuscunq; fidicinat. Author Martianus in nono. Ad idẽ faciunt, q̃ cap. xi. supra de Halesinę regionis fonte retulimus. f ℂ Rectis auribus.) Stoici existimant auditionẽ fieri, quom is, qui medius inter loquentẽ, & audientẽ est aer, uerberabitur orbiculariter. Deinde agitatus aurib⁹ influit. Quid de audiendi ratiõe senserint Empedo. Alcmęon, Diogenes, Plato, paucis explicat Plutar. ca. 16. quarti de Placit. Philosophoꝝ. Id aũt accidere nõ potest, si fuerint aures ipsę summissæ. Inde Terentianũ illud. Arrige aures Pãphile. g ℂ Per uices sustinent.) Ex Ply. & hæc mutuatus Solinus. Esset utinã hæc hominũ inter se diligentia, ut quoties necessitas exigit, mutuo se ipsos iuuarent, fouerẽt, ac alternis suppetijs tutarentur, Quin (ut inquit ille)

Aspicimus populos, quorum nõ sufficit irę
Occidisse aliquem, sed pectora, brachia, uultum, Crediderint genus esse cibi.

h ℂ E cornib⁹.) Ply. ca. 9. uicesimioctaui natu. historię digerit medicinas plurimas, q̃ ex ceruis fieri solent. Pro cõperto omnino habet exitio esse serpẽtibus ceruos, ut siquę sunt extractæ cauernis, mandãt. Nec uero ipsis spirantes aduersant, sed mẽbratim q̃q; fugari, eos nidore cornus eoꝝ si urat. At e fũmo gutture ustis ossibus cõgregari dicunt. Extat notabilis tractatus apd⁹ Auicẽ. Fen sexta 4. Canonis de anialib⁹ uenenosis fugandis. Scribũt Aristoteles, & Plynius Ceruos/cornua locis difficilibus amittere, & quą inueniri ne-

queant. Vnde illud prouerbium ortũ. Qua Cerui amittunt cornua, De re omnino incerta, & quæ nullo pacto inueniri queat. a ℭ Ramos augent.) Omnia ex Aristotele, & Plynio locis eisdẽ. b ℭ Dentes monstrant senectutẽ.) Cõmune est fere omniũ animaliũ, ut senecta dentes decidant, sed ceruoꝝ, & ruminantiũ fere omniũ, peculiare. Idẽ Auicenna septima Fen tertij Canonis longo tractatu edocet, q̃ arte, & cura, ne lędantur dentes, uel cum lęsi fuerint, curari queant. c ℭ Dictamũ ipsi prodiderũt.) Ex Ply. cap. 27. octaui naturalis historiæ. Dictamũ herbã (inqt) extrahendis sagittis, cerui mõstrauere percussi eo telo, pastuq; eius herbæ eiecto. Iidem percussi a Phalangio, qđ est Aranei genus, aut aliq̃ simili, cancros edendo, sibi medentur. De Dictamo herba plura Plynius ca. 8. uicesimiquinti lib. Medici corrupte Diptamũ uocãt. Græca uox est δίκταμνον. Vide Dioscor. ca. 462. & sequentibus. Ascribam eiusdem authoris uerba, quę in fine eius operis habentur. Dictamnus (inquit) arefacta, si manibus in farinã teratur, mox stilla uini adiecta corpus tangatur, aduersus oẽs serpentes, tutum hominẽ p̃stabit. Vlcera, & putres nomas purgabit, explebit. Proficiet & ad infixa corporibus tela. Leuabit enim ea protinus, q̃ lita fuerit. Lieni, & inflammationib⁹ partiũ conditarũ, polentę modo imponitur. Foditur uere calidissimis anni tẽporib⁹, & autumno. Dictamũ herbã eleganter describit Maro. 12. Aeneid.

Dictamũ genitrix Cretęa carpit ab Ida
Puberibus caulem folijs, & flore comantem
Purpureo, non illa feris incognita capris.

Hæc herba (inquit Seruius) licet ubiq; nascatur, melior in Creta est. d ℭ Cynarẽ uocant.) Ex Plynio eodẽ ca. 27. octaui nat. hist. Ceruus (inqt) herba Cynarę uenenatis pabulis resistit. Scribit idem Ply. 22. uicesimisecũdi libri. Ceruos uti herba alia, quã Elaphoboschon Græci uocant. e ℭ Nunq̃ eos febrescere.) Ply. ca. 32. octaui. Febriũ morbos nõ sentit hoc animal, quin & medeẽ huic timori. Quasdã nos principes fœminas scimus omnibus diebus matutinis carnẽ eam degustare solitas, & longo ęuo caruisse febribus. Quod ita demũ existimãt ratum, si uulnere uno interierit. f ℭ Vno uulnere.) Mera gentilitatis superstitio. g ℭ Viuacitatẽ.) Hesiodus poeta, qui primus de spatio, atq; longitudine uitæ hominũ aliqua prodidit, multa de hominũ æuo referens, cornici nouẽ nostras tribuit ætates, quadruplũ eius ceruis, id triplicatũ coruis. Virgilius eum immitatus, de Ceruis loquens

Hos nouies superat uiuendo garrula Cornix,
Et quater egreditur cornicis secula ceruus.

Sed id Ply. ca. 48. septimi existimat fabulosum. Hinc sumptũ Adagiũ. Ceruina senectus. Iuue. saty. 14. h ℭ Torques innexuit.) Refert Philostratus in principio secundi Vitę Apollonij, fuisse in Pamphilia Pantherã captã aureũ torquem circa collũ habentẽ Armenijs literis huiusmodi inscriptũ. Rex Arsaces Deo Nyseo. Regnabat autẽ temporibus illis in Armenia Arsaces. Is (ut opinor) ferã uidẽs eximia p̃ cæteris magnitudine, eã Baccho sacrauit. i ℭ Quos Tragelaphos uocant. Gręci τράγον hircũ, ἔλαφον ceruũ nuncupãt. Inde τραγέλαφον beluã hirco, & ceruo similẽ. Latini quidam Hircoceruũ uocãt. De eo Ply. ca. 33. li. 8. k ℭ Circa Phasidẽ.) Alber. 22. de Aialib⁹ li., ut aliqd e sua officina adderet. Tragelaph⁹ (inqt) in regiõe q̃ Fasida uocaẽ, gñationẽ hñs &c.

a ramos augent.[a] Id incrementũ per sexennes perseuerat. Deniq; numerosiora fieri non possunt, grossiora possunt, quæ quidem castratis nũquã crescunt, nec tamen decidunt. Dentes[b] monstrãt
b senectutem, cũ aut pauci inueniunt, aut nulli. Serpentẽ hauriunt, & spiritu narium extrahunt de latebris cauernarũ. Dictamũ ipsi[c] prodiderunt, dũ eo pasti excutiunt accepta tela. Herbã quoq;
c quã Cynarem[d] uocant, cõtra noxia edũt gramina. Aduersus uenena mirificum est hinnuli coagulum occisi in matris suæ utero. Patuit nunq̃ eos[e] febrescere. Quã ob causam confecta ex me-
d dullis ipsorum unguenta sedant calores hominũ languentiũ. Legimus plurimos matutinis dieb⁹ ceruinã carnem degustare solitos, sine febribus longæuos fuisse. Qđ demũ proderit, si uno[f] uul-
e nere fuerint interempti. Ad dignoscendã uiuacitatẽ[g] Alexander Magnus ceruis torques plurimis innexuit,[h] qui post annũ centesimũ capti, necdũ senii indiciũ præferebãt. Eadem pene specie sunt, quos Tragelaphos[i] dicũt, sed nõ alibi, q̃ circa Phasidem[k] apparẽt, tantumq; illi uillosos habent armos, & menta ꝑmissis hirta barbis.

DE GERMANIA, ET MIRIS IN EA auibus, Bisontibus, Vris, Alce feris animalibus. CAP. XXXII.

Mons Seuo [a] ipse ingens, [b] nec Riphæis a
minor collibus, initium Germaniæ facit. Hunc Ingæuones [c] tenent, a quibus
primis post Scythas nomen [d] Germanicũ cõsurgit. Diues uirorũ terra, frequens populis nume- b
rosis, & immanibus. Extenditur inter Hercyniũ
saltum, [e] & rupes Sarmatarũ. Vbi incipit [f] / Danu
bio, ubi desinit Rheno perfunditur. De internis
eius partibus Albis, Gutallus, [g] Vistula amnes c
latissimi præcipitantur in Oceanũ. Saltus Hercynius aues gignit, quarum pennæ [h] per obscurum

MONS SEVO.) Ptolemæus ca. xi. secundi Germaniæ magnæ situm, his quidem uerbis explicat. Germaniæ (inquit) latus occidentale Rhenus terminat, septemtrionale Germanicus Oceanus. Meridianũ uero, a parte occidentali Danubius fluuius. Orientale uero latus terminat distantia, quæ fit a flexu Danubij ad Sarmatarũ montes. Eius formã appingit tabulis Europę tertia/quarta, quinta. Ply. ca. 14. libri quarti genera Germanorũ quinque esse dicit. Hi autẽ sunt Vindelici, quorũ pars Burgundiones, Varrinæ, Charini, Gutones. Alterũ genus Ingæuones, quorum pars Cimbri &c. Marcellinus lib. 15. diuidit Germaniam in primã, & secundam. Extat apud Corneliũ Tacitum nobilis liber, qui de situ, moribus, & populis Germaniæ inscriptus est. Caius Plynius Secundus. xx. libros bellorũ Germaniæ scripsit, quibus omnia quæ Romani cũ Germanis bella gesserũt studiose collegit. Sed hi nõ in modicã Germanorum præcipue iacturam, amissi sũt. Credibile enim est, in his tot uoluminibus, nihil, quod ad frugem bonarũ literarũ pertineat, omissum penitus. Idẽ Tacitus Cor. quibusdã argumentis existimat, ipsos Germanos indigenas esse, minimeque aliarum gentiũ aduentibus, & hospitijs mixtos. Mela Pomponius scribit lib. 3. multa in Germania esse, quorũ nomina (inquit) uix est eloqui ore Romano. Germaniæ mẽsura ponit Ply. ca. 13. quarti naturalis historiæ. De Germaniæ nomine, uaria traduntur. Sunt, qui a germinando uelint nomen inditũ, qđ in ea mira sit, & frequentissima hominũ generatio. Hinc a Solino dictum. Diues hominũ terra, frequens populis numerosis. Alijs placet Germaniã dictam, qđ eius regionis homines ueluti fratres, & Germanos mutua se diligant charitate. Nã patet omnibus ad eos accessus. Aduenientes omnes promiscue, porrecto poculo, suscipiunt. Blandis & amicis uerbis suscipiũt passim omnes. Verior multo Strabonis sententia lib. 7. existimantis Germanis a Gallis datum nomẽ, qđ eos habitu corporis, ac animi moribus paulisper immitarentur. b ℭ Seuo ipse ingens.) Ex Ply. hæc ca. 13. quarti. Inde (inquit) Germaniæ Seuo mons ibi immensus, nec Riphęis iugis minor, immanem ad Cymbrorũ usque promontoriũ efficit sinũ, qui Codanus uocatur refertus insulis. c ℭ Ingæuones.) Sic enim legendũ ex Ply. ca. 13. & 14. libri quarti, quom passim apud Solinũ legatur, uel Ingenones, uel Ingyeones, aut Ingynones. d ℭ Post Scythas nomen Germanicũ.) Ply. ca. 15 octaui li. facit Germaniã Scythiæ contermină. e ℭ Hercyniũ saltũ.) Dixi in Annotationibus quarti libri, me eorũ adhærere sententiæ, qui dicunt Hercinũ, ex Græco sumptum, hoc est ἀπὸ τοῦ ἑρκίου, a septo, circuitu, uel uallo, qđ hæc sylua Germaniã ipsam fere totam sepiat, & instar ualli sit. Vnde & apud Græcos ἑρκεῖος Iouis Epitheton, qđ scilicet intra uallũ coleretur. Sicque per i nõ y scribendũ nomen. Hanc syluam præter Ply. Strabonẽ, Melam Pom. eleganter describit Cęsar sexto de bello Gallico cõmentario. Eam Mela sexaginta dierum iter occupare dicit. Cęsar quadraginta, Latitudinẽ nouem dierũ iter expedito patere. f ℭ Vbi incipit/Danubio.) Explicat id eleganter Cor. Tacitus in principio eius libri qui mox citatus est. g ℭ Albis, Gutallus.) Germaniæ amnes clari in Oceanũ defluunt (inquit c. 14. libri quarti Caius Plynius) Gutallus, Vistulus, siue Vistula, Albis, Visurgis, Amisius, Rhenus Mosa &c. Addit Mela Moenum, & Lupiã. h ℭ Quarum pennæ.) Non aliã ob causam Solinus de Germania scribit, nisi, ut eius regionis mira quædã, & peculiaria, recenseat. Quorũ nec minimũ illud est, qđ de Hircynij saltus auibus, nobiles authores referunt. Sumpsit autẽ Solinus hæc ex cap. 47. decimi Plynij. In Hercynio (inquit) Germaniæ saltu in usitata genera alitum accepimus, quarũ plumæ ignium modo colluceant noctibus. Dionysij interpres, de his auibus sic de Hercynia sylua inquit.

Hæc pascit uolucres (mirum) fulgentibus alis,
Quis ducibus noctu cernuntur flexa uiarum.

Albertus has aues Lucidias nuncupat, ab effectu sumptum nomen. Ex uaria rerũ cõpositione diuersi etiamnũ colores proueniunt. Ea enim, in quibus

prędominatur natura, lucida plerumq; esse constat. Id autẽ euenit tũ in auibus, tũ in Insectorũ quorundã genere. Lucent (inquit .xi. uoluminis Caius Ply.) igniũ modo noctu laterũ, & cluniũ colore Lampyrides, nunc pennarũ hiatu refulgentes, nũc uero cõpressæ obumbratę, non ante matura pabula, aut post desecta conspicuæ. Eas ca. 26. decimioctaui uoluminis dicit a rusticis Cicidelas nuncupari, a Græcis uero Lampyridas. Albertus .26. de Animalibus libro corrupte, ut cætera, Cicendulas uocari dicit, atq; dodie lucentem earum colorem extingui, & effici album. Sed uero propinquius est, earũ splendorẽ die maioris luminis; præsentia præpediri. Eadem ferme ratio est, cur multi pisces, ac aridi, robustiq; caudices uetustate, putresq; in tenebris refulgeant. a ℂ Homines loci illius.) Hac tempestate in eis locis eas aues non reperiri, incolæ regionis eius constanter affirmãt. b ℂ Bisontes.) Ex Plynio ca. 15. octaui naturalis historiæ. Cæsar in sexto Cõmentario belli Gallici scribit in Hercynia sylua esse bouem cerui figura, cuius a media fronte inter aures unum cornu existit excelsiũ, magisq; directũ his, q̃ nobis nota sunt cornibus ab eius summa sicut palmę, ramisq; late diffunduntur, eadẽ foeminæ, marisq; natura, eadem forma, magnitudoq; cornuũ. c ℂ Sunt & Vri.) Eadẽ scribunt Ply. ca. 15. octaui, & Cęsar sexto Cõmentario belli Gallici. Seruius secundo Georgicorũ apud Virgil. dictos Vros ἀπὸ τῶν ὄρων, i. a montibus. Eos scribit in Pyrenęis nasci montib[9]. Sed possibile est etiam in Pyrenęis nasci. Macrobius .6. Saturnalium scribit Vros Gallicam uocẽ esse, qua feri boues significantur. Albertus lib. 22. de Animalibus Vrnos uocari dicit. Nos (inqt) Germanice eos Visent uocamus. Gręci ὄρυγας urinam dicũt, unde fortasseis huic beluę datum nomen. d ℂ Est & Alces.) Rursus ex Plynio ca. 15. lib. octaui. Cæsar eodẽ sexto Cõmentario. Sunt item (inquit) quæ appellantur Alces, harũ est cõsimilis capris figura, & uarietas pelliũ, sed magnitudine paulo antecedũt, mutilęq; sunt cornibus, & crura sine nodis, articulisq; habent. Neq; quietis causa procũbunt, neq; si quo afflictæ casu conciderũt erigere sese, ac subleuare possunt. His sunt arbores pro cubilibus. Ad eas se applicant, atq; ita paululũ modo reclinatæ quietẽ capiũt, quarũ ex uestigijs, cũ est animaduersum a uenatorib[9], quo se recipere cõsueuerint, omnes eo loco subruũt, aut incidunt ab radicibus arbores tantũ, ut summa species earũ stantiũ relinquat. Huc cũ se consuetudine reclinauerint, infirmas pondere affligũt, atq; una ipsę concidũt. Albertus hũc Solini locũ perperã refert li. 22. de Animalibus. Apud Gręcos Alcę prima inflectiõe dicunt, apud Latinos, tã prima, q̃ tertia. Hermolaus c. 15. octaui Plynij refert Iulij Capitulini, & Pausaniæ, de Alcis uerba. e

QVALE Alces.) Ply. ca. 15. octaui nominat hanc ferã Machlin. Vide Hermo. ca. 15. octaui Plynij. Albertus .22. de Animalibus libro dicit hoc animal a Plynio Aloy nominari. Vox hæc Barbara, & nullius significationis omnino. f ℂ Suffragines.) Partes, q̃ in anterioribus pedibus dicuntur

a emicant, & interlucent, quãuis obtenta nox denset tenebras. Vnde homines loci illius[a] plerũq; nocturnos excursus sic destinant, ut illis utant ad præsidium itineris dirigendi, præiactisq; per b opaca callium ratione uiæ moderent indicio plumarũ refulgentiũ. In hoc tractu sane, & in omni Septemtrionali plaga Bisontes[b] frequẽtissimi, q boues feris similes, setosi colla iubis, horridi ultra tauros, pernicitate capti assuescere manu c nequeũt. Sunt &[c] Vri, quos imperitũ uulgus uocat Bubalos, cum Bubali pene ad ceruinã faciem in Africa procreentur. Istis porro, quos Vros d diximus, taurina cornua in tantum modũ protenduntur, ut dempta ob insignẽ capacitatẽ inter regias mensas potũ gerula fiant. Est & Alces[d] mulis comparãda, adeo propenso labro superiore, ut nisi recedens in posteriora uestigia, pasci nequat.

DE SCANDINAVIA INSVLA. DE Succino, Callaide, ac Ceraunijs gẽmis. CAPVT. XXXIII.

e SCandinauia insula e regiõe Germaniæ mittit animal, quale Alces,[e] sed cui suffragines[f] ut Elephantis flecti nequeũt, propterea non cubat. Cũ dormiendũ est tamen, somnolentã arbor sustinet, quę prope casura secatur, ut fera dũ assuetis fulcimentis innititur, fa-

ciāt ruinam, ita capitur, alioquin difficile est eam a
manu capi. Nam in illo rigore poplitū incōpre-
hensibili fuga pollet, De Germanicis īsulis Scan-
dinauia [a] maxima est, sed nihil in ea magnum, p̄-
ter ipsam. Nam Glessaria [b] dat Crystallū. [c] Dat & b
Succinum, [d] quod Germani gentiliter [e] uocant
Glessum. Qualitas materię istius sumatim antea.
Germanico autem [f] Cæsare omnes Germaniæ
oras scrutante cōperta arbor est, pinei generis, c
cuius mediale [g] autumni tēpore Succino lachry-
mat. Succum esse arboris de nominis [h] capessas
qualitate. Pinum uero, unde sit genitum, si usse-
ris, odor indicabit. Prætium operæ est ire [i] longi d
us, ne Padanę siluæ credantur lapidem fleuisse.
Hanc speciem in Illyricū Barbari intulerūt. Quæ
cum per Pannonica cōmercia usu ad Transpa-
danos homines foret delata, qd' ibi primū nostri e
eā uiderant, ibi & natā putauerūt. Munere [k] Ne-
ronis principis apparatus omnis absq; Succino
inornatus est, nec difficulter cum per idē temp⁹
tredecim milia librarum rex Germaniæ ei dono
miserit. Rude primū nascit̃, & corticosum. De-

genua, in posterioribus suffragines nuncupant̃. a ℭ Scandinauia.) Sic hanc uocat Ply. ca. 13. libri quarti. Solini exemplaria fere omnia, Gangauia habent. Sinus Codanus (inquit Ply.) refertus insulis, quarū clarissima Scandinauia est incompertæ magnitudinis. Solinus ait, nihil in ea magnum præter ipsam. b ℭ Glessaria.) Plynius eodem loco. Glessaria (inquit) a Succino militiæ appellara, a Barbaris Austerania. Alibi hāc insulā Plyni⁹ Austrauiā nominatā dicit, ut in altero loco error sit. Dio. Sicul⁹ lib. sexto Basileam dici scribit. Scythiæ, quę supra Galatiam est opposita insula in Oceano iacet nomine Basilea, in quam tempestas Electrum plurimū eijcit, nulla alia in parte orbis repertū &c. Plynius, & Solinus in India etiam succinū prouenire aiūt, licet in Germania optimū, plurimūq;. Aristo. ca. 70. de Admirandis in natura has insulas Electridas appellat, q̃s in sinu Adriatico sitas esse dicit, utpote ueterū secutus opinionem, quā falsam esse posteri deprehenderunt. c ℭ Crystallum.) De Crystallo ca. 25. abunde satis dictum est. d ℭ Dat & Succinū.) Sūpsit hæc omnia Solin⁹ ex c. 2. & 3. tricesimiseptimi naturalis historiæ Caij Plynij. Certum est (īquit) gigni in Insulis Septētrionalis Oceani, & a Germania appellari Glessum. Itaq; & a nostris unā insularū ob id Glessariam appellatam, Germanico Cęsare ibi classibus rem gerēte, Austrauiā a Barbaris dictam &c. e ℭ Gentiliter uocant Glessū.) Hac tempestate Germani Gleser, uitrum uocant. Succinum aūt Augstain, gentiliter uocāt, hoc est ocularis lapis, qd' id oculis prosit plurimū. f ℭ Germanico Cæsare.) Eadē Ply. eodē loco refert. g ℭ Cuius mediale.) Id est medulla. Ply. lib. & ca. eisdē. Nascitur autē (inquit) defluēte medulla pinei generis arboribus, ut gūmi in Cerasis, resina pineis, erumpit humoris abundantia. Densatur rigore, uel tepore, aut mari. Cū intumescens ęstus rapuit ex insulis, certe in littora expellitur, ita uolubile, ut pendere uideat̃, atq; considere in uado. h ℭ De nominis qualitate.) Succinū a succo dici certum est, additione in, in dictionis medio. Arboris succū esse (inquit Ply.) etiā prisci nostri credidēre, ob id succinū appellantes. Pineæ autem arboris esse, indicio est Pineus in attritu odor, & qd' accensum tędę modo, ac nidore flagret. i ℭ Ire longius, ne Padaneæ syluæ.) Nota est ex secundo Transformationū Ouidij libro. Phaetontis, & Heliadū sororū eius fabula. Hæ enim fratris obitū ingenti luctu deplorantes, quom iuxta Padū, in populos arbores fuissent uersę, & Clymene earum

Mater dum truncis auellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpit, & inde
Sanguineæ manant tanq̃ de uulnere guttæ.
Inde fluunt lachrymę, stillataq; sole rigescunt
De ramis Electra nouis, quæ lucidus amnis
Excipit, & nuribus mittit gestanda Latinis.

Abūde Ply. c. 2. 37. Græci succinū ἤλεκτρον dicūt. Ser. sup. 8. Aene. Virg. dicit tria esse Electri genera. Vnū ex arboribus, qd Succinū dicit̃. Aliud, quod naturaliter inuenitur. Tertiū qd' fit de tribus partibus auri, & una argenti &c. Placiades lib. primo ad Allegoriā fabulam redigit, & historiam. Diod. Siculus, Plynius, & Solinus, produnt unde id ueteribus creditum fuerit. k ℭ Munere Neronis.) Ply. Vidit (inquit) eques Romanus missus ad id cōparādū a Iuliano curante gladiatoriū munus Neronis principis. Qui hæc cōmertia, & littora peragrauit, tanta co-

pia inuecta, ut retia coercendis feris podium protegentia succinis nodarentur. Arma uero, & libitina, totusq; unius diei apparatus esset e Succino. Maximũ pondus is glebę attulit.xiij.librarũ. a ℂ Melleum dicitur, & Falernum.) Plynius sic. Summa laus (inquit) Falernis a uini colore dictis molli fulgore perspicuis. Sũt & in quibus decocti mellis lenitas placeat. b ℂ Quod rapiat folia.) Libuit huic loco ascribere diui Ambrosij ex capite quintodecimo tertij Hexameron libri uerba. Quid tibi referam (inquit) qd' Electrũ lachryma uirgulti sit, & in tantæ materiæ soliditatem lachryma durescat: Nec leuibus id asseritur testimonijs, quãdo folia, aut surculorum minutissimæ portiones, aut exigua quædã animãtium genera in Electro sępe reperiuntur, quæ uidentur cum adhuc gutta esset molliora accepisse, & solidata tenuisse. De Formica Electro inclusa extat elegans tetrastichon apud Martialem libro sexto.

Dum Phaetontęa formica uagatur in umbra,
Implicuit tenuem succina gutta ferã.
Sic modo quæ fuerat uita contempta manente,
Funeribus facta est nunc p̃ciosa suis.

c ℂ Quod uero medeatur.) Succinũ Tonsillis credit̃ resistere, & faucium uitijs uario genere aquarum iuxta illos infestante guttura, ac uicinas carnes. Infantibus alligari amuleti ratione prodest. Calistratus & cuicunq; ætati contra lymphationes prodesse tradit. Et urinæ difficultatibus potum, alligatumq;. Dioscorides ca.119.&.302. Succinũ potũ in aqua stomachi uitijs, & alui fluctionibus mederi. Idem Dioscorides electrũ Pterygophoron cognominat, qd' stramẽta, floccos, atq; fimbrias in se trahat. Alij (ut Phy. & Diosco. referunt) Chrysolectrũ, & Chrysophoron uocant, quasi coloris aurei, uel aurum gestans. d ℂ India habet Succinũ.) Diod. idipsum negat, ut mox dictum est. e ℂ Callais.) Vetusti codices habent Callaica, sed ex Plynio Callais legendũ potius. Comitatur eam similitudine proprior, q̃ authoritate Callais uiride pallens. Nascit̃ post auersa Indiæ apud incolas Caucasi montis Phicaros, ac Asdathas amplitudine conspicua, sed fistulosa, ac sordium plena. Sincerior multo, præstantiorq; in Germania &c. Ex Ply. cap. 8. tricesimiseptimi naturalis historiæ. f ℂ μελαγκορύφους.) Ex atro uerticis colore nomẽ habent. Gręci enim μέλαν nigrũ, κορυφὴν apicẽ, & cacumẽ. Sunt enim (ut quidusdã placet) de genere Ficedularum. Festus Põpeius lib. xi. Atricapillas Latine uocari dicit, eo qd' summa earũ capita nigra sint. g ℂ Cerauniarũ.) Ceraunior; Solini exemplaria plerumq; habent. Plynius aũt Ceraunium fęminino genere protulit, ca. 9. tricesimiseptimi. Nomen habet a fulmine, qd' Græce κεραυνὸσ dicitur.

Illis quippe locis, quos cõstat fulmine tactos,
Iste lapis tantum reperiri posse putatur.
Qui caste gerit hunc a fulmine non ferietur.
Nec domus, aut uillæ, quibus affuerit lapis ille.
Sed neq; nauigio per flumina, uel mare uectus
Turbine mergetur, nec fulmine percutietur.
Ad causas etiam, uincendaq; prælia prodest.
Et dulces somnos, & dulcia somnia præstat.

Miras huius lapidis uires ex Euace, scribit Marbodęus. Lege similia etiam apud Plynium Sotaci sententiã referentem. Et Solinum capite tricesimosexto infra.

a inde incoctum adipe lactentis suis expolitur, ad
quem uidemus nitorem. Pro facie habet nomi-
na. Melleum dicitur,[a] & Falernum, utrumq; de
similitudine aut uini, aut utiq; mellis. In aperto
b est, quod rapiat[b] folia, quod trahat paleas, qd'
uero[c] medeatur multis uitalium incõmodis, me
dentium docuit disciplina. Et India habet[d] Succi-
num, sed plurimũ, optimumq; Germania. Quo-
c niam ad insulam Glessariam ueneramus, a Suc-
cino cœptum. Nam in Germaniæ continentib9
Callais[e] reperitur, quam gemmã Arabicis ante-
ponunt. Vincit enim gratia. Arabes quidem di-
d cunt nõ alibi eam deprehendi, quã in nidis aui-
um, quas μελαγκορύφους[f] uocãt, quod nullus reci-
pit, cum apud Germaniæ populos, quãuis rara,
in saxis tamen appareat. Honore, & præcio ad
e Smaragdos uiret pallidum. Nihil iucundius au-
rum decet. Cerauniarũ[g] porro genera diuersa
sunt. Germanica cãdida est, splendet tamẽ cęru-
leo, & si sub diuo habeas, fulgorẽ rapit syderum.

GALLIAE inter Rhenum.)Galliæ ab incolarū candore, ut plerięq; existimant, nomen inditū. Grę ci enim γάλα lac nomināt. Berosus historicus uetustissimus quinto historiarū libro, scribit anno x. Saturni primi Babyloniorꝝ regis Comirū Gallū, posuisse colonias suas in regno, quod postea Italia dicta est, & regionē suā a suo nomine cognominasse, docuisseq; illos legem, & iustitiā. Appian' in eo libro quē Illyriū inscripsit, tradit Polyphemo Cicropi ex Galatea tres fuisse filios, Celtum, Illyrium, & Gallum, eosq; ex Sicilia pgressos, Celtis, Illyrijs, & Galatis.i. Gallis ab ipsis nomē assumentibus, imperasse. Nō placet eorꝝ sententia, qui a gallo gallinaceo eos nomen sortitos asserūt, qd' instar alitis huius, in Venereum pni sint. Porphyrio author est Gallos magna mercari adulteria, uel ppter diuicias, uel qd' incensioris libidinis sint. Vnde prouerbio ceptū dici. Gallis hanc. In mulierem cupidam, & tergiuersationib' utentem, quibus ingens precium extorqueat, ab ijs, quibus copia sui corporis factura sit. Ptolemeus ca. 7. secundi eā, quā Celtogalliā appellam', in prouincias quatuor partitur, & diuidit, in Aqtaniā, Lugdunensem, Belgicā, & Narbonensem. Sex. Rufus Galliæ cū Aquitania, & Britānijs decē & octo dixit esse prouincias.

DE GALLIA. DE RHETICO, AC Norico agro. De Pannonia, & Mœsia, deq; Medico oleo. CAP. XXXIIII.

GAlliæ inter [a] Rhenum, & Pyrenæum, itē a
inter Oceanū, & montes Gebennam, ac
Iuram [b] porriguntur felices, præpingui-
bus glebis, [c] ac commode prouentibus fructua-
rijs, Pleræq; consitæ [d] uitibus, & arbustis, omni b
ad usum animantiū fœtu beatissimæ. Riguæ aqs
fluminū, & fontiū. Sed fontaneis interdū sacris;
ac [e] uaporantibus. Infamantur ritu incolarum, q,
ut aiunt, ueri enim periculū non ad me recipio; c
detestabili sacrorꝝ ritu, non ad honorē, sed po-

Antoninus in Itinerario sexdecim tradit prouincias eius esse. Multa de Gallia Cæsar in suis Cōment. Strabo, & Ply. lib. 4. Mela lib. 2. & 3. Plynij uerba sunt ex ca. 17. libri quarti quem locum Solinus in suū transtulit. Gallia omnis (inquit) Comata uno nomine appellata in tria populorꝝ genera diuiditur, amnibus maxime distincta. A Scalde ad Sequanā, Belgica, ab eo ad Garumnā Celtica, eademq; Lugdunensis. Inde ad Pyrenęi montis excursum, Aqtania, Aremonica ante dicta. Agrippa uniuersarum Galliarum inter Rhenū, & Pyrenęum, atq; Oceanū, ac mōtes Gebennā, & Iurā, qb' Narbonensem Galliā excludit, longitudinē. CCCC. M. pass. latitudinē. cccxiij. cōparauit. Eadem scribunt Pomponius Mela lib. 3. & Ammianus Marcellinus lib. historiarū quintodecimo. Galli (inquit Cæsar. 6. Cōmen.) se omnes ab Dite patre, pgnatos prædicant. Idq; ab Druidibus proditū dicunt. Ob eam causam spatio omnis tēporis non numero dierum, sed noctiū finiunt. Dies natales, & mensium, & annorꝝ initia sic obseruant, ut noctem dies subsequatur. b ℭ Ac Iuram.) Reperitur & Iura numero multitudinis. Ply. ca. 4. lib. tertij. Montibus (inquit) Gebennā, & Iuribus. Strabo ἰουρα, Ptolemę' Iurassum nominant. Alij fere omnes Iuram numero singulari. c ℭ Præpinguibus glebis.) Gallia, utpote inter Septētrionē, & occidentem sita, decenter comperta est regio, accōmoda (inquit Solinus) prouentibus fructuarijs. Mela libro tertio de Gallia. Terra est (inquit) frumenti præcipue, & pabuli ferax, & amęna lucis immanibus. Britānia, & Gallia nouam rationē alendi terrā inuenere, ipsa, quod genus uocant Margam. Spissior ubertas in ea intelligitur. Est autē quidā terræ adeps, ac uelut Glandia in corporibus, ibi densante se pinguitudinis nucleo. Leucargyllion uocant candidā Argyllā, qua in Megarico agro utuntur, sed tantū in humida frigidaq; terra. Illas Gallias, Britaniasq; locupletātis cū cura dici conuenit. Duo genera fuerant &c. ex Ply. ca. 6. & 7. decimiseptimi natu. hist. Scribit diuus Hierounymus in quadā epistola. Galliā solā, monstra non habere, sed uiris semper fortibus, & eloquētissimis abundare. Idem Mela Pompo. lib. 3. Auson' cū de Mosella Gallię fluuio loqreť hęc cecinit.

Salue magne parens, frugumq;, uirūq; Mosella,
Te clari proceres, te bello exercita pubes,
Aemula te Latiæ decorat facundia linguæ
Quin etiā mores, & lętum fronte seuera
Ingeniū natura tuis concessit alumnis &c.

Gallorꝝ figuræ, moresq; quales sint, elegāter describit Marcellinus in fine quintidecimi historiarū libri. Sit satis (inquit) de situ locorꝝ, nūc figuras, & mores designabo. Celsioris staturæ, & candidi pene Galli sunt omnes, & rutili, luminūq; toruitate terribiles. Auidi iurgiorꝝ, & sublatius insolescentes &c. d ℭ Pleræq.) Maiori ex parte. Produnt Alpibus coercitas ex tam inexuperabili monimento Gallias, hanc primū habuisse causam superfundendi sese Italiæ, quod

Elico ex Heluetijs ciuis eo, fabrilem ob artẽ Romę cõmoratus, ficũ siccã, & uuã, oleiq;, ac uini ꝓmissa, remeans secum tulisse. Quapropter hæc uel bello quæsisse uenia sit, ex Ply. ca. 1. duodecimi naturalis historiæ. e ℂ Sacris, ac uaporantibus.) Intelligit aquas Sextias, de quibus ca. 8. supra dictum est. Scribunt Porphyrio, & Acron primo Carminũ Horatij omnẽ fontem in origine sua, sacrũ esse. a ℂ Humanis litant hostijs.) Gallos immolare homines, scribunt Diod. Siculus lib. 5. Ply. ca. 2. septimi,

a tius ad iniuriam religionis, humanis [a] litant hostijs. EX isto sinu quoquo orbis uelis exeas in Hispanias, & in Italiam terra, mariq;, in Africã mari tantũ. Si Thracia sit petenda, excipit ager Rhe-
b ticus [b] bonus frugibus, opimus, & ferax. Brigantino [c] lacu nobilis. Inde Noricus frigidus, & partius fructuosus, qua subducitur a iugis Alpium admodũ lætus. Dehinc [d] Pannonia uiro [e] fortis,
c & solo plano, ubertoq;, Drauo, Sauoq; inclytis amnibus circũflua. Mox Mœsiæ, quas maiores [illegible]

Mela li. tertio. Lactan. ca. 21. primi. Cæsaris sexto Cõmentario belli Gallici uerba sunt. Natio est omniũ Gallo℞ admodum dedita religionibus, atq; ob eã causam, qui sunt affecti grauioribus morbis, quiq; ꝓlijs, periculisq; uersantur, aut pro uictimis homines immolant, aut se immolaturos uouent, administrisq; ad ea sacrificia Druidibus utuntur, qđ pro uita hominis, nisi uita hominis reddatur, nõ posse deo℞ immortalium numen placari arbitranť, publiceq; eiusdem generis habent instituta sacrificia &c. Ab Apolline quondã huiusmodi Oraculum redditũ est.

καὶ κέφαλας ἅδῃ, καὶ τῷ πάτρι πέμπετε φῶτα

Idest, Et capita Diti, & patri i. Saturno mittite uirum. Hinc institutũ, ut Saturno homo immolaretur. Decepti uocis φῶτα significatione, qđ nõ solũ uirum, sed & lumina significet, ut primo Satur. interpretatur Macrobius. Senatusc õsulto, quod habitum est anno. 657. ab urbe condita, sancitum est, ne homo in Romano imperio, immolareť. Verba Plynij id continentia ex ca. primo tricesimi naturalis historię, alibi a nobis relata sunt. In nostris ꝓterea Collectaneis in poetas, sexcenta loca signauimus, quarũ nationũ mos fuerit, homines immolandi, quæ res paulo a mandendo abest, inquit Plynius. b ℂ Ager Rheticus.) Ex Ptol. Stra. Cor. Tacito, Mela Pomponio, item cæteris, non exacte deprehenditur, quinam nostro tempore Rheti sint, & Norici. Quorundã sententia est, eos esse Noricos, qui hodie Bauari nuncupenť. Ptole. ca. 14. secundi sic Norici situm refert. Noricum (inquit) terminus habet ab occasu Aenũ fluuiũ, a Septẽtrione Danubij partem, quæ est ab Aeno usq; ad Cetium montẽ. Ab ortu solis ipsum montẽ Cetiũ. A meridie partẽ Panoniæ, quæ sub dicto est monte &c. Rhetiæ autẽ occidentale latus terminatur monte Adula, & linea q̃ est inter capita amniũ Rheni, atq; Danubij. Latus Septẽtrionale parte terminatur Danubij, quę a fontibus est usq; ad Aeni fluuij scissionẽ. Orientale latus ipso Aeno terminatur. Meridionale latus Alpiũ montibus, hinc supra Italiã extensis &c. Lege Ply. ca. 19. & 20. lib. tertij. Dicti Rhetij a Rheto Thuscorũ duce. Thusci enim (ut lib. 20. scribit Trogus) duce Rheto, auitis sedibus amissis, Alpes occupauerũt, & nomine ducis gentem Rhetio℞ condiderunt. Idem scribit Ply. ca. 20. tertij. c ℂ Brigantino lacu.) Ply. ca. 17. libri noni hunc lacum Bigrantinũ uocat, ut hic, uel apud Ply. facta sit literæ unius transpositio. Proxima est ijs (inquit) mensa generis dũtaxat Mustellarũ, quas / mirũ dictu / inter Alpes, lacusq; Rhetiæ Bigrantinus, æmulas marinis generat. Lacus Brigantini meminit Antoninus in Itinerario suo. d ℂ Dehinc Pannonia.) Qui a Latinis Pannonij nuncupantur, eos Græci Pæones uocant. Scribit Appianus in Illyrio, Polyphemũ Cyclopem ex Calatea genuisse Celtũ, Illyriũ, & Gallũ, a quibus Celtæ, Illyrij, & Galli nomen habent. Illyrio hos deinde fuisse filios, Achyllẽ, Autariũ, Dardanũ, Medũ, Taulantium, Perrebumq;. Filias autẽ Partham, Daortã, & Daserã, a quibus & gentes nominatæ sunt. Autarij filij fuerunt, Pannoniũ, uel ut alij eum uocant, Pæonũ, & Scordiscũ. A Pannonio igitur, uel Pæono, Pannonij, uel Pæones dicti sunt. Qui hac tempestate Pannoniã incolunt, a Scythis se traxisse originem prædicant, & Hungaros, ab Hungaro eorum rege nomen habere. Qui plura cupiunt, legant epistolam. xxi, 34. epistolarũ libri Francisci Philelfi uiri undecũq; doctissimi. e ℂ Viro fortis.) Quantũ nostra quoq; tempestate Pannonij bello ualeant, inter plurima argumẽta maximũ illud est, qđ atrocem Turcarum impetũ frequenter reprimũt. Essent utinã inter se eius regionis primates unanimes. Ea enim ratione nedũ illatã ab ijs iniuriã repellerent, sed ultro non minorẽ uim hostibus inferre possent. Inter Pannonios non paucos reperies, qui bonis disciplinis omnẽ operam collocant. Mitto alios huius professionis cõplures, est inter Pannonicã nobilitatem Stephanus Verbeutius, uir, si humanitatem quæras, humanissimus. Si ingeniũ expostules, ingeniosissimus. Si studioso℞ amatorẽ exquiras, is huius genus hominũ amantissimus. Si in rebus agendis consultorẽ expetas, Stephanus se offert consul-

nostri iure Cereris[a] horreum nominabant. In quarum parte quæ Pontica est, apparet herba, q̄ inficitur oleum[b], quod uocant Medicum. Hoc ad incendiū excitatum si obruere aqua gestias, ardet magis, nec alio sopitur, q̄ iactu pulueris.

BRITANIA, AC RELIQVIS CIRcum eā insulis. De lapide Gagate. CAPVT. XXXV.

FInis erat[c] orbis ora Gallici littoris, nisi Britania insula nō qualibet[d] amplitudīe

tissimus. Id fatebuntur p̄fecto omnes, qui eius Pānonicas institutiones nuper ab eo editas introspexerint. Prætereo eius in deū, ac sanctos alios cultū solertissimū, pietatē in deo dicatos homines, in cūctos reliquos charitatē, eos præsertim, quos præditos bonis moribus animaduerterit. Eius munificētia tāta est, ut non aliā ob causam diuitias expetendas existimet, nisi ut eas ad beneficentiā, liberalitatēq; cōsectamus. Taceo in præsentia quantis, qualibusq; is me muneribus honestauerit. Non mirū igitur, si ob tantas, talesq; uirtutes, Pannoniorū regibus, optimisq; regni principibus semper fuerit acceptissimus. Sed condignas amici laudes locis oportunioribus reseruamus. a ¶ Cereris horreum.) Macrobius quinto Saturnaliū docet multorū authoritate Mysiam esse frugū feracissimā. Gargara enim, q̄ sunt in Mysia Hellesponti prouincia, Virgilius noluit esse fertilitatis exemplar. Quoniā apud Gargara, tanta erat frugū copia, ut qui maximum cuiusq; rei numerū uellet exprimere, p multitudine immensa prouerbiali figura Gargara nominaret. Virgilij uersus sunt ex primo Georgicorum.

Hiberno lætissima puluere farra,
Lætus ager, nullo tantum se Mysia cultu
Iactat, & ipsa suas mirantur Gargara messes.

Quo loco scribit Ser. Mysiā esse prouinciā. Mœsiā uero ciuitatē Phrygiæ non longe a Troia. Appianus etiā tradit in eo libro, qui Illyrius inscribit, Mysios ad Euxinū pontū usq; incolere. Ptol. ca. 9. & 10. lib. tertij Mysias duas esse dicit, Superiorē, & Inferiorem. Lege Ply. ca. ultimo lib. tertij. Sunt qui inter Mœsiam, & Mysiam ex marmorū inscriptione discrimen faciant, q̄d Mœsia Europæ, Mysia uero Asiæ prouincia sit. Græci autē utrāq; Mysiā nuncupant. b ¶ Qua inficitur oleum.) Interpres Dionysij.

Et Mysi Thracum Boreis in finibus orti,
In quorum terris, quas ponti perfluit unda,
Ignipotens oleo commixto gignitur herba,
Medica cui nomen, cuius compescere flammas
Siquis aqua cupiat, plus ignis pascit in illa,
Pulueris hunc iactus potis est extinguere solus.

Consimilis naturæ sunt Maltha, & Napta, de q̄bus Plynius capite centesimo septimo, & centesimo octauo secundi Naturalis historiæ. c

FINIS ERAT orbis.) Olim (ut ca. 16. lib. quarti refert Ply.) omnes insulæ, quæ iuxta eā insulā, quā nunc Britaniā dicimus, sitæ sunt, Britaniæ uocabant. Ea uero quæ Britania dicit, antea Albion dicebatur, a quibusdā albis montibus, qui primū illuc nauigantibus, procul apparent. Eius insulæ ueteres incolæ Britones fuerūt, a quibus Britania dicta est, author Beda ca. primo lib. primi, eius operis quod historia gentis Anglorū scriptū est. Ea insula postea Anglia dicta est, ab Angla regina, qua duce Saxones, eam insulā subegisse dicuntur. Ante Iulium Cæsarem constat Britaniam fuisse Romanis omnino incognitam. Is autem primus Romanorū aggressus est Britānos ignotos antea (inquit Sueto. lib. primo) superatisq; pecunias, & obsides imperauit. Diod. Siculus lib. sexto scribit Britaniā priscis temporibus nullius aduenæ imperiū expertā. Neq; enim (inquit) Dionysiū, neq; Herculē, neq; Heroa, aut ducem quempiā accepimus eos bello tentasse. Nunc C. Cæsar, qui propter gestas res Deus est appellatus, primus omniū Britānis subactis, certum eos dare tributū coegit. Ob eam rem, ora Gallici littoris, orbis finis credita est. d ¶ Qualibet amplitudine.) Sunt codices, in quibus scriptū est, nō q̄libet, sed sensus notior, si sine negatione legatur. Hæc enim dictio exceptiua, nisi, negationē in se cōtinet, ualet enim, si non. Est autem ordo. Ora Gallici littoris erat finis orbis, nisi Britania insula, qualibet amplitudine mereretur nomen orbis pene alterius. Qualibet amplitudine, idest omniū triū eius laterum. Britania (inquit Cæsar quinto Commentario belli Gallici) natura trinacria. Latus enim, q̄d meridiem spectat, continet circiter Milium passuum, quingenta. Quod ad occidentē uergit, passuum septingentorū milium. Id uero, q̄d contra septemtrionē protenditur, miliū passuū octingenta in longitudinē

longitudinem existimatur. Ita omnia insula est in circuitu uicies centum milibus passuũ. Diodo. lib. 6. Minimũ latus Europæ adiacens protendi (inquit) asserunt stadijs septem milibus. Lateris secundi longitudo a Catio usq; ad promontoriũ, stadia cõplectitur quindecim milia. Tertiũ latus stadiorũ milia uiginti. Ita uniuersæ insulæ ambitus stadiorũ est miliũ duorum & quadraginta. Martianus lib. 6. Britania (inquit) longa milibus octingentis, lata trecentis. Circuitus tricies octies uigintiquinq; milia tenet. Liuius, & Fabius Rusticus eam oblongæ scutulæ, uel bipẽni assimilauere. Aliorũ sententias refert Ply. ca. 16. lib. quarti. a ℂ Orbis alterius.) Immutatio Virgiliana prima Ecloga. Et penit⁹ toto diuisos orbe Britannos. Et Claudi. Panegyri. Quẽ populi plausu, Vincendos alios quæsiuit in orbe Britannos. Etenim plurimũ distans, & incognitũ nobis, orbem alterũ nominare solemus.

a nomen pene orbis alterius [a] mereretur. Octingentis enim, & amplius milibus passuum longa porrigit, ita ut eã in Calidonicũ usq; angulũ metiamur. In q̃ recessu Vlyxẽ [b] Calidoniæ appulsũ
b mãifestat ara Græcis literis ĩscripta uotũ. MVltis ĩsulis nec ignobilib⁹ circũdatur, q̃rũ Hibernia [c] ei proximat magnitudine [d]. Inhumana [e] incolarum

b ℂ Vlyssem Calidoniæ appulsum.) Quæ de Vlyssis erroribus Homerus, & cæteri post eum, referunt omnia ferme fabulosa sunt. Is tamen necubi scribit Vlyssem in hanc insulam nauigasse. Ad mentẽ aũt Solini faciunt Claudiani uersus primo in Rufinum libro.

Est locus extremum, pandit qua Gallia littus
Oceani prætentus aquis, quo fertur Vlysses
Sanguine libato populum mouisse silentum.
Flebilis auditur questus, simulacra coloni
Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.

Sunt qui existiment hunc eũ locũ esse, quẽ specum diui Patritij, eius regionis incolæ nominant, de quo mira, & prope fabulosa narrant. Faciunt fortassis ad hoc, quæ scribit Tacitus in principio eius libri quẽ de situ, moribus, & populis Germaniæ inscripsit. Scribit Eusebius cap. 9. sexti præparationis Euangelicæ, Britannorũ olim fuisse consuetudines, ut multi uiri unã haberent coniugem. Cæsar sexto cõmentario belli Gallici de Britannis. Vxores (inquit) habent deni, duodeniq; inter se cõmunes, & maxime fratres cũ fratribus, & parentes cum liberis. Sed siqui sunt ex ijs nati, eorũ habentur liberi, a quibus primũ uirgo quæq; adducta est. Apud Parthos multæ fœminæ unũ maritũ ducunt. Nunc, ex quo fidem Christi domini susceperunt, ferales illos mores penitus reliquerunt. Scribit Beda ca. 4. libri primi Britannos Christi fidem recepisse anno a Christi incarnatione. 156. Antonino, & Cõmodo Ro. imperatoribus Lucio Britannorũ rege id per epistolam ab Eleuterio summo pontifice postulante. Multa de Britania Cor. Tacitus in uita soceris sui Iulij Agricolæ. Quibus ea insula abundet, Beda inde oriundus ca. primo li. primi copiose refert. Plutar. cap. ultimo quinti de Placitis philosophorũ libri tradit Britannos ipsos diu uiuere. c ℂ Hibernia.) Hanc insulã non uno nomine, ueteres nuncuparunt, quã rem Hermolaus Barbarus ca. 16. quarti Plynianarum castigationũ lib. affatim refert. Nam tũ Hibernia, tũ Iuuerna, interdum Iuerna, aliquando Iierna, a Claudiano aliubi Iberna. Hac tempestate, ut dictum est, Anglia nuncupaẽ. De ea Beda cap. primo historiæ gentis Anglorũ. Est autẽ Hibernia (inquit) insula omniũ post Britaniã maxima, ad orientem qdẽ Britaniæ sita, sed sicut contra Aquilonẽ ea breuior, ita in meridiẽ se trans illius fines plurimũ protendens, usq; contra Hispaniæ septẽtrionalia, q̃uis magno æquore interiacente peruenit. De Hibernia copiose Ptolemæus ca. 2. secundi. Huius, & Britaniæ figurã habes ab eodem tabula prima Europæ. d ℂ Ei proximat magnitudine.) Cæsar quinto Cõmentario belli Gallici. Hibernia (inquit) dimidio minor ut æstimatur, q̃ Britania. Mela ait Iuuernam pene parẽ spatio, sed utrinq; æqualẽ tractu littorũ oblongã. e ℂ Inhumana incolarum ritu aspero.) Strabo lib. 4. Longe magis (inquit) q̃ Britanni syluestres illius sunt incolæ. Antropophagi. hominũ carne uescentes, manduconesq; magni. Defunctos etiã parentes esse in eximia honestatis parte ponunt. Nec minus alienis in ꝓpatulo uxoribus immisceri, matribus etiã, atq; sororibus. Similia fere refert Pomponius Mela lib. tertio. Acron tertio Carminũ exponens illud Horatianum.

Visam Britannos etiam hospitibus feros,

Ait, Britannos hospites immolare consueuisse. Hac tempestate quamuis Hiberniæ insulæ incolæ aspero cultu plerumq; sint, fidem tamẽ Cristianam studiosissime custodiunt. Plures in ea insula religiosi præcipue literis uacant. Annis ab his proximis excelluit ex ea insula oriundus Mauritius a portu, diui Francisci ordinis professus, in Dialectica utraq; philosophia, Metaphisicis, ac sacra Theologia plurimum eruditus. Vix insuper dici potest, qua humanitate, quaue morum sanctimonia præditus fuerit. Is cum annis plurimis in Patauino

ritu aspo. Alias ita [a] pabulosa, ut pecuaria nisi interdum æstate a pastibus arceantur, in periculũ agat satias. Illic anguis [b] nullus. Auis [c] rara. Gens inhospita, & bellicosa. Sanguine interemptorũ hausto prius, uictores uultus suos oblinũt. Fas, atq; nefas eodẽ animo ducunt. Puerpera siquãdo marem edidit, primos cibos gladio imponit mariti, inq; os paruuli summo mucrone auspicium alimentorũ leuiter infert, & gentilibus uotis optat, nõ aliter q̃ in bello, & inter arma mortem oppetat. Qui student cultui, dentibus mari nantium belluarũ insigniunt ensiũ capulos. Candicant enĩ ad eburneã claritatẽ. Nã præcipua uiris gloria est in armorũ nitela. Apis [d] nusquã. Aduectum inde puluerẽ, seu lapillos siquis sparserit inter aluearia examina, fauos deserunt. Mare q̃d Iberniam, & Britaniã interluit, undosum, & inquietum toto in anno, nõ nisi æstiuis pauculis diebus est nauigabile. Nauigant autem uimineis alueis, quos circundant ambitione tergorũ bubalorum. Quantocunq; tẽpore cursus tenebit, nauigantes escis abstinent. Freti latitudinẽ [e] in centum .xx. milia passuũ diffundi, qui fidem ad uerũ ratiocinati sunt, æstimarunt. Silurum [f] quoq;

Gymnasio bonas artes cũ summa omniũ gratia, ob eius singularem eruditionẽ, ac candidissimos mores, a Iulio secundo Pontifice Maximo in Tuamensem Archiepiscopũ creatus est. Quo cũ relicto Italia bellis in ea sæuientibus proficisceretur, non multũ post, magna studiosorũ iactura, cũ nondum quinquagesimũ ætatis suæ attigisset annũ, mortẽ obijt. Erãt plurima suę doctrinę in manibus monumenta, sed ea ob immaturã eius mortẽ ędere nõ licuit. Quantũ fuerit inter eũ dũ uiueret, & me necessitudinis uinculũ, testantur sexcentæ epistolæ, quas plenas charitatis indicijs, uarijs tẽporibus ad me dedit. Eis (quanta uerę amicitię uis) post amici obitum, relegens, soleo assidue recreari. a ❡ Ita pabulosa.) Iuuerna (inquit Mela li. tertio) adeo luxuriosa herbis, non lætis modo, sed etiam dulcibus, ut se exigua parte diei pecora impleant, & nisi pabula prohibeantur, diutius pasta dissiliant. b ❡ Anguis nullus.) Ibernia & latitudine sui status, & salubritate, ac serenitate aeris, multum Britaniæ præstat, ita ut raro ibi nix plusq̃ triduana pmaneat. Nemo propter hyemẽ aut fena secet, aut stabula fabricet iumentis. Nullũ ibi reptile uideri soleat, nullus ibi serpens uiuere ualeat. Nã sæpe illo de Britania allati serpẽtes, mox ut proximantes terris nauigio, odore aeris illius attacti fuerint, intereunt. Quin potius omnia, quę de eadẽ insula sũt, contra uenenũ ualent. Deniq; uidimus quibusdam a serpente percussis, rasa folia codicũ, q de Ibernia uenerãt, & ipsã rasurã aquæ imissã, ac potui data, talibus protinus totam uim ueneni grassantis, totũ inflati corporis absumpsisse, ac sedasse tumorẽ. Diues lactis, ac mellis insula, nec uinearum expers, pisciũ, uolucrumq;, sed & ceruorum caprarumq; uenatu isignis. Hęc ex Beda ca. primo libri primi. c ❡ Auis rara.) Naturale est ut in cęlo plerũq; caliginoso, ac turbido, auis rara sit, aut nulla, quod scilicet aer huiusmodi ad uolandũ sit ineptissimus, eisq; insalubris, quæ idipsum elementũ incolunt. In his autẽ locis Tacitus Cor. & secũ plures cęlũ crebris imbribus, ac nebulis foedum esse aiũt, etsi asperitas frigorũ absit. d ❡ Apis nusq̃.) In uetustis plerumq; codicibus scriptũ est. Eadẽ terra apes non habet. Qui de apibus scripserunt, tradunt esse bestiolas quasdã quæ apibus maxime aduersentur, uti sunt Aranei, papiliones, teredines, & huius genus plurima. Sũt præterea herbæ, ac nonnullæ arbores, quibus apes nedũ fugantur, sed & intereant quidẽ. In his ergo regionibus, in quibus abunde hæc reperiuntur, apes paucæ, uel nullæ sunt. Sed uerius apum defectus, ad soli, & coeli qualitate ascribendus est. Quæ sint apibus proficua, uel aduersa, abunde docent. M. Varro ca. 16. tertij de Agricultura. Columella lib. decimo per totũ. Ply. lib. xi. Virg. 4. Georgicorum. Item cæteri. Extat caput quinquagesimũoctauũ octaui Plynij, cuius inscriptio. Quæ animalia quibus locis non sint. e ❡ Freti latitudinẽ in centum uiginti.) Plynius capite. 16. libri quarti. Mare quod inter Iberniã, & Britaniã interluit, dicit esse uiginti milium passuum latitudine. Super eam (inquit) hęc sita abest breuissimo transitu a Silurum gente uiginti milia passuum. f ❡ Silurum quoq; insulas ab ora.) Varie hic locus in exemplaribus reperitur. Interdum Scyllanas, aliquando Sileustras,

ſæpe Syllanas. Ipſe ex Plynianis iamiā aſcriptis uerbis lego Silurum inſulas. Silurum gentis meminit etiā in Agricola Corn. Tacitus, quorū coloratos uultus, & tortos plerunq; crines eſſe confirmat. Hæ inſulæ fortaſsis ſunt, de quibus ſic Ply. Reliquarum (inquit) nulla. cxxv. M. p. amplior circuitu/proditur. Ex Geographis non bene percipitur, quæ ſint hæ inſulæ, niſi Neſiadū inſulas intelligam⁹. De quibus interpres Dionyſij. Neſiadum ſpatio nec diſtant littora longo,

a inſulas ab ora, quā gens Britanna[a] nunc tenet, turbidum fretum diſtinguit. Cuius homines etiam nunc cuſtodiunt morem uetuſtū. Numū recuſant, dant res, & accipiunt. Mutationibus ne-
b ceſſaria potius, q̄ pretijs parant. Deos percolūt. Scientiā futurorū pariter uiri, ac fœminæ oſtentant. Thanatos[b] inſula alluiť freto Gallico, a Britaniæ continenti æſtuario tenui ſeparata, felix
c frumentarijs cāpis, & gleba uberi. Nec tantū ſibi ſoli, uerū & alijs ſalubris locis. Nā cū ipſa nullo ſerpatur angue, aſportata inde terra quoq; gentium inuecta ſit, angues necat. Multæ aliæ circū
d Britaniā[c] inſulæ, e quibus Thule[d] ultima, in qua æſtiuo Solſtitio ſole de Cancri ſydere faciente tranſitum nox pene[e] nulla. Brumali Solſtitio

In quibus uxores amnitū Bacchica ſacra
Concelebrant, hederæ folijs, tectæq; corymbis.

Stra. longe poſt mediū li. quarti Sānitarum mulieres nominat. Sānitarum (inqt) mulieres Bacchi numine afflatas. Ipſas qdē deum iſtum propitiantes, & feſtis ritibus, & alijs ſacrorū formis exōrantes &c. Hæ fortaſsis ſunt, quas Mela lib. tertio Gallicenas nūcupat. Quid ſi intelligas eas inſulas, quas Ptol. ca. ſa ſecūdi, & Ply. ca. 22. quarti. Deorū inſulas nominant, nomen ſortitas forſitan ab incolarum religione, & Deorū cultu. a ¶ Gens Britāna nūc tenet.) Beroaldus de bonis literis optime meritus, hunc Solini locum ſic legendū putauit. Scyllanas q̄q; inſulas ab ora, quam gens Britanna Dumnoni tenent turbidus ſinus &c. Motus fortaſsis, qđ in quibuſdā exēplaribus legatur, quā gens Britannidū nunc tenent. Rurſus, qđ Plynius ca. 16. lib. 4. in his locis Dumnā inſulam quorūdā teſtimonio eſſe dicit. Antoninus Idunæ inſulæ meminit e numero earū inſularū, quæ in mari oceano, quod Gallias, & Britanias interluit. b ¶ Thanatos inſula.) Tot huius inſulæ nomina reperies, quot ſunt fere Soliniana exēplaria. Interdū enim ſcriptum eſt, Attamis, nōnunq̄ Adcamuſta, Attanatis, uel Athanatis aliquādo. Nullas tamen in ijs æquoribus, huius nominis inſulam, apud Geographos inuenio, niſi ea ſit, quā Antonin⁹ Ettam uocat. Vel ea, quā Ptol. ca. 10. ſecundi Agatham nominat, in Gallico freto/Narbonenſi obiacentē. Eam Stephanus ἀγαθὴν τύχην i. bonam fortunā, ab effectu forſitan ſumptū nomē, qđ bona, & felix ſit frumentarijs campis, & gleba uberi. Ab Iſidoro ca. 6. quarti decimi Thanatos dicitur. Thanatos (inquit) inſula Oceani, freto Gallico a Britania tenui æſtuario ſeparata, frumētarijs campis, & gleba uberi. Dicta autem θάνατος, a morte ſerpentiū, quos dū ipſa neſciat, aſportata inde terra, q̄quo gentiū uecta ſit, angues illico perimit. Hęc ille. θανατόω uerbū inter ſignificata alia, interfitio, & perimo ſignificat apud Græcos. c ¶ Circū Britaniā inſulæ.) De his inſulis Solinus parum infra hoc ipſo capite. Lege Ply. ca. 16. libri quarti. Strabonem lib. 4. Ptole. ca. 2. & 3. lib. ſecundi. Melā lib. tertio. Apud Antoninum Auguſtū hę ſunt inſulæ in mari Oceano, quod Gallias, & Britānias interluit. Orcades, Glota, Hiuerione, Etta, Iduna, Arrua, Aeſarea, Barſa, Iſiandiū, Icdelis, Xannſma, Inddis, Siaca, Ga. d ¶ E quibus Thule ultima.) Ob Thules maximā a noſtro orbe diſtantiā factum eſt, ut nemo fere ſcriptorū ſit, qui non eius meminerit. Statius decenti epitheto nigrā eam dixit quarto Syluarum.

Aut Rheni populos, aut nigræ littora Thules.

Et libro quinto.

Tu diſce patrem, quantāq; nigrantem
Fluctibus occiduis, feſſoq; Hyperione Thulen.

Sic enim legendum uidetur, nō autem natantem. Id dictum eſt, quod ob nimiā a ſole diſtantiam, caliginoſa, & obſcura plerunq; ſit. Hinc uolunt aliqui ei nomen datum, quaſi Thole. Græcis enim θολὸσ turbidus, & niger dicitur. De ea Pompon⁹ Mela libro tertio. Strabo, & Plynius libro quarto. Virgilius in principio primi Georgicorum. Eam cū cæteris Orcadibus per Veſpaſianum imperatorem patrem in Romanorum poteſtatem primum redacta eſt. Sunt qui a τηλόθεν, uel τηλοῦ i. longe dictam putent, propter eius a noſtro orbe diſtantiam. Iſidorus a ſole dictam uult, quod in ea æſtiuum Solſtitium ſol ipſe faciat, & nullus ultra eam dies ſit. e ¶ Nox pene nulla.) De acceſſu, defectuq; dierum, ac noctium, docte ac eleganter ſcribit Martianus circa finem libri octaui, Ptolemæus, capite ſecundo libri octaui ſcribit Thulen inſulam

dies adeo conductus, ut ortus iūctus sint & occasus. Vltra Thulen pigrum esse, & concretum mare. Inde a Chalydoniæ promōtorio Thulen petentibus bidui nauigatio est. Excipiūt Hæbudes [a] insulæ quinq; numero, quarū incolæ nesciunt fruges. Piscibus tantum, & lacte uiuūt. Rex unus est [b] uniuersis. Nam quotquot sunt omnes/ angusta interluuie diuidunt. Rex nihil suū [c] habet, omnia uniuersorū. Ad æquitatē certis legib⁹ stringitur. Ac ne auaricia diuertat a uero, discit paupertate iusticiam, utpote cui nihil sit rei familiaris. Verum alitur e publico. Nulla ibi fœmina dat propria, sed per uicissitudines, in quācunq; cōmotus fuerit, usurariā sumit. Vnde ei nec uotū, nec spes conceditur liberorū. Secundā a continenti stationē euntibus Orcades præbent. Sed Orcades ab Hębudibus porro absunt septē dierum, totidemq; noctiū cursu. Numero [d] tres, uacant homine. Non habent syluas, tantū iunceis herbis inhorrescūt. Cætera earum nudæ arenæ, & rupes tenent. Ab Orcadibus Thulen usq;.v. dierū, &.v. noctiū nauigatio est. Sed Thule larga est, & diutina pomona copiosa. Qui illic habitant, prīcipio ueris inter pecudes pabulis uiuūt, deinde lacte, in hyemē conferūt [e] arborū fructus. Vtuntur fœminis [f] uulgo, certum matrimoniū nulli. Circuitus Britaniæ quadragiesocties septuagintaquinq; milia passuum sunt. In quo spatio magna, & multa flumina, fontes [g] calidi opiparo exculti apparatu ad usus mortalium.

maximam diem habere horarū æquinoctialiū uiginti, distareq; ab Alexandria uersus occasum horis æquinoctialibus duab⁹. Continet aūt gradus.63.cū sub paralello.21.contineat. Idē scribit Stephanus de Vrbibus. Ob eam igitur diei magnitudinem, ac noctis breuitatē, dictum est, in ea æstiuo solstitio, sole de Cancri faciente transitū, nox pene nulla. Brumali autem solstitio &c.cū reuera, propria nox, diem quemlibet subsequatur. Vnde a Iuuenali dictum est. Et modo captas Orcadas, & minima contentos nocte Britannos. Quando autē sol de Cancri sydere transitum faciat, docet Columella capi.2. lib. duodecimi. a ℂ Excipiūt Hębudes quinq;.) Harū insularum apud Melā, nulla mentio, nisi si uitiat⁹ codex est Hermo. ait. Ply. ca.16. libri quarti triginta asserit esse Hębudes. Cū Solino, in nūero concordāt Martianus Græcus author, & Ptol. ca. secundo secūdi Geographię libri. Quo loco harū insularū refert nomina. b ℂ Rex un⁹ est uniuersis.) Hac tempestate hę omnes insulæ Scotię Christianissimo regi subesse dicunt. c ℂ Nihil suū habet.) Si his conditionibus fierent reges hodie, nimirū pauci regiā exposcerent potestatē, nec tot bellis, & uitę suæ periculis, regna q̄rerent. Regnandi, habendiq; dira cupido efficit, ut magna regna, magniq; principatus, pessimis, ac uilissimis hominib⁹ sępe contingāt. d ℂ Numero tres.) In Orcadū insularū nūero discrepant authores. Pom. Mela triginta eas esse dicit. Plyni⁹, & Martianus quadraginta. Ex uerbis Isidori ca.6. quartidecimi Ethimo. suspicor eū legisse in Soliniano codice.33. Verba eius authoris nō omnino spernēdi ascripsimus. Orcades. insulæ Oceani, ultra Britaniā posita, numero.33. quarū uiginti desertæ sunt (inquit).13. coluntur. Et hę quoq; Scotorū regi hodie parere dicunt. e ℂ Conferunt.) Sic enim legendū putamus, idest, cōportant, parant, disponunt. Plautus in Curculione. Ita tuum conferto amare semper si sapis, ne id, qđ ames populus si sciat, tibi sit pbro. f ℂ Vtunt fęmis uulgo.) Scribit Euseb. ca.8. sexti Pręparationis morē esse Britānorū, ut multi uiri unā uxorē habeāt. Is mos est etiā Garamātibus, & multis alijs, ut Aristo.1. Politi. scribit. Ply. ca.8. qnti, itē cęteri. g ℂ Fontes calidi.) Beda li.1. in principio de Britaniæ fertilitate. Opima (inqt) frugibus, atq; arboribus insula, & alēdis apta pecoribus, ac iumētis. Et infra. Habet fontes salinarū, habet & fōtes calidos, & ex eis fluuios balnearū calidarū omni ętati, & sexui p distincta loca, iuxta suū cuiq; modū accōmodos. Aq̄ em̄ (ut diu⁹ Basili⁹ inqt) seruidā q̄litatē recipit, cū p certa qdā metalla trāscurrit, & fit nō solū calida, sed feruēs. Et subdit. Quę insula etiā uenis metallorū, ęris, ferri, plūbi, & argēti fęcūda. Gignit & lapidē Gagatē plurimū optimūq;. Est aūt nigro gēme⁹, & ardēs. Igni admot⁹ incēsus serpētes fugat. Attritu calefact⁹ adplicita detinet ęq̄

ut ſuccinum. Corn. Tacitus in uita Agricolæ, Fert (inquit) Britania aurū, & argentū, & alia metalla p̄tium uictorię. Gignit & Oceanus margarita, ſed ſubfuſca, ac liuentia. a ℭ Gagates hic plurimus, optimusq;.) Ply. ca. 19. triceſimiſexti naturalis hiſtoriæ. Gagates lapis (inquit) nomen loci, & amnis Gagis Lyciæ. Aiunt & in Leucola expelli mari, atq; infra duodecim ſtadia colligi. Niger eſt planus, pumicoſus, nō multum a ligno differens, leuis, fragilis, odore ſi teratur grauis. Fictilia ex eo inſcripta nō delentur.

a Quibus fontibus præſul eſt mineruę numen, in
cuius æde perpetui ignes nunq̄ caneſcunt in fa-
uillas, ſed ubi cinis tabuit, uertitur in globos ſax-
eos. PRæterea, ut taceā metallorꝫ largā, uariāq;
b copiam, quibus Britanię ſolū undiq; generū pol
let uenis locupletibus, Gagates hic[a] plurimus, o-
ptimusq; eſt lapis. Si decorē requiras, nigro gem-
meus. Si qualitatē, nullius fere ponderis. Si natu-
c rā, aqua ardet, oleo reſtinguit. Si poteſtatē, attri-
tu calfactus applicita detinet, ęque ut Succinum.
Regionē partim tenent[b] Barbari, quibus per ar-
tifices plagarū figuras, iā inde a pueris uarię ani-
d maliū effigies incorporant, inſcriptisq; uiſceri-
bus hominis incremēto pigmēti notæ creſcunt.
Nec quicq̄ magis patientiæ loco nationes fere
ducunt, q̄ ut per memores cicatrices plurimum
fuci[c] artus bibant.

e DE HISPANIA, ET CIRCVM EAM INſulis. De Oceano, Mediterraneoq; mari, deq; uarijs eorꝫ nominibus, & quid de maris incremento, decrementoq; philoſophi tradiderunt.

CAPVT. XXXVI.

f REuerſum[d] ad continentem res Hiſpanienſes uocāt. Terrarꝫ cōparāda optimis, nulli poſthabenda frugū copia, ſiue ſoli

Cum uritur odorē ſulphureū reddit, mirumq; accenditur aqua, oleo reſtinguitur, fugat ſerpentes, recreatq; uuluę ſtrangulatiōes. Dep̄hendit Sonticū morbum, & uirginitatem ſuffitus. Item ex uino decoctus dentibus medetur. Strumisq; cerę permixtus. Hoc dicuntur uti Magi in ea, quam uocant Axinomantiā. id peruri negāt, ſi euenturum ſit, quod aliquis optet. Similia ſcribit Dioſcori. li. 5. hoc eſt c. 98. Quo loco plura refert Hermolaus. Albertus ſecūdo Mineraliū nō niſi Marbodęum ſequit. Multa de hoc lapide Auicenna tracta. 2. ſecūdi Canonis ca. 324. Multorꝫ ſententias refert author Pandectæ in dictione lapis Gagates. Solinus ca. 65. Hebenū huic lapidi maxime aſsimilari dicit. b ℭ Regionē partim tenēt.) Qui Britaniā incoluerint, docēt Cæſar, Cor. Tacitus, & Beda ijs eiſdem locis, qui citati ſunt. c ℭ Plurimū fuci art⁹ bibāt.) Britannorꝫ omnium mos eſt, ut ſe ultro Glaſto inficiant, quod cęruleum efficit colorē, atq; hoc horridiores ſunt pugna. Aſpectu, capilloq; ſunt p̄miſso, atq; omni parte corporis raſa, p̄ter caput, & labrū ſuperius. Cęſar 5. cōment. belli Gallici. Hāc Britannorꝫ cōſuetudinem tangit Propertius Elegia. 19. ſecundi. Nunc etiam infectos demens Immitare Britannos, Ludis & externo tincta nitore caput. Et Martialis libro undecimo Claudia cæruleis cum ſit Ruſina Britannis Edita, cur Latiæ pectora plebis habet. Et idem ſecundo Diſtichorū. Barbara de pictis &c. Plura congeſsit Cœlius ca. 21. decimi. Antq. lect. Et Hermol. ca. 1. uiceſimiſecundi Ply. caſtigationū. Claudia. Panegyri. 2. de laudibus Stiliconis, ſcribit Britānos ſe ferro pingere. Inde Caledonio ꝟlata Britania monſtro Fero picto genas. Huuc morem ſeruant hodie Arabes, & Indorꝫ plurimi. d

REVERSVM ad continentem.) SCRIpturus de Hiſpania Solinus, eam in primis a rerum nobilium copia, quæ in ea proueniunt, mire laudat. Poſt Italiā (inquit in fine operis ſui Caius Plynius) exceptis Indiæ fabuloſis, proxime quidē duxerim Hiſpaniā quęcunq; ambit mari. Hinc a Statio. 2. Syluarū dictū eſt. Felix heu nimis, & beata tellus, Quę p̄nis Hyperionis meatus Sūmis oceani uides in undis, Stridorēq; rotę cadētis audis. Quę Tritonide fertilis Athenas Vnctis Bętica p̄uocas Trapetis. Clau. in ei⁹ laudē ſic cecinit. Quid dignū memorare tuis Hiſpania terris Vox hūana ualet, primo lauat ęq̄re ſolē India, tu feſsos exacta luce iugales Proluis, inq; tuo reſpirāt ſydera fluctu. Diues eqs fru

gum facilis, preciosa metallis, Principibus fœcunda pijs &c. Hispania plurima nomina sortita est. Dicta Iberia ab Ibero nobili eius flumine, ut Ply. in tertio, Iustinus in ultimo, Martianus in sexto, Stephanus de Vrbibus, item cæteri. Hesperia ab Hespero Atlantis fratre, quod lib. 4. asserit Diod. Vel (ut alij malunt) ab Hespero stella occidentali, quod occasui sit ipsa subiecta. Hispaniã dictam uolũt ab Hispalo rege, authores Berosus, & Trogus. Alij malunt ab Hispali eius urbe, quã Sibiliã nostrates uocãt.

ubere, siue uinearum prouentus respicere, siue a
arborarios uelis. Omni materia affluit, quæcunque
aut pretio ambitiosa est, aut usu necessaria. Ar-
gẽtum, uel aurũ si requiras, habet. Ferrarijs nunquam
deficit. Non cedit uitibus. Vincit olea. Diuidua b
est[a] prouincijs tribus. Secundo Punico bello[b] no
stra facta. Nihil in ea otiosum, nihil sterile. Quic
quid cuiuscunque modi negat messem, uiget pa-
bulis. Etiam quæ arida[c] sunt, ac sterilia, rudentũ c
materiã nauticis subministrant. Non coquunt
ibi[d] sales, sed effodiunt. Depurgant in[e] minium

Hæc (ut Trogus ait) inter Africam, & Galliã posita, Oceani freto, & Pyrenęis mõtibus clauditur. Sicut minor utraque terra, ita utraque fertilior. Nam neque ut Africa uiolẽto sole torretur, neque ut Gallia assiduis uentis fatigatur. Sed media inter utrãque hinc temperato calore, inde felicibus, & tempestiuis imbribus in omniũ frugũ genera fœcũda est, adeo, ut nõ ipsis tantũ incolis, uerum etiã Italiæ, urbique Romanæ cunctarũ rerũ abundãtiã sufficiat. Hinc enim nõ frumenti tantũ copia magna est, uerum etiã uini, mellis, oleique. Nec ferri solũ materia præcipua est, sed & equorum pernices greges. Hęc, & plura Iustinus in ultimo. Addit Ply. c. 20. lib. 4. Hispania (inquit) omnis a Pyrenęo metallis referta, auri, argenti, ferri, plumbi nigri, albique. Hic (inquit in primo Syllius) omne metallum,

Electri gremio pallent de semine uenæ,
Atque atros calybis fœtus humus horrida nutrit.
Sed scelerum causas operit deus, Astur auarus
Visceribus lacerę telluris mergitur imis,
Et redit infelix effosso concolor auro.

Qui de Hispania plura cupiunt, legant ex Græcis Strabonem in tertio. Diod. Siculũ lib. 6. Ptolemęũ ca. 4. 5. 6. lib. secundi. Stephanũ de Vrbibus. Philostratum li. quinto Vitæ Apollonij circa principiũ, Diony. poetam. Ex nostris Plyniũ capitibus primis tribus tertij, & ca. tribus ultimis lib. quarti. Pom. Melã 2. & 3. uoluminibus. Martianũ in sexto. Sylliũ in primo.

Altera complebãt &c. Et lib. 3. Nec non totus adest uesper &c. Martialẽ, itẽ cæteros. In uniuersam Hispaniã M. Varro peruenisse Iberas, & Persas, & Phœnicas, Celtasque, & Pœnos tradit, quod Ply. retulit lib. 3. Scribunt alij Hispanos oriundos a Græcis cũ Aetoli Diomedẽ post euersam Troiã, in Hispaniã sunt secuti. Syllius in primo.

Quique super Grauios lucentes uoluit arenas.

Et libro tertio.

Et quos nunc Grauios uiolato nomine Graium
Aeneæ misere domus, Aetolaque Tyde.

Rursus lib. 16. idem Syllius.

Ipsum Aetola uago Diomedi condita Tyde &c.

Idem sentit Ply. ca. 20. quarti. a ℂ Diuidua est prouincijs tribus.) Ptol. ca. 4. lib. secundi, dicit Hispaniã in tres esse regiones diuisas. Sunt autem hę, Bętica, Lusitania, Tarraconensis. Idem & Pomponius asserit in secundo. Idipsum scribit Ply. li. tertio. Posteriores Romani Hispanias in sex prouincias diuiserunt. Sex. Rufus, Per omnes Hispanias (inquit) sex sunt nunc prouinciæ, Tarraconensis, Carthaginẽsis, Lusitania &c. Idem scribit Isidorus ca. 4. uoluminis quartidecimi. b ℂ Secũdo Punico bello nostra facta.) Bello Punico secũdo, prima per Pyrenęũ iugũ signa Romana P. & Cn. Scipiones intulerũt, prælijsque ingentibus Hannonẽ, & Hasdrubalem fratrẽ Hãnibalis, ceciderũt. Raptaque erat impetu Hispania, nisi fortissimi uiri, in ipsa sua uictoria oppressi Punica fraude, cecidissent, terra, marique uictores. Igitur quasi nouã, integramque prouinciã ultor patris, & patrui Scipio ille mox Africanus inuasit. Isque statim capta Carthagine, & alijs urbibus non cõtentos Pœnos expulisse, stipendiariã nobis prouinciã fecit. Omniũ citra, ultraque Iberum subiecit imperio. Primus Ro. ducũ uictor ad Gades, & Oceani orã peruenit, author Florus ca. 17. li. secundi. Lege T. Liuiũ lib. 8. tertiæ Decadis. Canit idẽ Syllius lib. 16. bellorum Punicorum. c ℂ Etiã quę arida sũt.) Ply. ca. 4. tricesimi tertij nat. historiæ. Cęterũ (inquit) montes Hispanię aridi, sterilesque, & in quibus nihil aliud gignatur, huic bono, coguntur fertiles esse. d ℂ Non coquunt ibi sales, sed effodiunt.) In Hispania citeriore Egelaste ceditur glebis pene translucentibus, cui iam pridẽ palma a plerisque medicis inter omnia salis genera perhibetur, author Plynius ca. 7. tricesimi primi uoluminis naturalis historiæ.

a nitelas [a] pulueris. Fucant [b] uellera, ut ad ruborem merum deputent cocci uenenũ. In Lusitania ꝓmontoriũ est, [c] quod Artabrũ alij, alij Vlysipponense dicunt. Hoc terras, cœlum, maria disting- b uit. Terris Hispanię latus finit. Cœlum, & maria hoc modo diuidit, qđ a circuitu eius incipiunt oceanus Gallicus, & frons septemtrionalis, oceano Atlantico, & occasu terminatis. [d] Ibi oppidũ c Vlysippo ab Vlysse conditum. Ibi Tagus flumẽ. Tagum ob arenas auriferas cæteris amnibus p̃tulerunt. In proximis Vlysipponis equæ lasciuiunt mira fœcunditate. Nam spirante [e] Fauonio

Oromenus mons est Indiæ, in quo sal Lapidicinarũ modo cæditur renascẽs, maiusq; regum uectigal ex eo est, q̃ ex auro, atq; margaritis. Carrhis Arabiæ oppido, muros, domosq; massis salis faciũt aqua ferruminantes. Omnis locus, in quo reperiť sal sterilis est, nihilq; gignit. Mira de sale reperies apud Ply. in eo ca. quod mox citauimus. e ℭ Depurgant in miniũ nitellas pulueris.) Minij certe (inquit Iusti. de Hispania loquens) nulla feracior terra. Celeberrimũ ex Sisaponẽsi regione in Bætica miniario metallo uectigalibus populi Ro. nullius rei diligentiore custodia. De minio hęc, & plura c. 7. tricesimitertij scribit Plynius, quo loco inter alia docet quãdo, & a quo repertũ fuerit. Minio inter cætera, ad libros exornandos, ueteres utebãtur. Oui. prima primi Tristiũ. Nec titul⁹ minio, nec cedro charta, id qđ & Ply. etiã annotauit. a ℭ Nitelas.) Nitelæ sunt micæ pulueris auri inter arenas repertæ. b ℭ Fucãt cocci ueneno.) Colorant, tingunt. Virg. 2. Georgi. Alba nec Assyrio fucatur lana ueneno. c ℭ In Lusitania ꝓmontoriũ est Artabrum.) Inter cæteros Bacchi comites (ut Ply. ex M. Varronis sententia refert lib. tertio) Lusus, & Lusa fuisse memorantur. Hos ex suo nomine Lusitaniã nuncupasse. Idẽ refert & Martianus in sexto. De Lusitaniæ situ, terminis, urbibus, populis, abunde Ptol. ca. 5. li. Geographiæ secundi. Plura Strabo in secundo, & Ply. ca. primo tertij, & ca. 21. & 22. lib. quarti. Vult Ply. Lusitaniam a Durio flumine incipere, excurrere deinde in aliud uasto cornu, promontoriũ, qđ alij Artabrũ appellauere, alij Magnum, multi Vlysipponẽse, ab oppido, terras, maria, cœlũ disterminans. Illo finitur Hispaniæ latus. Ex circuitu eius incipit frons septẽtrionis. Vlysippo oppidũ (inquit Martianus in sexto) ab Vlysse conditum, ex cuius nomine promontoriũ, quod maria, terrasq; distinguit. Nã ab eius ambitu inchoat mare Gallicũ, & facies septẽtrionalis oceani. Plynij Solinus, Martianus Solini sententiã refert. Dubitant peritiores, an Vlysses in Hispaniã, & extremũ oceanũ deuenerit. Nã Homerus cum in fine uicesimitertij Odyssee enumerat gentes, quas Vlysses adierit, non dicit eum remotius nauigasse, q̃ ad eum locum,

Diues inaccessos ubi solis filia lucos
Assiduo resonat cantu.

Lege Seruiũ sexto Aeneidos super illud,

Dicitur & tenebrosa palus Acheronte refuso.

Domitius Sylua tertia primi Statij aperit, unde fuerit ortus error, ut illuc nauigasse credatur Vlysses. Non uideo in quo Ply. hac in re, a Mela, & Strabone dissideat, cum regio una, & quidẽ ex eadẽ parte, possit finibus alijs terminari. Stephanus scribit Lusitaniã Bętice partem esse. Appianus bellorũ ciuiliũ libro primo, scribit Lusitanorũ opera Sertoriũ præcipue in bello usum fuisse. De Tago flumine ob arenas aureas cæteris pręlato scribũt omnes, Statius, Iuue. Martial. Seneca in Tragędijs, Claudianus, Sylius in primo, & 16. Itẽ cæteri. Ply. ca. 4. tricesimitertij naturalis historiæ. Aurũ (inquit) inuenitur in nostro orbe, ut omittamus Indicũ, atq; a Formicis aut Gryphibus apud Scythas erutum. Apud nos tribus modis, fluminũ ramentis, ut in Tago Hispaniæ, Pado Italiæ, Hebro Thraciæ, Pactolo Asiæ, Gange Indiæ. Nec ullũ absolutius aurum est, ut cursu ipso, trituq; perpolitũ. Alio modo Puteorũ scrobibus effoditur, aut in ruina montiũ. Quo loco nil p̃terit, quod ad auri pertineat rationem. d ℭ Terminatis.) Videť legendũ terminati, nõ terminatis, ut ordo, & sensus sit, Oceanus Gallicus, & frons septẽtrionalis terminati oceano Atlantico, & occasu. Plyniana lectione id ipsum multo clarius contineť. De Lusitaniæ enĩ terminis sic inqt capitibus. 21. & 22. lib. 4. Excurrit deinde in aliud uasto cornu promontoriũ, quod alij Artabrũ appellauere, alij Magnũ, Multi Vlysipponense ab oppido, terras, maria, cœlũ disterminãs. Illo finiť Hispaniæ latus. Et a circuitu eius incipit frons septẽtrionis. Hinc oceanus, qui & Gallicus occasus, illinc Oceanus Atlanticus. Promontorij excursus. XL. M. prodidere. Alij. XC. M. pass. ad Pyrenæum. Inde non pauci duodequinquaginta milia, & ibi gentẽ Artabrũ, quæ nunq̃ fuit manifesto errore &c. Quid si terminantibus, legendũ fuerit. Hũc etiã sensũ Martian⁹ exprimit. Post enĩ ei⁹ iãiã ascripta uerba sic inqt. Atlãtic⁹ uero, & occidu⁹ terminat ocean⁹. Sunt, qui hoc totũ, oceano Atlantico, & occasu, addititiũ existiment, qđ eã particulã prætererint Plynius, & Capella. e ℭ Nam spirante Fauonio uento.) Qui asserunt equas in

Hiſpania uento concipere.M.Varronẽ habent authorẽ.Hic enim ca.primo ſecundi de re ruſtica.In fę-tura res incredibilis(inquit)eſt in Hiſpania,ſed eſt uera, quod in Luſitania ad Oceanũ in ea regione, ubi eſt oppidũ Olyſippo,monte Targo,quędã e uento certo tẽpore concipiũt equæ,ut hic Gallinę q̃q; ſolent,quarũ oua Hippenemia appellant.Sed ex his equis qui nati pulli,nõ plus trienniũ uiuũt.Eadẽ ſcribunt Columella ca.25.libri ſeptimi,& Plynius ca.42.lib.octaui. Syllius libro tertio.

uento concipiunt,& ſitientes uiros aurarũ ſpiri-tu maritantur.Iberus amnis [a] toti Hiſpaniæ no-men dedit.Bætis [b] ꝓuinciæ,uterq; nobilis. Car-thaginem apud [c] Iberos,quæ mox colonia facta eſt,Pœni condiderũt.Tarraconem [d] Scipiones, ideo caput eſt prouincię Tarraconenſis. Luſita-num littus pollet gemma Ceraunia [e] plurimum, a b

Hic adeo cum uer placidum,(flatusq; tepeſcit
Concubitus ſeruans tacitos,(grex pręſtat equarum
Et uenerem occultam &c.

Idẽ ſcribit libro ſextodecimo.

Nullus erat pater Zephyri no-(ua flamina campis &c.

Virgilius tertio Georgicorum.

Illę ore omnes uerſę in Zephy-(rum ſtant rupibus altis &c.

Hi omnes Home.20.Iliad. ſecuti ſunt. Ex huiuſmodi eq̃rum partu, ſuadet Lactã.ca.12.li.quarti ſine ullo attactu uiri uirginalem Mariæ uterũ intumuiſſe repente.Quod ſi animalia quædã (inquit)uento,& aura concipere ſolere omnibus notũ eſt, cur quiſq̃ mirum putet,cũ ſpiritu dei,cui eſt facile quicquid uelit,grauatã eſſe uirginẽ dicimus.Iuſtin⁹ ex Trogi ſententia putat hoc fabuloſum omnino.In Luſitanis(inquit)iuxta fluuiũ Tagũ equas uento concipere multi authores ꝓdiderunt, quæ fabulæ ex equarũ fęcunditate,& gregum multitudine natæ ſunt,qui tanti in Gallecia,ac Luſitania,tam pernices uiſuntur,ut non immerito ipſo uento,concepti uideãtur.Ariſt.ca.2.quarti de genera.ani.flatibus Aquilonijs magis q̃ auſtrinis mares gigni affirmat.

a ¶ Iberus amnis toti Hiſpaniæ nomẽ dedit.)Iberus amnis nauigabili cõmertio diues,ortus in Cantabris haud procul oppido Iuliobrica.cccel.M.paſs.fluens,nauiũ per.cclx.M.a Varia oppido capax, quẽ propter uniuerſam Hiſpaniã Græci appellauere Iberiam. Ex Plynio ca.tertio tertij. Concordant omnes Hiſpaniã Iberiã dictam eſſe,ab Ibero eius regionis fluuio. Lucanus in quarto.

Cinga rapax,uetitus fluctus, & littora curſu
Oceani populiſſe ſuo,nam gurgite mixto
Qui præſtat terris,aufert tibi nomen Iberus.

b ¶ Bætis prouinciæ.) Verba ſunt Plynij ca.primo lib.tertij.Bætica a flumine eam mediã ſecante cognominata,cunctas prouinciarũ diuiti cultu, & quod in fertili,ac peculiari nitore præcedit.Et infra.Bætis in Tarraconenſi prouincia,nõ ut aliqui dixere, Menteſa oppido,ſed Tegenſi exoriens ſaltu &c.Philoſttus circa principiũ lib.quinti.Nauigarũt (inquit)fluuiũ Bætim,qui maxime oceani naturã erga fluxum, refluxũq;, declarat. Excreſcente enĩ pelago uerſus fontes,ex quibus oritur fluuius fertur ſpiritu quodã ipſum a mari depellente. Regionẽ uero ab eo flumine Bæticam cognominatã,optimã,uberrimãq; eſſe tradũt. Ciuitatibusq;,& paſcuis abundantem Deriuaẽ aũt fluuius per omnes urbes,agri uero egregie culti affatim omnia ferũt. Cœli temperies talis eſt,qualis autumni tẽpore in Attica eſſe ſolet.Ex uerbis Philoſtrati apparet,cur Papinius dixerit Sylua ſeptima lib.ſecundi.Attollat refluos in aſtra fontes.

c ¶ Carthaginẽ apud Iberos.) Conformiter Mela in ſecundo.Ply.in.3.Martianus in ſexto.Stra.lib.3.aſſerunt Carthaginẽ nouã conſtructã ab Haſdrubale,qui(inquit Stra.)Barcæ Hãnibalis genitori ſucceſſit. Syllius autẽ lib.tertio, & quintodecimo ſcribit Carthaginẽ hanc fundatã a Thelamonio Teucro. Verſus Syllij, ex lib.15.ſunt.

Vrbs colitur Teucro quondã fundata uetuſto
Nomen Carthago,Tyrius tenet incola muros.
Vt Libyę ſua,ſic terris memorabile Iberis
Hæc caput eſt,nõ ulla opibus certauerit auri,
Non portu,celſoue ſitu, non dotibus arui
Vberis,aut agili fabricãda ad tela uigore.
Inuade aduerſis nate hanc ductoribus urbem &c.

Hæc nõ poſſunt de uetere Carthagine ullo modo intelligi, ſed de noua,quã Scipio ſuperior ſummis uiribus expugnauit,author Liuius lib.6.&.20.ab urbe cõdita.Niſi quis dicat id poetica licentia dictum a Syllio. Vel quod placet magis,Carthaginẽ nouã primũ fundatã a Teucro,a Pœnis tandẽ inſtauratã,& mox coloniã factam fuiſſe.

d ¶ Tarraconem.) De Tarracone Ply.ca.3.tertij.Tarrago(inquit)Scipionũ opus,ſicut Carthago Pœnoꝝ. Meminit Auſonius in Catalogo urbiũ nobiliũ.Ab hac urbe, Tarraconenſis prouincia dicta eſt,de qua Ply.cap.20. lib.quarti.Plura Ptole.cà.6.li.ſecũdi.Laudat Martialis Tarraconenſe uinũ,ſic enĩ ſcribit.1.Diſtichoꝝ.

Tarraco Campano tantum ceſſura Lyeo,
Hæc genuit Tuſcis æmula uina cadis.

Hinc Syllius in tertio eã uitiferã nominat,& Latio tantum ceſſura Lyeo.

e ¶ Gemma Ceraunia.)Sumpſit hæc Solinus ex ca.9.triceſimiſeptimi libri naturalis hiſtoriæ.Eſt(inquit)inter candidas,& quæ Ceraunia uocatur,fulgorem ſyderum rapiens.Ipſa Cryſtallina ſplendoris cærulei,in Carmania naſcens,Albam eſſe Zenothemis fatetur,ſed habere int-

stellā concursantē Sotacus, & alia duo genera fecit Ceraunię, nigras, rubentesq;. Per illas, quæ nigræ sunt, & rotundæ, urbes expugnari, & classes, easq; Betulos uocari. Faciūt & aliā rarā admodū, & Parthorū magis quæsitā, quoniā nō alibi inueniatur, q̄ in loco fulmine icto. Vnde & nomen habet, κεραυνός enim græce, latine fulmen dicitur. De qua re sic Marbodęus inquit. Cuius apud Græcos extat de fulmine nomen, Illis quippe locis, quos cōstat fulmine tactos Iste lapis tantū reperiri posse putaē,

a quā etiam Indicis præferūt. Huius Ceraunię co
lor est e Pyropo. Qualitas igni probatur. Quem
si sine detrimento sui perferat, aduersus uim ful-
gurū creditur opitulari. Casßiterides[a] insulę spe
b ctant aduersus Celtiberiæ latus, plumbi fertiles.
Et tres Fortunatæ,[b] e quibus solū uocabulū sig-
nandū fuit. Ebusus,[c] e Balearibus, quæ a Dianio
abest septingenta stadia. Serpentem non habet,
c utpote cuius terra serpentes fuget.[d] Colubraria,
quæ Sucronē uersus est, fœta est anguibus. Boc-
choris[e] regnū Baleares[f] fuerūt, usq; ad euersio-
nem[g] frugū cuniculis animalibus quondā copi-
d osæ. In capite Bætice,[h] ubi extremus est noti or-
bis terminus, insula a cōtinenti septingentis paſ-
sibus separatur, quā Tyrij a Rubro profecti ma-
ri Erythræā, Pœni lingua sua Gadir, id est sepem

Vnde κεράυνιος est Græco sermone uocatus. Nā quod nos fulmen Gręci dixere κεραυνόν &c. Albertus secūdo Mineraliū perperā Ceraurū, uel Coranū nominat. Itē in Germania reperiri. Sed esse potest ut id factū sit non authoris, sed scriptoris uitio Ceraurū, pro Ceraunīū, & Germania pro Carmania scriptū sit. Color est Pyropo similis, idest ignei aspectus. a ℭ Casßiterides insulæ.) Ply. ca. zz. quarti lib. Ex aduerso Celtiberiæ (inquit) cōplures sunt insulæ κασσιτερίδες dictę, a Gręcis a fertilitate plūbi. Idē Strab. & Mela Pompo. uterq; libro. 3. Ptole. ca. 6. secundi dicit has esse numero decē in occiduo mari sitas. Diod. Siculus lib. 6. Sup Lusitaniā (inquit) plurimum stagnū effodiē, in insulis Oceani Iberiæ proximis, quæ a stagno Casßiterides nominantur. Gręcis enī κασσίτερος stannū dicit. b ℭ Tres Fortunatæ.) Ply. ca. zz. lib. quarti scribit has esse sex. E regione (inquit) Arrotrebarū promōtorio deorū sex, quas aliqui Fortunatas appellauere. Ptol. ca. 6. secundi meminit duarū insularū, quas etiā deorū appellat. c ℭ Ebusus.) De Ebuso, & Dianio insulis omnia ex Plynio in fine ca. 5. lib. tertij. Versus est in Sylua sexta primi Statij, quo loco de Saccharo meminit. Et quas (inquit) præcoquit Ebusita cannas, quē locum emendat Hermolaus ca. 306. sui Corollarij, ut non Ebusita, sed Hipasyta legendū sit. d ℭ Colubraria.) De Colubraria quoq; insula omnia ex Plynio ca. 5. lib. tertij. Plura Mela Pōponius in fine secundi. e ℭ Bocchoris.) Bocchoris regis meminit Diod. Siculus in secūdo. Item Plutar. in uita Demetrij, sed qd fuerit harum insularū rex, non memini me legisse apud alios. Ply. autem sic ait. Baleares funda bellicosas. Græci Gymnasias dixere. Maior. C. M. p. longitudine, circuitu uero. cccclxxx. M. Oppida habet ciuiū Romanorū palmam, & pollentiā. Latinorū ciuiū, & Tucini qd fęderatū Bocchorū fuit. Capite autem. zz. quarti scribit Bocoros esse gentē Bęticæ. Ab hoc fortasßis rege nomen sumptū. f ℭ Baleares.) De his insulis scripsi pauca apud. L. Florum ca. 8. lib. tertij. De euersione autē frugū in eis, a cuniculis, sumptū est ex fine ca. 5. tertij Plynij. Capite aūt. 29. lib. octaui. Nec minus (inquit) clara exitij documenta sunt etiā ex contēnendis animalibus. M. Varro author est a cuniculis suffosum in Hispania oppidū a talpis in Thessalia, ab ranis ciuitatē in Gallia pulsam, ab locustis in Africa &c. g ℭ Ad euersionē frugū.) Sūt exemplaria, in quibus falso pro frugū, Phrygū scriptū sit. Esse frugum legendū ex uerbis Plynij clare mōstratur. Ebusi terra (inquit lib. 3.) serpentes fugat, Colubrarię parit. Ideo infesta omnibus nisi Ebusitanā terrā inferētibus. Græci Ophiusam dixere. Nec cuniculos Ebusus gignit populātes Balearium messes. h ℭ In capite Bęticę.) Sumpsit hæc omnia Solinus ex ca. zz. quarti Plynij. In ipso uero cap. mox Bætice (inquit) ab ostio freti passuū. lxxv. M. Gadis longa, & (ut Polybius scripsit). xij. M. Lata. iij. M. p. abest a continenti. Proxima parte minus pedes. D. CC. Reliq̄ plus septē. M. ipsius spatiū. xv. M. pass. est. Habet oppidū ciuiū Romanorū, quod appellaē Augustana urbs Iulia. Gaditani ab eo latere, quo Hispaniā spectat pass. fere centum. Altera insula est in longū, cc. miliū pass. xl. M. lata, in qua prius oppidum Gadiū fuit. Vocatur ab Ephoro, & Philistide, Erythręa a Timęo, & Sylęo. Aphrodias, ab indigenis Iunonis. Maiorē Tymęus Cotinusam apud eos uocatā ait, nostri Tarteson appellant, quam Pœni appellarunt Gadira, nā Pœni Gadira punica lingua septum significāt. Erythręa dicta est, quoniā Tyrij ab origine eorū orti ab Erythręo mari ferebantur. De ea Dio. Siculus lib. 6. Phœnices quondā, inqt,

ad diuersa emporia nauigantes sępius plures in Lybia, nõnullas in Europa, quę ad occidentẽ spectat, colonias condidere. Multis deinde opibus coactis, extra colũnas Herculis oceanum ingressi, in Chersoneso Europæ littoris colũnis propinquo, condidere urbem, quã Gadirã dixerunt. In ea inter cætera ædificia templũ Herculi, quod ad nostrã usq; ætatem, summa in ueneratione, honoreq; est habitum. Statis de more Phęniciorũ sacris sumptuoso opere cõstruxerũt. Plures Romanorum duces clarissimi, magnis rebus gestis, uota huic deo suscepta persoluerũt. Hæc Diod. Hinc a Lucano in septio Gades Tyrię nuncupantur. Et Sylio lib. 16. A Statio Syluar. tertij. Solis cubilia, qđ exacto die motu, sol illuc occidat, & lucem terminet. De hac insula lege uersus Rufi Auieni. Gadir prima fretum &c. Stephanus sic inquit, γάδειρα πόλις καὶ νῆσος ἐν τῷ ὠκεανῷ στενὴ, καὶ περιμήκης ὥσπερ ταινία τῆς γῆς δειρά. Hoc est, Gadera urbs, & insula in Oceano angusta, & oblonga existens uitta quędã, & terræ ceruix. De ea scribunt Herod. in 4. Diony. poeta, Strabo, & Mela Pom. lib. 3. Claud. Ptole. ca. 4. secundi. Plura Philostratus in principio quinti uitę Apollonij.

nominarunt. In hac Geryonẽ [a] habitasse plurimis monimentis probatur, tametsi quidam putent Herculẽ boues ex alia insula [b] abduxisse, q̃ Lusitaniã contuetur. Sed Gaditanũ fretum a Gadibus dictum. Atlanticus ęstus [c] in nostrum mare discidium orbis immittit. Nam ὠκεανός, [d] quem Græci sic nominant, a celeritate, ab occasu solis a b

a ℭ Geryonẽ habitasse.) Fabulanẽ poetæ ex sanguine Medusæ a Perseo peremptæ, fuisse genitos Chrysaora, & Pegasum. Chrysaora autem dictum ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἄορος, hoc est, ab auro, & ense quẽ gestarit. Ex Chrysaore autẽ Geryonẽ natum dicunt, quã rem Hesiodus sic in Theogonia cecinit.

Horrendus Chrysaor, subitis & Pegasus alis
Exiliunt, equus oceani sub fontibus ortus
Dicitur, est quoniam fons dictus Hellane πηγή.
Alter ab aurato manibus, quem fulminat ense
Fit Chrysaor, sonat ensis ἄορ, sonat at χρυσόν aurum
Edidit at Chrysaor sibi Geryonęa trifaucem,
Ante suas illum uis Herculeia iuuencas
Perdidit, atq; animam claua deponere iussit.
Senserat ereptum infelix Erythræa tyrannũ,
Ditariq; sua doluit Tirynta rapina.

Fabulam multis prosequitur Diod. Siculus in quinto. Decimus (inquit) labor ab Euristheo Herculi iniunctus, ut Geryonis boues, qui in Iberia, loca uersus oceanum sita pascebantur, ad se deduceret &c. Scribit idem Diod. Siculus in sexto, incolas earũ regionũ, quibus Geryon imperauerat, aureo numo, aut argenteo non uti, quæ afferri ad insulam prohibent, causam afferentes Geryonẽ Chrysauri filiũ, auro, atq; argento opulentissimũ quondã, ab Hercule bello expugnatũ. Existimant enim eo pacto cum auro, atq; argento careant, sese facile omnes uitæ insidias euasuros. Canit Apollonius primo Argonauticon Aceritas fuisse terrigenas iniuriosos, atq; agrestes homines, quibus singulis sex fuisse manus. Huius genus monstra fuisse sæpe orta, multis historijs comprobatur. Lege libellũ, inter cætera, Iulij obsequentis, qui de prodigijs inscribitur. Non minus impossibile factu uidetur, quod in Melpomene scribit Herod. de uirgine quadã Hylęę terræ, quã scribit ancipitis fuisse naturæ, humanæ, ac serpentinæ, supernæ quidẽ femorũ tenus fęminã, inferius autẽ uiperã, ex qua Hercules etiã filios procreauit. An aũt hęc, & q̃liter generari possint, aperit Arist. decima Sectione problematum, & ca. 4. quarti de generatione animaliũ. Adeas Albertũ. 18. de Animalibus libro. Qui putant hoc fabulosum esse, exponunt unde fabula sumpta fuerit. Lege ad id Iustinũ lib. ultimo, & latius apud Seruiũ. 7. Aeneidos libro super illud. Geryone extincto &c. Suetonius in Tiberio scribit fuisse iuxta Patauiũ, Geryonis oraculũ. b ℭ Herculẽ ex alia insula abduxisse boues.) Aristoteles (ut Adrianus refert) scribit Erythręã hanc insulã non esse, nec ex ea Herculẽ abduxisse boues, sed ex Hypate insula altera, idq; notũ esse dicit ueterũ Epigrãmate in colũna quadã eius insulæ sculpto, locũq; eum, ubi id factum sit, Erythrũ nominatũ. c ℭ Atlanticus æstus in nostrũ mare.) Sumpsit hæc oĩa Solinus ex fine capitis quinti tertij Plynij. Lege quæ ca. 28. supra sunt annotata. d ℭ Oceanus, quẽ Græci.) ὠκύς Græcis uelox dicitur, ob uelocitatem ergo oceanus dictus est. De Oceano ab occasu solis irrũpente, & Abila, Calpeq; columnis Herculis. Lege Pom. Melã in principio. Itẽ lib. 1. ubi Mauritaniã describit. Ply. in Prologo tertij naturalis historiæ. Diodorũ Siculum libro quinto. Philostratus in uita Apollonij libro secundo, tribuit hæc omnia Herculi Aegyptio, nõ Thebano. Cicero tertio de natura Deorum dicit fuisse sex Hercules a ueteribus celebratos. Marcus Varro. 44. Hercules fuisse testatur.

a irrumpens læuo latere Europam radit, Africam
dextro, ſciſsiſq; Calpe, & Abila montibus, quos
dicũt columnas [a] Herculis, inter Mauros fundi-
tur, & Hiſpaniã. Ac freto iſti [b] cuius quindecim
b milia paſsuũ efficit lõgitudo, latitudo uix ſeptẽ.
Quodam oſtio aperit limen interni ęquoris mi-
xtus mediterraneis finibus, quos aduſq; orientẽ
propellit. Horum, qui [c] Hiſpanias perfundit, Ibe-
c ricus fertur, & Balearicus. Qui Narboneſem p-
uinciam, Gallicus, mox Liguſticus. Ab eo ad Si-
ciliam Thuſcus, quem Gręci Ioniũ, [d] uel Tyrrhe
num, Itali inferum uocant; A Sicilia Cretam uſq;
d Siculus. Inde Creticus, qui in Pamphyliã, & Ae-
gyptium protenditur mare. Quę aquarum mo-
les torto in Septemtrionẽ [e] prius latere, anfracti-
bus magnis iuxta Græcias, & Illyricũ per Helle-
e ſpontum in anguſtias ſtringitur [f] Propontidis,
quæ Propontis Europam, Aſiamq; diſcriminãs
ad Męotidẽ peruenit. Cauſas nominũ [g] non uni-
formis dedit ratio. Aſiaticum, [h] & Phœnicium a

a ℂ Columnas Herculis.) De ijs columnis Herculis, alibi abunde retulimus. b ℂ Freto iſti, cuius xv. M. paſs.) Sumpſit hęc Solinus ex prologo tertij Plynij. Quindecim (inquit) paſsuũ in longitudine, quas diximus fauces oceani patent quinq; milliũ in latitudine a uico Mellaria Hiſpaniæ, ad promõtoriũ Africæ Album, authore Turãnio Gracula iuxta genito. T. ac Nepos Cornelius latitudinis tradiderunt, ubi minus. vij. M. paſs. ubi uero plurimũ. x. M. Tam modico ore, tã immenſa æquorũ uaſtitas proditur. Pom. Mela lib. primo. Hoc primũ anguſtum (inquit) nec amplius decẽ millibus paſſuum patens, terras aperit, atq; intrat. c ℂ Horum qui Hiſpanias.) Sumpta ſunt hæc oia ex fine ca. qnti tertij Plynij, ad quẽ breuitatis cauſa lectorem remittimus. d ℂ Quẽ Gręci Ioniũ.) Ply. ca. 5. tertij non Ioniũ, ſed Notium habet. Ab eo (inquit) ad Siciliã inſulã Thuſcum, qđ ex Gręcis alij Notiũ, alij Tyrrhenum &c. De utroq; mari, quo Italia alluitur. Virg. octauo Aeneidos.

Et mare, qđ ſupra teneãt, qđq; (alluit infra.

e ℂ Torto in ſeptẽtrione prius latere.) Mare Aegæum intelligit. Mare enim Mediterraneũ, poſt arces Patereidas, hoc ẽ poſt Lyciam, ſeſe in Boream flectit, & Aegęum efficit pelagus. Dionyſius Afer.

Hinc uero pontus rurſus con- (uerſus ad Arctos,

Hinc apud Auienum legendũ alias docuimus.

Ac rurſus in Boream uada ſe- (met cęrula curuãt,

Cũ ante in Zephyrũ legeret. Priſcia. trãſtulit. Poſt hęc Arctoas ad partes &c. Mare ultra Siciliã, quod eſt ad Salentinos, Auſoniũ Polybius appellat. Eratoſthenes autem inter oſtiũ oceani, & Sardiniã, quicquid eſt, Sardoũ. Inde ad Siciliã Tyrrhenũ. Ab hac Cretam uſq; Siculũ. Ex Plynio & hæc lib. tertio. f ℂ In anguſtias ſtringitur.) Mela Pomp. lib. primo, de mari noſtro loquens. Qua diffunditur (inquit) alia, alijs locis cognomina acceptat. Vbi primũ ſe coarctat, Helleſpontus uocatur. Propontis ubi expãdit. Vbi iterum pręſsit, Thracius Boſphorus. Vbi iterum effundit, Pontus Euxinus. Qua paludi committitur. Cimmerius Boſphorus. Palus ipſa Męotis. Si quis hos maris anfractus, uel ſenſu cupit aſpicere, is adeat Ptolemęi decimã Europæ tabulã, & primã, & ſecundã Aſiæ. g ℂ Cauſas nominum.) Capite primo Geneſeos a Moſe ſcriptum eſt. Congregentur aquæ, quæ ſub cęlo ſunt, in locũ unũ. Et mox ſubiungit. Congregationes aquarũ appellauit maria. Id exponẽs Beda homo de ſacris literis optime meritus. Cũ (inquit) multa cõſtat eſſe maria, in unũ tamẽ locũ dicit aquas cõgregatas, qa cũcta magno mari iuguntur. Si qui lacus in ſemetipſis ſtricti uidentur, occultis tamen meatibus in mare reuoluuntur. Foſsores quoq; puteorũ hoc probant, quia omnis tellus per inuiſibiles uenas, aquis repleta eſt, quibus ex mari principiũ eſt. Vna aquarũ (inquit diuus Ambroſius ca. 3. tertij Hexameron) iugis, & continua cõgregatio eſt, ſed diuerſi ſinus maris. Nãq; portus maris noſtri ſinus ampliſsimus. Meritoq; in diuerſis locis, diuerſa ſunt nomina, quia uocabula aqs ex regionũ uocabulis adhęſerunt. Vna autem congregatio aquarum, eo qđ iugis unda, atq; continua ab Indico mari, uſq; ad Gaditani oram littoris, & inde in mare Rubrum, extrema, circumfuſo orbem terrarum includit oceano. Interius quoq; Tyrrheno Adrias, Adriæ cætera maria miſcentur, nominibus diſtincta, non fluctibus. Et infra. Sicut enim multæ terræ, ut Africa, Hiſpania, Thracia, Macedonia, Syria, Aegyptus, Gallia, atq; Italia, pro regionũ appellantur uocabulis, & una eſt terra, ita multa dicuntur pro locorũ appellationibus maria, & unum eſt mare &c. h ℂ Aſiaticum, & Phœnicium.) Ab his pręſertim prouintijs

prouincijs dictum. Ab insulis Carpathium, Ae- a
geum, Icareum, Balearicum, Cypriũ. A gentibus
Ausonium, Dalmaticum, Ligusticũ, Thuscum.
Ab oppidis Adriaticũ,[a] Argolicũ, Corinthium,
Tyrium. A casibus hominũ Myrtoum,[b] uel Hel b
lespõtum.[c] A memoria regis Ioniũ. A bouis trã-
situ, uel angustijs, etiam meatibus boum peruijs
Bosphorus.[d] A moribus accolarũ Euxinus ἄξι-
νον[e] ante appellatus. Ab ordine[f] fluenti Propon c
tis, Aegyptium pelagus Asiæ[g] datur. Gallicum
Europæ, Africum Libyæ. His ut quæq; proxi-
ma sunt, uenerunt in partes partium. HAEC in
gremijs[h] terrarum. Oras autem extimas ocean⁹ d
amplectitur, qui a littoribus[i] suis Arabicus, Per
sicus, Indicus, Eous, Sericus, Hyrcanus, Caspius,
Scythicus, Germanicus, Gallicus, Atlãticus, Li-
bycus, Aethiopic⁹ dicit̃. Cui⁹ accessus incremẽta e
circa littora[k] Indiæ uehemẽtissime pruũt, maxi-
mosq; ibi exitus faciunt, siue qđ suspensus altius
sustollatur ui caloris, seu qđ in ea parte orbis &
fontiũ, & fluminũ copia sit effusior. DVbitatur

denominata sunt maria, quæ uel maris imperio sortitæ sunt, uel nauigandi peritia plurimũ ualuerunt. De Carpatho, & Icareo mari unde dicta sunt, ca. 21 dictum est. De Aegęo ca. 15. De Baleарico, Ausonio, Ligustico, Thusco, Plynius ca. quinto tertij naturalis historiæ. a ¶ Adriaticũ.) De Adriatico mari cap. 16. lib. tertij sic inquit Plynius. Nobili portu oppidi Thuscorũ Atriæ, a quo Atriaticũ mare ante appellatũ, qđ nunc Adriaticũ. Eustathius refert q̃rundã sententiã, ita scribentiũ. Iaon (inqt) Italus Adriæ pater fuit, a quo sinus Ionius, qui mox ab Adria filio dictus est Adriaticus. Appianus secundo bellorũ ciuiliũ libro scribit Ioniũ Dyrrhachij filium ab Hercule per errorem fuisse peremptum, cumq; Ionij corpus tumularet in mare proiecisse, ut cognomen illi tandẽ imponeret. Seruius tertio Aen. tradit Ionium sinũ esse immẽsum, ab Ionia usq; Siciliam, & huius partes esse Adriaticũ, Achaicum, Epiroticũ. Maria enĩ (inquit) uel a prouĩcijs, uel ab insulis, uel a ciuitatibus nomẽ accipiunt. Sũt qui dictum Ionium tradant ab Ius erroribus. Alij ab Ionibus populis, qđ in eo naufragio perierint. b ¶ Myrthoum.) Hoc mare, itra Ioniũ, & Aegeum interiacet, a Myrthilo Mercurij filio nomẽ habens. Oenomaus enim Pysæ tyrãnus hac lege Hippodamię filiæ nuptias statuit, ut eam petens si ab ea curruli certamine uictus foret/ interficeretur, uictor eam uxorẽ duceret. Pelops Myrthilum puellæ aurigã promissis corrupit, ob quam rem cursu Hippodamiã superans uxorem ex pacto duxit. Myrthilũ ne ei pactã mercedẽ solueret, in mare præcipitẽ dedit. Ex eius ergo morte, Myrthoũ mare dictum postea. Authores Acron primo Carminũ Horatij. Placidus 4. Thebaid. Dio. Siculus in fine quinti. Alij a Venere dictum uolunt, cui sit Myrthus consecrata. Pausanias existimat ab Myrthus insignis mulieris nomine, nomenclaturã inditã. c ¶ Hellespontum.) Hellespontũ dictũ esse ab Helle Atamantis filia ibi summersa, nemo est, qui ambigat. d ¶ Bosphorus.) Mare tam arctum, ut bubus etiam transnari possit, unde & nomen inditum apud Græcos. Flaccus Valeri⁹ quarto Argonauticon dictum scribit a boue, in quã Io a Ioue conuersa fuerat.

Bosphoron hic ueteres errantis nomine diuæ
Vulgauere.

Sunt autem Bosphori tres authore Eustathio Dionysij interprete, Thracius, qui oli Mysius dictus est, quod iuxta eũ Mysij quondã habitauerint. Cimmerius a Cimmerijs populis nomẽ habens. Tertius Indicus. e ¶ Euxinus, ἄξινος.) Euxinus apud Græcos bonũ hospitiũ, siue bonum amicũ significat, ab ἐῦ bonũ, & ἄξινος hospitiũ, qđ per cõtrariũ intelligimus ob sęuitiã scilicet incolarum. Antea enim ἄξινος a. inhospitalis ab effectu dicebatur. Hinc ab Ouid. 3. Tristiũ dictũ est. Euxinus falso nomine dictus habet. Et quarto quarti eiusdẽ operis. Dictus ab antiquis Axinus ille fuit. f ¶ Ab ordine fluenti, Propontis.) Propontis ex eo dicta, quod pro. i. ante Pontũ sita sit. g ¶ Asię datur.) Ea Aegypti pars, quæ ultra Nilũ, orientem uersus est, ad Asiã pertinere dicitur. h ¶ In gremijs terrarum.) Idest, ad maria, quæ intra terrã sunt/pertinent. i ¶ A littoribus suis.) Sicut enim (inqt) mare mediterraneũ a locis proximis, ita & oceanus terrã ambiens, a suis etiã littoribus sortitur cognomina. Improprie autem Caspiũ, & Hircanũ mare. Oceani partes enumerat hic Solinus. Solini exemplaria ferme omnia sic habẽt. Atlanticus, Libycus, Aegyptius dicitur. Verũ Aegyptiũ pelagus nequaq̃ pars oceani recte dicitur. k ¶ Circa littora Indiæ.) Scribunt tã Philosophi, q̃ Astronomi. Lunam

maiorem

a etiam nunc[a] quibus ex causis intumescat Oceanus, uel quatenus cum superfluus sibi fuerit, rursus in se residat. Nec in obscuro est, plura pro ingenijs disserentiũ, potius quã pro ueritatis fide
b expressa. Sed omissa ancipiti concurrentiũ quęstione, has opiniones probatissimas inuenimus. Physici[b] autumant mundũ animal esse, eũq; ex uarijs elementorũ corporibus conglobatũ, moueri spiritu, regi mente. Quæ utraq; diffusa per

maiorẽ uim habere in India, q̃ alibi, sicut de sole ipso experientia deprehenditur. Constat etiã ui caloris, aquã altius tolli, ut in feruente aqua nosse licet. De Indię ingenti fontiũ, & fluminũ copia, patet infra ca.65. Sunt ergo maris Indici accessus incrementorũ causæ tres. Lunæ ipsius uis, Solis ingens calor, & aquarũ illo fluentiũ ingens copia. a ℭ Dubitať etiã nũc.) Inter naturę miracula, nõ paruũ illud est, qđ maria statis tẽporibus, ac lunaribus horis fluunt, & refluunt. Eius effectus diuersi diuersas causas attulerũt. Quidã uentis idipsum totũ tribuũt, qui quoties uiolenter efflauerint, undas maris concitãt, & euertũt. Vndę enim maris cũ in tumorem redactæ fuerint, terras proximas fluctibus irrigant. At cessante uentorũ impetu, in locũ consuetum mox mare reuertitur. Aristoteles, & Heraclitus, a sole maris fluxus, & refluxus fieri existimant, qđ uidelicet solis propinquitate mare ęstuans intumescat, fluensq; tandẽ ꝓxima quęq; uerberet. Quodsi caloris solis inde abierit, refluere in seipsum mare necesse est. Timęus flumina causať per Celtarũ montes Atlanticũ irrumpentia. Protrudendo enim (inquit) suo impetu, mari æstum ciere. Cõtraq; remisso mare retro denuo agere, & ęstũ tandẽ refluũ sic efficere. Sunt qui in sydera hunc redigant effectum. Opinantur enim sydera, qđ sint naturæ flammeę aquarũ uaporib9 sursum tractis omnino ali. Vi ergo syderum aiunt maria sursum tolli, quæ sic elata in diuersum effluunt. Seleuchus Mathematicus mouens ipse terrã, circũactui, motuiq; eius occursare lunæ uertiginẽ dicit. Quo impetu colligente se inter hæc duo corpora, flatu, & in Atlanticum irruente, probabili ratione cõturbari mare. Plato (ut Plutar. refert) in elationẽ quandam huius causam confert. Aquas enim cuiusdã specus hiatu sustolli, & late effluere, subindeq; eodẽ affluere, ex quo undabunda maria iactari. Pytheę Massyliensis, quẽ plures sequunť, opinio uerior. Is enĩ scribit maris accessus, lunę fieri incremento. E diuerso, decremento recessus fieri. Probus insignis Grãmaticus secundi Georgicorũ cõmentario, ait æstus maris ad lunæ motum, & rationem fieri. Sed lunæ (inquit) sunt quinq; motus. Diurnus, menstruus, annotinus, altitudinis, depressionis. Hi extremi (inquit) ad mare pertinent. Macrob. 1. de som. Scipionis libro, tradit hos maris fluxus, & refluxus uariari secundũ lunę diuersitatẽ, ita ut oceanus primo nascentis lunę die fiat solito copiosior, minuitur paulisper secundo, minorẽq; uidet eũ tertius, q̃ secundus, & ita decrescendo ad diem septimum peruenit. Rursus octauus dies, manet septimo par, & nonus fit similis sexto, decimus quinto, & undecimus fit quarto par, tertio quoq; duodecimus, & tertiusdecimus fit similis secundo, quartusdecimus primo. Tertia uero hepdomas eadẽ facit, quę prima, quarta, quę secũda. Nihil est quod ad huius rei notitiã pertineat, quod nõ eleganter simul, & copiose scribatur a Plynio ca.99. secũdi natu. historiæ. Vide diuũ Ambro. ca.7. quarti Hexameron. Herod. lib. septimo scribit esse mare in Græcia, ubi totũ diẽ ęstus atq; reciprocatio fluctuũ fiat. b ℭ Phisici autumant.) Stoicorũ fuit opinio mundũ hũc animatum esse, ac sensu pręditũ. Moti aũt sunt quibusdã apparẽtibus argumentis. Sic enim argumentanť. Fieri non posse, ut sensu careat, qđ sensibilia ex se creat. Mundus aũt generat hominẽ, qui est sensu prędit9. Ergo & mundũ ipsum sensibilẽ esse. Item sine sensu esse non posse, cuius pars habeat sensum. Igiť qa homo sensibilis est, etiã mundo cuius pars homo est inesse sensum. Siquis plura cupiat, adeat Lactan. ca.6. secundi. Laertiũ lib.7. in uita Zenonis. M. Tulliũ secundo de natura Deorũ, & lib. de Vniuersitate. Põp. Mela in principio tertij Geographiæ fere eadẽ refert, quæ a Solino hac parte de causa motus maris referuntur. Neq; adhuc (inquit) satis cognitũ est, anhelitu ne suo id mundus efficiat, retractãq; cũ spiritu regerat undã undiq;, si (ut doctioribus placet) unũ animal est. An sint depressi aliqui specus, q̃ reciproca maria sidant, atq; inde se rursus exuberantia attollant. An luna causas tantis meatibus p̃beat. Ad ortus certe eius, occasusq; uariantur. Neq; eodẽ assidue tempore, sed ut illa surgit, ac demergitur, ita decedere, atq; aduentare comperimus. Adscripsi Strabonis uerba ex primo Georaphiæ libro, huic loco maxime conueniẽtia. Mare (inquit) natura ipsa, refluens terrã reuerberat. Animantibus enim simile est. Sicut enim illę spiritum assidue admittũt, & remittunt, sic mare semper in se, & ex se recurrenti quadam agitatione mouetur. Id autem perstanti in littore indicat fluctuatio. Pariter enim alluuntur, & undantur, & rursus alluuntur, & istud assidue, & fluctui supercurrit quoq; unda, & si tranquillum sit, uim quandam maiorem habet, ut omnia aliena eijciat in terram. Magnum indi-

membra omnia, æternæ molis uigorē exercēāt. a
Sicut ergo in corporibus nostris cōmercia sunt spiritalia, ita in profundis oceani nares quasdam mundi constitutas, per quas emissi anhelitus, uel reducti, modo inflent maria, modo reuocēt. At b
hi qui syderum [a] sequuntur disciplinā, contendūt meatus istos commoueri lunæ cursibus, adeo ut sic uicissitudines inter maciem aquarū, & plenitudinē respiciāt ad auctus eius, uel [c] defecti-ones. c
Necq̧ eodem semper tempore, sed prout illa aut mergat, aut surgat, uariāt se alternātes recursus.

DE LIBYA, HORTI HESPERIDVM, ac Atlante monte. CAP. XXXVII. d

DE Hispania [c] excursus [d] in Libyam. Nam e
Belone progressus, quod Bęthicæ oppidum est, ultra interiacens [e] fretum trium & triginta milium passuum Tingi ex-

cium est e mari alga permulta in littus proiecta. Hoc magis spirante uento contingit &c. Hunc Strabonis locū transtulit in suū. Cęlius ca. 17. quartidecimi Antiq. lectionū. a ℂ At hi qui syderū sequunt disciplinā.) Astrologoȝ constans sententia est, lunā humidis prędominari, quēadmodū solē calidis. Vnde consequens est, ut super regionē quācunq̧ eleuata luna fuerit, in ea maris aqua directe sursum tollat, ueluti naturalē eius sequens causam. Quod si ita est, apparet aquā maris in eo loco altiorē esse, qui directe opponitur lunę cētro. Fit autem hæc aquarū eleuatio, ut est author Albumasar, quadā lunæ naturali uirtute, qua luna maris aquas ad se trahit, uti ui sua magnes ferrū solet. Alioȝ cōmunior est opinio, id accidere asserentiū angoloȝ diuersitate, quos lunæ radij super aquas faciunt, dū uel luna oritur, uel in cęli medio existens fuerit. Hanc lunarē uim sup maris aquas late Scotus exequitur quęstione tertia, distinctionis quartædecimę secundi sententiarū libri. Aristo. uerba sunt ex sexto capite eius libri, quem de Elementoȝ proprietate inscripsit. Cum æquat (inquit) luna cęli medium, ad suam formā reuertitur maris aqua, deīde cū occidere cœpit, etiam incipit extendi aqua donec in cardine inferiori luna fuerit, tuncq̧ diminui aqua incipit, quemadmodū cū luna oriri uult, aqua augeri mox incipit. Ad hunc quoq̧ locum, faciunt q̄ scribit Diuus Ambro. ca. 7. quarti Hexameron. Non aliena sunt præterea, quæ cap. ultimo Noctiū Atticarū scribit Gellius. Versus ad idē sunt Sylij libro tertio. Mira dehinc cernit &c. Et Lucanus primo Pharsaliæ. Ventus ab extremo pelagus sic axe uolutet,
Destituatq̧ furens, an sydere mota secundo
Tethyos unda uagæ lunaribus ęstuet horis.
Flammiger an Titan ut alentes hauriat undas
Erigat Oceanum, fluctusq̧ ad sydera tollat.
Lucretius lib. quinto. Nam modice fluere &c. Nec prętereundum, quod Diodorus Siculus refert libro quarto, Esse uidelicet in Oceano loca, ubi nulla sit tempestas, aut fluctuū maris inundatio. Sed loca consignasse satis sit. b ℂ Defectiones.) Sunt uetusta exēplaria, & quidē plurima, in quibus scriptum sit, eliquia. i. defectus, & effluxiones, a uerbo eliquo, quod dissoluo, defluoq̧ significat. c

DE HISPANIA excursus in Libyam.) Hucusq̧ Solinus, Plynianū ordinē immitatus, egit de Europa, & ijs, quæ in ea digna relatu uisa sunt, nunc eiusdem Plynij sequens seriem ad Libyā describendam stilū uertit. Vt enim Hispania prima Europæ pars est, ita Mauritania Africæ. Veteres Geographi littoralem Aphrycā, siue Libyam in quatuor prouincias diuiserunt. Mauritaniā, Numidiā, Africam minorē, & Cyrenaicā. Sed a posteris (ut Sex. Rufus refert) per omnē Africā, sex prouinciæ factæ sunt. Alij plures in ea prouincias esse dicunt. Libyā minorē, Cyrenensem, Pentapolim, Tripolim, Bizantium, Carthaginē, Numidiam, Mauritaniam Citisensem, Mauritaniam Cæsariensem, Mauritaniam Tingitanam, & circa solis ardorē Aethiopiam. Lege Ptolemęum in principio quarti, & Solinum ipsum capite quadragesimo. d ℂ Excursus.) Idest ex Hispania Europæ fine in Libyam trāsitus est. e ℂ Interiacens fretum trium & triginta miliū passuum.) Hūc Solini locum quidā deprauatum putant, reponuntq̧ pro trium & triginta milium passuum, triginta milia passuum, quod apud Plyniū capite primo quinti sic legatur. Tingi abesse a Belone oppido Bæticæ proximo traiectu xxx. M. pass. Quid si nūerus apud Ply. nō apud Solinū deprauatus sit. Nā eandē cū Solino hoȝ locoȝ

distantiā tradit etiā Martianus in uicinis terris natus,& in mensuris locoꝝ reddendis plurimū studiosus author. Sunt autem eius uerba ex lib.6.hæc. Belonensis(inquit) Bethicæ ciuitas trigintatribus milibus a Tingi oppido disparatur, quæ colonia est Mauritanię Cęsariensis, huius author oppidi Antę dicitur. Antoninus quoq; Augustus in Itinerario hanc distantiā.ccxx.stadioꝝ esse ait. Eam urbē, quā Barbari Tinga uocant. Strabo lib.ultimo, ab Artęmidoro Lingam, ab Eratosthene Lixum appellari tradit, contra Gades Octingentoꝝ stadioꝝ transitu direptā.

a cipit Mauritaniæ[a] nunc colonia, & cuius pri-
mus author fuit Antęus, Porro quia in illo ambi
tu Aegyptiū[b] finitur pelagus, & Libycū incipit,
placuit ut Africam, Libyam diceremus. Quidā
b tamen Libyam a Libya Epaphi[c] filia, Africā autē
ab Afro[d] Libys Herculis[e] filio potius dictam re-
ceperunt. Lix quoq;[f] colonia in eodem tractu
constituta est, ubi Antęi[g] regia, qui implicandis,
c explicandisq; nexibus humi melius sciens ue-
lut genitus matre terra, ibidem ab Hercule ui-
ctus, & extinctus est. NAM de hortis Hesperi-
dū,[h] & peruigili dracone, ne famę licētia uulne-

a ℭ Tingi Mauritaniæ nunc colonia.) Ply. cap. primo quinti Vltra columnas Herculis nunc est Tingi quondam ab Antæo conditū, postea a Claudio Cæsare cū coloniā faceret, appellatum traducta Iulia. b ℭ Aegyptium finitur pelagus.) Africam(inquit Plynius libro quinto) Græci Libyam appellauere, quia mare ante eam Libycum incipiens, Aegypto finitē. Africa, siue Libya a finibus Aegypti incipit iuxta meridiem per Aethiopiā pergēs ad Atlantem usq; montem, a septemtrionali uero parte mediterraneo mari coniuncta clauditur. Finitur autem in Gaditano freto. c ℭ Libya Epaphi filia.) Tam Græci, q̄ Latini concordant de Libyæ nomenclatura. Herod. in Melpomene. Iam(inquit) Libya quidē.i. Africa a plerisq; Gręcoꝝ fertur sortita nomen, a Libya quadā muliere indigena. Qui Iudęoꝝ sequuntur opinionē, dicūt ex Cham Noe filio fuisse natū Mesraim, cuius filius Libyus fuerit, a quo Libyam denominatā uolunt, author Iosephus ca.12.primi Antiq.Iudeoꝝ. d ℭ Ab Afro.) De Africæ nomine scripsi in cōmentariolo Dionysij super illud. Nūc tibi telluris regiones carmine pandam. Iosephus idē ca.23.eiusdē lib.authoritate Alexandri Polyhistoris, tradit Abraam ex Cethura coniuge genuisse filios sex, quoꝝ unus Afer dictus est. Hic(inquit) dum castra fixisset in Libya, & filioꝝ eius filij habitassent in ea, terrā illam ex illius nomine Africam uocauerūt. Eadem refert Euseb.ca.ult.noni Præparationis Euangelicę. e ℭ Herculis Libys.) Fuit hic(si Beroso credimus lib.5.) Osiridis Aegyptij regis filius, qui quoniā Libyos uicerit, Libyus cognominatus est, author Hierony.ca.10.lib.Geneseos. Huius sunt, nō Thebani Herculis duodecim illi labores a poetis mille uoluminibus decantati. f ℭ Lix quoq; colonia cōstituta.) Ab eodē Claudio Cæsare. Lix a Plynio, & Eratosthene Lixos dicitur. Corrigēdus Martiani codex, ubi Elisos p Lix, uel Lixos passim legit. g ℭ Antęi regia.) Ἀνταῖος Græcis contrarius dicit, qd Antęus.i.terrenus homo uirtutibus sit contrarius. Mira sunt, quæ authoritate Gabini Romani scriptoris ultimo uolumine refert Strabo. Scribit enim apud Lingen urbē Antęi sepulturā esse, & ibidem eius tibiā repertā cubitorum sexaginta, eāq; a Sertorio nudatā, & terræ demandatā iterū. Antæi, & Herculis luctā multis carminibus Lucanus cecinit libro quarto.

Inde petit tumulos, excelsasq; undiq; rupes &c.

Plura Dio. Siculus li.quinto. Ply. ait hęc fabulosissime ab antiquis narrata. Antæi fabulā allegorice exponit Fulgentius secundo Mythologiarū ad Carum libro. Antæus(inquit) in modū libidinis ponit. Vnde & ἀντίον contrariū dicimus. Ideo & de terra natus, qd sola libido de carne concipit. Deniq; tacta terra ualidior exurgebat. Libido enim quāto carni consenserit, tanto surgit iniquior. Ea quasi a uirtute gloriæ ueluti ab Hercule superat. Nā denegato sibi terræ tactu/moritur, altius q; eleuatus, materna nō potuit mutuari suffragia &c. Lactantius Placidus.6.Theb. Statij sup illud. Terrigenā sudasse Libyn, dicit id factū apud Sumentū Africæ ciuitatē. DE Gigātibus qd credendū sit, ca.5.supra abunde retulimus. h ℭ Hortus Hesperidū.) Atlas ex Hesperide coniuge septē filias procreasse dicit. Maiā, Electrā, Taygeten, Asteropen, Meropen, Alcyonen, & Celeno. Hæ a matris nomine, Hesperides. Atlātides uero a patre dictę sūt, author Dio. Siculus in.4. Lactan.2. Theba.sup illud. Luectes a fronte tubas, hic flebile germen, dicit earū nomina fuisse, Eglen, Arętusam, Hesperetusam. Quo loco fabulā eā abūde refert. Has Hesperides secundū fabulā hortū habuerūt, in quo erant mala aurea Veneri consecrata, q̄ Hercules missus ab Euristheo rege Argiuoꝝ, occiso puigili dracone, sustulisse dicit. Re uera autē nobiles fuerūt puellæ, q̄rū greges abegit Hercules occiso eoꝝ custode. Vñ is mala fingit sustulisse, hoc est oues. Mala eni.i.μῆλα, & poma, & oues significāt. Vñ μηλονόμος ouiū pastor dicit. Etenim νέμω est pasco. Et νομός pascua, uel pabulū. Hęc ex Seruio.4.

retur, fides, & ratio hæc est. Flexuoso [a] meatu æstuariũ e mari fertur adeo sinuosis lateribus tortuosum, ut uisentibus procul lapsus angueos fracta uertigine mentiatur. Itaq; qđ hortos appellauere circundat. Vnde pomorꝝ custodẽ interpretantes struxerunt iter ad mendaciũ fabulandi. Sed hæc insula [b] sinuata sinibus aluei recurrẽtis, & in qbusdã æquoris spiris [c] sita p̄ter arbores Oleastri [d] similes, & aram sacram Herculi aliud nihil præfert, quod propaget [e] uetustatis memoriam. Verũ ultra frutices aureos, & metalla frondentia, illud magis mirũ, qđ solũ inferiore licet libra depressius, nunq̃ tamen accessus [f] freti superlabitur, sed obstaculo naturalis repaguli in ipsis marginibus hæret unda, & intimis orarũ superciliis sponte fluctus in gyrũ resistũt. Ita spectando [g] loci ingenio nimirum planicies manet sicca, quamuis pronã superueniant æquora. Sala oppidum imminet Sale flumini. Ab hoc per

a
b
c
d
e

Aeneidos super illud. Hesperidũ templi custos. Aliter multo de Hesperidibus tradit Palephatus in eo libro, quẽ περὶ ἀπίστων ἱστοριῶν .i. de falsis historijs inscripsit, asserens Hesperũ Milesium fuisse hominem Cariã incolentẽ. Huic filias duas fuisse tradit, quæ a patre Hesperides dicebãtur. Huius erãt oues pulcherrimæ, ac fęcundæ plurimũ, quales sua tẽpestate Milesias fuisse ait. Ex eo aureas dictas ait, qđ auro nil inter mortales pulchrius habeatur. Cũ itaq; eę oues pulcherrimę fuerint, nõ ab re aureæ dictę sunt. μῆλα autem Græce (ut dictũ est) & poma simul, & oues nuncupantur. Has oues iuxta mare pascentes, Herculẽ auertisse tradunt, & nauibus cũ pastore, cui Draco nomẽ erat impositas, secum abduxisse. Hoc Hesperidũ pomariũ, in Aethiopia Placidus fuisse tradit, in quo (inquit) poma aurea nascebantur. Vnde apud Martialẽ quarto Epigrãmaton sumptũ prouerbiũ. Hortis Hesperidũ beatiora. Hyperbole in re cæteris ob eius fertilitatem anteponenda. Hos hortos eleganti carmine describit Lucanus lib. 9.

Fuit aurea sylua
Diuitijsq; grauis, & fuluo germine rami,
Virgineusq; chorus nitidi custodia luci &c.

a ℭ Flexuoso meatu.) Ply. ca. 1. quinti naturalis historiæ. Affunditur (inquit) huic æstuariũ e mari flexuoso meatu, in quo Draconis custodiæ instar fuisse nunc interpretantur. Eadem ferme tradit Martianus in sexto. b ℭ Sed hæc insula.) Ply. Amplectitur intra se insulã, quã solã e uicino tractu aliquanto excelsiore, non tamen æstus maris inundant. Extat in ea & ara Herculis, nec præter Oleastros aliud ex narrato illo aurifero nemore. Stra. lib. ult. id totũ fabulosum existimat. Dicunt (inquit) in Emporico sinu antrũ esse, qđ interius suscipit usq; ad septem stadia. In eius aũt fronte locũ esse humilẽ, & planum, in quo Herculis ara sit, eãq; minime olim ab influxu, qđ ego (inquit) unũ ex figmentis puto. c ℭ Spiris.) Reuolutionibus, circulis, flexuosis meatibus. Vnde fabula conficta est de Dracone uigili hortorum custode. d ℭ Oleastri similes.) Ob quandã oleastri cũ oliua similitudinẽ, in summo honore ea arbor a ueteribus habita est. Eius enim frondibus Nemeę certaminis uictores coronabant. Vnde a Papinio sexto Thebaidos dictũ est.

Puluereumq; fera crinem detersit oliua

Idest oleastro, inquit Placitus. Ply. ca. 4. quinti decimi Athenę (inquit) uictores olea coronant, Gręci uero oleastro Olympię. Et ca. 45. sextidecimi, Olympię oleaster, ex quo primus Hercules coronatus est. Oleaster enim arbor nec cariem, nec uetustatẽ sentire dicitur. Mela Pomp. in Hispaniæ situ tradit esse lucũ, quẽ Oleastrũ appellant. e ℭ Qđ propaget uetustatis memoriã.) Protrahat, & extendat. Dicit nihil in his locis reperiri, quod memoratis a ueterib⁹ iure respondeat. Nec mirũ quidẽ, cũ omnia uates in maius celebrata ferant. In his seruandũ Ouidianũ præceptũ Elegiarum tertio.

Exit in immensum fęcunda licentia uatum,
Obligat historica nec sua uerba fide.

f ℭ Nunq̃ accessu freti superlabitur.) Verba Plynij, & Strabonis ascripsimus parũ ante. g ℭ Ita spectando loci ingenio.) Id accidere philosophi existimãt partim solis siccitate, partim astrorꝝ quorundã naturali influxu. Strabo, ut dictũ est, fabulosum esse cõtendit. Sunt uetusti codices, qui sic habeant. Et intimis orarũ superciliis pendent fluctus, nec tamen defluunt. Ita spectando &c.) In Scythia, qđ ea regio maxime distet a sole.

Neq; ullæ
Aut herbæ cãpo apparent, aut arbore frondes,
Sed iacet aggeribus niueis informis, & alto
Terra gelu late, septemq; assurgit in ulnas.
Semp̱ hyems, semper spirantes frigora Cauri.

Ad hunc locū uidetur posse referri Græcū Adagium μῆλον ἡρακλῆς. Pomū Hercules. In eos qui nihil omnino præter nomen magnifici in se habent. Et ut Satyrus inquit. Præclaro nomine tantum. Alij ad fabellam referendū putant, quā ex Apollodoro li. de Dijs refert Tarreas in prouerbiorū Collectaneis, de rusticis qui arborē bouis effigiem referentis, cum bos aufugisset, pro boue Herculi immolarūt. a ℂ Per Autololū gentem.) Autololes Africæ populi, sola pedū pernicitate memorandi. Syllius lib. 3.

a Autololū[a] gentem iter est in Atlanticas solitudines. ATlas mons[b] e media arenarū consurgit uastitate, & educt⁹ in uiciniā Lūaris circuli, ultra nubila[c] caput cōdit. Qua ad oceanū extēdit, cui a

b se nomē dedit, manat fontib⁹, nemoribus ĩhorrescit, rupib⁹ asperat, squalet ieiunio,[d] humo nuda, nec herbida. Qua Africā cōtrauersus est, opim⁹

Nec non Autololes leuibus gēs (ignea plātis,
Cui sonipes cursu, cui cesserit (incitus amnis,
Tanta fuga est, certant pennæ, (campumq́ uolatu,
Cum rapuere pedum frustra (uestigia quæras. Et Claud.
Repetunt deserta fugaces Auto (loles.

Hinc nō ineleg ans Prouerbium, Autololibus fugacior. De homine mira pedū pernicitate prædito. Vel, cuius (ut inquit Maro) pedib⁹ timor addidit alas. De Sala Ply. ca. primo quinti. Ptol. tradit Salā esse, multarum prouinciarū urbem, utpote Mauritaniæ, Hispaniæ, Pānoniæ, Asiæ, Armeniæ. b ℂ Atlas mons.) Atlanti, Cęli, uel ut tradunt alij, Iapeti, & Clymenes filio, in diuisione imperij cū fratribus, loca ad occidentē Oceanū sorte euenerunt, qui & populos a suo nomine, & maximū prope Oceanū montiū appellauit Atlantē. Hic cum hospitio nō susciperet Perseum Iouis, & Danaes filiū, qui a Polydecte rege missus fuerat ad Medusam Gorgona occidendā, quā Mineruа monstrante ipse Perseus interfecit. Rediens cū ab Atlante Libyæ finibus ob redditū oraculū, prohiberet, mōstrato Gorgonis capite, in montem sui nominis uertisse traditur. Sed quoniā Solinus hoc loco de Atlante scribens Plynium imitatur, apposui Plynij uerba ex ca. primo quinti naturalis historiæ. Ab ea (inquit) totidē milib⁹ passuū oppidū Sala, eiusdē nominis fluuio impositū, iam solitudinibus uicinū, Elephantorū gregib⁹ infestum. Multo tamē magis Autololū gentē, per quā iter est ad montē Africæ uel fabulosissimū Atlantem. E medijs nunc arenis in cęlū attolli prodiderunt, asperū, squalentē, qua uergat ad littora oceani, cui nomen imposuit. Eundē opacū, nemorosum, & scatebris fontiū riguū, qua spectat Africā fructibus omniū generum sponte ita subnascentibus, ut nunq̃ satietas uoluptatibus desit. Incolarū neminē interdiu cerni. Silere omnia haud alio, q̃ solitudinū horrore, subire tacitam religionem animos propius accedentiū prętereq̃ honorē elati super nubila, atq; in uicinia lunaris circuli. Eundemq́ noctibus micare crebris ignibus, Aegypanū, Satyrorumq́ lasciuia. Impleri tibiarū, ac fistulæ cantu, tympanorū, & Cymbalorū sonitu strepere. Similia scribit Strabo libro Geographiæ. 17. Herod. libro quarto. Cui (inquit) confinis est mons nomine Atlas exilis, & undiq; teres, &, ut fertur, adeo celsus, ut eius cacumen nequeat cerni, quod a nubibus nunq̃ relinquatur, neq; hyeme, neq; æstate, Columnā cęli illum esse indigenæ aiunt. Hactenus ille. Annotat Seruius primo, & q̃rto Aen. Atlantē Latine Telamonem dici, sicut Nilū Melonē. Atlantem montē eleganter describit Maro. 4. Aeneidos.

Iamq́ uolans apicem, & latera ardua cernit
Atlantis duri, cęlum qui uertice fulcit &c.

Et sexto Aeneidos.

Extra anni, solisq́ uias, ubi cęlifer Atlas
Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Atlantem gigantē iccirco uertice cęlum sustinere fingunt, quoniā eum Astrologiæ fuisse peritū tradunt, deq; Sphęra primū cum inter homines disputasse, Qua ex re uisus est orbem suis humeris sustinere, locū prębente fabulæ sphęrę inuentione. De eo sic Hesiodus in Thegonia.

Maximus Hesperidum iuxta consederat Atlas
Prędia, qua oceano iungit confinia tellus,
Infractis humeris cęlum, mirabile uisu
Sustinet, & nullo deflectit pondere collum.

Dicunt Herculē ab Atlante Astrologiā didicisse. Vnde & cęlū ab Atlante susceptum sustinuisse dicitur. Lege Seruiū in fine primi Aeneidos. Claudianus,

Sic Hercule quondam
Sustentante polum, melius librata pependit
Machina, nec dubijs titubauit signifer astris,
Perpetuaq́ senex subductus mole parumper
Obstupuit proprij spectator ponderis Atlas,

Ob miram gigantis huius proceritatem,

nascentibus sponte [a] frugibus, arboribus proce a
ris opacissimus, quarum odor grauis, [b] comę cu
pressi similes, uestiuntur lanugine Sericis uelle-
rib⁹ nihilo uiliore. In eo latere, & herba Euphor-
bia [c] copiosa, cuius succus proficit ad ocularium b
claritatem, & multiplex præsidium sanitatis, nec
mediocriter percellit uim uenenorum. Vertex
semper [d] niualis. Saltus eius quadrupedes, ac ser
pentes, feræ, & cum his Elephanti occupauerũt. c
Silet per diem uniuersus, nec sine horrore secre-
tus est. Lucet nocturnis [e] ignibus, choris Aegi-
panum [f] undiq; personatur. Audiuntur & can-
tus tibiarum, & tinnitus Cymbalorũ per orã ma d
ritimam. Alixa abest quinq;, & ducentis milibus
passuum. Lix a Gaditano freto centum duodecĩ
milibus, habitatus ante, ut indicat loci facies, quon-
dam cultu exercita, in qua usq; adhuc uitis, & pal e
mæ extãt uestigia. Apex Perseo, & Herculi [g] per-
uius, cæteris inaccessus. Ita fidem ararum inscri-

per derisionẽ, & spretum, Prouerbiali figura nanũ Iuuenalis, Atlanta uocauit, a contrario. c ℭ Vltra nubila caput condit.) Geometrę dicunt, neq; altitudinẽ montis, neq; profunditatẽ maris ultra decem stadia protendi, author Plutar. in Paulo. d ℭ Squalet ieiunio.) Trãslatio sumpta ex animalibus, quæ ieiunio, & a cibis abstinentia in maciem, & squalorem abeunt. Squaloris autẽ, & sterilitatis terræ, causa est nimia terræ siccitas. Ea saxosis locis, cuiusmodi sunt mõtes, maxime accidit. Ex humore enim terræ tã plantæ, q̃ herbæ procreantur, aluntur, & uirent. a ℭ Subnascentibus sponte frugibus.) Videt̃ nõ frugibus, sed fructibus legendum ex ascriptis parũ ante uerbis Plynij. Idẽ Põpo. in fine tertij in Fortunatis insulis esse dicit. Cõtra (inquit) Fortunatæ insulæ abundant sua sponte genitis, & subinde alijs super alijs innascentibus nihil sollicitos alunt. b ℭ Odor grauis.) De arboribus Atlantis montis lege Ply. ca. primo quinti, & c. 16. tertij decimi. c ℭ Herba Euphorbia.) De Euphorbia herba sic Ply. ca. primo li. 5. Præterq; gigni ibi herbam Euphorbiã nomine ab inuẽtore medico suo appellatam, cuius lacteum succũ miris laudibus Iuba Ptolemæi pater celebrat in claritate uisus, contraq; serpentes, & uenena omnia, priuatim dicato uolumine. Plura de hac herba idem Plynius ca. 7. uicesimiquinti naturalis historię. Dioscorides ca. 523. Euphorbiũ arborum generi tribuit, non herbæ. Dicit præterea prouenire in Africa, monte Tmolo Mauritaniæ. Sed locum satis fuerit consignasse. Auicenna tractatu secundo secundi Canonis ca. 236. Isidorus ca. 9. decimiseptimi Ethymo. dicit dictũ Euphorbiũ, qđ eius succus oculorũ acuat uisum. Cuius uis (inqt) tãta est, ut duris carnibus superadiectum citius coqui cõpellat. Gręci codices Eupholbion pro Euphorbio fere scribũt. d ℭ Vertex semper niualis.) Hinc a Virgilio dictum est.

Piniferum caput & uento pulsatur, & imbri,
Nix humeros infusa tegit tum flumina mento
Præcipitant senis, & glacie riget horrida barba.

Scribit Ply. ca. 2. decimiseptimi naturalis historiæ Niuem esse aquarũ cęlestium spumã. Capite autem. 62. lib. secundi ait niuẽ gigni hymbre mollius congelato. Possidonius in octauo de ratione naturæ ait niuem esse humorem ex concreta excussum nube. Aristo. primo Meteororũ ait niuem, & pruinã idem esse, licet differant secundũ magis, & min⁹. Atq; niuem esse cum congelatur nubes, cũ autẽ uapor, pruinã fieri. Ply. ait ca. 106. secũdi in alto mari niues non cadere. e ℭ Lucet nocturnis ignibus.) Nisi alia mira in Atlante monte fieri conspiceremus, posset existimari non alia ratione idipsum contingere, q̃ qđ locis plurimis modo cõsimili euenire historiæ prodidere. Ardet in Sicilia mons Aetna, in Phaselide Chimera, Hephesti mõtes in Lycia. In Bactris Caphanti montis uertex. Campus Babylonię quadã ueluti piscina iugeri magnitudine, interdiu flagrat. Itẽ sexcenta miro modo ardentia loca alia a peritioribus referuntur f ℭ Choris Aegypanũ.) Tantũ a ueritate stultam gentilitatẽ aberrasse constat, ut nedũ homines quosdam, & bruta plurima in deorũ numerum transtulerit, uerum & monstra, ac naturę portenta multa pro dijs habuerit, templa construxerint, annua sacrificia persoluerit. E quorum numero Aegypanes sunt, de quib⁹ infra ca. 44. dicendum restat. g ℭ Perseo, & Herculi.) Eadem scribit Ply. ca primo lib. quinti. Perseũ autem fuisse in Atlante monte, canit Ouid. quarto Transformationũ libro de Perseo sic inquiens.

Iamq; cadente die ueritus se credere nocti
Constitit Hesperio regis Atlantis in orbe,

Hercules præterea ab Atlante Astrologiã didicisse tra-

ditur. Vnde, & cęlum post Atlantem humeris sustinuisse creditus est, ut parum ante exposuimus. a ℭ Ararum inscriptio.) Consueuerunt maximi imperatores, in magnarũ a se gestarũ rerũ memoriã, in his præsertim locis, ad quæ postremo peruenissent ipsi, queue uiribus subegissent, suis titulis inscriptas aras erigere. Id fecisse Liberum patrẽ, Herculẽ, Semiramidem, Magnũ Alexandrũ, Cyrũ regem, Seleucum, Antiochum, Cæsarẽ Dictatorem, pluresque alios, memoriæ prodiderunt.

a ptio [a] palam facit. Qua spectat occasum inter ipsum, & flumen Anatim per quadrigenta [b] nonaginta sex milia passuũ infames syluæ bestijs obsident, Amnes circa eum non tacendi, qui licet se-
b parentur interuallis amplioribus, transierunt tamen in quoddam Atlantici montis ministeriũ. Asana [c] marino haustu, Bambotum Crocodilis, & Hipopotamis refertũ. Vltraque adhuc amnis
c qui atro colore exit per intimas, & exustas solitudines, quæ torrente perpetuo, & sole nimio, plus quam ignito nunquam ab æstu uindicatur. Hæc de Atlante, quem Mauri Dyrin nominant, [e] & Hã-
d nonis Punici libri, & nostri annales prodiderũt. Iuba etiã Ptolemei [f] filius, qui utriusque Mauritaniæ regno potitus est. Suetonius quoque [g] Paulinus summã huic cognitioni imposuit manum, quam
e ultra Atlantem primus, & pene solus Romana signa circumtulit.

DE MAVRITANIA, IN EA DE ELEphantis, De Draconibus, unde cinnabaris. CA. XXXVIII.

f E Prouincijs Mauritanijs Tingitana, qua Sostitiali plagæ obuia est, quaque porrigitur ad internum mare, exurgit mon-

b ℭ Per quadringenta nonaginta sex milla passuũ.) Apud Ply. ca. 1. quinti legitur per. ccccLxxxv. milia pa. qui numerus in quibusdã etiã uetustis Solinianis exemplaribus inuenitur. Martianus quoque Capella ccccLxxxxvi. M. pass. scriptũ reliquit. Nescio an uolens, uel errore potius factum sit, ut Alexãder Benedict⁹. cccc. xxx. mil. pass. apud Plyniũ reposuerit. c ℭ Asana.) Sic legitur apud Plyniũ. Apud Ptolemęum Asama scriptum. DE Crocodilis, & Hippopotamis, infra ca. 45. dicetur latius. d ℭ Vltraque adhuc amnis, q Niger uocatur.) Sic enim ex Plynio legendum uidetur. Verba Plynij sunt ca. primo quinti. Et ultra ad fluuiũ, qui Niger uocatur, per solitudinis nigri pulueris, eminentibus interdũ uelut exustis cautibus loca inhabitabilia feruore, quamquam hiberno tempore expertus. e ℭ Dyrin nominant.) Sic ex Plynio, Strabone, Ptole. legendum est, quãuis uetusta Solini, & Martiani exemplaria Adirim habent fere omnia. f ℭ Iuba etiam Ptolemæi filius.) Ex Ply. ca. primo quinti, & Strabone 17. Geographiæ lib. legendũ uidetur. Iuba etiam Ptolemæi pater. Iuba (inquit Ply.) Ptolemæi pater, qui primus utrique Mauritaniæ imperauit, studiorum claritate memorabilior etiam, quam regno, similia prodidit de Atlante. Quid si sic legas, Iuba etiã Iubæ filius. Strabo libro ultimo. Paulo (inquit) ante nostra tempora, Bogus, & Bochus reges, Romanorum amici eam tenebant, quibus deficientibus Iuba successit in imperio. Is Iubæ filius fuit, eius qui contra diuũ Cæsarem, cũ Scipione bellũ gessit. Quom uero Iuba nuper diẽ obijsset, successit in imperio Ptolemęus ex Antonij, & Cleopatrę filia ortus, hucusque Stra. Fuit ergo Iuba iunior, Iubę fili⁹, & Ptolemęi pater. Fieri etiã potuit, ut a Solino, sicut a Plynio scriptũ fuerit. Iuba etiã Ptolemæi pater, sed scriptor quispiã pro uerbo pater, dictionem filius perperam cõmutarit. g ℭ Suetonius quoque Paulinus.) Ply. ca. primo quinti dicit se hunc Paulinum consulem uidisse. De eo sæpe meminit Cor. Tacitus in uita Iulij Agricolæ

E PROVINCIIS Mauritanijs Tingitana.) Geographi duas Mauritanias esse dicunt, Tingitanã, & Cæsariensem, a colonijs dictas Tingi, & Cæsarea. Vtriusque situ tradit Ptolemęus ca. primo, & secundo li. 4. Nomen Mauritaniæ a Gręcis inditũ, ab incolarũ nigredine. Gręci em̃ μαυρόν nigrum dicunt. Id autem solis propinquitate contingere certum est. Refert Strabo ultimo Geographiæ libro quorundam esse sententiam, Mauros Indos esse, qui cum Hercule in hunc locum descenderint. Quos Latini Mauros dicunt, Græci Maurusios plerumque appellant. Ply. ca. secundo lib. quinti de Mauritania

tibus ſeptem,[a] qui a ſimilitudine fratres appella- a
ti freto imminent. Hi montes Elephantis freque-
tiſsimi ſunt. Monet a principio hoc genus[b] ani-
mantium dicere. Igitur Elephanti iuxta ſenſum
humanum[c] intellectum habent, memoria pollẽt, b
ſyderum ſeruant diſciplinã. Luna niteſcente gre
gatim amnes petunt, mox aſperſi liquore, ſolis
exortum motibus, quibus poſsunt/ſalutant. De-
inde in ſaltus reuertuntur. Duo eorum genera c
ſunt,[d] Nobiliores indicat magnitudo, minores
Nothos dicunt. Candore dentiũ[e] intelligitur iu-
uenta. Quorũ alter ſemper[f] in miniſterio eſt, al-
teri parcitur, ne hebetatus aſsiduo repercuſsu mi d
nus uigeat ſi fuerit dimicandũ. Cum uenatu pre-

loquens. Gens (inquit) in ea quondã præcipua Maurorũ. Vnde nomen prouinciæ, quos plærią Maurusios dixerunt. Mela lib. primo ait Mauritaniã regionẽ ignobilem eſse, & uix quicquã illuſtre ſortitam. Paruis oppidis habitari, parua flumina emittere. Strabo autem lib. ultimo ſcribit Mauritaniã feracẽ eſse, parte tamen excepta, quæ deſerta eſt, & fluminibus, ac lacubus abundare, ab omnibus conceſsũ eſse ait. Miratur autem qđ cum Mauri adeo uberem regionẽ inhabitent, tamẽ ad ſuũ uſque tempus magna ex parte paſtoraliter uiuũt. Atque Mauros comæ cincinnis exornari, & barba, & auro, & terſura dentiũ, & unguiũ cultu. Raro uideas (inquit) inter ſe contingere dũ ambulãt, ne capillorũ ornatus perturbẽt. Pugnãt freqntius ab equo haſtati, equis nudis utentes. Leonũ, & Pardaliũ, & Vrſorũ pelles induunt, & dormientibus ſubſternunt. Tingitanæ prouinciæ longitudinẽ centũ ſeptuaginta mil. paſs. Plynius, & Martianus eſse dicunt. Martianus lib. ſexto Vtriuſque Mauritaniæ longitudinẽ decies. xxxviij. M. Latitudo. cccclxvij. a ℂ Mõtibus ſeptem.) Ex Plynio hęc capite ſecundo lib. quinti. Ipſa (inquit) prouincia ab oriente mõtoſa, fert Elephantos. In Abyla quoque monte, & quos ſeptẽ fratres a ſimili altitudine appellant freto imminenti iuncti Abylæ. Eadẽ quoque libro primo Mela refert. Ex his (inquit) quæ cõmemorare non piget, montes ſunt alti, qui cõtinenter, & quaſi de induſtria in ordinẽ expoſiti, ob numerũ ſeptem, ob ſimilitudinẽ fratres uocantur. Ptolemęus hos Eptadelphos uocat ca. primo quarti, & tabula prima Africæ. Lege Strabonẽ. 17. Geographiæ libro. Et Martianũ in ſexto. b ℂ Hoc genus animantiũ.) Quoniã in Elephantis plurima ſunt admiratione dignisſima, non ab re Solinus hoc loco plura de Elephantis cõpendio refert. Præter ea, quæ de Elephantis duodecim primis cap. lib. octaui eleganter refert Ply. Lege Ariſt. capitibus prio, quinto, & ſexto ſecundi, & ca. 9. octaui, & ca. 46. noni de natura animaliũ. Itẽ ca. 16. ſecundi de partibus animaliũ. Diuum Ambroſium ca. quinto ſexti Hexamerõ. Strabonẽ lib. 15. Diod. Siculũ lib. tertio. Philoſtratũ lib. 2. Vitæ Apollonij. Horatius Ode. 12. Epodon, Elephantem, Barrum dixit.

Quid tibi uis mulier nigri dignisſima Barri.

Sunt qui Elephantem a magnitudine corporis uocatum putent, qđ formã montis præferat. Græce enim mons Elephos dicitur. Elephas (inquit Apollonius) maxime omniũ ferarũ diſciplinabilis eſt, atque ubi ſemel ſub homine uiuere coacta eſt, ab homine perfert, & morũ ſimilitudinẽ ab ipſo capit, gaudetque non ſecus ac parui canes ex manu cibũ capere, uenientęque proboſcide amplectitur, caputque intra fauces immittere hominẽ patitur aperto rictu tã diu permanens, quoad homini libitum fuerit. c ℂ Iuxta ſenſum humanũ intellectum habent.) Ex Plynio hæc ca. primo octaui. Terreſtriũ (inquit) animaliũ, maximũ eſt Elephas, proximũque humanis ſenſibus. Quippe intellectus illis ſermonis patrij, & in primis obedientia, officiorũque, quæ didicere memoria. Amoris, & gloriæ uoluptas, immo uero quæ etiã in homine rara, probitas, prudentia, æqtas. Religio quoque ſyderum, ſoliſque ac lunæ ueneratio. Authores ſunt in Mauritaniæ ſaltibus ad quendam amnẽ cui nomẽ eſt Amilo, niteſcente luna noua, greges eorũ deſcendere, ibique ſe purificantes ſolenniter aqua circumſpergi, atque ita ſalutato ſydere, in ſyluas reuerti. Ab Elephantis, religionis inſcij, uel contẽptores potius, reuerentiã, honoremque Deo factori rerũ omniũ diſcant reddere. d ℂ Duo eorũ genera.) Elephantorũ tria eſse genera. 2. uitę Apollonij ſcribit Philoſt. Alios paluſtres, mõtanos alios, tertios cãpeſtres eſse dicit. Indi tradunt eos, qui in paludibus capiunẽ demẽtes, leueſque eſse. Montanos uero peruerſos, & inſidioſos, & niſi alicuius rei indigeant, minime erga homines firmi. Cãpeſtres aũt benigni perhibentur, & manſueti, etiã immitationis amatores. Scribunt, atque tripudiant, & ad fiſtulæ ſonitũ ſaliunt, ſeque a terra ſaltando ſubleuant. Ply. eodẽ ca. Indicis Arabici minores, quos appellam⁹ Nothos. Feſtus Pompeius ſcribit νόθον a Græcis uocari, natũ ex uxore non legitima, q apud nos ſpurio patre nat⁹ dicitur. Titulo decimo primi Inſtitutionũ de Nuptijs, paragrapho Vnde ſolent ſpurij appellari, uel a Græca uoce σπόρος .i. uulgo cõcepti, uel ἀπάτορος .i. quaſi ſine patre filij. Lege Modeſtinũ tit. 5. pri-

mi Digestorū.L.27.Sicq; dicunt notos Elephantes ab Indicis plurimū degenerantes. e ℭ Candore dētium.)Cōmune id fere cunctis animātibus, ut senecta dentibus candorē adimat.Ply.c.3.octaui. Dentium candore intelligitur iuuenta.In equis certe contra agitur, atq; in cęteris animalibus.Cū eni cæteris senectute dentes nigrescant, equo candidiores redduntur.Author ca.3.secūdi de nat.animaliū Aristoteles. f ℭ Quorū alter semper in ministerio est.)Et in hoc quoq; animantis huius prudentia deprehenditur. Et id ex Plynio sumptū ca.3.octaui.Circa dētes(inquit)belli cura summa.Alteri⁹ mucroni parcunt,ne sit pręlijs hebes,alterius operario usu fodiunt radices, impellūt moles. a ℭ Confringūt utrosq;.)Ply. eodē capite.Circūuenti (inqt) a uenatoribus, primos constituūt, qbus sunt minimi,ne tāti pluris putēt.Postea fessi,impactos arbori frangūt,prędaq; se redimunt. Idē astus & in Castorib⁹ est,ut.c.23.sup̄ dictū est. Quot sunt homines,qui seruādi opes gratia seipsos morti frequenter exponunt.
Salubre nimirum Catonis p̄ceptum, quo monet inquiens.

Quæ nocitura tenes, q̄uis sint chara relinque.

munt, pariter cōfringūt utrosq;,[a] ut ebore damnato non requirant. Hanc enim sibi causam periculi præsentiunt. Oberrant[b] agminatim. Natu maximus ducit agmen, ætate proximus cogit sequentes. Flumē transituri minimos antemittūt, ne maiorū ingressu alueum atterant, & profundos depressis uadis gurgites faciant. Venerem ante annos[c] decem foeminæ, ante quinq; mares nesciunt. Biennio coeunt, quinis nec amplius in anno diebus, non prius ad gregariū numerum reuersuri, q̄ uiuis aquis abluantur. Propter foeminas nunq̄ dimicant. Nulla enī nouerūt[d] adulteria. Inest illis[e] clementiæ bonū. Quippe si per

b ℭ Oberrant agminatim.)Id Plynius ca.5.octaui sic explicat.Elephanti gregatim semper ingrediunt. Ducit agmē maximus natu. Cogit ætate proximus. Amnem transituri minimos præmittunt, ne maiorum ingressu atterentes alueum, crescat gurgitis altitudo. Discrepat a Plynio Apollonius Tyanęus de transitu amniū ab Elephantis. Cuius uerba ex secūdo Philostrati subscripsimus. Cū uideret Apollonius(inquit) Elephantos Indū flumen transeūtes. Erant autem circiter triginta, & duce utebantur eo, qui inter ipsos minimus erat. Maiores uero ipsorū super dentiū eminentias pullos gestabant, Proboscide tanquam uinculo ipsos complectentes. Hæc(inquit)o Damis nullo iubente &c. c ℭ Venerem ante annos decē.)Plynius ca.5.octaui. Pudore nunq̄ nisi in abdito coeunt, mas quinquēnis, fęmina decennis. Initur autem biennio quinis (ut ferunt) cuiusq; anni diebus, nec amplius. Sexto perfundunt amne non ante reduces ad agmen. Nec adulteria nouere, nullaue propter foeminas inter se prælia, cæteris animalibus pernicialia. Nec quia desit illis amoris uis &c. Aristo.ca.27.sexti natu.animaliū, a Plynio, & Solino discrepat de primo Elephantū coitu. Elephantus(inquit) tam mas, q̄ fęmina incipit coire anno ætatis uicesimo. Multo aliena a dictis sunt, quæ scribit Aristot.ca.29.de Admirandis in natura. Elephantes(inquit) traditur non ante producere fętum, quam duos fuerint annos nacti. Sunt tamen qui dicūt illos decimooctauo mense procreasse, & parere gemellos cōsueuisse. d ℭ Nulla nouerunt adulteria.)Hyettus Argiuus cū Molurū in uxoris adulterio deprehensum peremisset, primus in adulteros legem tulisse dicitur. Sunt qui Lamech primū adulteriū cōmisisse dicant. Constat enim ante hunc Lamech nulli hominū fuisse simul uxores plures. Vxorum autem multitudo sine adulterio esse non potest, qđ a primordio unica unico facta sit mulier, & esse duos in carne una deus præceperat ab initio. Scribit Bardesanes, ut Eusebius refert, apud Seres nullā mulierē esse meretricem, aut adulteram. E diuerso Getulis legem esse, qua cautum sit mulieres quoscunq; uelint, cōueniant uiros, nec tamen eas a maritis uel accusari, uel adulteras appellari, cū tamen passim omnibus misceantur, ac præcipue aduenis. Sancta nimirum lex illa, quā in Leuitico hominibus Moses sanxit. Si męchatus quis fuerit cum uxore alterius, adulteriumue perpetrauerit cū coniuge proximi sui, morte moriatur, & męchus, & adultera. Et alibi. Si dormierit uir cū uxore alterius, uterq; moriatur. Zaleucus legem tulit, ut quisquis męchus, aut adulter deprehensus fuerit, erutis oculis pęnas lueret. Apud Gortynios conuictus adulter in mollitię suę signum lana coronabatur. Hincq; & ignominiosus est semper & reipub. ipsius in nullo particeps. Adulterij pęnam apud Romanos ex Catonis oratione, refert Gellius capi.23.decimi suarum noctium. Hanc optimā Elephantum adulteria nescientiū, consuetudinem, illi utinā intelligerent, qui nolunt tetigisse nisi illas,

Quarum subsuta talos tegat instita ueste.

e ℭ Inest illis clementię bonū.) Ex Plynio hæc cap.4. libri octaui. Elephas(inquit) homine obuio forte in solitudine, & simpliciter oberrante, clemens, pla-

deserta uagabundum hominē forte uiderint, du a
ctus usq; noias uias præbent. Vel si confertis pe
coribus occursitent, itinera sibi blanda, & placi
da manu faciunt, ne qd' obuiū animal interimāt.
At conflictu fortuito si quando [a] pugnatur, non b
mediocrem habent curā sauciorē. Nā fessos uul
neratosq; in medium receptant. Cum captiuitate
uenerint in manus hominū, mansuescunt hausto
ordei succo. Maria [b] trāsmeaturi, naues non pri' c
subeunt, q̄ de reditu illis sacramentū luatur. Indi
cos Elephantos [c] Mauri timent, & quasi paruita
tis suæ conscij aspernantur ab his uideri. Nō an
nis [d] .x. ut uulgus, sed biennio, ut Aristoteles de d
finit, utero grauescūt, nec amplius, q̄ semel gig
nunt, nec plures, q̄ singulos. Viuūt in [e] annos trē
centos. Impatientissimi frigoris. Trūcos [f] edunt.
Lapides hauriunt. Gratissimas in cibatu palmas e
habent. Odorē muris [g] uel maxime fugiunt. Pa
bula etiā, quę a musculis contacta sunt, recusant.
Siquis casu Chamælcontē [h] deuorauerit, uermē

ciduśq; etiā demonstrare uelā traditur &c. a ❡ Siquando pugnatur.) Ply.ca.7.octaui libri. Equitatu circumueniti, infirmos, aut fessos, uulneratosue in mediū agmen recipiūt, ac uelut imperio, aut ratione per uices subeunt. Capti celerrime mitificantur ordei succo. b ❡ Maria trānsmeaturi.) Ply.ca. primo lib.octaui. Alienæ quoq; religionis (inquit) intellectu creduntur maria transituri nō ante naues conscendere, q̄ inuitati rectoris iureiurando de reditu. c ❡ Indicos Elephantos.) Ply.ca.9.lib.octaui. Indicū (inquit) Afri pauēt, nec contueri audent. Nam & maior Indicis magnitudo est. Philostrat' in secūdo. Quāto equo Nysęo maior est Libycus Elephas, tanto Libycis Elephantes maiores sūnt Indici. d ❡ Nō annis decē.) Ply.ca.10.lib.octaui. Decem annis (inquit) gestare in utero uulg' existimat. Aristoteles biennio, nec amplius semel gignere. Sed nequis Aristotelis uerba dispendio quæritet, ea ex ca.27. sexti naturæ animaliū ascripsimus. Elephant' tam mas, q̄ fęmina incipit coire (inquit) anno ætatis uicesimo. Ferendi uteri tempus, alij annum & sex menses, alij trien nium statuunt. Causa, quā ob rē incertum hoc sit, qd' non pateat coitus. Plaut' ex uulgi sententia in Sticho sic inquit. Audiui sæpe hoc uulgo multis dicier solere Elephantū grauidā perpetuos decē esse annos. Hic sumptū Adagiū. Celerius Elephanti parient. In pigros, & segnes homines dici solitum. Alterum pręterea impossibilitatis Adagiū ab Ennio usurpatū. Prius pariet Locusta Lucam bouem, ad magnitudinem Elephantis, & paruitatem locustæ poeta respiciens. e ❡ Viuunt in annos trēcentos.) Plynij uerba sunt ex ca.10.octaui. Plures (inquit) uiuere ducentis annis, & quosdā trecentis, iuuenta eorū sexagesimo incipit. Aristo.ca.9.octaui Naturę animalium. Elephantē (inquit) alij annos ducentos uiuere aiunt, alij trecentos. Et ca.46. noni de animaliū natura. Viuere (inquit) Elephantos mares alij annos ducentos, alij centū & uiginti narrant. Hyemis, ac frigoris impatiens hoc animal esse dicitur. Scribit Philostratus Apolloniū inuenisse apud urbem Taxilā omniū urbiū, q̄ apud Indos sunt maximā, Elephantē, quē uittis, & Mirteis coronis indigenæ ornabant. Eū homines regionis illius ex ijs unum esse agebant, qui pro rege Poro cōtra Alexandrū pugnauerat, quē ꝓpterea, qd' in pugna ꝓmptissime pugnasse ferebat, Alexander Soli dicauit, torq̄s aureos circa cornua adaptās. In torquibus Græcis literis hāc ferme sententiā inscriptā dicūt. Alexander Iouis filius Aiacem Soli (id enim Elephanto nomē erat) magnō nomine exornās. Cōijciunt aūt indigenę annos quinquaginta supra trecētos ab ea, quā diximus pugna ad ea tēpora intercessisse cū tū scire nō possint, q̄t fuerit natus annos qn̄ pugnę interfuit. Cur aūt tādiu uiuāt, diuus Ambro. hāc affert rationē. Nūc aūt (inqt) & trecentis, & amplius feruntur annis uitā ꝓducere, qa omnia sibi ad magnitudinē mēbra cōueniūt. Ideoq; nō distincti, ut nobis, sed cōpacti artus sunt, quo sint robustiores. Quam cito hominibus si diu steterint, aut uelocius cucurrerint, iugiter ambulauerint, genua uexanē & plātę. Cōiuncta eni & articulata facilius q̄ concreta atq; solidata, aut doloris sensum, aut casū offensiōis admittūt. f ❡ Truncos edunt.) Ex Ply.ca.10.lib.octaui. Et terrā (inquit) edisse ijs tabificū est nisi sæpius mandant, deuorāt aūt & lapides. Truncos quidē gratissimo in cibatu habent. Palmas excelsiores fronte prosternunt, ac ita iacentiū assumūt fructū, mandunt otc. g ❡ Odorē muris.) Ply.c.& li.eisdem. Animaliū (inquit) maxime odere murē, & si pabulū in pręsepio positum attingi ab eo uidere, fastidiunt. h ❡ Chamelęontem deuorauerit.) Plynius ca.27.lib.octaui. Elephas Chamelęonte cōcolori

a Elephantis ueneficium, oleastro sumpto pesti me-
detur. Durissimū [a] dorso tergus est, uentri mol-
lius. Setarum hirsutię nullę, inter hos, [b] & Draco-
nes iugis discordia. Deniq; insidiæ hoc [c] astu prę-
b parātur. Serpentes propter semitas delitescunt,
per quas Elephanti assuetis callibus euagantur,
atq; ita prætermissis prioribus postremos ado-
riuntur, ne qui antecesserint, ualeant opitulari,
c Ac primū pedes nodis illigant, ut laqueatis cru-
ribus impediant gradiendi facultatem. Nā Ele-
phanti nisi præuenti hac spirarū mora uel arbo-
ribus se, uel saxis applicant, ut pondere nitibun-
d do attritos necent angues. Dimicationis præci-
pua [d] causa est, qđ Elephantis, ut aiunt, frigidior
inest sanguis, & ob id a draconibus auidissime
torrente captantur æstu. Deniq; nunq̄ inuadunt
e nisi potu grauatos, ut uenis propensius irrigatis
maiorem sumant de oppressis satietatē. Nec ali-
ud magis q̄ oculos [e] petunt, quos solos expugna-
biles sciūt. Vel interiora auriū, qđ is tantū locus
f defendi non potest Proboscide. Itaq; cū ebibe-
rint sanguinē, dum ruunt belluæ, dracones ob-
ruuntur. Sic utrinq; fusus cruor terram imbuit,
fitq; pigmentum quicquid soli tinxerit, quod
Cinnabarim [f] uocant. Elephātes [g] Italia anno ur-

fronde deuorato occurrit oleastro huic ueneno suo. De Chameleonte plura ca. 53. Infra Solinus refert. a ℂ Durissimū dorso tergus.) Ply. ca. 10. octaui. Durissimū (inquit) dorso terg⁹. Ventres molles. Setarum nullum tegumentū, ne in cauda quidē præsidiū abigendo tędio muscarū. Namq; & id tanta uastitas sentit &c. b ℂ Inter hos, & Dracones.) Verba Plynij sunt ex ca. xi. libri octaui. Elephantes fert Africa, ultra Syrticas solitudines, & in Mauritania. Ferunt Aethiopes, & Troglodytæ, ut dictum est. Sed maximos India, bellantesq;, cum ijs perpetua discordia Dracones tantæ magnitudinis, ut & ipsos circūflexu facili ambiant, nexuq; nodi perstringant. Cōmoritura dimicatio, uictusq; corruens, cōplexū elidit pondere. Similia scribit Diod. Siculus parum post principium lib. quarti. Non aliena sunt, quæ ca. 65. Solinus refert. c ℂ Insidiæ hoc astu præparantur.) Hanc Draconū, & Elephantum pugnā Ply. lib. 8. his uerbis eleganter explicat. Mira animalium pro se cuiq; præcipua solertia est, ut ijs una scandendi in tantam altitudinē difficultas, Draco itaq; iter ad pabula speculat. Ab excelsa se arbore inijcit. Sic ille imparē sibi luctatum cōtra nexus. Itaq; arborum aut rupiū attritū q̄rit. Cauent hoc Dracones ob idq; gressus primū alligant cauda. Resoluūt illi nodos manu, at hi in ipsa nare caput condunt, pariterq; spiritū præcludunt, & mollissimas lancinant partes. Iidem obuij deprehensi in aduersos erigunt se, oculosq; maxime petunt. Ita fit ut plerumq; cæci ac fame, & męroris tabe confecti reperiantur. Quā quis aliam tantæ discordiæ causam attulerit, nisi naturę spectaculū sibi, ac paria cōponentis. Dio. Siculus lib. 4. Tradunt quidā (inquit) in desertis, ac feris locis, serpentes, qui cū Elephantis propter aquas pugnant magnitudine, numeroq; admirabiles esse. Complicant enim in corpus assurgentes, annixiq; uiribus Elephātorū crura, cōnectuntq; pluribus plicis adeo arcte, summaq; ui, ut spumātes bestias natura graues, ad casum cōpellant. Tum pluriū concursu facto, bestiā haud facile mobilē depascunt &c. d ℂ Pręcipua est.) Ply. ca. 12. octaui. Est (inquit) & alia dimicationis huius fama. Elephantis frigidissimū esse sanguinem, ob id æstu torrente præcipue a draconibus expeti. Quā ob rem in amnes mersos, insidiari bibentibus arctatisq; illigata manu in aurem morsum defigere, quoniā is tantū locus defendi non possit manu. Dracones esse tantos, ut totū sanguinē capiant. Itaq; Elephantos ab ijs ebibi, siccatosq; concidere, & dracones inebriatos opprimi, cōmoriq;. e ℂ Oculos petunt.) Plynius eodē loco. Oculos maxime petunt. Ita fit, ut plęrumq; cęci, ac fame, & męroris tabe confecti reperiantur. f ℂ Quod Cinnabarim uocant.) Hic locus euidens fit ex uerbis Plynij cap. 7. tricesimitertij naturalis historiæ. μίλτον (inquit) uocant Græci miniū, quidā Cinnabarim. Vnde natus error Indico Cinnabaris nomie. Sic eñ appellant illi, saniē Draconis elisi Elephantorū morientiū pondere permixto utriusq; animalis sanguine, ut diximus. Neq; alius est color, qui in picturis proprie sanguinē reddat. Illa Cinnabaris Antidotis, medicamentisq; utilissima est &c. g ℂ Elephantes Italia.) Et hæc ex Ply. Iulius Solinus mutuatus est ca.

bis conditæ quadringẽtesimo septuagesimo secundo in Lucanis primũ bello Epirotico uidit, & boues Lucas inde dixit. Cæsariensi [a] coloniæ Cęsaria ĩest a Diuo Claudio deducta, Bochi prius regia, postmodũ Iubę indulgentia populi Romani dono data. Inest & oppidum Siga, [b] quod habitatum Siphaci fuit. Nec ab [c] Icosio taciti recedamus. Hercule enim illac transeunte uiginti, q a comitatu eius desiuerant, locum deligũt. Iaciũt mœnia, ac ne qs imposito a se nomine priuatim glorietur, de condentium numero urbi nomẽ datum.

DE NVMIDIA, ET IN EA DE VRSIS. CA. XXXIX.

QVod est a flumine Ampsaga [d] Numidiæ datur. Huius incolæ q̃diu errarunt pabulationibus uagabundis, Nomades dicti [e] sunt. Vrbes in ea q̃plurimæ, nobilesq;, sed Cirta [f] eminet. Dein

sexto libri iã sæpius citati. Elephantes (inquit) Italia primũ uidit Pyrrhi regis bello, & boues Lucas appellauit in Lucanis uisos, anno urbis quadringentesimo septuagesimosecundo. Roma aũt in triumpho septem annis ad superiorẽ numerũ additis. Eadẽ plurimos annos quingentesimosecundo, uictoria L. Metelli Pontificis, in Sicilia de Pœnis captos. Centũ quadragintaduo fuere, traiecti ratibus, q̃s doliorũ consertis ordinibus imposuerant. Mutianus ter consul scribit Elephantes, quos literarũ Græcarũ dictus didicisse, Hos uidelicet, ἀυτὸσ ἐγὼ τάδ᾽ ἔγραψα λάφυρατι κἐλτ᾽ ἀνέθηκα, qđ latine significat. Ipse ego hęc scripsi, spoliaq; Celtica dicaui. Boues Lucas Elephãtos dictos uolũt, uel a Lucania, uel a Libya, uel (ut Varroni placet) a luce, qđ scilicet clypeis regijs auratis reluceant. a ℭ Cæsariẽsi coloniæ.) Quæ de Cæsariẽsi Mauritania scribit hoc loco Solin⁹, sumpta sunt ex ca. 2. quinti Plynij. Oppidũ (inquit) ei celeberrimũ Cæsarea antea uocatum Iol, Iubæ regia a diuo Claudio coloniæ iure donata, eiusdem iussu reductis ueteranis. b ℭ Oppidum Siga.) Ply. ait Sigam fluuiũ nauigabilem esse. Alij oppidũ, quod e regiõe Malacam urbem Hispaniæ contẽplatur. Sed tam flumẽ, q̃ oppidũ esse potest, ut alterũ, ab altero nomen habeat. De Bocho Maurorũ rege, scribunt Liuius lib. 66. Salustius in Iugurtino. Plutar. in Mario. Strabo lib. ultimo. Syllius in. 3. atrocem eũ uocat, qđ is Iugurtham prodiderit, & uinctũ eum Romano Syllæ tradiderit. DE Syphace Numidiæ rege, abunde Liuius. 29. & 30. ab urbe condita uoluminibus. Salustius in Iugurtha. Florus ca. 6. secundi Epitomes. Is quoniã ictum cum Romanis fędus fregerit, & Carthaginensibus adhęserit, uictus tandẽ, & captus a P. Scipione uita functus in triumpho ductus est. Syllius lib. ultimo.

Ante Syphax feretro residens captiua premebat
Lumina, & auratæ seruabant colla cathenæ.

c ℭ Icosium.) Huic urbi a conditorũ numero nomen inditum, qđ a uiginti Herculis Comitibus conditũ fuerit, ἔικοσι enim Gręce, Latine uiginti. Id fabulosum, ut cætera gesta Herculis, nõ nulli autumant. Icosij urbis meminerunt etiã Ptol. & Plynius.

QVOD EST a flumine Ampsaga.) Ply. ca. 3. lib. quinti. Ampsagã flumẽ principiũ, Tuscã uero fluuiũ finem facit. Numidia (inquit Mela lib. primo) spacio, q̃ Mauritania angustior est, sed culta magis, & ditior. Plynius ait in Numidia præter marmoris Numidici, ferarũq; prouentũ nihil aliud reperiri insigne. Numidia Metagonitis appellatur a Græcis. e ℭ Nomades dicti sunt.) Ply. ca. 3. lib. quinti tradit Nomades dictos esse a permutandis papilionibus, Mapalia sua, hoc est domus plaustris circũferentes. Græci autẽ νομάδεσ Numidas, & pastores nominãt, a uerbo νομέυω, quod pastoriam exerceo significat. Sunt qui Numidiã dictam uelint ab incolis passim uagantibus, qđ nullã habeant certam sedem. Nã lingua eorũ, incertę sedes, & uagæ, Numidiæ nuncupant. Seruij Honorati sententiã ca. 37. retulimus. Scribit Strabo ultimo Geographiæ uolumine, Numidas ante Masinissam regẽ a cõmunibus hominũ moribus exulasse. Is enim primus Numidas ciuiles, & agricultores reddidit, & pro latrocinio eos miliciã docuit. Sunt & gentes aliæ consimilẽ ob causam νομάδεσ appellatæ, ut sup̃ ca. 25. & infra ca. 45. Solinus refert. f ℭ Cirtia.) Per t scribendũ, nõ th, ex Appiano. Hãc Ply. & Mela dicunt Sittianorũ coloniã, a Sittio, qui Romę accusatus, & iudicio interesse ueritus, in Africam collecta manu fugerat. De ea urbe scribunt Salustius, Ply. Mela, Martianus, itẽ cæteri. Strabo circa finem libri

libri ultimi, tradit Cirtam mediterraneã urbem esse munitissimã, & optime structam, cũ a cæteris, tũ a Mycipsa rege, eamq; tantã effecisse, ut decem equitũ milia, & peditũ uiginti milia emitteret. a ¶Cullu.) Hęc urbs (ut Hermol. etiã annotauit) Colops a Ptol. dicitur. Plynius, & secũ plures, Cullu nominãt. Sunt qui nõ per c sed per ch scribendũ putent. De purpura Ply. ca. 36. noni nat. historiæ. Ad hũc uero locũ facit, qđ scribit Syllius lib. 16. Getulis ne magis fucaret uellus ahenis. b

a Cullu[a] purpurario fuco Tyriis uelleribus com-
parata, Omnis hæc regio finibus in Seugitanum
limitem[b] desinit. Qua parte syluestris est, feras
educat, qua iugis ardua, equos[c] alit. Eximio etiã
b marmore[d] prædicatur. Numidici[e] ursi forma cæ-
teris præstant, rabie[f] dumtaxat, & uillis[g] profun-
dioribus. Nam genitura[h] par est quoquo loco
editis. Eam protinus dixero. Coeunt non[i] itidẽ
c quo quadrupedes aliæ, sed apti amplexibus mu-
tuis, uelut humanis cõiugationibus copulantur.
Desiderium ueneris hyems suscitat. Secreti[k] ho-

¶In Zeugitanũ limen.) Zeugitana regio (inquit Martianus) ea est, quæ proprie uocatur Africa. Ply. ca. 4. quinti. A Tusca (inquit) Zeugitana regio, & q̃ proprie uocatur Africa est. c ¶Eq̃s alit.) In his locis, ut Stra. refert, incolæ paruis equis utũtur, celeribus tamen, & obtemperantibus adeo, ut sola uirga gubernent. Equi collaria ex ligno habent, aut pilo confecta, e quibus habena dependet. Sũt qui etiã tracti dominũ sequũt ut canes. Claudia. in Gildonẽ.

Cætera nudus eques, sonipes (ignarus habenæ
Virga regit.

Non ignoro hęc Strabonẽ Mauris tribuere, sed ob locorũ uicinitatem ad equos Numidię referri possunt. Syllius li. 16. de Syphace Numidiæ rege. Tum cognita primũ Cornipedũ frena. Et libro primo.

Hic passim exultant Numidę gens inscia freni.

Et Maro quarto Aen. Numidas infrenos dixit. d ¶Eximio marmore.) De marmore Numidico nobilissimo Ply. ca. 6. tricesimisexti naturalis historiæ. De eo sic Statius Sylua quinta primi.

Mæret onyx longe, queriturq; exclusus Ophites,
Sola nitet flauis Nomadum decisa metallis.

De Numidico marmore intellexit Horatius Ode. 18. secundi Carminũ. Non trabes Hymetiæ Pręmunt columnas ultima recisas Africa. e ¶Numidici ursi.) Ply. ca. 36. octaui naturalis hist. miratur Annalibus notatum esse. M. Pisone. M. Messala CONS. ad. xiiii. kalen. Octobris. Domitiũ Aenobarbũ Aedilem Curulẽ, ursos Numidicos centũ, & totidẽ uenatores Aethiopas, in circo dedisse. Miror (inquit) adiectum Numidicos fuisse, cũ in Africa ursos non gigni constet. Idẽ scribit ca. 58. eiusdem libri, in Africa nec apros, nec ceruos, nec capreas, nec ursos gigni. COntra Plynii sententiã sunt Herod. lib. 4. Apud Maxies (inquit) Africæ populos serpentes sunt supra modum grandes, ac leones. Elephantes quoq;, & ursi, & aspides, & asini cornibus præditi, & Cynocephali. i. capita canina habentes, & Acephali. i. nõ habentes capita, sed in pectoribus oculos, ut ab Afris memoratur, nec nõ uiri, fœminæq; agrestes, & aliæ multæ feræ haud ementitæ, quorũ nihil apud pastorales est. Et infra. Ceruus, & aper in Africa nullus est. Virg. quinto Aeneidos.

Horridus in iaculis, & pelle Libystidis ursæ.

Et libro octauo.

Effultum spoliis, & pelle Libystidis ursæ.

Et illud Martialis.

Et freno Libyci domantur ursi.

Et Iuue. Satyra quarta.

Profuit ergo nihil misero, qđ cominus ursos
Figebat Numidas Albana nudus arena
Venator.

Plynii sententia uidetur uerior, qđ ursi suapte natura locis frigidioribus generentur. Et ut Solinus ait. Desyderium ueneris ursis hyems suscitat. Africa autem (ut nomen indicat) sine frigore, & hyeme est. Hinc Syllius lib. primo.

Aeoliis candens Austris, & lampade Phœbi
Aestifero Libyæ torquetur subdita cancro.

f ¶Villis profundioribus.) Natura ursi omnes hirsuti sunt, ac uillis asperis. Vnde prouerbio dici cęptũ. Vrsis asperior, pilosiorq;. De homine, qui sit prę cæteris pilosior, hirsutiorq;, sicq; tractatu asperior. Vtitur eo obscęni carminis quisquis is fuerit author. g ¶Rabie.) Ex Vrsi rabie apud Martialem in sexto adagium sumptum crediderim. Ne nasum uiui temptaueris ursi. In hominem furentem, & bile cõcitum dici solitum. h ¶Genitura.) Generandi modus. i ¶Coeunt non itidem.) Plynius ca. 36. octaui. Eorum coitus (inquit) hyemis initio, nec uulgare quadrupedum more, sed ambobus cubantibus, complexisq;. Aristoteles capite tricesimo sexti Naturæ animalium. Vrsi coeunt (inquit) non superuenientes, sed humi strati. k ¶Secreti honore.) Plynius lib. & cap. eisdem. Deinde secessus in specus separatim, in quibus pariunt tricesimo die.

nore reuerant̃ mares grauidas, & in ijsdem licet a
foueis, partitis tamen per scrobes secubationib9
diuiduntur. Lucinæ illis [a] properatius tẽpus est.
Quippe uterũ tricesimus dies liberat. Vnde eue
nit, ut pręcipitata fœcũditas, informes creet par- b
tus. Carnes pauxillulas [b] edunt, quibus color cã-
didus, oculi nulli, & defestina immaturitate tan-
tum rudis sanies exceptis unguium liniamentis.
Has lambendo [c] sensim figurant, & interdũ ad c
pectora eas fouent, ut assiduo incubatu calfactæ
animalem trahant spiritũ. Interea cibus [d] nullus.
Sane diebus primis [e] quatuordecim matres in
somnum ita [f] concidunt, ut nec uulneribus exci- d
tari queant. Enixæ quaternis [g] latent mensibus.
Mox egressæ in diẽ liberũ tantã patiunt̃ insolen-
tiã lucis, ut putes obsitas cæcitate. Inualidum ur-

a ¶ Lucinæ illis ꝓperatius tẽpus est.) Aristoteles eodẽ capite. Fert uterum ursa dies triginta. Parit tum unum, tũ etiã duos, sed cum plurimũ quinqꝫ. b ¶ Carnes pauxillulas edunt.) Plynius ibidẽ. Hi sũt candida, informisqꝫ caro, paulo muribus maior. Sine oculis, sine pilo, ungues tantũ promineñt. Aristo. cap. iam dicto. Fœtum (inquit) minimũ pro sui corporis magnitudine edit. Quippe quę minorẽ cato, maiorẽ mure parere soleat. Nudũ item & cęcũ, & cruribus propemodũ, membrisqꝫ alijs indiscretum, & rudem. c ¶ Lambendo.) Ply. Carnem hanc lambendo paulatim figurãt. Scribunt nõ nulli, Vrsus ideo dictus, quod ore suo formet fœtus, quasi orsus. Vnde illud est.

Sic format lĩgua fœtum cũ ꝓ-
(tulit ursa.

Id autem ex partus immaturitate accidere certum est, qđ triginta dierũ spacium tantæ moli corporis, exiguũ tempus sit. Hanc informem ursæ generationem canit Ouidius. 15. Metamorphoseos.

Nec catulus partu, quem reddi
(dit ursa recenti
Sed male uiua caro est lamben
(do mater in artus
Figit, & in formam quantũ cu
(pit ipsa reducit.

Virgilium poetam dicere solitum ferunt parere se uersus, more, atqꝫ ritu ursino. Namqꝫ ut illa bestia fœtum edere ineffigiatum, informẽqꝫ, lambendoqꝫ id postea, quod edidisset, conformaret, & fingeret. Perinde ingenij quoqꝫ sui partus recentes nudi esse facie, & imꝑfecta. Sed deinceps tractando, colendoqꝫ reddere ijs se oris, & uultus liniamenta. Hæc ex ca. 10. decimiseptimi Noctiũ Atticarum ascripsimus. d ¶ Interea cibus nullus.) Vel qđ eo tempore priorum pedum suctu uiuant, uel quod cibi uicem suppleat humor nimius. Plynius ibidem. Cibi tunc nulla argumenta, nec nisi humoris minimũ in aluo inueniri. Sanguinis exiguas circa corda tãtum guttas, reliquoqꝫ corpore nihil inesse. e ¶ Diebus primis quatuordecim.) Primis diebus bis septenis (inquit Ply.) tam graui somno premuntur, ut ne uulneribus quidẽ excitari queant. f ¶ In somnũ ita concidunt.) Id Alcmęon accidere existimat, qđ tunc sanguis omnis in uenas confluat. Quod ex eo constare dicit, quoniã per id tẽpus sanguis exiguas circa corda tantũ guttas reperiri uenatores asseuerẽt. Empedocles somnũ sanguinarij caloris refrigerationẽ esse, quæ quidem si modice tẽperata sit, seq somnũ, sin immodica sit mortem. Diogenes, si penitus sanguis diffusus uenas corporis impleuerit, intestinũqꝫ earũ aerem ad pectus, subditumqꝫ illi uentrẽ propulerit, tũ deniqꝫ somnũ fieri, ex quo ꝑcordia cõcalescere. Qđ si omnis funditus aer ex uenis erũperit, mortem existere. Plato, & Stoici somnũ fieri sensilis quidẽ spiritus remissione, & tanqꝫ laxatione queadmodũ & super terrã considente flatu, eodẽ uero se recipiente ad superciliorũ interstitium, id est animæ principatum. At uero cũ omnifaria fit spiritus sensilis remissio, tũ demũ consequi mortem. Ex Plutarcho hęc. Sunt qui ex nimio humore tam diutinũ Vrsis somnum opinentur accidere. Somnum enim maxime ex humore non naturali contingere philosophi autumant. g ¶ Enixæ quaternis mensibus latent.) Plynius. Nec quicquã rarius hominibus, q̃ parientẽ uidere ursam. Ideo mares quadragenis diebus latent, fœminæ quaternis mensibus &c. Aristoteles cap. 17. octaui Naturæ animaliũ. Conduntur (inquit) & ursi, sed propter frigus, an alia de causa ambigitur. Pinguescunt ursi per id tempus tum mares, tum fœminæ uehementer, ut mouere sese facile nequeant. Parit etiam fœmina eo tempore, & tam diu latet, quoad tempus sit, ut suos catulos in apertum producat, quod uerno tempore, mense a bruma tertio facit. Sed quod minimum dies circiter quadraginta latet, ex quibus bis septem ita sopitur, ut se nihilo moueat. Reliquis postea pluribus latet quidem, sed mouetur, & surgit. Fœtu grauida ursa, uel a nemine, uel a paucissimis capta est. Tempore sui latibuli, hoc animal nihil edere certum est. Quippe, quod neque exeat, & captum, uentre, intestino inani uideatur. Hactenus Aristoteles Philosophorum princeps. Id ipsum qđẽ non sine causa a natura excogita-

a sis[a] caput. Vis maxima in bracchijs, & in lumbis,
unde interdum posticis pedibus insistũt. Insidi-
antur aluearibus apũ, maxime fauos appetunt,
nec auidius aliud q̃ mella captant. Cũ gustauere
b Mandragoræ[b] mala moriunť. Sed eunt obuiã,
ne malũ in perniciem cõualescat, & formicas uo
rant ad recuperandã sanitatem. Siquando tau-
ros[c] adoriuntur, sciunt quibus potissimũ parti-
c bus immorentur. Nec aliud q̃ cornua, aut nares
petunt. Cornua ut pondere defatigent, nares ut
acrior dolor sit ĩ loco teneriore. M. Messala[d] cõ-
sule, Luci[9] Domitius Aenobarbus curulis ædi-
d lis ursos Numidicos[e] centũ, & totidem Aethio-
pas uenatores in circo Romano[f] edidit. Idq; spe
ctaculum inter memorabiles titulos annotatur.

DE AFRICA. DE LEONIBVS. DE HYAENA. De uarijs serpentum differentijs. De gẽmis, deq; monstrosis animalium generibus, ac alijs in ea regione memoratu dignissimis.

CAP. XL.

e OMnis Africa a Zeugitano pede incipit, ꝓmõtorio Apollĩs Sardinię cõtrouersa,

tum est, ne scilicet huius feræ uires in perniciem cęteroꝝ, si nimis essent ualidæ, uerti possent. Scribit Philostratus secundo uitæ Apollonij libro. Vrsum feritate cæteras belluas superare. Sunt ediuerso, q- bus sit ualidissimũ caput, ut de Psitaco cap. 65. Solinus refert. a ℭ Inualidum ursis caput.) Plynius inualidissimũ urso caput, quod leoni fortissimũ. Ideo urgente ui præcipitaturi se ex aliqua rupe ma- nibus, eo operto iaciuntur, ac sæpe in arena colaphis inflictis exanimanť. b ℭ Cũ gustauere Man- dragorę mala.) Sumpsit hæc Solinus ex ca. 27. octaui Plynij Vrsi (inquit) cum Mandragorę mala degustauere, formicas lambunt. Et cap. 6. uicesimino- ni eiusdem operis. Vtuntur & per se ouis Formicarũ. Namq; & huic animali est medicina. Constatq; ursos ægros hoc cibo sanari. Arist. ca. 5. octaui Naturæ animaliũ. Vrsus (inquit) animal omniuoꝝ est. Quippe qui & fructus arboris, quas cõscendũt corpore lubrico ędat, & legumina, & apes perfringẽs alueos, & cancros, & formicas. Carne etiam uescitur. Eadẽ scribit Plynius ca. 73. lib. decimi. c ℭ Siquando tauros.) Idẽ Ply. ca. 36. octaui. Tauros (inquit) ex ore, cornibusq; eoꝝ pedib[9] omnibus suspensi pondere fatigant. Aristot. ca. 5. octaui Naturæ animalium. Vrsus (inqt) uiribus suis confidens, inuadit non solũ ceruos, sed etiã sues feros, si clam, repenteq; potuerit agere. Taurũ aperto Marte aggreditur conserta iam pugna, sternit se resupinũ, dumq; taurus ferire conatur, ipse suis bracchijs amplectitur cornua, ore morsus armis defigit, prosternitq; aduersariũ. d ℭ Messala. Ply. ca. 36. octaui, utrũq; cõsulẽ nominat. Annalibus (inqt) notatum est. M. Pisone. M. Messala CONS. ad. xiiij. kalen. Octobris. Domitium Aenobarbũ Aedilem Corulem &c. Vnde scriptoris uitio accidisse uidetur, ut alterius cõsulis fuerit nomen obmissum. e ℭ Numidicos ursos.) Id falsũ existimat Caius Plynius, cuius sententiã ante retulimus. f ℭ In circo Romano.) De Circo ex Varrone quarto de lingua latina, & alijs plura cõgessit Io. Tortelius in libro quem Orthographiã inscripsit. Vide Ply. ca. 15. tricesimi sexti naturalis historiæ. Mira est in multis huius animalis uersutia. Quoties enim se præpinguem senserit, latebras quærit, ubi tam diu latitat cibo abstinẽs, donec pinguedo, qua corpus inabile reddebatur, resoluatur omnino. Rursus siquando specus latendi causa petierit, nõ pedibus, sed resupina seipsam trudens locũ ingreditur, ne a uenatoribus eius uestigia deprehendantur. Scribit Herod. in Euterpæ Aegyptioꝝ fuisse morem, ursos, qui sacri sunt, eo loco sepelire, ubi iacentes inueniuntur, quos loco numinis, ut multa alia, uenerantur.

OMNIS AFRICA.) Quemadmodũ in Asia tertia orbis parte, regio est, quæ minor, uel proprie Asia dicitur, sic & in Africa, altera orbis portione, minor, uel proprie Africa nuncupatur. Hæc alio nomine (ut Ply. & Martiãus tradũt) Zeugitana regio nominať. Põp. Mela li. 1. scribit regionẽ, q̃ sequitur a promontorio Metagonio ad aras Philęnorum proprie nomẽ Africæ usurpare. Plynius tradit Numidiam a Mauritania Ampsaga flumine dirimi, Tusca a minore Africa. Idem Plynius capite quarto quinti. Eam partem, quam Africam appellamus, in duas prouincias dicit esse diuisam, Veterem scilicet & Nouam discretas fossa. Ptolemæus non facit Numidiam unam ex Africis prouincijs,

promontorio Mercurij [a] procedens in frontem a
Sicanā. Proinde extenta in duas prominentias,
quarum altera promontoriū Candidū dicit̃, al-
teram, quæ est in Cyrenaica regione Phicuntem
uocant. [b] Ea per sinū Creticum opposita Cretæ b
insulæ, contra Tænarō Laconicæ excurrit are-
nis. Catabathmos Aegypto insinuata, cui ꝓxima
Cyrenensis extendit̃ inter duas [c] Syrtes, quas in-
accessas undosum, ac reciprocū mare efficit. Cu- c
ius sali defectus, uel incrementa haud promptū
est deprehēdere, ita incertis motibus nūc in bre
uia rescinditur dorsuosa, nunc æstibus inunda-
tur ingētis. Varro author est, ꝑflabilē ibi terrā d
uentis penetrātibus subitā uim spiritus citissimi,
aut reuomere maria, aut resorbere. Omnis hæc
plaga ab Aethiopia, & terminis Asiæ [d] nigri flu-
mine, qui Nilum parit, ab Hispania freto scindi-
tur. Latere quo ad meridiē uergit, fontium [e] in-

sed eam sub Africa minore cōplectitur. Africæ (inquit) latus occidentale terminatur Mauritania Cæsariensi iuxta expositam lineam Ampsagæ fluuij, qđ secunda Africæ tabula clare monstrat. Secundū hanc igit̃ Ptol. partitionē, Africa ab Ampsaga flumine initium sumit. Non dissimilia ex ultimo Strabonis uolumine diligens lector reperiet. Ascripsi hęc nequis existimet Plyniū cōniuere, cū inquit. Ad hunc finē Africa a fluuio Ampsaga populos .25. habet, qui Romano parent imperio. Fit enim plerumq; a nobiliori denominatio. Totā regionē (inquit Stra.) Carthaginensibus subditam, Romani prouinciā effecere, atq; Masinissam ei præfecerunt, & Micipsę posteros. Potest enī quispiam prouinciæ alieni esse subiectus, licet sub terminis prouinciæ illius nō contineat̃. Plynij uerba, quæ hoc loco imitatur Solinus ex cap. 4. quinti sunt hæc. A Tusca Zeugitana regio, & quæ proprie uocatur Africa est. Tria promontoria, Candidū, mox Apollinis aduersū Sardiniæ, Mercurij aduersum Siciliæ in altū procurrentia duos efficiunt sinus, Hipponensem proximū ab oppido, qđ Hipponē dirutum uocant, Dyarrhitū a Græcis dictum propter aquarū irrigua. Nō uideo Solinū statuisse Candidū promontoriū uersus ortus, nec eum a Plynio, & Pomponio discrepare, Quāuis promontoria hęc tria, nō eo ordine, quo Plynius, & Pōp. nominet. a ℭ Apollinis, & Mercurij promontoriū.) Nomen inditum ijs, qđ in eis Apollo, & Mercurius colerentur. Strabo ea Apolloniū, & Hermean nuncupat ἑρμείας enim Græce Mercurius dicitur, & ἑρμαίαν, uel ἑρμαῖος Mercurialis. b ℭ Phicuntem uocant.) Ex Plynio & hæc ca. 5. Mox. ccl. mil. promontoriū Phicus per Creticū mare excurrit, distans. cccl. mil. pass. A Tænaro Laconicæ promōtorio. A Creta uero ipsa. cxxv. mil. DE Tænaro promōtorio supra. ca. 12. c ℭ Inter duas Syrtes.) De Syrtibus diximus in Cōmentariolo Dionysij, super illud. Hanc minor insequitur Syrtis. Syrtibus autē ab effectu nomen inditū, qđ ita fluctibus earum trahatur aqua, ut non facile nosci possit, cui elemento ea pars pelago, an ne terræ potius ascribi debeat. Hinc Lucanus in nono.

Syrtes uel primā mundo natura figuram
Quom daret in dubio terræ, pelagiq; reliquit,
Nam neq; subsedit penitus, quo stagna profundi
Acciperet, nec se defendit ab æquore tellus,
Ambigua sed lege loci iacet inuia sedes
Aequore fracta uadis, abruptaq; terra profundo,
Et post multa sonant proiecti littora fluctus &c.

Græci enim σύρειν trahere dicunt. Ply. ca. 100. secundi hanc Syrtium fluctuationē accidere tradit, propter dispares syderū exortus, tēpore, nō natura discordes. Alij uentis, plures utrisq;, huius rei effectum tribuūt, quod ea loca sint maxime uentis exposita. Lege Strabonē circa finē operis, & Solinū infra hoc eodē capite. Ex Syrtium natura, & nauigandi illac difficultate prouerbiali figura a Lucano nono Pharsaliæ dictum est. Syrtes audax sperat sibi cedere uirtus. In rem arduā, & factu difficillimā dici conuenit. R Vrsus cum ingens periculū euasimus, consimili figura dicimus. Traiectæ Syrtes. Vtitur hac Propertius li. tertio. d ℭ Nigri flumine.) Ply. cap. octauo quinti. Nigri fluuio eadem natura, quæ Nilo. Calamum, & papyrū, & easdem gignit animantes, ijsdēq; tēporibus augescit. Similia scribit ca. 9. eiusdē quinti, & ca. 21. octaui. Itē Martianus li. 6. Et Solin' ipse c. 43. infra. e ℭ Fontiū inops.) Similia scribit Ply. c. 16. li. 8. Africa hęc (inqt) maxie spectat inopia aquarū, ad paucos amnes congregantibus se feris. Ideo multiformes ibi animaliū partus &c.

Lucanus in nono. In tota Libyes fons unus arena Ille fuit. Et infrā. Vadimus in campos steriles, exustaq; mundi Qua nimius Titan, & raræ in fontibus undę. Et post. 53. Sed & hęc non fontibus ullis Soluit &c. Causam tradit Seneca nō multū post principiū tertij Naturaliū quęstionū. a ℂ Aquarū larga.) Ply. ca. 1. quinti. Eundē (inquit) opacū, nemorosumq;, & scatebris fontiū riguū, qua spectat Africam, & cętera. b ℂ In agro Byzaceno.) Nō conueniunt scriptores in nomine, aut regionis huius, aut incolarū. Strabo eā Bizacium, unde Byzacenus. Ptolemęus Byzacitin. Stephanus Byssacitas, & Byssacenos populos eos dicit. Herodotus, & Herodianus Gyzantas, Polybius Byssatida. De eius mira fertilitate Plynius ca. 4. quinti. Libyphoenices (inqt) uocantur, qui Byzantiū incolunt. Ita appellaẗ regio. ccl. mil. pass. per circuitum fertilitatis eximię, cū cētesima fruge agricolis foenus reddente terra. Et ca. 5. decimiseptimi. In Africæ (inquit) Byzantio illū centena & quinquagena fruge fertilē campū. Item ca. 10. decimioctaui. Vtpote (inquit) cū e medio si sit aptum solū, quale in Byzatio Africæ cāpo centeni quinquageni modij reddantur. Etiā si Solinus, Martianus, & Plynius in quinto centesimam tantum dicant. Cęlius ca. 20. sexti Antiquarū lectionū plura docte, & elegāter cōgerit, explicās, quæ sint causæ fertilitatis tū corporum, tum animorum. Herodotus in quarto mirę fertilitatis Cynipem terrā esse dicit, nec alteram præter hanc. c ℂ Externos.) Ex uarijs locorū nominibus ostendit in Africā plures externas cōmigrasse gentes, præsertim Græcos. Poenorū regionē (inquit Herod. in Melpomene) quatuor nationes incolūt, quarum duę sunt indigenę, totidē non indigenæ. Indigenæ quidē Poeni, atq; Aethiopes, quorū alteri ad Aquilonē Africæ, alteri ad Austrū incolunt. Aduenæ uero Phoenices, & Græci. Tāta est Libyæ fertilitas, ut in prouerbium abierit, Libycæ messes, pro ingenti frugū copia. Hora. primo Carminū, & Seneca in Thyeste. Lucanus in tertio. Effusis magnum Libyæ tulit imbribus annum. d ℂ Borion.) Gręci βόρειον Aquilonarē dicūt. Sic dictū (inquit Solinus) qđ Aquilone cęditur. e ℂ Hipponē regiū.) Hippona stabuli dea uocatur, ab Apuleio tertio de Asino. Ab hac ergo dea Hippones dicti uidentur, qđ ibi dea hæc maxime coleretur. Regius, qđ in eo reges plerumq; morarenẗ. Syllius in tertio. Et uaga, & antiquis dilectus regibus Hippo. Διαρρέω pterea apud Græcos, irrigo significat. Vnde Διαρρήσσω, Vasto. Vnde uetusta Plynij exēplaria sic habent. Qđ Hipponē dirutū uocant, quasi uastatum, destructū, & ut ait Plynius dirutū. Vide Hermol. ca. 4. quinti Plynij. Solinus dictos uult, qđ equites Gręci condiderint. Quid si ab equis optime illic prouenientibus nomē habeāt. f ℂ Clypeā Aspida primū nominant.) Hęc urbs clypei formā habuisse dicitur. Græcis etenim ἀσπὶς scutū dicitur. Syllius libro tertio. In clypei speciem curuatis turribus Aspis. g ℂ Veneris Erycinæ.) De Venere Erycina Maro quinto Aeneidos Tunc uicina astris, Erycino in uertice &c. Et Naso secundo Remedij. Est prope Collinā &c. Idem. 4. Fastorū. Templa frequentari Collinæ &c. h ℂ De trium urbiū nūero.) Has urbes tres alij alijs nominibus uocauere. Exemplaria tam scripta, q̄ impressa plerumq; Oeæ, Sabratæ, & Leptis Magnę retinent, id quod Syllij uersus, quos mox subscribā, significare uidēẗur. Cū ueteri Solini lectione concordat Isidorus ca. 5. uoluminis quartidecimi. Quāuis pro Oea Ocea, pro Tabrata Tabarce, uel Sabreta, scriptoris, non authoris uitiō, corrupte legatur. Hermolaus autem Barbarus ca. 4. quinti Plynij, legit Taphræ, Abrotoni, Leptis Magnę. Vadianus hunc Solini locū sic legendū censet. Oeę, Taphrę, Leptis Magnæ, aitq; quosdā Abrotanū annumerasse, sed falso. Nos autem Hermolai ipsius uiri undecunq; doctissimi cēsurā secuti, reposuimus. Taphrę, Abrotoni, Leptis Magnæ. Arbitrati tutius cū eo errare, q̄ cum eo inferioribus uerum dicere. Non ignoro esse in Africa urbem, quæ Oea dicta est, per oe diphthongum, quoniā per æ Colchica urbs est, ex qua Circen Aeęam cognominant. Vnde Propertius Tusculū Aeęum dixit, a Thelegono Vlyssis, & Circes filio lib. 2. Et lib. tertio.

a ops est, & infamis siti. Altrinsecus qua septemtri
onem patitur, aquario [a] larga. In agro [b] Byzaceno
qui patet ducētis passuum uel amplius milibus,
glebis ita prępinguis, ut iacta ibi semina cū incre
b mento centesimæ frugis renascantur. Externos
in [c] ea plurimos conuentasse argumēto de locis,
& urbibus dabimus. Borion [d] promontoriū, qđ
Aqlone cędiẗ, Græci aduenę sic uocauerūt. Hip
c ponē Regiū [e] postea dictum. Itē Hipponē alterū
de interfluēti freto Diarrhyton nuncupatū, no
bilissīa oppida equites Gręci cōdiderūt. Clypeā
ciuitatē [f] Siculi extruūt, & Aspida primū noīant.
d Veneriā etiā in q̄ Veneris Erycinę [g] religiōes trā
stulerūt. Achęi Tripolin līgua sua signāt de triū
urbiū [h] nūero. Taphrę, Abrotoni, leptis Magnę.

Philænis fratribus [a] a laudis cupidine [b] graium a
uocamen datum. Adrymeto, atq; Carthagini au
thor est a Tyro populus. [c] Sed quæ super Car-
thagine ueraces libri prodiderũt, hoc loco red-
dam. Vrbem istam, ut Cato in oratione Sena- b
toria [d] autumat, cum rex Lapon [e] rerũ in Libya
potiretur, Elissa [f] mulier extruxit [g] domo Phœ-
nix, & Carthadã dixit, quod Phœnicũ ore expri
mit ciuitatem nouã. Mox sermone uerso in uer- ς
bum Punicũ, & hęc Elissa, & illa Carthago dicta
est. Quæ post annos [h] septingẽtos trigintaseptẽ

Acęam puellã pro Circe dixit. Et thalamũ Aeęę flentis fugisse puellæ. De ijs locis lege Ply. ca. 4. lib. qnti. Syllius lib. 3. sic de ijs urbibus. Sabrata tum Tyriũ uulgus, Sarranaq; Leptis, Oeaq; Trinacrios Afris permixta colonis. a ℭ Philęnis fratribus.) Inter Carthaginenses, & Cyrenenses de agroꝝ terminis est ingens quondã orta discordia. Sed ut ea lis aliquando finẽ caperet, concordi uoto utrisq; placuit, ut eodem tẽpore iuuenes ultro, citroq; mitterentur. Isq; locus, in quem, qui missi fuerant/cõuenissẽt, finis ambob⁹ populis haberet. Cum aũt Philæni fratres, qui a Carthaginensibus missi erant anticipato/astu/ tpe/ plurimũ Cyrenensis agri cursu occupas sent, & Cyrenẽses iuuenes multum, diuq; conquæsti essẽt, ad extremũ sic inter eos conuenit, ut si Carthaginenses iuuenes, eo sese loco uiuos obrui paterẽtur, futurũ, ut is finis ratus haberetur in posterum. Ea conditione accepta, Philęni fratres, uitæ suæ patriam præferentes, seipsos/ijs terris operiẽdos/tradiderunt. Hinc factũ est, ut eo loco Carthaginenses, Philęnis fratribus aras dicarint, quæ a sepultis fratribus, Philęnę sunt ab incolis nuncupatæ. Meminerunt Val. Max. tit. 6. lib. quinti. Salustius in Iugurthino. Strabo lib. ultimo. Pomp. Mela lib. primo. Ply. ca. 4. lib. 5. b ℭ A laudis cupiditate.) φίλοσ amicus, αἶνοσ laus, & φιλέω amo. Inde φίλαινοι amor laudis. Facunda facit (inquit Naso) pectora laudis amor. c ℭ A Tyro populus.) In hoc nulla est scriptoꝝ diuersitas. d ℭ In oratiõe Senatoria.) Hæc iniuria temporis cum multis Catonis scriptis intercidit. e ℭ Rex Lapon.) Id fortassis apud Catonẽ scriptum fuerat, sed alij dicunt Carthaginẽ a Didone conditã, eo tẽpore, quo Hiarbas rerum in Libya potiebatur. Non lego aliquẽ Laponem inter Libyæ reges annumeratũ. Placet igitur, ut Hiarbas pro Lapon hoc loco reponatur, etiam si in omnibus Solini codicibus Lapon scriptum sit. Esse potuit, ut Hiarbas alio quoq; nomine Lapon diceretur. f ℭ Elissa.) Fuit hoc propriũ Didonis nomẽ, nã Dido ab effectu dicta est, qđ uiroꝝ opus exercuerit. Dido enim uirago interpretatur. g ℭ Mulier extruxit.) De Carthaginis Africæ conditoribus plurimũ uariant scriptorum sententiæ. Philistus (ut refert Eusebius) scribit Azaro, & Carthagine Tyrijs circa annũ mũdi. 3980. hoc est annis ferme. 470. ante Romã Carthaginẽ fuisse conditã a Xoro, & Carchedone Phœnicibus, annis quinquaginta ante Ilij captiuitatẽ. Romani, & Carthaginenses ipsi, tradunt eã a Didone e Tyro prouecta, fuisse constructã, annis. 72. ante, q̃ Romã. Virgilius, Ouidius, & Syllius poetæ, eo tẽpore a Didone conditã, quo Aeneas capto Ilio mox in Africam nauigauit. h ℭ Post annos septingentos triginta septem.) Liuius lib. 51. & Eutropius, & Orosius lib. 4. dicunt Carthaginem anno. 700. postq̃ condita erat fuisse deletã. Nec horum, nec Solini numerum reddit exacta annoꝝ computatio. Si enim Carthago, Iustini authoritate, condita est. 72. annis ante Romã. Deleta autem anno. 606. urbis conditę, ut omnes fere consentiunt, consequens est, ut anno. 678. Carthago deleta fuerit postq̃ fuerit constituta. Quod si ex Appiani relata sententia, annis. 50. ante captum Ilium fuerit Carthago condita, palam erit, eius excidium fuisse post annos. 1089. q̃ fuerat primũ exędificata. Si autem uera fuerit altera Eusebij computatio, qua refert quorundã fuisse opinionẽ, esse Carthaginẽ conditã annis. 143. post captum Ilium, erunt a conditione Carthaginis ad eius excidiũ, anni. 896. Ex poetarum autem computatione, anni reperiuntur. 1039. Tot enim sunt anni medij inter Ilij captiuitatem, & 606. annum urbis conditæ. Hæc diuersitas accidit ex eo, qđ non omnino constet, qñ fuerit Carthago primũ cõdita. Carthaginis situm, magnitudinẽ, ac potentiã ijs uerbis lib. ultimo Strabo explicat. Carthago (inquit) in peninsula quadã iacet, quæ ambitum habet stadioꝝ. ccc. & lx. muro cinctum. lx. stadioꝝ longitudinẽ iugum occupat, quod a mari in mare descendit. Et infra. Adeo fortunata fuit hæc Phœnicum colonia, ut Carthaginẽses ea quæ in Iberia est, etiã usq; ad Herculis columnas, ut adhuc optimã Europæ partem, & in continenti cõplura loca, & adiacentes insulas habebant. At Libyam profecto omnẽ adepti sunt, quæ quidem nõ pastoraliter habitari poterat. His opibus urbem Romã imperij ęmularunt/compararunt &c. Scribit Diod Siculus lib. 6. in Iberia nobilissima metalla a Carthaginensibus fuisse reperta, eo tempore, quo ijdem Carthaginenses Iberiæ dominabantur, haneq; fuisse causam, ut eoꝝ postmodũ excrescerent uires, precio enim optimis militum conductis, plura gesserunt aduersus hostes bella. Neq; do-

mestico, neq; sociorum milite Romanos, Siculosq;, ac Libyos in maxima deduxerunt pericula, cũ omnes diuitijs ob auri, argentiq; copiã superarent, perspicaces sane (ut uidẽtur priscis temporibus) extitere ad quęstum Phęnices, Itali nullis alijs cessere. a ℭ A.C. Graccho.) Strabo circa finẽ suæ Geographiæ instaurationẽ Carthaginis Diuo Cæsari ascribit. Cum uero (inquit) diu Carthago deserta permansisset, eodem fere tẽpore, quo & Corynthus rursum a Diuo Cæsare per id fere tempus instaurata

a excidit;q̃ fuerat extructa. Deinde a. G.[a] Grac-
cho colonis Italicis data, & Iunonia ab eo dicta,
aliquantisper ignobilis humili, & languido sta-
tu. Demum in claritatem secundæ Carthaginis
b interiectis centũ & duobus annis. M. Antonio,
P. Dolobella consulibus enituit, alterum post
urbem Romã terrarum decus. Verum, ut ad A-
fricam redeamus, ipsa suo cingitur[b] angulo. In-
c terna eius plurimæ quidem[c] bestiæ, sed princi-
paliter Leones[d] tenent. Qui, ut Aristoteles per-
hibet, soli ex eo genere, quod dentatum uocant,
uident protinus atq; nascuntur. Quorũ trifariã
d genus[e] scinditur. Nam breuiores, & iubis crispi
plerumq; ignaui sunt, & imbelles. Lõgiores, &
coma simplici, acres magis, ac potentes. At hi, q̃s
creant Pardi, in plebe remanẽt iubarum inopes.
e Pariter omnes parcunt a sagina,[f] primũ qđ al-
ternis diebus potum, alternis cibum capiunt. Ac
frequenter si concoctio non est insecuta, solitæ
cibationi superponũt diem. Tũ qđ carnes iusto
f amplius deuoratas cum grauãtur insertis in ora
unguibus sponte protrahunt. Sane & cum fugi-

est missis colonis, quicunq; uellent, & ex militibus non nullis, & nunc quoq; bene habitatur. Eutropius ca. 5. quarti sic inqt. Lucio Cęcilio Metello, & Tito Quinto Flaminio CONS. Carthago in Africa iussu Senatus, reparata est, quæ nunc manet annis duobus & uiginti reuolutis, postq̃ a Scipiõe fuerat euersa. Deducti sunt ciues Romani, hucusq; Eutropius. Orosius ca. 12. lib. quinti. Anno (inquit) ab urbe condita. 637. Lucio Cæcilio Metello, & Quinto Tito Flaminio CONS. Carthago in Africa restitui iussa uicesimo & secũdo anno, q̃ fuerat euersa, deductis ciuiũ Romanorũ familijs, quæ eam incolerent. Restituta, & repleta est magno ante prodigio præcedente &c. Sed fieri potuit, ut pluries a diuersis, & alijs temporibus fuerit restituta Carthago. Credibile enim est, nec ab uno, nec eodem tempore tantã urbẽ potuisse restitui. b ℭ Ipsa suo cingitur angulo.) Sunt codices in quibus desit hæc clausula. c ℭ Plurimæ bestiæ.) Id maxime contingit propter Africæ solitudines, qđ homines ibi ꝓpter aeris intemperiẽ, morari non facile possint. Quæ bestiæ in Libya reperiãtur, docet Herodotus libro quarto. Ex hac bestiarum Libycarum diuersitate ortum Adagium. Semper aliquid noui Africam afferre. Aristoteles capite. 28. octaui naturæ animalium, & ca. 5. secundi de generatione animalium, repetitum a Plynio cap. 16. octaui naturalis historiæ. d ℭ Leones.) Nomen ex Græcis sumptum, Quibus λέων dicitur. Leo Græce (ut quidam uolunt) rex interpretaur, quod sit bestiarum omniũ princeps, & rex. Sunt, qui deducãt nomen a uerbo λάω, quod uideo significat, quoniam id animal sit uisus omniũ acutissimi, quod uel nunq̃ dormiat, uel quod non nisi apertis oculis soporem admittat. e ℭ Quorum trifariã genus scinditur.) Plynij uerba sunt ex capite. 16. octaui naturalis historiæ. Leonum (inquit) duo genera, compactile, & breue crispioribus iubis. Hos pauidiores esse, q̃ longo, simpliciq; uillo, eos contẽptores uulnerum. Eadem prius tradidit Aristoteles capite. 44. noni naturæ animalium. Leonum (inquit) duo sũt genera, alterum breuibus, crispioreq; pilo, qđ ignauius est. Alterũ longius, piloq; probiore, qđ generosius est. Quod uero Solinus dicit trifariã genus scindi, enumerat etiã id genus qđ Pardi generauere, cuius (ut inquit Plynius) nec colla, nec armos iubę uestiunt, de quo genere ca. 27. satis diximus. f ℭ A sagina.) Plynius eodem capite. Raros in potu (inquit) uesci alternis diebus. A saturitate interim triduo cibis carere. Quæ possint in mandendo solida deuorare, nec capiente aluo coniectis in fauces unguibus extrahere, ut si fugiendum sit, non in satietatem abeant. Aristoteles capite quinto octaui Naturæ animaliũ. Leo (inquit) uescitur quidem carne ritu cæterorũ syluestriũ serratorũ. Sed cibo incõtinenter admodũ utitur, multaq; deuorat solida sine ullo dissectu, mox nihil triduo, aut certo biduo edit. Ferre enim inediam potest, ut qui iam ad multam satietatem repletus est.

endum est, in satietate idem faciunt. Senectã de- a
fectio [a] probat dentium. Nam clementiæ indicia
multa sunt. Prostratis parcunt. [b] In uiros potius
q̃ in fẹminas sæuiũt. Infantes nõ nisi in magna fa-
me perimũt. Nec a misericordia separãtur. Assi- b
duis deniq; exemplis patet eos pepercisse, cum
multi captiuorũ aliquot Leonibus obuijs intacti
repatriauerint. Gætulæ [c] etiam mulieris nomen
Iubæ libris cõprehensum est, quæ obtestata oc- c
cursantes feras impunis rediit. Auersi [d] coeunt,
nec hi tantum, sed & Lynces, & Cameli, & Ele-
phanti, & Rhinocerotes, & Tigrides. Lẹænæ fœ
tu primo catulos [e] quinq; edunt. Deinde per d
singulos partus numerum decoquunt annis in-
sequentibus. Sed postremo cũ ad unũ materna
fœcunditas recidit, ut ultimo singulos procreẽt,
steriles fiunt inæternũ. Animos Leonũ frons, & e
cauda [f] indicãt, sicut motus equini de auribus [g] in-
telliguntur. Dedit enim has duas notas genero-
sissimo cuiq; natura. Vis summa [h] in pectore est,

a ¶ Senectam defectio probat dentiũ.) Ex Plynio ca. 16. octaui, & Aristotele ca. 44. noni Naturæ animaliũ. b ¶ Prostratis parcunt.) Plynij & hæc immitatio est, cap. eodẽ. Leoni (inquit) tantũ ex feris clementia in supplices. Prostratis parcit, & ubi sæuit, in uiros prius, q̃ in fœminas fremit. infantes nõ nisi magna fame. Credit Libya intellectũ prouenire ad eos precũ. Hanc leonũ clementiã eleganter expressit Claudianus. Prætereunt subiecta feris, toruiq; leones Quæ statuisse ualent, ea mox prostrata relinquunt, Nec nisi bellacis gaudent ceruice iuuenci. Et Ouid. tertio Tristium. Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni, Pugna suum finem, cum iacet hostis habet. c ¶ Getulæ etiã.) Plynius ijs uerbis hanc historiã refert. Captiuam certe Getulæ reducẽ auidi multorũ in syluis impetum a se mitigatum alloquio, ausæ se dicere, fẹminã, profugã, infirmam, supplicem animalis omniũ generosissimi, cæterisq; imperantis indignã eius gloria p̃dam &c. d ¶ Auersi coeũt.) Locus hic sumptus ex cap. 63. decimi Caij Plynij. Coitus (inquit) auersus, Elephantis, Camelis, Tigribus, Lyncibus, Rhinoceroti, Leoni, Dasipodi, cuniculis, quibus auersa genitalia. Extat caput secundũ quinti de natura animaliũ Aristot. Quomodo scilicet quæq; animalia generatim coeant, unde hæc Plynius, & Solinus mutuati sunt. e ¶ Primo foetu catulos quinq;.) Plynius ca. 16. octaui citans Aristotelẽ sic ait. Is ergo tradit Lẹænã primo fœtu parere quinq; catulos, ac per annos singulos uno minus, ab uno sterilescere. Locus Aristotelis, quem citat Plynius nequis dispendio requirat, est ex ca. 31. sexti Naturæ animalium, cuius hæc uerba sunt. Leo (inquit) coit, & parit non omni tẽpore, singulis tamen annis uere parit, & magna ex parte geminos, sed cũ plurimos sex catulos, nonnunq̃ etiã unũ. Et infra eodem capite. Leones (inquit) terræ Syriæ quinquies uita pariunt. Primũ quinq;, post uno subinde pauciores, deinde steriles degunt. Eadẽ habentur etiã capite primo tertij de generatione animalium. Refert Philostratus lib. primo uitæ Tyanẹi. Eum repertisse Lẹænã a uenatoribus interfectam, cuius cæso uentre catulos octo inuenisse. Traduntur autem (inquit) de Lẹænæ partu huiusmodi. Gestare Lẹænã, in utero foetum mensibus sex, terq; omnino in tota uita parere. Parit aũt, ut aiunt, prima quidem uice tres, secunda autem duos, qđ si tertio forte parere illam contingat, unũ duntaxat parere consueuit, quasi natura uolente rariora producere, q̃ magnã in se feritatem habent. Ascripsi hæc, quoniã aliorũ sententiæ contraria uideantur. Aiunt Lẹænã inter pariendum esse omnino immobilem. Hinc ortum Adagium apud Græcos λέχω δέδοικε λέαιναν. Idest parturientem timuisti Lẹænam. De ijs, qui non timenda timent. f ¶ Frons, & cauda.) Plynius ca. 16. octaui. Leonũ index (inquit) cauda, sicut & equorũ aures. Nã & has notas generosissimo cuiq; natura tribuit, immota ergo placido clemens, blandientiq; similis, quod rarũ est. Frons (inquit Aristoteles ca. octauo primi Naturæ animaliũ) quibus magna, segnes, quibus parua, mobiles, quibus lata, mente moueri idonei, quibus rotunda iracundi. Similia refert Plynius cap. 37. & 52. libri undecimi. g ¶ De auribus intelliguntur.) In equis, & omniũ iumentorũ genere aures inditia animi præferũt. Fessis marcidæ, nutantes pauidis, subrecte furentibus. Plura Aristoteles cap. xi. primi Naturæ animaliũ. Marcus Varro cap. 7. secundi de re rustica. Columella ca. 27. septimi. Signa plura optimi equi refert Virgilius tertio Georgicorũ. Continuo pecoris generosi &c. h ¶ Vis summa in pectore.) Ex Ply. ca. 16. octaui.

Vis summa in pectore inquit,& ca.36.eiusdem lib.Inualidissimũ urso caput, inquit, qđ leoni fortissimũ. Aristoteles ca.46.noni Naturæ animaliũ.Leó infirmus parte illũ est contra ictus,sed reliquo corpore multas patitur plagas,& capite ualidissimo est. a ℂ Cũ præmũtur a canibus.)Illa(inquit Plynius)nobilior animi significatio,qualibet magna canum,& uenantiũ urgente ui contemptum, restitansq; cedit in campis,& ubi uideri potest. Idem ubi uirgulta, syluasq; penetrauerit, acerrimo cursu

firmitas in capite præcipua. Cum [a] premuntur a canibus contemptim recedunt, subsistentesq; interdum ancipiti recessu dissimulant timorem. Idq; agunt,si in campis patentibus, ac nudis urgeantur. Nam syluestribus locis quasi testem ignauiæ non reformidantes, quanta possunt se fuga subtrahunt. Cum insequuntur, nisum saltu adiuuant. Cum fugiũt, non ualent salire. Gradientes mucrones [b] unguiũ uaginis corporum claudunt, ne accumina attritu retundãtur. Hoc adeo custodiũt, ut non nisi auersis falculis currant. Septia uenantibus [c] obtutu terrã contuentur, quo minus conspectis uenabulis terreantur. Nunq̃ limo uident, [d] minimeq; se uolũt aspici. Cantus gallinaceorum, [e] & rotarum timent strepitus. Sed ignes magis. LEontophonos [f] uocari accepim⁹

fertur, uelut deputans absconsione turpitudinẽ. Dum sequitur, insilit saltu, quo in fuga nõ utitur. Similia scribit Aristote. ca.46. noni Naturæ Animaliũ. b ℂ Mucrones unguiũ.)Ply.c.15.octaui. Mirum(inquit)Pardos, Pantheras, Leones, & similia cõdito in corporis uaginas unguiũ mucrone, ne refringantur, hebetenturq; ingredi, auersisq; falculis currere, nec nisi appetẽdo prætẽdere. Et hoc bestiarum prudentiæ ascribendum. c ℂ Septi a uenantibus.) Ply.ca.16.octaui. Cũ pro catulis (inquit) fœta dimicat, oculorum aciem traditur defigere in terram, ne uenabula expauescat. Sumptũ, ut uidetur, ex 17.Iliados Homeri, quo loco, p Patroclo sic Aiacem pugnantẽ facit. Tum(inquit) Aiax Patroclum lato contegens clypeo stetit, & sicut Leo pro catulis, in sylua cum comitantibus, si uenatores obuiã sibi uenientes aspiciat, uiribus is toruus conuellit supercilium, ut oculos tandem contegat. d ℂ Nunq̃ limo uident.)Idest obliquo, & transuerso. Et hoc ex Plynio sumptum etiã. Nec limis(inquit)oculis intuentur, aspiciq; simili modo nolunt. e ℂ Cant⁹. Gallinaceorum.)Ply.cap.16.lib.octaui. Atq; hoc tale, tamq; sæuum animal rotarum orbes circũacti, cursusq; inanes, & gallinaceorum cristæ, cantusq; etiã magis terrent, sed maxime ignes. Diuus Ambrosius c. quarto sexti Hexameron dicit utiq; leonem uereri gallum, sed maxime album. Plutarchus in libro de differentia inter odiũ, & inuidiã. Credibile(inquit)est, & maximũ illud tã leonis in gallum, q̃ Elephanti in aprum odium, ex timore natum esse. Quod enim timent, facile oderunt omnes. Lucretius causã assignans, cur leo gallum timeat, sic inquit quarto de rerum natura libro.

Quin etiam gallum nocte explaudentibus alis
Auroram clara consuetum uoce uocare,
Quem nequeunt rapidi contra constrare leones,
Inq; tueri, ita continuo meminere fugai,
Nimirum, quia sunt gallorum in corpore quædam
Semina, quæ cum sunt oculis immissa leonum
Pupillas interfodiunt, acremq; dolorem
Præbent, ut nequeant contra durare feroces,
Cum tamen hæc nostras acies nil lædere possint,
Aut quia non penetrant, aut quod penetrantibus illis
Exitus ex oculis liber datur in remeando
Lædere ne possint ex ulla lumina parte.

Extat apud Aristotelẽ nobile caput, de his quæ perpetuas inter se inimicitias gerunt, & earum caussis ca.primo noni Naturæ animaliũ, quæ in suũ opus transtulit Plynius ca.74.decimi natu.historiæ. Scribunt aliqui iure gallinaceorum perunctos, a Pantheris, leonibusq; non attingi. f ℂ Leontophonos.) Græci φονέω interficio dicunt. Hinc nomen sumptum Leontophonos, leonẽ perimens. Alij ἀπό τῆς φονῆς, aut ἀπό τοῦ φόνου nomen deriuant, idest a cæde. Ply.ca.38.octaui Leontophonon(inquit)accepimus uocari paruũ, nec alibi nascẽs, q̃ ubi leo gignitur. Quo gustato (tanta illa uis est)ut cæteris quadrupedum imperitans, illico expiret. Ergo corpus eius &c. Non grauabor ascribere uerba Aristotelis ex ca.132.eius libri, quẽ de admirandis in natura

bestias modicas, quæ captę exuruntur, ut earum a
cineris aspergine carnes pollutæ, iactæq; per. cō
pita concurrentiū semitarum Leones necent, si
quātulūcunq; ex illis sumpserint. Propterea Le-
ones naturali eas præmunt odio, atq; ubi facul- b
tas data est, morsu quidem abstinent, sed dilani-
atas exanimant pedū nisibus. Spectaculum [a] ex
his primus Romæ edidit Scæuola Publij filius
in curruli ędilitate. HYęnā quoq; [b] mittit Africa, c
cui cum spina riget, collum continua unitate fle-
cti nequit, nisi toto corpore circumacto. Multa
de ea mira. Primū qđ sequitur stabula pastorū,
& auditu assiduo addiscit uocamen, quod expri- d
mere possit imitatione uocis humanę, ut in ho-
minem astu accitū nocte sęuiat. Vomitus quoq;
humanos mentiť, falsisq; singultibus sollicitatos
sic canes deuorat. Qui forte si uenātes umbram e
eius dum sequūtur cōtigerint: latrare nequeunt
uoce perdita. Eadē Hyęna inqsitione corpo℞ se
pulto℞ busta eruit, propterea prōptius est marē
capere. Fœminis. n. ingenita est callidior astutia.
Varietas multiplex inest oculis, colorumq; mu-
tatio. In quo℞ pupillis lapis inuenitur. Hyæniū

inscripsit. In Syria quoddā animal esse, inquiunt quod Græci λευκρόφονον uocant, eo quia leonem omniū præstantissimū interimat, sed miro quodā, & incredibili modo, cū leo ipse non eum insectať, etsi uiderit, sed aufugit ab eius contagione, tanq̃ perniciosissima peste, cum uideatur intelligere, si ex eo quippiā ediderit statim se esse interiturū. Nam sic esse eius naturā ferunt, ut a quouis cōmestum cōtigerit illum interimat. Verum a uenatoribus decipi hac maxime uia dicitur. Quom enim captū fuerit huiusmodi animal a uenatoribus aiunt illud ab eis concisum uehementer decoqui, ac deinde eius carnes contusas in massam quandā redigi, ex potuq; tum illam feris, quā siquā degustarit, interiturā illam statim affirmant. Idq; etiam leonibus cōtingere, quibus ea est regio refertissima, hucusq; Arist. Albertus lib. zz. de animalibus hunc Solini locū nominatim citans Leoucophona (ut dicit Solinus) est bestia modica &c. Quæ iccirco non ascripsimus, ne bonarū litterarū studiosis ridendi materiā pręberemus. a ℭ Spectaculū ex his.) Plynius hęc copiosius exequiť c. 16. octaui libri. Leonū simul pugnam pluriū Romæ princeps dedit. Q. Sęuola Publij filius in Curruli ædilitate &c. b ℭ Hyænā quoq;.) Ply. ča. 30. li. octaui. Hyenis (inquit) utrāq; esse naturā, & alternis annis esse marem, alternis fęminā fieri. Parere sine mare uulgus credit. Aristoteles negat. Collum ex iuba continuitate spinæ porrigitur, flectiq; nisi circumactu totius corporis nequit. Multa præterea mira traduntur, sed maxie sermonē humanū inter pasto℞ stabula assimulare, nomēq; alicuius addiscere, quē euocatū foras, laceret. Item uomitionē hominis immitari ad sollicitādos canes, quos inuadat. Ab uno animali sepulchra erui inquisitione corpo℞. Fęminā raro capi. Oculis mille esse uarietates, oculorumq; mutationes. Præterea umbræ eius contactu canes obmutescere. Et quibusdā Magicis artibus omne animal, qđ ter lustrauit, in uestigio hærere. Alia quæ de Hyęna scribunť a Plynio, in eius Indice consignauimus. De Hyæna sic Aristot. cap. 32. sexti Naturæ animaliū. Hyæna (inqt) colore lupi prope est, sed hirsutior, & iuba per totum dorsum prædita est. Quod aūt de ea fertur genitale simul, & maris, & foeminæ eandem habere coniectitium est &c. Idē ca. 5. octaui naturæ animaliū. Quā alij (inquit) Glanum, alij Hyænā appellant, corpore non minore, quā lupus est, iuba, qua equus, sed seta duriore, longioreq;, & per totum dorsum porrecta. Molitur hęc insidias homini. Canes etiam uomitionē hominis imitando capit, & sepulchra effodit humanæ auida carnis, ac eruit. Similia scribit idem Aristot. cap. 6. tertij de generatione animaliū, eorū opinionē reprobans, qui asserunt Hyænis utrumq; inesse sexū. Verba eiusdem authoris sunt ex cap. 132. eius libri qui de Admirandis in natura scriptus est. In Arabia (inquit) quoddā dicitur Hyænarum genus esse, quę quando præuiderint ferā aliquam, aut hominē quempiā, statim ad umbratilem quendā, & contectū locū se recipiunt, cōprimuntq; loco uocem, ac tantā prę seferunt formidinē, ut non possint ex eo loco facile moueri. Qđ idē etiā aduersus canes facere affirmant, hucusq; Arist. Huius ferę naturā sic eleganter canit Oui. 15. Meta.

Si tamen est aliquid miræ nouitatis in istis,
Alternare uices, & quæ modo fœmina tergo

Pasſa marem eſt, hinc eſſe marem miremur Hyænam. a ℭ Hyęniũ dicunt.) Plynius cap. 10. tricesimiseptimi. Hyęniæ ex oculis Hyęnæ, & ob id in uaſe inueniri dicuntur. Etſi credimus, linguæ hominis ſubditæ, futura prędicere. De ea Marbodęus Gallus ſic inquit.

Tollitur ex oculis lapis extollendus Hyęnæ,
Dictus Hyęnia, quam ueteres ſi credere dignum
Fatidicum numen memorant inferre gerenti,
Quo queat imbutus prędicere queq; futura,
Sub linguæ lotus ſi contineat (in ore.

a dicũt,[a] præditum illa poteſtate, ut cuius hominis fuerit linguæ ſubditus, prædicat futura. Verum Hyæna quodcũq; animal ter luſtrauerit, moueri ſe non poteſt. Quapropter Magicam ſcientiã b ineſſe[b] ei pronunciauerunt. IN Aethiopiæ parte coit cũ leęna, unde naſcitur monſtrũ, cui Crocutæ[c] nomen eſt. Voces hominum & ipſa pariter affectat. Nunq̃ conniuet aciem orbium, ſed c in obtutũ ſine nictatione cõtendit. In ore gingiua nulla, dens unus, atq; perpetuus, qui ut nunq̃ retũdatur, naturaliter capſularum modo clauditur. INter ęa, quæ dicunt herbatica, eadẽ Afri d ca Onagros[d] habet, in quo genere ſinguli imperitant gregibus fœminarum. Aemulos libidinis metuunt. Inde eſt qđ grauidas ſuas ſeruãt, ut in editis maribus, ſiqua facultas fuerit, generandi ſpem morſu detruncet. Quod cauentes fœminę in ſeceſsibus partus occulunt. AFrica[e] ſerpentibus adeo fœcunda eſt, ut mali huius merito illi

Albertus. 2. Mineraliũ more ſuo lenam uocat. Addit ex ſuis, Hyænę oculos in hunc uerti lapidem. b ℭ Magicã ineſſe ſcientiã.) Lucanus in ſexto, inter ea, quę magicæ uim habeãt, enumerat & Hyęnã. c ℭ Cui Crocutę nomen eſt.) Hyęnæ coitu leęna Aethiopica parit Crocutam, ſimiliter uoces imitantẽ hominũ, pecorumq;. Acies ei perpetua in utraq; parte oris. Nullis gingiuis, dente continuo, qui ne contrario occurſu hebetetur, capſarum modo includitur. Ex Ply. ca. 30. lib. octaui. Idẽ cap. 21. eiuſdem libri. Crocutas (inquit) uelut ex cane, lupoq; cõceptos, omnia dentibus frangentes, protinusq; deuorata cõficientes uentre. Diodo. Siculus lib. 4. Quos uero (inquit) Aethiopes appellant Crocotas mixti ſunt canis, lupiq; natura, ſed ambobus deteriores, dentibus ita ualidis, ut oſsa omnia facile conterant, & digerant comeſta. Hoc animal, ſcribunt qdã uocem hominis, qđ nobis procul a uero uidetur immitari. Sciens præterirem Albertum, niſi hũc Solini locum nominatim corrupiſſet. Ait enim lib. 22. de Animalibus. Cyrocrothes, ut dicit Solinus, beſtia eſt, & cætera, ne gẽmis tã celebriũ authorũ, aniles nugas totiens inſeramus. d ℭ Onagros habet.) Græci ὄνον, aſinũ dicunt, ἄγριον agreſtem, & ferocem. De Onagro Plynius ca. 30. octaui. Africa (inquit) aſinorũ ſylueſtriũ multitudinẽ fundit. Mares in eo genere ſingulis fœminarũ gregibus imperitat. Timent libidinis ęmulos, & ideo grauidas cuſtodiunt, morſuq; natos mares caſtrant. Contra grauidæ latebras petunt, & parere furto cupiunt, gaudentq; copia libidinis. Et ca. 44. eiuſdẽ lib. Onagri in Phrygia (inquit) & Lycaonia præcipui. Scribit idem Plynius ex equa, & onagris manſuefactis generari mulas ueloces in curſu, duricia eximia pedum, uerũ rugoſo corpore, indomito animo, ſed generoſo. Onagro, & Aſina genitum mulũ omnes antecellere. Pullis eorũ ceu præſtantibus ſapore Africa gloriatur, quos Laliſiones appellant. Vnde Martialis in Diſtichis.

Dum tener eſt onager, ſolaq; Laliſio matre
Paſcitur, hoc infans, ſed breue nomẽ habet.

Vix crediderim, quod Albertus de Onagris refert, de Animalibus uiceſimo & ſecundo uolumine q̃ſdã dicere, Onagros quintadecima die menſis Martij duodecies rudere in nocte, & duodecies in die æquinoctiũ indicantes. e ℭ Serpentibus adeo fœcunda eſt.) Conſtat apud nobiles authores, in Africa maximã eſſe ſerpentũ copiã, qđ ob nimiũ loci feruorem accidere philoſophi prodiderunt. Qui autem fabuloſa conſectantur, tradunt tantam ſerpentũ peſtẽ ex Meduſæ capitis ſanguine originẽ habuiſſe, id quod eleganter. 9. Pharſaliæ canitur a Lucano.

Cur Libyeua tantis exundet peſtibus aer &c.

Et Syllio lib. tertio. Quippe atro rapidas &c. DE ijs Africæ ſerpentibus Diod. Siculus lib. quarto ſic inquit. Varia ſerpentum genera, incredibiliq; magnitudine conſpici dicunt, qui loca deſerto incolunt propinqua. Centum eni cubitorũ longitudine nonnullos eſſe aiunt, ut merito non ſolũ a nobis, ſed alijs quoq; id falſum eſſe exiſtimetur. Addũt inſuper ijs multo maiora haud digna fide. Nã cũ plana ſit regio (inquiunt) ſerpentes uero maximi circũuolu-

potiſsimũ palma detur. Ceraſtæ[a] præferunt qua- a
drigemina cornicula, quoꝝ oſtentatione ueluti
eſca illice ſollicitatas aues perimunt. Nam reliq̃
corporis de induſtria arenis tegunt, nec ullum
indicium ſui præbent, niſi ex ea parte, qua inui- b
tatis dolo paſtibus necem[b] præpetum aucupen-
tur. Amphisbæna[c] conſurgit in caput geminũ,
quoꝝ alterum in loco ſuo eſt, alterum in ea par-
te, qua cauda. Quę cauſa efficit, ut capite[d] utrinq; c
ſecus nutabundo ſerpat tractibus orbiculatis. Ia-
culi arbores[e] ſubeunt, e quibus ui maxima tur-
binati, penetrant animal quodcunq; obuiũ for-
tuna fecerit. Scytale[f] tanta præfulget tergi uari- d
etate, ut notarum gratia uidentes retardet, & q̃-
niam reptando pigrior eſt, quos aſsequi nequit,
miraculo ſui capiat ſtupentes. In hoc tamẽ ſqua-
marum nitore hyemales exuuias prima ponit. e
Plures, diuerſæq; Aſpidum[g] ſpecies ſunt, uerũ

tos in gyrum longe procul aſpicientibus locũ editiorem, & quaſi collem quendam uideri &c. a ℭ Ceraſtæ.) Ply. ca. 25. octaui Nat. hiſto. Ceraſtis (inquit) corpore eminere Cornicula ſæpe quadrigemina, quoꝝ motu, reliquo corpore occultato, ſollicitent ad ſe aues. Id ſerpentum genus nomen habet. ἀπὸ τοῦ κέρατος idest a cornu. Alber. lib. 25. de animalibus a Plynio, & Solino. i. a ueritatis authorib' diſsentiens, ſcribit Ceraſtem ſerpentẽ habere cornua octo in capite flexuoſa, ſicut cornua arietis, eundemq; ſine ſpinis eſse, cartillaginesq; pro ſpinis habere. Lucanus in nono. Spinaq; uagi torquente Ceraſtæ. b ℭ Paſtib' necem præpetum.) Sunt qui legant, Necem perpetuam. Sunt rurſus codices in quibus pro paſtibus paſseribus ſcriptum eſt. c ℭ Amphisbęna.) Græci hunc ſerpentem ἀμφισβαίναν, uel ἀμφισβαίναν dicũt, ἀπὸ τοῦ ἀμφὶ circum, & βαίνω uado, incedoq;, quaſi utrinq; circumuadens. Plynius eiſdẽ lib. & capite. Geminum caput Amphiſibęnæ, hoc eſt (inquit) & ad caput, & ad caudam tãq̃ parum eſset uno ore fundi uenenum. Lucanus in nono.

Et grauis in geminum ſurgens (caput Amphiſibęna.

Galenus inſignis medicinæ author. Amphisbęna (inquit) etiã biceps eſt, & utraq; parte ingreditur, unde nomen. Plura de Amphisbęna Dioſcorides c. 7. & 25. octaui de materiali medicina. Albertus corrupte (ut ſolet) Amphyleam uocat. 25. de Animalibus lib. Et ſubdit. Sicut in multis, mentitur Solinus, ita & in hoc falſum dicit, cum refert hunc ſerpentem duo habere capita. Nullũ enĩ (inquit) animal naturaliter duo habet capita. Et deceptus eſt ideo &c. Quis niſi ἄμουσος tot nobilibus poſthabitis authoribus, Alberto ſoli credendum putarit? Quod autẽ dicit nullũ animal habere naturaliter duo capita. In eam fallaciam incidit reprehendens, quæ a Dialecticis principij petitio nuncupaẜ. Quod rurſus ſubdit, in multis mentiri Solinũ, & in hoc quoq; loco falſum dicere. Dicam illud Satyricum.

Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis enim tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Si fur diſpliceat Verri, ſi homicida Miloni? Eſsent utinã Solini, & Alberti ſelecta mendacia.
Hũc paruus cumulus, mox illum maximus Atlas Opprimet.

d ℭ Capite utrinq; ſecus nutabũdo ſerpat.) Sic enim legendũ putamus, q̃uis exemplaria plerumq; habeant capite uterq; ſexus nitibundo. Vel ſic, capite utrinq; ſecus nitibundo. Primæ lectionis ordo, & ſenſus eſt. Quæ cauſa efficit (inq̃t) ut Amphisbęna utrinq; ſecus ſerpat capite nutabundo, idest nutanti, & caſum, ruinamq; minitanti ſimili. Secus autem minus, & tardius hoc loco ſignificat. e ℭ Iaculi arbores ſubeunt.) Plynius eodẽ loco. Iaculũ ex arborum ramis uibrari. Nec pedibus pauendas tantum ſerpentes, ſed & miſsili uolare tormento. Lucanus in nono. Iaculiq; uolucres. Albertus Plynij authoritate, dicit hunc ſerpentem alatũ eſse. Sed ubi hoc Plynius dicat, quærat nemo. Vel ibi quærat, qua Cerui amittunt cornua. f ℭ Scytale tanta.) Græcũ nomen σκυτάλη, qđ ſcuticã, & hũc ipſum ſerpentẽ ſignificat. Eſt p̃terea σκύταλον teli genus, & uirgæ, ex cuius ſimilitudine ſerpens hic nomen accepit. De q̃ ſic Lucanus in nono.

Et Scytale ſparſis etiam nunc ſola pruinis Exuuias poſitura ſuas.

Quæ ſint ſigna eius, quem hic ſerpẽs momorderit, & q̃ curatio docet Dioſco. ca. 7. octaui, & Ply. ca. 4. triceſimiſecundi nat. hiſt. Albertus li. 25. de animalibus dicit huius ſerpẽtis duas eſse ſpecies, altq; is ſerpens, qui Græce Dipſas diciẜ. Latine Situla interpretaẜ, eo qđ ſitula indiget ille, quẽ momorderit, quia tantum ſitit, qđ ſitiẽdo, & bibendo moriẜ. Vix riſu abſtinebã, cũ hæc authoris huius ridicula ſubnotabã. Sed cõſuetus fortaſsis in ijs error, hominẽ excuſabit. Quã bñ Solino cõſultũ, qđ ab ijs oĩno nugamẽtis abſtinuerit. g ℭ Aſpidum ſpecies.

dum species.)Græci ἀσπίδα scutum dicunt. Vnde & huic serpenti nomen datũ, qđ reliquo corpore tanq̃ scuto, caput contegat. ἀσπίζω enim defendo significat. Albertus originẽ nominis ignorans. Aspis (inquit) dictus, quod Græce sonat uenenũ, eo qđ morsus uenena diffundit. De Aspide sic Plynius ca. 23. octaui natu. historiæ. Colla Aspidum intumescere nullo ictus remedio, præterquam si confestim partes contactæ amputentur. Vnus huic tam pestifero animali sensus, uel potius affectus est. Cõiuga

a dispares effectus ad nocendum. Dipsas siti[a] in-
terficit. Hypnale[b] somno necat, teste etiam Cle-
opatra[c] emitur ad mortem. Aliarũ uirus, quoni
am medelas admittit, minus famæ meretur. Hę-
b morrhois[d] morsu sanguinem elicit, & dissolutis
uenarũ cõmertijs, quicquid animæ est, euocat per
cruorem. Prester[e] quẽ percusserit distenditur,
enormique corpulentia necatur extuberatus.

ferme uagantur, nec nisi cũ cõpare uita est. Itaq; alterutra interempta, incredibilis alteri ultionis cura. Persequitur interfectorem, unũq; eum in quantolibet populi agmine, notitia quadã infestat. Perrumpit oĩa difficultates, permeat spacia, nec nisi amnibus arcetur, aut præceleri fuga. Non est fateri rerũ natura largius mala, an remedia genuerit. Iam primũ hebetes oculos huic malo dedit, eosq; non in fronte, aut ex aduerso cernere, sed in tẽporibus. Ita excitatur, sed sæpius auditu, q̃ uisu, hucusq; Plynius. Vide quę de eo scribit Aristo. ca. 29. octaui naturæ animaliũ. Vulnus Aspidis, puncto acu facto simile est, omninoq; per exiguũ ęgre, ut appareat, adeo nihil tumet, sanguis inde non copiosus, sed breuis, aterq; distillat. Oculi celeriter obscurantur. Corpus totũ mulusoi mtter, sed omnino leuiter laborat, non sine quadã uoluptate, ut Nicander poeta recte dixerit.

Eripiturq; homini sine sensu uita dolores. Color parum elegans, herbaceus, ac maligne uirens. Tremor cordi modicus. Frons identidẽ conuellitur, palpebris nictantibus, & ereptis, ut in somno sensibus. Inter has notas matura mors, ne diei quidem tertiã partem morata. Hæc ex octauo Dioscoridis. Multa de hoc serpente Auicenna sexta Fen quarti Canonis ca. 21. & 25. tertij tractatus. Remedia morsus Aspidũ notauimus in Indice Plyniano. a ℭ Dipsas siti interficit.) Ab effectu nomen inditũ. Nã sitis Græce δίψα, dicitur. Et διψάω sitio. Luca. in nono. In medijs sitiebãt Dipsades undis. Albertus Solinũ citans. De hoc serpente (inquit) dicit Solinus, qđ adeo paruus est, qđ quasi inuisibiliter percutiat &c. Sed ubi hoc Solinus dixit, ipse uiderit. Dioscoridis libro octauo. Dipsadis morsus (inquit) comites sunt tumor quidã solutus, sitis contenta uehementer nunq̃ explebilis, nunq̃ interquiescens. Proinde, qui ita sunt affecti, potũ hianti ore trahunt, semperq; in principio desyderij eius sunt tanq̃ si nihil adhuc bibissent. Proinde toto illo habitu aguntur haustu. Ob id ipsa Dipsas, ab aliquibus Prester, ab alijs Causos uocata est. Ab Auicenna sitim faciens nuncupatur ubi supra capitibus 38. & 39. QVęstio apud philosophos est. Cur hominibus morsis a Dipsade, sitiq; ob eam rem intolerabili detẽtis Theriaca, quæ calida, & sicca est, sitim epota extinguat, non augeat. Censendũ nõ sui habitus ratiõe Theriacã sitim posse extinguere, sed auxilio, qđ membris afferre offensis potest, & suæ penitioris naturæ ratione. Constat enim ex pluribus herbis, quæ singulæ membris principalibus subueniũt singulis. Dictamũ enim cordi accõmodať. Quippe qđ mirifice cor firmet, atq; cõseruet. Eupatorium iecur adiuuat. Scolopendriũ lienem. Petrapiũ os uentriculi. Hysopus transuersum septũ, atq; pulmonẽ. Inula campana renes, ruta laxum intestinũ. Gentiana cerebrũ, Seseli uesicã, his omnibus uiperarum carnes miscentur, quæ ui suæ naturæ contra uenenata omnia genera, omneq; illatã iniuriã auxiliant. Igitur cum membra omnia præsidiũ sibi ex Theriaca trahãt, merito malũ sedať, qđ sitim creat, atq; ita extingui sitim congruũ est. Ex primo Problematũ Aphrodisiei. b ℭ Hypnale.) Et hic quoq; serpẽs ab affectu nomen habet, qđ somnũ inducat, ὕπνος enim Græce Latine somnus. c ℭ Teste Cleopatra.) Cleopatra metu, ne capta duceret in triumphũ, corpori suo serpentes apposuit, quorũ interiret ueneno. Meminerunt Liuius libro. 103. Horatius ultima primi Carminũ. Propertius undecima tertij. Virg. in fine octaui Aen. Augustus post Atticã uictoriã, cũ Cleopatrã triumpho magnopere reseruare cupiens, ei Psyllos amouit, qui uenenũ, ac uiros exugerent, qđ ea perisse morsu Aspidis putabatur, author Sueto. in Augusto. Nec id Solino cõtrariũ est, qm̃ Hypnale, inter Aspidũ species nũerať. d ℭ Hęmorrhois.) Huic quoq; serpenti ab effectu nomẽ inditũ, quasi sanguinẽ morsu eliciens. Græci enim αἷμα sanguinẽ dicũt, ῥέω fluo, αἱμοῤῥοΐδα fluxũ sanguinis. Mirã interpretationẽ excogitauit Albertus. Luca. in nono. At nõ stare suũ &c. Remedia eius, quẽ hic serpens momorderit, ponit Dioscorides ca. 27. octaui de materiali medicina. e ℭ Prester.) πρηστῆρα Gręci flãmã, & cõbustiuũ nominãt. Hinc huic serpenti nomen datũ, uel qđ flãmã ex ore emittere uideať, uel qđ flãmã, & ardorẽ immittat ei, quẽ momorderit. Luca. in. 9. Oraq; distendẽs auidus spumãtia Prester. Remedia morsus eius notauimus apud Plyniũ.

Ictus Sepium [a] putredo sequitur. Sunt & Am- a
moditæ, [b] est & Cenchris, [c] Elephantiæ, [d] Chersy
dri, [e] Chamædracontes. [f] Postremo quãtus no-
minum, [g] tantus mortium numerus. Nã Scorpi-
ones, Scinci [h] lacertiq; uermibus, nõ serpentibus b
ascribuntur. Monstra hæc si bibant, [i] clementius
feriunt. Habent affectus. [k] Nõ temere nisi coniu-
ges euagantur. Capto altero, uel occiso uter su-
perfuerit, efferatur. Subtiliora sunt capita fœmi- c
nis, alui tumidiores, pestis nocentior. Masculus
æqualiter teres est, sublimior etiã mitiorq;. Igitũ
anguibus uniuersis hebes uisus est. [l] Raro in ad-
uersum contuent. Nec frustra cũ oculos non in d
fronte habeant, sed in temporibus, adeo, ut citiꝰ
audiant q̃ quid aspiciant. DE gemma Heliotro-
pio [m] inter Aethiopiã, Africã &, Cyprũ certamẽ
fuit, quænã mitteret generis huius eminentissi- e
mã, dephensumq; est documentis plurimis Ae-
thiopicã, aut Libycã palmã tenere. Viridi colore
est, [n] nõ ita acuto, sed nubilo magis, & represso,
stellis puniceis superspersa. Causa [o] nominis de

a ℂIctus sepium.) Hic serpens, qđ morsu suo putredinẽ inducat, nomẽ accepit, quoniã Græce σήπω putrefacio significet, Lucanus in nono. Ossaq; dissoluens cum corpore tabificus Seps. b ℂAmmoditæ.) Ab arena, cuius colorem immitantur, uel sub qua lateant, nomẽ habent. Nam Græcis ἅμος arena dicitur, διορύττω fodio. c ℂCenchris.) A colore milij nomen inditũ, quod Græce κέγχρος milium dicitur. d ℂElephantiæ.) Quod Elephantiã morbũ inducant si momorderint. e ℂChersydri.) Ab elemẽtis, in quibus degit nomen sumptũ, idest a terra, & aqua, qđ nõ terram modo, sed aquam quoq; incolat, χέρσος terra, χερσαῖος terrestris, ὕδος, uel ὕδωρ aqua. Lucanus in nono.

Natus & ambiguæ coleret qui (Syrtidos arua.
Chersydros.

f ℂChamædracontes.) A χαμαί, ut uidetur, idest humi, quasi dracones humi, & in terra resi dẽtes. Sunt, q diuisim legant, Chamæ, Dracontes. g ℂQuantus nominũ, tantus mortiũ numerus.) Raro accidit ut serpentũ eius regionis ictus, nõ sequatur eiꝰ interitus, quẽ momorderit. DE Scorpionibus Ply. ca. 25. xi. nat. historiæ. Qui plura de serpentibus scire cupiunt, legant Dioscoridem lib. 8. per totũ. Auicennã sexta Fen quarti Canonis Tractatus tertij ca. 21. & sequentibus. Isidorũ ca. 3. duodecimi Ethimol. Extat opus nobile Nicandri poetæ. Multa Albertus lib. 25. per totum. Plurima elegãter Luca. nono Pharsaliæ.

Rarior, inuictus medijs fons u- (nus arenis &c.

Quæ de serpẽtibus a Plynio scripta sũt, alibi copiose signauimus. h ℂScinci. (Miror quosdam reposuisse Scythici, Scinci loco. De Scincis infra Solinus ca. 45. i ℂSi bibant.) Serpentes omnes natura frigidos esse naturales tradunt, nec nisi cum calescunt quippiã feriunt. Cũ igitur potus calorẽ remittat, cõsequens est, epota hæc monstra clementius ferire, q̃ si sitiant. Hinc euenit, ut nocte minus q̃ die, hyeme minus, q̃ æstate, in locis frigidis minus, q̃ in locis calidis, sint pernitiosi serpentes. Auicenna ubi supra redarguit opinionẽ quorundã asserentium serpentũ uenenũ esse frigidũ. k ℂHabẽt affectus. (Ply. (ut parũ ante retulimus) id ipsum Aspidibus peculiariter tribuit. l ℂVisus hebes est. (Id euenit, qm̃ serpentes magna ex parte sub terra degũt. m ℂHeliotropio. (Hãc alij solis gẽmã nominãt. Rhẽniꝰ.

Gemmaq; quæ radios emittit candida solis.

Eius qualitatẽ Plynius ca. 10. tricesimi septimi sic elegãter refert. Heliotropiũ (inquit) nascitur in Aethiopia, Africa, Cypro Porracei coloris. Sanguineis uenis distincta. Albertus lib. 2. Mineraliũ, eam nõ in Africa, sed in India cõtra aliorũ sententiã ꝓdidit inueniri. n ℂViridi colore.) Porracei dicit Plynius. Rhennius candidi. Sed reuera colore quodã inter hos medio præditum est. Nisi candidã pro pulchra accipias. o ℂCausa nominis.) Græci ἥλιον solem dicunt, τροπήν mutationẽ, conuersionẽue. τρέπω retrouerto. Hæc enim gẽma (inquit Solinus) deiecta in labris æneis, radios solis mutat sanguineo repercussu. Plynius eodẽ loco. Causa nominis, qm̃ deiecta in uas aquæ fulgorẽ solis accedentẽ percussu sanguine mutat, maxime Aethiopica. Eadẽ extra aquã speculi modo solẽ accipit, dephendit defectusq; subeuntẽ lunã ostẽdẽs. Marbodæꝰ hoc sic cecinit.

Ex re nomen habens est Heliotropia gemma,
Quæ solis radijs in aqua subiecta Batillo
Sanguineum reddit mutato lumine solem,
Eclypsimq; nouam terris effundere cogit &c.

a effectu lapidis est, & potestate. Deiecta ĩ Labris
æneis radios solis mutat sanguineo repercussu,
extraq; aquam splendorem aeris abijcit, & auer-
tit. Etiam illud posse [a] dicitur, ut herba [b] eiusdem
b nominis mixta, & precãtationibus legitimis cõ-
secrata, cum a quocũq; gestabitur, subtrahat ui-
sibus obuiorũ. Inter Syrtes q̃uis terra [c] pergenti-
bus iter syderibus destinat, nec aliter cursus pa-
c tescit. Nam putris soli faciem aura mutat, & mi-
nimo licet uento tantam diuersitatem flatus effi-
cit, ut subinde euersis sitibus [d] locorũ nulla indi-
cia agnitioni relinquantur, cũ modo quæ fuerãt
d tumulis ardua, in ualles residunt, modo quę ual-
libus præssa cœtu pulueris aggerantur. Ita etiã
continẽs [e] naturã maris sui patitur. Nec interest
ubi potius sint procellæ, cum ad exitium uiantiũ
e elementis congruentibus in terris flabra sæuiãt,
in mari terræ. Vtræq; Syrtes [f] ducentis quinq̃-
ginta milibus passuum separantur, aliquãto cle-
mentior, quæ minor est. Cneo deniq; [g] Seruilio
. C. Sẽpronio CONS. inter hęc uadosa classẽ Ro
manã ĩpune accepimus ꝑfretasse. In hoc sinu Me
nix [h] ĩsula post Mynturnẽses paludes. [i] C. Mario

a ℭ Etiam illud posse.) Plynius ibidem. Magorum (inquit) impudentiæ uel manifestissimũ hoc q̃q; exemplum est, quoniã admixta herba Heliotropio, quibusdam quoq; additis precationibus gerentẽ conspici neget. Idem Marbodęus.

Cui tamen amplior ijs concessa potentia fertur.
Nam si iungatur eiusdem nominis herbæ, Carmine legitimo, uerboq; sacrata potenti,
Subtrahit humanis oculis quemcunq; gerentem.

b ℭ Herba eiusdẽ nominis.) Herba hæc idcirco nomen a Sole sortita creditur, quoniã cum sole se circũagit, etiam nubilo die tantum syderis amor est. Noctu uelut desyderio contrahit cęruleum florẽ. Dioscorides lib. 4. duo eius genera esse dicit, maius scilicet, & minus. Plynius etiam ca. 21. uicesimisecundi naturalis historiæ duo eius genera refert. Tricoccum, & Heliostrophiũ. Multa de hac herba tradũtur a Medicis. Poetæ fabulãtur Clytien Nympham in hãc herbã fuisse conuersam, qđ a Sole, cuius amore tenebat, fuerit derelicta.

Attamen illa suum, q̃uis radice tenetur
Vertitur ad solẽ, mutataq; seruat amorem.

c ℭ Terra pergentibus iter syderibus desti.) Ply. ca. 4. quinti. Et terra hæc aũt (inquit) syderum obseruatione nobilis. Ad eam per deserta arenis, perq; serpentes iter est. Lucanus in nono.

Iamq; iter omne latet, nec sunt discrimina terræ
Vlla, nisi ætheræ medio uelut ęquore dammæ,
Syderibus uenere uias, nec sydera nota
Ostendit Libycæ finitor circulus orę.

Idem scribit Syllius in fine tertij.

Has obseruatis ualles enauimus astris, Namq; dies confundit iter &c.

Inter miracula certe numerandũ, ut terrestre iter syderibus peragatur, cum sit id proprium nauigantibus. d ℭ Euersis sitibus.) Loci qualitatibus, itinerũm distinctionibus, idest uijs, quibus uelut indicijs illac pergentibus mõstrantur itinera. Sunt qui falso pro sitibus, Syrtibus reposuerint. e ℭ Ita etiam continens.) Varie locus hic in exemplaribus reperitur. In quibusdam enim scriptũ est. Ita enim continens naturam maris ui patitur. In multis aliter. Nobis autem placet, ut legatur. Ita etiam continens, naturã maris sui patitur. Ad hunc sensum scilicet. Terram Syrtibus proximã, maris sui. i. Syrtici naturã etiã experiri. Id qđ sequens mox litera explicat euidenter. Hanc ipsam regionẽ mercatores, qui ea loca adire solent, Arenosum mare nuncupant. Vltra qđ undecim Iudeorũ Tribus hac quoq; tempestate integras reseruari, Hebręi prędicant. f ℭ Vtræq; Syrtes ducentis.) Plynius ca. quarto quinti. A regione (inquit) q̃ duas Syrtes interiacet, par utriq; interuallo, sed littore inter duas Syrtes ducentorũ quinq̃ginta milia passuũ g ℭ Cneo deniq.) Historiam referunt Eutrop. in fine secundi, & Orosius cap. 9. lib. quarti. h ℭ Meninx insula.) De hac insula Ply. ca. septimo lib. quinti, & Strabo libro ultimo. Auienus Dionysij interpres.

Paruaq; ceruleo circumsonat ęquore Meninx.

Sic enim alibi legendum esse docuimus. i ℭ Caio Mario fuit latebra.) Plutar. in. C. Marij uita. Marius (inquit) ex industria recedens, & pelagus legens, Meningaq; insulã petẽs, hic primũ &c. Etiam si Meningã passum legamus. Marij in Africã fugã, & ibidem latebrã describũt Appia. primo bellorũ Ciuiliũ. Liuius li. 78. & 79. Lucanus in. 2. Item cæteri.

fuit latebra. Supra Garamantas Psylli [a] fuerunt. a
contra noxium uirus muniti incredibili corpo-
ris firmitate. Soli morsibus anguium nō interi-
bant, & q̄uis dente letali appetiti, incorrupta du
rabant sanitate. Recens etiam editos [b] serpenti- b
bus offerebāt. Si essent partus adulterini, matrū
crimina plectebant īteritu paruulorū. Si pudici,
probos ortus a morte paterni sanguinis priuile-
gium tuebatur. Sic originis fidem probabant ue c
nenis iudicantibus. Sed hæc gens interijt [c] a Na-
samonibus capta. Neq; quicq̄ aliud præter opi-
nionē de uestigio nominis sui Psylli reliquerūt.
Nasamoniten lapidem [d] Nasamones dant san- d
guineum uniuersum nigris uenulis adumbratū.
In intimo recessu Syrtis maioris circa Philæno-
rum aras Lothophagos [e] fuisse didicimus. Nec
incertum est. Aphilænorum aris non procul pa
lus est, quā Triton amnis īfluit. Vbi [f] speculatā se

a ℭ Psylli fuerunt.) Ply. cap. 2. septimi. Similis & in Africa (inquit) gens Psyllorū fuit, ut Agatharchides scribit, a Psyllo rege dicta, cuius sepulchrum in parte Syrtium maiorū est. Horum corporum ingenitum fuit uirus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas. Mos uero liberos genitos obijciendi sæuissimis earū. Eoq; genere pudicitiā cōiugum experiendi nō profugientibus adulterino sanguine natos serpentibus &c. Plura de Psyllis Gel. ca. xi. decimisexti Noctiū Atticarū. Herod. lib. 4. Elegāter Lucan⁹ lib. 9.

Gens unica terras
Incolit, a sæuo serpentum innoxia morsu
Marmaridę Psylli, par lingua potentibus herbis.
Ipse cruor tutus, nullumq; admittere uirus,
Vel cantu cessante potest, natura locorum
Iussit ut immunes mixti serpētibus essent,
Profuit in medijs sedem posuisse uenenis,
Pax illis cū morte data est. b

ℭ Recēs editos.) Lucanus in. 9.

Fiducia tanta est
Sanguinis, in terram paruus cum decidit infans
Nequa sit externæ Veneris mixtura timentes
Letifica dubios explorant Aspide partus. Syllius in. 1.
Nec non serpentes diro exarmare ueneno
Doctus Atir, tactuq; graues sopire Chelydros,
Ac dubiam admoto sobolem explorare Ceraste. c

ℭ Interijt.) Ex Plynio cap. 2. septimi. Vide Gellium, & Herodotum ubi supra. d ℭ Nasamoniten.) Huic lapidi a loco, ubi prouenit, nomen inditum. Ply. ca. 10. libri ultimi. Nasamonites (inquit) est sanguinea nigris uenis. e ℭ Lotophagos.) nomen compositum ex λωτοῦ Loto, & φάγω cōmedo, quod hi populi loto arbore uescantur. De Loto arbore plura Plynius cap. decimoseptimo tertijdecimi naturalis historiæ. Theophrastus ca. decimo quarti de historia plantarum. Et Dioscorides cap. 181. libri primi. De Lotophagis præter cæteros Homerus nono Odysseæ. Loti (inquit Plynius) tam dulcis ibi cibus, ut nomen etiam genti, terræq; dederit nimis hospitali aduenarum obliuione patriæ. Virgilius in Culice.

Impia Lotos,
Impia, quę socios Ithaci merentis abegit
Hospita dum nimia tenuit dulcedine captos.

Hinc natum Adagium λωτὸν ἔφαγες Lotum cōmedisti. De ijs, qui regionis alterius amore capti, in patriam redire negligunt. Apollonius (ut in fine primi eius uitæ refert Philostratus) Qui enim (inquit) ad Lotophagos nauigant, eius cibi suauitate capti, domesticarum rerum obliuiscuntur. f ℭ Vbi speculatam se.) Pallas inuenta Tibia cum buccis tumidis ex aqua se conspexisset, eam ipsam Tibiam in Tritonem Libyæ paludē abiecit. Authores Herodotus libro quarto. Diodorus Siculus libro quarto. Quintus Curtius libro tertio. Lactantius secundo Thebaidos. Syllius in tertio.

Hinc qui stagna colunt Tritonidos alta paludis,
Qua uirgo (ut fama est) bellatrix edita Lympha
Inuento primam Libyen perfudit oliuo.

Lucanus in nono de Tritone.

Hanc & Pallas amat, patrio quę uertice nata
Terrarum primam Libyen (nam proxima cœlo est
Vt probat ipse calor) tetigit, stagniq; quieta
Vultus uidit aqua, posuitq; in margine plantas,
Et se dilecta Tritonida dixit ab unda.

Alij scribunt id factum esse in Meandro Phry-

gię flumine. Propertius tertio Elegiarum libro. Quæ non iure uado Meandri iacta natasti, Turpia cum faceret Palladis ora tumor. Idem sentit Claudianus secūdo in Eutropiū lib. Hic cecidit &c. a ℭ Artium deā.) Mineruā intelligit, cui nobiliū artium inuentionē ascribūt. Ouid. tertio Fastorum. Mille dea est operum, certe dea carminis illa est. Peritiores per Mineruam, partem illam superiorem animæ, idest mentem, & rationē intelligunt. Constat enim artes omnes nobiles esse a mente, & ratione repertas. Hinc a Gręcis Minerua τριτογένεια dicitur, qđ nomen, ut Democritus interpretatur, prudentiā significat. Ex prudentia autem tres hominis actus prouenire existimant. Bene cogitare, bene dicere, ac postremo bene facere. Hinc compactū nomen a τρίτος, & γυναῖκα, i. Trigenia. Alij eam Tritoniam a Tritone palude, ut ex Lucani relato carmine cōstat, potius dictam uolunt. b

a artium Deam [a] crediderunt. Maior Syrtis ostentant oppidum, Cyrenas uocant, [b] quod Battus Lacedæmonius [c] Olympiade quinta, & quadragesima [d] rege Martio res Romanas tenente, anno post Troiam captam [e] quingentesimo octogesimosexto condidit. Quæ domus Callimachi poetæ fuit patria. Inter hoc oppidum, & templum Ammonis [f] milia passuum

b

ℭ Cyrenas uocāt.) Grin⁹ Therę insulæ rex, Batto, multisq; ciuibus eum comitantibus, Delphicum oraculū alijs de rebus consulturus, quondā adijt, cui ab oraculo responsum est, ut urbē in Africa conderet. Quo audito, Ego (inquit) o Pythia senior sum, ac grauis admodū. Tu uero quempiā meorū comitum ista iube facere. Tum Pythia continuo Battū ostendit. Erat enim is ex Polymnesti genere apud Minias gratus plurimū. Cum uero Therę Pythiæ uatis diu oraculū neglexissent, in Thira annis septem nunquā pluit. Qua ex re, in ea insula præter unā omnes arbores aruerunt. Vnde eius insulæ incolæ suos Delphos sciscitatū mittūt, qbus itidē, quod antea responsum est, irā numinis placaturos, si in Africa coloniā condendā curarent. Euenit, ut adoltus iam Battus idē, & linguæ uitio laboraret Delphos, & ipse adijt linguæ præpeditæ oraculum petiturus. Cui consulenti, ijs ab oraculo carminibus responsum est

Batte uenis uocis causa, dux te iubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

His toties auditis, Therę duce Batto missis duabus biremibus iuxta oraculi responsum, tandem, Cyrenen insignem urbem in Africa cōdiderunt. Battus autem (ut in quarto scribit Herod.) cognominatus est, cū propter oraculū apud Delphos sibi redditū, tū propter honorē, quē assecutus est. Battū enim Pœni regē appellāt. Hinc a Pythia oraculū reddente Punica lingua Battus dictus est, quod futurus rex esset in Africa. Copiose id Herod. exequitur in Melpomene. Plura de ea urbe refert Strabo in fine lib. ultimi sui operis. Diod. Siculus lib. quinto scribit ex quorundā sententia huic urbi nomen inditum a Cyrene Ipsei filia, quæ cum apud Peleū uirgo educaretur, Apollo eius forma captus, raptā uirginē, in Lybiā ad ea loca, in quibus postmodū ciuitas cōdita est/ asportauit, & ab eius nomine Cyrene dicta. Alijs placet dictā a Cyre ei⁹ regionis fonte. Eā regionē esse fertilissimā in fine quarti tradit Herod. c ℭ Lacedęmonius.) Conueniunt fere omnes Cyrenen fuisse a Theręis conditā. Hi autem ex Laconica profecti Theram insulā coluerūt. Thera autem olim Calisto dicebatur. Vnde Callimachus.

Nomine Calisto primum, sed postmodo Thera
Dicta fuit tellus urbis origo meę.

Ea urbs (ut Strabo refert) uiros claros cōplures habuit, q & libertati optime præesse poterant, & imminentibus Barbaris fortiter resistere. Qualis autem fuerit Cyrenaica philosophia, docet Diogenes in Aristippi uita lib. 2. d ℭ Olymp. quinta, & quadragesima.) Ply. ca. tertio decimononi naturalis historiæ asserit oppidū Cyrenarum fuisse conditū urbis Romę anno. CXLIII. Hic annorū numerus discrepat aliquantulū a Solino. Cincius (ut ca. 2. supra retulim⁹) scribit Romam fuisse conditā Olympiade. 12. Primi autē q̄tuor Romani reges, Romulus, Numa, Tullus Hostilius, Ancus Marcius, regnauerunt annis. 136. hoc est Olympiadibus. 34. Secundū igitur hanc Olympiadū supputationē, Ancus Martius obijt Olympiade. 46. Ergo secundum hoc, Cyrenę conditæ sunt, regē Martio res Romanas tenente. Apud hunc Cinciū legerat fortassis Solinus, qđ de Cyrenarū conditione hoc in loco refert. PRopter curiosos aduertendū, fieri potuisse, ut Martio res Romanas tenente, Cyrenas cęptas ędificari, licet post huius regis obitum finē cęperint. Constat autem Ancū Martium obijsse mortem anno secundo primæ, & quadragesimæ Olympiadis, author lib. 3. Dionysius. Eusebius libro temporū scribit Cyrenen ędificatam uicesimoquarto anno, Erichthonij quarti Atheniensium regis, idest, ferme annis septingentis ante Romam. Alibi dicit ędificatā eam quarta Olympiade, hoc est annis paucis ante Romam. Alibi refert ędificatā Olympiade. 37. Ex uerbis igiē Eusebij, non est quærenda de Cyrenarum conditione certa ueritas hoc in loco. e ℭ Post Troiā captā anno. 586.)

Constat ex primo, & secundo Dionysij uoluminibus, post erutum Iliũ anno quadringentesimo tricesimo secundo fuisse Romã conditã. Ab urbe autem condita usq; ad obitum Anci regis, sunt anni ferme. 136. Sumptis itaq; annis. 432. & 136. fiunt anni. 568. Qui annorum numerus (ut iam diximus) ad Cyrenarum initium referendus est. Solini autem numerus ad completam urbis illius ędificationem. Esset omnino plana, & uera cõputatio, si sic legeretur apud Solinũ. Olympiade prima, & q̃dragesima, rege Martio res Romanas tenẽte.

quadringenta[a] sunt. Templo fons proximat Soli sacer,[b] qui humoris nexibus humũ stringit, fauillam etiã in cęspitem solidat. In qua gleba non sine miraculo locus uiret undiq; sec⁹ agris arentibus. Illic & lapis legitur, Ammonis uocãt cornu.[c] Nam ita tortuosus est, & inflexus, ut effigiẽ reddat cornu arietini. Fulgore aureo est. Prędiuina somnia rep̃sentare dicitur subiectus capiti a b

Anno post Troiã captam, quingentesimo sexagesimooctauo condidit. Sed exemplaria oĩa, quæ uiderim retinẽt primũ numerum. Sed in re parum commoda satis multa. f ¶ Templũ Ammonis.) Ab arena, quę Græce ἄμμος dicitur, nomen iditũ. Liber enim pater, quom Indos peteret, uel (ut placet alijs) ex India ueniens, & per Lybiam exercitum duceret, fatigatus siti, Iouis patris sui implorauit auxiliũ. Et statim uiso ariete, fons secutus est ab arenis. Vnde factum est Ioui Ammoni ab arenis dicto simulacrũ cum capite arietino. In eo autẽ loco, in quo aqua fluxit, templũ constituit. Quod ideo fingitur, quia satis eius oraculi sunt inuoluta responsa. Ex Seruio. 4. Aene. super illud. Hic Ammone satus. Et Lactantio tertio Thebaid. Statij super illud. Caonias sonuisse tibi. Diod. Siculus in gestis Alexãdri, idest. 17. historiarũ libro, Ammonis templũ Danaũ Aegyptiorũ regẽ construxisse tradit. Idem docet qualiter in eo oracula ederentur. Eius autẽ simulacrũ ex Smaragdis, ac gemmis alijs factum fuisse tradit. In eo autem loco ager est in medio arenarum exiguus. Quippe ubi latior ad quadraginta maxime stadia extenditur, olearum, palmarumq;, ac cæterarum cultarum arborũ ferax, rosidus solus, ex omnibus circumiectis. Ex tertio Arriani lib. Diodorus dicit eam regionẽ in latum, & longũ stadijs quinquaginta patere. Incredibile dictu (inquit lib. 4. Q. Curtius) inter uastas solitudines, ita undiq; ambientibus ramis uix in densam umbrã cadente sole contecta est. Multiq; fontes dulcibus aquis passim manantibus alunt syluas. Cœli quoq; mira temperies uerno tẽpori maxime similis. Omnes anni partes pari salubritate percurrit. Similia & Diod. Siculus refert. Politianus cap. 52. primæ Centuriæ contendit Ammonis hoc templũ fuisse pauperrimũ, nec inter orbis miracula reponendũ. De Ammonis tẽplo Herod. lib. 2. & 4. Diod. lib. quarto. Syllius in fine tertij. Lucanus in nono. Ventum erat ad templũ &c. a ¶ Milia passuũ trecenta.) Legendũ est. Quadringenta ex Plynio cap. 5. quinti, & Martiano libro sexto. b ¶ Fons soli sacer.) Ex Plynio ca. 106. secundi. Iouis Ammonis fons (inquit) interdiu frigidus, noctibus feruet. De hoc fonte Arrianus in principio tertij Gestorũ Alexandri. Ex eo (inquit) fons manat cæteris omnibus fontibus natura dissimilis, sub luce tepentibus aquis manat, in meridie frigidus, uespere calet, media nocte feruidior. Postea deinde deueruescere incipit, ac sub diei exortũ rursus tepidior oritur, atq; ita per singulos dies, ac noctes æstus, ac frigoris uices uariat. Similia scribunt Diodorus Siculus in Alexandro. Et Q. Curtius li. 4. Pomp. Mela lib. primo. Multa Herod. in Melpomene. Syllius in fine tertij.

Stat sano uicina, nouum, & memorabile lympha,
Quæ nascente diẽ, quæ deficiente tepescit,
Quæq; riget, medium cum sol ascendit olympum,
Atq; eadem rursus nocturnis feruet in umbris.

De eo etiã Ouidi. libro ultimo Meta.

Medio tua corniger Ammon
Vnda die gelida est, ortuq;, obituq; calescit.

Huius effect⁹ causa inter naturæ secreta merito cõputatur, sicut de quibusdã aquis colorẽ ouium mutãtibus inquit Saty. 12. Iuuenalis. Egregius fons Viribus occultis &c. Lucre. li. 6. de rerũ natura ex eo id euenire ait, qđ apud huiusmodi fontes ignis semina terrę inclusa sint. Hęc aũt ignis seminã terrã nocte linquũt, & in aquã ipsam fontiũ transeunt. Die aũt ui solis eandẽ terrã repetũt. Idipsum elegãter canit in Meteoris Pontanus ueteribus poetis nõ inferior.

Causa quidem uel certa subest, nam frigora noctis Intus alunt ignes &c.

Versus Lucretij sunt.

Est apud Ammonis fanum fons luce diurna
Frigidus, & calidus nocturno tempore fertur.
Hunc homines fontem nimis admirantur, & acri
Sole putant subter terras feruescere partim
Nox ubi terribili &c.

Aduertendum hunc fontem alterum esse ab eo, qui est apud urbẽ Debrida, de quo infra ca. 42. Sunt tamen qui eundem esse existiment. c ¶ Ammonis cornu.) Ply. ca. 10. lib.

ultimi. Ammonis cornu inter sacratissimas Aethiopiæ gemmas, aureo colore, arietini cornus effigiem reddens, promittitur prediuina somnia representare. a ℂ Metops.) Melopos, uel Melops in exemplaribus passim legitur. Sed legendum Metops, uel Metopiū, ex cap. 24. duodecimi naturalis historiæ Caij Plynij. Ergo (inquit) Aethiopiæ subiecta Africa, Ammoniaci lachryma stillat in arenis suis. Inde etiam nomine Ammonis oraculo, iuxta quod gignitur arbor, quā Metopion uocant, resinæ modo,

a incubantium. Et arbor est Metops[a] nomine, ex
qua profluit lentus humor, quē a loco Ammoniacū nominamus. Apud Cyrenēses præterea
Syrpe gignit[b] odoratis radicibus uirgulto her-
b bido magis, q̄ arbusto. Cuius e culmo exudat æstatis tempore pingue roscidum, idq; pascentiū
hircorꝫ inhæret barbulis.[c] Vbi cū arefactum inoleuit, guttis styriacis legit ad usum mensarū, uel
c medelæ magis. Dictū est primū lac Syrpicum, quoniā manat in modū lacteum, deinde usū deriuante Laser nominatum. Quæ germinū initio barbaricæ impressionis uastatis agris, postea ob
d intolerandam uectigalis nimietatem, ferme penitus ipsi accolæ eruerunt. Cyrenis ab læua Africa est,[d] ab dextra Aegyptus, a fronte sæuū, & importuosum mare, a tergo Barbarorꝫ uariæ nationes, & solitudo inaccessa, inculta, & squalēs, quæ Basiliscum creat[e] malū in terris singulare.

aut gummi. Genera eius duo &c. Dioscorides ca. 524. Galbanum (inquit) succ⁹ e ferula est, nascit in Syria. Metopion uocant aliqui &c. Lege etiā caput immediate sequens, qđ de Ammoniaco est. Est & eiusdem nominis oleum, quod Hippocrates Netopum uocat. Aetius etiā Halmon ab amaritudine uocari tradit. b ℂ Syrpe gignit.) Hermolaus cap. 520. Corollarij in Dioscoridē scribit ex ijs Solini uerbis satis indicari ipsum de Silphio loqui uoluisse qdē, sed parum (inquit) nouisse qd diceret, ita salebrosus, & destitutus in eo genere sermo eius ē. Affert tamen ex Rudente Plautino uersiculū, quo Sirpis meminit. Speras (inquit) multum hoc anno futurū Sirpe, & Laserpitium. De Laserpitio, qđ Græci σίλφιον uocant. Ply. ca. 3. decimi noni natu. historię. Ab ijs (inquit) proximū dicetur auctoritate clarissimū Laserpitium, quod Græci σίλφιον uocant, in Cyrenaica prouincia repertum, cuius succus uocant Laser, magnificum in usu, medicamentisq;, & ad pondus argenti denarij pensum. Multis iā annis in ea terra non inuenitur, qm publicani, q pascua conducunt, maiora ita lucrum sentientes depopulantur pecorꝫ pabulum. Vnus autem caulis repertus nostra memoria, Neroni principi missus est. Siquando incidit pecus in spem nascentis, hoc deprehenditur signo, quę cū comederit, dormiente protinus, capra sternutante. Diuq; iam non aliud ad nos inuehitur, q̄ qđ in Perside, aut Media, & Armenia nascitur Laser, multo infra Cyrenaicū &c. Plura Dioscorides ca. 520. & Theophrastus ca. 2. quarti, & cap. 3. sexti, & ca. 1 noni de historia plantarum. Magnæ æstimationis fuisse apud ueteres Silphiū, indicat prouerbiū inde natū βάττου σίλφιον. Batti Laserpitiū. De ijs dici solitum, qui summos honores adipiscuntur. Cyrenęi enī Batto, de q parū ante diximus, Silphium tanq̄ rem preciosissimā dono dedisse tradūtur. Præterea in una nomismatis eorum parte louē Ammonē, in altera Silphiū sculpere moris erat, author Tarręas in prouerbiorꝫ collectaneis. c ℂ Inhæret barbulis.) Hoc etiam pacto Ladanum, & Cesyphū caprarū scilicet uillis colligi ca. 18. duodecimi ait Plynius. d ℂ Africa est.) De situ, & terminis minoris Africæ, lege Ptole. ca. 3. quarti Geographiæ, & Strabonē lib. ultimo. e ℂ Basiliscum creat.) Græca dictio βασιλίσκος quæ regulum, uel tyrannū significat, quod instar regis cunctis animantibus sit terrori. Vel qđ in oēs tyrannidem, & seuitiam exerceat. Scribit Seruius septimo Aenei. apud Grecos tyranni, & regis nullum esse discrimen. Plynius aliā nominis rationē affert, cuius ex cap. 21. octaui uerba sunt. Eadem (inquit) & Basilisci serpentis est uis. Cyrenaica hunc generat prouincia xij. non amplius digitorꝫ magnitudine. Candida in capite macula, ut quodā diademate insigni. Sibilo omnes fugat serpentes. Nec flexu multiplici, nec ut reliquæ corpus impellit, sed celsus, & erectus in medio incedens. Necat frutices, nō contactas modo, uerum & afflatas. Exurit herbas, rumpit saxa. Talis uis malo est. Creditum quondā ex equo occiso hasta, & per eā subeuntem uim, non equitē modo, sed equū quoq; absumptū. Huic tali monstro (sæpe enim enectum concupiuere reges uidere) mustelarū uirus exitio est, adeo naturæ nihil placuit esse sine pari. Inferciunt eos cauernis facile cognitis, sola tabe. Necat illi simul odore, moriunturq;, & naturæ pugnam conficiunt. Alia de eo lege ca. 4. uicesiminoni lib. eiusdē operis. Albertus lib. 25. de ani-

Serpens est pene ad semipedē[a] longitudinis, alba quasi mitrula,[b] lineatus caput. Nec hominis tantum, uel aliorum animantiū exitijs datus, sed terræ quoque ipsius, quam polluit, & exurit, ubicunque ferale sortitur receptaculum. Denique extinguit herbas, necat arbores, ipsas etiā corrūpit auras, ita ut in aera nulla alitum impune transuolet, infectum spiritu pestilēti. Cū mouetur, media corporis parte serpit, media arduus est, & excelsus. Sibilum eius[c] etiā serpentes alij perhorrescunt. Et cum acceperint fugā, quæque quoquo possūt, properant. Quicquid morsu eius occiditur, non depascitur fera, non attrectat ales. Mustelis tamē uincitur,[d] quas illinc homines inferūt cauernis, quibus delitescit. Vis tamen ne defuncto quidē deest. Denique Basilisci reliquias amplo sestertio Pergameni compararūt, &, ut ædem Apollinis manu insignē, nec araneæ intexerent, nec alites inuolarent,[e] cadauer eius reticulo aureo suspensum ibidem locarunt. Circa extimū Syrtiū[f] cornu Berenicen ciuitatē alluit Lethon[g] amnis, inferna, ut putant, exundatione prorūpens, & apud pristinos uates latice memoratus[h] obliuionis. Hanc Beronice muniuit, quæ Ptolemæo tertio fuit nupta, & in maiori Syrte locauit. Omne aūt

malibus scribit Plyniū dicere, Basiliscum non occidere hominē nisi prius uiderit hominē, q̄ ecōuerso uideatur ab homine, & q̄d uisus hominis si prius uideat Basiliscū, interficiat Basiliscū. Qui scire uult ubi hæc scribat Plynius, illic quærat, ubi mittunt cornua cerui. Cætera q̄ de Basilisco tradit Albertus, sumpta sunt ex ca.22. tertij Tractatus sextæ Fen quarti Canonis Auicennæ. Dioscorides lib.8. Herasistrati authoritate ponit signa morsi a Basilisco ca.15. Capite autē ultimo eiusdem libri ait, Percussis a Basilisco prodesse fibrorum testas denario ponderis sumptas in uino. In auxilio esse etiā lachrymam papaueris. Auicēna scribit nullam eius prorsus esse curationē. a ℭ Ad semipedē longitudinis.) Duorum palmorum dicit Auicenna. b ℭ Mitrula lineatus caput.) Coronatum caput habere idem Auicenna scribit. c ℭ Sibilum eius.) Lucanus in nono.

Sibilaque effundens cunctas terrentia pestes,
Ante uenena nocens, late sibi submouet omne
Vulgus, & in uacua regnat Basiliscus arena.

d ℭ Mustelis tamen uincitur.) Legitur in aliquibus exemplaribus. Mustelis tantum uincitur. Sed prima lectio purior. Hinc non inelegans Adagium sumi conuenit. Et mustelis Basiliscus uincitur. Ouidiano illi persimile. A cane non magno sæpe tenetur aper. In eos, qui inferiores uires in sui sæpe perniciem spernunt, & eleuant. e ℭ Nec alites inuolarēt.) Simili fortassis ratiōe factum est, ne muscæ, aut canes, sacellum Herculis in foro Boario ingrederētur. Nec ales ulla sacrā Achillis ædē, ut ca.2. & 29. a Solino tradit. Etenim quacunque ratione, uana gentilitas conata est, ad falsorum Deorum cultum miseros mortales inducere. Quod ante CHRISTI SALVATORIS Aduentum effecisse constat. f ℭ Extimum Syrtium.) Ex Plynio ca.5. quinti. Berenice (inquit) in Syrtis extimo cornu est, quondā uocata Hesperidum supradictarum, uagantibus Græciæ fabulis. Nec procul ante oppidum fluuius Lethon, lucus sacer, ubi Hesperidum horti memorantur. Eādem scribunt Strabo lib. ultimo, & Martianus lib.6. Faciunt, quæ scribit Iustinus libris 27. & 30. Stephanus sex urbes huius nominis cōnumerat. Sexta (inq̄t) prius ἑσπερίς. Cognominata autem Berenice a Ptolemæi regis coniuge. g ℭ Lethon amnis.) Græci λήθην obliuionē dicunt. Constat q̄busdā in locis aquas esse quæ suapte natura, uel memoriā, uel memoriæ contrariā obliuionē inducunt. Sicut in Bœotia ad Trophoniū deum iuxta flumen Orchomenon duo sunt fontes, quorum alter memoriā, alter obliuionē affert. Inde numinibus inuētis. Similis effectus & huius amnis Lethes credit̄ esse aqua. Quib⁹ fabulas consectari mos est, dicūt nomē inditū, q̄d ex Lethe inferno flumine ortū habeat. Luca. in nono.

Quā iuxta Lethes tacitus prælabitur amnis,
Infernis ut fama trahens obliuia uenis.

Et Syllius primo bellorum Punicorum.

Quique sup. Grauios lucentes uoluit arenas
Infernę populis referens obliuia Lethes.

Vnde autem sumptū sit a poetis, Lethes aquā obliuionē animabus inducere, produnt Macrob. primo de Somnio Scipionis, & Seruius sexto Aeneid. super illud, Lethęūque domos placidas q̄ pnatat amnis. h ℭ Latice memora-

a latifundiũ, quod inter Aegyptum, Aethiopiam, Libyamq; diffunditur, quacunq; lucis opacum est, uarium impleuit Simiarũ genus [a]. Nec quisq̃ offensus nominis cognitione grauetur. Enimuero operæpreciũ est nihil omittere, in quo naturę
b spectanda sit prouidentia. Vulgus simiarũ in his est, quas passim uidemus non sine ingenio [b] æmulandi, quo facilius in manus ueniũt. Nam dũ
c auide uenantiũ gestus affectant, relicta consulto uisci unguilla, quod mendacio factum uidẽt, oculos suos oblinunt. Ita uisu obducto, pronum est eas corripi. Exultant noua luna, tristes sunt cornuto, & cauo sydere. Immoderate fœtus [c] amant, adeo ut catulos facilius amittant, quos im-

tus obliuionis.) Codices sunt in quibus tum latex, tum Laticeç legatur. a ¶ Simiarum genus.) Propter plurimã Simiarũ cum hominibus similitudinẽ creditum est fuisse eas homines aliquando Pithecusarum insularum incolas, qui Cercopes dicebantur. Eos quom Iupiter eorum detestaretur perfidiam,

In deforme uiros animal mutauit, ut idem
Dissimiles homini possent, similesq; uideri.
Membraq; contraxit, naresq; a fronte remissas
Contudit, & rugis peraraui (anilibus ora,
Totaq; uelatos flauenti corpo(re uillos
Misit in has sedes, nec non pri(us abstulit usum
Verborum, & natę dira periu(ria linguæ,
Posse queri tantum rauco stri(dore reliquit.

Nõ multũ dissimilia ab ijs scribit Ply. ca.44. xi. naturalis historiæ. Nã Simiarũ (inquit) genera perfectam hominis similationẽ continent, facie, naribus, auribus, palpebris. Quæ sole quadrupedum, & inferiorem habent genam. Iam mãmas in pectore, & brachia, & crura in contrariũ flexa. Similiter in manib⁹ ungues, digitos, longioremq; medium. Pedibus paululum differũt. Sunt enim, ut manus prę longi, sed uestigium palmæ simile faciunt. His quoq; pollex, & articuli, ut homini, & præter genitale tantum. Et hoc in maribus. Viscera etiã interiora omnia ad exemplar. Plura ijs similia scribit Aristo. cap.8. secundi Naturæ animalium. Galenus insignis medicinę author, tũ ridiculã hominis immitationem, tum ludicram ludentiũ puerorum inuentionẽ, simiã nuncupauit. Idem Aristo. cap. iamiam citato, tradit plura simiarum genera, quo loco eleganter explicat, quæ sit simiarum forma. Simia (inqt) tam parte sui corporis prona pilosa est, utpote quadrupes, q̃ supina, ut speciem gerens hominis, quin contra atq; quadrupedes obtinet pilum, ut dictum iã est, sed crassiore pilo simiæ uestiuntur, longeq; hirsutiores parte utraq; sunt. Conueniunt cum homine plurimũ sua specie. Quippe, quæ nares, aures, dentes tam primores, q̃ maxillares hominis more habeant. Cilium etiã cũ cæteræ quadrupedes nõ in utraq; palpebra habeant, hæc q̃ prætenue, ac prolixius potissimũ in inferiore &c. Capite aũt decimo q̃rti de partibus animaliũ docet cur simia cauda, & natibus careat. Simia (inquit) qđ forma ambigua sit, ut & in neutro, & in utroq; genere sit constituenda, ideo nec caudã habet, neq; nates, uidelicet ut bipes cauda uacat, ut quadrupes natibus. Simiarum copiã in India esse tradit Philostratus in tertio uitę Apollonij libro. Eas Indi maximi faciunt, quoniã piperis (ut sic dicã) uindemiatrices sunt. Quapropter & armis, & canibus, leones, & cæteras feras ab ipsis arcent. Diciťq; leones simijs insidiari, p̃sertim cum ęgroti fuerint, quod tunc ceruos, capreasq; uenari non possint. b ¶ Nõ sine ingenio ęmulandi.) Plynius ca.54. octaui naturalis historiæ de simijs. Mira solertia (inquit) uisco inungunt laqueos, calceariq; immitatione uenantiũ traduntur. Similia refert Strabo uolumine.15. Martianus & latrunculis lusisse fictis cęra, nuces uisu distinguere. Martialis in Distichis scribit simiã scire etiam immissas hastas declinare.

Callidus emissas eludere simius hastas.

Vnde factum est, ut eos, qui facile hominum gestus, moresq; imitantur, prouerbiali figura simias uocitemus. Vtitur eo in Milite glorioso sæpe Plautus. Hinc nonnulli simiã dictã uolunt, uel qđ multa sit in ea humanæ rationis similitudo, uel qđ plurimũ simulet gestus hominũ. Alijs placet a simis naribus nomẽ inditum. Simias capiendi modũ refert Diodor⁹ Siculus libro historiarum decimoseptimo. Item Strabo.15. Geographiæ libro. INter uenenatos animalium morsus enumerat Auicenna etiã morsum Simiæ, eius mentionẽ docens cap.12. quarti tractatus sextæ Fen quarti Canonis. c ¶ Immoderate fœtus amant.) Simiarum generi (inquit Plyni⁹) præcipua erga fœtum affectio. Gestant catulos, quos mansuefactæ intra domos peperere. Omnibus demõstrant, tractariq; gaudent, tractatu gratulationẽ intelligentes. Itaq; magna ex parte complectendo necant. Ex hoc simiarum erga fœtus suos amore, Adagium non incõcinnũ sumi posse uidetur. Vt simia

foetus diligit. In eos, qui ob immoderatã erga natos dilectionẽ, paternæ seueritatis obliuiscunt, corrũpiq; eos obscœnis moribus patiuntur. Non ab simile ei, qđ a Salomone relatũ est. Qui parcit uirgæ, odit filium suũ, qui autem diligit illũ instanter erudit. a ℭ Cercopitheci.) Verbum de uerbo, Caudatæ Simiæ ἀπὸ τῆς κέρκου cauda, καὶ πιθήκου simia. Itali Maimonẽ, Germani maris catum uocant. Aristoteles ca.8.&.9. secundi naturæ animaliũ κῆβον nominat. Plynius ca.21. octaui. Cercopithecos (inquit) nigris capitibus, pilo asinino, & dissimiles cęteris uoce. Strabo lib.15. scribit syluã esse non longe a Nicea urbe, in qua sylua maximã, ingentiũq; Cercopithecorũ multitudinẽ esse, adeo ut cũ Macedones aliquãdo multos in collibus quibusdam apertis uidissent in aciem instructos. Nam id animal (inquit) ad humanũ accedit ingenium, non minus quam Elephãtũ castra putasse, & in eos tanq̃ in hostes irruisse. Sed cũ a Taxilo, qui cum Alexandro erat, rem agnouissent, cessasse. Quo astu capi soleant, docet idem Strabo li.15. b ℭ Cynocephali.) Canicipes. Sic eni Theodorus trãstulit ca.8. secũdi naturæ animaliũ Aristotelis. Græcis enim κυνὸς canis dicitur, κεφαλή caput. Cynocephalus, siue Canips (Inquit Aristot. ubi supra) etiam eadem forma, qua simia est, sed maior, ualidiorq;, & facie caninæ similior, unde & nomen accepit. Ad hæc moribus ferocior est, & dente robustiore, caninoq; propiore. Diod. Siculus lib.4. Qui Cynocephali (inquit) uocantur, corpore sunt, & forma homini persimiles, uocemq; immitant humanã. Ferũ omnino, atq; indomitũ animal, ratione carens. Superciliis, aspectuq; sunt horrido, ac truci, Fœminis sua natura accidit, ut palam expositam extra corpus uuluã, per omnem uitam ferant. Lege quæ de Cynocephalis scribit Ply.ca.2. septimi naturalis historiæ. Hos & India quoq; nutrit infra ca.65. c ℭ Sphinges.) Ab effectu nomen inditũ, qđ homies suis q̃stionibus ita stringerent, ut se expediri nõ possent. Nã Græce σφίγγειν cõstringere, uel uincere dicitur. Vel q̃si omniũ mẽtes suis ꝓpositionibus ligare. Lactan.1. Theb. scribit Sphinga monstrũ fuisse, alas, & ungues habens in similitudinẽ Arpyarum, qđ insidẽs scopulo uię imminẽti, insolubilia ænigmata transeuntibus ꝓponebat, quæ cũ soluere nõ possent, ex improuiso uenĩẽs, alis, & unguibus ad se in rupẽ trahebat. Cuius locutionis ambages Oedipodes sua calliditate soluit. Inde Adagionis origo apud Teren. Dauus sum non Oedipus. Idest serуili officio, nõ q̃stionibus soluendis aptus sum. De Sphingibus sic Diod. Sicul⁹ lib.4. Sphinges & apud Troglodytas, Aethiopesq; nascunť, forma haud ei dissimili, qua pinguntť, sed paulo pinguiores. Naturã habent mansuetã, pluribus exercitiis, disciplinisq; aptã. Lege Ply.ca.21. octaui. κέβης ἐν πίνακι tabulæ suæ expositionẽ Sphingis ænigmati psimilẽ esse dicit. Nã quicunq; (inqt) ipsum intellexerat salutẽ, q nõ intellexat exitiũ cõsequebať. Eadẽ est huius enarratiõis cõditio. Sphinx enim hominibus ipsa insipientia &c. Tradunt fabulæ σφιγγά triforme monstrũ, cuius pars una uolucris, altera leonis, uirginis tertia. Ausonius in Grippo ternarii numeri,

Terrunt Aoniam, uolucris, leo, uirgo, triformis
Sphinx, uolucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Albertus cũ loqui uellet de Cercopithecis, Cynocephalis, & Sphingibus li.22. de animalibus in dictione Simia, Sphingicis ænigmatibus, inuoluit omnia. d ℭ Satyros.) σάτυν ueteres Græci uirile membrũ dicebãt. Vnde esse Satyris nomẽ datũ quidã putant, qđ proni sint plurimũ ad libidinẽ. Aegyptii plurimas Satyrorũ imagines, in gratiã fœcunditatis eorũ in tẽplis ponebãt in hirci naturę, quã libidinosam esse dicũt, similitudinẽ, author Diodorus Siculus in secundo. Lege Euseb.ca.1. secũdi ꝓparationis. Sumpsit hæc de Satyris Solinus ex cap. 2. septimi C. Plynii. Sunt (inquit) & Satyri Subsolanis Indorũ mõtibus, Cartadulorũ dicitur regio, pernicissimũ animal tanq̃ quadrupedes tã recte currentes, humana effigie, ut propter uelocitatẽ, nisi senes, aut ægri, non capiantur. Plura de Satyro refert Philostratus lib.6. quẽ lector adeat si libuerit.

pendio diligunt, & ante se gestiant, quoniã ne- a
glecti pone matrem semper hærẽt. CErcopithe-
ci [a] caudas habent. Hęc sola discretio est inter pri
us dictas. Cynocephali [b] & ipsi sunt e numero si-
miarum in Aethiopiæ partibus frequentissimi. b
Violenti ad saltum, feri morsu, nunq̃ ita mansue
ti, ut non sint magis rabidi. Inter Simias habenť
& Sphinges [c] uillosæ comis, mãmis prominulis,
ac profundis, dociles ad feritatis obliuionẽ. Sũt c
& quas uocant Satyros, [d] facie admodum grata,
gesticulatis motibus inquiete. Callitriches toto
pene aspectu a cæteris differũt. In facie barba est,
latã cauda. Has capere non est arduum, sed pro-
ferre rarum, Neque enim uiuunt in altero, q̃ in
Aethiopico, hoc est, suo solo.

DE HAMMANIENTVM GENTE, deq; in ea domibus sale constructis.

CAP. XLI.

a INter Nasamonas,[a] & Troglodytas[b] gẽs Hammanientum est, quæ salibus domos extrruũt, quos in modũ cautium e montibus excitatos ad usum ædium cementicijs ne-
b ctunt struibus. Tanta ibi huiusce uenę copia est, ut tecta faciãt e salinis. Hi sunt Hãmaniẽtes, q cõmertia cum Troglodytis habẽt. Carbunculi gẽmæ[c] citra Hãmaniẽtes propiores Nasamonibus.
c Asbystæ[d] Lasere uiuunt, hoc aluntur, hoc illis edile[e] est.

DE GARAMANTIBVS, DEq; miro apud eosdem fonte.

CAP. XLII.

d GAramantũ oppidum[f] est Debris[g] fonte miro, qui deniq; alternis uicibus die frigeat,[h] nocte ferueat, ac per eadem uena-

INTER Nasamonas.) Hos populos Hammanientes uocat Ply. ca. 5. li. quinti. Post Nasamonas (inquit Hasbytę, & Macę uiuunt. Vltra eos Hammanientes undecim dierũ itinere a Syrtibus maioribus ad occidentem, & ipsi quaq; uersus arenis circumdati. Et parum infra. Domos sale e montibus suis exciso ceu lapide construũt. Et lib. 31. ca. septimo. Carrhis (inquit) Arabiæ oppido muros, domosq; massis salis faciunt, aqua ferruminantes. Herodo. lib. 4. porrigitur id superciliũ (inquit) ad columnas usq; Herculeas, atq; ulterius. Intra quod est metallũ, i. effossio salis decem dierũ itinere. Et homines incolentes domicilia sua facientes ex micis salis. Isti eni tractus Africæ uacant lumbribus. Nã si plueret illic, nõ possent manere parietes salis. In Solinianis codicibus plerũq; gens Amantũ scriptum reperies. De Sale capite undecimo supra abunde diximus. b ❡ Troglodytas.) De Troglodytis ĩfra ca. 44. c ❡ Carbũculi gemmę.) Ply. Ab Hammanientibus ad Troglodytas hiberni occasus plaga, dierum quatuor iter, cũ quibus cõmertiũ, gemmæ tm̃, quã Carbunculũ uocamus ex Aethiopia uectæ. De Carbunculis, quos quidã ab igneo colore Pyropos, & Apyrustas qđ ignem nõ sentiant, uocant. Ply. ca. 7. tricesimiseptimi. d ❡ Asbystę.) Herodotus, Dionysius, Callimachus Asbystas pronũciant. Alij Asbitas Syllius, Ptolemęus, Eustathius. Dicti autẽ ab Asbysta eius loci urbe. Sunt qui nomen habere dicant ab Asbyte regina Hiarbæ regis filia, de qua plura Syllius lib. 2. bellorũ Punicorũ. DE Lasere, quo Asbystæ uiuunt. Plynius cap. 3. decimi noni. Et nos ca. 40. supra, ubi de Metopio scripsimus. e ❡ Edule est.) Edule uocant quicquid manducari potest. Horatius Satyra quarta secundi Sermonũ.

Vinea summittit capreas nec semper edules.

Sunt codices, qui habeant tũ edile, tum dulce, tum edulce est, tum edulcescit.

GARAMANTVM oppidũ.) Eas præsertim regiones rimatur Solinus, in quibus aliqua naturæ uisuntur miracula, tria apud Garamantes memoratu digna referens. Quod illic fons die frigeat, calescat nocte. Alterum qđ eius regionis armenta obliquis ceruicibus pabulentur. Postremũ quod Gauli insulæ terra serpentibus, & scorpionibus sit pernitialis omnino. g ❡ Debris.) Hanc Solini nomenclaturã approbat Hermolaus ca. 5. quinti Castigationũ Plynianarũ, cũ apud Plyniũ legatur tũ Detris, tũ Dedris. Apud Ptolemęũ Bedron, uel Bediron. h ❡ Die frigeat.) Quidã causam huius miraculi hanc esse putant. Quod uidelicet ignes noctis frigoribus intus alantur, extuentq; sub terrã. Vnde euenit, ut noctis tempore sit is liquor calidus. E diuerso autẽ die, qđ sol terrã exurat, igneaq; uis exhalet solis ardore, uenas eas recreari aiunt. Sicq; aquã ipsam gelidã fieri, utpote in uim suam naturaliter redeuntẽ. Sed profecto hæc non propria, sed communis nimis, & uniuersalis causa est. Ex ea em̃ ratione, aquis cæteris præsertim ubi similis fuerit solis uis, diuersitas consimilis ascriberetur omnino. Quod rationẽ consimilẽ, consimilis consequatur effectus. Ego autem causam esse existimo in terra, ex qua huiusmodi fontes scaturiunt, & emanant. Possibile namq; est, eam terrã talem esse natura, ut solis præsentia uim sibi calfaciendi adimat. Solis uero absentia uim tribuat oppositam feruescendi. Harum diuersitatũ, uarietatumq; regionibus, & locis alijs, duas esse causas, naturales aiũt. Mundi inclinationẽ, & solis impetũ, proprius, & longius, cursum faciendo. Eam rem Vitruuius Architecturæ octauo uolumine exemplis plurimis aperit eleganter. Idem Vitruuius cap. secũdo eiusdẽ libri causam

rum commertia[a] interdũ ignito uapore æstuet, a
interdũ glaciali horrore algescat. Incredibile me
moratu, ut tam breui tẽporis curriculo,[b] natura
tam dissonã sui faciat uarietatem. Idque qui per-
conctari uelit, tenebris inesse fluori illi æternam b
facem credat. Qui rimet die brumales scatebras,
nunq̃ aliud existimet, q̃ perpetue rigere. Vnde
non immerito per gentes Debris[c] inclyta est. Cu
ius aquę ex cœlesti uertigine mutant qualitatem c
q̃uis controuersa syderũ disciplina. Nam cũ mũ-
dum a calore uesper temperet, ab occasu incipit
ita incalescere, ut ni tactu abstineas, noxiũ sit con
tigisse. Rursus cũ ortus solis incãduerit, & radijs d
feruefacta sint omnia, sic glaciales euomit scatu-
rigines, ut hauriri etiã a sitiẽtibus nequeat. Quis
ergo non stupeat fontem, qui friget calore, calet
frigore? Garamanticæ regionis caput est Gara- e
mana,[d] ad quã iter diu ĩextricabile fuit, & inuiũ.
Nam latrones[e] puteos arenis operiebãt, ut tem-
poraria fraude subductis aq̃s in fame, & siti iter
submoueret accessus uiantiũ. Sed Vespasiano
principe bello, quod cum Oensibus gestum est,
difficultas hæc interijt cõpendio spacij breuioris

docet caliditatis aquarũ. Neq̃ enim (inquit) calidæ aquæ est ulla proprietas, sed frigida aqua cũ incidit percurrens in ardentem locũ, efferuescit, & percalefacta egreditur per uenas extra terram. Ideo diutius non potest permanere, sed breui spatio fit frigida. Namq̃ si naturaliter esset calida, nõ refrigeraretur calor eius. De hoc fonte lege Ply. ca. 106. secundi, & ca. 5. lib. quinti. Ascripsi huic loco Dionysij interpretis uersus.

Hanc habitant iuxta Garamãtes Debrite clari,
Quæ superat cunctas urbs miro munere fontis,
Frigore qui noctis feruet calefactus & umbris.
At solis friget radijs, glacialis & igni.

Faciũt ad hũc quoq̃ locũ, quæ ca. 40. de Ammonis fonte ex alijs annotauimus. a ℭ Per eadẽ uenarũ commertia.) Sunt q̃ alia existimẽt esse uenarũ cõmertia die, alia noctu. Aiunt enim ui solis quadã occulta euenire, ut per loca alia die scaturiat eius fontis aqua, per alia noctu, utputa per sulphurea noctu loca, p̄ terrã qualitate contraria affectã die. b ℭ Tam breui temporis curriculo.) Non ita mirũ contemplantibus uideretur, si ea fontis mira mutatio fieret aliquo magno temporis interuallo. Quoniã diutino quodã tẽpore, uenarũ quoq̃ cõmertia uariari posse existimarent, qđ breui temporis curriculo uix fieri posse conijcit ipsa ratio. c ℭ Per gẽtes Debris inclyta est.) Naturale est, ut fortioris agẽtis præsentia, debilius agẽs in opus suũ exire non possit. Fieri autẽ potest ut loca per quæ scaturiunt huius naturæ fontes, calfaciendi aquam uim habeant p̄ naturã. At uero solis ipsius obsistente pręsentia idipsum nequeunt operari. Operantur autem idipsum noctis tempore, qđ tunc sol occidens procul absit. Quod uero non alibi idem accidat, facit locorũ diuersa qualitas, & natura hic, & alibi. Quid si mirum hoc, & sexcẽta alia lucri, uel famæ causa excogitata fuerint astu hominũ? Consimilis hominũ astus olim solis mensam mirã fecit. Serapis simulacrũ adorãdũ prębuit. Canopus uersutia sacerdotis Chaldęorũ Dei uictor effectus est. Sed uero proximius est, ut huius miri causa nõdum sit ratione deprehensa, sicut de fonte altero Iuuenalis inquit. Sed & egregius fons. Viribus occulť &c. Pomp. Mela, & secum plures non distinguit inter hunc Garamanticæ regionis fontẽ, & eum qui iuxta Ammonis oraculũ esse dicitur. Qui idcirco solis nuncupatur, qđ uel mira solis uis in eo appareat. Vel qđ solis uarietate, ipse quoq̃ maxime uarietur. Plynius autem hũc ab eo, qui soli sacer est, alterum facit, ut ex eis uerbis cap. 106. secundi colligit Hermolaus. d ℭ Garamana.) Ptol. Garama, quidã Plynij codices Garadamũ habẽt, ca. 5. quinti. Sunt Solini uetusti quidã codices, in quibus Garama scriptum sit. Verũ maiori ex parte Garamana retinent. Hanc urbem dictã uolunt a Garamante Apollinis filio, & Garamantidis Nymphæ patre, ex qua, & Ammone Ioue Hyarbam regẽ natũ fuisse quarto Aeneidos scribit Maro.

Hic Ammone satus, rapta Garamantide Nympha.

Habitant autem Garamantes super Psyllos Austrũ uersus, in loco fero, frequẽtiq̃. Hi aũt omnium hominũ cõmertiũ, aspectũq̃ refugiũt, nihil bellicę armaturę habẽtes, ac ne defendere quidẽ sese audẽtes. Authores Hero. in 4. & Steph. de Vr. De ijs Ply. c. 4. 5. 8. li. qnti. Stra. li. ult. & cęteri. Scribũt defũctos reclusa nudos Garamãtes arena ifodere. e ℭ Nã latrones pu.

a reperto. Garamātas Cornelius Balbus [a] subegit,
& primus ex hac uictoria triumphauit. Primus
sane de externis, utpote qui Gadibus genitus ac-
cessit ad gloriā nominis triumphalis. ARmenta
b gentis [b] istius obliquis ceruicibus pabulantur.
Nam si recta ad pastum ora dirigant, officiunt
prona in humū cornua, & obnixa. Ex parte, qua
Cercina [c] est. Accipimus Gaulon insulam, [d] in q̄
c serpens neq; nascitur, neq; uiuit inuecta. Prop-
terea iactus ex ea quocunq; gentium puluis ar-
cet angues. Scorpiones superiactus illico perimit.

d
DE AETHIOPIA. DE EIVS REGIONIS HOMINŪ OBSCENIS MORIB[9], AC EORUNDĒ HOMINŪ MONSTROSIS FORMIS, DE DRACONIBUS, MIRAEQ; NATURAE IBIDĒ FERIS ALIJS. DE CINNAMOMO AROMATE, DEQ; HYACITHO LAPIDE.
e

CA. XLIII.

f AEthiopes, [e] & Atlātic̨ gētes Nigri flumi-
ne [f] diuidunt, quā partem [g] putant Nili.

trones puteos.) Ex Plynio cap. 5. quinti. Ad Garamantes (inquit) iter inexplicabile adhuc fuit, latronibus gentis eius. Puteos, qui sunt non alte fodiendi si locoꝝ notitia adsit, arenis operientibus. Proximo bello, qđ cum Oensibus Romani gessere auspicijs Vespasiani imperatoris compendiū uię quatriduo deprehensum est. Hoc iter uocatur praeter caput saxi. a ¶ Cornelius Balbus.) Clarissimū oppidum (inquit Ply. eodē loco) Garadamū, caput Garadamantū, omnia armis Romanis superata, & a Cornelio Balbo triumphata, uni omnium curru externo, & Quiritiū iure donato. Quippe Gadibus nato ciuitas Romana cū Balbo maiore patruo data est. b ¶ Armenta gentis istius.) Ply. ca. 45. octaui. Boues animaliū soli, & retro ambulātes pascunt. Apud Garamantas qdē haud aliter. Et ca. 37. undecimi. Troglodytarum (inquit) in terram directa, qua de causa obliqua ceruice pascūtur. Mela Pō. lib. primo. Apud Garamantes enim (inquit) armenta sunt ea, quae obliqua ceruice pascunt. Nam pronis, directa in humū cornua officiunt. Haec eadē ante hos scripsit Herodotus lib. 4. Ab Alberto perperā Trogodide nominant lib. 22. c ¶ Ex parte, qua Cercina.) Insula haec circa Africam a lęuo, cū urbe eiusdem nominis lōga. xxv. M. pass. Lata dimidiū ei[9] ubi plurimū, ac in extremo nō plus. v. M. pass. d ¶ Gaulon insulam.) Ply. ca. 7. lib. quinti. Mox Gaulos (inquit) & Galata, cui[9] terra scorpionē dirum animal Africę necat. Dicunt & in Clupea emori. Vitruuius ca. 3. octaui scribit esse locū in Africa, q̄ alias est parens, & nutrix ferarum bestiarū, maximeq; serpentiū, ubi nulla nascitur, & si quando illata ibi ponat, statim moritur. Neq; id solū (inquit) sed terra ex eo loco si alio translata fuerit. Id genus terrae etiā Balearibus esse dicitur. Alia loca enumerat Solinus, in quibus serpentes non reperiant ca. io. tricesimiquinto & 36. Extat apud Plyniū ca. 58. lib. octaui, ubi docet, quae animalia, quibus locis non sint. Eandē rem etiānū cōtinet caput. 28. octaui Naturę animaliū apud Aristotelē. Causae huius (ut etiā ibidē Aristoteles insinuat) sunt coeli, situsq; conditio.

AETHIOPES.) Sunt qui Aethiopiā dictā uelint a uerbo Gręco αἴθω, qđ uro, incendo, ardeoq; significat, & ὤψ facies, & aspectus, qđ solis aspectu plurimū torreat. Ply. ca. 30. li. sexti dictā tradit ab Aethiope Vulcani filio, cui p̄fuit. Ambro. aūt ca. 3. eius lib. quē de paradiso scripsit, Aethiopiam uilem, & abiectā interp̄tari asserit. Ply. ca. 30. li. sexti scribit uniuersam eā gentē Aetheriā, & Atlantiam, appellatā, mox ab Aethiope Aethiopiā. Iosephus c. 12. primi ant. Iudeoꝝ scribit Aethiopes ante a Chuso Cham ipsius filio, fuisse Chusęos cognominatos. Ptole. duplicē Aethiopiā esse dicit, unā q̄ sub Aegypto est. Alterā interiorē nominat. De prima ca. 7. de secūda. ca. 8. lib. quarti tab. 4. Africę. Sita est Aethiopia ab oriente hiberno ad occidentē hibernū. Meridiano cardine syluę hebeno maxime uirēt. Meridiana eius parte imminens mari mōs excelsus ęternis ardet ignibus Acnocauma dictus &c. Ply. ca. 30. sexti abunde satis. Plutar. ca. ult. qnti de Placitis philosophoꝝ scribit Aethiopes canescere ocitissime. f ¶ Nigri flumine.) Quę de Nigri flumine annotāda uisa sunt, retulim[9] ca. 40. post pricipiū. g ¶ Quē partē putant Nili.) Sūt exēplaria, q̄ nō partē Nili, sed patrē habeāt, quasi Nilus ex Nigri flumine ortū habeat, & principium. Ex eo, quae eoꝝ plura in Nigri flumine, q̄ & in Aegyptio Nilo reperiunt, infert Nigrim flumen esse Nili ipsius partē, aut originem. Qui autem uolunt Nili ortum penitus ignorari,

dicerent ex similibus illis utriq; flumini accidentibus, nõ continuo inferri posse, alterũ esse partẽ, aut
originẽ alterius. Præsertim ex eo, qđ papyro uireat, calamo prætexatur, quodq; eadẽ anialia edat. Sed
nec ob hoc quoq; qđ ijsdem temporibus exundet, & intra ripas suas tunc redeat, cũ contentus est al-
ueo suo Nilus. Nã & Euphrati flumini similia accidunt, ut ca.50. infra Solinus ostendit. a ¶ Sic pa-
pyro uiret, sic calamo prætexitur.) De Papyro, & Calamo præter ea, quæ lib.13.&.16. tradit Ply. Lege
Dioscoridẽ ca.122.& ca.123. lib.
primi, Quo loco nil de ijs pte-
rijt Hermolaus. Ex Papyro, &
Calamo non paucas medelas
posse confici, secundo Cano-
nis author est Auicenna. b
¶ Matrimonia priuatim ne-
sciunt.) Herodotus lib.4. scribit
Machlyes, & Auses esse Africæ
populos. Hos promiscue cum
mulieribus non una habitãtes,
sed pecudũ more cõcumbere.
Sed ubi apud mulierẽ puer ro
bustus est factus, apud quem
uirum habitare sustinet (nam
tertio quoq; mense uiri conue-
niunt) eius filius censetur. Mela
Pomponius libro primo. Nulli
Garamantũ (inqt) certa uxor
est. Ex ijs, qui tam confuso pa-
rentum coitu passim, incertiq;
nascũtur, quos pro suis colãt,
formę similitudine agnoscunt.
Eadem scribit Ply. ca.8. li. qnti.
Lactantius ca.21. tertij. Aristot.
in principio secundi Politico-
rũ. Plato.5. de Repub. Diuus Hi
eronymus ca.6. secundi aduer-
sus Iouinianũ. Claudianus in
Gildonẽ: Connubia mille,
Non illis generis nexus, non pignora curæ,
Sed numero languet pietas. Sunt & gentes aliæ matrimonioꝝ expertes, ut ca.35. tetigimus. Nec
minus Persarum matrimonia reprehensione digna sunt, apud quos lex erat, filias, sorores, matresq;
ipsas in matrimoniũ ducere. Nec in Perside solũ, uerumetiam quicũq; Persarum ad alia climata or-
bis e patria exiuerũt, nefanda hæc matrimonia celebrabant. Author Euseb. ca.8. sexti Præparationis
Euangelicæ. Matrimoniũ a quo, quando, & cur institutũ fuerit, disserit docte Scotus. distin.26. quarti
Sententiarũ libri. Quo loco probat idẽ author Matrimoniũ apud gẽtes omnes esse debere. Definit eo-
dem loco docte simul, & eleganter quid Matrimoniũ ipsum sit. Sed locũ consignasse satis modo. c
Nomen Aethiopũ late patet.) Scribit Homerus primo Odysseæ Aethiopes populoꝝ ultimos, in duo
diuidi. Alios in orientẽ, alios in occidentem solem. Eã Homeri diuisionẽ multis uerbis exequitur Stra-
bo lib. primo. Ply. ca.30. lib. sexti. Aethiopũ (inquit) terrã uniuersam cũ mari rubro, patere in longitu-
dinẽ semel, & uicies.70. mil. pass. In latitudinẽ cum superiore Aegypto duodecies. XCVII. Agrippa exi-
stimauit. Quidã in longitudinẽ ita diuiserũt, a Meroe &c. d ¶ Qua Meroen uidet Libya.) Sũt exẽ-
plaria, quæ sic habeant, quã a Meroe diuidit Libya. Vide Ply. ca.30. lib. sexti e ¶ Nomades.) De No-
madibus abunde diximus capitibus.25.&.39. supra. f ¶ Cynocephaloꝝ.) Quales sint, & unde sum-
ptũ nomen, in fine capitis.40. dictũ est. Sumpsit autem hæc omnia Solinus ex cap.30. sexti Plynij. g
¶ Syrbotæ.) Quædã exẽplaria (ut etiam Hermol. meminit) Serbotę, alia Sorbotę habẽt. Plynius ca.30.
lib. sexti. Syrbotæ (inquit) qui octonũ cubitoꝝ esse dicuntur. Idẽ ca.2. septimi. Solinus ait Syrbotas lõ-
gos esse ad pedes duodecim, qui numerus etiãnum cubitos octo efficit. Nam ex pede, & semis cubit⁹
integratur. h ¶ Asachæi.) Varie hic locus in exemplaribus reperitur. Apud Plyniũ aũt ca.30. li. sexti
Aschę, uel Asachæ legit. In ipsis uero mõtibus Aschæ multis nationibus. Abesse a mari dicunt dierum
qnq; itinere. Viuũt Elephãtoꝝ uenatu. In uetustis Plynij codicibus nõ Aschę sed Asachę. Capite aũt.13.
li.8. apud eundẽ Ply. sic habet. Asachęi uocant Aethiopes, apđ q̃s maxię nasçant dracones. i ¶ Apud

Sic papyro uiret,[a] sic calamo prætexitur, anima- a
lia eadem edit, ijsdem temporibus exũdat, intra
ripas tunc quoq; redit, cum contentus est alueo
suo Nilus. Garamantici Aethiopes matrimonia
priuatim[b] nesciunt, sed omnibus uulgo in uene- b
rem licet. Inde est, qđ filios matres tantum reco-
gnoscunt. Nam paterni nominis nulla reueren-
tia est. Quis enim uerũ patrem nouerit in hac lu
xuria incesti lasciuientis? Eapropter Garamanti- c
ci Aethiopes inter omnes populos degeneres
habentur. Nec immerito, quia afflicta castitatis
disciplina, successionis noticiam ritu improbo
perdiderunt. Nomen Aethiopum[c] late patet in d
parte Africana, qua Meroen uidet[d] Libya. Plu-
rimæ eorum sunt, & uariæ nationes. Harum e
numero Nomades[e] Cynocephalorum[f] lacte
uiuũt. Syrbotæ[g] lõgi sunt ad pedes.xij.[h] Asachęi e
captos uenatib⁹ Elephãtos deuorãt. Apud Sam-
bros[i] nulla est aurita q̃drupes, nec Elephãti qdẽ.

Sambros.)Plynius ca.30.sexti.Oppidū eorū(inquit)Nilo impositum Tempsis Sambri, apud quos q̄drupedes omnes sine auribus etiā Elephanti.Id, tum ad soli dispositionē, tū ad coeli qualitatem referendum censent. a ℂ Cani tradunt.)Ply.eodē capite.At(inquit)ex Africæ parte Ptoembari, Toemphanę, qui canē pro rege habent, motu eius imperia augurantes.QVod regiæ potestatis ij populi cani tradiderint, ex eius animalis erga homines fidelitate ortū habuisse crediderim.Quē ritū licet stolidū, ob maiorū suorū reuerentiā, posteris tandē placuit obseruare.Sunt qui falso Panoniæ regnicolis id ipm semel asserant contigisse. Sed hæc non nisi ab inconstanti uulgo nata est opinatio. b ℂ Quaternos oculos.)Plynius eodē loco. Regio(inquit)Sirbitū, ubi desinunt montes, traditur a quibusdā habere maritimos Aethiopas Nisicastes, Nisitas, quod significat ternū, & quaternum oculorū uiros.Nō quia sic sint, sed quia sagittis pcipua contēplatione utuntur. Non minus mirū, & a natura hominis alienum esse uidetur, homines esse scilicet, quibus oculi sint in pectore. Esse rursus alios, qui oculū unicū in fronte habeāt. c ℂ Agriophagi.) Quasi Agrestiuori, feriuoriq; dicamus. ἄγριος agrestis, immitis, ferox, φάγοσ uorax Græce dicitur. Plynius eodem capite. Agriophagi Pantherarū, & Leonum carnibus maxime uiuentes. d ℂ Pamphagi.)Latine Cunctiuori, uel omniuori dici possūt. πᾶν totum. φάγοσ uorax. Ply. eodē loco. Pāphagi omnia mādentes. e ℂ Antropophagi.) Homiuori si uerbū uerbo reddas, de qbus supra ca.25. abūde diximus. De ijs etiā Ply.c.30.

a His proximi summā regiæ potestatis Cani tra-
dunt,[a] de cuius motibus quidnam imperitet/au
guratur. Maritimos Aethiopas quaternos ocu
los[b] dicunt habere. Sed fides alia est. Illi deniq;
b qđ & uident plurimum, & manifestisime desti
nant ictus sagittarum. Occidentē uersus Agri-
ophagi[c] tenent, qui solas Pantherarū, & Leonū
carnes edunt, rege præditi, cuius in fronte ocu-
c lus unus est. Sunt & Pamphagi,[d] quibus esca est
quicquid mādi potest, & omnia fortuitu gignē-
tia. Sunt & Anthropophagi,[e] quorū mores uo-
camen sonat. Cynamolgos[f] aiunt habere cani-
d nos rictus, & pminula ora. Arthabathitę[g] proni,
atq; quadrupedes, nec secus, ac feræ sine sedibus
euagantur. Confines Mauritaniæ certo tempo-
re Locustas terrestres[h] legunt, duratasq; salsu-
e gine in præsidium uitæ solas habent. Sed ex illis
quadragesimum[i] æui annum nullus supergre-
ditur. Ab Oceano isto ad Meroen, quam insu-
lam amplexu primo Nilus facit, milia pasu-
f um[k] sunt sexcenta uiginti. Vltra Meroen su-
per exortum solis Macrobij Aethiopes uocan-
tur. Dimidio enim eorum protentior, quam
nostra uita est. Hi Macrobij[l] iusticiam colunt,

lib.sexti. f ℂCynamolgi.)κυνῶσ canis, ἀμολγέσ mulctra, ἀμολγόσ mulgendi tēpus. A forma ergo corporis, & mulgēdi exercitio nomē habēt.Ply.eodē ca.Cynamolgi caninis capitibus.Stra.li.16. Supra hos(inqt)q̄si ad meridiē sunt Cynamolgi, qui ab indigenis Agrij appellanē, Comati, & Barbari. Hi canes maximos alūt, qbus Indicos boues uenanē e uicina regione uenientes, siue a feris pulsos, siue pascuorū inopia. g ℂ Arthabathitæ.)Ply. Arthabathitæ q̄drupedū ferarū modo uagi. h ℂ Locustas terrestres legūt.)Ex Ply.& hęc sūpta sunt ca.30.lib.6.Pars q̄dā(inqt) Aethiopū locustis tm̄ uiuit fumo, & sole duratis in annua alimēta.Hi quadragesimū uitę annū nō excedūt.Ferūt Ioannē CHRISTI pręcursorē locustis uesci solitū in deserto.Ob hoc de eo canitē in Ecclesia.Prębuit hirtū tegimen Camelus Artubus sacris, Strophiū bidentes, Cui Latex haustū, sociata pastū Mella locustis.Qui plura de locustis nosse cupiunt, legant caput.29.xi.naturalis historiæ Caij Plynij.Et diuū Ambro.ca.23.quinti Hexameron.Itē Aristotelē ca.17.&.28.quinti naturæ animaliū. i ℂ Quadragesimū ęui annū.) Constans Medicorū sententia est ex alimentorū diuersitate, fieri cōtractius, uel ptensius ęuū hominis. k ℂMilia passuū sunt sexcenta uiginti.)Vel hic, uel apud Plyniū nūerus deprauatus est.In totū enim(inquit)ab Oceano ad Meroen.DCC.milia.xxv.milia passuum esse inter authores conuenit, capite tricesimo libri sexti. Sunt quædam Solini exemplaria, quę habeant Milia passuum sexcentatriginta. l ℂ Macrobij.) μακρόβιοι, Latine longæui. μακρόσ longus, βίοσ uita. Ex aduerso in Africæ parte Macrobios sitos aiunt. Mela Pomponius libro tertio Meroeni (inquit) habent terram, quam Nilus primo ambitu amplexus insulam facit, Pars quia uitæ spacium dimidio fere, quam nos longius agunt

amant æquitatem, plurimũ ualent robore, præ- a
cipua decent pulchritudine. Ornantur ære. Au-
ro uincula faciunt noxiorum. Locus apud eos
est Heliutrapeza[a] opiparis epulis semper refer-
tus, quibus indiscrete omnes uescuntur. Nam b
& diuinitus[b] eas augeri ferunt. Est & ibidem
lacus, quo[c] perfusa corpora uelut oleo nitescunt.
Ex hoc lacu potus saluberrimus. Sane adeo liqui
dus est, ut ne caducas quidem uehat frondes, c
sed illico folia lapsa ad fundum demittat laticis
tenuitate.[d] Vltra hos desertæ, inhumanæque
solitudines adusque Arabicos sinus. Deinde
in ultimis Orientis monstrosæ gentium[e] facies.

Macrobij. Pars quia ex Aegypto aduenere, dicti Automolę. Pulchri forma, æqui corporis, parũq; ueneratiores, ueluti optimarum alumni uirtutũ. In illis mos est, cui potissimũ parcant specie, ac uiribus, legere. Apud hos plus auri, q̃ Persis est, ideo quod minus est, præciosius censent. Aere exornant. Auro uincula fontiũ fabricant. Hucusq; Mela. Macrobiorũ regionẽ, corporis magnitudinẽ, pulchritudinẽq; mores integros, regum electionẽ, uictum, longã ætatem, multis uerbis prosequitur Herodotus in Thalia. Refert inter alia esse apud eos fontem, in quo loti efficiũtur perinde atq; inuncti uiolã olentes. Eam aquã tam leuẽ esse dicit, ut in ea nihil innatare possit, ne lignũ quidẽ, & quę leuiora sunt ligno, se omnia pessum ire i pfundũ. Ex potu igit eius aquæ euenit, ut ad centũ uiginti annos perueniãt, nonnulli etiã hoc ætatis transcendant. Quærit Aristoteles. Cur diutius uiuunt, qui locis calidis suam degunt ætatem? An quia natura sunt sicciores. Firmius autem, diuturniusq;, qđ siccius est. Mors autem putredo quædã est. An qđ mors caloris interioris refrigeratio est. Refrigerari autem omnia solent ambientis aeris qualitate, qui ut locis calidis calet, sic frigidis friget. Itaq; interiorẽ calorem ocyus magisq; corrumpit. An qđ humorẽ, caloremq; amplius seruant, quarum rerum introitus mors est. DE Macrobijs aliqua retulimus supra cap. 21. a ℭ Heliutrapeza.) Gręci ἡλίου τράπεζαι/ Solis mensam dicunt. Ex eo sic nominata, qđ ui quadam solis cum apparatũ fieri creditum sit. Qui de ea mensa aliquid scripserunt, Herodotũ ueterẽ historicũ habent authorẽ. Eius uerba ex tertio historiarũ lib. ascripsimus. Solis (inquit) mensa talis esse memorat. Est in suburbano pratũ omniũ quadrupedũ assa refertũ carne, quã per noctem singuli ciuium magistratus properant ponere. Ad eamq; ubi illuxit cuilibet epulatũ licet accedere. Hęc ipsa terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidẽ, quæ Solis uocatur, talis esse fertur. Ex ijs fit euidens, quid possit inter homines astus hominũ. Erubesco ea referre, quæ consimili, uel maiori sępe fraude fiunt hodie. Meminerunt huius mensæ Mela Pom. in fine tertij, Pausanias in Attica, Diuus Hierony. in prologo ueteris testamenti. Ex hoc opiparo solis mensæ apparatu sumptũ Adagium ἡλίου τράπεζα Solis mensa, de sumptuoso, ac lautissimo conuiuio dictũ congrue, nõ absimile illis, quæ ab Horatio referuntur secundo Carminũ Ode. 14. Pontificũ potiore cœnis. Et Saty. sexta secundi Sermonũ. Deorũ cœnæ. b ℭ Diuinitus.) Id potius ad magistratus loci eius superstitiosam fraudẽ tribuendũ reor. c ℭ Lacus.) Sententiã Herodoti parũ ante retulimus. Meminit & Mela Pom. lib. 3. Aquæ, quæ perpingues terræ uenas profluunt, unctæ oleo erumpũt, uti Solis, qđ oppidũ est Ciliciæ flumẽ nomine Liparis, in quo natantes, aut lauantes, ab ipsa aqua unguntur. Similiter & hic Aethiopię lacus, qui unctos homines efficit, qui in eo natauerint. Et in India, qui sereno cœlo, emittit magnã olei multitudinẽ. Itẽ Carthagine fons est, in quo natat insuper oleum odore uti scobe citreo, quo oleo etiã pecora solẽt ungi. Hæc ex ca. 3. octaui Vitruuij. Annotat Plynius ca. 4. tricesimiprimi natu. historiæ Tales esse aquas, qualis terra est, p quã fluunt, qualesq; herbarũ, quas lauãt succi &c. d ℭ Laticis tenuitate.) Tenuitas aquæ facit, ne aliquid in ea supernatare queat. Tales sunt etiã Sideris stagni in Indis, Auerni lacus in Italia. Sunt e diuerso aquæ plurimæ, in quibus nil summergat, sed supernatet corpus quodlibet, ut in Asphaltide, Arethissa, & huius genus plures. e ℭ Monstrosę gentiũ facies.) Ply. ca. 30. sexti de Aethiopia loquens. Animaliũ, hominũq; (inquit) effigies monstriferas circa extremitates eius gigni minime mirũ artifici ad formanda corpora, effigiesq; celandas mobilitate ignea. Empedocles mõstra fieri per exuberantiã, defectumq; seminis, aut propter agitationis turbulentiã, aut si in plusculas partes secet. Aut si aberrauerit. Has fere causas monstrorũ cõmentus ille uidetur. Strato p additamentũ, ademptionẽue, aut transpositionẽ, aut inflationem. Medicorũ quidam propter distortã id tẽporis uuluã distendente spiritu. Hæc ex Plutar. 5. de Placitis philosophorũ lib. Qui plura expetit, adeat Arist. c. 4. quarti de Generatione animalium, & Problemate. 60. decimæ Sectionis. Multa de ijs monstrosis hominibus refert Gellius capite quarto noni Noctium Atticarum. Qui Alberti lectione delectantur eum adeant capite sexto primi Tractatus, & capite tertio secundi Tractatus decimioctaui de Animalibus.

a Aliæ ſine naribus[a] æquali totius oris planicie in-
formes habent uultus. Alijs concreta ora ſunt,
modicoq; tantum foramine calamis auenarum
paſtus hauriunt. Nõnullæ linguis carent, in uicẽ
b ſermonis utentes nutibus, motibusq;. Quædam
ex iſtis nationibus ante Ptolemæũ[b] Lathyrum
regẽ Aegypti incognitũ habuerũt[c] ignis uſum.
Aethiopia omnis[d] ab oriente hyberno ad occi-
c dentẽ hybernũ tenet. Quicquid eius eſt ſub me-
ridiano cardine lucis nitet, qui maxime uiret hy
eme. A meridiana parte mons editus mari im-
minet, ingenuo igne per æternum feruidus, &
d inquiete[e] iugis flagrantibus. Inter quæ incendia
iugis æſtus, Draconum magna copia eſt. Porro
ueris Draconibus[f] ora parua, & ad morſus non

a ℭ Aliæ ſine naribus.) Plynius ca. 30. ſexti. Ferunt certe ab orientis parte intima gentes eſse ſine naribus, æquali totius corporis planicie. Alias ſuperiori labro orbas. Alias ſine linguis. Pars etiã ore concreto, & naribus carens, uno tantũ foramine ſpirat, potumq; calamis auenę trahit &c. Nariũ fabricã, & officiũ eleganter deſcribit Lactantius ca. xi. eius operis, quod de opificio dei inſcripſit. b ℭ Ante Ptolemęũ.) Ply. ca. eodẽ. Quibuſdã (inquit) ante Ptolemęũ Lathyrũ regem Aegypti, ignotus fuit uſus igniũ. Non diſcrepat Mela Põponius a Plynij, & Solini ſententia cũ dicit. Sunt, qbus ante aduentum Eudoxi ignotus fuerit uſus ignis. Quoniam Ptolemęus hic, & Eudoxus eodẽ tẽpore floruerunt. Plynius ca. 69. ſecundi. Cornelius (inquit) Nepos author eſt / Eudoxũ quendam ſua ętate, cũ Lathyrũ regẽ fugeret, Arabico ſinu egreſsũ, Gades uſq; peruectũ. c ℭ Ignis uſum.) Variæ ſunt ſcriptorum ſententiæ de prima ignis repertiõe, eiusq; uſu primo. Fabulæ tradunt Prometheũ poſt factos a ſe homines Mineruæ auxilio, cœlũ aſcendiſse, & adhibita facula ad rotã Solis, ignem furto ſubripuiſse. Quod ideo fictũ eſt (authore Plynio) quoniam Prometheus primus ignem facula aſseruare docuit. Multa Serui⁹ Ecloga ſexta Virgiliana ſuper illud. Caucaſeasq; refert uolucres, furtumq; Promethei. Alij ſcribunt, ignem fulminibus primũ delatũ in terrã. Sunt, qui ex arborũ quarundã mutua inter ſe colliſione, fuiſse ignẽ primitus generatũ in terris. Vtrũq; modũ eleganter, ut cetera, canit Lucretius quinto de Rerum natura libro.

Illud in his rebus tacitus ne forte requiras,
Fulmen detulit in terrã mortalibus ignem
Primitus, inde omnis flammarum deditus ardor. Et infra.
Vt ramoſa tamen cum uentis pulſa uacillans
Aeſtuat in ramos incumbens arboris arbor
Exprimitur ualidis extritus uiribus ignis,
Et micat interdum flammai feruidus ardor,
Mutua dum inter ſe rami, ſtirpesq; teruntur.

Tradit Plynius libris quarto & ſeptimo, Pyrotem Ciliciis filiũ, ignem e ſilice primũ excuſsiſse. Ouid. 4. Faſtorũ repertionẽ eam paſtoribus tribuit.

Pars quoq; cum ſaxis paſtores ſaxa feribant,
Scintillam ſubito proſiluiſse ferunt.
Prima quidem perijt, ſtipulis excepta ſecunda eſt
Hoc argumentum flamma Palilis habet.

Miram ignis in agendo efficaciã, lege apud Plynium cap. ult. triceſimiſexti. Ob eam rem Heraclitus, & Hyppaſus Metapontinus, Vniuerſæ naturæ principiũ ignẽ dixerunt. Ex igne enim omnia naſci, & in ignẽ omnia deſinere, quo extincto in hanc mundi formã omnia digeſta eſse. Nã primũ craſsiſsimũ quodq; cõpactili in ſe nixu in terræ formã coactum. Qua deinde ab igne ſoluta, naturæ ui aquã confectã, Deniq; aquæ ſuffitu, aerem procreatũ. Rurſusq; mundũ, atq; omnia corpora in uniuerſi olim conflagratione / ſolutum iri. Principiũ igitur ignis. Qñquidẽ ex hoc omnia. Finis etiamnũ ignis, quoniã in ipſum intereunt omnia. d ℭ Aethiopia omnis ab oriente hyberno.) Ply. ca. 30. lib. ſexti. Sita eſt (inquit) Aethiopia, ab oriente hyberno, ad occidentem hybernũ. Meridiano cardine ſyluę Hebeno maxime uirent. Meridiana eius parte, imminens mari mõs excelſus æternis ardet ignibus Aeonocauma dictus. e ℭ In quiete.) Noctis tempore. Sunt exẽplaria, q̃ habeãt, & inqetus. Alia autẽ ſic, per æternũ feruidus, & æſtuoſus in qete &c. Hũc montẽ (ut dictũ eſt) Ply. Aeonocauma dictũ ait. f ℭ Veris Dra.) δράκων Grȩca dictio, q̃ & Latini ꝓ ſua utunt̃. Plynij uerba fũt ex ca. 13. libri. 8. Generat (inqt) Dracones Aethiopia Indicis pares. xx. cubitorũ. Id mõ mirũ unde criſtatos iuba crediderit. Aſachęi uocant̃ Aethiopes, apd̃ q̃s maxie naſcant̃. Narrat̃ in maritimis con-

dehiscentia, sed arctæ fistulæ, per quas & trahūt a
spiritus, & linguas exerunt. Quippe non in dentibus uim, sed in caudis habent, & uerbere potiꝰ q̄ rictu nocent. Exciditur ex cerebris Draconū Dracontias lapis, [a] sed lapis non est, nisi detrahatur uiuentibus. Nam si obeat prius serpens, cum b
anima simul euanescit duricies soluta. Vsu eius Orientis reges præcipue gloriantur, q̄q̄ nullum lenocinium artis admittat soliditate, & quicquid c
in eo nobile est, non manus faciunt, nec alterius q̄ naturæ candor sit, quo reluceat. Author Sotacus gemmā hanc etiam sibi uisam scribit, & quibus intercipiatur [b] modis, edocet. Præstantissimi audacia uiri explorant anguiū foueas, & rece d
ptus, inde præstolati ad pastum exeūtes, prætervectiq; percitis cursibus obijciunt gramina medicata, quantum potest ad incitandū soporē. Ita e
somno obsopitis, e capitibus execant lapides, & de manubijs præcipitis ausi præedam reuehunt temeritatis. Quæ locorū Aethiopes tenent, feris plena sunt, e quibus quam Nabim [c] uocant, nos

quaternos, quosq; inter se cratium modo implexos erectis capitibus uelificantes ad meliora pabula Arabiæ uehi fluctibus. Alia quæ de Draconibus refert Ply. in Indice Plyniano consignauimus. Scribit Philostratus lib. tertio uitæ Apollonij, omnē Indiæ regionē Draconibus abundare, & multitudine, & magnitudine mirandis. Itaq; paludes ijs plenas esse, & montes, neq; tumulū ullū ijs uacuū reperiri. Verum palustres pigros, tardosq; esse. Esse longitudine cubitorū triginta, uix caput attollentes. Terrestres esse ranis similes, terga subnigra habentes, & cæteris minus squamosa. Homerus Draconē rubentem dixit secūdo Iliados. Dracones, qui in cacuminibus montium habitāt, alijs maiores sunt, fluminibus q̄uis rapacibus ueLociores, ita ut ab illis euadere nihil possit. Hisq; iuuenibꝰ crista nascitur, mediocriter prominens, prouectis uero ætate grandior in alterā partē deflexa. Sunt Dracones alij colōris ignei, qbus in dorso squamæ eminent serræ instar. Barba eis annascitur, qui altius ceruices attollunt, quorū squamæ instar argenti fulgent. Oculorū autē pupillæ lapides sunt tanq̄ ignis fulgentes, quorū uim maximā esse ad morbos cōplures tollēdos. Quapropter & lucrū uenationibus afferunt. Albertꝰ 25. de Animalibus lib. dicit Plynium, & Solinū de Draconibꝰ loquentes referre potius audita uulgi, q̄ philosophica dictorū suorū ostendāt experta. Sicq; spretis ijs, sequitur ipse præter Auicennā, nescio quem Semeryonē a nullo quantum legeri antea nominatū. Audeo dicere uix fuisse uel apud Græcos, uel apud Latinos nobilē aliquē ante Plyniū authorē, a quo non excerpserit idem Plynius, ea maxime, quæ posteritate digna uiderentur. In his præterea rebus, Venatorū, Aucupū, piscatorū, eorūmq;, quibus uiuaria, armenta, aluearia, piscinæ, auiaria, in cura erāt, experientiā potius q̄ rationē aliquā ostensiuā scriptores requirant. Hac ratione Aristo. summus in omni scientia uir, quinquaginta ferme uolumina illa præclara de animalibus condidit, quę tandē a Plynio (ut ipse refert) in arctum collecta sunt. a ℂ Dracontias lapis.) Ex Plynio ca. 10. tricesimiseptimi. Draconites (inquit) siue Dracontias e cerebro fit Draconū, sed nisi uiuentibus abscisso nunq̄ gemmascit, inuidia animalis mori se sentientis. Igitur mos est, ut dormientibus animalibus caput amputent. Sotacus, qui uisam eam gemmā sibi apud regem scripsit. Bigis uehi quærētes tradit, & uiso dracone spargere somnifica medicamenta, atq; ita præcidere. Esse autem candore translucido, nec postea poliri, aut artē admittere. Ab Alberto Draconides, uel Draconides dicitur, secundo Mineraliū. b ℂ Quibus intercipiatur modis.) Alium modū refert Philostratus lib. 3. Palleum (inquit) coccineū literis aureis super intextum ante cubiculū extendunt. Scripta autē incantatoria uerba somnū dicunt inducere. His Draconum oculi q̄ durissimi superant. Ipsi quoq; plurima uerba ex arcana sapientia super incantantes eū Draconē perducunt, ut literis pallio intextis superdormitet. Dormientē autem instantes Indi ceruicem securi feriunt, scissoq; capite lapillos intus extantes auferunt. Traditur enim montanorū Draconū capitibus inesse lapillos specie, & aspectu iucundos, & splendorē quendā coloribus inducentes. Viribus autem, potētiaq; mirabiles, quod annulus testatur, quē habuisse Gigem uulgatū est. Euenit aūt interdū, ut Draco Indū cum securi, & arte intra cubile trahens deuoret. Ipsum etiā, ut pene dixerim, montem concutiens. Tales autem Dracones montem, qui ad Rubrū mare pertinet, dicūtur incolere, eorūq; horrēdos sibilos audiri, quoniā etiam mare ingressi, longius natādo prouehunt. c ℂ Nabim

a Camelopardalim dicimus,collo equis similem,
pedibus Bubulis,capiteCamelino,nitore rutilo,
cādidis maculis superspersa.Hoc animal Romæ
Circensibus Dictatoris Cæsaris primū publica-
b tum.Hisdem ferme temporibus illinc exhibita
monstra sunt,Cephos [a] appellant,quorꝫ poste-
riores pedes crure,& uestigio humanos artus
mentiuntur,perinde priores hominū manus re-
c ferunt,quæ tamē a nostris non amplius, q̃ semel
uisa sunt.Ante ludos Cnei Pompeij Rhinocero
ta [b] Romana spectacula nesciebāt.Cui bestię co-
lor Buxeus,in naribus cornu unicū,& repandū,
d quod subinde attritum cautibus in mucronē ex-
citat,eoq; aduersus Elephātos præliatur, par ip-
sis prope lōgitudine,breuior cruribus, naturali
telo aluum petens,quam solam intelligit ictibus
suis peruiam. Iuxta Nigrin fluuium Catoble-

uocant.)Ex Plynio ca.18.lib.octaui.Nabim(inquit)Aethiopes uocant, collo similē equo, pedibus, & cruribus boui,Camelo capite,albis maculis rutilum colorem distinguentibus. Vnde appellata Camelopardalis.Dictatoris Cæsaris Circensibus ludis primū uisa Romæ. Ex eo subinde cernit aspectu magis, q̃ feritate conspicua.Quare etiā ouis feræ nomen inuenit.Vulgo hanc Girafam uocant.Quale autem animal sit,multis uerbis describit Heliodorus Grecus author,cuius uerba siquis uidere cupit, adeat Angelū Politianū.c.3.primę Centuriæ.Varro quarto de lingua Latina lib.Camelus(inquit)suo nomie Syriaco in Latium uenit,ut Alexandrea Camelopardalis nuper adducta, quod erat figura ut Camelus, maculis ut Panthera. Vt animal raro uisum notius fieret, ascripsi Strabonis uerba ex.16. Geographiæ suę libro.In iis locis (inqt) Camelopardales nascunt,,nullā cum Pardalis similitudinem habentes.Coloris enim uarietate hinulo simílima est, uirgatis pilis distincta. Posteriora q̃q; humiliora sunt anterioribus,ut a cauda sedere uideatur, ad bouis altitudinē. Anteriora uero crura a Camelis cruribus non superant.Collum rectum est,auectum,uerticem paulo sublimiorem Camelo habet. Vnde propter hāc incōmensurationē,nec tantam celeritatem habere eam puto, quantā dixit Artemidorus, q eam excellentē fecit.At nec fera est,sed pecus.Nullā enim præ se sęuitiā præfert. Hæc Strabo. Quærebā quid de hac belua memoria dignū Albertus traderet.Reperi eo hominenequaq̃ indigna. Eius uerba hæc sunt,ex.22.de Animalibus lib.Anabula(ut scribit Ply.)bestia est Aethiopiæ,quā Arabū quidam, & Italicorꝫ Seraphat appellant.Est autē capite Cameli,collo equi,cruribus,& pedibus bouis prætendens similitudinē &c.Et subdit.Vnam(inquit)harū temporibus nostris habuit Fridericus imperator in partibus nostris .Fecisset indubie prudentius,si Plynij mentionē præterisset.Nisi huius genus errores tempori,nō homini duxeris ascribendos.Sed nec eo tempore nobiliū authorꝫ,quos immitari par erat,copia defuit.Alibi Camelopardalū idē author nominat,existimans id animal esse aliud. a

C Cephos appellant.)Ply.ca.19.octaui Pompeij Magni(inquit)primū ludi ostenderūt ex Aethiopia, quas uocant Cephos,quarū pedes posteriores pedibus humanis,& cruribus,priores manibus fuere similes.Hoc animal postea Roma non uidit.Sunt qui per p,nō ph,scribant. Stra.lib.ult.Cepus (inqt) faciem habet Satyro similē,cætera inter canē,atq; ursum, & in Aethiopia nascitur. Libro autē.16.sic inquit.Cepi faciem leonis,reliquū corpus pantheræ,magnitudinē damę habent. Hāc ferā Babylonij, qui sunt iuxta Memphim,pro deo colunt.Albertus lib.22.dicit hanc ferā Confusam a Solino nominari.Cuius(inqt)anteriora crura p̄tendūt similitudinē brachiorꝫ, & manuū hominis.Et post pauca, Et hanc etiā(inquit)temporibus nostris uidimus in syluis Sclauiæ deprehensam masculū,& fœminā, & præcedente tēpore,uoces quasdā expressit.Et hoc est animal de genere Simiarū,hæc ille.Miror in tā distincta nobiliū scriptorū feræ huius cōmemoratione,unde Confusam eā,Solini etiā authoritate Albertus nuncupauerit.Nisi confusionē ad monstri huius habitū referendā putes.Vel quod magis approbo.Solini codex,unde escripserat hæc Albertus,corrupte Confusa,pro Cephos scriptū fuerat.Sed ad uirū tanti nominis,diligentiore in iisce tractandis rebus,indagine opus erat. b

C Rhinocerotē.)Veluti naricorniū dicas,ῥὶν naris,κέρας cornu.Pausanias scribit Aethiopicos tauros ab re ῥινοκέρωτ nuncupatos.Ply.ca.20.octaui.Hisdem ludis,& Rhinoceros unius in nare cornu,qualis sæpe uisus. Alter hic genitus hostis Elephanto,cornu ad saxa limato præparat se pugnæ,in dimicatione aluū maxime petens,quā scit esse molliorē.Longitudo ei par.Crura multo breuiora,color buxeus. Strabo li.16. Rhinocerotes(ut Artemidorus ait)longitudine parū ab Elephantis exceduntur, quos Alexandriæ se

uidisse affirmat. Eius aliū quē nos (inquit) uidimus colore buxeo, sed Elephanti similis erat, magnitudo uero tauri, forma apro proxima, præsertim quantū ad rictū p̄ter nasum, qui cornu quoddam est recuruū omni osse durius. Eo pro armis utuntur, quēadmodū aper dentibus. Habet etiam duo cingula tamq̄ Draconū uolumina a dorso usq; ad uētrē circūcta, alterū iubā uersum, alterū ad lumbū. Nos hæc de eo dicimus, quia nobis uisus est. Hucusq; Strabo. Non omittā Diod. Siculi sententiā ex li. Bibliothecæ eius quarto. Est animal (inquit) quod ab re Rhinocerotem uocant, par uirib' Elephanti, magnitudine inferior, pelle durissima, colore buxi. In summitate nariū cornu gerit simū forma, durumq; istar ferri. Hoc pabuli causa cū Elephāte certat. Acuitq; ad saxa cornu. Deinde cū Elephante congressus, uentrē grauiter ictum cornu, tamq; gladio p̄scindit. Hoc pacto pugnans, bestiam exanguem reddit. Si uero Elephas illius ictum præoccuparit, proboscide captū, cū superior sit uiribus, dentibus laniat. Albertus falso unicornē nominat lib. zz. de animalibus. Ex hoc nasi Rhinocerotis forma, in derisores apud Martialē in primo ortū Adagiū. Nasum Rhinocerotis habent. a ❡ Catoblepas) Sumpsit hæc Solinus ex ca. z1. octaui naturalis historiæ Caij Plynij. Apud Hesperios Aethiopas fons Nigris (inquit) ut plerique existimauere Nili caput, ut argumenta, quæ diximus persuadent. Iuxta hunc fera appellatur Catoblepa, modica alioquin, cæterisq; membris iners. Caput enim p̄graue ægre ferens, id deiectum semper in terrā. Alias internecio humani generis omnibus, qui oculos eius uidere, confestim expirantibus. Albertus hanc corrupte Cathaplebā nominat de animalibus uigesimosecundo. b ❡ Formicæ.) Formicā a ferendis micis dictā uolunt. Eā Græci μύρμηκα uocitant. Animal nulli fere præterq̄ sibi cōmodū. Nam (ut inquit Ply.) apes utiles faciunt cibos, formicæ condunt. Hę arbores perniciose lędunt, sata inficiunt, hortorū non minimū exitiū. Sabinus Tyro in lib. κηπουρικῶν. i. Hortulanorū ad Mæcenatē, contra Formicas remedia monstrauit. Limo marino, aut cinere, obturatis earum foraminibus, sed efficacissime Heliotropio herba necantur. Multa contra eam pestē tradit Dioscorides. Extat rursus caput apud Auicennā, De fugandis Formicis. Tract. 3. septimæ Fen quarti Canonis. Sulphur, & origanū agreste sic abhominanē, ut si ea in puluerem redacta super ea receptacula dispergantur, ea omnino deserant. Omnia fere, quæ de Formicis dici possunt, ca. 30. undecimi natu. historiæ Plynius cōplexus est paucis. Mira formicarum in conquerendis necessarijs solertia. Exigua est (inquit Ambro. cap. 4. sexti Hexameron) Formica, quæ maiora suis audet uiribus. Neq; seruitio ad operandū cogitur, sed spontaneæ proposito prospicientię futura alimentorū subsidia sibi p̄struit. Cuius, ut imiteris industriā scriptura cōmonet te dicens. Confer te ad formicam o piger, & æmulare uias eius, & esto illa sapientior. Illa enim nullā culturā possidet, neq; eam, quæ se cogat habens, neq; sub domino agens, quem admodū præparat escā, quæ de tuis laboribus sibi messem recondit. Et cum tu plerumq; egeas, illa nō indiget. Nulla sunt ei clausa horrea, nullę impenetrabiles custodię, nulli inuiolabiles acerui. Spectat custos furta, q; prohibere non audet. Aspicit sua damna possessor, nec uindicat. Nigro conuectatur agmine preda, per campos feruent semitæ comitatu meantū, & quæ cōprehendi angusto ore nō possunt, humeris grandia frumenta trudunt. Spectat hæc dominus messis, & erubescit tā parca pię industriæ negare compendia. Hæc Ambrosius. Aristo. ca. 48. noni Naturæ animaliū. Iā formicarū (inquit) negotia omnibus in promptu habentur, utq; eadem semita semper ambulant, & cibaria recōdunt, & cellas promptuarias faciunt, nec interdiu solū, sed etiam noctibus. Plena luna laborem exercent. Nemo est, qui nō uideat. Auari dum se formicæ exemplo excusare conantur, sic inquiunt.

Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcumq; potest, atq; addit aceruo,
Quem struit haud ignara, ac non incauta futuri.

Elegās Adagiū apud Ouid. octaua primi Tristium. Formicæ tendunt ad inania nunq̄ Horrea. In eos, qui non nisi utilitatis causa amicitiā expetūt. c ❡ Ad formā canis.) Has formicas alij Indicas esse dicunt. De quibus lege Plyniū ca. 31. lib. undecimi. Herodotū lib. 3. Strabonē lib. 15. Philostratus lib. 6. uitæ Apollonij. Indorū Gryphes (inquit) & Aethiopum formicæ, quāq; sint forma dissimiles, eadē tamen agere student. Nam aurū utrobiq; custodire perhibentur, & terrā auri feracē adamare. Nearchus formicas quidē se nō uidisse cuiusmodi, alij q̄dā scribunt in India enasci. Pelles autē a se uisas, & earū multas in castra Macedonū allatas. Megasthenes autem affirmat certa esse, quæ de illis uulgata sunt. Eas esse, quæ aurū ex terra effodiunt. Nō quidem

pa a nascitur modica, atq; iners bestia. Caput p̄- a
graue ægre ferens, aspectu pestilenti. Nam qui in oculos eius offenderint, protinus uita exeunt. FOrmicæ b ibi ad formā canis c maximi, arenas aureas pedibus eruunt, quos Leoninos habent, b
quas custodiunt, ne quis auferat, captantesq; ad necem persequuntur. Eadem Aethiopia mittit

auri studio, sed ut sibi specus longe sub terrā parent. Has enim Vulpibus maiores, terramq; fodere auro mixtā, & ex ea purgata, Indos aurū conflare. Sed ex auditu, non ex uisu hæc narrat. a ℭ Lycaonem.) Mela Pom. in descriptione Aethiopiæ lib. 3. Sunt (inquit) & sæuissimæ feræ omni colore uarij Lycaones, & quales accepimus Sphingas. Ply. ca. 34. octaui. Lycaonē colorē mutare in Indis, cui (inquit) iubata traditur ceruix. Nec uerū est a Solino Plynianā lectionē conturbatam esse, ut quidā existimāt, cū hæc fera tā in Aethiopia, q̄ in Indis reperiatur. b ℭ Mittit Tarādum.) Vetusta omnia fere Solini exemplaria, quæ legerim Parandrū habēt, sed ex Plynio ca. 34. octaui. Tarandū legendū putat. Tarando (inqt) magnitudo q̄ boui est, caput maius ceruino, nec absimile. Cornua ramosa, ungula bifida, uillus magnitudine Vrsorū. Sed cū libuit sui coloris esse asino similis est. Tergori tāta duritia, ut thoraces ex eo faciant, colorē omniū arborū, fruticū, florum, locorumq; reddit metuens, in quibus latet. Ideoq; raro capitur. Mirum esset habitū corpore tam multiplicem dari mirabilius, & uillo. Albertus libro de Animalibus. zz. Pyradū nominat. Sed ab eo authore in hisce rebus non requirenda ueritas, qđ uel in notissimis hallucineť maxime. Plynius eodē ca. dicit Tarandū Scytharum animal esse non Aethiopię. Sed possibile est, ut in utraq; regiōe proueniat. c ℭ Fieri assimilem cuicūq; rei proximauerit.)

a Lycaonē.[a] Lupus est ceruice iubatus, & tot modis uarius, ut nullum illi colorem dicant abesse. Mittit & Tarandū[b] boum magnitudine, bisulco uestigio, ramosis cornibus, capite ceruino, ur-
b sino colore, & pariter uillo profundo. Hūc Tarandū affirmant habitū metu uertere, & cū delitescat, fieri assimilem[c] cuicunq; rei proximauerit, siue illa saxo alba sit, seu fruteto uirens, siue
c quam aliā præferat qualitatem. Faciunt hoc idē in mari Polypi,[d] in terra Chamæleontes. Sed & Polypus, & Chamæleon glabra sunt, & pronius est cutis leuitate speculi modo proximātia æmu-
d lari. In hoc nouū est, ac singulare hirsutiā pili colorum uices facere. Hinc euenit, ut difficulter capi possit. Aethiopicis lupis propriū est, qđ in saliendo ita nisus habent alitis, ut non magis profi-
e ciant cursu, q̄ meatu, homines tamen nunq̄ impetunt. Bruma comati sunt, æstate nudi. Thoas uocant.[e] Hystrix[f] quoq; inde loci frequētissima,

Huius mutationis causam esse tradunt, qđ huius, & aliorū multorū animaliū pili, uel cutes potius, speculi naturę sint assimiles. Species ergo circumstantiū rerū per aerē diffusæ, & ad huius genus animalia terminatæ, reddunt eis talem colorem, qualis earū rerū fuerit, quibus proximant. d ℭ Polypi.) A multitudine pedū nomen inditū, πολὺ multū, πούς pes. Græce πολύπους dicitur. De Polypis lege Ply. ca. 29. noni. Aristoteles ca. 37. noni Naturæ animaliū. Polypus (inquit) fatuus quidē est, cū ad manū dimissā hominis accedit, sed prudens rei familiaris, cū omnia colligat, & suo in domicilio recondat. Cūq; consumpserit quantū utile sit, abigit testas, & cancrorū crustas, & putamina conchularū, & spinas pisciculorū. Sui etiā mutatione coloris, uenatur pisces. Trahit enim sibi colorē similem ijs, quibus apropinquarit saxis. Quod idem etiā, cū metuerit, facit &c. Plura diuus Ambro. ca. 8. quinti Hexameron, quæ huic loco maxime quadrant. Ex Aristotelis, Ambro. & Ply. uerbis, liquet sensus Adagionis huius, πολυπόδος νόον ἴσχε, Polypi mentē obtine. Quo significať pro loco, & tēpore, mentē quoq; consuetudinēq; mutandā esse, nosq; ijs hominibus conformandos, quibus cū conuersamur. Posset & ad piscis huius astū prouerbiū adaptari. Vtitur eo Plynius eo quē modo citauimus loco. Polypus natura rapax, utpote quicquid brachijs apprehendit, idipsum fortiter retineat. Vnde prouerbiali figura eleganter a Plauto in Aulularia dictū est. Ego noui istos Polypos. In furacē hominē, ac rapinæ deditū dici solitum. De Chamæleonte infra cap. 53. dicendi locus. e ℭ Thoas uocant.) Plynius ca. 34. octaui. Thoes (inquit) luporū genus, procerius longitudine, breuitate crurū dissimile, uelox saltu. Venatu uiuens. Innocuū homini. Habitū non colorē mutat. Per hyemē hirti, æstate nudi. Lege Aristotelē ca. 44. noni Naturæ animaliū. Multa de hoc ipso animali disputat Hermolaus ca. 34. octaui Plynianarū Castigationū. Herod. lib. 4. has feras dicit lupo, & Hyęna genitas. Hæc ea fera esse uidetur, quā Albertus Chamā, uel nomine alio Rufinū uocari dicit, de Animalibus libro secundo & uicesimo. f ℭ Hystrix.) Plynius ca. 35. octaui. Hystrices generat India, & Africa spina contectas, ac Erinaceorū genere, sed Hystrici longiores aculei, & cum intendit cutem, missiles. Ora urgentiū figit canum, & paulo longius iaculať. Hy-

erinaciis similis, spinis tergum hispida, quas plerumque laxatas iaculatione emittit uoluntaria, ut assiduis aculeorum nimbis canes uulneret ingruentes. Illius cæli ales est Pegasus.[a] Sed hæc ales equinũ nihil pręter aures habet. Tragopa[b] quoque auis maior aquilis, cornibus arietis proferens armatum caput. Aethiopes legunt Cinnamomũ.[c] Id frutetũ situ breui nascitur, ramo humili, & represso, nunq̃ ultra duas ulnas altitudinis. Quod gracilius[d] prouenit, eximiũ magis ducit. Quod in grossitudinem extuberatur, despectui est. Verum legitur per[e] sacerdotes hostiis prius

bernis autem se mensibus condit. Hystricem ferã eleganti carmine describit Claudianus de ea inter alia sic inquiens:

Cognitus Hystrix
Herculeas affirmat aues, os longius illi
Assimilat porcum, mentitæ cornua setæ
Summa fronte rigent, oculis rubet igneus ardor
Parua sub hirsuto catuli uestigia dorso.
Hanc tamen exiguam miro natura tueri
Præsidio dignata feram, stat corpore toto
Sylua minax, iaculisque rigens in prælia crescit
Picturata seges, quorum cute (fixa tenaci
Altera succescit &c.

Ex hispida, & spinosa Hystricis natura sumptũ Adagiũ. Hystrice spinosior. In hominẽ, cui

Hispida membra quidem, & (duræ per brachia setę.

Potest & ad animũ quoque aspe rum, & intractabilem non inconcinne prouerbiũ adaptari. Vtitur eo in Eclogis suis Calphur. a ℭ Pegasus.) Ales hęc a loco, ubi prouenit ἀπὸ τῶν πηγῶν hoc est a fonte, quod iuxta Oceani fontem nascatur, nomẽ habet. Plynius ca. 21. octaui. Aethiopia (inquit) generat multa mõstro similia, Pennatos equos, & cornibus armatos, quos Pegasos uocant. Capite autẽ 49. lib. decimi. Pegasos quemadmodũ & Gryphos inter fabulosa cõnumerat. Pegasi meminit etiã lib. 3. Mela Pomp. Scribit Homerus sexto Ilia. Bellerophontẽ Pegasi alati equi pernicitate, Chimerã monstrũ horrens peremisse. Hinc in eos, qui plurimũ inter se distantia comparant, prouerbio dici cęptum fuerit. χελώνην πηγάσῳ συγκρίνεις, hoc est. Testudinẽ Pegaso confers. Quasi dicas. En Testudo uolat. Quæ de Pegaso equo fabulosa dicuntur, describunt Ouid. 3. & 5. Meta. & Higinus ca. 17. secundi Astronomicon. b ℭ Tragopa.) Ab hirco nomen inditũ uideri potest, quẽ Gręci τράγον nominãt. Sumpsit hæc Solinus ex ca. 49. lib. decimi Caii Plynii. Equidẽ & Tragopanadem, quã plures affirmant maiorẽ aquila. Cornua in temporibus curuata habentẽ, ferruginei coloris, tantũ capite Phœniceo. Hanc alitem Plynius, uti & superiorẽ, fabulosam putat. Eius & Mela meminit lib. tertio. Albertus lib. 23. de Animalibus more suo, scribit a Plynio, Trogopales nominari. c ℭ Cinnamomũ.) Græca dictio κιννάμωμον. Quidã scribunt sic dictũ, qđ cortex eius in modũ cannæ sit rotundus, & gracilis. Ply. ca. 20. duodecimi. Ipse frutex (inquit) duorũ cubitorũ altitudine amplissimus, palmique minimus. Quatuor digitorũ crassitudinis. Statim a terra sex digitis surculosus arido similis &c. Diosco. ca. 13. facit Cinnamo species plurimas, quæ ab ea regione, cui gentiles sunt, suis quæque nominibus separantur. Præstantissimũ (inquit) dicitur Mosylon, ex quadã similitudine cũ Casia ea, quæ Mosyletios uocatur. Est & quod montanũ uocat, crassũ, & breue admodũ colo e subruso. Tertiũ quoque habetur nigrũ, & ut Mosylon appellatum, odore uehementer iucundo, surculosum minus, multis geniculis. Est & quartum fastigiũ candidi, fungosi, tumidi, aspectu uili, protinus fragilis, grãdi radice, Casiam redolente. Redditur & quintũ, cui cortex subrufus, & ad similitudinẽ Casiæ rubræ coloratũ, solidũ, firmũque tactu, nec magnopere neruosum, stirpibus crassis. Tradit & Cinnamomũ mentitum, unde nomen Pseudocinnamomo. Theophrastus autẽ ca. 5. noni. de historia plantarũ. Cinnamomũ decerptum in quinas partes discerni tradit, & esse pręcipuę bonitatis, qđ germinibus proximum fuerit. Idque ad palmi longitudinẽ cędi, aut paulo maius. Secundũ quod sequit, qđ etiã minus cęsura est. Tertium deinde, & quartũ notat. Vltimũ uero, qđ deterrimũ, proximũque radici. Hoc enim minimũ corticis habet, in quo summa gratia est nõ in ligno. Qua de causa præferri cacumina solẽt, qđ corticis plurimũ habeant. Quidã sic aiunt. Alii uero Cinnamomũ fruticosum enarrãt. Eiusque genera duo, alterũ nigrũ, alterũ candidũ. Philostra. uitę Apollonii li. 3. tradit Cinnamomũ nasci in radicib⁹ Caucasi mõtis, q̃ in Rubrũ mare porrigit. Idque nouis sarmentis assimilari. Bonitatis aũt suę caprã experimentum dare. Siquis enim Cinnamomũ caprę porrexerit, tanq̃ catulus admurmurat, abeuntẽque sequit, nares quoad põt ipsi ꝓpinquãs. Qđ si pastor eã amouerit, nõ sec⁹ q̃rit, ac si a pabulo distracta esset. Ex hoc quoque Alberti opinio reprobat asserẽtis aialia nulla ꝑter hominẽ odoribus delectari, aut tristari omnino. Sed hãc eius sententiã falsam esse, ca. 27 sup abũde mõstrauimus. Existimãt Theophra. & Plynius fabulosa esse, quę de Cinnamomi collectione Herodotus retulit lib. 3. d ℭ Quod gracilius.) Id ꝑter The-

phrastũ, & Dioscoridem docet eleganter Plynius ubi supra. e ℂ Legiť per sacerdotes.) Plynius eodẽ loco. Metitur (inquit) nõ nisi permiserit Deus. Iouem hunc intelligũt aliqui. Assabinũ illi uocãt. XLIIII. boum, caprarumq;, & arietũ extis impetratur uenia metendi, non tamen ante ortũ solis, aut post occasum licet. Sarmenta hasta diuidit sacerdos. Deoq; partẽ ponit. Reliquũ mercator in Nassas condit. Est & alia fama, cũ Sole diuidi, ternasq; partes fieri. Deinde sorte germina discerni. Quodq; Soli cesserit, relinqui, ac sponte conflagrare. Cinnamomi uis feruẽs, urinas aperiendi, emolliendi, conquoquendi, trahendi menses, & partus, si datũ potui sit. Plures Cinnamomi medendi uires, referunt Dioscor. ubi supra, & Auicenna cap. 128. Tractatus secũdi, secũdi Canonis. Quæ omnia ad uerbũ fere in suũ transtulit Albertus cap. 12. secundi tracta. quinti de Vegetabilibus, & plantis, nulla Auicennæ habita mentione. a

a cæsis. Quæ cum litauerint, obseruatur, ut messis
nec ortum solis anticipitet, nec egrediatur occa-
sum. Quisquis principatũ tenet, sarmẽtorũ acer-
uos hasta diuidit, quæ sacrata est in hoc ministe-
b rium. Atq; ita portio manipulorũ soli[a] dicatur,
quæ si iuste diuisa est, sponte incenditur. Inter
hæc, q̃ diximus nitore cæruleo Hyacinthus[b] in-
uenitur lapis preciosus, si quidẽ inculpabilis in-
c ueniatur. Est enim uitijs nõ parce obnoxius. Nã
plerumq; aut uiolaceo diluitur, aut nubilo ob-
ducitur, aut albicantius in aquaticum eliquescit.
Optimus in illo tenor, si nec densiore succo sit
d obtusior, nec propensa perspicuitate deiectior,
sed ex utroq; temperamento lucis, & purpuræ
moderatum suauiter florem trahat. Hic est,[c] qui
sentit auras, & cum cælo facit mutationẽ, nec æ-
e qualiter rutilat, cum aut nubilosus est, aut sere-
nus dies. Præterea in os missus[d] magis friget.
Sculpturis certe[e] minime accõmodatus, ut qui
attritũ respuat. Nec tamen penitus inuictus. Nã
f Adamante scribitur, & notať. Vbi Hyacinthus,
ibi & Chrysolãpis[f] apparet, quẽ lapidẽ lux cęlat,
prodit obscurũ. Hęc enim est in illo diuersitas,
ut nocte igneus sit, die pallidus. Ex ipso solo su-
mimus Hæmatiten[g] rubore sanguineo, ac pro-
pterea Hęmatites uocatus.

ℂ Soli dicatur.) Gentes plurimas Solem pro Deo coluisse, sciunt etiam mediocriter eruditi. Non ergo mirum, qđ Cinnamomi Aromatis nobilissimi partẽ Aethiopes Soli dicare consueuerint. Veteres enim gentiles etsi circa diuinum cultum maxime oberrarint, erga tamẽ Deos suos multo diligẽtiores fuisse constat, q̃ sint uel Iudęi, uel Christiani erga deũ uerum, quem uerbis potius q̃ operibus uenerantur. b ℂ Hyacinthus.) Ex similitudine floris sui nominis sic uocať. Eũ cęruleũ colorẽ habere dicũt.

Optimus huic tenor est, quem
(non depressior ęquo
Obscurat succus, aut rarum
(perspicuum dat,
Sed flos purpureus mixtũ cõ-
(ponit utrumq. c

ℂ Hic est q sentit auras.) Nãq;

Nubilus obscuro, rutilans, clarusq; sereno.

Multa sunt, quæ auræ mutationes mox persentiscunt, nedũ uiuentia, sed frequenter, quæ animæ omnis expertia sunt. d ℂ In os missus.) Hunc locũ unico uersiculo Marbodęus cõpressus est. Hic & in os missus plus frigidus esse putatur. Causa autem est, quoniã natiuũ Hyacinthi frigus, calorem oris lapidis huius naturæ contrariũ fugiens, seipsum in unũ recolligit. Sicq; uis maior frigoris ex eo lapide omnino egreditur. Virtus enim unita, seipsa dispersa, ut dicitur, maior est. e ℂ Sculpturis minime accõmodatus.) Quoniam

Duritie solida cędi, sculpiq; recusat,
Fragmentis tantum superabilis est Adamantis.

De hoc ipso lapide abunde scribit Plynius cap. 9. tricesimiseptimi natura. historiæ. f ℂ Chrysolampis.) Sic ex Ply. ca. 10. lib. ultimi hunc locũ restituim[9], quom antea in om̃ibus Solinianis exẽplaribus legereť, tũ Chrysotapsus, tũ Chrysoprasus, uel Chrysoprasius. Apud Isidorũ cap. 14. decimisexti Ethimolo. legitur Chrysolansis, pro Chrysolampis. Albertus secundo Mineraliũ uocat Chrysopagion. Plynij uerba sunt, quæ hoc loco Solinus immitatus est. Chrysolampis (inquit) in Aethiopia nascitur, pallidi coloris die, & noctu ignei. Marbodęus Chrysopasion nominat.

Aethiopum tellus lapidem Chrysopasion edit,

Quem tenebræ produnt, occultant tēpora lucis, Absq; nitore iacens, auri pallore sepultus.
Noctibus igne micans, uanescit luce diurna Hic quoq; naturæ mutatus cernitur ordo, Nam
quem lux cælat solito nox more reuelat. Dictus autem Chrysolāpis ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ, καὶ λάμπω, Idest, ab auro, & splendeo, quasi lapis splendens auro. Quid si apud Marbodeū legas, Aethiopum tel lus lapidem Chrylampiden edit. g ☾ Hæmatiten.) A sanguineo natiuo eius colore nomen inditū. Greci enim αἷμα sanguinem, αἱματηρόν, & αἱματόεντα cruentum dicūt. Marbodeus contra syllabę rationem corripuit primā. Sūpsit Hęmatites Græcum de sanguine nomen. Vix credendas uires huic lapidi Zachalias Babylonius tribuit. De Hęmatite plura referunt Plynius cap. 10. libri ultimi, & Dioscorides de materiali medicina ca. 980. Varius præterea lapidis huius apud Medicos usus est, Galenū, Serapionē, cęteros.

MIRA DE INTIMIS GENTIBVS LIbyæ, de lapide Hexecontalitho.

CAP. XLIIII.

QVod ab Atlante ad usq; Canopitanū a
ostium panditur, ubi Libyæ finis est,
& Aegyptium limen dictum a Cano
po Menelai [b] gubernatore ibi sepul
to. In ea insula, quæ ostiū Nili facit, gentes tenēt b
dissonæ, quę in auiæ [c] solitudinis secretū recesse
runt. Ex his Atlantes [d] ab humano ritu prorsus
exulant. Nulli propriū uocabulū, nulli speciale
nomen. Diris solis ortus excipiunt, diris occasus c
prosequuntur, ustiq; torrentis plagę sydere ode
runt deū lucis. Affirmāt eos somnia [e] nō uidere,

QVOD ab Atlante.) Describit hoc capite intimas quasdam Libyæ gentes, quibus qd' cęlum miri influx' incolant, diuersi sunt earum a cæteris hominibus tam corporum habitus, q̄ animorum mores, ritusq; uiuendi. Locus enī est (inquit Porphyrius) generationis principiū, quēadmodū & pater. Mutuatus est autem Solinus hæc omnia ex ca. 8. quinti Plynij, & Mela Pōm. suæ Geographiæ lib. primo. b ☾ A Canopo Menelai gubernatore.) Insularū ante Asiā (inquit ca. 31. quinti Plynius) Prima est in Canopico ostio Nili, a Canopo Menelai gubernatore (ut ferunt) dicta. Strabo lib. ultimo. Canopus (inquit) centū, ac uiginti stadijs distat ab Alexandria, pedestri itinere uadentibus, dicta de nomine Canopi, qui Menelai classem gubernabat, & ibi mortuus est. Eadem scibunt Mela in secundo, & Seruius. xi. Aeneid. super illud. Exulat Aeneas &c. Sunt qui Canobū per b. nō per p. scribendū uelint. c ☾ Auiæ solitudinis.) Idest ad quā uia, & iter nullū, uel q̄ uix pateat accessus alijs. d ☾ Atlantes.) A monte eiusdē nominis nomen habent. Herodotus dictos tradit, quod sales quorum ingens ibi copia est, apud eos uocanē Atlantes. Pōp. Mela lib. primo. Ex ijs (inquit) qui ultra deserta memoranē Atlātes, solē execrantur, & dū oritur, & dū occidit, ut ipsis, agrisq; pestiferum. Nomina singuli nō habent. Nō uescuntur animalibus. Neq; illis in quiete, qualia cæteris mortalibus uisere datur. Eadē de ijs scribit ca. 8. quinti Caius Plynius. Herodot' lib. 4. Atlantibus solis omniū hominū, quos ipsi nouimus innominatis. Singulis (inquit) eorū nullum nomen imponiē. Hi solem transcedentē execrantur, eiq; præterea omnia conuitia ingerunt, qd' torridus & ipsos, & regionē perdat. Quæ de Atlantibbs scribit Diodorus Siculus lib. 4. multo ab ijs aliena sunt. Atlantes (inquit) ut accepimus loca propinqua oceano, & quidē felicia incolentes, tū pietatis, tū erga aduenas humanitatis prę cęteris finitimis gentibus laudē tulerūt. Ab ijs deorum genus manasse tradunt &c. Qualis eorum theologia fuerit, ex sententia eiusdē Dio. tradit Euseb. ca. 3. secundi Præparationis euangelicæ. e ☾ Somnia non uidere.) Cum tam multa de Somnijs a sapiētibus scripta simul, ac disputata sint, mirum est, nondū posse pcipi quid de ijs indubie asserendū sit. Themistius ca. 20. de Insomnijs. Somniū esse ait uisum, qd' secundū quietē occurrit, quotiens uis, quæ iudicat obligata, desertaq; langore corporis est. Hinc consequens esse ait, neq; uisa ea, & terriculamenta proprie insomnia esse posse. Neq; aliud quicq̄, quod sensibus excubantibus, & solutis appareat. Neq; itē quicquid occurrit in somno/insomniū esse, nisi ratio ea, quæ iudicat possessa omnis, & obuoluta sit. Macrobius Somniū definiens. Somniū (inquit) proprie uocatur, quod tegit figuris, & uelat ambagibus nō nisi interpretatione intelligendā significationē rei, quæ demonstratur. Eius autem species qnq; esse ait. Propriū, alienum, cōmune, publicū, generale. Democritus (ut Plutar. refert) dicit somnia fieri aduētitijs, appulsisq; imaginibus. Strato mente in somnijs ea natura, quæ rationis expers est quodāmodo pręualentius sentiente. Herophilus somnia diuinitus inspirata, e necessitate esse. Naturalia autē fieri, anima cōmodarū sibi rerum effingente simulachra, quæq; ab ijs futura sunt. Ex utroq; uero genere temperata imaginū appulsu fieri, cū quæ expetimus, uidemus, cuiusmodi ijs accidunt, qui amicos in somnijs attrectare uidentur.

a & abſtinere penitus ab animalibus [a] uniuerſis, Troglodytæ ſpecus [b] excauant, illis teguntur. Nullus ibi habendi [c] amor, a diuitijs paupertate ſe abdicarunt uoluntaria. Tantum lapide uno
b gloriantur, quem Hexecontalithon [d] uocant, tam diuerſis notis ſparſum, ut ſexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo depre-

uidentur. Macrobius de Somno Scipionis lib. primo, quinq; ſomniãdi ſpecies eſſe dicit. ὄνειρον. i. ſomniũ, ὅραμα, hoc eſt, uiſionẽ, ἐνύπνιον. i. inſomniũ, χρηματισμόν, & χρησμόν, qbus oraculũ ſignificat. φάντασμα, hoc eſt uiſum, ut Tullius annotauit. Hæc omnia uerbis multis docte, eleganterq; interpretatur. Non grauabor, quo res fiat dilucidior, aſcribere diui Auguſtini uerba, ex cap. 25. eius libri quẽ de ſpiritu, & anima inſcripſit. Nec ignoro tamen eſſe, qui tradant id opus non eſſe ab Auguſtino, ſed ab alio quopiã cõſcriptũ. Eius authoris uerba ſunt. Omnium quæ ſibi uidere uidenẽ dormientes, qnq; ſunt genera, uidelicet. Oraculũ, Viſio, Somnium, Inſomniũ, & Phantaſma. Oraculum (inquit) eſt, cũ in ſomnis parens, uel aliqua ſancta, grauiſq; perſona, ſeu ſacerdos, uel etiã deus, euenturũ aliquid aperte, uel non euẽturum faciendum, uel deuitandũ denunciat. Viſio eſt cũ id quod uidet quis, eodẽ modo, quo apparuerat, eueniet. Somniũ eſt figuris tectum, & ſine interpretatione intelligi non poteſt. Inſomniũ eſt qñ id, quod fatigauerat uigilantem ingerit ſe dormienti, ſicut eſt cibi cura, uel potus, uel aliqua ſtudia, uel artes, uel infirmitates. Secundũ nãq; ſtudia, quæ quiſq; exercuit, ſomniat, & ſolitarum artiũ ſimulacra in præſentia mentis impreſſa, apparent in ſomnijs. Iuxta etiã infirmitatum diuerſitates, diuerſa accidunt ſomnia. Etiã ſecundũ morũ, & humorũ uarietates, uariantur & ſomnia. Alia namq; uidẽt ſanguinei, alia cholerici, alia phlegmatici. Et cum illi uident rubea, & uaria, iſti nigra, & alba. Phantaſma eſt quando qui uix dormire cœpit, & adhuc ſe uigilare extimat, aſpicere uidetur irruentes in ſe, uel paſſim uagantes formas, diſcrepantes, & uarias, lętas, uel turbulentas. In iſto genere eſt Ephialtes, quẽ publica perſuaſio, quieſcentes opinatur inuadere, & pondere ſuo preſſos, ac ſentientes grauare. Quod non eſt aliud, q̃ quædã fumoſitas a ſtomacho, uel a corde ad cerebrũ aſcendens, & ibi uim animalem comprimens. Hucuſq; Auguſtinus. Ariſtoteles Philoſophus ca. 10. q̃rti de natura animaliũ ſcribit hominẽ maxime animaliũ ſomniare. At editis nuper in lucem, & infantibus adhuc nullũ penitus contrahi ſomniũ. Compertum inſuper eſt, eos, qui grauiter, & ſuauiſsime dormiunt, nihil ſomniare. Ait inſuper animũ noſtrũ maxime iactari in ſomnijs, propter calorẽ ſcilicet, qui undiq; in partẽ ſe colligit interiorẽ. Atq; ita efficitur, ut plurima, uehementiſsimaq; illa obſtãte iactatione, nullũ interuenire ſomniũ poſsit. De quibus maxime ſomnia eſſe ſoleant, eleganti carmine cecinit Claudia. prologo quarti cõſulatus Honorij Auguſti.

Omnia quæ ſenſu uoluunẽ uota diurno &c.

Item Lucreti⁹. 4. de rerũ natura libro. Ex quo quiſq; &c. Ea omnia prius ab Ariſtotele philoſopho relata ſunt triceſima Sectione Problematũ. Idem Ariſto. in li. de Somno, & Vigilia, docet cur quidã nũq̃ ſomniẽt. Alij in iuuẽtute nunq̃, cũ tamẽ in ſenectute eos ſomniare cõtingat. Huius nimiã ciborũ euaporationẽ ꝓpter intenſum calorẽ accidentẽ cauſam eſſe dicit. Ea autẽ nimia euaporatiõe ciborũ fieri reſeruatarũ ſpecierũ nimiũ fortẽ motũ. Hinc (inquit) ſomnia tunc fieri nequaq̃ poſsũt. Themiſti⁹ ca. ultimo eius libri quẽ modo citauimus, hãc non ſomniãdi cauſam ijs qdẽ uerbis exprimit. Exẽpla etiã ſunt alios ad multã ætatẽ non ſomniaſſe. Cauſa eadẽ, quæ facit, ut & infantes quoq; nõ ſomniẽt, neq; cæteri ſtatim a paſtu. Quorũ enim ita conſtat tẽperamentũ, ut ad ſuperiorẽ locũ plurimus e cibis fluxus ſuccedat neceſſe eſt, ut cũ delatu ad ima humoris eius, multę motiões citenẽ, nullũ ijs Phantaſma, aut Viſum appareat. Proficiſcẽte uero ętate, concocta, & ſubacta materia nihil ꝓhibet, quin ſomnia illis poſsint reſtitui. Nã immutatione uel ætatis, uel affectiõis alicuius ſecuta, neceſſariũ eſt naturã q̃q; ipſam, & tẽperamentũ mutari. Hęc Themiſtius. Fecit rei difficultas, ut p̃ter ſolitum, plurimis in hac re uerbis uteremur. a ℭ Ab animalibus uniuerſis.) Dogma id Pythagoricũ fuiſſe conſtat, qđ ult. Met. libro multis carminibus Naſo cecinit. Decearchus Peripateticus tradit antiquos Græcos, nullũ animal occidiſſe. Idẽ feciſſe ueteres Aegyptiorũ ſacerdotes, Cheremon Stoicus ꝓdidit. Idipſum factitaſſe Eſſęos, & Gymnoſophiſtas author Porphyrius lib. 4. eius operis, quod de abſtinendo a carnibus edidit. b ℭ Troglodytę ſpecus.) A locis, in quibus degunt, nomen habent. Ideſt, ἀπὸ τῆς τρώγλης, hoc eſt, a ſpecu, & cauerna, quod in ſpecubus, & cauernis degant. Sunt qui nomen prouinciæ inditũ tradant a Troglodytice amne, qui Arſinoen p̃terfluit. Lege Plyniũ cap. 29. lib. ſexti. De ijs eadem ſcribunt Plynius capite octauo quinti, & Mela Pomponius libro primo. Herodotus in Melpomene. Troglodytæ (inquit) Aethiopes omniũ, q̃s fando cognouimus, perniciſsimis pedib⁹ ſunt. Serpẽtibus, lacertiſq;, & alijs id genus reptilibus ueſcentes. Lingua nulli alteri ſimili utẽtes, ſed Veſpertilionũ more ſtridentes.

c ℭ Nullus habendi amor.) Esset omnino monstro, si id genus hominũ hac tempestate inter uiuentes homines uersaretur, qd' ijs habendi cupiditas extingui nequeat, & quibus ueluti oraculũ quoddã assidue in ore est. Quærenda pecunia primũ est, Virtus post nummos. d ℭ Hexecõtalithon uocãt.) Is lapis, qd' sexaginta gemmarũ colores in se habeat, nomen habet. Græci enim ἑξήκοντα sexaginta, λίθον lapidem dicunt. Ply. libri ultimi ca. 10. Hexecontalithos (inquit) in parua magnitudine multicolor hoc sibi nomen adoptauit. Reperit in Troglodytica regione.

hendantur. Isti carnibus uiuunt[a] serpentum. Ig- a
narique sermonis strident potius, quã loquuntur.
Augylæ[b] uero solos colunt Inferos.[c] Fœminas
suas[d] primis noctibus nuptiarum adulterijs co-
gunt patere. Mox ad perpetuã pudicitiã legibus b
stringunt seuerissimis. Gamphasantes[e] abstinẽt
prælijs, fugiunt cõmercia, nulli se externo miscere
ri sinũt. Blemmias,[f] sed nõ eos, qui uicina rubro
mari incolunt, credũt truncos nasci parte, qua ca c
put est, os tamẽ & oculos habere in pectore. Sa-
tyri[g] de homibus nihil aliud pferũt, q̃ figurã. Ae
gipanes[h] hoc sunt, qd' pigui uidem⁹. Himãtopo
des[i] fluxis nisib⁹ crurũ repũt potius, q̃ incedunt,

a ℭ Carnibus serpentũ.) Idẽ scribũt post Herodotũ Plyni⁹, & Pompo. ubi supra. Hos populos Græci ὀφιοφάγους nuncupant serpentibus uesci assueti. Ply. ca. 29. libri secundi. b ℭ Augylę.) A loco, cui Augyla nomẽ est, dicti sunt. Post Ammonios (inquit Herodotus lib. quarto) per supercilliũ sabuli decem rursus dierum itinere, est collis salis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circũhabitãtibus, cui nomen est Augyla. Sumpsit hæc de Augylis Solinus ex cap. 8. quinti Plynij. c ℭ Solos colũt inferos.) Mela Pom. lib. primo. Augylæ manes tantũ, deos putant, per eos deierant, eos, ut oracula cõsulunt, præcatique, quæ uolunt, ubi tumulis incubuere, pro responsis ferũt somnia. d ℭ Fœminas suas.) Idẽ Mela Pom. libro eodẽ. Fœminis eorũ solenne est, nocte, qua nubũt, omniũ stupro patere, qui cũ munere aduenerint, & tũ cũ plurimis cõcubuisse maximũ decus, in reliquũ pudicitia insignis est. Mos fuit, ut ij sacrificantes Dijs inferis aspergerent, ut spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ. Qui uero superis sacrificabãt, abluebant, ut,

Donec me flumine uiuo
Abluero.

Ex Seruio. 4. Aen. sup illud. Dic corpus. e ℭ Gamphasantes.) Pom. li. 1. Nudi sunt (inquit) Gamphasantes, armorũque omniũ ignari, nec uitare sciunt tela, nec iacere, ideoque obuios fugiunt, neque aliorũ q̃ quibus idẽ ingenij est, aut congressus, aut colloquia patiuntur. Similia quoque & Plynius ipse refert lib. quinto. Esset utinam mos is in terris hodie,

Quando homini ferrum letale incude nefanda
Produxisse parum est.

Felix nimirum tempus illud crediderim, cũ rastra, & sarcula tantum
Assueti coquere, & marris, ac uomere lassi
Nescierint primi gladios excudere fabri.

f ℭ Blemmias.) Ply. ca. 8. lib. quinti. Blemmijs (inqt) tradunt capita abesse, ore, oculis, pectore affixis. Eadẽ & Mela Pomp. refert ubi supra. Diuus Aug. sermone. 37. ad Eremitas asserit se huius genus homines adijsse, ut ijs CHRISTI euangeliũ prędicaret. Vidisseque ibi multos homines, ac mulieres capita nõ habentes, sed oculos grossos fixos in pectore, cætera membra ęqualia nobis habentes. Inter quos (inquit) sacerdotes eorũ uidimus uxoratos, tantæ tamen abstinentiæ erãt, ut licet uxores sacerdotes omnes haberent, nunq̃ tamen nisi semel in anno eas tangere uolebant, qua die ab omni sacrificio abstinebãt. Vidimus & in inferioribus partibus Aethiopiæ homines unũ oculũ tantum in fronte habentes, quorũ sacerdotes a conuersationibus hominũ fugiebant &c. Multa de Blemmijs Procopius lib. primo de bello Persico. Sunt qui huius genus uiuentiũ inter bruta uerius, q̃ inter homines enumerandũ putẽt. g ℭ Satyri.) Ex Plynio, & Pomponio hæc ubi supra. In fine ca. 40. de Satyris abunde satis diximus. h ℭ Aegipanes.) Græci αἰγίπανας semicapros uocãt, a forma Capro simili nomẽ inditũ. Aegipanes, qui & Syluani dicebant, nudi, capris persimiles, miramque leuitatem prę se ferentes pingebantur. Eos uana gentilitas syluestres deos esse putabat, porcos eis sacrificans. Aegypanem quondam peperisse Valeriã Tusculanariam nutricis dolia Valerij patris sui expertã concubitum, ex Aristide Milesio tertio rerũ Italicarũ, in Paralelijs Plutarch⁹ refert. De Aegypanibus supra capite tricesimoseptimo Solinus retulit. Sunt & animalia ab ijs alia, q̃ a Græcis αἰγίποδες Idest Capripedes nominantur. i ℭ Himantopodes.) Dicti ἀπὸ τοῦ ἱμάντος, καὶ ποδός. Idest a loro, & pede. Latine Loripedes uocitant, quod quasi loro eorum sint pedes implicati, & recurui. Plynius capite octauo libri quinti. Himantopodes (inquit) Loripedes quidam, quibus

a & pergēdi uſum lapſu magis deſtināt, q̄ ingreſſu. Pharuſi [a] cum Herculi ad Heſperidas pergenti forent comites / itineris tedio hic reſederunt. Hactenus Libya.

b DE AEGYPTO. DE NILI FLUMInis origine, augumento, oſtijs. De Api boue. De Crocodilis Trochilo aue, Scincis, Hippopotamis, Ibide aue. De miris Aegypti c arborib⁹. De Alexādria, de Pyramidibus. CA. XLV.

d AEgyptus [b] a Meridie introrſus recedit, quoad ꝓtendāt Aethiopes. A tergo inferiorem eius partem Nilus circumfluit,

ſerpendo ingredi natura eſt. Mela Pomp. in fine ſui operis. Ab eo tractu (inquit) quē ferę infeſtant, proximi ſunt Himantopodes inflexi lentis cruribus, quos ſerpere magis, q̄ ingredi referunt. a ¶ Pharuſi.) Pōponio, Stephano, & Ptolemęo Pharuſij dicti & Plynio, Solino, & Martiano Pharuſi. Ply. ca. 8. quinti. Pharuſi quondā Perſæ comites dicuntur fuiſse Herculis ad Heſperidas tendentis. Pomponius in fine tertij. Deinde (inquit) Pharuſij aliquando tendente ad Heſperidas Hercule dites, nūc inculti, & niſi qđ pecore alūtur, admodū inopes. Meminit ipſoꝝ Artemidorus, & Dionyſius, ut Stephanus quoq; memorat. Qui fabuloſa narrant, Thebano hęc Herculi tribuunt, at qui hiſtoricā ueritatē proſecūtur, Aegyptio Herculi, qui Libyc⁹ cognoiat⁹ eſt, potius aſcribēda cenſent. b AEGYPTUS a meridie.) Scribit Lactātius ſecūdo Thebaid. ſuper illud. Toruaq; iam Danai. Aegyptum, & Danaū Beli Babylonioꝝ regis fuiſse filios. Aegyptus autē (ut Manethon hiſtoricus uetuſtiſſimus tradit) eiecto fratre Danao, in Aegypto annis ſexaginta octo regnum tenuit, & ex ſuo nomine regionē eam Aegyptū dixit, cū antea Aeria diceretur. Addit Diod. Siculus. 2. Bibliothecæ libro, quoſdam fabulari Nilū amnem amore captum Ogdoi regis filiæ, qui Mēphim urbē condidit, inq; taurū uerſum, eā puellā cōpreſsiſse. Exq; ea genitū, ob inſignē eius uirtutē, ab incolis Aegyptū nocitatū, a quo & regionē omnē cognominatā. Eūq; regē iuſticia, & hūanitate plurimū excelluiſse. Eā ob rē cōprobata ab oibus eius erga ſingulos beneuolētia, hūc honorē nominis fuiſse ſortitū. Nō fuiſse olim eos Aegypti terminos, qui modo ſunt, ex Strabone, ac multis alijs ſcire licet. Terminatur aūt Aegyptus ab occaſu Cyrenaica, & interioris Libyæ parte. A ſeptētrione Aegyptio pelago, parte Iudeæ. Præterea Arabia, ac ſinus Arabi portione ab oriēte. A Meridie eā terminat Aethiopia. Strabo lib. ult. Aegyptū ipſam, expanſæ manui, dicit eſse perſimilē. Fuerūt (ut ca. 9. quinti refert Ply.) qui Aegyptū inter inſulas retulere. Signis qbuſdā opinat̄ Herod. in Euterpe, fuiſse oli mare, ubi mō Aegypt⁹ eſt. Aegyptij tā ueteres ſe eſse iactitāt, ut dū ipſi ſunt, q̄ ter curſus ſuos uertiſse ſydera, Solēq; bis iā occidiſse, unde nūc orit̄. Inter Aegyptios, & Scythas, uel (ut Herod. putat) Inter Aegyptios, & Phrygas diu fuit de gēeris uetuſtate cōtētio. Apud ſe Aegyptij primos hoīes ꝓcreatos affirmāt, tū ob eoꝝ regiōis tēperiē, q̄ fit, ut neq; hibernis frigoribus, neq; ęſtiui ſolis ardore, eius incolæ premerent̄. Tū qđ ſolū regionis eius ſit foecundiſsimū earū rerū omniū, q̄ ſint ad uſus hominū neceſsarię. Nili q̄q; fluminis fertilitate idipſum mōſtrare conant̄. Is eīn fluuius q̄plurima gñat, & quæ genuit ſuapte natura facillime nutrit. Hinc euenit, ut Aegyptus plura, q̄ alia omnis regio mirabilia habeat, & præter omnē regionē exhibet opera relatu maiora. Lege Iuſtinuū in ſecundo. Diodorū Siculū lib. primo. Euſebiū ca. primo ſecundi Præparationis. Athenienſes, Argiuos, Arcades, inter Gręcos, Aegyptij, & Phryges, inter Barbaros, ut author eſt in Attica Pauſanias, Plurimū inter ſe, de uetuſtate contendunt. Scribit Herodotus apud Aegyptios inſtituta, & iura eſse, ut fœminæ negocientur, cauponētur, & inſtitoris operis uacent. Viri autem intra domos texant, & mulierum noſtratiū reliqua opera exerceant. Prętereа eoꝝ fœminæ ſtantes mingunt, uiri ſedentes. Apud eoſdem nulla mulier Dei, aut Deę ſacerdos eſt, ſed uiri deorum omniū, & dearum. Aegyptiorum præterea mos eſt, ut Iudęorū more ſcribant a dextro in ſiniſtrum, non ſicut Græci, & Latini factitant a ſiniſtra in dexteram manum. Virilia præterea circumcidunt mundiciæ gratia, pluris facientes ſe mundos eſse, quam decoros. In Aegypto (authore Herod.) ſeptem ſunt hominum genera a ſuo quoq; artificio appellata. Sunt enim alij ſacerdotes. Alij qui pugnatores appellantur. Calaſiries, & Hermothyebies nuncupati. Paſtores boū alij. Subulci genus quartū. Alij Inſtitores. Alij interpretes. Vltimi nauales gubernatores. Inter mira eius regionis hoc quoq; enumerant, qđ Aegyptij nunq̄ caluеſcāt. Aegyptum eſse fere terrarum omnium fertiliſsimam Hiſtoricoꝝ omnium ſententia eſt. Pomponi⁹ Mela libro primo. Aegyptus expers im-

brium, mire tamen fertilis, & hominũ, aliorumq; animaliũ perfœcunda genetrix, Nilus efficit amniũ in nostrum mare permeantium maximus. ob Aegypti fertilitatem ab Antiphilo poeta eleganter dictum est.

καρποῖς, οὐ σταδίοισιν ἐρίζομεν· οὐδὲ γὰρ ἄυλαξ
Αἴγυπτον, λιβύης ψάμμον ἐπιστρέφεται. Idest.

qui scissus a loco, cui Delta [a] nomen est, ad insulæ faciem spatia amplectitur interna, & incerto pene [b] fonte decurrens proditur, ut loquemur. Originẽ habet [c] a monte inferioris Mauritaniæ, qui Oceano propinquat. Hoc affirmant Punici libri, hoc Iubam regem accepim⁹ tradidisse. Igiť protinus lacũ efficit, quem Nilidem dicunt. Nilũ aũt iã inde esse cõiectant, qđ hoc stagnũ herbas, pisces, belluas nihilo minus procreet, quã in Nilo uidemus. Ac si quando Mauritania, unde ei

a b c

Fructibus, haud stadijs certamus, sed neq; sulcus
Aegypti, Libyam curat arenariam.

De eiusdem fertilitate sic Claudianus.

Aegyptus sine nube ferax, imbresq; serenos
Sola tenet, secura poli, non indiga uenti.
Gaudet aquis, quas ipsa uehit &c. Et Luca. 8. Pharsaliæ.
Terra suis contenta bonis, non indiga mercis,
Aut Iouis, in solo tanta fiducia Nilo.

Herodotus in secundo scribit Aegyptum uitibus carere. Vnde fit, ut uino utatur ex ordeo facto. Non assentitur Herodoto in hac parte, qui quærit. Cur in Aegypto, quæ regionũ aliarũ calidissima est, uinũ nõ calida, sed pene dixerim frigida uirtute nascatur? Qui huius rei causam scire cupit, adeat Macrobiũ Saturnaliũ lib. septimo. Diod. præterea Siculus lib. primo. Vineæ quoq; (inquit) eodẽ rigarę modo, uino abundant. In Cõmẽtariolo nostro in Dionysij Periegesin, multorũ authoritate docuimus Aegyptios ueteres fuisse sapientissimos, artium, ac scientiarũ pluriũ inuentores. Nam/ Primus aratra manu solerti fecit Osiris

Et teneram ferro sollicitauit humum,
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
Pomaq; non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adiungere uitem,
Hic uiridem dura cędere falce comam &c. Septima primi Tibullus.

His tot bonis, nõ pauciora Aegyptijs uitia, nobiles authores tribuũt. Quã rem eleganti uersiculo quarto Epigrãmaton Martialis comprehensus est, sic de Aegypto inquiens.

Nequitiam tellus scit dare nulla magis.

Vnde in eos, qui male morati sunt, prouerbio dici cœptum αἰγυπτιάζειν, Aegyptizare. Plura ad id recolligit Cœlius ca. 5. noni Antiq. lectionũ. De Aegypto abunde Herodotus in secundo. Strabo lib. ult. Ply. cap. 9. quinti. Mela Pomp. lib. primo. Ammianus Marcellinus lib. 22. Ptolemęus ca. 5. quarti. Martianus Capella lib. 6. Diodo. Siculus primo, & secundo Bibliothecæ. Iusti. in secundo. Claudianus de Nilo. Item cæteri. a ℭ Cui Delta nomen est.) Apud Memphim urbẽ omniũ Aegypti urbiũ præstantissimã. Nilus in plures partes scissus, formã Deltæ, idest. Δ. efficit. Quo fit, ut tanq̃ in Nili claustro posita, aditũ prębeat, prohibeatq; ad superiora loca nauigantibus. Author in secũdo Diod. Siculus. Scribit idem in primo, tot Nilũ insulas continere, ut ferme sit incredibile. Nã pręter eũ locũ, quem a forma Deltam appellãt, ferunt alias quoq; in eo insulas circiter septingentas. Harum quasdam ab Aethiopibus incoli, militũq; in eis fert. Ply. ca. 9. quinti. Inferiorẽ Aegypti partẽ Nilus dextra, lęuaq; diuisus, amplexu suo determinat Canopico ostio ab Africa, ab Asia Pelusiaco centum septuaginta mil. pas. interuallo. Quam ob causam inter insulas quidã Aegyptũ retulere, ita se findente Nilo, ut triquetrã terræ figurã efficiat. Ideo multi Gręcę literæ uocabulo Deltã appellauere Aegyptũ. b ℭ Incerto fonte.) Poetæ fere omnes scribũt Nili originem penitus ignorari. Lucan. in decimo.

Arcanum natura caput non prodidit ulli,
Nec licuit populis paruum te Nile uidere.
Amouitq; sinus, & gentibus maluit ortus
Mirari/q̃ noscе tuos.

Et Claudianus.

Fontibus ignotis nostrũ procurrit in orbem
Secreto de fonte cadens, qui semper inani
Quærendus ratione latet, nec contigit ulli
Hoc uidisse caput, fertur sine teste creatus.

Papinius tertio Syluarum.

Aut septemgemini caput haud penetrabile Nili.

Diodorus Siculus lib. primo huius rationẽ esse dicit, quod ea loca Nilus præterfluat, quæ sint tum serpentibus, tũ Cynocephalis,

a origo est, aut niuibus densioribus, aut imbribus largioribus irrigatur, inde incrementa exundationis in Aegypto augeantur. Sed effusus [a] hoc lacu arenis sorbetur, & cuniculis cæcis abscon-
b ditur. Deinde in Cæsariensi specu [b] prorumpẽs, amplior eadẽ indicia præfert, quę in exortu notauimus. Rursusq; subsidit, nec se prius reddit, q̃ post interualla itineris extenti contingat Aethi-
c opas. Vbi exit, Nigrũ facit fluuiũ, quẽ supra diximus terminum esse limitis Africani. Astapum eum inde gentes uocant, scilicet aquam tenebris profluentem. Multas, magnasque ambit [c] insulas. Quarum pleræque sunt tam diffusæ, &

uarijsq; feris syluestribus infestata, ac propterea illius accessus difficiles. Ouid. secũdo Transformationũ lib. poeticã fabulã referens, reicit idem Phaetontis incendium/qđ/

Nilus in extremũ fugit perterritus orbem, Occuluitq; caput. Nili primã originem noscendi, Notitiam, sed uicit adhuc natura latendi.

Et Pharijs, Persisq; fuit, Macedũq; tyrannis, Nullaq; non ætas uoluit cõferre futuris

Fuerunt autem hi pręcipue. Magnus Alexander, Sesostris Aegyptiorũ rex, Cambyses Persarum rex, Cæsar dictator, Itẽ cæteri plures. Nilũ (ut alibi ex Seruij sententia. 9. Aenei. super illud. Per tacitũ Gangem, aut pingui flumine Nilus) retulimus dictũ esse νέαν ἴλυν, hoc est (iquit) nouũ limũ trahentẽ. Plurima fuisse apđ ueteres Nili nomina, refert Diod. Siculus lib. primo. Fluuij (inquit) nomẽ uetus Oceanus fuit. Postq̃ cõprehensus eius cursus est Aquila. Deinde a rege quodam Aegyptus appellatus, quo nomine & Homerũ usum fuisse dicit. Postmodũ a Nilco rege Nili, quo nunc utuntur/nomen sortitum. Hunc Nileum Hermippus/Cyclopis filium fuisse tradit. Triton etiam authore Plynio dictus est Nilus. Idem Seruius. 4. Georgico. super illud. Et uiridẽ Aegyptũ. Nilum antea Latine Melonẽ cognominatũ fuisse prodit. Hebręis Nilus Geon dicitur, iuxta quem (ut ca. 5. de Paradiso scribit Ambrosius) Israelitis cum essent in Aegypto constituti, lex data est. c ℭ Originẽ habet a monte inferioris Mauritaniæ.) Verba Plynij ex cap. nono quinti, unde Solinus transtulit, hæc sunt. Nilus incertis ortus fontibus, ut per deserta, & ardentia, & immenso longitudinis spacio ambulans, famaq; tantum inermi, q̃ situ cognitus sine bellis, quæ cæteras omnes terras inuenere originẽ, ut Iuba rex potuit exquirere, in monte inferioris Mauritaniæ, non procul oceano habet, lacu protinus stagnãte, quẽ uocant Nilidem. Ibi pisces reperiuntur Alabetæ, Coracini, Siluri. Crocodilus quoq;. Inde ob argumentum hoc. Cæsareæ ortus creditur, in his, quæ Nili alueo spectantur, hocq; lacu educantur, in Thesco dicatus ab eo spectatur hodie. Præterea obseruatum est, prout in Mauritania niues, imbresq; satiauerint, ita Nilum increscere ex hoc lacu. Aegyptij sacerdotes, ab Oceano, qui orbem circuit, Nilum habere principium ferunt. Quibus argumentis Alexander Magnus se Nili caput reperisse suspicatus est. Refert Arrianus a principio libri sexti. d ℭ Quem Nilidem dicunt.) De Nilide lacu, uel fluuio capite quadragesimo dictum est. a ℭ Sed effusus hoc lacu.) Plynius de Nilo. Rursus (inquit) indignatũ fluere per arenosa, & squalentia, conditq; se aliquot dierum itinere. Mox alio lacu maiore, in Cæsariensis Mauritaniæ gente Masesylum erumpit, & hominũ cętus ueluti circumspicit ijsdem animalium argumentis. Iterũ in arenis receptus conditur rursus uiginti dierum desertis ad proximos Aethiopas. Atq; ubi iterum senserit hominẽ, prosilit fonte (ut uerisimile est) illo, quem Nigrin uocauere. Inde Africã ab Aethiopia dispescens, etiã si non protinus populis, feris tamen, & beluis frequens, syluarumq; opifex medios Aethiopas secat, cognominatus Astapus, qđ illarũ gentiũ lingua significat aquã e tenebris profluentẽ. b ℭ In Cæsariensi specu.) Sunt exemplaria, quæ non specu, sed specie habeant. Sũt rursus alia, in quibus nec specu, nec specie scriptum sit. Sed prima lectio castigatior. c ℭ Multas, magnasq; insulas.) Eas Diodorus Siculus circiter septingentas esse dicit, ut hoc ipso capite retulimus. Plynius etiã idem cum Solino refert. Insulas (inquit) ita innumeras spargit, quasdamq; tam uastę magnitudinis, quamq̃ rapida celeritate, ut tamẽ dierum quinq; cursu non breuiore transuolet. Circa clarissimam earum Meroen Astabores lęuo alueo dictus, hoc est ramus aquæ uenientis tenebris, dextra uero Astusapes, quod latentis significationis adijcit. Nec ante Nilus, quam se totum aquis concordibus rursus iunxit, & cætera. Ammianus libro uigesimosecundo, inter Nili insulas, duas clariores esse dicit, Meroen, & Deltam a triquetrę literæ forma uocabulo signatius appellatam. Supradictis similia de Nili cursu scribunt Strabo libro ultimo, & Pomponius Mela libro primo. Ammianus libro uigesimosecũdo. Clarius ea omnia, quæ ab authorib⁹ de Nili cursu dicunt, refert Diodorus Siculus libro primo. Nilus (inquit) a Meridie ad Septemtrionem fertur, ortus ex fontibus in extremis Aethiopiæ

finibus. Ad quæ loca (deserta enim sunt) propter æstus intemperiē nullus aditus fuit. Maximū omniū flumen cū per uarias, plureſq; feratur regiones, magnos flexus facit. Quandoq; ad orientē, & Arabiā, quandoq; ad occidentē, & Libyā fluens. Eius decurſus ab Aethiopiæ montibus uſq; ad mare, ſtadia duodecim ferme milia cū eius flexibus complectit̃. Facit autem inſulas in Aethiopia tum plures alias, tum maxime unā inſignē nomine Meroen. Vbi duoꝝ & uiginti ſtadioꝝ latitudinē habet &c. a

uaſtæ magnitudinis, ut uix eas dierum quin- a
que [a] curſu prætermeet, quamuis concitus ibi
feratur. Nobiliſsima earum eſt Meroe, [b] circum
quā diuiſus dextro alueo Aſtuſapes, læuo Aſta-
bores nominant̃. Tunc quoq; emenſus magna, b
longinquaq; loca primum occurſantibus ſcopu
lis aſperatur, tantis agminibus extollit̃ inter ob-
iecta rupium, ut ruere potius, q̃ manare credat̃.
Demumq; a [c] cataracte ultimo tutus eſt. Ita enim c
quædam clauſtra eius Aegyptij nuncupant. Re-
licto tamen hoc pone ſe nomine, quod Siris [d] uo-
catur, mox inoffenſus meat. Septem [e] oſtijs con-
ditur, in meridiē uerſus, excipit̃ Aegyptio mari.

¶ Dierum quinq;.) Marcellin⁹ aliter. Nilus (inquit) inſulas efficit plures, quarum aliquæ ita porrectis aquis dicūtur extendi, ut ſingulas ęgre tertio die relinquat. Diod. eam patere lōgitudine ſtadijs tribus milib⁹, latitudine mille. Eius formam ſcuto perſimilem eſse ait. b

¶ Meroe.) Cambyſes occupata Aegypto, cū Aegyptijs uſq; in Meroen progreſsus eſt, & nomen urbi, & inſulæ ab illo impoſitum ferunt, Meroe ſorore ibi mortua. Alij eam uxorē fuiſse tradūt. Nomen itaq; ob honorem mulieris loco dedit. Lege Strabonē, Ptol. Diodorum, Stephanū, item cęteros. c

¶ A cataracte.) Id eſt (ut Ammianus ait) a prærupto ſcopulo a uerbo καταῤῥέω quod defluo ſignificat. Eſt enim Cataractes ad mediū fere flumen petroſum quoddam ſuperciliū in ſuperiore parte planum, ut flumen recipere poſsit, deſinens uero in pręcipitium, ex aqua præcipitatur. Vtrinq; ſecus terrā alueus eſt, qui facile adnauigari poteſt. Hac itaq; adnauigantes defluunt in Cataractem, & cum ſcapha in præcipitiū detruduntur, & ipſi, & ſcaphæ illęſi. Eſt (ut Stra. lib. 14. prodidit) amnis in Pamphylia, qui Cataractes appellatur multus, & torrentis more impetuoſ⁹, ab alta petra deſcendens, adeo, ut longiſsime ſtrepitus exaudiatur. In Nilo locus quidā eſt latitudine ſtadioꝝ decem accliuis, præceps in anguſtum clauſus inter conualles, ubi frequentia ſaxa ſcopulis ſimilia, aquā magna uertigine, mirabiliq; illeſam reflectunt, inq; contrariū curſum ſpumis agunt recedentibus. Quæ res ſtuporem aſpicientibus præbet. Eſt enim ita uelox hoc in loco aquæ decurſus, ut ſagittæ ſimilis uideatur, cū augetur aquarum incremento Nilus, ideoq; leniori curſu aqua ſuperemiſnente ſcopulos, qui per cataractas nauibus uenit contrarij deſcendunt. Aſcendendi nulla eſt facultas fluminis impetu, omne hominū ingeniū ſuperante. Sūt autē in Nilo (authore Diod.) Cataractæ plures, ſed maxima in Aethiopia, atq; Aegypti finibus ſita. Duas Nili cataractas, multis uerbis deſcribit Philoſtratus lib. 6. uitæ Apollonij. d

¶ Siris.) Vetuſti Solini codices habent omnes ferme Nigris. Hermolaus autem ca. 9. quinti Caſtigationū Plynianarū, authoritate Dionyſij Afri, Stephani, & Euſtathij, legendū cenſet Siris, quaſi a Sirio ſtella nomen habeat, quoniā ſub ortū Canis, per introitū Solis in Leonem augeatur, & creſcat. Vitruuius ca. 2. octaui Architecturæ, ab Atlante monte, qui Diris etiā appellat̃, Dirin nominat. Eſse tamen poteſt, ut utroq; nomine fuerit appellatus. Neſcio qua ratione motus Philippus Beroaldus, pro Siris, uel Nigris, Girin repoſuerit in Solino. Dionyſij uerſus eſt. σίρισ ὑπ' αἰθιόπων κικλήσκεται. Siris ab Aethiopibus uocatur. e

¶ Septem oſtijs.) De Nili oſtijs ſeptem Oui. quinto Metamor.

Donec feſsos Aegyptia tellus
Ceperit, & ſeptem diſcretus in oſtia Nilus.

Idem ſecundo Elegiarum.

Quaq; celer lato Nilus delapſus in alueo
Per ſeptem portus in maris exit aquas.

Claudianus primo in Ruffinum.

Hinc bibat æſtiuum ſepteno gurgite Nilum.

Sunt qui plura, q̃ ſeptem Nili oſtia eſse tradant. De ijs Plynius ca. 10. lib. quinti. Sunt in honore (inquit) & intra decurſum Nili multa oppida, p̄cipue, quæ nomina dedere oſtijs, non omnibus. Vndecim enim reperiuntur, ſuperq; quatuor, quæ ipſi falſa ora appellant. Sed celeberrimis ſeptem. Proximo Alexandriæ Canopico. Deinde Bolbitino, Sebenitico, Phamitico. Mendeſico. Tanitico, ultimoq; Peluſiaco. Strabo quoq; iiſdem oſtijs enumeratis, hæc ſubdit. Sunt inter hæc alia quędā oſtiola ignobiliora, falſa oſtioꝝ appellatione. Habent enim hæc oſtia ingreſsus, non tamē aptos magnis nauigijs, ſed ſcaphis. Propterea qđ breuia, ac paludes, loca obtineāt &c. De ijs ſeptem Nili oſtijs lege Diod. Siculū lib. primo. Ammianū lib. 22. & Ptol. ca. 5. quarti. Horum

ostiorum pictura est apud eundem tabula tertia Africæ. Annotandū uero, eum locū, ubi Nilus in mare defluit, ἐμπόριον uocari antiquū Aegypti Emporium, author Diod. Siculus lib. primo. a ¶ Ignari sy derum, uel locorum uarias causas.) Incrementū Nili aspicientibus uidetur admirabile, incredibile audientibus, ut primo lib. Diod. ait. Solus enim inter reliqua flumina adeo æstate crescit, cū decrescant cætera, ut inundet Aegyptum. Hyeme minuitur, cū reliqua augeantur. Est Aegyptus plana, & campestris,

a Ignari syderum, [a] uel locorum uarias de excessibus eius causas dederunt. Alij affirmant Etesias [b] nubium dēsitatem illo cogere, unde amnis hic auspicatur, ipsumq; fontē superno humore sublab tum tantam inundatiōis habere substantiā, quantam pabuli ad liquorē nubila sumministrauerit. Ferunt alij [c] qđ uentorum flatibus repercussus, cū fluorem solitæ uelocitatis nō queat promouere,

cumq; urbes, Vici, agricolarū mapalia aggerib⁹ munita, āq inundationē deuitēt, tamq̃ Cyclades apparent aspicientibus. Terrestres beluæ omnes, quæ in campis remanent suffocanē aqua, quæ euadunt ad altiora confugiunt loca. Pecora inundationis tempore, in stabulis reclusa nutriūtur a colonis, ad id antea præparato pastu. Vulgus remissis opibus rusticis, ociosum epulis indulget, ac uoluptati. De Nili status quibusdam temporibus augmento, tot sunt scriptorum sententiæ, quot penè ij sunt, qui eam materiā tractauerunt. Sed quoniā eas sententias Plutarchus Cheronęus in unū paucis recollegit, ascribā eius ex 4. de Placitis Philosophorum lib. uerba. Thales (inquit) Aquilones anniuersarios aduersos Aegypto flantes Nili exuberantiā attollere, utiq; emissarijs eius rugefaciendo mari obstructis. Euthymenes Massyliensis oceano, & exteriore mari suapte natura dulcis Nilū expleri. Anaxagoras Aethiopię niuibus æstate quidem liquefactis, hyeme uero uigentibus. Democritus ad septemtrionē soluta, diffusaq; sub Solstitium niue, nubila ex uaporibus cogi, quibus a statis Aquilonibus in meridiem, Aegyptumq; propulsis, certatissimos imbres fundi, quibus stagna redundent, ipseq; amnis Nilus. Herodotus illū ex suis tantūdem fontibus hyeme, ęstateq; inuehere, hyeme tamen minori uideri, cuius causam in sole esse. Quippe qui illo tempore anni proxime Aegyptum accedat, eiusq; flucta sorbeat. Ephorus historiæ scriptor Aegyptū prodidit æstate totā laxari, & uelut uim quandā undarū exundare. Suggere etiānū illi Arabiā, & Libyen soluto earum arenido solo. Eudoxus Aegyptiorum sacerdotes huius causam in pluuias referre aquas tradit, anniq; temporū circum obsistentiā, idest Antiperistasim. Etenī cū nobis est æstas; qui sub Solstitiali circulo agimus, tunc illis hyems est, qui sub brumali ad perpendiculum incolunt. Propterea Nili aqua alueos superans expatiatur per Aegyptum. Hucusq; Plutar. Sunt, qui scribant Eratosthenem dicere, ęstiuos imbres causam esse, idq; ab Aristotele sumpsisse, Aristotelē uero a Trasyalco Thasio, qui unus fuit ex antiquis Physicis. Trasyalcum aūt ab alio, atq; illū ab Homero, qui Nilum cęlestem dixit, eo uersiculo.

Rursus ad Aegypti cęlestem nauigat amnem.

Herodo. in secundo. Strabo lib. ultimo. Seneca 4. naturaliū q. Plynius, Diod. Siculus, Pom. Mela, Ammia. Marcellinus lib. 22. plura disputant, quænā sit causa eius inundationis. Luca. lib. 10. existimat Nili inundationis non posse aliā rationē reddi, nisi, qđ deus Aegypto, quæ plerumq; uacat pluuijs, consulere uoluit.

Quis causas reddere possit?
Sic iussit natura parens decurrere Nilum,
Sic opus est mundo, Zephyros quoq; uana uetustas
His ascripsit aquis, quorum stata tempora flatus
Continuiq; dies, & in aera longa potestas.
Vel qđ ab occiduo depellant nubila coelo
Trans Noton, & fluuio cogunt incumbere nimbos.
Vel qđ aquas totiens rumpentes littora Nili
Assiduo feriunt, coguntq; resistere fluctu.
Ille mora cursus, aduersiq; obice ponti
Aestuat in campos &c.

Lucreti⁹ quoq; lib. 6. uarias causas refert, cur Nilus ęstatis tēpore extuet.

Nilus in æstate crescit, campisq; redundat
Vnicus in terris Aegypti totius amnis &c.

Extat liber Aristo. qui de Nilo inscriptus est. Eudoxus præterea, & Aristo. philosophi librū de Nilo composuerunt. Theophrastus (ut Seneca refert) author est in ponto quosdā amnes crescere ęstiuo tempore, cuius rei quatuor causas esse dicit. Aut quia nūc maxime in humore mutabilis terra sit. Aut quia maiores in remoto imbres sunt, quorum aqua per secretos cuniculos reddita tacite effūditur. Tertia sub crebrioribus ostium cæditur, & reuerberatur fluctu

aquis in arcto luctantibus intumescat, & quanto impensius controuersi spiritus repugnauerint, tanto excelsius sublimari in altitudinis uertices repercussam celeritatem, quando nec solitus extenuet cursus alueum, & stipato iam flumine uenis originalibus torrentũ pondera superueniãt. Ita concordi uiolentia hinc urgentis [a] elementi, hinc resistentis undis exultantibus molem colligi, quæ excessus facit. Nonnulli affirmant fontẽ eius, qui Phiala uocatur [b] syderum motibus [c] excitari, extractumq; radijs candentibus cęlesti igne suspendi, non tamen sine certa legis disciplia, hoc est lunis cœptantibus. Verum omnẽ excessus originem de sole fieri, primamq; exultantiã tumoris concipi, cum per Cancrum [d] sol uehat. Postmodum triginta eius partibus euolutis, ubi ingressus Leonem [e] ortus Syrios excitauerit, ꝓpulso omni fluore tãtam uim amnis erumpere. Quod tempus Sacerdotes natalem [f] mundi iu-

amnis resistit, qui crescere uidet, quia non effunditur. Quarta ratio est syderũ. Hæc enim quibusdam mensibus magis urgent, & exhauriuntur flumina, cũ longius recesserunt, minus consumunt, atq; trahunt. Itaq; qđ impedio solebat, id incremento accidit. Hucusq; Theophrastus. b ¶ Ethesias.) Fuit hæc Thaletis Physici sententia, ut Seneca, & Diod. Siculus recensent. Plynius. Causas huius incrementi uarias prodidere, sed maxime probabiles Etesiarũ eo tẽpore ex aduerso flantiũ repercusso ultro in ora acto mari. c. ¶ Ferunt alij.) Hãc quoq; rationẽ Theophrastus enumerat. Pom. Mela. Aut (inquit) uenienti obuię aduersos spiritu cursum descendentis impediunt. Aut Arenis, quas cum fluctib⁹ littoris applicãt, ostia obducunt. Lucretius lib. sexto. Aut quia sunt æstate Aquilones ostia contra &c. a ¶ Vrgentis elementi.) Aquarum copia. Sicq; duas huius incrementis causas esse dicit, fluminis ingentem aquæ copiã, & uentorũ Nili cursum ꝓpedientiũ uiolentiã. Libuit ascribere Ammiani ex lib. historiarũ. 22. uerba, qđ elegantia plurimũ, & tersa sint. Opinio est celebrior alia, quod spirantibus Prodromis, perq; dies q̃draginta, & quinq; Etesiarum cõtinuis flatibus repellentibus eius meatũ uelocitate cohibita superfusis fluctibus intumescuns, & reluctante spiritu controuerso adolescens in agros, hinc ui reuerberante uentorũ, inde urgente cursu uenarum perennitũ progrediens, in sublie tegit omnia, & dumis oppressa per supina camporũ, speciem exhibet maris. Id ipsum quoq; alijs interdũ euenit fluminibus. Claudianus secundo in Rufino.

Quosq; rigat retro pernitior unda Garumnæ
Oceani pleno quoties impellitur ęstu.

b ¶ Qui Phiala.) Ply. ca. 9. quinti. Timęus Mathematicus occultam protulit rationẽ. Phialã appellari fontem eius, mergiq; in cuniculos ipsum amnẽ uapore anhelantẽ fumidus cautibus ubi conditur. Verum sole per eos dies cõminus facto extrahi ardoris ui, &. suspensum abundare, ac ne deuoretur abscondi. Idq; euenire a Canis ortu per introitum Solis in Leonem contra perpendiculũ fontis sydere stante, cũ in eo tractu absumanẽ umbræ. c ¶ Syderũ motibus.) Theophrastus quatuor causarum hãc unã esse dicit. d ¶ Cum per Cancrũ sol uehatur.) Scribit Columella cap. 2. duodecimi. Solem ingredi signũ Cancri octauo Calendas Iulias. Ouidi. sexto Fastorum. Sol abit e Geminis, & Cancri signa rubescunt. Ply. ca. 9. quinti. Incipit crescere luna noua, quęcunq; post Solstitiũ est, sensim, modiceq; Cancrum Sole transeunte, abundantissime autẽ Leonem. Et residet in Virgine, ijsdem, quibus accreuit modis. In totum autem reuocatur intra ripas in Libra, ut tradit Herodo. centesimo dit. e ¶ Ingressus Leonem.) Id teste Columella ubi supra, accidit nono Calendas Augusti. f ¶ Natalẽ mundi.) Aegyptij sacerdotes opinati sunt ita fuisse factum in primo mundi natali, sicut in Aegypto annis singulis fieri experiebantur. In Aegypto enim,

Vbi deseruit madidos septemfluus agros
Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alueo,
Aethereoq; recens exarsit sydere limus,
Plurima cultores uersis animalia glebis
Inueniunt, & in ijs quædam modo cœpta per ipsum
Nascendi spacium, quædam imperfecta, suisq;
Trunca uident numeris, & eodem corpore sæpe

Altera pars uiuit,rudis est pars altera tellus. Quippe ubi temperiem sumpsere humorq́;, calorq́;
Concipiunt,& ab ijs oriuntur cuncta duobus. Sic quoq́; a principio cum terra, quæ tunc fuerat aquis obducta,arida apparuisset,multiformis in ea,rerum facta est generatio.Theologi tradunt,primã mundi creationẽ factam fuisse in primi temporis æquinoctio.i.Verno.Qui dies intelligitur.xi.Calendarum Aprilis,hoc est.22.Martij dies,quando primus est Paschatis dies.i.primi mẽsis dies primus.

a dicarunt,idest inter tertiũdecimũ kalendas Augustas,& undecimũ diem.Deinde reuocari exitus uniuersos,cum in Virginem [a] transeat,penitusq́; intra suas ripas capere cũ Librã sit ĩgress⁹.
b Hoc etiã addunt pariter eum nocere, siue abundantius [b] exæstuet,siue parcius, quandoquidem exiguitas minimũ fœcunditatis apportet. Propensior copia diuturno humore culturam mo-
c retur.Maximos eius exitus cubitos duodeuiginti consurgere, iustissimos sexdecim temperari. Nec in quindecim abesse prouetus fructuarios, sed quicquid intra sit,famem facere. Dãt illi etiã
d hoc maiestatis,ut portendat futura, argumentãtes quandoquidem Pharsalico bello nõ fuerit egressus quinq́; ulnas.Iam illud palam est,qđ solus ex amnib⁹ uniuersis nullas expiret auras.Di-
e tiõis Aegyptiæ esse incipit a Syene,[c] in qua fines Aethiopum, & inde usq́; dum mari intimatur, Nili nomen tenet.INter omnia, quæ Aegyptus habet digna memoratu,prẹcipue bouẽ mirant̃,

In lege enim mãdatũ est,ut undecima die primi mẽsis uespere præpararent ad Pascha faciendũ.14.mensis die.i.ab undecimo.Iam enim uesper decimi diei,in undecimũ lucet, ut ab xi. Calendas Aprilis initiũ esset primi mensis. Sumpsimus hæc ex Diuo Augustino Quęstiõe.106.eius operis,qđ Quæstionũ Veteris,& noui testamẽti inscripsit.Sacris literis concordãt gentiliũ plures, qui mũdi natalẽ tribuunt Vernó tempori.Hinc Maro nullius expers scientiæ secundo Geor.cecinit.

Non alios prima crescentis origine mundi
Illuxisse dies,aliumue habuisse tenorem
Crediderim,Ver illud erat,Ver magnus agebat
Orbis,& hibernis parcebant flatibus Euri.
Cum primum lucem pecudes hausere &c.

Similia scribit & in quinto Lucretius. Aiunt quidã(ut primo de somnio Scip.refert Macrob.) incipiente die illo,qui primus omnium luxit,i.quo in hunc fulgorẽ cœlũ,& elementa purgata sunt,qui ideo mundi natalis iure uocitatur,Arietẽ in medio cœlo fuisse. Et quia mediũ cœlum,quasi mundi uertex est,Arietẽ propterea primũ inter omnes habitũ,qui ut mundi caput exordio lucis apparuit. a ℭ Cum in Virginẽ transeat.)Columella cap.2.duodecimi scribit Solem transire in Virginẽ decimo Calendas Septẽbris.In Librã autẽ.xi. Calendas Octobris. b ℭ Siue abundantius exęstuet.)Iustum incrementũ est(inquit Ply.)cubitoꝝ.xvi.Minores aquæ nõ oĩa rigant.Ampliores detinet,tardius recedendo.Hę serendi tempora absumũt sole madente,illę nõ dant sitiente.Vtrumq́; reputat prouintia.In.xij.cubitis famem sentit.In.xiij.etiamnũ esurit.xiiij.cubita hilaritatem afferunt.xv.securitatem.xvi.delicias.Maximũ incrementũ ad hoc ęui fuit cubitoꝝ.xviij. Claudio principe.Minimũq́; Pharsalico bello,ueluti necem Magni prodigio quodã flumine auersante.Cũ stetere aquæ apertis molibus admittuntur,hucusq́; Plynius.Ammianus ubi supra.Abunde ita luxuriam,ita est noxius,ut infructuosus si uenerit partior.Gurgitũ enim nimietate humectans diutius terras,culturas moratur agrorum.Paruitate aũt minatur steriles segetes.Eumq́; nemo aliquando extolli cubitis altius sexdecim possessor optauit.Et si inciderit moderatius aliquoties iactæ sementes in loco piguioris cespitis cũ augmento fuere,septuagesimo renascuntur.Solusq́; fluminũ auras nullas inspirat. c ℭ A Syene.)Vrbs hæc sita est supra Alexandriã quinq́; milibus stadioꝝ, in qua Solstitij die medio nullã umbrã iaci,puteumq́; eius experimenti gratia factum totum illuminari. Author secũdo naturalis historiæ Caius Plynius.Plura Macrob.secũdo de Somnio Scipionis. Verũ quoniã plurima cura,molestiaq́;,agricolis Nili inundatio urgebat,excogitata est in Memphi quædam incrementi, & mensurãdi a regibus obseruatio.Itaq́; quibus id negotij demãdatũ erat,per epistolas urbibus,uicisq́; significabant,quot cubitis,quotue digitis fluuius auctus esset. Et simul quo tempore cępisset decrescere,quo modo uacuus reddebat̃.Ea sollicitudine populus, incremẽti magnitudine,decremẽtoq́; notis,ubertatem futurã e uestigio ab inundationis modo,notatis prioribus temporibus noscebant.Au-

Apim [a] uocant. Hunc ad instar colunt numinis, a
insignẽ notæ albæ macula, [b] quæ dextro eius late
ri ingenita corniculantis lunæ refert faciem. Sta-
tutum æui spatium est, qđ ut affuit profundo sa-
cri fontis immersus necatˀ, ne diem longius tra- b
hat, q̃ licebit. Mox alter [c] nec sine publico luctu
requiritur, quem repertũ centũ Antistites Mem
phim prosequuntˀ, ut incipiat sacris ibi initiatus,
sacer fieri. Delubra, [d] quibus succedit, aut incu- c
bat, mystice thalamos nominant. Dat omnia ma
nifestantia [e] de futuris. Illud maximũ, si de consu
lentiũ manu cibũ capiat. Deniq; auersatus Ger-
manici Cæsaris [f] dextram, prodidit ingruentia,

thor Diod. Siculus lib. primo. a ℂ Bouẽ mirantur, Apim uocant.) Quẽ Aegyptij Apim, Græci Epaphum uocitãt. Apis Straboni idẽ est qđ Osiris. Hunc (ut ex Maneto secundo Præparationis refert Eusebius) Osiris, & Isis primi consecrarũt, & ut ab Aegyptijs numinis loco publice coleretˀ/ instituerunt, qđ frumentorũ inuentoribus ad cõmittenda terris semina cũ Mneui plurimũ profuisset. Alij tradunt idcirco hunc diuinũ honorem impensum Apidi, qđ defuncti Osiridis anima in bouẽ trãsmigrasset, q̃ deinceps ad posteros pergẽs fuerit trãsfusa. Sũt q dicãt Osiridis a Typhone percẽpti, Apim quendã mẽbra in unũ collecta, in bouẽ ligneum albi bouis corio circumdatũ/ conjecisse. Sed uerius ad gentis uanitatem (ut alia multa) referamus. Hac Aegyptiorũ superstitione Cambyses ille Persarum rex offensus/ Apim bouem a sacerdotibus ad se iussum duci, educto mox mucrone cachinansq; ad sacerdotes: O capita neq̃ (inquit) huiuscemodi Dij existunt, sanguine, atq; carne prædti, & ferrum sentientes. Dignus nimirũ Aegyptijs hic deus. Qualis autẽ is Apis fuerit, paucis Mela Pom. definiuit. Apis (inquit) populorum omniũ in Aegypto numẽ est. Bos niger, certis maculis insignis. Et cauda, linguaq; dissimilis aliorum. Raro nascitur, nec coitu pecoris (ut aiunt) sed diuinitus, & cœlesti igne conceptus, diesq;, quo gignitur genti maxime festus est. Plura Plynius capite 46. octaui. Tantæ diuinitatis apud Aegyptios Apis esse credebatˀ, ut Iudæi quoq; eundẽ sibi numẽ (ut in Exodo, & quarto Regũ libro scriptũ est) conflauerint aliquando. Cũ enim Moyses Iudæorũ dux ascendisset in montem, atq; ibi quadraginta diebus moraretur, aureũ caput bouis, quẽ uocant ipsi Apin, qđ eos præcederet/ figurarunt. Quo peccato, & scelere offensus Deus, impiũ, & ingratum populũ, pro merito pœnis grandibus affecit, & legi, quã p̃ Moysen dederat/ subiugauit. Refert hęc Lactãtius Diuinarum institutionũ lib. 4. b ℂ Notæ albæ macula.) Herodoti uerba ex Thalia. Apis idẽq; Epaphus e uacca genitus, quæ nullũ dũ alium potest concipere fœtũ, quã Aegyptij aiunt fulgure ictam cõcipere ex eo Apim. Habet hic uitulus, q appellatˀ Apis, idẽ hæc signa. Toto corpore est niger, in fronte habẽs candorẽ figuræ quadratæ. In tergo effigiem aquilę, Cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Ab Ouidio nono Meta. uarijs coloribus dicitˀ. Strabo lib. ultimo de eius notis. Memphis (inquit) Apidis tẽplum habet, qui idẽ est, qđ Osiris. Ibi bos Apis in septo quodã alitur. Albus frontẽ, & quasdã paruas corporis partes. Cætera uero niger, quibus signis iudicat, qui sit ad successionẽ idoneus, alio uita functo. c ℂ Mox alter, nec sine pub. luctu requiritur.) Apide mortuo, magnificeq; sepulto, quęrunt, ad id delecti sacerdotes uitulũ priori persimilẽ, inuento populus luctũ finit. Sacerdotes, quibus ea imminet sollicitudo, primũ in ciuitatem Nili uitulũ perducũt, in qua eũ nutriunt diebus quadraginta. Deinceps in nauim contectã, habitaculũ aureũ habentẽ introducentes, & ad Memphin ut deũ ducentes, in Vulcano fano locant. His diebus solæ mulieres taurũ uident, quæ ante eius faciem astantes, uestibus sublatis, ei abrasum fœmen ostendunt. Reliquo tẽpore prohibentur in conspectũ huius dei accedere. Authores sunt Diod. Siculus lib. primo, & Euseb. ca. 1. secundi Præpara. d ℂ Delubra quibus succedit.) Sunt (inquit Ply.) delubra ei gemina, quæ uocant thalamos, Auguria populorũ. Alterũ intrasse lætum est, in altero dira portendit. Responsa priuatis dat, e manu consulentiũ cibũ capiendo &c. e ℂ Dat omnia manifestantia de futuris.) Scribit Fauorinus in Cõmẽtarijs Apidẽ bouẽ, Eudoxi Astrologi, cũ adhuc in Aegypto moraretur, palliũ linxisse, quo ostento eũ Sacerdotes celebrẽ qdẽ futurũ, sed non longęuũ responderunt. Quã rem hoc epigrãmate Diogenes compresus est.

A boue cornuto propriam prædicere sortem
Eudoxum fama est quondã Memphitis in urbe.
At quia sermonẽ uitulo natura negauit,
Nil dixit, stolã lingens obliquus aperte
Hoc docuit, moriere cito. &c.

f ℂ Germanici Cæsaris.) Fuit hic Drusi, & iunioris Antoniæ filius, agens annũ quartũ & tricesimũ, Antiochiæ obijt, nec sine ueneni suspitione. Sunt qui eius mortem Tyberio tribuãt, Cn. Pisone legato Syriæ id exequẽte. Plynius ca. 46. octaui li. Responsa priuatis dat de manu con-

a nec multo post Cęsar extinctus est. Pueri[a] Apim
gregatim sequunt, & repente uelut lymphatici
uentura præcinunt. Bos illi fœmina ostenditur
in anno semel, & ipsa non absq; certis īsignibus,
b quæ atq; inuenta, & oblata est, eadē die neci dat.
Apis natalem Memphitici celebrāt[b] iactu aureę
patheræ, quam proijciunt in Nili gurgitē. Hæc
solennitas per dies. vij. agitur. Quibus diebus cū
c sacerdotibus quasdā Crocodili inducias habēt,
nec attrectant lauantes. Verum octauo die ceri-
monijs iam peractis, uelut reddita sæuiendi licē-
tia solitā resumūt atrocitatem. CRocodilus ma-
d lum[c] quadrupes & in terra, & in flumine pariter
ualet, linguam non habet, maxillā mouet[d] supe-
riorem. Morsus eius horribili tenacitate conue-
niunt stipante se dentium serie pectinatim. Ple-
e rumq; ad uiginti[e] ulnas magnitudinis coalescit.
Qualia anseres edit oua. Metatur locum[f] nido
naturali prouidentia. Nec alibi fœtus premit, q̄
quo crescentis Nili aquæ non possunt perueni-
re. In partu fouēdo mas, & fœmina uices seruāt.

culentium cibū capiēdo. Germanici Cæsaris manū auersatus est, haud multo post extincti. a ℂ Pueri Apim.) Cætero (inquit Plynius) secreto cū se prorupit, in cętus incidit summotus strepitu lictoris, grexq; puerorū comitatur carmen honori eius canentiū, intelligere uidet, & adorari uelle. Hi greges repente lymphatici, uētura præcinunt. Fœmina bos semel ei anno ostenditur, suis & ipsa insignibus, q̄q̄ alijs, semperq; eodē die, & inueniri eā, extinguiq; tradunt. b ℂ Memphitici celebrant.) Memphi est locus in Nilo, quē a figura uocant Phialam, omnibus annis ibi auream paterā, argenteāq; mergentes diebus, quos habēt natales Apis. Septem hi sunt. Mirūq; neminē per eos a Crocodilis attingi. Octauo post horam diei sextā, redire beluę feritate. Plynius lib. & capite eisdē. c ℂ Crocodilus malū quadrupes.) Gręci κρόκοδειλομ dicunt. ἀπὸ τοῦ κρόκου, καὶ δειλοῦ. i. a Croco, & timido, quod mirum immodū Crocū timeat. Aegyptij enim sup mel, qđ confitiunt, crocū sternunt, ne a Crocodilis absumat id maxime expetentibus. Aduertendū ab Aegyptijs non Crócodilos, sed Campsas uocari. Quod de Crocodilis hic scribit Solinus, sumptū ex ca. 25. octaui Plynij. Crocodili naturā ijs quidē uerbis in Euterpe describit Herod. Crocodilo (inqt) talis inest natura, ut quatuor mensibus maxime hibernis nihil omnino edat. Et cum sit quadrupes, tamē terrestre, & aquatile est. Nā oua parit humi, excluditq;, & plerumq; die in sicco agit, sed totam noctē in flumine. Quippe calidiore aqua, q̄ nocturno sereno, & rosido. Ex omnibus, quæ mortalia agnoscimus, hoc maximū existit, ex minimo siquidem. Oua gignit haud multo maiora anserinis, & proportione oui fęt⁹ excludit. Excret⁹ ad. 17. & āplius cubitos puenit. Oculos habet suillos, dētes magnos ꝓportiōe corporis, & prominentes, atq; serratas. Cui ex omnibus feris soli lingua innata non est. Idem inferiorē maxillā solū non mouet, sed superiorē, inferiori admouet. Vngues quoq; robustos habet, pellemq; circa tergū impenetrabilem. Inter aquas cœcus, sub dió perspicacissimus. Diodo. eum longitudine uitæ hominis ferme esse ait. Neq; solum homines comedere, sed & cætera terrestria animātia flumini appropinquātia, unguibus grauiter discerpere. Morsu esse aspero, tetroq;. Et qđ dentibus laceret, nunq̄ sanari. Eum capi tum hamis, tum ferreis instrumentis, tum deniq; retibus ualidissimis. Crocodilorū tū in Nilo, tū in stagnis flumini proximantibus ingentē multitudinē esse dicit, & qđ suapte natura fœcundū animal. Parit enim (ut ca. 33. quinti Naturę animaliū Aristo. docet) plurimū oua sexagita, & qđ q̄ rarissime capiatur. d ℂ Maxillā mouet superiorē.) Hoc idem præter Herodotū, & Caiū Plynium scribit Aristoteles ca. xi. secundi Naturæ animaliū, & cap. 17. secundi de partibus animalium. e ℂ Plerūq; ad uiginti ulnas.) Aristoteles c. 33. quinti Naturæ animaliū, ad quindecim cubita crescere ait, augeriq; q̄diu uiuit quosdam affirmare refert. Plynius ait eum magnitudine plerumq; excedere duodeuiginti cubita. f ℂ Metatur locum.) Ex Plynio hoc ipsum sumptum est. Tradunt nō nulli Crocodilos uiso homine emittere lachrymas, at mox eum deuorare, qui appropinquarit. Hinc factū prouerbiū κροκοδίλου δάκρυα Crocodili lachrymæ. In eos, qui sub pietatis specie homines fallant. Aegyptij, qui Hieroglyphicis literis usi sunt, cū malū aliquod significare uolebant, Crocodili effigie id exprimebāt. Hinc Aegyptiorū perpendas amentiam, qui tam atrocem, ac perniciosam hominibus, rebusq; alijs beluam (ut inquit ille) Crocodilon adorant. Sunt apud Aegyptios, qui ubi Crocodilū mortem obierit,

eũ sale conditum sacris in urnis sepeliant. Huius facti rationẽ afferũt, qđ dũ Crocodili ab Arabiæ, Libyæq; uicinis latronibus timenẽ, toti ipsi regioni securitatẽ præstent. Alij ob id factum autumãt, quod quendã de prisca regibus suorũ rabiem canũ fugientẽ ad paludẽ, quæ præter opinionẽ hominũ, a Crocodilo susceptus in alterã ripã traiectus fuerit. Authores Euseb. ca. 1. secundi Præpa. Euangelicæ, & Dio. Siculus in secundo. Mira de sacro Crocodilo, in lacu quodã nutrito, & sacerdotibus mansueto, se uidisse, ultimo uolumine refert Strabo. a ℂ Trochilos.) Hæc omnia eleganter cap. 25. octaui reperies apud Plyniũ. Ascribã tamẽ Aristo. uerba ex ca. 6. noni Naturę animaliũ. Crocodilis (inquit) hiantibus, Trochili aues inuolantes, depurgãt dẽtes. Quo munere & ipsi aluntur. Et Crocodilus sentiens secũ cõmode agi, nihil nocet. Sed cum egredi autem uult, ceruices mouet, ne comprimat. Scribit idẽ Aristoteles cap. xi. eiusdẽ libri. Trochilum uocari etiã Senatorem, & regẽ. Quam ob rẽ Aquilam pugnare cũ eo referũt. Eũ frutetta incolere, & foramina. Capi difficile posse ait. Fugax enim, atq; infirmis moribus ẽ, sed uictua probitate, & ingenij solertia prẹditus. b ℂ Scalpit.) Aelianus negat omnẽ Trochilum id facere, sed ex multis unã tantum eius speciem, quæ κλαδαρόρυγχος (inquit) appelletur. c ℂ Aditũ sibi facit.) Semper fere (inquit Herodot⁹) hoc ad Zephyrum facere solet, atq; in os beluæ penetrantem, deuorare sanguisugas. Quas Herod. Sanguisugas nominat. Solinus eas Rediuios (sic enim legendũ uidetur) nũcupat. Sũt enim Rediuij bestiolæ infixos semp sanguini capite uiuẽtes, atq; ita intumescentes. Vnũ animaliũ genus, cui cibi non sit exitus &c. Ply. ca. 34. undecimi nõ nominat. Theodorus Rediuos ca. 31. qnti Naturæ animalium apud Aristo. transtulit. Columella quoq; lib. 7. ca. 2. Rediuios, uel Rediuiuos uocat. Itali Zeccas uocitant. Ammianus escarũ minutias eam auiculã captare dicit lib. historiarum. 22. d ℂ Enhydrus.) Ammianus eodem libro. Hydrũ Ichneumonis genus id facere tradit. Sed uterq; idẽ significat. Est enim Enhydrus, uel Hydrus anguiũ genus in aqua degentium. Arsinoitæ Ichneumones, colunt. Hi Crocodilis, & Aspidibus perniciẽ inferunt. Eas enim, & eadẽ oua delent luto incrustati. Inuoluũtur enim in eo, postea ad solẽ siccati Aspides per caput, uel caudã capientes in flumen trahunt, atq; occidunt. Crocodilis uero applicantibus insidiantes, in oris hiatum intrat, & exesis uisceribus e uentre mortuorũ egrediunt. Similia scribunt Plynius, Dio. Siculus, & Ammianus. Enumerat hæc Aristo. nono Naturæ animaliũ inter eas animantes, quas prudentia quadã natura instituit. e ℂ Est & Delphinũ genus.) Sũt codices, qui habeant. Sunt & Delphines. Idem autẽ sensus. f ℂ Interimũt.) Verũ in Crocodilo (inqt Plynius) maior erat pestis, q̃ ut uno esse eius hoste natura contenta. Itaq; & Delphini immeantes Nilo, quorũ dorso tanq̃ ad hunc usum cultellata inest penna abigentes eos prẹda, ac uelut in suo tantũ amne regnãtes alioquin impares uiribus ipsi, astu interimũt. Callent enim in hoc cuncta animalia, sciũtq; non modo sua cõmoda, uerũ & hostiũ aduersa. Norunt sua tela, norunt occasiones, partesq; dissidentium imbellis. In uentre mollis est, tenuisq; cutis Crocodilo, ideo se ut territi immergũt Delphini, subeuntesq; aluũ illã secant spina. g ℂ Habitant in insula.) idipsum ca. 25. octaui docte, & eleganter refert Plynius. h ℂ Audacia eo usq; prẹditi.) In cunctis fere animalibus generibus euenit, ut minora sint maioribus audaciora, proq; sui corporis magnitudine fortiora. Hic exit Papinianũ illud. 1. Thebi. Maior in exiguo regnabat corpore uirt⁹. Sed ut Naso canit. In audaces nõ ẽ audacia tuta. i ℂ Fugiẽtes secunẽ.)

Præter hiatum oris, armatus est etiã unguiũ im- a
manitate. Noctibus in aqua degit, per diem hu-
mi acquiescit. Circumdatur maxima cutis firmi-
tate, in tantum, ut ictus quouis tormẽto adactos
tergore repercutiatur. TRochilos[a] auis paruula b
est. Ea dum reduuias escarum affectat, os belluæ
huiusce paulatim scalpit,[b] & sensim scalpurigine
blandiente aditum sibi[c] in usq; fauces facit. Qđ
Enhydrus[d] conspicatus alterum Ichneumonum c
genus penetrat belluã, populatisq; uitalib⁹ ero-
sa exit aluo. Est & Delphinum genus[e] in Nilo,
quorũ dorsa serratas habent cristas. Hi Delphi-
nes Crocodilos studio eliciunt ad natandũ, de- d
mersisq; astu fraudulento tenera uentrium sub-
ternatãtes secant, & interimunt.[f] Præterea habi-
tant in insula[g] Nili homines forma perexigui,
sed audacia eo usq;[h] præditi, ut Crocodilis se of- e
ferant obuios. Nam hæc monstra fugientes[i] se-
quũtur, formidant resistentes. Ergo capiuntur,
subactiq; etiam intra aquas suas seruiunt, & per-

tes fecuntur.)Elegans hinc fumetur Adagiũ, κροκοδείλου λαμύρια. Crocodili audacia. In eos, qui p̃sente hoste nec os quidẽ aperire audent, quod si iſdem casu abfuerit, cũ Aeacidinis minis (ut inquit Plautus) insectantur, & terrent. Non absimile Virgiliano illi Aene. lib. 10. Absentem in prælia poscit. Et illi ex undecimo. Fuge fidens, & coelum territat armis. a ℂ Scinci quoq;.)Similis Crocodilo, sed minor etiam Ichneumone est in Nilo natus Scincos, contra uenena præcipuũ Antidotũ. Itẽ ad inflammãdã uiroꝝ Venerem. Scincũ, quidã terrestrem Crocodilum esse dixerunt. Candidiore autem, & tenuiore cute. Præcipua tamen differentia dinoscitur a Crocodilo aquatico, squamarũ ſeta a cauda ad caput uersa. Maximus Indic⁹, deinde Arabicus. Afferunť sali &c. Ex Plynio hæc libris octauo & 28. nat. hist. Existimat Pausanias in Libya Scicum, duos cubitos excedere. Scinci, qui uenales ex Aegypto afferuntur, sunt lacerti magni similitudie. Proueniunt in Vincẽtino quoq; agro, ueris multo minores, quos pro Aegyptijs interdum medici subijciunt. Medicinas ex Scinco, scribunt Plynius ca. 8. uicesimioctaui, Et Diosc. ca. 270. Nemo ambigat/ in huius animantis descriptione/ Albertũ. 24. de Animalibus lib. meras nugas tradere, qđ ut intelligať, eius uerba, ut sunt ab eo scripta/ subiecimus. Scinci (inquit) animalia sunt aquatica in Nilo natantia Crocodilis similia, sed sunt multo minora, & contractiora. Horum carnibus infecta pocula, uim ueneni extingunt. Prenunciant etiã tempestates antra sua intrantia, & ostium ab opposito uenti illius, qui flaturus est, aperientia, & cauda uillosa, quam habent/ foramẽ, qđ ad uentũ respicit/ obturantia, hucusq; Alber. Ex Scinco, & Sciuro Alber. peperit monstrũ unũ. Quę eni parte prima suoꝝ uerboꝝ cõtinenť, ad Scincũ indubie ptinẽt, q̃ uero secũda/ Sciuro, ca. 38. octaui tribuit. C. Ply. Est eni Sciur⁹ id aial, qđ Grãmatici plures nostri tẽporis Asperiolũ nominãt. Nomẽ ab umbra, & cauda sortitũ. i. ἀπὸ τῆς σκιᾶς καὶ οὐρᾶς. b ℂ Hippopotamus.)Nomẽ ab equo & flumine sumptũ a Græcis. i. ἀπὸ τοῦ ἵππου, equo, καὶ ποταμοῦ flumine, Latine equus fluuiatilis dici põt. Diod. Sicu. li. 1. hũc fluuialẽ equũ ijs quidẽ uerbis elegãter describ's. Equus (inqt) quẽ Hippopotamũ uocãt, magnitudo haud minor cubitis. 5. q̃tuor pedibus, ungula more bouis fixa. Dẽtes ex utroq; latere tres habet, ultra reliquas feras eminẽtiores aures, caudã, uocemq; equo simił, reliquum corpus haud dissimile Elephãto. Pellis est ultra cęteras beluas durissia. Aq̃tilis, ac terrestris bestia. Die q dem in imis aquis latet, noctu in terrã egressus, tũ frumenta depascit, fœnũ destruẽs passim ꝓpinquãs agrorũ messes. Fęcũdissimũ ꝑle animal, aut qđ singulis annis parturiat. Capiť arte q̃dã &c. Hero. in Euter. ait eũ esse simo naso, eq̃na iuba, eminẽtibus, & cãcellatis dẽtibus, fulgida cauda, equina uoce, magnitudine maximi tauri, tã crasso corio, ut ex eo arefacto fiant pila missilia. In plaga Papremitana sacros esse, in cætera Aegypto minime. c ℂ Arundines recẽs cęsas petit.)Ex ca. 26. octaui Plynij sumpsit hæc Solinus. Ascribam Ammiani Marcellini uerba ex uicesimosecundo uolumine suarum historiarum. Hippopotami quoq; in illis partibus, ultra cuncta ratione carentia sagacissimi. Ad speciem equoꝝ bifidas ungulas, caudasq; breues, quoꝝ solertiæ duo ostendere documenta sufficiet. Inter arundines

a domiti metu ita obsequunť, ut imemores atrocitatis uictores suos inequitantes dorso uehant. Hanc ergo insulã, & hanc gentem ubicunq; indicio odoris præsenserint, procul fugiunt. In aqua
b obtusius uident, in terra acutissime. Hyeme nullum cibum capiunt, quin etiã quatuor menses a cœptu brumæ inedia exigũt. SCinci [a] quoq; circa Nilum frequentissimi, Crocodilis quidẽ simi
c les, sed modica forma, & angusta. Verũ ad opẽ salutarẽ non qualibet necessarij. Medentes quippe ex ipsis pocula inficiunt, quibus & stupor neruorũ excitetur, & ueneni uis extinguatur. Hip
d popotamus [b] in eodem flumine, ac solo nascitur; equino & dorso, & iuba, & hinnitu, rostro resupino, ungulis bifidis, aprinis dẽtibus, cauda tortuosa. Noctibus segetes depascitur, ad quas per
e git auersus astu doloso, ut fallente uestigio reuertenti nullæ ei insidiæ præparentur. Idem cũ distendiť nimia satietate, arundines recens [c] cæsas petit, per quas tamdiu obuersatur, quoad stir
f pium acuta pedes uulnerent, ut profluuio sanguinis leuetur sagina. Plagam deinde cæno oblinit, usque dum uulnus conducatur in cicatricem. Hippopotamos, & Crocodilos primus

Romæ. M. Scaurus [a] inuexit. Circa easdem ripas a
ales [b] Ibis. Ea serpentū [c] populat̃ oua, gratissimãq;
ex his escam nidis suis defert. Sic rarescunt pro-
uentus fœtuū noxiorum. Nec tamen aues istæ
tantū intra fines Aegyptios prosunt. Namq; cū b
Arabicæ paludes pennatorũ anguiū mittunt ex-
amina, quorũ tam citū uirus est, ut morsum ante
mors, q̃ dolor insequat̃. Sagacitate, qua ad hoc
ualẽt aues excitatæ, in procinctum eunt uniuer- c
sæ, & prius q̃ terminos proprios externū malū
uastet, in aere occursant cateruis pestilẽtibus, ibi
agmen deuorãt uniuersum. Quo merito sacræ
sunt, & illesę. Ore [d] pariunt. Nigras solum Pelu- d
sium mittit, reliqua pars candidas. De arbori-
bus, quas sola fert Aegyptus, pręcipua est Ficus

cęsas, & squalentes nimia densitate. Hęc belua cubilibus positis otiū peruigili studio circumspectat, laxatq; copia ad segetes depascendas egreditur. Cūq; iam cępit redire, distenta auersis uestigijs distinguit tramites multos, ne unius plani itineris lineas, insidiatores secuti repertū sine difficultate consodiant. Item cū auiditate nimia exuberato uentre pigrescit, super calamo recens excecto fœmore conuoluit, crura, uel pedibus uulneratis, cruor egestus, madescentū faciat leuem, & carnes saucias cęno oblinit, q̃diu in cicatrices conueniant plagę. a ℂ M. Scaurus.) Ex Plynio hęc, & Ammiano eisdem locis late cognosces. Nihil fere natura procreauit in orbe, quod non aliqua sui parte ad hominū commodū conuerti possit. Eteni Hippopotami corij cinis, cū aqua illitus Panos sanat. Adeps frigidas febres. Itē funus suffitu. Dentes parte læua, dolores dentiū scarificatis gingiuis. Pellis eius e sinistra parte frontis in inguina alligata, Venerem inhibet. Eiusdem cinis Alopecias explet. Sanguine pictores utuntur. Et (ut inquit libro secundo Dioscorides) Testiculus Hippopotami siccatus, tritusq; bibitur contra serpentes ex uino. b ℂ Ales ibis.) Græcis quoq; ἶβις dicit̃. Ibes Aegypti (ut ca. 27. nominat animaliū Aristo. pdit) duplici genere distinguunt̃. Sunt enim aliæ candidæ, aliæ nigræ. Candidæ apud Pelusium tantū non sunt, cum in reliqua tota Aegypto habeant̃. Nigrę contra apud Pelusiū tantū, in cętera Aegypto nullæ. Albertus lib. 23. de animalibus, nulla fultus authoritate, Ibin in Aegypto iuxta Niliū, uariam esse dicit, in Aethiopia uero Nigrã. Eam rursum aquaticã esse tradit, aquas tamen non ingredi. Earū species (ut in Euterpe scribit Herod.) talis est. Nigra tota uehemẽter est, Cruribus Gruinis. Rostro maxima ex parte adunco. Eadē, qua Crex magnitudine. Et hæc quidē species est nigrarū, quę cum serpentibus pugnant. At earum, quæ pedes humanis similes habent (Nã bifarie ibides sunt) gracile caput, ac totū collū pennæ candidæ præter caput, ceruicẽq;, & extrema alarū, & natiū, quæ omnia, quæ dixi, sunt uehementer nigra, crura, & facies alteri consentanea. Inter Aegyptias alites (inquit Ammianus lib. historiarū. 22.) q̃rū ueritas nullo modo cõprehendi nũero potest, Ibis sacra est, & amabilis, & innocua ideo, qđ nidis suis ad cibum suggerens oua serpentiū efficit, ut rarescant mortiferæ absumptæ. Occurrũt hędē uolucres pennatis agminibus anguiū, qui ex Arabicis emergunt paludibus uenena malignantes. Eosq; ante, q̃ finibus suis excedunt pręlijs superatos aerij uorant, quas aues per rostra edere fœtus accepimus. c ℂ Serpentū populat̃ oua.) De serpentibus memorandi maxime, quos paruos admodū, & ueneni pręsentis certo anni tẽpore ex limo cõcretarū paludiū emergere, in magno examine uolantes, Aegyptum tendere, atq; in ipso introitu finiū ab auibus, quas Ibidas appellant, aduerso agmine excipi, pugnaq; confici, traditū est. Author Mela Pom. lib. 3. Ex auibus, quas Aegyptij pro dijs uenerant̃ Ibis utilissima est, ad serpentes, ac locustas, brucosq; delendos. Aduocant (inquit Ply.) Aegyptij Ibes suas, contra serpentum aduentū, uti & Cyrenaici Achorem Deū muscarū multitudine pestilentiã afferente, q̃ protinus intereunt, q̃ litatū est illi deo. Inter alias huius alitis utilitates, mõstrauit rostri aduncitate per eam partē se perluens, qua reddi ciborũ onera maxime salubre est. Hinc ab Aegyptijs lege sancitū, ut qsqs Ibin necauerit, siue uolens, siue nolens, necessario morte afficiat̃, qđ Herodotus etiã annotauit. In hac Aegyptiorũ de colendis brutis superstitione, annotandū, esse q̃dã animalia, q̃ Aegyptij uniuersi colũt. Ex terrestribus tria, bouē, canem, felē. Ex uolatilibus duo, Accipitrem, atq; Ibin. Ex aquatilibus rursus duo, Lepidotū, Oxyrynchum pisces. Sunt alia, quæ quisq; seorsum colit, ut Saitę ouē. Latū piscē Latopolitani. Lupū Licopolitani. Cynocephalū Hermopolitani. Cepū Babyloni. Leonē Leontopolitani. Menchestij Capram, & Hircum. Murem Araneum Athribitæ. Aquilam Thebani. Itē alij aliud. Ex Strabonis sententia ultimo uolumine relata hæc. d ℂ Ore pariunt.) Inter errores enumerat Aristoteles capite sexto tertij de Generatione Animalium, quod quidam sint, qui Coruos, & Ibin ore coire, opinentur. Inter quadrupedes etiam Mustellam ore parere. Hæc enim (inquit) & Anaxagoras, & alij

a Aegyptia, [a] folijs moro cōparanda, non ramis tantum [b] gestitans, sed & caudice usq; adeo fœcunditatis suæ augusta est, ut uno anno [c] septies fructum sufficiat. Vnde pomū decerpseris, alte-
b rum sine mora protuberat. Materia eius in aquã missa subsidit. Deinde cum diu desederit in liquore/ leuior facta sustollitur, & uersa uice, qđ natura in alio ligni genere nō recipit, fit humore sic-
c ca. Palma quoq; Aegyptia dicenda res est, proprie Adipsos [d] uocatur, ut dici oportuit, eaq; gustata arcet sitim. Odor eidem, qui & malis Cydonijs. Sed demū sitim sedat, si prius q̃ maturuerit
d decerpatur. Nā si matura sumatur, sensum intercipit, gressum præpedit, linguam retardat, obsessisq; officijs mentis, & corporis imitatur uitium ebrietatis. Aegyptium limitem, qua ad Lacecaumenen [e] tendit, incolūt populi, qui momentū, [f] quo reparari mundū ad mot⁹ ferūt annuos,

quidam naturales authores scribunt simpliciter ualde, & inconsiderate, qui in auium genere ratiocinatione illa falluntur, qđ raro coruoꝝ coitus cernatur, rostrorum coniunctio sæpenūero, quæ omnibus id genus auiū solita est, quod in monedulis quas mansuetas alimus/ planū est. Genus etiã Columbinū hoc idem facit &c. Idē quod Aristo. refert. Ply. ca. 12. decimi nat. hist. Et Ammia. li. 22. Forte apud Solinū legendū est. Vt qdã scribūt, ore pariunt. a ¶ Ficus Aegyptia.) Hãc (ut author est Diosco. ca. 192.) Alij Sycomoron, alij Sicaminon appellant. Fructum fert cognomie Sycomoꝝ ex argumento gustus ignaui. Sunt qui morum appellēt. Cor. Celsus Morosyton eam uocat. Græci συκῆν αἰγυπτίαν nūcupãt. In Aegypto (inquit ca. 7. tredecimi nat. hist. C. Plynius) multa arboꝝ genera. Ante omnia fic⁹ ob id Aegyptia cognominata. Arbor moro similis, folio, magnitudine, aspectu. Pomū fert non ramis, sed caudice ipso. Id q; ipsum ficus est prędulcis sine granis interioribus, perq̃ fœcundo prouēctu, scalpendo tm̃ ferreis unguibus, aliter nō maturescit. Sed cum factum est, quarto die metitur, alio subnascente, septeno ita numerosa partu, per singulas ætates multo lacte abundante. Subnascit etiam si non scalpat foetus quater ęstate, prioremq; expellit immaturum. Materies proprij generis inter utilissimas, cęsa statim stagnis mergitur. Hoc est eius siccari. Et primo sidet, postea fluitare incipit, certoq; eam surgit alienus humor, qui aluū omnem rigat. Cū innatare cępit, tempestiue habet signū. Hæc a Plynio ad uerbū translata sunt ex ca. 2. quarti de historia plantarum Theophrasti. b ¶ Poma nō ramis tantū.) Theophrastus eodem loco aliter. Fructum (inquit) præter cæteras peculiariter gignit (ut uolumine primo disseruimus) Non enim germinibus, nō ramis, sed caudice pomū parit magnitudine ficus, & uisu ꝓximū. Diosc. eodē loco. Fructus (inqt) anno q̃q; ternos, q̃ternosq; fundit, eosq; nō ramis, ut ficus, sed caudice ipso gerit similes Caprificis, dulcioresq; grossulis &c. Idē & Ply. (ut iam citatū est) aperte refert. Hermolaus ueriores eos putat, qui utroq; modo nasci prodãt. c ¶ Vno anno septies.) Diosc. ter, quaterq;, dicit. Theophrastus. Alij (inqt) ter, alij sæpius id factitare affirmãt. Ply. ut Solinus scribit. d ¶ Adipsos.) Ab effectu huic arbori nomen inditū, qđ ea gustata arcet sitim, inquit Solinus, ab α, sine, & δίψης siti, quasi sine siti. Dionysij interpres. Extinguitq; sitim pomo, cui nomen Adipsos. Dioscorides ca. 431. multis nominibus appellari tradit herbam quandã, quę etiã Adipsos nuncupat. Ply. ca. 23. duodecimi nat. hist. Myrthobalano (inquit) in unguentis similem, proximūq; usum habet palma in Aegypto, quę uocat Adipsos, uiridis, odore mali cotonei, nullo intus ligno. Colligitur autem paulo ante, q̃ incipiat maturescere. Facit, quod scribit idē cap. 9. uicesimi secundi de Glycyrriza herba quæ linguæ subdita famem, sitimq; sedet, ob id quidam Adipson appellauere eã. e ¶ Lacecaumenen.) Loco, ut uidetur, nomē inditū a uerbo λάκω, quod resono, clamo, & oracula do/ significat, qđ ea animalia in eum lucū cōpulsa, uocis sono, & clamoribus sensibus, quibus possunt oracula produnt. Sunt exemplaria quæ habeant tū Diacaumenen, tum Diacecaumenen. Sunt rursus, qui Deltæ cacumen pro ijs reponendū censent. Cū hæc dictaremus nullus huius nomenclaturæ locus ab aliquo authore memoratus/ succurrebat. f ¶ Qui momentū, quo reparari.) Ab Aegyptijs tradunt ordo, & astroꝝ motus, eorumq; descriptio, res multis antea sęculis summo studio obseruata. Planetarū insuper motus, cōiunctiones, epicidos, cuilibet. Quæ etiã uires erga animanuū generationem. Quæue aut bona, aut mala importarent hominibus, diligenter scrutati sunt. Sępius quoq;/ quo melius occurri futuris posset. Sterilitatē pterea, fructuū ubertatē, morbus tū hominibus, tū pecoribus imminētes. Terręmotuū, atq; inundationū tēpora, Cometarumq; ortus pręducebatur. Multa etiam cognitu difficillima diutina obseruatione nota significabant. Plura his similia Diodorus Siculus libro secundo,

a ℂ Eligitur sacer lucus in quem &c.)Sunt exemplaria, in quibus scriptum sic. Eligitur sacer locus, in quo consectant &c. b ℂ Ad statutũ modũ &c.)Quidã uetustissimi codices sic habent. Ea ubi ad statutã lineã cęlestis uertigo prouecta est &c. c ℂ Quondã ibi ortũ solis fuisse.) Pom. Mela, referens Aegyptiorũ sententiã lib. 1. scribit Aegyptios dicere, dũ ipsi sunt, quater cursus suos mutasse sydera. Solẽq; bis iã occidisse, unde nunc oriẽ. Tradit M. Cice. li. 2. de na. Deorũ, maxie admirabiles esse mot⁹ earũ quinq; stellarũ, q̃ falso uocant errãtes. Nihil enim (inquit) errat, quod in omni ęternitate cõseruat progressus, & regressus, reliquosq; motus constantes, & ratos. Constat autem maxime errasse Solem, sibis iam occidisset, unde nũc oritur. Quare inter Aegyptiorũ leuitates (nam Aegyptijs leuitate uitium plerũq; scriptores tribuũt) & hęc non iniuria adnumeranda est. Nisi Philolai Pythagorei opinionem secuti Aegyptij, in obliq̃ circulo, similiter Soli, & Lunę, circum ignem terrã uerti crediderint. Vel Heraclidem Ponticũ, & Ecphantum Pythagoricum immitati, terrã rotę instar cardine suo fixã, ab occasu in ortum circa cẽ uolui uoluerint. Aut, qđ stultius multo est, Nicetę Syracusano assensi fuerint. Hic enim (ut Theophrastus retulit) coelum, Solem, Lunã, stellas, superaq; deniq; stare omnia censet. Neq; pręter terrã, rem ullam in mundo moueri, qđ circũ axem se summa celeritate cõuertat, & torqueat, eadẽ effici omnia q̃si stante terra cęlum moueretẽ. Ad hoc etiã Platonẽ in Timęo dicere quidã arbitrantur, sed paulo obscurius. Nõ est consilium nostrũ in rotam leui, tãq; falsitatis, erroris q; plena / plurima disserere parte ista. Nec ambigimus tamẽ, Aegyptios inter uetustissimas gentes annumerandos esse, qđ ex Cham Noe filio (ut Iosephos, & Augustinus testantur) ducant originẽ. Vetustiores tamen Aegyptijs Phrygas esse fatentur, & ipsi. Nam (ut inquit Claudianus) Dat cuncta uetustas principiũ Phrygibus. d ℂ Numero portarũ Thebę nobiles.) Stephanus de Vrbibus tradit fuisse nouem urbes, quæ Thebæ dictæ sunt. Aegypti Theben. Homerus nono Iliados ἑκατόμπυλον nuncupauit, quasi centuportũ dicas. Homeri uersus sunt, quos Strabo etiam refert hi ulc. Quis centũ portę, portarũ quãq; duceni Sublimes in eqs homines, & curribus errant. Eius autẽ urbis diuitias explicans subdit. Nec quot diuitias Aegyptia Theba recõdit. Hanc urbẽ, ut in 2. Diod. Siculus author est, Busiris unus ex Aegypti regibus condidit. Hãc Aegyptij διὸς πόλιν nominãt. i. Iouis urbem, qđ Ioui fuerit consecrata. Gręci eã Thebas appellãt. Moenia eius centum quadraginta sunt stadia ambitu cõplexa. Eã magnis ędificijs, ac speciosis deorũ templis, alijsq; ornamẽtis pulcherrimus exornauit. Simili modo & priuatorũ domos usq; ad quartã, aut quintã cognationẽ construxit. Ciuitatẽ insuper omnem omniũ non Aegypti solũ, sed aliarũ orbis omniũ reddidit felicissimã. Quidã asserunt nõ centum portas fuisse ciuitatis, sed plures, egregiasq; templorũ portas, a quibus centũ sit, tanq; plurimarũ portarũ dicta. Mira plurima huius urbis apud eundẽ Dio. scripta reperies. Hanc insignẽ urbẽ Cambyses rex & diruit, & eius ingentes opes in Asiã transportauit. Ammia. li. historiarũ 22. Stra. li. ult. Herod. in 2. Ply. ca. 10. quinti. Mela. Põ. lib. 1. multa de Thebis Aegyptijs retulerũt sed nullus copiosius Diodoro. e ℂ Abydos.) Supra Ptolemaicã ciuitatẽ est Abydus, in qua est Mennonis regia mirifice constructa, tota ex lapide, sicut Laberynthus constructus fuerat. Multa de hac urbe refert Stra. & Ply. ca. 9. qnti. f ℂ Alexandriã.) Tot sunt de hac urbe ab historicis rdata, ut nemo fere sit, qui nõ eius excellentiã plene norit. In huius urbis augmentũ postea reges Aegypti omnes incubuerũt. Hãc ciuitatẽ q̃dã Deorũ donis, plurimisq; decoris rebus adeo exornarũt, ut prima apđ q̃sdã, aut secũda in orbe habeatẽ. Eã Dio. Sicul. in Alexãdri Magni gestis scribit, magnitudine, specie, amplis reditibus, oiumq; copia hũano uictui necessariorũ lõge cũctis alijs p̃stare. Asserit eo tempore, quo ipse Aegyptum petijt, fuisse Alexandriæ supra trecenta milia liberorũ, exq; uectigalibus Aegypti regem supra sex milia capere talentorum. Quintus Curtius quarto Gestorum Alexandri uolumine scribit Alexandrum in hac urbe construenda / complexum quicquid loci est inter

hoc studio deprehendunt. Eligitur sacer [a] lucus, a
in quem cõpellũt animalia diuersissimi generis.
Ea ubi ad statutũ [b] modũ cęlestis uertigo prouecta est, sensus suos significationibus produnt, quibus possunt. Alia ululant, alia mugiunt, quædã b
stridunt, quædã rugiunt, nõ nulla simul confugiunt ad uolutabra. Hoc argumentũ illis est magisterium ad indicium temporis deprehendendi, ferunt ijdem populi a primis sibi gentis suæ auis c
traditum, ubi nunc occasus est, quondã ibi ortũ solis [c] fuisse. Inter Aegyptias urbes numero portarũ [d] Thebæ nobiles, ad q̃s cõmertia Arabes undiq; gentiũ subuehũt. Hic regio Thebaica. Aby- d
dos, [e] & ipsa nobilis olĩ Mẽnonis regia, nũc Osyris fano exculpta. Alexãdriã [f] & opis ipsius magnitudo, & author Macedo nobilitant. Quã me-

a tatus Dinocrates [a] architectus secundũ post conditorem inter memorabilia locũ sortit⁹ est. Cõdita autem Alexandria est duodecima centesimaq; [b] Olympiade. L. Papyrio Spurij filio. C.
b Pætilio Caij filio consulibus Romanis, haud longe [c] ab ostio Nili fluminis, qđ Heracleoticon aliȷ, aliȷ Canopicon appellãt. Est & Pharos [d] colonia a Cæsare Dictatore deducta, ex qua facibus
c accẽsis nocturna dirigit̃ nauigatio. Nã alexãdria insidioso accessu adit̃ fallacib⁹ uadis, cæco mari, tribusq; tantũ [e] canalibus admittit nauigãtes, Tegamo, Posidonio, Tauro. Hinc igit̃ in portib⁹
d machinas ad ꝑlucendi ministeriũ fabricatas Pharos dicũt. Pyramides [f] turres sunt in Aegypto fastigiatę ultra excelsitatẽ omnẽ, q̃ fieri manu possunt. Itaq; mensurã umbrarũ egressæ, nullas habent umbras. Nũc ab Aegypto ꝓueamus stylũ.

paludem, & mare octuaginta stadioꝝ muris ambitum destinasse. Fama est (ut is, & Arrianus lib. 3. referunt) cum rex urbis futuri muris, polenta, ut Macedonũ mos est, destinasset, auiũ greges aduolasse, & polentas esse pastas. Cumq; id omen pro tristi esset acceptũ, respondisse uates, & in primis Aristandrũ Thelmisęum, uel ut aliȷ, Miletensem, magnã illã urbem aduenarũ frequẽtia, cultura, multisq; eã terris alimenta prębiturã. Plura sunt, q̃ hanc urbẽ insignẽ reddiderunt. Loci salubritas. Inibi enim (ut Ammianus ait) auræ salubriter spirant, aer tranquillus, & clemens, atq; ut periculũ docuit, per uarias collectũ ætates, nullo pene die, incolentes hanc ciuitatem, solem serenũ non uident. Huc accedunt altis suffulta fastigiȷs templa inter q̃ eminet Serapiũ, quo olim post Capitoliũ, nihil orbis terrarũ ambitiosi⁹ cernat. In ea urbe bibliothecæ fuerunt inæstimabiles, ut loculi monimentoꝝ ueterũ cõtinentes fere septingenta uoluminũ milia. Inde Aristarch⁹ Grãmaticæ rei donis excellens, & Herodianus artiũ munitissimus suscitator, & Saccas Ammonian⁹ Plotini magister: Calcenterus. Didimus, aliȷsq; plurimi scriptores multoꝝ in literis nobiliũ studioꝝ. Lege Plynium ca. 10. quinti, & Ammianũ 22. historiarũ suarũ uolumine.
a ℭ Dinocrates.) Strabo, & Arrianus (ut Hermolaus etiam annotauit) non Dinocrates, sed semper Chirocrates χειροκράτης τοῦ ἔργου δὲ, καὶ τῆς ἀλεξανδρείας κτίσιν. In Latinis tamen codicibus Vitruuio, Ammiano, Plynio multis locis. Ausonio in Mosella. Solinus infra cap. 53. Dinochares dicitur. b ℭ Duodecima centesimaq; Olympiade.) Idem scribit Eusebius in tẽporibus. Dio. Sicul⁹ in gestis Alexandri scribit hanc urbem ędificatã imperiȷ Alexãdri anno quinto. Eusebius, & Eutropi⁹ anno septimo. Quod si illũ ad initiũ, hos ad finẽ constructę urbis referas, nulla erit authorũ discordia.
c ℭ Haud longe &c.) Distat enim ab ostio Canopico, inquit Plynius. xiȷ. M. p. iuxta Mareotin lacũ.
d ℭ Pharos colonia.) Quemadmodũ Canopus a Canopo Menelai classis gubernatore dicta est, sic & a Pharo eiusdẽ Menelai nauclero, Pharos insula, authore Anticlide, nomẽ habuit, qđ eo loco ab Aspide perẽptus sepultus fuerit. Ammianus Marcellinus 22. historiarũ libro. Pharon a loco ipso cognominatũ tradit. Hoc littus (inquit) cũ fallacis & insidiosis accessibus affligeret antehac nauigantes discriminibus plurimis, excogitauit in portu Cleopatrã, turrẽ excelsam, quæ Pharos a loco ipso cognominat̃, prælucendis nauibus nocturna suggerens ministeria, cũ quondã ex Paretonio &c. Græcis φανίζειν apparere, ostendere, manifestareq; significat. Solinus hoc loco Plyniũ immitatur, cuius uerba ex ca. 31. quinti hæc sunt. Insularũ ante Asiam, altera iuncta ponte Alexandriæ colonia Cæsaris Dictatoris Pharus, quondã diei nauigatione distans ab Aegypto. Nũc e turri nocturnis ignibus cursum nautium regens. Namq; fallacibus uadis Alexandria tribus omnino adit̃ alueis Tegamo Posidonio. Tauro. Hanc insulã eleganter describit Homerus, cuius ex quarto Odysseæ libro uersus sunt.
Præterea undisono quædã iacet insula ponto, Quã Pharon appellant, Aegyptia littora contra &c.
Turrim hanc unde nocturna dirigit̃ nauigatio, constitisse octingẽtis talentis tradunt. Magno animo Ptolemęi ascribit Ply. qđ in ea ꝑmiserit Sostrati Cnidii architecti structuræ ipsius nomẽ ascribi. Vs⁹ eius nocturno nautarũ cursui ignes ostendere ad ꝓnuntianda uada, portusq; introitũ. Ex Ply. cap. 12. tricesimisexti nat. hist. e ℭ Tribusq; tantũ canalibus &c.) Ex Ply. ca. 31. lib. quinti. f ℭ Pyramides turres sunt.) Pyramides ubi, & quot fuerint, a quibus, & cur factæ, qualis earum figura, formaq; q̃ingẽs earũ ꝑtiũ, abũde tradit Ply. cap. 12. tricesimisexti naturalis hist. Dicta Pyramis a Gręcis ἀπὸ τοῦ πυρός, idest ab igne, qđ ignis figurã maxime immitet̃. Nã (ut Ammianus 22. historiarum libro ait) ultra omnem hominum altitudinem, quæ humanis confici potest, erectæ sunt turres ab imo latissimæ in summitates acutissimas desinentes, quæ figura apud Geometras ideo sic appellat̃, qđ id ignis speciẽ

in pyros(ut nos dicimus)extenuatur in conū, quarū magnitudo, quoniā in celsitudinē nimiā cadēs, gracilescit paulatim. Vmbras quoq; mechanica ratione cōsumit. Hucusq; Ammianus. Mensurā altitudinis earum, omniūq; similiū deprehendere, inuenit Thales Milesius umbrā metiēdo, qua hora par esse corpori solet. Mirum qđ earum unā trecēta sexaginta hominū milia annis uiginti construxisse p̄duntur, in Rhaphanos, alliū, ac cepas, mille octingenta talenta erogata. Alterā a Rhodope meretricula Aesopi fabularū philosophi cō serua quondā, & contubernali & quidē meretricio quęstu/exędificatā tradūt. Qui de ijs scripserunt, sunt, Herodotus, Euhemerus, Duris Samius, Aristagoras, Dionysi⁹, Artemidorus, Alexander Polyhistor, Butarides, Antisthenes, Demetrius, Demoteles, Appion, Diodorus, Strabo, Mela. Itē cæteri.

DE ARABIA, IN EA DE THVRE, ET Myrrha. De Phœnice, ac Cinnamolgo auibus. De Arabum moribus. Deq; lapidum pretiosorum generibus. a b

CAP. XLVI.

VLtra Pelusiacum [a] ostiū Arabia est ad Rubrum [b] pertingens mare, quod Erythręum ab Erythra rege Persei, & Andromedæ filio non solum a colore appellatum Varro dicit, qui affirmat in littore maris istius d fontem esse, quē si oues [c] biberint, mutent uellerum qualitatem, & antea candidæ amittant, qđ fuerint usq; ad haustū, ac fuluo postmodū nigrescant colore. Rubri autē maris Arsinoe oppidū,

VLTRA PELVSiacum.) Quoniā Arabia flagrātissimi Solis radijs subiecta est, idcirco plurima odoramentorū genera, lapidumq; differentias procreat. Hæc autem tunc abunde, optimaq; proueniūt, cū in terræ rimis Solis ardore, humor ipse terræ excoquitur. Ex duobus uero id accidere, capite 27. sexti de causis plantarū lib. Theophrastus ait, cœli uidelicet, & alimenti conditione. Hinc eminire dicit, ne omnia odoratorū genera, locis omnib⁹ feruidis proueniant. De ijs odoramentis, & gemmis scripturus Solinus, paucis Arabiæ, in qua hæc nascunt, descriptionē aggreditur eius primū terminos explicans. Claudius Ptolemęus Arabiā triplicem esse dicit. Petręā unā, Desertam alterā. Tertiā felicem. De prima, & secunda, ca. 17. & 19. lib. quinti. De ultima ca. 8. lib. sexti Earū picturā. Asiæ sexta Tabula abunde continet. Ipsa Arabia (ca. 28. sexti inquit Ply.) intra duo maria/Rubrū, Persicumq; percurrens quodā naturæ artificio/ad similitudinē atq; magnitudinē tali maris etiā circūfusa. In eandē cęli partē, nulla differentia spectat. b ℭAd Rubrū pertingens mare.) Vetera exemplaria plerumq; habent. Ad Rubrū pertinens mare. Sed legendū pertingens ex Plynio ca. xi. libri quinti. Vltra Pelusiacū(inquit) Arabia est ad Rubrū mare pertingens, & odoriferā illā, ac diuitē, & beatę cognomine inclytam &c. Apud Martianū quoq; pertingens legitur, non pertinens. Potest etiā pertinens legi ex Mela Pom. lib. primo. Arabia hinc(inquit) ad Rubrū mare pertinet, sed illic magis læta, & ditior. Thure, atq; odoribus abundat &c. Quid si apud Melā nō pertinet, sed pertingit legatur. Ply. ca. 23. lib. sexti, uerbis paucis plurīū sententias refert, unde Rubro mari fuerit nomen inditū. Irrumpit(inquit) deinde & in hac parte geminū mare in terras, quod Rubrū dixere nostri, Græci Erythręū a rege Erythra, aut (ut alij) Solis repercussu talem reddi colorem existimantes. Alij ab arena, terraq;. Alij tali aquæ ipsius natura. Q. Curtius lib. 7. Mare Rubrū(inquit) nec colore quidē abhorret a cæteris, ab Erythro rege inditum est nomen. Idē scribit & in principio lib. noni. Philostratus lib. 3. Vitæ Apollonij. Rubrū mare(inquit) uehementer cęruleū esse tradunt. Denominant autem Rubrū(ut ipsi perhibent) a rege Erythra. i. Rubro, qui ex suo nomine mare denominauit. Scribit Arrianus octauo gestorū Alexandri lib. esse in mari Rubro insulā cultā, cuius longitudo sint stadia. DCCC. Cataractā uocat. In ea insula, authore Nearcho, sepulchrū extat, qui primus imperiū insulæ tenuisset, Rubro nomē fuit, a cuius nomine mare illud Rubrū appellatū. Hunc Solini locū in suū transtulit Martianus. Vltra Pelusiacū ostium(inqt) Arabia est, ad Rubrū pertingens mare, quod Erythræū ab Erythra rege, Persæ, & Andromedæ filio/uocitatum. A colore etiā dictum Rubrū. Nā fons est in littore, quē cum greges biberint, in rubrū colorem incipiunt mutare lanas. Huius maris oppidū Arsinoe. Hęc ille. Quod Latini Rubrū dicunt. Græci ἐρυθρόν nuncupant. Scribit Procopius lib. primo belli Persici, in tenebris mare Rubrū minime procellosum, in luce uero æstuosum plerūq; contingit esse. Mela lib. 3. hoc mare ait esse procellosum, asperum,

profundum, & magnorum animaliũ magis, q̃ cætera capax. De hoc mari infra ca.68. Agrippa (ut ca.xi. quinti refert Plynius) a Pelusio, Arsinoen Rubri maris oppidũ per deserta centũ uigintiquinq; milia passuũ tradit, tã paruo distat ibi tanta rerum natura diuersitas. c ¶ Si oues biberint.) Sunt huius effectus aquæ plurimæ uarijs orbis locis, ut Bœotię flumina Cephisos, & Melas, Lucanis Cratis, Troia Xantus. Inq; agris Clazomeniorũ, & Erythręorum, & Laodicensium fontes &c. Lege Vitruuiũ ca.3.li. octaui. Ply.ca.106. secũdi, & ca.2. tricesimiprimi naturalis hist. Et Senecã Naturaliũ quęsti.lib. tertio.

a Verum hæc Arabia procedit adusq; illã odori-
feram, & diuitem terram, quã Catabani,[a] & Sce-
nitæ tenent. Arabes nobiles monte Casio. Qui
Scenitę [b] causam nominis inde ducunt, qđ ten-
b torijs succedunt, nec alias domos habent. Ipsa au
tem Tentoria Cilicina sunt. Ita nuncupant uela-
menta, ę caprarũ pilis texta. Preterea carnib⁹ su-
illis [c] prorsus abstinent. Sane hoc animalis gen⁹,
c si inuectum illo fuerit, moritur illico. Hanc Ara-
biã Greci εὐδαίμονα,[d] nostri Beatam nominarũt.
Habitatur [e] in colle manu facto inter flumen Ti-
grin, & flumen Euleum, quod ortũ a Medis tam
d puro fluore inclytũ est, ut inde omnes reges nõ
alias q̃ eius aquas [f] bibant. Eudæmonem nõ fru-
stra cognominatam hinc capessas, qđ præter o-
dores, quos creat plurimos, sola thus mittit, nec
tamen [g] uniuersa. Nam in medio eius sunt Atra-

a ¶ Catabanes, & Scenitę.) Ex Plynio hæc cap.xi.lib. quinti. Hæc Catabanũ (inquit) & Esbonitarum, & Scenitarũ, Arabum uocatur sterilis, prætérq̃ ubi Syriæ confinia attingit, nec nisi Casio monte nobilis. Sunt, qui nullo authore, Casium montẽ eum putent, qui in sacris literis Synai nominatur. Eum Iustinus Synęum sexto & tricesimo uolumine nuncupat, quẽ (inquit) Moses Damascena patria antiqua repetita/occupauit, in quo septem dierum ieiunio per desertam Arabiæ cũ populo suo fatigatus, cũ tandẽ uenisset septimũ dierum more gentis Sabatum appellatum in omne ęuũ ieiunio consecrauit, quoniã illa dies famem illis, erroremq; finierat. In hoc ipso Synai mõte ad nostra usq; tẽpora, Diuæ CATERINAE corpus feliciter requiescit, quo annis ferme singulis peregrini, qui Hierosolimã petunt, nõ paruis tũ itineris, tũ latronũ periculis proficiscuntur. b ¶ Scenitæ causam nominis.) Ply.ca.28.lib. sexti. Scenitæ & ipsi uagi, sed a tabernaculis (inquit) cognominati, quæ Cilicijs metanť ubi libuit. Cilicia (authore Asconio) tecta sunt de pilis, in castrorum usum, atq; nautarũ. Græci enim σκηνή, & σκῆνος habitationẽ, tabernaculũq; dicũt. c ¶ Carnibus suillis abstinẽt.) Peculiariter Iudęis a legislatore Mose præceptum est, ne suillis carnibus uescerentur. Leuitici.xi. & Duteronomij ca.14. Hinc a Iuuenale Satyra sexta dictum est.

Vetus indulget senibus clementia porci. A suibus etiam Aegyptios abstinuisse author est Herodotus in Melpomene. d ¶ εὐδαίμονα.) εὐδαίμον Græci felicẽ, & fortunatũ uocãt. Ply.ca.13. duodecimi natu. historiæ. Cinamomo gentilitas (inquit) proxima erat Nilus, ni prius Arabiæ diuitias indicari cõueniret, causasq; q̃ cognomẽ illi felicis, ac beatæ dedere. Principalia ergo in illa thus, & Myrrha. Hæc & cũ Troglodytis cõmunis. Extat apud eũ dein Plyniũ caput.19. eiusdẽ li. de felicitate Arabiæ. Herodotus lib.3. Ad meridiẽ ultima e regionibus, quæ habitantur Arabia est, in qua sola omniũ nascuntur, Thus, Myrrha, Casia, Cynnamomũ, & Ledanũ. Cuncta hæc facilia ad nascendũ præter Myrrhã &c. Diodo. Siculus lib.3. Ab Arabia deserta, aridaq;, prima uicina Arabia adeo differt, ut multitudine fructuũ, cęterarũq; rerũ, quæ in ea nascunť, felix nomineť &c. e ¶ Habitať in colle manu facto.) Plynius ca.27. lib. sexti. Corax (inquit) oppidũ Persici sinus intimũ, a quo Arabia εὐδαίμον cognominata excurrit. Habitať in colle manu facto inter confluentes dextra Tigrin, lęua Euleum triũ mil. pass. laxitate conditum est. f ¶ Eius aquas bibant.) Ply.ca.3. tricesimiprimi naturalis historiæ. Parthorum reges ex Coaspe, & Euleo tantum bibunt. Eę q̃uis in longinqua comitanť illos. Et horum placere potum, nõ quia sint amnes/apparet. Quoniã nec e Tigri, nec Euphratæ, nec e multis alijs bibũt. Idẽ infra ca.51. g ¶ Nec tamen uniuersa.) Gręcis Thus λιβάνος, & λιβανωτὸς dicitur. Ply.ca.14. duodecimi. Thura (inquit) præter Arabiam nullis, ac ne Arabiæ quidẽ uniuersæ. In medio eius sunt fere Attramitæ pago Sabęorum capite regni Sabota, in monte excelso, a quo octo mansionibus distat regio eorũ Thurifera, Saba appellatur, quod significare Græci mysteriũ dicunt, spectans ortus Solis æstiui, undiq; rupibus inuia, & a dextra maris scopulis inaccessa. Id solũ e Rubro lacteum traditur. Syluarum longitudo est

mitæ pagus Sabæorũ, a quo octo mansionibus a
regio Thurifera distermiatur. Arabia appellata
est,[a] id est sacra. Hoc enim significari interpretã-
tur. Virgulta hæc[b] non sunt publica, sed, qđ in-
ter barbaros nouũ in ius posteriorũ per succes- b
siones transeunt familiarum. Ergo quicunq; do-
minatum istius tenẽt nemoris, Arabice sacri uo-
cantur. Iidem illi cum lucos istos uel metunt, uel
incidunt, non funeribus intersunt, nõ congressi c
nibus fœminarũ polluunt̃. Hanc arborem prius
q̃ penitus fides proderetur, alij Lentisco,[c] alij ma
ge Terebintho cõparabant, usq; dũ libris, quos
Iuba rex scripsit ad Cæsarem Augusti filium, pa d
lam fieret, intorto eã esse uimine, ramis ad Ace-
ris qualitatem Amygdalę modo succũ fundere,
incidi ortu Canis flagrantissimis[d] solibus. In ijs-
dem saltibus Myrrha[e] prouenit, cuius radices ut

Theophrastus ca.4. noni de historia plantarũ. Gignitur (inqt)
Schœnorũ.xx. latitudo dimidiũ eius &c.
Thus, & Myrrha, & Casia, & Cinamomũ regiõe Arabũ media circa Saba, & Adramytta, & Citibena,
& Mamali. Et exeũt thuris, myrrhaq; arbores, aliæ super montẽ, aliç in pede mõtis culturis ꝓprijs. Quã
ob rem aliæ colunt̃, aliæ uitam agunt incultæ. Montem istũ pręaltũ affirmãt, & ningi solitũ. Amnes
quoq; de eo in plana fluere. a ℭ Arabia appellata idest sacra.) Sunt qui Arabiã ab Arabo, Apollinis,
& Babylonis filio, quẽ medici-
nę repertorẽ fuisse scribit Ply.
dictam putent. Alij existimant
dictam ἀπὸ τοῦ ἀρωτοῦ, καὶ
βίου, i. a uitæ mollicie. Nam tã-
ta rerum nobiliũ copia incolas
eius regionis, molles reddit. Vir
gilius primo Georgicorum.
India mittit Ebur, molles sua
(thura Sabæi.
Hie-
ronymus testimonio Aquilæ,
& Symmachi Arabiã interpre
tatur tũ planã, tũ campestrem,
tũ deniq; occidentalem, & ue-
speram. Nõ desunt qui eam no
centẽ uitã interpretentur, uitę
q; nocumentum. Græcis enim
ἀρὰ nocumẽtũ βίος uita dicit̃.
b ℭ Virgulta hæc non sunt
publica.) Nec præterea (inquit
Ply. ca.14. duodecimi) Arabum
alij thuris arborẽ uident, ac ne
horum quidem omnes. Ferunt
q; trecentarũ non amplius esse
familiarũ, quæ ius per successi
ones id sibi uendicent. Sacros
uocari ob id, nec ullo cõgressu
fœminarũ, funerumq; cũ incidant eas arbores, aut metãt pollui, atq; ita religione merces augeri. Qui-
dam promiscuũ ius ijs populis esse tradũt in syluis. Alij per uices annorũ diuidi. c ℭ Alij Lentisco.)
Idipsum sic refert Plynius. Nec arboris ipsius, quæ sit facies constat. Res in Arabia gessimus, & Roma-
na arma in magnã partẽ eius penetrancre. C. etiam Cæsar Augusti filius, inde gloriã petijt, nec tamen
ab ullo (quod quidẽ sciã) Latino arborum earũ tradita est facies. Græcorũ exempla uariãt, alij folio Py
ri minore dumtaxat, & herbidi coloris prodidere. Alij Lentisco similẽ sub rutilo folio. Quidã Terebin-
thum esse, & hoc uisam Antigono regi allato frutice. Iuba rex ijs uoluminibus, quæ scripsit ad. C. Cæ-
sarem Augusti filiũ ardentẽ fama Arabiæ, tradit contorti esse caudicis, ramis Aceris maxime ponti.
Succũ amygdalæ modo emittere. Talesq; in Carmania apparere, & in Aegypto satas studio Ptolemę-
orũ regnantiũ. Cortice lauri esse constat. Quidã & foliũ simile dixere. d ℭ Flagrantissimis solibus.)
Plynij uerba sunt ex cap.15. uoluminis duodecimi, prior, atq; naturalis uindemia circa Canis ortum,
flagrantissimo æstu incidentibus, qua maxime uideatur esse prægnans, tenuissimusq; tendi cortex.
Laxatur hic plaga, nõ adimit̃, inde prosilit squma pinguis. Hæc concreta densatur &c. Hæc omnia q̃
de Thure ex Plynio retulimus, abunde scribunt̃ a Theophrasto ca.4. lib. noni de historia plantarum.
Seruius primo Georg. docet thus dici ἀπὸ θύω, quod est sacrifico, qm̃ eo dijs sacrificat̃. Latini a tun-
dendo dici uolunt a glebis tusis, cũ quibus dicitur fluens de arboribus coalescere. Qui plura de Thu-
re scire cupiunt, legãt Dioscoridẽ ca.64. & tribus sequentibus. Albertus post uulgarẽ Thuris relationẽ,
ex proprijs addit, thure eos uti maxime, qui Necromantiæ operã dant, qđ dij (inquit) qui inuocant̃
per caracteres, & sigilla, uel sacrificia, faciliores se exhibent, & exaudibiliores in thuris ipsius oblatiõe.
Scribit etiã thuris arborẽ proceram esse, cũ tamen Theophra. nõ magnã esse dicat, sed quinis fere cu-
bitis attolli. Scribit hęc Albertus ca.34. primi Tracta.6. lib. eius operis, quod de Vegetabilibus, & plan-
tis scripsit reliquit. e ℭ Myrrha prouenit.) Hanc Græci σμύρναν uocãt. Quicquid de Myrrha me
moratu dignũ referri potest, Plynius Secundus, capitibus.16. &.17. duodecimi naturalis histo. docte, &
eleganter complexus est, ad quem lectorem relegans, ascribã Theophrasti uerba ex ca.4. noni de histo-
ria plantarũ. Vnde & Ply. plurima transtulisse constat. Myrrhã (inquit) minorẽ etiã altitudine, frutico
sioremq; narrant. Caudice duro, contortoq; iuxta terrã, crassioriq; sura hominis, cortice leui, similiq;

potulacę. Alij uero, qui se uidisse affirmant, de magnitudine ferme consentiunt. Neutrā earū arborum magnā referunt, & minorē Myrrhæ, humilioremq;. Myrrhæ foliū aculeatū, non leue, ulmeo simile, crispum tamen, extremo spina horridulū Iligni modo. Et post multa. Myrrhæ autem arborē (inquit) Terebintho similem reddidere, sed scabriorē, spinosioremq;, folium paulū rotundius, gustatu proximū Terebintho. Earū quoq; ueteres præstantiores haberi. Et infra. Thus, & Myrrham nasci ex eadē ar-

a uitiū rastris proficiunt, ablaquationibus [a] gaudent. Nudatę piguiori fluunt lachryma. Sponte manans præciosior ex ea sudor est, elicitus corticis uulnere uilior iudicatur. Cortex in uertigi-
b nem flexus, & spinis hispidus, folium licet crispius oliuæ tamen simile. Maxima altitudine extollitur ad quinq; cubita proceritatis. Arabes sarmentis eius ignes fouent, quorū fumo satis no-
c xio, nisi odore cremati Storacis occurrāt, plerūque insanabiles morbos [b] cōtrahunt. Apud eosdem nascitur auis [c] Phœnix aquilæ magnitudine, capite honorato, in conum plumis extantib9,

bore putauerūt &c. Quod Theophrast9 dici cortice simili potulacę, Plynius similē Vnedoni esse dicit. Dioscorides ca. 80. li. primi. Myrrhæ genera plura eē dicit. Quæ Pediasimos dicit, pinguis est, de Stacte exprimitur. Altera Gabirça, & hæc (inquit) pinguissima, solo crasso restibili, stactem plurimam sudans Troglodytica alia omnibus antefertur. Nomē habet a loco, unde uehit, colore subuiridis, mordax, pellucida. Colligitur & alia tenuior, secū post Troglodyticam facile remollescens sub digito, ut Bdeliū, odore putiuscula. In locis solis ostētis, Caucalis uocatur, alia maturitate insignis, colore atro, retorrida. Ergasime appellatur, quæ pessima inter omnes, squarosa, macilenta, gustu acri, aspectu, & uiribus gūmi. Damnatur & quæ Minnęa dicitur &c. Vis Myrrhæ in medicina excalfacere, caput tentare, agglutinare, siccare, astringere. Vuluas/quæ contractæ sint/mollire, reducere, mēses trahere, partus uelociter pellere, cū absinthio, aut aqua, in qua lupinū maduerit, aut succo rutæ naturalibus apposita contra ueterem tussim magnitudine fabæ deuoratur. Plurima alia eius remedia prodidit author idē. Item Auicenna ca. 479. secundi tractatus. 2. Canonis. Hunc Auicennæ de Myrrha locum, nulla facta authoris mentione, in suū transtulit Albertus ca. 26. eius lib. quē modo citauimus. a ℭ Ablaquationibus gaudent.) Scribit Palladius Rutilius in principio secundi. Ablaqueare Italos excodicare appellare. Vtrumq; autē significat circa arboris codicem/dolabra terrā diligenter aperire, & purgatis, ueluti lacus efficere, ut solis teporibus, & imbribus prouocentur. Poetæ fabulant Myrrhā puellam Cinyrę, & Cenchreidos filiā, patris amore fuisse correptam, quo eū nutrice uiā pręmonstrante/cōcubuit, quo concubitu Adonidē procreauit. Quod scelus quom pater resciuisset, ense filiā insecutus est, eam autem Deorum miseratione, in arborem sui nominis tradunt fuisse conuersam.

Quæ quāquā amisit ueteres cum corpore sensus,
Flet tamen, & trepidę manant ex arbore guttæ.
Est honor & lachrymis, stillataq; cortice Myrrha
Nomen herile tenet.

b ℭ Morbos insanabiles contrahunt.) In omnibus exēplaribus, mox post hanc clausulam, sequitur Cinnami, siue Cinnamomi descriptio, quā quoniā sub eisdē omnino uerbis cap. 43. supra Solinus retulit, superuacaneū uisum est huic loco iterato subnectere. c ℭ Phœnix auis.) De Phœnice aue primo quæri solet, an sit. Philostratus tertio uitæ Apollonij libro refert Iarcam hæc de Phœnice Apollonio retulisse. Auem quoq; (inquit) Phœnicem esse percredimus, quæ quingentesimo quoq; anno in Aegyptum ueniens, hanc ipsam Indiā superuolat. Aiunt autē unicā tantū hanc auem esse, & ex se radios emittere, atq; auri colore fulgere. Magnitudine uero, formaq; aquilæ, in nido considere, quem prope Nili fontes ex aromatibus ipsamet sibi construit. Hæc uero, quæ de ipsa decātant Aegyptij, quo pacto in Aegyptum deferatur, ipsi etiā Indi testificantur sermoni consentientes, q̄ dicunt Phœnici liquescenti lugubres hymnos decantari oportere, hoc & ipsum Cygni facere perhibent eis, qui sapientissimus inter ipsos obtemperantes. Ex his Iarcę uerbis patet nedū Phœnicē esse, sed eum unicum esse. Plynius se nescire fatetur ca. 2. decimi, an fabulose unū in toto orbe, nec uisum magnopere. Alij fere omnes scribunt Phœnicē unicū esse. Ouidius sexta secundi Elegiarum.

Et uiuax Phœnix unica semper auis.

Lactantius de Phœnice.

Hoc nemus, hos lucos auis incolit unica Phœnix
Vnica sic uiuit morte refecta sua,

Idipsum quoq; nomine significari uidetur. Nā Phœnix Arabica uox est, qua unicū, & solum significat. Sunt tamē, qui a colore phœniceo nomen sumptū uelint.

cristatis faucibus, circa colla fulgore aureo, po- a
stera parte purpureus absq; cauda,[a] in qua rose-
is pennis cæruleus inter scribitur nitor. Proba-
tum est quadraginta & quingentis[b] eum durare
annis. Rogos suos struit Cinnamis, quos prope b
Panchaiã concinnat in solis urbem[c] strue altari-
bus superposita. Cum huius uita magni anni[d] fi-
eri cõuersionẽ rata fides est inter authores, quã-
uis plurimi eorũ magnũ annum non quingentis c
&.xl. sed duodecim milibus noningentis qnqua-
ginta quatuor annis cõstare dicant. Q. itaq; Plau-
tio,[e] Sex. Papinio CONS. Aegyptum Phœnix
inuolauit, captusq; anno octingentesimo urbis d
conditæ, iussu Claudij principis in Comitio pu-
blicatus est. Quod gestum præter Censurã, quæ

Ex horũ opinione ortũ Adagium. Phœnice id rarius ipso, de ijs quæ nullo modo, uel perq̃ rarissime reperiri queũt. Qualis autem eius forma apud scriptores fere conuenit eum esse aquilæ magnitudine, auri fulgore circa colla. Is (inquit in Euterpe Herodotus) si picturę adsimilis est, talis, tantusq; est, pennæ coloris partim rubidi, maxima ex parte tũ habitu, tũ magnitudine simillimus aquilæ. Eius formã sic eleganter Claudianus explicat.

Arcani radiant oculi iubar, igneus ora
Cingit honor rutilo, cognatũ uertice sydus
Attollit cristat⁹ apex, tenebrasq; serena
Luce secat, Tyrio pinguntur crura ueneno.
Ante uolãt Zephyrum pennæ, quas cęrulus ambit
Flore color, sparsoq; simul ditescit in auro.

a ℭ Absq; cauda.) Nõ uult Solinus, hanc alitem esse absq; cauda, sed eã esse ubiq; coloris purpurei preterq̃ in cauda. Id clarius Plynius exprimit. Caterũ (inquit) purpureus, cęruleã roseis caudã pennis distinguentibus. b ℭ Quadraginta & quingentis eum durare annis.) Plynius, authore Manilio, ait eum uiuere annis sexcẽtis sexaginta. Herodotus, & Mela lib. tertio fere cum Solino conueniunt. Ouid. 15. Meta. Hæc ubi quinq; suæ compleuit sæcula uitæ &c. Albertus lib. de Animalibus. 23. scribit quosdã dicere hanc auẽ sine masculi, & sexus commixtione solam in sua esse specie, & conuenire in orbem, & trecentis. xl. annis uiuere solitariam. Sed apud quos id legerit, me consule nemo quærat. Poetæ cæteri plerumq; annis eum uiuere mille canunt. Lactantius.

Quæ postq̃ uitæ iam mille peregerit annos &c.

Et Claudianus.

Namq; ubi mille uias longinqua retorquerit æstas &c.

Martianus quinto Epigrammatum.

Qualiter Assyrios reuocant incendia nidos
Vna decem quotiens sęcula uixit auis.

Ausonius in Grippo ternarij numeri dicit Phœnicem uiuere nouem corui ętates. Cor. Tacitus quinto historiarũ lib. de numero (inquit) Phœnicis annorũ uaria traduntẽ. Maxime uulgatũ, quingentorũ spacium. Sunt, qui asseuerent mille quadringentos sexaginta. c ℭ In Solis urbem.) Hanc urbem Græci Heliospolin uocant. Eam urbem nobilissimã fuisse scribit Diod. Siculus lib. 2. stadiorum. 140. d ℭ Magni anni fieri conuersionẽ.) Id ex Plynio sumptũ ca. 2. lib. decimi. Antiqui tempora de syderibus computabant, & dixerunt primũ lunarem annum triginta dierum. Vnde inueniẽ uita in aliquibus noningentorũ annorũ. (lunarium. Postea Solstitialis annus repertus est, qui duodecim continet menses. Mox maiori cura annũ esse magnũ uoluerunt, omnibus planetis in eundẽ recurrentibus locũ. Et hic fit secundũ Ciceronis Hortensium post annos duodecim milia noningentos quinquagintaquatuor Solstitiales. Hęc ex Seruio primo & tertio Aene. Vergilij. Qui plura de annorũ diuersitate scire cupiunt, adeant Censorinũ capitibus. 14. 15. & 16. libelli, quem de die natali inscripsit. e ℭ. Q. itaq; Plautio, Sextio Papinio CONS.) Apud Plyniũ cap. 2. decimi sic habetur. Cor. Valerianus, Phœnicem deuolasse in Aegyptũ tradit. Q. Plautio. Sex. Papinio. CONSS. Allatumq; esse in urbem Claudij principis censura, anno urbis. DCCC. & in Comitio propositũ, qđ actis testatum est. Sed quæ falsa esse nemo dubitarit. Nõ grauabor ascribere huic loco Cor. Taciti uerba ex quinto historiarũ libro. Paulo Fabio. L. Vitellio CONS. (inqt) post longũ sęculorũ ambitũ, auis Phœnix in Aegyptũ uenit, prębuit materiẽ doctissimis indigenarũ, & Gręcorũ multa super eo miraculo disserendi, de quibus congruũt, & plura ambigua, sed cognitu nõ absurda promere libet. Sacrũ Soli id animal, & ore, ac distinctu pinnarũ a cæteris auibus diuersum consentiunt, qui formã eius diffiniere. Et infra. Soside primũ post Amaside dominantibus, Dein Ptolomęo, qui ex Macedonibus tertius regnauit in ciuitatẽ, cui Heliopolis nomen, aduolauisse multo cæterarũ uolucrũ comitatu nouã faciem mirantiũ. Sed antiquis quidẽ obscura, inter Ptolomęũ, ac Tiberiũ minus ducenti quinqua-

a manet, actis etiã urbis continet.[a] Cinnamulgus
perinde Arabiæ auis in excellentißimis lucis te-
xit nidos e fructibus Cinnamorũ, ad quos quo-
niam non est peruenire propter ramorũ altitudi
b nem, & fragilitatem, accolę illas congeries plũ-
batis petunt iaculis, deiectasq; precijs uendunt
amplioribus, qđ hoc Cinnamum magis, q̃ aliud
mercatores probent. Arabes longe, [b] lateq; dif-
c fusi, diuersis moribus [c] uiuunt, & cultibus. Pluri
mis crinis intonsus, mitrata capita, redimitu pa-
ri, pars rasa in cutem barba. Cõmercijs student,
aliena non emunt, uendunt sua. Quippe & syl-
uis, & mari diuites. Vmbræ, quæ nobis dextræ
sunt, [d] illis sinistrę. Pars corũ, qbus asper est uict⁹,

ginta anni fuerunt. Vnde nõnulli falsum hunc Phoenicem, nec Arabũ e terris/credidere. Et post multa subdit. Hæc incerta (inquit) & fabulosis aucta. Cæterũ aspici aliquando in Aegypto eã uolucrẽ nõ ambigitur. Diuus Amb. ca. 25. quinti Hexameron, & ca. 13. eius lib. qui de fide resurrectionis inscribitur, ex Phoenicis renouatione, nititur probare futurã hominũ resurrectionẽ. a ℭ Cinnamolgus.) Hanc auem ex eo dictam uolunt, qđ sibi ex Cinnamo in altißimis arboribus nidũ paret. De ea Ply. cap. 33. libri decimi. In Arabia Cinnamulgus (inquit) auis appellat Cinnami surculis nidificat. Plũbatis igitur eos sagittis decutiunt, idigenæ mercis gratia. Aristoteles ca. 13. noni Naturę animalium nõ Cinnamolgũ, sed κιννάμωμον uocat. In Arabia (inquit) Cinnamomus auis appellatur, quam surculos Cinnamomi portare, ac nidum ex ijs conficere aiunt. Nidificat ex celsis arboribus, & ramis. Sed incolæ sagittis plumbatis, nidum petunt. Atq; ita discusso in terrã, Cinnamomũ legunt. Ad stomachum faciunt, quæ ex suis subiungit Albertus de Cinnamulgo loquens. Ipsa etiã (inquit) auicula, cũ suis interioribus nõ ex uiscerata cõmeditur propter Aromaticitatẽ eorũ, quibus nutritur. b ℭ Longe, lateq; diffusa.) Arabia (inquit Plynius ca. 28. sexti) gentium nulli postferenda amplitudine longißima a monte Ameano a regiõe Ciliciæ, Comagenisq; descendit, multis gentibus eorũ deductis illo a Tigrane magno, sponte uero ad mare nostrũ, littusq; Aegyptiacũ, nec non & in media Syriæ ad Libanũ montẽ penetrantibus nubeis, quibus iuncti Ramisi &c. Arrianus li. 7. Oræ Arabicę magnitudinẽ haud minorẽ esse q̃ Indiæ referri tradit. c ℭ Diuersis moribus.) Ply. ca. iamiã citato. Arabes (inquit) mitrati degũt, aut intonso crine, barba abraditur, p̃terq̃ in superiore labro, alijs & hæc intonsa. Mirumq; dictu ex innumeris populis pars cęqua in cõmertijs, aut latrocinijs degit. In uniuersum gentes ditißimæ, ut apud quas maximę opes Romanorũ, Parthorumq; subsistant, uendentibus quæ e mari, aut syluis capiant, nihil inuicẽ redimentibus. Arabibus morẽ fuisse usq; ad Adriani principis tempora, annis singulis puerum immolandi/scribit Euseb. ca. 7. quarti præparationis lib. Idem quoq; author tradit ca. 8. sexti operis eiusdẽ, apud Arabes, adulteras omnes foeminas interimi, suspectas uero solũmodo puniri. Sunt, qui scribant apud eosdem, uxorem cõmunẽ esse omnibus eiusdem familiæ uiris, filios coisse cũ matribus, aut fratres cũ sororibus, nequaq̃ apud eos esse impium. Refert Arrianus septimo gestorũ Alexandri libro, Arabas duos tantũ deos colere, Coelũ. s. ac Dionysium. Coelũ, qđ astra contineat, tũ cætera tũ solẽ cunctis rebus humanis manifesto utilem, ac salutarẽ. Dionysiũ uero, quoniã exercitũ aduersus Indos duxisset. d ℭ Vmbræ, quæ nobis dextræ sunt, illis sinistræ.) Ex luminũ situs diuersitate, diuersæ umbrarũ proueniũt differentiæ. Si enim lumẽ aliquod supra corpus directe sitũ fuerit, nulla tunc umbra poterat causari, ut in Arabiorum, & Oritarum oris. In Syene quoq; urbe, & Meroe quodã anni tempore accidere Nearchus, & Onesicritus tradiderunt. Cũ ante corpus/lumen fuerit collocatũ, retro tunc efficiet umbrã corpus. E diuerso autẽ eueniet si lumen post corpus sit, umbra uidebitur ante corpus. Sed quo locus hic fiat notior, ascribã Macrobij uerba ex secundo de Somno Scipionis lib. Hic notandũ est (inquit) de tribus tantũ cardinibus in quãcunq; ędem ingredi solem, de quarto nunq̃. Nã & ab ortu, & ab occasu fenestra Solem recipit. Quippe quę orientẽ, abeuntem prospectet. Incipit & a meridie, quia omne iter Solis in nostro Meridie est. Nunq̃ uero solem fenestra septemtrionis admittit. Eiusdem rei probationẽ umbra quoq; cuiuslibet corporis efficiet astruere. Nã & in occasum cadit oriente Sole, & in ortũ cum fit occiduus. Medio autem die, quia sol meridiem tenet, in septẽtrionẽ umbra depellitur. In Austrũ uero circa nostram habitationẽ impoßibile est umbrã cuiuslibet corporis cadere, quia semper aduersam Soli partem umbra iactatur. Aduersus autem Austro apud nos sol esse non poterit, cũ nunq̃ fines Septẽtrionales attingat. Sane quoniã pars illa pustæ, quæ temperatę uicina est admittit habitãtes, illic idest trãs Tropicum quęcunq; habitantur spatia, umbram mittunt in Austrũ, eo tempore, quo sol Cancrum

tenet. Tunc enim ei Sol fit Septētrionalis cum tropicū tenet, qđ ab illis ad Septētrionē recedit &c. Plura loca enumerat Ply. ca. 75. & 76. secundi. Itē ca. 19. & 29. lib. sexti, in quibus umbræ ad septētrionem cadunt hyeme, æstate in Austrū per senos menses. Diod. Siculus lib. 3. In multis Indiæ locis aiunt erectum lignū nullā a sole umbrā reddere. Nocte Arctos non uideri. In ultimis uero minime aspici Arcturū. Q in loco (inquit) umbras uersus meridiē inclinare dicunt. Loca sunt (inquit Ammianus. 22. hist. lib.) in quib⁹ per nonaginta dies, umbræ nostræ in contrariū cadūt. Vnde Antiscios eius regionis incolas uocant. Luca. in nono Pharsaliæ.

At tibi quęcunq; es Libyco gēs
(igne dirempta
In Noton umbra cadit, quę nobis exit in Arcton.

angues edunt, [a] nulla illis animi, uel corporis cura, ac propterea ὀφιοφάγοι [b] nominantur. Ex istius littoris sinu Polycrati [c] regi aduecta Sardonyx

De Arabibus, quod ad hunc Solini locū maxime attinet, sic idem Lucanus libro tertio.

Ignotum nobis Arabes uenistis in orbem,
Vmbras mirati nemorum non ire sinistras.

Quem locū exponūt quidā ex ijs Solini uerbis. Vmbræ enim (inquiunt, q̄ nobis ad occidentē conuersis, dextræ sunt, Arabibus sunt sinistræ. Quę expositio tū uera est, tū etiā poetæ sensui plurimū consona, qđ Arabes Pharsalica Pompei castra petentes, ex orientali regione, occidentē uersus progrediebantur. Qui autē hunc Lucani locum occultiorē doctrinam cōtinere arbitrantur, tradunt ex sex mundi positionibus, habitudinibusq; orientē posteriorem. Occidentē uero anteriorē, Meridiem sinistrā, dextrā septemtrionē esse tradunt. Id sensit indubie Cleomedes Græcus author ca. primo primi libri, eius operis, quod circularē inspectionē Meteoroȝ inscripsit. Eius sententia ijs ferme uerbis continet. Mundus is (inquit) quoniā corpus est, habet quippiā, qđ supra, quodue infra sit, reliquasq; positionis habitudines. Anteriora ipsius esse dicūt, quę sunt ad mūdi occasū qđ is ad occasū ipulsū habeat. Posteriora uero ea eē, q̄ ad ortū sunt. Eteni ad anteriora ꝓcedit. Eius autē dextera ad Septētrionem, ad meridiē sinistra locanda. Hę autem quatuor positionis genera, nihil omnino occulti habēt, cū cæterę habitudines, quæ sunt, sursum, deorsumq;, plurimū difficultatis Physicis prębuerint. Ex hac Cleomedis sententia notū dicunt, cur Lucanus, Solinusq; sinistras umbras Arabibus tribuerint. Idē cū Cleomede sensisse Pythagorços secundo de Cœlo, & mūdo refert Aristo. Idē autē Aristoteles multo aliter has positiones mundo tribuit, utpote dextrā orienti, sinistram occidenti. Meridiei sursum, Septētrioni deorsum ascribens. Eius uerba ascripsi. Poloȝ (inquit) unus quidem nobis imminens apparet superne, pars est deorsum. Aliter uero nobis incertus, sursum, dextrum nāq; cuiuslibet dicimus. Vnde principiū per motū. Locus uero conuersionis cœli, principiū est, unde astroȝ ortus, proinde hoc fuerit dextrū. Cuius autem occasus, sinistrū. Si itaq; a dextris orditur, & in sinistra fertur, supernus, qui nobis nō apparet polus, esse necesse est. Nā si sit manifestus in sinistra erit motus, quod neutiq̄ dicimus. Nō dubium igitur quin non apparens polus sit, id quod sursum, ac qui illic habitant, in superno sunt Hęmisphærio, & ad dextrā. Nos autē in inferno, & in sinistro econtrario, q̄ ut Pythagorçi dicunt. Illi enim nos supra faciunt, & in dextra parte, eo autem, qui illic, infra, & in sinistra. At euenit contrariū. Cæterū secundæ conuersionis, ut planetarum, nos quidem in supernis, & dextris sumus. Illi uero in infernis, & sinistris. Contra enim is principiū motus est, quod feranturin contrariū. Et perinde contingit nos quidē in principio esse, illos uero in fine. Hucusq; Aristoteles. SCRIBIT Seruius. 9. Aene. lib. qđ ab hoc Solini loco minime alienū est, ea, quę sinistra nobis uidentur intuentibus cœlū, illic dextra esse. Quoniā dextra cœli (inquit) nobis sinistra sunt. Seruianæ sententiæ suffraganē, quæ scribit Plutar. Quęstionū suarū proble. 76. Item. M. Cicero libro de Vniuersitate. De umbris multa Aristot. Sectione. 15. Problematū. Ascripsi hæc, prolissa nimiū fortassis, ne omnem se quispiā, ex Lucani loco nodū sustulisse glorietur. Sed ut ad propositum reuertamur, ex hoc qđ ait Solinus. Vmbræ, quæ nobis dextræ sunt, illis sinistrę, aliqua sibi incuria debet ascribi, sicut nec Lucano, cū inquit 2. Pharsaliæ. Vmbras nusq̄ flectente Syene, cū id semel tantū anno eueniat. Non eni asserit Solinus hoc de omni Arabia, nec id omni tēpore euenire fatetur. a ℭ Angues edunt.) Plyni⁹ ca. 29. sexti de Arabibus loquens. Introrsus (inquit) Candei, quos Ophiophagos uocant, serpentibus uesci assueti. Neq; alia regio fertilior earū. b ℭ ὀφιοφάγοι.) Si uerbum uerbo reddas, Latine Anguiuori dici possunt. ὄφις Grece, Latine anguis, φάγος uorax. c ℭ Polycrati regis Sardonyx.) Polycrates Aeaci filius, Samo insula ui tyrannide occupata, breui tandē tempore eius res adeo profecerūt, ut per Ioniā, totamq; Grçciam celebrarentur. Is Amasis Aegyptiorum regis persuasione, conscensa bireme, gemmā signatoriā uolens proiecit in pelagus. Quo facto domū redijt. Sed cū ex ea iactura (erat enim tyranno ea gemma rerū omniū suarū gratissima) plurimū tristaretur, quinto, sextoue, q̄ hæc acta sunt die, piscator quidā captum eum piscem, qui Polycratis gemmā casu absorbuerat, Polycrati dono detulit, in cuius euiscerati aluo, gemma ea reperta est. Ex qua re ingenti Polycrates gaudio affectus traditur.

ctus traditur. Historiã scribunt Herodotus in Thalia. M. Cicero in fine quinti de finibus bonoꝝ, & maloꝝ. Caius Plynius ca. primo tricesimiseptimi naturalis historiæ. ADuertendum sane Herodotũ scribere eam gemmã fuisse non Sardonicem, sed Smaragdũ. De eius nomine Marbodęus Gallus in lib. de lapidibus pretiosis sic inquit. Sardonicem faciunt duo nomina, Sardus, Onyxq;,
Tres capit ex binis unus lapis iste colores, Albus, & hinc niger est rubeus superemmet albo &c.

a gemma, prima in orbe nostro luxuriæ excitauit
facem. Nec multum de ea disserendũ puto, adeo
Sardonyx in omniũ uenit notitiam. Superficies
eius probatur, si meratius rubeat, arguitur si fu-
b erit fœculentior, medietas circuitur limite candi
dante. Optima est, si nec colorem suum spargat
in proximũ, nec ipse ex altero mutuet̃. Reliqua
nigro finiuntur. Qđ si transluceat uitio uerti-
c tur, si perspicuitatem arceat, proficit ad decorẽ.
Et Molochitem [a] Arabs inuenit, uirentem cras-
sius q̃ Smaragdus contra infantum pericula in-
genita ui resistentem. Inuenit & Iridem [b] in ma-
d ri Rubro sicut Crystallum sexangulatam, quæ
radiis icta solis rutilo aeris repercussu cœlestis
arcus ex se iacit speciem. Androdamantem [c] iidẽ
legunt Arabes nitoris argentei, lateribus æqua-
e liter quadris, quem de Adamante nonnihil mu-
tuatum putes. Datum illi nomen ex eo censent,
qđ animorum calentium mollit impetus, & tu-
mentes refrenat iras. Pęderotem [d] etiam Arabs
f cum inde sumim⁹. Arabica aspectu eburnea est,
radi abnuit. Contra neruorũ molestias prodest
habentibus. In Pęderote congruit quicqd exími
um est, quadã decoris prærogatiua. Crystallinũ
g lucet, rubet purpuram, in orarum extimis coro-
na crocea uelut e liquido renitente. Hac suaui-
tate oculos afficit, uisum illicit, detinet intuẽtes,
hac etiã gratia Indis placet. Hoc Arabiæ sat est,
hinc ad Pelusium repatriemus.

Multa de eo lapide Plynius ca. 6. tricesimiseptimi. a ℂ Molochitem.) Lapis hic a Malua, cuius floribus assimilis est, nomen habet. Maluam enim Gręci μαλάχην dicunt. Plynius ca. 8. libri ultimi. Nõ transtucet (inquit) Molochites spissius uirẽs a colore Maluæ nomine accepto reddendis laudata signis, & infantium custodia quadã innato contra pericula ipsorũ medicamine. b ℂ Iridem.) Hæc gemma icciroo Iris dicta est, quoniam figuram, & colores Iridis arcus cœlestis plurimũ immitetur. Ply. ca. 9. tricesimiseptimi naturalis historiæ, Effoditur in quadã insula (inquit) Rubri maris, quæ distat a Beronice urbe sexaginta milia pass. cętera sui parte Chrystallus. Itaq; quidam radicẽ Chrystalli esse dixerunt. Vocatur ex argumento Iris. Nam sub tecto percussa Sole, species, & colores arquus cęlestis in proximos parietes eiaculat̃, subinde mutans, magnaq; uarietate ammirationẽ sui augens. Sexangulũ esse, ut Chrystallum cõstat &c. De arcu cœlesti, præter ea, quę scribunt Aristot. tertio Meteororum. Seneca primo Naturaliũ.q. Plynius lib. secundo, Lege copiose apud Marcellinum lib. 21. historiarum suarum. c ℂ Androdamantẽ.) Dicta aũt gemma hæc ἀπὸ τοῦ ἀνδρός, καὶ δαμάζω, a domandis uiris. Ply. ca. 10. lib. ultimi. Androdamas argenti nitorem habet, ut Adamas. Quadrata, & semper tessellis similis magnis, putantq; nomen impositum, eo qđ impetus hominũ, & iracundias domet &c. d ℂ Pęderotem.) Lapis hic Opalius dicitur uero nomine, sed ob eximiã pulchritudinẽ, & gratiam Pęderos cognominat⁹. Est enim in eo (authore Plynio ca. 6. tricesimiseptimi nat. historiæ) Carbunculi tenuior ignis. Est Amethysti fulgens purpura. Est Smaragdi uirens mare, & cuncta pariter incredibili mixtura lucentia. Pęderos autem dictus est ἀπὸ τοῦ παιδός, καὶ τοῦ ἔρου, a puero, & amore, qđ pueri pulchritudinem referat. Sunt & qui priuatum eius genus faciunt Sangenonq; ab Indicis uocari dicunt. Genus etiam quoddam Amethysti Pæderotem uocant similibus his, quas diximus causis. Id Amethysti genus Anteros quoq; dicitur, quasi mutuũ amorem dicas. Lege Plynium ca. 9. eiusdem uoluminis. Est etiã nũ Pęderos herbę, & spinę genus, de qua Ply. cap. 8. deciminoni. Et Dioscoridei lib. 3. & quarto.

DE CASIO MONTE: DE POMPEII Magni sepulchro. Deq; Ioppe oppido. CA. XLVII. a

A Pelusio Casius mons [a] est, & delubrum b
Iouis Casij, atq; ita Ostracinæ locus Pō-
peij Magni [b] sepulchro inclytus. Idu-
mæa [c] inde incipit palmis opima. Deinde [d] Ioppe
oppidū antiqssimū orbe toto, utpote ante inun- c
dationē [e] terrarū conditū. Id oppidū saxum ostē-
tat, qđ uinculorum Andromedæ uestigia adhuc
retinet, quā expositā belug [f] nō irritus rumor cir-

A PELVSIO Casius mons.) Ex Plynio hæc omnia cap. 12. lib. quinti. A Pelusio (inquit) Chabriæ castra, Casius mons, delubrū Iouis Casij, tumulus Magni Pompeij Ostracinę. Arabia finitur a Pelusio. LXV. milia pass. Hic mons Casius Aegyptū, Syriamq; disterminat. Huius montis accolæ uersuti maxime existimati, ac malis moribus affecti. Ob id de eis Adagium Tarræas existimat. ἅμματα πλέκεις, Vincula texis, ex eo natū, qđ ij homines naturali quadam arte ligamina texere consueuerint trabes/super trabes tōponētes. Effertur & in hunc modū κασιώτικον ἅμμα Casioticum ligamen. In eos qui dolo malo, nodis quibusdam difficillimis homines implicant. b ℭ Pōpeij Magni sepulchro.) Præter ea quę de Pompeij Magni sepulchro, scribunt Appianus. 2. bellorum Ciuilium. Plutarch⁹ in Pompeium. Strabo lib. 16. & cæteri, id ipsum multis carminibus exequitur Lucanus octauo Pharsaliæ.

Non pretiosa petit cumulato
(thure sepulchra &c.

Eodem loco Lucanus Epitaphium huiusmodi in Pompeij sepulchro insuisse refert.

Hic situs est Magnus, placet hoc fortuna sepulchrum
Dicere Pompeij, quo condi maluit illum,
Quam terra caruisse socer &c.

Appianus, hunc uersiculum inscriptum dicit.

Templi pondus erat, modica qui clauditur urna.

c ℭ Idumęa palmis opima.) Idumęa Syriæ prouintia. Huius incolas Nabatęos esse lib. 16. Strabo tradit, qui orta seditione inde egressi, ac Iudæis inhęrentes, eisdem legibus cōmunicauerunt. Quid Iudæi de Idumeę nomine sentiāt refert Iosephus ca. 1. secundi Antiquitatum Iudęorum. In hac prouincia palma arbor plurimū luxuriat. Lucanus in tertio.

Gazaq;, & arbusto palmarū diues Idume.

Martialis in decimo.

Frangat Idumęas tristis uictoria palmas.

Ob palmarū copiam eleganter a Statio tertio Syluarū dictum est. Dulce nemus florentis Idumes. d ℭ Ioppe.) Stephanus per unū π scribit. Dictam autem refert, ἀπὸ ἰόπης τῆς αἰόλου θυγατρὸς, τῆς γυναικὸς κηφέως. i. ab Iope Aeoli filia, uxore Cephei a qua primū ea urbs constructa est. De hac Iope Propertius Elegeia. 20. secundi intellexisse uidetur cū inquit. Vobiscū est Iope, nō de Abdromeda illic quondā beluæ exposita, sicut quidā eum locū interpretantur. Est autem (ut diuus Hieronymus lib. de Hebraicis locis scribit) Palestinæ oppidū in tribu Dan. Hebraice Ioppe interpretatur, pulchritudo, ut idē Hieronymus author est. Ioppe portus est Iudeę (ut in regnorum, & Paralipomenon libris legimus) ad quem Hiran quoq; rex Tyri, ligna de Libano ratibus transferebat, quæ Hierusalē terreno itinere peruehereñt. Hic locus est, in quo usq; hodie saxa mōstrantur in littore, in quibus Andromeda religata, Persei quondā sit liberata Præsidio. Author idē Hieronymus in principio Cōmentariorum super Ionam prophetā. Plura Stra. lib. 16. Nautę nostri tēporis Zapphum uocitant. Quo loco Peregrini (sic eni ij uulgo appellanť, qui uisendi CHRISTI domini sepulturam Hierosolyma proficiscuntur) primū e mari egrediunť. Distat autem a Hierosolymis/stadijs ferme trecentis uiginti. Vix decē nunc casulis habitatur. e ℭ Ante inundationē terrarū conditum.) Mela Pomponius libro primo. Est (inquit) Iope ante diluuiū (ut ferunt condita, ubi Cephea regnasse eo signo accolæ affirmant, qđ titulū eius, fratrisq; Phinei, ueteres quædā aræ cū religione plurimæ retinent. Quin etiā rei celebratæ carminibus, ac fabulis, seruatæq; a Perseo Andromedę clarum uestigiū belug marinę ossa immania ostentant. Eadē breuius tamen cap. 13. libri quinti & Plynius refert. Hanc Andromedę marinæ belluæ expositionē fabulosam esse lib. 16. putat Strabo. Quod scribit hic Solinus alios authores secutus, Ioppen scilicet ante terrarum inundationē fuisse conditam proculdubio falsum est, si eam inundationem intelligat, quā Noe temporibus accidisse sacræ literæ testantur. De alijs ergo particularibus inundationibus (nam plures fuisse huiusmodi Xenophon de ęquiuocis author est) intelligendum est. f ℭ Expositam belug.) Historiam, uel fabulam potius, Andromedæ mōstro expositæ, multis carminibus referunt Ouidius quarto Metamorphoseos.

Illic immeritā maternę pēdere linguę Andromedā &c. M. Manili⁹. 5. Astronomicō li. Andromede seqť

a cumtulit. Quippe ossa monstri[a] illius. M. Scaurus inter alia miracula in ædilitate sua Romę publicauit. Annalibus nota res est. Mensuræ quoq; ueracibus libris continentur. s. qđ costarum lon-
b gitudo excesserit pedes. xl. excelsitas Elephantis fuerit Indicis eminētior. Porro uerticuli spinæ ipsius latitudinē semipedem sunt supgressi.

c DE IVDAEA, IN EA DE FLVMINIbus, & lacubus. De Balsamo. De Sodomo, & Gomorro. De Esşenis gentibus. CAP. XLVIII.

d IVdæa illustris[b] est aquis, sed natura nō eadem aquarū omnium. Iordanis[c] amnis

sydus &c. Iginus cap. 12. secundi. Item cæteri. a ℂ Ossa monstri illius. M. Scau.) Plynius ca. 5. noni naturalis historiæ. Belluę (inqnit) cui dicebatur exposita fuisse Andromede, ossa Romæ apportata ex oppido Iudęæ Ioppe, ostendit inter reliqua miracula in ædilitate sua. M. Scaurus longitudine pedū quadraginta, altitudine costarum Indicos Elephantos excedente spinę crassitudine sexquipedali. QVærit Aristoteles decima sectione problematum. Cur maris animalia maiora, uegetioraq; sunt, q̃ terræ? An (inquit) qđ uis Solis consumēdo, quæ terrā ambiunt, copiā detrahit nutrimēti. Quā ob rē, quæ abdita uitam agunt, uegetiora sunt. His igitur omnibus incōmodis cū genus mari timū sit immune, merito tum adolescere potest corpore amphori, & uegetiori. Similia scribit Plynius cap. 2. noni naturalis historiæ. Dionysius Afer de maris Rubri beluis Rhennio interprete sic inquit.

Per fines Asiæ, iacet hæc sub sydere Cancri,
Littoribus cuius saliūt densissima Cete,
Quæ pascit uastum mare Rubrum, montibus ęqua
Tenditur horribilis, quorum per terga, per harmos
Spina ferens cladem, fatumq; sub ore feroci.
Quippe solent pariter nauem sorbere, uirosq;.
Nam mala tam pelagus, quam terra merentibus offert.

Quidam Auieni uersus istis correspondentes, in omnibus exemplaribus deprauati reperiuntur. Eos in Cōmentariolo super Dionysij Afri Periegesin, sic legendos censuimus.

Hac nequis rapidi subtectus gurgitis unda,
Hæc in terga salis lembum contorqueat unq̃,
Aut se moustrigenis hostem licet inserat ęstus
Fluctibus.

Duobus primis uersibus, duo uitanda monet. Nequis scilicet, hęc maria, uel natandi, uel nauigandi gratia ingrediatur. Tertio uersiculo si Dionysij sententiā referat, dicat hæc maris pericula in scelestorum penam Deum instituisse. Verba Dionysij sunt. τοῖσ γὰρ ἀλιτροῖς εἰν ἁλί, καὶ γαίῃ κακὰ μυρία θήκατο δαίμων. Idest. Namq; flagitiosis in mari, atq; terra/mala innumera instituit Deus. Nos in Latinū carmen sic uertimus.

Namq; merenti
Tum mare, tū tellus homini condigna rependit.

Ex ijs sic quoq; apud Auienum legi posse uidetur.

Hac nequis rapidi subtectus gurgitis unda,
Nec in terga salis lembum contorqueat unq̃.
An ne monstrigenis hostem licet inserat æstus
Fluctibus?

Nunquid (inquit) licet/ęstus inferat hostem. i. flagitiosum hominē fluctibus monstrigenis? Quasi dicat, immo iure licet.

IVDAEA illustris est aquis.) Inter Iacob patriarchæ filios Iudas quoq; enumeratur, a quo Iudæa, & Iudæi nomen sortiti sunt, quom antea a Chananęo quarto Cham filio, Chananęa, & Chananęi dicerentur, authores Iosephus primo Antiquitatum libro, & Eusebius libro temporum. His similia scribunt Trogus Pompeius, & Iustinus libro Historiarum tricesimosexto. Post Damascum principē (inquit) Abraam, Mosem, Israel reges fuere. Sed Israel felix decem filiorum prouentus maioribus suis clariorem fecit. Itaq; populum in decem regna diuisum filijs tradidit, omnesq; ex nomine Iudæ, qui post diuisionem decesserat, Iudæos appellauit, colię; eius memoriā ab omnibus iussit. Eius portio omnibus accesserat. Cor. Tacitus lib. 21. mira de Iudęorū origine, & nomine refert. Iudęos (inquit) Creta insula profugos, nouissima Libyę insedisse memorāt, qua tempestate Saturnus, ui. Iouis pulsus

eximiæ suauitatis Peneade fonte demissus, regi- a
ones perterfluit amœnissimas, mox in Asphalti-
ten [a] lacum mersus stagno corrumpitur. Qui
Asphaltites gignit bitumen. Animal non habet,
nihil in eo immergi potest. Tauri etiam, Cameli b
que impune/ibi fluitant. Est & lacus [b] Genesara
extensus passuū sexdecim milibus circumseptus
urbibus plurimis, & celebribus, ipse par opti-
mis. Sed lacus Tiberiadis his omnibus antepo- c
nitur, salubris ingenuo æstu, & ad sanitatem
usu efficaci. Iudææ caput [c] fuit Hierosolyma,

cesserit regnis. Argumentū e nomine petitur. Inclytum in Creta Iden montem. Accolas Idæos aucto in Barbarum morem cognomento, Iudęos uocari, quasi Idęos. Quidam regnante Iside exundantem per Aegyptū multitudinē ducibus Hierosolymo, ac Iuda, proximas in terras exoneratā. Pleriq; Aethiopū prolem, quos rege Cepheo metus, atq; odium mutare sedes perpulerit. Sunt qui tradant Assyrias cō-uenas indigum agrorum populum parte Aegypti potitos, mox proprias urbes, Hebręasq; terras, & propriora Syriæ coluisse. Clara alij Iudęorū initia. Solimos carminibus Homeri celebratā gentem, conditā urbem Hierosolymā nomine suo fecisse. Plurimi authores consentiunt, orta p Aegyptū tabe, q̄ corpora fędaret, regem Bocchorim &c. Stephanus autem de Vrbibus ἰουδαία, ἀλέξανδρος ὁ πολυΐςωρ ἀπὸ τῶν παίδων σεμιράμιδος ἰούδα, καὶ ἰδυμαία. ὡς δὲ κλαύδιος ἰόλαος, ἀπὸ ἰουδαίου σπάρτωνος, ἐκ θήβης μετὰ διονύσου ἐστρατευκότος. Iudęæ terminos eleganter tradit idem Cornelius ubi supra. c ❡ Iordanis amnis.) Nomen cōpositū a Ior, & dan. Est enim Dan uiculus in quarto a Paneade miliario euntibus Tyrum, qui usq; hodie sic uocatur. Terminus Iudęæ prouinciæ contra septētrionem, de quo & Iordanis flumen erumpens, a loco sortitus est nomen. Ior quippe ῥέεθρον. i. fluuiū, siue riuū Hebręi uocant. Is enī fluuius diuidens Iudæam, Arabiam, & Aulonem, usq; ad mare mortuum fluens, post multos circuitꝰ iuxta Hiericho, mortuo commixtus mari, nomen amittit. Author Hieronymus in lib. de locis Hebraicis. Ply. ca. 15. lib. quinti. Fontem unde Iordanis oritur/Peneadē nuncupat. Alij fere omnes Paneadem uocant. Aegesippus cap. 27. lib. tertij Pauiū. Ostenditq; non ex eo primū oriri, sed ex fiala. Quod ex iniectis paleis a Philippo Tetrarche deprehensum tradit. Quo loco plurima de Iordane idem author refert. Cor. Tacitus eodem libro Iordanem ex Libano mōte ali, effundiq; autumat. a ❡ Asphaltiten.) Nomen habet a bitumine, qđ Græci ἄσφαλτον uocitant. Sunt qui a uerbo ἀσφαλίζω, quod tueor, & munio significat, quoniā nihil uiuū in eo lacu submergitur, sed tuta sunt omnia. De eo, & eius bitumine Plynius ca. 15. lib. septimi, & ca. 16. quinti. Plura Diodo. Siculus lib. 3. Non grauabor ascribere Cor. Taciti de hoc ipso lacu uerba. Nec Iordanes (inquit) pelago accipitur, sed unum, atq; alterū lacū integer perfluit, tertio retinetur. Lacus immenso ambitu, specie maris, sapore corruptior, grauitate odoris accolis pestifer. Neq; uento impellitur, neq; pisces, aut suetas aquis uolucres patitur. Incertū undę, superiacta, ut solido feruntur. Periti, imperitiq; nandi perinde attolluntur. Certo enim tēpore bitumen egerit, cuius legendi usum, ut cæteras artes experientia docuit. Ater suapte natura liquor, & sparso aceto concretus innatat. Hunc manu captū, quibus ea cura in summa nauis trahunt. Inde nullo iuuante influit, oneratq;, donec abscindas. Nec abscindere ære, ferroue possis. Fugit cruorem, uestemq; infectam sanguine, quo fœminæ per menses exoluunt. Sic ueteres authores. Sed gnari locorū tradunt undantes bitumine moles pelli, manuq; trahi ad littus. Mox ubi uapore terræ ui solis inaruerint, securibus, cuneisq;, ut trabes, aut saxa discindi. Hucusq; Tacitus. Sunt autem lacus plures ex sese bitumina emittentes, ueluti limnia sphaltis lacus sub Babylone amplissima magnitudine, quo bitumine, & latere testaceo, constructo muro/Semiramis Babylonē dicitur circumdasse. Item Tope in Syria, Arabiaq; Numidarū lacus sunt immani magnitudine, ex se maximas bituminis moles emittentes. Id aūt in causa est, qđ iuxta huiusmodi lacus crebræ sunt bituminis lapidicinæ. Fit ergo, ut cū per bituminosam terrā eruperit aquę uis, secū extrahat, & cum egressa fuerit/secernitur, & ita bitumen a se reijcit. b ❡ Genesara.) De hoc lacu, & circum eum urbibus, abunde Plynius capite sextodecimo libri quinti. DE Tiberiade lacu Plynius capite quintodecimo libri quinti. Fit de utroq; lacu etiam in Euangelio mentio Mathęi quartodecimo. Marci sexto. Lucæ quinto. Ioannis sexto, & uicesimo primo capitibus. c ❡ Iudææ caput fuit Hierosolyma.) Quam Iudęi, & Barbari Herusalem nominant. Gręci, & Latini Herosolyma dicunt. Eusebius ca. ultimo noni Pręparationis authoritate Eupolemi usus a Salomone Hierusalem cognominatam tradit. Eius uerba de Salomone loquētis hæc sunt. Hierusalem quoq; urbem muris, turribus, ac foueis ab eo fuisse circumductam. Regiam quoq; sibi ædificasse, quę Hieron Salomonis idest Latine Salomonis ędes fuit appellata. Vnde corrupto postea no-

a ſed exciſa eſt.[a] Succeſsit Hiericus, & hæc deſijt
caput eſse Artaxerxis[b] bello ſubacta [c]Callirhoe.
Hieroſolymis proximus fons calore medico ꝓ-
batiſsimus, & ex ipſo aquarũ præconio ſic uoca-
b tus eſt. In hac terra tantũ Balſamũ naſcit̃,[d] quæ
ſylua intra terminos uiginti iugerum uſq; ad ui-
ctoriam noſtrã fuit. At cũ Iudæa potiti ſumus,
ita luci illi propagati ſunt, ut iam nobis latiſsimi
c colles ſudent Balſama. Similes uitibus ſtirpes ha
bent, malleolis digerunt̃, raſtris niteſcunt, aquis
gaudent, amant amputari, tenacibus folijs ſempi
terno inumbrant̃. Lignũ caudicis attrectatũ fer-
d ro ſine mora moritur. Eapropter aut uitro, aut
cultellis oſseis, uel in ſolo cortice artifici plaga
uulnerat̃, ex qua eximiæ ſuauitatis gutta manat.
Poſt lachrymã ſecundũ in precijs locũ poma ob
tinent, cortex tertium, ultimus honos ligno. Lõ-
go ab Hieroſolymis receſsu triſtis ſinus pandi-

cabulo, urbem Hieruſalem uocatã fuiſse, & Hieroſolymã Græce appellari. Nicolaus Lyranus inſignis Theologus, ca. 28. Cõmentarioꝝ Geneſeos refert Diſtichum, quo diuerſa huius urbis nomina continentur. Id autem eſt huiuſmodi.

Solyma Luza, Bethel, Hieroſolyma, Hierus Aelia
Vrbs ſacra Hieruſalem, dicitur atq; Salem.

Quo etiã loco docet eam primum a Melchiſedek fuiſse conſtructam, Salemq; cognominatam .i. pacificam, quod is pacis, & iuſtitię rex fuerit. Cæteroꝝ eius urbis cognominum apud eundẽ reperies ratiões. Ioſephꝰ ca. 20. ſeptimi de bello Iudaico libro dicit primũ eius cõditorẽ fuiſse Chanam coꝝ potentiſsimũ, qui patria lingua iuſtus appellatus eſt rex, qui fano primũ ędificato, Hieroſolimã ciuitatem uocauit, cũ ante Solyma uocaretur &c. Diuus Hieronymus de locis Actoꝝ Apoſtoloꝝ. Hieruſalem (inquit) metropolis quondã totius Iudęæ, quę nũc ab Aelio Adriano Cęſare, qđ eam a Tito deſtructã, latiore ſitu inſtaurauerit, Aelia cognominata eſt. Cuius opere factum eſt, ut loca ſancta idest dominicæ paſsionis, & reſurrectionis. Sed & inuentionis ſanctæ crucis quondã extra urbẽ iacentia, nũc eiuſdẽ urbis muro ſeptemtrionali circũdentur. Tradit Plynius ca. 14. lib. quinti. Hieroſolyma longe clariſsima urbiũ orientis. Nã (ut ex Hecatæo capite ſecundo noni Præparationis refert Euſebius) Hieroſolyma urbs munitiſsima, quinquaginta pene ſtadioꝝ habens circuitũ, plures ꝙ centũ & uiginti milia hominũ habitant &c. a ℭExciſa eſt.) Extant Ioſephi lib. ſeptẽ, q de bello Iudaico inſcripti ſũt. Item Aegeſippi libri quinq; Hieroſolymitani excidij titulo præſignati, quibus abunde aperiũt quotiens, a quibus, quoue tẽpore urbs Hieroſolymorũ exciſa fuerit. Admiratione/dignũ eſt, qđ ca. 50. lib. quinti/idem Aegeſippus Gręcus author refert. Per omnę tempus, quo ea urbs a Tito Veſpaſiani filio obſeſsa eſt, decies centena hominũ milia fuiſse cęſa. Centũ, & decẽ Myriadas pleriq; aſserunt. Iudęorũ (inquit) omniũ, ſed non eiuſdẽ regionis omniũ, & loci, ſed qui illuc undiq; ad paſca celebrandũ confluxerint. Captiuoꝝ aduectorum ad nonaginta ſeptẽ milia &c. Lege Ioſephum ca. 25. uoluminis ſeptimi de bello Iudaico. Capta eſt autem, ut idẽ Ioſephus ca. 26. eiuſdem libri tradit principatus Veſpaſiani anno ſecundo, ſeptẽbris menſis octauo die. Quinquies autẽ prius capta, tũc iterũ uaſtata eſt Aegyptioꝝ quidẽ rex Aſobeus, & poſt eũ Antiochus &c. b ℭ Artaxerxis bello ſubacta.) Diuus Hieronymus de locis Hebraicis, hanc urbem Iordane tranſgreſso ſubuertiſse Ieſum/rege illius interfecto, pro qua extruxiſse aliam Ozam de Betel ex tribu Effraim & cætera. Artaxerxis contra Iudæos geſta refert Ioſephus capite ſexto undecimi Antiquitatum libri. Scribit Strabo libro ſextodecimo Hiericuntem campum eſse, a montana quadam, quæ in theatri ſpeciem ad ipſum declinare. Hoc in loco eſse palmetum, cui alia quoq; materies immixta eſt, domeſtica, & ferax, palmis abundans, ſpatio ſtadiorum centũ, & totũ irriguũ, & habitationibus plenum. Similia ſcribit Plynius capite quartodecimo quinti. Hiericontem (inquit) palmetis conſitam, fontibus irriguum &c. c ℭCallirhoe.) Si uerbum uerbo reddas, pulchre fluens/interpretari poteris, κάλλος pulchritudo, ῥόος fluxus. De eo fonte Plynius ca. 16. li. quinti. Eodẽ (inquit) latere eſt calidus fons medicæ ſalubritatis Callirhoe aquarum gloriam ipſo nomine præferens. EST & fons alter eiuſdẽ nominis apud Athenas. Eſt & urbis nomen. d ℭ Balſamum naſcitur.) Græci σίλφιον uocitant. Sumpſit hæc omnia Solinus ex capite uiceſimoſexto duodecimi libri naturalis hiſtoriæ Caij Plynij. Elegãter præterea ſcribit Theophraſtus capite ſexto noni de hiſtoria plantarum. Balſamum (inquit) in ualle Syriæ prouenit. Eius arbuſta duo tantum affirmant. Alterum uiginti iugerum, alterum multo minus. Arboris magnitudo, quæ malo punicæ

tur, quem de cœlo tactum [a] testatur humus ni- a
gra, & in cinerē [b] soluta. Duo ibi oppida, Sodo-
mum nominatū alterū, alterū Gomorrū. Apud
quæ pomū [c] gignitur, qđ habeat speciē licet ma-
turitatis, mandi tamen nō potest. Nā fuliginē in- b
trinsecus fauillaceam ambitio tantū extimæ cu-
tis cohibet, quæ uel leui tactu pressa fumū exha-
lat, & fatiscit in uagum puluerē. Interiora Iudęæ
quæ occidentē contuentur, Essęni tenent, [d] præ- c
diti memorabili disciplina recesserunt a ritu gē-
tium uniuersarum, maiestatis (ut reor) prouiden
tia ad hunc morem destinati. Nullę ibi fœminæ.
Venere se penitus abdicarūt. Pecuniā nesciunt.

magnę, rami multi. Foliū rutæ simile, candidū tamen, perpetuo uirens, fructus similes Terebintho, tā magnitudine, q̃ colore. Is quoq; admodū odoratus est, & magis q̃ lachryma. Colligi lachrymā in caudice, & parte superna tradunt, facta incisura unguibus ferreis, sub sydere, cū ęstas maxie angit &c. De Balsamo nemo authorū Dioscoride disserit copiosius. ca. 18. lib. primi. Auicenna ca. 85. tractatus. 2. secundi Canonis præter alioꝝ sententiā dicit Balsamū esse Aegypti tantū arborē in eo loco nascentem, qui dicitur Solis oculus. Ply. & Diosco. aiūt uni terrarū Iudęæ quadā conualle, & Aegypto cōcessa, Balsamū prouenire. Sed ex hoc, quod Diosco. ait, & Aegypto concessa, nō habetᷓ Balsamum in Aegypto prouenire. Quibus morbis sit utile Balsamū, abunde Diosco. & Auicēna prodidere. Eiusdē cū Auicēna sententiæ est Albertus capite 8. primi tractatus sexti libri de Vegetabilibus, & Plantis. Lege quę scribūt Stra. lib. 16. Cor. Tacitus lib. 21. Aegesippus ca. 15. lib. primi. Iustinus lib. 36. Seruius secūdo Georg. super illud. Balsamaq;. a ℂ De cœlo tactum testatur humus.) Nemo ferme est ex ijs, qui historias cōscripserunt, qui nō huius e cœlo incendij meminerint. Moses ipse Gene. 19. Iosephus ca. 19. primi antiqui. Augustinus ca. 10. primi de mirabilibus sacrę scripturę. Ca. 30. decimisexti, & ca. 5. uicesimiprimi Ciuitatis dei. Orosius ca. 6. primi. Abunde Aegesippus ca. 18. lib. quarti. Ascribā tamen Cor. Taciti ex. 21. historiarū lib. uerba, qđ hanc ipsam historiā eleganter referat. Haud procul inde (inqnit) campi, quos ferunt olim uberes, magnisq; urbibus habitatos, fulminis iactu arsisse, & manere uestigia, terramq; specie torridā, uim frugiferam perdidisse. Nā cuncta sponte edita, aut manu sata, siue herbas tenues, aut flores, seu solitā in speciem adoleuere, atra, & inania uelut in cinerem uanescunt. Ego sicut Iudaicas quondā urbes igne cœlesti flagrasse concesserim, ita habitu lacus infici terrā, corrumpi superfusum spiritū, eoq; foetus segetū, & autumni putrescere reor, solo, cęlo iuxta graui. Hucusq; Tacitus. b ℂ Duo ibi oppida.) Catholici scriptores dicunt fuisse oppida quinq; cęlesti igne consumpta. Eoꝝ nomina Adama, Gomorra, Seboym, Segor, & Sodoma. Diuus Hieronymus ca. 14. secūdi aduersus Iouinianū, Et li. de locis Hebraicis. Sodomū autem, & Gomorrū hoꝝ fuerant potiora. c ℂ Apud quæ pomū, qđ gignitur.) Vetusta exemplaria habent, apud quem, ut sinū intelligas, nō oppida. Aegesippus ca. 18. lib. quarti. Quinq; itaq; urbes incensæ, quarū umbra quædā, & species in fauillis uidetur Arsere terræ, ardent aquæ, in quibus cęlestis ignis reliquiæ recognoscuntᷓ, atq; adhuc manent. Spectes illic speciem poma uiridantia, formatos uuarū racemos, ut edendi generent spectantibus cupiditatem. Si capias, fatiscunt, ac resoluuntur in cinerem, fumūq; excitant, quasi adhuc ardeant. d ℂ Essęni tenēt.) Philo existimat Essęos dictos, ἀπὸ ὁσιότητος, hoc est a sanctitate. Hinc fit, ut quidā eam dictionē aspiratā proferāt. Diuus Hieronymus ca. 9. secundi aduersus Iouinianū. Iosephus (inquit) in secunda Iudaicæ captiuitatis historia, & in octauodecimo Antiquitatū lib. & contra Appionē duobus uoluminibus, tria describit dogmata Iudęoꝝ. Pharisęos, Saducæos, Essæos, quoꝝ nouissimos miris effert laudibus, quod & ab uxoribus, & uino & carnibus semper abstinuerint, & cotidianū ieiuniū uerterint in naturā. Sup quoꝝ uita, & Philo uir doctissimus propriū uolumen edidit. Sed ne quis Iosephi uerba diu quęritet, ea reperiet ca. 4. decimioctaui Antiquitatū Iudęoꝝ lib. Porphyrius Christianis hostis acerrimus. 4. lib. eoꝝ quos de abstinendo ab animalibus scripsit, narrat Essęorum uitā religiosoꝝ apud Iudęos, atq; philosophoꝝ omnia eos habuisse cōmunia. Charitatē mutuā, & abstinentiā, patientiamq; ante omnia coluisse, cultui diuino intētos assidue, tā forti animo prędîtos, ut necari se prælegerint, q̃ deū negare. Cruciatus ita spernere sueti, ut in his ridere soliti sint. Vnde alacres cū cruciarentur animā emittebant, qđ animas indubie crederent immortales, easq; ab tenuissimo ęthere descendentes corporibus applicari φυσικῇ, hoc est naturali impetu, & instinctu tractas ad corpora. At postq̃ e corporeo carcere migrarint, ueluti e longa iam liberas seruitute, sese attollere ad sublimia, ac eo, unde descenderint, remigrare. Hi præterea abstinebant tū animalibus multis, tū deniq; in continētia qualibet. Hinc factum esse ait, ut multi

inter eos futura prędicerent. Quapropter Prophetę nominabantur. Hucusq; ex Porphyrio. Qui de Essęis plura nosse uolunt, legant Eusebiũ ca.4.octaui,& ca.primo noni Præparationis Euangelicæ,& Plynium capite decimoseptimo libri quinti.

a Palmis uictitant. Nemo ibi nascitur, nec tamen
deficit hominũ multitudo. Locus ipse addictus
pudicitiæ est. Ad quem plurimi licet undiq; gen
tium properent, nullus admittitur, nisi quem ca-
b stitatis fides,& innocentiæ meritum prosequaẽ.
Nam qui reus est uel leuis culpæ, quãuis summa
ope adipisci ingressum uelit, diuinitus summo-
uetur. Ita per immensum spacium sęculorũ incre
c dibile dictu æterna gens est cessantibus puerpe-
rijs. Engada oppidum infra Essęnos fuit, sed ex-
cisum est. Verum inclytis nemoribus adhuc du-
rat decus, lucisq; palmarũ eminentissimis, nihil
d uel æuo, uel bello derogatum. Iudææ terminus
Massada castellum.

DE SCYTHOPOLI OPPIDO, & monte Casio. CA. XLIX.

e TRanseo Damascum,[a] Philadelphiã, Rha
phanan. Scythopolis primos incolas,&
authorẽ dabo. Liber pater cum humo
nutricem tradidisset, condidit hoc oppidũ, ut se-
f pulturę titulũ etiã urbis mœnibus ampliaret. In-
colæ deerant, e comitibus suis Scythas delegit,
quos ut animi firmaret ad promptã resistendi ui
olentiã, premiũ loci nomen dedit. In Seleucia al-
g ter Casius[b] mons est Antiochiæ proximus, cu-
ius e uertice uigilia adhuc[c] quarta cõspicit̃ glob⁹
solis,& breui corporis circuactu radijs caliginẽ
dissipãtib⁹, illinc nox, hĩc dies cernit̃. Talis e Ca-
sio specula est, ut lucẽ pri⁹ uideas, q̃ auspicet̃ dies.

a
TRANSEO Damascũ.) Scribit Plynius ca.18.li.quinti e latere Syrię iunctam esse Decapolitanã regionẽ, ab oppidorũ numero sic uocitatã. Harum decẽ urbiũ (ut Aegesippus in tertio author est) Scythopolis maxima fuit. Ea Galileæ proxima fuit Nysa dicta prius a Libero patre sepulta nutrice Scythis ibi deductis, author est Plynius. Nysa autẽ Bacchi nutrix, Aristhęi fuit filia. Cui (ut inquit Diodo.in.4.) Ammon Libyæ rex Bacchum puerum in antro, in quo neq; flos unq̃, neq; folium defuit, ad euitandas Rheæ nouercæ insidias, nutriendũ dedit. Inter Liberi patris nutrices septem q̃q; Hyades a Pherecyde nũerant. Earum nomina, ut Hyginius ca.22. secũdi Astronomicon refert, sũt. Ambrosia, Eudora, Padile, Coronis, Polisso, Phyleto, Thyene. Hę Nymphę Dodonidę antea dicebantur. Inuenti sunt, qui nutrices, matribus, & contra nutrices repertæ, quę alumnos suos filijs ex se genitis prętulerint. Exemplo sunt Chiron,& Phœnix. Alcestes,& Dyctis, qui Achillem, Pallãta, Perseumq; alumnos, nõ minus, q̃ parentes dilexerunt. Ino præterea Gaieta, & Accalarentia, nõ minore amore Bacchum Aeneam,& Romulũ, q̃ uel Semele, uel Venus, uel Ilia ꝓsecutæ sũt. Hinc pendet Papinianũ illud.

Non omnia sanguis
Proxim⁹, aut seriẽ grauis pro- (missa propago
Alligat, interius noua sæpe, asci- (taq; serpunt
Pignora connexis.

Scythopolis Græce, Latine Scytharum urbs, qđ eã Scythę illuc a Baccho deducti, incoluerit. De Damasco. Philadelphia, Raphana Plynius eisdẽ lib.& cap. b
℄ Alter Casius mons.) Nã alter est in Arabia, uel uerius iuxta Arabiã, de quo supra ca.46.&.47. Solinus meminit. c ℄ Vigilia adhuc quarta conspicitur globus Solis.) Plynius cap.22. libri quinti de Syria Antiochia loquens. Super eam (inquit) mons eodem, quo alius nomine Casius, cuius excelsa altitudo quarta uigilia orientẽ per tenebras solem aspicit breui circumactu corporis diẽ, noctemq; pariter ostendens. Ambitu ad cacumen. XIX. milia passuũ est. Altitudo per directum quatuor. Eadem fere Mela Pomponius libro primo, ubi de Arabia disserit. Et Marcellinus libro historiarum uicesimosecundo. Quę faciunt ad huius loci expositionem supra ca.16. de monte Ida copiose annotauimus.

EVPHRATEN.)Scribit Moyses Gene.2.ca.Deũ Paradisum ꝑduxisse,ex qua fluuius egrediebatᵉ
ad eam irrigandã.Inde autem is fluuius(inquit)in quatuor capita diuiditur. Horũ nomina sũt
Phison.i.Ganges.Geon hoc est Nilus.Tigris,& Euphrates.Idẽ scribit Iosephus ca.2.primi Antiqui.Eu-
phrates aũt,ut docet Ambrosius ca.3.eius lib.quẽ de Paradyso inscripsit, latine fertilitas, atq; abun-
dantia fluctuũ nuncupatur,præferens quoddã insigne iustitię,quæ omnẽ pascat animã. Nulla enim

DE EVPHRATE, ET TIGRIDE FLVminibus, deq; uarijs gemmarũ generibus. CAP. L. a

EVphraten[a] maior fundit Armenia, ortus supra Zimarã sub radicibus mõtis, b quem Capoten accolæ nominant Scythis proximũ. Hic receptis in se aliquot[b] amnib⁹ c conualescit, & stipatus conuenis aquis, luctatur cum Tauri montis obiectu, quem apud Eligeã scindit, resistat licet duodecim milibus passuum latitudine, longisq; excursibus dextra Comagenem, Arabiam læua relinquit. Deinde prælabẽs plurimas[c] gentes Babyloniã quondã Chaldęorũ

abundantiores uidetur habere
fructus uirtus,ꝗ̃ æquitas, atq;
iustitia,quæ magis alijs, q̃ sibi
prodest,utilitates suas negligit,
cõmunia emolumenta pręponens.
Plerīq; Euphratem ἀπὸ
τοῦ εὐφραίνεσθαι dictũ putãt,
hoc est a lętando,eo qđ homi-
num genus nullo magis, q̃ iu-
stitia,& æquitate lętetur. Hie-
ronymus autem interpretatur
Euphratem frugiferũ,siue cre-
scentem. Sunt qui non nisi Al-
legoricę hęc flumina e paradi-
so effluere autument,nec id ali-
ter uerũ esse uideãt:Sed Augu.
credendũ potius, qui exponẽs
2.cap.Geneseos sic de horũ flu-
minũ ortu scriptũ reliquit. De
bemus hęc prius ad literã acci-
pere,nec figuratã tantũ locuti-
onem putare, sed & res esse, &
aliquid significare.Quo etiã loco soluit,quæ in contrariũ adduci solent. Qui ultra literalem sensum
allegoriam quærunt, adeant Ambrosiũ Gregoriũ,& Isidorũ, in eius loci expósitione.Itẽ Hieronymũ
de locis Hębraicis.Qui dicunt Tigrim,& Euphratem uno fonte nasci,Moysen authorẽ secuti uidenť,
ut Boetius de Consu.Philosophiæ libro quinto.

Tigris,& Euphrates uno se fonte resoluunt,
Et mox ab iunctis dissociantur aquis.

Idem & Lucanus tertio Pharsalię sentire uideť,cũ inqt.

Quaq; caput rapido tollit cum Tigride magnus
Euphrates,quos non diuersis fontibus edit
Persis &c.

Nec obstat ijs,quod tertio Bibliothecæ lib.Diod.prodit,Tigrim,& Euphratem distare
ab inuicem stadijs mille,& quingentis.Nã(ut Augustinus,Beda,& cũ ijs plures tradunt)hæc duo flu-
mina plerisq; locis sub terras eunt,& post longos tractus erumpunt,ubi tanꝗ̃ suis fontibus nota esse
perhibenť,quẽadmodũ & flumina quędã alia sępe faciunt.Hinc euenit ut Geographi nõ eundem or-
tum ijs fluminibus tribuant.Quidã enim Euphratẽ oriri aiunt in præfectura Armeniæ maioris. Alij
in monte Aba.Licinius Mutianus sub radicibus montis,quẽ Capotẽ appellãt,supra Zymarã duode-
cim milibus pass. b ℂ Receptis aliquot amnibus.)Veluti sunt, Lycus,Arsania,Arsanus &c. c
ℂ Plurimas gentes.)Prælabitur enim per Armenios,Cappadocas,Syros,Arabas,Merorũ regionẽ, Co
maginẽ mediã,Gordianorũ terras,Paretanos.Lege Ply.Strabonẽ,Melã Pom.Ptol.item cęteros.De Ba-
bylonia quondam Caldęorũ capite,infra ultimo libelli huius capite. d ℂ Mesopotamiã opimat.)
Interpres Dionysij appositæ μεσοποταμίαν Mediamnem transtulit in Latinum.

Hoc tamen omne solum,fluuius quod cingit uterq;
Indigenæ populi pro re dixere Medamnem,
Quod medias amnes has terras flumine cingunt.

ἀπὸ τοῦ μέσου, καὶ ποταμοῦ.i.a medio & flumine.Idem scribunt Curtius lib.5.Arrianus in septio.
Diodorus in tertio, de Tigri,& Euphrate loquens.Dilati(inquit)per mediã, & Paretanos descendunt
in Mesopotamiã,quam undiq; circumdantes regioni nomẽ indiderunt.Deinde per Babyloniã fluen-
tes,in mare Rubrũ deferuntur. Vides ex ijs Diod.uerbis,Tigrim,& Euphratẽ in mare Rubrũ defluere,
quod Herodotus in Clio.Q.Curtius in quinto,& cũ ijs plures indubie tradiderunt.Arrianus in septi-
mo,& Ptolemęus ca.18.quinti Tabularũ Asiæ tertia,& quarta.Et Solinus hoc eodẽ capite scribunt di
cta flumina mare Persicum influere.Nearchus(ut idem Arrianus refert)prodidit, ab ostio Euphratis
usq; Babylonẽ,tria milia,& trecenta stadia contineri.Sunt,qui Euphratem in nullũ effluere pelagus
autument,sed in paludem quandã eius partem maximã dilabi,rursusq; in terra sui finem recipere.

a caput diuidit. Mesopotamiā [d] opimat annuæ in-
undationis excessibus, ad instar Aegyptij [a] am-
nis terris superfusus, [b] inuecta soli fœcunditate.
Iisdem ferme temporibus, quibus Nilus exit, so-
b le scilicet in parte Cancri uicesima constituto:
Tenuatur cū iam Leone decurso ad extima Vir
ginis curricula facit transitū. Quod [c] Gnomonici
similibus parallelis accidere contendūt, quos pa
c res, & cœli, & terrarū positione æqualitas nor-
malis efficit lineæ. Vnde apparet ista duo flumi-
na ad modulū eiusdem perpendiculi constituta,
licet e diuersis manent plagis, easdem incremen-
d ti causas habere. DE Tigride quoq; hoc [d] loco
dicere par est. In Armeniæ [e] maioris regione ca-
put tollit mire q̄ lucido, conspicuoq; fonte in lo-
co edito, [f] qui Elongosine nominatur. Nec tamē
e ab exordio statim tot⁹ est. Primū pigre fluit, nec
cum suo nomine. At cū fines Medorū inuectus
est, Tigris statim dicit̃. Ita enim Medi nominant

Hęc Philostratus retulit lib. primo. Mirum & illud est quod de Euphrate primo belli Persici Procopi⁹ refert. Euphrates (inquit) fertur ab initio in quendā pronū locum, longeq; procedens postea latitat, nō qđ sub terrā ingrediatur, sed mira quadā causa. Etenim super aquam eius limus fit altus longitudine stadijs quinquaginta, latitudine uiginti, adeoq; durescit, ut tangentibus nihil aliud, q̄ continēs esse uideatur, super quo & pedites, & equites secure contingit ambulare. Currus item plures cotidie. Super eodē calami quoq; numerosi nascuntur, qui ab accolis singulis annis uento secundo flante usq; ad radices comburunt, ne uia prętereuntibus impediant &c. De Mesopotamię fertilitate idem Dionysij interpres. Agricolis pariter, pastoribus (atq; feracem Vbere nam lęto &c. Lege Plynium ca. 17. & 18. uoluminis 18 naturalis historię. a ℭ Instar Aegyptij amnis.) Verba Plynij sunt ex ca. 18. lib. decimioctaui. Similis ratio, sed fęlicitas maior Babyloniæ Seleuciæ / Euphrate atq; Tigri restangnantibus, quoniā ibi rigādi modus manu temperatur. Cap. autem 17. eiusdem uoluminis Limum (inquit) nō inuehunt Euphrates, Tigrisq; sicut in Aegypto Nilus. Nec terra ipsa herbas gignit. Vbertatis tamē tātę sunt, ut sequenti anno sponte restibilis fiat seges, impressis uestigio seminibus. Fertilitatis causam Curtius affert humorē qui ex utroq; amne manat toto fere solo per uenas aquarū resudante. Arrianus lib. 7. scribit Euphratē per altiora excurrere, ubiq; ripis ęquilem, multas fossas ab eo deriuari, alias quidem perennes, ex quibus accolæ utrinq; cāpos irrigāt, alias tēporarias esse. Raros in his locis himbres cadere. Quapropter (inquit) & uadosus est, & haud magnā uim aquarū uehit. b ℭ Terris superfusus.) Sunt codices, qui sic habeant. Terras contegēs, inuecta soli fęcunditate. c ℭ Quod Gnomonici similibus parallelis.) Arguit̃ incuriæ hic Solinus, qđ crediderit Euphratem instar Aegyptij Nili, ijsdem ferme temporibus, quibus Nilus exit, soli fœcunditatem inuehere, non aliā ob causam, quā Gnomonici reddant, id scilicet similibus parallelis accidere, quos pares & cœli, & terrarū positione ęqualitas normalis facit lineę &c. Nō asserit hoc Solinus, sed id Gnomonicos contendisse refert. Præterea quis neget alicubi Nilū, & Euphratem sub eisdē parallelis sitos esse? Nec uerū est, immo plerumq; falsum hoȝ, uel alioȝ fluminū augmentū, semper in ipsoȝ fontibus quęrendū esse. Quid si tam Nili, q̄ Euphratis augumenti causam eā esse putemus, quā Thales, & secū plures reddiderunt, qđ uidelicet uenienti flumini obuij quidā uenti aduerso spiritu cursum descendentis impediant. Aut arenis, quas cū fluctibus littori applicant (ut Mela inquit) ostia obducant. Ephorus Nili augmenti causam tradit, q Aegyptus tota, ęstate laxetur, & ueluti undarū uim quandā exudet. Hęc nō minori ratione in Euphrate, q̄ in Nilo poterunt reperiri. Retulimus præterea parū ante. Nilū, & Euphratem idem omnino habere principiū, quod in Paradiso Moysi testimonio ortū habeant. Sicq; hæc duo flumina, ad modū eiusdem perpendiculi constituta. d ℭ De Tigride quoq;.) Plynius cap. 27. scribit Tigri flumini a uelocitate nomen inditū. Ita enim (inquit) appellant Medi sagittam. Diuus Hieronymus in lib. de locis Hębraicis uocari ait hoc nomine propter uelocitatem instar bestiæ nimia pernicitate currentis. Fluuius hic de Paradiso exiens iuxta scripturæ fidem, pergensq; cōtra Assyrios, & post multos circuitus (ut uult Iosephus) in mare Rubrum influit. e ℭ In Armeniæ regione caput tollit.) Oritur Tigris (inquit Plynius) in regione Armeniæ maioris, fonte cōspicuo in planicie. Loco nomen Elongosine est, ipsius, qua tardior fluit Diglito &c. f ℭ Edito loco.) Videtur legendū, haud edito loco. Plynius ca. 27. lib. sexti. Orit̃ in regiōe Armeniæ maioris fonte cōspicuo in pla-

ſagittam. Influit in Arethuſam[a] lacũ omnia pon- a
dera ſuſtinentẽ. Cuius piſces nunq̃ ſe alueo[b] Ti-
gridis immiſcent, ſicut nec amnici piſces in ſtag-
num tranſeũt Arethuſę, per quem diſsimilis co-
lore, & uolucri meat curſu. Mox Tauro reſiſtẽ- b
te[c] in profundum ſpecũ mergitur, quem ſubter
labẽs in altero eius latere apud Zoroandã emi-
cat, uluas, & purgamenta plurima ſecum trahẽs.
Deinde identidẽ abſcondit̃, rurſusq; redditur. c
Adiabenos, Arabasq; præterfluit. Meſopotami
am amplectit̃. Amnem nobiliſsimum Choaſpen
accipit,[d] Euphraten defert in ſinũ[e] Perſicũ. Quę-
cunq; Euphratem bibunt gentes, diuerſo nitent d
lapide. Zmilaces[f] in ipſo Euphratis alueo legit̃,
gẽma ad imaginẽ marmoris Procõneſi, niſi qđ
in medio umbilico lapidis iſtius, glaucũ uelut o-
culi pupula internitet. Sagda a Chaldæis[g] ad nos e
uſq; ꝓfluxit haud facilis repertu, ni (ut perhibẽt)
ipſa capeſsendã ſe daret. Nãq; ingenita ſpirit⁹ ef-
ficacia ſupmeantes naues e profundo petit, & ca
rinis ita tenaciter adcorporat̃, ut niſi abraſa par- f
te ligni ægre ſeparet̃. Ea Sagda apud Chaldæos
propter effectus, quos ex ea ſciunt, habetur loco
principe, cæteris propter gratiã magis compla-
cet iucundiſsime uirẽs. Myrrhites[h] Parthis fa- g
miliaris eſt. Hũc ſi uiſu æſtimes, Myrrhæ color
eſt, & nõ habet qđ afficiat aſpectũ. Si penit⁹ ex-
plores, & attritu incites ad calorẽ, ſpirat Nardi
ſuauitatẽ. In Perſide lapidũ tãta copia eſt, tantaq; h
diuerſitas, ut longũ pene ſit ipſis uocabulis im-
morari. Mitridax[i] ſole percuſsa coloribus mi-

nicie. Loco nomen Elongoſine eſt &c. a ¶ In Arethuſam.) Plynius c.106. ſecundi, & ca.27. ſexti hunc lacum Aretiſsam uocat. Strabo Arſenem, & Thopitin. Dionyſius poeta Thonitin. Nata confuſio (inquit Hermolaus) qđ utrumq; ſtagnũ Tigris amnis tranſuectus in cuniculos, ſpecusq; mergitur. Ptolemęus in Armenia maiori tria ponit ſtagna, Lychnitin, Ariſsam, Thoſpitin ab urbe Thoſpia, ſiue qđ idem eſt Thopitin. b ¶ Nunq̃ ſe alueo Tigridis.) Ex Plynio & hoc a principio capitis.27.li.ſexti. c ¶ Tauro reſiſtente. Plynij uerba/unde ſumpſit Solinus ſunt hęc. Tranſuectusq; occurrente Tauro monte, in ſpecu mergitur, ſubterq; lapſus, a latere altero eius erupit. Locus uocat̃ Zoroanda. Eundẽ eſſe manifeſtũ eſt, qđ demerſa perfert &c. d ¶ Choaſpen accipit.) Vetuſti Solini codices ferme omnes Hidaſpen habẽt, ſed ex Plynio ca.27.lib.ſexti Choaſpen legi cõuenit. Poſtea (inquit) recipit ex Media Choaſpen, atq; (ut diximus) (inter Seleutiam, & Cteſiphontem uectus in lacus Chaldaicos &c. e ¶ Euphraten defert in ſinũ Perſicũ.) Plynius eodẽ, quẽ modo citauim⁹ loco Mox (inquit) uaſto alueo profuſus dextera Characis oppidi infertur mari Perſico decimo ore &c. Herodotus primo, & ſexto uoluminibus. Diodo.lib.3. Q. Curtius lib5. Diuus Hieronymus. Ioſephus cap.2. primi Antiquitatũ, & plures alij, aſſerunt Tigrin amnem non in ſinũ Perſicũ, ſed in mare Rubrũ inferri, ſicut de Euphrate hoc eodem capite recenſuimus. f ¶ Zmilaces.) Sic ex Plynio legendũ eſt ca.10.li.ultimi. Zmilaces (inquit) in Euphrate naſcitur. Proconneſo marmori ſimilis, medio colore glauco. DE Proconneſo marmore Ply. ca. 32.li.quinti. Id alio nomine Cyzicenũ marmor uocitant. g ¶ Sagda a Chaldęis.) Hui⁹ lapidis paucis meminit Plynius ca.10. ultimi uoluminis. Solini ſententiam nouẽ carminibus Marmodęus Gallus cõplexus eſt, tit.54. eius libelli, quẽ de lapidibus pretioſis ſcriptum reliquit. Albertus uocũ prorſus indiligens Sardã nominat, ſecũdo de Mineralibus uolumine. h ¶ Myrrhites.) Nomen habet, quoniã colore, odoreq; Myrrhæ perſimilis ſit. ἀπὸ τῆς μύῤῥας. De quo Plyni⁹ cap.10.lib. ultimi. Myrrhites (inquit) Myrrhę colorem habet, faciemq; minimę gemmę unguenti odorẽ attrita, etiam Nardi. Interpres Dionyſij. Myrrhitenq; bonum Nardi cum reddit odorem. i ¶ Mitridax.) Apud Plynium nõ Mitridax, ſed Mitrax ſcriptum eſt ca.10.lib.ultimi. Mitrax (inquit) Perſis accepta eſt, & Rubri maris montibus multicolor, contra Solem uarie refulgens. Sed ſiue Mitridax, ſiue Mitrax nuncupetur, certum eſt a Mitra

cat uarijs. Tecolithos [a] nucleo oliuæ similis spernitur, cum uidetur, sed remedijs bonus uincit aliorum pulchritudinem. Solutus quippe, & haustus pulsis calculis renũ dolores, ac uesicę leuat. Ammochrysos [b] arenis auro intermixtis, nunc bractearum, nunc pulueris habet quadrulas. Aetites [c] & fuluus est, & tereti positione, alterum lapidem intrinsecus cohibens, cuius crepitu sonorus est, cum mouetur, quamlibet tinnitum illum non internũ scrupulũ facere, sed spiritum scientissimi dicant. Hunc Aetitem Zoroastres præfert omnibus, maximamq; illi tribuit potestatem: Inuenitur autem in nidis aquilę, aut in littoribus oceani. In Perside tamẽ plurimus. Subnexus spem uteri defendit a fluxib⁹ abortiuis. Pyrrhites [d] fuluus est, tenerique se uehemẽtius non sinit, ac si quando artiore manu premitur, digitos adurit. Chalazias [e] grandinis, & candorem præfert, & figuram, duritia robustissima, & inuicta. Echites [f] uipereas

idest a Sole nomẽ habere. Scribit Lactantius Papinij interpres in fine primi Thebaid. Apollinẽ, siue Solem, a diuersis gentibus uarijs appellari nominibus. Apud Achemenios Titana, apud Aegyptios Osirim, apud Persas, ubi in antro colitur, Mitrã. Ab effectu igitur Mitræ. i. Solis nomen inditũ. a ¶ Tecolithos.) Quasi calcularis lapis, τέκος calculus, λίθος lapis. Ply. ca. 10. tricesimi septimi. Tecolithos (inquit) oleę nucleo similis uidetur. Neq; est gemmæ honos, sed lingentium calculos frangit, pellitq;. Dioscorides li. quinto, idest ca. 100. Iudaicũ lapidẽ nuncupat. Nomen (inquit) a gente, cui nascitur grandis, effigie candidus, speciosusq;, respondentibus ordine quodam lineis tã exacte, ut manu, & torno ductæ uideri possint. Diffuso fatuus sapor, magnitudine ciceris, ut collyrium ad coticulas. Si cũ aquæ calidę cyathis ternis bibatur, urinæ difficultatibus auxilium præstat, calculosq; in uesica frãgit. Hæc Diosco. Eum frangere calculos a Galeno falsum existimatur. Ab Alberto. 2. Mineraliũ libro Cegolites dicitur, sed ei nominum nulla cura. Auicenna tractatus sexto quinti Canonis refert plurima calculorum remedia. Solini de hoc lapide sententiam eleganter satis refert Marbodęus nu. 44. de lapidibus. b ¶ Ammochrysos.) Græcis ἄμμος καὶ ἄμμος arena dicitur; χρυσός aurũ, lapidi nomẽ inde datum, qđ aurearũ arenarum speciem prę se ferat. Ply. c. xi. libri ultimi. Arenarũ similitudo est in Ammochryso, uelut auro arenis mixto. c ¶ Aetites.) Ab aquila, quã Græci ἀετὸν uocitant, qđ in aquilarũ nidis reperiatur. Quæ de Aetite lapide scribit Plynius, in Indice super eũ authorẽ in unũ redegimus. Ascribã tamen Diosco. ex lib. 5. uerba. Aetites lapis (inquit) ceu prægnans, intusq; uelut in aluo alterũ lapidẽ habens, sonũ si quatias remittit. Grauidis, quibus uteri prolabantur, læuo brachio suspensus partum continet. Sed cum in eo sunt, ut pariant translato eo ad femur citra dolorẽ soluentur. Deprehendi & furta illo prędicant. Nam panis in quo lapis ille fuerit porrectus furi, cõmanducatusq; transmitti nõ poterit &c. Hinc elegans prouerbiũ sumi conueniet. Aetiticus panis huic porrigendus. In hominẽ, cui furandi uitium natura sit insitũ. Hunc lapidem quidã Gagiten nominant. Strabo Gangiten, inq; Armenia repertũ tradit, quo serpẽtes fugantur. Notatu dignũ est, qđ secundo uitæ Apollonij Philostratus refert. Aues quoq; (inquit) quis non uideat pullorũ causa multa facientes uelut Aquilas, ac Ciconias? Quæ nunquã nidos extruũt, quin lapides illis imponãt. Hæc quidẽ a se Aquilinũ uocatũ, illa uero Lychnitũ appellatũ. Propterea, qđ facem adhibent ut oua foetum producant, & serpentes nidis non appropinquent. Ab Alberto more suo Ethices nuncupatur. d ¶ Pyrites.) Ab effectu gemmæ nomẽ inditũ. i. ἀπὸ τοῦ πυρός. i. ab igne, qđ teneri se uehementius non sinat, aduratq; digitos si quando artiori manu premi contingat. Ply. ca. xi. lib. ultimi. Pyrites (inquit) nigra quidẽ, sed attritu digitos adurit. Eius naturã quatuor uersibus exprimit Marbodęus. Cui fuluus color est, cui nomẽ ab igne Pyrites &c. Est etiã lapidis genus, de quo æs perficitur, de quo Plynius cap. 19. tricesimi sexti naturalis historiæ. Itẽ Diosco. lib. 5. idest cap. operis totius. 979. si, capitum numerum bene correxeris. e ¶ Chalazias.) Sunt qui Chalaxias scribant, sed si ethimologiã seruemus per z nõ x scribendũ uidetur. Nã ἀπὸ τῆς χάλαζης sumptũ nomen, idest a grandine, qđ grandinis candorem, figuramq; plurimũ immitetur. Ply. ca. xi. tricesimi septimi nat. historiæ. Chalazias (inquit) grandinũ & colorem, & figurã habet, adamantinæ duritiæ. Narrãt etiã in ignem additę manere suũ frigus. Marbodęus.

Est quę candorem fert grandinis, atq; figuram Ictibus omnimodis inuicta Chalazia gemma,

Caius naturæ ũis tanta probatur, ut omni Tempore frigida sit, nulloq; calescat ab igne. Miranda passim Alberti licentia, qui hunc ipsum lapidẽ Gelosiã asserit nuncupari. f ℭ Echites.) Plures gemmæ sunt, quæ ab animalibus sortiuntur cognomina, ut Carcinias, Scorpites, Scarites, Triglitos, Aegophthalmos, Geranites, Hieracites, Acatites, Myrmecites, & sexcentę aliæ huius generis. Sic etiã Echites a uipera nomen habet, quę Gręcis ἔχις dicitur, & ἔχιδνα, sed prior mas, sequens fœmina est. a

habet maculas. Dionysias[a] fuscus est rubentibus notis sparsus. Idem si aquæ mixtus conteratur, uinum flagrat, & quod in illo odore mirificum est, ebrietati resistit. Glossopetra[b] deficientibus lunis cœlo cadit. Linguæ similis humanæ, non modicæ (ut Magi ferunt) potestatis, qui ex ea lunares motus excitari putant. Solis gemma[c] percandida est ad speciem fulgidi syderis, rutilosq; ex se iacit radios. Veneris crinis[d] nitet nigro, internis ductibus ostentans ruforũ criniũ similitudinem. Selenites[e] translucet fulgore candido, melleoq; continens lunæ imaginẽ, quem iuxta cursum astri ipsius perhibent diebus singulis uel minui, uel augeri. Meconites[f] papauera exprimit. Myrmecites[g] reptantis formicæ effigie notatur. Calcophtongos[h] resonat ut pulsata æra. Pudice habitus seruat uocis claritatem. Siderites[i] a contemplatione ferri nihil dissonat. Verũ maleficus quoq; inferat discordias excitat[k] Phlo-

ℭ Dionysias.) A Dionysio uiro repertore nomen inditum. Ply. ca. 10. lib. ultimi. Dionysias (inquit) nigra, ac dura mixtis rubentibus maculis, quæ ex aqua trita saporem uini facit, & ebrietati resistere putatur.

Nigra micat rubeis Dionysia (consita guttis,
Hanc in aqua tritam uinũ fla(grare locuntur,
Et tamen ebrietas ipsius odore (fugatur,
In quo naturæ solito nihil ordi(ne currit
Dum lapis e lympha uini pro(ducit odorem,
Quamq; citare solet uinũ fu(gat ebrietatem. b

ℭ Glossopetra.) A linguæ similitudine nomẽ habet, ἀπὸ τῆς γλώσσης, hoc est, a lingua. Ply. cap. 10. tricesimiseptimi nat. historiæ. Glossopetra linguę similis humanæ. In terra non nascitur, sed deficiente luna, cœlo decidere, & lenocinanti necessaria creditur. Quod ne credamus, pmisit quoq; uanitas facit. Ventos enim ea comprimi narrant. c ℭ Solis gemma.) Effectu Soli hic lapis similis. Vnde est nomen. Plynius ca. 10. ultimi. Solis gemma candida est (inquit) & ad speciẽ syderis in orbẽ fulgentes spargit radios. d ℭ Veneris crinis.) Ob pulchritudinẽ nomen inditũ uideri potest. De quo Plynius eisdẽ lib. & capite. Veneris crines (inquit) nigerrimi nitoris continẽt in se speciẽ rufi crinis. e ℭ Selenites.) A luna nomen inditũ, quæ Gręce σεληναῖα, καὶ σελήνη dicitur. σέλας καὶ σελάς iubar, splendor, quasi lunæ iubar, & splendorẽ dicas. Sunt qui eũ Aphroselenon, quoniã noctu inueniatur plenus luna crescente. Diosco. ait eum nasci in Arabia, Translucereq; ex candido, ponderis exigui. Docet eodem loco, idest cap. 995. qualis sit eius utilitas. Illud mirũ quod eo arbores fertiles fieri uidetur, si uinctum eũ contineant. Mira de eodem refert Marbodęus, quẽ corrupto uocabulo imitatur Albertus. 2. de Mineralibus libro. Vide Plyniũ ca. 10. tricesimiseptimi nat. histo. f ℭ Meconites.) Dictus Meconites, qđ papaueri plurimũ assimiletur. Gręci enim μήκωνα papauer nominant. Eadem omnino uerba cap. 10. tricesimiseptimi reperies apud Plyniũ. g ℭ Myrmecites.) A formica, q̃ Gręce μύρμηξ dicitur, nomen habet. Plynio Myrmecias dicta. Habet enim (inquit) eminentias similes uerrucis. Verrucas autem Græci μυρμηκίας ἢ μυρμηκίας uocitant. Non uideo cur quidã Myrmictes reposuerint. h ℭ Chalcophtongos.) Ab ære, & sono cõpactũ nomen, latine ærisonũ diceremus. Gręci enim χαλκὸν æs, φθόγγον sonũ nũcupant. Apud Plyniũ Chalcophonos passim legitur, consimili tamen significatu ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ, καὶ φωνῆς, ἢ φωνῆς, ueluti æriuocũ dicamus. Verba Plynij ex cap. 10. tricesimiseptimi naturalis historiæ sunt hæc. Chalcophonos (inquit) nigra est, sed illisa æris tinnitum reddit, Tragędis ut suadentur gestanda, potest & alia nominis esse ratio, quoniã (ut ait Solinus) pudice habitus seruat uocis claritatem. i ℭ Siderites.) A ferro, cui plurimũ similis est, nomẽ habet. Græce enim ferrũ σίδηρος dicitur. De eo lapide Plynius ca. 10. tricesimiseptimi. Sideritis ferro similis, & litigio illata discordias facit, quę q; nascitur in Aethiopia. k ℭ Phlogites.) A flamma lapis iste nomen habet, quæ Gręce φλὸξ dicitur. Ostentat enim intra se (inquit Solinus) quasi flammas æstuantes. Hanc gemmã, ni fallor, Plynius cap. xi. lib. ultimi Phlegontidem nominat, a uerbo φλέγω, i. ardeo nomen trahens. Quare uel hic, uel apud

uel apud Plynium dictio deprauata esse uidetur. In ueteribus Solini exemplaribus, plerunq; Flogites scriptum inuenies. a ℭ Anthracias.) Apud Plyniũ cap.xi.lib.ultimi Anthracitia legitur, non Anthracias. In Anthracitide (inquit) scintillæ discurrere aliquando uidentur. A pruna nomẽ sumptum, quam ἀνθρακιάν, ἢ ἀνθρακίδα Græci nominãt. Potest & a carbone, ἀπὸ τοῦ ἄνθρακος fuisse nomen inditum. b ℭ Enydros.) Græcis ἔνυδρος aquosus, uel aquatilis dicitur. Plynius ca.xi.li.ultimi. Enydros semper rotunditatis absolutæ, in candore est leuis, sed ad motum fluctuat intus in ea ueluti in ouis liquor. Huius dictionis nõ aspiranda media, si Græcã literaturã seq uolumus.

a gites ostentant intra se quasi flammas æstuantes. Anthracias[a] coruscat uelut sintillantibus stellis. Enydros[b] exudat, ut clausam in eo putes fontaneam scaturiginem.

b

DE CILICIA, ET ANTRO CORIcyo, Deq; monte Tauro. CA.LI.

c Ciliciam,[c] de qua agitur, si ut nunc est, loquamur, derogasse uidebimur fidei uetustatis. Si terminos sequimur, quos habuit olim, absonũ est a contemplatione rerum

d præsentiũ. Ergo inter utrãq; culpam, factu optimũ est, amborũ temporũ statum persequi. Cilicia antea usq; ad Pelusium[d] Aegypti pertinebat Lydiis, Medis, Armeniis, Pamphylia, Cappadocia

e sub imperio Cilicum constitutis. Mox ab Assyriis subacta[e] in breuiorem modũ scripta est. Plurima iacet campo,[f] sinu lato recipiens Issicum mare a tergo montium Tauri, & Amani iugis clausa. A Cilice[g] nomen trahit, quem ætas

CILICIAM, de qua.) Qualis sit Ciliciæ situs, & quibus finibus terminetur, docet Ptolemæus ca.8.libri quinti, & prima tabularum Asiæ. Ammianus.14.historiarum uolumine. Superatis (inquit), Tauri montis uerticibus, qui ad Solis ortum sublimius attolluntur, Cilicia spatiis porrigitur late distinctis. Diues bonis omnibus terra, eiusq; lateri dextro anexa Isauria est &c. Q. Curtius.3.gestorũ Alexandri libro. Ciliciam eleganter describit iis qdẽ uerbis. Perpetuo iugo montis asperi, ac prærupti Cilicia (inqt) includitur. Quod cum a mari surgat, uelut sinu quodam, fluxuq; curuatum, rursus altero cornu in diuersum littus excurrit. Per hoc dorsum, quã maxime introrsum mari cedit, asperi tres aditus, & peranusti sunt, quorũ uno Cilicia intranda est. Campestris eadem qua uergit ad mare. Planiciem eius crebris distinguẽtibus riuis &c. Cilicũ gens (ut primo de Diuinatione scribit Cicero (uolatus auiũ, cantibusq; certissimis signis declarari res futuras putat. Mos eorũ in bellis fuit, ut pro scutis paruulas galeas e crudo bouis corio factas, laneis uestibus induti. Bina singuli iacula gestantes ensem macheræ Aegyptiacæ persimilẽ, Xerxi Græcis bellũ mouenti, centũ naues tribuerunt, quod & Herodotus lib.7. annotauit. Inter cætera uitia Cilicibus tũ mendacium, tũ furacitas solent ascribi. Hinc ex utroq; natum Adagium κίλιξ οὐ ῥᾳδίως ἀληθεύει. Cilix non facile uerum dicit. Item Plautus in Trinummo. Latrocinatũ aut in Asiã, aut in Ciliciã ibit. d ℭ Vsq; ad Pelusiũ.) Variis tem poribus, uarie facta est regionũ diuisio, id quod ex Sex. Rufo licet agnoscere. e. ℭ Ab Assyriis subacta.) Diod. Siculus Ethesiã historicũ secutus scribit, Ninum primũ Assyriorũ regẽ imperio suo subiecisse omnes maritimas, ac propinquas gentes, Aegyptios, Phœnices, & interiorẽ Syriam, Ciliciam, Pamphyliã, Lyciam, Cariã, Phrygiã, Mysiam, Lydiã, Troada, & Phrygiã, quæ est supra Hellespontũ &c. Iustinus etiam lib. primo ex Trogo refert, eundẽ Ninũ primũ intulisse bella finitimis gentibus, rudesq; adhuc ad resistendũ populos, ad Libyæ usq; terminos perdomuisse. Idem scribit Augustinus ca.2. decimioctaui Ciuitatis dei. Herodotus præterea in Clio tradit Crœsum Lydiæ regẽ, inter alias nationes, Cilices etiam subegisse. f. ℭ Plurima iacet campo.) Strabo lib.14. diuidit Lyciam, quæ extra Taurũ est, in Liciam Tracheã, & campestrẽ. Græci enim τραχέα asperũ dicunt, & τραχῶνα saxosum locũ. Trachea orã maritimã perangustam habet, & nullũ, uel raro locũ planũ. Et Taurus imminet male habitatus, usq; ad latera Borealia, quæ circa Isauria sunt, & Homonades, usq; in Pisidiam. Eadem Trachiotis dicitur, & incolæ Trachiotæ. Campestris uero a Solis Tarso Issum usq; pertendit. Hæc regio magna ex parte cãpis, & locis optimis abundat. g ℭ A Cilice nomẽ trahit) Iosephus ca.xi. i. Antiqtatũ tradit Ianũ Iaphet filiũ tres habuisse filios, quorũ uni Tarsis nomẽ fuit. Is a se Tarsos populos appellauit. Sic eñi (inqt) antiquitus Cilicia uocabat. Scribit Herod.li.7. Cilices a Cilice Phœnice Age-

noris filio cognominatos esse, quom antea Hypatei (inquit) dicerentur. Diuus Hieronymus Ciliciã interpretatur. Coetũ, luctum, assumptionẽ, uomitum, uocationẽq lamentabilẽ. a ❡ Antiquior Ioue.) Si fabulis creditur, eisdem cũ Ioue aetatis. Cilix enim Agenoris filius, Cadmi frater, missus a patre ad Europam sororẽ a Ioue raptam inuestigandã, ueritus patrẽ, qđ eam nõ repererit, hanc ipsam regionem occupauit, quã tandẽ de suo nomine Ciliciã nominauit. Pater ergo eodem cũ Ioue tempore floruisse. Potuit autẽ antiquior esse Ioue. b ❡ Matrem urbium habet Tarson.) Matrem urbium uocat tũ ob eius uetustatem, tum ob excellens in ea urbe studiũ. Tantum (inquit Strabo) Tarsensibus studium circa philosophiã fuit, & alias disciplinas, q̃ in corona uersantur, ut Athenas, & Alexandriã superarent, & siquis alius loc⁹ dici potest, in q̃ scholę, & philosophiae exercitationes fuerint. Sed hoc uno plurimũ excellunt, qđ hic indigenę discunt, peregrini uero nõ multi huc adueniunt &c. Viri ex ea urbe illustres fuere. Ex Stoicis, Antipater, Archela⁹, & Nestor, & duo Anthenodori. Hoȝ alter Catonis familiaris, alter Caesaris dictatoris pręceptor. His omnib⁹ multo excellentior Paulus ille Apostoloȝ maximus, & doctor gentiũ, quo uno quantũ CHRISTI ecclesia profecerit, notius est, q̃ ut hoc loco recensendum sit. c ❡ Perseus locauit.) Strabo lib. 14. Arrianus li. gestoȝ Alexandri secundo. Eusebius lib. tempoȝ scribunt Sardanapalum ultimũ Assyrioȝ regem una die condidisse, idq in eius monumẽto Assyrijs literis insculptum ijs quidem uerbis, Sardanapalus Anacindaraxis filius, Anchialem, & Tarsum una die condidit, ede, bibe, lude, &

pristina pene ultra aeuum memoriae abscondit. a
Hunc aiunt Phoenice ortum, qui antiquior [a] Ioue
de primis terrę alumnis habetur. Matrem urbiũ
habet Tharson, [b] quam Danaes proles nobilissima
Perseus locauit. [c] Hanc urbẽ intersecat Cyd- b
nus amnis. Hunc Cydnũ, [d] alij praecipitari Tau-
ro, alij deriuari ex alueo Choaspis tradiderunt.
Qui Choaspes ita dulcis est, ut Persici reges [e] q̃s-
diu intra ripas Persidis fluit, soli sibi ex eo pocu- c
la uendicarint, & cũ eundũ foret pegre, aquas ei⁹
secũ uectitẽt. Ex illo igiť parẽte Cydnus mirã tra
hit suauitatẽ. Quicqd candidũ est Cydnũ gentili
lingua Syri dicunt, unde amni huic nomẽ datũ. b

Cum te mortalem noris, pręsentibus exple
Delicijs animum, post mortem nulla uoluptas &c.

Alioȝ sententia est (ut idem Stra. refert) Tarsum esse Argiuoȝ opus, quos Io quęrentes illuc nauigasse, condidisseq Tarson ipsam urbem. Dionysius poeta a Bellerophonte eam urbem conditã sentire uidetur. Vnde & a Pegaso eius equi planta urbi nomen datũ, idest, ἀπὸ τοῦ ταρσοῦ .i. ab ungula. Dionysij uersus Auieno interprete hi sunt.

Cydnus item mediae discernit moenia Tarsi,
Pegasus hoc olim suspendit cespite sese,
Impressęq solo liquit uestigia calcis,
Esset ut insigni reuoluta in sęcula semper
Nomen humo, clari post ultima Bellerophontis.

Fuisse autem Tarsum a Perseo conditã, scribũt cũ Solino Ammianus. 14. Historiarũ lib. & Lucanus tertio Pharsaliae. Alia de ea urbe in Cõmentariolo nostro super eum Dionysij locũ, paucis annotauimus, super illud. Flexilis & Cydnus, dirimit qui flumine Tarson. Sed ne scriptores in ea re contrarij uideanť, intelligendũ eoȝ alios de prima urbis fundatione, reliquos uero de instauratione, uel amplıatione eiusdem intellexisse. d ❡ Hunc Cydnũ.) Strabo lib. 14. Tarson (inquit) Cydnus mediã perfluit, iuxta gymnasiũ iuniorũ. Eius ortus nõ procul est, alueus uero per profundã uallem illatus recta in urbem egrediť. Aqua est rapidissima, & frigida, quapropter hominibus, ac bestijs auxiliatur, quae neruos crassiores habent. Q. Curtius lib. 3. Cydnus (inquit) inclytus amnis, nõ spatio aquarũ, sed liq̃re memorabilis. Quippe leni tractu e fontibus labẽs puro solo excipitur. Nec torrentes incurrunt, qui placide manantẽ alueũ turbent. Itaq incorruptibilis idemq frigidissimus. Quippe multa riparũ amęnitate inumbratus, ubiq fontibus suis similis in mare euadit. Ex Tauro monte eũ oriri, tradit Arrianus. 2. gestoȝ Alexandri lib. Ply. ca. 2. tricesimi primi naturã. hist. dicit eũ amnẽ podagris mederi. Idẽ scribit Vitruuius in. 8. Nõ lego apud nobilẽ quempiã autorem Cydnũ amnem, ex Choaspis alueo deriuari. e ❡ Persici reges.) Herodotus libro primo de Cyri regis exercitu. Ducit rex (inquit) magnum exercitum probe domi comparata re frumentaria, atq pecuaria. Portatur item aqua ex flumine Choaspe Susa praeterfluente, quo uno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Choaspis aquam decoctam, & in argentea uasa diffusam ferentes. Permultae carrucae quatuor rotarum mulis trahentibus assidue comitantur quocumque ille proficis-

a Tumet uere cum niues soluuntur, reliqua parte anni tenuis est, & quietus. Circa Corycũ [a] Ciliciç crocum plurimũ, [b] optimũq;, det licet Sicilia, det Cyrena, det & Lycia, hoc primum est. Spirat fla-
b grantius, colore plus aureo est. Succi ope citius proficit ad medelã. Ibi Corycus oppidum est, & spec[e], [c] qui montẽ impositũ mari a summo cauat uertice, patulus hiatu amplissimo. Nã deiectis la-
c teribus in terræ profundũ, nemoroso orbe am-plectitur mediam inanitatẽ, uirens introrsus lucis pendentibus. Descensus in eũ per duo [d] milia & quingentos passus nõ sine largo die, hinc in-
d de fontiũ assidua scaturigine. Vbi peruentũ ad ima primi sinus, alter rursum specus panditur. Quod antrũ latis primũ patet faucibus, postmo-dum in processu per angustias obscuratur. In eo
e sacrum est [e] Iouis fanum, in cuius recessu intimo Typhonis Gigantis [f] cubile positum accolæ cre-

citur. Meminit Ausonius de Burdegala scribens. Impia iam dudum &c. Similia scribit Ply. ca. 3. tricesimiprimi nat. histo. ut cap. 46. retulimus. a ℭ Circa Corycũ.) Coricos authore Ply. ca. 27. lib. quinti nomen tũ oppidi, tũ portus, tũ deniq; specus Ciliciæ. Sunt & loca alia nominis eiusdẽ. Antrum quoq; Parnasi montis Corycium nymphis sacrum. Vnde & Corycides dictę sunt ab Ouidio Transformationum lib. primo. Meminit Herodotus in Vrania. Plura Stephanus de Vrbibus. In Coryco monte (ut Ply. lib. 31. author est) amnis erupit, postq̃ cœptus est coli. In eodem distillantes guttæ in lapides durescunt. b ℭ Crocum plurimũ, optimũq;.) Græca dictio κρόκον, καὶ κρόκος, tam neutri, q̃ masculini generis, qđ & latini etiam seruauerunt. Crocum alij (ut Dioscori. refert) Castoreũ, alij Cymmorphon. Prophetę Haema Heracleum. i. sanguinẽ Herculis dicunt. Quæ de Croco hoc loco Solinus refert, ex Plynio sumpta sunt omnia ca. 6. uicesimiprimi nat. historiæ cuius inter cętera hęc uerba sunt. Crocum nec ubiq; fęcundũ, etiam Cyrenis, ubi semper flores laudatissimi. Prima nobilitas Cilicio Croco, & ibi Coryco monte. Dein Lycio, monte Olympo. Mox Centuripino Siciliæ. Aliqui Phlegręo secundũ locum dedere &c. Similia scribit Dioscorides ca. 25. lib. primi. Croci (inquit) prima nobilitas ad medicinę usum Cilicio, & ibi Coryco monte. Optimũ ubicunq; qđ recentissimũ, coloratissimũq;, & cui parum candoris in Caprepio est. Præterea oblongũ, in frangendo lentũ, incolume, solidũ, callosum, manus fricantis inficiens, neq; situm redolens, neq; squalidum, odore subacuto, qđ tale non est, aut uetus intelligitur, aut dilutum. Secundũ locum dedere Corycio parte, quæ ostenta Lyciæ est. Ternũ Lycio, mõte Olympo. Quartum Aetolico ab Aegybus. Ita enim uocat̃ locus. Mox Cyrenaico, & Centuripino Siciliæ, uiribus languidis, naturaq; oleracea. Sane in Italia mortarijs tingendis propter abundantiã succi, colorisq; præstantiam officinę illo utuntur, & immenso mercantur. c ℭ Specus, qui montẽ impositũ mari.) De hoc specu sic Stra. lib. 14. Corycũ promontoriũ, ultra quod ad stadia uiginti est Corycum antrũ, in q̃ Crocus optimus nascitur. Id autem est ingens quędã concauitas in orbem deducta, cui labrum petrosum, ac satis altum circumiacet, quom descenderis, solũ est inęquale, & magna ex parte petrosum, & fruticosa, & semper uirenti, ac domestica materie plenũ. Hunc specum nullus copiosius describit Mela Pomponio lib. primo. Non longe hinc (inquit) Coricos oppidũ, portu, saloq; incingit̃, angusto tergore continenti anexum. Supra specus est nomine Corycius singulari ingenio, ac supra, q̃ ut describi facile possit eximius. Grandi namq; hiatu patens, montẽ littori appositũ, & decem stadiorũ cliuo satis arduũ, ex summo statim uertice aperit. Tunc alte demissus, & quanto demittitur amplior. Viret lucis pubentibus undiq;, & totum se nemoroso laterũ orbe complectit̃, adeo mirificus, ac pulcher, ut mentes accedentiũ primo aspectu consternat, ubi contemplati durauere, non satiet. Vnus in eo descensus est angustus, asper quingentorũ, & mille passuum per amœnas umbras, & opaca syluæ quiddã agreste resonantis, Riuis hinc, atq; illinc fluitantibus. Vbi ad ima peruentum est, rursus specus alter aperitur, ob alia dicendus &c. Meminit Lucanus tertio, & octauo Pharsalię. Est & eiusdẽ nominis specus in Parnaso monte, de quo Herodotus in octauo. Itẽ Stephanus, Strabo, Pausanias, cæteri. Statius. 7. Thebaid. Coryciumq; nemus, propellentemq; Lilęam. d ℭ Per duo milia, & quingẽtos passus.) Mela Pomponius quingentorum & mille passuum dicit, ut uel in Solini, uel Melæ codice mendum sit. Solini autem numerus specus admirationem adauget magis. e ℭ In eo sacrum est Iouis fanum.) Pomponius Mela libro primo. Specus totus (inquit) angustus, & uere sacer, habitarique

dunt. Soloe[a] antiquũ oppidum Ciliciæ fuit, patria[b] Chrysippi Stoicę sapientię potẽtissimi, qđ a Tigrane armenio subactũ, & diu post Pompeiopolim deuictis Cilicibus Cneus Magnus cognominauit. MOns Taurus[c] ab Indico primum mari surgit, deinde a scopulis Chelidonijs inter Aegyptum, & Pamphyliũ pelagus obiectus, septemtrioni dextero latere, læuo meridianæ plagæ, occidenti obuersus frõte profusa. Palam est terras eum continuare uoluisse penetrato mari, nisi profundis resistentibus extendere radices suas uetaretur. Deniq; qui ratiocinantur naturas locorũ, tantasse eũ omnes exitus, pmõtorijs probant. Nã quoquersum mari alluitur, procedit in pminentias, sed modo intercluditur Phœnicio, modo Põtico sinu, interdũ Caspio uel Hyrcano,

a dijs & dignus, & creditus, nihil non uenerabile, & quasi cum aliquo numine se ostentans. f ℭ Typhonis Gigantis cubile.) Idem Mela. Alius (inquit) specus ultra est, quẽ Typhoneũ uocant ore angusto, & multum (ut experti tradidere) pręssus, & ob id assidua nocte suffusus, neq; unq̃ perspici facilis, sed quia aliquando cubile Typhonis fuit, & quia nunc demissa in se confestim exanimat, natura, fabulaq; memorandus. Intelligit fortassis Typhonem Aegyptium Osiridis, Isidis, Apollinis, & Veneris fratrem, qui Osiridẽ in Aegypto iuste regnantem, omnibus Gigantibus conscijs, peremit, ac in sex & uiginti partes dissecuit, cuiq; eorũ, qui secum tanti sceleris participes fuerãt, partem tribuit, ueluti eius facinoris conscios, & simul, ut ipsos defensores, custodesq; haberet regni fidos. Authores Berosus in quinto. Diod. Siculus libris primo. 2. & 4. Euseb. ca. primo secundi Præparationis. a ℭ Soloe antiquũ oppidũ.) Exemplaria ferme omnia Heliospolim habent, sed Soloe legendũ rectius. Error natus ex nominis similitudine, qđ Heliospolis Solis urbs interpretatur. Hęc urbs qđ a Solone uno ex septem sapientibus condita fuerit, nomẽ habet. Is enim Solon Pisistrati tyrannidem perosus ad Crœsum Lydię regem nauigauit. A quo deinde in Ciliciam profectus, urbem condidit, atq; ex suo nomine Solos appellauit, in qua paucos Atheniensiũ statuit, q tractu temporis, cum patriã uocẽ corrupisset, Soloecizare dicti sunt. Et appellabanť ij quidẽ Solenses, q Cyprij uero, Solij. Author Laertius lib. 1. Stra. autẽ lib. 14. tradit Solos urbẽ Achiuorũ, ac Rhodiorũ, qui ex Lindo ueñerũt, opus esse. Postmodũ a Magno Põpeio, qđ illuc Piratas quosdã transtulisset, Pompeiopolis appellata est. Apud Q. Curtiũ sic passim legiť lib. 3. Alexander uiribus corporis receptis, ad urbẽ Solis peruenit. Sed legendũ puto potius, ad urbẽ Solos, non Solis. Ambigit Stra. fuerit ne Soloecismi nomen, a Solis urbe dictũ, a modo alio. Herod. lib. 4. Scribit Sauromatas soloecizare creditos, qđ Græcã linguã ab initio nõ probe didicerint. Eodẽ quoq; libro docet esse in Africa promontorium quoddã, cui Soloe nomen fuerit. b ℭ Patria Chrysippi.) Alexander in successionibus (ut lib. 7. Laertius refert) scribit Chrysippũ fuisse Tarsensem. Strabo eodẽ lib. Hinc idest ex Solis (inquit) fuere uiri memoratu digni, Chrysippus philosophus Stoicus ex parte Tarsensi ortus, qui inde migrauit. Item Philemon poeta Comicus, & Aratus, qui de astris uersu scripsit. Chrysippũ hunc (nã quinq; huius nominis fuisse tradunť) cantandi ludo philosophantẽ (Hermippus ait) a discipulis ad sacrificiũ uocatũ fuisse, ibiq; cũ oblatũ dulce merũ hausisse, angustijs spirit⁹ fatigari cępisse, atq; ita demũ q̃nta die defunctum esse, cũ septuaginta & tres uixisset annos. Olympiade (ut ait Apollodorus in Chronicis) centesima quadragesima tertia. Sunt q dicãt risu cõprehensum expirasse. Nã cum asinus manducaret ficus, aniculę dixisse, u inũ asino sorbendũ daret, nimioq; risu detentũ exhalasse animã. Lactan. ca. 18. li. tertij tradit Chrysippũ cũ ęternas esse animas suspicareť, tanq̃ in cœlũ migraturus esset, sibi manus intulisse. c ℭ Mons Taurus.) Quoniã mons hic Tauri formã plurimũ exprimat, Taurus ab authoribus cognominatus est. Stra. lib. 16. postea (inquit) sunt Tauri duo quidẽ montes, qui a longe formam quandam ostendunt Tauris similem. Sed quoniam quicquid de Tauro monte hac parte Solinus refert, idipsum totum ex Plynio transtulit, libuit huic loco authoris eius ex capite uicesimoseptimo quinti naturalis historiæ uerba subscribere, ut appareat q̃ apte, appositeq; fuerit Solinus Plynium immitatus. Taurus mons (inquit) ab Eois ueniens littoribus Chelidonio promõtorio disterminať. Immensus ipse, & innumerarũ gentiũ arbiter. Dextro latere Septemtrionalis, ubi primum ab Indico mari surgit. Lęuo Meridianus, & ad Occasum tendens, mediamq; distrahens Asiam, nisi opprimenti terras occurrerent maria. Resilit ergo ad Septemtriones, flexusq; immensum iter, quærit ueluti de industria rerũ natura, subinde ęquora opponẽte. Hinc Phœnicum, hinc Ponticũ, illinc Caspiũ,

a quibus renitentibus subinde fractus contra Mæoticum lacum flectitur, multisque difficultatibus fatigatus Rhiphæis se iugis annectit. Pro gentiũ, ac linguarum uarietate plurifariam nominatus,
b apud Indos Imaus, mox Paropanisus, Cohatras apud Parthos, post Niphates, inde Taurus, at ubi in excellentissimã consurgit sublimitatem/ Caucasus. Interea etiam a populis appellationẽ
c trahit. A dextro latere Caspius dicitur, uel Hircanus, a leuo Amazonicus, Moschicus, Scythicus. Ad hæc uocabula habet alia multa. Vbi dehiscit hiulcis iugis facit portas, quarũ primæ sunt [a] Ar-
d meniæ, tum Caspiæ, post Ciliciæ. In Græciam uerticem exerit, ubi Ceraunius prædicatur. A Ciliciæ finibus Asiaticum limitem despicit. [d] Quantus meridiẽ uidet, sole inæstuat. Quicquid sep-
e tentrioni oppositum est, uento tunditur, & pruina. Quod syluestre est/ efferatur plurimis bestijs, & Leonibus immanissimis.

DE LYCIA, ET CHIMERAE MONstri fabula. CAP. LII.

f QVod in Campania [c] Vesuuius, in Sicilia Aetna, hoc in Lycia mõs Chimæra. [d] Hic

& Hircanium, contra Mæoticũ lacũ torquetur. Itaque collisus inter hæc claustra, & tamen uictor flexuosus euadit usque ad cognata Riphæorum montium iuga numerosis nominibus, & nouis quocũque incedit insignis. Imaus prima parte dictus, mox Edigis, Paropanisus, Circius, Cambades, Pharphariades, Cohatras, Oreges, Oroades, Nyphates, Taurus. Atque ubi se quoque exupat, Caucasus, ubi brachia emittit subinde tentanti maria similis. Sarpedon, Coracesius, Catragus, iterumque Taurus etiam ubi dehiscit, seque populis aperit &c. Martianus addit dici etiã Nypetem, Hyrcanũ, Coraxicum, Scythicum. Cerauniũ ca. 34. li. sexti. Melæ/ ubi de Lycia lib. primo etiam Hæmodes dictus est. Tauri huius initium (inquit lib. 14. Strabo) montes quidam dicuntur, qui supra Chelidoneas sunt, quæ insulæ in Pamphiliæ, ac Lyciæ confinio iacẽt. Hinc enim iam Taurus in altũ cõsurgit &c. Siquis Tauri mõtis formam cernere uisu cupiat/ is adeat primã secũdã & tertiam Asiæ tabulas apud Claudium Ptolemæũ. a ℭ Quarum primæ sunt Armeniæ.) Idẽ Plynius de Tauro mõte loquẽs, portarum nomine unitatẽ sibi uendicans, quæ alibi Armenicæ, alibi Caspiæ, alibi Ciliciæ uocãtur. Quin etiã confractus effugiẽs quoque maria plurimis pluribus se gentiũ nominibus hinc, & illic implet, & a dextra Hyrcanius, Caspius, a læua Pariedrus, Moschicus, Amazonicus, Coraxicus, Scythicus appellatus &c. Ciliciæ portæ eæ uidentur esse, quas etiam ab Amano monte Ptolemæus Amanicas uocat, iuxta sinũ Issicũ. Pilas quidam eas nũcuparũt. Has Alexander Macedo quondam ingressus contẽplatus locorum situs, nõ alias magis dicitur admiratus esse felicitatẽ suam obrui potuisse, uel saxis confitebatur/ si fuissent, qui subeuntes propellerent. Iter uix (inquit Curtius) quaternos capit armatos. Dorsum montis imminet uiæ non angustæ mõdo, sed plerũque præruptæ crebris oberrantibus riuis, qui ex radicibus montiũ manant. Sunt quædã Ptolemæi tabulæ, quæ Arminicas portas iuxta sinũ Issicum in Amano etiam monte sitas habeant. De Caspijs portis infra Solinus cap. 60. b ℭ Despicit.) Sunt codices, in quibus scriptũ sit/ dispicit. Alij dispescit habẽt, dispartit alij.

QVOD IN CAMPANIA Vesuuius.) Stephanus tradit Lyciã dictam ἀπὸ λύκου τοῦ πανδίονος. i. a Lyco Pandionis filio. Lycios & Creta oriundos in Polyhimnia docet Herodotus. Cum quondã (inquit) Termilæ uocarentur, sed a Lyco uiro Atheniensi Pandionis filio, Lycij cognominati. Idem Pomponius retulit lib. primo, & Strabo. 14. Geographiæ lib. In Lycia religiosissime quondam Apollo colebatur. Vnde & Lyciæ sortes, pro oraculis & responsis Apollinis accipi solent a Virgilio. 4. &. 12. Aeneidos. Et Statio tertio, & octauo Thebaidos. Ad maximã Lyciorum laudem pertinet, quod quom essent uicinæ eis gentes moribus corruptissimis, ipsi tamen Lycij adeo ciuiliter, & continenter uixerunt, ut cum feliciter usque in Italiam mari dominarentur, tamen in nullo unquã turpi lucro sese extulerunt secundum patriæ morem. Author Strabo quartodecimo Geographiæ libro. Scribit Aristoteles sic. Lycios comam studiosius fouere consueuisse, ut mulctã subire maluerint, quam eam præcidere.

mons nocturnis æstibus fumidũ exhalat. Vnde a fabula triformis monstri in uulgum data est, qđ Chimęrã animal putauerunt. Et quoniã natura ibidem subest ignea, Vulcano urbem proximã Lycij dicarunt, quam de uocabulo[b] sui nominis b Hephæstiam[a] uocant. Olympus[b] quoq; inter alia ibi oppidum fuit nobile, sed intercidit, nunc castellum est, infra quod aquæ regiæ ob insigne fluoris spectaculo sunt uisentibus. c

DE ASIA MINORI. DE EPHESIAE DIAnæ tẽplo. De Alex. Magni ortu. De inclytis Asię scriptoribus. De Phrygia. De Bonaso quadrupede. De Homeri, & Hesiodi temporibus. De Memnonijs auibus. De Chamęleonte fera. De Ciconijs. Deq; Galatarũ origine. CA. LIII. d

SEquitur Asia,[c] sed non eã Asiã loquor, e quæ in tertio diuortio[d] terminos amnes habet, ab Aegyptio mari Nilum, a Męotico lacu Tanaim. Verũ eã, quę a Telmesso Lyciæ incipit, unde etiam Carpathius auspicatũ f sinus. Eam igitur Asiam ab oriente Lycia includit, & Phrygia, ab occidente Aegęa littora, a meridie mare Aegyptium, Paphlagonia a septẽtri-

Vnde in prouerbiũ abijt, Lycia coma, pro ea, quæ sit promissior, ac cõptior. Adagij originẽ uerbis plurimis refert Cęlius ca. 19. sextidecimi Antiquarũ Lect. libri. d ℭ Mons Chimęra.) Secundũ Hesiodum in Theogonia.

Hydra grauem, uastamq; nimis genuisse Chimęram
Dicitur, Illa leues uelocior anteit auras,
Aestuat & rapidos de naribus euomit ignes.
Acribus aspirat flammis, multaq; fauilla
Huic caput est triplex monstro, pars prima Leonem
Monstrat, habet mediũ serpẽs, stat sine Chimęra.
Pegasus hanc magno rapuit sub consule tandem
Bellerophontęos, quis non audiuerit ausus?

Hesiodicam sententiam duobus uersibus. 9. Meta. complexus Ouidius inquit,

Quoq; Chimęra iugum, medijs in partibus ignem
Pectus, & ora leę, caudamq; serpenus habebat.

Id ex Homero sumptum. 6. Iliados libro, cuius carmẽ hoc est.

πρόσθε λέων ὄπισθε δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Fabulam, & Phisicam sub eã rationem, paucis affert Seruiꝰ sexto Virgilianæ Aeneidos, ijs quidẽ uerbis Chimęra, ore leo, postremis partibus draco, media capra secundũ fabulas fuit. Re uera autem mons est Lyciæ, cuius hodieq; ardet cacumen, iuxta quod sunt leones. Media autẽ pascua sunt. Ima uero mõtis serpentibus plena. Hunc montẽ Bellerophon habitabilem fecit, unde Chimęrã dicitur occidisse. Lucre. 5. de rerum natura libro Chimęrã esse ex impossibilibus unũ existimat. Cur autem montes semp, uel ad tempus ardeant, cap. xi. supra multas ascripsimus rationes. De Vesui montis incendio/ alibi retulimus. Lege tamẽ Seruiũ, & reliquos cõmenta. 2. Georg. Virgilij super illud. Tales diues erat Capua, & uicina Vesẽuo Ora iugo. a ℭ Hephęstiã.) Ab eo deo nomen inditũ, cui ea urbs sacrata est. Græci enim Vulcaniã ἡφαίστιαν dicunt. Est & alia eius nominis urbs in Lemno insula, quę consimili ratione Vulcano quoq; dicata est. Et in freto Siculo ἡφαιστίαι insulæ. i. Vulcaniæ, de quibus ante diximus. b ℭ Olympus.) Artemidorus (ut Strabo refert) author est, sex esse in Lycia urbes maximas Xanthũ, Patara, Pinara, Olympũ, Myra Tlon. Vide Plynij ca. 27. lib. quinti. Plynius, & Martianus lib. 6. tradunt Lyciã quondam habuisse oppida. lxx. nunc (inquiũt) trigintasex sunt. c

SEQVITVR Asia.) Asia (ut in Melpomene scribit Herodotus) ab Asia Promethei uxore nomen habuit, quãq; Lydi hoc sibi nomen uendicant, asserentes ab Asio Manęi filio, Asiam appellatã, non ab uxore Promethei. Vnde & Sardis familiã quandã esse uocatã Asiadẽ. Est aũt duplex Asia, cõmunis una, quę triũ orbis partiũ una est, alijs duabus partibus fere ęqualis. Est & Asia, q̃ ꝓpria dicit, qđ sit maioris Asiæ pars ipsa quędã. Hanc propriã rursus Asiã in duas partes Agrippa diuidit, unã includit ab Oriente Phrygia, & Lycaonia, ab occidente Aegęo mari, a meridie Aegyptio, a septẽtrione Paphlagonia. Huius longitudinẽ. cccclxx mil. pass. Latitudinẽ. ccc. milia pas. fecit. Alterã determinauit ab oriente Armenia minore, ab occidente Phrygia, Lycaonia, Pamphilia, a septẽtrione, puincia Pontica,

a one. Ephesus [a] in ea urbs clarissima est. Epheso
decus templū Dianæ [b] Amazonū fabrica adeo
magnificum, ut Xerxes cum omnia Asiatica tē
pla igni [c] daret, huic uni pepercerit. Sed hæc Xer
b xis clementia sacras ædes non diu a malo uindi
cauit. Namq; Herostratus, [d] ut nomen memoria
sceleris extenderet, incendiū nobilis fabricæ ma
nu sua struxit, sicut ipse fassus est, uoto adipiscen
c dę famæ latioris. Notatur ergo eadem die [e] con
flagrauisse templū Ephesi, qua Alexander Ma
gnus Pellæ natus est. Qui oritur, ut Nepos edit.
M. Fabio Ambusto, Tito Quintio Capitolino
CONS. post Romā conditam anno. ccclxxxv.

a meridie mari Pamphylio. Longa DLXXV. mil. pass. Lata. CCCXXV. milia. Lege Plyniū ca. 27. libri quinti, & Martianū ca. 34. lib. sexti. d ℭ In tertio orbis diuortio.) De orbis in partes tres diuisione, alibi retulimus. Lege Plyniū in principio lib. tertij. a ℭ Ephesus in ea urbs clarisima.) Hanc urbem/ alterū Asiæ lumen uocat Plynius. Strabo Miletū, & Ephesum optimas urbes, atq; clarissimas esse dicit. A diuo Hieronymo Ephesus interpretatᷓ uoluntas mea, consiliū meū. De Ephesi conditoribus, non omnes idē sentiunt. Ply. cap. 29. lib. quinti Amazonum opus Ephesum esse dicit. Rursus Iustinus ex Trogi sententia tradit Marthesiā, & Lampedo Amazonū reginas, ac Marte genitas Ephesum, multasq; urbes alias cōdidisse. Strabo in principio quartidecimi uult Ephesum ab Androclo Codri Atheniensiū regis legitimo filio fuisse cōditam. Hunc non Androdum, sed Androcum, uel Andronicū Eusebius nominat in temporibus. Pausanias in Attica asserit hanc urbem Agathoclem, Lysimachi filium construxisse. Hic enī Agathocles, cū primū militiæ tirocinia poneret, a Getis captus est, sed cum ex ea captiuitate redijsset, Lysandrum Ptolemęi Lai filiam, & Eurydices uxorem duxit, atq; in Asiam nauibus transgressus, antigoni regnū in ditionē redegit. Ephesum præterea (inquit) urbē, quæ nunc cernitur/ad mare condidit, in quā Lebedios, Colophoniosq; deletis, illoꝶ urbibus migrare, ut Phœnix Colophonius poeta Iambicus, patriæ euersionē carmine defleuerit. Condita a: tem Ephesus fuit, si Eusebio credimus, anno. 28. regni Dauidis. i. anno fere centesimo quinquagesimo supra quatuor milia ab orbe condito. Ea urbs successu tēporis uaria est sortita cognomina. Nam Alopes, cum pugnatū apud Troiā est, mox Ortygia, & Morges uocata est, & Smyrna cognomine Trichia, & Hemonion, & Ptelea. Attollitur monte Chione, ut ait Plynius, alluitur Caystro flumine, in Cylbianis iugis orto, multos amnes deferente. b ℭ Templum Dianę.) Templū hoc Dianæ, tam celebre, & excellens fuit, ut inter septem orbis miracula annumerari meruerit. Gręcæ magnificentiæ (inquit cap. 14. tricesimisexti naturalis historiæ Caius Plynius) uera admiratio extat templū Ephesiæ Dianæ, ducentis uiginti annis factum a tota Asia. In solo id palustri fecere, ne terręmotus, aut hiatus timeret. Rursus ne in Lubrico, atq; instabili fundamenta tantæ molis locarentur, ante calcatis ea substrauere carbonibus, dein uelleribus lanę. Vniuerso templo longitudo est quadringentoꝶ uigintiquinq; pedū. Latitudo ducentoꝶ uiginti. Colūnæ centum uigintiseptem a singulis regibus factæ sexaginta pedum latitudine. Ex ijs trigintasex cęlatę &c. Fuisse autem ab Amazonibus conditū, author est etiā Mela Pomp. lib. primo. Conuenit inter authores templi eius tectum fuisse e cedrinis trabibus, ualuas e cupresso. Id ipsum templū quadringentis prope annis, ante Plynij ætatem fuisse constructū refert idem cap. 41. uoluminis sextidecimi. Ply. cap. 14. tricesimisexti tradit tēpli huius Architectum Ctesiphontē fuisse. Strabo Archiphronē. Sed id ad aliā, aliamq; constructionē referri potest, cum fuerit id templū (authore Plynio) septies restitutū. c ℭ Templa igni daret) Habētur hęc ex principio quartidecimi Strabonis. Xerxes hic Persico fastu ad tantam insolentiā uenerat, ut nō cum hominibus tantum, sed cum dijs immorralibus bellū gereret. Fuisse Persis morem templa incendendi sæpe ab Herodoto relatum est. d ℭ Herostratus.) Historiam hanc refert Val. Max. titulo de famæ cupiditate lib. octauo. Quamuis non referat huius nomē, nec eum incendisse dicat, sed incendere uoluisse. Strabo Herostratū incendisse templū. Meminit Aulus Gelli⁹ ca. 6. secūdi Noctiū Atticarum. Hinc non inelegans sumetur Adagiū. Herostrati gloria. In hominē qui ex re nefaria famā q̄ritat. Illi simile. Laudemq; a crimine sumit. e ℭ Eadem die, qua Alexander.) Id refert semel, & iterum M. Cicero. 2. de natura Deoꝶ. Concinne, ut multa Timęus, qui cum in historia dixisset, qua nocte natus Alexander esset, eadem Dianæ Ephesiæ templū deflagrauisset, adiunxit, minime id esse mirandū, q̄d Diana quom partui Olympiadis adesse uoluisset, abfuisse domo. Et primo de Diuinatione. Qua nocte (inquit) templū Ephesię Dianæ deflagrauit, eadē constat ex Olympiade natum esse Alexandrū, atq; ubi lucere cępisset, clamitasse Magos, pestem, ac perniciem Asiæ maximā nocte natā. Ex ijs uidetᷓ

Id templũ cum postmodũ ad cultũ augustiorem a
Ephesij reformarent,[a] faber operi[b] Dinocrates
præfuit, quem Dinocratẽ Alexandri iussu Ale-
xandriã in Aegypto metatum supra exposuimus.
Nusq̃ orbe toto tam assiduos terræ motus,[c] & b
tam crebras urbiũ demersiones, q̃ in Asia esse,
cladibus Asiaticis patuit, cũ Tiberio[d] principe
urbes duodecim simul una ruina ceciderint, In-
genia Asiatica[e] inclyta per gentes fuere, Poetæ c
Anacreon, inde Mimnermus, & Antimachus,
deinde Hipponax, deinde Alcęus, inter quos e-
tiam Sappho mulier. At historiæ cõditores Xan
thus, Accathęus Herodotus, cum quibus Epho- d
rus, & Theopompus. Nam de septem sapientia

legendum apud Solinũ, non eodem die, sed eadem nocte. Scribit Arrianus gestorũ Alexandri lib. primo, quarto post pugnã ad Granicum fluuiũ die, Alexandrũ in Ephesum deuenisse, in qua urbe (inquit) Diana magnificentissimo templo summa religione celebratur. Ex quibus uerbis apparet ea tẽpestate Dianę templũ in Epheso, nondum igne fuisse consumptũ. Nisi eo tempore magna ex parte instauratum fuerit. Itemq; Dianæ Ephesiæ templũ, authore Eusebio, Olympiade. 95. incensum fuit. Alexander autem Magnus Olympiade. 106. natus est. Mortuus autem uti idem asserit Olympiade. 114. Plynius etiã cap. 8. tricesimi quarti naturalis historię tradit centesima quartadecia Olympiade Lysippũ floruisse, & cũ eo Alexandrũ. Ex ijs sequi uidetur nec id Dianæ templũ incensum, nec Alexandrũ natum fuisse post Romã conditã anno. ccclxxxv. Videtur igitur legendũ, post Romã conditam anno. cccc. Gellius cap. ult. decimiseptimi Noctiũ suarũ. Circa annum deinde (inquit) urbis conditę quadringentesimũ Philippus Amintę filius Alexãdri pater, regnum Macedoniæ adeptus est, inq; eo tẽpore Alexander natus est. a ¶ Ephesij reformarent.) Strabo lib. 14. Cum Herostratus quidã Ephesiæ Dianæ templũ incendio consumpsisset, aliud præstantius construxerunt, mulierũ ornamentis, & mulus opibus ad id collatis, refectisq; prioribus columnis. Addit idem Strabo Artemidori testimonio, Alexandrũ impensas omnes pro eo templo restituendo fuisse pollicitũ, dũmodo ipse titulũ haberet, illos autem noluisse. b ¶ Dinocrates.) Strabo hunc Chinocratem nũcupat, ut ca. 45. supra etiã meminimus. c ¶ Tam assiduos terrę motus.) Causam, qua terra concutitur, alij in aqua esse, alij in ignibus, alij in ipsa terra, alij in spiritu putauere, alij in pluribus, alij in omnibus. Quidã liquere ipsis aliquã ex istis causam dixerunt, sed non liquere, quæ esset. Qui de terræ motibus plura scire cupiunt, legant Arist. 2. Meteororũ libro. Senecã sexto Naturaliũ quęstionũ. Plyniũ ca. 81. & sequentibus secundi Naturalis historię. Marcellinũ lib. historiarũ decimoseptimo. Lucretium libro sexto.

Nunc age quæ ratio terrai motibus extet &c. Scribit Aristo. in eo, quẽ modo citauimus libro, fortissimos fieri terrę motus circa ea loca, ubi mare fluxibile sit, aut regio spongiosa, subantrosaq; (ut uerbis eius utar) Propter quod (inquit) circa Hellespontũ, Achaiã, Siciliamq; circa etiam Eubœę loca. Circa enim iam dicta loca terrę motus fiunt maximi propter angustiã. Spiritus enim factus uehemẽs, & propter multitudinẽ maris allati, repellitur iterum in terrã, qđ natum erat efflare ex terra. Regiones quoq; quæcunq; habent maria, & quę subtus loca multum suscipientes spiritũ, cõcutiunt magis. Seneca item ait omnẽ orã maris obnoxiã esse motibus. Sic paphos nõ semel corruit. Sic nobilis, & huic iam familiaris Malonicopolis Cyprũ ambit altum mare, & agitatur. Tyros & ipsa tam mouetur, q̃ diluitur. d ¶ Tiberio principe urbes duodecim.) Meminit Seneca sexto Naturaliũ quęst. libro. Plynius ca. 86. secundi Nat. hist. Maximus (inquit) terræ memoria mortaliũ extitit motus Tiberij Cæsaris principatu, duodecim urbibus Asiæ una nocte prostratis. Eusebius in temporibus tresdecim urbes corruisse dicit. Earum urbium, quę corruerunt, nomina sunt, Ephesus, Magnesia, Sardis, Moschene, Megara, Cæsarea, Philadelphia, Hymblus, Themis, Cyme, Myrrhina, Apollonia, Dicearchia. Meminit Strabo quoq; in fine duodecimi Geographiæ. e ¶ Ingenia Asiatica.) Quos hic Solinus enumerat, fuerunt maiore ex parte, uel Asiatici quidem, uel ex ijs insulis, quæ Asiæ adiacent. Anacreon Teius, de q̃ Cicero, Plynius, Aelianus, cęteri. Hunc amatoria tantũ carmina scripsisse aiunt. Mimnermus Colophonius Elegiarũ scriptor non incelebris. Antimachus & ipse Colophonius, hic cũ carmen perobscurum in auditorio recitaret, Platone uno dempto, reliqui omnes, qui aderãt, abierunt. At ille. Plato mihi (inquit) pro omnibus. Hipponax Ephesius Iambicorũ scriptor, ab Athanagora, & Conia tyrannis (ut Suidas refert) pulsus patria. Alcęos duos fuisse Suidas author est. Lyricum unum, Athenis oriundum, Mithylenęum alterum, priscę Comœdiæ scriptorẽ insignẽ. Sappho ob sexum non minus, q̃ ob

poeticam celebrata Xanthus e Sardib⁹ urbe oriundus. Hic Lydorum historiā quatuor uoluminibus cōplexus est. Fuisse Xanthū alterū Melicū poetā Adianus author est. Hecatheus Milesius natione, Protagoram habuit pręceptorē. Floruit autem Darij temporibus, cuius præter cæteros sępius Strabo habuit mentionē. Herodotus ob stili elegantiā (q̄uis plurima fabulis similia scripserit) inter Græcos historicos primatū tenuit. Fuit autem Halicarnaseus, ut ipse de se refert. Ephorus Cumęus, & Theopompus Chius, uterq; Isocratis discipulus, quorum alter (ut Suidas tradit) freno, alter calcaribus indigebat. a ℭ De septem sapientia prȩditis.) De eorū nūero, & nominibus, qui ob peculiarem quandā excellentiā/sapientiæ nomen adepti sunt, plurimū sūt authores diuersi, quā rem Diogenes Laertius abunde prosequitur lib. primo. Lactantius Firmianus a principio quarti Diui. Institutionū ait, qđ ij septem primi de reb⁹ naturalibus quęrere, ac disputare sunt ausi, sapiētes haberi,

a prȩditis [a] Bias, Thales, Pittacus, Cleantes Stoicę eminētissimus, Anaxagoras naturæ [b] indicator. Heraclitus etiā subtilioris doctrinæ arcanis [c] immoratus. Asiam excipit Phrygia, [d] in qua Celes-
b nę, [e] quæ antiquato priori nomine in Apamæam transiere oppidum a rege Seleuco postmodum constitutū. Istic Marsyas ortus, istic & sepultus. Vnde qui proximat fluuius Marsyas dicit. Nam sacrilegi certaminis factum, & audaces in deum

appellariq; meruerunt. O miserum (inquit) calamitosumq; sęculū, quo per orbē totū septem soli fuerunt, qui hominū uocabulo cīerentur. Nemo enim potest iure dici homo, nisi qui sapiens est. Sed si cæteri omnes pręter istos stulti fuerunt, ne illi quidē sapientes, quia nemo sapiens esse uere, iuditio stultorum potest &c. Et idem libro sexto. Nec illi quidē septē (inquit) sed ex mediorum officiorum frequentia, similitudinē quandā gerebant, specięq; sapientiæ. Extant Decij Ausonij docti, & eleganter libelli, quorum primus de Ludo septem sapientū inscriptus, cuius principiū est, Agnoscenda isthęc ex quo loco eorū dicta prudenter/apte refert. Alter libellus est quo eorum septem sapientū sententiæ/septenis uersibus explicantur. Quę nam summa boni &c. Bias cū rogaretur, Quod prudentis opus? cū possit nolle nocere. Quid stulti propriū? nō posse, & uelle nocere. Thaletis plurima sapienter dicta, præsertim hæc. Turpe qđ ausurus, te sine teste time. Et uita perit, mortis gloria non moritur. Et illud. Quid facturus eris, dicere sustuleris. Et crux est si metuas, uincere quod nequeat. Rursus & illud. Nil nimiū. Pictaci autē sunt hęc. Loqui ignorabit, qui tacere nescit. Bono probari malo, q̄ multis malis. Pareto legi quisq; legem tuleris. Plures amicos re secunda compares. Paucos amicos rebus aduersis proba. De Cleante Laertius lib. septimo. Anaxagoras non modo generis gloria, & opibus, uerum animi quoq; magnitudine clarissimus fuit. Omne enim patrimoniū, ut liberius studijs incumberet/suis sponte concessit. Indignanti cuidam, ac moleste ferenti, qđ in alieno solo moreretur. Bono (inquit Anaxagoras) esto animo. Idem enim undiq; in infernū descensus est. Rogatus cuius rei causa natus esset: Et inspiciēdi (inquit) cęli, & Solis, & Lunę. b ℭ Indicator.) Indagatur legendū potius. c ℭ Subtilioris doctrinę arcanis immorat⁹.) Inter cætera Heracleito peculiaris fuit in uerbis obscuritas. Hinc factum est, ut cognomento σκοτεινός diceretur. Hic (ut .2. Diui. Institu. refert Lactantius) ex igne credidit omnia esse nata. Miseriæ humanæ memor

Hic flebat quotiens a limine moueret unum
Protuleratq; pedem. - Sed enim.
Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.

d ℭ Asiam excipit Phrygia.) Gomer (ut Iosephus ca. xi. primi Antiquitatum Iudęorum refert) tres filios habuit, Abstenegam, qui de suo nomie Abstenegos appellauit. Hoc Gręci postea Reginos dixerūt. Riphsat, a quo Riphęi. Tygram, a quo Tygramęi, populi dicti sunt, quos Gręci tandē Phrygios appellarunt. Hi (ut Macedones aiunt) tamdiu Bryges uocati sunt, q̄ diu Europęi fuerunt Macędonū accolæ, sed transgressi in Asiam, una cū loco immutauere in Phryges, authores Stephanus, & Herod. lib. 7. Sophocles autem in Athamante, a Phryxo Athamantis, & Nepheles filio, Phrygios appellatos dicit, unius tantū literæ immutatione, q̄si Phryxias, qđ Phryxus in Colchidē ꝓficiscens primū illuc delatus fuerit. Est autem duplex Phrygia, maior, & minor, de quibus Ptolemęus cap. 2. quinti, ac prima Asiæ Tabula abunde satis. Phrygia, authore Curtio, pluribus uicis, q̄ urbibus frequens est. Phryges (ut alibi retulimus) cū cęteris de uetustate contendunt. Euseb. 10. Pręparationis ex Clemente refert, Phryges auium uolatus primū obseruasse. Qualis fuerit Phrygum Theologia, multis prosequitur cap. 4. secundi Pręparationis idem Euseb. e ℭ In qua Celenę.) Plynius ca. 29. lib. quinti. Tertius (inquit) conuentus Apameā uadit, ante appellatā Celenas. Dein Gibothon. Sita est in radice montis Signiæ, circumfusa Marsya. Marsyas ibi creditur ortus, ac paulo

mox conditus, ubi certauit Tibiarum cantu cũ Apolline. Aulocrenes/ita uocatur uallis decem milib'
passuũ. Phrygiam ab Apamea petentibus. Idem quoq; refert capite. 45. sextidecimi eiusdẽ operis libri.
Et T. Liuius lib. octauo de bello Macedonico. Lactantius quarto Thebaidos super illud.
Nosset & illustres Satyro pendente Celenas Dicit Celenas esse Lydiæ ciuitatem, in cuius antro
Marsyam ab Apolline uictum, ac supplicio affectũ fuisse tortoribus, de cuius sanguine fluuiũ eius-

tibias,[a] testatur non procul cũ fonte uallis, quæ a
euentum gestæ rei signat, & ab Apamea decem
milibus passuũ separata/Aulocrene[b] usq; adhuc
dicitur. Ex arce huiusce oppidi Meander[c] amnis
caput tollit, qui recurrentibus ripis flexuosus in- b
ter Cariam, & Ioniam præcipitatus in sinum, qui
Miletum diuidit, & prienam. Ipsa[d] Phrygia Tro
adi superiecta est, aquilonia parte Galatiæ colli-
mitata, a meridiana Lycaoniæ, Pysidię, Mygdo- c
niæq; contermina. Eadem ab oriente uicina Ly-
diæ, a septẽtrione Mysiæ, Cariæ, a parte, qua di-
es medius est, mons Lydiæ[e] Tmolus croco flo-
rentissimus. Amnis Pactolus,[f] quẽ aurato fluo- d
re incitũ, aliter χρυσοῤῥόαν uocant. In his[g] locis ani-
mal nascitur, quod Bonasum dicunt, cui Tauri-

dem nominis natũ fabulant.
Ascribam. Q. Curtij ex. 3. libro
uerba, qđ ad huius loci expo-
sitionem plurimũ faciant. Me-
dia illa tẽpestate mœnia inter-
fluebat Marsyas amnis/ fabu-
losis Grecorũ carminibus incly
tus. Fons eius ex summo mon-
tis cacumine excurrens in sub-
iectam petrã, magno strepitu
aquarum cadit. Inde diffusos
circumiectos rigat cãpos. Liq-
dus, & suas dumtaxat undas
trahẽs. 'taq; color eius placido
mari similis, locum poetarum
mendacio fecit. Quippe tradi-
tum est, Nymphas amore am-
nis retentas, in illa rupe consi-
dere. Ceterum q̃diu intra mu-
ros fluit, nomen suũ retinet, at
cũ extra munimẽta se euoluit,
maiore ui, ac mole agentẽ un-
das, Lycũ appellant. a ℭ Au-
daces in deũ tibias.) Pallas in-
uenta a se tibia, cum buccis tumidis ex aquis se conspexisset, eam tibiã in Tritonem Libię paludem/
abiecisse fertur. Eam cũ Marsyas Satyrus reperisset, tractareq; didicisset, Phœbum prouocare ausus
est, a quo cũ uictus fuisset, detracta eius pelle, & in alta Platano suspensa, in flumen sui nominis con-
uersus est. Quam rem secundo in Eutropiũ Claud. eleganter cecinit, cũ de Phrygia loqueret, sic inqt.
Hic cecidit Libycis iactata paludibus olim Hic & Apollinea uictus testudine pastor
Tibia, fędatã cum reddit umbra Mineruã, Suspensa memores illustrat pelle Celenas. Fabu
lã abunde refert Naso. 6. Meta. ibi. Rettulit exitium Satyri. Et sexto Fast. ibi. Inuentã Satyrus primũ mi
raë &c. Lege Strabonẽ circa finẽ duodecimi Geographiæ lib. Herod. lib. 7. In urbis Celenarum (inquit)
foro uisitur suspensa Syleni Marsyę pellis in utrem formata, quã a Phrygibus fertur Apollo illi detra-
cta/suspendisse. Lege etiã Ply. ca. 29. quinti, & ca. 45. sextidecimi nat. hist. Syllius italicus bellorũ Puni co-
rũ octauo canit Marsyã non peremptũ ab Apolline, sed uictũ ab eodẽ, in Italiam aufugisse, Marsyos-
q; populos ex suo nomine nuncupasse, sic inquiens de Marsys Italiæ populis,
Sed populis nomen posuit metuentior hospes
Cum fugeret Phrygios trans ęquora Marsya Crenos
Mygdoniã Phœbi superatus pectine Loton. b ℭ Aulocrene.) Hæc uallis a Marsyę tibia, & fonte, in
quẽ isdem conuersus dicitur/nomen sortita est, hoc est ἀπὸ τοῦ αὐλοῦ, καὶ κρήνας. a tibia, & fonte.
Syllius Phrygios Crenos dixit. Vide Plyniũ locis iamiam citatis. c ℭ Meander amnis.) Ex Ply. ca. 29.
lib. quinti. De Męandri recurrentibus ripis sic Ouidius octauo Metamorphoseos.
Nõ secus ac liqdis/Phrygius Męandros in undis Occurrensq; sibi uenturas aspicit undas,
Ludit, & ambiguo lapsu refluitq;, fluitq;. Et nũc ad fontẽ, nunc ad mare uersus aptũ In-
certas exercet aquas. d ℭ Ipsa Phrygia Troadi superiecta est.) Plynij uerba fere cap. 32. libri quinti.
Phrygia (inquit) Troadi superiecta, populisq; a promontorio Lecto ad flumen Celeũ prędictis, septẽ-
trionali sui parte Galatię cõtermina. Meridiana Lycaoniæ, Pysidiæ, Mygdonię. Ab oriente Cappado-
ciã attingit. Similia & cap. 29. eiusdẽ quinti. e ℭ Mõs Lydię Tmolus.) Seruius exponẽs illud Maro-
nis primo. Geor. Gramina nõne uides croceos ut Tmolus odores. Tmolũ Ciliciæ montẽ dicit. Idẽ scri-
bit secundo eiusdẽ uoluminis lib. super illud. Tmolus assurgit quibus &c. Alij omnes cũ Solino Ly-
diæ montem faciunt. Plynius, & multi alij, Tmolum uino, melle, croco fertilem esse dicunt. Nomen
(ut quidam uolunt) mõti datum a Tmolo Protei, Torones filio. f ℭ Pactolus.) Tmolus, qui ante
Timolus appellabat, uitibus consitus, ex quo fluente Pactolo, eodẽq; Chrysoroa χρυσοῤῥόαν Greci di-

cunt auriflu℈ χρυσός aurum ῥόω fluo. Poetæ fabulant̃ Midã Lydorũ regẽ in aurũ uersum iubente Libero patre, in Pactolo se flumine lauisse, uimq; aureã tinxisse flumẽ, & (ut Naso inquit) hũano de corpore cessit in amnem. Ply. ca. 4. tricesimitertij natura. histo. tradit aurũ apud nos tribus modis reperiri. Fluminũ ramẽtis, ut in Tago Hispaniæ, Pado Italiæ, Hebro Thraciæ, Pactolo Asiæ, Gange Indiæ. Nec ullum absolutius (inquit) aurũ est, ut cursu ipso, tritũq; politũ. Alio modo puteorũ scrobib℈ effodi, aut ruina montium &c. g ℂ In his locis.) Aristoteles, Aelianus, Plynius, Pausanias scribũt Bonasum animal non in ijs locis, hoc est in Lydia, uel Phrygia, sed in Pœonia Thraciæ, uel Macedoniæ regione reperiri. Vnde non immerito quidã hoc loco Solinũ arguũt. Existimant aũt erroris eius causam fuisse, qđ apud Plyniũ nõ Pœoniam, sed Mœoniã legerit. Vel qđ Piones pro Pœonibus acceperit. Quid si in utraq; regione idipsum animal reperiatur? Verba Plynij ex ca. 15. octaui. De Scythicis, & septemtrionalibus animalibus disserentis. Tradunt (inquit) in Pœonia feram, quæ Bonasus uocetur, equina iuba, cætera Tauro similẽ, cornibus ita in se inflexis, ut non sint utilia pugnæ. Quapropter fuga sibi auxiliari, reddentem ea fimũ interdũ & trium iugerum longitudine, cuius contactus sequentes, ut ignis aliquis cõburat. Integrũ de hac fera caput est apud Aristotelẽ de natura animaliũ lib. nono. Bonasus (inquit) gignitur in terra Pœonia, mõte Mesappo, qui Pœoniæ & Mediæ terræ collimitiũ est, & Monapios a Pœonibus appellatur. Magnitudine tauri, sed corpore, q̃ bos latiore. Breuior & in latera auctior est. Tergus distentũ eius locũ septẽ accubantiũ occupat. Cætera forma bouis similis est, nisi qđ ceruix iubata armorũ tenus / ut equi est, sed uillo molliore, q̃ iuba equina, & compositiore. Color pili totius corporis flauus, iuba prolixa, & ad oculos usq; demissa, & frequẽs colore inter cinereũ, & rufum, non qualis equorũ, quos Partos uocant / est, sed uillo supra squalidiore, subter lanario. Nigri, aut ad modũ rufi nulli sunt. Vocem similẽ boui emittunt. Cornua adunca in se flexa, & pugnæ inutilia gerunt / magnitudine palmari / aut paulo maiora, amplitudine nõ multo arctiore, q̃ ut singula semisextariũ capiant nigritie proba, anteæ ad oculos usq; demissæ, ita ut in latus potius, q̃ ante pendeãt. Caret superiore dentiũ ordine, ut bos, & reliqua cornigera omnia. Crura hirsuta, atq; bisulca habet, caudã minorem, q̃ pro sui corporis magnitudine / similẽ Bubulæ. Excitat puluerẽ, & fodit, ut taurus; tergore contra ictus prævalido est. Carnẽ habet &c. Ridicula omnino sunt, quæ de hoc animali prodit Albertus cap. 1. tracta. quinti octaui de Animalibus lib. Libro quoq; zz. eiusdem uoluminis, dicit hanc ipsam ferã Bonachũ a Solino uocari. a ℂ Fimũ egerit.) Scribit hoc præter Plyniũ Arist. ca. z. tertij de partibus animaliũ. Bonasis excrementi profusionẽ natura pro auxilio dedit. Hoc enim cũ metuũt, se tuentur. Hac eadẽ profusione, alia quoq; seruari certũ est. b ℂ Per longitudinẽ triũ iugerum.) Sunt codices, in quibus sic scriptũ est. Per longitudinẽ triũ iugerũ, per longas aspergines, quarum ardor qcquid attigerit / adurit. Ita egerie noxia amouet insequentes. c ℂ Miletos Ioniæ cap.) Ex Ply. ca. 29. lib. quinti. Miletus (inquit) Ioniæ caput, Lelegeis antea, & Phytiusa, & Anactoria nominata, super. lxxx. urbiũ per cuncta maria genitrix. Nec fraudanda ciue Cadmo, qui primũ prosaicã orationem condere instituit. Fuit autẽ hic Cadmus alter ab eo, qui ex Phœnice oraculo monitus in Bœotia Thebanæ urbis extitit primus author. De hac urbe sic Mela Pomp. lib. 1. Miletum urbẽ (inquit) quondã Ioniæ totius belli, pacisq; artibus principem, patriã Thaletis Astrologi, & Timothæi musici, & Anaximandri physici, aliorumq; ciuiũ inclytis ingenijs merito inclytã, utcunq; Ioniã uocant. Strabo in principio quartidecimi scribit Miletum a Neleo, qui genere Pylius fuit / fuisse conditã. Est autem urbs uetustissima, utputa nono anno Aegæi Atheniensium regni condita, author in temporibus Eusebius. Milesij ob opum copiã mire luxui, & delicijs dediti fuisse traduntur. De ijs illud fertur. Nemo nostrum frugi esto, alioquin cũ alijs eijciatur. Hinc prouerbio dici cœptum. Milesius sermo, pro delicato, ac delicioso. d ℂ Clarij Apollinis.) Ex Plynio ca. 29. quinti. Huius oraculi originẽ explicat Pom. Mela lib. primo ibi. Lebedos (inquit) Clarijq; Apolli-

a num caput, ac deinceps corpus omne, tantum iu-
ba equina, cornua autem ita multiplici flexu in se
recurrentia, ut siquis in ea offendat, nõ uulnere-
tur. Sed quicquid præsidij monstro illi frons ne-
b gat, aluus sufficit. Nam cũ in fugã uertitur, pro-
luuie citi uentris fimũ egerit [a] per longitudinem
trium iugerũ, [b] cuius ardor quicquid attigerit a-
duric. Ita egerie noxia summouet insequentes.
c Miletos Ioniæ caput, [c] Cadmi olim domus, sed
eius, qui primus inuenit prosæ orationis disci-
plinã. Non longe Epheso Colophon ciuitas no-
bilis oraculo Clarij Apollinis. [d] Vnde haud pro-
cul Minas mons surgit, cuius uertices de nubib℈

nis fanum; quod Manto Pyresiæ filia fugiens uictores Thebanorum Epygonos, & Colophon, quam Mopsus eiusdem matris filius statuit ad promontoriũ, quo sinus clauditur. Meminit Strabo lib. 14. Plynius ca. 106. secundi. Colophone (inquit) in Apollinis Clarij specu lacuna est, cuius potu mira redduntur oracula bibentiũ breuiori uita. Meminit & Macrob. Saturnaliũ lib. primo. De Sypilo, qui antea Tantalis dicebatur. Plynius capite uicesimonono. quinti. Item cæteri. a ℭ De nubibus superuolantibus.) Exemplaria ferme omnia habent. De nebulis superuolitantibus. b ℭ Orbitatibus Niobe.) Niobes ob filiorum, filiarũque nũerũ se Latonę preferẽtis, & eam ob causam natis orbatę fabulam multis carminibus retulit Ouidius Meta. lib. sexto. Quot autem fuerint Niobes filij, ac filię, mira est apud Gręcos authores diuersitas. Nam Homerus uicesimoquarto Iliad. lib. pueros, puellasque eius senos dicit fuisse. Euripides bis septenos. Sappho bis nouenos, Bachylides, & Pindarus bis denos. Quidã alij scriptores tres fuisse solũ dixerũt, author est Gellius capite sexto uicesimi Noctium Atticarum. DE Hermi fluminis fluctibus aureis meminerunt Virgilius, Statius, Claudianus. c ℭ Homero uati patria extitit.) Aulus Gellius capite undecimo tertij Noctium suarum refert Gręcum Distichum, quo septẽ urbes certare dicit de Homeri natis patria.

superuolantibus[a]: futuræ tẽpestatis significant a
qualitatẽ. Caput Męoniæ Sipylus excipit, Tantalis antea dictus, & in illã uocabuli memoriam orbitatibus[b] datus Niobe. Smyrnã Melas circũfluit, inter flumina Asiatica facile pręcipuus amnis. b Smyrnęos uero cãpos fluuius Herm⁹ secat, ortus Dorylao Phrygiæ, Phrygiam scindit a Caria. Hunc quoque Hermũ fluctibus aureis æstuasse antiquitas credidit. Smyrna, unde pcipue nitet, Homero uati patria[c] extitit, qui post Ilium captum anno ducentesimo septuagesimosecundo humanis rebus excessit, Agrippa Syluio Tyberini filio Albæ regnante, anno ante urbem conditam centesimo sexagesimo. Inter quẽ, & Hesiodum poetã, qui in auspicijs Olympiadis primę obijt, centum trigintaocto anni[d] interfuerunt. In Rhetæo littore[e] Athenienses, & Mitylenæi

ἑπτὰ πόλεις διερίζουσι περὶ ῥίζαν ΟΜΗΡΟΥ,
σμύρνα, ῥόδος, κολοφών, σαλαμίν, ἴος, ἄργος, ἀθῆναι. Hoc est.
Septem urbes certant de stirpe insignis HOMERI,
Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Ius, Argos, Athenæ.

Hæc lis facile dirimi potest ex ijs quę scribit Archilocus in libello suo de Temporibus. Quo loco tradit uarijs temporibus, ac locis, octo Homeros floruisse. Et enumeratis septem, subdit. Vltimũ hunc Homerum ætas nostra cernit, qui Olympiade xxiij. & a Troiæ excidio anno quincentesimo, patria Męon, Olympico certamine uictor, iudicio totius Gręciæ eximius Poetarũ est habitus, & ei solius tributũ emendandi characteres, & nomina, & linguã Gręcam, quę (ut ferunt) Cadmus Samotrax fere barbara, & plena ruditatis attulit &c. Hinc factum uidetur, ut nec de Homeri poetæ tempore conueniãt authores. Quidã eum / ex quibus Crates / ante descensum Heraclidarum ponunt. Eratosthenes post centesimũ annũ Troianę captiuitatis. Aristarchus Ionica emigratione, siue post annũ centesimũ. Philochorus emigrationis Ionicæ tẽpore, sub Archippo Atheniensiũ magistratu, & post captã Troiam, anno. 180. Apollodorus Atheniẽsis post. 240 annum euersionis Ilij. Extiterunt alij, qui modico tempore anteque Olympiades inciperẽt. 40. retro annis Troianæ captiuitatis eum fuisse putent. Licet Archilocus. 23. Olympiade quingentesimũ Troianę captiuitatis annum supputent. Hæc ex Eusebio lib. temporũ. d ℭ Centum trigintaocto anni interfuerunt.) Aulus Gellius in eo, quẽ modo retulimus loco plura disserit de Homeri, & Hesiodi poetarũ ætate. Philochorus, & Zenophanes Homerũ, quam Hesiodũ maiorem natũ fuisse scripserunt. L. Actius poeta, & Ephorus historiæ scriptor minorẽ natu Homerrum esse dixerunt. M. Varro in primo de Imaginibus, non esse dubiũ tradit, quin aliquo tẽpore eodẽ uixerint. Idque ex Epigrãmate ostendit, quod in Tripode scriptũ est, in monte Helicone ab Hesiodo positum traditur. Lege eundem ca. ultimo. 17. eius uoluminis. M. Cicero in Dialogo de Senectute referens Catonis sententiam. At Homerus (inquit) qui multis (ut mihi uidetur) ante sęculis, quam Hesiodus fuit. e ℭ In Rhetęo littore.) Plynius cap. 30. li. quinti. Extra sinum (inquit) sunt Rhetęa littora, Rhetęo, & Dardanio, & Arisbe oppidis habitata. Fuit & Achilleon oppidũ iuxta tumulũ Achillis conditum a Mytilenęis, & mox Atheniensibus, ubi classis eius steterat.

steterat. De sepulchro Achillis, & Aiacis in his locis meminit etiā Diodorus Siculus in Alexandro, hoc est .17. historiarū libro. a ℭ Memnonis sepulchrū.) Memnon Titoni, & Auroræ filius, Priamo cū uiginti peditū milibus, ducentis curribus auxiliū ferens, ab Achille, uel, ut Diod. ait, per insidias a Thessalis tandem peremptus est. Huius exusti corporis fauillæ (ut fabulæ tradunt) Auroræ matris precibus in uolucres uersæ sunt, quæ ob hoc Memnonides nūcupant. Hæ Memnonis memores annis singulis sepulchrum eius adeuntes, manibus ipsius frequenter parentant. Fabulā refert Ouidius .13. Trasformationū libro. Cætera Diod. Siculus lib. 3. De his Auibus sic Plynius ca. 26. li. decimi. Authores sunt (inquit) omnibus annis aduolare Iliū ex Aethiopia aues, et cōfligere ad Mēnonis sepulchrum, quas ob id &c. Quam a probis authoribus diuersa de his auibus prodat Albertus .23. de Animalibus li. ex eius uerbis, quæ ut iacēt subscripsimus deprehenditur. Mēnonides quædā uocantur aues, a loco ab Aegyptijs sic uocatas. Cateruatim enim ab Aegypto uolant ad Ilium ad sepulchrū Memnonis Pythagorici philosophi semp in q̄nto anno, & cū biduo ibi circumuolauerunt, decimo die pugnam ineunt, & se rostris, & unguibus lacerant, & tunc reuertuntur in Aegyptum. Hucusq; Albertus. Quæ q̄ falsa sint, ex Plynij, & Solini uerbis emunctæ naris quilibet mox aduertet. b ℭ Teutrania tenet regio.) Ply. ca. 30. libri quinti. Supra Aeolida, & partē Troadis in mediterraneo est, q̄ uocatur Teutrania, quā Mysij antiquitus tenuere. Ibi Caicus amnis iam dictus oritur. c ℭ Chamæleon.) Græci χαμαὶ humile, & paruū dicunt. Hinc Chamæleon paruus leo. Plynij uerba ex quibus hæc Solinus transtulit ex c. 33. octaui nat. historiæ sunt. At Chamæleontem & ipsa .l. Africa, q̄q̄ frequentiorē India. Figura, & magnitudo erat lacerti, nisi crura essent recta, & excelsiora. Latera uentri iunguntur, ut piscibus, & spina simili modo. Eminet rostrum ut in paruo sit haud absimile suillo. Cauda prælonga in tenuitatem desinens, & implicās seuipertinis orbibus, Vngues adunci. Motus tardior ut testudini. Corpus asperū, ut Crocodilo. Oculi in recessu cauo/tenui discrimine prægrandes, & corpori concolores. Nunquā eos aperit, nec pupillæ motu, sed totius oculi uersatione circumspicit. Ipse celsus hianti semper ore. Solus animalium nec cibo, nec potu semper alitur, nec alio quam aeris alimento. Circa caprificos ferus, innoxius alioquin. Et coloris natura mirabilior. Mutat namq; eū subinde, & oculi, & cauda, & toto corpore. Redditq; semper quemcumq; proxime attingit, præter rubrum, candidumq;. Defuncto pallor est. Caro in capite, & maxillis, & ad commissuram caudæ admodum exigua. Nec alicubi toto corpore. Sanguis in corde, & circa oculos tantum. Viscera sine splene. Hybernis mensibus latet, ut lacerta. Plura de eodem idem Plynius capite octauo uicesimioctaui. Extat caput duodecimum decimi Noctium Atticarum apud Aulum Gelliū. Itē caput undecimū secundi de natura animaliū apud Aristotelē. Mire

a ad tumulū ducis Thessali Achilleon oppidum
condiderūt, quod propemodū interijt. Deinde
interpositis .xl. ferme stadijs ī altero cornu eius-
dem littoris ob honorem Salaminij Aiacis alte-
b rum oppidum, cui Aeantio datum nomen, Rho
dij extruxerunt. At iuxta Ilium Memnonis [d] stat
sepulchrum, ad quod sempiterno ex Aethiopia
cateruatim aues aduolant, quas Ilienses Memno
c nias uocant. Cremutius author est has easdem
anno quinto in Aethiopia cateruatim coire, &
undiq; uersum quousq; gentium sint, ad regiam
Memnonis conuenire. Mediterranea quæ sunt
d supra Troadis partem Teutrania tenet regio, [b] q̄
primo Mysorum fuit patria. Perfunditur Teu-
trania Caico flumine. Per omnem Asiā Chamæ-
leon [c] plurimus animal quadrupes, facie, qua la-
e certæ, nisi crura recta, & longiora uentri iunge-
rentur, prolixa cauda, eademq; in uertiginem
torta, hamati ungues subtili aduncitate, incessus
piger, & fere idem qui testudinū motus, corpus
f asperum, cutem qualē in Crocodilis deprehen-
dimus, subducti oculi, & recessu cōcauo introrsū
recepti, q̄s nunq̄ nictatiōe obnubit. Visum deni-
q; nō circulatis pupillis, sed obtutu rigidi orbis
intētat. Hiatus eius ꝑternus, ac sine ullius usus ministe
rio. Quippe cū neq; cibū capiat, neq; potu alat,

nec alimento alio, q̃ haustu aeris, uiuat. Color ua a
rius,[a] & in momento mutabilis, ita ut cuicunq;
rei se coniunxerit, concolor ei fiat. Colores duo
sunt, quos fingere non ualet, rubrus, & candid⁹, b
cęteros facile mentitur. Corpus pene sine carne,
uitalia sine liene, nec nisi in corculo pauxillum
sanguinis deprehenditur. Latet hyeme, produ-
citur uere. Impetibilis est coraci, a quo cũ inter-
fectus est, uictorem suum perimit interemptus. c
Nam si uel modicũ ales ex eo ederit, ilico mori-
tur. Sed Corax habet præsidium[b] ad medelã na-
tura manũ porrigente. Nã cum afflictum se in-
telligit, sumpta fronde laurea recuperat sanitatẽ. d
Pythonis Come est[c] in Asia locus in campis pa-
tentibus, ubi primo aduetus sui tempore Cico-
niæ aduolant, & eam quæ ultima aduenerit, lani
ant uniuersæ. Aues istas ferunt linguas nõ habe- e
re, uerum sonum quo crepitant, oris potius q̃ uo
cis esse. Eximia illis inest pietas.[d] Etenim quantũ
temporis impenderint fœtibus educandis, tantũ
& ipsæ a pullis suis inuicem aluntur. Ita enim im f
pense nidos fouent, ut incubitus assiduitate plu-
mas exuant. Noceri eis, omnibus quidem lo-
cis nefas ducunt, sed in Thessalia uel maxime,
ubi serpentum immanis copia est, quos dum es-
candi gratia insectantur, regionibus Thessa-
licis plurimum mali detrahunt. Galatiam[e] pri-

degenerat ab Aristotele, & cæteris Albertus cum de Chamęleonte scriberet cap. 5. primi tractatus secũdi de animalibus lib. a ℂ Color uarius, & in momento mutabilis.) Præter ea, quæ de mutabilitate huius animalis scribunt Aristoteles, Plynius, Ambrosius quinto Hexameron. Seneca primo Naturaliũ quęstionũ sic canit Ouidius, 15. Meta. Id quoq; quod uentis animal nutritur, & aura Protinus assimilat, tetigit quoscunq; colores. Hinc natum Adagium apud Gręcos χαμαιλέοντος ἐυμεταβολώτερος. Chamęleonte mutabilior, de homine omnino inconstanti, & uario, non absimile illi, qđ alibi ex Plauto retulimus. Versipellis. b ℂ Sed Corax habet præsidiũ.) κόρακα Græci coruũ dicunt. Coruus (inquit Plynius ca. 27. lib. octaui) occiso Chamęleonte, qui etiã uictori nocet, lauro infestum uirus extinguit. c ℂ Pythonis Come est.) Plura de hoc ipso loco disputat Hermolaus ca. 25. decimi Plynianarũ castigationũ. Pythonis Comen uocant (inquit Plynius) in Asia patentibus campis, ubi Ciconiæ congregatę inter se cõmurmurãt. Eam deniq;, quę nouissime aduenit lacerant, atq; ita abeunt. Notatũ post Idus Augustas nõ temere uisas ibi. Sũt qui Ciconijs nõ inesse linguas confirment. Honos his serpentium exitio tantus, ut in Thessalia capitale fuerit occidisse, eadem legibus pœna, quæ in homicida. Ciconias ferunt (inquit quinto Hexameron diu⁹ Ambrosius) collecto proficisci agmine, si quo pergẽdũ putãt, & simul plerisq; circa orientẽ locis inuehi, & quasi tessera militari pariter omnes moueri, exercitum credas cũ signis suis pergere. Sic omnes uiandi, comitandiq; praeũdi ordinẽ seruãt &c. d ℂ Eximia illis inest pietas.) Ciconias genitorũ senectutem inuicẽ educare iuulgatum est. Sed sunt qui Meropes idem facere confirmẽt, uicemq; reddi, ut parentes non modo senescentes, uerumetiã statim, cũ iam datur facultas, alantur opera liberorũ. Nec matrẽ, aut patrem exire, sed in cubili manẽtes pasci labore eorũ, quos ipsi genuere, enutrierunt, educarũt. Hæc ex Arist. ca. 13. noni Naturę animaliũ. Hinc in parentum pietatẽ sumptũ adagiũ ἀντιπελαργεῖν. i. Mutuã beneficiorũ uicem rependere. Supplendum conuenit, par est, uel quippiã simile. Citat Tarręas in Prouerbiorũ Collectaneis hunc, quẽ modo ascripsimus Aristotelis locũ. Hanc ipsam Ciconiarũ in parentes pietatẽ, multis explicat Ambrosius ca. 16. quinti Hexameron. Leges, quibus iubentur liberi parentes suos alere Aristophanes eleganti uocabulo πελαργικοὺς νόμους nuncupat, quasi Ciconiarias leges dixeris. Ciconiarũ pietatẽ ueteres attendentes, in regijs sceptris parte summa Ciconiã, parte uero infima Hippopotamũ improbissimũ animal insculpere soliti sunt. Qua re uiolentiã obnoxiã esse iusticiæ significare uolebant. Est enim Ciconia δικαιοσύνης σύμβολον. i. iusticiæ signũ. Inter Decalogi pręcepta non infimũ locũ tenet, quo parentes honorare præcipimur. e ℂ Galatiam.) Plynius capite. 32. quinti. Dicendum simul (inquit) uidetur

& de Galatia, quæ superposita agros maiori ex parte Phrygiæ tenet. Caputq; quondã eius Gerdium. Qui partem eam insedere Galloꝝ Tolistobogi, & Voturi, & Ambiati uocantur. Galloꝝ in Asiã processus describit abunde. T. Liuius. 8. lib. de bello Macedonico. Plura Strabo circa finem duodecimi, & L. Florus ca. 11. secundi. Claudianus secundo in Eutropiũ. Thinj Thraces erant &c. a

a mis sæculis priscæ Galloꝝ gentes occupauerũt. Tolistobogi, & Voturi, & Ambiati, quæ uocabula adhuc permanent, q̃uis Galatia unde dicta sit, ipso sonat nomine.

DE BITHYNIA, ET HYLAE RAPTV, deq; Hannibalis exitu, ac sepulchro. CA. LIIII.

b BIthynia [a] in Ponti exordio ad partem solis orientis, aduersa Thraciæ opulenta, ac diues urbiũ, a fontibus Sangarij fluminis primos fines habet, ante Bebrycia dicta,
c deinde Mygdonia, mox a Bithyno rege Bithynia. In ea Prusiadem urbẽ prętermeat Hylas flumẽ, & alluit Hylas lacus, in quo resedisse credũt delitias Herculis Hylam puerũ [b] Nymphis rapinam, [c] in cuius memoriã usq; adhuc solẽni cursi-

BITHYNIA.) De origine, & nomine Bithynioꝝ Appianus in Mithridatico, hęc fere tradit. Thraces Gręci eos existimant, qui cum Rheso ad Ilium pro Troianis castra habuere, Rheso deinde nocte a Diomede (ut Homerus canit) perempto fugientes ad Ponti ostia, q̃ arctiora in Thraciam sunt, quosdam ratibus destitutos, in ea tellure cõsedisse, partemq; eã tenuisse, quę Bebrycia appellaẽ. Quosdã trãsgressos, ultra Bizãtiũ, & Thraces, qui Bithynij dicuntur, ꝓpe Bithim habitasse fluuiũ. Fame deinde compulsos, in Bebryciã redijsse, & Bithyniã, pro Bebrycia a fluuij nomine, iuxta quẽ incoluissent, nominasse. Eius uero appellationẽ nulla ratiõe cũ tempore ab illis immutatã, cũ parum admodũ Bithyniæ nomẽ a Bebrycia uideatur differre, hoc multi iã existimant. Alij uero Bithym Iouis, et Thracis filiũ eoꝝ regem primũ extitisse, & utriusq; appellatione utriq; terrę nomen inditum. Secundã opinionem Stephanus quoq; sequitur. Bithynia (inquit) ἀπὸ Βιθυνοῦ τοῦ διόσ, καὶ θράκησ τῆσ τιτανίδοσ, hoc est a Bithyno Iouis, & Thraces Titanidos filio. Herodotus in septimo eos olim Strimonios uocatos refert. Bithynia, ut in principio quinti Ptol. ait, terminaẽ ab occasu ore Ponti, & Thracio Bosphoro, & parte Propontidis. Eius figurã appingit tabula prima Asię. Martianus, qui hunc Solini locũ immitatur. Bithynia (inquit) initium Ponti est, & ab ortu Thracię aduersa, a Sagari flumine primos habitatores habet, qui fluuius alij fluuio Gallo miscetur, a quo Galli dicuntur ministri matris Deũ. Hęc & Bibrycia, & ℂ Mygdonia dicta est, a Bithynio rege Bithynia. Lege Plyniũ ca. ultimo li. quinti. Sunt authores transisse ex Europa Mysas, & Phrygos, & Thynos, a quibus appellantur, Mysi, Phryges, Bithyni. b

Hylam puerũ.) Hylas Thiodamantis filius Dryopum regis, quoꝝ gens subiecta Parnaso fuit. Hic patre interfecto, Herculem secutus studio eius uirtutis ardens. Quom ex comitatu Argonautarũ in Mysia Hercules recessisset ad materiã quęrendam remi, quẽ fractum uolebat reficere, & Hylas ad hauriendam aquam Ascanij fluminis urnã extulisset, dũ accedit ad ripam, adamatus a nymphis est, propter hunc Herculem comites deseruit, nec deinceps secutus Iasonẽ. Hunc quom in fonte perisse cognitum est, sacra ei instituta sunt, quibus mos fuerat, ut eius nomen clamaretur in fontibus. Hinc a Virgilio dictum est. Vt littus Hyla Hyla omne sonaret. Et Valerius Flaccus tertio Argonauticon.

Rursus Hylan, & rursus Hylan per longa reclamat
Auia, responsant syluæ, & uaga certat imago.

Hæc ex Probo tertio Georgicoꝝ Virg. Seruio Ecloga sexta. Placido quinto Theb. Item ex Commentarijs Apollonij. Strabone lib. 12. Annotatũ ab Authoribus est, Hylan turpi amore dilectum ab Hercule. De loco ubi raptus est, non omnes idẽ sentiunt. Herodotus lib. septimo scribit in Magnesiæ sinu locum esse quendã, in quo fertur Hercules quom e naui Argo aquatũ missus esset, fuisse eum ab Iasone, atq; socijs derelictũ, dũ in terrã Colchidem ad uellus nauigarent. Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaq; de re nomen loco fertur esse Aphete, quoniam Græce ἀφετὴ dimissio dicatur. Strabo libro duodecimo ait eum apud Arganthonium montem raptum fuisse. Quo loco adhuc (inquit) festa quędam apud Prusienses celebrantur, in quibus per montes uagi, ac saltantes, Hylan uocant, quasi in syluas ad illum inquirendum egrediantur. Propertius etiam uicesima primi ad Argantiphagũ fuisse Hylan raptũ prodidit. c ℂ Nymphis

tatione lacum populus circuit, & Hylan uoce a
clamant.[a] In Bithynio quoq; agro Libyssa [b] lo-
cus Nicomediæ proximus sepulchro Hanni-
balis famæ datus, qui post Carthaginense iudici-
um [c] transfuga ad regem Antiochum, deinde b
post Antiochi apud Thermopylas pugnã tam
malam, fractumq; regem fortunæ uicibus in ho
spitium Prusiæ [d] deuolutus, ne traderetur Tito
Quintio ob hanc causam in Bithyniam misso, c
captiuusq; Romã ueniret, ueneni mali poculo
animã expulit, & a Romanis se uinculis morte
defendit.

DE ORA PONTICA. CA. LV.

IN ora Pontica [e] post Bosphori fauces, & d
Rhesum amnẽ, portũq; Calpas Sagaris
fluui⁹ ort⁹ in Phrygia, dictusq; a plerisq;

rapinam.) Theocritus, & Nicandrus scribunt Hylan a Nymphis eius loci omnibus fuisse raptum. Apolloni⁹, & Flaccus in Argonauticis, ab una tantum nympha. Onasus in primo Amazonicorũ, eum in mare lapsum, mersumq; perisse. a ℭ Hylan uoce clamant.) Tarręas in prouerbiorũ Collectaneis Paremiã refert, ex eo clamore sumptam, quo Hylan festis illis uoce clamant. Ea autem est huiusmodi. ὕλαν κραυγάζειν, Hylan inclamare, de his, qui aliquid inani labore prosecuntur. Quo loco Hylę historiam uel fabellã potius, abunde refert. Atq; inter cætera Polyphemum Cyclopẽ fuisse missum ad Hylan requirendum, Hylanq; inclamasse, nominatimq; uocasse cum nihil tamẽ eo clamore profecerit. b ℭ Libyssa.) Gentile a Libya deductum nomen. Hinc Libyssa locus dictus qđ ab Hãnibale Libysso conditus fuerit. Est autẽ Libyssa, authore Stephano, φρούριον βιθυνίας, idest præsidium, propugnaculũ, & loc⁹ quidã munitus Bithyniæ. Appianus in eo lib. qui Syrius inscribitur, ait Libyssum fluuiũ esse in Bithynia, & cãpũ subinde ab eo Libyssam dictũ. Meminit Libyssæ Plynius ca. ultimo libri quinti. Item Martianus in sexto. Plynius Cęcilius dicit Hannibalem fuisse sepultum apud Libyssã in arca lapidea, in qua hodie quoq; (inquit) inscriptum est. Hannibal hic situs est. c ℭ Carthaginẽse iuditiũ.) Quo pacis cõditiones a Scipione Carthaginensibus dictæ sunt, inter quas Scipio ante omnia postulabat, ut Hannibal sibi traderetur, author Liuius. 30. ab urbe condita libro. Authores sunt (ut in Hannibalis uita Plutar. tradit) qui dicant Hannibalẽ ueritum, ne petenti Scipioni dederetur, statim re male gesta in Asiã profugisse. d ℭ In hospitium Prusiæ deuolutus.) Post uictum apud Termopylas Antiochũ, Hannibal ad Prusiam Bithyniæ regem confugit. Prusias autem præsenti iam flaminio, Romanisq; gratificaret, a senecandi, aut Romanis tradendi Hannibalis consiliũ cępit. A primo colloquio Flaminij milites extemplo ad domũ Hannibalis custodiendã missi sunt. Semper talem exitũ uitę suæ prospexerat Hannibal omnino, & Romanorũ inexplicabile odium in se cernens, & fidei regũ nihil sane confisus. Prusiæ uero leuitatẽ etiam expertus erat. Flaminij quoq; aduentũ uelut fatalem sibi horruerat, ad omnia undiq; infesta, ut iter semper aliquod pręparatum fugę haberet, septem exitus e domo fecerat, & ijs q̃sdã occultos ne custodia sepirentur. Sed graue imperiũ regũ nihil inexploratũ, qđ inuestigare uolunt, effecit totius circui domus ita custodijs complexi sunt, ut nemo inde elabi posset. Hanibal posteaq̃ est enunciatũ milites regis in uestibulo esse postico, qđ deuij maxime, atq; occultissimi exitus erat, fugere conatus, ut id quoq; occursu militũ obseptum sensit, & omnia circa clausa custodijs dispositis esse, uenenũ, qđ multo ante præparatum ad tales habebat casus poposcit. Liberemus (inquit) diuturna cura populum Ro. quando mortẽ senis expectare longum censent. Nec magnã, nec memorabilem ex inermi, proditorq; Flaminius uictoriã feret. Mores quidem populus Romanus quantum mutauerit, uel hic dies argumento erit. Patres eorum Pyrrho regi hosti armato exercitum in Italia habenti, ut a ueneno caueret, prædixerunt, ij legatum consularem, qui author esset, Prusiæ qui scelus occidendi hospitis miserunt. Execratus deinde in caput, regnumq; Prusiæ, & hospitales deos uiolatę ab eo fidei testes inuocans, poculũ exhausit. Author Liuius lib. 39. ab urbe condita. Appianus in Syrio scribit Hannibalem huiusmodi oraculo fidentem fuisse deceptum. Libyssa gleba corpus teget Hannibalis, cum in Libya moriturum se speraret.

e IN ORA PONTICA post Bosphori fauces.) Caput istud totum ex principio sexti Plynij transumptũ est. Põtus Græca dictio πόντος per Syncopen quasi πόνος hoc est labor, dolorue, qđ sit mare

a Sagarius, exordium facit Mariandi sinus, in quo oppidum Heraclea appositũ Lyco [a] flumini, & Acone portus, [b] qui prouẽtu malorũ graminum usq; eo celebris est, ut noxias herbas Aconita il-
b linc nominemus. Proximus inde Acherusi⁹ specus, [c] quem foraminis cæci profundo adusq; inferna aiunt patere.

d

ipsum laboribus, & doloribus plenũ/ut est. Qui nauigant mare, enarrãt pericula eius Ecclesiastici. 43. Alij dictum putant a uerbo ποντίζω quod mergo significat, quoniã in mari plurima mergi soleant. Est autem pontus id mare, quod inter Mæotidẽ paludẽ, & Tenedon insulã interiacet. Mensuram ponti (inquit capite primo sexti Caius Plynius) a Bosphoro, ad Mæotiũ lacum quidã fecere. xiiij. xxxviij. mil. D. pass. Eratosthenes. c. minorem. Agrippa a Chalcedone ad Phasin. x. mil. Inde Bosphorum Cimmerium. ccclx. mil. Nos interualla generatim ponimus comperta in nostro æuo, quando etiã in ipso ore Cimmerio pugnatũ est. Ergo a faucibus Bosphori est amnis Rhebas, quem aliq Rhesum dixerunt. Deinde Psillis, portus Calpas, Sangaris fluuius ex inclytis. Oritur in Phrygia, accipit uastos amnes, inter quos Tembrogiũ, & Gallum. Et idem Sangarius, a plerisq; dictus Coralius, a quo incipiunt Mariandini sinus, oppidũq; Heraclea Celezeno, uel ut alij codices habent, Lyco flumini appositum. Abest a Ponti ore miliarijs ducentis. Portus Acone ueneno Aconito dirus. Specus Acherusia. Hucusq; Plynius. De Ponti mensura, & circa eum nationibus plura Herodotus libro quarto. Ammianus libro uicesimosecundo. Strabo libro duodecimo. Ptolemęus capite primo quinti. Capella cap. tricesimoquinto lib. sexti. a ℭ Lyco flumini.) Hermolaus cap. primo sexti Castigationũ Plynianarum contendit ex Thucydide libro quarto apud Plynium non Lyco flumini legi oportere, qui per Heracleensem agrum meat, ut sit Celex Celecis producta media. Nisi quis (inquit) utrumq; flumen haberi parte illa sentiat. b ℭ Acone portus.) Valerius Flaccus quarto Argonauticon meminit, in ijs locis Aconis fluminis.

Quid memorem quas Iris aquas, aut torqueat Acone

Naso septimo Transformationũ scribit Aconitum, a Caute in quá nascitur dictum esse.

Quæ quia nascuntur dura uiuacia caute.
Agrestes Aconita uocant.

Græci enim ἀκόνην cotem dicunt. Vnde ἀκόνιτον sumptũ nomen. Scribunt Aconitum prius fuisse innoxium, sed contactum spuma Cerberi, uim contraxisse ueneni. Aconitum interdum pro quocũq; letalissimo ueneno capitur. Vnde prouerbiali figura a Iuuenali dictũ. Nulla Aconita bibuntur fictilibus. In eos dictum, qui mortis sępe causam diuitias ardenter cupiunt. Si quis Aconitum nesciens hauserit, haustu eum meri plurimi curari solet. Infusum enim uisceribus trahit ad se calorem, & ueneno frigido quasi calidum iam repugnat. Si uero Aconitum ipsum cum uino tritum potui datum sit, haurientem nulla curatio a morte defendit. Tunc enim uinum natura frigidum admixtione sui frigus auxit ueneni. Nec in interioribus iam calescit, quia nõ liberum, sed admixtum alij, immo in aliud uersum descendit in uiscera. Ex Macrobio Saturnaliũ libro septimo. De Aconito plura Ply. cap. 2. & 3. uicesimiseptimi naturalis historiæ. c ℭ Acherusius specus.) Nomen sumptũ ab α, sine, & χαίρον leticia, quod locus is, quo per Acherusium specum iter est, sit omni penitus læticia uacans. Plynius capite secundo uicesimiseptimi. Fabulæ (inquit) narrauere e spumis Cerberi canis extrahente ab inferis Hercule, ideoq; apud Heracleam Ponticam, ubi monstratur eius ad inferos aditus gigni. Meminit Ammianus libro uicesimosecũdo. Pomponius Mela libro primo. Iuxta specus (inquit) est Acherusia ad Manes (ut aiunt) peruius, atq; inde extractum Cerberum existimant.

Valerius Flaccus quarto Argonauticon.
Inde premente noto tristes Acherusidos oras.
Præterit.

Est & Italiæ palus Acherusia prope Puteolos, & Cumas

Qua fama est Acherontis ad undas
Pandere iter, cęcas stagnante uoragine fauces
Laxat, & horrendos aperit telluris hiatus,
Interdumq; nouo perturbat lumine manes.

Ex eo loco mortui transmittuntur persoluto prius Charonti numo pro Stygiæ paludis transnatione, Authores Plutarchus, & Plautus in Truculento. Is numus Gręce δανάκη dicebatur, qui in ore defuncti poni consueuerat. Meminit Propertius Elegia tertiadecima libri quarti, & Apuleius sexto de Asino aureo. Item Diodorus Siculus circa finem secundi.

DE PAPHLAGONIA, ET VENEtorum origine. CA.LVI.

PAphlagoniā limes[a] a tergo Galaticus am- a
plectitur. Ea Paphlagonia Carambi pro-
montorio ſpectat Tauricā, conſurgit Cy-
toro[b] mōte porrecto in ſpatiū triū & ſexaginta
miliū, inſignis loco Heneto,[c] a quo (ut Corneli⁹ b
Nepos perhibet) Paphlagones in Italiam tranſ-
uecti, mox Veneti ſunt nomiāti. Plurimas in ea
regione urbes Mileſij condiderunt. Eupatori-
am[d] Mithridates, quæ ſubacta a Pompeio/Pō-
peiopolis eſt dicta.

DE CAPPADOCIA, ET EQVOrum natura. CA.LVII.

CAppadocia[e] gentiū uniuerſarū, quę Pon- c
tū accolunt præcipue introrſus recedit.

PAPHLAGONIAM limes.) Paphlagonia/authore Stephano/dicta eſt ἀπὸ παφλάγου τοῦ φινέως παιδός. i. a Paphlago Phinei filio. Paphlagoniā (ut Plynius ca.2. ſexti refert) Pylęmoniā qdā dixerunt incluſam a tergo Galatia. Oppidū Maſtya Mileſiorum, deinde Cromna. Quo loco Henetos adijcit Nepos Cornelius, a quibus in Italia ortos cognomines eorū Venetos credi poſtulat. Paphlagonas (ut lib.12. Strabo tradit) ad orientem Halys flumen terminat, a Meridie fluens inter Syros, atque Paphlagonas, exitq; (ut Herodotus ait) in eum, qui Euxinus pontus appellatur. Paphlagoniæ ſitum ſcribit Ptole. capi.4. quinti, & prima tabularū Aſię. b ℭ Cytoro.) Idē Strabo ſcribit Amaſtris arcem Cytorum dici olim Synopenſium Emporium, dictum a Cytoro Phryxi filio, ut Ephorus tradit. Cytor⁹ mons plurimū buxum habet, ut Plynius cap.17. ſextidecimi, & Strabo dicto li. prodiderūt. Virgilius ſecundo Georgicorū.

Et iuuat undantem buxo ſpe-
(ctare Cytorum.

Quo loco Seruius magno errore (niſi ſcriptori uitium aſcribam⁹) tradit Cytorum Macedoniæ montem eſſe cū reliqui omnes eum montē Paphlagoniæ eſſe dicant. c ℭ Inſignis loco Heneto) Henetorū meminit Homerus ſecundo iliados libro.

Paphlagonasq; ferox ducebat
(in arma Pylemon
Ex Henetis muli ducunt genus
(unde feroces.

Sed quęritur quoſnam poeta Henetos dicat. Sunt enim qui dicant Henetos in tota Paphlagonia nuſq̄ oſtendi. Alij dicunt uicum eſſe in littore decem ſchœnis ab Amaſtri diſtantem. Zenodotus de Henetia ſcribens/putat eā ſignificari, quę nunc Amiſius appellatur. Non nulli nationē quandā Cappadocibus finitimā prodiderūt cum Cimmerijs militaſſe, poſtea Adriā perueniſſe. Sed qđ maxime inter omnes conſtat, eſt qđ Heneti clariſſima Paphlagonū natio erant, ex qua Pylemon fuit, cū quo plurimi ex illis militarūt. Amiſſo autem duce pōſt captā Troiā, in Thraciā traiecerunt. Errantes uero in eam regionē deuenere, quæ nunc Henetia appellatur. Quidā Antenorem dicunt, & eius filios, claſſis huius participes in interiore Adrię receſſu conſtitiſſe. Atq; iccirco ueriſimile eſt/Henetos defeciſſe, & nuſq̄ in tota Paphlagonia apparere. Lege eundem Strabonem in principio quinti, & paruin poſt principium duodecimi. Rem paucis explicat. T. Liuius in principio primi ab urbe condi. & Q. Curtius in principio tertij Cato in Originibus, ſcribit Venetis cunctis primā originē Phaetontheā eſſe, quę Gręcis (inquit) occaſionem mentiendi de Phaetonte, & Eridano prębuit. Poſterius mixta ijs nobilis ſtirps Troiana, a quibus Patauiū ſuo conditore inclytū. Idē fere ſcribit. C. Sempronius in lib. de Italię diuiſione. Seruius. 1. Aenead. ſuper illud. Illyricos penetrare ſinus. In hac quoq; hiſtoria turpiter lapſus eſt, exiſtimās iccirco dixiſſe Virgiliū Illyricos, qđ inde (inquit) uenit quidā Henetus rex, qui Venetiā tenuit, cuius nomen Henetiā dictam, poſteri Venetiā nominauerūt. De Henetis, & Antenore ca.8. ſupra non nulla retulimus. d ℭ Eupatoriā.) Plynij uerba ſunt ex ca.2. lib. ſexti. Amyſſo iunctū fuit oppidū Eupatoria a Mithridate conditum. Victo eo Pompeopolis utrunq; appellatum eſt. Theophraſtus, Plynius ca.37. undecimi, & A. Gelius. 16. Noctiū Atticarū, ſcribunt in Paphlagonia bina perdicibus corda eſſe. Ariſto. cap.63. eius lib. quē de Admirandis in natura ſcripſit, tradit in Paphlagonia piſces eſſe, qui ſola ipſius telluris natura foueātur, coaleſcantq;. Paphlagonibus poſt mortē Philomenis regis populi Romani amici, prouincia a Romanis impoſita eſt, ut a Sexto Ruſo relatum eſt. e

CAPPADOCIA.) Ply. ca.3. li. ſexti, Cappadoces a Cappadoce amne dictos putat, cū antea (inqt) Leucoſyri dicerenť. Sūt, qui Cappadociā dictā uelit a Cappadoce Nini filio. Ea prius, ut Plutar.

a Latere læuo utrasq; Armenias, & Comagenem
simul transit, dextro plurimis Asiæ populis cir-
cumfusa. Attollitur ad Tauri iuga, & solis ortus
Præterit Lycaoniã, Pisidiam, Ciliciam. Vadit su
b per tractum Syriæ Antiochiæ, parte regionis al-
terius in Scythiam pertendens, ab Armenia ma-
iore diuisa Euphrate amne. Quæ Armenia, un-
de Pariedri [a] montes sunt/auspicatur. Multæ in
c Cappadocia urbes inclytæ. Verũ, ut ab alijs re-
feramus pedem, [b] coloniã Archelaidem, [c] quam
deduxit Claudi⁹ Cęsar, Halys [d] pręterfluit. Neo-
cæsaream fluuius Lycus alluit. Melitam Semi-
d ramis condidit. Mazacã [e] sub Argęo sitam Cap-
padoces matrem urbiũ numerant. Qui Argęus
niualibus [f] iugis arduus ne æstiuo quidem tor-
rente pruinis caret. Quęq; indigenæ populi ha-
bitari Deo credunt. TErra illa ante alias altrix e-
quorum, [g] & prouentui equino accõmodatissi-

refert/Syria dicebatur, a Syro scilicet Apollinis, & Synopes filio nomen trahens. Cappadocię regio, ut lib. secũdo Strabo ait, ad Euxinũ uergens cęteris Tauro appositis magis, ac magis ad Aquilonẽ spectat. Idẽ in principio duodecimi eã multas partes habere, plurimasq; mutationes accepisse dicit. Qui enim Austrũ uersus sunt, Cilicio, qui Taurus dicitur/terminatur. Orientẽ uersus Armenia, Colchide, ac diuersarum linguarũ gentibus, quę intermediæ sunt. Septemtrionem uersus Euxino usq; ad Halys ostia. Occasum uersus Paphlagonũ gentem, & Galatis, qui in Phrygiã transmigrarunt usq; ad Lycaonas, & Cilices Ciliciã Tracheam incolentes. Quidã Cappadociã in decẽ Præturas diuidunt. Alij eam in duas Satrapias fuisse a Persis diuisam aiunt. Appiano in proemio sui operis dicit Cappadoces Cilicum finitimos esse, Armeniorumq; partem, quã Armeniã minorem uocant. Eius situm appingit Ptolemæus cap. 6. lib. quinti prima tabularum Asię. Cappadoces (ut in Clio Herodotus tradit) coriacea subligacula, e corioq; reliquã uestem ferunt. Non quibus uolunt cibis uescuntur, sed quos habẽt utpote religionẽ asperam incolentes. Potu non uini utuntur, sed aquæ. Non ficos ad comedendum, nec aliud quicq̃ boni habentes. Fuisse Cappadoces malis moribus affectos, illud iactatũ uulgo inditio est. τρία, κάππα κάκιστα, Tria κκκ. pessima. Id Suidas de Cretensibus, Cilicibus, & Cappadocibus dictum refert. Augustinus autem ca. 3. de Grammatica ad tres Cornelios referendũ putat. i. Syllã, Cinnam, Lentulũ, qui bipedũ pessimi existimati sunt. Illud admiratione dignũ est, & inter mortales rarissimũ, qđ cũ Romani libertatẽ Cappadocibus obtulissent, eam ij, & instanter quidẽ renuerint, sibiq; tandẽ Ariobarzanẽ. s. regem immemores summi boni prefecerint. Id. 12. uolumine Strabo refert. Extat in Cappadocas de modici sale plenum Distichum.

καππαδόκην ποτ' ἔχιδνα κακὴ δάκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτή.
κάτθανε, γευσαμένη αἵματος ἰοβόλου.

Idest Cappadocẽ quandoq; uipera mala apprehendit, & ipsa interijt, qđ uenenosum sanguinẽ gustauerit. a ℭ Pariedri.) Sic enim legendũ est, non Panhydri, uel Panthydri, siue Pantidri, ut in omnibus Solini exemplaribus legitur. Locũ restituimus ex ca. nono sexti Plynij. b ℭ Referamus pedẽ.) Esse hanc prouerbialẽ figurã cap. primo supra cõmonstrauimus c ℭ Archelaidẽ.) Ply. cap. 3. lib. sexti. Cappadocia (inquit) intus habet coloniam Claudij Archelaidẽ, quã p̃fluit Halys. d ℭ Halys.) Fluuius hic ex Armeno monte ortus Medicum, ac Lydũ imperiũ disterminat/perfluit primũ Cilicas, dehinc Mantienos, qui sunt ad dexterã, & Phrygas, qui sunt ad leuam. Tũ Boreã uersus tendens Syros, Cappadoces, Paphlagonesq; interfluit, Cappadoces a dextra. Paphlagones a sinistra perstringens, author Herodo. lib. 1. Hũc fluuiũ Lucanus in. 3. Crœso fatalẽ dixit. Crœsus enim Lydorũ rex cũ contra Cyrũ Persarũ regẽ bellũ gerere statuisset, Apollinis oraculũ consuluit, cui sic Pythia respondisse dicit̃. Crœsus perdet Halym transgressus plurima regna. Vel ut secũdo de Diuinatiõe ait Cicero. Crœsus Halym penetrans magnã peruertet opum uim. Hostiũ uim sese peruersurũ putauit, peruertit autẽ suã. De Neocęsarea, & Melita, Ply. eodẽ qđ modo citauimus capite. e ℭ Mazacã.) Semper (inquit Sex. Rufus) in auxilia Romanorũ fuere Cappadoces, & ita maiestatẽ coluere Romanã, ut in honorẽ Augusti Cęsaris Mazaca ciuitas Cappadociæ maxima Cęsarea nuncuparetur. Plura de hac urbe ca. 2. sexti Plynianarũ castigationũ Hermolaus Barbarus annotauit. f ℭ Qui Argęus niualibus.) Strabo lib. 12. de Mazaca loquens. Latet (inquit) sub Argęo monte omniũ altissimo, qui semper in summo niues habet, ex quo qui eo ascendunt, q̃q̃ ij per-

ma est. Quorum hoc in loco[a] ingeniũ reor pse- a
quendum. Nam equis inesse iudicium documẽ-
tis plurimis patefactum est, cum iam aliquot in-
uenti sunt, qui non nisi primos dominos recog-
noscerent obliti mansuetudinis, siquando mu- b
tassent consueta seruitia. Inimicos partis suæ no-
runt, adeo, ut inter prælia hostes morsu petant.
Sed illud maius est, qđ rectorib⁹ perditis, quos
diligebant, accersunt fame mortem. Verum hi c
mores in genere ęquorũ præstantissimo reperi-
untur. Nam qui infra nobilitem sunt sati, nulla
documenta sui prebuerunt. Sed nequid uidea-
mur dicendi licẽtia contra fidem arrogasse, ex- d
emplum frequens dabimus. Alexandri Magni
equus[b] Bucephalus[c] dictus siue de aspectus tor-

pauci sunt, sereno coelo utrumq; ęquor perspici, Issicum scilicet, ac Ponticũ &c. g ❡ Altrix equorũ.) Claudianus de Phaleris equi regij. Turbidus Argęa seu niue lauit Halys. Et secundo in Rufinum. Iam pascua fumant Cappadocum, uolucrumq; parens Argęus equorum. a ❡ Quorũ hoc in loco ingenium reor persequendum.) Omnia quæ hoc loco de equis Solinus recenset, ex Plynio sumpta sunt ca. 42. octaui naturalis historiæ. Equi (ut quibusdam placet) ex eo dicti sunt, qđ cum quadrigis iunguntur, ęquari uideantur, paresq; forma, & cursu similes copulentur. Qui fabulas conse ctantur, scribunt Neptunũ pcussa in petreis Thessaliæ campis tellure primũ equum, animal bellis aptum, produxisse. Lucanus. 6. Pharsaliæ de Thessalia loquens.

Hac tellure feri micuerunt semina Martis,
Primus ab æquorea percussis cuspide saxis
Thessalicus sonipes bellis feralibus omen
Exilijt, primus Calybem, frenosq; momordit,
Spumauitq; nouis Lapithę domitoris habenis.

Eum equũ alij Scyphiũ, alij Scyronẽ nonnulli Arionẽ nominatum fuisse aiunt. Hinc factum est, ut Romani Neptunũ equestrem uocent, Gręci ἱππικὸν ποσειδῶνα. i. equestrem Neptunũ, quod existimetur princeps originis equorũ. Lege Probũ, & Seruiũ primo Georgicorũ Virgilij, qui fabularũ originẽ ad naturã redigunt. Refert Plynius ca. 56. septimi natu. histo. equo uehi Bellerophontẽ, frenos, & strata equorũ Peletroniũ, pugnare ex equo Thessalos inuenisse. Idẽ Plynius ca. 40. octaui, tradit fidelissimos ante omnia homini canes, atq; equos. Equinũ genus (ut capi. 25. septimi Columella scribit) tripartito diuiditur. Est enim generosa materies, quę Circo, sacrisq; certaminibus equos prębet. Est mularis, quę prętio foetus sui corporatur generoso. Est & uulgaris, quæ mediocres foeminas, maresq; pgenerat. Vt quæq; est præstantior, ita ubere campo pascitur &c. Vide Aristotelem ca. 22. sexti, & cap. 24. octaui naturæ animaliũ. Itẽ Varronẽ ca. 7. secundi de re rustica. Quãdo, & cur se equus homini subiecerit, canit Horatius epistola decima li. primi. b ❡ Alexandri Magni equus.) Verba Plynij unde transtulit hæc Solinus, sunt. Eidem Alexandro, & equi magna raritas contigit. Bucephalan eum uocarunt, siue ab aspectu toruo, siue ab insigni taurini capitis armo impressi. Sexdecim talentis ferunt ex Philonici Pharsali grege emptũ, etiã tum puero capto eius decore. Neminẽ hic aliũ, q̃ Alexandrũ regio instratus ornatu, recepit in sedem, alios passim reijciens. Idem in prœlijs memoratę cuiusdam perhibetur operę. Thebarum oppugnatione uulneratus, in aliũ transire Alexandrũ non passus. Multa præterea eiusdẽ modi, propter quæ rex defuncto ei duxit exequias. Vrbem tumulo circumdedit nomine eius. Extat de huius equi excellentia caput secundũ quinti Noctiũ Atticarum apud Auliũ Gelliũ quo loco inter cætera scribit fuisse eũ equum emptũ talentis tredecim cũ Plynius sexdecim dicat. Subscripsi Arriani uerba ex quinto gestorũ Alexandri lib. qđ hunc equum eleganter describat. Is equus (inquit) forma fuit, & natura præter cęteros equos insigni magnitudine, quæ mediocrem excederet, spiritu alto, ac generoso, taurino capite, cuius rei causa id sibi nomen inditum, uel qđ, ut alijs placet, cum toto corpore niger esset, albã in capite maculã taurino capiti maxime similẽ habuerit. Nullum omnino sessorẽ pręter Alexandrũ dignatus est unq̃. Hunc cũ apud Vxios amisisset Alexander summa cura conquiri iussit, Vxijs exitium minatus ni continuo reducerent, isq; redditus est. Ex multis periculis in prælio regem eripuit, multumq; ei ad gloriã contulit. Ad postremũ trigesimũ iã annũ nactus non ullo uulnere, sed ætate simul & labore æger factus in castris, unde mouerat citra Hidaspem uitã finijt. Diod. Siculus lib. 17. scribit hunc equũ regi donasse Corynthium Demarathum, eoq; Alexandrũ in omnibus Asiæ prœlijs usum fuisse. Multa de eo Plutarchus in Alex. Quintus Curtius lib. 5. Iustinus lib. 12. Item cæteri. c ❡ Bucephalus.) Factum nomen ἀπὸ τοῦ βοὸς, καὶ κεφαλῆς. i. a boue, & capite, quod eius equi caput bubulo capiti foret persimile. Strabo lib. 15. a

latitudine frontis dictum putat,cecidisseq; eū in prelio,quo ab Alexandro Porus uictus fuerat. Quo loco Bucephalam,& Niceā urbes condidit,primā ab equo,alterā a uictoria appellauit. a ℭ Equus Caij Cæsaris.Plynius ca.42.octaui.Nec Cęsaris dictatoris(inquit)quemq̄ aliū recepisse dorso equus traditur.Idemq; hominis similes pedes priores habuisse.Hac effigie locatus ante Veneris genitricis ędē. Suetonius lib.primo.Vtebatur autē(inquit)equo insigni,pedibus prope humanis, & in modū digitorum ungulis scissis, quē natum apud se, quom Aruspices imperiū orbis terræ significare domino pronunciassent, magna cura aluit. Nec patientem sessoris alterius primus ascendit.Cuius etiam instar pro ęde Veneris genitricis postea dedicauit. Eadē ferme uerba refert Plutarchus in uita Cæsaris Dictatoris. b ℭ Regem Scytharum.)Ex Plynio & hoc trāsumptū.Scythæ quidē(inquit) equitatus,& equorū gloria strepunt.Occiso deniq; ipsorū regulo ex prouocatiōe dimicante,hostem cum uictor ad spoliandum uenisset,ab equo eius ictibus,morsuq; confectū. c ℭ Agrigentina regio.) Plynius eodem cap.42.octaui.Agrigenti complurium (inquit) equorū tumuli Pyramides habent. d ℭ Voluptatem ijs inesse.) Nā in circo,ait Plynius, ad currus iuncti nō dubie intellectum adhortationis,& gloriæ fatentur. Item.Docilitas tanta est,ut uniuersus Sybaritani exercitus equitatus ad symphoniæ cantū saltatione quadā moueri solitus inueniatᷣ. Iidem præsagiūt pugnam,& amissos lugent dominos,lachrymasq; interdum desyderio fundunt. Interfecto Nicomede rege,equus eius inedia uitam finiuit. e ℭ Cū prælio Antiochus.) Plyni⁹ hoc ipsum ijs uerbis exprimit.Philarchus refert Centaretriū e Galatis in prelio occiso, Antiocho potitum equo eius cōscendisse ouantem. At illum indignatione accensum domitis frenis,ne regi posset,præcipitem in abrupta isse,exanimatumq; una.Contraria est omnino Solini hoc loco Plynianæ sententiæ.Nam Solinus ait Antiochū a Centeretrij occisi equo peremptū.Plynius autem econtrario Antiochi occisi Centeretriū conscendisse equū,sicq; Centeretriū exanimatum una.Item plura Cæcilius ca.54.de uiris illustribus. f ℭ Claudij Cæsaris Circenses.) Claudij Cæsaris sęcularium ludorū Cyrcensibus (inquit Plynius)excusso in carceribus auriga,albati equi palmā occupauere,primatum obtinuere,opposita effundentes omnia,quæ contra æmulos debuissent,peritissimo auriga insistente facientes. Cū puderet hominū artes ab equis uinci,peracto legitimo cursu ad metā stetere. Maius auguriū circa priscos plebeijs Cyrcēsibus excusso auriga,ita ut si staret,in Capitoliū cucurrisse equos,sedemq; ter lustrasse.

a uitate,seu ob insigni,qđ taurinum caput harmo
inustum gerebat,uel qđ de fronte eius quædam
extantium corniculorũ minæ protuberabāt. Cū
ab equario suo alias etiā molliter sederetur, ac-
b cepto regio stratu neminē unq̄ alium præter do
minum uehere dignatus est.Documenta eius in
prçlio plura sunt,quibus Alexādrū e durissimis
certaminibus sospitē ope sua extulit. Quo meri-
c to effectū,ut defuncto in India exequias rex du-
ceret,& supremis sepulchrū daret. Vrbem etiā
conderet,quā in nominis memoriā Bucephalā
nominauit.Equus.C.Cæsaris[a] nullū prçter Cæ-
d sarem dorso recepit,cuius primores pedes facie
uestigij humani tradunt fuisse,sicut ante Vene-
ris Genitricis ædem hac effigie locatus est.Regē
Scytharum[b] cum singulari certamine interem-
e ptū,aduersarius uictor spoliare uellet, ab equo
eius calcibus,morsuq; laniatus est. Agrigentina
etiam regio[c] frequens est equorū sepulchris,qđ
supremotū munus meritis datum creditur. Vo-
f luptatem his inesse[d] Circi spectacula prodide-
runt.Quidam enim equorũ cantibus tibiarum,
quidam saltationibus,quidam colorū uarietate,
nōnulli etiam accensis facibus ad cursus prouo-
g cantur. Affectum equinum lachrymæ probant.
Deniq; interfecto Nicomede rege equus ei⁹ in-
edia uitam expulit. Cū prælio Antiochus[e] Ga-
latas subegisset. Centaretrij nomine ducis,qui in
acie ceciderat,equum ouatur⁹ insiluit. Isq; adeo
spreuit Lupatos,ut de industria cernuatus rui-

na,& ſe,& equitem pariter affligeret. Ingenia e- a
quorũ & Claudij Cæſaris [f] Circenſes probarũt,
cum effuſo rectore quadrigæ, curſus ęmulos nõ
minus aſtu, q̃ uelocitate præuerteret. Et poſt de-
curſa legitima ſpatia, ad locum palmæ ſponte cõ b
ſiſterent, uelut uictoriæ præmiũ poſtularet. Ex-
cuſſo quoq; auriga, quem Ratumenã nomina-
bant, relicto certamine ad Capitolium quadri-
ga proſiluit, nec ante ſubſtitit, quamlibet obuijs c
occurſibus impedita, q̃ Tarpeium Iouem trina
dextratione luſtraſset. In huiuſce animalis gene-
re ætas longior [a] maribus. Legimus ſane equũ
aduſq; annos.lxx. [b] uixiſse. Iam illud non uenit d
in ambiguũ, quod in annũ tertiũ & tricesimum
generant, utpote qui etiã poſt uiceſimũ mittanẽ
ad ſobolẽ reficiendã. Notatũ etiam aduertimus
Opuntem nomine [c] equum ad gregariã Vene- e
rem duraſse in annos.xl. Equarum libido extin-
guitur iubis tonſis. [d] In quarũ partu amoris na-
ſcitur ueneficium, qđ in frontibus pręferunt re-
cens editi, fuluo colore Caricis ſimile, [e] ἱππομανὲσ
nominatũ. Quod ſi pręreptum ſtatim fuerit, ne-

Maximũ uero eodem perueniſse a Veijs cum palma, & corona effuſo Ratumena, qui ibi uicerat. Vnde poſtea nomen portæ eſt. Locum hunc Hermolaus plurimis interpretatur cap.42. octaui Plynij. a ℭ Aetas longior maribus.) De equorũ ætatibus hęc ex Ariſtotele fere Caius Plynius refert. Viuunt (inquit) annis quidem quinquagenis. Fœminæ minore ſpatio. Eędem quinquennio finem creſcendi capiunt, mares anno addito. Generat mas ad annos trigintatres adiutum modo in attollenda priore parte corporis. Sed ad generandum paucis animaliũ minor fertilitas. Qua de cauſa per interualla admiſsuræ danť, nec tamen quindecim initua eiuſdem anni ualet tolerare. Gignunt annis omnibus ad quadrageſimũ. Vixiſse equũ ſeptuagintaquinq; annis proditur. Verba Ariſtotelis ne quis diſpendioſe quęrat, ex ca.22. ſexti naturæ animaliũ aſcripſimus. Vita equorũ plurimis (inquit) ad decimũoctauum & etiam uiceſimũ annum, ſed nõ nulli etiã quinq;, & uiginti, atq; triginta egerunt, & ſi cura diligẽter adhibeať, uel ad quinquaginta protrahiť ætas. Longiſsima tamen uita in pluribus ad triceſimũ annũ, qđ magna ex parte fieri nonimus. Fœmina magna quidẽ parte, quinq; & uigiti annos uiuere poteſt, ſed iam non nullæ etiã quadraginta uixere. Minus temporis mares uiuunt, q̃ fœminæ propter coitũ, & qui domi aluntur minus q̃ gregarij. b ℭ Ad annos.lxx.) Septuagitaquinq; dicit Plyni⁹, ut in alterutro ſit annorũ numerus deprauatus. c ℭ Opuntem nomine equũ.) Opuntem non equi nomen intelligas, ſed oppidi, apud quod is equus repertus fuerit. Fuit autem opus, uel ut alij opuns, aut ut lib. ſecundo legitur apud Melam opoes, Metropolis e regione Eubœę, a qua magnus Opuntius ſinus dictus eſt. Authores Ply. ca.7. libri quarti. Strabo nono Geographiæ lib. Sumpſit autem hoc Solinus ex ca.22. ſexti naturę animaliũ apud Ariſtotelẽ. Equum (inquit) apud Opuntum gregariũ fuiſse accepimus, qui annos quadraginta natus poſset coire, ſed adiumentũ quoad ſui pedes priores attollerenť / deſyderabat. Ex ijs reor apud Solinũ ſic legendum eſse. Notatũ etiam apud Opuntem nomine, equũ ad gregariã Venerẽ &ce. Sed exẽplaria quotquot uiderim, ſine particula / apud / ſcripta ſunt. d ℭ Iubis tonſis.) Et id quoq; ex Plynio ſumptum eſt. e ℭ ἱππομανὲσ nominatũ.) Quaſi equinam furiam dicas. ἵπποσ equus, μανία furia, ab effectu, qđ ſi quis id uirus pręreptũ habeat, olfactu in rabiem id genus agitur. De eo Ariſto. ca.22. ſexti naturæ animaliũ. Cum equa (inquit) peperit, ſtatim ſecundas deuorat, atq; etiã qđ pulli naſcentis fronti adhęret, Hyppomanes dictum, magnitudine min⁹ Carica parua, ſpecie latiuſculũ, orbiculatum, nigrum. Hoc ſiquis pręrupto odorẽ moueat, equa excitatur, furitq; agnito eo odore. Quapropter id a Veneficis petitur, & percipitur mulierculis. Et cap.24. octaui naturæ animaliũ. Quod Hippomanes (inquit) uocant, hæret quidem fronti naſcentis pulli, ut narratur, ſed equæ perlãbentes, abſtergentesq; id abrodunt. Quę autẽ de hoc fabulanť figmenta muliercularũ, & profeſsorum carminis, incantamentorũ eſse credendũ potius eſt. Emitti etiã ab equa prius, q̃ pullũ, quod puliũ dicitur. Idem repetitur apud Ply. eo capite qđ ſæpe citauimus. Virg.3. Georg.

Hinc demum Hippomanes, uero qđ nomine dicunt
Paſtores, lentum diſtillat ab inguine uirus

quaq̃ mater pullo ubera præbet fellicanda. Quo quis acrior fuerit,[a] speciq; maioris, eo profundi⁹ nares mersitat in bibendo. Mas ad bella nunquã producitur apud Scythas,[b] eo qđ fœminę leuare uesicas etiam in fuga possint. Edunt equæ[c] ex uentis conceptos, sed hi nunq̃ ultra triennium æuum trahunt.

DE ASSYRIA. DEQVE VNGVENtorum origine. CAP. LVIII.

ASsyriorum initium[d] Adiabene facit. In cuius parte Arbelitis regio est, quę locũ uictoria[e] Alexandri Magni nõ sinit pręs

Hippomanes, qđ sæpe malę legere nouercę. Quo loco plura Seruius, & Probus referũt, loca alia citauimus in Poetarũ Collectaneis. Risu digna sunt, quæ de Hippomane scribit Albertus ca. 2. secundi tractatus septimi de Animalibus, cuius uerba eradenda potius, q̃ ascribenda uel mediocriter erudit⁹ iure censebit. Licet is culpã ei ascribat, qui Aristotelẽ uerterit in latinũ. Sed consulendi fuerant, quos citauimus authores. Sunt qui nõ Alberto, sed tẽpori culpã tribuant, quo floruerit. a ¶ Acrior fuerit, speciq; maioris.) Cũ natus est equinus pullus, confestim licet indolem existimare. Si hilaris, si intrepidus, si neq; conspectu, nouæq; rei auditu terretur, si ante gregem procurrit, si lasciuia, & alacritate, interdũ & cursu certaminis æquales exuperat, si fossam sine cunctatione transilit, pontem, flumen q; trãscendit. Hæc erunt honesti animi documenta. Corporis uero forma ex quibus constare debeat, abunde simul, & eleganter tradunt Varro eo, quẽ ante citauimus, loco. Columella ca. 27. li. septimi. Seneca epistol. 1.95 Virg. 3. Georgicorũ. Nec non & pecori &c. In generosis equis, ut aiũt ueteres, quatuor expectantur. Forma, pulchritudo, meritum, color. Hæc haud indocte quidẽ explicat Isidorus ca. primo duodecimi Ethimologiarũ lib. quo loco de eqnis abunde disserit. b ¶ Apud Scythas.) Eadẽ uerba fere reperies apud Plynium. c ¶ Edunt equę ex uentis.) Authores assertionis huius, abunde citauimus cap. 36. cum de Hispania ipsa scriberemus. d

ASSYRIORVM initiũ.) Scribit Iosephus ca. 14. primi Antiquitatũ Iudęorũ, Assur unũ ex Noe filijs Ninũ constituisse ciuitatem, ac sibi subditos Syros a se Assyrios appellasse, quos felicissimos fuisse tradit. Idem refert Diuus Augustinus ca. 3. decimisexti Ciuitatis dei. Polystephan⁹ eosdem esse Assyrios, & Syros dicit. Syros autem dictos ait a Syro Apollinis, & Synopes filio. Porphyrio Horatianus interpres Ode 14. secundi Carminũ scribit eam regionẽ, quæ nunc Syria dicitur, olim addita syllaba, fuisse Assyriã nominatam. Strabo in principio. 16. Assyriã proximã Babyloniæ regioni locat, in qua Ninus, Nisibisq; urbes sunt. Ad orientẽ autẽ solẽ uergens Mesopotamiæ pars Adiabene. Quę uero proprie nunc (inquit) Syri appellantur, usq; ad Cilices, & Phœnices, & Libes, & Aegyptium pelagus, & Issicum sinũ, & ab hoc olim usq; ad Euxinũ. Quare utriq; Cappadoces, tũ qui ad Taurum, tũ qui ad Pontũ iacent ad hoc usq; tempus Leucosyri appellantur, ac si sint aliqui Syri nigri. Herodo. lib. septimo eos a Græcis Syros dici ait, qui Assyrij appellantur a Barbaris. Lib. aute. 4. dicit Syros Arabico pelago allui. Oppian⁹ Assyrios amnis Tigridis accolas esse dicit. Xenophon Syros ab Assyris passim separat. Ptolemæus tradit in principio lib. sexti Assyriã terminari a septẽtrione Armeniæ parte iuxta Niphatem montẽ, ab occasu Mesopotamia, a meridie Susiana, ab oriente parte Medię. Eius figurã (si quis figuris capitur) appingit quinta tabularũ Asiæ. Plurima, quæ ad Assyrios, & Syros pertinẽt, refert Cęlius ca. 34. decimi Antiquarũ lectionũ. PRincipiũ ex Plynio sumptũ est ca. 13. li. sexti. Armenię maiori (inquit) a frontis parte, quę uergit in Comaginẽ / Sophone (ut diximus) copulatur, eiq; Adiabene Assyriorũ initium. Cuius pars est Arbelitis, ubi Dariũ Alexander debellauit proxima Syriæ. Totã eam Macedones Mygdoniã cognominauerunt a similitudine. e ¶ Quem locum uictoria Alexandri Magni.) Arrianus gestorũ Alexandri lib. 6. Ptolemęi, & Aristoboli testimonio ostendit, Arbellã urbẽ ab eo loco, in quo ultimã pugnã Darius, Alexanderq; pugnauerunt, opinione eorũ, qui plurimũ sexcentis stadijs, eorũ uero qui minimũ quingẽtis distare. Quã quidẽ pugnã ad Gausamela uicũ ignobilem, iuxta Bumelũ flumen ijdẽ Ptolemæus, & Aristobolus cõmissam tradunt. At quoniã Arbella urbs erat per id temporis non incelebris, prælium illud ingens, maximeq; memorabile apud illam accidisse, ut mihi quidem uidetur (inquit) uulgatũ est &c. Sed esse põt, ut Gausamela Arbelitidis regionis uicus sit, licet ab Arbella urbe quingentis, uel sexcentis distet stadijs. f ¶ Scrinium unguentis refertũ.) Verba Plynij sunt ex proemio. 13. naturalis historiæ lib. unde hęc Solinus transtulit. Castris (inquit)

teriri. Nam ibi copias Darij fudit, ipsumq; subegit. Expugnatisq; eius castris in reliquo apparatu regis repperit scriniũ[f] ungnentis refertum, unde primũ Romana luxuria[a] fecit ingressum ad odores peregrinos. Aliquãtisper tamen uirtute ueterũ ab hac uitiorum illecebra defensi sumus, atq; adeo in Censurã Publij Crassi,[b] & Iulij Cæsaris, qui edixerunt anno urbis cõditæ qngentesimo.lxv. nequis unguenta inueheret peregrina. Postmodũ uicerunt nostra uitia, & senatui adeo placuit odorũ delitia, ut ea etiam in penetralibus tenebris uteret. Sicut.L.Plotiũ[c] fratrem.L.Plotij bis cõsulis proscriptum a triuuiris in Salernitana latebra unguẽti odor ꝑdidit.

DE MEDICA ARBORE. CA.LIX.

HOs terrarum[d] ductus excipit Media,[e] cuius arbor inclaruit etiã carminibus Mãtuanis.[e] Ingẽs ipsa, & cui tale ferme,

Darij regis expugnatis, in reliquo eius apparatu Alexander cœpit Scriniũ unguentorũ, postea uoluptas eius a nostris quoq; inter laudatissima, atq; etiã honestissima uitæ bona admissa est &c. Sunt uetusti codices, qui sic habeant. Vnde latius se luxuria protulit. Nos tamen longo tempore uirtute ueterum ab hac uitiorũ illecebra defensi sumus atq; adeo in tempus Publij &c. a ℂ Romana luxuria fecit ingressum.) Syria (inquit ca.12.tertij.L.Florus) prima uicta Ro. mores corrupit. Lege Liuiũ lib.39. ab Vrbe condita. Augustinum ca.21.tertij Ciuitatis. Iuuenalis Saty.3. Iam pridẽ in Tyberim Syrius defluxit Orontem &ce. b ℂ In censurã Publij Crassi, & Iulij Cæsaris.) Plynius cap.3. tertij decimi natu.histo. Quando id primũ (inqt) ad Romanos penetrauerit, non facile dixerim. Certum est Antiocho rege, Asiaq; deuictis urbis anno quingentesimo sexagesimo qnto. P. Licinium Crassum, Iuliũ Cæsarẽ Censores edixisse, neqs uenderet unguenta exotica. Sic enim appellauere &c. c ℂ Sicut.L.Plotium.) Et hæc etiamnũ ex Plynio ex mox citato ca. sampta sunt. L. Plotium. L. Plotij bis cõsulis, censorisue fratrẽ proscriptũ a triumuiris in Salernitana latebra, unguenti odore proditum constat. Quo dedecore tota absoluta proscriptio est. Quis enim non merito iudicet perisse tales? Natura q̃dam insitum animantibus est, ut q̃ sunt uni grata, atq; profigua, sint reliquis contraria, ac perniti osa frequẽter. Hinc Lucreti⁹ libro sexto.

Deniq; Amaricinũ fugitat sus, & timet omne
Vnguentum, nam setigeris subus acre uenenum'st,
Quod nos interdum tanq̃ recreare uidetur.

Vnde authore Gellio in calce Noctium suarum in prouerbium abijt. Nihil cũ Amaracino sui. i. unicuiq; gratum est, qđ suæ naturæ cõforme fuerit. d

HOS terrarũ ductus.) Iosephus ca.xi. primi Antiquitatũ Iudęorũ, ex filijs Iaphet Madęum fuisse ait, ex eoq; gentes esse, quæ a Græcis Medi uocantur. Stephanus Mediã dictam tradit ἀπὸ μήδου τοῦ μηδείας. i. a Medo filio Medeę. Idem sentiunt Strabo in.xi. & Diod. Siculus lib.5. & ex nostris Varro, & Probus. Herodotus in Polyhymnia, Medos quondã ab omnibus Arios uocatos, sed ubi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutasse, & ipsos nomen, ut Medi dicerentur. Ita (inquit) de se ipsis Medi cõmemorant. Strabo Mediã in duas partes diuisam tradit. Vna q̃ maior dicitur, altera quæ Media Atropatia ab Atropato duce nomen habens. Media habet ab ortu Caspios, & Parthos a meridie Sitacenen, & Susianẽ, & Persida, ab occasu Adiabenen, a septemtrione Armeniã. Lege Plyniũ ca.14. & 26. lib. sexti. Eius situm Ptol. ca.2. sexti quinta tabularum Asiæ explicat copiose. e ℂ Carminibus Mantuanis.) Mantuani Maronis carmina de hac ipsa arbore sunt ex secũdo Georgicorũ libro.

Media fert tristes succos, tardumq; saporem
Felicis mali, quo non præstantius ullum
Pocula siquando sęuæ infecere nouercæ,
Miscueruntq; herbas, & non innoxia uerba,
Auxilium uenit, ac membris agit atra uenena.
Ipsa ingens arbos, faciemq; simillima Lauro.
Et si non alium late iactaret odorem
Laurus erat, folia haud ullis labentia uentis.

Flos a prima

Flos apprima tenax, animas, & olentia Medi Ora fouent illo, & senibus medicantur anhelis. Plynius ca.3. duodecimi Assyriā Malum eam nominat. Malus Assyria (inquit) quā alij uocant Medicam, uenenis medetur. Folium eius est Vninedonis intercurrentibus spinis. Pomū ipsum alias non manditur, odore pręcellit foliorum quoq;, qui transit in uestes una conditus, arcetq; animaliū noxia. Arbor ipsa omnibus horis pomifera est, alijs cadentibus, alijs maturescentibus, alijs uero subnascentibus &c.

a quale Vnedonibus folium est, tantū eo differt, qđ aculeatum spinosis fastigijs hispidatur. Gestat malum inimicū uenenis, sapore aspero, & amaritudinis meræ.[a] Odoris autem[b] fragrantia
b plus q̄ iucundum, longeq; sensibile. Verum pomo illi[c] tanta ubertas inest, ut onere prouentus semper grauetur. Nam protinus atq; poma eius ceciderint, maturitate alia protuberant, eaq; tan-
c tum est opimitati mora, ut fœtus decidant ante nati. Vsurpare sibi[d] nemora ista optauerunt & aliæ nationes, per industriā transflati germinis & inserti, sed beneficium soli Mediæ datū natura resistente, terra alia non potuit mutuari.

Naturā, formā, effectusq; hui⁹ arboris multis uerbis describit Theophrastus ca.4. quarti lib. de historia plantarum, additq; etiā Persicam uocari. Addubitant peritiores, sitne Malus Medica ea omnino arbor, quam Latini Citreum uocant: Apuleius (ut Seruius .2. Georgicoꝝ refert) in his libris, quos de arboribus scripsit, tradit longe aliud esse genus arboris. Alij eandem esse arborē omnino cōtendunt. Macrob. 3. Saturnaliū libro, pluribus docet Virgiliū Medicæ arboris nomine, Citreum intellexisse. Vtitur autem Oppij, ac aliorum authoritate. Idem ex Dioscoridis uerbis euidens fit, cuius uerba ex ca.176. lib. primi subscripsimus. Nota sunt omnibus (inquit) Medica, q̄ alij Cedromela, alij Persica, Romani Citria appellant. Arbor hæc omnibus horis pomifera est, ita ut antecedentem fructum subnascens identidē occupet nouus. Pomū ipsum oblongū, caperatumq; rugis, colore in aurū inclinato. Suaui odore, alioquin graui. Semen habet pyro simile. Contra uenenū in uino bibuntur. Aluū laxant. Oris halitū, & suauitatē commendant. Decocto coꝝ colluto, aut succo expresso &c. Clarius idipsum constat ex ijs, quę Palladius Rutilius retulit titulo .xi. lib. quarti. Multa congessit Hermolaus ca.176. Corollarij sui in Dioscoridem. Vsus arboris, & pomi huius, lege apud Auicennā tractatu septimo quinti Canonis. Et tractatu .2. eius libelli, quē de Viribus cordis scriptum reliquit. a ℭ Et amaritudinis meræ.) Sunt qui legant, amaritudinis miræ. Vetusti quidā codices sic habent. Sapore aspero, & amaro &c. b ℭ Odoris fragrantia.) Theophrastus lib. sexto de causis plantarū, reddit causas, cur plantis, earūq; fructibus insint odores, saporesq; mire uarij, atq; diuersi. c ℭ Verū pomo illi.) Sunt qui legant. Verū pomoꝝ illius &c. d ℭ Vsurpare sibi.) Plynius eo, quē modo citauimus loco. Tentauere (inquit) gentes transferre ad se propter remedij præstantiā fictilibus in uasis dato per cauernas radicibus spiramento, sed nisi apud Medos, & in Perside nasci noluit. Hæc est cuius grana Parthoꝝ proceres incoquere diximus esculentis cōmendandi halitus gratia. Nec alia arbor laudatur in Media.

DE CASPIIS PORTIS. CA.LX.

d CAspię portę[e] pādunt itinere manu facto, longo octo milibus[f] passuū. Nā latitudo

e

CASPIAE portæ.) Ply. ca.14. lib. sexti. De Caspijs portis. Causa (inquit) portarum nominis eadē, quæ supra, interruptis angusto trāsitu iugis, ita ut uix singula meent plaustra. Longitudine .vij. mil. pass. toto opere manu facto. Dextra, lęuaq; ambustis similes impendent scopuli sitiente tractu per .xxxviij. pass. Angustias impendit corriuatus salis e cautibus liquor, atq; eadem emissus. Pręterea serpentiū multitudo, nisi hyeme transitū non sinit. Martianus ca.37. li. sexti. Sed Caucasus portas habet, quas Caspias dicunt, cautiū pręcisiones etiā ferreis trabibus obseratas ad exteroꝝ transitū cohibendū. Quāuis uerno etiā serpentibus occludant, a quibus ad Pontū ducenta milia passuū esse non dubiū est. De ijs portis Caspijs Auienus ex Diony. sic inqt.
Caspia ut extēto cōtingat cespite claustra,
Hæc Asiæ dixere fores, hiet ore quod illo
Porta quasi, & longas biuium discedat in oras,
Quippe niuosa poli, qua cardine uertitur Arctos
Panditur Hyrcani hinc ianua, ianua Persis

uix est plaustro permeabilis. In his angustijs etiã illud inter alia difficile, qđ præcisorum laterum saxa liquentibus inter se salis uenis, exundant humorem [a] affluentissimũ. Qui mox ui caloris cõstrictus, uelut in glaciem coit. Ita labes inuia accessum negat. Præterea octo & uiginti milibus passuum tractus omnis quoquo inde pergitur nullis puteis, uel fontibus, humo arida, sine præsidio sitit. Tunc serpentes undiq; gentiũ conuenæ a uerno statim die illuc confluunt. Ita periculi, ac difficultatis concordia ad Caspios nisi hyeme accessus negatur.

DE DIREO, ET MARGIANA regione. CAP. LXI.

A Caspijs ad orientem [b] uersus locus est, qđ Direum [c] appellatur, cuius ubertati non est quod uspiam comparari queat, quem locum circumsidunt Tapyri Anariaci, & Hyrcani. Ei proximat Margiana regio [d] inclyta cœli, ac soli commodis, adeo ut in toto

Hinc patet, imbriferum qua uergit mundus in Austrum. Ascendenti Iberorum montes semita quædam in angustia multa stadijs supra quinquaginta producitur. Ea siquidem uia in abrupto q̃d. ĩ ac penitus inuio desinit loco. Exitus autem nusq̃ apparet, præterq̃ porta quadã a natura inuenta, q̃ Caspia antiquitus dicitur. Hinc campi sunt equis apti pascendis, & aquis multis absq; arte refertis, alioquin supini, ubi Vnnorum gentes fere omnes habitant, usq; ad paludem Mæotidem pertinentes, author Procopius belli Persici libro primo. Harum portarum formã quinta tabularũ Asiæ Ptolemæus expressit. Aliqua de eisdem cap. 51. retulimus. f ℂ Octo milibus passuũ.) Septẽ milibus dicit Plynius, ut ante retulimus. Procopi⁹, stadijs supra quinquaginta. Caspiarũ portarum asperitas nõ omnino a gentis eius regionis moribus aliena est. Nã Caspijs morẽ fuisse tradunt, in bellũ canum aciem ductitare, eosq; uita functos/cum hominibus sepelire. Val. Flaccus. 6. Argonauticon.

Caspiadæ, quis turba canum (non segnius acres
Exijt ad lituos, pugnasq; capescit heriles
Inde etiam par mortis honos, tumulisq; recepti
Inter auos, posituq; uirũ &c.

Scribit Euseb. ca. 3. primi Præparationis, Caspiorum gentẽ seniores suos canibus proijcere fuisse solitã. Tandẽ sola Euangelica uirtute undiq; truculentissimã hanc pestem fuisse explosam. Strabo. xi. Geographię libro scribit Caspios parentes inclusos fame necare, cũ iam septuagesimũ annũ excesserint, quibus in solitudine expositis, euentũ eminus speculant. Nã quos ab auibus e lectulis distrahi uiderint, felices putant, si a feris, uel canibus, nequaq̃: si a nullo, ducunt infelices. Hyrcani, qui (ut quibusdam placet) nõ alij a Caspijs sunt, suorum regum defunctorum corpora, canibus obijciunt. Sylius bellorum punicorum tertiodecimo.

Regia cum lucem posuerunt membra probatum est
Hyrcanis adhibere canes.

a ℂ Humorẽ affluentissimũ. Qui ui caloris mox constrictus.) Exemplaria uetusta sunt, quę sic habeant. Exundant fluore affluẽtissimo. Qui mox sole constrictus &c. b ℂ A CASPIIS AD ORIENTEM.) Regionẽ, in qua hic miræ fertilitatis locus est. Plynius ca. 16. li. sexti. Zapauortenen, Trogus Zapaortenen uocat a monte dictam, in quo (ut Hermolaus etiam annotauit) Dasan urbem condiderat rex Persarum Arsaces. Verba Plynij ex eodem capite sunt. A Caspijs ad orientem uersus regio est Zapauortene (uel ut alij) Zapaorte dicta, & in ea fertilitatis inclytę locus Dareum mons, gentes Tapyri, Anariaci &c. Eadem cum Plynio, & Solino scribit Martianus capite tricesimoseptimo, sed neq; Direi, neq; Dariei meminit fortassis, quod de eo nomine nil certi, qđ scriberet/occurrebat. c ℂ Direum.) Sunt Plyniani quidam scripti codices, in quibus scriptum sit Clareium, uetustiores Darieum seruant. A Ptolemæo cap. 2. sexti. Daritis in his locis regio nominatur. De Tapyris, & Anariacis, plura disserit eodem capite Barbarus Hermolaus. Arrianus tertio gestorum Alexandri libro semel, & iterum Tapurios eos nominat. d ℂ Margiana regio.) Plynij eodem capite ad uerbũ hæc fere omnia. Sequit (inquit) regio Margiana apricitatis inclitæ, sola in eo tractu uitifera, hinc inde inclusa montibus amœnis. Ambitu stadiorum mille q̃ngentorum. Difficilis aditu ꝓpter arenosas solitudines ꝑ centũ uiginti mil. pass. Et ipsa contra Parthium tractũ sita. In qua Alexãder Ale-

a illo latifundio uitibus sola gaudeat. In faciẽ theatralem montibus clauditur ambitu stadiorũ mille quingentorũ inaccessa pene ob incõmodum arenosæ solitudinis, quæ per centum & uiginti
b milia passuum undiq; uersum circumfusa est. Regionis huius amœnitatẽ Alexãder [a] Magnus usqueadeo miratus est, ut ibi primũ Alexandriã conderet, quam mox a Barbaris excisam Antio-
c chus Seleuci filius reformauit, & de nuncupatione domus suæ dixit Seleuciam. Cuius urbis circuitus diffundit in stadia. LXXV. [b] In hãc Orodes Romanos captos Crassiana clade [c] deduxit.
d Et aliud in Caspijs Alexander oppidũ excitauit, idq; Heraclea dictum [d] dum manebat, sed hoc quoq; ab ijsdem euersum gentibus, deinde ab Antiocho restitutum, ut ille maluit Achais postmodum nominatum est.

e DE OXO AMNE, ET CIRCA EVM gẽtibus. De itineris Liberi patris, Herculis, Semiramidis, & Cyri regis termino, deq; Cameloꝝ natura. CA. LXII.

f OXus amnis [e] de lacu Oxo orit, cuius oras Heniochi, Bateni, Oxystagę accolũt, sed

xandriã condiderat, quã dirutã a Barbaris, Antiochus Seleuci filius eodẽ loco restituit Seleuciã. Nam interfluente Margo, qui corriuatur in Zotale, is maluerat illã Antiochiam appellare. Vrbis amplitudo circuitu. lxx. stadijs. In hanc Orodes Romanos Crassiana clade captos/deduxit. Hucusq; Plynius. Strabo Geographię secundo de Hircania, Aria, Margiana, & Bactria, quæ regiones ad Septemtrionale Tauri latus extentæ sunt/loquens. Tanta uero (inquit) felicitate fruuntur, ut ab inhabitabili quam plurimum absint. In Hyrcania uitem uini metretã ferre dicũt, ficulneam, ficoꝝ modios sexaginta. Triticum delapso e culmis fructu, denuo renasci. Arboribus apes operari, & mella de frondibus fluere. In Margiana uero uitem sępius inueniri asserunt, cuius stipitem duoꝝ uix hominũ ulnę complectantur. Racemum duoꝝ cubitoꝝ longitudinem implere &c. Similia li. xi. reperies apud eum. Huius regionis pagos Diodorus Siculus libro historiarum 17. Fortunatos nec ab re nuncupari dicit eandem ferme cum Strabone referens. Arborem in eo tractu eẽ dicit, quę a quercu non multum differat, ex cuius frondibus mellis guttas defluere, idq; ab incolis colligi, adhiberiq; ad usus uitæ plurimos. Meminit & Quintus Curtius Gestoꝝ Alexandri libro quinto. a ❡ Alexander Magnus usq; adeo mi.) Ariæ longitudo est ad duo milia stadiorum, cãpi latitudo. cc. Vrbes Artacagna, Alexandria, Achaia a conditoribus appellata. Hæc regio optimi uini ferax est, qđ in uasis non picatis ad generationes tris, idest, ad annos nonaginta pdurat. Similis est Margiana. Campis desertis ambit. Quapropter Antioch⁹ Soter muro/ admiratur loci naturã/circumdedit. Cuius ambitus mille & quingentoꝝ erat stadioꝝ, atq; urbẽ Antiochiã condidit. Author Stra. xi. Geographię lib. b ❡ In stadia LXXV.) In numero stadioꝝ Martianus cũ Solino conuenit. Plynius autem (ut recitauimus) urbis amplitudinẽ circuitu. lxx. stadijs esse dicit. c ❡ Crassiana clade.) De hac Crassiana clade scripsimus ca. xi. lib. tertij apud Florũ. d ❡ Heraclea dictum.) Quasi Herculeã dicas ἡρακλεῖα, Herculea Græcis dicitur. Stephanus supra uiginti huius nominis urbes enumerat, eas nos in Indice Plyniano consignauimus. De hac Heraclea sic Plynius ca. 16. lib. sexti. Oppidum Heraclea ab Alexandro conditum, qđ deinde subuersum, ac restitutum/Antiochus/Achaida appellauit.

OXVS amnis.) Ante Hermolaũ, in Plynianis codicibus sic passim legebat. Oaxus amnis ortus in lacu Oaxo. Quæ lectio Seruio Grãmatico, & alijs quibusdam in eius Virgiliani uersus expositione. Rapidum Cretę ueniemus Oaxem, Ecloga. 1. ansam tribuit oberrãdi. Is enim Seruius Rapidum cretę, turbulentũ exposuit, quod cretã. i. albã terrã rapiat. Nã Oaxis (inquit) fluuius est Mesopotamiæ, q uelocitate sua rapiens albã cretã/turbulentus efficitur. Vel Oaxis fluuius Scythiæ. In creta enim non est (inquit) sed aqua cretei coloris est. Landinus existimauit Cretã apud Virgiliũ eẽ Scythiæ oppidũ, ex illo Val. Flacci primo Argonauticon. Quoties paucos ad littoris ictus
Deficiam, Scythicũ metuens pontumq; Cretamq;.
Hermolaus igit primus hũc nodũ sustulisse

p̃cipuam partē Bactri [a] tenent. Bactris p̃terea est a
ꝓpri⁹ amnis Bactros. Vnde & oppidū, qđ inco
lunt Bactrum. Gentes huiusce quę pone sunt. Pa
ropamisi iugis ambiuntur, quæ aduersa Indi fon
tibus terminanť. Reliqua includit Oxus flumen. b
Vltra hos [b] Panda oppidū Sogdianoꝝ, in quoꝝ
finibus Alexander Magnus tertiā Alexandriam
condidit, ad cōtestandos itineris sui [c] terminos.
Hic enim locus est, in quo primū a Libero patre c
post ab Hercule, deinde a Semiramide, postre
mo etiā a Cyro aræ sunt constitutæ, quod proxi
mū gloriæ omnes duxerūt, illo usq; promouisse
itineris sui metas. Vniuersi eius ductus duntaxat d
ab illa terrarum parte Iaxartes fluuius secat fi
nes. Quem tamen Iaxarten soli uocant Bactri.
Nam alij Scythę Silyn nominant. Hunc eundem
esse Tanain exercitus Alexādri Magni credide
rūt. Verū Demodamas dux Seleuci, & Anthio e
chi satis idone⁹ uero author trāsuect⁹ amnē istū,
titulos omniū suggress⁹ est, aliūq; esse q̃ Tanain
dep̄hendit. Ob cui⁹ glorię insigne, dedit nomini
suo ut altaria ibi statueret Apollini [d] Didymæo.

creditus est ca. 16. sexti Plynianarum Castigationū, tradens hanc esse uerā Plynij lectionē. Oxus amnis ortus in lacu Oxia, ut Ptolemæus, siue Oxo, ut Solinus, authores Strabo, Plynius alibi. Q. Curtius, Capella Martianus. Nam Oaxis ille Virgilianus (inquit) in Creta est insula, nō ut quidā putauerunt in Mesopotamia &c. Vibius sequester ad Virgilianū filiū, inter flumina enumerat Oaxem Cretæ fluuiū, a quo (inquit) ciuitas Oaxia. Varro hoc docet. Quos magno Anchiale partus adducta dolore, Et geminis capiena tellurē Oa(xida palmis. Hæc Vibius. Siquis autem Virgilianā sententiā introspexerit, non de Oaxæ Cretæ fluuio intellexisse eum fatebitur. Melibæus enim enumerat eo loco regiōes exulibus asperrimas, per Afros, meridiem, per Scythiam, septemtrionē, per Oaxem, orientē. Postremo per Britannos, occidentē intelligens. Quod enim ingēs malū rustico, & pastori, si is relicto Mantuano agro, in Cretā insularū nobilissimā itur⁹ sit? Quod præterea inconueniens eum fluuiū, & lacū qui Oxus dicitur a quibusdam, fuisse ab alijs Oaxum nuncupatū: In codicibus p̃terea Capellæ sic plerumq; legitur. Inde Oaxus amnis circa Bactrā eiua oppidum nominis, fluuioq;. Verba Plynij, quę Solinus hac parte in suum transtulit ex ca. 16. lib. sexti hæc sunt. Derbices, quoꝝ medios fines secat Oxus amnis ortus i lacu Oxo, Sarmatę, Oxij, Togę, Heniochi, Bateni, Saraparæ, Bactri, quoꝝ oppidum Zariaspe, qđ postea Bactrum a flumine appellatum est. Gens hęc obtinet aduersa montis Paropamisi &c. Stra. z. Geographiæ libro scribit Oxū flumen, quod Bactriā, & Sogdianā disterminat, adeo nauigatu cōmodū esse, ut transportata ab India in ipsum onera, in Hyrcaniā facile deuehanť. a ℂ Præcipuā partē Bactri.) Sunt Geographi, qui Bactros extra habitabilē, & temperatā terræ zonā posuerint, qđ Strabo eodem uolumine falsum esse euidenter ostendit. b ℂ Vltra hos.) Plynius eodem ca. Vltra Sogdiani, oppidum Panda, & in ultimis eoꝝ finibus Alexandria ab Alexandro Magno conditū oppidū. Aræ ibi sūt ab Hercule, & Libero patre constitutæ. item Cyro, & Semiramide, atq; Alexandro. Finis omniū eorū ductus ab illa parte terrarū includente flumine Iaxarte, qđ Scythæ Silyn uocant. Alexander, milites q; eius Tanain putauere esse. Transcendit eū amnem Dæmodamas Seleuci, & Antiochi regū dux, quem maxime sequimur in ijs, Arasq; Apollini Dydimęo statuit. Eadem fere Martianus retulit lib. sexto. c ℂ Itineris sui terminos.) xxx. ab Hypaside flumine stadioꝝ spatio, arę sunt cū huiusmodi inscriptiōe Patri Ammoni, & Herculi fratri, & Mineruæ Palladię, & Ioui Olympo, & Samothracibus Cabyris, & Indico Soli, atq; Apollini Delphico. Aeneā q̃q; columnā eodē loco erectā tradūt ijs uerbis. ALEXANDER HIC STETIT. Et aras quoq; Alexandri etiā opus Imperij fines hoc monumento signantis. Ex Philostra. z. uolumine, & Arriano in. 5. De aris Bacchi Diod. in. 4. Herculis in. 5. Semiramidis in. 3. De Cyro abunde alibi dictū est. d ℂ Apollini Didymęo.) ἀπόλλωνα διδυμαῖον uocant, qđ geminā speciē sui numinis pręfert ipse illuminādo, formando lunā. Eteni ex uno fonte lucis gemino sydere spatia die, & noctis illustra. Vnde & Romani solē sub nomine, & specie anni Didymęi Apollinis appellatione uenerant. Hęc ex. 1. Saturna. Macro. Hoꝝ altariū, ararūq; meminerunt Ply. & Capella uterq; lib. 6. Fuit prętera Didymęi Apollinis oraculū in Ionia regione, qđ antea Branchidarū appellatū est, de quo Plynius, Strabo, Pomponius, cæteri. Vide Placitū. 8. Theba. super illud. Delon, & intonsi &c.

a ¶ Hoc est Colliminiũ.)Ex Plynio ca.17.lib sexti. Vltra sunt(inquit)Scytharum populi. Persæ illos Sacas uniuersos appellauere a proxima gēte. Antiqui Aramęos. Scythæ ipsi Persas Chorsaros,& Caucasum montē Graucasum,hoc est,niue candidũ. Multitudo populorũ innumera,& quę cũ Parthis ex ęquo degat. Celeberrimi eorũ Sacæ,Massagetæ,Dahę,Essedones,Ariacę,Rhymnici,Asęi &c. b ¶ Inconstanter definitum.)Plynius ca.eodem. Nec in alia parte maiore authorũ inconstantiã, credo propter innũeras,uagasq; gentes.

a Hoc est Colliminiũ [a] in quo,limes Persicus Scy-
this iungit,quos Scythas Persæ linguã suã Sacas
dicunt,& inuicem Scythæ Persas Chorsaros no-
minant,montēq; Caucasum Graucasum, id est,
b niuibus candicantē. Densissima hic populorũ fre-
quentia cũ Parthis legem placiti ab exordio mo-
ris incorrupta custodit disciplina. E quibus cele-
berrimi sunt Massagetę,Essedones,Sacę,Dahę,
c & Assæi. Post quos immanissimis Barbaris in-
teriacentibus de ritu aliarũ nationũ pene incon-
stanter [b] definitum aduertimus. Bactri [c] Camelos
fortissimos mittũt, licet & Arabia plurimos gi-
d gnat. Verũ hoc differũt, qđ Arabici bina tube-
ra [d] in dorso habent,singula Bactriani. Hi nun-
b quã pedes atterũt. Sunt enim illis reciprocis qui-
busdam pulmunculis uestigia carnulenta. Vn-
e de & contraria est labes ambulantibus nullo
fauente præsidio ad nisum insistendi. Habentur
in duplex ministeriũ. Sunt alij oneri ferendo ac-
cõmodati,alij perniciores. [e] Sed nec illi ultra iu-
f stum pondera recipiunt,nec isti amplius q̃ solita
spatia uolunt egredi. Genituræ cupidine effe-
rant adeo,ut sęuiãt cũ Venerē requirunt. Ode-
rũt equinũ [f] genus. Sitim etiã in q̃driduũ tolerãt.

c ¶ Bactri Camelos mittunt)Gręca omnino uox,qua pro latina utimur κάμηλος eis dicitur. Sunt qui Camelũ dictum uelint ἀπὸ τῆς καμήσεως, uel καμπῆς quod flexuram,et curuamē significat, quoniam cum id animal oneraẽ, ut breuior,& humilior fiat accumbat. Alij a uerbo κάμπτει.i.flecto nomen deductũ aiunt. Plynius ca.18.octaui nat.historiæ. Camelos(inquit)inter armenta pascit oriens, quorũ duo genera Bactriæ, & Arabiæ differunt, qđ illi bina habent tubera in dorso,hi singula,& in pectore alterum, cui incumbant. Dentium superiore ordine/ut boues carent, in utroq; genere. Omnis autem iumentorũ in ijs terris dorso funguntur,atq; etiã equitatu in prælijs. Velocitas inter equos,sed sua cuiq; mensura sicuti uires, nec ultra assuetum procedit spaciũ, nec plus iusto onere recipit. Odium aduersus equos gerunt naturale. Sitim,& quadriduo tollerant. Implentur cũ bibendi occasio est & in præteritum,& in futurum obturbata conculcatione prius aqua,aliter potu nõ gaudent. Viuũt quinquagenis annis,quidã & centenis. Vtcunq; rabiē & ipsi sentiũt. Castrandi genus etiã fœminas,quæ bello præparenẽ inuentũ est. Fortiores ita fiunt coitu negato. De Camelis hęc tradit Aristo.ca.1.secundi naturæ animaliũ. Camelus(inquit)propriũ inter cæteras quadrupedes habet in dorso,qđ tuber appellant,sed ita ut Bactrianę ab Arabijs differant. Alteris enim bina, alteris singula tubera habentur. Sunt etiã omnibus singula parte ima,quale in dorso tubera, quibus incũbat reliquũ corpus,& firmeẽ,quoties in genua inclinanẽ. Papillas quatuor modo uaccę habet Camelus. Caudã asino similē. Genitale retro. Genua singula in singulis cruribus sunt, & flexus artuum, nõ ut quidam perhibent plures,sed propter alui interuallum plures esse uidentur. Habet etiam talum similem bubulo. Clunes proportione magnitudinis paruos. Bisulcum id animal est, nec utrinque dentatum. Sed bisulcum sic est, ut pes parte posteriore scissus paululum sit ad flexum digiti secundum. Parte autem priore summa quadripartito fundatur discrimine paruo, quãtũ primoribus digiti inflexu,& quiddã inter fissuras,perinde,ut in anserum pellibus adiectum contexat. Pes uestigio est carnosus,ut ursę. Qua de causa eas, quæ per exercitũ longiore itinere fatiscunt calceant carbasinis. Philostratus in secundo scribit Indiæ Camelos albos esse. d ¶ Arabici bina tubera.)Diod.Sicul[9] li. 3. Multa q̃q;(inqt)& diuersa Camelorũ Arabia p̃bet genera tũ pinguiũ,tũ macilentorũ,quorũ nõnulli gibbũ duplicē in dorso habent,a quo & Dituli nominanẽ. e ¶ Alij p̃niciores.)Sũt codices,q habeãt. Alij ad pernicitatē leues. f ¶ Oderunt equinum genus.)Cyrus Persarum rex edoctus ab Harpago Medo,uel(ut alijs placet)ab Artagerse,Camelos equis maxie terrori esse(adeo enim Camelos equi re-

formidant, ut nec speciem quidẽ, nec odorem sentire sustineant) Camelos, quos in usu belli plurimos habebat, contra Crœsi equitatum immitti iussit. Sicq; equitatum Crœsi, quo ille se prævaliturũ sperabat, inutilem omnino reddidit. Nã simul atq; in pugnã itum est, equi olfactis protinus, cõspectisq; Camelis, retro se auertunt. Vnde omnis Crœsi spes frustrata interijt. Herodotus idipsum retulit lib. 1.

Verum cum occasio [a] bibendi data est, tantum implentur, quantũ & satiet desyderia præterita, & in futurũ diu prosit. Lutulentas aquas captãt, puras refugiunt. Deniq; nisi cenosior liquor fuerit, ipsi assidua proculcatione limum excitãt, ut turbetur. [b] Durant in annos centũ, nisi forte trãslati in peregrina/insolẽtia mutati aeris morbos trahant. Ad bella fœminæ præparantur. Inuentumq; est, ut desyderium eis coitionis quadam castratione execaretur. Putant enim fieri ualidiores, si a coitibus arceantur.

DE SERIBVS, ET SERICO VELLERE. CAP. LXIII.

QVa ab Scythico Oceano, [c] & mari Caspio in Oceanũ Eoum cursus flectit, ab exordio huiusce plagæ profundæ

a ℭ Cum occasio bibendi data est.) Elegans hinc in bibulos sumetur Adagium, Camelina potatio, pro maxima, & quę in quadriduũ sufficiẽs sit. Est & aliud in eos, qui dũ aliena, & suæ naturæ repugnantia concupiscunt, ea plerumq; amittunt, quæ iure eis cõuenerũt, & natura. Pręterea/ qđ hoc animal sit oneri ferendo aptissimũ prouerbio dici cęptũ. κάμηλοσ καὶ ψωριῶσα πολλῶν ὄνων ἀνατίθεται φορτία. i. Camelus q̃uis ægra multorũ asinorũ defert onera. Scribit Diod. in. 3. in Arabia eẽ Camelos, ferendis oneribus aptissimos, qui supra decem frumẽti minas, homĩes uero qnq; in lecto iacentes uehant. Et lib. 4. ubi de Gabino monte, & Debis populis, hæc refert. Hi Camelos ad omnẽ uitæ usum paratos habent. Nã in his bellant his uaria ferent onera, horum lac potant, his uitã ducunt. Super his diuersa perambulãt loca. NON præteribo (qđ ad materni nominis reuerentiã maxime pertinet) Camelos matres nunq̃ supuenire suas, sed etiã si quis cogat, idipsos non pati. Iam enim cũ aliquando admissarius non haberetur, curator pullũ matri opertæ admisit, qui dum coiret delapso operimento, agnouit matrẽ, & q̃uis coitũ absoluerit, memor tamen cõmissi sceleris, paulo post Camelariũ illũ morsu defixo/ interemit. Refert hoc Aristo. ca. 47. lib. noni eius operis, quod de natura animaliũ scriptum est. κάμηλοσ quoq; tam apud Gręcos, q̃ apud Latinos, significat rudentẽ. i. ualidum funem, quo nautæ cũ cupiũt naues sistere anchoras alligant. In hac significatione CHRISTI parabola intelligenda est cum (inqt) Math. 19. Marci. 10. Lucę. 18. Facilius est Camelũ per foramen acus transire, q̃ diuitem intrare in regnũ cœlorũ, quo loco nõ impossibilitas, sed difficultas intelligenda est. Ved de diuite in suis diuitijs confidente Hyperbole omnino exponenda est. Qui eum locum pro Camelo iumento interpretantur, CHRISTI sensum peruertunt potius, q̃ exponant. Quæ enim Cameli beluæ cũ acu proportio?

b ℭ Vt turbetur.) Vetusti codices/ turbidetur/ habent. c

QVA AB Scythico Oceano.) Describit eã maritimã orã, quæ a Scythico Oceano, & mari Caspio incipiens, Oceanũ flectitur in Eoum. Id autem iccirco facit, ut tandẽ Serum gentis referat mira quędã. Sericæ regionis situm abunde reddidit Ptol. ca. 16. lib. sexti Asię tabularũ octaua. Sed quo locus iste fiat notior, ascripsi uerba Plynij ex ca. 17. lib. sexti. A Caspio (inquit) mari, Scythicoq; Oceano in eam cursus inflectitur ad orientẽ conuersa littorũ fronte. Inhabitabilis eius prima pars a Scythico promontorio ob niues. Proxima inculta sæuitia gentiũ. Anthropophagi Scythæ insident humanis corporibus uescentes. Ideoq; iuxta uastę solitudines, ferarumq; multitudo haud dissimilẽ hominum immanitatem obsidens. Iterũ deinde Scythæ, iterũq; deserta cum beluis usq; ad iugum incũbens mari, quod uocãt Tabin. Nec ante dimidiã ferme longitudinẽ eius orę, quę spectat ęstiuũ orientem inhabitatur illa regio &c. Similia scribit etiã Mela Pomponius lib. 3. Rhennius ex Dionysio

Ast alia hinc Scythiæ gens est extrema per arua. Quos prope sunt tristes uentis, & frigore terræ.
Namq; niues semper pulsant has grandine mixtæ. Auienus quoq; ex eodem Dionysio.
Vltima Epitrimos tellus habet, & procul ista
Cassa uirum est, nullis pecorum balatibus agri
Persultant, herbæ uiduus iacet undiq; cespes

a niues, mox longa deserta, post Antropophagi gēs asperrima, dein spatio seuissimis bestijs efferata ferme dimidiā itineris partem impenetrabilem reddiderunt. Quarum difficultatum termi-
b num facit iugū [a] mari imminens, qđ Tabin Barbari dicunt. Post quem adhuc longinquę solitudines. Sic in tractu eius orae, quae spectat aestiuū Orientem, ultra inhumanos situs primos homi-
c num Seres cognoscimus, [b] qui aquarū aspergine inundatis frondibus uellera arborꝝ adminiculo depectūt liquoris, & lanuginis tenerā subtilitatem humore domant ad obsequiū. Hoc il-
d lud est Sericum in usum publicum damno seueritatis admissum, & quo ostendere potius corpora, q̄ uestire, primo foeminis, nunc etiā uiris ꝑsuasit luxuriae libido. Seres ipsi [c] quidem mites,
e & inter se quietissimi. Alias uero reliquorum mortalium coetus refugiunt, adeo ut caeterarum gentiū cōmercia abnuant. Primū eorꝝ fluuium mercatores ipsi transeūt, in cuius ripis nullo in-
f ter partes linguae commertio, sed depositarum rerum pretia oculis aestimantes sua tradunt, nostra non emunt.

DE ATTACIS GENTIBVS. CA. LXIIII.

g SEquitur Attacenus [d] sinus, & gens Attacorum, quibus temperies ꝓrogatiue

Fronde carens, nunq̄ certa intersecat amnis. De Antropophagis ca. 25. & 43. dictum est. a ¶ Iugum mari imminens, qđ Tabin Barbari dicunt.) Ex hoc loco emaculandus est locus alter ca. 25. ut legas sic, usq; ad iugum mari imminens, quod Tabin uocant. Apud Melam Pomp. per th. scribit Thabin. b ¶ Seres cognoscimus.) Verba Plynij, unde haec sumpta sunt. Primi sunt hominū (inqt) qui noscantur, Seres, Lanitio syluarū nobiles perfusam aqua depectentes frondiū caniciem. Vnde geminus foeminis nostris labor redordiendi fila, rursumq; texendi tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico matrona transluceat. De Seribus, & Serico sic Maro secundo Georgicoꝝ:

Velleraq; ut folijs depectant tenuia Seres.

Quo loco Seruius Grāmaticus. Apđ Indos, & Seres (inquit) sunt qdam in arboribus uermes, qui Bombices appellantur, qui aranearū more fila tenuissima deducunt, unde est Sericū. Nā lanā arboreā nō possumus accipere, quae ubiq; procreatur. Diuus Ambrosius ca. 23. qnti Hexameron. Et quia (inquit) de uolatilibus dicimus, nō putamus alienū ea cōplecti, quae de uerme Indico tradit historia, uel eorum relatio, qui uidere potuerunt. Fertur hic Corniger uermis conuerti primū in speciē caulis, atq; in eam mutari naturā, inde processu quodam fieri Bōbilis, nec eā tamē formā, figurāq; custodit, sed laxis, & latioribus folijs uidet̄ pennas assumere. Ex ijs folijs mollia illa Seres depectunt uellera, quae ad usus sibi proprios diuites uendicarunt. Hunc uermiculū a Pausania Ser uocatus, a quo & populis nomen datū. Huius regionis Metropolis Ptolemaeo Sera fuit. Viuit aūt is ex Mori arboris folijs. Procopius primo belli Persici lib. scribit id genus uermiū Iustiniano principi a qbusdā monachis ex Serū regione, in semine primū Byzantiū allatum. Lege quae scribit Ply. ca. 22. xi. nat. historię. Et ante eū Aristo. ca. 19. quinti de natura animaliū. c ¶ Seres ipsi quidē mites.) Plynius ca. 17. lib. sexti. Seres quidem (inquit) mites, sed & ipsis feris persimiles. Coetū reliquoꝝ mortaliū fugiunt, cū cōmertia expectant. Plura lege apud Marcellinū. 23. historiarū libro. Strabo lib. 15. refert Seres tā longae esse uitę, ut ducentesimū annū excedant. Plynius author est ca. 14. tricesimiquarti naturalis hist. ex omnibus generibus palmā Serico ferro esse. Seres hoc tamē uestibus suis, pellibusq; mittere. Apud Seras (ut ca. 8. sexti Pręparationis Euseb. refert) lex est, nec occidere, nec fornicari, nec furari, nec adorare simulachra. Vnde in illa regione nullū templū conspicitur, nulla mulier meretrix, nulla adultera. Nemo fur, nemo homicida &c. d

SEQVITVR Attacenus sinus.) De huius gentis nomine non usqquaq; conuenit. Ptolemaeus enim in Serica regione enumerat Ortorocorā tam montem, q̄ ciuitatem. Item Ortorocoras gentes. Hi

autem esse uidentur, quos Solinus Attacoros nominat. Sūt qui Ottocoros, uel Atrogos eos dictos uelint. Pynius, & Martianus, ut Solinus Attacoros, uel Attacores. Et gens hominū Attacoꝝ (inquit) apricis ab omni noxio afflatu seclusa collibus, eadē, qua Hyperborei uiuunt temperie. De ijs priuatū condidit uolumen Amonetus, sicut Ecatheus de Hyperboreis ca. 17. lib. sexti. a ¶ Auras pestilentes.) Pestilentem aerem plerumq; ex noxijs flatibus prouenire compertum est.

Hinc pars Sardiniæ, quę respicit Arcton
Immitis, scopulosa, procax, subitisq; sonora
Flatibus, insanos infamat nauita montes
Hinc hominū, pecudumq; lues, hinc pestifer aer
Sęuit, & exclusis regnant Aquilonibus Austri

Causas affert Aristo. prima Problematū sectione. Plura ca. primo secundi reperies apud Celsum. Docte multa Auicenna Fen secunda ca. 8. & sequentibus primi Canonis. b ¶ Par illis, & Hyperboreis.) Onesicritus, Simonides, Pindarus, & poetæ alij, tradunt Hyperboreos mille annos uiuere. Timagines (ut quintodecimo uolumine refert Strabo) scribit apud Hyperboreos, æneis guttis pluere, seq; ea pluuia tactū fuisse. Quod idē Strabo fabulosum putat. c ¶ Cyconas.) Ex Plynio ca. 17. libri sexti. Sunt & in Thracia Cycones, ut ca. 15. exposuimus.

mirā aeris clementiā sumministrat. Arcent sane a
afflatum noxiū colles, qui salubri apricitate un-
diq; secus obiecti prohibent auras [a] pestilentes:
Atq; ideo, ut Amometus affirmat, par illis, [b] &
Hyperboreis genus uitæ est. Inter hos, & Indiā b
gnarissimi Cyconas [c] locauerunt.

DE INDIA, ET INDORVM MORIbus. De eius regionis cœli clementia. De Indiæ fluminibus. Deq; miris in ea animalibus, arboribus, odoramentoꝝ generibꝰ. De Indis itē pretiosis lapidibus.

c

d

CAP. LXV.

AB Emodis [d] montibus [e] auspicatur India e
a meridiano mari porrecta, [f] Fauonij spi

AB EMODIS montibus,) India, ut a nomine sumatur initiū, ab Indo flumine, authoribus Stephano, & Arriano lib. 8. cognominata est. Eam Ptolemęus in principio septimi a situ duplicem esse dicit. Intra Gangem unā, quæ ab occasu terminatur Paropanisadum, & Aracosia, Gedrosiaq;, a Septētrione Imao monte superiacente. Ab oriente Gange flumine. A meridie, ac etiā occasu parte Indici pelagi. Alteram extra Gangē. Hæc ab occasu Gange flumine terminatur, a septētrione Scythiæ, Sericæq; regionis partibus. Ab oriente Sinarum regione. Indico pelago a meridie, & Prassoidis maria parte. Primę tabula decima Asiæ, secundæ undecima situm appingit. Indiā in quatuor latera Diodo. Siculus lib. 3. dicit esse distinctā. Qđ ad orientē, quodue ad meridiē uergit/ magnū mare circumluat. Quod Arctos spectat, Emodes mōs, ab ea Scythia quā habitant ij, qui Sacę appellant/ diuidit. Quartum, qđ est ad occidentem/ fluuius Indus terminat, omniū uere post Nilum maximus. Similia quintodecimo Geographiæ lib. de situ Indiæ refert Strabo. Herodotus in Thalia Indicæ regionis id qđ ad Solē uergit/ fabulosum esse dicit. Idipsum quoq; in fine operis sui sensit Plynius. Strabo a principio quintidecimi scribit rerum Indicarum exiguā esse apud scriptores certitudinē. Megasthenes antiquis Indoꝝ historijs fidem non esse adhibendā tradit. Mela Pomponius lib. tertio Indiā notissimā esse prodit. De India præter iamdictos scribunt Plynius ca. 17. & sequentibus lib. sexti. Philostratus lib. 3. uitæ Apollonij. Curtius li. 7. Copiosius cęteris Arrianus gestoꝝ Alexandri li. ult. e ¶ Emodis montibus.) Vetusta exēplaria ferme habēt. A Medis mōtibus. Martian. li. 6. a Medijs mōtibus. Philippus Beroaldꝰ q se relegisse nuper, emēdasseq;, haud sane indiligenter (inquit) IVLIVM SOLINVM affirmat, hunc locum legendū censuit. Ab Emodis montibus, motus (ut credo) codice Plyniano ca. 17. li. sexti. Nomades quoq; (inquit) Indiæ uagantur. Sunt, qui ab Aquilone contingi ab ipsis, & Cyconas dixere, & Brisanos. Sed inde (ut plane consentiunt omnes) Emodi montes assurgunt. Indorumq; gens incipit &c. Inter montes quoq; Indiæ eodem capite Hemodū recenset. Similiter & Mela Pomponius prodidit li. 3. Artemidorus scribit Gangē flumen ex Emodis montibus ad Austrū deferri. Strabo etiā inter Indiæ terminos Emodū montem enumerat. Indiā (inquit) a septētrione Tauri extrema termināt. Ab Ariane usq; in orientale mare, quæ indigenę particulatim nominant Paropamisum, Emodū, Imaum, & alija

nominibus. Macedones uero Caucasum uocant. Idē(ut iamiam recensui) Diod. affirmat. Prǽterea cōstat Indiā a Medis montibus longo interuallo seiunctam esse. f ℂ Porrecta.) Quidā contra uetusta omnia exemplaria post dictionē/porrecta/hæc uerba superioribus addiderunt. Ad Eoū, & a septētrione usq ad Montē Caucasum. Terra hæc adeo Fauonij &c. a ℂ In anno bis æstatem habet.) Plyni⁹ ca. 17. lib. sexti. Posidonius ab æstiuo Solis ortu ad hybernū exortū metatus est. Eam aduersam Galliæ statuēs, quā ab occidēte ǽstiuo; ad occidentē hybernū metabatur, totam a Fauonio. Itaq obuersam eius uēti afflatu iuuari Indiā, salubremq fieri haud dubia ratione docuit. Alia illi⁹ cœli facies. Alij syderū ortus. Binę messes in anno. Binę ǽstates media inter illas hyeme Etesiarū flatu, nostra uero Brumali. Lenes ibi auræ. Diodo. Siculus li. 3. India(inquit) diuisa est fluminū multitudine agros plurifariā rigantiū. Ista ex re bis in anno præbet fructus. Animantia uarijs generis producit præ cǽteris magna, ac robusta, partim terrestris, partim uolātia. In India(inquit Herodo. lib. 3.) animantes tam quadrupedes, q̄ uolucres, multo sunt grandiores, q̄ cæteris in locis, prǽter q̄ equi &c. Megasthenes Indiæ fœcunditatē ex eo maxime declarat, qd⁹ eam bis fructum ferre dicit, & bifariā nominat quemadmodū Eratosthenes, qui(inquit) alterā hybernā sementē, alterā æstiuā quomodo & hymbrē. Nullū enim annū inueniri dicit utroq tempore sine pluuia, quapropter contingit annū feracē esse, cum semper terra sit fœcunda. Fructus autē arboreos multos gigni. b ℂ Alexandri Magni armis comperta.) Nearchus(ut Strabo refert) ait Alexandrum Magnū contendisse per Gedrosiā cū exercitu proficisci, cū intelligeret Semiramidē, ac Cyrum exercitum in Indiam duxisse. Et illā cum uiginti hominibus, Cyrū cū septē aufugisse. Maximāq esse Alexandri gloriā, qui per eadem loca, & gentes uictor cū exercitu seruatus fuerit. Gesta Alexādri Magni in India notiora sunt, q̄ ut hoc loco exponi debeant. c ℂ Aliquantisper cōmoratus.) Hic Megasthenes(ut secundo Geographiæ Strabo inquit) ad regem Indiæ Sadrocotū missus fuit. Res Indicas scripsit Eratosthene in tertio Geographiæ lib. ut etiā Strabo cōmemorat. d ℂ Dionysius.) Dubiū/ sit ne is Dionysius poeta, qui Periegesin. i. orbis situm quam carmine conscripsit, Auienus, & Rhennius latinitate donarunt. Eadem de Diony. & Philadelpho refert Plynius ca. 17. lib. 6. Strabō citat Dionysiū conditarum urbiū scriptorē. e ℂ Periclitandæ.) Experiendæ. Cicero de Oratore. Subeundus usus omniū, & periclitandę uires ingenij. f ℂ Quinq milia oppidorū.) Sunt quædā Plynij exēplaria, in quibus legitur quindecim milia oppidorū, sed Hermolaus ex Strabone lib. 15. quinq milia legendū monstrauit. Idem & Martianus tradidit lib. 6. g ℂ Tertia pars terrarum.) Ctesias dicit Indiā non esse minorem reliqua Asia. Onesicritus affirmat eam esse tertiā orbis partem. Nearchus quatuor mensium iter per campū. Megasthenes, & Deimachus moderatius. Supra .xx. milia stadiorū eam partem ponentes, quæ ab Australi mari in Caucasum tendit. Indiā(inquit Plynius) tertiā partem esse omniū, multitudinē gentium innumerā, probabili sane ratiōe. Indi enim prope gentiū soli nunq̄ emigrauere finibus suis. Megasthenes dicit, nec ab Indis unq̄ emissam expeditionē, nec extrinsecus in Indiam quemq̄ cū exercitu profectum esse, aut uicisse, prǽter Herculē & Liberū patrē, & nuper Macedonas. Multæ, uariǽq gentes Indiā(inquit Diod.) incolunt, quarū nulla originē extra Indiā trahit, sed omnes indigetes appellant. Nunq̄ externa colonia illuc adijt, neq ipsi ad alias gentes misere. Scribit prǽterea idem Megasthenes neq Sesostrim Aegyptium, neq Tearconē, neq Aethiopē, sed nec Nabocodrosorū, qui magis a Chaldǽis probatur, q̄ Hercules. Rursus neq Idanthyrsum Scythā, immo neq Persas ipsos aut Cyrum regē Indiā attigisse. Semiramin autem prius, q̄ egrederetur/obijsse. Liberi patris expeditionē apud Indos, & gentes alias ijs uersibus Euripides in Bacchis, Bacchū loquentē faciēs sic inquit.
Auriferam adiui, & culta Lydorum loca,

a ritu saluberrima. In anno bis [a] æstatem habet, bis
legit frugem, uice hyemis Etesijs potitur. Hanc
Posidonius aduersam Galliæ statuit. Sane nec
quicq̄ ex ea dubium. Nā Alexandri Magni [b] ar-
b mis comperta, & aliorū postmodū regum dili-
gentia peragrata penitus cognitioni nostræ ad-
dita est. Megasthenes sane apud Indicos reges a-
liquantisper cōmoratus [c] res Indicas scripsit, ut
c fidem quā oculis subiecerat, memorię daret. Di-
onysius quoq, [d] qui & ipse a Philadelpho rege
spectator missus est gratia periclitandæ [e] ueritatis
paria prodidit. Tradunt ergo in India fuisse
d quinq milia [f] oppidorū pręcipua capacitate, po-
pulorū nouem milia. Diu etiam credita est, ter-
tia pars esse [g] terrarū. Nec mirum sit, uel de ho-

minum, uel de urbium copia, cum soli Indi nun- a
q̄ a natali solo recesserint. Indiā Liber pater pri-
mus ingressus est, utpote qui Indis subactis pri-
mus omniū triūphauit. Ab hoc ad Alexandrum
Magnum numeranť annoꝝ sexmilia [a] quadrin- b
genti quinquagintaunus, additis eo amplius tri-
bus mensibus habita per reges computatione, q̄
centum quinquagintatres tenuisse me[b]dium æuū
deprehenduntur. Maximi in ea amnes [b] Ganges, c
& Indus, quoꝝ Gangen [c] quidā fontibus incer-
tis nasci, & Nili modo exundare perhibent. Alij
uolūt a Scythicis mōtibus exoriri. Hypasis [d] etiā
nobilissimus ibi fluuius, qui Alexandri Magni d
iter terminauit, sicuti aræ in ripa eius positæ pro-
bant. Minima Gangis latitudo [e] per octo milia

Et Phrygiam, & ustos sole Persarum campos, Bactraq̄, rigentemq̄ hyeme Medorum terram. Felicem Arabiam, atq̄ Asiam permeauit omnem. SVnt, qui Herculem nunq̄ Indiā fuisse ingressum/affirmēt. Eratosthenes, & alioꝝ scriptoꝝ pars magna Herculis, & Liberi patris gesta fabulosa, & minime credēda arbitrentur. Bacchi res gestas tū in India, tū alijs in locis Diod. Siculus lib. 3. & 4. abunde refert. Herculis lib. quinto. a ℭ Numerantur annoꝝ sex milia. cccc li.) Sic habent quęcunq̄ uiderim exēplaria, sed Plyniani omnes codices sex milia. cccc ij. retinent. Verba Plynij ex ca. 17. li. sexti sunt hæc. Colliguntur a Libero patre ad Alexandrū Magnū, reges eorū clij. annis sex milia. cccc ij. adijciūt, & menses tres. Fieri potest, ut in alterutro coꝝ i pro l uel l pro i fuerit transmutata, sic scilicet. cccc li. uel. cccc ij. Scribit Herodotus in Euterpe, a Dionysio, qui ex Semele Cadmi genitus fertur ad suā ætatē esse annos ferme mille sexcētos. Ab Hercule uero Alcmenę filio/fermenōgentos. Ergo si Plynij, & Solini computatio uera sit, ad aliū Dionysiū referenda est, uel minores āni q̄ Solares sunt/accipi debent. Legeq̄ scribit Arrianus in principio quinti. b ℭ Maximi in ea amnes.) Scribit Strabo li. 15. quindecim flumina uniuersa mentiōe digna, quæ in Indum influunt, ex quibus omnibus auctus est. Vbi ad centum stadia, uel/ut alij tradunt/ad quinquaginta, tandem duobus ostijs in Australe mare immitti, & Patalenā insulā facit. Philostrat⁹ li. secundo eius latitudinē, quæ nauigabilis est, stadijs ferme quadraginta protendi. Quo loco Indū flumen late describit. In principio autem sexti ex multis prodit Indū, & Nilum similes esse. Indus, qui est omniū fluminū maximus, nō aqua solū agros lętificat, & mitigat, sed eos etiā conserit. Magnam enim ui seminū secū frumenti, similiumq̄ dicif deportare. Ex M. Tullio 2. de Natura Deorum. De eo multa Arrianus gestoꝝ Alexandri lib. ultimo. Curtius lib. septimo. Diodo. Siculus lib. 3. Abunde, ut cætera, Plynius ca. 20. lib. 6. Amniū (inquit eodē cap. Caius Ply.) mira uastitas. Proditur Alexandrū Magnum nullo die minus stadia sexcenta nauigasse in Indo, nec potuisse ante menses quinq̄ nauigare, adiectis paucis diebus, & tamen minorē Gange esse constat. Megasthenes tētata Indiæ cōmentatione/ sexaginta amnes eius prodidit. Cur autē in India plura, maximaq̄ sint flumina, causas philosophi, phisiciq̄ asserunt, Indiā situ humidā, Scythas uero, Bactrianos, Arrianosq̄ uicinas gentes elatiores. Merito igiť humiditatē ex superioribus locis ad infimā fluentē plures, & aq̄siores fluuios reddidere. Hęc Diod. Siculus lib. 3. c ℭ Quoꝝ Gangen.) Gangem (inq̄t ca. 18. sexti Ply.) alij incertis fontibus, ut Nilum, irrigantēq̄ uicina eodē modo. Alij in Scythicis montibus nasci dixerunt. Influere in eū. xix. amnes &c. Hos amnes circa principiū. 8. Arrianus nominat. Ganges (inq̄t Stra.) a mōtibus descendēs, quom in planiciem peruenit ad orientē conuersus, & Palibothra ciuitatē maximā pterfluens/in eius mare pgrediť, & unū ostiū habet, q̄q̄ omnium Indicoꝝ flumen maximum sit. Strabo libro. 15. Eratosthenes dicit Indiam ęstiuis hymbribus madere, & eo tempore linum seri, & milium, sesamū, orizam, bosmorumq̄. Hiberno autem tempore/triticum, hordeum, legumina, aliasq̄ esculentas, fruges, quarum nos ignaros esse ait. In India p̄terea omnia fere nasci prodit, quæ & in Aethiopia, & Aegypto nascunť. In sacris literis flumen hoc Phison nuncupať, unū ex q̄tuor Paradisi fluminibus. Eū Hierony. cateruā interpretari dicit. Iosephus inundationē ca. 2. li. primi. De eo p̄ter supra dictos diuus Ambro. ca. 3. eius li. quē de Paradiso inscripsit. Suidas ait Gangē flumen a Gange Aethiopū rege sortitū nomē. d ℭ Hypasis.) De huius fluminis nomine duę sunt scriptoꝝ sentētiæ. Plures Hypanin, nō pauciores Hypasin id uocantes. Dio. Sicu. li. 3. Hypanin, li. uero. 17. & Arrianus in. 5. Hypasin nuncupāt. De eo ca. 24. abūde diximus, id qđ & Hermol. nō p̄terijt ca. 17. sexti Plynianarū Castig. Hyspasis latitudinē stadioꝝ septē, pfunditatē uero ulnarū sex. 17. uolumine Dio. Sicu. fuisse tradit. Eius cursum adeo p̄cipitē esse, ut nullo unq̄ tēpore possit traijci. In eo uero loco Alexāder suoꝝ gestoꝝ terminū eē statuēs. 12. aras q̄nquaginta cubi. magnitudine dijs extruxit. Authores idē Dio. & Arrian⁹ in fine. 5. gesto. Alexādri. e ℭ Mini-

a pasſuũ, maxima per uiginti patet. Altitudo ubi
uadoſiſsimus eſt, menſurã centũ pedum deuo-
rat. Gangarides [a] extimus eſt Indiæ populus, cu-
ius rex equites mille, Elephantos ſeptingentos,
b peditum ſexaginta milia [b] in apparatu belli ha-
bet. Indorũ [c] quidam agros exercent, militiã plu-
rimi, merces alij, optimi, ditiſsimiq; rempublicã
curant, Reddunt iudicia, aſsident regibus. Qui-
c etum ibi eminentiſsimæ ſapientiæ genus eſt, ui-
ta repletos incẽſis rogis mortem accerſere. Qui
uero ferociori ſectæ ſe dediderunt, & ſylueſtrẽ
agunt uitam, Elephantos uenantur, quibus per-
b domitis ad manſuetudinẽ, aut arant, aut uehunt.
In Gange [d] inſula eſt populoſiſsimã, & ampliſsi-

ma Gangis latitudo per octo. M. paſs.) Obſcura in hac parte Plynij ſatis lectio. Vbi minimũ octo milia paſs. latitudine, ubi modicum ſtadiorum centũ. Altitudine nuſq̃ minore paſs. uiginti. Martianus, latitudo Gangis ubi diffuſior. xx. mil. paſs. Vbi anguſtiſs. octo profundus pedibus centũ milia. Hęc uerba Solino maxime conformia. Diod. lib. tertio Gangis latitudinẽ dicit eſſe ſtadiorũ triginta. Alibi triginta duo eum in latitudine patere ait Arrianus lib. 8. Patet autem Ganges (inquit) qua maxime anguſtus ad centum ſtadia. In multis uero locis in modũ ſtagni, uſq; adeo diffunditur, ut qua terra depreſsior, nec tumulꝰ uſq̃ appareat, trans alteram ripam nihil oculis diſcerni queat. a ℭ Gangarides exti.) A Gange ij populi authore Seruio tertio Georgicorũ nomen habẽt. Nec eſt uerum, ut idem Seruius exiſtimat, eos inter Indos, & Aſsyrios habitare. Sed minus uerũ eoſdẽ Auguſtũ ſuperaſſe. Immo nec Alexander quidẽ. Nec ſolum hic Gangarida facit, ſed etiã Gangaris, uel Gangaridis reperitur. Plynij ex cap. 19. ſexti uerba ſunt. Nouiſsime gentes Gandaridum, Calingarũ. Regio Partalis uocatur. Regi. lxx. milia peditum, equites mille, Elephanti. DCC. in procinctu bellorũ excubant. Q. Curtius li. octauo. Vlteriores Gangis ripas (inquit) colere gentes Gangaridas, & Pharraſios, uel (ut Diod. nominat) Tabreſios, eorumq; regem eſſe Aggramnem, uel (ut Dio.) Xandramen, uiginti milia equitũ, ducentiq; peditum obſidentem uias. Ad hęc quadrigarũ duo milia trahere, & præcipuũ Elephantos, quos triũ miliũ numero explere dicebat. Similia ſcribit Diod. 17. hiſtoriarũ lib. Libro autem tertio dicit Alexandrũ Macedonẽ totius Aſiæ imperium adeptũ, ſolos Gangaros (ſic enim eos ibi nominat) non oppugnaſſe. Ex ijs apparet apud Plyniũ, nõ Gandaridum, ſed Gangaridũ legendũ eſſe. Et apud Iuſtinũ lib. 12. Gangaridę, nõ Gangaritæ. b ℭ Peditum ſexaginta milia.) Plynius, ut iamiã retulimus. lxx. milia dicit, non ſexaginta milia. Sunt Solini quędã exemplaria, in quibus. xl. milia ſcriptum eſt. c ℭ Indorũ quidam agros exercent.) Diod. Siculus. 3. Bibliothecæ lib. ſcribit Indorũ populũ, in tribus ſeptem eſſe diſtributum. Primã philoſophorũ eſſe dicit, qui cæteris numero pauciores ſupereminẽt dignitate. Secundã tribũ Agricolarũ eſſe tradit, qui multitudinẽ ſuperantes cęteros, a bello, reliquoq; opere liberi ſolis agris colendis tempus impartiunt. Tertiam tribum conficiunt omnis generis paſtores, qui neq; in ciuitatibus, neq; in uillis morantur. Quartũ locũ artifices tenẽt, quorũ pars armis, pars ruſticis inſtrumentis, alij alijs utilibus rebus fabricandis uacant. Quinto ordine milites eſſe dicit, qui belli diſciplina exercentur. Ephorum eſt ſextus ordo. Hi quęcunq; in India aguntur inſpicientes, regi referunt. Vbi rex deſit/ principibus. Loco ſeptimo exiſtunt, qui conſilijs publicis pręſunt. Hi numero pauciſsimi licet ſint, nobilitate tamen, & prudentia maxime inſignes ſunt. Ex ijs enim tum ad regum conſilia, tum ad rempublicam curandam, tum etiam ad res dubias iudicandas aſciſcuntur. Duces inſuper ex ijs deliguntur, ac principes. Has in partes Politia Indiæ diſtributa haud quaquam licet unius ordinis uirum alterius uxorem ducere, neque exercitium mutare. Neque enim fas eſt militem agrum colere, aut philoſophari artificem. Eadem diffuſe refert Strabo ante mediũ quintidecimi. Megaſthenes, ut in. 8. Arrianꝰ refert, Indicas gẽtes centũ ac uiginti duas eſſe tradit. Quod unde didicerit eidem Arriano mirum uidetur. Plynij ſunt omnia quæ de Indorum exercitijs Solinus refert. Vita mitioribus populis Indorũ multi (inquit) partita degitur. Alij tellurẽ exercent. Militiam alij capeſſunt. Merces alij ſuas euehunt, res externas inuehunt. Res publicas optimi, ditiſsimiq; temperãt. Iudicia reddunt. Regibus aſsident. Quintũ genus celebratæ illic, & prope in religionẽ uerſæ ſapientiæ deditum, uoluntaria ſemper morte uitã accenſo prius rogo, finit. Vnũ ſuper hoc eſt ſemiſerũ, ac plenũ laboris immenſi, a quo ſupra dicta continentẽ, uenandi Elephantes, domandiq;. His arant, His inuehunt. Hæc maxime nouere pecuaria. His dimimicant, militantq; pro finibus. d ℭ In Gange inſula.) Plynij uerba ex ca. 19. lib. ſexti ſunt hæc. Inſula in Gange eſt, magnę amplitudinis gentem continens, nã Modoga-

licam nomine. Vltra sidi sunt Modubiæ, Molindę. Vbere cū oppido eiusdē nominis magnifico, Mo-droesi, Præti, Calissę, Saluri, Phasulæ, Colubæ, Orzulæ, Abali, Taluctę. Regiorū peditū quinquagin-ta milia, equitū quatuor milia, Elephantorum .cccc. in armis habet. Non dicit Plynius regē huius Insulæ tot pedites, milites, currusq; in armis habere, sed rex horum populorum eam multitudinē possidere, nisi & ij omnes populi eius insulæ sint incolæ. a (Prasia gens.) Ply. ca. 19. sexti. Prasia amplissima urbe, di-tissimaq; Palybotra. Vnde qui-dam ipsam gentē Palybotros uocant, imo uero tractū uni-uersum a Gange. Regi eorum peditum sexcenta milia, equi-tum triginta milia, Elephanto-rum .ix. milia, per omnes dies stipendiantur. Vnde coniecta-tio ingens opum est. In Elephan-torum numero Plynius dissidet a Solino. Hanc urbē Ptolemę⁹, & Stephanus Palembotra nu-mero multitudinis nuncupāt. Stephanus per θ nō per τ scri-bit παλίμβοθρα. Eam Diodorus in tertio ab Hercule dicit fuis-se constructā. Error in eius im-pressis codicibus, in qbus Pa-licotra, pro Palibotra scriptū est. b (Mons Maleus.) Post Palibotros ponit Plynius Mo-nedes, & Suaros, quorum (inqt) mons Maleus, in quo umbræ ad septemtrionē cadunt hye-me, æstate in Austrū per senos menses. Septētriones eo in tra-ctu semel in āno apparere, nec nisi quindecim diebus Bethon author est. Hoc idem pluribus locis Indiæ fieri Megasthenes tradit. c (Vmbræ hyeme in Septē. æsta. in Aust. cadunt.) De Vmbris, & earum ex uario terrę situ, differētijs, abūde satis ca. 46. disseruimus. Quo loco Solinū ipsum ab incuria defendim⁹. d (Pygmæi tenent.) Plynij sunt hæc ca. 19. li. sexti. Indus (inquit) statim a Prasiorum gente, quorum in mon-tanis Pygmæi traduntur. De Pygmæis, & eorum cū Gruibus pugna, plura. 15. ca. a nobis relata sunt. e (Pandea gens a fœ. regitur.) Pande hæc gens ca. 20. sexti a Plynio nuncupat. Ab ijs (inquit) gens Pan-dea sola Indorum regnata fœminis. Vnā Herculi sexus eius genitā ferunt, ob idq; gratiorem regno dona-tam præcipuo. Ab ea deducentes originē imperitant .ccc. oppidis. Peditū .cl. milia, Elephantis quingen-tis. Indi affirmant Herculi multos fuisse uirilis sexus filios. Filiā uero unicā nomine Pandeā. Terrā quo-que in qua nata est, quā pater eius Hercules ei tradidit, de nomine eius Pandeam appellatā. Datos insuper et Elephantos quingentos. Equites ad quatuor milia. Pedites circiter centū triginta milia. Author Ar-rianus .8. gestorum Alexandri lib. Diodo. Siculus dicit Herculē cū multas cępisset uxores, filios plures, na-tam unicā genuisse, filijs (cū ad ætatem peruenissent) Indiā omnem distribuisse, regnis pro numero fi-liorum constitutis. Filiā ab se nutritam reginā fecisse. Aristo. ca. 6. septimi Naturæ animaliū scribit fabulari de Hercule eum inter duos & septuaginta liberos fœminā unā tantūmodo genuisse. Sunt qui scribāt Herculē cū Pandea filia prolis procreandæ causa concubuisse, quom ea septem tantum esset annorum. Canit Claudianus primo in Eutropium esse regna plurima quibus fœminæ imperant.

Medis, leuibusq; Sabæis
Imperat hic sexus, reginarumq; sub armis
Barbariæ pars magna iacet.

Quæ officia fœminę exercere nō possint, docet Vlpianus lib. 50. Di-gestorum tit. ultimo. Fœminæ (inquit) ab omnibus offitijs ciuilibus, uel publicis remotæ sunt. Et ideo nec iudices esse possunt, nec magistratū gerere, nec postulare, nec pro alio interuenire, nec procuratrices existere.

mam continens gentem, quorum rex peditū quin- a
quaginta milia, equitum quatuor milia in armis
habet. Omnes sane quicunq; præditi sunt regia
potestate, non sine maximo Elephantorum equitū,
peditumq; numero militarē agitant disciplinā. b
Prasia gens [a] ualidissima Palibotram urbem in-
colunt, unde quidam gentem istam Palibotros
nominauerunt. Quorū rex sexcentena milia pe-
ditum, equitum triginta milia, Elephantorum octo c
milia omnibus diebus ad stipendium uocat. Vl-
tra Palibotram mons Maleus, [b] in quo umbræ
hyeme [c] in septemtriones, æstate in Austros ca-
dunt, uicissitudine hac durante senis mensibus. d
Septētriones in eo tractu in anno semel, nec ul-
tra quindecim dies apparent, sicuti author est Be-
thon, qui perhibet hoc in pluribus Indiæ locis e-
uenire. Indo flumini proximātes uersa ad meri- e
diem plaga ultra alios torrentur calore. Deniq;
uim syderis prodit hominū color. Montana Py-
gmæi tenent. [d] Atij quibus est uicinus oceanus,
sine regibus degunt. Pandea gens [e] a fœminis

existere. Vnde quom alicui negotium aliquod committitur, ad quod penitus ineptus sit, prouerbio dicitur apud Græcos, γυνὴ στρατηγεῖ, καὶ γυνὴ στρατεύεται. Hoc est, mulier imperat, atq; regnat. Plato tamen rempublicam ordinans, non arcet omnino mulieres a reipublicæ gubernatione, siquando ad id munus quępiam reperiatur idonea. a ℭ Nysa urbs.) Plynius ca. 21. libri sexti. Nysam urbem plęriq; Indiæ ascribunt, montemq; Merū Libero patri sacrum. Vnde origo fabulæ Iouis fœminæ editū.

a regitur, cui reginā primā assignant Herculis filiam. Et Nysa urbs [a] regioni isti datur. Mons etiā Ioui sacer Meros nomine, [b] in cuius specu nutritum Liberum patrem ueteres Indi affirmant, ex b cuius uocabuli argumento lasciuienti famæ creditur Liberum patrem fœminę natum. Extra Indi ostium sunt insulæ duæ Chryse, & [c] Argyre adeo fœcundę copia metallorum, ut plerique eas aurea sola prodiderint, & argentea habere. Indis omnibus promissa cæsaries [d] non sine

Eadem refert Mela Pomp. lib. 3. cū dicit. Nisa est clarissima, & maxia, montiū Meros, Ioui sacer &c. Et Capella Martia. in. 6. Indorum quidam perhibent Bacchum, qui & Liber pater dictus est, Indi fluminis fuisse filiū, uenisseq; ad eum Bacchū, alterum Thebis genitū, ab eoq; donatū Tyrso tradūt, quom Thebanus Bacchum Orgia sacra celebranda docuerit, dixeritq; se Ioue genitum, in primis femore usq; ad partus maturitatem fuisse gestatum, inuenitq; montem Nysæ propinquum, quem coxam, seu femur nuncupauit. Nysam uero, ut illi tradunt, in honorē Bacchi uitibus conseuerunt, homines qui Thebis uitium semina eo trāstulerunt. Author Philostratus secundo uitæ Apollonij lib. Ab hac urbe Indiæ Bacchus Nyseus dictus est. Is enim multis cognominibus (ut quarto Meta. canit Ouidius) nuncupatus est. Stephanus de Vrbibus urbes decem esse tradit, quæ Nysæ fuerint nuncupatæ. b ℭ Meros nomine.) μηρὸν Græci coxam, femurq; uocitant. Montis huius, & fabulæ meminit etiā Theophrastus cap. 4. libri quarti de historia plantarum. Multis uerbis id explicat apud Arrianū libro quinto. Acuphis Nyseorum princeps, q legatus ad Alexandrū uenerat. Fabulam canit Ouidius tertio Metamorphoseos libro.

Imperfectus adhuc infans genitricis ab aluo
Eripitur, patrioq; tener (si credere dignum est)
Insuitur femori, maternaq; tempora complet.
Furtim illum &c.

Rei autem ueritas hæc est. Cum Bacchus exercitum per Indiam duceret, isq; ob ingentes loci æstus peste periret, ipse ut dux prudens, in montes ex locis planis milites traduxit. Vbi cum uenti frigidi efflarent, & aquæ potu uterētur, quæ pura ex fontibus manabat, a morbo, quē contraxerant, liberantur. Bacchus ipse locum montanū, in quo exercitus a peste μηρὸν .i. femur appellauit. Vnde & Græcos tradidisse de eo Deo posteris ferunt in Iouis femore Dionysiū esse nutritum. Ex Diodoro Siculo libro tertio. c ℭ Chryse, & Argyre.) Aut ex re nomen, aut ex uocabulo ficta fabula est. Græci enim χρυσὸν aurum, χρυσοφόρον auriferum, ἄργυρον argentū dicitur, ἀργυροῦν argenteus. Plynius cap. 21. libri sexti. Extra ostium Indi Chryse, & Argyre fertiles metallis, ut credo. Nam quod aliqui tradidere aureum, argenteumq; ijs solum esse, haud facile crediderim. Has Martianus libro sexto Chryseram, & Argyream nominat. Ibi (inquit) insulas duas auri, argentiq; metallis, ac fœtura prędicandas, etiam uocabulis approbatur. Nam una Chrysera, Argyrea altera nuncupatur. Non locat eas Mela extra Indi ostium, sed Chrysen ad Tamum, ad Gangem Argyren. Altera (inquit) aurei soli (ita ueteres tradidere) altera argentei. Atq;, ut maxime uidetur, aut ex re nomen, aut ex uocabulo ficta fabula est. De Chryse insula Dionysij interpres intellexit, cum inquit.

Insula, quæ prisci signatur nominis usu
Aurea, quod fuluo sol hic magis orbe rubescat.

Tradunt apud Gasandos Arabas esse fertilissimam regionem licet hominū incuria male cultā, in qua e cuniculis nulla arte factis aurū effodi, non sic, ut e terra igne concocta exprimant, sed ipsa natura purum. Vnde ex re nomen ei inditum, ut id ἄπυρον dicatur, quasi sine igne perfectum. d ℭ Promissa Cęsaries.) Quintus Curtius octauo gestorum Alexandri libro de Indis maritimis, prominent ungues (inquit) nunquam recisi. Comę hirsutæ, & intonsæ sunt. Martianus in sexto. Omnes Indi comarum fuco decorantur. Scribit Strabo Indos meridionales colore Aethiopibus, aspectu, ac capillatura alijs persimiles esse. Nam propter aeris (inquit) humiditatem non crispantur. Diodorus Siculus libro quarto ait, Indorum moris esse per omnem uitam barbam nutrire. Hunc morem a Dionysio acceperunt. Vnde eum barbatum cognominauerunt.

fuco cærulei,aut crocei coloris.Cultus pręcipu- a
uus in gemmis.[a] Nullus funerũ apparatus.[b] Prę
terea,ut Iubæ,& Archelai regum libris editum
eſt,in quantum mores populorũ[c] diſsonant,ha-
bitus quoq; diſcrepãtiſsim' eſt. Alij lineis,alij laneis b
peplis ueſtiuntur ,pars nudi.Pars obſcęna tantũ
amiculati,plurimi etiã flexibilibus libris circum-
dati.Quidam populi adeo proceri,[d] ut Elephan
tos uelut equos facillima inſultatione tranſiliant. c
Plurimis placet neq; animal occidere,neq;[e] ueſci
carnibus.[f] Plerięq; tantum piſcibus alũtur, & e
mari uiuunt. Sunt, qui proximos,[g] parentesq;
prius q̃ annis,aut ęgritudine in maciẽ eant ante d
uelut hoſtias cædunt.Deinde peremptorũ uiſce-
ra epulas habent,quod ibi non ſceleris, ſed pie-
tatis loco numerant.Sunt etiam qui cũ incubue-
re morbi,procul a cæteris in ſecreta abeunt, ni- e
hil anxie mortem expectantes,Aſpagonũ[h] gens
laureis uiret ſyluis,lucis Buxeis. Vitium uero,&
arborũ uniuerſarũ,quib' Græcia dulcis eſt,pro-
uentibus copioſiſsima.Philoſophos habẽt Indi,

a ¶ In gemmis.)Oſtendimus apud Plyniũ Indiã gemmis plurimũ abundare. b ¶ Nullus funerũ apparatus.)Strabo de Indis.In tumulis(inquit)& ſepulturis faciendis perparci. In cultu corporis nimij.Nam et aurum geſtant,& lapillis ornantur,& ſindonẽ candidiſsimũ induunt. Et umbellas ſecũ portant.Pulchritudinẽ enim excolentes,omnia faciunt,quæ ad decorandã faciem pertinent.Idipſum de Indis funeribus & Arrianus lib.8.retulit.Multifariam funerum curationẽ apud uarios eleganter cecinit Syllius tertiodecimo bellorum Punicorum libro. Telluri(ut perhibent)is mos &c. Plura.M.Cicero ſecundo de Legibus.Extat titulus undecimi Digeſtorũ libri qui de ſumptibus funerum præſignatus eſt. c ¶ In quantũ mores philoſophorum.)Aſcribam Melæ Põponij ex lib.3.uerba/unde hæc Solinus mutuatus eſt. Cultorũ (inquit)habitus,moresq; diſsimiles.Lino alij ueſtiuntur, aut lanis,quas diximus,alij ferarũ auiumq; pellibus.Pars nudi agunt.Pars tantum obſcęna uelati.Alij humiles, paruiq;. Alij ita proceri,& corpore ingẽtes, ut Elephantis etiam,& ibi maximis,ſicut nos equis facile,atq; habiliter utantur. Quidam nullum animal occidere,nulla carne ueſci optimũ exiſtimãt. Quoſdam tantũ piſces alunt. Quidam proximi parentes prius,q̃ annis, aut ęgritudine in maciem eant,uelut hoſtias cędunt,cæſorumq; uiſceribus epulari fas,& maxime piũ eſt. At ubi ſenectus,aut morb' inceſsit,procul a cæteris abeunt, mortemq; in ſolitudine nihil anxij expectant eã,ſed in gerendo ſemet ignibus læti,& cũ gloria accerſunt. d ¶ Adeo proceri.)Plynius ca.2.lib.ſeptimi.Multos(inquit)in India quina cubita conſtat longitudine excedere. Id non ſolũ de hominibus,ſed de rebus quoq; alijs uerum dicit.Horum cauſa eſſe tradit. Vbertatem ſoli, temperiem cœli,aquarũ abundantiã.Omnes ferme Aſiatici(inquit Arrianus in.5.)Prægrandibus membris ſunt,in quibus multi quinq; cubitorũ, uel paulo minus magnitudine. e ¶ Neq; ueſci carnibus.) Pythagoricum(ut alibi retulimus)inſtitutũ. f ¶ Tantum piſcibus alunt.)Hos Græci ἰχθυοφάγους nominant/quaſi piſciuoros.De quibus ſæpe Plynius, cæteriq;.Dio.Siculus li.4.eos littus Carmaniũ, Gedroſiumq; habitare tradit.Addit Strabo nedũ ipſos ueſci piſcibus,ſed etiamnũ eorũ pecora.Pecorum autem carnes piſcibus pręberc.De Ichtyophagorũ origine/fabellam quandã in.8.Arrianus refert. g ¶ Proximos,parentesq;.)Eadem de ijs(ut retulimus)Mela prodit.Multis idipſum uerbis Herod.explicat in Thalia.Libuit huic loco Euſebi' Pamphili uerba ſubſcribere ex ca.8.ſexti Pręparatiõis Euãgelicæ.Apud Indos,& Bactros(inquit)multa milia hominũ ſunt,qui Bragmanes appellantur.Hi tam traditione patrũ,q̃ legibus,nec ſimulacra colunt,nec animatũ aliquid comedunt.Vinũ,aut Ceruiſiã nunq̃.Ab omni demũ malignitate abſunt ſoli deo attendentes.At uero cęteri omnes Indi in eadẽ ipſa regione,adulterijs,cęde,temulentia, ſimulachrorũ cultu inuoluũtur.Inueniunturq; ibi nonnulli, immo uero gens quędã Indorũ eſt in eodem Climate habitans,qui homines uenãtes, atq; ſacrificãtes deuorat &c.Hibernica quoq; gens(ut Stra.in quarto refert)defunctos parentes eſſe/in eximia honeſtate ponit. h ¶ Aſpagonũ gens.)Sic enim legendũ eſt,etſi ueruſti omnes ferme codices/Aſtiacanorũ, uel Aſticanorũ ſcriptum retinent.Plynius capite uiceſimoprimo libri ſexti.Item Aſpagonas(inquit)gentẽ uitis,& lauri,& buxi,pomorumq; omnium in Græcia naſcentium fertilẽ.Quæ memoranda,& prope fabuloſa de fertilitate terræ,ac genere frugum &c.

a Gymnosophistas [a] uocant, qui ab exortu adusque solis occasum contentis oculis orbẽ candentissimi syderis contuentur in globo igneo, rimantesque secreta quædam, arenisque feruentibus perpetem

b diem alternis pedibus insistunt. Ad montẽ [b] qui Milo dicit, habitãt quibus aduersæ plantæ sunt, & octoni in plantis singulis digiti. Megastenes per diuersos Indiæ montes esse scribit nationes

c capitibus caninis, [c] armatas unguibus, amictas u estitu tergorum, ad sermonem humanum nulla uoce, sed latratibus tantum sonantes, asperis rictibus. Apud Ctesiam legitur quasdam fœmi-

d nas ibi semel parere, [d] natosque canos ilico fieri. Esse rursum gentem alteram, quæ in iuuenta sit cana, nigrescat in senectute ultra æui nostri terminos perennantem. [e] Legimus Monosce-

e los [f] quoque ibi nasci singulis cruribus, & singulari pernicitate. Qui ubi defendi se uelint a calore, resupinati plantarum suarum magnitudine inumbrẽtur. Gangis fontem qui accolunt,

a ℂ Gymnosophistas uocant.) Quod nudi philosophiæ studeant, sortiti nomen. γυμνὸς enim græce latine nudus, σοφιστὴς sapiens, & præceptor. Sunt enim philosophi semper nudi incedentes. Plynius a capite secundo lib. septimi. Philosophos indorum (inquit) quos Gymnosophistas uocant, ab exortu ad occasum præstare contuentes Solem immobilibus oculis. Feruentibus arenis toto die alternis pedibus insistere. Porphyrius libro. 4. de sacrificijs tradit duo fuisse Gymnosophistarũ genera. Primi Bragmanes nominati, qui quadã generis successione, in religionis, & sapientiæ studio procedebant. Alij Samanei dicti sũt, qui idem studiũ electione tantum profitebantur. Hi Samanei Gymnosophistæ uitæ hui⁹ tempus, tanq̃ seruitutẽ quandam necessariã naturæ ipsi ministrantem inniti ferebant, studebantque animas e corpore soluere. Cum autem corpus prospere se habere cognoscerent, sæpe nihilo ad hoc urgente e uita hac egrediebantur. Hos domestici obitu beatos existimabant. Eos uero, qui illis superessent ut infelices deflebant. Subdit Gymnosophistas præter reliquã temperantiã, atque sanctimoniã, animalibus omnino abstinuisse. Quo autem cibo uescebantur, tradit Plynius ca. 6. duodecimi naturalis historiæ. Plura de ijs Philostratus lib. sexto. Docent autem (ut lib. primo Laertius refert) Deos esse colendos, nil mali faciendum, fortitudinẽ exercendã. Esse etiamnum mortis penitus contẽptores. Scribit Arrianus. 8. gestorum Alexandri lib. eos solos esse diuinandi peritos, nec cuiq̃ extra illos diuinationẽ permitti. Prædicant autẽ ea tantũmodo, quæ uel ad anni tempora pertinent, uel siqua publica calamitas immineat illic incolis. Siquis eorum ter in diuinãdo errauerit, silentij tantum pœna mulctatur. Nec est quisquam, qui indictum silentiũ cogere possit, ut loquatur. Seruaretur utinã lex hæc hodie cum ijs, qui futura se prædicere profitentur. Quæstio nobilis ab Aristotele disseritur in problematis. Cur locis calidis homines sapientiores sunt, q̃ frigidis? Dissoluitur ea quæstio eius operis Sectione. 14. Sed locum signasse satis sit in præsentia. b ℂ Ad montem qui Milo dicitur.) Ex Plynio cap. 2. septimi. In monte (inquit) cui nomen est Milo, homines esse auersis plantis, octonos digitos in singulis pedibus habentes, author est Megasthenes. c ℂ Capitibus caninis.) Plynij idem continentia uerba sunt, eodem quẽ modo citauimus loco. In multis montibus genus hominũ capitibus caninis, ferarum pellibus uelati. Pro uoce latratum edere, unguibus armatum, uenatu, & aucupio uesci. Hos Græci κυνοκέφαλους nuncupãt, de quibus in fine ca. 40. abunde dictum est. d ℂ Semel parere.) Et hæc ex Plynio loco eodem sumpta sunt. Ctesias scribit (inquit) in q̃dã gente indiæ fœminas semel in uita parere, genitosque confestim canescere. Huius rei causas assignauimus ca. 25. supra. e ℂ Perennantẽ.) Sunt qui non perennantem, sed permanentem legant. Perennio uerbo frequenter Columella usus est. f ℂ Monoscelos.) Si uerbum uerbo reddas, unicrures latine dicendum est. ἀπὸ τοῦ μόνου, καὶ σκέλος. i. ab uno, & crure. Aulus Gelli⁹ capite quarto noni suarum Noctium. Monomeros, quoniam μηρὸς coxam, femurque significat. Plynius capite secundo lib. septimi. Item (inquit) hominum genus, qui Monosceli uocarentur, singulis cruribus, miræ pernicitatis ad saltum. Eosdemque Sciopadas uocari, qui in maiori æstu humi iacentes supini, umbra se pedum protegant. Hæc Plynius. Latine Vmbripedes dici possunt. Ab umbra, & pede nomen factum. Idest. ἀπὸ τῆς σκιᾶς, καὶ ποδός. Omnia Solini exemplaria quotquot uiderim pro Monoscelos, Monoculos habent.

nullius ad eſcam opis indigent. Odore [a] uiuunt a
pomorꝫ ſyluestrium, longiusqꝫ pergentes eadē
illa in præſidio gerunt, ut olfactu alantur. Qđ ſi
tetriorem ſpiritu forte traxerint, exanimari eos
certum eſt. Perhibēt eſſe & gentem fœminarū, b
quæ quinquennes concipiunt, [b] ſed ultra octauū
annum uiuendi ſpatium non protrahunt. Sunt
qui ceruicibus carēt, [c] & in humeris habent ocu-
los. Sūt q ſyluestres hirti corpora [d] caninis dētib⁹ c
ſtridore terrifico. Apđ eos uero, qbus ad uiuēdi
rationē ꝑpenſior cura eſt, multę uxores [e] ī eiuſdē

a ℂ Odore uiuunt.) Plynius eodē ca. ijs uerbis id ipſum refert. Ad extremos (inquit) fines Indiæ ab oriente circa fontem Gangis Astromorꝫ gentē ſine ore, corpore toto hirtā, uestiri frondiū lanugine, halitu tantum uiuentē, & odore, quē naribus trahant. Nullum illis cibum, nullumqꝫ potum. Tantū radicum, florumqꝫ uarios odores ſyluestriū malorum, quæ ſecum portant longiore itinere, ne deſit olfactus. Grauiore paulo odore haud difficulter exanimari. Strabo lib. quintodecimo, ex Megasthenis ſententia ſcribit, adductos fuiſſe quoſdam carentes ore, mites homines, qui circa Gangis ortum habitent. Eos uaporib⁹ aſsarum carniū, & fructuum, ac florum odoribus enutriri. Et pro ore ſpiramenta quædā habere. Rebus fœtidis oppido grauari, adeo, ut uix ſuperuiuant præſertim in castris. Meminit & Gellius ca. 4. noni ſuarum Noctium. Affert Aristote. cauſas ꝓblema. 3. duodecimæ ſectionis. Cur quę ad ſolem orientem ſpectant, odoratiora exurgant, q̄ quæ ad aquilonē. Et eorꝫ ipſorum, quæ ad ortū plus uergunt, q̄ quæ ad meridiem &c. Exigeret hic locus eius quæstionis inuestigationē. Sit ne poſsibile hominē, uel animal qđuis alterum, annos aliquot, odore tantū uiuere ſine cibo. Varia ſuper ea re a Medicis, & philoſophis diſputata ſunt. Aristo. eo lib. quem de Senſu, & Senſato inſcripſit, aſserit ex ſententia, odorem ipſum, ea ratione qua odor eſt, nihil ad nutrimentū conferre, q̄uis plurimū ad ſanitatem conferat animalis. Id multis rationibus ſuadere conatur Pythagoræ id ſentiētis ſententiā reprobans. De hac ipſa quæstione multa in unum congeſsit Conciliator differentia. 155. Ea eleganter refert Cœlius Rhodiginus cap. 21. decimitertij Antiquarū lectionū. Ioannes de Magistris quęstione ſecunda de Senſu, & Senſato cōpendio rem totam explicat copioſe. b ℂ Quinquennes concipiunt.) Plynius ca. 2. ſeptimi ijs uerbis id ipſum refert. In Calingis (inquit) eius Indiæ gente quinquennes concipere fœminas, octauum uitæ annū non excedere. Hæc Plynius. Id autem cœli, terræqꝫ qualitate accidere, philoſophi tradiderunt. Eſt enim locus, authore Porphyrio, generationis principiū, quemadmodū & pater. c ℂ Ceruicibus carent.) Hos Plynius ca. 2. ſeptimi post Monoſcelos, & Troglodytas eſſe dicit occidentem uerſus. His Blemyas ſimiles eſſe ait ca. 8. quinti de quibus ſupra ca. 44. dictum eſt. Horꝫ ca. 4. noni noctiū Atticarū Gellius ſimiliter meminit. Et id ex loci diſpoſitione euenire non ambigitur. d ℂ Syluestres hirti corpora.) Ex Plynio & hæc ca. iam citato. Choromandarum (inquit) gentem uocat Tauron, ſyluestrē ſine uoce, ſtridoris horrendi hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis. Similiū meminit Gellius ubi ſupra. Hos potius feras, q̄ homines crediderim, quadā effigie hominibus tantum ſimiles, ſicut de Simijs, & reliquis huius genus in fine cap. 40. retulimus. e ℂ Multæ uxores.) Strabo libro. 15. Multas nuptas (inquit) Indij habent, quas a parentibus accipiunt pari boum emptas. Alias obedientiæ gratia, alias prolis, ac uoluptatis. Et niſi castas eſſe cogant, fornicari licet. Diſputant nostrates Theologi diſt. 33. quarti Sententiarū. An liceat uni uiro plures ſimul uxores habere, aut contra? Quid in hac re tenēdum ſit, paucis, ut ſui moris eſt eadē diſt. Franciſcus Mayronis aperuit. Extat ad hoc diſ. 26. Decretorꝫ Canonicorꝫ. Iulianus præterea iure peritus tit. 2. tertij Digestorꝫ. L. prima ſcribit eū notari infamia, qui bina ſponſalia, binasue nuptias in eodem tēpore constitutas habuerit. Idem habetur tit. 9. noni Codici . L. Cū qui duas. Et tit. 10. primi Institutionū. §. Quia duas. De hac ipſa re diximus aliq̄ ca. 15. ſupra. f ℂ Aſcendat rogū cōiugis.) Idē ſcribunt Cice. 5. Tuſc. quęstionū. Val. Maxi. tit. 1. ſecūdi. Euſeb. ca. 8. ſexti Præparationis. Hierony. ca. 27. primi aduerſus Iouinianū. Verſus Propertij ſunt ex li. 3.

Fœlix Eois lex funeris una maritis,
  Quos aurora ſuis rubra colorat equis.
Namqꝫ ubi mortifero iacta eſt fax ultima lecto,
  Vxorum fuſis ſtat pia turba comis.
Et certamen habent lęti, quæ uiua ſequatur
  Coniugium, pudor eſt non licuiſſe mori.
Ardent uictrices, & flammæ pectora prębent,
  Imponuntqꝫ ſuis ora perusta uiris.

✱

a uiri coeunt matrimoniũ, & cum maritus deces-
serit, apud grauissimos iudices suã quęq; de me-
ritis agũt causam, & quæ officiosior cæteris sen-
tentia uicerit iudicantiũ, hoc palmæ refert pre-
b mium, ut arbitratu suo ascendat rogum coniu-
gis,[f] & supremis eius semetipsam det Inferias.
Cęterę nota uiuũt. Enormitas in serpentibus[a] tã-
ta est, ut ceruos, & animantiũ alia ad parem mo-
c lem tota hauriant. Quin etiam oceanũ Indicum
quantus est penetrent, insulasq; magno spatio
a continenti separatas pabulandi petant gratia.
Idq; ipsum palam est potentia amplissimæ ma-
d gnitudinis fieri, quæ per tantã sali latitudinẽ ad
loca permeent destinata. Sunt illic multę, ac mi-
rabiles bestiæ. Harum e multitudine, & copia
partem persequemur. Leucrocuta[b] uelocitate
e pręcedit feras uniuersas. Ipsa asini magnitudine,
cerui cluniꝰ, pectore, ac cruribus leonis, capite
Camelino, bisulca ungula, ore adusq; aures de-
hiscente, dentium locis osse perpetuo. Hoc quo
f ad formã. Voce autem loquentiũ hominum so-
nos æmulatur. Est & Eale[c] alias ut equus, cau-
da uero Elephãti, nigro colore, maxillis aprinis,
præferens cornua ultra cubitalem modũ longa
g ad obsequium cuius uelit motus accommodata.
Neq; enim rigẽt, sed flectunẽ ut usus exigit præ-
liandi. Quorum alterum cum pugnat, proten-
dit, alterũ replicat, ut si ictu aliquo alteriꝰ acumẽ
obtusum fuerit, acies succedat alteriꝰ. Hippopo-
tamis cõparaẽ, & ipa sane aquis fluminũ gaudet.

Hic gentis infidum nuptarum, hic nulla puella est,
Nec fida Euadne, nec pia Penelope. Huius consuetudinis causam ex Onesicrito affert Strabo quintodecimo Geographiæ lib. Vxores (inquit) cũ uiris defunctis comburuntur ob hanc causam, qđ cũ aliquando adolescentulos adamarent, a uiris secedebant, uel eos ueneno interimebant. Vt ergo ueneficia tollerenẽ, hanc legẽ conditã esse. Quę profecto lex, & causa non satis probabilis uideẽ. Faciũt ad hunc locũ qđ scribit Seneca secũda declamatione li. secũdi. a ℭ Enormitas in serpẽtibꝰ.) Deimachꝰ, & Megasthenes scribunt in India serpentes esse, q boues, & ceruos una cũ cornibus deglutiant. In Macra cãpo (ut Posidonius author est) uisum fuisse serpentẽ mortuum iugeris longitudine, crassitudine tanta, ut equites ex utraq; parte astantes se inuicem intueri non possent, hiatu autem tanto, ut hominẽ equo insidẽtẽ reciperet. Exuuiarũ squamam quãlibet clypeo maiorẽ. Hæc a Strabone lib. 16. sunt relata. Verba Plynij de hac ipsa re ascripsi ca. 38. sup. Causam magnitudinis animalium apud Indicos, ex Plynio hoc ipso ca. retulimus. Strabo quoq; li. 15. ijs uerbis explicat. Indus aer uidus est (inquit) & fœcundus, & ualde nutrinuus. Eodẽ modo & terra, & aqua. Quapropter animalia tũ terrestria, tum aquatilia apud Indos, q̃ cæteros magna sunt. Hinc causam afferunt, ut maris beluæ sint maiora terrestribus, lege Aristo. decima sectiõe problematũ, & Plynium ca. 2. lib. noni. b ℭ Leucrocuta.) A Plynio hæc omnia sumpta sunt ca. 21. octaui naturalis historiæ. Leucrocutã (inquit) perniciosissimã ferã, asini fere magnitudine, cruribus ceruinis, collo, cauda, pectore leonis, capite Melidũ, bisulca ungula, ore ad aures usq; rescisso, dentium locis osse perpetuo. Hanc ferã humanas uoces tradunt immitari. In forma capitis animalis huius, dissidet Solinus a Plynio. Plynius enim capite Melium, Solinus capite Camelino eam dicit. Dubium quæ lectio uerior. Legi in uetustissimo Solini codice, non Camelino sed Melino. Melem eam feram uocant, quæ uulgo Taxo dicitur, de qua Plynius ca. 38. octaui libri. Albertus, cui nominum nulla cura, libro uicesimosecundo de Animalibus Leutrochocham uocari dicit. Leucrocutæ nomen ex leone, & Crocuta compactũ creditur. De Crocuta Ply. ca. 21. lib. octaui. Crocutas (inquit) uelut ex cane, lupoq; cõceptos, omnia dentibus frangẽtes, ptinusq; deuorata cõficientes uẽtre. Lege Dio. Siculũ li. 4. c ℭ Est & Eale.) Plynij fere uerba ex ca. 21. lib. octaui. Apud Indos (inqt) & quæ uocaẽ Eale magnitudine equi fluuialis, cauda Elephanti, colore nigra, uel fulua. Maxillas apri, maiora cubitalibus cornua habens mobilia,

Indicis tauris color [a] fuluus est, uolucris pernicitas, pilus in contrariū uersus, hiatus omnę qd' caput. Hi quoq; circumferunt cornua flexibilitate, qua malint, tergi duricia omne telum respuentes, tam immiti feritate, ut capti animas proijciant furore. MAnticora quoq; [b] nomine inter hæc nascitur, triplici dentiū ordine, coeūte uicibus alternis, facie hominis, glaucis oculis, sanguineo colore, corpore leonino, cauda ueluti scorpionis aculeo spiculata. Voce tam sibila, ut imitetur fistularū modulos, tubarumq; concentū, humanas carnes auidissime affectat, pedibus sic uiget, saltu sic potest, ut morari eam nec extentissima spatia possint, nec obstacula latissima. SVnt præterea boues unicornes, [c] solidis ungulis, nec bifidis. Sed atrocissimum est Monoce-

quæ alterna in pugna sistit, uariatq; infesta, aut obliqua, utcunq; ratio monstrauit. Albertus ex suis addit, Ealem esse animal aquatile. Verum non idem est gaudere aquis fluminū, & esse aquatile animal. Plynius ait. Ealen esse magnitudine equi fluuialis, nō qd' ipsa fluuialis sit. a ℭ Indicis tauris color fuluus est.) Et hæc ex Plynio eodem capite sumpta sunt. Sed atrocissimos India habet tauros syluestres, maiores agrestibus, uelocitate ante omnes, colore fuluo, oculis cęruleis, pilo in contrariū uerso, rictu ad aures dehiscēte, iuxta cornua mobilia. Tergoris duritia silicis omne respuens uulnus, feras omnes uenantur. Ipsi non aliter, q̄ foueis capti feritate semper intereunt. Albertus lib.22. de Animalibus. Et si (inquit) credendū est uerbis Solini philosophi, tauri Indiæ fuscum habēt colorē, caput grāde, setas cōdensas, & horridas. Et parum infra. Eijciunt autem (inquit) stercus post se uehemētissime, cuius calore, & uiscositate retardant & canes, & uenatores: hucusq; Albertus. Nō dicit Solinus, nec etiamnū Plynius, Indicos tauros habere fuscū colorem, nec grande caput, aut setas condensas. Quod subdit Albertus. Indicos tauros proijcere stercus post se uehementissime, cuius calore, & uiscositate retardent & canes, & uenatores, id omnino falsum est, sed Bonaso ferę id tribuunt, authores, ut ca.53. supra abunde docuimus. Nisi ex Indico tauro, & Bonacho suo, monstrum quoddā Albertus genuerit. Libuit huic loco Diod. Siculi ex lib.4. uerba subscribere, qd' hanc ferā eleganter exprimat. Horū animal omniū (inquit) syluestris taurus, qui carnibus pascit', feritatē excedit, penitusq; est inexpugnabilis. Corpore maior est domesticis tauris, equi uelocitate, ore usq; ad aures fisso, rubicundo colore, oculis albis, noctuq; fulgentibus. Cornua ueluti aures mouens, in certamine firma tenet. Pili contra naturā cæterorū animaliū uersus caput ducuntur. Et hæc fera uiribus, fortitudineq; mirabili pugnat cū cęteris bestijs, quas superatas cōmedit. Est quoq; infestus admodum armentis, nihil nec pastorum uires, neq; canū multitudinē timens. Dicitur eius pellis haud quaq̄ uulneribus patere. Cū multi illū conentur ui capere, frustra defatigantur. In foueā delapsus, aut alio captus dolo seipsum ex ira suffocat pristinæ libertatis amore. Merito igitur Troglodytæ hanc bestiam optimā iudicant, cui a natura indita sit leonis uirtus, equi celeritas, robur tauri. Quodq; maximū est, haud inferior natura ferri. Hucusq; Diod. In hoc/ut uidetur/ab alijs discrepans, qd' eum non in India, sed Aethiopia, & apud Troglodytas reperiri asserit. Sed esse potest, ut tam in India, q̄ Aethiopia reperiatur, propter consimilē situs qualitatē, cœliq; influxū non absimilē. b ℭ Manticora q̄q;.) Quod ex Plynio sumpserit hæc Solinus, non ab re fuerit Plynij uerba subnectere ex lib. & cap. paulo ante citatis. Apud eosdem Indos. s. nasci Ctesias scribit, quā Manticorā appellat, triplici dentiū ordine pectinatim coeunti. Facie, & auriculis hominis, oculis glaucis, colore sanguineo, corpore leonis, cauda scorpionis modo spicula infigentē. Vocis, ut si misceatur, fistulæ, & tubæ concentus. Velocitatis magnæ. Humani corporis uel præcipue appetentē. Philostratus tertio uitę Apollonij lib. scribit Manticorā ferā esse quadrupedē beluam, cuius caput humano capiti assimilari ait, magnitudine uero leonē æquare. Habere aūt in capite setas cubitales spinarū instar, quas contra psequētes sagittarū modo iaculet. Albertus dicit hanc ferā esse Marintomorioni similē. Sed quæ fera sit Marintomorion, ab ijs requiras q Alberti iurarunt in uerba Magistri. Fateor enim me nondū eius μαντείαν, ne dicā μανίαν attigisse. c ℭ Boues unicornes.) Ply. ca.21. octaui. In India & boues solidis ungulis unicornes. Scribit idē Plynius ca.37. xi. a principio id ipsum cornu in medio frontis esse. Sunt Solini exēplaria, q̄ sic habeant, boues unicornes, & tricornes. Sed cū ex Plynio id sumptū sit, dictio tricornes tanq̄ addititia eradenda. Annotat eodem loco Plynius, q̄ iure cornua intelligantur quadrupedi tantū generi a natura tributa. Nec alibi (inquit) maior lasciuia naturę lusit animaliū armis. Quē Latini unicornē dicūt, Gręci μονόκερων

a ros [a] monstrum mugitu horrido, equino corpore, Elephanti pedibus, cauda suilla, capite ceruino. Cornu e media eius fronte protenditur, splendore mirifico, ad longitudinē pedū quatu-
b or, ita acutū ut quicquid impetat, facili ictu eius perforetur. Viuus non uenit in hominum potestatem, & interimi quidem potest, capi non potest. AQuæ etiam gignunt [b] miracula non mi-
c nora. Anguillas [c] ad tricenos pedes longas edu-

nuncupāt, uerbū de uerbo expressum. a ℭ Monoceros.) Non idē animal cū superiori, licet & huic etiā unicū cornu sit. Eum ipsum sic Plynius ca. 21. octaui eleganter describit. Asperrimā feram (inquit) Monocerotē reliquo corpore equo similē, capite ceruo, pedibus Elephanto, cauda apro, mugitu graui, uno cornu nigro media fronte cubitorū duū eminente. Hanc ferā uiuā negant capi. Monocerotem eundē esse existimant, cū ea fera, quā Indicū asinū nominant, de quo Aristoteles ca. 1. secundi Naturæ animaliū, & Plynius ca. 37. undecimi naturalis historiæ. Non alienū fuerit Philostrati uerba ascribere ex tertio uitæ Apollonij lib. Asinos præterea (inquit) syluestres in uicinis paludibus multos capi dicunt. Esse autem huiusmodi feris in fronte cornu, quo taurorū more generosissime pugnant. Conficere aūt Indos ex illis cornibus pocula, asserūtq; nullis morbis illo die affici, qui eiusmodi poculo potauerint, neq; si uulnerati fuerint dolore, & ex igne etiā incolumes egredi, neq; ullis uenenia lędi, quęcunq; nocendi gratia in potu dantur, idcirco regum esse eadē pocula, & regi tantū eiusmodi ferę uenationē permitti. Apolloniū itaq; ferā aspexisse, eiusq; naturā cū admiratione considerasse ferunt. Interroganti autem Damidi, an sermoni, qui de poculo iam dicto ferebař, fidem adhiberet. Adhibeo (inquit Apollonius) si huius regionis immortalē regē esse intellexero. Qui enim mihi, aut alteri cuiq; poculum ita salubre dare potest, nōne uere similius est ipsum cotidie illo uti, & ex eo cornu frequenter ad extremā usq; plenitudinē bibere. Nemo enim (ut puto) calumniabiř eum, qui tali poculo etiā inebrieř. Mirum ex Monocerote, & Rhinocerote Albertū, unū, idēq; animal pcreasse. Sed quantū eæ duę feræ inter se distent, ex ijs liquet, quæ de Rhinocerote ca. 43. abunde retulimus. Huius ferę cornu tantæ nostro quoq; tēpore estimationis est, ut id plures auro, gemmisq; cæteris omnino præponant. Isido. ca. 2. duodecimi Ethimo. Tātæ (inqt) fortitudinis est, ut nulla uenantiū uirtute capiař, sed sicut asserunt, qui naturas animaliū scripserunt. Virgo puella pponiř, quę uenienti sinū aperit, in quo ille omni ferocitate deposita, caput ponit. Sicq; soporatus, uelut inermis capitur. Ita esse uulgus quoque nostri temporis etiā iureiurando asserere non dubitat. b ℭ Aquę etiā gignunt miracula.) In omnibus ferme, quæ in India procreantur, mira quędā super cætera, quæ alibi proueniunt, proceritas reperitur. Id autem tā in terrigenis, q̄ aquaticis uerū esse authores nobiles prodiderunt. Hoc autē accidere aiunt tū coeli, tum locorū Indiæ qualitate. Inter locorū naturas quantū intersit, libello suo de Fato disserit, M. Cicero. Plynius in calce naturalis historiæ fabulosa esse multa, quæ de India referūtur, licet minime sit ambigendū, maximā eorū partem esse uerissimā. Quod Alexādri Macedonis bellis, compertum est. De piscium quorundā magnitudine, quæ uel in Indiæ fluminibus, uel æquoribus generātur contentus Solinus paucis, refert tum anguillarū, tū uermiū quorundā, tū deniq; Balænarum, Physetumq; insolitam, & uelut monstrosam magnitudineř. In aquis (inquit Plynius) cōplura sunt, maiora etiā terrestribus. Causa euidens humoris luxuria. Alia sors alitum, quibus uita pendentibus. In mari autem tam late supino, mollíq;, ac fertili accremēto accipiente causas genitales, sublimi, semperq; pariente natura, pleraq; etiā monstrifica reperiuntur perplexis, & in semet aliter, atq; aliter nūc flatu cōuolutis seminib⁹, atq; principijs. Vt uera fiat uulgi opinio. Quicquid nascitur in parte natura ulla, & in mari esse, præterq; multa, quæ nusq̄ alibi. Rerum quidē nō solū animaliū simulacra inesse licet intelligere intuentibus, uuā, gladiū, serras. Cucumim uero, & in colore, & in sapore. Quo minus miremur equorū capita in tam paruis eminere cocleis. QVærit Aristo. decima Problematum sectione. Cur maris animalia maiora, uegetioraq; sunt, q̄ terræ: An (inquit) qđ uis solis consumendo, q̄ terrā ambiunt, copiā detrahit nutrimenti. Quā ob rem quæ abditā uitam agunt, uegetiora sunt. His igitur omnibus incōmodis, cū genus marinmū sit immune, merito tū adolescere potest corpore ampliori, & uegetiori. c ℭ Anguillas ad tricenos pedes lon. edu. Ganges.) Anguilla ob quandā cū anguibus similitudinem nomē habet. Eam Gręci ἔγχελυς uocitant. Aristo. ca. 16. sexti Naturæ animaliū asserit hoc unū inter sanguinea genus totū, sine coitu, sine ouo procreari. Quod ita esse eo argumento constare dicit, qđ in nonnullis foeculentis stagnis, aqua omni exhausta, & limo detracto, anguillę denuo generantur, ubi aqua accesserit pluuia. Aegyptij, ut in secundo refert Herodo. existimant anguillas sacras esse. Anguilla suapte natura tam lubrica est, ut uix uiuens manibus teneri queat. Hinc in hominem

cat Ganges, quem Statius Sebosus inter præci- a
pua miracula ait uermibus abundare,[a] ceruleis
nomine, & colore. Hi bina habent bracchia lon-
gitudinis cubitorum non minus senum,[b] adeo ro-
bustis uiribus, ut Elephantos ad potũ uentitan- b
tes, mordicus comprehensos ipsorum manu rapi-
ant in profundũ. Indica maria Balænas[c] habent
ultra spatia quatuor iugerũ[d]. Sunt & quos Phy-
seteras[e] nuncupant, qui enormes ultra molem, c
ingentium columnarũ super antennas se nauiũ
extollunt, haustosque fistulis fluctus ita eructant,

argutũ, uafrum, & plurimũ astutũ, prouerbio dici cœptũ. Anguilla est. Vtitur eo Plautus in Pseudolo. Quid (inquit) cũ manifeste tenetur? Respondet Charinus. Anguilla est, elabitur. Scribunt ueterũ quidam, uini tediũ omnino fieri, cũ quis uinũ biberit, in quo Anguillæ fuerint enecatę. Plynij sunt, quæ de Anguillis hoc loco Solinus refert. ca. 3. noni natu. hist. a ℂ Vermibus abundare.) Ex Plynio ca. 15. lib. noni. In eodẽ Gange esse Statius Berosus haud modico miraculo affert brachijs binis, sexaginta cubitorum, ceruleos, qui nomẽ a facie traxerunt. His tantas esse uires, ut Elephantos ad potũ uenientes mordicus comprehensa manu eorum abstrahant. b ℂ Cubitorum non minus senũ.) Quod de brachiorum magnitudine Solinus refert, Albertus li. 24. de animalibus, ad totius animantis magnitudinẽ falso retulit. In Gange enim (inquit) fluuio, in quo anguillæ magnæ sunt, uermes quidã esse dicuntur, qui bifurcata crura anterius habẽt, sicut cancri, qui lõgitudinẽ habent sex cubitorũ, & corripiũt Elephantes, & mergũt eos. Hucusque Albertus. Mõstro simile esset, uermes sex cubitorum magnitudine nõ excedentes, corripere, ac tandem mergere Indos Elephantes. Plynio ergo, quã Alberto de ijs uermibus credendũ magis. Alibi hos uermes Statias nominari dicit, ubi de Platanista sermo est. c ℂ Balęnas habent.) Græcis id maris monstrũ φάλαιναν uocant. Dicta a uerbo βάλλω, quod mitto significat, quod cæteris maris beluis altius undas iaciãt, & emittant. Lege quæ scribit Arrianus ex Nearchi sententia gestorum Alexandri lib. ultimo. Plynius cap. 3. noni naturalis historię. Plurima, & maxima (inquit) in Indico mari animalia, e quibus Balęnę quaternum iugerũ. Balęnę, ut idem sexto capite eiusdem lib. scribit, etiã in nostra maria penetrant. Verũ Balęnę, & alterius generis pisces multo maiores in Indico oceano, quã in nostro mari nascuntur. Inter naturę miracula non immerito enumeratur, quod Balęnę (est enim pene exoculata) musculus pisciculus quandoque prægraui superciliorum pondere obrutis eius oculis, infestantia magnitudinẽ uada prætentans, demonstrat, oculorumque uice fungitur. Id Claudianus poeta secundo in Eutropium sic eleganter cecinit.

Sic ruit in rupes amisso pisce sodali
Bellua, sulcandas cui prauius edocet undas,
Immensumque pecus paruæ moderamine caudæ
Temperat, & tanto coniungit fœdera monstro.
Illa natat rationis inops, & cæca profundi
Iam breuibus deprehensa uadis ignara reuerti
Palpitat, & uanos scopulis illidit hiatus.

De horum piscium magnitudine, scripsimus in Commentariolo in Dionysiũ de situ orbis super illud. Littoribus cuius saliunt &c. Quo loco Auieni uersus restituimus, ut legendum sit.

Hac neque is rapidi subtectus gurgitis unda,
Hæc integra salis lembum contorqueat unda.
Aut se monstrigenis &c.

Sunt, qui Balęnas, & Cęte eadẽ esse existiment. Sunt & qui Pristes eas nominent. Faciunt quæ ca. 10. quinti Hexameron diuus Ambrosius refert. d ℂ Quatuor iugerũ.) Iugeris mensura est pedum. 240. in lõgitudine, author Plynius ca. 3. decimioctaui nat. historiæ. Erit igitur Balęnę longitudo pedum nongentorum sexaginta. Eas montibus ęquas esse plures affirmant. e ℂ Physeteras nuncupant.) Physeter dictus uideri potest ἀπὸ τῆς φύσης .i. a folle, quod is piscis diluuiẽ quandã aquarum ita eructet, ueluti flatus e folle mitti solet. φυσάω præterea inflo, & spiro significat. In Gallico oceano (ca. 4. noni inquit Ply.) Physeter ingentis colũnæ modo se attollens, altiorque nauiũ uelis diluuiem quandã eructãs. Albertus. 24. de animalibus lib. scribit a Plynio hoc marinũ animal pistris dictus. Libuit subscribere Alberti uerba, ne quis id me finxisse suspicetur. Pistris animal marinũ est (inquit) magnũ ualde, ut dicit Plynius in oceano Gallias attingente aliquando inuentũ. Hoc animal aliquando se effert supra mare in modũ altissimæ colũnæ ultra uela nauigantiũ apparens, & aquam ingentem spargit, ita quod in pauorem uerti nauigantes. Hactenus ille. Sed in hoc, ut plerumque in reliqs

hallucinatur Albertus, Cum ubiq Plynius Pristes a Physeteribus diuersos faciat ca.3.& 4.noni, & ca.7.tricesimisecundi. Quo differunt pristis, & pistrix, docet Seruius Grãmaticus.3.Aene. super illud. Pube tenus, postrema immani corpore pistrix. a ℭ Sola India.) Diod. Siculus lib. tertio, ultima Syriæ psitacos procreare tradit. Aristo. ca.34. de Admirandis in natura, Persidis regionẽ quandam esse ait, quæ Psitacena dicitur, a qua fortasse Psitacus nomen habet. Albertus.23. de Animalibus lib.

a ut nimbosa alluuiæ plerumq deprimant alueos
nauigantium. SOla India [a] mittit Psitacũ [b] auem
colore uiridi, torque puniceo, [c] cuius rostri tanta duritia est, ut cum e sublimi pręcipitatur in sa-
b xum, nisu se oris excipiat, & quodã quasi præsidio utatur extra ordinariæ firmitatis. Caput uero tam ualens, ut siquando ad discendũ plagis sit admonendus (nam studet [d] ut quod homines lo-
c quatur) ferrea clauicula [e] sit uerberandus dum pullus est, atq adeo intra [f] alterum ætatis suę annum, quę monstrata sunt, & citius discit, & tenacius retinet. Maior paulo senior est, & obliuio-
d sus, & indocilis. Inter nobiles, & plebeios discretionem digitorum facit numerus. Qui præstant quinos in pede [g] habent digitos, cæteri ternos.

ut aliquid ex suis addat, scribit, Psitacum in montibus Gelboe, in quibus raro pluit, nidificare. b ℭ Auem Psitacũ.) Quoniã in Psitaci auis descriptiõe Plyniũ imitatur Solin⁹, ascripsi uerba Plynij ex cap.42. lib. decimi. Super omnia (inqt) humanas uoces reddunt Psitaci, & quidẽ sermocinantes. India auẽ hãc mittit. Sitacen, uel Psitacen uocãt, uiridẽ toto corpore torque tantũ miniato in ceruice distinctam. Imperatores salutat, & quæ accipit uerba / pronunciat. In uino pręcipue lasciua. Capiti eius duritia eadem, quæ rostro. Hæc cũ loqui discit, ferreo uerberatur radio. Nõ sentit aliter ictus. Cũ deuolat rostro se excipit. Illi innititur, leuioremq se ita pedum infirmitati facit. Aristo. ca.12. octaui Naturæ animaliũ, ijs psitacę (sic enim nominatur a Græcis) uerbis meminit. Omnes deniq aues uneę breui sunt collo, & lingua lata, aptęq ad imitandũ. Nam & Indica (inquit) auis, cui nomen Psitacę, quã loqui aiunt, talis est, & loquatior, cũ biberit uinum / redditur. Nearchus, ut refert Arrianus gestorum Alexandri lib. ult. tanquã rem mirandam narrat psitacos. c ℭ Puniceo.) Miniato torque dicit Plynius. Puniceum colorem eũ esse aiunt, quẽ φοίνικα Græci nuncupant, alio nomine, Rutilus, & Spadix dicitur. Significat autem exuberantiã, splendoremq ruboris. De eo, ac coloribus reliquis, abunde Gellius ca.26. secundi Noctiũ Atticarum. Albertus nullius authoritate existimat psitaci torquẽ esse aliquantulum coloris aurei. d ℭ Nam studet, ut qd' homines loquatur.) Sic enim retinent uetera exemplaria. Est autẽ sensus, & ordo. Nam studet, ut ipse loquatur, quod homines, supple loquũtur. Verba quædã sunt, quæ suapte natura discunt psitaci, ut χαῖρε, salue. Hinc ait Persius. Quis expediuit psitaco suum χαῖρε? Martialis ultimo Distichorum.

Psitacus a uobis aliorum nomina discam,
Hoc didici per me dicere / Cæsar aue.

Cæsar Augustus sublimis Attiaca uictoria reuertebatur, occurrit ei inter gratulantes coruũ tenens, quẽ instituerat hoc dicere. AVE CAESAR / VICTOR / IMPEPATOR. Miratus Cæsar officiosam auem. xx. millibus nũmum emit. Salutatus similiter a psitaco, emi iussit eũ. Idem miratus in Pica, hanc quoq redemit. Ex secundo Saturnaliũ Macrobij. Ex hac psitaci docilitate ortũ Adagiũ. Psitacũ Coturnici comparas. In eum, qui imperito, & pene elingui culpiã facundum, & elegantẽ hominẽ æquare satagit. Vtitur eo Martialis.10. Epigrammaton. Credis hoc prisce uoce, ut loquatur Psitacus Coturnicis? Quod hæc omnino indocilis, ille super omnes alites, humanas uoces ediscat. Scribit Plynius certum Picarũ genus esse, cui expressior loquacitas, q̃ Psitacis. Hæ adamant uerba, quæ eloquuntur, nec discunt tantũ, sed diligunt, meditantesq intra semet cura / ac cogitatione intentionẽ non occultant. Constat emori eas difficultate uerbi uictas. De auibus, quę sermonẽ humanũ ediscunt, plura idem Plynius ca.42. & ca.43. lib. decimi. e ℭ Clauicula.) Virgula, a Claua diminutum nomen. Est autem claua teli genus quoddã, quo Herculẽ scribunt usum. Plynius non Clauiculã, sed Radiũ .i. uirgam nuncupat. f ℭ Intra alterũ ætatis suæ annũ.) Plynius id non psitacis, sed picis tribuere uidetur. g ℭ Quinos in pede digitos.) Et hoc ad picas, nõ psitacos, idem tidẽ refert Plynius. Minor nobilitas (inquit) quia non ex longinquo uenit, sed expressior loquacitas certo generi picarum est. Et parũ infra. Nec uulgaris his forma, q̃uis non spectanda. Satis illis decoris in specie sermonis humani. Verum addiscere alias negant posse, q̃ quæ ex genere earum sunt, quæ glande

Lingua lata,[a] multoq; latior, q̃ cæteris auibus. a
Vnde perficitur, ut articulata uerba[b] penitus e-
loquatur. Quod ingenium ita Romanæ[c] delitię
miratæ sunt, ut Barbari Psitacos mercem fece-
rint. INdorum nemora in tam proceram[d] subli- b
mãtur excelsitatem, ut transiaci ne sagittis[e] qui-
dem posſint. POmaria ficus[f] habent, quarum
caudices in orbem spatio sexaginta passuum ex-

uescuntur. Et inter eas facilius, quibus quini sunt digiti in pedibus. Ac ne eas quidem ipsas primis duobus uitæ annis. Hucusq; Plynius. Sed fieri potest, ut eadẽ psitacis quoq; scriptores alij tribuerint. a ℭ Lingua lata, multoq; latior, q̃ cæteris.) Plynij uerba sunt ex cap. 42. libri decimi. Latiore (inquit) ijs est lingua omnibus in suo cuiq; genere, quæ sermonẽ imitantur humanum, q̃q̃ id pene in omnibus contingit &c. Aristotelis uerba ex ca. 12. secundi Naturę animaliũ, qđ docta, & elegantia sint, subscripsimus. Lingua auibus est, sed uarie (inquit) Alijs enim longa, alijs breuis, alijs lata, alijs angusta. Omniũ maxime animaliũ post hominẽ literas pferre nonnulla auium genera queunt, uidelicet ea præcipue, quibus lingua latior est. Plura ca. ult. secundi de Partibus animalium. Multa Plynius de linguarũ differentijs ca. 37. undecimi natu. historiæ. b ℭ Vt articulata uerba penitus eloquatur.) Extat tricesimũ caput apud Themistiũ Paraphrascos secundi de anima Aristotelis, de ijs, quæ ad uocis articulatæ formationẽ requirantur. Auicenna, quem ob singularem doctrinã, Medicorũ principem non iniuria uocitãt, sexta Fen tertij Canonis a principio scribit linguã, quæ plurimũ lata sit, aut parua nimiũ, penitus ineptã esse ad uocis articulatæ formationẽ. Aptissimã autem eam linguã esse, quæ in sua lõgitudine, magnitudineq; cõmensurata fuerit, quæue subtilis iuxta extremitatem exteriorẽ suã. Linguę autem substantiã esse, carnem mollem, albamq;, quã uenas paruas, sanguineas, obq; eius calorem rubras intrare cõfirmat. Diogenes Babylonius, uocem esse ait, ictum aerem, siue auditus sensibile propriũ. Differre autẽ hominis uocem a cæterorũ animaliũ uocẽ, qđ hominis uox articulata sit, & quæ ex mente proficiscatur loquentis. Hæc autem (inquit) a quartodecimo ætatis anno consumaẽ. Eam Stoici contra aliorũ sententiã corpus esse definiunt. Sed de ijs alibi plura tradidimus. c ℭ Romanæ delitiæ.) Hac quoq; tẽpestate magno eos interdum pretio mercantur, ij præsertim, quibus est nequaq̃ res angusta domi. Vidi ego Psitacũ centum aureis, nec a multũ locuplete quidẽ homine quondã emptum. Qui de animalium naturis scripserunt, tradunt inter Psitacũ, & turturẽ esse naturalem quandã amicitiæ affinitatem. Id intellexisse Nasonem eo uersiculo autumant.

Et niger a uiride turtur amatur aue.

Expressius idipsum cecinit sexta secundi Amorũ libelli, de morte Psitaci loquens.

Tu tamen ante alias turtur amice dole &c.

d ℭ In tã procerã excelsitatem.) Ex Plynio ca. 2. lib. septimi. Theophrastus ca. xi. secundi de Plantarũ causis, proceritatis in arboribus ijs uerbis causas prodidit. Arborũ (inquit) ipsarum semper quæ locis opacis, & afflatu silentibus sunt, proceræ, leues, atq; excelsiores exurgunt, nec non si breui sitæ sint interuallo, modo eodem adolescunt. Cõtra, quæ locis flantibus, ac uento expositis, atq; apricis, uel raris, solutisq; exeunt, minus tales euadunt. Incrementũ enim profunditatis, altitudinẽ uetat, & flatus exasperant, nodosq; faciunt, ut retulimus. Retorsionis, & consistentiæ causa, quæ cum illis abdicata sint, incrementũ longitudinis tantũmodo agitur. Quã ob rem illa etiã &c. Idem quoq; author ca. xi. de historia plantarũ lib. Cæterũ (inquit) uel natura humi ad radicis altitudinẽ, longeq; magis ad longitudinẽ plurimũ conferre uidetur, si leuis, rara, transmeatuq; facilis sit, nã in eiusmodi locis ulterius producũẽ, & maiora incrementa sequunẽ. Constat id maxime in genere urbanissimorũ. Hæc enim si aquæ copiã habent, in quantũ libeat, progredi possunt. Pręsertim si locus inanis sit, nec aliquid obstet. Ad summã, quæ raro corpore sint, rectamq; agant radicẽ, lõgius mittunt, & nouę si ad uigorẽ ætatis suæ peruenerint, magis q̃ ueteres, lõgitudine, altitudineq; radicis fulcientur. Plynius causas refert in ubertatẽ soli, temperiẽ cœli, aquarũ abundantiã. Easdẽ ferme causas. 8. lib. retulit. Q. Curtius, &. 15. uolumine prius Strabo. Dio. Siculus. 17. Bibliothecæ uolumine, ait has Indiæ arbores ad septuaginta cubita in altũ surgere, tantæq; crassitudinis esse, ut uix eas homines quatuor amplectantur. Onesicritus eas arbores in Musicani terra Indiæ Australissima esse tradit. Quarũ stipitẽ (inquit) uix quinq; homines complecti queunt. Similes arbores in Perside regione Lucanus tertio Pharsaliæ esse dicit, cum inquit.

Aethera tangentes syluas liquere Coatræ.

Sunt enim Coatræ Persidis regionis urbs. e ℭ Sagittis.) Virgilius tertio Georgicorum.

Aut quos oceano propior gerit India lucos
Extremi sinus orbis, ubi aera uincere summum

Arboris,haud ullæ iactu potuere sagittæ? Id ipsum eleganter canit Valerius Flaccus Argonauticon libro sexto. Densior haud usquam,nec celsior extulit ullas
Sylua trabes,fessæq; prius redire sagittæ Arboris ad summum q̄ peruenere cacumen. f

a tuberantur. Ramorũ umbræ [a] ambitu bina sta-
dia consumunt.Foliorum latitudo formę Ama-
zonicæ peltæ [b] comparatur. Pomum eximię su-
auitatis. QVæ palustria sunt,arundinem creant
b ita crassam, [c] ut fissis internodijs lembi uice ue-
ctitet nauigantes. E radicibus eius [d] exprimitur
humor dulcis ad melleam suauitatem. Tylos In-

℄ Pomaria ficus habent.)De ficu Indica sic Plynius ca.5.lib.duodecimi.Ficus ibi(inquit)exilia poma habent.Ipsa se semper serens,uastus diffunditur ramis,quorũ pondera adeo in terram curuant,ut annuo spatio infigantur,nouãq; sibi propaginẽ faciant circa parentem in orbes quodam opere Topiario. Intra sepem eam æstiuãt pastores, opacã pariter & munitam uallo arboris, decora specie subter intuẽti, proculue fornicato ambitu.Superiores eiusdem rami in excelsũ emicant syluosa multitudine, uasto matris corpore, ut sexaginta pass.pleræq; orbem colligant.Vmbræ uero bina stadia aperiant.Foliorũ latitudo Peltæ effigiem Amazonicæ habet.Ea causa fructum integens crescere prohibet.Rarusq; est,nec fabæ magnitudinẽ excedens.Sed per folia solibus coctus prædulci sapore digno miraculo arboris.Gignitur circa Acesinem maxime amnẽ.Subscripsimus Plynianis uerbis, quæ de Indica ficu multo ante Pliniũ/Theophrastus scripta reliquit ca.5.quarti de historię Plantarum libro, ut appareat,q̄ feliciter Plynius nobiliũ authorum doctrinã in suũ opus transtulerit. Indica regio(inquit)arborem ficum uocatã sortitur,quę e ramis radices dimittit singulis annis,ut primo uolumine retulimus,dimittit autem non ex nouellis,atq; etiã uetustioribus,illæ se terræ cõiungentes, ceu sepem circum arborem faciunt,ita ut uelut tabernaculũ condatur, qua etiam morari homines solent, radices autem nascentes euidentissime a ramis discernuntur.Sunt enim albiores,tortuosæq;, binaq; fronde foliatæ.Item arbor comã supernã lasciuã gerit,totaq; fornicato ambitu pulchre orbiculatẽ, & magnitudine uehementer excellit,quippe umbrã bino stadio facere fertur,& crassitudine caudicis, plerasq; ultra,q̄ sexaginta graduũ orbem colligere,magna uero ex parte quadraginta, foliũ pelta non minus habet,fructum admodũ paruũ,magnitudine ciceris,ficui similẽ. Quam ob rem Græci ficum eam arborẽ appellabant,parũ mirum in modũ fructificat, non tantũ pro magnitudinis desyderio, uerum etiã omnibus rebus.Nascitur arbos hæc circa Acesinã amnem.Multa de hac arbore ex Onesicriti & Aristobuli sententia lib.Geographiæ quintodecimo Strabo refert. a ℄ Vmbræ ambitu bina stadia.)Dio.Siculus.17.historiarũ lib.scribit harũ arborũ umbrã ad pedes trecentos sese extendere. Nearchus tradit eandẽ ad quinq; iugera in circuitu extendi, tantæq; amplitudinis has esse arbores,ut dena hominũ milia sub una aliqua earũ sese possint ab æstu solis defendere. Sunt, ut Strabo refert,q dixerunt trans Hyarotidem amnem uisam fuisse arborem,quæ umbrã in meridiẽ faceret quinq; stadiorũ.Hi autem cunctos exuperant de arborũ magnitudine. b ℄ Amazonicæ Peltæ.)Pelta Amazonica scuti genus breuissimi in modũ lunæ iam mediæ.Eo Amazones uti solitæ.Virg.primo Aeneid. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis. c ℄ Arundinẽ ita crassam.)Plynij uerba,unde hęc Solinus transtulit,ex ca.2.lib.septimi sunt hæc.Arundines uero(inquit)tantæ proceritatis,ut singula internodia alueo nauigabili ternos interdum homines ferant,cap.autem.37.sexti decimi.Arundini(inquit)Indicę arborea amplitudo qualem uulgo in templis uidemus.Herodotus in Thalia. Indorũ (inquit)complures sunt gentes,atq; eæ lingua inter se dissonæ.Quarum aliæ sunt deditæ rei pecuarię,alię non.Item aliæ in palustribus fluminis habitant,crudis uictitantes piscibus, quos aggressi,& arundinis nauigijs exceptant.Singula autẽ nauigia e singulis arundinis internodijs fiunt. Scribit Theophrastus ca.12.quarti de historia plantarũ,circa Acesinẽ amnem plusculas arundines prouenire,quę tamẽ (inquit)non frutecant,folio non longo,sed salici simile ,magnitudine præstantes,atq; robustæ,ut uicẽ hastarum præbeant.Quo loco de arundinũ generibus abunde simul,& eleganter disserit. Lege eundẽ Plynium ca.37.sextidecimi naturalis historiæ. d ℄ Humor dulcis ad melleam suauitatem.)Saccharon intelligit.Plynius ca.8.duodecimi.Saccharon(inquit)& Arabia fert,sed laudatius India. Est autẽ mel in arundinibus collectum gummiũ modo candidũ &c.Dioscorides in secundo uocat id glaciati mellis genus,qđ in India(inquit)prouenit,& Arabia,quæ Felix cognominatur,collectum in arundinibus,& Saltũ modo concretũ,dentibusq; fragile.Meminit Strabo.15.suę Geographiæ libro.Saccharum hac tempestate abunde prouenit in Aegypto,Cypro,Creta,Rhodo,ac quibusdã Italiæ locis.Qui gulæ student,nullum epulũ delicatũ putant,nisi Saccharo conditũ fuerit. Apud ueteres nullus eius nisi in medicinis usus.Circũferuntur de Saccharo huiusmodi Varronis uersiculi.Indica non magna

diæ insula est.[a] Ea fert palmas, oleam creat, uine- a
is abundat. Terras omnes hoc miraculo sola uin
cit, qđ quæcunq; in ea arbos nascitur, nunquam ca-
ret folio. Mons Caucasus[b] inde incipit, qui ma-
ximam orbis partem[c] perpetuis iugis penetrat. b
Idem fronte, qua soli est[d] obuersus, arbores[e] pi-

nimis arbore crescit Arundo, Mitis & lentis premitur radicibus humor, Dulcia cui nequeant succo contendere mella. Hos uersiculos ne diutius quæras, refert ex Varrone Isidorus ca. 7. decimiseptimi Ethimologiarũ lib. Lucanus. 3 Pharsaliæ. Quiq; bibunt tenera dulces ab arundine succos. Papinius Sylua sexta primi Syluarũ. Et quas præcoquit Hypasita cannas. Sic enim eum locũ primus Hermolaus restituit. Vir, cui plurimũ studiosi debeãt. Sacchari naturã, operationes, proprietates, usus q; in medicinis edocet Auicenna in fine secundi Canonis. Vulgo id Zuccarũ nuncupat. AVdiui quondam ego Viennæ Pannoniæ Ioannẽ Mainardum Ferrariensem, uirum humanitate, scientijs, ac cãdidissimis moribus præstantissimũ multis rationibus, ueterumq; scriptorũ sententijs disserentem, non esse Plynianum Saccarum id omnino, qđ hodie uernacule Zuccarum uocari diximus, ædito opinionis suæ super ea re tractatulo elegantissimo ab eodem, cuius mihi legendi copiã fecit. a ¶ Tylos Indiæ insula.) Tylos insula (inquit ca. 10. duodecimi Caius Plynius) in eodem sinu est, repleta syluis, qua spectat orientẽ, quaq; & ipsa æstu maris perfunditur. Magnitudo singulis arboribus fici &c. Et ca. mox sequenti de eadem Tylo. Fert eadẽ (inquit) palmas, oleas, ac uites, & cum reliquo pomorũ genere ficos. Nulli arborũ folia ibi decidunt. Rigaturq; gelidis fontibus, & imbres accipit. Hãc insulã in sinu Arabico Theophrastus ca. 9. quarti, & ca. 6. quinti de historia Plantarũ esse dicit. In ea parte insulæ, quæ ad orientem spectat, tantã arborũ multitudinẽ esse aiunt, ubi æstus recesserit, ut locus frequentissimo uallo munitus relinquatur, atque ijs omnibus magnitudo, quæ fico, flos odore excellens, fructus ingustabilis, & uisu lupino similis. Lanigeras quoq; arbores multas eandẽ insulas ferre proditum est. Scribunt præterea in Tylo insula materiem esse, ex q̃ naues ædificant, quæ mari incorrupta pene perduret. Quippe cum annos plus q̃ ducentos demersa immunis ab omni offensa seruetur. Extra aquã diuturna quidẽ eadẽ est, sed non tantundẽ. Ocyus enim putrere incipit. b ¶ Caucasus.) Caucasus mons, ex authoritate Aristoboli. 3. gestorũ Alexandri Arrianus refert, nulli montiũ qui sunt in Asia altitudine secundus. In longitudine maxime porrigit. Nãq; & Taurum montẽ, qui Ciliciam, Pamphiliamq; disterminat, ex Caucaso esse perhibent, & alios itẽ permagnos montes, qui pro uarietate gentiũ, a quibus incolunt nomina uariant. Nihil uero in eo nasci præter Terminthũ, & Silphiũ, idem ipse Aristobolus author est, & nihilominus multas in eo incolas esse, magnamq; pecudũ, & armentorũ uim ibidem pasci. Herodotus in Clio scribit Caucasum montẽ cũ maximæ uastitatis, tum summæ altitudinis esse. multas, atq; omnifarias gentes habere, ac plerasq; omnes agresti materia uictitantes. Tauri montis summitates in tantũ exurgere perhibentur, ut sol circa ipsas scindi uideatur. c ¶ Maximã orbis partem.) Plynius, & Solinus, ut ca. 51. retulimus, Caucasum montem partem Tauri montis esse dicunt. Philostratus in principio secundi Vitæ Apollonij scribit Caucasum, Mediã, atq; Indiã terminantẽ, in mare Rubrũ altero cubito descendere. Idẽ author est ex monte Caucaso iucundũ aromatũ odorem sentiri. Eamq; ob causam Pantheris eum montẽ refertum tradit. Pantheræ enim plurimũ aromatibus delectantur. In eo rursus monte Prometheum ob nimiũ amorem erga homines a Ioue ligatũ, & Aquilæ dilaniandũ expositũ fabulantur, abq; Hercule, non quidem Thebano illo, sed quopiã altero tandem solutum. Scribunt nobiles authores in Caucaso monte ea inter alia peculiariter prouenire, quæ ad magicã uanitatẽ plurimũ faciũt. d ¶ Fronte qua soli obuersus est.) Id addit, quoniã fronte altera, qua Scythiã prospicit maxime asper, & incultus est. Eapropter ab Horatio primo Carminum, inhospitalis Caucasus dictus est. Et a Virg. 4. Aeneidos.

Duris (inquit Dido) genuit te cautibus horrens
Caucasus.

Hinc & prouerbio dici cœptũ. Caucaso inhospitalior. Caucaseis cautibus horridior. de loco horrido, atq; inaccessibili, homineq; feris, q̃ hominib⁹ similiori. e ¶ Arbores piperis.) Vox, ut creditur, ijs gentibus propria, apud quas id Aromatũ genus maxime prouenit. Græci etiam τὸ πέπερι uocitant. Nicander Peperion. Hippocrates, tũ Medicum, tũ Indicũ Pharmacũ appellat. Interdũ Piper semen Indicum nominat idem author. Philostratus tertio Vitæ Apollonij libro. In montis Caucasi præruptis lateribus arbores, e quibus Thus distillat, procerimas nasci, & Aromatũ alias multas species. Inter quas & piperis arbores esse, qđ tanq̃ agricola (inquit) genus Simiarum colit, quæ a Græcis πίθηκοι appellantur. Passim arbores quę piper gignunt, Iuniperis nostris similes, quanq̃ in fronte Caucasi solibus opposita gigni tantũ eas aliqui tradidere. Semina a Iunipero distant paruulis siliquis, q̃les in Phasiolis uidemus. Hæ priusq̃ dehiscant, decerptæ, tostæq; sole, faciunt, qđ uocatur piper longum. Paulatim uero dehiscentes per maturitatem, ostendunt candidũ piper, qđ deinde tostũ solibus,

calore

peris ostentat, quas ad [a] Iuniperi similitudinem diuersos fructus edere asseuerāt. Eorum qui primus erumpit, uelut Corilorum Fimbria, dicitur Piper longum. Quod incorruptum est, Piper album. Quorum cutem rugosam, & torridam calor fecerit, Piper nigrū. Qui demū caducus torretur feruido sole, uocamen trahit de colore. At qđ ex ipā arbore stringit͂, ut est, albū Piper dicit͂. Sed ut piper sola India, ità & Hebenū sola [b] mittit,

colore, rugisq; mutatur. Lege Plyniū cā.7.duodecimi nat.historię. Piper (inquit ca.ultimo noni de historia plantarū Theophrastus) fructus est, eius genera duo, unū enim rotundum, erui modo, tegmine, carneq; constans, sicut laurina bacca, subrutilū, alterum oblongū nigrum, semina papaueris cōtinēs, longe hoc ualidius altero, ambo uim calefactoriā obtinent. Quamobrem contra cicutam auxiliant͂, & etiam thus. Extat nobile de pipere cap.393. secundi apud Dioscoridem. Piper (inquit) arbor esse tradit͂ in India breuis, fructu initio oblongo, effigie siliquarum, quæ collectæ piper lōgum uocantur. Interius quiddam milio tenui simile est, qđ quidem si consumatū sit, piper fiat. Hoc igitur temporib⁹ suis dehiscens, Pandensq; sese racemulos fundit, ferētes quasi illa ipsi nouim⁹ piperis grana, e quibus acida, & antequā maturescant decerpta, candidū piper appellant. Quo loco plurima piperis remedia eleganter refert. Auicenna, qui ob singularem doctrinā medicorū princeps non iniuria appellatur ca.558. secundi tractatus, secundi Canonis, abunde refert piperis naturā, qualitatem, operationes, proprietatesq; plurimas. Extat apud Aristotelem philosophum 44. problema primæ Sectionis. Cur piper si large sumatur, uesicā soluet, si parce, aluū: Econtrario Scamonea si large sumatur, uesicam soluet, si parce, & quæ uetus est, uesicā: Eū locum adeas huius rei causam expetens. Martianus iureperitus lib.39. Digestorū titulo quarto lege.16. inter species ad uectigal pertinentes, enumerat piper longū, & piper album. a ¶ Iuniperi similitudinē.) Philostratus aliquorū de arbore piperis sententiā referens, sic in eo, quem modo citauimus uolumine, inquit. Piperis arbor illi similis esse traditur, quā Græci ἄγνον .i. castam appellant, cum partibus alijs, tum maxime fructuum racemis. Nascitur autem, ut dictum est, in extremis, prȩruptisq; locis, hominū generi inaccessibilibus, ubi Simiarum multitudo montis cauernas, & omnia foramina incolit. Eas autem maximi faciunt Indi, quoniā piperis, ut sic dicam, uindemiatrices sunt. Quapropter & armis, & canibus Leones, & cęteras feras ab ipsis arcēt. Quod autē ad piperis collectionem attinet, sic se habet. Accedentes Indi ad arbores, quæ in parte montis infima nascuntur, fructusq; ab illis decerpentes, paruas quasdam sub arboribus areas faciunt, ubi piper congerunt, quasi casu illic ipsum proijcientes, ceu rem neglectam, & minimi ab hominibus existimatā, circumstantes uero, atq; in auijs abditę simiæ talia desuper aspicientes, ubi nox aduenit Indorū opus imitatæ auulsos arborum ramusculos, in areas, quas diximus, cōferunt. Indi autem, ubi dies illuxit, piperis aceruos asportant, quos nihil laborantes sed dormientes acquisierunt. Qui Alberto authore delectantur, legant eum de pipere, cap. tricesimo sexti, eius uoluminis, quod de Vegetabilibus, & plantis scriptum reliquit. Ea omnia copiosius reperies apud authorem Pandectarum, in dictione, Falfel. Sic enim Arabes piper nuncupant. b ¶ Hebenum sola mittit.) Theophrastus, & plerunq; Græci, non aspirant dictionem ἔβενος, latinis undecunq; aspirandam placuit. Qui de Hebeno scribunt, tradunt eam tū in India, tum in Aethiopia prouenire. Hebenus (inquit cap.157. primi Pedacius Dioscorides) laudatur Aethiopica nigri splēdoris, sine lęuore cornus expolita artę. Prędensa materie si frangat͂. Mordax, substringēsq; linguā, & quæ in carbone posita citra flammam, & fumum uratur. Odore iucundo gratuita. Nam recēs Hebenus propter pinguitudinē succensa igni conflagrat. Ligno ad cotem trito ruffescit. Inuenitur & Indica Hebenus uenas habens fuluas, & candidas maculis frequentibus. Alioquin melior quæ supra dicta est &c. Herodotus libro tertio, cuius authoritatē etiā Plynius aduocauit, sic inqt. Aethiopes, eorūq; finitimi eodē, quo Indi Calistiæ semine utuntur, subterraneasq; obtinent domos. Horum utriq; tertio quoq; anno munera portabant, portantq; ad meam usq; memoriam, binos semodios auri rudis, & ducenos fasces Hebeni &c. Solinus asserens, solam Indiam Hebenū mittere, Virgilium sequutus est. Plynius capite quarto duodecimi naturalis historiæ. Indiæ (inquit) arborum magnitudinem unam, quā peculiarius Virgilius celebrauit Hebenum nusquam alibi nasci professus.

Virgilij carmen secundo Georgicorum hoc est.

Diuisæ arboribus patriæ, sola India nigrum
Fert Hebenum.

Quo loco Seruius ait, Indiam omnem plagam Aethiopiæ accipiendam. Sunt, qui Hebenum Aethiopicam nō aliam, quam palmarum generis esse dicant. Lucanus decimo

nec tamen uniuersa, uerũ exigua sui parte, syluis a
hoc genus gignit.[a] Arbor est plerũq; tenuis,[b] &
frequentior. Vimine raro in crassitudinẽ caudi-
cis extuberata, hiulco cortice, & admodũ reticu-
lato, dehiscentibus uenis, adeo ut per ipsos sinus b
pars intima uix tenui libro contegatur. Lignum
omne[c] atq; mediale, eadẽ ferme & facie, & nito-
re, q̃ est in lapide Gagate.[d] Indi reges ex eo[e] scep-
tra sumũt, & quascũq; deorũ imagines[f] nõ nisi ex c
Hebeno habẽt. Iidẽ ferũt materia ista liq̃rẽ nõ cõ
tineri[g] noxiũ. Et quicq̃d maleficũ fuerit tactu ei⁹.

Pharsaliæ Hebeni Mareoticæ meminit, tanq̃ ea apd' paludẽ Mareotin proueniat, inquiens. Hebenus Mareotica uastos Non operit postes, sed stat pro robore uili. a ℂ Syluis hoc genus gignit.) Vetera exemplaria gignit /habent. Has syluas trans Hypanin, uel ulterius trans Hypasin flumen quintodecimo Geographiæ lib. Strabo tradit. Sunt etiã tũ in Aethiopia, tũ in Arabico sinu syluæ, in quibus Hebenus copiose pueniat. Authores c. 30. sexti. C. Plynius, & Mela Põ. li. 3. b ℂ Arbor est plerũq; tenuis.) Theophrastus in fine noni de plantarũ historia asserit Hebeni lignũ aspectu Buxo simile esse, sed decorticatũ nigerrimũ reddi. Vtile (inq̃t) oculis ad eos tem tritum. Huius duo genera constãt. Alterũ materię laudatum, pulchrũq;. Alterum uile uitiatumq;. Rarũ q̃d' prestantius. Reliquũ per multũ habet colorem cõmendatũ, nõ recõdita, sed statim sua natura canescit. Fructicosa est Cytisi modo, Idem author cap. 5. quarti de historia plantarũ libro. Theophrasti sententiã trãstulit eisdem lib. & cap. C. Plynius. Duo genera (inquit) eius. Rarum id, quod melius. Arboreum trunco enodi. Materię nigri splendoris, ac uel sine arte protinus iucundi. Alterũ fruticosum Cytisi modo, & tota India dispersum est. Idẽ Plynius ca. 41. sexdecimi eiusdem libri scribit. Spississimã ex omni materie, ideo & grauissimã iudicari Hebenũ, & Buxum, graciles (inquit) natura neutra in aquis fluitat. Tradit idem eodẽ loco Hebenũ non sentire cariẽ. Auicenna ca. 250. secũdi tractatus secũdi Canonis scribit eã Hebenũ meliorem esse, quæ nigra, ęqualisq; sit, & in qua lineæ minime reperiantur, quęq; tactu suo cornu tornatili sit persimilis, plurimũ compacta, ac solida, quęque mordax sit, constringensq; gustantis linguã. Exq; ea super carbonẽ posita, bonus, acutus tamen pgrediatur odor. Eam calidã, & siccã esse asserit in secundo. Quę autẽ sint eius operationes, ac proprietates, multis uerbis eodem loco aperit idem author. Galenus sexto Simpli. Pharma. Hebani uirtutẽ abstersiuã, calfactiuamq; esse demonstrat. Tanta est inter Sesamina ligna, & Açanthi cũ Hebeno similitudo, ut ea pro Hebeno mercatores uenditent. Sed dephendunt (inq̃t Diosco.) q̃d' hient, solidioraq; sint, quodq; in Taleolas minutas, & colore quasi purpureas fatiscant, q̃d'q; admota linguæ non mordeãt, nec accensa fragrent. Auicennæ sunt quæ de Vegetabilibus, & Plantis Albertus retulit lib. 6. c ℂ Lignum omne, atq; mediale.) Idest omnes Hebeni partes tam exterę, q̃ medulacę similes sunt Gagati lapidi. Ex ijs enim arboribus, quæ medullas certe habent, alijs carnosa medulla est, alijs lignosa, alijs mẽbranis similis. Carnosa, uiti, fico, ponicę, sambuco, ferulæ. Lignosa Larici, abieti, pino. His durior, atq; spissior corno, ilici, robori. Cytiso, moro, hebeno, celti. Ex Theophrasto cap. 9. primi de historia plantarum. Sunt qui legant. Lignũ omne absq; mediali, quod ex Theophrasti uerbis falsum esse conuincitur. d ℂ In lapide Gagate.) De lapide Gagate ca. 35. abunde diximus. e ℂ Ex eo scepra sumunt.) Hebenina ligna nigri coloris, ut in cõmentarijs Ezechielis Hieronymus tradit, pretiosissima sunt. Nõ ergo mirum, si ex eo ligno Indi reges scepera sumunt. In tanta ueneratione sceptra habita sunt apud ueteres, ut uiris fortes per ea, tanq̃ per numen aliquod iurare consueuerint. Sic iurat Latinus rex apud Virgilium. 12. Aen. cũ Aenea foedus iniens.

Vt sceptrũ hoc (dextra sceptrũ nam forte gerebat)
Nunq̃ fronde leui &c.

Eius cõsuetudinis rationẽ eodẽ loco affert Seruius. Iniurandi modus, ex. 1. & 7. Iliados Homeri sumptus est. καὶ μὰ τό δ' σκῆπτρον μέν &c. Sed re uera plerumq; damnosa superbia sceptri. Reuoluerent utinã mundi principes mente sępius Agamẽnonis regis potentissimi, ac sapientissimi sententiam. Ego esse (inquit) quidq̃ sceptra nisi uano putem

Fulgore tectum nomen & falso comam
Vinclo decentem? casus hęc rapit breuis.

De ornatu, & luxuria Indorũ regũ, plura refert Cælius ca. 2. quinti antiquarum lectionũ libri. f ℂ Deorũ imagines.) Scribit Plutar. & post eum Eusebius capite. 3. tertij Pręparationis euangelicę, simulacrũ, & Deorũ imaginũ fictionẽ esse uetustissimã. Has aũt prisci ex ligno faciebant solũ. Ligneum enim erat Apollinis simulacrũ in Delo, ligneũ Palladis in Athẽnarum urbe, ligneum Iunonis in Samo. Pareas etiam ille, qui primus Argolicę templum condidit, & Callithiam filiam suam antistitem consecrauit. Ex Cypri trunco simulacrũ Iunonis dicitur confor-

masse. Lapidem enim rem duram, & inanē in Deorū effigiē celare nolebant. Aurum uero, atq; argentū infęcundæ terræ, atq; infelicis morbos colores esse putabant. Ebore uero propter uarietatē abusi sunt. Refert eodē loco idē Eusebi⁹ de hac ipsa re in legibus Platonis sententiā. Verissima Cheremonis sententia existimantis fuisse eos mortales homines, quibus imagines, ac simulacra a ueteribus illis tributa sunt. Dei autem ueri nullū ex ligno, uel materia quauis alia uerum simulacrum esse potest. Quis (inquit) adeo stultus erit, ut ligneum simulacrum, ac effigiē dei creatoris omnium similitudinem habere arbitretur? Natura enim diuina omnē materiā, & omnia quæ percipimus excedit mente solummodo, ac sanctis animis intellecta. g ¶Liquorē nō contineri.) Mira rerum naturæ uis, qua plura inter se dissident, cōuenientib⁹ alijs. Aiunt, qui de natura commentātur hircorū carnes uirus non recipere, si panem hordeaceum eo die, quo interficiantur ederint, laser ue dilutum biberint. Stygis aquā tam præsentis ueneni esse aiunt, ut non nisi mularū ungulis contineri queat. Si uas fiat ex hederę ligno, uina transfluunt, ac remanere aquam, si qua mixta fuerit. Sunt & innumera natura dissidentiū exempla.

a auerti. Hac gratia pocula ex Hebeno habent. Ita
nihil mirum [a] si peregre sit in pretio, quo etiam
ipsi quibus prouenit/honorantur. Hebenum ex
India Romæ Mithridatico triumpho [b] primum
b Magnus Pompeius exhibuit. Mittit India & Ca
lamos odoratos, [c] potentes aduersum intestinæ
ægritudinis incommoda. Dat & multa alia [d] fra-
grantia mirifici spiritus suauitate grata. INdico-
rum lapidum in Adamantibus [e] dignitas prima,

a ¶Nihil mirum si peregre &c.) Locus a minori ad maius affirmandō. Raro enim res gratæ sunt ijs, apud quos abunde proueniunt. Humanas (inquit Claudianus) oblimat copia mentes. Et illud Propertij secundo Elegiarum.

Eleuat assiduos copia longa uiros.

b ¶Mithridatico triumpho.) Nec ex India, nec primū addit Plynius ca. 4. duodecimi, sed qđ Romæ eam Magnus Pompeius in triumpho Mithridatico ostēdit. c ¶Calamos odoratos.) Græcis κάλαμοσ ἰνδικὸσ dicitur. Hippocrates medicus μυρεψικὸν, siue μυρεψικὸν unguentariū nominat. Constat autē eundē esse Calamū odoratū, & calamum Aromaticū. Nomen autē habet ex similitudine calami usualis. Theophrast⁹ ca. 7. noni de historia plantarum. Calamus uero (inquit) & iuncus trans Libanū montē intra ipsum Libanū, & aliū quendā montem paruū ualle minima exeunt. Nō ut quidā dixere inter Libanum, atq; Antilibanū, inter quos cāpus amplissimus, & pulcherrimus est, quē Aulonē appellant. Qua uero Calamus, & iuncus prouenit lacus in amplū spatiatur, iuxtaq; eū palustribus siccatis isti assurgunt. Occupant lucū plus q̄ triginta stadia. Virides nequaq̄ esse uidentur, sed sicci, forma uero nihil ab alijs differunt. Locū ingredienti pronnus odor aspirat, non tamen odor spiratur, ut quidā referunt. Hic enim locus a mari plus quā stadia centū quinquaginta. Sed in Arabia spiratione agri odoratissimū esse inter omnes constat. Quæ in Syria odore superuacuo sunt. Hæc ferme nota habemus. DE eodē Diosco. ca. 17. lib. primi. Calamus odoratus (inquit) ex India est præcipua bonitas Ruffo, geniculis frequentibus, & qui confract⁹ in assulas multas dissiliat, plenis araneo fistulis, subalbidus, in cōmanducādo glutinosus, astringēsq; linguā gustu subacri, urinam potus elidit, eoq; cum gramine, aut Apij semine incoctus, subsillo, hydropi, renibus ruptis/conuulsis bibendus pręcipitur, menses quoq; admotu, potuq; detrahit, tussi, euaporatus per se, aut cum resina Terebinthina, fumo per fistulam attracto in os/medetur, ad muliebres usus decoquitur, insessione, infusioneq; profuturus. Eodē in malagmatis, suffimentisq; ad odorē utuntur. Similia de Calamo odorato, quē Aromaticū nuncupat, scribit Auicenna cap. 161. tractat. 2. secundi Canonis, addens eum esse naturæ calidæ, & siccæ ad secundū usq; gradū. Quo loco eius proprietates abunde docens, aperit qualis sit eius in medicinis usus. d ¶Dat & multa alia.) Quæ aūt ea sint docent inter alios Theophrastus lib. 9. de historia plantarum. Ply. lib. 12. naturalis historiæ. Dioscorides maxime lib. primo. Arrianus in. 8. Strabo lib. 15. Diod. Siculus lib. 3. itē cęteri. e ¶In Adamantibus.) Constat Adamantibus ex natiua duritie nomē inditū, qđ scilicet ob eius insuperabilē duritiem uix frangi possit, sumptū nomē ab ἀ priuatiua particula, & δαμάζω uerbo, quod domo, & supero significat. Hinc Adamas indomabilis dictus. Serui. 6. Aen. Duritiei causam itā in Adamāte, quā reliquis lapidibus natiuā siccitatē philosophi prodiderūt. Serapion scribit Adamantem esse frigidū, & siccum in quarto gradu, aitq; has duas naturas raro aggregari in aliquo certe lapide. Lucretius secundo de rerum natura libro ex Atomis cuncta componens, ait Adamantis duritiem ex Atomis hamatiorib⁹ prouenire.

Deniq; quæ nobis durata, ac spissa uidentur,

utpote qui lymphationes abigant,[a] uenenis resi- a
stant,pauitantium mentiũ uanos metus pellant.
Hæc primũ de ijs prædicari oportuit,quæ respi-
cere ad utilitatem uidebamus. Nunc reddemus
quot,quæue Adamantũ sint species,[b] & quis co- b
lor cuiqȝ eximius. In quodam Crystalli[c] genere
inuenitur materię,in qua nascitur adeqȝ[d] similis,
splendore liquidissimo in mucronẽ sexangulũ
utrinqȝ secus leuiter turbinatus,nec unquã ultra c
magnitudinem nuclei auellani reperitur. Huic
proximus[e] in excellentissimo auro deprehendi-
tur.Secundus pallidior,ac magis ad argenti co-
lorem renitens. Tertius in uenis[f] Cypri apparet d
propior ad aeriam faciem. Quartus in metallis
ferrarijs legitur,[g] pondere cæteros antecedens,
non tamẽ & potestate.Nam & hic,& qui in Cy-
pro deprehenduntur,frangi queunt,pleriqȝ e- e
tiam Adamante altero perforantur. At illi,quos
primos diximꝰ,nec ferro uincunť,[h] nec igni do-

Hæc magis hamatis inter se se esse necesse est,
Et quasi per ramos alte compacta teneri.
In quo iam genere in primis Adamantina saxa
Prima acie constant ictus contemnere sueta.

Sunt ex Hesiodi interpretibus,q Adamantẽ ferri speciem esse dicant.Adamantis durities efficit, ut in maximum in rebus humanis non solum inter gemmas pretium habeat,diu (inquit Plynius) nõ nisi regibus,& ijs admodũ paucis cognitꝰ,unus modo in metallis repertus perq̃ raro comes auri,nec nisi in auro nasci uidebatur. Scribit idẽ Ply.ca.4.tricesimiseptimi nat.histo.ueteres eũ in Aethiopum tantũ metallis inueniri existimasse inter delubrũ Mercurij,atqȝ insulã Meroen,dixisseqȝ non ampliorẽ Cucumeris semine,aut colore dissimili inueniri. a ℭ Qui lymphationes abigant.)Adamas(inquit Plynius)& uenena irrita facit,& lymphationes abigit,metusqȝ uanos expellit a mente,ob id quidã Anchitem uocauere. ἄγχος enim apud Gręcos angorem significat.Dionysij poetæ interpꝰs has Adamãtis uires ijs uersibus elegãter exprimit.

Hic fulget lymphata Adamas,(qui pectora sanat,
Et prohibens miseris occulta (damna uenent.

b ℭ Adamãtũ sint species)Quę,quotue sint Adamantum species abunde refert Plynius ca.4.lib.ultimi. ADuertendũ Adamantũ differentias interdum sumi ex locis,in quibus ꝓueniunt,aliqñ ex colore eorũ,sępe ex habitu,& forma,ab eorum frequenter duritie,nõnunq̃ effectus eorũ uarij speciem aliã arguunt,& naturam. c ℭ In quodam Crystalli genere.)Quoniam hæc Adamantis species eodem loco,ubi & Crystallus prouenit/reperitur,nõ mirum si Adamas hic sit plurimũ Crystallo consimilis.Plynius.Indici(inquit)non in auro nascentes,sed quadã Crystalli cognatione.Siquidẽ & colore trãslucido nõ differt.Et laterũ sexangulo leuore turbinatus in mucronẽ &c. d ℭ Adeqȝ similis.)pereqȝ,pariter,omnino similis. Apuleius.4.de Asino aureo.Quos incontãter adeqȝ latrones arbitrarere.Plautus in Casina. Neqȝ est,neqȝ fuit me/senex quisq̃ amator,adeqȝ miser.Miror quosdã/pro adeqȝ similis splendore liquidissimo/reposuisse,ad aquę similis splendorem liquidissimũ. e ℭ Huic ꝓximus.)Hũc Arabicũ Ply. nũcupat supradicto minorẽ tantũ esse perhibens.Similis est huic quidẽ Arabicus,minor tantũ.Similiter & nascens cæteris pallorgenris,& in auro non nisi excellentissimo natalis.Incudibus ij deprehenduntur,ita respuentes ictum,ut ferrum utrinqȝ dissultet,incudes etiã ipsę dissiliant.Quippe duritia inenarrabilis est,simulqȝ igniũ uictrix natura,& nunq̃ incalescẽs.Vnde & nomen indomita uia Gręca interpretatione accepit. f ℭ Tertius in uenis Cypri.)Duo alia Adamantis genera Solinus pręterit,de quibus hæc retulit Caius Ply.Vnũ ex ijs(inquit)uocant Cenchron,qđ est milij magnitudine.Alterũ Macedonicũ in Philippico auro repertũ,& hic est Cucumis semine par.Post hos Cyprius uocať in Cypro repertus,uergẽs in ærcũ colorẽ,sed in medicina,ut dicemus,efficacissimus. g ℭ In Metallis ferrarijs.)Hunc Ply.Sideriten uocat.Post hunc(inquit)est Siderites ferrei splendoris,pondere ante cæteros,sed natura dissimilis. Nam & ictibus frangitur,& alio Adamante perforari potest.Quod &/Cyprio euenit. Græci enim σίδηρον ferrum dicunt. σίδηρον,& σιδηρόν ferreum.Sicqȝ a colore nomen habet.Sunt,qui sic legant. Tertius in uenis Cypri apparet propior ad æream faciẽ,& plurimũ ualet in medicamine,qui Siderites appellať.Sed nõ aduertũt Sideriten eẽ aliud Adamãtis genus,ut ex ascriptis Ply.uerbis euidẽs est. h ℭ Nec ferro uincunť.)Siqdẽ(inqt Ply.)illa inuicta uis duarũ uiolentissimę naturę rerũ/ferri/ignis cõtemptrix hircino rũpiť sanguine,ac ne aliter,q̃ recẽti,calidoqȝ macerata.Et sic quoqȝ multis ictibus,tũc etiã pterq̃

a mantur. Veruntamen si diu sanguine hircino
macerētur, nec aliter, q̄ si calido, uel recenti ma-
leis aliquot ante fractis, & incudibus dissipatis,
aliquando cædunt, atq; in particulas dissiliunt.
b Quæ fragmēta sculptoribus in usum insignien-
dæ cuiusq; modi gemmæ expetūtur. Inter Ada-
mantem, & Magnetē [a] est quædam naturæ oc-
culta dissensio, adeo ut iuxta positus non sinat
c Magnetem [b] rapere ferrum. Vel si admotus Ma
gnes ferrum traxerit, quasi prædam quandam
quicquid Magneti hæserit, Adamas rapiat, atq;
auferat. LYchniten [c] deinde fert India, cuius

eximi as incudes, malleosq; ferreos frangens. Idipsum Rhennius ijs uerbis cecinit. Quem minime ua-leat ferrum superare nec ignis, Frangitur hircino maceratus sanguine tantum, Sed tepido fractis multis incudibus ante. Adamantis duritia in Prouerbia abijt. Adamante creati. Adamante durior. Adamantina tunica. Adamantini claui. De homine, qui ne utiq; a proposito flecti potest. Vtuntur ijs Statius primo Syluarū. Hesiodus primo Georgicon. Horatius primo, &.3. Carminū. Sunt Medicorum quidam, qui dicunt Adamantem hirci sanguine frangi posse, si eiusmodi hircus aliquandiu ante uinū biberit, uel montanum Sileos, aut Petroselinum commederit. Plumbo quoque hūc ipsum lapidē frangi posse confirmant. Miratur Plynius cuius hoc ingenio inuentū fuerit. Quoue casu repertū. Aut quæ fuerit coniectura experiendi rem immensi secreti, & in fœdissimo animaliū omnium, profecto muneris talis inuētio hominis est. Gemmarij nostri tēporis id omnino falsum esse contendunt. a ℂ Inter Adamantem, & Magnetem.) Plynij uerba, quæ hoc loco Solinus mutuatus est, hæc sūt. Adamas (inquit) dissidet cum Magnete lapide, in tantum, ut iuxta positus ferrum nō patiatur attrahi, aut si admotus Magnes apprehenderit, rapiat, atq; auferat. Dionysij interpres.

Hic iuxta positus Magnetem uiribus arcet
Occultus raptu ferri, uel tractibus ante
Admotum retrahit, defendens robore miro.

Quæ de Adamantis, & Magnetis pugna se uidisse Augustinus refert. Lege apud eundem ca.4. uicesimiprimi Ciuitatis dei. DE contrarietate Magnetis, & Allij. Lege Ply. in Prologo lib. uicesimi nat. histo. Nescio quas nugas referat de Adamante Serapio, de Simplicibus & Mineralibus scribens. b ℂ Magnetē.) Plynius Nicandri testimonio scribit Magnetem fuisse ab inuentore sortitum nomen. Lucretius lib.6. a patria, hoc est a Magnesia sic uocatum.

Quod superest agere incipiam, quo fœdere fiat
Naturæ, lapis hic ut ferrum ducere possit,
Quem Magneta uocāt patrio de nomine Graij,
Magnetum quia sit patrijs in finibus ortus.

Heraclium quoq; i. Herculeum eundē dictū ait, uel ab Heraclia Ponti regione, ubi prouenit, ut Didimus author est, uel quod is lapis Herculeus. i. maximis uiribus præditus sit. Ab effectu quoq; Siderites dicitur, qd' ad se scilicet ferrum trahat. Eius Plynius Sotaci authoritate quinq; genera esse tradit, quā diuersitatem a locis, in quibus prouenit, omnino trahens. Diogenianus uerum Magnetem sic argento similem esse, ut sæpe aspicientes fallat. Eum autem lapidem, qui ferrū trahit, non Magnetem dici ait, sed Heracleon potius appellandū. Ob hanc Magnetis trahendi ferri uim, Anaxagoras Magnetē animatū esse credidit. Vnde autem ea uis huic lapidi insit multis carminibus sexto de rerum natura Lucretius demonstrare conatur. Principio omnibus a rebus &c. Mirum qd' Magnes/

Ex ferro meruit uitam, ferriq; rigore
Vescitur hoc dulces epulas, hoc pabula nouit,
Hinc proprias renouat uires, hinc fusa per artus
Aspera secretum seruant alimenta uigorem.
Hoc absenti perit, tristi morientia torpent
Membra fame, uenasq; sitis consumit apertas.

Scribit Dioscor. ca. 108. q̄nti de materia medicinali lib. Magnetē lapidē tanto esse meliorē, quanto facilius trahit ad se ferrū. Itē quātomagis cæruleus colore fuerit, p̄sertim si spissus sit, neq; admodū ponderosus. Vix crediderim, qd' ca. 394. de Mineralibus Serapio de Magnete lapide p̄didit. Nec minus fidē excedūt, quę. 2. q̄q; Mineraliū sunt ab Alber. relata. Sed loca cōsignasse satis fuerit. Ex Magnetis natura nō incōcinnū sumet Adagiū. Vti Magnete ferrū. Cui' usus maxie in auaros q̄drabit, q nō sec' auri sacra fame, q̄ Magnetis ui soleat ferrū trahi. Scribit Alb. Aristotelis authoritate repiri Magnetis gen', cuius pars una ad se trahat, p̄cul abijciat pars altera

lucis uigorem flagrantia excitat lucernarū, qua a
ex causa λυχνίτην Græci uocauerunt. Duplex ei fa-
cies, aut in purpuream emicat claritatē, aut me-
racius suffunditur cocci rubore. Per omne inti-
mum sui, si quidem pura sit, inoffensam admit- b
tit perspicuitatem. At si excanduit radijs solis in-
cita, uel ad calorem digitorū attritu excitata est,
aut palearum cassa, aut chartarū fila ad se rapit,
cōtumaciter scalpturis resistens. Ac siquādo in- c
signita est, dum signa exprimit, quasi quodam a-
nimali morsu partem ceræ retentat. Beryllos [b] in
sexangulas formas Indi atterunt, ut hebetem co-
loris leuitatem angulorū repercussu excitent ad d
uigorem. Beryllorū genus diuiditur in [c] speciem
multifariam. Eximij interuirente glauci, & cæ-
ruli temperamento, quandā præferunt puri ma-
ris gratiam. Infra hos sunt Chrysoberylli, qui lā- e
guidius micātes aurea nube circumfunduntur.
Chrysoprasos [d] quoq; ex auro, & Porraceo mi-

ferrum. Rursus esse Magnetem alterum, qui hominū carnem non secus ac ferrum ad se trahat. Magnetis contrariā naturam Theamedes lapis omnino possidet, utpote qui ferrum omne abigit, respuitq; id quod etiam Plynius annotauit. c ℂ λυχνίτην deinde.) λύχνον Græci lucernā dicunt, ex cuius similitudine constat huic lapidi fuisse nomen inditum. Ex eodē genere ardentium (inquit cap.7. tricesimiseptimi Caius Plynius) Lychnites appellata a lucernarū accensarū præcipua gratia. Nascitur circa Orthosiam, totaq; Caria, ac uicinis locis. Sed probatissima in India. Quā quidā remissiorem Carbūculū esse dixerūt &c. Lychniten duob[us] uersiculis expressit Rhemnius Dionysij interpres.

Hic Lychnis lucē simulat splēdore lucernæ,
Hinc meruit nomen præclaro nomine dignum,

Sūt & huius nomenclaturæ tum herba, tū marmor quoddā, quibus ob similē causam nomen inditum. a ℂ Duplex ei facies.) Plynius. Et alias inueni differentias. Vnam, quæ purpura radiet, quæ cocco. Sole excalfacta, aut digitorum attritu paleas, & chartarum fila ad se rapere. Omnia autem hæc genera scalpturæ contumaciter resistunt, partemq; ceræ in signo tenent. b ℂ Beryllos.) A gentibus, apud quas proueniunt nomen habent. Græci etiā βήρυλλον uocant. Marbodæus cōtra syllabæ rationem corripuit primam.

Conspicuos reddit sexangula forma Beryllos.

Plynius ca.5. tricesimiseptimi naturalis historiæ. Eandem (inquit) multis naturam, aut certe similem habere Berylli uidentur, in India originē habentes, raro alibi reperti. Poliuntur omnes sexangula figura artificū ingenijs, quoniā hebescunt ni color surdus repercussu angulorū excitetur. Aliter enim politi non habent fulgorem eundem. c ℂ In speciem multifariam.) Plynius idipsum sic explicat. Probatissimi sunt ex ijs, qui uiriditatem puri maris immitantur. Proximi qui uocantur Chrysoberylli, & sunt paulo pallidiores, sed in aureum colorē exeunte fulgore. Vicinū genus huic est pallidius, & a quibusdam proprij generis existimatur, uocatur Chrysoprasus. Quarto loco numerantur Hyacinthizontes. Quinto, quos Heroides uocant. Post eos autem Cerini. Ac deinde Oleagini, hoc est colore olei. Postremi Chrystallis fere similes. Hi capillamenta habent, sordesq; alioquin euanidi, quæ sunt omniū uitia. Indi mire gaudent longitudine eorū, soloq; gemmarū esse prædicant, quæ carere auro malint. Et ob id perforatos Elephantorū setis religant. Et alios conuenire nō oportere perforari, quorū sit absoluta bonitas umbilicis statim ex auro capita comprehendentibus. Ideoq; Cylindros ex ijs facere malunt, q̄ gemmas, quoniā est summa commendatio in longitudine. Quidam & angulosos putant statim nasci, & perforatos gratiores fieri medulla candoris exempta, additoq; auro repercussa, aut omnino castigata causa perspicuitatis ad crassitudinē. d ℂ Chrysoprasos.) Chrysoprasos ab auro, & porri succo nomē habet. De eo Plynius ca.5. & 8. tricesimiseptimi nat. histo. Vetusta ferme omnia Solini exemplaria Chrysopassos habent. Chrsopassus enim latine sparsus, uel uarius auro dicitur ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ auro, & σπάσσω spargo, uarioq;, qđ is lapis auri uenis sparsus sit. Est autē Chrysopassus unus ex duodecim pretiosis lapidibus, qui ciuitatis sanctæ Hierusalem fundamenta erant. Non placet expositio glossematis cuiuscunq; ea fuerit super ca.21 Apocalypsis. Quo loco exponens Chrysopassum. Chrysos (inquit) aurum, passos porrum dicitur. Porrum enim non passos, sed Prason. i. πράσον nominatur a Græcis. πάσσων autem unde Chrysopassus dicitur, Latine spargens, uarians, tingensq; significat. Vnde Crysoprasus alter ab hoc lapis est. a ℂ Hyacinthizontes.) Græci ζώννυμι ligare dicunt ζώνη zonam. Hinc Hyacinthizontes, Hyacinthi quasi zona, & cingulo quodam

circumligatî. Hinc maxime inter Hyacinthos probati sunt. b ❡ Cylindros.) κυλίνδειν Græci uol-uere dicunt. Hinc Cylindrũ uocant, quicquid teres, & oblongũ fuerit. Vnde etiamnũ lapidi nomẽ datum est, a forma scilicet terete, & oblonga. Fiunt Cylindri ex alijs etiam lapidibus pretiosis, ut ex Beryllis. Plynius ca.5. trigesimiseptimi nat. histo. de Beryllis loquẽs. Indi ideo (inquit) Cylindros ex ijs facere malunt, q̃ gemmas, quoniã est summa cõmendatio in longitudine. Elegans prouerbiũ apud Iuuenalem. Donant secreta Cylindros. In perditũ quemq; hominẽ, qui dum sua uitia abscõsa esse cupit, & ne a conscijs ea detegantur/timens, pretijs, & muneribus conscios taciturnitatem comparant. c ❡ TAPROBANEN.) Post Indiæ descriptionẽ, ad Taprobanen insulam stylũ uertit, affirmans eam fuisse incognitam usq; ad Alexandri Macedonis tempora. Ptolemæus ca. 4. libri septimi scribit Taprobanen diu antea Simonidi insulã fuisse dictam. Postea Salycam, eosq; qui eam habitant Salas, uel Salos communi uocabulo nũcupatos. Taprobanes insulę Boreum promontoriũ est gradus habens longitudinis. 126. Latitudinis uero. 12. cum .2. Hoc inquã promontoriũ Cory Indiæ promõtorio oppositum esse idem Ptolemæus refert. Formam eius insulæ appingit ipse ultima tabula Asię. Huius insulæ ingens a terris alijs distantia, facit ut de eius situ, magnitudine, ac incolarum moribus plurimũ discrepent authores. Hinc factum est, ut cum de loco remotissimo sermo incidit, prouerbiali figura dici consueuerit. Vbi Taprobanen Indica tingit aqua. Ea figura primo de Ponto Ouidius usus est. d ❡ Temeritas humana exquisito penit⁹ mari.) Scribit Flaccus Horatius fuisse eum audacissimũ, qui primus fuerit nauigare ausus. Illi (inquit) robur, & æs triplex Circa pectus erat, qui fragilem truci Commisit pelago ratem Primus, nec timuit pręcipitem Aphricũ decertãtem Aquilonibus. Nec tristes Hyadas, nec rabiẽ Noti. Quem mortis timuit gradum, Qui siccis oculis monstra natantia, Qui uidit mare turbidũ, & Infames scopulos Acroceraunia? Nequicq̃ deus abscidit Prudens oceano dissotiabili Terras si tamen impię Non tangenda rates trãsiliunt uada. Audax omnia perpeti Gens humana ruit per uetitum nefas. Hanc humanam temeritatem eleganter Claudianus cecinit in pręfatione Raptus Proserpinæ. Seneca Tragędus in Medea. Audax nimiũ, qui freta primus Rate tam fragili perfida rupit, Terrasq; sua post terga uidens Animã leuibus credidit auris &c e ❡ Orbem alterũ.) Plynius ca. 22. sexti nat. hist. Taprobanẽ alterum orbem terrarũ esse diu existimatũ est Antichthonũ appellatione. Similia de Britania insula fuisse creditum cap. 35. supra Solinus tradidit. f ❡ Antichthones.) Ab ἀντί contra, & τίθημι pono. Græci Antichthonas, uel uerius Antochthonas eos dicunt, qui e regiõe nobis, i. e contraria parte terræ, qui aduersis uestigijs stent contra nostra uestigia, quos Antipodas etiã uocamus. Sũt enim contra eos positi, quos ἀντοίκους uocamus. Subtilis semper apud ueteres inquisitio. Sint ne omnino homines, qui sub terra sua uestigia nostris opposita habeant nec ne. Eos esse euidenti satis ratiõe

a xtam lucem trahentes, æque Beryllorum generi adiudicarunt. HYacinthizontas [a] scilicet qui hyacinthos prope referant, & ipsos probant. Eos uero, qui Crystallo similes capillamentis inter-

b currentibus obscurantur (hoc enim uitio illorũ nomen est) scientissimi lapidum plebi dederunt. Indici reges hoc genus gemmarũ in lõgissimos Cylindros [b] amant fingere, eosq; perforatos Ele-

c phantorũ setis subligant, ac monilia habent, aut plerumq; ex utroq; capite insertis aureis umbilicis, ut marcentem faciem ad nitelam incendant pinguiorem, quo per industriam metallo hinc

d inde addito fulgentiorem trahant lucem.

DE TAPROBANE INSVLA, ET qua ratione primũ innotuerit. Qualis illic nauigatio. Quis gẽtis ei⁹ mos in rege eligendo. Itẽ de Conchis, Margaritis, Vnionibus. CAP. LXVI.

e TAprobanen [c] insulam anteq̃ [d] temeritas humana exquisito penitus mari fidem panderet, diu [e] orbem alterũ putauerũt, & quidem eum, quem habitare [f] Antichthones

Macrobius secũdo de Somnio Scipionis conatur ostendere. Eandem sententiã sequitur Plynius ca. 67. secundi naturalis histo. & Martianus Capella non multũ post principiũ lib. sexti. Et Cleomedes cap. 2. primi Meteororum. Altera pars orbis sub aquis iacet inuia nobis,
Ignotæq; hominum gentes, nec transita regna
Communeex uno lumen ducentia sole
Diuersasq; umbras, lęuaq; cadentia signa,
Et dextros ortus cœlo spectantia uerso.
Nec minor est illis mũdus, nec (lumine peior,
Nec numerosa minus nascunt (sydera in orbe.

crederentur. Verum Alexandri Magni uirtus a
ignorantiam publici erroris non tulit ulterius
permanere, sed in hæc usq; secreta propagauit
nominis sui gloriã. Missus igitur [a] Onesicritus
præfectus classis Macedonicę, terrã istam quãta b
esset, quid gigneret, quomodo haberetur explo
ratam noticiæ nostræ dedit. Patet in longitudi
nem stadiorũ septem milium, [b] in latitudinẽ quinq;
milium. Scinditur amne [c] interfluo. Nam pars ei9 c
bestijs, & Elephantis repleta est, maioribus mul
to q̃ fert India. Partem homines tenent. Marga
ritis scatet, & gemmis omnibus. Sita est inter or
tum, [d] & occasum. Ab Eoo mari incipit præten
ta Indię. A Prasiana Indorũ gente [e] dierũ uiginti

Author Manilius primo Astronomicon. Theologi .i. ueritatis authores fabulosa esse omnia, q̃ de Antipodibus ab alijs sunt relata. Idipsum inter cęteros ostẽdunt Augustinus cap. 9. sextidecimi Ciuitatis dei, & Lactan. ca. 24. tertij Diuinarũ Institutionum. Quamuis non desint, quibus Lactantij persuasiões frigidę nimis esse uideanť. Theologis assentitur Lucreti9 etiã libro primo.
Illi cum uideant solem, nos sy(dera noctis
Cernere, & alternis nobiscum (tempora cœli
Diuidere, & noctes parileis a(gitare diebus.
Sed uanus stolidis hæc omnia parturit error &c.

Alij altius intelligunt (inq̃ l. 6. Aen. Seruius Honoratus) qui sub terra esse Inferos uolũt secundũ Corographos, & Geometras, qui dicũt terrã σφαιροειδῆ .i. Sphærã esse, quæ aqua, & aere sustentatur. Quod si est, ad Antipodes (inquit) potest nauigatione perueniri. Quia quantũ ad nos spectat, inferi sunt, sicut nos illis. Hinc, q̃d sub terra inferos dicimus esse. Tiberianus etiã inducit epistolam uento allatam ab Antipodibus, quæ habet. SVPERI INFERIS SALVTEM. Sunt, ut etiam Strabo retulit lib. primo, qui orientis extremi, & maxime ad occasum inclynatæ regionis incolas, quales sunt Indi, atq; Hispani, Antipodas esse contendant. Ratione consimili Antipodas esse, qui tum extremã Meridiei, tũ Septemtrionis incolunt partem ultimam. a ℭ Missus igitur Onesicritus.) Eadem quoq; & a Plynio relata sunt. Aduertendũ non solum Onesicritum Taprobanen insulã adijsse, sed rerum scriptores alios plures, Megasthenem, Eratosthenem, Nearchum, Aristobulũ, Deimachum. Hi omnes de ea insula plurima tradiderunt, a quibus tandem posteri sunt mutuati. b. ℭ Stadiorũ septem miliũ.) De Taprobanes magnitudine nõ usquaq; scriptores consentiunt. Eratosthenes, & secum plures, ut lib. 15. Strabo refert, Taprobanen distare dicit ab Australissimis partibus, quæ sunt apud Coniacos meridiẽ uersus septẽ dierũ nauigatione. Eius longitudinẽ esse ad octo milia stadiorũ Aethiopiã uersus. Onesicritus huius insulæ magnitudinẽ facit stadiorũ quinq; miliũ. Longitudinẽ uero, & latitudinẽ nullã distinguit. Ex Strabone lib. 15. quæ a Plynio, Martiano, & Solino discrepare uidentur, q̃d ille ad octo milia stadiorũ eius longitudinẽ dicat, hi uero septẽ milium. c. ℭ Amne interfluo.) Quid de Taprobanes fluminibus Nearchus scribat, refert Strabo non multum post principiũ quintidecimi. d ℭ Sita est inter ortum, & occasum.) De situ Taprobanes sic Strabo lib. primo. Ipsa uero Taprobane (inquit) Indię obiecta esse uehementer est credita. Insula in pelago permagna ad Austrũ sita. Porrigitur autem in Aethiopiã supra stadiorũ milia quinq;, ut fama est, e qua multum eboris ad Indorũ nundinas & testudines, & reliqua eiusmodi onera subuehi. Huic insulæ latitudo ad proportionẽ adijcitur longitudini. Eleuatio ex India in ipsam stadiorũ triũ milium &c. Dionysius Afer eam sub sydere Cancri sitam esse ait. e ℭ Dierum uiginti primo.) Idipsum Plynius ijs quidem uerbis explicat. Incipit ab Eoo mari inter ortum, occasumq; solis Indiæ prętenta. Et quondã credita uiginti dierum nauigatione a Prasiana gente distare. Mox quia Papyraceis nauibus, armamentisq; Nili peteretur ad nostrarũ nauium cursus septem dierum interuallo taxato. Strabonis uerba sunt ex. 15. Geographię li. Distare eam a continenti uiginti dierum nauigatione. Sed naues uelorũ uimo male nauigare. Quæ etiam alias non mitratis sini fabricatæ. Inter eam, atq; Indiam alias esse insulas. Ipsam uero omnium Australissimam. Ingens apud quosdam quæstio nuper orta,

a primo in eam fuit cursus, sed cum papyraceis, & Nili nauibus illo pergeretur, mox cursu nostrarum nauium septem dierum iter factum est. Mare uadosum [a] interiacet altitudinis non amplius
b senum passuum. Certis autem canalibus adeo altum, adeo depressum, ut nullæ unquã anchoræ ad profundi illius ima potuerint peruenire. Nulla in nauigando syderum obseruatio. Nam neq;

Quanã in parte orbis Taprobane insula sita sit? Vltra ne æquatorem, an citra, an uero sub ipso directe æquatore locari debeat? Reor in ijsce rebus nobiliũ scriptorũ authoritatẽ, hominumq; experientiã rationibus præferendam. Situs enim locorũ ab ijs maxie edisci põt, q uel ea loca cõspexerint ipsi, uel ab eis didicerint, q se ea uidisse indubie profitẽtur. Sunt autẽ ij tum locorũ incolæ, tũ cæteri, qui ex terris alijs, ut exotica loca noscerẽt, illuc olim ꝓfecti sunt. Quantũ experiẽtiæ sit tribuendũ, Arist. insinuat tradẽs exptũ q̃uis arte careat, certius operari artifice q̃uis alio non experto. Id ipsum in fine decimi Aethicorũ uerbis plurimis uerum esse monstrauit. Non immerito igit̃, ut inquit Plynius, experimentis optime creditur. Huc tendit Cynici aspersus sale locus. Is enim ad eũ, qui de cœlestibus audacter nimis disserebat. Quando, inqt, de cœlo uenisti? Innuens nimirum, præsentiã omnino requiri ad ea noscenda, quæ sint maxime seiuncta loco. Seruandum in locorũ descriptionibus, Plynianũ pręceptum, authorem neminem unum sequendũ monens. Sed ut quẽq; uerissimũ in quaq; parte arbitratur. Quoniam (inquit) cõmune ferme omnibus fuit, ut eos quisq; diligentissime situs disceret, in quibus ipse prodebat. Ptolemæus præterea insignis Geographus se ea, in orbis descriptiõe scripturũ promittit, quę partim ex usu, partim ex aliorũ traditione cognouerit. Probatum uerbum est. Indi noscunt sua rura coloni. Constat autem multorũ experientia in Australissimis Indiæ partibus, umbras in meridiem ipsum cadere, quod ab authoribus quoq; probatissimis proditum est. Esse uero Taprobanen multo Australiorem, quolibet loco Indiæ, nulli in dubiũ uerti debet. In Taprobane igitur insula, umbræ in meridiem cadant necesse est. Rursus experientia deprehensum, quibus in locis, in dia umbræ non sint. Septemtrionẽ nõ cõspici. Vnde ea loca non immerito ἄσκια nuncupantur a Græcis, i. umbra carentia. Quod si in India id euenit, quanto magis in Taprobane, quã multo Australiorem India esse cõstat? Scribit Plynius, & secum plures, in India Patalis nobilissimo portu, solem dexteriorẽ oriri, i. Septẽtrionaliorem, qđ Septẽtrio dexter sit, sicut sinister meridies. Ex ijs consequens esse uidetur, ut Taprobane ex parte saltem aliqua, ultra æquatorem locari debeat. Vnde Hipparcho prima pars orbis alterius dicitur. Nec obstat proximũ esse Indiæ promontoriũ, quod uocatur Calaicum quadridui nauigatione medio in cursu solis insula incurrente, cum prouentorũ qualitate fieri tardam, aut uelocem nauigationẽ. Alexandriã Aegypti urbe longe ab Italia semotam esse, nemo ambigit. Cum tamen Galerius a freto Siciliæ Alexandriã septima die peruenerit. Babilius sexta. Valerius Marianus a Puteolis nono die lenissimo flatu. Rursus uariant authores quantũ Taprobane distet ab India. Quod Seres uideant, facit ingens montiũ altitudo, ac aeris purgati qualitas. Nõ ergo piaculũ cuipiã uideri debet, qđ a Plynio, Solino, Martiano, Diodoro, cæteris, in Taprobane, nec Septẽtriones, nec Vergilias aspici. Quodq; ab Hytani Carmaniæ fluuio primũ aspici Septemtriones incipiant. Lunãq; quoq; non nisi ab octaua in sextãdecimã supra terras uideri. Non paruũ nimirum ueritatis indiciũ, qđ hæc omnia comprobat Martianus uir in Mathematicis disciplinis plurimũ eruditus. Vide Cleomedem ca. 5. primi Meteororũ. Insuper de Taprobane, uel locis reliquis scribens Plynius satisfecisse uidetur, si ab ijs, qui se pręcesserint scripta, aut quauis alia ratione relata, posteris prodiderit. Non enim ad historiarũ scriptorẽ omnino pertinet, ab alijs tradita demonstrationibus cõprobare. Scribunt qui de natura cõmentati sunt, multas esse causas, cur in rem quampiã uidendi aspectus tendere nequeat. Inter quas numerant nimia extremorũ distantia, medij qualitas. Rursus si uapores cũ se e terra sursum tollunt, inter aspectum, & rem uisibilem mediarint. Aliam causam affert Ply. ca. 72. secundi. Hæc pauca e multis, quæ a nobis alibi sunt relata, in hunc locum transtulimus, ut Plyniũ, & Solinũ de bonis studijs q̃optime meritos, a calumnia uindicaremus. Non laudo eos, qui Herostrati more τὸν κλυδῶνα aucupantur. Menandrũ Comicum nobilissimũ in Comœdiarũ certaminibus sępe a Palemone nequaq̃ pari scriptore uictum ferunt. Eũ Palemonẽ cum forte Menander habuisset obuiã. Quæso (inquit) Palemon bona uenia dic mihi, quom me uincis, non erubescis? a ℭ Mare uadosum interiacet.) Mare, inquit Plynius, interest uadosum, senis non amplius altitudinis passibus, sed certis canalibus adeo profundum, ut nullæ anchorę sidãt. Ob id nauibus utrinq; proræ ne per angustias alueri circumagi sit necesse. Sæpe quęsitũ a Philosophis, quęnã sit maxima maris altitudo, cur ue non eadem eius ubiq; profunditas? Altissimũ mare quindecim stadiorũ Fabius tradit. Atqui, ut in Paulo Plutar. refert, dicunt Geometræ neq; altitudinẽ montis,

Septemtriones [a] illic conspiciuntur, nec Vergi- a liæ apparent. Lunã ab octaua [b] in sextamdecimã tantum supra terrã uident. Lucet ibi [c] Canopos, sydus clarum, & amplissimũ. Solem [d] orientem dextra habent, occidentem sinistra. Obseruatio- b ne itaq; nauigandi nulla suppetente, per quã ad destinata pergentes/ locum capiant. Vehunt alites, quarum meatus terram petentium regendi

neq; profunditatẽ maris ultra decem stadia protendi. Esse præterea in mari, planities, montes, uallesq; non secus atq; in terra conspicim⁹. Hic ergo euenit, ut alibi uadosum sit mare, profundũ alibi, locis alijs profundissimũ. In ponto ex aduerso Coraxorũ gentis, uocant alij Bathea ponti trecentis fere a cõtinenti stadijs immensam altitudinẽ maris tradunt uadis nunq̃ repertis. a ℭ Nam neq; Septẽtriones.) Scribit Plynius ca.72. secundi. Nec Troglodyticen, nec confinẽ Aegyptũ Septẽtriones cernere. Horum, & pluriũ, quæ miramur causa in ipsius terræ figura est, quã globo similem, & cũ ea aquas ijsdem intelligitur argumentis. Sic enim fit haud dubie ut nobis Septẽtrionalis plagæ sydera nunq̃ occidant. Contra Meridianæ nunq̃ orianẽ. Rursusq; hæc ab illis non cernantur attollente se contra medios usus terrarum globo. Lege Cleomedẽ ca.10. primi. Id potius ad gentis eius regionis obtusum ingenium tribuerim, cum alia possent sydera cum nauigant obseruare, utpote ea, quæ iuxta polũ alterum sita sunt. Cũ luceat ibi Canopus sydus clarissimũ, amplissimũq;. Nisi ad Magnetẽ lapidẽ, q̃ nauigantes indicis instar uti uidemus, id ipsum referendũ putemus. Mirum profecto Magnetis cũ polo Arctico naturę cõmertiũ quod ferrũ eo tactũ lapide, mox ad polũ hunc suapte sese natura cõuertat. Plynius. Syderũ in nauigando nulla obseruatio. Septẽtrio non cernitur, sed uolucres secum uehunt emittentes sępius, meatumq; earũ terras petentiũ comitanẽ. Nec plusq̃ ternis mensibus in anno nauigant. Cauent a Solstitio maxime centum dies tunc illo mari hyberno. De Septẽtrionibus, & Vergilijs notiora sunt omnia, quã ut hoc loco exponi debeant. Nihil enim est de ijs notatu dignum, quod uel ab Arato, uel Ouidio, uel a Manilio, aut ab Hyginio, Plynioq; non abunde simul, & eleganter relatũ sit. b ℭ Lunã ab octaua in sextamdecimã tantum supra terrã uident.) Sic legendũ esse ex uetustis Plynij codicibus, & Martiano Capella/ Hermolaus ostendit in Plynianis Castigationibus lib.6. Quod uero non nisi ab octaua in sextamdecimã non uideant, id aliqua occulta locorũ ratione fieri potest, etsi loci positio aliud omnino suadeat. Non minus admiratione digna sunt, quæ de Arabia scribens Diodorus refert. Præcipua (inquit) admiratione uidentur digna, quæ de Arcto scribunẽ, multumq; dubij afferunt nauigantibus. A mense enim Martio nullũ eorũ septem, quæ circa Arcton sunt astra usq; ad primã uigiliã uideri dicũt. Maior autem usq; ad secundã, pauloq; post parũ aspici a nauigantibus. At qui planetæ appellantur, non aspici omnino. Aliorũ autem quædã maiora nostris uideri, quædam dissimili ortu, atq; occasu Solem non tanquã apud nos paulo ante ortum iubar emittere, sed adhuc nocte obscura subito apparere lucentem. Ideo nunq̃ diẽ in eis locis priusq̃ sol uideatur oriri, quẽ ex medio pelagi tradunt surgere incensis carbonibus similẽ, radiosq; permagnos procul afferre. Forma autem apparere nõ rotunda, quemadmodũ apud nos, sed columnę simili, paulum ab summo capite luculentiorẽ aspectum habente. Præterea neq; splendorem neq; radios usq; ad primã horã prębere, sed uelut ignẽ absq; luce in umbra uideri. Secunda hora ueluti clypeũ fieri, lumenq; prębere continuũ, & supra modũ feruentẽ. Circa occasum econuerso contingit. Nã uidetur aspectu orbem nouis radijs illuminare horis duabus. Ad hunc locũ faciunt quę scribit Ply.ca.72. secundi. Nisi hęc quoq; falsa esse contendas. Ignorant naturæ uim, ac eius maiestatem eleuant, qui ob quasdam friuolas ratiunculas, certis eam limitibus coarctare satagunt. c ℭ Lucet ibi Canopos.) Sunt qui per b nõ per p Canobũ scribãt. Posidonius refert ab excelso quodã domicilio, in urbẽ, quæ a quibusdã Hispaniæ locis quadringenta distat stadia, stellam se uidisse, quã Canobũ ipsum suspicatur. Speculũ Eudoxi non multo alijs habitaculis altiorẽ esse aiũt. Hoc ex loco eã stellam Canobũ intueri eũ solitũ dicunt. Ex Strabone lib.3. Lege quę de Canopo scribit Plynius ca.72. secundi, & ca.22. sexti. Videtur Canopus sydus a Canopo insula primũ cognominatũ, quod in ea insula obseruatũ fuerit, & inde tandẽ sortitũ nomen. d ℭ Solem Orientem dextra habent.) Idest Septemtrionẽ uersus. Quæ sint in mundo ipso positionis differentiæ. i. sursum, deorsum dextra, sinistra, antica, & postica, docet Cleomedes cap. primo primi Meteororum, quã rem multis uerbis exequitur Cælius capite nono primi Antiquarũ lectio. Quid de dextra, & sinistra mundi sentiant Peripatetici, habes secundo de coelo, & mundo Cõmento septimo, & sequentibus. Multa Albertus capite septimo primi coeli. Non me fugit esse alios, qui aliam de dextra, & sinistra mundi sententiam probent. Multa huiusmodi loca refert Plynius capite septuagesimoquinto secundi, & capite uicesimonono sexti naturalis historiæ.

a cursus magistros habent. Quaternis non amplius mensibus[a] in anno nauigatur. Adusq; Claudij principatum[b] de Taprobane hęc tantũ noueramus. Tunc enim Fortuna patefecit scientię uiam latiorem.
b Nam libertus Annij Plocanij, qui tunc Rubri maris uectigal administrabat, Arabiam petens, Aquilonibus præter Carmaniam raptus, quintodecimo demũ die appulsus est ad
c hoc littus, portumq; aduectus, qui Hippuros nominatur. Sex deinde mensibus sermonem perdoctus, admissusq; ad colloquia regis, quę compererat/reportauit. Stupuisse scilicet regem pe
d cuniam, quæ capta erat cum ipso,[c] qđ tametsi signata disparibus[d] foret uultibus, parem tamen haberet modũ ponderis. Cuius æqualitatis contemplatione[e] cum Romanã amicitiã flagrantius
e cõcupisset, Rhachia principe legatos adusq; nos misit, a quibus cognita sunt uniuersa. ERgo inde homines corpor℞ magnitudine[f] alios omnes antecedunt. Crines fuco imbuunt, cæruleis oculis, ac truci uisu, terrifico sono uocis.[g] Quibus im

a ℭ Quaternis mensibus.) Ternis dicit Plynius, ut iam retulimus, ut in alterutro mendũ sit. Solstitij enim tempore nauigare non audent. b ℭ Adusq; Claudij principatum.) Eadem omnino & Plynius ipse refert. c ℭ Capta erat cum eo.) Sunt qui legent nõ capta, sed rapta, quod Annij Procanij libertus non captus fuerat apud eos, sed Aquilonibus raptus (inquit Ply.) præter Carmaniã quintodecimo die Hippuros portũ eius inuectus, hospitali regis clementia sex mensium tempore imbutus alloquio &c. Rapta igitur uti ipse ab Aquilonib⁹. Quod rapus nobis, rapiantur etiã, quæ nobiscum sunt. Vel capta hic & captiua apud Plynium pro reperta intelligatur. Vel capta ab ijs, qui olim Romanor℞ hostes fuerant. d ℭ Signata disparibus uultibus.) Hodie uetustissima Romanor℞ numismata uarijs reperiuntur locis, quæ disparibus principũ tum uultibus, tum inscriptionibus disparibus signata sunt, tametsi sit ponderis modus idem. Facit ad hoc, quod scribitur li. xi. Codicis tit. 10. lege prima. e ℭ Cuius æqualitatis contemplatione.) Plynius autem sic. In auditis iusticia ille suspexit, qđ pares pondere denarij essent in captiua pecunia, cum diuersæ imagines indicarent a plurib⁹ factos. Et hoc maxime sollicitatus ad amicitiã legatos quatuor misit principe eor℞ Rachia. Hoc exemplo nimirũ noscitur quantũ in principib⁹ iusticia, & æquitas ualeant in regendo. Sed hac tempestate ea dũtaxat malis principibus curę sunt, q̄ censum augeant. Taxant nec immerito optimũ alias Vespasianũ principem, qui reprehendenti se Tito filio, qđ uectigal etiã Vrinæ cõmentus esset, pecuniã ex prima urinæ pensione admouit ad nares filij interrogans an odore offenderetur. Illo autem negante, Atqui, inquit, e lotio est. Huc Iuuenalis Saty. 14. respexisse uidetur cum inqt. Lucri bonus est odor ex re Qualibet. Ad tyrannũ non bonũ principẽ pertinet Photini monitũ, cũ sic is apud Lucanum/Ptolemęum alloquitur. Ius, & fas multos faciunt Ptolemęæ nocentes,

Dat pęnas laudata fides, & post. Sydera terra
Vt distant, & flamma mari, sic utile recto.
Sceptrorum uis tota perit, si pendere iusta
Incipit. Euertitq; arces respectus honesti.
Libertas scelerum est, quæ regna inuisa tuetur,
Sublatusq; modus gladijs. Et infra. Exeat aulam
Qui uult esse pius, uirtus, & summa potestas
Non coeunt, semper metuet, quem sęua pudebunt.

f ℭ Corporũ magnitudine.) Hoc, & quæ mox sequuntur peculiarẽ loci dispositionẽ demonstrant. Quærunt philosophi quã ob rem homines uaria statura proueniãt. Vel si in uniuersum quęras. Cur in animantiũ genere alia paruo, alia magno consistunt corpore? Huius effectus causam duplicem esse dicunt, locũ scilicet, & alimentũ ipsum, per locũ tum solũ, tũ coelum intelligentes. g ℭ Terrifico sono uocis.) Quærit Aristo. undecima Problematum sectione. Cur omnes, qui natura sunt calida, magnã uocẽ emittere soleant. An, inquit, qđ multum in ijs aerem, feruidũq; inesse necesse est. Vis enim caloris facile ad se, & spiritum trahit, & aerem, eo qđ amplius id agit, quo amplior est. Vox autem magna tũ oritur, cũ aeris multũ agitať. Vtq; acuta cũ celeriter, sic grauis cum tarde aer incitatur. Esse autẽ Taprobanes Insulę incolas natura calida, ex

matura mors est, in annos centum æuum [a] tra- a
hunt. Alijs omnibus annosa ætas; & pene ultra
humanam extenta [b] fragilitatem. Nullus aut ante
diem, [c] aut per diem somnus. Noctis partẽ quieti
destinant. Lucis ortum uigilia [d] anteuertunt. Ae- b
dificia modice ab humo tollunt. Annona [e] sem-
per eodem tenore est. Vites nesciunt. Pomis a-
bundant. Colunt [f] Herculẽ. In regis [g] electione c

loci situ deprehenditur euidenter. a ¶ In annis centum.) Et id quoq; optimę loci dispositioni tribuendum est. Qui loca calida incolunt, diutius uiuere, q̃ qui frigida habitant, experimento dephensũ est. Causa ea creditur, qđ illi sint ficciore natura. Hi humecta magis. Quæ autem ficciora sunt, firmiora, diuturnioraq; esse manifestum est. Rursus quoniam, qui in locis calidis sunt humorẽ, calorẽ amplius seruare credantur. Humoris autem, & caloris defectum mortẽ esse medici autumãt. b ¶ Vltra humanã extẽta fragilitatẽ.) Physici uiuendi metam dicũt, cum, Decas, qui perfectissim⁹ numerus est, perfecto numero .i. ἑπτά cõiungitur, ut aut decies septem, aut septies decem computantur anni. Hoc uitæ humanæ perfectum spatium numerat. Quod siquis excesserit ab omni officio uacuus, soli exercitio sapientiæ uacat, & omnem usum sui in suadendo habet, aliorũ munerũ uacatione reuerẽdus. Hetruscis q̃q; libris fatalem ętatem hominis duodecim hebdomadibus scribi Varro cõmemorat, quæ ad decies septenos annos posset fatalia deprecando rebus diuinis proferre. Ab anno autem septuagesimo nec postulari debere, nec posse a dijs impetrare. Cæterum post annos octuaginta quatuor a mente sua homines abire, neq; ijs fieri prodigia, sed ex ijs hominibus proxime uidentur accessisse naturã, qui hebdomadibus humanã uitam emensi sunt. Staseas Peripateticus spatium plenæ uitæ quatuor & octuaginta annorũ esse dixit. His conformis sententia est eius psalmi, qui Oratio Moysi hominis dei, inscriptus est. Dies, inquit, annorũ nostrorũ in ipsis septuaginta annis. Si autem in potentatibus octuaginta anni, & amplius eorũ labor, & dolor. ADnotandum esse obseruatum in multa hominũ memoria, expertũ q; senioribus plerisq; omnibus sexagesimũ tertiũ uitæ annũ cum periculo, & clade aliqua uenire aut corporis, morbi q; grauioris, aut uitę interit⁹, aut animi ęgritudinis. Propterea qui rerum, uerborũq; istiusmodi studio tenent, eum ętatis annũ appellant κλιμακτηρικόν. Ergo loci dispositionibus, incolarum q; complexionibus tribuendum, quod in Taprobane insula, uel locis alijs, hunc terminũ illic homines omnino excedant. Ex Ply. lib. 7. Gellio. 3. & quintodecimo Noctium Atticarum. Macrobio primo de somnio Scipi. Censorino in eo lib. quem de die Natali inscripsit. c ¶ Nullus aut ante diem, aut per diem somnus.) Quid sit somnus paucis in fine decimi nat. histo. Plynius ijs uerbis explicat. Est autem somnus (inquit) nihil aliud, q̃ animi in mediũ sese recessus. Somnũ ipsum maxime ex humore contingere philosophi autumant. Eum quoque de non naturali humore nasci certum est. Constat autem somnum multũ in infantia esse, qđ ea ætas sit humecta plurimũ, non quidẽ superflui abundantia, sed naturalis humoris. E diuerso in senectute somnus modicus, qđ sit uitalis humor lõgęuitate siccatus. Inde senecta sicca est inopia naturalis humoris, humecta est abundantia uitiosi ex frigore procreati. Quid philosophi de esse, & causa somni senserint, refert cõpendiose Plutarchus in eo libro quẽ de Placitis philosophorũ inscripsit circa finẽ. Ex temperata igitur calidi, & humidi naturã, Taprobanes insulæ incolis nullus, aut ante diẽ, aut per diẽ somnus accidit. d ¶ Lucis ortum uigilia anteuertũt.) Id uitandi solis caloris causa facere credunt. Sunt & apud nos, ut Maro canit, quædã opera, quę nocte melius, q̃ die perficiuntur. e ¶ Annona semper eodẽ tenore.) Annuus prouentus earũ rerũ omnium, quibus homines utuntur ad uictũ. Hoc euenire credendũ est ob soli Taprobanes insulæ fertilitatem, qua annonę caritatẽ non sentiunt. f ¶ Colunt Herculem.) Dæmonũ peruersitate factum est, ut totum pene terrarũ orbem falsa religio occuparit. Tradunt quidã Herculẽ post subactam a se Indiam etiã in Taprobanen nauigasse. Alijs malunt ab alijs audita gestorũ eius fama, in ea quoq; insula pro deo coli ceptum fuerit. g ¶ In regis electione.) Regum nomen uetustissimũ esse constat, utpote, qđ a primo Saturno, uel ut Euhemerus, & Ennius opinantur, ab Vrano Saturni patre initiũ sumpserit. Memoriæ autem traditũ a ueteribus est, hunc Saturnũ anno centesimo tricesimoprimo post uniuersale totius orbis diluuiũ floruisse. Hinc, ut Trogus refert, principio rerum, gentiũ, nationũq; imperium penes reges erat, quos ad fastigiũ huius maiestatis, non ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio prouehebat. Populus nullis legibus tenebat. Arbitria principũ pro legibus erant. Qđ enim principi placuit, ut Vlpianus ait, legis habet uigorẽ, utpote cum lege regia, quæ de imperio eius lata est, populus ei, & in eum omne suũ imperiũ, & potestatem concessit. Qui de regni, & ciuitatis gubernatione scripserunt, quęrunt & quidẽ prudentissime. Sit ne optabilius regnũ, ciuitatem ue ab optimatibus, an ne a rege quopiã gubernari. Aristoteli summo in omni scietia uiro uisum est, optabilius esse tam

esse tam principatui, q̃ ciuitati ab optimatibus gubernari, q̃ a rege & cum potestate, & sine potestate. Modo (inquit) reperiri queant plures uirtute optimos. Ait rursus melius esse ciuitatem ab optima lege, q̃ ab optimo uiro gubernari. Vnde (inquit) qui præesse iubent, uidentur iubere deum pręesse, & legei, qui autem hominem iubet præesse, adiungit & bestiam ferã. Memoria edifcendum, qđ Politicorum libro tertio scriptũ reliquit. Ait enim cum quispiã in ciuitate uirtute excellat, eum nec esse de ciuitate pellendum, nec gubernationi alioꝝ subijciendũ. Putandũ enim (inqt) talem uirũ tanq̃ deum in hominibus esse. Restat ergo, ut uidetur, naturam huius talẽ esse, ut omnes spõte sua illi parere debeant, sitq; rex perpetuus in ciuitate.

a non nobilitas [a] præualet, sed suffragiũ uniuersorum. Populus enim eligit spectatum [b] moribus, & iueteratę clemẽtię, [c] & iã annis [d] grauẽ. Sed hoc

perpetuus in ciuitate. Salubre principibus præceptum ab eodem Aristotele traditum eiusdem uoluminis lib. quinto, quo monet oportere principẽ erga dei religionẽ uehementer affici. Minus enim (inquit) formidabunt populi ne quid contra iusticiã fiat, si religioni deditũ illum existimabunt, deiq; timorẽ habere. Minusq; contra illum audebunt insurgere, quasi deum habeat propitium, & fauentem. Fuisse Romanis regiũ nomen inuisum P. Scipionis innotuit testimonio. Hunc eni in Hispanijs pro Romanis bellũ gerentem ob ipsius erga omnes humanitatẽ, eius regionis gentes una omnes,

Concordes regem appellant, regemq; salutant,
Scilicet hunc summum norunt uirtutis honorem.
Sed postq̃ miti reiecit munera uultu
Ausonio non digna uiro, patriosq; uicissim
Edocuit ritus, & Romã nomina regum
Monstauit nescire pati.

Si quis aduersa principum rite extimet, censebit eorum cõditionẽ penitus fugiendã. Inter cætera illud præcipue regnandi cupidos tenere debet, qđ,

Ad generum Cereris sine cęde, & uulnere pauci
Descendunt reges, & sicca morte tyranni.

Maximũ hoc regni bonum est, authore Seneca in Thyeste, Quod facta domini cogitur populus sui Quam ferre, tam laudare. a ℭ Non nobilitas.) Nobilitas generis una, de qua dictum est. Qui genus iactat suum, aliena laudat.

Et apud Ouidiũ.

Genus, & proauos, & quæ non fecimus ipsi
Vix ea nostra uoco.

Virtutis altera. Tertia ex utraq; constans. De his ambabus Iuuenalis locut⁹, sic inquit.

Tota licet ueteres exornent undiq; cęræ
Atria, nobilitas sola est, atq; unica uirtus.
Paulus, uel Cossus, uel Drusus moribus esto.

Circumferuntur duo de ijs nobilitatibus p. elegantes uersiculi.

Nobilitas sine mente ruit, sapientia uiles
Eleuat, haud uirtus refugit quicunq; sequatur.

Prima apud uulgus in pretio, apud sapientes postremæ duæ. Prudenter igitur apud hos populos, in regis electione non nobilitas præualet &c. Aurea illa Theodosij principis sententia.

Virtute decet non sanguine niti.

b ℭ Spectatũ moribus.) Enimuero quemadmodum princeps præstat alijs dignitate, ita eum moribus, uirtutibusq; omnibus præstare conuenit. Pręsertim, quod sint cunctis gentibus eius facta palam, nec posse dari regalibus usquam secretum uitijs. c ℭ Inueteratæ clementiæ.) Quæ non tantum in senectute infuerit, sed in qualibet etiam ætate alia. Scribit Seneca nullum clementiã ex omnibus magis, q̃ regem, ac principem decere. Istæ enim uirtutes magnis uiris decori/gloriæq; sunt. Nam pestifera uis est ualere ad nocendum. Illius demum magnitudo stabilis, fundataq; est, quem omnes tam supra se, q̃ pro se sciunt. Cõtemplandũ assidue regibus, principibusq; reliquis eiusdem Theodosij monitum cum ad filium loquens/ sic inquit.

Sis pius in primis, nam cum uincamur in omni
Munere, sola deos æquat clementia nobis.

d ℭ Etiam annis grauem.) Huius affert Aristoteles rationem, quod iuuenis rudis sit earum rerum, quæ in uita uersantur, Tenero (inquit Claudianus) tractari pectore nescit publica maiestas.

Apud ueteres Romanos,

Martis opus iuuenes, annosaq; bella gerebant
Et pro dijs aderant in statione suis.
Viribus illa minor, nec habendis utilis armis
Consilio patriæ sæpe ferebat opem.

in eo quæritur, cui liberi [a] nulli sint. Nam qui pater fuerit, etiam si uita spectat[us] sit, non admittitur ad regnandum. Ac si forte dum regnat pignus sustulit, exuitur potestate. Idq; maxime custodit̃, ne fiat hæreditarium regnum. Deinde etiam si rex maximam præferat æquitatem, nolunt ei totum [b] licere. Quadraginta ergo rectores accipit, ne in causis capitum solus iudicet. Et sic quoq; si displicuerit iudicatũ, ad populũ prouocat̃. A quo datis iudicibus septuagĩta fert̃ sentẽtia, cui necessario acq̃escit̃. Cultu rex [c] dissimili a cæteris. Vestit̃ Syrmate, [d] ut est habitus, q̃ Liberũ patrẽ ami-

Nec nisi post annos patuit tunc curia seros,
Nomen & ætatis mite senatus habet.
Iura dabat populo senior, finitaq; certis
Legibus est ætas, unde petatur honos.

Apud antiquissimos Romanorũ, ut a Max. Valerio, & A. Gellio relatum est, neq; generi, neq; pecuniæ præstantior honos tribui, q̃ ætati solitus. Maioresq; natu a minoribus colebãtur, ad deum prope, et parentũ uicem. Atq; in omni loco, inq; omñi specie honoris priores, potioresq; habiti. Apd' eos Romanos lege cautum erat, ne quispiam ante tricesimũ annum, aut consul efficeretur, aut triũphum duceret. Hinc Magnus Pomp. a Cæsare carpitur apd' Lucanum, qd' annum quartũ & uicesimum agens, & consul factus fuerit, & ea etiam ætate triumphum duxerit.

Ille reget currus nondum patientibus annis;
Ille semel raptos nunq̃ dimittet honores;

Quis nesciat ad magnarum rerũ gubernationẽ, tum sapientiam, tum multorũ experientiam requiri? Has autem usus esse filias, Afranium poetam prudenter, & lepide scripsisse refert Gellius. a ℭ Cui liberi nulli sint.) Tantũ est parentum erga liberos suos amoris uinculum, ut eos etiam cum iactura sæpe maxima aliorũ conentur extollere. Existimant præterea principes non paruum infelicitatis genus, si priuatos reliquerint, quos ipsi in summo honore genuissent. Quibus ergo curæ est, ne fiat hæreditarium regnũ, prudenter eum regem eligunt, cui liberi nulli sint. Non minus grauis apud Hebudes insulas regis conditio, qd' earum insularum rex nihil suũ habeat, sed sint uniuersorũ omnia. Quiq; ad æquitatem certis legibus astringatur. Et ne eum auaritia diuertat a uero discit paupertate iustitiam, utpote cui nihil sit rei familiaris, sed e publico alatur. Cui præterea nulla detur fœmina propria, sed per uicissitudines in quamcunq; commotus fuerit, usurariã sumat. Diuersa multo ab ijs, populi Romani institutio, qui postq̃ soboles ciuitati necessaria uisa est, et ad prolem populi frequentandam premijs, atq; inuitamentis usus fuit, tum antelati quibusdam in rebus, qui uxorem, quiq; liberos haberent, senioribus neq; liberos, neq; uxores habentibus. Sicuti capite septimo legis Iuliæ, priori ex Consulibus fasces sumendi potestas sit, non qui plures annos natus est, sed qui plures liberos, q̃ collega, aut in sua potestate habet, aut bello amisit. Sed si par utriq; numerus liberorũ est, maritus, aut qui in numero maritorum est, præfertur. Hæc ex secundo Noctium Atticarum apud Gellium. b ℭ Nolunt ei totum licere.) Longo experimento deprehensum, q̃ uera sit Publiana sententia. Cui plus licet, q̃ par est, plus uult, q̃ licet. In rebus grauibus prudens, ac graue iudicium esse cõuenit. Constat autem res capitum graues esse, utpote, in quibus de uita hominis agatur. Merito igitur institutum est apud hos, ut in ea re plures rex rectores accipiat. Valerius Publicola unus ex primis Romanorũ CONS. legem tulit, qua sancitum est, ut nulli magistratui liceret quempiã Romanum ciuem indicta causa condemnare, liceretq; damnatis ad populũ Romanũ prouocare. c ℭ Cultu rex dissimili.) Plynius. Regi cultũ Liberi patris, cæteris Arabũ. Seruatũ maxime est apud ueteres, ut pro personarum conditionibus fieret uestium uarietas. Turpe enim existimarunt si foret uirorum, puerorum, mulierũ, familiariumq; uestis eadẽ. Scribit eleganter Vlpianus titulo secũdo tricesimiq̃rti li. Digestorum, lege Vestis, an uestimenta legẽtur. Vestimenta omnia aut uirilia esse, aut puerilia, aut muliebria, aut cõmunia, aut familiaria. Ea omnia eodem loco disserit copiose. Regum præterea, cæterorumque principum, corporis insignia pro gentiũ diuersitate uaria fuisse constat. Romulus, ut libro primo ab urbe condita Liuius author est, ut honor, ac ueneratio maiestati regiæ haberetur, purpura usus est, qua & posteri Romani principes usi sunt. d ℭ Syrmate.) Syrma genus uestis, quæ in grauioribus poematis recitandis ab Histrionibus trahebatur.

Martialis quarto Epigrammaton.

Musa nec insano Syrmate nostra tumet.

Syrmate præterea ueste mulieres etiam utebantur.

a ciri uidemus. Quod si etiam ipse in peccato aliq̃ argutus sit,[a] ac reuictus morte mulctatur. Non tamen ut cuiusq; attrectetur manu, sed consensu publico rerum omnium interdicitur ei facultas,
b etiam colloquij potestas punito negatur. Culturæ student[b] uniuersi. Interdum uenatibus indulgent, nec plebeias agunt prædas. Quippe cum Tigrides, aut Elephanti tantum requirãtur. Ma-
c ria quoq; piscationibus inquietãt, marinasq; testudines capere gaudent, quarum tanta est magnitudo, ut superficies earum domum faciat, & numerosam familiam non arcte receptet. Maior
d pars insulæ huius, calore ambusta[c] est, & in uastas desinit solitudines. Lat[9] eius mare alluit peruiridi colore fruticosum, ita ut iubæ arborũ plerũq; gubernaculis atterant. Cernũt latus[d] Sericũ
e de montiũ suorũ iugis. Mirant[e] aurũ, & ad gratiã poculorũ omniũ gemmarũ adhibẽt apparatum.

Fuisse Syrmate Bacchum usum inter cęteros canit Seneca Tragœdus in Hercule furente.

Non erubescit Bacchus effusos tener
Sparsisse crines, nec manu molli leuem
Vibrasse Thyrsum, cum parum forti gradu
Auro decorum Syrma Barbaricum trahit.

Sunt qui Bacchum quoq; post Indicam expeditionem Taprobanem adijsse dicant. A quo eius insulæ reges inter cætera Syrmate uti edocti sunt. a ℭ In peccato aliquo argutus.) Quanto quis maiori dignitate fungitur, tanto uita, & moribus sanctioribus pręditus esse debet. Huius ratio euidens, qd᷑ tunc obseruantior æqui

Fit popolus, nec ferre uetat, cũm (uiderit ipsum
Authorem parere sibi componitur orbis
Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus
Humanos edicta ualent, quã uita regẽtis,
Mobile mutatur semper cum principe uulgus.

Cum ergo regis crimen sit multo deformius, q̃ priuati cuiusuis hominis, non immerito ab ijs populis institutũ est, ut rex in peccato aliquo argutus sit, ac conuictus, morte mulctat᷑. Sed prudenter factum est, nec cuiusq; attrectetur manu, qd᷑ uices Dei reges in terris gerant id quod ab Homero secundo & nono Iliados etiam scriptũ est. Plynij uerba, quæ hac parte immitatur Solinus, sunt. Regem siquid delinquat, morte mulctari nullo interimente, sed aduersantibus cunctis, & commertia etiam sermonis negantibus. b ℭ Culturæ student.) Plynius. Festa uenatione absumi. Gratissimam eam Tigribus, Elephantisq; constare. Agros diligenter coli. Pomis abundare. Esse & in piscatu uoluptatem, testudinum maxime, quarum superficie familias habitantium contegi tanta reperiri magnitudine. c ℭ Calore ambusta est.) Concors scriptorum sentẽtia est, Taprobanen sitam esse sub sydere Cancri. Dionysij Afri interpres.

Insula Taprobane gignit tetros Elephantos,
Et super æstiferi torretur sydere Cancri.

Ambustionem hanc ex eo dicunt accidere, qd᷑ hæc insula directe ferme Soli subiecta sit. Praterea quod sit niuium, & pluuiarum plurimũ expers. Scribit Aristobulus, qui eam regionem perlustrauit Taprobanes insulæ solos montes, & montium ima, pluuiam & niuem sentire. Campos uero tum hymbrium, tum niuis expertes esse. Ex incremento tamen fluminum regionem ipsam inundari. Scribit Albertus capite tertio secundæ Distinctionis eius libri quẽ de natura locorum inscripsit, secundum Clima, quod sub Cancro est, esse maximam ardoris intemperantiam. d ℭ Cernunt latus Sericum, de montium suorũ iugis.) Plynius capite uicesimosecundo sexti naturalis historiæ. Seras quoq; (inquit) ab ipsis aspici, notos etiam commercio patrem Mabaciem commeasse eo aduenis ibi feras occursare. Quantum Taprobane distet a Serica regione, Geographi non explicant. Compertũ tamen est tanto uisum longius protẽdere, quanto fuerit res uisibilis erecta magis. Ex tribus aiunt philosophi prouenire, ut res in maiori, uel minori distantia uideatur. Ex uisus complexione, medij dispositione, & rei tandem uisibilis loci situ. Qui de animæ potentijs scripserunt, tradunt, in æqua terrarum planicie. Similiter intrãquilla pelagi libertate, quæ nullam oculis offensam obijcit, aciem contrauidentis, centum & octuaginta stadios non excedere. Nec obstare aiunt, quin sæpe in longissimo positi montes. Rursus ipsa coeli superna conspiciantur ab oculis. e ℭ Mirantur aurum.) Mira profecto auri natura, ut conspecto eo mox ita ad se hominis alliciat affectum, ut pro se adipiscendo sæpe salutis propriæ obliuiscatur.

Ob auri sacram famem,

Secant marmora testudinea uarietate. Margari- a
tas legunt [a] plurimas, maximasque. Conchae sunt,
in quibus hoc genus [b] lapidum requiritur, quae
certo anni tempore [c] luxuriante conceptu siti-
unt rorem uelut maritum, cuius desyderio hi- b
ant. Et cum lunares maxime liquuntur aspergi-
nes, oscitatione quadam hauriunt humorem cō-
cupitum. Sic concipiunt, grauidaeque fiunt, & de
saginae qualitate reddunt habitus Vnionum. Nā c
si purum fuerit, quod acceperint, candicant or-
biculi lapillorum. Si turbidum, aut pallore lan-
guescunt, aut rufo innubilantur. Ita magis de cae-
lo, quam de mari partus habent. Denique quotiēs d
excipiunt matutini aeris semen, fit clarius mar-
garitum. Quotiens uesper fit obscurius. Quan-
to magis hauserit, tanto magis proficit lapidum
magnitudo. Si repente micauerit coruscatio, in- e
tempestiuo metu comprimuntur, clausaeque subi-
ta formidine uitia contrahunt abortiua. Aut enī
perparuuli fiūt scrupuli, aut inanes. Conchis ip-
sis inest sensus, partus suos maculari timent. Cū- f
que flagrantioribus radijs excanduerit dies, ne fu-
scentur lapides solis calore subsidunt, & se pro-
fundis ingurgitant, ut ab aestu uendicentur. Huic
tamen prouidentiae aetas opitulatur. Nam can-
dor senecta disperit, & grādescentibus Conchis
flauescunt margaritae. In aqua mollis est Vnio,
duratur euisceratus. Nunq̄ duo simul reperiunt.

Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.
Hic mutat merces surgente a sole/ad eum, quo
Vespertina tepet regio, qui per mala praeceps
Fertur, uti puluis collectus turbine, ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
Rugosum piper, & pallentis grana Cumini.

Sed illud multo detestabilius, qd' plerique acquirendi auri causa animam quoque uendere non formidant. Prudentius multo egisse creditur.

Graecus Aristippus, qui seruos (proiicere aurum
In media iussit Libya, quia tar (dius irent
Propter onus segnes.

Tigris alueo oppidum est Babytace. Abest Susis centū triginta quinque milibus passuum. Ibi mortalium soli aurum in odio contrahunt. Id defodiunt, ne quo cui sit in usu. Felices in hoc Sarmatae auri, argenti maximarū pestium ignari. a ❡Margaritas legunt.) Dictio Indis peculiaris creditᵉ, apud quos huius genus Conchae abunde proueniunt. Graeci etiam μαργαρίτας nuncupant. Latini q̄ p Margaritū neutro genere inflectunt, quod Seruius primo Aeneidos, & Placidus sexto Thebaidos scriptū reliquerūt. Annotant eisdem locis multos gēmam a margarita separare, Cicero. Nullā gemmā, aut margaritam. Gemmas enim dici uolūt diuersi coloris. Margaritas uero albas. Vel gēmas integras, margaritas pertusas. Sabinus praeterea, & Pomponius iurecōsulti/Margaritas, nec gemmis, nec lapillis contineri satis constitisse aiunt, titulo secundo tricesimiquarti Digestorū: lege Et si non sunt. Conchae genus, ex quo margaritae, unionesque uelluntur Berberion, & Berberi ab incolis nominantur/pinnę, aut pectunculi effigiae. Apud ueteres Conchis gulae primatū datum est. Hinc elegans natum Adagium. Conchilia uiduarum cupediae. Vtuntur eo Sophron Mimographus, & Demetrius Phalereus. In prouerbiorum Graecorum Collectaneis refertur & hoc. κόγχην διελεῖν Concham diuidere. De ijs qui facile quippiam operantur. Paulus iureperitus titulo de acquirenda, uel amittenda pos-essione libri quadragesimiprimi Digestorum/lege prima/tradit margaritas in littoribus inuentas eius fieri, qui primus earum possessionem nactus est. b ❡Hoc genus lapidum reqritur.) Improprie margaritam lapidem nuncupat. Nihil est de Conchis, Margaritis, & Vnionibus, quod non eleganter capite tricesimoquinto noni referatur a Plynio. c ❡Certo anni tempore luxuriante conceptu.) Hoc idem tradit Caius Plynius capite tricesimoquinto libri noni naturalis historiae. Has (inquit) ubi genitalis anni stimulauerit hora, pandentes sese quadam obscitatione impleri roscido conceptu tradunt, grauidas postea eniti, partumque Concharum esse margaritas, pro qualitate roris accepti. Si purus influxerit, candorem conspici. Si uero turbidus,

fœtum sordescere. Eundem pallere cęlo, minante conceptū. Ex eo quippe constare, cœliq; eis maiorem societatē esse q̄ maris, inde nubilū trahit colorē, aut pro claritate matutina serenū. Si tempestiue satientur, grandescere & partus. Si fulgeret, comprimi conchas, ac pro ieiunij modo minui. Si uero & tonuerit, pauidas ac repente compressas quę uocant Physemata, efficere speciē, uerum inani inflatā sine corpore. Hos esse concharum abortus.

a Inde Vnionibus nomen [a] datum. Vltra semunciales inuentos negant. Piscantiū insidias timent Conchæ, inde est, ut aut inter scopulos, aut inter
a marinos canes plurimū delitescāt. Gregatim na-
b tant. Certa examini dux est. [b] Illa si capta sit, etiā quæ euaserint in plagas reuertuntur. Dat & India [c] Margaritas. Dat etiam littus [d] Britannicum,
d sicut diuus Iulius thoracem, quē Veneri genitri-
c ci in templo eius dicauit, e Britannicis margaritis factum subiecta inscriptione testatus est. Lolliā Paulinā [e] Caij principis coniugem uulgatum est
d habuisse tunicā ex margaritis sestertio tunc quadringēties æstimatā. Cuius parandæ auaricia pater ipsiꝰ. M. Lollius spoliatis Oriētis regionibus offendit Caium Cæsarē Augusti filium, interdi-
b ctaq; amicitia prīcipis ueneno interijt. Illud quoq; expressit uetus diligentia, quod [f] Syllanis primum temporibus Romam illati sunt Vniones.

a ℭ Inde unionibus nomē.) Plynius. Dos omnis in candore, magnitudine, orbe, leuore, pōdere haud promptis rebus, in tantū ut nulli duo reperiantur indiscreti. Vnde nomen Vnionum Romanæ scāmposuere delitiæ, Nam apud Græcos non est, nec apud Barbaros inuentores eiꝰ aliud, quā margaritæ. b ℭ Certa examini dux est.) Quidam tradunt sicut apibus, ita concharū examinibus singulas magnitudine, & uetustate pręcipuas esse uelun duces, miræ ad cauendū solertiæ. Has urinantiū cura peti, illis captis facile cęteras palantes retibus includi. Idē scribit Megasthenes, ut octauo Gestorū Alexandri uolumine Arrianus refert. Conchas (inquit) in quibus margaritæ, & Vniones gignūtur, retibus capi, gregatimq; multas ueluti apes depasci. Regemq; suū habere, ac si contingat regē comprehendi a piscatoribus, eas protinus circumfundi, nec uim effugere, fugiēte rege, & ipsas effugere. c ℭ Dat & India.) Fertilissima margaritis est Taprobane, & Toidis. Item Perimula promontoriū Indiæ. Præcipue autem laudanē circa Arabiā in Persino sinu maris Rubri. In nostro quoq; mari Vniones reperiri solebant. Crebrius circa Bosphorū Thracium rufi, ac parui in conchis, quas μύας appellant. At in Acarnania, quæ uocatur pinna gignit. Quo apparet (inquit Plynius) non uno conchæ genere nasci. d ℭ Dat littus Britannicum.) In Britannia paruos uniones, atq; decolores nasci certū est. Quoniā Diuus Iulius Thoracem, quē Veneri genitrici in templo eius dicauit, ex Britannicis margaritis factū uoluerit intelligi. De margaritis plura eleganter refert Ammianus in fine uicesimitertij historiarum libri. e ℭ Lolliā Paulinā.) Plynij uerba sunt ex citato capite. Lolliam Paulinā, quæ fuit Caij principis matrona, nec serio quidem, aut solenni cerimoniarū aliquo apparatu, sed mediocrium etiā sponsalium cęna, uidi Smaragdis, margaritisq; opertā, alterno textu fulgentibus toto capite crinibus, spiris, auribꝰ, collo, monilibus, digitisq;. Quæ summa quadringēties sestertiū colligebat. Ipsam confestim paratam nuncupationē tabulis probare. Nec dona prodigi principis fuerant, sed auitæ opes, prouinciarū scilicet spolijs partæ. Hic est rapinarū exitus. Hoc fuit quare. M. Lollius infamatus regū muneribus in toto Oriente interdicta amicitia a Caio Cæsare Augusti filio uenenū biberet, ut neptis eius quadringēties sestertium operta spectaret ad lucernas. f ℭ Syllanis temporibus.) Ex Fenestellæ sententia ꝓdit hoc Solinus, qui primū cępisse circa Syllana tempora minutas, & uiles manifesto errore tradit, cū Elius Stilo Iugurthino bello Vnionum nomen impositum maxime grandibus Margaritis ꝓdat. Plynius in luxum sui temporis inuehens capite tricesimoquinto noni naturalis historiæ de Margaritis loquens. Subeunt (inquit) luxuriæ eius nomina, & tędia exquisita perdito nepotatu. Sic enim hunc Plynij locum primus restituit Cœlius Calcagninus Ferrariensis uir ingenio, humanitate, summa in utraque lingua elegantia, ac in cunctis bonis literis / nulli / pace dixerim aliorum, hac tempestate secundus.

AB INSVLA Ausea.)Sic in omnibus Solinianis exẽplaribus scriptum est. Verũ non reperio ab aliquo nobili authore/Auseam inter insulas recenseri. Quid si ex literarũ similitudine sic legendum sit. Ab insula autẽ ea, ut consequens &c. Vt Taprobanen intelligamus, ex qua iterum in Indiam reuertendum dicit. Posset & loco Ausea, reponi eundum, uel rursus eam. Sunt quibus legendum uidetur, ab insula autem consequens est ad continentem. Subintelligendum autem redeundum, uel quid simile. Sunt preterea qui sic legant. Ab insula ut consequens est ad continentem &c. Hæc non nisi monendi gratia.

INDICVM ITINERARIVM.
CAP. LXVII.

AB insula Ausea[a] consequens est ad conti- a
nentem. Igitur a Taprobane Indiam re-
uertamur, conuenit res Indicas uidere,
Sed si Indicis[b] aut urbibus aut nationibus insista-
mus, egrediemur repromissæ[c] cõcinnitatis mo- b
dum. Proximã Indo flumini urbem habuere Ca
pissam, quam Cyrus diruit. Arachosiam Araco-
tæ flumini impositam[d] Semiramis condidit. Ca-
drusia oppidum ab Alexandro Magno ad Cau- c
casum constitutum est, ubi & Alexandria quæ
patet amplitudine stadia. xxx. Multa & alia sunt,
sed hæc cum eminentissimis. Post Indos monta-
nas regiones Ichthyophagi[e] tenent, quos suba- d
ctos Alexander Magnus uesci piscibus uetuit.
Nã antea sic alebantur. Vltra hos[f] deserta Car-
maniç. Persis deĩde, atq; ita nauigatio, in q̃[h] Solis
insula rubẽs semp, & omni animantiũ gñi inac-

Quæ hoc capite Solinus refert abunde tradit Plynius capi. 23. lib. sexti. A proximis inde gentibus montana Capisseng habens Capissam urbẽ, quam diruit Cyrus. Arachosia cũ oppidu, & flumine eiꝰ nominis, qđ quidam Cuphen dixere, a Semiramide conditum. Amnis Hermandua præterfluens per Abestem Arachosiorũ &c. b ℂ Sed si Indicis, aut urbibus, aut nationibus.) Gentes, & urbes Indiæ (inquit c. 17. sexti Plynius) innumerabiles, siquis omnes pseq uelit &c. Omnino autẽ (ut ait Megasthenes) Indicæ gentes centũ ac duę & uiginti sũt, Sed mirum unde didicerit Megasthenes hunc esse certũ, ac definitum numerũ, cum nec ipse magnã Indiæ partẽ peragrauerit, nec sit Indis comertium inter se omnibus. c ℂ Repromissæ concinnitatis modum.) Dixerat in Procemio. Liber est ad compendium præparatus, quantumque ratio passa est, ita moderate repressus, ut nec in eo prodiga sit copia, nec damnosa concinnitas. d ℂ Aracosiam Aracotæ flumini impositam.) Solini tum scripta, tum impressa exemplaria plerumq; habent. Erimãto flumini impositã. Sunt qui Hermando, uel Rimando legendũ putent. Sed ex ascriptis uerbis Plynij, Arachotę legendũ potius. Hunc locum Hermolau Barbaro lector debet. e ℂ Ichthyophagi.) Latine pisciuori dici possunt, ἀπὸ τοῦ ἰχθύος, pisce, καὶ φάγου, uorace Pegadẽ Oritarũ regionem esse dicunt, apud quã petras æneas, æneamq; arenam, æris insuper frusta deferre flumina asserunt. Nõ longe ijs locis Ichthyophagos esse, qui urbem incolunt nomine Stoiurã, ubi ex magnorũ piscium mẽbranis uestes intexunt. Ibiq; pecudes esse etiã pisciuoras, qđ ea comedãt, quæ minime naturæ suæ conueniant. Aiunt enim pastores piscibus illas alere consueuisse, sicut in Caria ficubus easdem pascunt. De Ichthyophagis Herodotus in tertio. Diodorus Siculus in quarto. Strabo in secundo. Philostratus uitæ Apollonij libro tertio. Plynius capite. 23. & uicesimooctauo, & uicesimonono libri sexti. Martianus in sexto. f ℂ Vltra hos.) Ex Plynio capite uicesimotertio libri sexti. g ℂ Solis insula.) Plynius. Deinde Ichthyophagi tam longo tractu, ut uiginti dierũ spatio prænauigauerint insulam, quæ Solis appellatur, & eadẽ cubile Nympharũ rubens, in qua nullũ non animal absumitur incertis causis. Quod Plynius ait, incertis causis. Martianus dicit ui seruoris ca. 59. lib. sexti. Dum Ichthyophagorũ Nearchus oras præteruehereť, cognouit insulã quandã in eo mari esse centum ferme stadijs a littore distantem. Hanc incultã, sacramq; Soli indigenæ aiebant, Nosalam nomine, nec a quoquã adiri. Quam si quis imprudens adierit, non amplius apparere. Ex octauo Arriani uolumine. a ℂ Ab Hytani flumine.) Sic enim legendũ est ex Plynio, & Martiano. Solini plerũq; exemplaria non ab Hytani, sed ab Azanio corrupte habent, cũ Azanius ex Plynio, & Solino infra nõ fluentis, sed maris nomen sit. Flumen Carmaniæ Hytanis (inquit Plynius) portuosum, & auro ferule. Ab eo primũ Septẽtriones apparuisse ad-

notauere.Arcturum nec omnibus cerni noctibus,nec totis unquã. Achęmenide usq; illo tenuisse. Inde promontorium Carmaniæ est.Ex quo inaduerso ora ad gentem Arabiæ Macas traiectus distat quinquaginta milia passuũ.Insulæ tres quarum organa tantum habitatur.A Cosa a continenti.xxv.milia passuum insulę quatuor intimo in sinu ante Persida. Circa has Hydri marini uicenum cubitorum adnantes terruere classem.Eadẽ cum Solino Capella refert.

a cessã. Quippe quæ nullum non animal illatum
necet. Ex India reuertentes ab Hytani [a] Carma-
nię flumine Septemtriones primũ uident. Achę-
menidis [b] in hac plaga sedes fuerunt. Inter [c] Car-
b maniæ promontorium,& Arabiam quinquagin-
ta milia passuum interiacent. Deinde tres insulæ,
circa quas Hydri marini egrediuntur, uicenum
cubitorum longitudine. Dicendum [d] hoc loco
c quatenus ab Alexandria Aegypti pergatur us-
que Indiam. Nilo uehente Copton usq; Etesijs
flatibus cursus est. Deinde terrestre iter Hydre-
um tenus. Post transactis aliquot mansionibus/
b Berenicen peruenitur, ubi Rubri maris por-
tus est. Inde Ocelis [e] Arabiæ portus tangitur.

b ℂ Achęmenidis sedes.)Achęmenes primus Persarum, seu Parthorũ rex,qui quondam totũ orbem tenuit. Ab eo secuti Persarum reges omnes Achæmenes dicti sunt. Persæ quoq; Achæmenij. Author Porphyrio tertio Carminum Horatij.Fuit & Achæmenidarum familia authore Herodoto libro quinto. Placidus octauo Thebaidos scribit Achæmenen Parthorũ,seu Medorum ciuitatem fuisse. c ℂ Inter Carmaniç promontoriũ.)Carmania,ut Stephanus,& Strabo tradunt, χώραν τῆς ἰνδικῆς.i.Indiæ regionẽ. Ptolemęus capitibus sexto,& nono libri sexti tradit duplicem esse Carmaniã.Desertam unã, cultam alterã. Pomponius Mela lib.3.scribit Carmanos sine ueste,sine fruge,sine pecore,ac sine sedibus esse.Eos se pisciũ cutibus uelare,eorũq; carnibus uesci,esseq; eã gentem præter capita toto hirtã corpore.De Carmania p̃ter alios lege Marcellinũ li.historiarũ.23.Idẽ Stephanus refert καρμανίαν esse insulã ἀπὸ τῶν καρμάνων. d ℂ Dicẽdũ hoc loco quatenus ad Alexãdria.)Quoniã iter ex Aegypto in Indiã cõcise nimis hac parte Solinus refert/libuit,ut locus totus fieret dilucidior,uerba Ply.ex ca.23.li.sexti, ut iacẽt/subscribere. Nec pigebit(inqt)totũ cursum ab Aegypto exponere,nũc primũ certa notitia patescẽte.Digna res nullo ãno minus sextertijs qngentis milibus impij nostri exhauriẽte India,& merces remittẽte,q̃ apud nos centuplicato ueneant.Mille millibus pass.ab Alexandria abest oppidũ Heliopolis.Inde nauigant Nilo Coptũ.cccij.milia pass.qui cursus Etesijs flantib⁹ peragitur.xv.diebus.A Copto Camelis itur aquationum ratione mansionibus dispositis.Prima appellatur Hydreum.xxxij.Secunda in mõte diei itinere. Tertia in altero hydreumate a Copto.xcv.Deinde in mõte.Mox ad Hydreum Apollinis a Copto clxxxiiij.milia passus.Rursus in mõte mox ad nouum Hydreum a Copto.ccxxxiij.passus.Est & aliud Hydreum uetus,Troglodyticum nominatur,ubi præsidium excubat diuerticulo duum milium.Distat a nouo Hydreumate quatuor milia pass.Inde Berenice oppidũ,ubi portus Rubri maris a Copto cclviij.passus.Sed quia maior pars itineris conficitur noctibus propter æstus,& statim die absumũtur totum a Copto Berenicen iter duodecimo conficitur die. Nauigare incipiunt æstate media ante canis ortum,aut ab exortu protinus.Veniuntq; circiter.xxx.die Ocelin Arabiæ,aut Canan thuriferæ regionis.Est & tertius portus,qui uocatur Muza,quẽ Indica nauigatio non petit, nec nisi thuris odorumq; Arabicorũ mercatores.Intus oppida regia eius,unũ appellatur Saphar,aliudq; Sabę.Indos aũt petentibus utilissimũ est ab Oceli egredi.Inde uento Hipalo nauigant diebus.xl.ad primũ emporium Indiæ.Muzirum nõ expetendũ propter uicinos Pyratas,qui obtinent locũ nomine Hydras,neq; est abundans mercibus.Præterea longe a terra abest nauium statio, lintribusq; efferuntur onera quæ geruntur.Regnabat ibi cum proderem hæc/Celebothras.Alius utilior portus gentis Necanidon,qui uocatur Becare.Ibi regnat Paridion,longe ab Emporio mediterraneo distante oppido,quod uocatũ Modusa.Regio autem ex qua piper Monoxylis lintribus Baracen conuehitur, uocant Cottonara, quæ omnia gentium ,portuumue,aut oppidorũ nomina apud neminem priorum inueniuntur. Quo apparet mutari locorum status.Ex India renauigant Mense Aegyptio Tybi incipiente nostro Decembri, aut utique Mechiris Aegypti intra diem sextum,quod fit intra Idus Ianuarias nostras.Ita euenit, ut eodẽ anno remeent.Nauigãt autẽ ex India uento Vulturno,& cũ intrauere Rubrũ mare Africo,uel Austro. e ℂ Ocelis.)Exẽplaria ferme omnia Ocelia habent,sed Ocelis(ut retulimus) legiť apd' Ply. a ℂ Monoxylis lintribus.)Græci μονόξυλα nauigia ex uno solo ligno compacta uocitant ἀπὸ τοῦ

Proximum Indiæ emporiũ excipit Muzirũ in- a
famẽ piraticis latronibus. Deinde per diuersos
portus Cottonaræ succeditur, ad quã Monoxy-
lis lintribus [a]Piper cõuehũt. Petentes Indiã ante
exortũ Canis, aut ꝓtin[9] post exortũ nauigia me- b
dia æstate soluũt. Reuertẽtes renauigãt Decẽbri
mẽse. Secũdus ex India uẽtus est Vulturnus. At
cũ uentũ est in Rubrũ mare aut Africus, aut Au-
ster uehunt. Spatium Indiæ [b] decies septies cen- c
tena & quinquaginta milia passuum proditur.
At Carmaniẽ centum milia, cuius pars non caret
uitibus. Præterea habet genus hominũ, qui non
alia, q̃ testudinis carne uiuunt, hirsuti [c] omnia fa- d
cie tenus, quẽ sola leuis. Iidem corijs piscium ue-
stiuntur Chelonophagi [d] cognominantur.

DE SINV PERSICO, ATQVE Arabico. Deq; Azanio mari. CAP. LXVIII.

IRrumpit hæc littora [e] Rubrũ [f] mare, idq; e
in duos sinus scindit. Quorum qui ab ori
ente est, Persicus appellatur, quandoqui-
dem orã illã habitauere Persidis populi, [g] uicies

μόνον solo, uel uno, καὶ ξύλου ligno. b ℭ Spatium Indiæ.) De Indiæ spatio, & mensura uarias sententias refert Plynius ca. 17. lib. sexti. Mela Pom. lib. 3. dicit Indiã tantum spatiũ littoris occupare, quãtũ per sexaginta dies, noctesq; uelificantibus cursus est. Incertũ apud Melam, an apud Plyniũ sit Indiæ lõgitudinis numerus deprauatus. Complures (inquit Plynius) totam Indiæ longitudinem quadraginta dierum, nocțiumq; uelifico nauium cursu determinauere, cum sexaginta dicat Mela Pomponius. Sed nec multum non omnino conuenire scriptores, qđ ea regio longissime abest, & a non multis ex nostris uisa, & siqui uiderunt non nisi partem uiderũt. Plera ꝗ autem narrãt ex auditu. De Indis (inquit Procopius de bello Persico lib. primo) qđ fabulosa multa dicantur, q̃sq; suo modo loquatur. Huc accedit, qđ in mensuris eoꝝ etiã locoꝝ, in quibus degunt, sẽpi⁹ discrepãt authores. c ℭ Hirsuti omnia.) Plynius c. 24. sexti. A flumine Arbi ꝓmontorium ipsum inhabitant, prẽter capita toto corpore hirti, corijsq; piscium uestiti. Plura Mela Pom. lib. 3. d ℭ Chelonophagi.) Testudiniuori, si uerbũ uerbo reddas, latine dici possunt. Grẽci enim χελώνην testudinẽ, φάγον uoracem dicunt. Ply. ca. 24. lib. sexti. In Carmaniæ angulo sunt Chelonophagi Testudinũ superficie casas tegentes, carne uescẽtes &c. De ijs populis plura Diod. Siculus li. 4. Est & Chelonitis isula sic dicta, uel quod Testudinibus abundet, uel qđ eius incolæ Testudinibus uiuant. Ply. ca. 28. lib. sexti. Sunt & apud nos homines, q q̃rundã morboꝝ curandoꝝ causa, Testudinũ carne uescuntur interdum. e

IRRVMPIT hẽc littora mare Rubrum.) De utroꝗ hoꝝ sinuum Plynius ca. 24. lib. sexti. Sed in duos (inquit) diuiditur sinus. Is qui ab oriente est, Persicus appellatur. xxv. Milia passu. circuitu, ut Eratosthenes tradit. Ex aduerso est Arabia, cuius. xij. Milia pass. est longitudo. Rursus altero ambitur sinu Arabico nominato, oceanum, qui influit Azanium appellant &c. Similia scribit Pomponius lib. 3. Qui picturis delectantur, adeãt sextam Asiæ tabulã Claudij Ptolemẽi. Perses Medeæ filius fuit, authore Stephano, a quo & Persia, & Persæ cognominati sunt. Nec me fugit Herodotũ scribere lib. septimo, Persen Iouis, & Andromedes fuisse filium, qui Persiæ, & Persis ipsis nomen dederit. Prius enim Persæ tum Cephenes, tum Artei dicebantur a Græcis. f ℭ Rubrum mare.) De mari Rubro ca. 46. supra abunde diximus. g ℭ Vicies & sexagies centena milia passuũ.) Quid de sinus Persici mensura tradat Plynius, in hoc capite retulimus a principio. Pomponius. Persicus, qua mare accipit, utrinq; rectis lateribus grande ostium quasi ceruice complectitur. Deinde terris in omnẽ partẽ uaste, & ẽqua portione cẽdentibus magno littorum orbe pelagus incingens, reddit formã capitis humani. h ℭ Alter Arabicus uocatur.) Idem Põponi⁹ lib. 3. eleganter Arabicũ sinũ exprimit. Arabici (inquit) & os arctius, & latitudo minor est, maior aliquanto recessus, & multo magis longa latera. Init penitus, introrsumq; dũ Aegyptũ pene, & montem Arabiæ Casium attingit, quodam fastigio minus, ac minus latus, & quo magis penetrat, angustior. Dio. Siculus lib. 4. Arabici sinus ostia (inquit) patent ad oceanũ, qui meridiẽ respicit, pluriũ stadiorum

longitudine, quæ Arabiæ, Troglodytarumq; finibus terminatᷓ &c. Lege Plyniū eo, quod modo citauimus capite. Itē Procopiū primo de bello Persico uolumine. Scribit Arrianus gestoꝝ Alexandri lib. 7. quosdam existimare, magnitudinē oræ Arabicæ haud minorem esse, q̄ Indiæ. a ℂ Carmaniæ Persis annectitur.) Ptolemæus c. 6. & 16. li. sexti duplicē Carmaniā esse dicit. Carmania, ut li. 15. Stra. refert, ab Indi fluminis ostio ultima est. At primū quidē eius promontoriū ad Austrū in mare magnū expositum est. Cum uero Persici sinuos fecerit, ad promontoriū felicis Arabiæ, quo in conspectu est sinū uersus, inflectitur/ quousq; Persicæ coniungatur, multūq; in mediterraneā inter Gedrosiam, Parthiamq; porrigitur. Onesicritus scribit flumē esse in Carmania, quod auri strigilem ferat. Item argēti fossilis, & æris, & rubricæ minij uenam, & montes duos, alterum Arsenici, alterū Salis. b ℂ Ab insula Aprodisia.) Græci ἀφροδίτην Venerē dicūt. ἀφροδίσιον Venereū. Nomen datū insulæ, qđ in ea Venus religiosissime coleretur. Alio nomine hæc insula κωλιάσ dicitur, quo nomine etiam Venerea significatur, de qua Auienus. Altaq; Coliados &c. c ℂ Variarū opū diues.) Multæ sunt Persidis regiones. Ea quæ campestris, omnium ferax, & opima pecoꝝ, nutrix, fluminibus, & lacub⁹ plena. De Persicis diuitijs Auienus Dionysij interpres.

a & sexagies centena milia passuū circuitu patens.
Ex aduerso unde Arabia est, alter Arabicus uocatur.[h] Oceanum uero qui ibi influit, Azanium
nominarunt. Carmaniæ Persis annectitur,[a] quæ
b incipit ab insula Aphrodisia [b] uariarū opum diues,[c] translata quondā in Parthicū nomen, littore, quo occasui obiacet porrecta [d] in milia passu-
d um quinquaginta. Oppidum eius nobilissimum
c Susa,[e] in quo templū Susiæ Dianæ.[f] A Susis Babytace [g] oppidum. cxxxv. milibus passuū distat, in quo mortales uniuersi odio auri coemūt hoc
ↄ genus metalli, & abijciunt in terrarū profunda;
d ne polluti usu eius auaritia corrumpant æquitatem. Hinc inconstantissimus [h] est terrarū mod⁹; nec īmerito cū aliæ circa Persida natiões Schœnis,[i] aliæ Parasangis, aliæ incōperta disciplina/terras metiantur, & incertam fidem faciat mensuræ ratio discors.

Vita opulens genti, Gazas quoq; terra ministrat,
Omnibus & largum populis producitur æuum,
Diues in ijs mos est iam longi tempore sæcli,
Ex quo meonij bello triuere cruento.
Illidunt auro uestes, & cuncta teguntur
Auro membra uiris, auro uestigia condunt,
Tantus Persarum dissoluit pectora luxus.

Persarum montes, ut in Sticho inquit Plautus, esse aurei perhibentur. Hinc prouerbiū natū. Persidis Gaza. Pro ingentibus opibus, & diuitijs. Vtunē eo Statius primo Syluarū, & Iuue. Satyra. 14. d ℂ Porrecta in milia passuū D.L.) Sic enim ex Plynio cap. 25. sexti legendū est, cū Solini exēplaria passim habeant, in milia passuū quinquaginta. Inde (inquit) Persidis initiū ad flumen Aroatim, quo diuiditur ab Elimaide. Ipsa Persis aduersus occasum sita obtinet littora D.L. milia pass. in luxū diues, in Parthoꝝ iampridē translata nomē. e ℂ Oppidū Susa.) Hanc urbē authore Plynio ca. 27. li. sexti. Darius Histapis filius cōdidit. Strabo aūt, & Stephan⁹ scribunt eā conditā a Tithono Memnonis patre. Vnde urbs ipsa authore Herodoto lib. 5. Memnonia dicta est, & arx eius Memnoniū/ut idē Strabo refert uolumine. 15. Eius urbis ambitus centū & 20. stadioꝝ figura oblonga. In ea urbe, ut Ply. & Marcellinus tradūt, uetus fuit Persarū regio. Dicta autē Susa, ut Stephanus inquit, ἀπὸ τῶν κρίνων, hoc est, a lilijs, quoꝝ est in ijs locis ingēs copia. Incolæ enim regionis eius Susa lilia nuncupant. f ℂ Susiæ Dianæ.) Ply. ca. 27. li. 6. Amnis Eulcus per Mesobatenen laps⁹ circuit arcē Susorū, ac Dianæ templū augustissimū. Meminit etiā Martianus in. 6. g ℂ A Susis Babytace oppidū. cxxxv. mil. pass.) Tigridis alueo oppidū est Babytace. Abest a Susis. cxxxv. mil. passuū. Ibi mortaliū soli aurū in odio cōtrahunt. Id defodiunt, ne q̄ cui sit in usu. Solini exēplaria fere omnia habent, tū Carbyle, tū Barbyte. Corrigendus Martiani codex in fine sexti, ubi sic legitᷓ. Oppidū ibi (inqt) nobile Susa. In quo templū Dianæ Susæ iuxta Carbile, siue Barbytace in. cxxx. milibus. In q̄ sunt homines, q aurū in ꝓfunda defodiunt ne cui sit in usu. Legendū enim est Dianæ Susiæ iuxta Barbytacen cxxxv &c. h ℂ Hinc incōstantissimus est terrarū modus.) Ex Ply. hæc cap. 26. lib. 6. Euphrate (inquit) nauigari Babylonē, & Persico mari. cccclxxij. mil. pass. tradūt Nearchus, & Onesicritus. Qui uero postea scripsere a Seleucia. cccclxc. mil. Iuba a Babylone Characē. clxxv D. fluere, aliqui ultra Babylonem continuo alueo priusq; distrahitᷓ in irrigua. lxxxvij. mil. Vniuerso autē cursu. xi. mil. pass. Inconstantiā

mensuræ diuersitas authorũ facit, cum Persæ quoq; Schœnos, & Parasangas, alia mensura determinent. 1 ℂ Schœnis.) σχοῖνος inter significata alia/mensuræ genus est, apud Græcos, quo terrã metiuntur. Plurimũ tamen in eius mensuræ quantitate sunt authores diuersi. Herodotus in Euterpe scribit Schœnum mensurã.lx.terræ stadia cõtinere. Eius uerba sunt. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριάκοντα στάδια. ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος μέτρον ἐὼν αἰγύπτιον, ἑξήκοντα στάδια. Parasanges (inquit) constant tricenis, Schœni sexagenis stadijs. Mos enim fuit apud Aegyptios, qui modicum terræ posiderent illam passibus metirentur. Qui minus inopes terræ erant, stadijs eam metiebantur. Qui multum terrarum habebant Parasangis. Qui uero plurimum eam sane Schœnis. Plynius ca.14. duodecimi naturalis historiæ Eratosthenis ratione dicit Schœnum patere stadia.xl. hoc est, passus quinq; milia. Alij sunt (inquit) qui uiginti duo stadia singulis Schœnis dedere. Mendum esse uidetur apud eum authorem capi.10. libri quinti. Quo loco sic passim scriptũ est. Alij Schœnos in latitudinẽ patere.xl. faciunt, Schœnumq; stadia triginta. Quid si sic legis? Alij Schœnos.xl. in latitudinem patere.xl. faciunt Schœnum, Parasangamq; stadia.xxx. Sunt qui ubiq; apud Plynium pro.xl.lx. reponant, caracterum tantum immutatione.

DE PARTHIA, ET CYRI SEpulchro. CAP. LXIX.

PArthia[a] quanta omnis est a meridie Rubrum mare, a Septẽtrione Hyrcanum salum claudit. Regna in ea [b] duodeuiginti discecãtur in duas partes. Vndecim quæ dicuntur superiora, incipiunt ab Armenico limite, & Caspio littore porrecta ad terram Scytharum, quibus concorditer degunt. Reliqua septem inferiora (sic enim uocitant) habent ab ortu Arios, Arianosq;. Carmaniã a medio die. Medos ab occidui solis plaga. A septẽtrione Hyrcanos. IPsa autem [c] Media ab occasu transuersa utraq; Parthiæ regna amplectitur. A septemtrione Armenia circumdatur. Ab ortu Caspios uidet. A meridie

a PARTHIA quanta omnis est.) Parthi (inquit ex Trogo li.q̃dragesimoprimo Iustinus) penes quos uelut diuisione orbis cum Romanis facta, nunc orientis imperium est/Scytharum exules fuerũt. Hoc etiam ipsorũ uocabulo manifestatur. Nam Scythico sermone Parthi exules dicuntur. Hi & Assyriorũ, & Medorũ temporibus inter orientales populos obscurissimi fuere. Postea quoq; cum imperiũ orientis a Medis ad Persas translatum est, ueluti uulgus sine nomine præda uictorum fuere. Postremo Macedonibus triumphato oriente seruierunt, ut cuius mirũ uideatur, ad tantam eos felicitatem per uirtutem prouectos, ut imperent gentibus, sub quarum imperium ueluti seruile uulgus fuerunt &c. Parthiæ situm describit Ptolemęus ca.5. sexti quinta tabularũ Asiæ. Parthia nõ multa est, quapropter Parthi cum Hyrcanis Persice uiuebant, etiam multo post tempore, q̃ Macedones imperarent. Ad paruitatem accedit, qđ nemorosa est, montana, atq; inopa. Qua propter eã reges cursu præteribant, cum regione minimã quidẽ exercitus partem alere posset. Nunc uero aucta est. Nã Cametsena, atq; Chorina, & tota fere regio usq; ad Caspias portas, & Aragos, & Tapyros, quæ prius Medorũ erãt/ Parthorũ sunt. Ex Strabone lib. Geographiæ undecimo. b ℂ Regna in ea duodeuiginti.) Plynius cap.25. lib. sexti. Parthorũ de imperio nunc paucis. Regna Parthorũ duodeuiginti sunt omnia. Ita enim diuidunt prouincias circa duo (ut diximus) maria, Rubrũ a Meridie, Hyrcanum a septẽtrione. Ex ijs undecim, quæ superiora dicuntur, incipiunt a confinio Armeniæ, Caspijsq; littoribus pertinent ad Scythas, cũ quibus ex ęquo uiuunt. Reliqua septem regna inferiora appellantur. Quod ad Parthos attinet, semp fuit Parthia in radicibus montium sæpius dictorũ, qui omnes eas gentes prætexerunt. Habet ab ortu Arios. A meridie Carmaniã, & Arianos, Ab occasu Hispratitas, Medos. A Septẽtrione Hyrcanos undiq; desertis cincta. c ℂ Ipsa autem Media.) Media ab occasu transuersa oblique Parthiæ occurrẽs utraq; regna includit. Habet ipsa ab ortu Caspios, & Parthos. A meridie Sitacenen, & Susianẽ, & Persida. Ab occasu Adiabenen. A septemtrione Armeniã. Ex Plynio ca.26. sexti. Media est in partes duas diuisa, quarum alteram maiorem uocant, cuius Metropolis sunt Ecbatana magna ciuitas, & Medici imperij caput, qua quondam etiam Parthi regia utuntur. Nam reges ibi æstatẽ agunt. Frigida enim est Media. Hyemẽ uero Seleuciæ, quæ secus Tigrim est prope Babylonẽ. Altera pars est Media Atropatia ab Atropate duce nominata. Ex Strabone.xi. Geographiæ libro. Dicta autem Media a Medo Aegei, & Medeę filio, qui post patris obitũ regno succedẽs, & rex fuit egregius, & populos denominauit

a Persidem. Deinde tractus hic procedit usq; ad castellum, quod Magi obtinent Pasargada[a] nomine. Hic Cyri sepulchrum.

b DE BABYLONE. DE ATLANtico oceano. De Gorgonū, ac Fortunatis insulis. CA. LXX.

c CHaldeæ gentis caput[b] Babylon est, a Semiramide[c] condita tam nobilis, ut propter eam & Assyrij, & Mesopotamij in

Medos. Sunt qui Medum non Aegei, sed cuiusdam Phenicea filium fuisse autument. Lege Diodorū Siculum libro quinto. Eadem undecimo Geographiæ libro Strabo refert. Mediæ situm appingit Ptolemæus cap. 2. sexti Asiæ tabularum quinta. Medi fœdera ineunt ferendo brachia, qua illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem deligendo. Id Herodotus in Clio antea annotauit. A Medis diligenter seruatum, ut uxores plurimas quisq; duceret. Rursus eius regionis fœminis maritos plures duxisse summa laus. At uero maritorum paucitas deforme habitū, ac non minimū infelicitatis genus. Miserrimū si quinarium numerum non fuerint supergressę. Ex Strabone hæc. xi. suæ Geographiæ libro. Misera omnino eius gētis sors, quę exiguæ uoluptatis causa, tot sese uinculis alligari nō horreat. a

(Pasargada.) Omnia fere Solini exemplaria habent Satarchida, uel Phylasarchyda. In q; busdam Sartachida reperitur. Nos autem ex cap. 26. sexti Plynij Pasargada reposuimus. Inde (inquit) ad orientem magi obtinent Pasargada castellū, in quo Cyri sepulchrum est. In Plynianis codicibus passim scriptum est, Pasagarda, pro Pasargada .i. πασσαργάδα ex Stephano, & Strabone. Scribit Strabo lib. 15. idcirco Cyrum regem Pasargadas in honore habuisse, qđ ibi Astyagem Medum ultimo prælio superarit. Quo loco plura de Cyri sepulchro refert. Fuisse autem in eo sepulchro Persicis literis, ut in fine sexti gestorū Alexandri Arrianus, & idem Strabo ex Aristobuli sententia tradunt, huiusmodi Epitaphiū. O MORTALIS/CYRVS EGO SVM CAMBYSAE FILIVS, qui Persarū regnum cōstitui, Asięq; imperaui. Itaq; ne mihi ob hoc monumentum inuideas/rogo. Onesicritus ait/turrim decem tabulatis excelsam fuisse, & in superiori tabulato Cyrum iacere, cum Græco Epigrammate Persicis etiā literis insculpto.

Cyrus ego rex olim regum conditus hic sum.

Cyri sepulchrum Magnus Alexander aperiri iussit, in quo erat conditum eius corpus, cui dare uolebat inferias. Auro, argentoq; repletum esse crediderat. Quippe ita fama Persæ uulgauerant. Sed pręter Clypeum eius putrem, & arcus duos Scythicos, & Acinacem/nihil reperit. Cæterum corona aurea imposita amiculo, cui assueuerat ipse solium, in q̄ corpus iacebat/uelauit. Miratus tanti nominis regem, tantis præditum opibus, haud preciosius sepulchrum esse quasi fuisset e plebe. Ex Curtio libro nono. b

CHALDAEAE gentis caput Babylon est.) Vrbem, quæ a Græcis, & Latinis Babylon dicitur, Hębręi Babel nuncupant. Nomen ex eo sumptum, qđ in eo loco linguarum fuerit facta confusio. Babel enim Hebręi confusionē dicunt. Erat Babylon ciuitas regni Nemrod, in qua eorum, qui ędificauerunt turrim, diuisæ sunt linguę, quorū principem Iosephus fuisse Nembrod affirmat. Testemq; eius historiæ Sibyllam Græcam exhibens. Locus (inquit) in quo turrim ædificarunt nunc appellatur Babylon, propter confusionē sermonis eorum, qui altissimā turrim omni studio fabricabantur. Siquidē (inquit) Hebręi confusionem Babel uocant. De hac turre, & diuersitate linguarum scribit & Sibylla in hunc modum. Cum omnes mortales una lingua uterentur, quidā ex ijs altissimā turrim ędificauerūt, coelum per eam cupientes scandere, dij uero turbines mittentes euertere turrim, & propriā, atq; diuersam unicuiq; tribuit linguam. Vnde urbem quoq; contigit appellari Babylonē. Hæc ex ca. xi. Geneseos, Iosepho ca. 9. primi Antiquitatum, Hieronymus in lib. de locis Hebraicis. Augustinus ca. 3. & 4. sextidecimi de Ciuitate dei. Eusebius cap. 4. noni Præparationis. Plures ad idem aduocat authores. c

(A Semiramide condita.) De prima Babylonis origine gentiles historici ab ecclesiasticis plurimum discrepant. Cōmunis eorum sententia est fuisse Babylonē a Semiramide primū constructam. Diodo. Siculus lib. 3. Iustinus lib. primo. Strabo lib. 16. Item cæteri. Ouidius quarto Metamorphoseos.

Vbi dicitur altam
Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.

Has contrarias opiniones concordat Berosus lib. quinto. Belus (inquit) secundus Assyriorū rex fundamenta designarat Babyloniæ oppidi magis, q̄ urbis erexit. Post Semiramis hanc urbem maximā ex oppido fecit, ut magis dici possit illā ędificasse, q̄ ampliasse. Idem scribit Archilocus de temporibus, & Augustinus ca. 2. decimioctaui Ciuitatis dei. Alexander Polyhistor Eupolemon ait dicere Babylonem urbem ab ijs conditā primum fuisse, qui a dilu-

uio euaserunt. Quos omnes (inquit) Gigantes fuisse constat dispersos per uniuersam terrã postq̃ turris, quã ædificabant diuinitus concussa/decidit. Ex Euseb. nono Præparationis euangelicę uolumine. Quæ de Babylone hoc loco Solinus refert, habentur omnia ex cap. 26. sexti naturalis historiæ Caij Plynij. Babylon (inquit) Chaldęarum gentium caput diu summã claritatem obtinuit in toto orbe. Propter quã reliqua pars Mesopotamiæ, Assyriæq; Babylonia appellata est. SEmiramidẽ Dercetis deæ, & formosi cuiusdam adolescentis cõcubitu progenitam ferũt. Quãobrem pudore affectam matrem mox natã filiã, in loco quodam aspero exposuisse. Ibi diuino (ut credit) nutu puellam a columbis rapto a proximis pastoribus primũ coagulato lacte, demum confecto caseo nutritam. Eam a pastoribus repertam Summæ cuidã pastorũ pręsidi dono datã. Hic præses liberis carens puellæ ueluti ex se genitæ/curam gessit, exq; euentu Semiramidẽ uocitans, qđ Syrorũ lingua Semiramides columbæ dicantur. At cum Semiramis mira pulchritudine adoleuisset, Memnoni Syriæ præfecto despõsata est. Demum Ninus Assyriorũ rex in Bactrianos bellum gerens puellæ ortũ, pulchritudinẽ, uirtutemq; demiratus uxorẽ duxit. Ex qua Niniũ filium sustulit. At cum Ninus maritus non diu post uita excessisset, coniugi Semiramidi Assyriorũ regnũ reliquit, qđ cõmunẽ filium ob adolescentiam nondum tanto regno pręesse posse consideret. Semiramis igitur se pro uxore Nini filium simulans, pro fęmina puerũ. Erat enim tam matri, q̃ filio tũ statura, tũ uocis gracilitas, tum demũ reliqua lineamẽtorũ qualitas omnino assimilis, annos duos & quadraginta aucto a se plurimũ regno præfuit. Hęc, ut Berosus author est, antecessit militia, triumphis, diuitijs, uictorijs, & imperio, mortales omnes. Scribit Ethesias fuisse in Semiramidis exercitu cũ ea contra Indos bellum gereret, militũ numerũ ter decies centena miliũ, equitũ milia quingenta. Currus ad milia centũ. Fuisse præterea totidem numero homines supra Camelos cum gladijs cubitorũ quatuor. Ad postremũ (nã, ut inquit Flaccus, Nihil est ab omni parte beatum) quom concubitũ filij petijsset, ab eodẽ dicitur interfecta, cum uixisset annos duos, & sexaginta fœminarũ omniũ felicissima. Fuisse Semiramidis morẽ aiunt, ut eos ad concubitũ eligeret, qui forma, & decore cunctis præstarent. Verũ peracta re, omnes, ne eius incontinentiæ notaretur/ uita priuabat.

Babyloniæ nomen transierint. Vrbs est. LX. milia passuum [a] circuitu patens, muris circumdata, quorum altitudo ducentos pedes detinet, latitudo quinquaginta, in singulos pedes ternis digitis ultra q̃ mensura nostra est altioribus. Amne interluitur Euphrate. Beli ibi Iouis templum, [b] quẽ inuentorem cœlestis disciplinæ [c] tradidit etiam

a ❡ Sexaginta milia passuũ.) Cum Solino in Babylonici ambitus magnitudine concordant Plynius, & Herodotus, cuius in Clio hęc uerba sunt. Vrbs Babylon in ingenti planicie sita est, forma quadrata. Magnitudine quoq; uersus centenũ uicenũ stadiorum. In summa quadringentorũ, & octoginta, in circuitu quatuor laterũ urbis. Tanta est Babylonici oppidi magnitudo. Strabo li. 16. multo aliter. Babylon (inquit) in campo iacet, muri ambitũ habet. ccclxxxv. stadiorũ. Eius crassitudinẽ pedum. xxxij. Altitudinẽ inter turres cubitorũ quinquagenũ. Turriũ ipsarum sexagenũ. Viã super mœnibus tam latã, ut quadrigæ occurrentes facile pertransire possint. Vnde & hoc ex septẽ spectaculis orbis unũ dicitur. Diod. Siculus lib. 3. ait Babylonis mœnia ambitu stadia trecenta & sexaginta complecti, frequẽtibus turribus, ac magnis. Fuisseq; tantã operũ magnificẽtiã, ut in muri latitudine sex equorũ currus una prodire possent. Altitudinẽ incredibilẽ audientibus Ethesias Gnidius fuisse ait. Clitarchus, & qui cũ Alexandro in Asiam profecti sunt, pedũ trecentorũ sexaginta quinq; eã altitudinẽ esse scripserunt. Sunt qui tradant, quolibet anni die stadiũ muri absolutũ, ut tot sit stadiorũ circuitus, quot dies annũ conficiunt. Hanc authorũ diuersitatẽ natã aiunt, qđ non eadẽ sit passim stadiorũ quantitas. Q. Curtius lib. 5. nisi sit codex deprauatus, scribit totius operis ambitũ. ccclviij. stadia complecti.

b ❡ Beli Iouis templũ.) De hoc Beli Iouis tẽplo Plynius ca. 26. libri sexti. Auienus Dionysij interpres.

Qua sunt flabra noti Babylon subducitur arce
Procera in nubes, hanc prisca Semiramis urbem
Vallauit muris, quos non absumere flammæ,
Non aries penetrare queat, stat maxima Beli
Aula, quoq; argento, domus Indo dente nitescit,
Aurum tecta operit, sola late contegit aurũ.

Fuisse in urbe Babylone Beli Iouis puluinar, ad qđ confugientes tuti erant, Herodotus retulit lib. tertio.

c ❡ Inuentorũ cœlestis disciplinæ.) Plynius ca. 26. sexti. Durat adhuc (inquit) in Babylone Iouis Beli templũ. Inuentor hic fuit syderalis scientiæ. Capite autẽ. 56. libri septimi Astrologiã dicit reperisse Atlante Libyæ filiũ. Vt alij Aegyptios, ut alij Assyrios. Sunt qui Syderalis scientiæ inuentionem Phœnicibus tribuant. Interpres Dionysij de Phœnicibus loquens.

a ipsa religio, quæ deū credit. In æmulationē urbis huius Ctesiphontē Parthi [a] condiderunt. Tēpus est ad oceani oras [b] reuerti represso in Aethiopiam stylo. Namq; ut Atlanticos æstus accipere ab

b occidente, & Hispania dudum dixeramus, [c] ab his quoque partibus mundi, unde primum Atlantici nomen induat exprimi par est. Pelagus Azanium usque ad Aethiopū littora promouet.

loquens. Et primi stellis numeros, nomenq; dedere. Clemens, ut cap. secundo decimi Præparationis refert Eusebius, scribit Astrologiā primū Chaldęos, Aegyptios deinde ędidisse. Alexāder, cui Polyhistor cognomē fuit, in eo opere, quod Iudaicā historiā inscripsit, Polemi authoritate/scribit Habraam, qui decima post diluuiū generatione in Camerine Babyloniæ urbe natus est, quiq; sapiētia omnibus excelluit, apud Chaldæos Astrologiā reperisse. Idem Eusebius cap. 4. noni Præparationis libri. Sunt, qui eam inuentionē Mercurio Aegyptio tribuant. Hinc a Manilio primo Astronomicon dictum est.

Tu priceps, authorq; sacri Cyllenie tanti,
Per te iam cęlum terris, iam sydera nota.

Idem scribunt primo & secundo uoluminibus Diodorus Siculus, & Strabo lib. ultimo. Nō desunt, qui id mun⁹ Aegyptijs sacerdotibus ascribendum censent.

His tantum mouere decus, primiq; per artem
Syderibus uidere uagis pendentia fata.
Singula nam proprio signarunt tempora casu,
Longa per assiduas complexi sęcula curas.
Nascendi quæ cuiq; dies, quæ uita fuisset.
In quas fortunæ leges, quæq; hora ualeret.
Quantaq; q̄ parui facerent discrimina motus.

Berosus lib. tertio Noam dicit docuisse homines astrorum cursus, annumq; distinxisse ad cursum solis, & duodecim menses ad motū lunæ. Qua scientia prædicebat illis, initio quid in anno, & cardinibus eius futurū contingeret. Non diuersa ab ijs refert Iosephus ca. 3. primi Antiquitatū lib. Idē Iosephus ca. 4. primi Antiquitatū Iudęorū scribit Seth Adę filium q̄ plures egregios genuisse filios. Hos patris uirtutes imitatos, inter alia cęlestium rerū disciplinā primitus inuenisse. Res uetusta nimis hanc authorū diuersitatē peperit. Vel, qđ placet magis. Cęlestiū rerum disciplina ante uniuersale diluuiū reperta, ab ijs, quos retulimus authoribus/uarijs tēporibus exculta, perfectaq; est. Sed an sit homini possibile ex syderū quorundā cognitione/futura prædicere, non parua apud sapientes dissensio. Asserunt Theologi simul omnes/esse dei propriū futura nosse. Esse insuper homini a futurorū inuestigatione omnino desistendum monuit, CHRISTVS dominus cū discipulis id scire petentibus sic inquit. Non est uestrum nosse tēpora, uel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. Non spernendū Anaximenis seruæ dictū. Cum enim is, ut consueuerat, una cū ancillula sydera inspecturus atrio domus maturius exiuisset, immemor, ut sese loci situs haberet. Dū æthera secur⁹ explorat, in subiectā foueam cecidit. Fertur ancilla ea dixisse domino. Miror (inquit) quanā ratione quæ in coelo sunt præscire existimes, quom/quæ sunt ante pedes nequeas prœuidere. Pacunius poeta in eos, qui soleant futura prędicere. Nam si qui (inquit) quæ euentura sunt/prœuideant, ęquiperent Ioui. Non minus acutū Accianū illud. Nihil (inquit) credo auguribus, qui aures uerbis diuitāt alienas, suas ut auro locupletent domos. Non minus eleganter, q̄ docte Phauorinus Philosophus diuinatores istos argumentis quibusdā conuincere solitus est. Aut aduersa (inquit) euentura dicunt, aut prospera. Si dicunt prospera, & fallunt, miser fies frustra expectando. Si aduersa dicunt, & mentiunē, miser fies frustra timendo. Si uera respondent, eaq; sunt non prospera, iam inde ex animo miser fies, antequā e fato fias. Si felicia promittunt, eaq; euentura sunt, tum plane duo erunt incōmoda, & expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurū gaudij fructum spes tibi iā defloraue rit. Nullo igitur pacto utendū esse istiusmodi hominibus res futuras præsagientibus. Retulit hæc uolumine. 14. suarum noctium prius Gellius. Plura de futurorū cognitione retulimus locis alijs. a ℂ Ctesiphontē Parthi condiderunt.) Ex Plynio cap. 26. libri sexti. Prope Seleuciā (inquit Strabo uolumine sextodecimo) uicus maximus est nomine Ctesiphon, in quo Parthorū reges hyemant, Seleucię parcentes ne a Scythiā, & militari natione opprimerentur. Hic uicus ciuitatis potentiā, ac magnitudinē habet, adeo ut Parthorum multitudinē, & apparatū omnē recipiat, ac uenalia, & necessaria artificia illis suppeditet. In eo Parthorum reges in hyeme propter aeris temperiem degere solent, ęstate uero in Hyrcania, & Ecbatanis agunt. b ℂ Tempus est ad oceani oras.) Exposuit oceanum nauigabilē fere totū, præter eam eius partem, quæ inter Azanium, & Atlanticū mare interiacet. Qua in parte Gorgades, & Fortunatæ insulæ sitæ sunt. Ad eas igitur exponendas reuertendum esse ait. c ℂ Dudum dixeramus.) Capitu-

Aethiopicum ad Mossyilicum [a] promontorium, a
unde rursus oceanus Atlanticus. Iuba igitur uniuersæ partis, quam plurimi propter solis ardorē peruiam negauerunt, facta etiam uel gentiū, uel insularum cōmemoratione ad confirmandæ fi- b
dei argumentum, omne illud mare ab India usque ad Gades uoluit intelligi nauigabile, Cori tamen flatibus, cuius spiritus præter Arabiam, Aegyptum, Mauritaniam euehere, quāuis queant clas- c
sem, dummodo ab eo promōtorio Indiæ cursus dirigatur, qđ alij Lepten [b] acran, alij Drepanū nominauerunt. Addidit & stationum loca, & spatiorum modum. Nam ab Indica prominentia ad d
Malachum insulam affirmant esse quindecies cētena [c] milia passuum, a Malacho ad Sceneon ducenta .xxv. milia. Inde ad Insulam Sadanum centum quinquaginta milia. Sic confici ad [d] apertum e
mare decies octies centena & septuagintaquinque milia. Idem opinioni plurimorum, qui ob solis flagrantiam/maximam partis istius regionem ferunt humano generi inaccessam sic reluctatur, f
ut mercantium ibi transitus [e] infestari ex Arabicis insulis dicatur, quas Ascitæ habent Arabes, quibus e re nata datum nomen. [f] Nam bubulis utribus cōtabulatas crates supponunt, uectatique hoc ratis genere prætereuntes infestant sagittis uenenatis. Habitari etiam [g] Aethiopiæ adusta Tro-

bus .28. & .36. a ℂ Mossylicum promontoriū.) Sic enim legendū est ex Plynio ca. 29. sexti naturalis historiæ. Oppidum (inquit) Gaza, promontoriū, & portus Mossylicus/quo Cinnamomū deuehitur. Hucusque Sesostris exercitum duxit. Aliqui unū Aethiopiæ oppidū altera ponunt in littore Baragaza. A Mosolite promontorio Atlanticū mare incipere uult Iuba, præter Mauritanias suas Gadis usque nauigandum Coro, cuius tota sententia hoc in loco subtrahenda non est. A promontorio Indorum, quod uocatur Lepte acra, ab alijs Drepanū, proponit recto cursu per exusta, & Malacho insula .xv. milia passuū esse. Inde ad locū, quē uocant Sceneos .ccxxv. mil. Inde ad insulā Sardanum .cl. mil. pass. Sic fieri ad apertum mare .xviij. lxxxv. mili passuū. Reliqui omnes propter solis ardorem nauigare posse nō putauerunt. Mossylicus promontoriū Ptolemæo Mossylos dicit. b ℂ Lepten acran.) Promōtoriū gracile ea uox significat. c ℂ Quindecies cētena mil. passuum.) xv. milia pass. passim legitur apud Plyniū. Quid si sic etiam legerimus locum Plynij xv. c. milia passuū. Idest. Quindecies centena milia passuum. d ℂ Sic confici ad apertum mare decies octies centena, & septuagintaquinque milia.) Multo aliter hunc numerū, ut adduximus, reperies apud Plynium. Sed forsitan a Plynio sic scriptū fuerat .xviij. clxxv. Sed hæc prudentis lectoris iudicio relinquimus. Diuersitas hæc fuit fortassis in causa, ut huius mensuræ non meminerit Martianus. Cum tamen in mensuris reddendis satis fuerit alias accuratus. e ℂ Mercantiū transitus.) Quin & commercia ipsa, inquit Plynius, infestant ex insulis Arabes Ascitæ appellati, quoniam bubulos utres binos sternentes ponte Pyraticam exercent sagittis uenenatis. f ℂ E re nata datum nomen.) Græci ἀσκὸν utrem dicunt. Inde Ascitæ cognominati, qđ utribus Pyraticam exerceant. Hos Ptolemæus cap. 8. sexti in felice Arabia esse dicit. g ℂ Habitari etiam addidit.) Sic enim hunc locum restituimus/cum prius legeretur, tum addita, tum abdita. Addidit Iuba scilicet. Plynius ca. 29. libri sexti. Gentes Troglodytarum Iuba tradit Therothoas a uenatu dictos miræ uelocitatis, sicut Ichthiophagos nantes ceu maris animalia. θηρατὴν Græci uenatorem dicunt. Videtur autem apud Plynium legendū Theratoas, nō Therothoas. De Ichthiophagis capite sexagesimoseptimo supra diximus. De Troglodytis capite quadragesimoprimo, & quadragesimoquarto. Disputat Albertus cap. septimo primæ Distinctionis de natura locorum. Sit ne habitabilis quarta terræ, quæ est ab Aequinoctiali usque in polum Australem? Quo loco refert Aristo. & Auerrois opinionē, cui assentit & ipse, aliquam scilicet quartam partem, quæ est ultra Aequinoctialem nedum esse secūdum naturam habitabilem, sed habitatā quidem. h ℂ Gorgones insulæ.) Gorgonibus ab horrendo aspectu, & uelocitate nomen inditū. Græci enim γοργὸν tum terribilem, tum uelocem dicunt. Gorgones monstris perniciosissimis non absimiles,

a glodytarum, & Ichtyophagorũ nationibus, quorũ Troglodytę tanta pernicitate pollent, ut feras, quas agitant, ipsi cursibus persequantur. Ichtyophagi nõ secus q̃ marinæ beluæ nando in aqua b ualent. Ita exquisito Atlantico mari usq; occasum etiam Gorgonũ meminit insularũ. Gorgones insulæ[b] ut accepimus obuersæ sunt promontorio, quod uocamus Hesperionceras.[a] Has incoluerũt c Gorgones monstra, & sane adhuc monstruosa gens habitat. Distant a continenti bidui nauigatione. Prodidit deniq; Xenophon Lampsacenus Hannonem Pœnorũ regem in eas permeauisse, d repertasq; ibi fœminas aliti pnicitate, atq; ex omnibus, quæ apparuerunt duas captas tam hirto, atq; aspero corpore, ut ad argumentũ spectandæ rei duarũ cutes miraculi gratia inter donaria Iunonis suspẽderit, q̃ durauere usq; ĩ tẽpora excidij

occidentem uersus in extremis orbis finibus habitasse constans est authorum sententia. Aduersus has Perseus eximia fortitudine præstans non paruo discrimine bellum gessit. Meminerunt Gorgonũ Hesiodus in Theogonia. Ouidius quarto Meta. Lucanus in nono. Diodo. Siculus libro quarto, Tarræa in prouerbiorũ Collectaneis prouerbio ἄϊδος κυνῆ, Plutonis galea. Itẽ prouerbio. γοργόνα περσεὺς ἐχειρώσατο, Gorgona Perseus apprehẽdit. Fuerũt autẽ Phorci filiæ numero tres. Vnde & Phorcydes a patre cognominatæ sunt. Earum nomina, ut canit Hesiodus sunt, Euriale, Sthenoq; potens, mulisq; Medusa Nota malis, mortẽ sola est hæc passa sororum. Medusæ caput habuisse in pectore Mineruã iccirco fictum est, quoniã in pectore prudentia omnis sit. Prudentia autem confundit se carentes alios, & imperitos, ac saxeos cõprobat. Gorgones, cũ sæpe uicinis Atlantibus bellum intulissent, ad postremum tandem a Myrina Amazonũ regina Atlantidum gratia, precibusq; impulsa uictæ, ac penitus deletæ narrant. Author Diod. Siculus li. quarto. a ℭ Hesperionceras.) Quasi occidẽtale cornu dicas. Vel, ut capite sexto quarti Ptolemæus ait, Hesperi cornu. ἀπὸ τοῦ ἑσπερίου occidentali, καὶ κέρατος cornu. Plynius cap. 31. libri sexti. Ab ea (inquit) quinq; dierum nauigatione solitudines ad Aethiopas Hesperios, & promontoriũ, quod uocamus Hesperionceras. Inde primũ circũagente se terrarum fronte, in occasum, ac mare Atlanticũ. Contra hoc quoq; promontoriũ Gorgones insulæ narrant, Gorgonũ quondam domus bidui nauigatione distantes a continenti, ut tradit Xenophon Lampsacenus. Penetrauit in eas Hanno Pœnorũ imperator, prodiditq; hirta fœminarũ corpora uiros pernicitate euasisse, Duarumq; Gorgonũ cutes argumenti, & miraculi gratia in Iunonis templo posuit spectatas usq; ad Carthaginẽ captã. b ℭ Hesperidũ insulæ.) Plynius cap. tricesimoprimo lib. sexti. Vltra Gorgonas (inquit) etiamnũ duæ Hesperides insulæ narrantur. Adeoq; omnia circa hæc incerta sunt, ut Statius Sebosus a Gorgonũ insulis prænauigatione Atlantis dierum quadraginta ad Hesperidũ insulas cursũ prodiderit, ab ijs Hesperionceras unius. Meminit & Mela Pompo. in fine operis. De Hesperidibus ca. 37. supra abunde diximus. c ℭ Fortunatas contra læuam Mauritaniæ.) Ex eo quidã nomen accepisse tradunt, quod cũ sint aere salubri, solo uberi, fructibus optimis abundantes, uentis quoq; salubribus agitatæ, suos incolas felices, ac beatos assidue reddant. Vnde nõ immerito Fortunatæ appellatæ creduntur. Fortunatæ insulæ (inquit Mela Pomponius lib. tertio) abundant sua sponte genitis, & subinde alijs super alijs innascentibus, nihil sollicitos alunt, beatius q̃ aliæ urbes excultæ. Harũ insularum fertilitatẽ, rerumq; copiam eleganter cecinit

Flaccus Horatius.

Nos manet oceanus circumuagus arua beata
Petamus arua diuites & insulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret usq; uinea,
Germinat & nunq̃ fallentes termes oliuæ,
Suamq; pulla ficus ornat arborem,
Mella caua manant ex ilice montibus altis
Leuis crepante Lympha desilit pede,
Illic iniussæ ueniunt ad mulctra capellæ
Refertq; tenta grex amicus ubera,
Nec uespertinus circumgemit ursus ouile,
Nec intumescit alta uiperis humus &c.

Sextadecima Epodon. Mira de quadam insula, & septem alijs sibi adiacentibus scribit Diodorus Siculus in fine tertij. Apud has insulas credunt Homerum, & Hesiodũ, & post eos poetas alios, Elysios posuisse campos, lege Strabonẽ primo, & tertio Geographiæ libro. Plautus in Trinũmo. Sicut Fortunatorũ memorant insulas, quo cuncti, qui ætatẽ egerunt, caste conueniant. Contra istoc detrudi maleficos æquũ uidetur, qui quidem istius sint modi, hospitium est calamitatis. Quæ de Fortunatis insulis

Carthaginensis. Vltra Gorgonas [b] Hesperidum a
insulas, sicut Sebosus affirmat, dierum. xl. nauiga-
tione in intimos maris sinus recesserunt. Fortu-
natas contra læuam Mauritaniæ [c] tradunt iacere,
quas Iuba sub meridie quidē sitas, sed proximas b
occasui dicit. De harū nominibus expectari ma-
gnū mirū reor, [a] sed infra famā uocabuli res est.
In prima earum, cui nomen est Ombrion, [b] ædi-
ficia nec sunt, nec fuerunt. Iuga montium stagnis c
madescunt. Ferulæ ibi surgunt [c] ad arboris mag-
nitudinē. Earum, quæ nigræ sunt, expressę liquo-
rem reddunt amarissimū. Quę candidę aquas re-
uomunt etiā potui accōmodatas. Alterā insulam d
Iunoniā [d] appellari ferunt, in qua pauxillæ ædes
ignobiliter ad culmen fastigiatę. Tertia huic pro-
ximat eodem nomine, [e] nuda omnia. Quarto lo-
co Capraria [f] appellatur enormibus lacertis plus e
q̄ referta. Sequitur Niuaria [g] aere nebuloso, & co
acto, ac propterea semper niualis. Deinde Cana-
ria repleta canibus, forma etiam eminentissimis,
inde etiam duo exhibiti [h] Iubæ regi. In ea ædifici- f
orum durant uestigia. Auium magna copia, [i] ne-
mora pomifera, palmeta [k] Caryotas ferentia, mul
ta nux pinea, larga melle, amnes siluris [l] piscibus
abundantes. Perhibent etiam expui in eam un- g
doso mari belluas, deinde cum monstra illa pu-
tredine tabefacta sunt, omnia illic īfici tetro odo-
re. Ideoque nō penitus ad nūcupationem [m] suam
congruere insularum qualitatem.

Solinus hac parte refert copiosius cap. 32. sexti reperies apud Plynium. a ℭ Expectari magnū mirum reor.) Quippiam tanto nomini non indignū. Fortunatū enim id esse constat, cui fortunæ bona abunde suppetant. Hinc prouerbio datum initium. Fortunæ filij. De his, qbus ad uota, cuncta succedant. A natura siquidē gratę parenti insitū constat, Conferat ut nati quanta habet ipsa bona. Vtitur eo Hora. Satyra. 6. secundi Sermonū, & Iuuenalis Satyra rursus sexta. b ℭ Cui nomē est Ombrion.) Gręci ὄμβριον pluuialē dicūt. Credibile enim est in hac insulá frequēter pluere, qđ eius iuga montiū stagnis madescant. Vbi enim stagnorū copia, ibidē nubes frequēter causari uidemus. Pluuiā autem fieri Stoici autumant, cum nubes in aquā conuertuntur, cūq; siue ex terra, siue ex mari, siue ex aquis alijs ui solis sursum elatus humor, effectū caruerit. Similiá prodidit Aristoteles in Meteoris. c ℭ Ferulæ ibi surgunt.) Plynius ait, arbores similes ferulæ, ex quibus aquá (inquit) exprimitur. Ex nigris amara, ex cādidioribus potui iucunda. De Ferulis Plynius ca. 22. libri. 13. d ℭ Iunoniā.) Nomē a Iunone, quā deam præ alijs uenerantur. e ℭ Tertia huic proximat eodem nomine.) Plynius, Ab ea in uino eodem nomine minorē. Martian⁹ hāc Fortunatarū tertiam Theoden nominat. Nisi binomiam hanc esse dicamus. f ℭ Capraria.) A caprarū multitudine nomē putant inditū. Sicut altera a canū copia, Canaria nūcupatur. De Lacertis plura expetēs, adeas quę notauim⁹ apud Plynium. Lacertis Arabiæ cubitales. In India uero in Nysa monte. xxiiij. in longitudine pedum, colore fului, aut punici, aut cęrulei. g ℭ Niuaria.) Plyniani codices plerumq;, Ninguariam habent, Martianus, ut Solinus Niuariam, a niue scilicet, cuius sit in ea ingens copia, denominatā. Sunt q Ningariā nuncupāt a ningendo. h ℭ Duo exhibiti.) Ply. ait. Ex quibus perducti sunt a Iuba duo. Quin apparēt ibi fastigia ædificiorum. i ℭ Auium magna copia.) Plynius hæc, & sequentia ijs uerbis explicat. Cum autem (inquit) copia omnes pomorum, & auium omnis generis abundent, hanc & palmetis Caryotas ferentibus, ac nuce pinea abundare. Esse copiam quoque mellis. Papyrū quoque, & Siluros in amnibus gigni. Infestari eas beluis, quæ expellantur assidue putrescentibus. k ℭ Palmaria Caryotas ferentia.) Hæc, & sequentia Canariæ Plynius tribuit, ante dicta uero huic, & alijs. Martianus Solino omnino conformis. Omnes (inquit) auibus plenę, nemorosæ, palmiferæ, nuce pinea, mellis copia, amnib⁹, ac Siluris piscibus, abundantes. l ℭ Siluris piscibus.) Sic enim legendum est, ut ex Plynio, & Martiano retulimus, etsi Solini exemplaria omnia ferme sic habeant. Amnes salubres piscibus abundantes. m ℭ Ad nuncupationē suam congruere insularū qualitatem.) Supra dixerat. De harum nominibus expectari magnum mirum reor, sed infra famam uocabula res est.

FINIS.

OB imprimendi difficultatem fieri non potuit quin adhibita etiam summa diligentia errores aliqui inter imprimendū nō interciderint. Eos igitur relecto libro in hunc locum reportauim⁹, ut breui mora temporis facile quisquis tollere posſit.

Errores Textus.

IN Paginarum enumeratione ſemel erratū pagina.137. Reponendum ergo.137. loco.139. Tertuliani in prǫliminari epiſtola. Sed & illuſtrarūt. ibidē. Quinqꝫeccleſienſis, ibidē, omiſerit an uita Solini. cōditæ, ccvij. Olympias.15.e. Maxime hunc menſem principem teſtatur fuiſse, quod qui.18.c. alter. xxviij. dies continebat.19.a. plura. Huius tamē.23.a. ſudare conſueuiſse.32.b. certaminum obijt.33.b. ex Aethiope 35.a. pudicicię. At Sulpitia.50.a. Aborigines.52.d. Feſcēninū.54.a. Meſsapię.57.d. filiūqꝫ eius.64.c. proluuies.69.e. feruentis Rhodani.71.a. planaſiam.72.c. in metallis.75.b. it perditum.78.d. a dehiſcēdi.78.f. Sicanus rex.79.a. canicie.81.a. ἰφασίαι.86.c. paruulis.89.b. eſt ad quę.97.e. monſtroſi.104.c. fatigatus.114.d ducit.126.c. ętas prorogabat.129.b. naualib⁹.129.c. paluſtri ſpecie.135.a. carthilagines.137.a. p̄liati.140. f. nomina ſua.140.g. Axiacę.141.d. & extenta.144.e. pretioſiſsimū.145.a. Itaqꝫ uterqꝫ.147.d. ſegmentis.149 a. phaneſioꝝ.155.c. membranis auriū.155.d. ſenij.157.e. potuū.159.d. nulla illi fœ.168.c. ὠκεανέσ.174.b. modo effient.178.b. in zeugitanū.189.a. reuerentur.190.a. uadoſum.192.c. aquarū larga.193.a. prępinguibus.193.a. Septi a uenantibus.197.c. libidinis ſuę.199.d. extruunt.211.a. edule.211.c. protenſior.215. f. in craſsitudinē.222.c. quod pingi.226.c. loca cū primū.230.b. repercutiat.236.b. Romam.238.a. comparanda, poma non.239.a. manu poſsit.241.d. prouehamus.241.d. Catabanes.243.a. congreſsionibus.244 c. fruticibus.247.a. oſseis, ſed in.253.d. tenent, qui prędíti.254.c. tamen plurimus.259.d. internis.260.c. oſtentat.261.a. tētaſset.264.d. in tertio orbis diſs.266.c. indagator.269.a. Sangaris.276.d. Sāgarius.277.a. Mariandini.277.a. infra nobilitatē.280.c. iamdudum.333.b. Moſsilicum.334.a.

Nonnulla, quæ uarie apud Solinum legi poſsunt.

Suo quoqꝫ/alia litera/ſuo quęqꝫ.2.b. memoratu digna.a.l. digna memorantur.2.c. quod in primis.a.l. quod ante omnia dimittere in pectus tuum uelim.2.d. Quid enim afferre nouum poſsumus, quod proprium noſtrū eſse poſsit.2.d. Valentiā Latine nominatā.4.d. inclareſceret.a.l. enūtiaretur.5.b. Cælius.a.l. Gellius.6.b. Hoc ſacellū 7.b. cōuiuij, & maieſtatis.7.c. Hidem & montē.7.d. quinto poſtq̄.11.d. Sic inter 15.b. Auguſtus, & cōſul factus eſt.16.b. curſus annui.17.a. quia apud.a.l. qui apud Aegyptios quatuor mēſibus terminabat.17.b. ultra nouem neceſsarios.21.e. mortes filioꝝ.22.d. quibus nimis. Sunt qui legant minus, uel munus neceſsitatis huius.25.d. prius Romanoꝝ Cæſar.30.a. conſueuiſse.32.b. Nam in factum, uel ſic. Nam huic factum Elogium.33.b. Scripta quoqꝫ, quę ex antiquitate mo. acce. in fidem ueri, hoc etiā receperunt, quod bello Cretico. &c.38.a. fluminū.a.l. fructuum.38.a. inceſsu tardum, & ſenſu hebetem.38.c. Hæ ſunt & in Sardinia. Sunt codices, qui hanc clauſulā non habeāt.41.a. exeuntē claſsem punicam.40.c. Quod attinet ad titulū.50.b. nobilia pecuaria.52.c. Tepētes fontibus.52.c. perpetuo ſenatuſconſulto.63.e. filiumqꝫ eius.64.b. inuidia ſcilicet.a.l. inuidæ ſcilicet.67.b. Cōgreges uolitāt 69.a. in ortū ſolis.69.d. ob uerſus occaſui eſt.69.e. niſi, quod fretum.71.b. uocāt aliæ.72.a. Ithaceſiā Vlyſsis, ut proditur, ſpeculā 72.a. is proximū in.74.c. aut molliūt, aut abolent, 76.a. apices canicie perpetua brumalē detinent faciem.81.a. mixtis ignibus niues.80.b. aquæ proximauerit, 83.d. per diuerſas officiorum, & nominū ſpecies.84.c. ſi ſacrum probatur 85.b. in triduo portendant 87.b. ſuopte incendio 88.b. inuiſus.a l. inuiſus 89.d. Eſt & Tęnaron promon.89.d. aſperis ſurculoꝝ 97.e. obtectu.a.l. obiectu, 98.d. Meridiana Theſsali, & Epirotæ 102.c. quę ſeptentrione tundit 102.d. Orpheo uate inter principes iudicatur, quē &c, 111.c. Tunc contendūt 114.a. ſunt pennę 131.c. Simones nominant 132.c. celerius hauriunt 132.c. terminis inferatur, ubi 136.b. obiacet orienti 138.d. & aſtu, quātalibet fuga, &c.150.a. inundationē, & eliquia 152.b. uertant 154.c. perſequemur 155.e. pro ætate ramulos 156.e. nox degat, & denſet &c.159.a. ibi etiā natā 160.e. accomodæ 162.a. inſula qualibet 164.c. ut niſu, & pondere attritos 187.c. Elephātis copioſior, ut aiūt, & frigidior 187.d. prępinguibus 193.a. ſuculis 197.c. lucus uiret, 206 a. ſub cœlo 210.c. glaciali algore inhorreſcat 212.a. hæc diſsoluta compendio 212.e. filij matres 214.b. uſqꝫ undiqꝫ 224.c. miſceri ſolēt 226.b. pingi 226.c. interamnia 228.a. Nigrim facit 229.c. ampliora eadem 229.c. e tenebris 229.c. quo Siris 230.c. & quo impēſius 232.a. Ita cōcurrente cōcordi 232.b. quē Apim 234.a. ſtatutū, cui ſpaciū 234.a. incūbit 234.c. ingruētia bella nec 234.c. dat oīa manifeſta 234.c. p̄jciūt in Nili ſtatim, uel ſtantem gurgitē 235.b. fœtus promit 235.e. Sūt Delphines in Nilo, quoꝝ 236.c. roſtro reſimo 237.d. Nam quęcūqꝫ 238.b. ubi agmen 238.c. Nūc ab Aegypto.a.l. Hinc ab Aegypto 241.d. ac furuo 242.d. proderet 244.c. e fruticibus 247.a. nulla uel animi 248.a. latitudine ſemipedem 251.b. qui præditi 251.c. oſseis ſed in 253.d. quos ut animo 255.f. ortum ſupra 256.b. amnis terras contegēs 257.a. remedijs bonis 259.a. quā iuxta 260.c. de naturis locoꝝ p̄ſcrutant. Alias naturas locoꝝ periclitant 264.c. indagator 269.a. lancinant 274.d. nocerē 274.f. aiūt pertēdere 277.b. ſed p illa aut minuatur, aut creſcat 278.c. ſic em̄ ante 281.d. uelut q uic. 282.b. in pęnalibus 284.c. faſtigijs hiſpida turgeſcat. Malū 285.a. dein ſpatia 291.a. uice hyemis, & ęſtatis potiē auiis 293.a. ad uiuēdi rōnē exactior cura eſt 300.c. modulos tibiarūqꝫ cōcent⁹ 302.c. At qui ex ipſa 309.b. ſyluas has gignit 310.a. Cuius æquitatis 319.d. ex margaritis pondus duaꝝ libraꝝ & ſemis ſextertio, &c.325.c.

Sortita. 2.25. ἀυτὸσ. 2.47. Olympiade. 10.30. reconciliationis. 12.23. Tulliā. 13.34. certa. 17.21. quasi. 18.51. addidit ut in trecentos. 19.4. ode. 22.50. rettulit. 23.3. natura. 23.18. animantium. 23.56. cōuulsione. 26.29. portēdit. 31.32. cōcepta. 34.2. v. & .xl. 40.2. reflectione. 40.30. dictaq;. 41.2. dominatione. 42.15. in fine decimiseptimi. 44.46. adiectum. 44.50. excepisse. 44.57. in deos. 49.25. qua. 50.24. Qui attingat. 50.36. Vesuuium 52.44. dicta, uel condita. 52.58. fescenninū. 52.58. linquunt. 54.34. constructo. 56.56. Eustathius. 58.53. rutuli. 59.32. conuersa. 59.43. ardereq;. 61.50. ca. 16. tertij, & cap. 2.37. 62.58. per urbem capuā. 62.56. noxius. 66.5. tradit, eradendū est. 69.57. uolcarū, 71.58. χαίρει. 73.57. sexagesimosecundo. 78.5. cos. 78.15. tertio. 78.24. Palicos. 80.18. ore. 80.56. Sūmo caua iugo cohibet (mirabile dictu) 81.3. μυριασ δραχμὰσ ἢ τάλαντον, 81.55. κόρινθοι. 81.56. κύκρου. 82.15. ab orbe condito, 82.49. exportarentur. 83.1. segestanos. 83.34.36. unde sal effoditur. 83.41. an nitro, 83.36. Archesilaus. 90.38, usq; quaq;. 91.42. Persius pro Theseus. 94.5. tenues, 95.31. crinita. 96.51. explendę. 98.33. abducat a nidis. 98.51, conuexis, 100, 31. pennarūq;. 103.2, diruat. 105.14, terris pro tellus. 105.14, consentiat, 105.18, exitiū, 105.21, incumbant. 105.22. fidibus sciebant. 106.53. Pindarū quisquis. 106.57. expetit. 107.4. excęcatus cyclops. 107.40. Brachmanę. 110.37. bina spōsalia. 110.44. amne. 111.33. πεδίοισι 113.28. crassamq;. 118.47. scungerū. 120.15. sine cibo. 121.31. centenis. 129.44. metu 130.49. Ante lupos. 130.55. ipse citis. 131.35. illud Dionis. 131.48. amiserint, 131.59. placidos, ac mitiū, 132.43. ἐν χέρσῳ βία, 133.50. Thunni (inquit) 134.3. Thunnos prę nimia, 134.9. ῥίνω. 134.34. attilis, a titiū 137.35. fabulariter, 137.47. dilabantur, 139.14. non gerunt, 139.23. ex tigride, & cane, 141.1. humanę uitę 145.9. Transisent. 145.4. semel occidere. 145.53. Delum, 147.24. sacros haberi narrant, inuiolatosq; et.ī 147.47. ῥιπίζω, 147.52. accessus pateat, 148.43. foras extra, 154.3. influētiū amniū. 154.37. Improbatis, 154.46. sed ne proprię, 156.9. Nos numerus sumus, 156.14. mensurā, 158.30. in quibus ignis prędominatur natura, 138.58. τῶν ὀρων, 159.36. dicuntur, 159.56. bonas artes docuisset, 166.1. soceri, 165.36. relicta, 166.2 qualitatem, 166.2. θαιατύω, 167.41. ferro picta. 169.51, non contentus, 170.52. pepulisse, 172.31, philostratus, 172.35. historiæ C, Ply. 172.58. in ipso uero capite mox, 173.50. Et quarta quarti, 176.51, Hebdomas 177.39. νέμω, 179.59. placidus, 180.34. preterq; horrorē, 181.34. terrę causa est, 182.5. construxerit, 182.54. coactus, 184.40. grecarū ductus, 188.4. Cirta, 188.56. lingua, 190.12. nec catulus, 190.20. Et post, Sed, 193.2 profecta, 194.37. certe. 195.57. imperitant, 199.40. Essent utinā Alberti, & Solini selecta. 200.40. dioscorides, 201.32. Attiacā, 201.50. necant, 207.57. testes, 208.6. Sumptos. 108.7. dira in periuria, 209.12. Mutian⁹ & Latrūculis, 209.46. eius curationē, 209.54. ἐν πίνακι, 210.45. σφυγγά. 210.47. IN fine capitis quadragesimi in cōmento hæc uerba omissa sunt. e ❡ Callitriches,) Pulchros crines habentes quidā interpretantur καλοί pulchri, τρίχεσ capilli, Callitriches (inquit Plynius ca. 54. octaui) toto pene aspectu differunt. Barba est in facie, cauda lata, diffusa priori parte. Hoc animal negatur uiuere in alio nisi in Aethiopico, quo gignitur cœlo. Aeonocauma, 213.53. Ex eo, qd eorum plura, 213.57. naris, 219.54. putant, 221.12. uersaretur, 226.2. λίθον, 226.2. Ply, ca. 29. lib. sexti, 226.13. mos fuit, ut sacrificantes, 226.30. dicti, at Plynio, 227.3. Arabici, 227.35. reicit id in Phætontis, 229.2. Serus. 230.42. Operibus, 231.17. Turgefaciendo, 231.23. Impendio, 232.3. Madidos, 232.52. detinent, 233.42. simus, 238.16. Leuitatis, 240.15. mouetur, Hoc etiā, 240.32. Cognominatā, 241.41, omnē nominū, 241.58. secunda post, 245.20. putidiuscula 245.23. Martialis quinto Epigrāmaton, 246.35. Amano. 247.29. Ignotū uobis, 248.15. Nequaq; aliqua 248.47. Moses, 251.54. Panium, 252.30. Latini Hierosolyma, 252.55. ca. 27. sexti, 257.52. Arsissam, 258.4. Ex patre Tarsensi, 264.41. e Creta, 265.50. leues, 266.4. mouerat, 269.43. Marsos, 270.40. prothei, & Torones, 270.57. polyphemū, 276.7. Non lyco flumini, sed Celeno flumini. 277.24. Vnedonis, 285.3. Eadē, 287.22. Admiratus, 287.43. illustrat, 288.56. Pausanias Ser uocat, 291.40. magnitudinē, 304.24. latior (inqt) 306.3. absente, 313.51. timet, 315.10. comparat, 315.12. locis Indię, 317.28. Vrbē, 317.36. medios usus, 318.16. Terrere debet, 321.25. Ab Alexandria, 327.31. tantum nouere, 333.19. Sadanum, 334.11. natis. 336.4. in uicino. 336.29. puniceí. 336.42. Ninguariā. 336.44. uocabuli. 336.59.

IMposita est operi huic extrema manus, CAROLO V. Cæsare designato, ac Hispaniarum, Hierusalem, vtriusq; Siciliæ &c. Rege Catholico, Orbi terrarum Imperante feliciter.

EXCVSVM EST HOC OPVS SOLINI-
anum cū Enarrationibus egregij sacrę The-
ologiæ Doctoris IOANNIS CA-
MERTIS Minoritani, Anno na-
tiuitatis domini, M.D.XX.
Viennæ Austriæ, per Io-
annē Singreniū, im-
pensis honesti
LVCAE ALANTSE, ciuis, & Bibli-
opolæ Viennensis.

PER PRIMVM NVMERVM SEMIPAGINA, PER SECVNDVM EIVSDEM SEmipaginę/Cōmētarij linea. Per Alphabeti literas.a.b.c.&c.textus ipsius particula designaт. Eapropter tū numeros,tū elemētares literaa ob faciliorē usum/suis locis ascribi curauimus.

R

τέλος

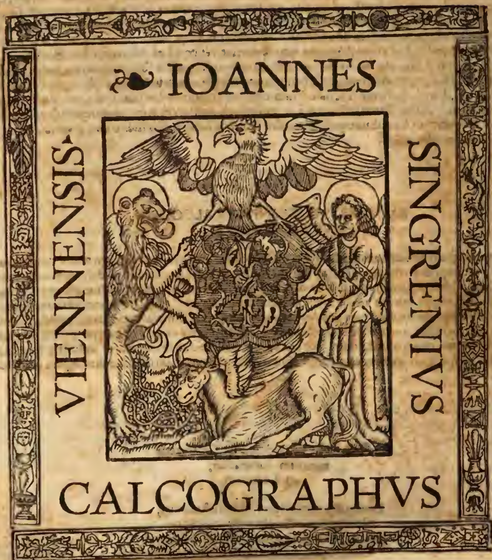
SCIO QVOSDAM CONTRACTVROS FRONTEM, QVOD IN IIS SOLINIANIS Cōmentariīs nostris, tam frequenter Magnum Albertū coarguerim. ID autem ea ratione factum sciant, ne scilicet quempiā pulchro allectum nomine, falsum pro uero, uel cōtra, quod studiosis pniciosius nihil est, amplecti contingat. Simulq; ut quorundam tolleretur anilis error, qui in iīs, in quibus Albertus a primę etiā classis authoribus contraria ꝓdidit, abiectis Ptolemęo, Solino, Pōponio, Strabone, Plynio, Columella, Varrone, Theophrasto, Aristotele iudicio omniū peritissimo, iīsq; non inferioribus, uni Alberto, ad aras usq; etiam peierando / credendum putant. Maluimus enim iure Albertum carpere, q̄ iniuria amicam lędere ueritatem. Miror quosdam politiorum etiam literarū studiosos, tanti eum facere authorem, cū in iīs quæ ad particularia, & bonas fruges maxime pertinent, raritate rarius uerum dicat Fatebuntur id, qui libros eius de natura locoꝝ, de lapidibus preciosis, de uegetalibus, & plantis, de animalibus, deq; aliīs q̄plurimis diligenter introspexerint. Nisi quis nō Alberto, sed tempori, quo floruit, culpam tribuat. Affuit alia me rursus causa mouens magis, quod is Solinū, quem in manus sumpseram exponendum, preter ius omne, idest, in quibus uerum dicit, plerumq; laniat, & sugillat. Peperci Alberto plurimū, deum testor, cum sexcenta errata eius alia, quę iam ad manus erant, iīs Cōmentariīs inserere distulerim. Vellem Alberti sectatores tam gratum eis authorem in manus sumerent, eumq; tandem quaeūq; ratione / ab erroribus uendicarent. Sed reor hoc laboriosius multo esse, q̄ uel Ioui fulmē, uel Herculi clauam subtrahere.

IOANNES SYNGRENIVS CALCOGRAPHVS LECTORIBVS.

CVperem equidem humanissimi Lectores in Solino tāto authore, eoq; demum nitore prodituro, cum a me imprimeretur, hoc præstari potuisset, uti expectationi omnium ac desyderiīs uelocitate excudendi responderem, tantamq; utilissimi & eximiī operis gratiam festinatione cumularem. Verum quando id a me in tanta laboris amplitudine fieri non potuit, ut susq; deq; feratis moram hanc maiorem in modum rogo, quam mihi partim fides mea atq; diligentia (dum laboro quam emendatissimū ex officina mea proficisci) excusabilem, partim nouitas difficultasq; ex ipso archetypo primū feliciter efformandi fecerunt etiam necessariam. Vos certe morę ueniam dabitis, fidei atq; industrię meę fructum & nunc, ut spero, accipientes aliquem, & quantum erit mearum uirium deo duce sępius accepturi. Valete.

MELCHIOR Heduigerus Typicarum notarum compactor, ad Lectorem.

Germanis omnis debet studiosa iuuentus,
Scribere quod prælis iī docuere notas.
Scriptorum nobis debes studiose Camertis,
Quod uigiles nostras hęc habuere manus.

IOANNES
SINGRENIVS
CALCOGRAPHVS
VIENNENSIS

